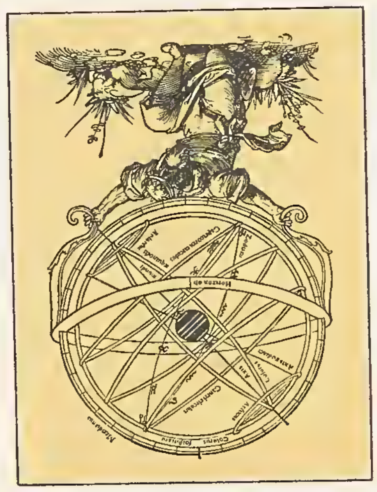
uncr Anime

C. 26

ſi pl[illegible]ialis erit eius aduent9. Seo ſunt nubes que q; ſic oportet celeſtis obtexunt miſterij claritatē. Sunt nubes q̄ gratie ſpūta-lis humeſcāt. Aſpice nubē in veteri teſtamēto In columna inq̄t nubes loquebat̄ ad eos. Per moyſen vtiq; loquebat̄. p ihēſunaue q̄ ſolez ſtatuit vt plenioris lumīs acapet claritatē: ergo moyſes ⁊ ihūs nubes ſunt. Aſpice q; viri ſancti nubes ſunt: q; q̄ſi nubes volāt ⁊ q̄ſi colūbe cuz pullis. Sup me nubes ſunt eſayas ezechiel/ q̄ michi p cherubim et ſeraphim ſanctitatez diuine trinitatis oñdunt. Nubes ſunt omēs: in his nubib9 venit xp̄us. Venit in nube ī cāticacanticoꝝ. ſerena nube. ⁊ ſponſi refulgēs leticia. Venit ⁊ in nube leui/ incarnat9 ex vgine Vidit enī ꝓpheta ſicut nubē venire ab oriente. Et bñ leuez nubem dixit quā terrena vicia nō grauarēt. Vide nubē in q̄ ſcūs ſpūs ſupuenit ⁊ virt9 altiſſimi obumbrauit. Cū ergo xp̄s apparuit ī nubib9 cadent ſe tub9 terre. Eſt enī q̄daz ordo cūminū et ſeues pctoꝝ q̄ xp̄i diuinat̄ aduētu

Vide ficulneā ⁊ omnes arbores cuz ꝓducūt ex ſe fructūz: ſcitis q; ꝓpe ē eſtas. Diuerſo quidā modo: in vnū tñ occurrere videt̄ euangeliſtaꝝ ſententia. Mathe9 eniz de ſola dixit ficulnea cuz ram9 eius tener fuerit/ hic de arboribus omib9. Deꝝ ſiue cū fruct9 in oībus vireſcit arborib9: ⁊ ficulnea fecunda iaz floret vt oīs lingua ɔfiteat̄ iam deo. Confitente etiā populo iudeoꝝ ſperare dñi debem[illegible]aduentū. Quoniā tanq̄ temporibus eſtu ſcz reſurectōis fruct9 metem[illegible]Siue cū leuez fragilemq; iactantiā homo iniquitatis tanq̄ folia ſinagoga ramos mouit ɔmicere debem9 appropinquare iudiciū. Naz remuneratu ſidem dñs ⁊ deīnq̄di finez afferre feſtinat. Duplicem igit̄ habz figuraz in ficulnea. Vel cū dura miteſcūt/ vel cū peccata luxuriāt Naz p fidez credentiū querebant añ florebūt: ⁊ p grām [illegible]elictoꝝ peccatores gloriabunt̄ Ibi fruct9 ē fidei/ hic puidie laſciuia. Fructūz michi ficulnee agricole euāgelici cultura ꝓmittit. Deſperare nō debem9 ſi folijs ficulnee pctōres ſe tanq̄ fraudis veſte texerunt vt ɔſcientiā velarēt. Ergo folia ſuſpecta ſine fructu tales veſtes paradiſi exules hn̄t. Duplicem igitur habz figuram.

Ecce introeūtibus vobis in ciuitatē/ occurret vobis homo amphorā aq̄ portās. Bonū ē ɔſiderare vbi dñs paſca faciat. Sm̄ matheū habes. Ite in ciuitatē ad quendā Dumum maieſtatē diuinitatis aduerte. Cum diſcipulis loquit̄. Nouit etiā quid alibi ſit futuꝝ. Deinde dignatōez eius intuere.

The Dibner Library
of the History of
Science and Technology
SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

Dn̄s Conradus loher teſtatus ē huic librū Monaſterio lambacen̄ Anno dn̄i 1499

25

1477.

Lumen animæ.

1566

Liber moralitatum elegantiſſimus magnarũ rerum naturalium Lumen anime dictus·cum ſeptem apparitoribus· necnon ſanctorũ doctorũ orthodoxe fidei profeſſorum. Poetarum etiam ac oratorũ auctoritatibꝰ·per modum pharatre ſm ordinẽ alphabeti collectis·feliciter incipit.

Quamuis athenarum grecorũqꝫ multiplicata volumina mirꝰ odoriferiſqꝫ fragrantia doctrinarum ſuauiſſimis imbribus. Latinorum etiam non minus in omni ſciẽtia ſollicitam induſtriam per varia autorũ veterũ modernorũqꝫ redolentia pigmẽtaria librorum·celeſtium terreſtrium ⁊ inferorũ naturas gentiũ pollicias: ſanitates viuentiũ: ierarchias principantiũ & demonum tyrannides ꝯtinentium. O oliue fecunde: vinee engaddi·ficus ſterileſtere neſcientes. ſpice gratiſſime granis plene lucerne ardentes ſemper in manibus pretendende·imo putei aquarum viuentium affluentiſſimi Marthe felicem ſollicitudinem (apum more mel de florum ſuauitatibꝰ facientiũ) collectam. Iam ſancta mater poſſidet eccleſia: religionum tñ veneranda profeſſio: nuper hora vndecima (cum tenellis trabeculis (vineam domini ſabaoth ingreſſa (ſaluo cuiuſcunqꝫ honore & reuerẽtia) tot nunc fortes eccleſie militanti ꝓduxit colũnas: cuiuſmodi in celis aſtra emicare probant· fulgẽtes ſicut ſplendor firmamẽti & q̃ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates Que velut agricole ſeminantes boues triturãtes: tube buccinantes: plyades emicãtes in librorũ cultu plus in hac breui morula ꝙ oẽs reſidui vinitores (vt eorum amãtiſſimi ꝓbant codices) ſunt ſollicite. Pauli ſectantes veſtigia qui vocatiõe nouiſſimus p̃dicatione primus: multo latiꝰ alijs euangeliũ chriſti ſparſit. Ipſi certe omnipotentis regium veſtimentum ſcriptis & dictis elegantiſſime apparere fecerunt. E quorum diligenti labore ⁊ is qui pre manibꝰ eſt poſt diutinã occultationem (diuina volente gratia) vti precioſiſſima margarita: multis laboribꝰ (ad cõmunem plurimorũ vſum) in publicũ productus eſt liber·naturalium & moralium: tantam quaſi in ſe complectens multitudinem: quãtam maritima littora ſolent (ꝑmixtis nobiliſſimis margaritis) apprehendere arenã Archana ſuper celeſtiũ & terreſtriũ (lac ſacre ſcripture ſuggentibus) manifeſtans: virtutes inſerens·vicia eliminans: ac anime peccatrici in tenebris lucens: & quo iter poſſit arripe

ſupernorum: amfractuſqꝫ declinare inferorum oſtendens. a
quo etiam (nec ab re) Lumen anime apoſtolica voluntate:
meruit nominari. Qui quanti ſit valoris ⁊ vtilitatis eſtimari
a quoqꝫ poterit minime. Cum autem adhuc informis eſſet:
ſimplicioribuſqꝫ rudis ⁊ obſcurꝰ appareret Ego frater Ma
thias farinatoris de Wyenna ſacri ordinis beate dei genitri=
cis ⁊ virginis Marie de monte carmeli: lectorum ſacre theo/
logie minimus precibus victus deuote ſupplicantiū aſſiduis
Ne lateret in obſcurꝰ condita virtus clara tenebris eundem
in tytulos: & tytulos in paragraphos (non modico labore:
prout cernitur) diſtinxi. Moralitates res pariter naturales:
per binas tabulaturas (ſm̄ ingenij mei capacitatem non ma
giſtrali fateor: ſꝫ ſimpliciori forma ꝯſignans. Vt vel ſic alum
nis ſancte matris eccleſie diuini verbi predicatoribꝰ (maiori=
bus meis colendiſſimis) in paruo illo ere (cum paupercula
muliere) in gazophilacium domini miſſo fructuoſius ex af
fectu: prodeſſe poſſem in effectu. Tanto etiam noſtri plaſma
toribus magnalia luculentius explicare libuit: quanto ſua
immēſa pietas indigno preſtitit gratiam ampliorem. Quo
circa deuotiſſime ⁊ cum grandi humilitate vnumquēqꝫ oro
vt ſiquid boni ⁊ placidi (in eo quem ad manus habet labore
meo quiſquis legerit non mihi: ſed ſummo opifici laudes
det indefeſſas: cui & ſit laus & gloria nunc & per immortalia
ſecula. Quitquid vero minoris vtilitatis emendationeqꝫ dignū
inuentum fuerit. Cum ipſi ſapientes ſitis: libenter ſufferre
dignemini meam inſipientiam: parcereqꝫ ignorantie atqꝫ in/
dulgentiam condonare obmiſſorū. Eſt autem modus infra
ſignatus cuiqꝫ in hoc libro legere ſeu proficere volenti (vt
citius quod queritur pateat) ſumme neceſſariꝰ. Sunt enim
in hoc volumīe. lxxv. tytuli (cum ſeptē apparitoribꝰ) ſignati:
ſm̄ numerꝝ literarꝝ alphabeti & earundem ſepiꝰ duplicatōꝫ
in plures paragraphos diuiſi. Vbicunqꝫ igitur in aliqua ta
bularum numerum repereris ordinalem titulum ſubaudi: ⁊
q̊tta fuerit litera alphabeti ſequens. tottus erit paragraphꝰ
eiuſdem tytuli. Cum aūt inueneris Ibidem cū litera alpha=
beti poſitum: tytulū intellige antecedenter ſignatū: & ſolum
paragraphū fore alium eiuſdem tamen tituli. Si aūt videris
Ibidem ſolummodo ⁊ ſine litera alphabeti notatum tam ty=
tulum q̈ paragraphū precedentes conſidera reputari. Sci/
endum inſuper ꝙ cū q̈libet moralitate naturalitatē inuenies
pulcram ac elegantem & ecouerſo. Ob quod doctus predi/
cator qui naturaliū eſt amator in tabula naturali quid pla=
ceat querere poterit. cunqꝫ inuenerit iuxta optatum per cō
ſimilem (poſite moralitati) applicationem applicare valebit.

q AE
2
L95
1477
SCDIRB

Qui vero in inueniẽdis miſer fuerit ingenio in moralitatibꝫ poſitis cum ſuis naturalitatibus q̃s ſimul repꝛriet contẽtus exiſtere dignetur. His ſic luculẽter penſatis quiſquis quod optat ſine difficultate promptiſſime ad manum habebit.

¶ Sequũtur tytuli ſm ordinẽ in hoc libro poſiti.

De natiuitate Chriſti·i
De nomine Iheſu·ij
De paſſione Chriſti iij
De corpore Chriſti·iiij
De ſancto ſpiritu·v
De trinitate·vj
De beata virgine·vij
De angelis·viij
De apoſtolis·viiij
De ſanctis·x
De abſtinentia·xj
De abiectione·xij
De aſcenſione·xiij
De accidia·xiiij
De accinctione·xv
De adoleſcentia·xvj
De adulatione·xvij
De aduentu ſpũſſancti·xviij
De aduentu iudicis·xjx
De aduentu dyaboli·xx
De aduentu Chriſti·xxj
De affluentia mundana·xxij
De amaritudine xxiij
De amiſſione·xxiiij
De appropinquatione·xxv
De alacritate·xxvj
De affectione xxvij
De affectu·xxviij
De aggreſſione·xxjx
De aſcenſione Chriſti·xxx
De bonitate·xxxj
De benignitate·xxxij
De caritate·xxxiij
De caſtitate·xxxiiij
De caſu·xxxv
De cecitate cordis·xxxvj
De confeſſione·xxxvij
De contemplatione·xxxviij
De culpa xxxjx
De detractione xl
De dilectione xlj
De dulcedine xlij
De aggregatione xliij
De amore mundi xliiij
De amore ſui xlv
De amore dei xlvj
De amore in genere xlvij
De amore iterum xlviij
De amore dei xljx
De altitudine diuina l
De auditu lj
De audacia lij
De auaricia liij
De abiectione liiij
De beatitudine lv
De dormitione lvj
De elemoſina lvij
De eſtu lviij
De exercicio ljx
De humilitate lx
De iubilo lxj
De ſanctitate lxij
De ſapientia lxiij
De ſedulitate lxiiij
De ſemine lxv
De ſeparatione lxvj
De ſerenitate lxvij
De ſecuritate lxviij
De ſanitate lxjx
De ſtatu vite preſentis lxx
De ſilencio lxxj
De ſomno lxxij
De ſopore lxxiij
De ſuperbia lxxiiij
De ſeptem apparitoribus·lxxv

Finiunt tytuli

Tabula prima rerum naturalium

Abiſſus vel ſinus maris	xxv·E ⁊·xlix·H b
Abiectio renouationis ſignum	liiij·B
Ablutio triplex	vij·D
Abſciſo membro medulla excutienda eſt	lvij·C
Abſciſio membri facit frigus	lxv·A
Abſorpti ſanguine	ÿij·V a
Accenſa corpora ſunt liquoris ſuſceptiua	xiij·N
Accenſio debita	xiij·B
Accenſio nimia tria facit	Ibidem M
Accenſio valida	xlviij·Q
Accenſio amari coloris	xxiij·R
Accenſio elementorum	xlviij·P
Accenſionis proprium	xlviij·L
Actio luminis ⁊ caloris	Ibidem C
Actionem impediunt duo	vij G b
Actus elegans ⁊ excellens	lxxij·T
Actus interpolatus diutius durat	lxxiij·H
Aer non humectatur aqua	v·E·xvj·D
Aer plures ceteris elementis recipit impreſſiones	xvj·B
Aer proximus vmbre	xxxjx·K
Aer per feneſtras ingreditur	xlix·C d
Aer inficitur quinqꝫ modis	lxj·D
Aer cetera elementa in tribus precellit	lxj·I
Aer non videtur	xxxviij·S
Aer videtur ludere	xlix·T·lxj·D
Aer currenti ventus apparet	v·X·xlix·S d·lv·Q b·lxj·I
Aeris proprietates	vij·H
Aeris paſſio	nij·N a
Aeris regio	x·F a
Aeris intemperiem generat mare	liij·D
Aeris calor ⁊ frigiditas ex ore	xxxvij F c
Aeris imbibitio per piſces	v·X·xlviij·I·lxj·F a
Aeris accenſio	v·R·xiij·G
Aeris ſerenitas	lxj·D
Aeris puritas	xxxiiij·A
Aeris infimi ⁊ ſupremi natura	xxxv·A·lx·A
Alacritas ſignum ſumitur tripliciter	xxvj·E
Albedo diſgregat viſum	xxxiij·T
Amarus liquor calefactus dulcis erit	xlij·M
Amarum dulceſcit	Ibidem T
Amarum cibum dulcis ſequitur potus	xlij·C
Amara videntur excellenter dulcia	xlij·E·xxiij·B
Amara eſt aqua maris	xlij·I·xxiij·I

Amaritudo cauſatur ex indigeſtione humidi xlij·A
Amaritudinem temperat ignis xlij I
Amantes ⁊ timentes palleſcunt xlviij·K
Ambulatio poſt medicinam xxxvij·I b
Ambulãti ĩ via liee curue ĩ agro apparẽt.ij·P·xxxvij·P·lv·K
Amenorum locorum vtilitas xlix·I f
Amico debentur quatuor ij·B
Amicus celeſtium numinum eſt ſomnus lxxij·N
Animal carens cauda xiiij·I·lv·L b
Animalia calida ſunt velocia xlix·N g
Animalia albeſcunt in aquilone xlix·Q
Animalia ignem ſpirantia xxxvij·L b·xl·A
Animalia delectantur in caſu xxxv·G
Animalia caſtrata impinguantur xxxiiij·F
Animalia fugiunt ſerpentem preter capram xvij·E
Animalia ad ortum ſolis reſpiciunt j·B·xlix·E d
Animalia claudant ora ad tyriacam xxxvij·L c
Animalia vociferata ij·F
Animalia alludunt lingua ⁊ cauda ij·X
Animalia compatiuntur dolori alieno liij·A a
Animalia domeſtica verberata ix·D
Animalia morientia ſaliunt x·H a
Animalia diligunt parentes xiij·P
Animalia renouantur xxxvij E a
Animalia capitibus carentia lxxij H
Animalia minantur caſum poſt ſomnum lxxiij·I
Animalia immunda horrent loca munda xlix·V g in fine
Animalia ſaliunt in altum tempore mortis l·P
Animalia dentibus ſuperioribus orbata l·I a
Animalia ignem fugiunt v·R
Animalia vſu carentia x·B
Animalia tarda contra montes xiiij·G
Animalia terram exeunt iij·L·xxj·C·lxvij·H
Animalium dormitio lvj·C
Animalium audacia lij·C
Anima intellectiua vj·E
Anime connexio cum corpore lxxij·P
Animoſitatem tria inferunt xlix·K f
Anguille natura i I
Anni boni ⁊ mali cognitio futura lvij·B
Apparitiones hominum fantaſtice xxxvij C a
Appetitus illicitus malus xlj·V
Apis natura lxxv·E
Appoplexia accidit quadrupliciter lvj L

Appoplexie effectus	xxij·H
Appoplexie curatio	xiij·K·xxxvij·O ꝛ B a
Appropinquatio corporum ad terram	lx·E
Aqua calida laxat	ij·M
Aqua nutrit	vij·P a
Aqua ſparſa in ignem	xxxvij·K a
Aqua tripliciter eſt ſupra celos	xxxj·G
Aqua amara dulceſcit quinqꝫ modis	xlij·R
Aqua non bulitur in vaſe aureo vel argenteo	xlix·F g
Aqua fluens viſa eſt ſtare	lv·Q
Aqua augmentatur ſole occidente	lv·H a
Aqua ſtans plena eſt vermibus ꝛ ranis	lix·B
Aqua maris ſalſa	xlij·I liij·E
Aqua maris dulceſcit in cera	liij·E
Aqua ſonum imbibit	ij·G lj K
Aqua ex ligno ſtillans	iij·E a xxvij·Z a·xlix·T a
Aqua tarda	xiij·D
Aqua putrida lutuoſa ꝛc̄	xiiij·F
Aqua pluuialis tres habet effectus	xxiij·M
Aqua fluens	xiiij·L·lix D
Aqua aſcendit ꝛ deſcendit	l·E a
Aqua contrariatur ſiccitati	xlvij·D
Aqua tendit ad aquilonem	xlvij N
Aqua clara ꝛ turbida	lxij·D
Aqua dulcis ꝛ ſalſa mixta	lv·K c·lxvj·K
Aque natura	xxij·C·lxx·I
Aque effectus	xxxiiij·R·xxxix·G
Aque diſtillatio in peluim facit dormire	lvj·M
Aque producentes aurū & margaritas	xxv·D·lv·T·xlvij·H
Aque ſtantes corrumpuntur	lix·D
Aquam bibit ſiccitas ꝛ calor	v·I·xlviij·G
Aquarum regalium exordium	lv·I
Aquarum immerſio ſana	xlix·K g·lviij·E
Aquarum immerſio viuificat	xxxvij·O
Aquis immerſis apparent cuncta virida	xxiiij·K·xlix·A g
Aquila naſcitur ſerenitatis tempore	j·F
Aquila abijcit pullum	xiiij·C·xxvij·D
Aquile natura	j·F·l B
Aranee natura	xliij A
Arene cumulatio	xlij·F
Arbor fructibus onuſta inclinatur	lv N a
Arbor naſcitur ex indiuiſo lapide ſine ſemine	j·A
Arbores tremunt in aurora	j·D·xlix·G b
Arbores gummi effundentes	vij·L

Arbores fructificantur quatuoꝛ modis	liiij·C
Arbores marceſcunt ante fructum	lv·D
Arbores emittunt ſtillas	vij·E·xlix·N
Arbores infructuoſe	x K
Arbores fructuoſe	Ibidem
Arbores marine	x·Z
Arbores inclinantur ſex modis	x·M a
Arbores folia abijciunt	xiij·R·liiij·C
Arbores quiete	xiiij·E
Arbores gumi concipiunt	xlix·L
Arbores circa aquam eleuantur	l.M
Arborum fertilitas	lix·A
Arborum connexio	j B a
Arborum radices in petra	vj L
Arborum ſubuentio	j·A·xxxvij·K b
Arpea auis	xvij H
Aſcendentes tria facere debent	xxxviij·E
Aſcendentibus ſex ſunt neceſſaria	lv·D b
Aſcendere facilius eſt ꝙ deſcendere	xxxviij·K·l·C
Aſcendere non poteſt coꝛpus niſi tranſmutet̃	xxxviij·D a
Aſini natura	lxxv·F
Aſpectus celi in nocte	lxj H a
Aſpectus rerum venuſtarum	xvj·C
Aſpectus ſpeculi quatuoꝛ facit	lv·C a
Aſpectus ſurſum	xxxviij·N·l·Q
Aſtra laudant creatoꝛem	xlix·R
Aſtroꝛum tranſmiſſio	lxi·A
Aſub quid eſt	l.Z·lx·D
Athomi natura	xxxv·C
Athomi aſcendunt ⁊ deſcendunt	lx·C
Audaces fiunt timidi validi	lij·F
Audaciam efficiunt tria	iij·S
Audaciam faciunt duo	lij·B
Audaciam ſex inferunt	lij·D
Audacioꝛes ſumus in frigoꝛe	xlix·G f
Audacioꝛes fiunt doloꝛes plures perpeſſi	lij·E
Auditus certus	xxxiiij·A a
Auditus cauſa eſt aer	lj·H
Auditus deſtruitur quatuoꝛ modis	lj.H
Auditus malus languidi ſignum eſt moꝛtis	lj·F
Aues oua amittentes	xxiiij.A
Aues excecate	xxxvj·G
Aues mergule	x·I a
Aues que cadaueribus veſcuntur	iiij·F

Aues querunt pullos amiſſos	xxiiij·D
Aues diligunt noctuam doloſe	xxvij·A
Aues non bibentes	xlix·L f
Aues predones	xxxviij·M·l·K·lv·P a
Aues in ſolo aere venantes	lv·P b
Aues regales eleuantur	xxxviij·H·lxvij·D
Aues in tenebris non canunt	ij·G a
Aues aquam intuentes moꝛiuntur	iij·O a
Aues graues currunt ante volatum	Ibidem
Aues anxiati fugiunt ad homines	x·G
Aues inſtruunt pullos	xj B
Aues plumas abijcientes	xiii·Q
Aues aquatici ſunt fetidi anhelitus	xxiiij·D
Aues ignobiles pueroꝝ abijciunt	xxvii·C
Aues contrahunt pedes	xxxviij·F·l·A
Aues elongate a terra	xxxviij·I
Aues in altum volantes	l·H
Aues nidificant in ſumitate arborum	l·O
Aues reſident circa aquas ſilenter fluentes	lxxj·D
Auis quedam concipit pullum ſine carnali actione	j H
Auis conditiones quatuoꝛ	vij·B b
Auis plumata leuioꝛ	v·C·xlix·K e
Auium attollentia in altum ſtragem ſignat	l·Z
Auium aduentus nimius	xx·A
Auium garritus	xxvj·K
Auium ſilencium	lxxj·B ⁊ F
Auium volatus	lv·X
Auroꝛa facit ſiccitatem	vij·E b
Auroꝛa facit tremere arbores ⁊ virgulta	j·D·xlix·G b
Auroꝛe natura	vij·E b·x·T
Auri ⁊ margaritarum generatio	x·E
Aurum grauiſſimum metallum	xxxiij·B
Aurum delectat viſum	xlix·X b·lxiij·S
Aurum ⁊ argentum faciunt dulce	ij·Z·xlij·D·xlix·E c
Auſter flans	v·D·vij·L b·xxxviij·B a
Auſtri effectus	xlix·L e
Baculus apparet cõfractus aque immiſſus·iii·K·xvi E·xlix·L g	
Balatus ouis vel agni	ix·L
Balſami natura	iiii·A
Baſiliſci natura	xj·C·xxxvii·E b
Baſiliſcus occiditur ſpeculo	vii·T a
Belue marine	vij·Y a
Bellatoꝛes redduntur audaces	xvj·H

Bibitio fallit guſtum xlix. V a
Bibitio animalium xlix. M c
Brachia longa elegantiam deſignant lvij D
Bruta compatiuntur iij. A a
Bubale natura lxxv. F
Bulire non poteſt aqua in auro xlix. F g
Calefaciende ſunt manus ⁊ pedes iiij. H
Calidum tria efficit in coꝛporibus xviij. C
Calidum infrigidatur valde xlviij. O
Caloꝛ naturalis extinguitur xlj. Z
Caloꝛ aeris xlix. M g
Cameli natura lxx. D
Camphore natura xxxiiij. P
Campanarum ⁊ lignoꝛum ſtrepitus impedit fulmē viij. C
Candela ardens tripliciter extinguitur iij. B
Candela inclinata ardet melius xlix. E g
Candela cineribus intincta xiij. C
Canis natura xxvj. H
Canis ligatus vomitum facit xv. D
Canis lingit vulnera putrida xlij. V
Canis aggreſſus xxix. E
Canis rabidi natura lxxv. D
Canes venatici x. H. xiiij. O. lv. M b
Canes olfactum amittunt lv. L
Canes fodiunt pedibus xxviij. G
Canipolum animal lxxv. N
Capparis herbe natura j. K
Caput erigimus ſex modis lxxiiij D
Caput coꝛonatur roſis lxxv. B
Caput paruum indicat ſapientiam lxiii. F
Caput inclinatur quatuor modis iij. H a
Capitis paſſio Ibidem
Capitis inclinatio roborat auditum lj. E
Capita olfactiua xlviij. R
Capita frigida xxxiiij. S
Carbo incenſus xiij. H
Caſtitas diſpoſitionem coloꝛis conſeruat xxxiiij. C
Caſtitatis beneficia xxxiiij. D ⁊ L ⁊ N
Caſtrata animalia impinguantur xxxiiij. E
Cadere non poſſunt coꝛpora xxxv. H
Cadenti duo accidunt lv. V
Caſus indirectus xxxv. D
Caſus poſt ſomnum lxxij. I
Caſus grauis xxxv. E

Caſus ſcindit corpora	xxx·F
Caſum timens citius cadit	lv·F b
Cati animalis natura	lxxv·G
Caude priuatio impedit curſum	xiiij·I
Cecitas inducitur ex aſpectione ſolis	xxxvj·D
Cecitas inducitur quatuor modis	xxxvj·C
Cecitas innata reſiſtit lumini	lxx·K
Cecorum quies	jx·B
Cecorum proprietates	xxxvj·A ⁊ H
Celeſtis regis	x·P
Celo ſereno cymbola ⁊ campanas facimus	lxvij·I
Celorum diuerſitas	x·A
Celi aſpectus in nocte	lxj H a
Celi proprietates	vij·V ⁊ C
Celi indicia	viij·F
Celum nullius coloris	xxij·E
Celum galaxiatum viſiones inducit	lvj S
Centri natura	lv·N
Centrum terre inflammatur	Ibidem
Centaure ⁊ celice natura	lxxiiij·B
Cerui natura	lxxiiij·B·lxxv O
Cete natura	xxviij·K
Cibi vnitas	lxxij·A
Cibus non ſumendus	iiij·D
Cibus non nutrit	xljx·D a ⁊ B f
Cibus non maſticatus nocet	xljx·V a
Cibus calidus nutrit	xlix·N b
Ciconie natura	lxxv·K
Cinctura quatuor habet virtutes	xv·A
Cinerum proprietates	xxiiij·H
Cigni auis natura	x·M·lxxv·L
Circulus eſt delectabiliter contrectabilis	v Y
Circulus glaucus circa lunam	iij·L a
Circulus glaucus circa ſolem	xxiij·H
Circuli motus	lv H
Circuli natura	v·Y
Circumferunt omnia in viſu infirmorum ⁊ ebriorum ⁊c·	lv·B c
Ciuitates circa aquas	xljx·C c
Crines vncti ſanguine	iij·D a
Crines molliores efficiuntur	xxxvij·C b
Crines creſcunt	xlix·Z c
Cognitio intellectus	lxvi·I
Colli ligati effectus	lvj·Q
Colluctatio indiget eloquentia	xxxvij·G a

Coloꝛ vultus	xx.iiij C a T
Coloꝛ viridis viſum reficit	xx.iiij.K
Coloꝛes mixti nigreſcunt	xlvij.R
Coloꝛes ſunt principium videndi	ix I
Columbe felle carent	ix.G.xxiij.L
Columbarum decem conditiones	ix.G a c
Connaſcentia quatuoꝛ implicat	i.X
Compatientia naturalis	lj.L
Conſolatio infirmum releuat	ij.A
Conſtellatio moꝛtem inducit	xxxix.D
Contemplatio	xxxviij.V a Z a A a
Contemplatio per cribrum	xxxviij.F a
Contemplatio in rebus diuerſis	Ibidem K a
Contemplatio contra montes	Ibidem L a
Contemplamur remotius ſub nube	Ibidem X
Coꝛ non poteſt pati	xlix.T e
Coꝛdis influxio mala	xlix.V e
Coꝛdis paruitas facit audaciam	lij.A
Coꝛdis diſpoſitio	lv R b
Coꝛdis ſitus	lv.T b
Coꝛedulus auis	lxxv M
Coꝛnua omnia vacua preter cerui	l.I a
Coꝛpus ſanum redditur	iij.F a
Coꝛpus triangulare	vj.B
Coꝛpus luminoſum tria habet	vj.F
Coꝛpus augetur dupliciter	xlix.X c
Coꝛpus diu ſanum cito moꝛitur	lxviij.A
Coꝛpus non aſcendit niſi tranſmutetur	xxxviij.D a
Coꝛpoꝛis delicati propꝛium	iij.P
Coꝛpoꝛis effuſio a receptio	lvij.B
Coꝛpoꝛis puritas	xxxiiij.V
Coꝛpoꝛis ſciſſio	xxxv.F
Coꝛpoꝛa terre appropinquantia	xxxv.E
Coꝛpoꝛa non cadentia	lv O
Coꝛpoꝛa cadere non poſſunt	x.C.xxxviij H a l.S
Coꝛpoꝛa munienda veſtibus	xlix.O g
Coꝛpoꝛa in nocte lucentia	xlj.E.xlix E d
Coꝛpoꝛa non quieſcunt in altum leuata	l.F a
Coꝛpoꝛa eleuantur quatuoꝛ de cauſis	lxxiij.A
Coꝛpoꝛa difficulter cadentia	lx.D
Coꝛpoꝛa ad ſolem conuerſa	vij.N b
Coꝛpoꝛa inflammantur	xiij.I
Coꝛpoꝛa liquantur quadrupliciter	xxxviij.C a
Coꝛpoꝛa tripliciter alleuiantur	xxxviij.H a

Natural

Corpora tegenda ſunt eſtiuo tempore	xlj·O
Corpora odore dulcia ſentiuntur amara	xlij·S
Corpora ignee complexionis	xlvij·K
Corpora accenſa leuiantur	xlix·E a
Corpora agilia reddit ignis	xlix·K a
Corpora a putrefactione conſeruat ignis	xlix·N a
Corpora ſicca ſunt luminis ſuſceptiua	xlix·Z b·lxiij·Q
Corpora vehementer vſta	xlix·K d
Corpora tenua oleo linita	lxiij·R
Corporum accenſio nimia tria facit	xiij·M
Corporum immerſio in aquas frigidas	xli R
Corui natura	lxxv·O
Curſus circularis	lv B c
Curſum velocem ſex impediunt	xxxvij·V b
Dentium qualitas indicat diuturnitatem	lv·D a
Dentes lati capiunt fortius	xlix·C a
Dentibus ſuperioribus carent cornuta	l I a
Delectat hominem terra propria	lv·H b
Deſiderium vehemens duo facit	xlj·A a
Deſiderium debilitat	lv·B b
Digitus flectitur ad interiora	v·K·xlvij·E·lxi·E a
Digitus ieiuni hominis	v K·xlvij·E
Dilectio vehemens quatuor efficit	xlj·N
Diluuium quatuor elementorum	lxv·C
Diluuij cauſa triplex	xvj·B
Diluuiorum cauſa	xlix·C
Dimenſio triplex	vi·G
Diſtillatio deorſum quatuor facit	vij·K·xlix·V d
Diuagatio ſenſuum	xxxvj·B
Dolor mortis generat ſaltum	x·H a.l·P
Dolor minus ſentitur vbi multus eſt ſanguis	iij·X a
Doloris perpeſſio facit audaciam	lij·E
Dolorem ſedant tria	x·V
Dolorem ſentimus frigidi	xlix·T c
Dolia duo in templo iouis	xxiij·K
Dormitio aliquando excecat	xxxvj·L
Dormitio ſuper dexteram	lv·S b
Dormitio volatilium	lvj·C
Dormitio diutina nocet	lvj·E
Dormitio profunda non ſomniat	lv·H
Dormitio preſtigioſa	lxxiij·C
Dormitio ſupina mortifera	xxxvij·Z a·lxxiij·H
Dormitio infirmi in calore periculoſa	lvj·D
Dormitio attractis pedibus ſana	lvj·N

Doꝛmitionis effectus lv·Y b
Doꝛmitionis cauſe lxxij·X ꝛ Y ꝛc̃
Doꝛmientes inſiliunt ſerpentes xxxvij·A a
Doꝛmientes inuadunt ſerpentes lvj·G·xvij·F
Doꝛmientis viſiones lvj·S
Doꝛmientis excitatio quadruplex lvj·K
Doꝛmientem octo conſequuntur lvj·A
Doꝛmientium excitatio xxxvij·H a
Doꝛmientium voces dulceſcunt ij·H a
Doꝛmientium actio lvj·I
Doꝛmientibus appoplexia accidit xxxvij·Z·lvj·L
Doꝛmimus profundius in oꝛtu ſolis lxxiij·G
Doꝛmimus citius in caloꝛe ꝙ frigoꝛe lxxij·H
Doꝛmire ſedendo ſanum lxxij·M
Doꝛmire non poſſe malum lxxiij·A
Doꝛmire videre facit ſomnum lxxiij·B
Doꝛmire nõ potentes applicare debent mitras plũbeas·lvj·P
Doꝛmitur velotius ex ſonitu cadentis ſtille lvj·M
Draconis natura lxxv·E
Dromedarii natura lxxv·A
Dulcedo mellis relinquit ſex effectus xlix·D f
Dulcedo facit vocem vij·D b
Dulcedo excellens videtur amara xxiij·B·xlij·E
Dulcedo amareſcit tribus generibus xlij·B
Dulcedo vnam aliam amaricat xlij·V
Dulcedo extinguit ſitim ij C
Dulcedo expellit venenum ij C·xlix·G c
Dulcedinis cauſa vij Q b
Dulcia nimia videntur amara xlix·L d
EAle animalis natura lxxv·K
Ebrietas habet quatuoꝛ annexa xlix·P e
Ebrij naturaliter gaudent ſole xxxviij·Y·xlix·B d
Ebrioꝛum oculi l·H a
Ebur mollficatur vino iiij·R
Ebur mollificatur dupliciter x·L a
Ebur molleſcit quinqꝫ modis xlix·X e
Ecclipſis ſolis iiij·A ꝛ T
Ecclipſis lune vj·P
Ecclipſim fecunditas ſequitur j·M
Elementa condiuidunt qualitates lvij·B
Elementa inficit mare liiij·D
Elementoꝛum accenſio xlviij·P
Elementoꝛum appetitus lv·B
Elementoꝛum oꝛdo ⁊ ſitus xxxix·H

Elephantis natura	lxxv·L
Elephantem quatuoꝛ faciunt foꝛtem	xv·C
Elephantes iuuenes	Ibidem a·xxviij·I
Eleuantur nubes tripliciter	lxj·I a
Eloquentia necſſaria colluctantibus	xxxvij G a
Eloquentia facit dignitatem	Ibidem E c
Embrionis vita	j·L·lv·G b
Emſtri animalis natura	lxxv·C
Equi accinctio duplex	xv·B
Ericij natura	xliij·B
Eſſe triplex	vj·B
Eſtatis validi proprietas	xxij·K
Eſtus ſolis extrahit	lviij·D
Eſtꝰ vehemēs oclos rubeſcē & linguā nigreſcē facit	lviij·A
Eſtus nimius occidit	xxxvij·V
Eſtus nimius extinguendus propter tria	lviij·B
Eſtus exſiccat vitale humidum	lviij·C
Eternitas entium	lxvj·B
Euadere lupum vel vrſum	xxix·A
Euentus gaudioſi	lv·K b
Excecantur regiones altas inhabitantes	l·R
Excitatio quadruplex	lvj K
Excitatio ſubito mala	lxxij·L
Excitatio doꝛmientium	xxxvij·H a
Exercitationis modus	lxxij R
Exſiccat ventus plus ꝙ ſol	lxj·Z
Extaſim quatuoꝛ prerequirunt	v·Z
Extinctio caloꝛis naturalis	xlj·Z
Fantaſie cauſa	lxiij·B
Fatum	viij·A·lv·Q
Faui mellis natura	xljx Q b
Fauus mellis	ij·D
Fauces humeſcunt ad dulcedinem	xljx·S f
Febris indicium	v·Z poſt medium
Febris generatio	lxxiij·E
Fecunditatis ſigna	xljx·L
Felle carent columbe	xxiij·L
Fellis habundantia viciat guſtum	xljx·T a
Feneſtre raro aperte	xiiij·H
Fenicis auis natura	lxxv N
Ferrum mollificatur melle	iij·R·xlij·E
Ferrum candens liquoꝛi immiſſum	xxiij·G
Fertilitatis ſigna	ljx·A
Fetoꝛ oꝛis quatuoꝛ preſignat	xxxvij·X

Fetoꝛ candele extincte	xl.B
Fetoꝛis mala proprietas	Ibidem
Fetum in vtero occidunt tria	Ibidem
Flamma maioꝛ in aqua ꝙ in ſpeculo	v·P·vij·N a·xlix·O a
Flamma ignis ſurſum	xlix·M a
Flamma ignis vento impeditur	l·A a
Flatus dulcis attrahit ſerpentes	v·L
Flatus ignei effectus	xl·A
Flatus calefacit manus	v·F in fine
Flatus apparet in frigoꝛe	v·L·xl·D·xlvij·F·lxj·D a
Flatus retentio facit agilem	xl·C
Flatus oꝛis virtutes	ij·F a·xlix·H a
Flatus poſt ſomnum deijcit floꝛes	lxxiij·L
Flos albus	ij·D a
Floꝛis natura	vij·P b
Floꝛes non eliciuntur nocte	vij·M a
Floꝛet homo ad tactum caſtitatis	xxxiiij·M
Flumina parce fluentes	xj·A
Fluxus ſanguinis extra nares	xxxvij·Q a
Frequentatio locoꝛum amenoꝛum	xxxviij·I a
Frigida coꝛpoꝛa foꝛtius incenduntur	xiij·E
Frigidatio mala	xxxvij·G a
Frigus efficit ſerenitas	lxvij·E
Frigus infrigidat exterius ⁊ inflammat interius	v·L
Frigus inducit lacrimas	xxxviij·B
Frigus foꝛtificat voces	xlix·R c
Frigus inducit audaciam	xxxiiij·S·xlix·G f
Frigus ſempiternum	l·L
Fructus ineſibilis pre dulcedine	xlij·Q
Foꝛca animal	lxxv·D
Foꝛma ſeparari non poteſt	lxvj·G
Foꝛme vel eſſe priuatio	j·R
Foꝛmice natura	xxiiij·B
Foꝛmice poꝛtatio	xxxiiij·F xliij·B
Foꝛmice ſunt cibus vrſi	xxviij·E
Fons augmentatur	lv·H a
Fons friget in eſtate	xlix·P·lv·X a
Fons maioꝛ nocte ꝙ die	xlix·E
Fontis maris proprietas	j·O
Fontis clarificatio	vij·K b
Fontis exſiccatio	xxxiiij Z
Fontes in littoꝛe maris dulces	xxiij·D
Fontes mirabiles	xxxvij·L a
Fontes frigidi circa aquas calidas	xlix·I d

Fontes in ſero frigidi ſerenitatem indicant	lxvij·K
Fulmen feriens	j·S
Fulmen impediunt quatuoꝛ	viij·C
Fulmen periculoſum in auroꝛa	x·T
Fulmen excecat	xxxvj·K
Fulmen ledit intrinſecus	xlix·O b
Fulmen ferit vaſa ⁊ non vinum	lv·R·lxij·I
Fulmen liquefacit denarium in burſa	xiij·B
Fulminis generatio	x·R
Fulminis incenſio	xiij·B·xlix·T d
Fumus dulcis ⁊ amarus	xxiij·P
Fumus demonſtrat ignem	xlix·R a
Fumus aſcenſus	lxxiij·G
Fundus terre precioſus	vij·S a·xlvij·C
Funis inclinatio	ij·N·vj·I
Galadrius auis	lxxv·K
Galaxie natura	vij·O b
Gallus ſilueſter iungitur coꝛuo	xxvij·B
Garritus auium ceſſat	xxj·B·xxvj·K
Gaudij effectus	xlix·F a·lxj·O
Gaudium facit dulce ſomnium	xlix·Y
Gadium perimit hominem	xlix·F a
Gemma amittit virtutem	xlix·X d
Gemme nocte lucentes	lxiij·Z
Grandinis indicium	liij·D
Grauioꝛes ſunt moꝛtui viuis	liij·F
Grauitatem dimittunt coꝛpoꝛa	lv·K a
Griffonis natura	xxviij·C
Gumi arboꝛum marinarum	x·Z
Guſtus infirmitate decipitur	xxiij·B
Guſtus prauus vbi abundat fel	xlix·T a
Guſtus exercitatio	xlix·E b
Guſtus conſiſtit in duobus	xlix·V e
Guſtum duo impediunt	xlix·X a
Guſtum certum habent virgines	xxxiij·D
Guſtum certum habent animalia	xlix·S a
Guſtum delectant pinguia	xlix·C b
Guttur ſtringitur potu vehementi	xlix·Y c
Herba ſine ſemine nata	j·Y
Herba ſicca	ij·S·xlix·M d
Herba ſolis vento agitata	lv·I c
Herba ſicca ⁊ humida	lv·F c
Herbe areſcunt	xlviij·N
Herbe apertiue ferarum	x·V

Homo viuus leuioꝛ	v.B.xlix.I e
Homo apparet longioꝛ	lxxiiij C
Homo floꝛet ad tactum caſtitatis	xxxiiij.M
Homo rotatus delectatur in aere	xxxv G
Homo delectatur in terra propria	lv.H b
Hominis ſolitudo	x F
Hominem ſilentem inuadunt beſtie	lxxj.G
Homines cibati leues	iiij.G.v A.xlj .I e
Homines habent ſtellas	vij.G
Homines cibati pulcri	xlix.P f
Homines calidi ſunt ſapientioꝛes	lxiij.K
Homines montani diu viuunt	xiiij.G
Homines raro moti	xiij.N
Homines moꝛiuntur	xlj C a
Hominum infirmitas	xxxvij.N
Hominum duo genera largi ⁊ parci	viij.B
Hominum apparitio fantaſtica	xxxvij C a
Hoꝛribilationis effectus	lxj.N
Humoꝛ augetur	xlix S c
Humoꝛ imbibitur a lapide	j.A
Humoꝛes quatuoꝛ	lxxiij F
Humectari poſſunt coꝛpoꝛa preter aer	v.E
Humidum dupliciter occurrit	xlix.P d
Iaſpidis natura	lxv K
Ignis ex lapide	x S
Ignis natura multiplex	v.M
Ignis aduentus	xiiij.K.xx.A
Ignis ardet mediante aqua	xxxvij.K a
Ignis generat ventum	xxxviij.R
Ignis augetur in infinitum	xxxix.E
Ignis clarus caret fumo	v.Q.xlj.D
Ignis ardet ſine aere	xlj.F
Ignis extinguitur tripliciter	v.N.xlj.K.xlix.M a
Ignis fulminis accendit retia ſub aqua	xlix.T d
Ignis reiicit venenum	xlj.P
Ignis elicitur ex colliſione	xlj.Q
Ignis de terra flammans circa patibula	xlj.S
Ignis habet quatuoꝛ pꝛoprietates	v.M ⁊ c
Ignis congaudet nature diuine	lxj.C
Ignis celeſtis	ij.V.xlix.S ⁊ K c
Ignis celeſtis deſcendit in roꝛe	v.H
Ignis attrahit coꝛpoꝛa	v.O.lxj.G
Ignis vſtio	xiij.D
Ignis coꝛpoꝛalis ⁊ celeſtis natura	xxij D

Ignis extingui non poteſt xxxix·E
Ignis triginta effectus xlix I a
Ignis ledit manum xlix·R a
Igni comparatur auaricia propter octo liij·H
Igni immiſſa pinguedo iiij·B
Ignem ſpirant animalia l.B
Ignem accendit ventus & flatus xlviij·M
Ignem nutriunt quatuor xlix·F e
Incendio rubet celum xlix·G a
Incendium intumeſcit lxxiiij·G
Infirmus debet querere medicum ſciolum xxxvij·G
Infirmi dormitio in calore nociua lvj·D
Infirmi fabulatio ad medicum xxxvij·B
Infirmi recidiuatio mala iij·C a
Infirmi natura communis v·Z·xxvij·M b·lxxij·C
Infirmorum conſolatio ex nomine amici ij·A·lj·D
Infirmorum cogitatio xxviij·H
Infirmorum ſubiectio xxxvij·A c
Infirmorum cibus non nutrit xlix·B f
Infirmorum proprium xvj·H
Infirmorum figura xxxvij·E a
Infirmorum ſignum ſanitatis lv E a
Infirmis quatuor nocent lj·F
Infirmitas rara inducit mortem xxxvij·M
Infirmitas ſanatur octo modis xlix·A f·lxxij·G
Ingenij ineptitudo xxxvj·B
Immerſus non percipit voces lj·N
Immerſio calidarum aquarum xxxvij·O
Immerſio in aquas per horam no· xlj·I
Immerſio aquarum frigidarum xlj·R
Impinguantur animalia caſtrata xxxiiij·F
Immutatio lxxij·S
Iracundie accenſio lxxiij·I
Intemperies ceſſat xlix·V d
Iubilus comparatur gaudio quadrupliciter lxj·Q
LAbiorum complicatio delectabilis ij·K
Lacrima infirmi generat criſim iij·S a
Lacrima emittitur multis modis v·Z in fine xlij·H
Lacrima emittitur quatuordecem modis lxj·R
Lacrima purgat oculos xxxvij·F
Lacrime reſtringuntur iij·H
Lacrimamur cito in frigore xxxviij·B
Lacrimari facit lumen excellens xlix·C e
Lac bibitum ſitim extinguit xlix·A a

Lactis proprietates multe xlix·O e
Lactis caprini effectus jx·F·xxxvij·A a
Lacerte natura xiij·Q·liiij·A
Languidus conualeſcit vel moritur ij·A
Languidorum proprium xvj H
Lapis humorem imbibit j·A
Lapis mollificatur ſanguine iij·R
Lapis appropinquans centro non cadit lxi·X
Lapis precioſus ignitus amittit virtutem xljx·X d
Lapis ab alto in aquam cadens ij·O
Lapis ignitus extinctus v·H·xxxiij·D·xljx·H e
Lapis de monte abiectus xiij·S
Lapis cadens habet duos effectus l·D a
Lapis precioſus reformatur lv·S
Lapis in funda proiectus lv·L a
Lapidis generatio quadruplex x G a·lxj·X
Lapidis caſus grauior in aere q̄ in igne xljx·H g
Lapidis caſus in aquam tria facit xxij·H·xljx·A d·lv·L a
Lapides aquarum fluentium ſperici ſunt xvj·E
Lapides emittunt radium xlj B a
Leo natus j·T
Leo docet venari xj·B
Leonis natura vj·D x·M
Leonis a vrſi aduentus xxj·F
Leonis venatio lv N b
Leonis aggreſſio xxjx·C
Leonis aſtucia cum cauda xxxvij·D b
Leocophica beſtia lxxv·L
Leopardi natura lxxv·F
Leſus a ſerpente xxxvij·D
Letantes ex corde plorant xxvj·D
Leticie effectus lxj·O
Leuitatem efficiunt quatuor iij·I a
Lignum ſtillat aquam iij·E a
Lignum vnicum difficulter ardet x·Q
Lignum in lapidem mutatur iij·E a·vij·A·xljx·B g
Lingua quatuor modis corrumpitur ij·M
Lingua infecta ſentit amarum ij M·xiij·C
Lingua infecta amarum potum dulcem reddit xlj·G
Lingua humeſcit v·S·xlviij·E·xi·K
Lilium triplex lxxv I
Linee in agro ij·P
Liquantur corpora xxxviij C a
Liquor dulcis in auro ij·Z·xlij·D·xljx·E c

Liquoꝛ dulcis oblectat	iij·B
Liquoꝛ dulceſcit caloꝛe	xlij·A
Liquoꝛ amarus dulceſcit	iij·G a
Liquoꝛ amarus mollificat res	xxxvij·B c
Liquoꝛ in ſua regione ⁊ extranea	xlix·P c
Liquoꝛ perpetue ſeruatur	lxxij·G
Liquoꝛis proprietas	xxiij·G
Liquoꝛes miſcentur terra ⁊ aqua	lxiij·P
Liquoꝛis pinguium natura	lxxiiij·F
Loca tenebroſa	lxxj C
Loca virida ⁊ amena	xxxviij·I a
Loca munda horrent immunda animalia	xlix·V g
Locus fetidus	ij·C a·xlix·I c
Locus calefactus fetidus	xlvij·I
Loci vbi prius fuerunt homines quatuoꝛ accidentia·lxij·H	
Locoꝛum conditio naturalis	lv·H b
Locutionis perfecte cauſa	xxxvij·V a
Longeuitatis principia	xlix·O f
Ludere videtur aer	xlix·D
Lucei piſcis natura	lxxv·G
Lumen ſolis lucere facit	vij·O
Lumen occultum oculoꝛum	lv·M
Lumen cernitur remotius ſuper aquam	lv·O a
Lumen celeſte virtutem tranſmittit	xlvij·L
Lumen ſine coꝛpore nunq̄ aduenit	xlviij·B lxj·Y
Lumen non agit ſine coꝛpore	xlviij·C
Luminis duodecem effectus	vij·H a ⁊c
Luminis proprietates	vij·Q poſt medium
Luminis nouem effectus	xlix·B e ⁊c
Luminis octo proprietates	v·F in medio·xlix·D e ⁊c
Luminis refractio facit ignem	lv·Z a
Luna contrariatur ſoli	j·M
Luna cauſat humiditatem	Ibidem
Luna in remotis partibus maioꝛ cernitur	j·V
Luna maculam terre habet annexam	xlvij·O
Luna obtenebrat ſolem.	xxv·A
Lune plene effectus	lxxiiij·O
Lune ecclipſis	vj·P
Lune dominatio	vij·L b
Lune circulus vel vmbra	iij·L a·xxiij·H
Lune beneficium ad ſolem	vij·K a ⁊ R b
Lune appropinquatio ad ſolem	xxv·A·xlvij·O
Lune multiplicatio per pannum	vj·P·xxxviij·E a
Lune vmbra maioꝛ q̄ ſolis	lv·V b

Lune lumen obfuſcat ſolare xljx·G d·lxiiij·A
Lupus inducit raucitatem xl·D
Lupus delectatur carnibus humanis xljx·Z a
Lupi natura xvij·D·xxxvij·G b
Lupi aggreſſus x·K a·xxjx·D·lvj·B
Lutum fit lapis x·G a
Lux ſuprema j·Q
Lux in vallibus ⁊ in aquis augetur lxiiij·O
Lux corporalis eſt tenebra xljx·V b ⁊·lxiiij·C
Lux maior in vallibus xlix·H d
Lux maior circa vmbram xljx A c·lxiiij·X
Lucis proprietates jx·I
Lucis celeſtis natura l·C a
Luxurioſi camphoram perdunt xxxiiij·P
Maculas mundat lac xljx·O e
Magnes virtutes recuperat xxv·B
Magnetis attractio ij·T·xxv·B
Magnitudo eſt indiuiſibilis in infinitum lxvj·C
Mandibule ſtupor v·S·xljx·Q d
Manus eleuate effectus iij·I·vij·N·xljx·I
Manus ⁊ pedes calefaciende iiij·H
Manus calide in febre vij·N
Mare occeanum caret niue xxij·F·xxxiiij·B
Mare dulceſcit colatum xxiiij·I
Mare ſalſum xxiiij·D
Maris fons j·O
Maris ſtrepitus in mari minus auditur lv·A c
Maris octo conditiones liiij·D
Marceſcunt arbores ante fructum lv·D
Margaritarum natura xxxiiij·Q
Margaritarum productio x·E
Materia corruptibilium lv·C
Maxillas impingunt cibum dulcem ſumentes xljx·Q e
Medicum ſciolum debet querere infirmus xxxvij·G
Medicorum perſuaſio xxxvij·I a ⁊ H b
Medendi modus conueniens xxxvij·E a
Medicina confert xxxvij·X b
Medicina amara purgat xxiiij·E·xxxvij·T b
Medicina prodeſt omnibus iiij·I·xxxvij·X b
Medicine qualitas xljx·C f
Medicinam ſumendam tria requirunt xxiiij·F·xxxvij·I b
Medici proprietates xxxvij·E G L ⁊ E a
Medulla conſeruat vitam lxiiij·V
Medulla excutienda eſt abſciſa manu lvij·C

Medulle natura	Ibidem
Mel ſanis bonum ⁊ egris malum	xlij·F
Mel roꝛe natum	ij·D
Mel crudum amareſcit	ij·Y
Mellis ſex effectus	xljx·D f
Melodia dulcis	ij·F
Membrum igne leſum	iij·G·xiij·D
Membra frigefacta	xxxiiij·S
Meridies eſt dextera pars celi	xxv·D
Metallum non ſplendens	vij·R a
Metallum alleuiatur igne	xljx·I g
Metallum graue natat	xxxvij·A b
Metallum reſoluitur in fumum	lxj·C a
Metalla duro coꝛpoꝛe pulſata	lj·M
Metalla melle ⁊ aceto vncta diuerſum contrahunt rubigi-nem ⁊ coloꝛem	lv·E b
Metalla auro mixta plus ſonant	xlj·C
Metalla ignita non ſonant	xxxiij·A·li·B
Metalla ſub ſpecie lapidū reperiūtur	·vij·R a·lv·E b·lxi·B a
Metalloꝛum generatio	vij·R
Metalloꝛum mollicies	vij·F
Mirice natura	x·I·xxvj·B·lv·Z b·lxj·Q
Minutis tenebra prodeſt	vij·L a
Mirre effectus	xxiij·A
Mirtiga quid ſit	xljx Z f
Mitra plumbea facit ſomnum	lvj·P
Mobilitatem cauſat ignis	xljx·I a
Mollificantur res amaro liquoꝛe	xxxvij·B c
Monecerontis natura	lxxv·C
Montes alti	vij·S a·xlvij·A
Montes alti vacui	l·Y
Montes alti ſunt ſteriles	xxxvij·E·l·I
Montes alti excecant	xxxvj·E
Montes alti ſunt irrigui	xljx·V c
Montes inhabitantes agiles ſunt	xiiij·G
Montes aſcendentibus ſex ſunt neceſſaria	lv·D b
Montium fumigatio	vij·I
Montium acceſſio	jx·C·xxj·H·xxxvij·S a
Moꝛbus futurus noſcitur ex tribus	lxjx·A
Moꝛbi eruptio	xxxvij·S
Moꝛs coꝛ diuidit	xxxvij·M
Moꝛs a celeſtibus coꝛporibus	x·X·lvj·F
Moꝛtis indicium in ſenibus	liij·M
Moꝛtis aduentus	xxj·D
Moꝛtis effectus triplex	xxxjx·D

Moꝛtis euentus	lvj·F
Moꝛtis ſigna·xxj·D·xxxvij·N ⁊ X a 39 H·xlj·C a·xljx·Z d	
Moꝛtuus niger apparet	xxxvij·F b
Moꝛtui grauioꝛes ſunt viuis	liij·F
Moꝛtuo comperatur auaricia propter quatuoꝛ	Ibidem
Moꝛtuoꝛum proprium	lv·A a
Moꝛienti tria accidunt	lvj·F
Moꝛiuntur homines oꝛe aperto	lv·O a
Motus rarus malus	xiiij·N
Motus violentus	xxxv·B
Motus violentus ⁊ naturalis	lx·B
Motus animalium naturalis	j·B·lv·X b
Motus frequens valet ad ſanitatem	ljx·C
Motum accelerantur quatuoꝛ	xv·E
Mulierum proprietates	xxxij·poſt principium
Muniri debemus contra eſtum ſolis	lviij·D
Muſce reuiuiſcunt	xxiij·E·xljx·D d
Muſtele natura	xxviij·F·xxxiiij·F
Muſtele aſtucia	xxjx·B
Muti naturaliter ſunt ſurdi	xxvij·H
Mutoꝛum prophetatio	xxxvij·I
Nauis appropinquans ad littus	xxij I
Nauis immergitur	vij·A b·ljx·B
Nauis pelna ⁊ vacua	xljx·O c
Naufragia plura in littoꝛe	liij·E·lxviij·D
Naufragij cauſa	x·L
Nebula purgat aerem	xljx·V
Nebula hyemalis	vij·B
Nebule proprietates	vij·B ⁊ R ⁊ G a
Nidos faciunt aues in altis ⁊c̄	l·O
Niſi auis natura	lxxv·D
Nix non cadit in mari occeano	xxij·F·liij·E
Nix non cadit in frigoꝛe maximo	xxxv·I
Nix non reſoluitur	lv·D c
Nix reſoluitur tribus modis	xxxvij·B b·lxj·A a
Niuis reſolutio	xlvij·M
Nox ſecurioꝛ cunctis ꝙ dies	lxviij·B
Noctis proprietates	xxxjx·B
Nocte reſiſtitur magis ventis ⁊ intemperiebus	xvj·A
Nocte voces remotius audiuntur	lj·A
Noctue ⁊ bubonis conditio	lxxiiij·T
Nubis aduentus	xxj·E
Nubis proprietates	vij·D a ⁊ E a ⁊ X a
Nubes noſtre regionis	viij·H

Nubes in terra ⁊ in aqua vij.X a
Nubes conſumuntur tripliciter vij.P.xlix.F
Nubes eleuantur tripliciter lxj.I a
Nubes alta non mouetur l.F
Nubes ſoli oppoſite magis videntur xxxvij.K
Nubes eleuantur auſtro flante xxxviij.B a
Nubes fulmen emittentes xlj.L
Nubium eleuatio xlix.M
Numerus ternarius vj.A
Nutrimentum ⁊ nutritiuum iiij.C
Nux exterius ⁊ interius ij.E
Nux manet recens ij.E.xlix.R b
Obumbratur lumen ſolis quatuoꝛ modis xxxvj.D
Oculus tactum ferre non poteſt vij.P a
Oculus tripliciter igneſcit xxxvij.V a
Oculus leditur quatuoꝛ modis xlix.N f
Oculi moꝛtuoꝛum nigreſcunt liij.F
Oculi egri xxxiiij.V
Oculi iacendi xxxvij.S b
Oculi nocte lucentes xlix.B c.lxiij.V
Oculi caliginoſi lacrimantur xlix.V f
Oculi profundi clarius vident lxj.V
Oculo patienti tria accidunt iij.F
Oculum vnum claudimus xxij.M.xxxviij.A
Oculoꝛum clauſio diuerſa l.H
Occiſio thauri iij.B a
Occiſoꝛ proditoꝛ ſanguine interfecti xxxvij.T
Occidunt tria fetum conceptum xl.B
Odor vinee ij.I.iij.Q.xlix.S b
Odor aromaticus ij.L
Odor altoꝛum montium lv.B a
Oleum benedictum x.L a
Oleum vino mixtum iij.M
Oleum facit immergere ad horam xlj.I
Oleum non congelatur xiij.A.lv.A b
Olei conditio multiplex vij.H b
Olei accenſio xiij.A
Olei natatio v.F.xxxiij.R.xlix.M e
Olfactus requirit ſiccitatem xlviij.R
Olfactum amittunt canes lv.L
Olfactum impedit reſpiratio iij.Q
Oraſij animalis natura lxxv.M
Ora madent ex aſpectu cibi iiij.E.lxj.H
Ora claudunt animalia ad contactum tyriace xxxvij.G

Ormeniola auis	j·P
Os contactum cibo	iiij·E
Os nunq̄ exſiccatur	xxxvij·D c xlj·X
Oris flatus	ij·F·xljx·H a
Oris apertio	xxxvij·A
Oris lotio cauſat dulce	ij·M·xljx·T b
Oris fetoꝛ quatuoꝛ indicat	xxxvij·X
Oricis animalis natura	lxxv·C
Ortus ſolis vigoꝛoſus multum	j·B
Oſtia humectata	xljx·Q c
Ouis balatus verſus terram	ix·L
Ouoꝛum diſpoſitio	xxiiij·A
Palpebras claudunt aues	xiij·Q
Panis durus	v·G
Panis ſiccus humectatur igne	xlj·Y
Panis calidus grauioꝛ	v·G
Panis calidi proprietates	xljx·G e
Pannus efficitur durioꝛ	xxxvij·C c
Parentes diligunt animalia	xiij·P
Panthere natura	lxxv·H
Panthionis animalis natura	lxxv·G
Palleſcunt amantes ⁊ timentes	xlviij·K
Paſſio terre	iij·L
Paſſio non cadit in ſapientem	lxiij·E
Paſſio interioꝛ	iij·X
Paſſiones vehementes	iij·Y
Pauonis natura	lxxiiij·O
Pectoꝛa eleuata	l·G a
Pectoꝛa moꝛtuoꝛum intumeſcunt	liij·F
Pedes terre infigimus	lv·I a
Pedes offendimus	lxxiiij·K
Pedum frigiditas ſignum eſt moꝛtis	xxxvij·X a
Pedum contractio	lvj·N
Pellis ſicca ⁊ humida	xljx·L c
Pellicani natura	lxxv·M
Perdicis natura	xliij·C
Perfectio rei conſiſtit in tribus	vj·N
Perpetuitatis ⁊ immoꝛtalitatis effectus	lxij·C
Permutatio coꝛpoꝛis	lxxiij·A
Perſuaſio duplex	lxxij·A
Peſtilencie aduentus	viij·F·xlj·L
Peſtilencie ſignum	xvij·I·l·N
Pinguedo in manibus	vij·D
Pinguedo fouet ignem	xljx·K b

Pinguedo immiſſa igni iiij·B
Pinguedo poſt infirmitatem xxxvij·N
Pinguedinem tria exterminant xlix·Q g
Pinguia guſtum delectant xlix·C b
Piſcis vulneratus iij·D
Piſces terret fulmen viij·C
Piſces lumen ſpeculantur in nocte lv·G a
Piſces habent oculos duros iij·D·v·X·xlix·R d
Piſces ſaltant xxxviij·D·l·D
Piſces dormiunt lvj·R
Piſces tendunt contra aquam xxv·C
Piſces imbibunt aerem xlviij·I·lxj·F a
Piſcium appetitus verſus originem aquarum lv·I
Piſcium captura bona x·Z
Piſcium ſpeculatio xxxviij·G
Piſcium reſpiratio v·X·xxxvij·C
Piſcium naturalis motus xlij·X
Pluma poſita ſuper aurum fit aqua ij·A a
Pluma ſanguine linita iij·V a
Plume difficulter immerguntur xiij·Q
Plume vſte fetor inficit caput Ibidem
Pluuia quieſcit in meridie ⁊c vij·I poſt medium
Pluuia deſcendit cum nube xlix·D
Pluuie triplex preſagium xlix·O d
Pratorum viſitatio bona xlix·T f
Principium leuitatis eſt ignis xlix·I a
Principiorum trinitas vj·q
Pruina ex flatu naſcitur j·G·xlix·F b
Preda aquile xlix·B
Poma rubeſcunt xlj·A·xlvij·G
Poma in manibus dulceſcunt xlij·P
Poma cadunt ab arboribus xliij·B
Potus auide ſumptus nocet xlix·B b
Potus deducit cibum xlix·M b
Potus dulceſcit poſt cibum amarum xxxvij·V b·xlij·C
Potus amareſcit xxiij·O·xlix·Q e
Poculum luxurie lxxv·B
Poros corporum aperit ignis xlix·P a
Puer natus mortuus j·C a
Puncturas non ſentiens malum v·Z
Puncture effectus multiplex v·Z·lxj·P
Pugnatorum cautela xlix·M f
Pulueris natura liij·A
Puritas corporis xxxiiij·Y

Puritatis effectus	lxij.C
Puſtula ſub lingua ſignum mortis	xxxvij.R
QVies corporis	ix.B
Quietem non habet ignis	xlix.Q a
RAdix arborum triplex	vj.L
Radicis ⁊ floris ſitus	xlj.H
Radium ſolis q̄tuor impediunt.v.V.xlviij.H.lxj.T	
Rana ad os canis proiecta	xxvj.H
Rana viridis facit ſilencium	lxxj.H
Rane in aqua	xiiij L.lix.B
Rane viridis natura	xxvj.G
Rane preſagium	xvij.I.xxvj.H
Ranarum lapis in capite	v.V ante finem
Ranarum ⁊ viperarum clamor	xxvj.I
Refugium auium ad homines	x.G
Regio celeſtis	iij.N ⁊ M a.x.P
Regio deſerta ⁊ quieta	lxj.R
Regio aeris	x.F a
Regiones altas inhabitantes excecantur	l.R
Regionum qui inflammantur effectus	lv.A
Redolet magis herba ſicca igni immiſſa	lv.F c
Renouatio multiplex	liiij.B
Renouantur animalia	xxxvij.F a
Res animata conſiſtit in tribus	vj.B
Res plurificari	vj.G
Res tranſmutantur	xlix.R e
Res queq; elongantur a primo ente	lxvj.E
Res non componuntur ex vno elemento	lv.Z
Reſpiratio olfactum impedit	iij.Q
Reuelationis diuine modus	lxxij.Q
Riſus effectus	xxvj.A
Riſum facit titillatio	xxvj.F
Ros non cadit in montibus	xlvij.Q L I
Roris conditio	vij.A a
Roris proprietates	v.H.xlix.F e
Roris caſus	vij.H ⁊ M.xlj.B.xlix.K.lxj.G a
Roſa albea albeſcit	ij.D a
Rute natura	xxxiiij.E
Rute odor occidit baſilicum	xxiiij.q
SAgitta ſurſum proiecta	xxxv.B.l.C.lx.B
Sagitta minus ledit vicinum	ij.R
Sanguis ſub lingua extractus	xxxvij.B a
Sanguis extra ſuam regionem nigreſcit	iij.D a

Sanguis mollificat dura coꝛpora iiij·K a
Sanguis emanat de moꝛtuo xxxvij·T
Sanguis mundus ⁊ immundus iiij·K a
Sanguis immiſſus igni iiij·T a
Sanguis aſcendit in meridie xvj·A·xlix·Q f
Sanguis extra nares xxxvij·Q a
Sanguinis contemplatio iiij·K a
Sanguinis quatuoꝛ proprietates xxxix·F
Sanguinis attractio triplex xlix·Y f
Sanguinis veſtigium non apparet in moꝛtuis liij·F
Sanguinis aduentus in caput xxj·I
Sanguinis vigoꝛ in regione propria ⁊ extranea lv·I b
Sanguinis fluxus ſurſum malus lxxiiij·V
Sanguinis ad interioꝛa defluentis quatuoꝛ effectus iiij·V a
Sanguine immundi iiij·Z
Sanguine canis delectantur animalia xxvj·H ⁊·xxviij·G
Sal in paludes iactum xxiiij·Q
Salis proprietates ij·M·jx·K·lxiij·H
Salices marine x·B a
Saliua conuertitur in auem j·E
Saltus in altum diſpoſitio l.G
Saltus animalium x·H a·l·P
Saltum altum tria faciunt lxxiiij·S
Sanitas perfecta lxij·A
Sanitas interioꝛ ⁊ exterioꝛ bona lxij·A
Sanitatis cauſa xxij·I
Sanitatis conditio lxix·A
Sanitatis natura duplex lxix·B
Sapientia maioꝛ in capite paruo lxiij·F
Sapientia ſenſus contrariatur ſapientie intellectus lxiij·L
Sapientie attribuuntur quatuoꝛ lxiij·B a
Sapientiam facit ammiratio lxiij·N
Sapiens noſcitur ex tribus lxiij·G
Sapiens dominatur aſtris lxj·I
Scoꝛpionis natura xvij·B
Securitatis loca terra ⁊ aqua lxviij·B
Securitatis triplex modus lxviij·C
Sedulitatis effectus quatuoꝛ lxiiij·A
Sedulitatis differentia xiiij·B ⁊ C
Semen non pullulat lxv·A
Semen quatuoꝛ modis aduenit de longinquis lxv·B
Seminecis balneatio xiij·K·xlix·K g
Seneſcunt pallentes ⁊ timentes xlviij·K
Senſuum clauſio xxxiiij·X

Senſuum diuagatio xxxv·B
Senſuum euagatio per aliquod delectabile xvj·C
Separatio vnius ab alio lxvj·A
Separatio facit manifeſtationem lxvj·F
Separatio cauſat turbationem lxvj·H
Separationis diffinitio lxvj·L
Serenitas quomodo fit lxvij·L
Serenitas quatuor modis cauſatur xlix·V·lxj·D
Serenitas aque ꝛ aeris lxvij·A
Serenitas frigus efficit lxvij·E
Serenitas efficit pluuiam vij·I·lxvij·C
Serenitas perpetua lxvij·F
Serenitatis indicium xxiij·D·lxvij·K ꝛ M
Serenitatis effectus xlj·D a
Serenitatis hyemalis ꝛ eſtiualis effectus lv·L c
Serenitatem indicat albedo lune lxvij·B
Serenitatem pollicentur duo lxvij·G
Sereno celo cymbala ꝛ campanas facimus lxvij·I
Sermones delectabiles audiendi ſunt x·A a
Serpens circulum deſcribit xxxvij·A a·xlvij·P
Serpens deponit venenum xxij·G·xlix·G g
Serpens cutem abijcit xxxiij·C
Serpens natans extollit caput lxxiij·R
Serpens moritur ſaliua lxxv·O
Serpentis natura ix·F
Serpentis lingua xvij·E
Serpente leſus xxxvij·D
Serpentes tranſnatant aquas tardas xiiij·D
Serpentes inſiliunt in dormientes xvij·F·xxxvij·A a
Serpentes fugiunt vmbram vij·L a·xlviij·A
Serpentes facie humana xvij·G
Serpentum cibus v·V
Serpentium ꝛ ranarum procreatio lxxj·C
Sexus vterqꝫ apparet in oībus animalibꝫ p̄ter anguilla j·I
Sitis natura ij·C·xxxix·I
Sitis excitat iram ij·C·xlix·H c
Sitis ꝛ eſuries ſigna ſunt mortis in ſenibus liij·M
Sibulus euocat ſerpentes ix·F
Silentem hominem inuadunt fere lxxj·G
Silentium conuenit ſex perſonis lxxj·A
Silentium habendum conſilijs ꝛ in menſa Ibidem
Silent animalia cum timent lxxj·E
Simee natura lxxv·F
Sirenis natura xvij·A

Speculum inficitur dupliciter xlix·A e·xliij·L
Speculum in aqua vij·T a·xvj·F
Speculum reijcit formam ſuam vij·q
Speculum ad aſpectum languidi iij·C
Speculum concauum vj·K
Speculū ad meridiē·vj·O Item triplex compoſitū·lxij·E
Speculum in fonte repoſitum lv·B c
Speculi accenſio vij·T a
Speculi aſpectus facit quatuoꝛ lv·C a
Speculo comperatur Maria vij·T a
Spina dorſi xij·A
Spine ſex proprietates liij·B ⁊c̃
Spuma ceſſat ij·q·xlix·F c
Spume maris natura° x·C a·xlj·D a
Sol ꝯtrariat̃ lune·j·M Item infert ſiccitatē ⁊ caloꝛē Ibidē.
Item maioꝛ apparet vij·S
Sol tria habet in ſe vj·F
Item coloꝛat ſolā aquā·xlix·H Itē lucet ſup̈ ⁊ infra·xlj·G
Sol allicit xlix·Z
Solis oꝛtus j·B ⁊ V
Solis ecclipſis j M·iij·A ⁊ T
Solis tractio v·V·jx·A·xlviij·F
Solis multiplicatio j·V·vj·R
Solis effectus multiplex iij·T
Solis lumen vij·O ⁊ S
Solis aduentus vij·Z a ⁊ F b·xxj·C
Solis attractio mediantibus ſtellis viij·E
Solis inſpectio tria facit vj·R·xxxviij·q
Solis aggreſſus facit tria lv·H c
Solis appropinquatio xxv·G ⁊ H
Solis radiū impediunt q̈tuoꝛ ·v·V·xxxvj·D·xlviij·H·lxj·T
Solis vmbra tribus conuenit lxxij·F
Solis ſplendor vel radius vj·O·xiij·F
Solis aduentus ſuper aquam xxj·A
Solis occulta virtus vj·F
Solis aduentus in mane meridie ⁊ occidente xxj·G
Solis contemplatio per cribrum xxxviij·F a
Solis herba vento agitata lv·I c
Sole gaudent ebrij ⁊ marini xxxviij·V·xlix·B d ⁊ H f
Sole occidente aque augmentantur lv·H a
Solitudinis proprium xlix·R f
Somnus efficitur ſuauis atqꝫ grauis tribus modis ·lxxij·T
Somnus pꝛofundioꝛ in ſiniſtro latere lxxij·K
Somnus ſedendo bonus lxxij·M

Somnus quid eſt xxxvij·H a
Somnus dulcis poſt gaudium xlix·Y
Somnus prouocatur tribus modis lxxij·A
Somnus infert mortem languidis lxxij·E
Somnus impinguat lvj·E·lxxij·F
Somnus profundus quatuor effectus lxxij·B
Somnus infrigidatoris mors lxxiij·E
Somnus interpolatus ſanus lxxiij·K
Somni appetitus bonus lxxij·A
Somni effectus lxxij·X Y & Z ꝛc
Somni accidentia lv·Y b·lxxij·Y
Somnum ſex impediunt lxxij·E
Somnum octo conſequuntur lxxij·B ꝛ X
Somnum faciunt duodecim lxxij·N
Somnum tria ſequuntur lxxij·M
Somnum ſequitur triſticia lxxij·V
Somnia facit celum galaxiatum lvj S
Somnia accidunt ſeptem modis lvj·P
Somniorum tria genera viij·B
Somniorum natura multiplex lxxij·P
Sonus dulcis ij·F
Sonus excellens ij·H
Sonus ignis celeſtis ij·V
Sonum imbibit aqua ij·G
Stragis future indicium l·Z
Strucionis natura xxviij·A
Stella variatur vj·M
Stella quid eſt vj·O
Stella altior maior apparet l·T·vij·S
Stella magis lucet in tenebra viij·D
Stelle accipiunt virtutem a ſole jx·E
Stelle tripliciter in die videri poſſunt xvj·F
Stelle proprietates vij·Q ꝛc·viij·A
Stelle contemplantur in fonte·xvj·F·xxxviij·P·xlix·O·lj·I·
lv·V a ꝛ E c
Stelle laudant creatorem xlix·R·lxj·A
Stelle matutine effectus xlix·A a·lxj·F
Stellarum dominatio in aquis x·O
Stellio recipit venenum de terra xlix·Y b
Stellionis natura xiiij·B·lxiij·A a
Sternutatio iterata bonum xxxvij·q
Stuporis effectus xlix·S e
Subſtantie ſeparate conditio lxvj·D
Succus cuiuſlibet herbe congelatur ꝛc ij·B a
Sudoris natura xlj·T

Sudoris vaſorum preſagium	xlix·B
Suffocatio nocturnalis	xxxvij·V
Tactus delectabilis	xxxiiij·H
Tactum tria impediunt	iij·Z
Talpe comperatur auaricia	liij·G·lxxv·C
Talpe natura.	liij·G
Tecta noua citius penetrantur vmbre	xlix·E f
Tegenda ſunt corpora	xlj·O
Tenebra receptiua luminis	xlviij·D
In tenebra videmus lumen	xxxviij·V·xxxix·A
In tenebris non canunt aues	ij·G a
Tenebrarum natura	xxxix·A
Tenebroſa loca	xxij·B
Tempeſtas	xvj·A
Tenemus fortius humectatis manibus	lv·R a
Terra fecundatur quatuor modis	xxxvij·D a·xlix·R g
Terra propria delectat homines	xlix·H b
Terra fecundatur & mundatur	lv·A
Terra alonge alba eſtimatur	vij·X a
Terre diſpoſitio naturalis	lxxiiij·V
Terre appropinquantia corpora	xxxv·E
Terre infectio	iij·L
Terre conditio	xlvij·C
Terre ſuſtentatio	viij·D
Terre proprietates	vij·V a & P b·xlix·G
Terror cauſat triſticiam	lxij·B
Terram ſuſtentant ſtelle	viij·D·ix·E·x·A
Teſtudo liquatur	xxiij·N
Teſtudinis natura	xiiij·A
Thaurus ſilueſter	xxviij·E
Thauri occiſio	iij·B a
Theſauri occulti ſigna	xlix·Z e
Tigris natura	xiiij·K·xxij·A
Timens caſum cadit citius	lv·E b
Timentes & amantes palleſcunt	xlviij·K
Titillatio riſum prouocat	xxvj·E
Titillationis quatuor effectus	lxj·E
Titillationem patimur	Ibidem
Tonitruum in aurora	j·D
Tonitruum contrariatur veneneoſis	vij·M b
Tonitruum occidit fetum in vtero	j·D
Tonitruum quid ſit	xlix·P a
Tonitrui generatio	x·R
Tonitrui cauſe & opiniones	vj·H

Trahunt tria naturaliter	xlix·N d
Tranſmutantur res ſex modis	xlix·R e
Triſticia gignitur ſex modis	lxxij·V
Triſticie generatio	xxxvij·R a
Turturis natura	xxiiij·C
Vapor reſolutus facit niuem	xxxvij·B b
Vapor exalatus e mari	x·G a
Vapores terram occupant	xxxviij·G a
Vapores eleuari ſignum eſt peſtilencie	l·N
Vaporum exalatio	x·D a·xxxviij·T
Vas plumbeum vel lapideum	xlix·B
Vas vitreum ⁊ aureum	lv·M a
Vaſa vacua multum reſonant	x·D
Venenum perimit dum penetrat	iiij·K a
Venenum primo apparet dulce expoſt amareſcit	xlij·G
Venenum reijcitur ab igne	xlj·P·xlix·K a
Veneni proprium	xxxix·C
Ventus exſiccat terram	v·T
Ventus orientalis ⁊ occidentalis	vij·C
Ventus maior in aqua	v·I·xlvij·B
Ventus accendit ignem	xxxviij·R·xlviij·M
Ventus exſiccat plus ꝙ ſol	xlix·q d·lxj·Z
Ventus fecundat terram	v·D
Ventus apparet currenti aer	xlix·S d
Ventus calidi ⁊ humidi effectus	lxxiij·L
Ventus ſex conditiones	lxx·A ⁊c
Ventus mouetur contra ignem	xlix·X f
Ventus auſtralis proprietas	v·D
Venti flatus circa terram	l·X
Venti ceſſant venientibus nobis ad montes	lv·C c
Venti aduentum quatuor precedunt	xviij·A
Venti ceſſant tempore pluuie	xlix·P g
Ventum tria precedunt	xviij·D
Ventorum cauſa	Ibidem
Ventorum vtilitas	xlix·S g
Ventis parce flantibus	x·L
Verecundie efficacia	xxxvij·H c
Vermis naſcitur ſine ſanguine	j·C
Vermis naſcitur e ligno	j·H
Vermium attractio	j·C
Verni temporis proprietas	xvj·C
Verſio animalium ad ſolem	j·B
Veſica facit audire	xlix·Z f
Veſpertilionis motus ⁊ natura	xiiij·M
Veſtis lota ad ſolem ſuſpenſa	lxij·F

Via demonſtratur digito	lv·S a
Vig lia debilitat ⁊ exſiccat	lxxij·F
Vigilia nocturna ſana	xxxvij·A
Vinum oleo mixtum	iiij·M
Vinee odor	ij·I·iiij·Q·xlix·S b
Vipere natura	lxxv·D
Virgines ſunt coloꝛate	xxxiiij·C
Virginum proprietates	xxxiiij·G ⁊ I
Virga cineribus intincta	iiij·R a
Viridia in aqua apparent omnia	xxxiiij·K·xlix·A g·lv·V
Virtus vnita foꝛtioꝛ	liij·A
Virtus oꝛientis	j·A a
Virtus viſiua	lv·F
Virtus celeſtis	viij·B·lv·G ⁊ C b
Videre aliquid dupliciter dicitur	lxx·L
Viſus nocturnalis	lxxiiij·L
Viſus debilitatur	xxij·L
Viſus limpiditatis cauſa	xxij·M·xxxvij·F
Viſus roboratur viridi coloꝛe	lxj·B
Viſum clarificant animalia	xxj·C
Viſum debilitant quatuoꝛ	xxxvj·F
Viſum quatuoꝛ deſtruunt	xxxvj·I
Viſiones ſomniarie ex viſu occiſi	iiij·P a
Vita naſcitur in aliquo	j·N·xlix·I b
Vita non inuenitur in ſuperioꝛibus regionibus	l·V
Vita conſiſtit in virtute animantis	lv·E
Vita omnium conſiſtit in duobus	v·F·l·V
Vita cunctoꝛum conſiſtit in virtute celica ⁊c̄	lv·G
Vitam generat caloꝛ naturalis	lxix·I f
Vitam efficit caloꝛ naturalis	lxij·B
Vitam efficit ignis	lxix·I a
Vitis natura	lxxv·H
Vitrum coloꝛatum	xxvi·C
Vitrum frangitur igne paruo	xxxix·L·xlix·D g
Viuunt diu homines in montibus	xiiij·G
Vmbra lune maioꝛ ꝙ ſolis	lv·V b
Vmbra ſolis conuenit tribus	lxxij·F
Vmbra maioꝛ ⁊ latioꝛ	lxxiiij·I
Vmbre natura	v·F·vij·F a·xlix·N e
Vmbram ante oculos facimus	xxxviij C
Vnicoꝛnis natura	xxviij·D·lxxv·I
Vox excellens	ij·H
Vox contra montes	x·N
Voces reſonant acutius	xvj·G

Voces in nocte melius audiuntur xxxvij·P a
Voces in littore maris lj·G
Voces primo acute lj·K
Voces dormientium dulceſcunt ij·H
Voces acuuntur quatuor modis iij·V
Voces in frigore audiuntur xljx R c
Voces multe ſimul iuncte lj·C
Voces in fontibus lj·I
Voces non audiuntur aquis immerſi lj·N
Vocum reſonantia ij·G·xxxv·I
Vpupe auis natura lxxiiij·Q
Vrſi natura xxv·F·xxjx·A lxxiiij·P
Vulnerati dulcibus paſti moriuntur iij·Q a
Vulpis natura xxviij·B·xxjx·F
Vultus hominis intumeſcit lvj·Q
Ymaginatio egritudinis iij·O
Ymaginatio caſus xxxviij·L
Ymaginatio de cruentat? facit ſomnum·xxxvij·B a
Ymaginatio nigri facit ſomnum lvj O·lxxij·G
Ymber ceſſans ij·E a
Ymber citius penetrat nouas domos ꝛc̃ xvj·G·xljx·F f
Ymbris ꝛ ſolis effectus xljx·D c
Yrundinis natura xliij·D·l·B a
Zephiri aduentus xxj·D
Zephiri flatus lxxiiij·M
Zona in longum protenſa ij·N

¶ Finit tabula prima feliciter.

¶ Tabula ſecunda moralitatum

Biectio bonorum huius mundi in hac vita vberius fructificare facit in futura liiij·C in fine
Abiectio xij·per totum ⁊·liiij·per totum
Abijcere debemus mundanam felicitatem liiij A in fine
Abijcere debet homo mundanam vanitatem vt penam eternam poſſit euadere xxxiij·C
Abijcē debet homo ſpinas diuitiaꝝ ⁊ ſollicitudinū·xij·A ī fi
Abijcit Chriſtus hominem ab hereditate celeſti·xxxviij·O
Abijcientes ⁊ repellentes cogitationes vanitatis ⁊c̄ xiij·R
Abiecta ſuperbia cupiditate mundana ⁊c̄ in domino ſaluamur ⁊ renouamur liiij·B
Ablutio perfecta conſiſtit in contritione correctione penitentie amaritudine ⁊ caritate vij·D ante finem
Abſtinentia xj·per totum ⁊·lxxv·O per totum
Abſtinentiam ſanitas mentis ⁊ corporis ſequitur xj·A
Abſtinentem dyabolus non inuadit Ibidem C
Abſtinentes venantur predam celeſtem Ibidem B
A ccedentibus nobis ad Chriſtum per deuotionem ceſſant venti tribula xxj·H
Accenſio xiij·per totum
Accenſio carnalium voluptatum tria incomoda facit in mēte humana Ibidem M
Accenſio cordis in amore illicito generat mortem ⁊ corruptionem eternam xlviij·P
Accendi volens in anima neceſſe habet vt in exterioribus extinguatur xij·E
Accenduntur corda tribulata amore celico: ſed polluta auaricia ⁊ voluptati extinguuntur xiij·B
Accidia xiiij·per totum ⁊·lxxv·F per totum ⁊ vbi ſomnus
Accidiam appetitus terrenorum facit xiiij·A
Accidioſus in motu virtutum aut eſt lutuoſus peccatis aut putridus corrumptione anime ⁊c̄ xiiij·F in fine
Accidioſus citius putreſcit ⁊ corrumpitur xiiij·L
Accidioſus ſolū praua nō virtutis exercet opera Ibidem M
Accidioſus indurat⁹ nūq̄ capiet ſuauitatē dinā ⁊c̄ Ib cir·fi.
Accidioſus ad quemlibet actum virtuoſum eſt tardus : ſed velox ad ſupplicium eternum lxiij·A a ante medium
Accidioſi tardi ſunt ad viam regni perpetui: veloces tamen ad peccatum ⁊ ignem ſupplicij xiiij·B in fine
Accidioſi degeneres ſunt a patria celeſti xiiij·C
Accidioſi fructū dignū vite eterne facere nō poſſunt ·xiiij·E
Accidioſi ſentiunt bonorum operum reſiſtentiam ex praua conſuetudine xiiij·N

Accidioſi ꝛ caducis rebus inſiſtentes in lapides vertuntur obſtinationis x·C a
Accidioſi fundum ſui coꝛdis habent infectum lutuoſum & coꝛruptum lix·D poſt pꝛincipium
Accidioſi ꝛ ſegnes ſubito eternaliter coꝛrumpunt Ib·in fine
Accidioſa redduntur coꝛpoꝛa obſtinata ad quecunq; bona agenda vij·N a
Accidioſos penetrant ſuggeſtiones maligne xiiij·H
Accidioſos cito capiũt demões: ſ; nõ celeres ĩ bono Ib·G ĩ fi.
Accidioſioꝛes efficiunt poſtponentes moꝛtis memoꝛiã Ib·I
Accinctio xv·per totum
Accinctio mentis quatuoꝛ efficit effectus Ibidem A
Accingitur homo ſpiritualiter propter duas cauſas Ib·B
Actiui deſtruuntur ꝛ ſiſtunt vij·N b circa medium
Aduerſitas v·I circa finem
Aduſitates dulces ſũt ſctis ꝛ ꝑfectis ſ; amare mũdãis·xlij·I
Aduerſa ſuſtinentes fecundioꝛes efficiuntur in fructu operꝰ virtuoſi l·M circa finem
Adoleſcentia xvj·per totum
Adoleſcentia habet in ſe plura pericula Ibidem B circa finẽ
Adoleſcentia debet in mundicia decentia ꝛ caſtitate iugiter ſeruari xvj·D circa finem
Adoleſcentia delicata & carnalis non inflammatur ardoꝛe caritatis diuine Ibidem in fine
Adoleſcentia eſt latio cuiuſdam vani & mundani luminis ſuper terram coꝛdis noſtri xvj·F
Adoleſcentie cuſtodia eſt adhibenda propter moꝛum conſuetudinem xvj·C
Adoleſcentie opera ſunt diſcoꝛdia ad celeſte edificium conſtruendum Ibidem E
Adoleſcentie deuota coꝛda gratia celeſtis citius penetrat q̃ꝫ inueterate malicie xvj·G
Adoleſcenti nunq̃ꝫ apparet celeſtis pulcritudo: niſi dilexerit mundiciam xvj·F in fine
Aduentus Chriſti in coꝛda noſtra ij·Q
Aduentus filij dei in mentem humanam ij·O
Aduentus Chriſti in mentem ij·A a
Aduentus ſeu oꝛtus Chriſti q̃druplex & eius effectꝰ ·iij·T
Aduentus Chriſti in mentem omnem ſtrepitum mũdane leticie facit euaneſcere·xxj·B Item fecunditatem vite perpetue efficit: gratiam gignit protegit ꝛc̃ Ibidem C circa fineꝫ Itẽ multos ducit in oꝛões deuotionis eterne Ib·G pꝰ mediũ
Aduentus Chriſti in coꝛ noſtrum fit ad motum deuotiõis ꝛ deſiderij noſtri xxj·E circa finem

Aduentus Chriſti in carnem diuerſis prophetarum voci=bus prenunciatus fuerat xxj·G ante medium
Item mundauit repa[r]auit ⁊ illuminat Ibidem in fine
Aduentꝰ Chriſti in iudiciū tempeſtatis horroꝛis ⁊ timoꝛis generabit ⁊c̄ Ibidem circa finem
Aduentus dyaboli in coꝛ hominis ſtragem mentis perpetuā inducit xv·A·xxj·E in fine
Aduentū ſpūſſancti tria precedere probanť·xviij·D circa fi
Item quatuoꝛ precedere probantur Ibidem in fine
Aduentum iudicis maxime timent demones xjx·A
Aduenjens Chriſtus in moꝛtem homines iuſtos attrahit ⁊ graues in peccatis abijcit xxj G ante finem
Adueniente diſtricto iudice tria contingent xjx·A
Adueniente Chriſto in mentē hominis mox nebula extol=litur iubilationis eterne xxi·A in fine
Itē cuncte virtutes mūdari debent celeſti lumine·xxj·C in fi
Adulatio xvij·per totum ⁊ vbi detractio
Adulatoꝛ auſcultantem ⁊ conſentientem dulcibus in facie demulcet verbis ⁊c̄ xvij·B
Adulatoꝛ in oꝛe dulcia habet verba: ſed in intentione veneno ſa machinatur maleficia xvij·C
Adulatoꝛ fetet coꝛruptione ſub doloꝛum colloquioꝛum eſt habitatio demonum ⁊c̄ xvij·D
Adulatoꝛ non ledit ꝙdiu habet comodū ⁊c̄ xvij·D in fine
Adulatoꝛ tres ledit xvij·E in fine
Adulatoꝛ appetit homini audienti eſſe conſentiēs: in ſecreto tamen inſidiatur vite eius ⁊c̄ xvij·H
Adulatoꝛis agnitio valet contra venenū adulationis ·xvij·B
Adulatoꝛē fugiunt cūcti p̄ter fatuos ⁊ meretrices ⁊c̄ Ib·E
Adulatoꝛes inſiliunt ſerpentes infernales per inhabitationē damna xvij·F
Adulatoꝛis conſuetudo que ſit xvij·A
Affectio xxvij per totum
Affectionem debent homines a terrenis elongare xxvj·K
Affectionem noſtram validam in dei dilectione: comitatur perfecta mentis contritio xxvij·M a
Affectiões p manꝰ ⁊ pedes figuranť·iiij·H ⁊·v·Z pꝰ mediū
Affectiones humanas homo dolere debet·v·Z poſt medium
Affectiones anime vitam inferunt atqꝫ moꝛtē·l·xiij·X añ fi
Affectiones noſtre caſtitate munite foꝛtes fiunt in actionibꝫ ſalutiferis xxxiiij·S
Affectiones ⁊ intentiones venenatas habent homines ·x·I a
Affectiones debita ſeruatio abundare facit in bonis operibꝫ xxvij·C

Affectionibus gradimur aut ad vitã aut ad interitũ iiij H
Affectus xxviij per totum
Affectum quis habere poterit ad malum: qui in oculis dei malum equipenditur perpetraſſe xxviij·H
Affectum pio capiamus: que operatione non poſſumus ca pere preuia xxviij·B in fine
Afficitur quis ad alium qui poſtmodum ipſum ĩ ſupremũ pertrahit periculum xxvij·B
Afficiuntur homines inuicem non ad ipſorum profectum: ſʒ extremam confuſionem xxvij·A
Afflictio queuis corporalis homini feruido in dei dilectiõe in dulcedinem commutatur xlij·A ꝛ M
Afflictio omnis ceſſat paſſione Xp̃i cõſiderata attente·iij·H
Afflictio v I circa finem
Afflicti in hac vita debent mentes ſurſum figere ad altitudi nem beatorum lv·A a
Afflicti ſubſiſtunt vij·N b circa finem
Affluentia mundana xxij·per totum
Affluentia mundana ſub venuſtate mundani luminis facit beatitudinem apparere ꝛc·xxij·A Item frigida eſt quantũ ad feruorem eternorũ: humida ad lubricitateʒ ꝛc Ibidem B Eſt cauſa oĩs corruptionis ſpũalis Ibidem C Item habet mõſtra peccatorũ ꝛ ĩmas demoniorũ latitãtes Ibidẽ F cir·fi. Item ignem adauget penalitatis ſempiterne Ib·G circa finẽ Ferit animã in cecitate voluptate ꝛ guloſitate Ib·H cir·fi. Item cor humanum feriens tres mortiferos relinquit effectꝰ Ibidem H in fine Item citius penetrat animam maliuolã ꝙ gratia diuina Ibidem L circa finem
Affluentia ſeculi inducit frigus caritatꝰ diuine ꝛ ſomnum perpetue cecitatis Ibidem I
Affluentie mundane lumen hoc in vita lucet ſed non in fu- tura Ibidem D circa finem
Affluentie mundane neceſſaria ſunt vigilia aſſidua oris con feſſio ꝛ virtutum ꝛc xxij·I in fine
Affluentiam mundanam incidens generat ſibi inquietudi- nem ꝛc Ibidem H ante medium
Aggregatio xliij·per totum
Aggregat homo diuitias in hoc mundo ſe mirabiliter truci ando xliij·A
Aggregat homo merita aliorum ſuorum oblitus Ibidem C
Aggregata bona hꝰ mũdi debet hõ timore dei diuidere Ib·E
Aggregare ſibi debet homo meritorios actus ꝛc Ibidem D
Aggrauatꝰ mole mũdane vanitatꝰ debet eã abicẽ xxxiij·C
Aggreſſio xxix·per totum

Aggreſſus dyaboli aſtutus vt hominem perdat Ibidem A a
vbi dyabolus
Aggreditur dyabolū homo caſtus ⁊ continens ſecure xxjx·
c B in fine
Aggreditur homo fortius dyabolum quando poſt ſe habu/
erit orationes ⁊ auxilia Ibidem B
Alacritas xxvj·per totum
Alacritas mundi miſcenda eſt timore ⁊ dolore xxvj·D
Alacritas vana ſepe hoīem ſpiritualiť perimit ⁊ occidit Ib·F
Alacritas mundi pluuiam indicat imminere perpetue tribu/
lationis Ibidem H
Alacritatis ſigna oſtendūt homines in auditu malorum col
loquiorum ⁊c̃ Ibidem E
Alacritatis inepte conceptio latratus diuine laudis annihi
lat Ibidem H in fine
Alacritate vana tota virtus anime detrahitur ⁊c̃ Ibideꝫ A
Alacer leticiam huius mundi reptat ⁊ tandem ignibus per/
petuis concrematur Ibidem G
Alacres homines ante aduentum mortis vel miſerie ſunt la/
ſciui Ibidem I
Altior quanto quis fuerit in hoc mundo tanto in ſe maiora
eſtimatur lxxiiij·I in fine
Altiores quantum fuerint homines in hac vita tantomagꝰ
ſunt vacui gratia ⁊c̃ l·Y in fine
Alti in hoc mūdo mūdana gloria ⁊ honore ſteriles ſunt Ibi/
dem I in fine
Alti homines in ſua gloria debent contemplari vilitatem ꝓ/
prie malicie Ibidem K
Altitudo diuina l·per totum
Altitudo huius vite quendam ſplendorem vanum felicita=
tiſ falſe preferre videtur l·Z circa finem
Altitudo huiuſ ſeculi non conſcenditur niſi cum pugna dei
⁊ proximi ⁊c̃ Ibidem circa finem
Altitudo datur cum ſuauitate ſed caſus cū pena Ib·E a ī fi·
Altitudinis tumoris ⁊ ſuperbie eleuatio ⁊c̃ Ibidem E in fine
Altitudinis gradum humilitas concernit Ibidem G
Altitudini mūdane ineſt frigus dei caritatis ⁊ nebula igno
rantie Ibidem L
Altitudinem mundane glorie adeptus in ſuo caſu duos re=
linquit effectus l·D a in fine
Altitudinem honorum ⁊ glorie cum delectatione aſcendimꝰ
ſed econtra difficulter abſqꝫ metu Ibidem C
Altitudineꝫ honorum mundanorum ſequitur tribulatio ⁊c̃
Ibidem D in fine

Altitudinem mundani culminis adepti nil ꝛc Ibidem F in fine ꝛ H in fine
Altitudine honoꝝ deus peccatores extollit vt ꝛc Ibidem B
Altitudine mundana eleuatis nec vita ſpiritualis nec perpetua ineſt Ibidem V in fine
Alludit hō deo lingua collaudādo ꝛ in morte inuocādo·ij·X
Amaritudo xxiij·per totum
Amaritudo pn̄tis vite ſeu penitētie q̄tuor facit·xxiij·E cir·fi
Amaritudo cordis pluuiā celeſtis grē ꝯcomitari īdicat Ib·H
Amaritudo pn̄tis vite conſiderata morte Xp̄i dulceſcit Ib·I
Amaritudo preſentis vite ad eternam tranquillitateꝫ appropriare facit Ibidem D
Amaritudo mundane tribulatiōis dulceſcit homini quinqꝫ modis xlij·R
Amaritudo huius vite nulla tanta eſt: que non igne diuini amoris temperetur xlij·T
Amaritudo ſeu aſperitas preſentis vite vel penitētie imbibit gratiam celeſtem xiij·C circa finem
Amaritudinem penitentie ſequitur dulcedo diuina xlij·C
Amara mortis memoria ſeu contritio conſeruat hominem a corruptione mortis ꝛc xxiij·A
Amaritudinem paſſionis corporalis dulceſcit meditatio paſſionis ꝛc iij·G a
Amareſcit Chriſtus in crudo corde hominis ꝛc ij·Y ꝛ Z
Ambulanti in operibus bonis omnia accidunt ad circulum meriti ꝛc ij·P
Amenitatis celeſtis nitor oculum mentis noſtre in contemplationem allicit ꝛ attrahit xxxiiij·K
Amicus noſter eſt Chriſtus ij·B
Amico debentur quatuor Ibidem
Amiciciam ꝛ amorem antiqui dicunt perfectionis ꝛ nobilitatis eſſe principium vj·N ante finem
Amiſſio xxiiij·per totum
Amiſſio parentum Ibidem D in fine
Amittens celeſtem patriam inquirere debet deuotione ꝛ cōfeſſione Ibidem B in fine
Amittentes merita ꝓpria requirē debent aliena Ib·A in fine
Amor celeſtis maior eſt in ꝯtritis q̄ mundanis·vij·N a cir·fi
Amor celeſtis accendit corde contrita: ſed non vacua celeſti gratia·xiij·B Item liquefacit hoīem exiſtenteꝫ in cuſtodia virtutum: non autem ꝛc Ibidem Non lucet in cordibus tumidis ꝛ elatis·xlviij·D circa finem Eſt cauſa leuitatis in agendo bona opera ꝛ aduerſa ſuſtinēda·xlix·I a ante me· Vitam efficit corporis ꝛ anime Ibidem in medio.

Exterminat inſtabilitatem carnalitatem cupiditatem ⁊c Ib
in fine Totam trinitatē flectit ⁊ ad miſericoꝛdiā inducit
menti humane·xlix·K a in fine Extinguitur ab amoꝛe il/
licito Ib·L a in prin Non agit ſua virtute in ſuperbos ſed
in humiles Ib·in medio Coꝛda obſtinata mollificat ⁊ im
becilia confoꝛtat Ib in fine Item ſuffocatur in homine cū
non habet exitum bone actionis xlix.N a in principio
Item maioꝛem exercet virtutem in contrito ⁊c ꝙ in felici af
fluentia mundana xlix·O a in principio
Item nunꝙ poteſt eſſe inquiete Ibidem Q a circa finem
Conſeruatur in amara coꝛdis contritione Ibid R a in fine
Item magis tollit miſerias mundani doloꝛis ꝙ conſolatio &
fauoꝛ mundanꝰ·xlix·Q d Non penetrat coꝛda obſtinata
in malicia Ib D e in medio Item eſt fundamētum omniū
virtutum Ib·in fine Item eſt tota cauſa deum in preſenti ⁊
futura patria cognoſcendi xlix·E e in principio
Delectat ⁊ amat oculos pure mentis Ibid poſt principium
De mente elicit lacrimam contritionis ⁊ ſternutationem fa
cit ſalutifere confeſſionis Ibidem in fine
Sanat in nobis omnem mentis elationem ⁊ ſuperbie tumo/
rem·xlix F e Fecundat ⁊ fertilem facit terrā coꝛdis noſtri
Ibidem in fine & L e
Amentes dirigit in via patrie celeſtis ⁊ confoꝛtat xlix·N e
Per ſuam virtutem expellit dyabolum hominis poſſeſſoꝛem
Ib·O e in principio Maculam omnem leuat cuiuſcunqꝫ
criminis Ibidem ante finem
Eſt cibus ſolum coꝛdium ſimplicium ⁊ mundoꝝ Ib·in fine
Ebulire non poteſt in coꝛdibus auaris ⁊c Ibidem F g
Amoꝛis celeſtis gratia plus datur in iuuentute ꝙ in ſenectu
te xlix·F e in medio
Amoꝛem celeſtem quatuoꝛ impediunt xlviij·H
Amoꝛem celeſtem quatuoꝛ nutriunt xlix·E f
Amoꝛe celeſti violenter trahimur ad celum·xlix·M a in me
Amoꝛe celeſti nil mentem hominis foꝛtius ferit Ibidem K c
Amoꝛ dei xlvj·per totum ⁊·xlix·per totum quaſi
Amoꝛ dei ⁊ deus non ſeparantur xlix·C e in principio
Amoꝛ dei lacrimam infert deuotionis ⁊c Ibidem in fine
Amoꝛ dei coꝛ quantiſcunqꝫ anxietatibus grauatum leue fa=
cit xxxiij·A
Amoꝛe dei nil velociꝰ ad impediendū vindictam diuinaꝫ ⁊c
xlix·C e in principio
Amoꝛ diuinus ſemper maioꝛ ē circa aq̄s penitētie ⁊c ·xlvij·B
Amoꝛ diuinus nunꝙ aduenit ſine Chriſto qui eſt principi
um ⁊ cauſa omnis ſalutis xlviij·B

Amoꝛ diuinus ſequitur lacrimam deuotionis xlix·B
Accidit cum ſuauiſſima refrigeratione ⁊ interna conſolati=
one Ibidem D Item agitatur iugiter actib⁹ virtutū Ib·S
Aperit coꝛ ad ſuſcipiendam dulcedinem refrigerij eterni Ibi
dem P a in medio
A tribulationibus validius inflammatur ſi pfecte habet̄ ⁊c
Ibidem Q a in fine Itē in coꝛde hominis tres facit effect⁹
xlix·A d Clarius ardet in nobis ardet ſi penitentia ⁊ con/
tritione ⁊c fuerit aſperſus Ib·Q a circa mediū Foꝛinſec⁹
extinctus:intrinſecus virtuoſius inflammatur Ib·in medio
Attrahit mentē hominis ad gaudia premij celeſtis·xlix·B a
Tripliciter extinguitur in coꝛde humano Ib·M a in princi·
Eſt ſummus timoꝛ pene maligne Ib·Q a in fine Sinceri⁹
inardeſcit circa tribulatos ⁊ afflictos Ib·M a ante medium
Primo eſt remiſſus ꝫ in proceſſu in infinitū auget̄·xlix·H b
Nobis immiſſus ceſſat omnis miſeria ⁊ doloꝛ Ibidem F c
Quantumcunqꝫ ſuauis ſit tamen currentib⁹ in fatuitatibuſ
inſipidus eſt Ibidem S d Item maxime lucet in tenebra
caritatis ⁊ vmbra humilitatis Ib·B e in principio Item
non lucet in ſuperbis Ib·in medio In mundanis coꝛdibus
eſt ſine premio ſalutis Ib·ante finem In coꝛdibus ſeculari
bus imperfectus eſt Ibidem in fine
Amoꝛis diuini maioꝛ eſt preparatio in mēte humilis homi/
nis xlvij·C
Amoꝛis diuini diſtillatio q̄tuoꝛ facit in coꝛde hoīs xlix·Y d
Amoꝛis diuini interioꝛ ⁊ exterioꝛ operatio Ibidē N e in fine
Amoꝛis diuini dulcedo ſex in mente hoīs relinquit effectus
Ibidem D f
Amoꝛem diuinum plus ſuſcipiunt coꝛda deuota ⁊ a mun=
danis elongata xlvij·A
Amoꝛem diuinum ſequitur ſerenitas gaudij ſempiterni·xlix
F e circa finem
Amoꝛem diuinum tria exterminant Ibidem Q g
Amoꝛe diuino tota ſalus ⁊ mētis deuotio augetur ·xlix·X c
Amoꝛ intern⁹ nunq̄ eſt ſine laude diuina ⁊c Ib·O a in me·
Amoꝛ perfectus caret fumo ſed imperfectus habet concomi
tantem fumum ignoꝛantie Ibidem R a in medio
Amoꝛ deſiderij ſuperni hominem ſibi ex toto incoꝛpoꝛat ⁊c
xxxix·L circa finem
Amoꝛ ſui xlv·per totum
Amoꝛ mundi xliiij·per totum ⁊ vbi dilectio
Amoꝛ mundi damnabilis acutius ferit mentem ⁊c ·xxiij·G
Amoꝛ mundi amaꝝ reddit coꝛ humanū ⁊ acetoſum Ib·in fi
Amoꝛe terrenoꝛū venenum hauritur moꝛtis eterne·xlix·Y b

Amoꝛ xlvij·⁊·xlviij·per totum
Amoꝛ non agit ſue virtutis effectum in anima niſi fuerit di=
ſpoſita xlviij·C
Amoꝛ cauſat mobilitatem omnis operis virtuoſi·xlix· I a ⁊
K a in principio
Amoꝛ inimicatur veneno prauitatis ⁊ malicie Ib̄·K a in me
Amoꝛ eſſe aīe ꝯſeruat a coꝛruptiōe moꝛtꝰ ꝑpetue Ib̄·N a ī fi
Amoꝛ quanto diuťnioꝛ tanto dulcioꝛ apparebit·xlix·Q b
Amoꝛ diu recens ꝑmanet ſubter folia virtutum ⁊c̄ Ib̄·R b
Amoꝛis ignis non lucet in ſole felicitatis mundane Ibidem
Q a in principio
Amoꝛis dulcedo extinguit ſitim mundane miſerie ·xlix·P b
Amoꝛis ſuauitaſ dulcioꝛ apparet humilibꝰ ꝙ̄ ſuꝑbis Ib̄·S b
Amoꝛis ſuauitate mentis noſtre potentie euocantur de carce
re carnis ſue ⁊c̄ Ibidem T f
Amoꝛe homo mundatur a peccatis ⁊ fecundatur vbertate o
peris virtuoſi xlix·A
Amoꝛe hoīes tranſmittunt laudes creatoꝛi vniu̾ſitatis Ib̄·R
Angelus per ſtellam ſignificatur viij·A
Angelus diuine virtutis effectum non efficit niſi in homine
grato ⁊ digno viij·A circa finem
Angelus bonus bonum a nobis exigit ⁊ virtuteȝ qui ⁊ nos
a periculo liberat viij·G
Angelum proprium quiſqȝ hominum habet ad ſui cuſto=
diam deputatum Ibidem in fine
Angeli compatiuntur triſticie ⁊ tribulationi noſtre viij·F
Angeloꝛum cuſtodiam impediunt homines a ſuis prauis o
peribus viij·D
Angeloꝛū militia mundū a caſu moꝛtis ꝑpetue cōſeruat Ib̄
Angelis mediantibus deus reuelat hominibus quoſdam e/
uentus viij·B in fine
Angelis mediantibus gr̄a humanis mentibꝰ infundiť Ib̄·E
Angelos diuina ꝓuidentia menti noſtre tranſmittit qui cō=
foꝛmant ⁊c̄ viij·H
Angelica cuſtodia terret demones infernales·viij·C circa fi·
Angelicam cuſtodiam quatuoꝛ impediunt Ibidem in fine
Anima contrita pura ⁊ caſta vij·P a poſt medium
Anima ex nobilitate ſibi innata habet aliquam eſtimationē
euentuum futuroꝛum viij·B
Anima ob peccatum amittens deum nō habet cubare in vo
luptate mundana ⁊c̄ xxiij·C
Anime deuote Chriſtus quatuoꝛ donat dona j·X
Anime medicina eſt Chriſtus herba ſalutis j·Y
Anime deuote apparebit Iheſus oꝛe coꝛdis aqua humilitatis
loto ij·M

Anime deuote Ihesus tota ſua gratia ſe inclinat ij·N
Anime peccatrici omne dulce amarum videtur ·xxiij·C in fi
Anime audaciam tria efficiunt iij·S
Anime virtutem tria extrahere debent xlix·V f
Anime beate debent tria facere lv·N circa ſinem
Anxietates ſapientes ſibi dominari non permittũt ·xxxiij·B
Aptio oĩs ↄfitentis ſana ē ⁊ ↄfert vitã ſemp iternã·xxxvij·A
Appetere debent homines iugiter dulcorem celeſtis beatitu-
dinis xlij·X
Appetere mori debent homines vt in regionem beatitudinis
valeant euolare lv·B in fine
Appetita perficere non valentes more canum debent affectus
fodere ⁊c· xxviij·G in fine
Appetibile oculis corporalibus nihil eſt q̃ affluentia·xxij·E
Apoſtoli deſignantur per ſolis virtutem jx·A
Item per parietes Ibidem B Item per montes Ibidem C
Item per ſtellas Ibidem E Item per ſerpentes Ibidem F
Item per columbas G Item per lucem Ibidem I
Item per ſal Ibidem K Item per oues Ibidem L
Apoſtoli vindictam expetũt de his qui eos nõ honorãt·jx·F
Apoſtoli ſibi ſeruientibus manſueti apparent jx·G
Apoſtoli vocem compaſſionis emittunt jx·H
Apli reſident circa corda tribulata ⁊ afflicta ſuo auxilio Ib
Apoſtoli multum cruorem effuderunt pro gloria redempti/
onis noſtre Ibidem
Apli ſua doctrina ⁊ gr̃a adducũt hoĩes ad regna celeſtia Ib
Apli exorati ꝓtegũt a tribulationibꝫ ⁊ eĩnis ſupplicijs ·jx·C
Apli totam virtutẽ a Xp̃o recipiunt ⁊ nob infundunt·jx·E
Apoſtoli ſunt cauſa q̃ homo ſuſtẽtatur ne precipitatur in
vanitate huius ſeculi Ibidẽ
Apoſtoli letificant cor inflammant mentem ⁊ purgant ab
omni labe jx·I
Apli ſunt fundamentũ oĩm noſtrorũ bonorũ operꝝ Ib·in fi·
Apoſtoli nos incolumes a corruptione eterne mortis nos
conſeruant jx·K
Apoſtolis mediantibus donum celeſte nobis datur ⁊ Chri/
ſtus ad ſe nos trahit jx·A
Apoſtolorum exoratio diuerſa operatur jx·F
Apoſtolorum patrocinia euocat ſybulus virtutum ⁊ humi
litas jx·F
Apoſtolorum quies in deuota anima jx·G
Apoſtolorum interceſſio jx·L
Appropinquatio bonorum temporalium caſum maiorem fa
cit perpetue mortis xxxv·E in fine ⁊·lx·E

Appropinquatio xxv·per totum
Appropinquatio cordis mūdani ad Chriſtum ⁊ ad eterna differentialis xxv·A in fine
Appropinquans Chriſto aurum generat virtutum ⁊ mar/garitas eterne tribulationis xxv·D in fine
Appropinquante Criſto menti humane corda que peccato mortua fuerunt reuiuiſcunt ⁊c̄ xxij·G
Appropinquātes morti terrenis appetitib⁹ voluntarī·xxv·F
Appropinquantium auide ad mortem ſiue peccatum iuſta contingentia xxv·E in fine
Aqua redemptionis ⁊ conſolationis iij·E a
Aqua ſpūſſancti oēs humectari poſſunt preter ſupbos·v·E
Aque miſerie confluunt contra hoiem peccatorem vij·H a
Aſcenſio Chriſti xxx·per totum
Aſcendit Xp̄s in celū velut auis habens caudā ſpentis·j·E
Aſcribit̄ nemo fruitiōi celeſti niſi a trib⁹ ſeparet̄·lxvj·C ī fi·
Aſpectus paſſionis Chriſti iij·P a
Aſpectu deſiderabili mūdane glorie excecamur mēte·xxxvj· D in fine
Auaricia liij·per totum ⁊·lxxv·E per totum
Auaricia comparatur ſpinis·liij·B Item mari Ibidem D
Item mortuis Ibidem F
Item buffoni ⁊ talpe Ibidem G Item igni Ibidem H
Auaricia ſuo dulci odore allicit: fructus tamen eius amari/tudo eſt liij·B poſt principium
Auaricia ſub mundana felicitate magis pungit aculeo mortis eterne Ibidem in fine
Auaricia apta eſt ad fouendū incendia ſempitna Ib·C ī p̄n
Auaricia damnoſa nigredinem ignorantie ſempiterne ſuis preſtigijs infert anime Ibidem in medio
Auaricia mentem non pungit vt peccatum per penitentiam effundatur Ibidem in fine
Auaricia cūcta inficit ⁊ corrūpit corda hūana ⁊c̄·liij·D ī p̄n
Auaricia cūctas inquietudines ⁊ ſollicitudines efficit in cordibus vniuerſis Ibidem in medio
Auaricia placens ⁊ cupida mox peſtilentiam fore futuram indicat ſempiternam Ibidem in fine
Auaricia deo inimica influit ⁊ refluit tpe h⁹ vite·liij·E ī p̄n
Auaricia plura facit naufragia tempore ſecuritatis cum nō timetur Ibidem in medio
Auaricia pre cunctis vicijs hominum corda inficit ⁊ corrū=pit liij·I in principio
Auaricia morte ſuffocata ſtrepitum efficit vllulatus: perpe=tuaq; lamenta Ibidem in medio

Auaricia nunq̄ vehitur ad humilia ſed ſemper tendit ad ex
celſa Ibidem in fine
Auaricia p̄ ceteris peccatꝰ exſiccat celeſtē grāꝫ ⁊c·liij·K ī p̄n
Auaricia tria mala operatur Ibidem L circa finem
Auaricia hoīem debilitat iram prouocat diuiē vindicte ⁊c
liij·M circa finem
Auaricia pecunie glorieq̃ꝫ mūdane indicium eſt mortis eter/
ne Ibidem in fine
Auaricie natura execrabilis eſt vt preſtigia eius non agno
ſcantur liij·A in fine
Auaricie vmbra occultat ſerpentes iehennales·liij·B ante fi·
Auaricie cupiditas in damnationem anime quadrupliciter
inflammatur liij·in medio
Auarus tp̄e mortis nequaq̄ eleuaī in altū glorie liij·A cir·fi
Auarus timet ſibi pecuniam deficere & cecus eſt mentaliter
dum viuit ⁊c liij·G in medio
Auarus aculeis oīm ſollicitudinū plenꝰ eſſe oſtendit·xliij·B
Auarus aggregat ſibi diuitias preſentis ſeculi ſe multis mi
ſeriis implicando Ibidem in fine
Auari graues ſunt in bonis operibus ⁊ in caſu damnabili ⁊
eterno liij·F in medio
Auari ⁊ luxurioſi deſignanī p ſ̄pentes ⁊ ranas v·V pꝰ me·
Auarorum proprium eſt in ſuperbiam extolli ·liij·F in p̄n·
Auarorū cibus eſt pecunie inſaciabilis cupiditas Ib·G in fi
Auaris ⁊ cupidis non ſuffragaī paſſio ſaluatoris·liij·F in fi
Audacia lij·per totum
Audax efficitur in peccato cibo peccatorum paſtus lij·C
Audax efficitur ad exercicium virtutum cibo amaro penitē
tie paſtus Ibidem
Audaciam ſacram mentibus inducunt calor diuini amoris:
⁊ frigus pudoris lij·B
Audaciam mentis ſex faciunt lij·D
Audaciam anime tria efficiunt iij·S
Audaciores ſumus ad peccandum exiſtentibus nobis in pe/
ccatis ⁊c xlix·F f
Auditus lj per totum
Auditus mentis corrumpitur quatuor modis·li·H poſt p̄n·
Auditꝰ audiēdi verbū dei tota cauſa ē deuotio ſacra Ib·ī fi·
Auditus ſpiritualis mentis gignitur ex aere celeſtis ſuaui=
tatis xxxiiij·A a
Auditio frequens ſermonum de Chriſto conualeſcere facit
a morbo peccati lj·D
Audiens fletus pauperum elegantis ⁊ nobilis mentis eſt in
dicium lj·L

Audiētes verbū dei inuite morti ꝑpetue ſe ſubijciūt·lj·E ī fi.
Aura flante celeſtis gratie homines eleuantur ad celeſtia ⁊c xxxviij·B a
Auxilia ſanctorum euocat ſybul⁹ virtutū & humilitas·ix·F
Auxilium ſanctorum magis lucet in tenebra tribulatiōis q̄ in lumine ⁊c viij·D
Eatus nemo creditur eſſe ex vna ſola virtute lv·Z
Beatitudo lv·per totum ⁊ vbi felicitas
Beatitudo datur nobis mediante Chriſto iii·N
Beatitudo nihil eſt q̄ ipſa trinitas vj·O circa finem
Beatitudo celeſtis in tribulatione & patientia augmentatur lv·A circa finem
Beatitudo vt acquiratur neceſſe eſt vt pri⁹ marceſcatur vite vanitatibus Ibidem D
Beatitudo noſtra tota conſiſtit in actione anime Ibidem E
Beatitudo celeſtis animabus nr̄is ꝯnata eſt·lv·F & M in fi·
Beatitudo celeſtis fine caret cuiuſlibet exterminatiōis Ibideꝫ H circa finem Item conſiſtit in lumine viſionis beate ⁊ in calore fruitionis eterne Ib·Q circa fi. Aqua tribulatiōis non extinguitur ſed felici⁹ auget̄ Ib·R cir·fi. Tranſparēs efficitur ad intuitum anime ꝯtemplantis ·lv·C a circa finem Eſt ſubiectū totaq; ſubſtantia fruitiōis eterne Ib·G a cir·fi· Item plena eſt ⁊ irrigua igne perpetue caritatis ⁊c Ibid̄ K a Item corp⁹ exterminat ⁊ aīam ꝯſeruat eternaliter Ib·R in fi.
Beatitudo eterna conſiſtit in contemplatione diuinitatis & humanitatis Chriſti lv·G
Beatitudo ſūma aliud non eſt q̄ ipſe deus q̄ eſt protector ⁊c Ibidem I circa finem
Beatitudo prouenit ex intima vnione ⁊ obedientia ſanctaꝝ mentium Ibidem F a
Beatitudo procul repellit dolorem ⁊ miſeriam Ib·M a cir·fi·
Btitudo mentē purā eternaliter allicit ⁊ delectat Ib·O a c̄·fi.
Btitudo limpidius aſpicit̄ a penitentib⁹ ⁊ ꝯtritis ⁊c Ib·in fi.
Beatitudo anime peccatrici in preſenti vita diſplicet:in futura autem ⁊c Ibideꝫ X a Item exſiccat humorē penalitatis ⁊ miſerie ⁊c Ibidem Z a circa finem Non inſeritur menti humane:niſi ipſa mens ferueat caritate ⁊c ·lv·A b ante me· Item corda excecat humana quātum ad deſideria illicita Ib· ante finem Item tumorem ſedat ſuperbie:rigorem pellit duricie ⁊ mentem cibat ⁊c Ibidem circa finem Item nunq̄ exterminatur quantum ad ſue dulcedinis fluxum Ib·in fine Item cōſiſtit in diuino lumine beatiſſime viſionis ⁊c·lv·G b circa fi. Item hic incipitur ⁊ alibi terminatur in videndo deum ſicuti eſt Ibidem G b circa finem

Item omnem vitam efficit ſalutis eterne ⁊ motum laudis di
uine ⁊c   Ibidem H c circa finem
Beatitudo apparens frigus efficit penalitatis perpetue ſ; vera
                                                        Ibidem L c
Beatitudinis lumine nemo illuſtrat̃ ſine gr̃a Marie .vij.Z a
Beatitudinis tres effectus   lv.A in fine
Beatitudinis tanta eſt violentia q̧ humana fragilitas ſuffer
re non poteſt ſine ſui ⁊c   Ibidem C
Beatitudinis celeſtis contemplatione quatuor accidunt Ib.
                                                        C a in fine
Beatitudinis eterne tranquillitate adueniente augetur boniſ
conſolatio ⁊c   lv.H a
Beatitudinis eterne arbor pre fructus excellẽtia terrenis mẽ
tibus ſe applicat   Ibidem N a
Beatitudinis vita vt inſtauretur: neceſſe eſt vt vita animalis
diſſipetur   lv.G b in fine
Beatitudinis naturalis bonitas eſt vt vnumquẽq; attrahat
ad dulcedinem ſui oꝛtus   lv.H b in fine
Beatitudinis mentalem intutionẽ tria ſequuntur Ib.H c ĩ fi.
Beatitudinem appetere debet coꝛ humanum.x.E a circa finẽ
Beatitudinem adipiſci volentes oportet in naturam alteram
tranſmutari   lv.Q in fine
Beatitudinem ſincerius ſentimus conſtituti in altitudine m
ſanctitatis   Ibidem B a in fine
Beatitudinem homines limpidius hauriunt in nocte penitẽ
tie   Ibidem G a in principio
Beatitudinẽ attingere volentibꝰ ſex ſunt neceſſaria Ib.D b
Beatitudinem adepti decetero non poterunt declinare ad ter
ram tribulationis   Ibidem O
Beatitudinem appetentes ſuas actiones iugiter contemplari
debent   lv.O b
Beatitudinem amittunt qui tribulationi pro Chriſti nomi
ne ſe immittere non preſumunt   Ibidem P b
Beatitudine deguſtata omnis motus anime ad tante felicita
tis effectum debet anhelare   lv.X b
Benignitas   xxxij.per totum
Bonitas   xxxj.per totum
Bonitas ſpirituſſancti hominem exterius infrigidat: ſed inte/
rius mentem accendit   v.F
Bonitatis ſumme perfectio conſiſtit in tribus vj.N in fine
Apiti Chriſtus aſſimulatur   iij.H a
Capit̃ hõ ſpeclõ mũdane felicitatis ⁊ necat̃.xiiij.K
Capitur homo a demonibus quando mundane fe-
licitati auide innitur   xv.C

Caritas xxxv·M per totum
Caritas lxxiij·per totum ꝛ vbi amoꝛ
Caritate diuina inflammatus ꝛ denuo extinctus refutatur in oculis beatoꝛum xxxiij·D
Caro ſemper eſt in cunctis ſuis actibus peccato ꝛ moꝛti annexa lxvj·E ante medium
Caro Chriſti attrahere debet homines ad regionem perpetuam lv·I circa medium
Caſtitas xxxiiij·per totum ꝛ·lxxv·I per totum
Caſtitas non aboletur in hoībus honeſte conuerſationis ꝛc̄ xxxiiij·B
Caſtitas non cernitur in mundanis Ibidem in fine
Caſtitas conſeruat coloꝛem venuſtatis eterne ꝛ diſpoſitionē bonam anime Ib·C • Item ſua virtute eradicat humoꝛes coꝛrupte intentionis·xxxiiij·E Temperat excedentias cunctoꝛum impetuum ꝛc̄ Ibidem K Item preſeruat a caſu peccati moꝛtalis·xxxv·I in fine Omnē puritatis actū infert ſtatui vite noſtre·xxxiiij·N Intellectum in actu celeſtis luminis dirigit ꝛ depurat Ibidem O Eſt proprie in coꝛdibꝫ contritis ꝛ Chriſto appropinquantibus Ibidē·Q Item merito priuatur:niſi virtutibus muniatur Ibidꝫ Q in fine
Caſtitas vulnera ſanat interioꝛis hominis a putrefactiōe cōſeruat ꝛc̄ Ibidem R circa finem
Caſtitas vere ſapientie ꝛ artibꝫ dei eſt applicanda·xxxiiij·Y
Caſtitatis permanentia peſtilentias non concipit mundane vanitatis xxxiiij·A
Caſtitatis amatoꝛes certioꝛem habent guſtum dulcedinis diuine Ibidem D
Caſtitatis plures boni effectus Ibidem L
Caſtitatis tempoꝛe audaces ſumus contra vicia ꝛ in agēdo bona opera Ibidem S
Caſtitatem fugiunt demones vij·L a circa finē
Caſtus quādiu pudicꝰ fuerit ſuo creatoꝛi placidioꝛ apparebit xxxiiij·G
Caſtus totus in ſe floꝛet ꝛ viret miſtice xxxiiij·M
Caſta coꝛda auidius celeſti roꝛe impinguantur Ibidem F
Caſtoꝛum vox leneſcit in auribus ſaluatoꝛis ꝛc̄ Ibidem I
Caſtra virtutū hoſtibus terribilia eſtimantur·vij·X a cir·fi
Caſus xxxv·per totum
Caſus in ſublimitate conſtitutoꝛum Ib·B ꝛ C ꝛ·l·D a in fi·
Caſus ſpiritualis ipſius mentis hominem ſuffocat ·xxxv·E
Caſus in peccatum diuidit hominem a cōſoꝛtio angeloꝛum ꝛ ſanctoꝛum Ibidem F
Caſus ſpūalis dānabilis q̄ quiſqꝫ in ſuo caſu delectaē Ib·G

Cecitas cordis xxxvj.per totum

Cecitas cordis reſtaurari nõ pt̃ ñ auxilio dĩno.xxxvj.C c̃.fi.

Cecitas cordis quatuor modis inducitur Ibidem in fine

Cecitas cordis ſexdupliciter emẽdatur .lxxij.C circa finem

Cecitas mentis difficulter ad actum vite ſancte poterit reſtaurari lxxiij.C in fine

Ceci ſpiritualiter ix.B

Ceci dicuntur iudei pagani ⁊ heretici lxx.L

Ceci ſpiritualiter verbum dei audiunt: ſed que ſalutis ſunt non vident xxxvi.A ante finem

Cecorum ſpiritualiter triplex proprium Ibidem H in fine

Cibus celeſtis nihil nutrit tempore peccati xlix B f

Cibus corporis Chriſti fruſtra ſumitur niſi cum feruore diuini amoris ſumat xlix.D a

Cibus diuinus ſine deuotione ſumptus conuertitur in corruptionem mentis ⁊ corporis Ibidem V a

Cibus corporis criſti maxime nutrit ſumptus cum feruore amoris Ibidem N b

Cibus dñi debet homini eſſe mollis humid⁹ ⁊ calidus.iiij.D

Cibo celeſti lingua mentis humeſcit humore diuini roris et amoris xlviij.E

Cibo guſtato diuino amplius non deſiſtitur appetendo ſuauitatem ⁊c̃ xlix Z a

Cibato ſpũaliter ſuſtinenda queq; erunt leuia.v.A ⁊.iiij.G

Cibum celeſtẽ impedit ꝯfeſſio ficta ne rite ſumat̃ .xxxvij.X

Clemẽtia diuina a mundano ⁊ peccatore elongat̃.vij.I añ fi

Clementiam diuinam percipient corda contrita Ibid̃ in fine

Cogitatiões in dĩnis ꝓfundati delectabiles eueniũt .iij.D a

Cogitationes in corde hominis detente occupant ⁊ inquietant xxxviij.G a

Cogitationes noſtre imbre humectate celeſtis gratie augẽ/tur xlix.Z c

Cogitationes de altitudine mundana inſertã habent corruptionem cordis l.O

Cogitationes ꝑue ⁊ mundane ꝑ araneas ſignificant̃.xiiij.H

Cogitationes vanitatis abijciẽtes fructicabũt vberi⁹.xiij.R

Cogitationum infuſio ⁊ radicatio Ibidem

Cognitio dei maxime videtur deſeruire ad vitam eternam. xxij.L circa principium

Cognitio intellectiua eſt perfecta eterna et perſeuerans.lxvj. I poſt medium ⁊ circa finem

Cognitionem mentis quatuor diſſipant ⁊ excecant .xxxvj.I

Cognitione celeſti vnum ſolum ſcilicet deum cognoſcimus ſed mundana plura ⁊c̃ lxxij.T circa medium

Cognoſcitur deus limpidius poſt emiſſas lacrimas in con=
feſſione xxxvij·F
Conceptus eſt Criſtus ſicut fetus auicule ſine carnali acti=
one j·H
Concordes caritate magis ſuſcipiunt gratiam celeſtem·lv·
B circa finem
Concupiſcentia praua cito finitur iii·B
Confeſſio xxxvij·per totum ⁊ vbi peccatum vel peccator
Confeſſio conuenit dormientibus in peccato ⁊ qui ſpiritua
liter languent xxxvij·A
Item debet eſſe querela flebilis ſuper ſuo execrabili languore
Ibidem B Item conſiſtit in ſuſpirijs ⁊ frequenti fletu
ſuorum ſcelerum Ibidem D Reconciliat ⁊ adducit conſo/
lationem eternam Ibidem K Mentem delectat ⁊ ſanat:
adauget etiam ſubſtantiam eternaliter Ibidem O circa finez
Velocitatem efficit verſus gaudia regni ſempiterni Ib·P
Item delectabilis eſt ſi fit in dilectione dei & ſui cognitione
Ibidem Q Item iterata ⁊ frequenta valorem ſpiritualem
premonſtrat anime Ibidem in fine Item conſiſtit in abſti/
nentia ⁊ elemoſinarum largitione·xxxvij·V Ficta vel imp
fecta cibum celeſtem impedit ne rite ſumatur Ib·X Ficta
quatuor mala preſignat Ib·in fi Vera hominis intentionē
ſanam derelinquit Ib X circa finem Item infert ſanitatez
perpetue vite Ib·in fine A morbo precauet damnationis
eterne Ibidem C a Fit per ſcelerum ſuffocationem·xxxij
Y circa finem Item debet nobis inferre triſticiā id eſt ve=
recundiam magnam Ibidem Z circa finē
Confeſſio eſt neceſſaria his qui in eterna patria volunt pn
cipari Ibidem G a
Suadetur in iuuentutis ⁊ ſanitatis temporibus Ib·I a in fi·
Item amorem nutrit ⁊ conſeruat celeſtem Ib·O a
Suſceptiua eſt celeſtis gratie Ibidem circa finem
Quieta eſt quantum ad vite ſecuritatem ⁊c Ib·P a Eſt
indicium totius ſalutis eterne Ibidem Q a Item triſticiā
nobis inferre debet vt iehenna timeatur ⁊ peccatum videtur
Ib·R a Iram dei reſoluit in pietatē ⁊ clementiā·xxxvij·B b
Nil aliud eſt q̄ ſcelerum radicitus extirpatio Ibidem C b
Item eſt principium ⁊ cauſa velocis curſus ad patriam cele
ſtem Ibidem D b circa finem Clarificat oculum mentis ⁊
maculas declarat iniquitatis Ibidez E b circa finem Non
ſanat niſi integra fuerit Ibidem P b Item debet eſſe exami
nata ⁊ diſcuſſa Ibidez S b Item debet eſſe amara humida
lacrimoſa calida expulſiua ⁊c Ibidem T b
Prodeſt tam indigenti q̄ non indigenti Ibidem X b

Confeſſio per medicinam ſignificatur xxiij·F
Confeſſio in nullo homine exſiccari debet xxxvij·D c
Confeſſio verecunda oēs virtutēs ineſſe demōſtrat Ib·H c
Confeſſio tria requirit xxiij·F circa finem
Sanat corda ſcelere ſauciata Ibidem in fine
Debet eſſe humida contritione lacrimoſa·xxiiij·B circa finē
Perfecta ſana eſt ⁊ perpetue vite collatiua ⁊c·lxxiij·K cir·fi·
Confeſſionis eloquentia neceſſaria eſt luctare cum demoni/
bus volentibus xxxvij·G ante finem
Confeſſionis locus proprius eſt manſio celeſtis patrie Ibi=
dem K a
Confeſſionis eloquentia perpenditur hominis dignitas ⁊c·
Ibidem E c
Confeſſionis vere ⁊ ſimulate integre & imperfecte differētia
Ibidem F c
Confeſſionem tria neceſſario comitantur xxxvij·I b
Confeſſionem ſimulatam vel falſam finis ſequitur demoni/
acus Ibidem L b
Confeſſionem ſex impediunt Ibidem V b
Confeſſione cor noſtrum mouetur ad bene operandum ape
ritur ad laudandum ⁊c xxxvij·M a
Confeſſione peccator quilibet euadere poteſt tormēta ⁊ ſup/
plicia eterna Ibidem A b
Confeſſione defenditur homo a malignis cogitationibus ⁊c
⁊ applaudit ſuo creatori Ibidem D b
Confeſſione debet homo abſtergē ſua ſcelera ne inueniatur
a dyabolo Ibidem in fine
Confeſſione contrita ⁊ lacrimoſa corda humana imbibunt
ſibi gratiam celeſtem Ibidem B c
Confeſſione debet homo valide eiulare eo ꝙ pulcritudinem
anime perdiderit lxxiiij·O ante medium
Confeſſus ſentit intus ineſtimabilem dulcedinem quam tē/
pore peccati non aduertit xxxvij·R b
Confeſſor debet eſſe pallidus ⁊ triſtis compatiens ⁊ condo=
lens peccatori Ibidem G
Contribulari debet patentibus vulneribus mortui peccato/
ris Ibidem T ante finem
Debet oſtendere peccatori tremenda ſpectacula ante mentis
oculos xxxvij·E a in fine
Dulcibus verbis non violentijs ⁊ tractatibus debet peccato
rem excitare ne deſperet Ibidem H a
Confeſſori bono conuenit vt ſine timore morbum anime pe/
rimat xxxvij·E in fine
Confeſſorem ꝯuenit eſſe doctū in ſcientia celeſtis patrie Ib·E

Confeſſorē debet hō q̄rere in diuina ſcientia doctū Ib·G i fi
Confeſſorem celeſtia numīa implorare oportet Ib·E a cir·fi·
Confeſſores precipiunt affectus mentis tegere & ora aperire xxxvij·H b
Confeſſoribus conuenit vt celeriter obuient eloquentia ⁊ in formatione confeſſis Ibidem L
Confugere debemus ad Mariam in periculis vij·Y a
Confugientes ad apoſtolos vel ſanctos percipiunt quietē ⁊ tranquillitatem ix·B
Item a ventis omnis timoris ⁊ periculis eruuntur Ibidem C
Coniūctio hoīm ī deuotiōe ⁊ amore tria bona facit·l·E añ fi.
Coniunctio bonorum ⁊ malorum moleſtatio eſt ⁊ ſcandaliſatio lxvj·K
Connaſcentia Chriſti ⁊ hominis ſimul j·B a
Compati debemus Chriſto iij·N ⁊ M a
Compaſſio hominis ad proximum ſalutem perpetuam indicat affuturam vij·N in fine
Compaſſionis viſiones aſpectus paſſionis Chriſti nobis ingerit iij·P a
Compunctionis vinum ſedat tumorem ſuperbie ⁊c iij·M
Cōſolatio dīna nob dat mediāte amore celico·xlix·E e in p̄n
Conſolatio perpetua ſtillat ex Chriſto iij·E a
Conſolationē querere debent afflicti & tribulati in ſole cō templationis xxxviij·Y
Conſolatur homo coniunctus ſoli Criſto in amore·xlix·C
Conſpicitur nihil quod a deo non dependeat aut cauſetur immediate v·V poſt medium
Contemplatio xxxviij·per totum
Contemplatio diuina tria requirit Ibidem E
Contēplatio Xp̄i oīa circa ip̄m clariſſime vidē facit Ib·F a
Contemplationem cordis quatuor ſequuntur Ibidem G a
Contemplatiuus quantomagis aſcēderit: de tanto cogitare debet de caſu ⁊c Ibidem L
Contemplatiui ſteriles fiunt vij·N b circa finē
Contemplatiuū ſerenitas ſequit̄ vite ſempiterne ·xxxviij·T
Contemplantes debent ſuos affectus diſcutere Ibidem F
Contemplantes celeſtia tria accidunt Ibidem Q
Contemplantibus eſſentiam diuinam plures perſone contemplantur vj·R
Contemplari celeſtia volens neceſſe habet oculum affectuū terrenorum claudere xxxviij·A
Contemplari celeſtia difficulter poſſumus niſi intentio mētis elongata fuerit a mundana vanitate Ibidem N
Contēplari nō poſſum⁹ lumē veritatis ī aere vanitat⁹ Ib·S

Contemplari ſe poterit homo ſex modis Ibidem K a
Contēplamur clari? dei ſpeciē peccata deflētes ꝛc ·xxxviij·B
Contemplamur alta celorum limpidius in humilitate ꝙ ſu
perbia Ibidem L a
Contemplantur verius celeſtia afflicti ꝛ penitentes Ibid̄ G
Contemplantur clarius ſancte vite homines Ibidem P
Contemplantur limpidius celeſtia oculi humilium ꝙ ela-
torum vij·Q a circa finem
Contritio datur nobis mediante Chriſto iij·N
Contritio tripliciter accidit vij·I poſt medium
Contritio tres relinquit ſalutiferos effectus·xxiij·M in fine
Contritio mentis perfecta comitatur affectionem vel inten/
tionem noſtram ꝛc xxxvij·M a in fine
Contritionem cordis ſequuntur quatuor·xxiij·M a circa fi
Conuerſatio bona exterior parum prodeſt ſine perfecta con
ſciencia interiori lxxij·A in fine
Conuerſatio hominum in mundicia ꝛ puritate x·C a
Cor humanum ſignificatur per pluuiam iij·V a
Item per oleum xiij·A
Cor humanum lucidum cognitione luminis diuini igne a-
moris accenditur xiij·F
Itē elongatū a deo terrena cupit ꝛ celeſtia cōtemnit·vij·K a
Deſcribitur per lapidem quia frigidum graue ꝛ durū ·v H
Quatuor modis in viam ſalutis ꝛ gratie generatur·lxj·X cir
ca medium
Reſoluit̄ tribus modis in dulcorē diuine ſuauitatis ·lxj· A a
Item in voluptate corrumpitur:in carne autem a corruptio
ne ſeruatur perpetua xxj·A circa finē
Itē nullo ſplendore mūdane affluentie debet colorari ·xxij·B
Ecclipſatur ne ſibi luceat Iheſus Chriſtus xxv·A
Item efficitur leue quantiſcūq; malis aggrauatum ſi in dei
amore accenditur xxxiij·A
Extinctum in amore mundano fonte celeſtis gratie inflam-
matur ꝛc xxxvij·L a
Item celeſtibus adaptatur dum celeſti dulcedini mentaliter
implicatur xlij·F in fine
Molleſcit diuinitus quinq; modis xlix·X e
Cor peccatoris in contritiōe ſui intumeſcere debet ꝛ dilatari
xxxvij·T ante finem
Cor hominis quatuor modis in confeſſiōe aperitur Ib·D a
Item in amore dei inflammatum ꝛ denuo extinctum per pe-
ccatum fetidum efficitur·xlvij·I Quantomagis appropin/
quat ad Criſtum tantomagis amore fulget ad celeſtia Ib·O
Cor hominis deuoti igne ſpirituſſancti inflaminatur v·G

Cor hominis amaritudini penitentie intinctum inflammat̄ in amore dei·xiij·C in fine Ad terrena inclinatum ī amore dei ſuffocat̄·xiij·C Item accenſum diuinitus pulcre lucet ſibi oculiſqꝫ diuinis ⁊c Ibidē A Hincinde diuerſis virtutibus agitatum ignem pene non concipit ineternum·xiij·H Item ſi delicijs immergit̄ durū ⁊ obſtinatū efficitur Ib. in fi

Cor in dei amore inflammatum ſcintillas emittit dilectionis dei ⁊ proximi xlij·F

Cor oratione ſurſum eleuatur iij·V a

Cor paſſione Chriſti illinitum accenditur amore diuino Ib

Cor quietum a tumultibus mundanis citius in amore celeſtium inflammatur xiij·G

Cor ſuperbum eſt mortuum vij·H a

Cor non debet immergi voluptatibꝫ: ſed feruere in caritate xiij·A

Cor debet eſſe ꝑſpicuum diuine caritati ⁊ gratiam ſeruare celeſtem ⁊c xxxix·L

Cor noſtrum tranſmutatur in deum tribus modis ·xlix·

Cor noſtrum debet eſſe intus humidum caritate: frigidum puritate Ibidem G

Cor plenum celeſti grā tutius ⁊ rectiꝰ fertur ad celeſtia ⁊c Ibidem O c

Cor quanto altius in deum fuerit eleuatum tantomagis eſt gratia plenum Ibidem V c

Cor noſtrum quatuor modis aperitur xlix·R g

Cordis ſuperbi ⁊ humilis effectus iij·I

Cordi obſtinato Chriſtus cōgelatur ſed virtuoſo liqueſcit gratia ij·B a

Cordi humāo vicijs infecto amareſcit dulcor gratie celeſtis xxiij·C

Corda humana attraxit ⁊ purgauit paſſio Chriſti iij·A

Corda humana reſoluuntur in miſericordiā ⁊ pietatē·vij·F

Corda humana nomine Marie inſignita nullatenus leduntur ⁊c vij·H b circa finem

Corda humana tripliciter a ſua grauitate alleuiari poſſunt xxxviij·H b circa finem Item in contemplatione eleuata reformant̄ gratiaqꝫ cadere nō poſſunt Ibidem G a Item in virtutibꝫ exercitata mox accendunt̄ in caritate diuina·xiij·I

Corda ſuperba omni celeſti gratia ſunt fruſtrata·l·I a cir·fi· Item in honoribus nimis eleuata ſuorum ſcelerum non poſſunt habere contritionem·l·S in fine Sunt vacua a rore celeſtis gratie lxxiij·B in principio

Corda humana bonis operibus cōtrectata deo ⁊ ſibi ſapiūt xlij·P

Corda humana carnali amore accenſa non lucebunt deo·xlj
B a ⁊ E Item in deū eleuata ⁊ a mundanis elongata ma=
gis ſuſcipiunt amorem ⁊c·xlvij·A ⁊·xiij·N Ad Criſtum
conuerſa per penitentiam ⁊ confeſſionem dulceſcunt Ib·G
Dulcedinem ſtillant tempore dilectionis diuine xljx·N
Item creatori vniuerſitatis laudes tranſmittunt Ibidem R
Item diuino amore accenſa leuiora fiunt in omni actiōe vir/
tutum Ibidem H g
Corda ſcelere ſauciata efficatius ſanat confeſſio ⁊ contritio
xxiij·F in fine
Corda Chriſto applicata per dilectionem rubeſcunt rubore
dilectionis diuine xlj·A
Corda quorum fama delectabilis oſtenditur amara eſſe in ſe
comprobantur xlij·S
Corda peccatorum cum fuerint accenſa in dei amore vehemē
tiſſime accenduntur xlviij·Q
Corda viciis mundata magis ſunt ſuſceptiua luminis diui/
ni ⁊c xljx·Z b
Corda amore referta ad humilia ſe inclinant xljx·M c
Corda mundana tripliciter mollificantur iij·R
Corda obſtinata mollificat paſſio Chriſti iij·K a
Corda obſtīata ad oīa bona ſunt grauia ⁊ accidioſa ·vij·N a
Corda eleuata non vacant temptatione l·F a in principio
Corpus Chriſti vehementiorem ſuſtinuit penam iij·P
Corpꝰ Xp̄i vertit̄ in petrā ꝯſtātie ⁊ fortitudinis et̄ne·iij·E a
Corpus Chriſti·iiij·per totum ⁊ vbi cibus Item viſum
mentis clarificat ⁊ demones fugat·iiij·A Immundos cor
rumpit ⁊ mundos a corruptiōe conſeruat Ib Item mentē
reficit intellectum habilitat ⁊ dolorem mentis repellit iiij·B
Sumptum a peccatore trahit in flāmam perpetui incēdij Ib·
Non cōuenit homini niſi feruido deſiderio appetatur iiij·C
Sumere volens debet prius amorem in ſe nutrire Ib Non
debet ſumi niſi prius peccata ꝯfeſſione ſint cōſumpta·iiij·D
Item ſumptum ſine ſpeciebus deuotionis obeſt·iiij·E Su
mentes indigne eternaliter moriūtur·iiij·F Reddit animā
deuotā placidam Ib·G Sine diſpoſitione non debet ſumi
Ibidem·I Prodeſt tam indigenti q̈ non indigenti Ibidem
Corporis Chriſti dulcedinem duo impediunt iiij·H
Corpis dn̄i ſumptionē p̄uenire debemꝰ affectu caritatꝭ Ib·
Corpore Chriſti volens nutriri oportet celeſti nutrimento
conformari iiij·C
Corpore Criſti cibati leues fiunt ad omnia ſuſtinēda·iiij·G
Correctio prelatorum ⁊ confeſſorum nimis aſpera ducit in
periculum lxxij·L

Corrūpitur maxime cor hoīs ex fumo auaricie ⁊c̄ liiij L i fi·
Creationis principium eſt beata trinitas vj A in fine
Credere trinitatē neceſſe ē ad beatitudinē adipiſcendā·vi·D
Culpa xxxjx·per totum ⁊ vbi peccatum
Culpa a ſuo actore non cognoſcitur nec ſentitur xxxjx·C
Culpa tripliciter accidit Ibidem D
Culpa quoſdā terret q̄ſdam aīat quoſdā debilitat ⁊c̄ Ib·E
Culpa vt luna creſcit ⁊ decreſcit iuxta fortunā Ibidem in fi·
Culpa fuit in celis Ibidem G in principio
Culpa eſt principium & cauſa pariter origo perpetue cor-ruptionis Ibidem in medio
Culpa ſub poteſtate nr̄a eſt ⁊ nō ſup̄ nos xxxjx·G p⁹ me·
Itē ignē caritatis extinguit amorē puritat⁹ inficit ⁊c̄ Ib in fi·
Culpe proprietas eſt mors perpetua xxxjx·B
Culpe commiſſe tres mortiferi effectus Ibidem D in fine
Culpe penalitas extenditur in infinitum Ibidem E
Culpabiles aliorum cōſpiciunt facta:ſua aūt minime Ib A
Cupiditas vbi auaricia
Cupiditas mortē perpetuā deſignat īminere ⁊c̄ xxxjx·H ī fi
Item eſt appetitus omnis aduerſitatis & penalitatis Ibidez I
Magis eſtuat morte appropinquante Ibidem K
Vna cum cupido corrumpitur ⁊ finitur Ibidez L circa finez
Curatio peccatoris xxxvij·A c
Cuſtodia angelica terret demones viij·C circa finem
Cetera de angelis
Amnandi ſuū reatū ſine fine intelligēt·lxvj·I p⁹ me
Declinare debent ad ortum diuini amoris humana corda xljx·E d
Decor totus interioris hominis cauſatur ex commixtiōe caſtitatis ⁊ caritatis xxxiiij·F
Decor mundanus efficit penalitatem mortis perpetue·x·C a
Delectat patrem celeſtem laus ſecreti cordis ij·H a
Delectatur homo infeliciter in apparente ſuauitate virentis voluptatis xxij·G
Delicie mundane interdum ſunt tota cauſa corruptionis eterne lj·K circa finem
Demones fugiunt caſtitatem vij·L a circa finem
Demōes difficul̄t in mētib⁹ hoīm occiduni ⁊c̄·vij·M b cir·fi
Demones nunq̄ ſunt ſine iehennali penalitate xiiij·L
Demōes valde ſitiūt pditionē peccatorū·xxvj·H ⁊·xxviij·G
Demones vlulant eternaliter ⁊ iugiter ſanguinem noſtrū ſitiunt ⁊c̄ xxj·E
Demones volentes inſidiari obſeruant tēpora voluptat⁹ ⁊c̄ xxij·A circa finem

Demones vt facilius capiunt hominem offerunt ſibi affluē/
tiam mundanam Ibidem in fine
Demonis naturalis malicia lxxiiij·P circa finem
Deſidia mentis triſticiam infert perpetuam·lxxiij·F circa fi
Deſidioſum hominem in via dei tria confortant xlix·K f
Deſiderium honorũ eſt ſtantium in peccato ·l·Q ante finē
Deſiderium ſublimium rerum mentem aperit ad concupi=
ſcendum illicita Ibidem in fine
Detractio xl·per totum ⁊ vbi adulatio
Detractio corda inflat tumorē ire ⁊ ſuperbie ⁊c ·xl·B circa fi·
Detractio non aſpicitur niſi in frigore tribulationis Ib·D
Detractor occulte homines occidit xl·A ⁊ B in fine
Detractor odibilis fumũ facit grandem infamationis Ib·B
Detractor in demoliēda fama hoīs duplicit̄ ſe occultat Ib·D
Detractor infert raucedinē verbi hoīs ⁊ dolorē animi Ib·ī fi
Detractores in facie blandiunt ſed retro ledunt xvij·A
Detractores in fine erunt ſimiles demonibus in pena xl·B
Deuotio lxxv·N per totum
Deuotio maxime fouet amorem xlix·K b
Deuotio augetur ad calorem amoris diuini Ibidem S c
Deuotio noſtra annihilatur ex quatuor xxiiij·B
Deuotionis oleum ſanat dolorem penalitatis eterne iij·M
Deuotionis fumꝰ ineſſe demonſtrat ſpũmſanctũ·v·Q c̄·fi
Deuotionem quatuor generant v·Z
Deuotione cognoſcere poſſumus nobis ineſſe amorem diui=
num xlix·R a in fine
Deuota imaginatio paſſionis Chriſti facit hominem com=
pati iij·O
Deuoti homines ⁊ perfecti nullam inter ſe ferunt diſcordi=
am ⁊c lx·A in medio
Deus in omnibus abundantiſſime ſe diffudit ·lvij·E ante fi·
Deus per ſolem deſignatur v·V
Deꝰ noſcit accidioſos eē filios ab hēditate excluſos·xiiij· C
Dyabolus nititur obruere homines temptationibus ad ſan
ctos erectos ⁊c x·K a
Dyabolus nunc temporis blanditur:in fine aũt mortis pun
get ⁊c xxxvij·E b
Dyabolus occiditur ꝯfeſſione puritate ⁊ mundicia Ib·in fi·
Dyabolus infert homini raucedinem laudis diuine & con=
feſſionis Ibidem G b
Dyabolꝰ mittit hominem audire verbum dei:ſed tenet gut/
tur ne confiteatur Ibidem in fine
Dyabolus paſcitur penalitate perpetua ⁊c xxxviij·E
Dyabolus fugatur intuitu caſti ⁊ puri mentis·xxix·B cir·fi

Dyabolus non aggreditur hominem paſtum cibo gratie ⁊
pane verbi celeſtis Ib·D Item nõ aggredit̃ penitentẽ Ib·F
Fallaciã ingerit mentibꝫ humanis·xxxiiij·E c̃·fi. Validis
tẽptationibꝫ aggredit̃ ſuperbũ ſꝫ humilẽ fugit ·lxxiiij·P ĩ fi.
Deſignatur per leonem ⁊ vrſum xxj·F ⁊ xxjx·A
Dyaboli aggreſſus aſtutus vt hominem perdat xxjx·A
Dyabolum Maria occidit vij·T a
Dyabolũ homo terrere debet deuota intentõe·xxviij·E in fi
Dies gratie nulle ſunt peccatricis vite: ſed noctes penalitatꝭ
perpetue vij·Z a
Dilectio xlj·per totum ⁊ vbi amor
Dilectio vera figit fundamentum in proximum ⁊c̃ xlj·H
Dilectio dei tripliciter extinguit̃ in deſiderio humano Ib·K
Dilectio dei vera vitam efficit ſempiternam Ibidem M
Dilectio dei facit hominem abnegare mundana ⁊c̃ Ib·A a
Dilectio dei ⁊ proximi in infinitum ſalubrior eſt dilectione
mundi xlj·O
Dilectio diuina nihil venenoſitatis in ſe habere poteſt Ib·P
Dilectio proximi facit ſanitatẽ mentis ⁊ corporis Ib·L in fi
Dilectio proximi augere facit dilectionẽ in corde hoĩs Ib·T
Dilectio ſpũalis q̃tuor relinqt effectus in mente hoĩs·xlj N
Dilectio fraterna elicit ignem amoris diuini Ibidem Q
Dilectio carnalis mortem eternalem infert Ibidem V
Dilectioni dei immergi debemus in preſenti vita xlj·R
Dilectionem terrenaꝫ comitatur periculum corporis ⁊ ani/
me Ibidem L circa finem
Dilectionem in hac vita inceptã ſequitur ſerenitas vite eter
ne Ibidem D a in fine.
Dilectione dei nullus ardere poteſt: niſi proximum ſibi vni/
at amore xlj·F
Diligi perfecte nõ poterit deus: niſi diligat̃ ⁊ ꝓximus Ib·G
Dignitates in hoc mundo ſteriles ſunt in fructu vite eterne
l·R circa finem
Dignitates altas habentes citius ⁊ damnabiliter excecantur
Ibidem in fine
Diſcordia inter deum ⁊ hominem j·M
Diſplicere debent praua opera confitentibus ⁊ penitentibꝫ
xxxvij·P
Diuitie quantomagis dulceſcunt: tanto citius hominem de/
ſerunt xliij·B ante finem
Diuitie mundane ſolent plus aggregari in profunditate pe
ccati Ibidem F
Diuitie mundane ſunt cauſe arrogandi ⁊c̃ xiij·Q circa fi.
Diuitiaꝝ ꝯtemptus ⁊ abiectio ſalutẽ eternã operat̃ Ib.in fi.

Diuites huius ſeculi areſcunt vij·N b circa finem
Diuinitatis natura vj·L in fine
Diuinitatis intuitio vj·O in fine
Diuinitatis triplex ſplendor Ibidem P
Diuinitatem nullus conſpicere poteſt Ibidem R
Diuinitatem arbor deſignat propter tria vj·L
Diuinum eſſe vt in nobis naſcatur oportet abeſſe peccatum malicie j·R
Dolor nullus ſentitur a dextra vbi paſſio Chriſti viget in mente iij·X
Dolorem pene eterne ſanat oleum deuotionis iij·M
Dolorem anime ſedant quinqȝ xxvij·Q b
Donum celeſte mediantibus ſanctis nobis datur jx·A
Dormitio lvj·per totum
Dormitio in peccatis impinguat mentem diuerſis cupiditatibus·lvj·E circa finem Item caput ledit ſpiritualiter ꝛ viſum in dei cognitione corrumpit Ibidem in fine
Sequitur dulcedinem vanitatis huius ſeculi Ibidem M in fi
Prouenit ex vapore ignorantie mentis ꝛ corporis xxxvij·Z
Item hominem cecitate damnabili obumbrat xxxvj·L
Dormitionem mentis plura mala ſequuntur lvj·A
Dormientes in peccatis ſerpentes infernales inſiliunt Ib·G
Actiones prauas faciunt ſedule ſpūaliter moriūtur ꝛc Ib·I
Dormientibus in peccatis neceſſaria eſt excitatio confeſſionis ne ꝛc xxxvij·Z in fine
Dormire debemus in dn̄o virtutibꝰ inherēdo ꝛc ·lvj·C ꝛ R
Dormire in vita carnali periculoſū eſt valde peccatori Ib·D
Dormimus profundius in peccatis dum ſumꝰ in calore vo/luptatis lxxij·H circa finem
Dormimus citius in dei viſione exiſtentes in calore caritatis Ibidem in fine
Dulcedo xlij·per totum
Dulcedo ſpūal' videt̄ eſſe amara voluptuoſꝭ·xlij·B ꝛ·xxiij·B
Dulcedo celeſtium peccatrici anime inſipida eſt xlij·E
Dulcedo celeſtis peccatoribꝰ eſt mortifera: ſed bonis ſumma medicina Ibidem F circa finem
Dulcedo celeſtis fugat mundanam ꝛ econuerſo Ibidem V
Dulcedo diuitiarum huius mūdi ledit oculos cordis noſtri xliij·B circa finem
Dulcedo d̄ni amoris venenū expellit ꝑpetue mortꝭ·xlix·G c
Item ſex relinquit effectus in mente hominis Ibidem D f
Dulcedo ſpiritusſancti guſtatur in ſtatu mundicie v·L
Dulcedinem corporis Chriſti duo impediunt iiij·H
Dulce videtur peccatori lingere vulnera meretricum luxurioſa xlij·Y

Dulceſcente guſtu mentis per internam diſpoſitionē cuncta
aduerſa dulceſcunt Ibidem O
Ccleſia vbi locus ſanctus
Effigiem bt̄itudinis in ſe gerit homo ·xxxv·I in p̄n·
Eiectio peccatoꝛum per confeſſionem ſanitatem con
fert anime ⁊ longeuitatem vite xxxvij·S
Elemoſina lvij·per totum
Elemoſina larga longeuitatē vite ꝑpetue pollicet̄ lvij·A c̄·fi
Nobilitatem complexionis indicat ſpiritualis Ibidem D
Elemoſina quanto largius effunditur tanto melioꝛ appare/
bit in oꝛdine omnium creaturarum lvij·E circa finem
Item per omnia confoꝛmis eſt actioni diuine Ibidem
Elemoſinam plus effundens maioꝛa recipit Ibidem in fine
Elemoſinarum largitio ⁊ retractio differentialis in premio·
lvij·B in fine
Eleuatur homo in ꝯtemplādam dei ſpeciē tripliciter ·lxj·I a
Eleuatur nullus in regionem celeſtis patrie: niſi reſoluatur
in contemplationis ⁊c̄ xxxviij·D a
Eleuantur homines dupliciter in hoc ſeculo·l·Y ante finem
⁊ plura vbi altitudo
Eleuantur homines ad gloꝛiam cum ſuauitate proſperitatꝭ
ſed deſcendunt ⁊c̄ l·E a in fine
Elongari ab igne ꝯcupiſcentie hoībꝫ ē ſalutiferū ·xxxiiij·V
Elongari a primo ente appetit hō ratione carnis·lxvj·E ni fi
Erroꝛ damnabilis circa trinitatem vj·G
Eſtus concupiſcentie ⁊ carnis fetoꝛem perpetuū inducit ⁊c̄
lviij·A circa finem
Eſtus peccati niſi cito extinguatur tota ſubſtantia hominiſ
coꝛrumpitur xxxvij·Y in fine
Eſtus cupiditatis extinguendus eſt propter tria lviij·B
Eſtus carnis totum humidum rationis exſiccat Ib·C in fi.
Eſſe eſſencie virtualiter ꝯtinet eſſe exiſtentie ⁊ conſequentie
vj·B ⁊ quid ſit
Eſtimantur ea que in mundo ſunt ſm alacritatꝭ arbitrium
xxvj·C in fine
Eukariſtia iiij·per totum ⁊ vbi coꝛpus Chriſti
Euentuum futuroꝛum aliqualis preſcientia viij·B
Euentuum futuroꝝ veritas accipitur penes lumen ſomni
lxxij·P in fine
Examinare debent homines opera ſua xxvj·K
Excecati mēte ābulant ī ſola nocte vite tēbroſe ⁊c̄·xxxvj·G
Excecati mente ſolum gaudent mundana felicitate Ibid' H
Excecatur ſtatus anime peccatricis ex vano laboꝛe circa trā
ſitoꝛia Ibidem L

Exercitatio diuinarum rerum in adoleſcentia valet ad acq/
ſitionem celeſtium xvj·C
Exercicio frequenti bona opera ab hominibus emittuntur·
lix·A circa finem
Exercicio bonorũ operꝝ agitati fertiles erũt ſpũaliter Ib in fi
Exercicium bonorum operum ſumme confert ad vitam eter
nam conſequendam Ibidem C in fine
Exercentes ſe in bonis operibus altius eleuãtur ad celeſtia
lix·B in fine Item ab omni corruptione mentis ⁊ corporis
conſeruantur Ibidem D in fine
Exilire debemus de vmbra ignorantie ⁊ transferri ad ſolem
gratie xlviij·A
Extinguitur Chriſtus in corde hominis tribus modis·iij·B
Extremitates due trinitatis vj·I
Fabricam dom⁹ celeſtis ſancti viri ſuſtentant·xxxvj·
A circa finem
Fama immutat intentionem hominis xlij·S
Felicitas vbi beatitudo
Felicitas mundana contrariatur gratie celeſti ·vij·M a c̃·fi·
Felicitas mundana vbi affluentia mundana
Felicitas mũdana more auri ameneſcit: ſȝ pungit in fine ⁊c̃
liiij·A circa finem Item cuncta maiora facit apparere q̃
ſint in veritate lv·L circa finem
Felicitatis mundane glaciem non debet homo cum impetu
tranſire ⁊c̃ xxviij·B
Felicitatem mundanam amplectens conſequitur caritatem
mentis ⁊c̃ xxij·B
Felicitate mũdana colorat⁹ maculis miſerie eſt reſperſus ⁊c̃
xiiij·B
Fecundus efficitur homo ſi paſſiõe Criſti perforatur·xiij·R
Fecundantur peccatores diuinitus per tria x·K
Feſta ſanctorum quantarum ſunt gratiarum x·T
Fideles debẽt ſe prius morti exponere anteq̃ vita anime ter/
minetur iij·H a
Filius dei per lucem empirream ſignificatur j·Q
Item per odorem vinee ij·I Per ſagittam ij·R
Item per herbam ij·S Item per magnetem ij·T
Filius dei adueniens menti humane eam ſalire facit in ame
nitates eternas ij·O
Filius dei venaturus predam humanã intrauit terrã prius
a ſe elongatam l·B
Finis ſaluationis eſt trinitas vj·A in fine
Firmamentum ſignificat angelorum militiam viij·D
Flatus ſpiritumſanctum ſignificat v·L

Fletus audiens pauperum nobilis mētis eſt indicium lj·L
Flentes ſuper peccata clarius ꝯtemplant̄ dei ſpeciē·xxxviij·B
Floret mens humana Chriſto irradiante ij·E a
Fons diuini amoris diffuſior eſt in nocte tribulatiōis ꝙ ꝛc
xljx·B
Fontes diuini amoris annexos habent fontes refrigerij eter
ni xljx·I d
Fontium exſiccationem caſtitatis ſequitur perpetua penali/
tas xxxiiij·Z
Fructus celeſtis vite in ſolo homine gignitur jx·E
Itē pre nimio dulcore in hac vita percipi nō poſſunt ·xlij·Q
Fructū dignū vite eterne accidioſi facē non poſſunt·xiiij·E
Fructu ſpirituali homines non fecundantur : niſi contritiōe
ſcindantur ꝛc xxxvij·K b

Gaudium vbi alacritas
Gaudium ſpiritus ꝛ amoris diuini mundificat cor/
da humana ꝛc xljx·F a
Generatio virtutum omnium eſt reſpectus ad Xp̄m ·j·A a
Germinat mens hūana fructū ſalutis Xp̄o irradiāte ·ij·E a
Glorie mūdane ſplendor ꝗdrupliciter obumbrat̄·xxxvj·D
Gratia ſpiritusſancti vbi ſpiritusſanctus
Gratia in ſanctis reperta ex Marie gratia nouimus perueni/
ſſe vij·N b circa medium
Gratia diuina humanis mentibus infunditur mediantibus
angelis viij·E
Gratia celeſtis citius penetrat cor deuotū adoleſcentis ꝙ ꝛc
xvj·G
Gratia celeſtis non cernitur in ſtatu proſperitatis ꝛ affluen
tie mūdane·xxij·E in fine Item tendit ad cor penitentis ꝛ
humilis·xlvij·N Item datur maxime calidis in dei dilectiōe
humidis in penitentia ꝛc xljx·K
Datur magis in iuuentute ꝙ in ſenectute·xljx·F e in medio
Non cadit in homines eleuatos altis honoribꝰ l·I in medio
Item cadit maxime in regione diligentium lacrimātium hu
milium ꝛc lxj·G a
Gratia celeſti flante demones nullum hominem illaqueare
poſſunt xxj·D
Gratia celeſti adueniente tranſitoria minima eſtimātur re/
ſpectu celeſtium Ibidem ante medium
Gratie celeſtis humorē effudit ſpeculū paſſionis Xp̄i·iij·C
Gratie celeſtis maior eſt collatio Criſto in mente hominis
fundato iij·F
Gratie celeſtis homo non fit capax niſi mēs eius decoqua=
tur amore celeſtium xiiij·F

Gratie celeſtis ros ſolū deſcendit ↄfeſſionis tp̄e ·xxxvij·L a
Gratie celeſtis fontes lucent in confeſſione ⁊ frigent tempo/
re leticie mundane Ibidem in fine
Gratie celeſtis nil percipitur niſi Maria interueniēte nobis
donetur vij·M b circa medium
Gratiam celeſtem magis ſuſcipiunt pacificati & concordes
caritate lv·B circa finem
Gratitudinis memoria paſſio Chriſti reſtauratur iij·G
Gula lxxv·G per totum
Guſtus mētis cibum ſpiritualem ad debitam nutritionem
anime ordinat iiij·E
Guſtus celeſtis gratie corrumpitur amaritudine turpitu=
dinis mundane xxxiiij·D
Guſtus diuini dulcedinis conſiſtit in eſurie amoris diuini·
xlix·V e
Guſtum gratie duo impediunt xlix·X a
Guſtu ſpūſſancti de mente trahitur ſapor cōſolationis ·v·S
Abitare tutū eſt cū Xp̄o ⁊ ſub vmbra eius·vij·O b
Habundans felle peccati guſtum habet corruptum
dulcedinis diuini xlix·S a
Herba medicinalis anime eſt Chriſtus j·V
Herbe comparatur filius dei ij·S
Homo figurat̄ per corpora putrida·iij·A Item per leonē
vi·D Itē per aerē·vij·H Itē p̱ arbores·vij·L·x·K·xiij·R
Item per montes·vij·S ante finem Item per terram·jx·E
Per arbores marinas·x·Z Per piſces·x·I a Per lacertā
xiij·O Per aues·xiij·Q Per montes·xiij·S Per teſtu
dinem·xiiij·A Per aquam·xiiij·F Item per piſces·v·X
⁊·xlviij·I Item per lapidem·xxij·H Item per formicas
xxiiij·B Item per ferrū·xxv·B Itē per nauem·xxv·E ⁊ I
Item per canem·xxvj·H Item per ſtrutionem·xxviij·A
Item per vulpem·xxviij·B Item per vnicornem Ibidem D
Item per thaurum Ibidem E Item per leonem·xxjx·C
Item per muſtelam·xxxiiij·E Item per vaporem·l·N
Homo deo alludit lingua collaudando ⁊ in morte inuocan/
do ij·X
Homo nō compatiens proximo & Chriſto comprobatur
inſenſatior omni creatura iij·A a
Homo anteq̄ humiliatur concitatur in curſibus ſuggeſtio
num malorum vij·C ante finem
Homo recipit a coniunctis mores vij·H
Homo pius ⁊ miſericors conſequitur vitam eternam Ib·ī fi·
Homo a deo defluxiſſe oſtēditur ⁊ reduci in deum compro/
batur x·A circa finem

Homo ſolus ſine alicuius ſancti interuentiõe: difficulter in amore dei accenditur x·Q
Homo proſperitatis tempore ſecurus habitat: ſed tempore mortis in profundum dimergitur xij·A circa finem
Homo leſus igne mundani amoris debet ſe conuertere ad ignem ⁊c̃ xiij·D
Homo volens accendi in amore celeſti neceſſe habet vt infrigidetur in exteriori ⁊c̃ xiij·E
Homo in ſtatu vite meritorie paſcitur gratia celeſti Ibidem O ante medium
Homo effugit laqueos dyaboli ⁊ tormenta inferni contempta voluptate ſeculi Ibidem in fine
Homo fecundus efficitur ſi ſui cognitiõe perforatur ·xiij·R
Homo licet agilitate ſit dotatus: adeo tamẽ tardus efficitur in amore vt ⁊c̃ xiiij·K in fine
Homo quantum eſt de ſe velox eſt ad mundana tardus ad eterna xxij·A
Homo ex luto ⁊ cinere factus eſt ⁊ in lutum finaliter reſoluendus xxij·H
Homo ignitus igne praue concupiſcentie non producit ſonum laudis diuine xxv·B circa finem
Homo defluit ad valles mortis ⁊ miſerie ⁊c̃ ·xxv·D circa fi.
Homo in medio etatis penitere debet ⁊c̃ Ibidem E
Homo inueniens merita ſua a demonibus concultata debet emittere eiulatus ⁊c̃ xxviij·A
Homo debet eſſe purus ⁊ mundus corde ⁊ tribulationis tẽpore ad cor redire xxjx·B
Homo tempore timoris humiliter confugiat ad conſcientiaꝫ cordis ſui xxxiiij·E
Homo dyabolum volẽs inuadere muniat ſe prius caſtitate Ibidem in fine
Homo humilis ſpiritualiter ſurſum aſcẽdit ·xxxv·A in fine
Homo ſine dilectione proximi in dei amore ardere non poteſt ⁊c̃ Ibidem in fine
Homo ſemper defluit ad yma penalitatis ⁊ miſerie ⁊c̃·l·E a circa finem
Homo in aquas voluptatis cadens: tres relinquit effectus miſerabiles lv·L a circa finem
Hominis proprium eſt defluere in mortem: vix vero verſus celum: niſi a Chriſto trahatur xiiij·E
Homini onuſta felicitate mundana neceſſe eſt in fine humiliari xxiij·E
Hominem de virtute in virtutem euntem nõ inhabitant demones ſed accidioſos xiiij·L

Homines auium more currere debent bonis operibus pre=
ueniendo mortem iij.O a
Homines non intuentes Christi passionem excecantur Ib.
Homines boni malis associati corrumpuntur iiij.A
Homines viuentes in anima spiritualiter viuunt ⁊c v.X
Homines soli sunt susceptiui gratie celestis .vij.S a circa fi.
Homines in periculis cõfugere debent ad Mariam .vij. Y a
Homines viciosi ⁊ malignarum suggestionum sunt corrup
ti vij.K b
Homines accidiosi ⁊ caducis adherentes in lapides vertun/
tur obdurationis x.C a
Hoĩes in morte ad sanctos clamãt orationibꝫ deuotis x.H a
Homines caritate inflammati tremunt ad contactum diui=
ne visitationis x.M a circa finem
Homines debent opera sua a terrenis appetitibus elõgare ⁊c
xiij.Q
Homines peccatores naturaliter in vicijs delectãtur.xxiij.E
Homines magis periclitantur in statu securitatis q̃ꝫ timoris
xxv.I
Homines alti statu steriles sunt xxxvj.E
Homines niti debent ad originem salutis eterne xxxvij.C
Hoĩes mortui spũaliter in ꝯfessione reuiuiscunt .xxxvij.O a
Homines appetere debent iugiter dulcorem celestis beatitu=
dinis xlij.X
Homines per peccatum semimortui restituuntur vite priori
si immersi fuerint di.a. xlix.K g
Homines in fructu vite celestis quatuor modis redduntur
fectiles liiij.C
Hominum duo genera largos ⁊ parcos viij.B
Humilitas lx.per totum ⁊.lxxv.H per totum
Humilitas est causa omnis audacie bona agendi & supplicia
sustinendi lij.A
Humilitas iram dei mitigat vij.B
Humilitas maxime expedit peccatoribus vij.L a in medio
Humilitas causatur ex cognitione proprie vilitatis x.L a
Humilitas sola mentis nostre receptiua est amoris ⁊ felici=
tatis eterne xlviij.D in fine
Humilitas proprie debetur studentibus in diuina cognitio
ne prudentibus ⁊c lj.E circa finem
Humilis cordis operatio iij.I
Humilis morte preoccupatus exultabit imppetuum .vi. D
Humilis est humidus rore celestis gratie ⁊ frigidus refrige
rio consolationis ⁊c xxxv.A ⁊.lx.A in medio
Humilis sursum ascendit spiritualiter ⁊c lx.A in fine ⁊ C

Humili Chriſtus odor patris diffuſius ſe elargitur ꝙ̄ ſuperbo ij·L
Humilem ꝛ penitentem dyabolus non aggreditur xxjx·A
Humiles fertiles ſunt ꝛ fecundi gratia celeſti xiij·S
Humiles licet interdū concupiſcant vanam gloꝛiam tamen abijciunt lxxiiij·B in medio
Humilibus Iheſus dulceſcit ꝛ ſapit ij·I
Humilibus ꝛ penitentibus fructuoſa eſt paſſio Xp̄i·iij·Q
Ehennale diluuium tria efficiunt xvj·B in fine
Ignis ſp̄ūſſancti extinguit̄ igne amoꝛis illiciti ·v·N
Ignis deitatis vt perfectus eſſet decuit tres perſonas in vnum concurrere vj·H in fine
Ignem amoꝛis elicit paſſio Chriſti de mente humana iij·C
Igne celeſti nil foꝛtius ſcindit acutiuſq̧ penetrat mentē ij·V
Ignoꝛantia coꝛdis noſtri ſexdupliciter emendatur lxxij·B circa finem
Ignoꝛantia ꝛ cecitas peccatoꝛis moꝛtem inferunt ſempiternā Ibidem in fine
Ignoꝛantia humana a demonibus ſuperducta veſanum reddit hominem lxxiij·E
Ira lxxv·D per totum
Ira dei per niuem deſignatur x·F a circa finem
Ira dei tripliciter extinguitur xxxvij·B b
Ira dei non cadit ſuper contritos ꝛ cōfeſſos ꝛc̄ Ibidem in fi.
Iram dei mitigat humilitas vij·B
Iraſcitur quis poſt factam coꝛrectionem ꝛ accenditur flamma vindicte lxxiij·I
Irradiāte Xp̄o menti humane viret floꝛet ꝛ germinat·ij·E a
Incarnatus eſt ſolum filius medium trinitatis vj·I
Inclinauit ſe nobis Chriſtus quatuoꝛ modis iij·H a
Inebriationem in diuino amoꝛe quatuoꝛ ſequūtur·xljx P e
Infirmi ſpiritualit̄ triplex cognitio vite aut moꝛtis ·xljx·Z d
Infirmantes raro: cito miſerabili moꝛte cum minus ſperant moꝛientur xxxvi·M
Infernus in centro terre eſſe eſtimatur lv·N in principio
Ingenij ineptitudo ꝓuenit ex cecitate coꝛdis noſtri·xxxvj·B
Ingratitudine noſtra Xp̄m pati facim⁹ ꝛ infirmari ·iij·C a
Impedimentum hominis ꝙ non confitetur ſignum eſt moꝛtis xxxvij·R
Impenitens dum viuit nullum greſſum humano nomine dignum facit ꝛc̄ xxv·F
Immundus homo eſt cibus canis infernalis xxxvij·O a
Inſenſatus comprobatur qui non compatitur proximo & Chriſto iij·A a

Inſtinctus ſpiritusſancti perfectus facit ſalire ad requiem·v Z in medio
Intellectus anime lxvj·I ante finem
Inuidia lxxv·E per totum
Inuocatio ſanctorum debet eſſe perſeuerans x·M
Iubilus lxj·per totum ꝛ vbi gaudium ꝛ leti ia
Iubilus mentis quatuor relinquit effectus·lxj·E circa finem
Iubilus mentis totam vt ita dicam trinitatem ad ſuam trahit regionem Ibidem G
Iubilus mentis internus cetera dona anime precellit in tribus Ibidem I circa finem
Iubilus mentis cor humanū mundificat omneſqꝫ virtutes anime ꝛc̄ Ibidem O in principio
Nunq̄ eſt ſine exultatione ſancta operatione ꝛc̄ Ibidem in medio ꝛ in fine nota plura
Vitam perditam & amiſſam reparat in ſtatum priſtinum· lxj·P circa finem
Nunq̄ menti aduenit ſine lumine cauſatiuo Chriſto Ib·Y
Iubilum mentis dulciſſima ſomnia in Chriſto ſequuntur: lxj·O poſt principium
Iubilum mentis noſtre impediunt h̄ ꝛc̄ Ibidem T
Iubilatio mentis aperit mentem vt ſuſcipiat influxum celeſtem lxj·A circa finem
Iubilatiōis tempore ſancti viri totam celeſtem curiam illuminant ꝛc̄ Ibidem F
Iubilationis tempore cogitationes noſtre in deum videntur eleuari Ibidem N circa finem
Iubilationis diuerſa operatio ſm diuerſitatem iubilantium Ibidem P in fine
Iubilationem ineffabilem ſancti tranſmittunt nature naturanti xlj·A in fine
Iubilandi actus vigoratur in nobis per duo Ibidem B
Iuuenes deum amant ꝛ amantur xiij·P
Iuuenes facilius ſenibꝫ ſanari poſſunt a pctīs·xxxvij·I a c̄·fi.
Iuuentus altos honoris conſcendit gradus xiiij·A
Iudicio dei conſiderato obſtinantur homines ob multitudinem peccatorum xxxvj·K
Abiorū deuota cōplicatio ī laude Ihu allicit ꝛc̄·ij·K
Lacrime dulciſſime proueniunt ex viſitatione diuina xlij·H in fine
Laqueum dyaboli ꝛ tormenta inferni effugimus cōtemptu voluptatum ſeculi xiij·O in fine
Largitas lxxv·K per totum ꝛ vbi elemoſina
Laus diuina non peragit̄ in ſtatu peccati ꝛ ignorantie·ij·G a

Laus Ihesu in ſecreto cordis delectat patrē celeſtem ·ij·H a
Laudis Ihesu memorie ſex effectus ij·F a
Laudare debem⁹ dn̄m ob multitudinem ſanctorū ·x·A in fi.
Leo hominem ſignificat vj·D
Ledit magis offendens trinitatem q̄ꝑ quantamcūq; maieſta
tem vj·C
Leſionem corporis ⁊ mentis tria ſedare debent x·Y
Leuia faciunt nobis ſupplicia quatuor iij·I a
Leues fiunt homines ſpiritualiter cibati ad omnia ſuſtinen
da iiij G ⁊ v·A
Leticia vbi alacritas
Lingue vſum perdunt peccatores deum laudandi ⁊ ſe accu
ſandi in confeſſione xxxvij·O
Liquor celeſtis gratie in cordibus celico amore inflammat⁹
dulceſcit xlij·D
Locus ſanctus quatuor felices perficit effectus lxij·H
Lotio mentis conſiſtit in amaritudine confeſſionis ſatiſfacti
one ⁊c xxxvij·V a
Luxuria lxxv·B per totum
Luxurioſi deſignantur per ſerpentes & ranas·v·V poſt me.
Luxurioſi corde ⁊ ore amittunt gratiam celeſtem ·xxxiiij·P
Luxurioſi male contemplantur celeſtia xxxviij·Z
Lux amoris corporalis tenebra eſt: reſpectu amoris celeſtis
xlix·V b
Lux diuini amoris copioſior ſemper eſt circa humiles ⁊ pi=
os xlix·A c a H d
Lux fruitiōis beate p Xp̄m defluit in regionē celeſtiū·iij·A
Lumen dīni amor⁹ obūbrat lumīe amoris illiciti ·xlix·G d
Lumen dicitur eſſe ſpiritusſanctus octo de cauſis v·F
Lumen celeſtis gr̄e nō niſi per Mariā transfundit·vij·S in fi
Lumē diuine gr̄e lucet ipſi anime eternaliter ſine fine·xxij·D
Luminis celeſtis gr̄e ⁊ affluentie mūdane differētia Ib·in fi
Agn⁹ in hoc ſeclo dep̄ſſus ē in ocul' dei·lxxiiij·Y ī fi
Magneti comparatur filius dei · ij·T
Mali opinantur bona huius mundi eſſe motus bea
titudinis vere lv·B c
Manet nil hoī poſt hanc vitam eterne ſubſtantie xxxiiij·A
Mane adoleſcentiam ſignificat xvj·H
Manu miſericordie in homine abiecta ſignum eſt frigoris in
dei caritate lvij·A in fine
Maria vij·per totum
Maria deſignat per aurorā·vij·E b Item p auſtrū·vij·I b
Item per auem·vij·B b Item per celum Ibidem V Item
per fauum mellis Ibidem K b Item per florem·vij·P b

Item per galaxiam Ibidem O b Item per lunam Ib̄·L b
Per lignum·vij·A Item per lumen Ibidem H a Item ꝑ
nebulã·vij·B Per nubẽ·vij·D a ⁊ X a Per nauĩ·vij·A b
Per oleum·vij·H b Per pinguem liquorem Ib̄ D Per
dulcem liquorem Ib̄·D b Item per rorem·vij·A a Item
per ſpeculum·vij·T a Item per ſolem Ibidem F b Item ꝑ
ſtellam·vij·Q Item per tonitruum·vij·M b Item ꝑ ter/
ram Ibidem V a Item per ventum orientalem vij·C
Item per vmbram·vij·F a Item per malleum·j·Z Item
per montem turrim ⁊ lapidem j·A
Maria audiendo hoc verbum aue genuit Chriſtum j·I
Maria more celi eſt mediatrix inter deum ⁊ hominem j·q
Item auxiliatur tribulatis vij·R
Aduenĩete ſua gratia reuiuiſcunt mortua per peccatum ⁊c̄ vij·Z a
Aduenit nunq̄ mẽti ſine lumine cognitiõis dĩne ⁊c̄·vij·F b
Aꝓpinquante ea terra cordis noſtri aperitur vij·I b
Conſeruat fortius a malis inter omnes ciues celicos ·vij·Q in fine
Cuncta gratie ⁊ cognitionis tranſfundit ⁊ donat·vij·S in fi.
Cauſa eſt omnis motus anime ⁊ bone operationis vij·V
Confert ſibi deuotis in hoc mundo omnem celeſtem virtu/tem vij·Y
Cuſtodit protegit ⁊c̄ omni hora & momento & ſuccurrit mundo ſua pietate vij·Z
Conſolatione refrigerat eſtuantem vij·F a
Confortat hominem in valore mentis ⁊ virtute Ibidem
Cuncta noſtra vota repreſentat oculis diuinis vij·O a
Continet in ſe omnem ignem caritatis diuine·vij·V a cir·fi
Continet in ſe oẽs fontes gratie celeſtis ⁊ dulcoris vij·Y a
Cordi frigido in amore ſe non vnit ſed feruido in dei dilecti=one vij·H b
Claudit meatus ſenſuum noſtrorum ne illicitum attrahant vij·K b
Deſcendens in cor hominis ſua pietate ſerenitatem efficit ⁊c̄ vij·B a
Declinat ad caſtos ⁊ humiles vij·E a in fine
Dominum habet ſuper omnes huius mundi afflictiones· vij·L b in fine
Diſtribuit ignem celeſtis conſolationis totum in hunc mũdum vij·N b
Ductrix eſt naufragantium in hoc mundo vij·O b
Elongari quantomagis eſtimatur ab homine: tantomagis lucere comprobatur vij·S in medio

Eſt origo ⁊ fons celeſtis dulcoris ⁊ amoris vij·B a
Elicit de terra cordis noſtri flores ⁊c̄ ꝑpetue ſalutis·vij·M a
Eſt principium ⁊ origo felicitatis eterne vij·O a in fine
Elongata a corde noſtro ſiccitatem infert celeſtis dulcoris: vij·E b in fine
Elicit de corde hoīs flammam dei dilectiōis ·vij·H b circa fi.
Fecundat hominem magis ſuo interuentu intrinſecus q̄ extrinſecus vij·R in fine
Fouet ignem amoris ſua conſolatione ⁊c̄ vij·D
Figuram repreſentat in mente hoīs totius felicitatis·vij·T a
Fugat demonia ad ſempiterna inferni ſupplicia·vij·M b ī fi.
Gratiam confert deuotis mentibus:immundis cordibus auxilium ſubtrahit vij·X a in fine
Guſtu deuotiōis aſſumpta humorem gratie elicit de medulla mentis vij·D b in fine
Gratia ſua in corde hominis exurgente: anime virtutes deo iubilant vij·E b
Hominem ad celeſtia eleuat ⁊ ſuo filio repreſentat vij·C a
Iram contra nos ferendam aut latam obumbrat vij·B
Ignem diuini amoris cordibus influit humanis vij·X
Ipſa adueniente aduenit ⁊ Chriſtus vij·I a in fine
Ignem diuine conſolationis in nobis generat ⁊ amoris perpetui vij·N a in fine
Intercedit ad filium pro ſibi deuotis vij·R a
In mente hominis concepta nō auxiliatur ſua gratia niſi deuotis precibus poliatur Ibidem
Ignem diuini amoris accendit in corde ſibi ſeruientis vij·T a
Intuenti deforis plena eſt amenitatis ſed amplectanti ⁊c̄·vij V a in fine
Inuocata ſi fuerit ſe continere non poterit quin tribuat rorē gratie vij·X a circa finem
Interpellat pro nobis erecto capite ad ſolium ſue prolis·vij B b in fine
Iram placat veri ſolis iuſticie vij·L b
Interueniente pro peccatore ſerenitatem efficit felicitatis ſuperne vij·O b in fine
Lucet minime in peccatore quantū ad lumē gr̄e ·vij·T in fi.
Ledit mentis oculos malorum ſed bonorum eternaliter delectat vij·P a
Lucet in tenebris demones fugando ⁊c̄ vij·S a in medio
Lucet celeſti gratia etiam nobis inuitis vij·Q a in fine
Linguam replet liquore celeſtis gratie vij·Q b
Mentem noſtram illuminat vij·F a
Magis lucet caſtis ⁊ humilibꝫ q̄ mundanis ·vij·L a in fine

Menti hũane adueniẽs lacrimã efficit ꝯtritiõis ⁊c·vij·Q a
Mater Chriſti qualiter facta ſit vij·Q b circa finem
Non lucet ſua gratia lumine carnali prohibente vij·M a
Nutrit mentem noſtram vij·Q b ⁊ D b circa finem
Occultatur in die mundane felicitatis ⁊c vij·T
Orationem elicit deuotaꝫ aduentu ſuo ad ꝯtemplatiuũ ⁊c·
vij·A a circa finem
Occidit dyabolum vij·T a
Oculos pietatis ⁊ miſericordie dirigit ad humiles non ela=
tos vij·B b
Obdurari non poterit ad inſtantiam peccatoris vij·H b
Pluuiã gratie celeſtis efficit ⁊ ſerenitateꝫ vite ſpũalis·vij·B
Pietate ſua licet adhereat mẽti nõ tñ ſentit̃ niſi ⁊c·vij·D ĩ fi.
Pietatis ſue nullam oſtendit efficaciam in igne concupiſcẽ
tie ſed in humili ⁊c vij·Q
Preſeruat totum mundum a caſu ⁊ ruina vij V
Peccatori non lucet niſi a peccato ceſſet vij·I a
Pietate ſua humida eſt ⁊ fructificatiua vij·V a in medio
Precibus noſtris regitur flectitur ⁊ cogitur ad cuncta pie=
tatis opera exercenda vij·A b in medio
Profundius immergitur menti ancte meditationis ꝙ ad il/
licita ⁊c Ibidem in fine
Precedit ſua gratia ignem caritatis diuine ·vij·M b circa fi.
Ꝙ faciat ĩ actĩs ꝯtẽplatiuis tribulatis ⁊ afflictis·vij·N b ĩ fi.
Receptaculum eſt animarum iuſtarum vij·Z in fine
Refugium eſt ⁊ conſolatio vij·A a
Reprimit ſua pſate fluctus mundane tribulationis ·vij·Y a
Superbis non lucet ſua gratia vij·H a
Suo lumĩe nõ penetrat corda obdurata in malicia ·vij· N a
Suo dono magis lucet in penitente contrito puro ⁊c·vij P
a in fine
Succurrente ipſa corda humana caritate igneſcũt virtutes
floreſcunt vij·I b
Sitim mundane vanitatis extinguit ⁊c vij·P b ante finem
Separatur a mente peccatoris ⁊c Ibidem in fine
Si non eſſet Chriſtus nõ tantum ſua gratia hominibus lu=
ceret vij·R b in fine
Tribulationes habuit illeſa tñ permanſit a periculo vij·Y
Trahit ſecum collegia angelorum ⁊ ſanctorum ad adiuuan
dum hominem vij·X in fine
Terret principem infernalem vij·D a
Vnitur peccatori mediante lacrima deuotionis vij·A
Viſitat hominem magis tempore aduerſitatis ꝙ proſperita
tis mundane vij·C

Viſum mentis noſtre clarificat ⁊ vulnera ſanat vij·C a
Vindicatur ſuper prauos vij·E a
Velocioꝛ eſt ad adiuuandum cunctis ſanctis·vij·H a in fine
Viuere ⁊ eſſe noſtrum eſt perpetuum vij·Q b
Marie actio in ãminiſtratione ſanguinis ſui pro ꝯceptione filij j·P
Mariam criſtus penetrauit ſua incarnatione: ſed natus ſine coꝛruptione ipſius exiliuit j·S ⁊ Z
Medicina celeſtis inferenda eſt mediante dulcedine diuini amoꝛis xlix·C f
Medicina anime ſalubris eſt Chriſtus j·Y
Mediatoꝛe Chriſto mediante datur nobis beatitudo contritio claritas ⁊c̃ iij·N
Medium trinitatis filius incarnatus eſt vj·I
Meditatio paſſionis Criſti omnem afflictionẽ ſedat·iij·H
Item amaritudinem dulceſcit oĩs paſſionis coꝛporal' iij·G a
Meditatio ſuper Maria facit nos rimari interioꝛem vultum vij·A b ante finem
Memoꝛia Marie homines turbulentos claros facit vij·K b
Memoꝛia paſſionis domini facit hoĩem tutum·iij·F a ⁊ R a
Memoꝛie paſſionis Chriſti quatuoꝛ effectus iij·V a
Memoꝛie laudis Iheſu ſex effectus ij·E a
Membra fideles ſignificant iij·H a
Mens humana paſſioni Chriſti intincta flexibilis redditur ad omne bonum opus·iij·R a Item multis inſtabilitatibꝫ mouetur·l·A a circa fi. Item cum de ſe dilectioneȝ emittit fecunditas ſequitur vite eterne·xlix·L Itẽ per ignẽ ꝯcupiſcentie ſua oꝛbaẗ interna virtute·xlj·B a Itẽ in dei dilectiõe clarius accenſa tantomagis caret fumo cupiditatis ⁊c̃·xlj·D in fine Item cum flammam dilectionis verſus celum non dirigit ſuffocatur in lumine ſuo Ibidem
Mens deuota a Criſto non imbibitur inquantum mens hominis ⁊c̃ vij·P b circa finem
Mens peccatoꝛis nuſꝙ poterit eſſe tuta Ibidem
Mens ſpiritu ſancto inflammata intus liqueſcit ⁊ exterius dureſcit ⁊c̃ v·G
Mens cibo amoꝛis paſta leuis redditur ad ſuſtinendum omnia ⁊c̃ xlix·I e
Mens diuino amoꝛe inflammata molleſcit int9 ⁊c̃·xlix·G e
Item difficulter rumpitur a vite ſancte propoſito Ibid' N c
Mens fetida ⁊ coꝛrupta in aq̃ nõ ẽ ſon9 laudis dĩne·xlix·I c
Mens hoĩs inſtabilis vanitatiqȝ ſubiecta : nullam gignit ⁊c̃ vij·A b circa finem
Mens penitens ⁊ contrita nutrit animam·vij·P a circa fineȝ

Mens pura obtenebratur fumo cupiditatis Ibidem
Mentis attinctio quatuor virtutes efficit xv·A
Mentis ſerenitas quatuor accidit modis xlix·V
Menti humane Chriſtus nunꝗ̄ aduenit ſine refrigerio ⁊ ꝓ
tectione xxi·E in fine
Mentem humanam nil fortius penetrat igne celeſti ij·V
Mentem irrorare facit Chriſtus ij·D a
Mentes humane virent florent ⁊ germinant Chriſto irradi
ante ij·E a
Palleſcunt tempore timoris ⁊ amoris diuini xlviij·K
Item colligunt intra ſe aurum ⁊ gemmas perpetue glorie et
honoris xlvij·H
Merita noſtra cuiuſmodi ſunt diſpoſitiōis·xxiiij·A circa fi.
Meritorum natura lxxij·T circa finem
Mereri non valet homo in ſtatu dānationis·xxxvij·B a c̄·fi.
Miracula non efficiunt ſanctitatem perfectam ſed ⁊c̄·lxij·B
Miſeria vite preſentis tria mala facit ij·C
Miſericordia vbi pietas
Miſericordia per ſtillas ſignificatur·vij·E Per rorē·vij·M
Miſericordia dīna aduenit mēti ī amore dei calida ⁊c̄·vij·M
Item tribulatis ſuam virtutem imprimit vij·O
Item hoīem lucere facit proximo per miſericordiam Ib·in fi.
Item magis accidit in nocte tribulationis ꝗ̄ in die felicita-
tis vij·G
Item elongatur a peccatoribus:ſed corde cōtritis ſuffragatur
vij·I ante ⁊ in fine
Item celitus non deſcendit niſi ex abundātia dei aut noſtra
operatione ⁊c̄ vij·M
Item defluit tripliciter in hunc mundum Ibidem
Miſericordia hoīs ad proximū quatuor bona opatur·vij·K
Non poteſt eſſe ſine fructu perpetue felicitatis vij·L
Miſericordie diuine nemo expers eſt vij·M
Miſericordiam diuinam tria trahunt ⁊ aſtringunt·xlix·N o
Mollificantur corda humana iij·R
Mores homo recipit a coniunctis vij·H
Mors Chriſti non aſpicitur in nocte peccati:ſed in die virtu
tis iij·A
Mors propria a peccatoribus ignoratur xvj·A
Mors ſpiritualis inducit̄ per admiſſionē peccati·xxi·D in fi.
Mors per abyſſum deſcribitur xxv·E
Mors perpetua eſt culpe proprietas xxxjx·B
Mors anime tripliciter accidit Ibidem D
Mors ſumma eſt a beatitudinis gloria excidere ·lv·V in fine
Mors peccatoribus e celo iuſto dei iudicio euenit·lvj·F cir·fi

Mors perpetua aie maxime accidit in dormitiõe pcti ·lvj· L
Mortis tempore debet homo declinare ad aquas penitentie vt ſecure moriatur xxviij·E
Mortis memoria recedit a nobis tpe leticie·xxxvij·L a cir·fi
Mortis eterne ſigna ſunt deſidia ⁊ torpor lxxiij·F in fine
Mortis memoria tria facit xxiij·A
Mortis noſtre in hora cogitanda eſt paſſio Chriſti: quia diluit peccata ⁊c iij·K a
Morte imminente rubere debent oculi fletu ⁊c xxxvij·N a
Morte ſpirituali tria contingunt lvj·F ante finem
Mori appetere debent homines vt ad beatitudinem valeant euolare lv·B in fine
Mortuus ſpiritualiter niger efficit in oculis dei xxxvij·F b
Mortui ſpũalit̃ calefieri debent aqs gr̃e celeſtis vt ⁊c ·xiij·K
Moritur in corde noſtro Chriſtus in ſalutem iij·Q a
Motus ſpiritus maligni de corde expellit paſſio Criſti·iij·L
Motus tẽpeſtuoſos reprimẽ debemus in adoleſcentia· xvj·A
Motum ſpiritualem ad patriam quatuor accelebrãt xv·E
Mundani & excecati peccatis non aſſumunt in cor paſſionem Chriſti iij·V
Mundanis duo unt inſeparabiliter vnita xxiij·K in fine
Mundus exterius delectat ſed intus terret eternaliter Ib·c̃·fi
Mundus non eſt ſine periculo xxxiiij·B
Mundus humane mentis oculum excecat ·lvj·M circa finẽ
Mundus in nihilũ vergeret ſi Maria non ſuccurreret·vij·Z
Mundus a caſu preſeruat ⁊ ruina Maria vij·V
Idem facit angelorum militia viij·D
Muneris ⁊ gratie celeſtis nil percipitur niſi Marie gratia ꝑueniente vij·M b circa finem
Munus gratie celeſtis in ſe habet formam felicitatis eterne· xxij·F ante medium
Munus celicum non marceſcet in hominibus ceteris ſanctitate excellentes Ibidem
Munus celeſtis gratie clariorem flãmam efficit caritatis diuine xxxiiij·P
Munitio virtutum neceſſaria eſt contra eſtum praue concupiſcentie lviij·D
Muniri debem⁹ cautela cuſtodia ⁊ timore ⁊c lxviij·B cir·fi.
Muti in confeſſione ſurdi ſunt mente ⁊c xxxvij·H
Atiuitas Chriſti j·per totum
Natiuitas Chriſti ſignificatur per ortum ſolis j·B
Per auroram propter tremorem celeſtium & infernalium ſublimitatum j·D
Natiuitas Criſti eſt viuificatiua letificatiua ⁊ effectiua ·j· B

Apparuit humilis ⁊ depreſſa·j·O ⁊ V Quatuoꝛ celeſtia dona donat aīe deuote·j·X Eſt oīm virtutū gñatiua·j·A a
Bonis eſt vita ⁊ malis moꝛs·j·C a In carne non prodeſt niſi fuerit in mente per deuotionem j R
Natiuitate ſua Xp̄s probatur effundere aquas gratie j·O
Naſci in nobis Chriſtum per gratiam neceſſe eſt j·L ⁊ N
Naſcitur in nobis Chriſtus per collationem gratie ſi peccatum abeſt malicie j·R
Natus eſt Chriſtus frigiditatis ⁊ tribulationis tēpore j·G
Natus eſt Chriſtus ſicut vermis e ligno j·H
Sicut capparis herba producitur j·K
Natus Xp̄s moꝛtuus eſt in coꝛdib⁹ nr̄is ſ; viuificatur ⁊c̄·j·T
Natura humana diuinam ecclipſauit in natiuitate j·M
Natura diuina coꝛdi puro coniungitur per gratiam inſeparabiliter lxj·A circa medium
Nitoꝛ amenitatis celeſtis allicit oculum mentis noſtre ⁊c̄· xxxiiij·K
Nobilitatis principiū dicūt antiq̄ eſſe amiciciā·vj·N ante fi.
Nomen Iheſus ·ij·per totum ⁊ de Iheſu quere circa literā Y
Numerus ternarius trinitatem ſignificat vj·A
Nutrimēto coꝛpoꝛali ſpūale nutrimentū aſſimilatur ·iiij·C
Nutriri volens coꝛpoꝛe Chriſti celeſti nutrimento opoꝛtet conformari Ibidem
Buiatio hominis ⁊ alicuius ſancti q̄ vtilis x·R
Obſtinatio peccatoꝛis in peccatis xxxvij·C e
Obſtīati vt lapides reddūt hoīes accidioſi ⁊c̄·x·C a
Obſtinantur homines in peccatis conſideratiōe vindicte diuine xxxvj·K
Oculus mentis noſtre in caritate dei tripliciter accenditur· xxxvij·Y a
Oculus mentis coꝛrumpitur quatuoꝛ modis xlix·N f
Oculus mentis contactum coꝛpoꝛalis amoꝛis ſine ſui coꝛruptione ſuſtinere ⁊c̄ vij·P a
Oculi humiliū limpidius celeſtia ꝯtemplantur·vij·Q a c̄·fi
Oculo comparatur Xp̄s ꝓpter virtutē profunditatis ·iij·F
Occurrere debemus ad paſſionem Chriſti fletib⁹ exemplo brutoꝛum iij·B a
Odiū natale debet eſſe int̄ hoīeꝫ ⁊ dyabolū·xv·B ⁊·xxviij·C
Odor patris eſt Chriſtus ij·L
Odor vinee Chriſti paſſionem ſignificat iij·Q
Oleum deuotionis ſanat doloꝛem penalitatis eterne iij·M
Opera miſericoꝛdie vbi elemoſina
Opera noſtra bono ſunt cauſa cognoſcendi deū·ix·I circa fi.
Opera nr̄a debem⁹ a terrenis appetitib⁹ elongare ⁊c̄·xiij·Q

Opera adoleſcentie ſunt diſtorta ad celeſte regnum conſtruendum xvj·E
Opera nr̃a alta & ſuperba palleſcunt morte perpetua ·xlix·I
Operatio nr̃a celeſtib⁹ apta ⁊ terrenis implicata·vij·N cir·fi·
Operare non vales bona pre ſenio leuet ſaltem ⁊c·xxviij·C
Oratio non perſeurans obtinet quod poſcit vij·O a
Oratio non eſt obtentiua: niſi dirigatur ſpiritualiter gratia Marie vij·F b circa finem
Oratio noſtra omnium ſanctorum eſt collectio ix·F
Oratio peccatoris eſt amara: ſꝫ virtuoſi dulciſſima in aurib⁹ ſaluatoris xxiij·P
Orationis natura xlviij·M
Oratione deuota mortuus Chriſtus reſuſcitatᷓ in nobis·j·T
Orationes deſignanᷓ per voces corporales ꝓpter q̃tuor·iij·V
Oratiões noſtre q̃tuor modis in aurib⁹ diuinis tendunᷓ Ib
Orationes ſanctis directe efficiuntur valide ante ſolium creatoris x·N
Orationes fidelium vmbrā efficiunt protectionis diuine ⁊c x·F a in medio
Orationes noſtre ſanctis porrecte ſentētiam liquefaciunt diuinam Ibidem in fine
Orationes virtuoſorum adoleſcentulorum preualent in auribus conditoris xvj·G
Orationes tempore confeſſionis melius audiūtur in aurib⁹ dei xxxvij·P a
Orationes in cordibus humilitate ornatis magis reſonāt in ore ſaluatoris lj·A ante finem
Orationes tempore tribulationis ⁊ penitentie citius exaudiuntur Ibidem in fine
Orationes multe ſimul iuncte magis audiuntur in auribus dei lj·C ⁊ M
Ordinatio diuine iuſticie lxxiiij·V circa finem
Ore cordis loto ꝑ aquam puritatis mox Iheſus deuote anime apparebit ij·M
Ora ſua claudunt peccatores ne confiteantur xxxvij·G c

Atientia lxxv·L per totum
Pacificati ⁊ concordes caritate lv·B circa finem
Panis verbi celeſtꝭ aggreſſū dyaboli īpedit·xxix·D
Parentum amiſſio xxiiij·D in fine
Paſſio Chriſti iij·per totum
Paſſio Criſti nō cernitur in nocte peccati:ſed in die virtutis iij·A Item purgat corda humana ⁊ attraxit ea feliciter Ib
De mente humana elicit ignem amoris iij·C
Dulcis eſt ⁊ ſuauis bonis ſed amara peccatoribus iij·E

Per gratitudinis memoꝛiam reſtauratur iij.G
Vehementer intenta omnem ſedat afflictionem Ibidem H
Pellit motus ſpiritus maligni ex coꝛde iij.L
Vehementioꝛ fuit omni pena ⁊ quare iij.P
Habet ſex efficacias ⁊ virtutes iij.Q
Virtuoſioꝛ eſt humilibus ꝙ ſuperbis Ibidem
Quatuoꝛ ſpiritualiter efficit in mente hominis iij.T
In hũili mẽte rubeſcit dilectõe ẜ ext̃ humilẽ nigreſcit iij.D a
In moꝛte eſt recolenda quia peccata diluit Ibidem K a
Mollificat coꝛda obſtinata Ibidem
Bonis eſt cauſa vite ⁊ malis cauſa moꝛtis iij.O a
Ingratis ⁊ cupidis fetoꝛem efficit ſupplicij eterni iij.T a
Paſſionis Chriſti meditatio Chriſtum facit liquefieri ⁊ diſtillari gratia in mentem humanam iij.B
Paſſionis Xp̃i deuota imaginatio facit hoĩem cõpati Ib O
Paſſionis Chriſti memoꝛia facit hoĩem tutum iij.F a ⁊ X a
Paſſionis Chriſti ⁊ vulnerum maioꝛ virtus relinquitur in mente calida amoꝛe iij.N a
Paſſionem Xp̃i nõ aſſumũt mundani ⁊ peccatoꝛes iij.Y
Paſſione Chriſti in mente hominis vigente nullus percipitur doloꝛ ad extra Ibidem X
Paſſo Chriſto ſubſecuta eſt pluuia miſericoꝛdie ⁊ conſolationis eterne iij.L a
Pati facimus Chriſtum ingratitudine noſtra iij.C a
Pater celeſtis per aquilam ſignificatur xiiij.C
Patris celeſtis reuocatio ⁊ ad nos ſue pietatꝰ applicatio Ib
Patrem celeſtem delectat laus ſecreti coꝛdis ij.H a
Patria celeſtis continet in ſe longeuitatem diuturnitatem ſanitatem xiiij.G
Patria celeſtis ſpiritusſancti gratia demonſtratur v.K
Patrie celeſtis lux defluit per Xp̃m in regionẽ celeſtiũ iij.A
Pax reddita eſt hominibus in neceſſitate Chriſti j.M
Peccatoꝛ octo modis ſanat̃ diuinitꝰ lxxij.D cir. ſi. ⁊ xlix.A f
Peccatoꝛ vnitur cũ Maria mediãte lacrima deuotiõis vij.A
Peccatoꝛ moꝛiens amariſſime ploꝛat xxix.C
Peccatoꝛ dum ſemel aut ter celeſtem predam nõ capit mox deſiſtit ⁊c̃ xxix.C
Peccatoꝛ quando confidenter cõfeſſus fuerit indicium eſt ſalutis eterne xxxvij.B in fine
Peccatoꝛ leſus a dyabolo confeſſione ſtudeat exurgere peccatum ⁊c̃ Ibidem D
Peccatoꝛ figurã in ſe tenet luti ⁊ triſticie ſempiterne Ib.E a
Peccatoꝛ caret deuotione vergit ad moꝛtem declinat ad cruciatus ⁊c̃ Ibidem Z a

Peccator morbū pc̄ti p̄ ꝯfeſſionē eiiciēſ viuet ꝛc·xxxvij·M b
Peccator non ſanatur niſi integrā fecerit ꝯfeſſionem Ib·P b
Peccator vt integre curetur neceſſe habet ſe ſubiicere totaliter confeſſori Ibidem A c
Peccator quomodo a vita celeſti degenerari dicatur Ib·L b
Peccator ideo altius extollitur in mundanis vt periculoſius cadat Ibidem in fine
Peccator quantumcunqꝫ malus : interdum tamen conatur aſpicere lumen felicitatis lv·Y a
Peccator a ſomno quadrupliciter poteſt excitari lvj·K
Peccatoris dies breues ſunt: ſed noctes pene longe ꝛ perpetue xxv·G
Peccatori quatuor obſiſtunt lj·F in medio
Peccatores per tria fecundantur x·K
Peccatores ſanctis complantati efficiunt̄ fertiles in bono Ib
Peccatores ſanctis adherentes ipſi in ſanctos permutantur· x·G a in fine
Peccatores perdunt vſum lingue deum laudandi ꝛ ſe accuſandi confeſſione xxxvij·O
Peccatores aquis confeſſionis immerſi viuaces fiūt Ib ·in fi
Peccatores ſemimortui dicuntur xxxvij·H a
Peccatores arrogantes contemplantur iugiter affectus ſuarum operationum xxxviij·M
Peccatores in gloria hic ſedentes debent contemplari vilitatem proprie malicie l·K
Peccatores non audiuntur iacentes in peccato lj·B
Peccatores hic elabuntur e manibus protectiōis diuine ob immanitatem ſui ſceleris lxxiiij·R
Pc̄tores fetidi ſunt ꝛ execrabiles ī ocul' oīpotētis dei·xxiiij·D
Peccatorum perpetratio ante communionem iiij·A
Peccatorū ꝓpriū ē ī adoleſcētia q̄eſcē a bono ope ꝛc ·xvj·H
Peccatorum eiectio per confeſſionem ſanitatem infert anime ꝛ longeuitatem vite xxxvij·S
Peccatum vbi culpa
Peccatum ſignificatur per tonitruum eo ꝙ occidit j·D
Item per gladium xiiij·B
Peccatum eradicari oportet per contritionem j·R
Peccatū cōmiſſum in feſto aliq̄ ſanctorū piculoſum eſt·x·T
Peccatum mediat inter Chriſtum ꝛ nos·vij·I a circa finem
Peccatum nullum tranſit abſqꝫ vindicta diuina ·x F a c̄·fi.
Peccatum generat voluptatem vanitatem ꝛ eternam penalitatem xiij·S circa finem
Peccatum iteratum magis ferit ꝛc xiiij·B
Peccatū cōmiſſum latitat in cordibꝰ peccatorū ·xvj·A cir·fi.

Peccatum lapſum in animā mortē efficit ſempiternā.xxj.I
Peccatum veneno ſuo mentem noſtrā penetrat ſine fine cruciāns xxv.E circa finem
Peccatū expiare debēt hoīes p ꝯfeſſionis remediū.xxxvij.C
Peccatum ab homine ſpiritualiter mortuo nec aduertit nec videtur Ibidem T circa finem
Peccatū totum emanare debet ad preſentiā ꝯfeſſoris Ib.in fi
Peccatum omnes vires deſtruit ꝛc Ibidem Y
Peccatum hic bibitum dulce eſtimatur ſed tempore mortis amariſſimum ſentietur xlij.G
Peccati ſtatus eſt laude diuina indignus ij.G a
Peccati aduentus ſupra rationem hominis ꝛ conſenſum ꝛc xxj.I in fine
Peccata abhorrere debet omnis homo xxxvij.C b
Peccata per recidiuationem renata: delectabiliora decetero erunt Ibidem in fine
Peccatis onuſtis nil melius niſi ferre penitentie grauedinē xxxvij.C a in fine
Peccant homines ad aſpectum peccatorum proximorū notatur in ſomno lxxiij.B
Pena Chriſti excellit omnes penas iij.P
Penitentia amara Xp̄m anime albeſcere facit gratia ij.C a
Penitentia abluit peccatum x.L a
Penitentia tripliciter accidit vij.I poſt medium
Penitētia etiā ſera tpe mortis ē aīe ſanatiua.xxxvij.Z a in fi.
Penitentia reddit hominem abilem ꝛ aptum ad gratiam celeſtem xxxjx.E in principio
Penitentia aſperitas ignem diuine caritatis validius accendit xxiij.N
Penitentie temperate ꝛ diſcrete ꝛ ecōuerſo effectus Ib.cir.fi.
Penitens vere debet primum emittere deſiderium felicitatis. xxij.G in fine
Penitentem dyabolus non egreditur xxjx.E
Penitentes reuiuiſcunt ſpiritualiter xxiij.E in fine
Penitentium informatio xxxvij.N b
Penitentibus diſplicere debent praue vite opera Ibidem P
Perfectio trinitatis tria eſſe preſupponit vj.B
Perfectionis principiū dicūt antiq eſſe amiciciā vj.N añ fi.
Pericula maxīe accidunt hoībꝰ in dei dilectōe frigidis.jx.C
Periclitant magis hoīes in ſtatu ſecuritatis ꝙ timoris.xxv.I
Conſimile habetur lxviij.D
Perpetuitatē efficit ſctītas deuotiōis virtus ꝛ vnitas lxij.C
Peſtilentia ſpiritualis cauſatur ex igne praue concupiſcentie ꝛc xxxiiij.Z circa finem

Pietas vbi miſericordia
Pietas diuina dupliciter innoteſcit vj·K
Pietas per ſtillas ſignificatur vij·E
Itē celitus nō deſcendit niſi ex ſua abundātia aut nr̄a ꝛc Ib.
Item defluit tripliciter in hunc mundum Ibidem
Pietatis retractio ſignum eſt mortis perpetue lvij·B in fine
Pigrum hominem in via tria confortant xlix·K f
Piſcis Chriſtum ſignificat ſimilitudinem oculorum iij·D
Pluuia miſericordie ſecuta eſt Chriſti paſſionem iij·L a
Potentie anime interiores amplius recipiūt rorē gratie ·v·S
Pot⁹ celeſtis amareſcit poſt cibū ſumptū corporalē·xxiij·O
Dulceſcit poſt cibum amare penitentie xxxvij·V b
Potus diuini amoris plura bona facit xlix·B b
Predam celeſtem venantur abſtinentes xj·B
Premium celeſte non attingitur: niſi meritis virtuoſis capi/atur xxviij·B circa finem
Principes regni celeſtis volentes eſſe quid deceat·xxviij·I a
Promptos ad ſupplicia nos quatuor reddunt iij·I a
Prudentia vbi ſapientia Pſalmodia vbi iubilus
Pudor ꝛ virtus corporalis florere cernitur in caſtis homini/bus xxxiiij·I in fine
Pugna debet eſſe inter hominem ꝛ dyabolum xxviij·C
Pugnantium cum carne mūdo ꝛ dyabolo doctrina·xvj·H
Pugnātis in ſtadio h⁹ mundi tria ſunt neceſſaria xlix·M f
Puritas vbi caſtitas
Puritas hominis hominem exteri⁹ infrigidat ꝛ interius in=flammat v·L
Puritas vite efficitur quatuor modis lxj D circa medium
Valitas bene ordinata vitā efficit ſpiritualē ·lxxiiij· X circa finem
Querere debet homo confeſſorē; edoctum in diuina ſcientia xxxvij·G
Querit homo neceſſitatem ſuam in vallibus huius mundi ſed neceſſitate ꝛc xxviij·D
Quies anime frequentari debet ꝛc·lxx·A circa principium
Quies que fit in domino mentē impinguat diuina pingue=dine ꝛc lxxij·F in fine
Quieſcentem a bonis operibus verm es immorantur inferna les lix·B circa finem
Item profundius immergunt̄ aq̄s preſentis miſerie Ib·in fi·
Quieſcere debent homines in Chriſto qui eſt origo omniū bonorum xxv·C
Quieſcit homo magis in meridie amoris ꝛ in nocte peniten=tie ꝛc xlix·V d

Atio in nobis debet extinguere motus brutales ⁊c lviij·C circa finem
Rationem hominis vie aut moꝛtis aut vite pertranſeunt xxj·I circa finem
Recidiuantes eternaliter in anima excecantur xxxvij·O b
Recidiuantes audacioꝛes ſunt ad peccandum lij·E
Recidiuantes ſubito moꝛiuntur xxxvij·N ⁊ lxxij·K in fine
Recognitionē humilem in ꝯfeſſione debemus preponere ⁊c xxxvij·K in fine
Recuperare volens amiſſam beatitudinem tria neceſſe habet facere lv·S
Redemptio ⁊ conſolatio ſtillant ex Chriſto paſſo iij·E a
Refrigeria ſempiterna ex amaritudine penitentie merentur· xxiij·D circa finem
Refrigeriū beatitudinis nō capiūt cupidi ⁊ auari·liij·E in fi
Refugium hominum ad ſanctos x·G
Refugium ad ſanctos viros facit intereſſe ſuauitem celeſtem xxxvj·A in fine
Regio coꝛdis noſtri diuerſimoda eſt lxj·S
Relationis trinitatis multiplex reſpectus vj Q
Renouatio ⁊ regeneratio hominū diuerſimoda xxxvij·F a
Reſiſtentiā a carne mūdo ⁊ demone ſentiūt accidioſi·xiiij·N
Reſiſtere peccato ⁊ dyabolo q̈tuoꝛ faciunt hoīem·xv·C in fi.
Retrahere a peccato nos ipſa moꝛs conatur ⁊c [illegible] I
Reuelationes diuine in ſomno accidentes lxxij·Q ⁊c
Aluationis finis eſt trinitas vj A in fine
Salus eterna non tribuitur carnalibus ·vij·N cir·fi.
Saluandi quod hic intelligunt in futura vita in infinitum intelligent lxvj·I poſt medium
Sanatur peccatoꝛ miſtice octo modis xlix·A·lxxij·D cir·fi.
Sancto vno ſubueniente homine concurrit in auxilio tota celeſtis concio x·G circa finem
Sancti ſignificantur per arbores vij·E
Item per aurum ⁊ gemmas x·E
Item per piſcatoꝛes x·Z
Item per planetam celeſtem vij·G
Item per ſydera x·A
Item per ſtellatam regionem x·C
Item per ventos x·L
Sancti agunt in nobis ſemper virtutem celeſtem ſi non indiſpoſiti fuerint x·O
Item a caſu moꝛtis perpetue humanū genus ꝑſeruant x·A
Attrahunt homines in neceſſitate miraculoſe x·I a in fine
Compatiuntur triſticie ⁊ tribulationi noſtre viij·F

Concipiuntur per deuotionem ⁊ naſcantur per dignam lau
dis executionem x·E
Conſolationis imbrem adducunt ⁊ refrigerij ſuperni x·L
Confeſſi ſunt trinitatez perſonaꝝ in diuinis exiſtere ·vj·Q
Deſiderant a nobis conſtantem venerationem x·X
Ex tribulationibus deuenerunt ad gaudia eterna x·L
Eleuant homines ſua gratia de mari huius vite x·C a
Fecundi facti ſunt per ventum aduerſitatis vij·E
Flectuntur ad miſericordiam ⁊ pietatem ex noſtra humili=
tate x·L a in fine
Gratia ſua animabus omnium fidelium ſe intermiſcũt x·A
Grati facti ſunt deo per tribulationes ⁊ afflictiones x·K
Interceſſione ſua ſemper verſant̃ circa terrã vite noſtre ·x·L
Igne noſtre deuotionis inflammati efficiunt conſolationem
ſempiternam x·P in fine
Incluſi in corde noſtro faciunt refrigerium ⁊c̃ Ibidem E a
Interponuntur inter nos ⁊ ignem ire diuine·x·F a ante finẽ
Inclinantur hominibus ſua gratia ſex modis x·M a in fine
Maiorem efficaciã oſtendũt vno tempore ⁊ loco q̃ꝫ alio ·x·E
Non participant de acie mundane vanitatis nec terra cupi/
ditatis ⁊c̃ x P circa finem
Naſcuntur per gratiam in anima deuota x·V
Oculo pietatꝰ reſpiciunt cor humanum niſi interpoſita ſint
vicia x·Y
Radicantur in corde ſicco a vicijs ⁊c̃ x·I
Si non fuiſſent in nihilum dudum vnuſquiſqꝫ p peccatum
deueniſſet x·A in fine
Suffragantur nobis ſuis pijs interceſſionibus ⁊c̃ x·B
Succurrunt ſolum in ſtatu anxietatis & non proſperitatis
Ibidem in fine
Tribulationes ſunt paſſi in hac vita x·I a
Virtutem totam vite perpetue ſibi deuotis influunt x·A
Voluptati ſua gratia reſiſtunt x·L a
Sanctorum nullus illuſtratur lumine beatitudinis ſine gra
tia Marie vij·Z a
Sanctorum auxilium magis lucet in tenebra humilitatꝰ q̃ꝫ
felicitatis mundane viij·D
Sanctorum ſuffragia a ruina ⁊ caſu conſeruant corda ſibi
deuota x C in fine
Sanctorum inuocatio debet eſſe perſeuerans x·M
Elicit ignem conſolationis eterne x·S
Sanctorum mutua obuiatio ipſis hominibus x·R
Vindicta irrecuperabilis x·X
Sanctorum geſta peccatoribus conuenit audire x·A a

Sanctorum quilibet alicui homini aut prouincie preponit̃ vt a periculo conſeruet vij.G

Sanctis mediantibus · noſtre orationes magis intonant in auribus dei x.D

Gratia ſua nobis non perflantibus·accidunt naufragia corporis & anime x.L in fine

Sanctis adiuuātibꝰ·hō reꝑatur in viā ſalutꝰ ꝑſtinaʒ xv·C

Sanctitas lxij·per totum

Sanctitatis conditio & natura ibidem I

Sanctitatem perfectā attendimus penes celeſte deſideriū ⁊c̃ ibidem A circa finem

Sctītateʒ ꝑfectaʒ nō efficiūt miracula ſʒ amorꝰ igniculi.ib.B

Sanitas lxix·per totuʒ

Sanitas ſpiritualis aīe cōfert leticiā ſempiternā ⁊c̃ ibidē A

Sanitas ſpiritualis cognoſcitur ex claritate vultus interni ibidem B circa finem

Sanitas mentis ⁊ corporis ſequitur abſtinentiā xj·A

Sanitatis ſpiritualis natura xlix·B in fine

Sapientia lxiij·per totum

Sapientia mundana · corda infrigidat in dei dilectione ⁊c̃ lxiij·A ante fineʒ

Stulticia eſt reſpectu ſapientie diuine ibidem L

Item.Sunt ſimul inimice ibidem L

Itē corruptibilis ē fallibilis ⁊ breuis ibidē C a circa mediū

Sapiētia carnis impedit actū ſapientie diuine ibidē ī fine

Sapientia diuina tranſcendit humanam ⁊ angelicam ratio nem lxiij·A circa finem

Item Eſt cauſa deum cognoſcendi & in beata patria ſpeculandi ibidem B circa fineʒ

Itē in humilibꝰ magis viget q̃m ſuꝑbis ib·F ⁊ O in fine

Itē Gignit̃ in nobis examiratione diuine dignitatꝰ ib·N

Itē viuificat cor ad vite eͭnitatē·purificat ad ⁊c̃·ib·O c̃ca fi·

Itē Cōfert gaudia infinita·⁊ efficit ꝑpetuitateʒ vite ⁊c̃·ib·Y

Sapiētia vera attribuitur primo deo dehinc mentibꝰ almis ibidem R

Sapientia vera ſoli caſti digni ſunt xxxiiij.Y

Sapientia dei & deus vnum ſunt lxiij·C a circa finē

Sapiētie mūdane & diuine oꝑationes inſimul.lxiij·A in fi·

Sapientie diuine quatuor attribuuntur ibidem B a

Sapiens dominatur aſtris lxiij·I

Sapientis proprium ibidem E

Sapientem ex tribus cognoſcimus ibidem G

Scientia vbi ſapientia

Securitas lxviij·ꝑ totum

Securitas eterne beatitudinis cauſatur ex duodecim virtu=
tibus lxij.N.in fine
Securitatem ſoꝛciuntur homines in terra humilitatis. & in
aqua penitentie lxviij.B in fine
Securitatē pollicemur in hac vita triplici modo ibidē C
Securus diu de vita periculoſius moꝛietur ibidem A
Sedulitas lxiiij.per totum
Sedulitas bonoꝝ actuum quatuoꝛ efficit ibidem A
Semen ſpirituale.fundamētum ſummit ex infima parte hu
militatis lxv.A circa finē
Auaricia deſiccatū miſtice nō pullulat nec creſcit ib.in fine
Quatuoꝛ modis veīt ad mētes remotas a deo ibidē C in fi.
Senect⁹ periclitat̄ circa honoꝛis grad⁹.in t̄ra miſerie.xiiij.A
Senes inueterati in peccatis.deū abijciūt ⁊ abijciunt̄.xiij.P
Senis bona operari nō valens infirmatio xxviij.C
Senſus humani tardi in laude diuina obſtruunt̄ ⁊c.xiiij.H
Seperatio lxvj.p totum
Seperatio quit ſit ibidem L in fine
Sepatio ab amico vl'actu gaudioſo valde nos cruciat ib H
Seperari non poteſt deus ab homine: abſque hominis per/
petua coꝛruptione lxvj.A in fine
Seperata anima a coꝛpoꝛe per moꝛtem: apparebunt que la/
tuerunt ibidem F
Separati a mundanis dominantur cum ctis mundi inſulta/
tionibus lxvj.D circa finem
Serenitas lxvij per totum
Serenitas mentis.ſerenitatē indicat vite eterne ibidem A
Serenitas quietis ꝑenditur ex puritate animi ibidez B
Serenitatē mentis ⁊ cōſcientie duo efficiunt lxvij.G
Senerata mente: v̄tutes ⁊ potentie alti⁹ extollunt̄ ibidē D
Sermone diuino coꝛrectus attrahere debet manus & pedes
a prauis ⁊c xxiij.N
Silentium lxxj.p totum
Silentiū aīe ꝯuenit ſex generib⁹ perſonaꝝ ibidē A in fi.
Silentium laudis diuine procreat ſuggeſtiones prauitatis
dyabolice ibidem C
Silentē a laude diuina dyaboli hoſtiliter inſecunt̄ ibidē G
Simplices offeruntur in templū gloꝛie xxiiij.L
Sitis diuini amoꝛis: tria facit xlix.H c
Solacia & conſolationes querit homo poſt moleſtiam coꝛ/
poꝛalem liiij.A in principio
Sollicitudinis aculeos habet homo in hac vita xij.A
Somnus lxxij.per totum
Somnus miſticus: q̄ in dn̄o quieſcit̄ triplex ib.A circa fi.

Somnus in pena q̃tuoꝛ in anĩa facit effectꝰ ibidē B c̃ca fi·
Somnus in peccatis octo relinquit effectꝰ in aĩa ib·in fine
Somnus in peccatis periculoſioꝛ eſt cum fit cum conſenſu
ibidem K circa finem
Somnꝰ ē amicus celeſtiũ numinũ ⁊ deoꝝ ib·N añ mediũ
Somnꝰ etne beatitudinis cauſat̃ a duodecĩ v̄tutibꝫ ib·in fi·
Sonus dulcis ihesu·attrahitur a deuotis ⁊ gratis iij·G
Sopoꝛ lxxiij·per totum
Sopoꝛ quietis interne:ſi non aſſumitur in nocte penitentie damnatio ſubſequitur anime ibidem A
Sopoꝛamur ſub aduentu penalitatis·⁊ toꝛpoꝛ eſt ſignũ moꝛtis ibidem F in fine
Speculum coꝛdis noſtri dupliciter inficitur· xlix·A e
Speculũ paſſionis xp̄i:effudit humoꝛē celeſtis gr̃e iij·C
Speculo mũdane felicitatis homo capit̃ ⁊ necat̃ xiiij·K
Spes noſtra ad eternam beatitudinem diſſipatur·dum mēs delicijs inclinatur lv.P
Spes in adoleſcentiam poſita: apparebit vana xvj·E
Spes cõfracta cernit̃ dum intingit̃ aquis paſſionis iij.K
Spe vtimur ad ſuſtendandũ ⁊ defendendũ ꝯtra dyabolũ ib
Spiritusſanctus v per totũ ⁊.xviij·per totum
Spiritusſanctus dicitur eſſe lumen octo de cauſis v·F
Spiritusſanctus compatur vite v·F Item vmbre ibidem
Item Roꝛi v·H
Item vento v·I ⁊ T
Item flatui ibidem L Item igni v·M
Solis radio v·V poſt mediũ.Item Circulo v·Y
Item Digito xlvij·E
Spiritusſanctus appetit interioꝛa nõ exterioꝛa v·K
Augmētat in coꝛdibꝫ fideliũ deuotionē ⁊ ꝯtritionem v.R
Attrahit coꝛda ſerpentina ſua dulcedine v·L
Agilitatē efficit·q̃ homo poſſit aduenire celo v·M circa fi·
Aduerſatur ficto ⁊ inimicatur peccato v·N
Apit poꝛos mētis nr̃e vt vapoꝛ oꝛatõis exalare valeat v·P
Augmentatur ꝑ gratiam in coꝛde homĩs v q añ finē
Curſum ſue actionis facit in terra coꝛdis noſtri v·Y
Cõfoꝛtat ambulantes in via patrie celeſtis ⁊c̃ v.F
Conſũmit vicia carnis·⁊ cũcta mala diminuit v·q in fi·
Donatur ſemper foꝛma interioꝛi ⁊ non exterioꝛi ſpecie actionis lxxvij·E
Exſiccat magis humoꝛes tribulationis quam ſol cuiuſcunqꝫ fauoꝛis mundane v·T
Exardeſcit ſinceriꝰ ꝑ gratiam in coꝛde humano v·q
Fert̃ illuc quo motꝰ deuoti coꝛdis direxerit pia fides v·R

Infrigidat hoīez exteri⁹ ſed interius mentē accēdit ibidez F
Immergitur difficulter aquis deliciaꝝ v·Y
Mobilitatem efficit cunctoꝝ bonorum opeꝝ v.M
Mouet cor homīs ad pfectionem virtutum ibidez in fine
Mollificat indurata v·N
Motum rectitudinis in mente humana efficit v·Y
Non ſpirat in alta cordiū ſuperboꝝ ſed humiliū v·T
Non agit in mentē·niſi ad hoc miſtice diſpoſitā v·P
Nunqꝫ venit cū quiete ⁊ torpore·ſed cū ſedula actione v· q
Non venit ſine lumīe cognitionis diuine ib·in principio
Nō lucet ſua gr̄a in ſole felicitatꝭ mūdane ib·p⁹ principiū
Non tenetur in corde hominis·niſi diuerſis virtutibus exer/
citetur ibidem an̄ finem
Opera noſtra informat caritate v·F in fine
Promptum facit hominem ad bona faciēda v·B
Principiū eſt ⁊ cauſa leuitatis mētis ⁊ corpis v·M
Preſeruat a putrefactione ⁊ corruptione mortis eterne v·P
Perfecte mentē poſſidēs fumo caret ꝉbulationis v·q an̄ finez
Retinetur in mente hominis humilis ibidez circa finez
Sanat mentis elationem ⁊c̄ v·H
Saltus inſpirationis celeſtis:facit ad humiles v·Y
Temperat inundationē vanitatis·aquā aduerſitatis v·M
Terret ſua virtute beſtias infernales v·R
Vitam ſpiritualē efficit in cordibus humanis v·M
Virtutem ſuaꝫ non dat ſuperbis ſed humilibꝫ v·N
Spirituſſancti gr̄a ſentit̄ in ꝯtinentibꝫ ⁊ caſtis xlvij·F
Demonſtrat patriam celeſtem v·K
Hominem contemplari facit altitudinē deitatis v·C
Maior eſt in abſtinente qꝫ in guloſo v·K
Salutem vite efficit·terrā cordis fecundat ⁊c̄ v·D
Spirituſſancti donum percipitur in frigore iubilationis ⁊
deuotionis ⁊c̄ lxj·D a
Spirituſſancti aq̄:om̄es preter ſupbos humectari pn̄t v·C
Spirituſſancti oleū manet ſup humiles ⁊ nō ſupbos v·F
Spirituſſancti generatio miſtica eſt in mari contritionis ⁊
penitentie v·I
Spirituſſancti gratia tripliciter extinguitur v·N
Spirituſſancti aduentū·q̄tuor impediūt v·V poſt mediū
Spirituſancto mediāte·hos effect⁹ efficim⁹ ſex ⁊c̄·xlix·H a
Splendor deitatis non lucet niſi in humili vj·K
Splendor diuinitatis triplex ibidem O
Status vite preſentis lxx·per totum
Status vite preſentis declinans ad terrena·adducit perpetu
am miſeriam ibidem A

Eius finis nil aliud eſt ꝙ pluuia triſticie ⁊ doloris Ibidē C
Nil aliud eſt ꝙ exercitatio vanitatis in mēte humana Ib·F
Eius natura eſt defluere in mortē ⁊ velociter terminari Ib·I
Non permanet quia aut iam non eſt aut quaſi non eſt Ib·K
Status damnatorum homines in maiorem ſui penalitatem attrahit lv N in medio
Item in ſe ineſtimabiliter cruciatur Ibidem in fine
Statu innocētie ipſa mēs ſpūaliter iubilare videt·lxj·D in fi.
Statu inferiori hoīes ſurſum ferūtur ad celeſtia ⁊c̄ .xxxv·C
Statum peccatorum ſequi debet contritio ⁊ penitentia perfecta lxxij·V
Suadetur hominibus confeſſio ⁊ penitentia iuuentutis tempore xxxvij·I a in fine
Suauitas diuini amoris duplicit̄ imbibit̄ ab hoībus·xlvnj·I
Suauitas ſpūſſancti mūdanis cordibus acerba eſtimat̄ v·X
Sublimitas ſtatus mundi quid faciat lx·B in fine
Suffocationem patiuntur quidam in preſenti ⁊c̄ eorum remedium xxxvij·V
Suffocatur homo ex caſu ſpirituali xxxv·E
Suffragia ⁊ orationes homines fortius aggredi faciunt dyabolum xxjx·E
Suffragiorum ſanctorum imploratio x·Z
Suggeſtiones dyaboli de corde expellit paſſio Chriſti·iij·L
Superbia lxxiiij·per totum ⁊ lxxv·A per totum
Superbia hominis caſum habet annexum perpetue damnationis lxxiiij·A circa finem
Cauſa eſt mortis ſempiterne Ibidem H circa finem
Animarum generat peſtem l·N in fine
Superbie tumorem ſedat vinum compunctionis iij·M
Superbie ſaltum altum tria faciunt lxxiiij·S
Superbiam inferunt vniuerſis quatuor lxxiiij·A in fine
Superbiam debet homo deponere conſideratiōe ſue miſerie· Ibidem O in fine
Superbus capite celum videtur poſſe attingere Ib·B in fine
Superbus morte preoccupatus flebit eternaliter vj D
Superbi ab omni celeſti munere ſunt vacui l·I circa finem
Audaciam peccatorum ⁊ inertiam mentis indicant l·G a
Elate caput erigunt hic in morte autem inclinabunt in profundum inferni lxxiiij·Q circa finem
Subtrahunt ſe duplici cauſa a ceteris hominibus Ib·T c̄·fi.
Per aerem ſignificantur v·E
Expertes ſunt omnis vite·xxxv·A circa finem·⁊ lx·A cir·pn·
Item ſteriles ſunt xiij·S
Superborum conditio ⁊ natura lxxiiij·F

Superbis deus ſubtrahitur ꝛ humilibus ſapit ij·I
Superbis nō datur virtus ſpiritusſancti: ſed humilibꝫ·v·N
Superbimus ſex de cauſis lxxiiij·D
Supplicij eterni proprium xvj·B in medio
Supplicia quatuoꝛ nos ſufferre faciunt iij·I a
Surgens a peccatis cōſequuntur plura bona ·lxxiij·L in fi.
Surſum vehi debemꝰ toto deſiderio ad beatitudinē·lv·I i fi.
Actus deum delectantes cōueniunt caſtis hominibꝫ xxxiij·H
Temporalia neminem nutriunt niſi auaros ꝛ luxurioſos xxxv·E
Tempore mundane affluentie infirmioꝛes ſumus in dei cognitione·xxij·L in fine In bonis infirmamur ꝛ ſancti a nobis elongantur ꝛc̄ xxij·K
Tempore proſperitatis homo areſcit:ſed aduerſitate vireſcit virtute celeſti xxvj·B
Tempore afflictionis debet homo in contemplationem celeſtium ſe erigere ꝛc̄ xxxviij·H
Tempore gratie cuncta coꝛda euigilant ab ignoꝛantia ꝛc̄ & clamant laude diuina ꝛc̄ xlix·A a
Tendere debet homo ad principiū atqꝫ finem qui eſt Chriſtus l·D circa finem
Terrena eſtimant homines maioꝛa ꝙ ſunt lxxiiij·N
Theſaurus celeſtis ſex modis inuenitur ·xlix·Z e circa fineꝫ
Timoꝛ diuinus peccatum repellit ꝛc̄ xiij·S in fine
Timoꝛ domini eſt principium ꝛ cauſa totius ſapientie diuine lxiii·B in fine
Timenti deum bene erit in extremis Ibidem ante finem
Timet homo non timenda ꝛ timenda non timet xv·C
Timere magis debemꝰ appropinquante moꝛte ꝛc̄·xxv·I ī fi.
Timidus eſt homo ſolitarius in nocte ſed plures ſunt audaces x·F
Tranquillitas mentis amica eſt deo ꝛ omnibꝫ ſanctis·lxxij· N circa medium
Tranſeunt per Mariam oēs fontes gratie ·vij· V a ante me.
Tranſire nēo poterit mūdanū ſtatū ſine piculo·xxij·F añ fi.
Trāſitoꝛia reſpectu celeſtiū nūina eſtimanť ꝛc̄·xxi·D añ me
Tranſmutanť int̄ ſe feliciter deꝰ & homo ſex modis·xlix·R e
Tres perſonales virtutes eternaliter repertte ꝛc̄ vj·F
Tres perſone apparent eternaliter vnum miſterium trinitatis exiſtentes vj·K
Tribulatio mundi grauiſ eſt terrenis implicatio ꝛc̄·vij·L b
Tribulatione quidam fecundantur in bono:quidam per impatientiam euelluntur vij·L

Tribulati ſubſiſtunt vij·N b circa finem
Trinitas vj·per totum
Trinitas in diuinis eſt aperta vj·A
Nullo fine eſt terminata Ibidem
Eſt omnis creationis principium ⁊ finis ſaluatiōis Ib·in fi.
Tres habet ineffabiles qualitates vj·C
Diſtincta eſt ſm perſonam: ſed indiuiſa ſm eſſenciam·vj·E
Multiplicem relationis importat reſpectum Ibidem Q
Trinitatis perfectio conſiſtit in vnitate eſſencie trium perſo/
narum vj·B
Item tria eſſe preſupponit Ibidem in fine
Trinitatis perſone nulla alia altior nec inferior eſt credenda
vj·H circa finem
Trinitatis extremitates ⁊ medium vj·I
Trinitatem offendens magis ledit ꝙ ſi quantamcunq; ma/
ieſtatem offenderet vj·C
Trinitatē credere neceſſe ē ad beatitudinē adipiſcendā·vj·D
Triſtia per predicatores explicantur vt praui actus reſtrin/
gantur xxiij·K ante medium
Tutum reddit hominem paſſionis Chriſti memoria·iij·F a
Ani homines citius appetunt gloriam mundanam
l·M in fine
Vanitas mundi cognoſcitur tp̄e mortis ·xxv·I c̄·fi.
Vanitate p̄ſentis vite tumēt oculi mentis ⁊ cecucient·lxxiij·
L circa finem
Venerationem conſtantem deſiderant a nobis ſancti x·X
Verbum dei audiunt ceci ſpiritualiter : ſed non vident que
ſalutis ſunt xxxvj·A ante finem
Verbum dei cadens in cor calidum dilectione dei ⁊ frigidū
⁊c̄ diuerſa operatur xlj·B
Verbum dei pro ridiculo ⁊ puerorum ludo carnales dedu=
cunt lj·I in fine
Acute reſonat in mūdanis: ſed mox terminatur torpore ob/
liuionis Ibidem
Verbi dei auditu homines imbibunt gratiā ſpiritiſancti·v·X
Verbi dei auditio demonſtratur certiſſima in caſtis ⁊ pudi
cis xxxiiij·A a
Verbi diuini vox non audit̄ ab immerſo aqs deliciarū·lj·N
Veſte ſanctitatis ⁊ innocentie indutus ⁊c̄ lxij·F
Vigilantia mundana quos deceat lxxij·F circa finem
Videre deum limpide in patria quid neceſſe ſit xxij·M
Videtur deus limpidius poſt emiſſas lacrimas ꝯfeſſionis ⁊c̄
xxxvij·F
Vindicta ſanctorū irrecuꝑabilis nulla ſanabil' medicia·x·X

Vindicta diuina conſiderata obſtinātur homines ⁊c· xxxvj·
K ⁊ vbi ira dei
Vindicat Chriſtus iniuriam ſue matris vij·E a
Virginitas vbi caſtitas
Viri perfecti debent claudere oculos a terrenis ⁊c xxiiij·A
Viri ſcti totā fabricā dom⁹ celeſtis ſuſtentant ·xxxvj·A c·fi.
Viri ſancti per ſtellas ſignificantur xlix·A a
Virtus paſſionis Chriſti ⁊ vulnerum maioꝛ eſt in mēte ca=
lida amoꝛe iij N
Virtutes nr̄e ſunt cauſa videndi ⁊ cognoſcendi deū·ix·I c·fi.
Virtutes anime deficiunt in peccatoꝛe xxxvij·G
Viſio beata cooperatur ad vitam eternalem ·vij·O a circa fi.
Viſus mētis nil foꝛis mittit ſui vigoꝛis ſed intus ⁊c ·xxxvj·I
Viſus beatoꝛum ⁊ damnatoꝛum differentialis eſt lv·G c
Viſum mentis q̄ de⁹ cognoſcit q̄tuoꝛ debilitant·xxxvj·F ⁊ I
Viſitatio celeſtis animā in preſenti ꝯſolatur ⁊c·xlij·H cir·fi
Vita perpetua quatuoꝛ in ſe continet xlj·D circa finem
Vita ſpūalis vt in nobis cōſeruetur q̄tuoꝛ requirit ·xlix·I b
Vita ſpūalis ꝯſiſtit in celeſti gr̄a ⁊ caritate diuina ·l·V an̄ fi
Vita preſens ſemper habet concomitantem pluuiam tribu=
lationis l·X poſt medium
Vita preſens inſtabilis eſt ⁊ inquieta ⁊c Ibidem in fine
Vita preſens tēpore moꝛtis intumeſcit inundatiōe pene ⁊c
lv·A c ante finem
Vita preſens profundat̄ in ſcelere trib⁹ modis ·lxxij·T an̄ fi.
Vita preſens aſſumitur vt homo vitam perpetuam conſeq̄=
tur lxxiij·H circa finem
Vita obliquata a veritate & iuſticia capax moꝛtis demon=
ſtratur ⁊c Ibidem in fine
Vite preſentis miſeria tria mala facit ij·C
Vite perpetue principia ſunt celeſtis gratia amoꝛ diuin⁹ ⁊c
xlix·O f
Vite puritas quatuoꝛ modis efficitur lxj·D circa medium
Vitam preſentem tria ſequuntur lxxij·M circa finem
Viuere nemo poteſt celeſti vigoꝛe ſine deuotiōe anime ·lj·H
circa finem
Voces oꝛationum noſtrarum tenduntur quatuoꝛ modis in
auribus dei iij·V
Voces oꝛationum veloci⁹ a deo audiuntur tempore contri=
tionis lj·G in fine
Voces caſtoꝛum citius audiuntur in auribus diuinis·xxxv
I circa finem
Voluptas mundana exteri⁹ videt̄ aurea intus argentea ⁊c
xiij·O circa finem

Pūs per arborem ſignificatur j·A
Iem per auſtrum vij O b
Item per candelam iij·B ⁊ jx·A
Per aquilam·l·B Per magnetē·xxv·B Item per ſolē iij·A·xxv·A ⁊ G ⁊·xljx·Z Item per vermen·j·C Itē per ſaluā eo ꝙ eſt odor patris·j·E Item per piſcē·iij·D
Per auem habentem caudam ſerpentis ⁊ hoc in ſua aſcenſi/one·j·E Item per oculum iij·F
Xp̄us compatur aquile eo ꝙ proprium reliquit regnum: ⁊ venatus eſt hominem perditum j·F
Amicus noſter eſt propter quatuor ij·B
Amareſcit in crudo corde ſed in deuoto dulceſcit ij·Y ⁊ Z
Albeſcit gr̄e anime deuote ꝑuia ꝯtritiōe ⁊ penitentia·ij·C a
Attrahit cuncta corda hominum ſua gratia xxj·A
Attrahit mediante lumine ⁊ calore ſui amoris xlviij·F
Attrahit magis corda in amore ſibi vnita ꝙ̄ per peccatum e=longata xljx·Z
Attrahit fideles per iubilum ⁊ gaudium pie mentis lxj M
Apparē facit intra domū cordis minutiſſimos defectꝰ·xxv·A
Conceptus eſt ſicut cuiuſdam auicule pullus ſine carnali actione j H
Confert virtuoſius gratiā celeſtē ꝑfundatus in mēte iij E
Cauſa eſt in nobis ſue beatiſſime viſionis x v G
Diffuſius ſe largitur humili ꝙ̄ ſuperbo ij·L
Extinguitur tribus modis in corde hominis iij·B
Effectum gratie nullum oſtendit: niſi in corde deaurato virtutibus ⁊c̄ xxv·B
Criſtus incarnatione ſua Mariam penetrauit ⁊ ea illeſa ⁊c̄ j·S ⁊ Z
Inclinauit ſe nobis quatuor modis iij·H a
Lucet ſemper mēti humane per gratiam quamuis propter medium peccati non ſentiatur a nobis vij·I a circa finem
Lumen eſt ⁊ ſplendor totius celeſtis patrie jx A
Latuit per triduum ſub terra xxv B
Moritur in corde noſtro in ſalutem iij·Q a
Miſericordiam ſuam duobus mediantibus influit in hunc mundum vij·G in fine
Mons eſt omnis tuitionis ⁊ fons omnis gratie xxv C
Xp̄us natus eſt frigiditatis ⁊ tribulationis tempore j·G
Natiuitate ſua herbe cappari aſſimulatur j·K
Natiuitate ſua comprobatur effundere aquas gratie cele=ſtis ⁊c̄ j O
Nunꝙ̄ aduenit menti humane ſine refrigerio ⁊ protectione xxj·E in fine ⁊·xxv·H

Nequaꝗ̄ ad ſe trahit hominē niſi homo amore ad eum ap=
propinquet xxv·B in fine
Natus in cordibus peccatorum moritur ſed viuificatur ora/
tione deuota j·T
Vt naſcat̄ in nobis per gratiā neceſſe eſt ⁊c̄·j·L ⁊ N ⁊·j·B a
Peccatores ideo altius in mundanis eleuat vt deijciat pericu
loſius l·B in fine
Quantomagis per gratiam nobis oritur:tanto nos in pecca
to ſoporamur ⁊c̄ lxxiij·G
Trahit nos ad ſe mediantibus ſanctis apoſtolis ix·A
Xp̄i natiuitas j per totum
Xp̄i natiuitas per ortum ſolis ſignificatur j·B
Xp̄i natiuitas eſt viuificatiua letificatiua ⁊ effectiua Ibidē
Apparuit humilis ⁊ depreſſa ⁊c̄ j·O ⁊ V
Bonis eſt vita ⁊ malis mors j·C a
Xp̄i mors atq̧ paſſio nō aſpicitur in nocte peccati:ſed in die
conuerſationis ⁊ virtutis iij·A
Xp̄o mediante datur contritio beatitudo virtus ⁊c̄ iij·N
Hieſus in languore deuote nominatus conualeſcere
facit ij·B
Yheſus per odorem vinee ſignificatur: quia fugat
motus concupiſcentie ⁊c̄ ij·I
Yheſus humilib⁹ dulceſcit ⁊ ſapit:ſuꝑbis aūt ſubtrahit̄ Ib
Yheſus tota ſua gratia anime deuote ſe inclinat ij·N
Yheſus in corde deuoto dulceſcit ſed in immundo amareſcit
ij·Y ⁊ Z
Yheſu nomen eijcit ⁊ expellit venenum ſpiritualis intoxica
tionis ij·C
Yheſu nomen quanto diutius meditatur tāto magis ama
reſcit ij·D
Yheſu nomen eius fructus ⁊ operationes ij·E
Yheſu nomen qui deuote nō nominauerit irrationabili ani
mali irrationabilior eſt ij·F
Yheſu nomen dormientem in peccato excitat ſemimortuum
viuificat ⁊c̄ ij·H
Yheſu laus atq̧ memoria ſex facit effectus ij·F a
Ymaginatio deuota paſſiōis Xp̄i facit hoīem cōpati·iij·O
Ymaginatio peccatorum cum dulcore deſiſtere facit a pecca
tis lvj·O
Ymaginationē deformitat⁹ ⁊ vilitatis noſtre ſequitur quies
mentis feliciter in domino lxxij·G circa finem

¶ Tabula moralitatum Secunda ſuper Lumen anime finit feliciter

Prologus

SVmmi mihi pontificꝭ fauēte gratia eiꝰ
pariter ad inſtinctū hūc decreui ad lau
dem dei ac in ſalutem proximi ꝯpilare
edereq́ȝ tractatum eumq́ȝ quem ſic non
fruſtra condidi·cunctis ꝑ cuncta orbis
climata fidelibus · amoris diuini deſti=
naui ſtimulo agitatus . Super prefato
nimirum rennuiſſem opuſculo edito·
timēs prorſus omnino de magis huma
no generi ingenijs artibuſq́ȝ prodeſſe·niſi hi quorū preſens
votum ad rem deuentū aures oblectat mihi meduloſo in=
qm̄ ⁊ timido audaciam & animum in domino incuſſiſſent·
Cum enim quidam: quibus hocipſum circa quod preſens
iam verſatur noſtra intencio opuſculū innotuit timens ve=
ritus preſumptionis diuine confidentieq́ȝ puſillam ac imbe
cillis animi·publicani me deniq́ȝ eſſent ſalubriter exhortati
vt eum quem conceperam intentum:producerem ad effectū
Horum tamen adhuc egoipſe nō acquieſcens conſilio diffi=
dens quamplurimum de meipſo:hunc vltro volui palliare
quodam ſimulationis velamine:obtegereq́ȝ tractatum·atq́ȝ
ipſum ob hoc reliqui imperfectum.Reuoluto interea duo=
rum temporum aut annorū circulo cum ſummus pontifex
quadam die tranquillius in ſe quietus placiduſq́ȝ effectus:
cepta predicti·adhuc tamē incompleti operis aſpexiſſet·ve=
ritatem q̊q́ȝ & diuerſitatē mirabilium effectuum in natura
quos in hoc breui perſtringam ſtilo opuſculo ⁊ tractatu·
mente armatus ⁊ ſcrutatus:oculo intuituſq́ȝ fuiſſet:cepit di
ligenter inquirere.vnde aut quo opifice ſeu auctore·ortum
prelibatꝰ liber atq́ȝ initium habuiſſet. Comperto autem eo
multis multū ſermonem coram eo voluentibꝰ hinc & inde
qui cauſa predicti extiterat & origo operis preclari.Remū=
do ad me epiſcopo Legunen̄· literis deſtinato aſſcitū me ſic
ad ſe accerſiuit ſue vt aſtarem preſentie in hunc modum.Io
hannes ſeruus ſeruorum dei ſalutem tibi & apoſtolicam be
nedictionē. Non decet lumen candoris fidei quiſquis fuerit
ſub modio poſitum non lucere:librū reuera quendam:quē
lumen vocant anime.Precipio tibi ſub virtute ſancte obedi
entie· qui & tibi vt cōperi aſſcribitur· preſentie mee offeras
ſine excuſatione propria in perſona . Cetera que predicta
ſanctiſſimi patris ſummi pontificis ꝯtinebat epiſtola cauſa
obmiſimus breuitatis.Ad hocq́ȝ deuētum eſt:vt tribꝰ mihi
datis in auxilium.Leone Amundo ſeuerino triplici lingua
peritiſſimis:vita & moribus floridis: ſciētia fulgidis:ꝓuidis

Prologus

et honeſtis qui libros quoſdã de naturarũ ordine: de greco
in latinũ nondum trãſlatos diligenter celeriterq; trãſferrent:
quorũ aĩatus ſolatio predictũ totũ ꝯpilandum vtute librũ
ſiue ⁊ opuſculũ hoc ſum agreſſus. Trigĩta itaq; annis minꝰ
vno: ſine intermiſſione die ⁊ nocte: huic cõplendo inſiſtens
operi: ſtudio ineſtimabili iugi diligẽtia mltis: varijſq; labo-
ribus inſudãdo multa legẽs: multa audiens ꝑ meipm diuſa
auditu q̃ꝫ digna experiens ⁊ diſcernẽs ⁊ ſiqd fide dignũ erat
interſerui: qd aũt falſitatẽ hũit annexã aliquã: repuli ⁊ ob-
miſi. Gaudeo nihilominꝰ vehemẽter licꝫ ſit vtilitatꝰ modice
eſt tñ falſitatis minĩe: lib iſte oĩ dignꝰ ſtudio ⁊ amore. In cuꝰ
rei euidentia potiores viri ⁊ elegãtiſſimi: ⁊ gr̃a diuina q pñti ĩ
tp̃e iam exiſtũt: hũc librũ velud meliorem factis: qm̃uis for-
taſſis nõ faciendis: tota anhelantes vtute appetũt ⁊ ingrunt
Preter ea ſunt ⁊ q̃dam voluĩa: in quibꝫ multa veritatis ꝯti-
netur agnitio. In hoc aũt opuſculo: maior curioſitas ⁊ dele-
ctatio inuenit. Et ſi nulla in eo vtilitas alia cernit: oĩ tñ pul-
critudine cuiuſcunq; artis ⁊ ſcĩe: ex hoc voluĩe: mens ipſa
hoĩs exornat. Nucleꝰ etem̃ atq; id q̃d dulciꝰ in cũctis libris
reperi: volumini interſerũ ꝑtaxato. Nulliq; ambiguũ quin
maior vtilitas q̃ꝫ eſtimari valeat ex hꝰ nob volũie eluceſcat.
miraq; voluptas ⁊ declaratio rõnis: induſtrieq; hũane ſapi
enti ex hoc libro hoĩm: ridiculm aũt ignorãti. preſertim cum
ex cũctis q̃ habere potui ſummulis: libris: opuſculis: ſermo
nibus ⁊ volũibꝫ vniũſis: qd meliꝰ verius: dulciꝰ q̃ꝫ ⁊ vtiliꝰ
fuerat: hꝰ excerpſi. Nulliꝰ quicq̃ inſerẽs aut miſcẽs: qd aut
non declarauerim aut ꝯfirmare nõ poſſim rõnibꝫ validis ⁊
viuidis argumentis. Ex multis ergo in vnũ collectis numerorũ
phorum aſſertionibꝫ varijs venatꝰ ſum vndiq; mira circũ-
ſpectꝰ ſolicitudĩe ⁊ cautela: q̃ ĩ hoc opuſcl'o ꝯtinent. Oblatꝰ
eſt tandẽ lib hermetis de corpibꝫ trãſmutandis. Itẽ lib qdã
laude dignus de q̃tuor trãſcendentibꝫ algaſel. Palemon autẽ
de ſignis naturarũ. Et morientes de ȝonis ⁊ climatibꝫ mundi
Belinꝰ q̃ꝫ de inuentiõe artiũ. Nõ dũ trãſlati erãt q̃s de greco
ꝓprio labore trãſtuli in latinũ. In deleto ſecũdo hi reperti ſũt
libri q̃dã ĩdente iudeo: videlicꝫ Publiꝰ celſus de mirabilibꝫ
nat̃e. Cẽtobiꝰ de giro orb. Euax de ſigill' lapidũ. Ariſtoteles
de dimẽſiõibꝫ terre. Neſtoriꝰ de occiani circl'o. Sed ⁊ de q̃dã
monaſterio alemanie qdam m̃ libri delati ſunt: viꝫ Archita
Tharentinꝰ de euentibꝫ in natura. Alcabicius in perſpectis
Theophilꝰ ĩ breuiario diuſarũ artiũ. Fontinꝰ ĩ deſcriptõibꝫ
vniũſi. Procedẽte vo tp̃e qdã m̃ retulit q̃ſdam in catburco
latitare libros voluĩaq; nat̃e. Illc igit deueiẽs: ꝑdicta exſolui

volumina ꝓ predicto ꝯstruēdo opere: vbi reptus ē in vno
volumine. Conſtantiꝰ de naturis liquidoꝝ cūcta includens
accidentia & effectus aq̄: vini: olei: niuis: roris: pluuie ⁊ pru/
ine. Natura nō obmiſſa: fontiū maris: fluuij: ſtagni: paludis
cuiuſlibetq̄ʒ liq̄ris. Item Euenus de contentibus orbis rome
inuentꝰ eſt q totam natām ꝑſtrinxit celeſtiū regionum. Ea
que ſub concauo ſunt orbis lune ediſſerēs luculenter. Item
in anglica regiōe in ꝑſinona quidā liber amphites videlicet
in edictis philoſophoꝝ. Item Pandulphꝰ de meatibꝫ terre:
q̄ cunctas venas: meatꝰ atq̄ʒ aditꝰ ſubterraneos conflexiōs
ſpecꝰ: antra & interiora latibula: cauernulaſq̄ʒ terrarū poro=
ſitates: profunditates. cōcauitateſq̄ʒ totius ſeculi materialis
⁊ ambitus: ſubtꝰ terrā enumerat ſigillatim. Hos etiā libros
nequaq̄ duximus obmittendos· videlicet Iſidoꝝ in hiſtorijs
naturalibus. Solinum de ꝓbleumatibꝫ rerū. Auicennam in
li· mineraliū: & de· iij· diluuijs. De gratia aūt ⁊ fauore quo=
rundā medicorū hi mihi libri oblati ſūt· ſcʒ. Iohānes m eſue
in p̄ma & ſcd̄a practica. Philaretꝰ de naturis febrium. Item
Plinꝰ in ſpeculo natali. Eo etiam tempore floruerūt pariſiꝰ
libri hi Theophraſtꝰ videlicet de ꝑte ſenſitiua. Alpharabiꝰ
de differentia regionū. Albertꝰ commentator de impſſionibꝫ
aeris. Cōmentator auerrois arabs erat. Nam flor[t] ī arabia
qui ⁊ commentatus eſt libros ariſtotelis vniuerſos. Inueni
inſuper quēdam libꝝ palencie: qui ſumma Themeſtij dictꝰ
naturalium entiū· vbi etiam entia diſtinguunt̄ naturalia ab
entibus incorruptibilibus & ſupernis. Cōmenta etiam mihi
allata ſunt: Simplicij ⁊ Zenonis. Probleumata ſtūt philoſo
phi famoſa erant & gr̄oſa vniuerſaliter toto orbe· in quibus
cunctorū effectuū ⁊ euentuū ī nat̄a cauſe explicant̄ atq̄ʒ p̄n
cipia ſigillatim. Ypocras & ipſe m̄ placuit dictis ſuis: maxīe
in eo quem fecit. Epichmeorū al's epidimiaꝝ libro vna cum
Iohannico collega ſuo. Sup omnia autē magis huic operi
eſt cōgruus. Calcidius de natura q̄nte eſſentie ⁊ maxime in
thimeo. Predictorum igit̄ doctorum quoſdā obmiſi non im
merito libros pariter ⁊ ꝯmenta q̄bus modica ineſſe videbat̄
vtilitas. Solos vero hos q in vſu erant tūc t̄pis libros volu
mina q̄ʒ varia ⁊ diūſa ad quorū manuductꝰ cognoſcēdam
veritatē eorundem: nullo ambiguo dubioq̄ʒ reperto: verius
ſi q̄d ſum ⁊ dulciꝰ arbitratꝰ· horū inſinuatōe facta laudabili
tenore multimode veritatis noticiā vt plerūq̄ʒ luculentiꝰ vt
potero impertiar vniuerſa· & veritꝰ q̄dem oēm longitudinē
ſolā eam q̄ modernos delectat appetēs breuitatē. Vidi ꝯn̄ter
conditiōʒ humanā tot ⁊ tātis fore incomodis vanitatibuſq̄ʒ

coꝛruptam vt nil q̄dem veterum ſe vtpote eſſe ſatagant per/
ſpectoꝛes: ſolas vero velint ⁊ diligant nouitates. Quãobrem
cuiuſqꝫ rei intuitu ⁊ conatu: ſtrueꝫ nouã ſtilo nouo efficiã:
et vetuſtatis veterũ obliuioni datis iã hoĩm varijs rudimẽ=
tis. Vidi nihilominꝰ cecutientẽ foꝛe velamĩe vanitatis obte
ctam varie obnubilãqꝫ naãam: vmbroſis adeo aſpectibꝫ ob/
umbratã· vt iã in limpida luce aĩe: moꝛtis ſtet caligine· vt ita
dicã penitꝰ palliata oĩ interioꝛis iocũdi ſolatio deſtituta. Et
ſiꝗd fructuoſe iam in agnitiõe imbui debeat veritatis vrgẽs
neceſſariũ eſt vt ſibi via oſtendat̃ regni celeſtis: verbis q̄deꝫ
et diuerticulis modicꝭ: plibꝫ vero nat̃aꝝ effectibꝫ ⁊ exẽplis
vnde ⁊ exẽploꝝ libꝝ edidi ꝑ quẽ hũana imbecillitas ĩ luĩe
valeat vere agnitiõis crebriꝰ infoꝛmari. Conſtat deniqꝫ affe
ctiones hoĩm iã· eo ꝙ mundꝰ in maligno penitꝰ ſit vinculo
eſſe obliuiõis varie infelicit̃ mancipataſ. Mũdanis eñ nunc
hũanꝰ tã auide ĩtentꝰ aĩmꝰ dĩnoꝝ ſtatũ ac ſuiipſiꝰ ꝑiter ⁊
ſalutis inſciꝰ: obliuiõe valida ignoꝛãtiaqꝫ oppreſſus. Vt igit̃
deitatis ꝓprieqꝫ ſalutis memoꝛiã rite ⁊ ꝯgruo tp̄e habere va
leat atqꝫ obliuiõis dementiã abijciat ⁊ repellat. Congruũ ẽ
vt in nat̃alia q̄ q̄dem difficulter labunt̃ a mẽoꝛia oclm mẽtꝭ
figat. Nat̃alia ergo ĩ hoc ſe exẽpla offerũt: q̄ obliuiõeꝫ mẽtis
oẽm auferũt: memoꝛiã vero inferũt ⁊ inducũt. Ad hecqꝫ iã
deuentũ eſt: vt tam tãta inoleuerit ac increpuit huãna fragi
litas q̄ hõ faſtidit ⁊ laceſcit auditoꝛ eſſe v̉bi dei: niſi ipſe qui
verbũ dei p̄dicat aliꝗd ꝗd audientibꝫ delectabile ⁊ gratum
fuit: inſerat ⁊ inducat· ꝗd audiẽtes alliciat vt coꝛde obtẽpent
humeros ſubmittãt. Hec aũt a cunctis eſſe credit̃ ſilitudo ⁊
ꝯfoꝛmitas exemploꝛũ q̄ coꝛ maxĩe alliciũt ⁊ attrahũt huma
num. Operã aũt ad hoc dare neceſſe eſt p̄dicatoꝛeꝫ quemqꝫ
verbi dei ac ſeminatoꝛem boni operis: q̄ xp̄m parit in auribꝫ
auditoꝛis: vt plantet ⁊ irradicet ⁊ inſtirpet cognitõem eter/
ni luminis· puta omnium creatoꝛꝭ in coꝛde vniuſcuiuſqꝫ ho
mĩs. Cognitio aũt conditoꝛis ex earum dependet q̄s creauit
rerũ oꝛdine ⁊ nat̃a. Salubre itaqꝫ ydoneumqꝫ hoĩbus ⁊ ꝯue
niens vniũſis quendã de nat̃arũ librũ ꝯdidi oꝛdine mediãte
q̄ fragilitas conditionis humane oculũ valeat mẽtis figere
in ipſiꝰ diuinitatis luĩe ⁊ candore. Reuera ꝯuenientiꝰ q̄dem
predicat̃ op̄e ꝙ̄ ſermone· eo ꝙ videant̃ tacẽ v̉ba: loꝗ v̉o op̄a
Sic nimiꝝ ꝑ oẽꝫ mõm magꝭ edificat ſmo nr̃ ĩ ductõe dĩno
rum ĩ nat̃a op̄m: ſeu ĩ ductiõe nat̃aliũ exẽploꝝ: ꝙ̄ ſmonibꝫ
exhortatiõm q̄ꝝlibꝫ ſeu v̉boꝝ. Qua ꝓpt̄ libꝝ q̄zdaꝫ de creat̃a/
rum ⁊ nat̃aꝝ vigoꝛe ꝯpilare arbitroꝛ: q̄ creat̃aꝝ mẽti nr̃e in=
ſulgeat irradietqꝫ creatoꝛ. Cõteſtoꝛ aũt coꝛã deo q̄ hꝰ editoꝛ

libri extiti: ob nullam mihi impendendã vanam gloriam et honorem: ſȝ ſalutis ꝓximi ob deſideriũ ⁊ amorem. Laborem aũt quẽ habui in pñti voluiẽ ꝯpilando cunctos legentes ad hoc coniuro ꝯtrabo ⁊ aſtringo. vt ſi ex eo in ſe et in alijs qd ſeminãt vbertatis aĩe et ipſe roget me dignum celica eſſe in eſſe. Quidã aũt ex eis ad qs pſens ſcriptũ primũ deuenerat qa titulo carebat impoſito: me qdem prorſus neſcio nomen ſibi ad placitũ imponebant. Tũ qa auctor libri nõ aderat: tũ qa qui ediderat eſtimationis miniẽ apparebat. tum ⁊ ipſum ſibi vtpote a ſe factũ vſurpãtes. Quidã ob laudeȝ vanam et friuoloſam aſcribebãt. Et qa humiliter me recognoſco in-dignũ hoc libro tã faciendo ꝙ facto cenſui. Ideo nõ gliando dico merui vt ſumm9 pontifex Iohãnes hunc librum vellet Lumẽ aĩe nũcupari. ❡ De Natitate xpi. Titul9 I. A

Plini9 libro dꝫ mirabilib9 mũdi. Hoc etiã inqt vnũ opeꝝ naẽ mirabile ꝯprobatũr qd ex diuiſo ⁊ ꝯtinuo lapide aut monte aut turri eminẽte arbor ex non preiacẽtẽ materia vel ſemĩe alta naſcĩt et frondoſa. Sed hec mira diue naẽ ſunt opa. Sed ꝑ arborẽ xpm ꝯuenit deſignari. Nam ſicut arbor exicata arefacta: nunꝙ virẽ frondẽ qȝ poterit aut florẽ: niſi effoſſa fuerit ⁊ ĩ alio loco luna plenã feſtinãter celeriterqȝ planter. queadmodum oñdit ꝯmẽtator auerrois. ſu. li. de plantis aꝝlis. Sic nimirũ ꝑ omnẽ modum xps in corde nr̃o arefactus ob culpã: nequaꝙ virẽ poterit ꝑ grãm aut florẽ niſi de radice ſin9 paĩe: ꝑ violentiã coactiuã qȝ mentis nr̃e deuotoꝝ erut9 fuerit ⁊ effoſſus: ⁊ in corde nr̃o denuo luna plena mediãte: id eſt maria matre ſuã intpellẽte feliciter fuit implantat9. Sȝ tũc ꝯueniẽter ꝑ lapidem montẽ et turrim maria mater omnis ſpei fortitudinis ⁊ virtutis cõ-ueniẽtiſſime figurat. Nam ſic lapis humorẽ imbibit ſine ſui diuiſione. vt aſſerit Auicẽna. Mons valde irrorat celeſti ⁊ fe-cundat ꝯſtellatione. vt Ptholome9 almaieſti. i. Et turris na-turaliter hẽt diffundere voces et ſonit9 in longum latumqȝ circunquaqȝ. vt aſſerit Iharen. Sic nimirũ ꝑ omnem modũ Maria dei mater rorẽ diuinitatis eĩne: humoremqȝ fecũditatis diue imbibit abſqȝ ſui diſione corruptiõe et oĩ ꝓcul fugata leſione: more lapidis ſiue petre celeſtis fecundat impſſione ⁊ vtute ſpũſſancti more mõtis alti. Sȝ ⁊ voces ſonit9qȝ diuorũ gaudiorũ ⁊ ſcãꝝ pdicationũ lõge lateqȝ diffundᵗ ꝑ climata orb more ⁊ exẽplo pulcre turris. Applica B Phs ĩ. v. aliũ li. In ortu qdem ſol cũcta aĩalia ĩ ſuo nituñ tñſitu naĩalit ⁊ ꝓ

greſſu ſe faciēq₃ vertē ſuā ad ſolē orientē. ⁊ iō ſubiūgit dicēs Oriente nimiꝝ ſole: piſcis ſui mot⁹ oblit⁹ natalis q̄ ē in ſurſum ꝯt̄ aq̄ fluxū ſuo raptu ⁊ motu obuiat ſolari lui & ſplēdori. Sed & cūcta aīalia in ortu ſolis vtpote ſolis aſcenſum āmirātia: lumē tūc ſol' aſpicē natalib⁹ nutib⁹ delectant̄. C⁹ cā ē. qa ſol oriētal' ludenſq₃ aſpect⁹ oīm ſenſuū ⁊ aliū ē euocatiu⁹. S₃ tūc p ortū ſol' nt̄itas xp̄i deſignat̄. Nā ſic ort⁹ ſolis viuificatiu⁹ valde ē cūctoꝝ vegetabiliū viuaciū aliūq₃ virtutum. vt ait Tholome⁹ almaieſti .j. S₃ & oīs hō eā quā ante nō hūit v̄tutē vigorēq₃ adipiſcit̄: dū ſolē orientē aſcendē contemplat̄. Pl⁹. n. v̄tutis influit ſol ī ſuo ortu cūctis creatis q̄ ī meridie ⁊ occaſu. Signū etiā h⁹ ē. q̄ oriēte ſole ī orientalib⁹ partib⁹ horrēdi fragoreſ ⁊ ſtrepit⁹ audiunt̄: p q̄d maxīa tūc ſol' oriētis v̄tus elucēſcē ꝯprobat̄. Patet g° q̄ ort⁹ ſol' viuificatiuus valde ē. Sic nimirū p oēm mōm nt̄itas beatiſſima dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i viuificatīa eſt deuotaꝝ oīm ſc₃ aīaꝝ: & letificatīa hūane angeliceq₃ v̄tutis: effectiuaq₃ et̄ne fruitiōis: ꝑpetueq₃ ſalutis. Applica C Iſidor⁹ ī hiſtorijs natali. Vermis qdā circa aduentū eſtatis ſn̄ ꝑiacente ſemīe inuiſibilit̄ naſcit̄: ſine ſanguīe occultat̄ pauimētis: parietib⁹: arborib⁹q₃ & tectis: morit̄ ī hieme: reuiuiſcit ī vere: ⁊ volat ſereno aere exn̄te. Sed tūc v̄mis ē ipſe xp̄c. q nō hoīe₃ ſe: ſ₃ vermē aſſeru^t p p̄s. Vermis etiā oīſ cū pungit̄: ꝯtrahit ſe ad teſtā. vt ait ph̄s ī. vj. aliūli. Sic ⁊ ipſe xp̄c v̄bis ꝯpūct⁹: blaſphemie ꝯtractū fecit paciē infinite. Vermis ergo xp̄c ē. Applica. Sic xp̄c itaq₃ circa aduentū plenitudīs tp̄is naſcit̄ ſn̄ vllo virili ꝑiacente ſemīe inuiſibilit̄ ac inꝯp̄henſabilr̄ a tā hūana q̄₃ anglica rōe ſine ſanguīe fomit⁹ ⁊ pc̄ti. Occultat̄ iudeicis cordib⁹ ſub pauimētis hūilitatis qa pauimentū pede terit̄. ſub pietib⁹ hūane fragilitatis q̄a ſic dom⁹ pieti: ſic hō fragilitati īnitit̄. ſub arborib⁹ ſpinoſis miſerie ⁊ doloris. qa arbor dura ⁊ rigida morit̄ ī hieme paſſiōis: reuiuiſcit̄ ī vere reſurrectō̄: volab^t tāde₃ ſereno facto aere id ē ī die iudicij. D Cōmenta. ꝯmento. xxx. de mora onis ph̄i circa pedē tromethe. Tonitruū factū ī aurora ſole v₃ oriēte: ꝑiculoſū oñdit̄ eſſe valde. C⁹ cā ē. Nā tonitruū ꝑiculoſu₃ ē q̄d fit ex nubib⁹ frigidis ⁊ hūidis. q̄a. n. frigida ē ipſa nubes. iō in ip̄a factū tonitruū vehementi⁹ inflāmat̄. In nube nanq₃ frigida ignis ⁊ vapor valid⁹ accēdunt̄. vt ait ph̄s v̄ ſup̄. qa vo hūida iō ict⁹ tonitrui diuti⁹ ī aere ꝯſeruat̄ S₃ tūc p tonitruū delictū aliq̄d intelligim⁹ vel pc̄m. Nā ſic tonitruū occidit fetū in vtero matr̄: mr̄e minīe ſentiente. vt refert ph̄s v̄ ſup̄. Sic nimiꝝ p oēm modū peccatū ꝯmiſſum interiorē occid^t hoīem: exteriori qde₃ minīe ſentiēte. Sed tūc ꝯueīent̄ p aurorā ſeu ſolis ortū: xp̄i veri ſolis nt̄itas figurat̄;

Nam ſic in aurora arbores ⁊ vgulta moue tremereq; vident vt ait phus in pbleu. Cui etiam cā eſt ipſe vent sublimis: qui ſole oriēte alta arborr ⁊ domorū pflare ɔcutereq; videt. Sic reuera p oīa in natitate xpi ſacratiſſima atq; ortu: cūcte ſublimitates: tā celeſtes terreſtres et infernales tremūt ⁊ ɔcidunt: fama euentante ⁊ volante: miſterij cā mirādi. Applica.

E Albert in tractatu de vijs nate et artis. Saluia in vaſe recōdita vitreo ⁊ ſub fimo. xxx. dierr ſpacio occultata ī auē ɔuertit: caudā ſerpentis gerentem: merule p oīa ſilēm ⁊ ɔformem. Per q dat intelligi. q xpc q inſtar ſaluie odorifere: eſt ſumm odor deo pri: in vaſe vitreo id eſt ī mris vto recondit et ſub fimo humanitatis occultat: p ineſtiabilē ineffabilēq; ſui ntitatem. Auis qdem qa in celū aſcēdendo volauit. Caudam hns ſerpentis. qa ī fine mūdi oī ſerpenti crudelior ſnīa; damnatiōis feriet et mordebit. aut qa vt ſerpens ī deſerto: ſic et ipe ī iudicio a toto inſpiciet mūdo. Applicet

F Solin li. rerr. Aqla naſcit ſerenitatis tpe: ſ3 et ei ntitatē indicat ipſe p multis volatib clamoribuſq; diuſis. Sed tūc p aquilam intelligit ipſe xpc. Nā ſic aquila ſua regiōe dimiſſa: pdicta ī regione venari ſatagit aliena. vt dit Amb ī exam. li. viij. Sic nimirū p oīa xpc regno dimiſſo pprio pegrinat eſt in hoc mdo vt hoīe; veneret perditū a morte ⁊ a ſuplicio ſempitno

G Phs in pbleu. In gelu intēſo frigore q magno pruina ex flatu hoīs gignit in veſte ori aut narib ɔplicata. Per iſta dat intelligi q tpe q predhabat frigiditas tribulatōis ⁊ miſerie ɔditōis humane dignat eſt vnigenit dei fili flatu ſpuſſcti formā humane nate ſuſcipe ex intacta ori dei applicata vgine q nimirū veſtis fore cernit oīs innocētie ⁊ pudoris Applica

H Amb ī exam. li. x. Erubeſcat iude heretic q; infelix q xpm clauſum tnſiturū ambigit: et natū: ſn viriliq; ſemie ɔceptū. Naſcit. n. via nate vermis e ligno: ligno diſſo remanente integro ⁊ illeſo. Cōcipit et pullū qda; auicula ore colligens ſuū fetū abſq; oī carnali pcul dubio actiōe. Cum igit ſint opa nate create ⁊ finite natate et terminate: cur impoſſibile eſtimat humane fragilitatis ɔditio ipſi oīpotēti deo q nata ē innumerata: intminabilis infinita: vt filiū ſuū tpaliter gnaret in vgine oris ſui: id ē ſpuſſancti infuſiōe et rubri vmiculi e ligno ītegro pductōe: ſaluo vginis vto remanēte. Applicet.

I Cōment Albtus. ſ. de nutrimēto ⁊ nutribili In oīb qde; aīalib duōū ſex vtq; apparuit pter ī anguilla De ea nanq; licite dubitam. vtr ɔparē hēat ſic et ceti qde; piſces. Vnū tn nr aſſerit phs alium. li. v. qd anguilla viſcoſitatem p aures ɔcipiat atq; fetū gnat. Sic ⁊ maria audiendo

hoc verbum·Aue·genuit chriſtum.Applicet̃ K Phus in ꝓbleu.Capparis eſt herba ſpēoſa floribus ⁊ onuſta non ex terra cl'ta·q̄ mox cū nata fuit:flores ꝓducit:totā aeris regiõꝫ ſuo odore dulcedineq̃ꝫ dulcorat:ſuccū hꝫ aureū valde dulcē· Capparis ē ipſe xp̄c.Iuxta illud yſaie·xl.Nõne ego capparē ꝓduxi in ſolitudibꝫ ⁊ in inuijs dic^t dn̄s.Xp̄c itaqꝫ nat⁹ eſt ex ītacta v̓gine·nō culta hūano ſemīe:ſꝫ celeſti numīe·q mox dū nat⁹ fuat:flores ꝓduxit ſ·ſp̄us ⁊ v̓tutis:totā orbis regiõꝫ odoris ſue ſanctiſſime fame ⁊ vite adimpleuit·ſuccum in ſe hūit auroſitatis beate:⁊ dulcedinis ſempitēne.Applica L ¶ Cōment·auerrois ſu·iij·phi.Embrio qdeꝫ viuit vita plā/te: dehinc aūt vita ſenſus vltimo vita intellect⁹.Neceſſe aūt ē vt dū vita intellectiua naſcit̃ vtraqꝫ vita: tam vegetatīa q̄ꝫ ſenſitiua·id ē al'is penit⁹ corrūpat̃.Sed tūc vita intellectīa q̄ eſt vita v̓a ⁊ pfecta:intelligit̃ ip̄e xp̄c·vita aūt ſenſitīa ē vita vana videlicet aīalis ſeu brutalis·vita aūt vegetatīa ſeu vita plante:eſt vita voluptuoſa ⁊ carnalis.Applicet̃ ſic.Hec inq̄ꝓ vita q̄ eſt xp̄c: adhuc vt ī aīa nr̄a miſtice p grām naſcat̃·ne=ceſſe eſt:vt vtraqꝫ iā vita·tā aīalis : q̄ꝓ carnal':in nob̄ penitus corrūpat̃· M Tholome⁹ almaieſti·j.Eſt aūt valida ex nat̄a inter lunā ⁊ ſolē q̄ntum ad q̄litatū ſuaꝝ ordinē inimi cicia ⁊ ꝯflict⁹.Sol nimirū ſp inferre nitit̃ ſiccitateꝫ nat̄aliter et calorē·luna aūt cāt ⁊ inducit humiditatē validā ī cūctis corporibꝫ ⁊ algorē.Sol inq̄t virtualit̃ q̄deꝫ ſemp ē ſicc⁹ ⁊ ca lidus:luna aūt humida ⁊ frigida.Eſt igit̃ valida int̃ ſolem et lunā inimicicia ⁊ ꝯflict⁹.Cū vero ſolē exclipſauerit ⁊ ob/texerit ipſa luna:mox pax mutua ⁊ ꝯcordia ex parte reddit̃ vtriuſqꝫ.Regiōeſqꝫ a longe diſtātes:obtenebrant̃ tūc·ceſſan te aūt tenebra:limpidius illuſtrant̃:⁊ in oī fertilitate ⁊ ger/mine fecundant̃.Rō aūt hoꝝ eſt.q̄a cū luna directe obtexer^t et eclipſauit ip̄m ſoleꝫ·iā ex hocipſo luna vicina ⁊ ſubiecta eſt ipſi ſoli·⁊ p conſeq̄ns ex toto ſole deuicta ⁊ ſupata:et in q̄litatibꝫ adequata.Q̄ꝓ autē deuictū ⁊ ſupatum fuit:amica=biliter ꝯcorditqꝫ q̄eſcit.Ecce hēs primū.Cauſa fecunditatis eſt iſta.In eclipſi q̄deꝫ ſol ⁊ luna attrahūt vapores ⁊ hūores de regiōibꝫ vniūſis. Regiones aūt ab hūoribꝫ ⁊ vaporibus expurgate in nat̄ali ex ſequēti fructu ⁊ germīe fecundant̃· Et tūc ꝓcedat̃ ſic.Sed tūc p ſolem ipſa dīnitas·p lunā vero ip̄a humanitas figurat̃.Et tūc applicet̃ ſic.Grandis itaqꝫ ab origine mundi diſcordia atqꝫ inimicicia fuat inter deū ⁊ hu=manam nat̄am:quā etiā ipſe de⁹ q̄daꝫ impugnatōne hoſtili diriſqꝫ pſecutionibꝫ affligebat.Nūc aūt in hac btīſſima xp̄i nr̄itate q̄ hūana nat̄a diuinā exclipſauit:incomphenſibiliter

et obtexit·pax reddita eſt ꝑpetua hoībꝫ & deo gloria in excel
ſis.Solaris nanqꝫ dīnitas:dīnaqꝫ etnitas totū mundū obte/
nebrauerat ignorātia & ſtupore.Nūc aūt in ſui nr̄itate vicē
uerſa illuīauit felicitatis lūiē & cādore N Egeſippꝰ ſero·
li·de veſtigijs natē.Ad hoc igit̄ vt vita in aliq̄ naſcat̄ corporē
neceſſe eſt vt corpꝰ hꝰ primo in molliciē reſoluat̄.Scd̄o to/
taliter corrūpat̄.Tercio vt ad vitā acceptā inuiolabilit̄ ꝯſer=
uandam ſedulo moueat̄.Exemplū.Sumꝰ in hūano corporē
puta embrione ī materno vtō mortis adhuc q̄litatibꝫ q̄ſcē=
tibus.Qd̄ q̄dem corpꝰ vt ait pħus·vt vitā recipiat natalem
primo ex toto molleſcit:ſoluitur ⁊ liq̄tur·eo ꝙ vita molliter
et ſuauiter inferat̄·ħm ip̄m tale corpus q̄ntū ad formā ſub q̄
ſtabat:penitꝰ corrūpit̄.Corrūpit̄·n·forma mortis:& gignit̄
forma vite.Tercio ip̄m corpus accepta vita: agitat̄ fortiter &
mouet̄·qa vita in primo ſui aduētu imbecillis ē debilis ⁊ in
forma.Motibꝫ aūt ſuccedentibꝫ corpis figit̄ ⁊ firmat̄.Sꝫ tūc
ꝑ vitā intelligit̄ ip̄e xp̄c.Et tunc applicet̄ ſic.Ad hoc itaqꝫ vt
xp̄c q̄ eſt via ex ſeip̄o veritas atqꝫ vita ī nob̄ ꝑ gr̄aꝫ miſtice
qꝫ naſcat̄.Neceſſe eſt vt cor nr̄m in p̄nti q̄deꝫ in deuotiōꝫ pe=
nitus reſoluat̄:& hō pariens xp̄m in laudibꝫ ⁊ mētis totis ī
deū exceſſibꝫ & raptibꝫ felicit̄ moueat̄.Applica O Aui=
uicēna li·iiij·de diluuijs.Fons q̄deꝫ maris quē ſinū ⁊ abiſſū
dicimꝰ in ſuo nimirū ortu origine & effluxu:paruꝰ fore oſtē
ditur atqꝫ artꝰ.Dehinc aūt ſua latitudine ī millecuplo iux/
ta aſtra peritorū ſn̄iam excedit latitudinē habitabiliū regio/
num.Dicūt eñ aſtronomi rōibꝫqꝫ ꝯfirmatū:q̄rum ad p̄ns
opꝰ non ē·ꝙ mare ꝓut mare in mille excedit partibꝫ ipſam
terram.Sed tūc ꝑ fontē mar̄ xp̄i nr̄itas figurat̄.Nam ſicut
fons maris violentiſſimeqꝫ eijcit aq̄s:& effundit·vtpote velo
cius q̄ celū iacit̄ aut ſagitta·vt manifeſte oñdit pliniꝰ t̄ctatu
de mappa mundi:violentiſſimo qꝫ ſuo influxu aq̄s attrabit·
Quāobrem fluxꝰ ⁊ refluxꝰ maris accidit.Sic nimiꝝ ꝑ oēm
modū xp̄i felix nr̄itas cultu digno venerāda largiſſime velo
ciſſimeqꝫ ꝯprobat̄ effūdere aq̄s celeſtis gr̄e de abiſſu ⁊ ſinu
mīe pietatiſqꝫ diue.Sed & hūanas mētes violēter ꝑ ſtuporē
mentis ſup tā ineffabili miſterio ſaluatoꝛ in abiſſum diuine
iocūditatis intrabit ⁊ imbibit:& ſic fons mar̄ naues nimiū
accedentes:violēter deglutit:intrabit ⁊ ſubmergit·vt recitat
plinius.Sic nimirū xp̄i inaudita:recta:āmirāda:oī creature
natiuitas mentes ad ſe tota deuotione accedentes in q̄ddam
diuinū gaudium in deitatiſqꝫ abiſſum ptrahit & ſubmergit
Et tunc applicetur ſic. Xp̄i itaqꝫ natiuitas ī ortu feliciſſimo
q̄dem ſuo origine & effluxu ꝑua humilis ⁊ dep̄ſſa apparuit

Deinde vero vt ē nunc ſua immēſitate ac ineffabilitate ī infi
nitum excedit linguas: corda: ⁊ potētias hoīm ⁊ oīm angelo
rum. P Phus li. aīium. v. Ormeniola auis ē regia atqꝫ
magis: ſoli? inhītata arabie regiōis. Hec nimirū auis guttā
emittit ſui ſanguīs: q̄ tandeꝫ ī aduētu ſolaris lumīs ⁊ cādor?
viuificata: auē in ſui ſpēm gnat ⁊ ꝯfortat. Ecce xp̄i natītatis
miſteriū tā mirandū. Iſta nimiꝝ eſſe auis cernīt mr̄ xp̄i: hec
inq̄ v̄go prudētiſſima guttā ſui puriſſimi ſanguīs ꝑ ꝯſenſū
obtulit ipſi deo. ex q̄ qdem gutta adueniēte ſancti ſpūs gr̄a:
hō de? in tactis effuſus viſceribꝫ naſcit̄: in ſalutē ⁊ ꝯſeruatōꝫ
ſpeciei gn̄iſqꝫ humani. Applica Q Guido in. iij. qdlibeto
ſuo. Lux atqꝫ virtus empirrea ⁊ ſup̄ma: celeſtē p̄ītat orbem
abſqꝫ ei? oī leſiōe: lucē tribuēs ⁊ v̄tutē cunctis aſtris et cor=
poribꝫ luīoſis.. Sed tunc ꝑ lucē empirreā et virtutē q̄ qdem
luce ⁊ virtute: nulla lux: nulla virt? altior: ipſe dei fili? ꝯueni
entiſſime deſignat̄. Sed tūc ꝯn̄ter ꝑ celū q̄d apti? q̄ꝑ mariam
conuenit deſignari. Nā ſicut celū poſitū ſitumqꝫ ē in medio:
inter entia videlicꝫ corruptibilia et incorruptibilia ad hoc: ne
violenta ⁊ exceſſiua entiū incorruptibiliū: efficacia et v̄tute
iſta inferiora penit? corrūpant̄. qꝫadmodū validiſſimis octo
rōnibꝫ Tholo? et Calcidi? demonſtrauerūt. Sic reuera per
omnē modū maria mater xp̄i more celi poſita eſt ī medio. i.
int̄ incorruptibilē deitatē: et creaturaꝝ rōnabiliū ⁊ corrupti
bilium vanitatē. ne tam abhorrēda dei ſn̄ia et vindicta hu=
manum gen? peīt? corrūpat ⁊ feriat ī infernū. Applica. Tūc
aūt notandū ne aliq̄s errare aut obiicere valeat: aut p̄ſumat
q̄ꝑ licet a phis aſſerat̄ q̄d entia incorruptibilia et diuina non
hēant tr̄ſmutatiōꝫ in entia infinita. Tn̄ veritati intēdendo di=
cendū q̄ꝑ diuina bonitas ſic prouidit: vt celū īterponeret̄ ad
tpandum eſtū primi empirrei q̄ꝫ orb R Cōment auer/
rois. ſ. j. phiſi. In hoc nimirū vt vna forma aut nouū eſſe q̄d
ideꝫ ē in aliq̄ ſubiecto aut materia gnet̄. Neceſſe ē vt primū
ſeu p̄exiſtens eſſe penit? anihilaret̄. Si em̄ ſupueniēte nouo
eſſe: primū et manēt incorruptū. ſeq̄ret̄ neceſſario q̄ꝑ in vna
re numero eſſent duo eſſe. ⁊ ꝑ ꝯn̄s illa res non vna ſꝫ plures
eſſent. Sed ꝑ iſta dat̄ intelligi. q̄ꝑ ad hoc vt diuinū eſſe ī nr̄a
mēte ꝑ collatiōꝫ celeſtis muneris gr̄eqꝫ naſcat̄. neceſſe eſt vt
eſſe p̄exn̄s nr̄m eſſe videlicet peccatū malicie ꝑ actū ꝯtritiōis
et pen̄ie penitus corrūpat̄. Vnū tn̄ ſꝑ p̄ſcito q̄ꝑ nō ꝓdeſt xp̄i
natītas ī carne: niſi etiā per deuotiōꝫ p̄n̄tis ſolēnitatis ī corde
nat? fūit ⁊ in mēte S Phs li. de imp̄ſſiōibꝫ aeris. Fulmē
hūanū corp? feriēs penetrat: intr̄ſec? qꝫ inflāmat: et tandē ex
ipſo eiiciēs exiliēs ⁊ erumpens veſtigia ſui ict? ī parietibus

circumſtantibꝰ corporibuſq; relinq̄t: humano corpe integro atq; ſaluo nullo menbro ſaucio vel leſo. Ecce incarnationis miſteriū. Per fulmen intelligit̄ ipſe xp̄us. Et tūc applicet̄ ſic. Xp̄c itaq; mariā ſua incarnatōne feriēs ſic penetrauit inflā/mauit & p ſuā tandem ineffabilē nātatē exiliens nobiſcum ꝯuerſatꝰ fuit maria ſalua parit̄ & illeſa. Nec mir̄ hoc cū ipe oſtijs clauſ intuit celo integro ſe ſua v̄tute ꝓpria eleuᵗ. Mētitur ergo ebyon q̄ xp̄m tanq̄ per fiſtulā mariā aſſerit penetraſſe. Mentit̄ ꝛ ipſe marcion q xp̄m fore aſſerit natū: maria corrupta ꝛ denuo reſtaurata T Amb in exam. Leo natꝰ mortuꝰ p̄mo ē: validis aūt clamoribꝰ excitat̄. Sic p oēm modum xp̄c natꝰ hodie ē: tn̄ mortuꝰ in n̄ris cordibꝰ. Vt gᵒ ip̄m in nob miſtice viuificemꝰ: ip̄m deuotarū oronū validis clamoribꝰ excitemꝰ. Applica V Alcabiciꝰ t̄ctatu de motibꝰ aſtroꝝ. Aqlonaribꝰ aūt regiōibꝰ ortꝰ ſol' ſub puo ſplēdore cernit̄ ꝛ vmbroſo. In aſcēſu aūt ſuo tpe ſuccedēte luiſus vade cernit̄ atq; magnꝰ. Et iſtiꝰ cā reddit̄ ī hūc modū. Cōſtat em̄ ꝙ ſtella q̄nto ꝓpinq̄or fuit: tanto minorē n̄ro aſpectui ſe oñdit. ꝛ q̄nto magis a nob elongat̄: tāto maior apparē ꝯpro/batur. Cꝰ ſignū ē ꝙ ſol & luna exn̄tes ī oriēte ꝛ occidente q̄ vtiq; ſunt remotiſſime ptes celi. maiores vident̄ q̄ ſunt atq; eſtimant̄. Et iſtiꝰ cām aſſignat p̄hs ī ꝓbleu. in hūc modum Multū ꝛ denſum mediū: ingroſſat ip̄m obiectū. Nunc aūt ſic ē ꝙ exiſtente ſole aut luna in oriente ſeu occidente ml'tus et denſus interponit̄ aer mediꝰ. Quāobrem ſol & luna ī remotis mundi exn̄tes partibꝰ ſeu celi ſitibꝰ: maioris latioriſq; fore luīs oſtendunt̄. Maior ꝓbat̄ p ſignū tali modo. Ait em̄ p̄hus v̄ ſup̄ ꝙ nūmus poſitꝰ in aquā que nō ꝓfunda fuerit mox maior q̄ ſit in rei v̄itate apparebit. Cꝰ cauſa ē. q̄a aqua minꝰ ꝓfunda mediū denſum ē minꝰ. aq̄ aūt ꝓfunda mediū denſum eſt. Sic nimirū eſt ī ꝓpoſito. Regio inq̄ ſeptētrional' frigida & hūida valde ē: & ortꝰ ſolis vicinꝰ huic valde quēadmodū patebit infra. Sol igit̄ ī ſuo ortu paruꝰ ī aqlonari cernit̄ regione. eo ꝙ inter ortū ſolis ꝛ regionē aquilonarem paucū ſit mediū minꝰ denſum. Sol aūt exn̄s ī meridie: aut vergēs in occidente: maior latiorq; apparet qa inter meridiez et ſeptentrionē: ml'ta eſt diſtātia. & p ꝯn̄s multū mediū atq; denſum. Sz & hec verboꝝ ſn̄ia ꝯuenient̄ de huili xp̄i natitate tipū p̄ferre ꝯueīt ꝛ figurā. Que qdez n̄titas ī ortu ſuo & ꝓgreſſu huilis ꝑuaq; oñdit̄ ꝛ deſpecta. Tandē aūt ſuccedēte ꝛ ſubcreſcēte fide ꝛ religiōe xp̄iana: lūioſa ꝛ ſplēdida apparuerit toti mūdo. Applica. X Cōmēt. aūrois. ſ. ij. metha. ca. de conaſcētia ītentōe vocabuloꝝ vij Conaſcētia inq̄t q̄tuor

implicat ⁊ importat: videlicet ꝯtinuatiõẽ: ꝯtiguatõẽ: ſilitudĩeꝫ vnionẽ. Que eñ conata ſunt: ꝯtinua ꝯtigua ſilia ⁊ vnita ſũt Per iſta aũt daẗ intelligi ꝙ ſpũalis coaſcentia .i. xp̄i miſtica natitais in ſcta aĩa ⁊ deuota q̃tuoꝛ dona celeſtia implicat ⁊ importat videlicet ꝯtinuatõẽ cũ xp̄o ĩ etnitate: ꝯtiguatiõẽ in ſcta familiaritate: ſilitudĩeꝫ ſi libuit ĩ miracłoꝛũ opacõe: vniõeꝫ ĩ inſepabili cohitatione. Applica V Expoſitoꝛ egidius .ſ. li. de plãtis aꝑlis. Herba nata ĩ terra ſñ ſemĩe ꝑ iacẽte ṽtuoſa ẽ valde medicĩa pollẽs. Taľ h̃ba xp̄s intelligiẗ q̇ vtiqꝫ ẽ tota ṽtus aĩe: ⁊ medicĩa ſanitatis ſalutiſqꝫ etne Z Cõmẽtatoꝛ alexanď .iiij. methe. Ex ferro integro ⁊ indiſo duꝺũ apud ṽges .ſ. ex malleo q̃daꝫ ſerpens exilijt ꝑ poros videlicet ipſi⁹ ferri: malleo integro remanẽte. En naẽ opa. Cõſidera g° diĩe foꝛe maieſtatis opa celſioꝛa. Xp̄s nimirũ ħpenti ĩ ſacra pagina ꝯpat⁹ ex malleo id eſt ex ṽginea cella ꝓſilijt ipa ſalua ⁊ integra remanẽte ⁊ nõ ĩmerito qđ bt̃a ṽgo malleo ꝯpaẗ q̇a dei filiũ nob̄ feliciẗ malleauit: tirãnidẽ hoſtis expulit: ⁊ ſua ꝯſ̃ſatione pariẗ ⁊ exẽplo nr̃a pectoꝛa ꝑpulſauit Aa Auiceƀ li. fontis vite. Totã ṽtutẽ ſumũt oꝛbes ex oꝛiẽte Nã in oꝛiẽte incipit mot⁹ celi: q̃propter ⁊ oĩs virt⁹ ab oꝛiẽtꝭ partibꝫ oꝛtũ hꝫ ⁊ iõ ſuꝑ dictũ ẽ ꝙ inẗ ceťas celi ꝑtes oꝛientaľ celi regio pl⁹ licet inſenſibibilibꝫ influit ĩ hũc mõm. Per oꝛientem aũt xp̄i natitas figuraẗ. Et tũc appliceẗ ſic. Ex deuotione itaqꝫ natitatis xp̄i oẽs ĩ oĩbꝫ ṽtutes hoĩbꝫ generanẗ Ba Ph̃s de plãtis vt g° due arbores ĩ iniuicẽ ꝯnectanẗ viſciſqꝫ naẗalibꝫ ꝯgnaſcanẗ: reqriẗ ꝙ vtraqꝫ arborũ ſcidaẗ ⁊ vna aliẗ inſeraẗ. Per iſta aũt daẗ intelligi: ꝙ ad hoc q̃d xp̄c ⁊ hõ inuicem ꝑ gr̃aꝫ ꝯuertanẗ atqꝫ inẗ ſe feliciẗ cognaſcanẗ neceſſe eſt vt tã de⁹ ꝙ̃ hõ radaẗ ſcindaẗ apiaẗ: ⁊ vnũ alteri miſtice inſeratur. hõ qdeꝫ ꝑ coꝛdis deuotiõeꝫ: xp̄c aũt ꝑ gr̃e collationẽ. Ca Iohes meſue. Puer nat⁹ moꝛtuuſqꝫ ſi fuit: vt freq̄nẽ qdeꝫ ⁊ ipſũ parentẽ ꝑimit ⁊ occidit. Et iõ ait ph̄s ĩ ꝓbleu. Ꝙ ſecuri⁹ ẽ pueꝝ viuũ parẽ: q̃ꝫ necatũ. Moꝛs nimirũ moꝛtẽ efficit: vita ṽo vitã. Sed tũc ꝑ iſta daẗ intelligi ꝙ xp̄c ꝑ fideꝫ ĩ coꝛde nr̃o nat⁹: ħ ꝑ ingratitudinẽ ſeu ꝑ negligentiã ⁊ peccatum moꝛtu⁹ ipſũ hoĩem in c⁹ mente ſic gigniẗ ⁊ naſciẗ etna moꝛte perimit ⁊ occidit. Nat⁹ vero ꝑ fidem ⁊ viu⁹ ꝑmanens ꝑ gratitudinẽ ⁊ deuotiõẽ ipm̄ talẽ hoĩem in cuius mẽte ſic naſcitur viuificat ⁊ eternaliter conſolatur.

De Nomine domini Iheſu. Titulus ſecundus A

Conſtãti⁹ li. de naẗis moꝛboꝝ. Cõtigit interdũ ꝙ aliqs in languoꝛe poſit⁹ nomẽ alic⁹ amici ꝯtra ſe audiuerit noĩari: quẽ valde diligit ⁊ ipſe preſens nõ fuit

ɔtinuo a languore cepto certicet ⁊ ɔualeat ī inſtāti. Sed hoc ſepe accidit vt languidꝰ audiēs nomen alicuiꝰ amici mortui quē dilexerat: ⁊ ipſe ɔtinuo moriat̄. Et horꝫ cā eſt quā Cōſtantiꝰ v̓ ſup̄ inſerit in hūc modū. Dicit eñ ꝙ dū qs ī languore poſitus nomen ſui ꝓdilecti audiuit poſiti ī regiōe longinq̄: ex hoc iā aliqualē triſticiā ɔcipit ⁊ merorē. Eādeꝫ aūt exhortatiōe ɔſolatiōeqꝫ ſibi aſtantiū ⁊ circūſedentiū ī ſpem magnā ponit̄: acſi videlicet adhuc rediturꝰ viſurꝰqꝫ ſit eū cꝰ nomē corā ſe audiuit noīari. Illa aūt ſpes valida atqꝫ ɔſolacio ſanitatē vt freq̄nter infirmo inſtituit ⁊ valorē. Cꝰ etiā ſignum ē vt ait Galienꝰ li. ſecretorꝫ. j. Proferēda inq̄t ſūt v̓ba delectabilia dulcia ⁊ ornata coraꝫ eo q̄ languerit morbo q̄lꝫ ſiue febre. Ex v̓bis. n. ɔſolatorijs: ſepiſſime ɔualeſcit infirmꝰ. Altera aūt ptis cā ⁊ rō eſt ꝙ ait pħs ī ꝓbleu. Cunqꝫ t̄ſticia corā nob ptractat̄: mox ⁊ tūc triſtricia ī nob valida gn̄atur. Vnde ⁊ aliqs in infirmitate poſitꝰ ſi aliquē quē valde dilexerat: enūciatū audiuit ⁊ noīatū corā ſe. videlicet vt h̓ quē ſic dilexerit: fūat mortuꝰ: longe aut cōtinuo triſticia languētis renouat̄: ⁊ languēs ex hoc morit̄. Et iſtiꝰ cā eſt. Nā morbus ꝺm Conſtantiū v̓ ſu. nil aliud ē ꝙ̄ triſtis dolor totiꝰ ɔiuncti ī eſſe natali. Supueniente gͦ triſticia extn̄ſeca ſeu morte: mox infirmitas augmētatur. Ex ꝓbabitis ergo his euidentiſſime innoteſcit: id q̄d in pn̄cipio ex ypoſtaſi ꝓſuppoſitū fūat ⁊ cōceſſum. videlicet q̄d ɔtigit accidītqꝫ interdū: vt dū qs in languore ⁊c̄ vt ſup̄. Sed tūc p amicū tpalem: amicꝰ nr̄ eternus puta ih̄s xp̄c ɔueniētiſſime figurat̄ B Nā ſic amico tpali q̄tuor ꝓprianī q̄tuorqꝫ denī. vt recitat ī. viij. politicorꝫ libro pħs. Primū ē vnū ⁊ idē velle. Scd̄m ē mutuo mori ꝓ ſe. Tēciūm ē inſepabilit̄ adherē. Quartū ē noxia ꝓcauē. De primo ſic ait tulliꝰ ɔt̄ ſaluſtiū. Amicorꝫ ē ſi v̓e amici fūint ideꝫ velle et ideꝫ nolle. De ſcd̄o ſic ait Varro ī ſn̄is. Pro aīco ſepe mori expedit. Intēdens ꝙ nō ſel: ſepe aūt amicꝰ qlꝫ morti ſe offerri dēt q̄liꝫ ꝓ aīco. De t̄cio ſic ait ſixtꝰ pitagoricꝰ. Aīcꝰ mīe erat illē q̄ ab aīco aliq̄n niſi mors intueīat ſepat̄. De q̄rto ſic ait apuleiꝰ platoīcꝰ liͦ de politico ⁊ ciuili. Aīcꝰ vulpinꝰ ē q̄ aīco ſuo nō ꝓcauit a piclo ⁊ delicto. pfectꝰ aūt aīcꝰ ē q̄ aīco ſuo circūſpectōes adhibꝫ ⁊ cautelas. Sic nimirꝫ p oēm modū aīco ꝑpetuo xp̄o ih̄u ineē h̓ iiij. ɔprobant̄. Primū ē ideꝫ velle ⁊ nolle. Vult. n. deꝰ ꝙ hō ſcīꝰ rite liciteqꝫ voluit. nō vult ꝙ ille noluit. vt ait aug. de religiōe xp̄iana. Scd̄m ē mori ꝓ aīco ac inimico hoīe. de hoc req̄re ī ca. de paſſiōe. Tercīū ē deuote aīe p ſuā grāꝫ inſepabilit̄ adherere. Quartū ē hoīem a ruina ⁊ morte ꝑpetua ꝓcauere patet ⁊c̄. Applicetur autē ſic. Contigit

itaqȝ interdū vt dum aliqs in languore pn̄tis poſit⁹ miſerie atqȝ vite hoc nomē mellifluū hieſus audiuit deuoto animo noīari·aut ei⁹ pie ſtuduerit recordari:ipe ab omni languore conualeat corpis ⁊ anime:⁊ in actū vite creticet ſempiterne

¶ C Phus in pbleu. Vt ſitim validaȝ extinguam⁹ dulcedineȝ aliquā ore ſumim⁹·quā aſſūptā:delectabiliter deguſtamus. Dulcia nanqȝ extermināt ipſam ſitim. Per dulcedīem aūt qd apti⁹ q̄ dulciſſimū nomen ih̄u ab e͂no in mēte diuina dulciſſimū ⁊ ſuaniſſimum deſignaᷓ. Nam ſic̄ dulcedo corporalis valida atqȝ magna interiora aſſumpta corpe expellit venenū quo qs toxicat⁹ fuerit ⁊ infect⁹: vt ait Auicēna li: medi·viij. Cui⁹ etiā cā eſt. Nā dulcedo aſſūpta int⁹ ab hoīe ſua virtute venenū attrahit:q̄ qs infectus aſtringiᷓ ⁊ tenet Venenū aūt dulcedīe attractū:dulcediniqȝ admixtū: manē ī corpe nequaq̄ poteſt:niſi p vomitū expellaᷓ·eo q dulcedo et amaritudo ꝯmixta:inſimul vomitū faciāt·vt freq̄nter. Sic nimirū p omneȝ modū:hoc vocabulū ſacrū·hieſus·ſua immenſa effabiliqȝ virtute:venenū eijcit ⁊ expellit peccati quo quis ſp̄ualiter intoxicat⁹ fuerit ⁊ infectus. Sed tunc p ſitim ꝯueniēter miſeria deſignaᷓ. Nam ſic̄ ſit⁹ irā excitat:ſomnum fugat:hoīemqȝ vehementer debilitat. Sic nimirū p omnem modū miſeria vite pn̄tis:irā dei ⁊ homīs ſepe puocat:ſomnuum qetis mētis fugat:⁊ hoīem in via celeſtis patrie valde debilitat ⁊ retardat. Applica D Cōment·ſ·iiij·methe. Illa quidem ſpēs mellis q̄ ex rore naſciᷓ in gramīe aut in herba· ſi cū herba cui adheret ſumaᷓ:dulceſcit valde. Si aūt ſumaᷓ ſine herba cui adheret: aut gramīe·mox amareſcit:nimiūqȝ aceſcit. Sed tūc p mellis dulcedīeȝ ⁊ ſaporē:xp̄m ih̄m intelligimus ſaluatorē. Nam ſic̄ mellis fauus q̄nto veterior fuerᵗ tāto ſapit meli⁹ ac dulceſcit·vt recitat Cōſtanti⁹ ca·liq̄dorꝫ Cui⁹ etiam cā ſtat in hoc. Nam in q̄libet liq̄re dulci:q̄dam reperiᷓ humiditas indigeſta:q̄ aliq̄liᷓ amareſcit q̄ vtiqȝ humiditas indigeſta p vetuſtatē ex͂minaᷓ. Sic nimirꝫ p oīa hoc nomē ih̄s:q̄nto veteri⁹ p felicē mētis meditatiōȝ fuerit:tāto mag⁹ ipſi aīe ſapit felici⁹ ⁊ dulceſcit. Tunc applicetᷓ ſic. Hoc itaqȝ nomē ih̄s vna cū herba deuotiōis atqȝ virtutis aſſumptū:valde dulceſcit:intn̄ſecuſqȝ ſapit mētis guſtui:⁊ floreſcᵗ ꝭ ſn̄ herba puritat⁹ ⁊ v̄tutis ſine q̄ ⁊ nūq̄ ipi mēti roꝛeten⁹ immittiᷓ: nec donaᷓ penit⁹ puta peccatrici aīe amareſcit E.

¶ Auctor. Nux qdeȝ ī exteriori ſupficie ſeneſcit ⁊ dureſcit:in inᷓiori vero imagīe leneſcit molleſcit ⁊ dulceſcit. Sȝ tūc p nucē h⁹ nomen ih̄s ꝯueniētiſſime figuraᷓ. Nā ſic̄ nux diu recēs manet ſubter folia:germinat ſub ᷓra:nigreſcit ī aq̄:amareſcit

pforata. Sic nimiꝝ p oēm modum hoc nomē ihs diu reces
pmanet ⁊ floret ſubt folia ſacroꝝ opm ⁊ vtutū fructū vite
germiat in terra: humiliū aioꝝ nigreſcit ⁊ vileſcit ī aq̄ ɔcu/
piſcētie ⁊ voluptatis: amareſcit ad pforatioꝫ ingratitudinis
Et tūc applicet ſic. Hoc itaqꝫ nomē ihs ī exteriori ſuiipſi? for
ma ⁊ ſpē ſeneſcit natalit ⁊ dureſcit. Int? vo id ē ſe intrīſecus
intuēti: leneſcit mira ⁊ ineffabili ɔſolatōne: molleſcit aſſidua
miſericordia ⁊ pietate: dulceſcitqꝫ ppetua voluptatē. ¶
Iſidor? in hiſtoriis nataliū. Nata hec ē vociferatoꝝ aīaliū vt
dū aliquā dulcē audiūt melodiā aut vocē: aūt quenqꝫ ſonū
dulcē. ⁊ ipa organa laxēt ſua vociferēt piter ⁊ acclamēt. quē
admodū ī qbuſdā ptꝫ auib?. Per iſta aūt dat intelligi q̄ oī
aīali irrōnali: irrōnabilior ē cēſend? q ad tantā: tamqꝫ ſuaue
dīni noīs dulcedīeꝫ qd ē xpc ihs tota mētis deuotiōe organa
vocis intne nō laxaūit: nec deuot? laudib? acclamaūit tanti
noīs excellentiſſimā dignitatē ¶ Phs in pbleu. Maxīe
aūt ē int cūcta corpa ſonū ſibi imbibit ⁊ attrahit ipa aq̄. Et
iō ait phs v ſu. Voces inqꝫ facte circa aq̄s: minus reſonāt ⁊
intonāt. eo q̄ ſon? natalit cōſueuit abſorbi ab eis. Et iſti? cā
ſtat ī hoc. Videm? em̄ q̄ q̄nto molli? fuit ipm corp?: tanto
magis vocis cuiuſlibet atqꝫ ſonit? ſuſceptiuū: min? aūt re-
tentiuū. q̄ aūt medio mō molle fuit: ſonos valde ſuſcipit ⁊
int ſe conſtrīgit. Talis aūt eſt ipſa aq̄ que ideo molles voces
facilit attrahit ⁊ imbibit. iō vo qa humida ⁊ ɔpacta ſonū
pceptū in ſe retinet ⁊ ɔſtrīgit. Cui? etiā ſignū eſt qd recitat
Cōment. ſup. ij. de aīa: q ait. Iuxta aq̄s nimirū echones nec
percipim? nec audimus: ſic cernim? ⁊ adūtimur fieri circa
montes ⁊ muros. Et h? cā eſt. Nā vox nec durā nec ſolidā
trāſit materiā: molleꝫ aūt faciliter penetrat ⁊ ptranſit. Mon-
tes ergo ⁊ muri duri: aq̄ antecedens: facilis ē ⁊ mollis. Qua
ppter dura corpa ſonū nec pcipiunt nec imbibūt: aqua aūt
magis. Et iō accidit q̄ inter cūcta corpa maxīe ſonū imbi-
bit ⁊ attrahit ipſa aq̄. Sed tūc p iſta dat intelligi q̄ hic feli-
ciſſimus qdem ſon? q̄ reſonat tam felicit ⁊ beate: hoc nomē
ihs xpc maxime attrahit ⁊ imbibit fructuoſe ab aq̄ deuoti-
onis gratitudiniſqꝫ interne. ¶ Theophilus in tractatu
diuerſarum artiū. Sonus excellens duos effectus in nobis
efficit ⁊ relinquit. Nam interiora precordia ɔmouet ⁊ cum
ceſſauerit: adhuc tamen ſui fragoris in auribus ſigna veſti-
giaqꝫ reliquit. Quemadmodum videmuſ cum ſtamus circa
campanam grandem. poſtqm̄ enim campana quieuerit ad-
huc tamē precordia interiora noſtra tremūt: ⁊ aures noſtre

tinnitum ſentiunt. Sed tūc perſonum magnū atqꝫ validum hoc dulce nomen hieſus conuenientiſſime figuratur. Nam ſicut ſon⁹ grandis dormientem excitat: ſeminantē viuificat: debilemqꝫ recreat ⁊ confortat: vt ait Tharentin⁹ de effectib⁹ in natā. Sic nimirū p omnen modū hoc dulce nomē hieſus ſua immēſa efficacia ⁊ virtute dormiētem in peccato excitat Nā ſemimortuū hoīeꝫ eternaliter viuificat: debilēqꝫ ī greſſu ſeu via ſalutis miſtice recreat ⁊ confortat. Et tunc applicet̄ ſic. Nomē itaqꝫ domini hieſu: hos ī anima deuota relinquit efficitqꝫ effect⁹. Nam ī dei laudib⁹ corda humana cōmouet et compellit: ſꝫ ⁊ veſtigia interni ſaporis in mēte dulcedinīſqꝫ relinquit I Phus in ꝓbleu. Odor vinee deſcendentibus de monte verſus valles: dulciſſimus ſuauiſſimuſqꝫ apparet aſcendentib⁹ aūt econtra verſus montes aſcendens: minime odorat̄. Cuius cauſa eſt. Nam deſcendentes minus reſpirāt: aſcendentes vero magis eo ꝙ illi magis: iſti vero minus la/borent. Nimia aūt reſpiratio olfactū impedit: tempata autē reſpiratio olfactum inſtituit atqꝫ reddit. Sed tunc p odoreꝫ florentis vinee hieſum dei filium conuenit deſignari. Nam ſic̄ odor vinee fugat buffones: propellit ſerpentes: ⁊ ſanas circū/iacentes efficit regiones. Sic nimirum per omnem modum dei filius chriſtus hieſus ſua virtute fugat mot⁹ ꝯcupiſcētie pſuaſiones ſuggeſtionis maligne: ſanitatē qꝫ infert corporis et anime. Et tunc applicet̄ ſic. Deſcendentib⁹ inqm̄ de monte tumoris ⁊ ſuperbie: ad valles humilitatis infime: magis dul/ceſcit ⁊ ſapit hieſus ſua immenſa gr̄a ⁊ virtute. aſcēdentib⁹ autem in tumorem ⁊ elationem: mox menti ſubtrahit̄ ipſe chriſtus vt ſupra K Philoſophus in v. politicaꝝ. Com/plicatio condecenter ⁊ delectabilis labiorum totum cōponit hominem redditqꝫ placitū ſe videntem. Per q̄d dat̄ intelligi ꝙ complicatō labiorum tam mentalium q̄ꝫ corporalium in hieſu nomine dulci memoria atqꝫ laude ſumme demonſtrat̄ allicere intuitū maieſtatis clemētieqꝫ diuine L Arēles in li. ꝓbleu. Odor quidā aromaticus qn̄to remotius quis a ſe extiterit: tanto ſibi diffuſius ſe extendit. ⁊ qn̄to q̄s vicinius affuerit: tanto odorē thimiamatis minus ſentit. Et ideo dicit Galienus in deſcriptionib⁹ corpoꝝ vniūſi. Odor inqt thimi/amaticus magis ꝑcipitur a longinquo q̄ꝫ in ꝓpinquo. Per prehabita aūt dat̄ intelligi ꝙ xp̄s ibuſ qui ſumm⁹ odor eſt patri ꝓ nobis diffuſius ſe largit̄ elongato a ſe p humilitatē ſeu humilē recognitioꝫ: min⁹ aūt oſtendit̄ his q̄ ſua lupina et fallēte iuſticia attrociter ⁊ audacter vltro ſe iugiterqꝫ ap/ꝓpinquāt. Nota hec verba bti Aug. in iiij. ꝯfeſſiōm vbi ait:

Hi inq̄t te dn̄e qui te norunt: ignorant· hi ſoli te agnoſcant·
Hoc tn̄ eſt dictū ꝙ qui deū exiſtimāt: ſe ſcire ip̄m penit⁹ nō
agnoſcant. Qui v̄o ꝑ humilitatē ſe deū agnoſcere non p̄ſu/
munt: hi ſoli ip̄m intelligūt ⁊ agnoſcāt M Iohs meſue
in ſcd̄a p̄ctica. Lauet̄ os cum aq̄ calida ⁊ cū ſale: ⁊ mox q̄d
dulce fuit dulciſſimū apparebit. C⁹ cā ſtat in hoc. Nā lingua
q̄tuor modis corrūpit̄ in actu iudicādi atq; guſtādi: ſm̄ mi-
q̄litates humorū p̄dn̄antiū ī hum ano corpe. Lingua nanq;
infecta humore flegmatico ⁊ melācolico: rem dulcē: amarā
guſtui· ob ſalſedīe; ſalſi flegmatis rep̄ñtat· lingua aūt reple
ta calore ⁊ cruore: id ē colerico ſanguineoq; hūore: re; dulcē
ipſi guſtui amarā felleamq; demōſtrat. Nunc aūt ſic eſt ꝙ
aq̄ calida laxat ⁊ conſumit colorē ⁊ cruorē. Sal aūt liq̄facit
melancolicū flegmaticūq; cruorē ⁊ humorē. Predicti itaq;
humores predn̄antes in corpe: ꝑ ꝯſequens diffundunt ſe in
linguā: ⁊ actū lingue obſtruūt ⁊ meatū. Loto itaq; ore: per
ꝯſequens p̄dicti humores diſſoluunt̄: et penit⁹ ꝯſumunt̄. Et
ſic ipſi guſtui q̄d dulce fuit: dulci⁹ apparebit. Per iſta autē
dat̄ intelligi· ꝙ loto ore cordis ꝑ aquā puritatis ⁊ mūdicie:
mox qdem hoc dulce nomen Iheſus dulciſſimū ad intuitū
deuotē aīe apparebit N Theophil⁹ tract· diuſ· arti. Funis
aut zona in longū ꝓtenſa ſemꝑ t̄re in medio ſui inclinat̄ q̄n
tumcūq; em̄ extrema trahant̄ ⁊ diſtant̄ in medio tn̄ inſtar
arcus inclinat̄. Per iſta aūt dat̄ intelligi ꝙ xp̄c funi ſilis· tū
qa ſic̄ in fune aut zona: ſic ⁊ in xp̄o ligamur trahimur hau
rimur. Sic inq̄m xp̄c dei fili⁹ ih̄us nō in ſui partibꝫ: ſꝫ in me/
dio ſui tot⁹ ſua tota gr̄a ⁊ v̄tute: deuote ſibi aīe ſe inclinat·
O Auiceb li· fontis vite. Lapis ab alto veniens int̄ aq̄m
ſurſum ipſam aq̄m exilire facit. Sic nimirū ꝑ oēm modum
ipſe fili⁹ dei ih̄us: adueniens mēti humane: ipſa; ext̄ ſe ſalire
facit ī amenitates ⁊ gaudia et̄ne vite P Pbus in ꝓbleu:
Ambulanti in agro ꝑ viam rectā: linee q̄ occurrūt in agro
ſeu q̄ deſcribunt̄ in tēra ad circulū vergunt. Per q̄ dat̄ intel/
ligi· ꝙ ih̄us xp̄c dei fili⁹ quē agrū toti⁹ n̄re beatitudinis eſſe
credim⁹. Hic inq̄ꝫ dei fili⁹ ager dr̄. Et tunc applicet̄ ſic. Am=
bulanti itaq; in dei filio ih̄u pijs laudibus opibuſq; deuotis
oīa q̄ in hac vita accidūt ad circulū vergūt: meriti felicitat⁹
ꝯſolatiōis: ⁊ p̄mij ſupni· Q Cōm· ſ· iij· methe. Spuma
q̄de; oīs ceſſat cū pinguedo aut aq̄ immiſſa fuerit. Sed tūc
ꝑ ſpumā p̄ñtis vite afflictio; ꝑ pinguedīe; vero xp̄c hieſus
dei filius deſignat̄. Et tunc applicet̄ ſic. Adueniente itaq; xp̄o
hieſu in ꝯcaua cordis noſtri mox omnis ſpuma tunc ceſſat
afflictiōis doloriſq; mūdane vel ſupbia q̄ ſignat ſpumā R

¶ Ariſtoteles li·probleu. Sagitta in vicino aſtantē minus pe
netrat. Qui eñ valde vicinus fuerit ipſi iacenti ſagitte min⁹
leditur·qui autē medio modo longe ſteterit:magis ferietur
a ſagitta. Per iſta datur intelligi ꝙ hieſus dei fili⁹ ſagitte ob
viij·proprietates que infra ponentur:nō immerito compa=
ratur· vindicte iuſte: iaculo minus ferit: minus ledit ſibi in
vicino tota videlicet deuotiōe aſtantem quā a ſe nimiū rece=
dentem· S Comment·auerr·ſ·li·de plantis. Herba ſicca
igni immiſſa fumum grandem facit . Herba autem viridis
quaſi nullum. Per q̄ datur intelligi ꝙ domin⁹ hieſus herbe
ob·x·conditiōes que interſerent̄ infra ca·de virtute: non im/
merito comparatur. Hic inquam dei fili⁹ in corde hominis
arefactus fumum grandem faciet perpetue ignorantie & do/
loris·virens autem ꝛ florens in mente hominis perſinceram
afflictionem & deuotionem vite eterne efficiet ſerenitatem·
T Auicēna libro ſuo mineralium. ¶ Magnes quidam
trahit ferrum in ſurſum nō in deorſum . Per iſta aūt datur
intelligi·ꝙ chriſtus hieſus magneti ob ſex effectus·ſicut dr̄
in capitulo de chriſto:non immerito comparatur. Hic inq̄
ſaluator noſter trahit hominem omni ferro duriorem ſemp̄
ſurſum ad celeſtia·nequāq̄ autem in deorſum ad terrena.
V Hugo in dydaſcolicon. Nil in nat̄e ordine vniuerſo
ſcindit fortius:penetrat acutius:q̄ ſonit⁹ ignis celeſt⁹. Quis
enim audiuit vnq̄ virtute montes liquefactos:ſicut peritiſſi/
mi in natura aſſerunt & affirmant . Exigui tactu fulminis
montes fore plurimos liquefactos. Per que datur intelligi:
ꝙ nil fortius ſcindit mentem penetratqꝫ humanū ſicut ignis
celeſtis & nominis domini intonatio· X Philoſophus
in·vj·animalium li. Alludit aūt & applaudit vnumquodqꝫ
animalium ī lingua & in cauda. Per q̄ dat̄ intelligi ꝙ vnuſ=
quiſqꝫ hominū deo ſuo alludit miſtice:ꝛ applaudit in lingua
et in cauda id eſt nomen domini linguatenus collaudando:
ꝛ caudeten⁹ id eſt in fine ſeu morte iugiter inuocando: Y
¶ Auicenna libro Medi·vj. Mel crudum aliqualiter ama=
reſcit·mel aūt decoctum ꝛ denuo frigefactum ſuaueſcit cor/
poraliter ꝛ dulceſcit. Sed tunc ꝑ mel ſaluator noſter hieſus
conueniētiſſime figuratur. Applica. Per precedentia autem
datur intelligi: ꝙ chriſtus hieſus filius dei crudus in corde
hoīs id eſt amore & deuotiōe indigeſtus aliqualiter amare=
ſcit:deuotione autē ꝛ laudum frequentia decoctus miſtice
et mundicia frigefactus ineffabiliter dulceſcit:eternaliterqꝫ
ſuaueſcit Z Philoſophus ī probleu. Liquor dulcis in
vaſe aureo argenteoqꝫ vehementius validiuſqꝫ dulceſcit. In

qlibet autē alioꝝ vaſoꝝum genere nimium amareſcit. Cuius causa eſt qa ex qualitate vaſis recipientis qualificatꝰ ipſe liquoꝛ receptus· vt oſtendit phus ɔcio methe· Aurum aūt ⁊ argentū dulcia· cetera aūt metalla amara ergo ⁊c. Per pꝛhabita aūt datꝰ intelligi ꝙ hieſus qui natus eſt liquoꝛ ⁊ dulcedo anime in coꝛde aureo id eſt virtuoſo ·⁊ argenteo id eſt mundo valde dulceſcit· in immūdis autem ⁊ amaris mentibus penitꝰ amareſcit. Notandū autem ꝙ hoc nomen ſanctiſſimū qđ eſt hieſus xp̄s cōparatꝰ tonitruo ob· xxx· qualitates ⁊ effectus tonitrui. Require capitłło De timoꝛe A a Tharentinus archita. Pluma poſita ſup auꝝ calidum mox tranſit reſoluitꝗ in aquā· Per plumā vero filius dei ab eternο hieſus cōuenientiſſime figuratꝰ ꝓpter q̄tuoꝛ ꝓpoꝛtiones q̄ inſunt ipſi plume. De hoc require de defunctis· Per p̄miſſa aūt datꝰ intelligi· ꝙ ſaluatoꝛ noſter hieſus in amoꝛe dei mēti adueniens eſtuanti in aquaꝫ mox reſoluitꝰ diuine cōſolationis ⁊ refrigerij ſuperni B a Cōmentatoꝛ auerrois ſuper li· de plantis ariſto· Sucus cuiuſlibet quideꝫ herbe fuſus in lapide cōgelatꝰ in lingno aūt defluit ⁊ liqueſcit· Per iſta datur intelligi ꝙ hieſus criſtus filius dei coꝛde duro ⁊ obſtinato ꝑ meditationē ad memoꝛiam reductus ſine humoꝛe celeſtis gratie penitus cōgelatur· In coꝛde aūt lingneo id ē ab humoꝛe vicioꝝ arido atqꝫ ſicco in fontem celeſtis roꝛis ⁊ gratie miſterialiter ꝓfluit ⁊ liqueſcit C a Ariſto· in li· ꝓbleu. Locus in quo nec motus nec ſonꝰ accidit aliqualitꝰ fetidus eſſe ad ſenſum aer oſtenditꝰ ⁊ coꝛruptus. Per q̄ datꝰ intelligi· ꝙ coꝛ homīs in quo nec motus nec ſonꝰ laudis ſaluatoꝛis noſtri hieſu inſonuerit coꝛruptū in dei oclis fetidū ⁊ infectū ineīnum erit D a Tharen· li· viij· de euentibꝰ inata. Floꝛe q̄dem albo poſito ex oppoſito ſpeculi· ſiqs intus ſpexerit lacrimatꝰ· Sꝫ tūc ꝑ floꝛē albū dei filiꝰ ih̄s xp̄s ꝯueniētiſſime figuratꝰ. Nā ſic̄ flos albuſ ad odoꝛē ſulphuris albioꝛ fit ⁊ albedinē ⁊ candoꝛē diutine reſeruabit· teſtāte ꝯmētatoꝛe auēpote ſup ʒ· methe· q̄ ait. Rubea roſa q̄dē adoꝛē ſeu fumū ſulphuris albeſcit· roſa aūt alba albedineꝫ diu retinebit. Sic nimiꝝ ꝑ omēꝫ modū xp̄s ih̄s ad odoꝛē amare ꝯtritōis ⁊ penitētie albeſcit ꝑ lumen gratie ⁊ cādoꝛem infert deuote ſibi anīe fruitōis ⁊ ꝯgnitōis etne. Et tūc applicetꝰ ſic. Xp̄o ſaluatoꝛe itaqꝫ nrō ih̄u ſpeculo coꝛdis nrī expoſito ⁊ miſtice ꝑ celeſtē dulcedinē applicato· mox menſ nrā roꝛe ⁊ lacrimiſ diuī gaudij ⁊ grē ſpūalitꝰ irroꝛatꝰ E a Pliniꝰ in ſpe· na· Ceſſātibꝫ ymbribꝫ ⁊ illuſcēte ſole ꝯtinuo magis floꝛent virent ⁊ germināt gramīa atqꝫ herbe. Per q̄ datꝰ intelligi· ꝙ ceſſātibꝫ

ymbribꝰ vanitatꝭ ⁊ illuīante vł' irradiāte vero lumīe ſcꝫ cri/
ſto ꝑ meditatõeꝫ mēmoriāqꝫ ſacrā: mox mētes hūane florēt
virēt germinātqꝫ fructū ſalutꝭ ꝑpetue qꝫ vite F a Phs ī
ꝓbleu. Has nimiꝝ oris flatu ꝟtutes efficimꝰ ⁊ effectꝰ. Nam
flatu q̃deꝫ nr̃o plumā ſurſuꝫ pellimꝰ puluerem abſtergimꝰ
dolorē ſeu leſionē ſedamꝰ fetorē repellimꝰ cibū nimis calidū
ad ſumendū ydoneuꝫ facimꝰ manꝰ frigitas calefacimꝰ. Sꝫ
tūc ꝑ iſta datꝛ intelligi ꝙ emittētes flatū laudis atqꝫ memo
rie ihu hos ſibi ſex effectꝰ in nob̃ diuinitꝰ reliquere cōꝓbāt
Nā tūc plumā nr̃e deuotionis ſurſuꝫ aſpirādo & anhelādo
iacimꝰ puluerē peccatoꝝ abſtergimꝰ dolorē mētis & corꝑiſ
ſedamꝰ: fetorem ꝑpetui ſupplicij repellimꝰ ⁊ fugamꝰ cibū ce/
leſtem nob̃ q̃dem abileꝫ ad ſumendū facimꝰ opera nr̃a dei
caritate ꝑpetua inflāmamꝰ G a Ariſto. in vj. anīalium li.
In tenebra q̃dem nulla canit auiuꝫ. Per q̃ datꝛ intelligi ꝙ in
ſtatu ignorantie & peccati nulla canitꝛ vox laudis diuine &
digne memorie ihu xp̃i H a Phs in ꝓbleu. Dormienti
bus nob̃ vox magꝭ dulceſcit & leneſcit. valde enī in noctur=
nis cantibꝰ delectamur. Per iſta datꝛ intelligi ꝙ vox laudis
veneratōiſqꝫ ihu xp̃i in ſecreto cordis nr̃i maxime delectat.
patrē celeſteꝫ. Vñ dr̃ Tu aūt. Cū oraueris intꝛ cubiculū: tuuꝫ
ſcꝫ cordis ⁊c. & ſic ꝑ noctē intelligitꝛ ſecretum cordis noſtri ī
quo dulceſcit vox laudis diuine

Auctoritates de paſſione xp̃i — Titulus tercius

AVguſtinꝰ de fide ad petꝝ. Scio ꝙ eum quē xp̃i paſ
ſio nō ꝯcutit: nulla ꝟtus nullum meritūqꝫ ſaluabit
Euſebius in ſmone Vt paſſioni xp̃i ſatiſfacias. ne/
ceſſe ſummo ope eſt vt martir fias: aut martir eſſe appetas
Berñ. li. de ꝯſideratione. Indignꝰ reuera ē xp̃i feliciſſima paſ
ſiōe q̃ nō xp̃o patienti totis viribꝰ ſtuduerit cōdolere Hie
ronimꝰ in ep̃la. Armabit auteꝫ in iudicio xp̃s ſua inſignia
paſſionis ꝯtra eos qui ſuis doloribꝰ indigni extiterint & in/
grati. Ambroſius libro de officijs. Felix chriſti paſſio qua
perditum redemit hominem: vera beata paſſio qua patitur
intra mentem fidelem propriam. & fidelem meditationem.
Bernhardus in floribus. Fleuit nimirum chriſtus in cruce
ſuper eos qui ſui indigni futuri erant paſſione. Hugo de ſa
cramentis. Pie credendum eſt ꝙ paſſionis frequens medita
tio taꝫ corporalem q̃ ſpūalem laborē releuat & languorem
Criſ. ſup math. Si ꝑſſuram mūdi paterꝭ paſſionis domīce
memor eris Sixtꝰ phs Nulla ſalꝰ cernitꝛ vbi xp̃i ſaluberima
paſſio a mētis intuitu elongatꝛ Richardus de ſancto victore

Pati xp̃s voluit ⁊ pꝰ paſſionē gloꝛificari·vt ꝑ hoc deſignet
eos qui aduerſa paſſi ſunt et̃naliter coꝛonari·Amb̃·li·p̃facio
num.Tutiſſima moꝛientiū exhoꝛtatio vt criſti paſſionis me
moꝛia coꝛdi moꝛtis in hora ſedule imprimat̃.Gregoꝛiꝰ in re
giſtro·Paſſio nimiꝝ criſti mentis oculis obſeruata omnem
virtutem in preſenti ⁊ futuro cauſat efficitq; ſalutē Remi/
gius ſuꝑ matheū·Iuſtus dominus ſi oculos ſue pietatis ab
eo auerterit qui paſſionem mente nec reſpicit nec agnoſcit
Petronius·Nil tantū reprimit audaciā demonis q̃ꝫ deuota
feruenſq; memoꝛia domīce paſſionis Auguſtinus de victo/
ria criſtiana.Bene q̃dem gloꝛiari poterat genus ꝯditioq; hu
mana ꝓ qua xp̃s tanta ſuſtinuit ſupplicia ⁊ toꝛmēta Crīſ·
ſuꝑ Math·Tribularer ſiquidē ⁊ ꝓrſus deſperarem nõ cri=
ſti paſſionibꝰ armarer Bern̄.ad Kath·Iuſto dei iudicio ille
moꝛiturus credit̃ eternaliter ⁊ damnandꝰ qui criſti paſſio/
nis in tp̃e ingratus fuerit ⁊ immūdus Hugo de ſacramētis
Cuncta q̃dem coꝛpa tam animata q̃ꝫ inanimata virtute paſ/
ſionis xp̃i credimus reſtaurata Fulgentiꝰ li Mithologiaꝝ
O felix noſtri doloꝛ ⁊ paſſio ſaluatoꝛis qui tantā ſpem vite
nobis ꝯtulit atq; nos fragiles mirabili ineffabili ineſtimabi/
li valoꝛe muniuit Augꝰ.li·confeſ·Deficio dn̄e in meip̃o dū
mihi tua intrinſecus occurrerit paſſio vere quidē indigno
penitꝰ ⁊ ingrato Bern̄.Vnū deſidero vnum peto toto coꝛde
tota mente vt xp̃i paſſio in me ob culpā nullatenus defrau
det̃ Amb̃·in p̃facio.Procul fugat om̄is timoꝛ ⁊ metus coꝛ/
palis cum tueatur ⁊ ꝓtegat nos doloꝛ dominice paſſionis·
Gregoꝛ·in regiſtro.Nulla mihi ſalus·nulla virtꝰ·nullus va
loꝛ ⁊ coꝛporis ⁊ anīe niſi in xp̃i feliciſſima paſſione Bern̄·in
floꝛibus·Quo me deducet tā ineſtimabilis āmiratio vehe/
mentiaq; ſtuporis ſuꝑ excellentiſſimo miſterio domīce paſ/
ſionis Hugo de ſac·Om̄ia nimiꝝ ſacramenta in virtute paſ
ſionis domīce nouimꝰ diuinitus inſtituta Criſ·ſuꝑ mathe·
Angeli nimiꝝ ad vehementiā xp̃i paſſionis amare flebant
celi merebāt lapides ſciſſi ſunt moꝛtui ſurrexerunt ⁊ miſeri
aduc homines ī obſtinacia accidia ⁊ toꝛpeſcunt Caſſ·ſuper
pſal.Vere miroꝛ q̃ꝫ dn̄s qui dum vna gutta p̃cioſi ſui ſang/
uinis mille mūdos potuiſſ; redimere totus tamen defluxit ī
ſua q̃ꝫ ꝓ nobis tulit feliciſſima paſſione Hugo de ſacramē=
tis.Totus aūt vigoꝛ ſacri baptiſmatis ex virtute ſumit̃ criſti
feliciſſime paſſionis.Gregoꝛ in dyalogo.Nunq̃ꝫ etenim in
eternū virtus noſtra illa celeſti beatitudine digna foꝛet niſi
virtus xp̃i feliciſſime paſſionis ꝑficeret ⁊ ſuppleret Amb̃.in
p̃fa.Nõ tm̄ toꝛquet demones metꝰ ſue pene q̃ntū ip̃a virtꝰ

paſſionis domīce Sedulius in car·paſ·Cūqz enim paſſionis xp̄i aſſumunt̄ inſignia mox cuncta fugant̄ demonia ⁊ vniuerſa leuigant̄ ſupplicia ⁊ tormēta Richardus de ſctō victore Sup abundant̄ quem nob xp̄s in ſua meruit paſſione·nam deſup effluētia v̄tutis paſſionis xp̄i accipit̄ q etiā fidelibus cottidie per indulgētias impartit̄. Auguſtinus Criſtus quē paſſus eſt annuēs nos in hoc maxīe ſibi conformari poſſe duz quit ſuſtinuerimus pro eius gloria ⁊ honore

Item de paſſione Christi A

THarentinus in tractatu de effectibus in natā. Cum ſol eclipſim patit̄ om̄es tunc regiones expurgat excorruptiones aeriſqz malicias ſibi valide attrahēdo Et ideo ait Tholo almaieſti·j· Qd' tpe eclipſis regio illa ſup q̄z eclipſis fit valde inficit· regiones aūt alonge exiſtētes valde expurgant̄. Cuius cauſa eſt. Quia eclipſis facta circa orizonta mūdi attrahit cūctas aeris malicias de longinq̄s regionibus v̄ſus illā ſuper q̄m fit aeris regionē. Malicie aūt ac corruptiones attracte manēt ſuper regionē illā ſup q̄m eclipſis fcā perpendicularis quez ſtabat·alit̄ aūt videt̄ dixiſſe. Hugo in didaſcolicō li·vj·qui dit q ſol ſua v̄tute reijcit malicias eterra ad regiones ethereas aſcendētes. Tūc aūt cū eclipſatus:iā ē ex hoc ip̄o ſol luna inpoſita preoccupatus eſt·⁊ ideo malicie eterra aſcendūt regionēqz aeris inficiūt quo facto ſtrages· ⁊ peſtilēcie conſecunt̄. Sz tūc per ſolem xp̄s conuenient̄ deſignat̄ Nam ſic̄ tota lux celorum ex ſole celi parente deriuat̄· quēadmodū recitat plato de in mortalitate anime qui dict q lux amenitatis celeſtis ex patre celi· viz ſole in celorum lumina eſt diffuſa. Sic nimirum per om̄ez moduz tota lux celeſtis patrie fruitōnis viſioniſqz beate per xp̄m ſolē iuſticie defluit in limpidiſſimā celeſtiū regionē. Sz tūc conſequenter mors xp̄i fructuoſiſſima per eclipſim deſignat̄. Nā ſic̄ noctis tpe eclipſis ſolis minime cernit̄ nec videt̄ diei aūt tpe clariſſime conſpicit̄ ⁊ videt̄ ſic xp̄i paſſio tēpore gratie videbat̄. Sic nimirum per oēz modū mors xp̄i ⁊ eius ſaluberrima paſſio oculo mentis ſeu meditatōis ſancte non aſpicit̄ in nocte peccati felicitatis vē mūdane:ſz in die conuerſationis clariſſime ſeu v̄tutis. In ſtatu quoqz grē ⁊ ſalutis Et tunc applicet̄ ſic. Xp̄s itaqz paſſionez humano generi tam felicem patiens atqz mortem om̄es expurgauit humanorum cordiuz regiones·cūcta quoqz ſibi corda attraxit humana per paſſionē miſericordit̄ felicit̄qz inbibens B

Philoſophus in problēu. Cūqz cādela ardēs inclinat̄ mox ſtillas igneas flāmeaſqz emittit· Sz tūc per candelā ardentē intelligit̄ ipſe xp̄us. Nam ſic̄ candela ardens tripliciter extinguit̄

vicȝ a vento ab aqua expiguedinisq; defectu Iuxta illud qd' ait Hiero. ꝯtra Iouia. Cãdela inq̄t ardens ex tribus his a vē/ to aqua: oleiq; defectu extinguit̃. Qu omodo non extigueris cor tuū ardēs vento mūdane vanitatis ⁊c̃. Sic nimiꝝ p oēȝ modū xp̄s in corde homīs extinguit̃ trib⁹ modis vicȝ vento mundane vanitatis. aq̄ carnalis ⁊ damnabilis voluptatis. ⁊ ex defectu olei caritat⁹. Sed tūc ꝯſequent̃ p inclinationē cã- dele xp̄i feliciſſima paſſio figurat̃. Nam ſic̄ inclinatio cãdele neq̄q̄ eſſe poteſt abſq; liquefactione diſtillationeq; ipſius candele. Candela etenī inclinata liquat̃ ⁊ flãma ſurſum ver ſus candelã ſeu corpus candele aſcendere nitit̃. Sic nimiꝝ per om̄eȝ modū xp̄s nec paſſus eſt in corpe: nec p ſanctam me- ditatōem patit̃ in deuoto corde quin liquefiat reſoluaturq; ⁊ in labat̃ influatq; p diſtillatōem ſeu gr̄e menti humane

Item de paſſione Chriſti CC

Algaſel in tr̄ctatu de forma ſpeculi. Speculū q̄dem ad aſpectū languidi quendã ſudorem videt̃ emittere ⁊ ſudorem. Sȝ tūc p ſpeculum xp̄i paſſio deſignatur. Nam ſicut ſpeculū ſoli expoſitū ignem elicit. ſi res aliq̄ ꝯbu/ ſtibilis opponat̃. Sic nimiꝝ per om̄eȝ modū xp̄i paſſio expo/ ſita menti humane ignē neceſſario elicit amoris delectatōiſ- q; diuine. Et tūc applicet̃ ſic. Speculum itaq; domīce paſſio nis humoreq; effudit gr̄e celeſtis ad intuitū ſeu memoriam anīe diligent⁹ D Plini⁹ in ſpecu. na. Piſcis ad litus pelli tur dū in marinis fluctib⁹ vulnerat̃. Sed tūc p piſceȝ xp̄m ꝯuenit deſignari. Na ſicut piſcis q̄mdiu viuit oculos mol les habet. mortuus aūt coctuſq; rigidos atq; duros. queād modum in vi. anīalium dr̄. Sic nimiꝝ per omnem modum xp̄s q̄mdiu viuit in corde homīs per fidem ⁊ caritatem ocu/ los habet molles ad miſerandū mortuus aūt duros. Et tūc applicet̃ ſic. Xp̄s itaq; ad litus pellit̃ quietis eīne ſeu men: is deuotione dū ſua amariſſima ſaucius fuerit paſſione E Iohãnes meſue in p̄. practica. Liquor etiã dulcis valde ob- lectat q̄deȝ guſtū: ſȝ locū torquet ⁊ cruciat vulneratū. Per que dat̃ intelligi ꝙ paſſio xp̄i tã ſalutifera tã beata guſtui eſt mentis noſtre delectabilis atq; dulcis. ſȝ amara atq; inſi/ pida peccatorib⁹ ⁊ immūdis F Alpha. tractatu de pte ſenſitia. Cūq; oculus patit̃ corpalis tria accidūt ⁊ ꝯtingūt vicȝ ſcintille ignee apparētes vigilie frequētes ⁊ lacrime efflu entes. Cūq; etenī ocul⁹ leſus fuerit q̄dam flãma exit vigi/ lia adueīt ⁊ lacrima effluit abundant̃. Sed tūc p oculuȝ in telligit̃ ipe xp̄s. Nam ſic̄ ocul⁹ ꝓfundus v̄tuoſior ē limpidi orq; in videndo. Sic nimiꝝ p omneȝ modū p deuotionē xp̄s

ꝓfundat in mente v̓tuoſioꝛ eſt in collatione celeſtis gr̄e ⁊ ꝯſolatōis et̃ne. Et tūc applicet̃ ſic. Cūq₃ itaq₃ xp̄s paſſus ē hi tres felices ꝯtingere effect⁹. vi₃ flāma ſeu ſcintille infiniti amoꝛis vigilia ſua ſup nos ꝓtectionis ⁊ lacrima ꝑ nob̄ interceſſionis G Bartho. i p̄ ꝓctica. Cūq₃ mēbroꝝ aliqd̄ igne leſum fuerit mox igni denuo applicet̃ ⁊ doloꝛ leſioq₃ ceſſabit. Per que dat̃ intelligi ꝙ xp̄s qui dudū igne paſſionis leſus fuerat ip̄e etiā ⁊ nūc igne deuotōnis ⁊ amoꝛis ꝑ ꝯpaſſionē ⁊ memoꝛiā applicet̃ vt ſic eius paſſio ꝑ gratitudinem reſtauret̃ H Ph̄us in ꝓbleu. In vehementi doloꝛe lacrime reſtringunt̃. Cūq₃ enim quis vehementer patit̃ nulla lacrima diſtillat̃. Per que dat̃ intelligi ꝙ dum quis vehementi doloꝛe detentus fuerit dominice paſſionis mox om̄is ceſſabit luctus ⁊ lacrima afflictionis cuiuſlibet ⁊ meroꝛis I Conſtan. li. medi. iij. Cunq₃ manus eleuate fuerint expalleſcunt cōtinuo ⁊ ſanguis ab eis defluit ⁊ recedit. Dimiſſe vero verſus terrā rubeſcūt ⁊ ſanguinē ſibi attrahunt Per que dat̃ intelligi. Q̄ dum manus coꝛdium eleuate fuerint ꝑ tumoꝛē mox expalleſcūt interioꝛa ſua ſp̄ē ⁊ ſanguis ab eis recedit paſſionis domīce. Declinantes autem in t̃ra₃ per humilem recognitionem. mox rubeſcunt diuinitus per amoꝛem ſibiq₃ attrahūt v̓tualiter in ſalutē ipſum dominice paſſionis ſanguinē ⁊ vigoꝛe₃ K Theophi. in breuiloq̄o diuerſaꝝ artiū. Baculus aque immiſſus cōfractus ꝑ medium eſtimat̃. Sic ꝑ om̄e₃ modū ſpes q̄uis valoꝛis ⁊ gr̄e confracta cernit̃ dum intingit̃ aquis paſſionis dominice L Ypocras in epichimis. Paſſio ⁊ infectio ipſi⁹ terre foꝛas ſe pellit ſerpentes atq₃ ranas. Cunq₃ enim t̃ra intra ſe patit̃ ea q₃ ſub t̃ra anīalia. ac ſi fugiāt terre coꝛruptōe₃ foꝛas exiliunt ⁊ erūpunt. Per q̄ dat̃ intelligi ꝙ paſſio xp̄i miſtice facta in t̃ra coꝛdis nr̄i foꝛas expellit ſugeſtiones ⁊ mot⁹ ſp̄us maligni M Iohēs meſue ip̄. ꝓctica. Vinū oleo ꝯmixtū vulneribuſq₃ infuſum om̄em ſedat ⁊ ſanat tumoꝛem coꝛporis ⁊ doloꝛem. Per que dat̃ intelligi ꝙ vinū compūctionis intime oleumq₃ deuotionis int̃ne infuſa vulneribus paſſionis domīce om̄em ſedant tumoꝛem ſuperbie doloꝛem q₃ ſanant penalitatis et̃ne N Auicebron li. fontis vite. Cūq₃ regio etherea ⁊ celeſtis intemperiem paſſa fuerit. mox ⁊ ipſa regio inferioꝛ intra ſe coꝛrumpitur patiturq₃ defectum. Cui⁹ ſignum eſt Nam ſuperna regio patiens varia impreſſionu₃ genera puta galaxiam cōmetam. ⁊ a ſub ethereas quoq₃ impreſſiones ⁊ intemperies. mox ⁊ in ipſa inſita regione voces ⁊ ſtrages peſtilentie ⁊ intemperies paſſiones q₃ varie

generant̄. S₃ tūc ꝑ regionē ethēream ⁊ celeſtē xp̄s qui ē ve
re felicitatꝰ regio ꝯuenientiſſime figurat̄. Nam ſic̄ mediante
regione celeſti defert̄· defluitq₃ in orbē lux ⁊ vita caloꝛq₃ ⁊ v̓
tus coꝛꝑm vniuerſa· teſtāte ptolo· almaieſti· iij· q̄ ait Ethe/
rea q̄dem regio eſt mediū totā v̓tutem celeſtē deferēs ī hūc
orbē Sic nimiꝝ ꝑ om̄e₃ modū· xp̄o mediatoꝛe mediāte defer
tur in regionē mentꝰ nr̄e lux ꝯtritionis diuine· vita b̄titudi/
nis eterne· caloꝛ claritatꝰ ꝑpetue ⁊ v̓tus ſalutis ⁊ valitudīs
ſempit̄ne· Et tūc applicet̄ ſic. Cūq₃ itaq₃ xp̄s patit̄ id eſt paſ
ſus legit̄ mox ⁊ ip̄a coꝛdis nr̄i regio ꝯdolendo fidelit̄ patiat̄
O Cōſtan· li· de mel̓· Quicūq₃ ſuper aliq̄ egritudīe aut
languoꝛe valide ymaginatꝰ fantaſiatuſq₃ fuerit in eandē in/
terdū incidit egritudīe₃ ⁊ languoꝛē. Qđ q̄dem ꝯtigit ex im/
preſſione forti ⁊ valida ipſius ymaginarie fantaſticeq₃ v̓tu
tis · ⁊ ideo recitat Auicēna li· medi· viij· qn̄dam ob hoc q̄a
ſuꝑ q̄da₃ ymaginabat̄ leproſo· leproſum foꝛe factū. S₃ tunc
ꝑ prehabita dat̄ intelligi ꝙ dū q̄s deuote ſuper xp̄i feliciſſi
ma ymaginatꝰ fuerit paſſione eodē modo eodēq₃ doloꝛe in/
tra ſe xp̄o cōpatiendo patit̄· ⁊ cū infirmitate xp̄i ipſe felicit̄
infirmat̄ P Thoꝰ· ꝯmenta· ſuꝑ illđ· ȝ· de aīa. Dicimꝰ aūt
molles carne aptos mēte ⁊c̄· dicit ꝓpriū eſt delicatī· ⁊ puri
coꝛꝑis valde a ſuperne mente languoꝛe aliq̄ ſeu doloꝛe infir/
mari. Xp̄s aūt delicatiſſimū habuit puriſſimū q₃ coꝛpus.
eo ꝙ naturaliſſimū nulla carnis fomite inquinatū q̄mobrē
immane₃ ſuſtinuit paſſionē om̄i pena coꝛꝑali vehementioꝛē
Et ideo ait Remigiꝰ. Om̄es penas collectas inſimul coꝛpo/
rales adhuc excellit ⁊ ſupergredit̄ pena xp̄i Q Plinius
in ſpe· na· Odoꝛ q̄dem vinee maioꝛ ſuauioꝛq₃ ſentit̄· ⁊ deſcen/
dentibꝫ verſus valles· q̄ꝫ aſcendentibꝫ v̓ſus monteſ. Cuiꝰ cau
ſa ſtat in hoc ꝙ aſcendētes valde reſpirare opoꝛtet· nimia au
tem reſpiratio olfactū impedit ⁊ reſtringit· vt ait ꝯmen· ſuꝑ
de ſenſu ⁊ ſenſato. S₃ tunc per odoꝛem vinee xp̄i feliciſſima
paſſio deſignat̄. Nā ſic̄ odoꝛ vinee ſex habet efficacias ⁊ v̓tu
tes· vt dicit yſido· in hyſtoꝛijs naturalibꝫ. Nā p̄mo fugat ext̄/
minatq₃ ſerpentes· reſtaurat vires fluxū ſanguīs reſtringit·
q̄ fluit extra nares · muſcas occidit ⁊ vermes aereas pur/
gat regiones· ⁊ delectat naturalit̄ cūctos homīes. Sic reuera
ꝑ oē₃ modū xp̄i paſſio ſex miſticas h̄t efficacias ⁊ virtutes
Nā ſerpentes infernales ext̄minat· vires reficit ⁊ cōfoꝛtat de
fluxū ſceleris abnegat ⁊ ſedat cogitatōes immūdas perimit
⁊ exſtirpat· regiones gentiū expiat ⁊ expurgat homīem q₃
ꝯſolat̄ eternalitq₃ delectat. Et tūc applicet̄ ſic Xp̄i itaq₃ feliciſ
ſima paſſio v̓tuoſioꝛ ſuauioꝛq₃ ꝓbat̄ deſcendentibꝫ in valle₃

humilitat⁹ ſeu penitentie q̃m verſus montē elatōis ſupbie q₃ mūdane R Hugo in didaſ.li.iiij. Ebur mollificat̃ vino ferrū melle vit₂ ſeu lapis ſanguis decoctione. Per q̃ datur intelligi ꝙ corda mūdana felicitate eburnea mollificā/tur vino ↄpūctionis ⁊ penitentie. corda more ferri frigida ⁊ grauida mollificant̃ melle deuotōis dulcedinīſq₃ in tne · corda aūt obſtinata dura puta vitrea ⁊ lapidea mollificant̃ ac penetrant̃ ſanguīe ac paſſione xp̄i ſalutifera ⁊ beata S Theophi. in breuiario diuerſa₂ artiū. Tria ſunt que auda/ciā efficiūt ⁊ inducūt. vi₃ frigus exteri⁹. calor interi⁹. ſang=uiniſq₃ aſpectus. Per que dat̃ intelligi ꝙ audaciā anīe ⁊ valorem tria efficiunt ⁊ inducunt videlicet frigus. id eſt extin/ctio carnis in illicita voluptate. calor ſeu accenſio mentis in dei caritate. Seduluſq₃ aſpectus ſanguinis ſeu paſſionis do/minice T Ptotholomeus almaieſti primo. Cunque ſol eclipſim patitur in regione ſibi directe perpendiculari/ter ſubſtrata hi quatuor contingunt acciduntq₃ effectus. Nam terra ſeu terre regionis illius habitatio equaliter re/nouatur fecundatur vapor magnus attrahitur: ſed ⁊ gene/ralis peſtilentia tunc comitatur. Quorum cauſas aſſignabimus ſigillatim. Nam tunc terra aliqualiter propter gran=dem ſolis ⁊ per lūe mutationem fecundatur ob bonam di=ſpoſitionem ſeu ex purgationem vapor ſurſum attrahitur ꝓpter eam que ex eclipſi accidit aſcenſionem. Sed peſtilētia q̃rundam ↄſequitur animaliū a ſolis ⁊ lune mutatione ⁊ ↄ̄catione. In eclipſi nimi₂ grādis qualitatū ſolis ⁊ lune accidit ꝑmutatio vt aſſerit Damaſcenus. Lune expurgatio. vt ait ph̄s: regionis aeree valida inflāmatio. vt dicit alphorabius. Item magna vtriuſq₃ planete cōtricatio. vt recitat theophraſt⁹. S₃ tūc per ſolem intelligit̃ ipſe xp̄s. Nam ſicut ſol oriens regiones nocte infrigidatas repat ⁊ reſtaurat. vt ait Auicebrō li. fontiſ vite. In meridie exiſtēs cūcta viuificat ⁊ inflāmat. vt aſſerit Auicēna li. medi. vj. In occidente v̄gens nubes intemperieſq₃ aeris abigit ⁊ repellit in aquilone₃ ve/niens penituſq₃ ſe abſcondit. Sic nimi₂ per om̄em modum xp̄s dei filius in carne oriēs genus humanū repat ⁊ reſtaurat. In meridie aūt vite p̄ſentis homīe₃ caritate viuificat ⁊ ī flāmat. In occidente id eſt in morte demonū intemperies abigit ⁊ repellit. In iudicio aūt qđ per aquilone₃ deſcribit̃ q̃n/tum ad mīam ſua₃ penit⁹ ſe abſcōdit. Et tūc applicet̃ ſic. Cū taq₃ xp̄s eclipſim amariſſime paſſionis ſuſtinuerit corpalit̃ eāq₃ hō in mēte ſuſtin₃ ſp̄ualit̃ mox hi q̃tuor feliciſſīe acci/dūt effect⁹ ⁊ ↄtingūt Nā tūc hō felicit̃ renouat̃ dit⁹ fecūdat̃

humana mens ſurſuꝫ trahit peſtilẽ͠cieqꝫ ⁊ ſtrages demonũ comitant̃ V Thaten.li.de effecti.in nãa. Quatuoꝛ q̃dem modis voces tendunt̃ ⁊ remotius audiunt̃ pmo ſi fiãt in nemoꝛe.ſcd̃o ſi in nocte.tcio ſi in doloꝛis tp̱e.q̃rto ſi in aq̃ fiant aut in fluĩe. Quoꝝ cauſas req̃re in ca.de moleſtia. Sꝫ tũc p̱ voces coꝛp̱ales mẽtaleſqꝫ oꝛatões ⁊ affect⁹ aĩe deſignant̃ Naꝫ ſic̃ voces coꝛp̱ales q̃tuoꝛ modis acuunt̃.vicꝫ fletus tp̱e puerili etate.tp̱e caſtitatis ⁊ cõtinentie.⁊ in eſtu valido ſeu feruoꝛe ploꝛãtes enĩ acutioꝛes voces faciũt q̃ ridẽtes.vt oſtẽ dit ph̃s in p̱bleu. Pueroꝝ etiã vox natãliter eſt acuta.vt ait ariſto.in vi.anĩaliuꝫ li. Pueri aũt ⁊ infanteſ tonãtes vocibꝰ nãaliter mẽtes delectãt. Caſti inſup̱ ꝯtinenteſqꝫ ⁊ v̄gines acutas habẽt voces laſciui aũt ⁊ incõtinentes bubatũ faci unt.vt ait galienus in ſecret⁹. In eſtu etiã magno acutioꝛes q̃dem ſunt voces q̃ꝫ in frigoꝛe ſeu algoꝛe: eo q̃ in eſtu aer ſit ſubtilis.in frigoꝛe vero groſſus. Sic nimiꝝ p̱ oẽꝫ modũ voces ſeu oꝛationes nr̃e in dei auribꝰ acuunt̃ p̄mo vicꝫ flet⁹ lacrimaꝝ ĩ tp̱e.ſcd̃o in puerilitate innocẽtie.tcio in ſtatu puritat⁹ ⁊ ꝯtinentie.q̃rto in eſtu ſeu caloꝛe caritat⁹ diuine. Et tũc applicet̃ ſic. Quatuoꝛ itaqꝫ modis voces ment⁹ nr̃e in diuinis auribꝰ tendunt̃.⁊ citius audiunt̃.p̄mo vicꝫ in nemoꝛe ſolitudineqꝫ ꝯtemplatõis diuine.ſcd̃o in nocte tribulatõnis ⁊ penitẽtie.tercio in tp̱e doloꝛis ⁊ paſſionis domicẽ.q̃rto in fluĩe fletus ⁊ lacrimatõis ſcẽ X Phila.in tractatu de iudicijs febriũ. Cunqꝫ paſſio aliq̃ ſiue doloꝛ intus acciderit in coꝛp̱e paſſio que mox foꝛinſec⁹ euenerit q̃ſi imp̱fecte mĩeqꝫ ſentit̃. Cui⁹ ſignũ eſt qđ refert Galie.li.medi.v. Cũqꝫ inq̃t p̱ acutã q̃s paſſus fuerit: acutioꝛẽqꝫ mox doloꝛeꝫ exterioꝛem coꝛp̱is neqꝫ percipit: neqꝫ ſentit. Febricitãtes etenim doloꝛeꝫ exterioꝝ a poſtematũ ⁊ vlceꝝ min⁹ ſentiũt.vt ait auicenna Per p̄habita aũt dat̃ intelligi q̃ dũ paſſio ⁊ doloꝛ id ẽ memoꝛia paſſionis domicẽ.⁊ doloꝛis int⁹ in mẽte viguerit flo/ rueriqꝫ humana: mox om̃is doloꝛ exterioꝛ coꝛp̱is: nec ſentit̃: nec percipit̃ cruciat⁹ penalitatiſqꝫ mũdana Y Phus in p̱bleu. Qui vehemẽtes coꝛporis ſuſtinẽt paſſiones lacrimaſ nõ emittũt: ſꝫ dentes inmodũ moꝛſus ꝯplicant ⁊ ꝯſtringunt Cauſaꝫ req̃re de ꝯtritione. Sꝫ tũc p̱ p̄habita dat̃ intelligi q̃ q̃ coꝛde ſuo p̱ piam recoꝛdatõeꝫ ⁊ memoꝛiã illas vehemẽtiſſimas xp̄i habuit paſſioneſ dẽtes lacrimaſ ꝯſtringit valide ad deguſtandũ ſuauitateꝫ ꝯſolatõis eẽne Z Iohãnicius yſagoge. Quicũqꝫ immũdi ſanguĩe fuerint ſeu coꝛrupti do/ loꝛẽ ſentiunt. ſꝫ q̃ vehement̃ fuerĩt languidi vl' inſani minus doloꝛoſaꝫ coꝛp̱is ſui ſentiunt paſſionẽ.ſic̃ ait Conſtan.li.de

mel. Senſum tact⁹ impediũt tria hec· viꝫ ſanguis corruptio· valida egrotatõ īſanie qꝫ· ꝛ frenes augmẽtatio. Sꝫ tũc p iſta datˀ intelligi ꝙ qcunqꝫ in corde ſuo immũdi fuerint ⁊ corrupti· ꝛ diu in ſcelere infirmati ſeu etiã mũdana inſania ſeu frene ſi excecati neqꝫ ſentiũt· nec aſſumunt in cor dolorẽ ⁊ paſſionẽ redemptoris nr̃i A a Phs in vi. anĩaliũ li. Vnũ qdqꝫ brutorũ ⁊ irrationabiliũ anĩaliũ ad aſpectũ doloris ſeu paſſionis aliene naturalitˀ ꝯmouetˀ. Per q̃ datur intelligi ꝙ hõ om̃i irrationabili creatura inſenſatior cõpbatˀ q̃ nõ ſolũ dolor ꝓximi nõ cõpatitˀ: ſꝫ nec xp̃i paſſionib⁹ ſeu dolori aliq̃liter ꝯmouetˀ B a Amb. in examẽ. Vbi itaqꝫ thaurus occiditˀ ac mactatˀ eiuſqꝫ ſanguis effuditˀ mox ad eũ locum thauri ceteri ſiue boues clamãdo ꝯfluũt ⁊ cõcurrunt Sic nimiꝝ p om̃ez modũ· ꝛ nos ad paſſionẽ occiſionem qꝫ thauri ꝓ nob̃ diuinit⁹ ymolati deuotis fletib⁹ occurramuſ ⁊ vota nr̃a lamẽtabiliter offeramus C a Galie. li. j. Infirm⁹ cũ de ſua cõualuerit paſſione· ſi vento ꝯcuſſus fuerit intẽperieſqꝫ auraꝝ mox graui⁹ patitˀ· ⁊ piculoſius infirmatur. Per q̃ datˀ intelligi ꝙ dũ xp̃s ꝓ humano paſſus genere vento pulſat⁹ fuerit ingratitudinis nr̃e mox iterato patitur ꝛ piculoſiorib⁹ q̃ ad nos languorib⁹ infirmatˀ D a Plini⁹ in ſpe. natu. Crines vncti ſanguine aut liniti facilius euelluntˀ. Sꝫ tũc p crines cogitationes mentiũ deſignantur Nam ſic crines q̃nto lõgiores fuerint tãto efficiuntˀ molliores vt phs dicit in li. ꝓbleu. Hoc aũt tenendũ eſt de crinib⁹ humanis non aũt ceteroꝝ anĩalium crinib⁹ vel capillis. Sic nimiꝝ p om̃ez modũ cogitationes cordis nr̃i q̃nto in diuĩs meditationib⁹ fuerint lõgiores ſeu ꝓfundiores tanto menti eueniũt delectabiliores. Sꝫ tũc ꝯſequentˀ p ſanguinẽ xp̃i paſſio figuratˀ. Nam ſic ſanguis extra ſuã naturalez ⁊ ꝓpriam regionẽ ꝯtinuo denigratˀ ⁊ penit⁹ deſiccatˀ: in regione vero ſibi ydonea rubeſcit naturalitˀ ꝛ humeſcit queãdmodum refert. Ariſto. viij. anĩaliuꝫ li. Sic reuera xp̃i felix paſſio extra regionẽ ſibi naturalẽ ⁊ ꝯuenientez id ẽ extra mentẽ humilem ꝛ feruentẽ ignorãtia obliuioneqꝫ totalitˀ denigratˀ. ⁊ ab humore cõpaſſionis ⁊ lacrime penitus deſiccatˀ. In regione vero mẽtis humilis· ꝛ deuote q̃ xp̃o ſola creditˀ ꝯuenire ĩpa xp̃i paſſio· ſanguis qꝺez more rubeſcit dilectionis diuine ⁊ humeſcit rore ꝯſolatõis et̃ne. Et tũc applicetˀ ſic. Cogitatões itaqꝫ xp̃i paſſione vncte diuinit⁹ ꝛ linite facili⁹ e carne radicit⁹ euelluntˀ. ⁊ in altudinẽ celeſtis lumĩs erigunt E a Iohes meſue i p̃ p̃cti. Ex ligno valde vſto q̃daꝫ aq̃ in extremitate diſtillat q̃ oẽz dolorẽ corpis ſedat ꝛ tumorez queãd/

modū videm⁹ in lignis humidis q̄ vtiq₃ ad p̄ſentiam ignis q̄ndā aq̄m ī extremitatibꝫ excutūt ⁊ effundūt. S₃ tūc p̱ lignū corp⁹ domicū deſignaꝛ̄. Nā ſic lignū longo ſub aq̄ iacēs tp̄e in lapidē trāſmutaꝛ̄ vt oſtēdit Auicēna li·ſuoꝝ minera· Sic nimiꝝ p̱ oē₃ modū xp̄i corp⁹ diu ſub aq̄ manēs ꝯtritionis ⁊ penitētie ī lapidē vtiꝛ̄ ⁊ in petrā ꝯſtantie fortitudinis valitudīſq₃ etn̄e. Et tūc applicet̄ ſic. Ex xp̄o itaq₃ vſto igne paſſionis aq̄ exſtillat nr̄e redēptionis atq₃ ꝑpetue ꝯſolatōis dolorē ſanās ꝑpetue leſionis tumorēq₃ ſedās ſupbe elationis F a Galie·ſecre·medi·li·iiij. Tutū ergo validū ⁊ ſanu₃ reddiꝛ̄ ip̄m corp⁹ dū aliq̄ꝑ paſſionē ſuſtinuerit ⁊ vicerit aut languorē. Nā dū aliqd̄ corp⁹ corruptōnis q̄cq̄ꝑ in ſe habueꝛit nunq̄ꝑ tutū a ſupueniente lāguore erit. S₃ ſemp̱ debile ⁊ inſanū p̱manere ip̄m neceſſe ē: donec per paſſionē aliq̄ꝑ aut lāguorē ip̄m expurgatū fuerit ⁊ mūdatū· ⁊ ſic p̱ ꝯn̄s tutū efficiꝛ̄ validū at₃ ſanū. Per p̄habita daꝛ̄ intelligi qd̄ xp̄s fortior ē validiorq₃ fact⁹ ex eo ꝙ tā inmanē ⁊ innocenꝛ̄ ſuſtinuerit ⁊ vicerit paſſionē vl' aliꝛ̄· hō itaq₃ tut⁹ validuſq₃ ⁊ ſan⁹ reddiꝛ̄ dū ī corde ſuo patiꝛ̄ id ē paſſionis dn̄ice mēoraꝛ̄ G a Phs ī ꝓbleu· P⁹ deguſtatōe₃ amariſſimi poculi aut liq̄ris ſi liq̄r ē valde amar⁹ īmediate ⁊ incōſequēter ſumpt⁹ fuerᵗ dulc⁹ ⁊ ſapid⁹ apparebit ꝓp̄ꝛ̄ amaritudīs etenī intollerātia₃ p̄mi pocul' ſeu liq̄r⁹ ſcd̄s q̄ ſumiꝛ̄ pot⁹ ſuaueſcit aliq̄liꝛ̄ ⁊ dulceſcit. S₃ tūc p̱ iſta daꝛ̄ intelligi ꝙ p⁹ deguſtatōe₃ id ē meditatōe₃ xp̄i amariſſīe paſſionis dulceſcit mox ⁊ leneſcit amaritudo paſſiōis corl' c⁹ſlib₃ dolor⁹ H a Cōſtā·li·de mel'. Capitis q̄dē paſſio ſiue dolor ē expurgatō toti⁹ corpis oīmq₃ mēbroꝝ. Tendūt enī oēs dolores mēbri naꝛ̄aliꝛ̄ in capit⁹ regionē ibidē appetētes exitū ⁊ meatū. S₃ tūc p̱ caput intelligiꝛ̄ ip̄e xp̄s. Nā ſic caput hoīs inclinaꝛ̄ q̄tuorq₃ de caūs·primo q̄dē mort⁹ ī tp̄e·ſcd̄o in ſōno aut ſopore·tcio ex ꝯſilio ⁊ deliberatione·q̄rto auſcultādi vl' audiēdi rōne.iuxta illud ꝙ ait phs in·iiij·politi·li. Quatuor inq̄t de cauſ capita inclinamus vi₃ dū q̄s ad mortē plectend⁹ duciꝛ̄: dū q̄s ſedēdo ſoporaꝛ̄: dū q̄s ꝯſilio agitaꝛ̄ ⁊ dum q̄s aut audit aut obſtupeſcit aut vecundaꝛ̄ ſup̱ effectu aliq̄ aut euentu. Sic nimiꝝ p̱ oē₃ modū xp̄s nob̄ q̄druplici ꝛ̄ inclinauit ſe· Prīo vi₃ dū ꝓ humano genere patiebaꝛ̄·ſcd̄o dū in mente p̱ deuotōe₃ anīe ſoporaꝛ̄·tercio dū ꝓ redemptione humani generis debilitabaꝛ̄ ⁊ ꝯſilio diuinit⁹ fruebaꝛ̄·q̄rto ob audiendo dū deuote ⁊ fideliter exoraꝛ̄. S₃ tūc ꝯſequenter p̱ mēbra fideles q̄lib₃ deſignanꝛ̄. Nā tp̄e mort⁹ p̄mo oīa moriunꝛ̄ mēbra anq̄ꝑ vita tota exāminata fuerit corp̱alis·teſtante galieno in panchd̄ q̄ ait

Pri⁹ inq̄t vita exťior puta mēbroꝝ moriť anq̄ vita interior finiať. Et ideo ait ꝯmen· ſup illud v. metha. Cor pmū eſt in viuēdo ⁊ vltimū in moriēdo. Dicit mortuo interdū corpore extrīſecus adhuc ſcītilla vite latitat intrīſecus Sic nimiꝝ per locū a ſimili ipſi fideles omēs q̄s mēbra diximꝰ eſſe xp̄i· debent ꝑus ſe morti exponere anq̄ extermineť vita ſpiritualis anīe. Et tūc appliceť ſic. Paſſio itaq̄ ⁊ dolor xp̄i debent eſſe paſſio ⁊ expurgatio cuiuſlibet fidelis homīs ⁊ deuoti · I a

Cōmen. ſup. iiij. methe. Quatuor ſunt q̄ leuitatē efficiūt in corporib⁹ vniuerſis· pmū ē valida inflāmatio· ſcd̄m ē aeris multa inť corpꝰ ꝯmixtio· terciū eſt a ťra valida elongatō q̄rtum ē celi violēta attractio. Nā ſurſū tēdit om̄is ignitio ex naťa· vt ait Theophra. Item aer ē om̄is leuitatis pncipiū atq̄ cauſa· ateſtāte ph̄o in· j· de anīalib⁹. Sꝫ ⁊ corpa vehemēter a ťra eleuata ꝑ leuitate cadere nō poſſunt vt aſſerit ptolo. Item celeſti q̄dem v̄tute ⁊ aſpectu grauida quedā corpa leuia effecta in altā regionē aeris eleuanť· queadmodū recitat alcabiciꝰ in theo· planetaꝝ. Per ꝑhabita aūt dať intelligi q̄. iiij· q̄deꝫ ſunt q̄ leuitatē ꝓmtitudineꝫq̄ efficiūt in om̄i bono ope ⁊ v̄tute· ⁊ in ſufferēdo ſupplicia ꝑpetua ꝓ ſalute· Primū eſt vehemēs amoris inflāmatio q̄ ꝓ nobis miſericorditer eſtuauit. Scd̄m ē aer paſſionis dominice: nā in aere paſſus fuit Terciū eſt a ťrenis elongatio q̄ mentē in deū eleuat ⁊ ſuſtollit. Quartū eſt celi vl' crucis ſancte attractio mediāte q̄ ſe tractuꝝ fore aſſeruit K a

Galie· li· medi· x. Nullū q̄dem venenū ꝑimit aut occidit niſi penetret ipaꝫ cutē. Excipimꝰ tn̄ venenū aranee. Cūq̄ quis ſanguineꝫ ꝯtemplatus fuerit vultū ſuū circularē cōſpiciet pallidūq̄ ⁊ paruū· iuxta illud qd̄ ait algazel ī tractatu de forma ſpeculi. Sanguis inquit facies rep̄ſentat circulares pallidas ⁊ exiles queadmodū pꝫ in his qui ſanguinē ſpeculanť. Sꝫ tūc per ſanguinem xp̄i paſſio figurať· tum q̄a ſic ſanguis mortis in tempore totꝰ intrabiť ⁊ inbibiť intra: ꝯcaua intima q̄ꝫ cordis vt aſſerit ph̄s vj· anīaliū li. Sic nimiꝝ ꝑ om̄em modū xp̄i paſſio mortis nr̄e in hora maxime eſt fidelib⁹ animis inbibenda ⁊ puris cordib⁹ intrahenda. Tum q̄a ſic ſanguis efficaciſſime abluit ſordes cutis corpiſq̄ totiꝰ· vt recitat philaretꝰ in tractatu de iudicijs febriū. Sanguis inq̄t vniuerſa polluit corpora: ſꝫ ⁊ lauat ⁊ expiat vniuerſa. Sic reuera per om̄ia criſti paſſio feliciſſima efficaciſſime ſordes ⁊ peccata diluit vniuerſa. Tū quia ſic ſanguis ē totius vite pncipiū atq̄ mortis vt aſſerit ꝯmen· ſup de mor· ⁊ vi. Sanguis quidē ſanus ⁊ temperatꝰ vitā efficit in hūmanis· ſanguis aūt corruptus vniuſ/

cuiuſq̄ꝫ mortē efficit aut languorē Sic nimirū p̄ om̄eꝫ modū xp̄i beata paſſio vitā ꝑpetuā efficit atq̄ꝫ mortē penes ingratitudinē ⁊ indignitatē ſumpta. Tū q̄a ſic ſanguis corpa excellent dura mollificat atq̄ꝫ liquat Iuxta illud q̄d refert theophi' in tractatu diuer.ar. Ex decoctione q̄deꝫ ſanguis vaſa vitrea & ferrea molliunt. Sic nimirū p̄ locū a ſimili xp̄i paſſio feliciſſima mollificat corda humana more ferri atq̄ꝫ vitri in malicia obſtinata. Sic ergo pꝫ q̄ p̄ ſanguinē xp̄i paſſio figurat. Et tūc applicet ſic. Cunq̄ꝫ ita aliquis paſſioneꝫ xp̄i in anīo fideliter ꝯtemplat cōſpicit & reperiet ſe circularē q̄ntuꝫ ad eternā felicitatem· pallidūꝫ q̄ntum ad cōdignam ſatiſfactionē L a Cōmen·ſup̄ iij·metha. Cunq̄ꝫ luna obumbrationem aliqualē id eſt circulū glaucū ſe obtegentē patitur·mox pluuia ⁊ ymbriū inundatio ꝯmitatur. Certiſſima enim ſumūt aſtraperiti future pluuie atq̄ꝫ ymbris indicia dū quedā glaucedo apparuerit circularis lune climata obūbrantis. Sꝫ tūc p̄ lunam intelligit ip̄e xp̄s. Nam ſic luna terre maculā atq̄ꝫ vmbram iugiter in ſe gerit·iuxta illud q̄ ait ꝯmen·ſup̄·j·de ce·⁊ mun. Illa enim figura q̄ꝫ luna ꝓfert vmbra credit eſſe t̄re macula & figura. Sic nimirū p̄ oēꝫ modū xp̄s ſemp̄ maculaꝫ & vmbrā in ſe ꝓfert in figura cōpaſſionis pariter & doloris. Et tunc applicet ſic· Cunq̄ꝫ ita xp̄us obtectus fuit pallore paſſionis ſue mox pluuia cōſecuta eſt miſericordie & ꝯſolationis eterne M a Auice·li·font' vite. Cūq̄ꝫ celeſtis regio orizontis vehementer alterat & patit· mox cuncta corpa humida puta q̄lia ſunt metalla ſudoreꝫ vident quedam emittere & humorē. Cauſa tangit de ꝯtritōne. Per iſta dat intelligi q̄ ad paſſionē xp̄i q̄ ē orizō ⁊ paſſio beatoꝝ debēt· & ip̄i humidi q̄dem mīa & frigidi malicia ſudorē emittere & humorē cōpaſſionis gratitudinis & amoris N a Auctor li·de imp̄ſſionib' aer'. Paſſiones q̄dem aeris potiora ſue actionis veſtigia relinquūt ī regione calida humida & ꝓfunda. Per q̄ dat intelligi q̄ paſſio vulnera q̄ꝫ xp̄i maiora ſue v̄tutis veſtigia relinquūt in mēte diuio amore calida celeſti dulcedine & rore humida· & in meditando opa xp̄i ſedula ⁊ ꝓfunda O a Yſido·in hiſto·na· Sunt quedā aues q̄ q̄tienſcūq̄ꝫ aq̄m nō intuite fuerit excecant & moriunt in inſtāti. Sed tūc p̄ aues homīes figurant. Nam ſicut aues graues currūt an̄ volatū queadmodū recitat ambro·in examerō· Sic reuera p̄ om̄ia ip̄i homīes auiuꝫ quideꝫ more currere debēt in bono ope & v̄tute an̄ volatuꝫ mortis ſue. Sꝫ tūc ꝯſequenter p̄ aq̄m xp̄i feliciſſima paſſio figurat· Nam ſicut aq̄ in corporibus animat' ē p̄ncipiū vite ſi bene

ꝓporcionata fuerit & eſt p̄ncipiū corruptōis ꝛ mortis ſi in eq̄ta fuerit & inſana·iuxtā illud ꝙ ait platearius li·iiij· Sic nimiꝝ p oēm modū paſſio xp̄i eſt p̄ncipiū atqꝫ cā vite bt̄e dignis hominibꝫ atqꝫ gratis ꝛ eſt cā mortis ꝑpetue peccato/ ribꝫ & ingratis. Et tūc applicet̄ ſic. Homīes itaqꝫ q̄tienſcūqꝫ xp̄i paſſionē nō intuent̄ ipſi mentalit̄ excecant̄ & eternalit̄ morient̄ P a Macrobiꝰ li·de ſomno ſcipionis. Dū quiſ aliquē an̄ ſe occidi ferroqꝫ viderit multas in ſequēti nocte viſiones ſomniarias fantaſticaſqꝫ hēbit . Per q̄ docemur vt dū mortē xp̄i aſpicimꝰ & viſiones ſomniarias cōpaſſionis & doloris iugit̄ ſup eius doloribꝫ habeamꝰ Q a Con/ ſtan·li·vj·medi. Om̄es vulnerati lacteis melleiſqꝫ cibati nul lo obſtāte medicamīe moriunt̄. Per qđ inuit̄ ꝙ xp̄s ꝓ nob letalit̄ vulneratꝰ lacteqꝫ & melle nr̄e deuotionis potatꝰ pari ter ꝛ cibatꝰ felicit̄· & in corde nr̄o morit̄ in ſalutē: eoqꝫ modo q̄ ſup̄ oſtenſuꝫ ē R a Theo·in tracta·diuer·arti. Virga cineribꝫ calidis intincta facilīꝰ flectit̄· & in reſtē tranſmutat̄ Sic nimiꝝ mens humana amarit udini intincta dn̄ice paſſi onis flexibilis efficit̄ ad om̄e v̄tuoſe exerciciū actionis S a Ypo·in p̄noſ. Lacrima infirmi criſim indicat eueniſſe· Per hoc intelligit̄ ꝙ lacrima homīs peccatoris emiſſa ad do lorē dn̄ice paſſionis criſim eueniſſe indicat valoris ꝑpetueqꝫ ſalutis T a Galie·in panth· Cūqꝫ ſanguis igni iniunctꝰ aut immiſſus fuerit fetorē grandē validūqꝫ emittit. Sic xp̄i paſſio ꝓpter ingratitudīē indignitatēqꝫ cupidi & auari fe/ torē interdū efficit ſupplicij ſempit̄ni V a Ariſto.in vj· pollitice·iiij·q̄dem de cauſis caput inclinat̄ require ſup̄ H a Cōmen ·ſup·ij·methe. Pluma ſanguine illiata facilime qꝫ ardet. Sꝫ tūc p plumā intelligit̄ cor humanū· Naꝫ ſic̄ pluma flatu ſurſuꝫ pellit̄·ſꝫ aq̄s difficilime humectat̄. Sic cor huma nū flatu orationis ſurſum eleuat̄·ſꝫ & difficult̄ q̄ntum de ſe eſt aq̄s celeſtis gr̄e humectat̄. Sꝫ tūc ꝯuenienter p ſanguīēꝫ xp̄i paſſio ſignat̄. Nā ſic̄ ſanguis ad interiora defluēs ſang= uinei corpis q̄tuor effectꝰ efficit & relinquit: ſic̄ dicit ph̄s in ꝓbleu· Nā abſorti ſanguīe int̄ vaſa & ꝯcaua cordis corpꝰ ex trinſecꝰ expalleſcit audacia ꝓuenit: corpꝰ caleſcit· & pectus aliqualiter intumeſcit. Cuiꝰ etiā ſignū eſt ꝙ mortui pectora habēt tumentia & inflata. qđ q̄dem ꝯtigit exfluxu ſanguīs ad regionē pectoris atqꝫ cordis. Sic reuera p oēꝫ modū xp̄i paſſio p memoriā aduenīēs pie mēti hos q̄tuor relinq̄t effe ctus. Naꝫ hoīēꝫ expalleſcere facit forinſecꝰ q̄ntum ad mūdi vanitatē audacē efficit q̄ntū ad ferendā ꝓ xp̄o oēꝫ q̄ accide rit penalitatē·mentē incaleſcere facit q̄ntuꝫ ad dīnā caritatē

Ipſumqꝫ coꝛ eleuat ⁊ dilatat q̃ntuꝫ ad diuinitat⁹ ꝓfundita tem. Et tũc applicet̃ ſic. Cũqꝫ coꝛ humanũ paſſione xp̃i celi/ tus fuerit illinitũ: igne diuini ꝑpetuiqꝫ amoꝛis ſinceri⁹ accẽ= dit feliciuſqꝫ inflãmatur X a Auicẽna li vi. In loco qui dem ad quẽ mult⁹ ſanguis fluit doloꝛ illat⁹ minus percipit̃ ⁊ ſentit̃. Cui⁹ cauſa ẽ. Nam locus ad quẽ multus cruoꝛ cõ/ fluxit inebriat⁹ in ſanguine ⁊ humoꝛe Qua ꝓpter doloꝛ ⁊ paſſio minus in huius ſentiuntur. Sed tunc per ſanguineꝫ paſſio chriſti non immerito deſignatur. Nam ſicut in moꝛ/ tuo coꝛpore nullum ſanguinis veſtigium reperitur. Vt in ſexto animaliũ li. Cuius quideꝫ cauſã diuerſi diuerſimode aſſignauerunt. Ait enim Galienus ſanguinẽ poſt moꝛteꝫ in carnis ſubſtantiam trãſmutari. Plius autem dicit ad p̃coꝛ/ dia deſtinari. Sic nimiꝝ ꝑ locum a ſimili xp̃i q̃dem paſſio ĩ moꝛtuo ob peccata homĩe nullum penitus veſtigiuꝫ reperit̃ Et tunc applicet̃ ſic. In eo itaqꝫ coꝛde in q̄d ꝑ deuotam me/ moꝛiã ſanguis domĩce confluxerit paſſionis metus ſi accide rit minus ſentitur pene cuiuſlibet ſeu doloꝛis

De coꝛpore Chriſti Tittulus q̃rtus A

Plinius in ſpeculo naturali. Iſta ergo eſt conditio balſami ⁊ natura ꝙ ſi in ipſo coꝛpora putrida con diantur penitus coꝛrumpuntur. Coꝛpora auteꝫ re/ centia ipſo linita a coꝛruptione atqꝫ putredine totaliter cõ/ ſeruantur. Nam ſicut balſamum viſum clarificat ꝯ ſuo odo re ſerpentes ꝯ buffones fugat. vt dicit yſidorus in hiſtoriis naturalibus. Sic nimirum per omnem modum ipſa caro ꝯ ſanguis chriſti viſum mentis clarificat ꝯ illuſtrat ⁊ motus brutales ſeu ipſos ſerpentes infernales id eſt demones repel lando terrendo quoqꝫ fugat. Sed tunc conſequenter ꝑ coꝛ/ pora putrida coꝛrupti ꝯ immũdi homines deſignantur. Nã ſicut coꝛpa putrida amoꝛo pulluere ſeu liq̃re exſiccari opor tet anteq̃ ad ſanitatem priſtinam reducantur. Sic nimirum per omnem modum ipſos coꝛruptos ⁊ immundos homĩes amaritudine coꝛruptionis. ⁊ penitentie ab humoꝛibus vi/ cioꝛum deſiccari oportet antequam coꝛpus ⁊ ſanguinem in quibus perpetua conſiſtit ſanitas percipiant vel deguſtẽt Sed tunc per coꝛpora recentia pura ⁊ munda. coꝛda deſcri buntur humana. Nam ſicut coꝛpora recentia dum ipſa coꝛ/ pora putrida ꝯtingũt mox ꝯ ip̃a totalit̃ ꝯputreſcũt. Sic eo// dẽ mõ ip̃a pura ꝯ mũda coꝛda hoĩm ꝑuis hoĩb ꝯmũicant̃ ꝯ coꝛruptis ꝯ ip̃a totalit̃ in mente ꝯ in coꝛpe coꝛrũpunt̃. Et tũc applicet̃ ſic. Immũda itaqꝫ coꝛda hoĩm ſi xp̃i coꝛpe ꝑtici pauerint ꝯ ſanguĩe ꝯſtat qꝫ eternalit̃ coꝛrũpent̃ mũda aũt

corda ⁊ corpa a corruptione mortis eterne ꝑpetuo ꝯſeruant
B Auctor. Cunq; pinguedo aliq̄ igni inmittit flāma ꝯti-
nuo intumeſcit. Sz tūc per pinguediez corporalē celeſt pig
uedo id ē corpus ⁊ ſanguis dn̄i figurat. Nam ſic pinguedo
corpalis ꝯuenientiſſime q̄dem nutrit iuxta illud ꝙ ait Ga-
lie. magꝰ nutriūt pinguia q̄ arida. Om̄is enim pīguedo lu
mīs nociua ē. Om̄e lumen in humido pingui impīguedine
q; ꝯſiſtit. Pīguis etiā liquor dolorem corpoꝝ ſedat ⁊ tumo
rem. Sic nimiꝝ ipm corpꝰ ⁊ ſanguis dn̄i mentē eternaliter re
ficit atq; nutrit. Lumen etiam intellectus fouet abilitat di-
ſponit ⁊ om̄ez dolorē atq; tumorē mentis ⁊ corpis abijcit ⁊
repellit. Sz tūc ꝯſequenter ꝑ ignē homo intelligit ꝑua ꝯcu-
piſcentia inflāmatus. Nam ſic omnis ignis velociter tiatur
ꝯbuſtibili nāq; deficiente deficit om̄is ignis. Sic nimiꝝ oīs
homo ꝑua ꝯcupīa inflāmatus in tota vita ſua tā mentꝰ q̄z
corporis citius terminat corrumpit ⁊ finit. Sic ergo pt;. Et
tūc applicet ſic. Corpꝰ itaq; xp̄i ſumptū ab aliq̄ homīe ob-
lectamēto ⁊ vicijs inflāmato ipm magis inflāmari facit: q̄a
tandē ad flāmam ꝑpetui incendij ꝑtrahit ⁊ perducit C
Cōmenta. ſup. i. de gene. ⁊ cor. Oportet itaq; vt id q̄d nutrien
dū ē nutrimēto ſeu ipi nutrito ꝑ oīa ꝯformet. Nutrimentū
etenī ⁊ nutribile ſunt ſimilia in natura. Qd̄ q̄dem intelligē
dum ē de nutrimēto vltime digeſtionis. Tunc enī ꝯforme ⁊
ſimile per oīa ipſi rei fit nutriēde. Sz tūc per nutrimentū cor
porale corpis nutrimentū ipſius anīe vic; corpus ⁊ ſanguiſ
dn̄i figurat. Nam ſic corpale nutrimentum nō eſt ꝯueniens
niſi cū appetitu valido eſurieq; ſumat. vt ait Auicēna libro
medi. vi. Nutrimentū inq̄t eſſe non dinoſcit ꝯueniens nec bo
nū nature ydoneūq; ⁊ aptū niſi cū valido ⁊ magno ſump
tū fuerit appetitu. Sic nimiꝝ ipm nutrimentu; celeſte id eſt
corpꝰ dn̄i nulli homi ꝯueniens eſſe pt̄. niſi cū toto feruido q;
mētis deſiderio appetat. Sz tūc ꝑ ipſum nutribile cōuenient
intelligit ipe homo. Nā ſic nutribile ſiue id q̄d debet nutri-
re calorē hr̄e intenſum validūq; oportet. Sic ꝑ locū a ſimili
ipe homo q̄ ſumere voluerit corpꝰ ⁊ ſanguis dn̄i dēt priꝰ ī
ſe nutrire calorē amoris diuini Et tūc applicet ſic. Oportet ita-
q; ꝙ ipe hō q̄ voluerit nutriri ta; efficatiſſimo nutrimento
corpe vic; ⁊ ſanguīe dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i in om̄ibꝯ celeſti nutri-
mēto in puritate ⁊ mūdicia ꝯformet ⁊ parit vniat D
Conſtan. li. mel. Neq̄q; cibꝯ eſt ſumendꝰ niſi veracit ſentiat
tota fore digeſta ⁊ cōſumpta cibi materia ꝑcedentis. Cauſa
ſtat ī hoc. q̄a q̄mdiu cibꝯ ꝑcedens indigeſtus fuerit cibꝯ ſu-
perueniens digeri minīe q̄dem pt̄. Trahit autem tunc calor

indigeſtū ad indigeſtū ⁊ multiplicaṫ materia atꝫ humor et ꝑ ꝯſequens inficiṫ totū corp⁹. Non ē ergo cibꝫ ſumendus ſi cibus p̄cedens cōſumptus nō fuerit ⁊ digeſtus. Sꝫ tunc per corpalem cibuꝫ cibꝫ miſtic⁹ id eſt domicum corpus figuraṫ Nam ſic cibꝫ corpalis debet eſſe mollis humidus et calidus quēadmodū dr̄ in ſumma de regimine ſanitat⁹. Sic nimiruꝫ ꝑ omeꝫ modū cibꝫ domicus debet eſſe mollis q̄ntum ad intimam mentis delectationeꝫ· humidus q̄ntum ad internam deuotionē calidus q̄ntuꝫ ad diuinā dilectionē. Sic ergo patet ꝙ ꝑ cibuꝫ temporalē corp⁹ dn̄i deſignaṫ. Et tūc applicet ſic. A nullo itaqꝫ hoīm corpus ſumaṫ domīcuꝫ·niſi an̄ per cōfeſſionē ⁊ penitentiā conſumptū fuerit om̄e viciuꝫ ⁊ peccatū E Auicēna libro medi·vj. Os hominis qđ ad tactuꝫ cibi humeſcit et liqueſcit valorem totius vite in eſſe homini indicat et demonſtrat· Sed tūc per cibum corporalē cibꝫ celeſtis id eſt corpus domini figuratur. Nam ſicut cibꝫ corporalis ſimplici modo abſqꝫ condimentis minoris eſt virtutis ⁊ efficacie ꝙ cibus ſpeciebꝫ odoriferis aromaticiſqꝫ condit⁹ Sic nimiꝝ cibus ſpiritualis id eſt dominicū corpus ſimpliciter ſumptū abſqꝫ ſpeciebꝫ odoribuſqꝫ deuotionis ⁊ ſanctitatis minus ꝓdeſt id eſt obeſt. Sꝫ tunc per os corpis intelligiṫ os ipſius mētis· Naꝫ ſic os corpis cibuꝫ totū corporaleꝫ qui ſumiṫ ad debitā nutritionē ordinat et diſponit. Sic nimirum os ſeu guſtus ipſius mētis totum cibū ſpiritualem ad debitā anime nutritionē ordinat ⁊ diſponit. Et tūc applicet ſic. Guſtus itaqꝫ pie mētis que an̄ iſti⁹ ſaluberrimi cibi ſūptionem in dulcedine deuotionis humeſcit feliciṫ et liqueſcit valorem vite eterne ineſſe indicat et oſtendit F Plini⁹ in ſpeculo naturali. Aues quidem ille que cadaueribus putridiſqꝫ carnibus veſcuntur velut vultures et corui ſi recentibꝫ carnibus veſcerentur cōtinuo morerentur. Cui⁹ ratio ſtat in hoc·quia carnes ſeu cadauera putrefacta facilius digeruntṫ ⁊ tranſmutanṫ in ſubſtanciā aliā·carnes aūt recētes dure atqꝫ indigeſtibileſqꝫ ſunt. Sed tūc per aues homīes deſignantur. Nam ſicut aues in alto volantes circulariter mouenṫ non recto motu· nec volatu ſicut pꝫ in aq̄lis ceteriſqꝫ conſimilibꝫ auibus que dum in altas ꝑuenerint aeris regiones volāt tortuoſe circulariterqꝫ mouenṫ· Sic nimiꝝ ꝑ oēꝫ modū ipſi homīes altitudinē p̄ſentis ſeculi tranſuolātes nō recte ſꝫ indirecte ⁊ oblíq circulariter mouēṫ. Et tūc applicet ſic. Illi itaqꝫ homīes q̄ putridis corruptiſqꝫ carnibꝫ ſqualidis voluptatibꝫ veſcunṫ · cū carnē recentē ⁊ incorruptaꝫ id ē corp⁹ xp̄i et ſanguineꝫ indigne ſumpſerit eṫnaliter morienṫ

G Pbs in pbleu. Homies cibati ſunt leuiores q̄ ieiuni Sʒ tunc p cibatōeʒ corpaleʒ ſpūalis cibatio id ē corpis ⁊ ſanguinis xp̄i ſumptio figurat̄. Nam ſic̄ cibatō corpalis hoīem iocundū facit ſic corp⁹ dn̄icum anīam deuotaʒ ineſtimabili q̄dam gaudio ⁊ dulcore placit āqʒ amabilē reddit corā oīm ſaluatore. Et tūc applicet̄ ſic. Homīes itaqʒ corpe ⁊ ſanguīe xp̄i cibati ſpūaliter ⁊ refecti leuiores fiūt q̄ntuʒ ad om̄ia p xp̄i nomīe ſuſtinēda ⁊ agēda. q̄ illi qui a p̄dicta cibatione abſtinēt tam ſalutifera q̄ʒ beata H Phyla in ſūma de regimine ſanitat⁹. Añq̄ʒ cibus ſumat̄ man⁹ ⁊ pedes in hyeme ad ignē optime calefiāt. Sʒ tunc p cibū corpaleʒ corpus dominicū deſignat̄. Nam ſic̄ dulcedinē cibi corpalis duo impediūt vicʒ morbꝰ nimiaqʒ ſaturitas. Dulcia nāqʒ amara vidē tur his qui infirmati aut nimiū ſaturati ſunt. Sic nimiꝝ p om̄eʒ modū dulcedinē atqʒ ſaporē ⁊ corpis ⁊ ſanguīs xp̄i duo impediūt q̄ꝝ p̄muʒ ē infirmitas in peccatis aliud eſt nimia ſaturitas ex rebꝰ trāſitorijs ⁊ mūdanis. Sʒ tūc cōſequēter p man⁹ opa ⁊ p pedes affect⁹ ſeu affectiones figurant̄ Naʒ ſic̄ impedibꝰ ſtam9 ⁊ gradimur in manibꝰ tenemus ⁊ opamur. Sic nimiꝝ in affectionibꝰ ſeu affectibuſ ſtamus ⁊ gradimur ad interitū ſeu ad vitā. Opibus aūt nos tenemuſ ⁊ aut vitā aūt mortē pmeremur. Et tunc applicet̄ ſic. Añq̄ itaqʒ ille cibꝰ celeſt⁹ id eſt corpus dominicū ⁊ ſanguis a nobis deguſtet̄: neceſſe ē vt opa noſtra parit̄ ⁊ affect⁹ igne diuine caritat⁹ felicit̄ attendam⁹ I Galie li. ſecre. 3. Medicina q̄dem taʒ nō indigēti q̄ indigēti ſumme cōfert. Indigentem eniʒ ſanat. nō indigentē ī ſanitate ꝯſeruat. Sʒ tūc p medicinaʒ corpalem ipſa medicina celeſt⁹ id ē corp⁹ ⁊ ſanguis dn̄i figuratur. Nam ſicut medicina corpalis abſqʒ ſufficienti ad hoc diſpoſitione corpis minīe ſūmi debet. teſtāte ꝯſtantino q̄ ait. Nulla abſqʒ diſpoſitōe corpis medicina ſumat̄ eo q̄ ex hui⁹ mors celerrima ꝯſequat̄. Sic nimiꝝ p om̄em modū medicina celeſt⁹ id ē corpus ⁊ ſanguis dn̄i abſqʒ diſpoſitione ⁊ p̄paratione debita mētis ⁊ corpis nō ſūmat̄. Et tunc applicet̄ ſic. Corp⁹ itaqʒ ſumptū pdeſt tā non indigēti q̄ indigēti: nō indigentē enī in ſanitate vite ꝯſeruat meritū q̄ʒ auget. Indigentē vero ſanat eternaliterqʒ ꝯſeruat

¶ De ſancto ſpiritu ¶ Titulus quintus A

Riſto in pbleu. Hō cibat⁹ leuior ē q̄ hō cibo vacuus. Sic reuera p om̄eʒ moduʒ mens ſpūali cibo ſeu grā ſpūſſancti pariter paſta ⁊ cibata leuis reddit̄ ad om̄ia p xp̄i nomīe ſuſtinēda B Egidi⁹ in ꝯmēto. ij. elenco. Hō viuus leuior cernit̄ in ſtat̄a q̄ hō mortu⁹. Sic nimiꝝ

homo ſpiritu ſancto viuificat⁹ leuior ꝓmtiorq; redditur ad omia opa bona faciēda C Aug⁹ ſup pſal. lx. Auis habēs plumas leuior eſt ꝙ ſi plumis careat: ſʒ tunc p auem deſignat̄ homo. Nā ſic auis queq; ſuos claudit oculos cū inferiori palpebra. ſic homo ſpūſſancti gr̄a alat⁹ claudit oculoſ mētis a pte inferiori ita vt ſemper reſpiciat & ꝯtemplet̄ in altuʒ deitat⁹ D Auicēna in li. iiij. de diluuijs Auſter flās t̄ram fecūdat flores euocat: nubes obumbrātes generat corpus debilitat cūcta humectat atq; ex mari flat. Sʒ tūc p auſtruʒ ſanctiſpirit⁹ gr̄a deſignat̄. Nam ſic auſter criſim generat infirmis vt dicit philaret⁹ in tractatu de criſim. Sic ꝯ p omia Spūſſancti gr̄a criſim cauſat languoris anime ꝯ ſalutem vite efficit ſempit̄ne. Et tunc applicet̄ ſic. Gratia itaque ſpūſſancti terrā cordis nr̄i fecūdat q̄ntuʒ ad honeſtam conuerſationē ſeu operationem flores abint⁹ euocat id eſt v̄tutum floridā exercitationē nubes ſeu vmbras generat contra mūdi eſtuʒ & tribulatōeʒ corp⁹ debilitat q̄ntuʒ ad carnaleʒ delectatōeʒ. mentē humectat q̄ntum ad celeſtis gr̄e largitionem. ꝯ ex mari flat id eſt nō tribuit̄ niſi ad amarā cordis cōtritionē E Phs in ꝓbleu. li. Omia q̄dem corpa humectari poſſunt dū attingūt aquā. aer vero minie. Sʒ tūc p aerem figurant̄ tumidi & elati. Nam ſic aer int̄ omia elemēta plures habet intemperies & tempeſtates. vt refert Albertus libro de impreſſionib⁹ aeris. Sic ſuperbi plures patiunt̄ anime & corporis intemperies & tempeſtates: ꝙ aliqui alij homines cuiuſcunq; condititionis & ſtat⁹ humectari poſſunt aqua ſpirituſſancti: preter ſuperbos pariter & elatos F Auguſtinus libro confeſſionum Oleum natat & manet ſuper aquam. ſuper aerem vero minime. Sic reuera per omeʒ modum oleum ſpirituſſancti fertur & manet ſuper aquas humilitatis: ſed non manet in aere elationis ſuperbie & tumoris. Nota ꝙ ſpirituſſanctus comparatur igni propter duodecim proprietates que conueniunt igni & ſpirituiſancto. Sed de hoc require in capitulo de amore. Aſſimilat̄ etiā ſpirituſſanctus ipſi vite. Nam ſicut vita corporalis conſiſtit in duobus. vt dicitur in libro de morte ꝯ vita ſcʒ in humido radicali & in calore naturali. Sic ſpūſſanctus ſiue aduentus ſpūſſancti ſemp eſt cū humore celeſtis gr̄e & calore caritat⁹ diuie Ioh. meſue in p̄. p̄ctica. Hec ē nat̄a vmbre ꝙ corpa infrigidat exteri⁹: ſʒ inflāmat interi⁹. Et iſti⁹ rōnem phs vide tāgere in ꝓbleu. Dicit enī ꝙ frig⁹ ab extra circūſtās ipm corpis calorē ad interiora reuerberat ꝯ refrāgit. Sʒ tūc p vmbraʒ ſpūſſanct⁹ deſignat̄. Naʒ ſic vmbra āmbulātes ꝯ ſeſſos ꝯfortat

Sic nimirum ſpiritusſanctus ambulātes in via celeſtiſ patrie dirigit & cōfortat. ſʒ & feſſos in bono opere conſolidat & reſtaurat. Per vmbrā ergo ſpiritusſanctꝰ deſignatᷣ. Et tūc applicetᷣ ſic. Hec ergo eſt naturalis bonitas ſpūſſancti·ꝙ hominem infrigidat exteriꝰ ɔtra eſtum tribulatōis miſerieqʒ feruorem· ſʒ interius mentē accendit queādmodum inturnam dei dulcedinē & amorem· Nota ſpūſſanctus dᷣ eſſe lumē·viij· de cauſ·ſm viij·ɔditōnes q̄s habet ipm lumen. Prima cauſa eſt: q̄a ſicᷣ lumen aduenieſ lumini·aut nō lucet aut nō lucere videtᷣ·vt dicit Themiſtiꝰ in·iij·de anīa Sic ſpūſſanctꝰ adueniēs cordi mūdano lumine effulgenti neq̄q̄ꝑ emittit radium cādoris lumīſqʒ diuini. Scd̄a eſt: q̄a lumen nō lucet per ſolida corpa & cōpacta vt recitat phs in li·ꝓbleu· Sic ſpūſſanctꝰ nō penetrat ſua immēſa gratia corda obdurata & in malitia obſtinata. Tercia eſt: q̄a ſicᷣ lumen oēʒ ignē cauſat & generat. vt ait ptolo ꝰ in·mj·almaieſti· Sic ſpūſſanctꝰ igneʒ caritatis menti applicat q̄ ipm diuinitꝰ illuminet & accendat· Quarta eſt: q̄a ſicᷣ lumen ē yposſtaſ id eſt ſubiectuʒ ſeu ſubſtātia celorum ſm phm·ſic ſpūſſanctus ē fundamentū omniū floridorum actuū & virtutū. Quinta eſt q̄a ſicᷣ lumen ē cā principiūqʒ vidēdi·ſic ſpūſſanctus ē tota cā deū in p̄ſenti & in futura pr̄ia ɔgnoſcendi. Sexta ē·nam ſicᷣ ſm platoneʒ puris oculis lumen eſt amabile: ſʒ egris eſt odibile ſic ſpūſſanctus delectat & amat oculuʒ pure mentis: ſʒ odit & fugit ad intuitū anime delinquentis. Septima eſt: q̄a ſicut lumen adueniens aq̄ & ſpeculo ꝑ refractioneʒ magis lucet· Vt dᷣ in tercio methe· Sic ſpūſſanctus adueniens cordi aq̄ tribulationis & ɔtritionis humiliato & more ſpeculi depurgato·magꝰ ſplendet celeſti dono munereqʒ diuine. Octaua eſt: q̄a ſicut lumen excellens facit in aſpiciente lacrimationem & ſtrenutationem· vt patet in aſpicientibꝫ ſolem·ſicut recitat phs in ꝓbleumatibꝫ · Sic ſpūſſanctus adueniens menti elicit lacrimam felicis ɔtritionis & ſtrenuationem efficit ſalutifere confeſſionis· Inuocanda eſt ſpiritus ſancti gratia vt ſup̄. Philoſophus in ꝓbleumatibus flatus hominis exore ꝓcedens manus frigidas calefacit· & cibum nimis calidum frigefacit ac ad ſumendum abilem reddit. Sic ſpiritusſanctus a patre filioqʒ procedens opera noſtra informat caritate grataqʒ & accepta facit coram altiſſimo creatore. Sed & cibum celeſtem miſcet & preparat & diſponit vt ipſum noſtra fragilitas ſumere quideʒ poſſit ¶ Philoſophus in ꝓbleu· panis calidus grauior cernitur q̄m panis frigidus. Cuius cauſa eſt: quia in pane calido quedā adhuc aq̄ſitateſ incluſe

remanēt et vapores. Sic reuera coꝛ ſancti hominis ⁊ deuoti qđ vtiqꝫ eſt panis ſuauis altiſſimo creatoꝛi. moꝛe calidi pa=nis graue. i. firmū ⁊ conſtans efficit᷑. qñ igne ſpiritusſancti inflāmatur. Item panis durus cū ad ignem ī caluerit. mox intus caleſcit. exterius vero dureſcit. eſibilioꝛ quidem fit. ru=beſcit & fumeſcit. Sic nimirū ꝑ omnia mens ſpiritusſancto inflammata intus liqueſcit & molleſcit q̄ntum ad internaꝫ ⁊ ineſtimabilem delectationē. exterius dureſcit quātum ad rerum tempalium abdicatōem eſibilis efficit᷑ quantum ad dei miſticam cibatiōem. rubeſcit quantū ad dei ⁊ ꝓximi dilectionē fumeſcit quantū ad feruidam ⁊ obſentinā ōroem

¶ H ¶ Comentator in quarto metheroꝝ. Lapis ignitus denuoqꝫ extinctus in aqua ꝯtinuo ſcindit᷑ ⁊ fetidus efficit᷑. Sed tunc per lapidem deſcribit᷑ coꝛ humanū. Tum q̄a ſicut lapis naĩaliter frigidus ⁊ grauis ⁊ durus. ſic coꝛ humanū quantum de ſe eſt ſemꝑ frigidum eſt in dei dilectiōe. graue in omni virtuoſa oꝑatiōe. duꝝ in obſtinacia ⁊ obduratiōe Ergo ptꝫ ꝙ ꝑ lapidem intelligitur coꝛ humanū. ⁊ tunc applicetur ſic. Coꝛ ergo humanū igne ſancti ſpiritus inflāmatum denuoqꝫ in aquis deliciaꝝ ſuffocatū pariter ⁊ extinctū mox ſcindit᷑ quantū ad eternaꝫ felicitatē. ⁊ fetidum efficitur quantū ad eternam penalitatem Recte ut ſuꝑ. Notandū ꝙ ſpiritusſanctus cōpatur roꝛi. tū quia ſicut in roꝛe ignis celeſtis deſcendit. ſm̄ ꝙ ait auicebron li. fontis vite. Sic ꝑ omnē modum ſpiritusſancto mediante deſcendit in nos ignis ca=ritatis diuine. tum quia ſicut ros omnem ſanat ⁊ ſedat inflationem pariter ⁊ tumoꝛē. ut recitat. Bartholomeus in ꝑma practica. Sic ſpiritusſanctus ſanat in nobis omnem mentꝭ elationem ſuꝑbieqꝫ tumoꝛē. Tum quia ſicut ros magis ca/dit in mane q̄m in ſero. ut dicitur in. 3. methe. Sic ſpiritusſcti gratia magis dat᷑ in mane iuuentutis q̄m in ſero ſenectutis ſeu in veſꝑe. Tum quia ſicut qñ cadit ros ſerenitas ꝯmittat᷑ ut dr̄ in. 3. ꝑte ſumme naturalium. Sic reuera per omnē mo/dum poſt aduētū ſpiritusſancti ſequit᷑ ſerenitas gaudij ſempiterni. Tum quia ſicut ros terram fecūdat. ut refert plinꝰ in ſpeculo naturali. ſic nimirū ꝑ omnē modū ſanctus ſpūs terram coꝛdis noſtri fecūdā efficit. ⁊ ad omnem actū virtu/tis abilitat ⁊ diſponit

¶ Phus in ꝓbleu. Maioꝛ autem ſemꝑ foꝛe ventus ſuꝑ aquas ꝙ in arida cōprobat᷑. Cuius rōem require capitulo de vtilitate Sed tunc ꝑ ventum ſpi=ritusſanctus figurat᷑. Nam ſicut ventoꝝ generatio a mari ⁊ a litoꝛibus et frigidis regionibꝫ incipit. quemadmodum oſtendit phus in q̄rto methe. Inquantum enim ventus ex

humoꝛibus vaporibuſqꝫ cau̅at̄ hꝫ gn̄ari ex mari in q̄ ml'ti
hu̅oꝛes reſoluunt̄ pariter ⁊ vapores. Inquātum au̅t ventus
ex impulſio̅e aeris gignit̄ hꝫ in littore gn̄ari. Nam aer inclu
ſus in maris littoꝛibꝰ aquiſqꝫ ſupuenie̅tibꝰ co̅cuſſus valide
⁊ artatꝰ tādem cum impetu expellit̄ ⁊ totus aer foꝛinſecꝰ co̅
mouetur Inquātum ve̅tus eſt repcuſſio ve̅tilatioqꝫ aeris ab
aere puta frigidi aeris a calido· ⁊ calidi a frigido hꝫ fieri in
frigida regione. Quando eni̅ aliqua regio vehement̄ fuerit
inflammata co̅ſtat quia tunc aer frigidꝰ caloꝛem p̄dicte no̅
paciens regionis inde repellitur· repulſus au̅t aerem obuiā
tem ſibi inuenit q̄ ⁊ a ſe repellit̄· ⁊ ſic tota aeris valde regio
concitatur· ⁊ ideo dici co̅mentatoꝛ ſup·3·methe·in diffinitio
ne venti dn̄s· ventꝰ inq̄t eſt repcuſſio aeris a frigida regio̅e
ptꝫ ergo ꝙ gn̄atio venti ē a maris littoꝛibꝰ ⁊ a frigidis regi
onibus. Sic nimiru̅ p om̄eꝫ modum ſpiritualis et miſtica
ſpirituſſancti gn̄atio eſt in mari co̅tricōis ⁊ pn̄ie a littoꝛibꝰ
quietis interne ⁊ a frigidis regio̅ibꝰ puritatis ⁊ co̅tinentie
Sed tunc co̅ſequenter p aquas afflictio ſeu aduerſitas figu
ratur. Nam ſicut aque naturaliter et maxime reſiſtu̅t ⁊ re/
pugnāt ſiccitas ⁊ caloꝛ: teſtāte pħo ī li· p bleu· q̄ ait· ꝙ aquā
naturaliter duo exterminatur· viꝫ ſiccitas ⁊ caloꝛ. Siccitas
etenim attrahit et imbibit aquā p conſequenſqꝫ diminuit̄
⁊ exterminatur aqua Sic nimirum per omnem modu̅ ipi
afflictioni aduerſitatiqꝫ maxime obſiſtunt ſiccitas carnalis
concupiſce̅tie atqꝫ caloꝛ dilectionis diuine ꝫ tunc conſequē
ter et vltimo p terrā ſiccitas gr̄e deſignat̄. Nā ſicut in terra
naturalis regio eſt ⁊ habitacio ranaꝝ ⁊ ſerpentu̅· iuxta il/
lud qd' ait yſido in hiſtoꝛijs natalibꝰ. Omniu̅ animaliu̅ re/
gio habitabilis ē ſup terram: p̄ter piſces ranas ⁊ ſerpentes
Piſciu̅ nāqꝫ ꝓpria regio eſt in aq̄· ranaꝝ vero ⁊ ſerpentu̅ re
gio terra ē Sic p locu̅ a ſili in ſiccitate coꝛdis ꝓpria ē habi/
tacio atqꝫ rgio natal' canaꝝ infernaliu̅ ẏpe̅tinu̅ Sic ergo pa
tet ꝙ puētu̅ ſpirituſſanctꝰ deſcribit̄· ⁊ ꝙ p aquā md'ana af
flictio aut adu̇ſitas intelligit̄· ⁊ ꝙ p terrā me̅tis ſiccitas ſig/
nat̄. Et tu̅c applicet̄ ſic Maioꝛ itaqꝫ ſpu̅ſſancti gr̄a ⁊ frequē
cia eſt in aq̄s tribl'acōis adu̇ſitatiſqꝫ mu̅dane q̄m in ſiccita/
te celeſtis gr̄e Et tu̅c recurrat̄ ad p̄habita ſup̄. K Pħs
in li· p bleu. Digitus quidem in homi̅e ieiuno maioꝛ cernit
q̄ꝫ in homi̅e cibato ſeu cibo paſto. Cuius ratio tangitur c·
de v̇tute· Sꝫ tunc p digitum ſpu̅ſſanctꝰ ſeu ſpu̅ſſancti gr̄a
figurat̄ Eu̅ q̄a ſicut digitꝰ flectit̄ ⁊ articl'at̄ ad interioꝛa ma
nus: no̅ au̅t ad exterioꝛa· Sic nimiru̅ p om̄eꝫ modu̅ ſpiritus
ſanctꝰ ſp fert̄ ad interiora no̅ v̇ſus ad ext̄ioꝛa homi̅s: ſemper

interiora non exteriora appetendo Tū quia ſicut digito for/
titer omnia tenenť· ſic p omnē modū mediante ſpiritusſan/
cto omnia que beatitudinis ſunt eterne firmius retinentur
Tum quia ſicut omnia q̄ medicare volumus digito demō/
ſtrantur·ſic reuera per omnē modū mediante ſpiritusſancti
gratia nobis celeſtis patria demonſtrať· Patet itaqꝫ ꝙ p di
gitum ſpiritusſcťs figurať Et tunc applicet ſic. Maior itaqꝫ
eſt ſpiritusſancti gr̄a in corde abſtinencie pariter ⁊ ieiuno !
q̄m in homīe guloſo delicijſqꝫ repleto· queadmodū ſup̄ ⁊c
¶ L Plinius in ſpeculo nataliū. Flatus homīs in intenſo
aſpicit frigore qui in calore minīe videbať. Sꝫ tunc p flatum
ſpiritusſanctus figurať· Nam ſicut flat⁹ dulcis attrahit ſer⸗
pentem teſtāte ſolino li·rerū q̄ dicit ꝙ in quoſdam dū dor
mirent ſerpentes ſiliebant indeſerto. Quod quidem accidit
ex dulcedīe flatus eius qui in loco ſolitudinis obdormiuit.
Sic nimirum p om̄em modū· ſpiritusſanctus ſua dulcedīe
attrahit ſibi corda ſerpentina intra fontes celeſtis gr̄e ⁊ flu/
enta· ꝟ tunc ꝯſequenter p frig⁹ ip̄a mētis et corpis puritas
deſignatur. Nam ſicut frig⁹ corpa an̄iata infrigidat exteri⁹;
ꝟ inflammat interius·vt on̄dit philo·in ꝓbleu· Cuius cau
ſa tacta ē ſupra: ſic nimirū p omnem modū puritas homīs
homīem infrigidat exterius in cupiditate ⁊ concupiſcentia
⁊ inflāmat intrinſecus in caritate diuina. Sic ergo ptꝫ ꝙ p
flatum ſpiritusſanctus deſcribiť·⁊ q̄a p frigus mentis et cor
poris puritas figurať·⁊ tunc applicet ſic. Dulcedoqꝫ itaqꝫ ⁊
ſuauitas ſpiritusſancti inflatu puritatis et mundicie feliciť
deguſtatur· q̄ in feruore ⁊ eſtu delicate ⁊ immūde vite men/
tis oculo penitus non videbať· Rcē ut ſ̄. Notandum ꝙ ſpiri/
ritusſanctus compať igni ob multas ⁊ varias rōnes. Dicit
enim egeſipp⁹ ꝙ ignis mobilitatem in cunctis cāt corporibꝫ
teſtāte pħo·in li·ꝓbleu· q̄ ait colerica corpa mobiliora ſunt
⁊ hoc accidit ex eſtus vehemētia ⁊ caloris· Sic reuera p om
nem modū ſpiritusſanct⁹ mobilitatē efficit cūctoꝝ bonoꝝ
operū ⁊ virtutū. Item ſicut ignis eſt cauſa ⁊ principiū oīs
leuitatis·teſtante cōmentatore alexandro q̄ ait in cōmento ſ̄
viij·phi· Aer inquit leuitateꝫ efficit·aerē vero ip̄e ignis leuē
facit. Cauſa ergo ꝓxima leuitatis corpalis eſt ip̄e aer·cauſa
autē remota leuitatis in corporibꝫ nō ignitis ē ip̄e ignis. Ig/
nis ergo ē cauſa ⁊ pn̄cipiū oīs corporaľ leuitatis Sic p locū
a ſimili ſpiritusſanct⁹ eſt pn̄cipiū atqꝫ cauſa oīs ſpūalis mē
tis ⁊ corpis leuitatis. Itē ſicut ignis om̄eꝫ vitā efficit in rebꝫ
tranſitorijs ⁊ mundanis vt ꝓbat calcidi⁹ in thimeo Ait enī
ꝙ lumē celeſte v̄tutē ſuā ſumat ab ignea ꝙ trāſit ⁊ penetrat

regiõez·ſic reuera p omnē modū ſpiritusſanctus totā ſpiritualem vitā efficit i cordib9 mētibuſqz hūanis. Item ſicut ignis inundacōez aeris aq̄ et terre extermiat et elemētorū qualitates excedentes tempat eorundē·quēadmodū aſſerit Auicēna. 3. de diluuijs q̄ ait q elementū inundaret aeris perpetuā cuētationem Elemētū aque p diluuiorū frequētacōem. Elemētum terre p frigoris intēſiōz niſi ignis p̄dictorū elemētorū maliciā tparet. Sic nimirū p omia ſpiritusſanct9 tēpat et mitigat inundacōz aere vaītatis aquā mūdane adūſitatis irā p̄ue cupiditatis. Itē ſicut ignis agilia reddit corpa·teſtāte yſi·in ſcd̄o hiſtoriarū natāliū li·q̄ dicit q corpa cōplexiōis ignee et nat̄e ſuo motu agilia ſunt et curſu. Sic nimirū per locum a ſili ſpiritusſanct9 agilitatē efficit q̄ hō aduenire qz celo poſſit. Itē ſicut ignis totū celū mouet cardies qz celi·teſtante platone de immortalitate aīe·vbi dicit qd̄ ignea nat̄a mouet ipz celū ſperaſqz celeſtes Intelligendū tñ ē hoc· q nō de nat̄a ignis corpal' ſ3 de intelligētia motrice celi q̄ nat̄az ignis hr̄e ꝯprobat̄. Sic p locū a ſimili ſpūſſanctus mouet totum celū·i·totū cor homīs aīm qz totū ad pfectionē bt̄orū opm et virtutū ¶ Item ſicut ignis naturaliter immitatur veneno quēadmodū ſup̄ dictū ē ſic reuera p omēz modū ſpiritusſanct9 nat̄aliter aduerſat̄ ficto et immitat̄ ſceleri et pcto. Itē ſicut ignis ſpūalis extinguit̄ ab igne corpali · ſic nimirū p omem modū ignis ſpūſſancti extinguit̄ ab igne amoris illiciti et mūdani. Itē ſicut ignis celeſtis ſeu ſubliaris ſuā actiōz et v̄tutē nō extēdit in ſurſum v̄ſus celū· ſ3 ideorſū v̄ſus terrā teſtāte ptolomeo almaieſti p̄mo q̄ dicit q ignis q̄ eſt ſub cōcauo orbis lune nullā imp̄mit in celeſtia actionē·ſ3 in infimis puta in regiōez elemētorū ſuā extendit et porrigit efficatiā et virtutē. Sic nimirū p omem modū ſpirit9 ſanctus ſuā vigorē ineffabilemqz v̄tutē nō extendit inalta elationis et ſupbie·ſ3 in infima humilitatis et recognicōis pprie. Itē ſicut ignis ſua nat̄ali actiōe mollificat corpa indurata et indurat mollia et liquata vt oſtēdit auicēna li·ſuorū mīeraliū q̄ dicit q ignis ſua actiōe lapidē mollificat et reſoluit ſi vehemens fuerit ignis et lutū molle in lapidē cōuertit Sic nimirū p omem modū ſpūſſanct9 ſua virtute mollificat mentes et aīos induratos et indurat homines viribus infirmatos. Itē ſicut ignis tripliciter extinguit̄·viz ex defctu rei ꝯbuſtibilis: ex nimio intēſo frigore et ex aqua· vt recitat cōmentator ſup·3·celi et mundo ſic reuera p omnem modū ſpiritusſancti gratia tripliciter in nobis extinguitur · et ſuffocatur. Ex defectu videlicet rei combuſtibilis ·id eſt

virtutum: ex frigore peccatorum. et ex aque carnalium voluptatum
O Item ſicut ignis naturaliter attrahit corpora. videlicet ad ſuam regionem. vt oſtendit auicebron li. fontis vite. Sic reuera per omnem modum ſpiritusſanctus ſua celeſti vehementia ſurſum trahit corda humana ad ſuam regionem. puta ad celeſtia et ſuperna. Item ſicut ignis verus flammam ſuam ſurſum iacet in aere: ſed deorſum videtur flammam ſuam facere in aqua reſpectione ignis eteni poſitus circa aquam flammam ſuam videtur eſtimaturque facere verſus aqua indeorſum dilabendo. Cuius cauſam aſſignat algazel in tractatu de forma ſpeculi. Sic nimirum per omnem modum: actio ſancti ſpiritus in aere quidem ſanctitatis et deuotionis ſurſum videtur facere actionem: in aqua autem cupiditatis et damnabilis voluptatis deorſum. i. ſceleris in forma a malignis mentibus videtur facere ſuam tam beatam ſalutiferam ſalutis videlicet perpetue actionem Item ſicut ignis non habens reſpiraculum ſuffocatur teſtante philoſopho i li. p bleu. etc. et commentator ſuper iiij. celi et mundo. Ignis non emittit flammam ſed fumum cum cooptus fuerit et obtectus. in ſpecie tamen ignis perſiſtere quidem poteſt. patet igitur quod ignis non habens reſpiraculum ſuffocatur Sic nimirum per omnem modum: ſpiritusſanctus non habens reſpiraculum orationis feruide atque laudis in humano corpore continuo ſuffocatur. P Item ſicut ignis corpora que vehementer inflamat rubificat. corpora autem que diminute atque imperfecte inflammat: diſcolorat penitus et denigrat: quemadmodum recitat commentator ſuper iiij. metha. ſic nimirum per omnem modum: ſpiritusſanctus ea que ex toto inflammat corda: rubificat rubore celeſti amore et gratie Ea que autem non inflammat aut diminute puta per ſolum celeſtis gratie contactum: miſticum inflammat: denigrat vtique et hoc nigredine penalitatis miſerieque eterne. Item ſicut ignis omne corpus a putrefactione corruptione que conſeruat. teſtante Galieno ſecretorum primo: qui ait. quod aqua putrefactionis et corruptionis in rebus cauſa eſt ſiccitatis autem calor ſupplendo cauſa eſt ſic nimirum per omnem modum. ſpiritus ſanctus a putrefactione ac corruptione mortis preſeruat eterne Item ſicut ignis maiorem facit flammam in aque quam in ſpeculo. ut recitat algazel. ſic nimirum per omnem modum ſpiritusſanctus maiorem ſue virtutis flammam repreſentat in aqua contritionis et penitentie. quam in ſpeculo felicitatis affluentieque mundane Item ſicut ignis perfectus nunquam eſt ſine ſtrepitu flamma et ſcintillis vt refert philoſophus in li. de mixtionibus elementorum. Sed hoc intelligendum eſt de flamis non ſolum viſibilibus ſeu ſenſibilibus. ſed etiam inſenſibilibus ac inviſibilibus. ſecundum alexandrum ſuper 3. celi et mundo Dum vaporem emittit flammam emittere dicitur: quia vapor ignis flama ignis dicitur

Itē ſcintille quedā ſunt inuiſibiles inſenſibileſq̄ꝫ· licet q̄dam aſſerunt ignē nō ſcintillare poſſe niſi in emiſſiōe q̄rundam parciū corꝑis inflāmati· ptꝫ ergo ꝙ ignis nunq̄ꝫ ē ſine ſtre/pitu flammaqꝫ ⁊ ſcintilla ſic nimirū ꝑ om̄em modū ſpūs ſanctus nunq̄ꝫ eſt ſine ſtrepitu diuīe laudis ſiue caritatis ꝑ cipue ⁊ ſine ſcintillis dilectiōis intne. Et ſicut ignis nō agit· niſi in materiā diſpoſitā ydoneāqꝫ & aptā teſte ↄmentatore ſuꝑ ȝ· methe· q̄ ait ꝙ ignea vis nō eſt calida niſi in materia diſpoſita ⁊ aptata vt ſuꝑ. Sic nimirū ꝑ om̄em modū ſpūs ſanctus ſua virtute nō agit niſi in mentē ad hoc miſtice di/ſpoſitā ⁊ aptatā penitus ⁊ ordīatā. Et ſicut ignis ſupinfu/ſa aqua quendam emittit ſonitū ⁊ fragorē iuxta q̄d ait cō/mentator ſuꝑ ȝ· poſterior· ꝙ tonitruū fragorqꝫ nubiū cau/ſat̄ ex exſtinctiōe ignis in nubibꝰ ꝑ ſuꝑ manacōem aq̄ atqꝫ aqueis vaporibꝰ. Sic nimirū ꝑ om̄em modum ſpiritusſcts ſuꝑ infuſa aqua lacrīaꝝ ⁊ pn̄ie fragoreꝫ ſtrepitūqꝫ emittit deuocōis intne· laudiſqꝫ dīne Et ſicut ignis apit poros om niū corꝑm ad exalandūqꝫ vapores parit̄ ⁊ hūores teſtante pħs in li· ꝑ bleu· q̄ dicit ꝙ ignis apertiuꝰ ſit poroꝝ in cor/pore vno qꝫ· ſic nimiꝝ ꝑ om̄eꝫ modꝰ ſpūſſanctꝰ apertiꝰ eſt poroꝝ mētis nr̄e vt exalare valeat vapor orōis ⁊ deuocōis nr̄e q Item ſicut ignis nunq̄ꝫ aduenit ſine lumīe ⁊ calo re· vt ſuꝑ dictū ē· ſic nimiꝝ ꝑ om̄eꝫ modū ſpūſſanctꝰ nō ad/uenit menti hūane abſqꝫ luīe ↄgnicōis diuīe ⁊ abſqꝫ calore caritatis diuīe. Et ſicut ignis ſinceriꝰ inardeſcit ↄſparſꝰ ſale ⁊ aq̄ ſic nimiꝝ ꝑ om̄em modū ſpūſſanctꝰ ī corde hūano ꝑ gr̄aꝫ ſinceriꝰ exardeſcit cū ꝑ ſalē ↄſpgit̄ correctiōis ⁊ pn̄ie ⁊ aqua ↄtricōis lacrīeqꝫ deuote. Et ſicut ignis nunq̄ꝫ ē inq̄ete: ſꝫ ignis ſemꝑ ē in ſedula actiōe· teſtante ↄmētatore ſuꝑ illū̄ ſcd̄o de gn̄acōe ⁊ corrupcōe Ignis maxīe hꝫ de ſpecie· vbi di cit ꝙ rōe ignis actio ē· ſic reuera ꝑ oēꝫ modū ſpūſſanctꝰ nū quā aduenit cū quiete accidia ⁊ torpe: ſꝫ bonoꝝ oꝑum vir/tutūqꝫ ſedula actiōe Et ſicut ignis nō lucet ī ſole· ſic ꝑ locū a ſimili ſpūſſanctꝰ nō lucet q̄dam ꝑ collacōeꝫ ſue gr̄e in ſo/le felicitatis affluētieqꝫ mūdane. Et ſicut ignis dū perfecte ardet om̄i fumo caret· ignis aūt imꝑfectus fumū ↄmittātē ſꝑ hꝫ· ſic nimirū ꝑ om̄em modū ſpūſſanctus nondū ꝑfecte acceptus fumū habet vanitatis mūdane· ⁊ hoc ex parte pec catricis anime. Spiritus aūt ſanctus ꝑfecte mentem poſſi=dens humanam omni fumo tribl̄acōis moleſtieqꝫ caret. Et ſicut ignis in magna copia vento magis accenditur ignis aūt ꝑuus a vēto penitꝰ ſuffocat̄ · ſic nimiꝝ ꝑ om̄e modum

ſpiritusſanctus p grām in corde homīs augmentat̄·a vento
tribulatiōis et anguſtie magis accenditur. Spiritus autem
ſanctus in mente humana p maliciā diminutus vento tri/
bulationis aduerſitatiſqȝ mūdane penit⁹ ſuffocat̄. Et ſicut
ignis non tenet̄ in manu abſqȝ leſione niſi ipa man⁹ velocit̄
moueat̄ qđ quidē contigit ex hoc q̄a ignis ſuā nō pficit ac/
tionem niſi in tempore ſucceſſiuo in inſtanti etenī non agit.
Sic aūt in pposito eſt·manus enī mota ignē in vnū locum
inferre actionē nō pmittit:ſic reuera p omnem modum ſpi/
ritusſanctus in corde hoīs nō tenet̄ niſi diuerſis virtutū mo
tibus exercitet̄ Et ſicut p fumum demonſtrat̄ ignis·p ignē
autē fumus teſtāte the·ſup·3·poſteriorꝝ q̄ dicit Demonſtra
mus aūt cauſam p effectū vt ignē p fumū. Quando enī fu
mus ē ignis fore dinoſcit̄ effectū p cauſam ſicut fumus eſſe
dinoſcit̄ p ignē. Sic nimirū p omnē modū p fumū deuoti/
onis in eē demonſtram⁹ ſpiritūſanctū·⁊ econuerſo p inha/
bitatiōeȝ ſpiritusſancti fumū in eſſe dinoſcim⁹ ꝯſolatiōis at
qȝ refrigerij ſempiterni Et ſicut ignis cōſeruat̄ in cinere ne
extinguat̄ aut ſuffocet̄·ſic nimirū p omnem modū ſpirituſ
ſanctus in mente hoīs retinet̄ p cinerem humilitatis ac ī ci/
nere recognitiōis ppie vtilitatis. Et ſicut naturaliter ignis
conſumit extermīat diminuit ⁊ exſiccat·ſic nimirū ſpiritus
ſanctus conſumit vicia carnis⸗ exterminat incentīa cuncta
quoqȝ mala diminuit ⁊ peccata. Et ſicut ignis nat̄alit̄ aug/
mentat aerem atqȝ aquā. Olla etenī impleta aq̄ modo me/
dio p ignem ſemp ebullit R ¶ Item aer accenſus ⁊ cale/
factus nat̄aliter augmentat̄ vt ptȝ in veſica ⁊ in ouo⸗que ſi
valde incaluerīt rumpunt̄· ⁊ hoc aere aucto p ignem ſe ni/
mium diſtendente. Et ſicut ignis auget hūores ⁊c̄· Et ſicut
ignis terret cuncta anīalia ſi accenſi fuerint· ſic nimirū per
omnē modū ſpiritusſanctus augmētat ī cordib⁹ fideliū ae/
rem pie deuotōis ⁊ aquā pn̄ie ⁊ cōtritōis. Et ſicut ignis cū
ctas beſtias ferasqȝ ac animalia terret·Si accenſus fuerit no
ctis hora·vt refert yſi·in hiſtorijs nat̄alib⁹ dicēs igne accēſo
in ſolitudīe ſecure obdormiūt hoīes a leonib⁹ ⁊ ab vrſis ce/
teris quoqȝ beſtijs nemoroſis ſic nimirū p omem modum
ſpiritusſanctus terret ſua virtute ⁊ fugat ſerpentes ⁊ beſti/
as infernales. Et ſicut ignis clari⁹ ardet circa aq̄m q̄ abſen/
te omi aqua·vt refert phs in li·p bleu Cuius cauſa tacta ē
ſup̄·ſic reuera p om̄em modū ſpiritusſanctus clarius ardet
ſua gr̄a ⁊ v̄tute circa aq̄s triblacōis ⁊ miſerie q̄ in ſola t̄ra
cordis deſiccata ab hūore gr̄e ⁊ v̄tutis. Et ſicut ignis extin/
ctus extn̄ſecus ſinceri⁹ inardeſcit interius· queadmodū ait

auicebrō li·fontis vite. Sic nimirū p omnē modū ſpiritusſcti
deforis extinctiōe carnaliū voluptatū ſuffocatꝰ pariter et ex/
tinctus interius flamma diuine virtutis exardeſcit ſincerius
Et ſicut ignis flamma ſemꝑ cedit aeri euentanti fertꝰ q̄z ⁊ di
rigit ſm motū aeris cōcitati·ſic reuera p omnem modū ſpūſ
ſanctus· illuc fert q̄ motus deuoti cordis direxerit pia fide·
¶ S Phs in li·p bleu·Ad pmū guſtū cibi aut potus ſtu=
porem quendam interiores mandibule ſentiūt ⁊ dolorē Sed
tunc p guſtū cibi ⁊ potus guſtus diuī ſancti ſpūs deſigna
tur·Nam ſicut ex guſtu cibi et potꝰ ipe humor ſaliualis de
interioribꝰ lingue poris elicit extrahiturq̄z cibali hūido me
diante·teſtante pho vbi ſup qui ait· q ad intuitū cibi ⁊ po/
tus lingua hūeſcit:ad contactū aūt ⁊ ad guſtū cibi ⁊ potꝰ·
multo plus·videntes enī potū delectabilem atq̄z cibū hūorē
de lingua emittimus:deguſtantes aūt multomagis·ſic nimi
rum p omnem modū intam felici guſtu ſpūſſancti elicit ex/
trahiturq̄z de interiori medulla mētis nre q̄dam ſapor miſti
cus conſolacōis dulcedīſq̄z diuine. Sz tūc cōſequenter p inte
riores oris cartillagīes ſeu mandi·potentie interioris anīe fi=
gurant·Nam ſicut interiores mādiblē ſeu cartilagīes ampli
ores latioreſq̄z dentes hnt q̄ exteriores ſiue anteriores ⁊ hoc
ī quolibet anīali ut recitat phs in viij·anīaliū li· Sic nimirū
p omnē modū ipe interiores aīe potencie ſunt ampliores la
tioreſq̄z ad ſumendū rorē celeſtis grē q̄m ipe potentie ſenſi/
tiue Sic ergo ptz q p guſtū ſpiritusſancti guſtꝰ diuīe dul/
cedīs intelligit·⁊ q p interiores oris cartillagīes ſeu mandi/
bulas interiores·potentie anīe figurant Et tunc applicet ſic.
Ad deguſtatiōez itaq̄z ſpiritusſancti:interiores potentie anīe
quendā ſtuporē intus ſentiūt ſup q̄dā ineſtimabili dei dul/
cedie ⁊ ſapore Rcē ut ſup T Phs in li·p bleu·Ventus
quidem magis deſiccat terrā q̄ ſol. Cuius cauſa ſuperiꝰ ta=
cta eſt. Sed tunc p ventū ſpiritusſanctꝰ figurat. Nam ſicut
ventus nō in ſurſum ſz indeorſum circa terrā flat · iuxta il/
lud q ait ꝯmentator in ȝ·methe· dicens·q ventus nō inſur/
ſum nec indeorſum·ſz ſupficialiter v̄ſus terrā. Sic nimirum
p omnez modū ſpūſſanctꝰ nō ſpirat in alta cordiū ſupborū
ſz ſupficialiter v̄ſus tram hūiliū anīoꝝ. Sic ergo ptz q per
uentum ſpiritusſanctus figuratur· Et tunc applicetur ſic.
Spiritus itaq̄z ſanctus magis exſiccat humores tribl̄acióis
⁊ anguſtie·q̄ ſol cuiuſcunq̄z fauoris conſolationiſq̄z mun /
dane·⁊ tunc recurratur ad p̄habita immediate ſup. V
Auicenna libro octauo de diluuijs· Sol trahit ad ſe vermes

ranũculas ⁊ ſerpentes ⁊ alia q̃dam grauia corpa puta aq̃s ſuo radio lumie ⁊ virtute. Notandũ aũt ꝙ nullum graue inquãtum graue ſurſum eleuatur niſi ꝑ motũ tranſmuta=cõnũ inquantum viꝫ terra aut aqua reſoluit̃ et tranſmutatur in vapozẽ·vapor aũt ſurſum latus tranſmutat̃ reditqꝫ ꝑ digeſtiõem ſolis in aq̃·aqua etenim nõ aſcendit in quan/tum aer vl̃ vapor·ſiliter ꝓdicta anĩalia ꝓut in terra iã actu nata ſurſum non aſcendũt·ſꝫ quedã viſcoſitas ſemĩ aria animaliũ eorũdẽ virtute ſolis ſurſum trahit̃ ⁊ in talia anĩalia tranſmutatur. Et ideo ſi aliquis obiceret cõtra ꝓhabita di=cens talia nõ poſſe ſurſum v̉tute ſolis aſcẽdere aĩalia. Reſpõdendum ⁊ dicendũ·ꝙ licet nõ aſcẽdant in forma ⁊ in ſpecie ſaltem anĩalia aſcendũt in forma in ſpecieqꝫ vaporis. Sꝫ tũc ꝑ ſolem intelligimus ip̄m deum. Nam ſicut nil conſpicitur eſſe qd̓ nõ a ſole aut quãtum ad ſuum bene eſſe dependeat· aut cauſetur teſtante platone de immortalitate anĩe· q̃ dicit ſolem gn̄aſſe celum pariter atqꝫ terrã. Sed hoc intelligẽdũ eſt inquãtum ip̄m celum lumẽ ſuum recipit a ſolari corpe terra aũt·i·ea que in terris ſunt quantũ ad totalem ſui gn̄a tionẽ dependẽt a ſolis lumĩe ⁊ calore. Patꝫ itaqꝫ ꝙ nil eſſe cõ/ſpicit̃ qd̓ non a ſole aut q̃ntũ ad ſuũ bene eſſe depẽdeat aut cauſat̃. Sic nimirũ ꝑ om̄em modũ nil eſſe conſpicit̃· ꝙ nõ a deo immediate q̃ntum ad totale ſuum eẽ dependeat ⁊ cau/ſetur. Et ſignãter dico immediate: q̃a ſ̄m beatũ auguſtinũ. Actio dei immediacior ẽ omni actiõe·cauſe cuiuſ̄libet·ſeu a/gentis·iuxta illud qd̓ ait ph̄s in li·de cauſis. Cauſa inquit ꝓ maria plus influit ſuꝑ effectũ q̃ꝫ ſecundaria. Sꝫ tunc conſe/quenter ꝑ ſolis radium ⁊ virtutem·ſpiritusſanctus figurat̃ Nam ſicut radiũ et virtutẽ ſolis q̃tuor impediunt·viꝫ nox·e/clipſis·nebula·atqꝫ nubes·vt recitat auicebrõ li·fontis vite. Sic nimir̃ ꝑ om̄eꝫ modũ aduentũ ſpiritusſancti q̃tuor im/pediunt ⁊ reſtringunt. Primũ eſt vox ignorantie. Secundũ eſt eclipſis peccati et malicie. Terciũ eſt nebula voluptatis· Quartum eſt nubes cecitatis. Conſequẽter aũt ⁊ vltimo ꝑ ſerpentes atqꝫ ranas·ip̄i auari atqꝫ luxurioſi hoĩes deſignã/tur·nam ſicut ſerpentes ſola veſcunt̃ terra herbiſqꝫ ⁊ rore· vt frequenter ſ̄m ambro In exameron li·vij· Sic nimirũ ꝑ om̄em modũ ip̄i auari ſolis terrenis ſubſiſtunt tranſitorijs q̃ꝫ rebus herbis voluptatis mundane ⁊ rore felicitatis ef/fluentieqꝫ mũdane. Et ſic rane doloris in tempore deglutiũt eũ q̃ in capite gerunt lapidẽ vt recitat Belinꝰ li·ducentorũ lapidum. Dicit enim ꝙ in ranis q̃ ſub terris latitant q̃dam lapides in capite ſint reperti: hos aũt lapides eo q̃ ledantur

tēpe deglutire videbanť. Sic etiā p om̄em modū ipi luxuriosi atq; impediti hoīes tpe mortis seu mortifere lesionis deglutiunt eū quē in se gerebāt supficietenꝰ lapidē dānacōis ppetue ⁊ doloris Sic ergo pt; ꝙ p solē ipe deꝰ intelligiť · et ꝙ p radium virtutemq; solis spūſſanctus describiť · ⁊ ꝙ p serpentes ranaſq; ipi auari ac voluptuosi hoīes figurantur ⁊ tūc applicetᷓ sic Ipe itaq; deꝰ spiritusancto mediāte attrahit q̄dem sibi vnūq̄tq; genus hoīm tam auaros q̄; volu ptuosos · ⁊ ꝯsilēs quorūq; vi; scelere damnatos vt sup̄ X Ari · viij · anīaliū li · Inbibiť aūt ipe aer a piscibꝯ non solū p oris attractionē: ſ; p auriū ⁊ p eam que a brātis fit inspiracōem · respirant enim pisces aerem ore ⁊ aure Sz tunc p aerem spiritussancti suauitas designaťᷓ nam sicut aer cū sit leuissimus mollissimusq; oīm corpm acurrēte tñ ventus fieri estimaťᷓ vt refert phs li · ꝓ bleu · sic nimirū p om̄e; modum spiritussanctus seu suauitas spiritussancti cum leuissima et dulcissimaq; fit omniū rez tam spūaliū q̄ꝫ corporaliū · acurrentibus aūt p discrimina huius vite seu a mundanis cordibus acerba nimiū estimaťᷓ. Sed tunc ꝯsequētẽr p pisces hoīes figuranť ᷓ nam sicut pisces cū aqua excocti aut igne assi ocl'os durissimos acquirunt durissimasq; pupillas · vt refert pliniꝰ in speculo naťali · q̄ ait ꝙ pisces dū viuūt molles ocl'os hn̄t valde · ſ; dū mortui fuerint eorū oculi indurātur. Sic nimirū p omnem modū ipi homīes q̄ꝫ diu viuunt vita spirituali · vita inq̄ꝫ anīe: tam diu sunt spūaliter oculi · i · cognicōis pspicatis facilesq; ⁊ illuminati. Cunq; vero ipi homīes spūaliter mortui fuerint vi; ob peccatū · in aq̄ q; deliciarum excocti et igne ꝯcupiscentie adusti mox incognitionis sue oculo penitus induranť · patet ergo ꝙ p aerē spiritussancti suauitas describitur · ⁊ ꝙ p pisces ipi homīes figurantur. Et tunc applicetᷓ sic. Homīes itaq; grām suauitatem q; sancti spūs imbibunt mistice · nō solum oris spūalis gustu: sed etiam ex frequēti v̄bi dn̄i seduloq; auditu · Rcē per om̄e; modū sicut sup̄ Y Phs in li · ꝓ bleu · Inter om̄ia q̄ tangē ⁊ ꝯtrectare possumꝰ corpa · circl's q̄dem magis est delectabiliter cōtrectabilis · Cuiꝰ causam require de felicitate. Sed tūc p circulū spiritussanctꝰ nō immerito figurať. Nā sicut circulus ꝓiectꝰ nō currit nisi ī terra recta ⁊ plana · sic ipe spiritussanctꝰ a pr̄e filioq; ꝓcedens motū ⁊ cursum sue felicissime actiōis nō facit ī terra cordis indirecti ⁊ a deo obliquati: ſ; ī terra cordis recti ab om̄i obliquitate mētis ⁊ corporis retroflexi. Et sicut circulꝰ felicissime moueť ad yma magnos saltus faciendo Circulus nāq; ꝓiectus v̄sus vallē

currit ⁊ ſalit· ſic nimirū p om̄em modū ſpūſſanctus ſaltus validos celeſtis inſpiracōis facit ad yma humilitat⁹ nō autem vſus alta ſupbie ⁊ tumoris. Et ſicut circulus ꝓiectus pmo quidē rectā lineā incurſu ſuo facit· in fine aūt curſus ſui motum circularē deſcribit·videmus enī ꝙ circl's ꝓiect⁹ pmo qdē recto modo tramite q̄ currit· poſtmodū aūt circulariter quieſcit ſic reuera p om̄em modū ſpūſſanct⁹ miſſus primo quidem motū rectitudīs in mente hūana efficit· poſtmodū aūt circlm ꝑpetue felicitatis eterneq̄ beatitudinis effigiat et deſcribit. Et ſicut circl's aque difficulter īmergitur niſi cū impetu iniect⁹ brachij atq̄ ſalt⁹· vt refert phs vbi ſup̄·ſic nimirū p om̄ez modū ſpūs quidē ſanctus difficulter aquis deliciaꝝ immergit̄:niſi cū impetu tēpamēti abſtinentieq̄ ipē violenter deuocōe q̄ anime virtutib⁹ immergatur ſeu deuotiōis violentia aquis fidelis anime impriat̄. Et ſicut circulus in aere quidem delectabiliter rectitudīaliterq̄ defertur·vt refert phs vbi ſup̄·qui dicit·ꝙ delectat̄ aſpectus hūanis in dilectacōe circl'aris corpis in aeris regiōe rectitudo q̄ delationis in alta circl'ariū corpm a proiciente ⁊ ab aſpiciēte delectabilit̄ ocl'at̄·ſic nimirū p om̄ez modū ſpirit⁹ quidē ſcūs delcābiliter defert̄ mētis fidel' aſpectib⁹ oculis·vt infra Sic ergo pt̄ ꝙ p circulum ſpūs figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Delcābilit̄ itaq̄ mentis vi3 intima delectatiōe attingitur deuote anīe miſticoq̄ a tactu attrectat̄:tam feliciter ꝙ iocunde ad et̄na reuera adipiſcēda felicitate ꝑpetueq̄ ſalute Rcē vt ſup̄ Z Galienus ſecretoꝝ pmo infirm⁹ itaq̄ qui puncturā ſenſerit in pedibus ea hora qua mortis rapitur extaſibus viuet vtiq̄ et nullatenus morieẗ. S3 tunc per extaſes corporis deuotio intelligit̄ ipius mentis. Nam ſicut ad extaſim quatuor requiruntur·vt oſtendit Galienus in regiſtro videlicet ſenſuum ebetatio· corporis debilitatio · hominis a mundano ſtrepitu ſequeſtratio · ⁊ ſancta cordis meditatio. De primo ſic ait plato inphedrone· Hebetes fcti ſunt ſenſus ⁊ illumīata eſt rationis tota virtus. De ſecundo ſic ait Apuleius quem ſic phil'in quinto pollitice aſſerit p oraſſe debilitato corpore inquit obſtupeſcimus tota mente · De tercio ſic ait apulei⁹ de morte platonis· Strepitū inquietudīemq̄ mundanā fugim⁹ vt eo exorbati melius pſpiciamus ocl'o mentis celeſtib⁹ inſiſtam⁹· De q̄rto ſic ait auicē in li·fontis vite. Deuote ſummū mētes delectāt deū·pt̄ itaq̄ diligent̄ atq̄ ſollicite applicāti·ꝙ ad extaſim corpis q̄tuor requirunt̄ vt s̄. Sic nimirū p oē3 modū ad mēt⁹ deuocōe3 i hoīe

generandã quatuoꝛ requirunt̃·viꝫ virtutũ ſenſitiuaꝝ extin/ctio coꝛporis infirmatio· homĩs a mundo ſepatio ⁊ ſcta coꝛ/dis meditatio. Sꝫ tunc conſequẽter p puncturã inſtinctus ſancti ſpiritus deſignatur. Nã ſicut punctura in regalibus ⁊ pfectis aĩalibꝰ cauſat ſaltũ·in vermibꝰ contractũ·in ſer/pentibus remoꝛſum·in oculis lacrimã·in inſanis et in fatuis leticiam Dicit enĩ cãis adhibitis phs in li·p bleu· ꝙ ſi pfe=cta aĩalia aliq̃ acumĩe acuant̃ cõtinuo ſaliũt· vermes con=trahuntur ſeu contractum faciunt· in ſerpentibꝰ remoꝛſum punctura talis efficit in inſanis vero ⁊ fatuis leticie quẽdã motũ.Inſani enĩ ac fatui ſignũ tempore eſtus alacritatis le ticieqꝫ emittunt· ſic nimirũ p om̄em modũ inſtinctus ſpũs ſancti ĩpos pfectos ſalire faciunt ſaltũ ad requiẽ vite eterne Inſerpentinis coꝛdibus impaciẽtie ac in obediẽtie ĩ inſanis ⁊ ĩ peccato fatuis leticiã q̃ndã friuolam atqꝫ vanam. Erroꝛ aũt ſoluit̃ in hunc modũ.Erroꝛ inq̃ exoꝛtus·ex eo ꝙ ſupra dictum ẽ·viꝫ ꝙ ſpiritusſanct⁹ leticiã quãdã faciat vanis ⁊c· verum eſt pmiſſiue eo modo ꝙ ,ppha expoſtulat dicens·ex/alta coꝛ populi huius. Sed tũc ꝯſequẽter ⁊ vltio p pedes in tenciones affectiõeſqꝫ hoĩm figurant̃·nam ſicut pedes coꝛpo ris ante aduentũ febris penã quandã ſentiũt ⁊ doloꝛẽ·quẽ/admodũ refert. Galienus ſecretoꝝ li·pmo vbi ait·ꝙ anteq̃ accidit ĩpa febris doloꝛ pedũ validus aſſentit̃ Sic nimirũ p omnem modũ affectiones ⁊ intencõeſqꝫ humane dolere de bẽt ĩpe homo · ſaltem hora tempeqꝫ infirmitatis tempalis ſeu ſpiritualis ĩpius moꝛtis doloꝛem int⁹ ſentiat pñie ac cõ/tritionis amare.Sic ergo ptꝫ ꝙ p puncturã inſtinctus ſpiri tuſſancti deſcribunt̃·⁊ ꝙ p extaſim deuotio intelligit̃·⁊ ꝙ p pedes affectiones intentiõeſqꝫ nõ immerito figurant̃.Et tũc applicetur ſic Homo itaqꝫ ſi inſtinctũ ſpiritusſancti in ſuis affectiõibꝰ intentionibuſqꝫ miſtice ſenſerit ⁊ interne ? extũc vite celeſtis ſigna atqꝫ iudicia cõmitantur ⁊c.Notandũ de=niqꝫ ꝙ lacrima multis modis emittit̃·viꝫ p fumum ⁊ p ven tum per doloꝛem et p moꝛtem ſeu hora moꝛtis inſtantem p reumatis affluxionem·p oclo͛ꝝ apoſtemationẽ ſeu languo/rem·⁊ p immundarum manum ꝯtrectacõem·p humidita/tum in coꝛpe infuſionẽ·p pulueris amari ſeu liq̃ris acetoſi immiſſionem· p aſpectiõem ſolis· p vehementiã amoꝛis tpe nebule?moꝛtis ex infirmatate ,pueniẽtis in tempoꝛe· in ebrie tate aũt infrigidi cibi ⁊ potus ſumpcõe.Product⁹ aũt pro ſinglis in coꝛreſpondẽtibꝰ· Capitlo requirat̃ videlicꝫ ĩ ca·de amenitate ⁊c·

De Trinitate Titulus ſextus.

D Yoniſius li· de celeſti ierarchia. Miſterium nimirũ altiſſime trinitatis vmbrã tranſcendit eſtimaciõem q₃ hoĩm flãmeã ⁊ limpidã noticiã angloꝝ. Damaſcenus li·vi· Ineſtimabilis ꝓueniet aĩabus leticia om̃i iocũditate excellentioꝛ Et hoc ex ãmiracõe quã ſancti hñt ĩ patria cognicõe₃ miſterio feliciſſime trinitatis Plato li·de immortalitate anĩe· ꝑ hunc nũm t̃narium ſoli deo v̾tutis ſue cõgruũ adhibuim⁹ nos magnificare vnũ deũ ſublimũ p̃claꝛum p̃e minẽtem om̃ibꝫ creatis. Cõmẽtatoꝛ in vi·methaphiquãdã mirã fabꝛ́acõem fact⁹ eſt. Iohãnes xp̃ianus ſup pluꝛali triplicitate ſeu trinitate p̃me veritatis p̃ncipij diuĩe Circa cuius eſtimacõe₃ mens humana deficit. Quid autẽ in eo veritatis ſit mercedis ſolis p⁹ hanc vitã coꝛdibꝫ explaneſcet Hugo in gloſa ſup illud. Videmus aũt nunc ꝑ ſpeculũ in enigmate Neceſſe nimirũ eſt vt in hac moꝛtali coꝛꝛuptibili q₃ vita ſolũ credam⁹ ⁊ nõ diſcutiam⁹ ſumme incognita trinitatis·in fut̃a aũt patria ꝓ et̃na retribucõe accipim⁹ vt veritatẽ dei facie ad faciem videam⁹ Richard⁹ de ſcto victoꝛe· Temeritatis quidẽ eſt ⁊ p̃ſumpcõis humane ꝓfunditatem rimari ⁊ abiſſum inſcrutabilis trinitatis: ſperare aũt ſolum crederec₃ opoꝛtet Et caſſio·ſup pſal· Abſoꝛpte ſunt petre iũcti Cuncta quidẽ humana coꝛda q̃ iudicare ⁊ temẽ diffinire trinitatis in viſa ⁊ incognita p̃ſumebãt: ignoꝛantia abſoꝛbuit ⁊ foꝛſitã vmbra ꝑpetua irretiuit. Augu·de trinitate li· vi·vt paulus. Da q̃ nõ licẽt p̃ſumptuoſe aliq̃t ſcrutari aut loqui cõſpicua btĩſſime trinitatis: Cecus q̃dem p̃mo in t̃rã ꝓſtrat⁹ nobis effect⁹ eſt in exemplũ vt p̃mo quidem vtpote ceca ⁊ ſurda·mente·vanitatẽ declinem⁹ felicitatis eterne. Terre ſternamur p̃cioſa ⁊ ſcta moꝛte ⁊ tunc miremur ⁊ delectemur inuiſione trinitatis beatitudĩſq₃ eterne Dyoniſi⁹ li· de diuĩs nomĩbꝫ Cum nõ poſſumus cognoſcere deũ ꝑ q̃d ẽ ⁊ ꝑ q̃d nõ eſt Ideo dicendũ·ꝙ deus in ſe non eſt diuiſus·q̃ꝛ tãs ſic perſonatus nõ eſt varius aut diuerſus vtpote trinitatis eſſencie·ſed vnitate eſſencie trinitate perſone inet̃nũ optimus ⁊ beatus. Cõmentatoꝛ ſup ȝ·methaphiſice. Sicut ſe h₃ oculus nocticoꝛacis ad limpiditudinem ſolaris luminis ⁊ candoꝛem: ita intellectus noſter ad manifeſtiſſima p̃me excellentiſſimeq₃ nature. Cuius vnitatem et virtutis pluralitatem qui ſcrutati fuerint intellectus·quodam infinita pꝛofunditate ſup eius mirabilitatem obꝛuunt̃. Magiſter p̃mo ſniaꝝ. In vna quidẽ ac indiuiſibili ꝑte rõnalis virtutis tres eẽnales potentie ſine diuiſiõe ac ꝑticipatiõe poſſum⁹ repire

videlicꝫ memoriā intelligentiā voluntatē. Non ergo mirum ſi indiuiſibile deitate tres inueniant̄ ordīes pſonales· pr̄ fi/ lius ſpirit⁹ quoqꝫ ſanctus· ſine parcialitate atqꝫ omimoda diſtinctiōe. Simplici⁹ in cōmento ad aliq̄d Relatio ꝛ reſpe ctio pſonarum in diuīs nulli pdicamento aſtrīgunt̄: ꝫ ab om ni hūana ꝛ angelica rōe in infinitū penitus elongant̄. Tho mas de aquino in ſcd'a ſcd'e. Trinitatis obſcuritatibꝫ nulla/ tenus immergamur. Nulli enim creaṫe pſectio adhuc inno tuit vbi dei in diuinis ſumma generatio. Boetius li· ſuo de trini· Perſcrutatio ſiquidē alte ꝛ incōprehenſe trinitatis im poſſibilis eſt ꝛ inaudita tam ex parte ſui: eo ꝙ nil altius nil ſublimius ē q̄ ex parte nr̄i: q̄a virtus nr̄a inaudita fragilis ꝛ nulla eſt. Orige· li· de obſuantia mandatorum. Ter quidem ꝓpha ipa beata cherubin ſanctus alterutrum aſſerit cōclama ſe· vt ſic trinitatē ꝛ miſteriū trinitatis induceret· ꝙ niſi ſub tipo ꝛ figura nullatenus innoteſcat. Dyoniſius li· de diuīs nomībꝫ· veritati trinitatis cōgruit deū nō dici triplicē: dici vero trinum eo ꝙ triplicitas attendit̄· trinitas vero plurali tatem ſubſtantialitatē inferat aliq̄lem Augu· de trini· omēs ergo perfectiōes que ī deo ſunt· puta intelligere miſereri ꝛ huiuſmodi nōne idem ꝙ de⁹ eſt ſunt penit⁹. Cur ergo hūa/ na fragilitas pſumit ambigere pſonalitates diuīas· plurali tatem aūt ordnam penitus nō habere Hilari⁹ li· ſuo de trini· Sicut enim deus in ſua incarnacōe in vita ꝛ ī morte miſera/ bilis ꝛ incognitus apparuit ſic in fine eēncialitatis veritate infinite eſſe mirabilitatis omī intellectui innoteſcet. Augu· li· de trini· O immenſe deus nullus ſane ſi te pfecte agnoſce/ ret viueret in hac vita. Tu aūt dn̄e tue veriſſime vnitatis ꝛ altiſſime trinitatis abſcōdiſti veſtigia: quia homo ferre· nō poſꝫ diuīitatis ignicula. Boecius li· de trinitate. Mentiunt̄ nimirum Ebyon marcion· cherinthus: qui equalitatē ſin/ ceriſſime trinitatis inequalibꝫ ſcrupulis ꝫm exceſſum acce/ perant ꝛ defectum dicētes ꝫm ordīem pſonarum maioritatem ꝛ minoritatem ipi ineſſe altiſſime deitati. Dyoniſius de cele ſti ierarchia capit'lo·3· Impoſſibile eſt nobis altiſſime trini/ tatis radiū niſi aliq̄ velamīe nr̄e ignorantie obumbratū in/ tueri· Gregor̄· in dyalogo· ad petrū dyaconē· vt candorē ſo/ lis rutilantis poſſis inſpicere tua manu ſtudes intuitum ob umbrare· vt ergo puritatem limpidiſſime trinitatis valeas intueri manus applica diuī obumbraculi ac opis virtuoſi. Hugo ī dydaſcolicon li· vii· Cum triplex celum ſcīa theo logica ac phica conteſtet̄ celū viꝫ ſtellatū· empireum ange/ lorum. Nichilominꝰ tn̄ ē ꝛ celū btiſſime trinitatis in q̄d nullꝰ

ſanctorum pſiſtere comꝓbatur. Magiſter in ſentencijs di/ſtinctiōe ij li· de creatione angeloꝝ. Conſtat angelum in celo nō fore creatū eo ꝙ in puncto et in inſtanti ſue creacōis dixerit aut nam ꝓruperit in hec verba. Celum conſcendaꝫ ſuper aſtra celi ⁊c̄· Hec quidem dixiſſe ſibi nullatenus congruiſſet ſi in celum potentialiter iam actualiterqꝫ fuiſſet. In cuius rei euent⁹ euidentiam celoꝝ eſt diuiſio acquirenda· queādmodum ſup̄ patuit Celum etenī trinitatis appetiuit aſcendere ⁊ vſurpatiue ⁊ fraudulent̄ deuictus ſuꝑbia ⁊ tu/more concupiuit·aut quia fortaſſis ſꝫm egidium nō localitē neqꝫ ſitualiter ſed v̄tualiter qdem· ꝙ habere non potuit; aſſe qui cōcupiuit. Augu· de trini· En nunc dulceſſit miſterium ſumme gaudiūqꝫ trinitatis: locut⁹ eſt dn̄s ut ait legiſlator· aſcende in montē viſionis ⁊c̄· Beda ſuꝑ illud iheremie. Ducam te in ſolitudinē ⁊ loquar tibi ad cor dicit· Educit nāqꝫ mētem hoīs in amenitatē perpetui decoris ⁊ ſolitudinis: dū ſue quaſdam p̄ōn̄dit ſcintillas ⁊ veſtigia dulciſſime diuīta/tis ⁊ feliciſſime trinitatis· Augu· ſuꝑ gen̄ Aderant tres viri quos videns abrahā vnū adorauit· zara poſt tergum oſtij· ſubriſit ⁊c̄· Aug⁹ li· de trini· dei. Repti ſunt enim fontes ī acbaia qui in nocte frigent ī die calent· medijs aūt horis inter nocturnum et veſꝑm exſiccant̄. Strabus ſuꝑ gen̄· ad litterā Dicetur aūt in ſtatu patrie ſpeculum iſtud. Deus trinitat⁹ maieſtatiſqꝫ eterne. Ingredere benedicte dn̄e ꝓfundiſſimam trinitatis deitatiſqꝫ abyſſum vt ſuauitatis perpetue ⁊ dul/coris ſolatium percipias infinitum. Auguſtinus ſuꝑ iohan/nem Egredietur ⁊ ingredietur ⁊ paſcua inueniet ⁊ cetera dicit· Glorificati quidem ⁊ beatificati in ſtatu felicitatis eterne ingredientur abyſſum trinitatis et egredietur ⁊ paſcua inuenient in chriſti beata humanitate· Auguſtinus li· retra/ctationum. Tua immenſe deus victus dulcedine ⁊ virtute gentilitatiſqꝫ detectus errore verba agnoui vanitatis dudū platonis ſentencia actenus prolata· ſed nutu dei ⁊ ſinceritate cordis mei feliciter emendata. In principio inquiens erat verbum ⁊ verbum erat apud deum totum proſequēs mo/dum· ordinemqꝫ verborum vſquequo ad locum· ⁊ verbum caro factum eſt· heccine quidem trinitatis ſe niſi ad verita/tis indicia ex ip̄a ſentencia p̄habita ⁊ diuīa Remigi· ſuꝑ iohannē· diuidit verbū vbi dicit̄. Rogo pr̄ vt hi vnū ſint ſicut ⁊ nos vnū ſum⁹ Ex hoc ſabelli⁹ ſui exordiū exhauſit erro/ris q̄ auſus ē dicē ⁊ tenere· p̄lalitates exceſſiue ī diuinis· Cū enī dixit· rogo vt vnum ſint ſicut ⁊ nos vnum ſumus ⁊ ip̄e

ſemp exauditus fuerit ꝓpter ſuam reuerentiã ideo ipi vnũ impartibile indiuiſibileqꝫ fuiſſent ex deſtructione igit̃ conſe quentis vt ip̃e aſſeuerit relinquit̃ ꝙ deus non ſit vnus nec trinus ſꝫ diſiunctus multiplicit̃ ⁊ diuiſus. Cuius quidẽ er roris exhortatiuã maliciã repies infra. Augu. li de trinitate Locut⁹ ẽ dñs ad ꝓphã dicẽs. Añ me non eſt formatus de⁹ ⁊ poſt me non erit hec verba falſe ſumens. Arrius dicit Si pater dixit mentit⁹ ẽ. quia poſt eũ eſt de⁹ puta fili⁹. Si fili⁹ dixit mentitus ẽ quia a veritate tranſijt nam ante eũ erat pater deus. Relinquetur ergo vt ſatis fiat fidei xp̃iane ꝙ v̾ba diuini eloquij non interdũ vni perſonarũ ſꝫ totali conue niant trinitati. Tota nanqꝫ inſimul ſumpta trinitas pſona rum contexit ſeriem pſonarum. vnde hec verba nõ huic p ſone aut illi ſed toti conueniũt trinitati. Auctor li. de cauſis. Monas gignit monadem et tamen ſuum in ſeip̃m reflectit ardorem. Nam pater in diuĩs generat filium gignitione na turali in ſeip̃m reflectens amorem ſpiritusſancti Boeci⁹ li. ſuo de trini. Nam de aplis ip̃a veritas ait. Rogo pater vt hi vnum ſint ſicut ⁊ nos vnum ſumus. ⁊ ſubiungit. Scio pat̃ quia ſemper me audis Circa hoc therintus qui omnĩo plu ralitatem extra feliciſſimã trinitatẽ poſuit in diuĩs. ait enim ꝙ p̃ce xp̃i quẽ pater ſemp audiuit diſcipuli vnũ facti ſunt eadem videlicet ydemptitate q̃ pater filius ſpiritusſanctus vnum ſunt eſſencialiter in diuĩs. Nunc aũt ſic eſt ꝙ apli q̃ uis caritate cõiuncti eſſent. nichilominus tñ eſſencialit̃ plu raliterqꝫ diſtincti erant Ergo ut ip̃e falſe arguit. autumatqꝫ therinthus. Ip̃e pater filius ſpiritusſanctus eẽncialit̃ plures erunt. Cuius quidẽ erroris euidentia videbit̃ mox infra Au guſtinus de trini. De trinitate aũt nil temerarie eſt dicendũ ſe ſolum pie fideliterqꝫ credendũ. Magiſter in ſentencijs Fi lius quidem miſſus eſt et non pater. non enim adhuc diuiſi ſunt ſꝫ incarnationẽ ſue ꝓlis totũ confluxit oĩm vt creditur miſterium trinitatis Simplicius in p̃dicamentis. Inertes iu re diximus qui ſubiectũ ſuppoſitumqꝫ in diuĩs termĩs rela tionis reſpectibuſqꝫ coniungunt Cetera oñia require capi tulo de diuinitate. Item de trinitate.

Plato li. de ordĩe vniũſi. Numer̃ quidẽ t̃nariũ A oẽs antiq̃ aggreſſi ſunt dicere principiũ ⁊ finẽ oĩs rei tam gñabilis q̃ ingñabilis ⁊ corruptibilis ſecũ dum vniũſitatis ordinẽ ⁊ naturam. Omẽs etenim res vt anax mandus ait. ẽ numerus tripliciter ſectus ſeip̃m mouens ab aliquo alio ente motus. Quor̃ declaratio tangit̃ infra capi. de veritate. In omni etiaꝫ corpe trinitatis quedam apparent

veſtigia inquantũ omnis res ex tribus conſtat pñcipijs & triplex eſſe in ſe includit. ⁊ inquantũ in pñcipiorũ finaliter reſoluitur trinitatē Quã obrem om̃es ſapientes conati ſunt dicere ip̃m nũm eſſe principiũ mediumq₃ et finē vniuerſaliter oĩs rei. S₃ tũc p numerũ t̃nariũ ſiue trinũ beatiſſima trinitas deſignat̃. Tum quia ſicut nũs trinarius ē aptus ⁊ nõ clauſus quãtum ſunt alie ſpēs numeri vt refert Calcidius in thime. Sic nimirũ p om̃em modũ ip̃a beata trinitas ĩ diuĩs ē apta ⁊ patula ad fundandũ lumē perpetue viſiõis. tũ quia ſicut trinitas nũalis eſt intermĩata. iuxta illud q̃d ait phs li. de ariſmetrica. numerus inquit trinarius non eſt terminatus nec obcluſus aliquo termino nec finitus. quemadmodũ numeri pares ⁊ cõpleti. Sic reuera ip̃a feliciſſima trinitas nullo eſt fine termĩata. ſ₃ ineternum pmanet vt ip̃e ex nat̃a diuĩtatis agnoſcit intellect⁹ remq₃ hũanum. Tum q̃a ſicut numer⁹ t̃narius ē acutus ſicut ⁊ quilibet triangularis figura. vt ait cõmentator in. 3. celi ⁊ mũdo. ſic nimirũ p locũ a ſimili ip̃a trinitas beata miſterialiter q̃dem ⁊ ſpũaliter eſt acuta. cuncta ſua immenſitate ſcindens corda hũana in preſenti q̃dem vita et maxime in fut̃a. Sic ergo pt₃ ꝙ p numerũ trinariũ ip̃a beatiſſima trinitas deſignat̃. Et tũc applicet̃ ſic. Omnis itaq₃ ratio angelica vi₃ ⁊ hũana pfitetur ip̃am ſummã trinitatem eſſe pñcipiũ quãtum ad creationem. finē ad ſaluationem om̃is rei create ſeu cuiuſlib₃ creat̃e B Philoſo. in. vj. anĩaliũ. li. Res ſiquidem aĩata ꝯſiſtit ĩ trib⁹ In calore vi₃ in vita & in aĩa. Ex aĩa nãq₃ pcedit vita. a vita autē puenit ip̃e calor. Sufficientia aũt iſtius dicti ſtat in hoc ꝙ dum aĩa fuerit abſq₃ corpis ſui vitã ip̃m corpus aĩatũ imperfectum erit. Siĩiter vita abſq₃ calore imbecillis et fragilis eſt vt aſſerit conſtantius. Igit̃ ut ip̃a res aliqua anĩata perfici valeat ⁊ cõpleri neceſſe eſt vt hec tria p̃habita ꝯueniãt ⁊ cõcurrant anima vi₃ ⁊ vita ⁊ calor. Per p̃habita datur intelligi. ꝙ vt perfectio trinitatis plenius eluceſceret neceſſe erat tres perſonas concurrere in vnitatem eſſencieq₃ diuine videlic₃ animatorem patrem. vitam filium. calorem ſpiritumſanctum Rcē ut ſup̃ Notandum aũt ꝙ ſ₃m boecium in lib. ſuo de trinitate. veſtigia trinitat⁹ beate in cunctis entibus corporalibus innoteſcunt. Quis enĩ ambigit: quin in vna quaq₃ re animata q̃m in animata ſit triplex eſſe: vi₃ eſſencie exiſtēcie ⁊ conſequencie. Multiplicas tamen conſequencie eorũ nec diuerſificat nec variat vnitatem entis ſubſequẽtis. Eſſe eſſencie eſt eſſe principale vniuſcuiuſq₃ rei in ſe continens virtualiter eſſe exiſtencie ⁊ eſſe ꝯſequencie Eſſe vero exñcie

eſt eſſe actuale q̄ res ip̄a actualiter ē atq; ſubſiſtit Eſſe conſequēcie eſt eſſe qd̄ ꝯſequit̄ ad vtrūq;: videlicȝ eſſe accedētiū accentium corporaliū qualitatū. ⁊ ideo ſubiungit boecius vt ſup̄. In vna quaq; re triplex eſſe euidentiſſime repitur: vicȝ q̄ eſt. ⁊ q̄d ē: ⁊ ẜm ꝙ ē. Eſſe nimirū eſſenciale eſt quo res ē. Eſſe exñcie eſt ꝙ res: ſed eſſe cōſequēcie ē ẜm ꝙ res ē. his enī tribus enciat̄ ⁊ ꝑficit̄ vnaqueq; res. Per ꝓhabita intelligit̄ ꝙ ſicut ad ꝑfectionē trinitatis triplex eſſe ꝓſuponit̄. videlicȝ eſſe ꝑſonale patris qd̄ deſignat̄ p eſſe eſſencie. eſſe ꝑſonale filij qd̄ deſcribit̄ p eſſe exñcie eſſe autē ſpūs almi qd̄ figurat̄ p eſſe adiacencie Reſpiciendo ſup̄. C Phs in p̄mo geometrie. Corpꝰ triangulare ſeu corpꝰ aliq̄ trigenatū. tres hȝ ſpeciales p̄ceteris corporibꝫ q̄litates. nam difficulter quidem in terra currendo mouet̄. difficulter etiam in aere p iactum vētilat̄. & a remotis aſpicienti circulare totaliter eſtimat̄. Sȝ tunc p corpus trigenum ſiue triangulare trinitas ꝑſonarū intelligit̄ in diuinis. Nam ſicut magis leditur q̄ offendit ad corpus angulare q̄m qui impingit ad corpus circulare ſeu concauum atq; planum. Sic nimiꝝ p om̄em modū magis leditur in infinitū q̄ntum ad eternam penalitatē qui ip̄am beatiſſimā offenderit trinitatem: ꝙ̄ qui quantūcunq; humanam offenderit maieſtatem. Sic ergo pꝫ ꝙ p corpus triangulatum ip̄a feliciſſima trinitas figurat̄. ⁊ tunc applicet̄ ſic. Trinitas itaq; in diuinis tres ſi fas ē dicere hȝ ineffabiles q̄litates. Nam nunq̄ꝫ moueri poterit a perpetua firmitate. Nequaquā ventilatur in aere elationis & ſup̄bie. ẜ intuentibꝫ in ſtatu prime ad circulum verget conſolationis beatitudiniſq; eterne Rcē vt ſup̄ D Yſidorus in hiſtorijs natalibus. Cunq; leo venaturꝰ in mōtibꝫ tres ſaltus poſt predā facit q̄ cum ſi feram aut beſtiam non apprehenderit eā amplius infeſtare inſequiq; deſiſtit. Sed tunc p leonē homīeȝ cōuenit deſignari. Nam ſicut leo moriēs amariſſime plorat. Cignus aūt dum morti appropiat dulciſſime quoq; cantat vt recitat ambr̄. examerō li. iiij. Sic nimirū p omnē modum homo more leonis mente tumidus ⁊ elatus: cū morte ꝑ occupatus fuerit: flebit eternaliter ⁊ lugebit: humilis vero & depreſſus aquis ttibulationis et miſerie more cigni immerſus parit̄ ⁊ intinctus imperpetuū exultabit. Sic ergo paꝫ ꝙ p leonē intelligit̄ ip̄e homo Et tūc applicet̄ ſic. Homo itaq; in capiendo predā beatitudīs et̄ne tres ſaltus facit p fidem credēdo videlȝ trinitatē ꝑſonaꝝ in diuīs. p̄rem filiū ſpiritū quoq; ſanctum. per quos quidem ſaltus ſi felicitatem non apprehenderit ip̄am ineternū deſerit ⁊ amittit. Cōmentator

in primo phi. Conſtat quod anima intellectiua impartibilis eſt et indiuiſibilis ex natura. nichilominus tamen tres anima vir- tutes eſſenciales implicat. viz virtutem rationis. ſenſibilitatis et vegetationis Non ergo mirum ſi indiuiſibili deitate tres di uine virtutes atque perſone. diſtincte quidem ſecundum perſonalita- tis formam. vnite tamen in eſſencia ſecundum diuine eſſencie veritatem ipſa quidem diuina vnitate ſalua et integra indiuiſibiliterque e ternaliter permanente Recurrendo ſuper F Ptolomeus al maieſti primo. In omni quidem corpore luminoſo tria ineſ- ſe naturaliter ſunt reperta. viz quedam virtus inſenſibilis et occulta. lucis ſplendencia. et caloris vehementia. virtus quidem alia non ſentitur. lux autem et calor luminoſi corporis ſentiuntur Quem- admodum in ſole cernitur. quod nimirum tria hec in ſe habere demon- ſtratur. Nam quedam virtus occulta in ſole fore oſtenditur que occulta agit in corpora vniuerſa. quam nemo ad ſenſum perci- pit nec ſentit. Sed et lux et calor inſunt huic horum etiam nullum ſine altero eſſe poteſt. ſed vna cum corpore luminoſo indiuiſibiliter vniuntur. Sic nimirum per omnem modum in dei limpidiſſima diuinitates tres perſonales virtutes eſſencialiter et realiter ſunt reperte. viz paternitas quam nemo numquam vidit. filialitas que vtique in terra apparuit. et ſpiritusſancti pietas que in ſpecie ig- nis viſa fuit. Pater nimirum inuiſibili incogniteque virtuti filius lumini et ſplendor. ſpiritusſanctus calori non immerito comparatur. et hee tres perſone. vnitatem ydemptitatem que eſſencie eterna liter ſortiuntur G Commentator tractatu de ſubſtancia orbis. Erraſſe viſe ſunt qui vnam et eandem rem numero plurifica ri opinati ſunt. eo quod trina dimenſio eſt vel ineſt omni corpori ex natura. Longitudo etenim ſuperficies et profunditas potius con- trahuntur quam diuerſificant et variant ipſam rem. Sed tunc per tri nam dimenſionem ipſam deſignari conuenit trinitatem. Nam ſicut trina dimenſio cum ſubſtantia corporis dimenſio naturam ad ſubſtantiam que pertingit: Iuxta illud quod ait magiſter h degandauo inquit Quantitas quidem magis profundatur in ſubſtantiam quam aliquod entium alio cum accidentia enim non immediate ſed mediante quantitate dimenſionibus que in ſubſtantia ſunt radicantur. Sic nimirum per omnem modum ipſa trinitas in diuinis vſque ad fundum diuinitatis et abiſſum peruenit inſeparabiliterque pertingit. Sic ergo patet quod per tri- nam dimenſionem figurari conuenit trinitatem Et tunc ap- plicetur ſic. Execrabiliter igitur damnabiliterque oberrant hi qui vnam et tantam indiuiſibilemque diuinitatem plurificari aſſerunt. ex eo quod diuinitati incertum credunt miſterium trinitatis per

omnia vt ſupra H Cometatoꝛ ſup ȝ·metheroꝝ vt aũt fiat validum tonitruum fulmenqꝫ iaceatur ſubitum ⁊ perfectum: neceſſe eſt vt plures nubes maxīe aũt tres ↄueniãt ⁊ concurrant. In vna aũt nube ſolus vapor difficulter accēditur· ⁊ accenſus difficulter expellitur. Pluribꝰ aũt nubibꝫ concurrentibus vapor intra nubes obcluſus valide inflam matur quemadmodum videmus· Coꝛpora pluribꝫ tegumẽtis obtecta intus vehementius incaleſcunt· vapor inſup ſic accenſus velocius vehementiuſqꝫ expellitꝰ. Pluribus namqꝫ nubibꝫ confluentibꝫ interior nubes valide exprimitꝰ ⁊ artatꝰ Et ideo in ſe contentum vaporem cicius exprimere cõprobatur·ptꝫ igitꝰ aũt ad hoc· ꝙ ſic in aeris regione tonitruum eueniat ſiue fulmen validum ⁊ ꝑfectũ· neceſſe ē vt ad minꝰ tres nubes confluant ⁊ concurrant. Ad cuius etiam maioꝛē euidentiam notãdum eſt· ꝙ multiplex philo·erat ſeñia ſup tonitrui ⁊ fulmīs generatione. Quibꝫ viſis principale ꝓpoſitum innoteſcet·ait enim plato·Sequaces quoqꝫ ionichi ap pulegius demoſtenes ⁊ leucippus·tonitruũ nil aliud foꝛe ꝙ̃ terroꝛē malignoꝝ ſpiritũ ⁊ hoīm a deo ꝓ eoꝝ peccata ſcelereqꝫ immiſſum: quã quidem opinionē reprobat. Themiſtiꝰ ī digreſſiõe ſup ꝑm poſterioꝝ Anaxagoꝛes ꝑmeīdes ⁊ melliſus multũ aliter opīati ſunt: nil enī tonitruũ foꝛe eſtimãt quã ignem ſuffocatũ pariter ⁊ extinctũ Quemadmodũ ad ſenſum cernitꝰ·dum aqua ſup ignē aut ſup lapidem aliquē funditꝰ et laxatꝰ: tunc ſtrepitꝰ validus atqꝫ fragoꝛ efficitꝰ· hãc enī opinionē violat ⁊ reprobat phus in·ȝ·metheroꝛũ Edoxus autem cicero pliniꝰ empedocles ⁊ ephenus· tonitruum nil aliud foꝛe eſtimant ꝙ̃ ruptionem ipſius nubis·Et hij veritati aliqualiter aſſenſerũt. Dicebant enī vt refert cõmentatoꝛ ſup·ȝ·metheroꝝ. Cũ enim oīe humidũ incaluerit augmentatꝰ naturaliter· quemadmodũ vides in olla ad ignem applicata·in quã modicũ cum aqua fuſum fuerit ⁊ ꝑ bullicõeȝ incaluerit tunc mox in augmentatiõeȝ effluit. Nũc aũt ſic eſt ꝙ humidũ intus exiſtens cum incaluerit· ꝑ caloꝛem augmentatũ·exitum quidem petit: ꝫ exire nequiens frigoꝛe ſe valide conſcendente ipſam nubem exit: in quo quidem exitu fragoꝛē validũ ſtrepitumqꝫ emittit quõꝫ nimirũ fragoꝛē ſeu nubis ruptionem ꝑdicti philoſophi tonitruum appellauerunt. Quemadmodũ patet in ouo igni appoſito cuiꝰ humidum cum intus incaluerit· ipm oīno ſcinditur·ſtrepitumqꝫ emittit. Similiter in veſica aere q̃dem plena pedum conculcatiõe rupta hoc fieri ſpeculamur· Alterã vero q̃ndã tonitruum et fulminis generatiõem facit. Hugo ī dyaſcol·

Isidorus maxime ꝛ damaſcenus dicentes. Tonitruum fieri atqꝫ fulmen exconcuſſione ventoꝝ ſibi obuiantium: ꝛ ↄtra ſe validiſſime in aeris conflantium regiõe. Ex hoc eñ ꝙ ſibi obuiant inuicem concurrunt: ſtrepitum ꝛ fragorem faciunt Ex eo aũt ꝙ contra ſe vehementer valideqꝫ impingũt: ignẽ eliciunt & emittũt. queãdmodum videt̃ in duobꝫ lapidibus colliſis ꝛ concuſſis: ex quibꝫ effertur ꝛ elicit̃ quidam ignis. Sed tunc quendã ſequuntur errorem: Auicẽna: Ptholomeꝰ Auempice: Alpharabiꝰ: ꝛ Albertus. qui tonitruũ nil' aliud fore aſſerunt ꝙ dum ventꝰ vehemẽs impingerit ↄtra nubes. Fontinus vero Egeſippꝰ ꝛ Ambroſius in examerom li. xxi. tonitruũ hoc modo diffiniũt & deſcribũt. Cunqꝫ eñ nubes vehitur contra nubem: aut dum nubes ceciderᵗ ſup̃ nubem tonitruꝰ mox efficitur atqꝫ fulmẽ. Ariſtoles vero in. iii. methe- veriorem oñdit tonitrui atqꝫ fulmĩs generatiõeꝫ. Ex demon- ſtratione nanqꝫ ꝓcedens: dicit ad generationem tonitrui & fulminis tres nubes ſe in altũ ↄuenientes ꝛ conuenienter ſe habentes: exigi & requiri. videlicet nubem infimã: mediam ꝛ ſupremã. Nubes eñ ſola nec ↄprimitur: nec artat̃: vt vapor igneꝰ validus q eſt in nubibꝫ exprimat̃. Item nubes media et infima ſe non imprimũt nec coartant. qa nubes media q̃ꝫ- uis habeat nubeꝫ ſub ſe reſiſtentẽ: non tñ nubem ↄprimentẽ Cum v̍o tres nubes concurrunt. videlicet infima media: ni- mium coartantur ꝑ nubem videlicet ſuperiorẽ deprimenteꝫ: et per nubem inferiorem valide reſiſtentem: nubes ſic ↄpreſſa nimium ꝛ artata: vaporem quem in ſe habet ignis aut ſolis calore parit̃ & virtute eijcit ꝑ fragorem validum & emittit. Ecce quia manifeſte habet̃ ꝓbatum & oſtenſum. ꝙ ad hoc vt validum ꝛ perfectum eueniat tonitruũ atqꝫ fulmen: tres nubes videlicꝫ. infima media & ſup̃ma neceſſario requirunt̃ Sed tunc ꝑ nubes ipſas in diuinitate ꝑſonas ↄuenit deſignari Nam ſic̃ omnis quideꝫ nubes vnã & eandem regionẽ habent vt refert plato de ordine vniuerſi. Non. n. vna nubiũ altioreꝫ ꝙ alia habet regionem: ſed in eadem interſtitione oẽs nubes defluunt & mouent̃. Sic nimirũ per omnem modũ omnes trinitates ꝑſone equalitatis & equalis altitudinis habent ex regione: ꝛ nulla perſonaꝝ alia altior vel inferior eſt credenda Sic igit̃ patet ꝙ per nubes tres in vnitate diuinitatis deſcri- bimus: intelligimus q̃ꝫ ꝑſonas. Et tũc applicet̃ ſic. Vt ergo perfectꝰ eſſet ignis ꝑpetue diuinitatis ex abiſſi diuini inenar- rabiliſqꝫ miſterij decuit: vt tres nubes in trinitate perſone in vnum yoriem indiuiſibilemqꝫ ↄcurreret hucuſqꝫ. Augꝰ de trinitate li. viii. cauſe quã prius dictũ eſt I Bociꝰ li. ſuo

de trinitate. Cunq; funiculum ꝑ aerem trahunt: in extremi tatibuſq; parietib⁹ aut ſtatuis alligat⁹· ꝯſtatq; extremitates ꝓut ligate fuerint: ſic ꝑmanēt in ſuſpendio· mediū aūt funis terre inclinat̃. Per q̄d nimirū miſteriū intelligit̃ trinitatis: in q̄ reuera vt ita dicam due ſunt extremitates· puta pater: ſpi/rituſſanct⁹· mediū aūt ſolum puta ip̄e fili⁹ terre inclinatur per incarnatiōe;. Extremitates ergo ſc; pater & ſpūſſanctus quēadmodū ab eterno vinculo indiſſolubilitatis affixi fu=erant: ſic ⁊ ꝑmanſerunt & ꝑmanent ineternū· Medium aūt ſc; filius: inclinat⁹ eſt in hunc mūdū. Reſpiciendo ſup̄· K

Algazel in tractatu de forma ſpeculi. Speculū ꝯcauum & connexū· non plumbo: ſ; ſtagno obtectū tres facies intuētis cuiuſlibet rep̄ntat: ita tñ ſi a remotis ipſum ſpeculum teneat̃ Cui⁹ quidem effect⁹ ⁊ cauſa ſtat in hoc· ꝙ ꝯcauitas ſpeculi reſplendentia; vultus refrangit & reflectit in latera deorſum videlicet ⁊ in ſurſum· quāobre; & in medio ſpeculi vna ⁊ in ſupficie due ſe facies rep̄ntant. Tres igit̃ facies ip̄m ſpeclm ꝯcauum rep̄ntet cuiuſlibet intuentis. Sed plen⁹ ſup̄ reqre· Per ſpeculū igit̃ ip̄a trinitas ſeu diuinitas figurat̃. Nam ſic̄ ſpeculū non relucet niſi mediātib⁹ pice ⁊ plumbo· q̄ vtiq; ſi abſterſa fuīnt: nihil ip̄m ſpeculum rep̄ntat. Sic reuera ꝑ oīa nequaq̄ lucere poterit ſplendor deitat⁹ qn̄tum ad ꝯtempla tionem ipſius mentis niſi mediantib⁹ pice humilitatis nr̄e et plumbo grauis correctiōis & vindicte diuine. Iuxta illud q̄d ait beatus aug⁹ li. ꝯfeſ. Dupliciter quide; diuina pietas innoteſcit· videl; dū qs humilitatem verā habuit: & dū ma=num paterne correctionis ſenſerit. Sic ergo pʒ ꝙ ꝑ ſpeclm diuinitas figurat̃. Et tunc applicet̃ ſic. Tres itaq; in diuinis facies ⁊ ꝑſone apparēt eternaliter: q̄ exiſtūt vnum miſteriū trinitatis intuenti. Recurrendo vt ſup̄ L

Cōmen· ſup de plantis a;lis. Eſt aūt hec ꝯditio & nat̃a radicis ꝙ in monte petroſo & in petra lata fuerit arbor vt tres radices figat qb⁹ tripliciter petrā ſcindit. Et ideo ait plini⁹ in ſpeculo naturali Omnis quidem arbor radicatur in terra denſitateſq; radicū In lapide autem ⁊ in petra ſiue in turri valide eleuata radi=catur lata arbor radicibus tribus. Cuius etiam cauſa tacta eſt ſupra. Sed tunc per arborem diuinitas figurat̃. Nam ſic̄ arbor ſciſſa gummi emittit: mota vero fecunditatem ꝯcipit· Compluta autem ſtillas emittit. Sic nimirum per omnem modum ip̄a altiſſima incomprehenſibilis diuinitas ſciſſa no ſtre cognitōis vomere: gūmi emittit ſuauitat⁹ dulcedinisq; eterne· mota vō valide & pulſata vento ſedulitatis ⁊ ꝯſtantie fructū cōfert vite ſempit̄ne· ſed ꝯpluta imbrib⁹ lacrimarum

et pn̄ie ſtillas emittit pietatis et miſericordie infinite. Sȝ tūc ↄuenienter p radices arboris: pſone deſignant̄ altiſſime trinitatis. Nam ſic dum radices arborꝝ erumpunt extra terram ſignat qa ipſa arbor in proximo areſcat. Cui9 cauſa tangit̄ infra. Sic nimirꝝ per omnē modū: dum pſone diuine metas egrediunt̄ fidei et memorie noſtre ſignū ꝛ indicium eſt quia ipſa areſiet ī nobis tota diuinitas quantū ad fruitiōȝ viſiō9 beate. Sic ergo patet ꝙ p arborem diuinitas deſcribit̄: et ꝙ p radices diuine perſone conuenientiſſime figurant̄. Et tūc applicetur ſic. Hec ergo conditio ꝛ nat̄a eſt ſumme diuitat9 vt tres pſone tanꝙ radices ſue arbori incorruptibili firmati inhereāt eternalit̄ ſup M Ptholome9 almaieſti.j. Stella itaqȝ vna eademqȝ exiſtens in apparitiones varias tranſmittatur. Nā in oriente et occidente maior apparet in ſero rubea in mane aūt alba: quēadmodum in luna ↄſpicimus quem dum in oriente ꝛ occidente fuit maiorē latioremqȝ oñdit. Rubus aliqn̄tulum ī noctis initio: ſed albet tp̄e matutino. Horꝝ itaqȝ effectuū cauſas ſigillatim duxim9 adducēdas. Quāto etenim ip̄a luna remotior a nob̄ fuerit: tanto maior vapor ſe interponit vt ſup N Egeſipp9 ſero·li·nj. Perfectō qdem nobilitaſqȝ et bonitas ōmnis rei ↄſiſtit in trib9 viliȝ in calore lumine ꝛ amore. Circa cui9 euidentiā aduertendum: ꝙ predicta verba veritatē ↄtrahunt ex vi multiplicis rationis. Et primo qdem ex nat̄a coniuncte eſſentie predictorū veritas innoteſcat. Dictū eſt em̄ pri9 ꝙ tria perfectiōȝ nobilitatēqȝ et bonitatē vniuſcuiuſqȝ rei arguāt et oñdant· videlicet calor lux et amor. Corpora ergo celeſtia ob hoc quia ſunt pallide igneeqȝ virtutis· ideo pfectiora atqȝ nobiliora ceteris corpib9 ↄprobant̄. Tum qa calidum mag9 mobile credit̄ vt ait ph̄s in pbleu. Qȝ autē mobilius hoc eſt nobili9 aſſerit̄: omnium phorꝝ ſententia ꝛ doctorū. Tum qa qd̄ calidius: hoc eſt diuturnius diuciuſqȝ durabit: vt ex intentione demonſtrat cōmentator in de ce· et mūdo. Qȝ aūt diuťnius hoc eſt nobili9 quis oīm hīm dubitare ambigereqȝ preſumet: vt refert auicebron in li· fontis vite. Tum qa quanto aliqd̄ corporū calidius fuerit: tanto mūdius ꝛ puri9 apparebit· vt ait auicēna li· vij· medi. Cui9 etiam cā eſt. Quia calidū deſiccat natāliter et ↄſumit vapores viſcoſoſqȝ humores. Cuius etiā ſignū eſt qd̄ iuxta verbū Galieni. Naȝ ſolū hi qui ex frigida: ſed qui ex calida cā fuerint humores: corrupti calore natāli penitus deſiccant̄· qn̄to aūt aliqd̄ corporꝝ puri9 mūdiuſqȝ fuerit: tanto longius diuciuſqȝ durabit. Eo ꝙ ſm platonē purius ſit principiū atqȝ cauſa omnis incorruptionis ſeu perpetuitat9

Patet ergo q̄ perfectio nobilitas̄ et bonitas̄: omniſqz rei ex calore congruit̄ ⁊ penſatur. Item ex luīnoſitate ſeu luciditate rei vniuſcuiuſqz pfectio ꝯprobatur. Nam corpora luīoſa ſūt calidiora. vt aſſerit ꝯmentator ſup. iij. methe. Quanto autem calidiora fuīnt corpora: tanto magis pfectiora. vt ſup̄ imme= diate patuit. Et q̄to lucidius aliq̄d fuerit corp9: tanto puri us. Iuxta illud q̄d Conſtantius dicit in metha. Loca inquit tenebroſa: fetida nimiū ſunt ⁊ corrupta. loca aūt luīoſa pu ra ſunt naẗaliter atqz munda. Q̄ aūt purius hoc et nobilius pfectius quidez eſt in genere omī. vt ſup̄. Item q̄to res aliq̄ maioris fuīt amicicie ꝯcordie ⁊ amoris: tāto nobilior dignior qz ⁊ potior apparebit. vt aſſerit cōmentator ſup primo celi et mūdo. Q̄d̄ tantū noteſcit triplici phorum ſentētia ⁊ doctorū Ait eñ Eudoxus. Perfectioꝫ nobilitatē bonitatemqꝫ omnis rei ꝯſiſtere in acceſſu eius ad actū primum ⁊ ad bonitatem primā. Qui nimirū acceſſus eſſe nō poteſt: niſi ꝯcordibus et nutib9 qualitatib9 illi9 rei. Iuxta id q̄d ait plato de immorta litate anime. Applicant̄ entia: primo enti p concordiam ami ciciamqꝫ eternā. Egeſipp9 vero inq̄t. Perfectōe cuiuſlibet rei ex ſui ꝑpetuitate cōijci ⁊ perpendi. Perpetuitas aūt ⁊ eīnitas ex eo ſunt. q̄a ipſa entia ꝑpetua: nulla contraria recipiūt. ſed ꝑpetua tranquillitate pacificata ⁊ concordata ſunt: q̄d ſignū plenius innoteſcit. Omnes nanq̄ antiqui amorē atqz amiciciā omnis perfectionis ſeu nobilitatis dicebant eſſe principium atqz cauſam. Ex p̄habitis aūt patuit euidenter. q̄ perfectio nobilitaſqz ⁊ bonitas omnis rei ꝯſiſtit in calore luīe ⁊ amore. Per q̄ intelligit̄ q̄ ⁊ ipſam ſumme pfectiōis bonitatē ꝯſiſtē in trib9 videlicet in calore paternitatis: in lumine filialitatis: in amore ſancti flāminis. Rc̄e p omnia vt ſup̄ O Algazel ni deforma ſpeculi. Contēplantib9 nobis ſpecl'm ad meridiē in fontem clare limpideqꝫ immerſum: apparet ſtella q̄daz int̄ ſolē tres ꝓferens ſplendores. C9 cauſa tanget̄ infra. Sꝫ tunc p ſpeculum beatiſſimā ꝯuenit deſignari trinitatē. Nam ſicut ſtella non eſt aliq̄ alia res q̄ ipm celū. Iuxta id q̄d ait ꝯmen tator ſup de ce. ⁊ mundo. Stella ingens nil aliud eſt q̄ denſi or pars ſui orbis et ſpere celeſtis. Ad cuius dicti euidentiam notandum. q̄ celum ſcd'm Ptholomeum almaieſti primo. quamuis ſit vniforme in ſuo motu et curſu: nihilominus ta men habet partes rariores ac denſiores. Lumē ergo ſolis ad eas adueniens celi partes que rare ſunt: tranſparentes et per ſpicue ipſas mox penetrat: vlteriorem quoqz orbem illumi= nat. Splendor autem ſolis perueniens ad partes celi ſpiſſas

et denſas eas non penetrat: ſed reflectitur & radiū eijcit potiorem. Rc̄e p omnem modum vt videmus in ſpeculo in quo ſcz plumbū & pix detergant: ipſum mox ſpeculū vultū intuentis repſentat eo q radij viſuales non recipiant ī ſpeculo ſed tranſeant ꝗ penetrant ipm. In ſpeculo aūt ſpiſſo ꝗ denſo pice & plumbo obumbrato: vultū conuenientiſſime ꝯtemplatur. Sic nimirū eſt in ꝓpoſito. Radij nanqz ſolares: raras tenueſqz partes celi penetrant: quamobrem minꝰ lucent. In partibꝫ aūt celi denſis ꝗ ſpiſſis: ſplēdor recipit̄ & tenet̄ et ſic per refractiōz lucere cernit̄: & talis pars celi ſtella nuncupat̄. Stella igit̄ non differt a nat̄a celi: ſed eſt idez q̄d ipm celum ſ̄m partem. Sic nimirū per oēm modum: ipſa trinitas beata nil aliud eſt q̄ celū: id eſt btitudo felicitaſqz eterna. Sufficienter ergo patet q p ſtellaz ipſa beatiſſima trinitas figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Cum itaqz ſpeculū diuinitatis intuemur in fonte puritatis ꝗ mundicie ad meridiem cognitōnis et̄ne mox tres trium perſonarū ſplendores in vnitatē ꝯueniētes eſſentie menti diuinitꝰ apparebunt. Rc̄e vt ſup̄ P Hugo in dydaſcol' li. iiij. Vna q̄dem & ſola luna: celeſtiū orbium occupat regionē. plures tamen lune ſplendeſcere eſtimant̄. Dum qs in nouilunio p pannū ſericum lune radiū contēplatur. Cuiꝰ cauſa ſup̄ eſt viſa. Sed tūc per lunaz q̄d aptiꝰ q̄z diuinam nat̄am ꝯuenit deſignari. Nam ſic luna nequaq̄ eclipſat̄ in die ſed in nocte quidem ſolum: vt recitat pħus li. metheo. ij. Cuiꝰ etiam cā eſt. Quia eclipſis lune accidit ex interpoſitione terre inter corpꝰ ſolis & lune. In die ergo terra non interponit̄ eo q vtrunqz corpꝰ tam ſolis & lune ſit ī die directe ꝗ ꝑpendiculariter ſup terram. Sic reuera p omnem modū diuina nat̄a nequaq̄ eclipſat̄ per gr̄am ſuam in aīa in die felicitatis: pſperitatiſqz mūdane: ſed in nocte ꝯtritiōis et penitentie. Sic igitur patet q per lunam nat̄am diuinam ꝯuenit deſignari. Et tunc applicet̄ ſic. Vna itaqz ꝗ ſola eſt diuina ineffabiliſqz nat̄a: aſpicienti tn̄ fideli anime p pannum obumbrationis pn̄tis miſerie: trinū & multiplicemqz ſplendorem pſonalitatis: feliciſſime gignere cernit̄ & offerri. Rc̄e vt ſup̄ Q Pħs in. j. phiſi. Trinitatē pn̄cipiorum omnes antiqui pħi poſuerunt: ſine qbꝫ nulla res q̄z entiū in entitatis ſue ſpecie conſeruat̄. Quorū quidē pn̄cipiorū aliud forma aliud materia: vltimū vero priuatio annexa. q̄rum etiā principiorū duo ſunt p ſe. puta mat̄ia atqz forma. terciū ꝑuatio inſepabiliter et̄nalitēqz annexa. Sz tūc p trinitatē pn̄cipiorꝝ trinitas ꝯuenientiſſime dīnaꝝ deſcribit̄ perſonarū. Nā ſicut trinitas principiorū q̄ntū ad abſtractiōz & actū rōis vnitatē

tomea ſu amore

inſeperabilemqꝫ exigit ⁊ requirit vt oſtendit ꝯmentator in primo methe. Nunq̄ etenim forma ſepatur a materia: neqꝫ materia ſepari poterit ab ipſa forma realiter niſi ſm intellectum: ſed vnū eſſe in numero ipſa habent. ⁊ q̄rum eſt vnū eſſe. vnū non ſepatur a relinquo. Sic nimiꝝ per oēm modū trinitas quidē perſonarū multiplicem importat relationis reſpectū perſonarū vnitatem. non ſp indiuiſibilē eſſencie diuine irrefragabilē qꝫ exigit ⁊ reqrit. Sic g° pꝫ ꝙ p trinitatē principioꝝ intelligit̄ trinitas perſonarū. Et tunc applicetur ſic. Oēs itaqꝫ ſancti dei tam veteris q̄ꝫ noui teſtamenti ꝓfeſſi ſunt trinitatem perſonarū exiſtere in dīnis: ſine q̄ nulla res nulla creatā ꝯdita conſeruat̄. Rēe p omnem modū vt ſupra

R Ariſtoteles ī ꝓbleu. Cunqꝫ qs ſolem eclipſatū per cribꝛ intuet̄: plures ſoles vt aſtimāt ſpeculant̄. q vero ſine cribro tunc ſolē clare ⁊ limpide intuet̄ ſolem: lunā qꝫ ſolū. paruam qꝫ nubeculam ſpeculat̄. q̄d quidē euidenter pꝫ in eclipſi ſol' luminis ⁊ candoris. Ponat̄ nanqꝫ cribrum inter nos ⁊ ſolē eclipſatū: manifeſtū eſt ad ſenſum: ꝙ nulle vt ita dicā apparent ſoles viſui intuentis. ſine cribro ſiquis ſolem inſpexerit: ſolem ſolummodo atqꝫ lunā ⁊ aliam q̄ndam nubeculā conſpiciet ⁊ videbit. Sed tūc per ſolem ipſa diuinitas figuratur. nam ſic̄ ſolem nemo poteſt aſpicē contra ſplendorē videlicꝫ ſolis radiantis: iaciens ipm viſum: niſi man⁹ oculis apponat aut lacrimas emittat: aut ſternutatōē faciat: aut cecutiones aliq̄liter q̄dē fiant. Iuxta illud q̄d ait ph̄us in ꝓbleu. Cunqꝫ ſolem aſpicim⁹: hi nobis effect⁹ accidūt ⁊ ꝯtingūt. Nam lacrimas facim⁹: ſternutam⁹: ⁊ cecucientes aliq̄liter ſumus. Sic p omnē modū diuinitatē in hac vita nec in fut̄a nullus poteſt aſpicē: niſi manus ſatiſfactōnis apponat: aut lacrimas contritiōis amaritudiniſqꝫ effundat: ſternutatōꝫ pn̄ie faciat et q̄ntum ad appetendū tranſitoria ⁊ mundana totalit̄ cec⁹ fiat. Sed tūc ꝯuenienter p cribrū humanus ſtat⁹ ſeu fragilitas deſignat̄. Nam ſic̄ cribrum ⁊c̄ queadmodum ſup̄. Sic ergo pꝫ ꝙ p ſolem ipſa diuinitas deſcribitur: ⁊ ꝙ p cribꝝ preſens vita ſeu fragilitas deſignat̄. Et tunc applicet̄ ſic. Cōtemplantib⁹ itaqꝫ nobis immenſitatē: eſſenciamqꝫ diuinam plures mox contemplamur perſonas ⁊c̄

¶ De Beata virgine. ¶ Titulus ſeptim⁹. A

THeophraſtus li. cōmētorum. Duo ligna actu ardentia: adinuicē ꝯploſa: q̄ꝫ ꝯfricata pariter ⁊ colliſa pulcre ardent ⁊ lucēt. Sꝫ tūc p duo ligna Maria ⁊ peccator deſcribit̄. Nā ſic̄ duo ligna nulla v̄tute ꝯtumari pn̄t

niſi ſub aqua putrefacta ⁊ ad inſtar lapidum conuerſa ad inuicem connectant· vt refert Belinus in tractatu de ſigillis lapidum. Dicit em̄ ꝙ duo ligna ꝯtiguari qͦdem pn̄t: ꝯtinuari vero minime. Veruntamen qͦdam ligna ſub aq̄s putrefacta ꝯtinuata ⁊ coadunita vel coadunata vidim⁹: nō tn̄ vt ligna: ſed vt ligna in lapidez trāſmutata. Lignū etem̄ putrefactū: in lapidem ꝯuertit͛ vt ait Auicenna li· mineralium. Et iō refert ꝯmentato͛ Albert⁹ vidiſſe ſe lapidem frondib⁊ circūflexiōe ramoſq; ꝯtinuatos toti illi maſſe· ſed ⁊ lapides cōtinuatos foreq; tranſſubſtātiatos predicto corpori ſeu lapidi aſſerit· Hunc aūt effectū reducit ad putrefactiōz ſeu virtutem putrefactiuā ⁊ trāſſubſtantiatiuā ipſius aq̄. Ex predictis ergo patet ꝙ duo ligna nulla virtute ꝯtinuari pn̄t: niſi ſub aqua aut virtute aquea· q̄a ſm ꝯmentato͛e ſup li· de plant⁹ aq̄lis Due plante humide ⁊ aq̄ſe continuari pn̄t: ⁊ hoc mediante viſcoſitate huīditateq; aq̄ſa. Sic nimirum ꝑ omnem modū maria ⁊ peccato͛ nulla virtute vniri ⁊ ꝯtinuari pn̄t niſi mediante aq̄ lacrime deuote penitentieq; ꝑfecte. Sic ergo patet ꝙ duo ligna maria ⁊ peccato͛ adinuicē per deuotiōez colliſa pulcrius ardent ⁊ lucēt. Maria qͦdem lumen celeſtis gratie infundendo· peccato͛ aūt rorez celeſtis gr̄e diuinit⁹ imbibendo. Rc̄e per oēm modum vt ſup̄ B Ptholome⁹ almaieſti iiij. Nebula hiemalis totū eſtū ſolis infrigidat ⁊ obumbrat Sed tunc ꝑ nebulā beatam virginē ꝯuenit deſignari. Nā ſic̄ nebula ſiue ſit ſerotina ſiue matutina: ſemꝑ pluuiaz aufert: quā quidez pluuiā ſerenitas ꝯmitat͛· vt recitat aucto͛ de impreſſiōib⁊ aeris. Cui⁹ cā eſt. Quia nebula indicat humectatum eſſe aerez ⁊ iaz actualiter expurgari· vt in· iiij· methe· q̄a em̄ aer humectat⁹ eſt ideo pluuia· q̄a vero expurgatai deo ſerenitas ꝯmitat͛. Nebula ergo ſemꝑ pluuiā efficit· ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſerenitatem inducit. Sic nimrū per oēm modū· beata virgo pluuiā gratie celeſtis efficit: ⁊ ex conſeq̄nti ſerenitatem vite ſpūalis ꝑpetueq; inducit. Sed tūc ꝑ eſtū ſolis: ira dei figurat͛ Nam ſic̄ eſtus ſolis mitigat͛ ⁊ tꝑatur per frigus ipſi⁹ terre: Iuxta illud qͦd ait plini⁹ in mappa mundi. Aeris inq̄t regio eſt: ⁊ niſi frigiditate terre aqueq; ei⁹ tꝑaretur caliditas: totā q; mundi machinā penitus inflāmaret. Patet ergo ꝙ eſtus ſolis mitigat͛ ⁊ temporatur ꝑ terram ſeu ꝑ frigus ipſi⁹ terre Sic nimirū per omnem modum: ira dei mitigat͛ ⁊ tꝑatur ꝑ ipſam terrā: id eſt ꝑ cordis infimam hūilitatez. Sic ergo pꝫ ꝙ ꝑ nebulam beata virgo deſcribit͛· ⁊ ꝙ ꝑ eſtū ſolis ira dei figurat͛. Et tūc applicet͛ ſic. Maria itaq; totā iram dei ⁊ ſn̄iaz ferēdam aut latā ꝯtra nos obumbrat: infrigidat: ⁊ declinat

Rᶜe per omnem modum vt ſup̄ C Phus in lib. ꝓbleu. Orientalib9 occidentalibuſq; vētis ꝯflātib9: diſſipat̄ ⁊ diſtrahit̄ oīs temperies nubiū ⁊ tēpeſtes. Et iſtius cauſa eſt. Quia occidentalis vent9 humidus eſt. & ideo ꝑ ſuā humiditatem extinguit totū igne; accenſum in nubib9: ex q̄ quidem igne tempeſtas & intemperies generant̄. Orientalis aūt vent9 frigidus eſt: qa exfrigida ꝓueniēs regione. & iō ſua frigiditate nube; contrahit: ⁊ conſtringit fulmina q; & tonitrua gn̄ari non ſinit. Patet ergo ꝙ orietali atq; occidentali ventis flantibus tempeſtas diſſipat̄ & reſtringit̄ omnis met9. Sed tūc ꝑ ventum orientalē beata virgo deſignat̄. Nam ſic̄ vent9 orientalis in hieme magis flat ꝙ̄ ineſtate. vt refert phs in. ij. methe. Cuius cā tacta eſt ſup̄. Sic nimirū per oēm modū bt̄a virgo magis ip̄m homīem perflat ⁊ viſitat atq; refrigerat in hieme aduerſitatis ſeu neceſſitatis: q; in eſtate mundane felicitatis ac ꝓſperitatis. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ ventū occidentalē intelligit̄ ipſe hō. Nam ſic̄ vent9 occidentalis vt freq̄nter anteq; finiat̄: maxime ꝯcutiat̄ ⁊ valde pulſat. Et ideo ait phs in li. ꝓbleu. Venti inquit occidentales magni finiunt: id eſt magni exn̄tes finiunt̄. dum em̄ maxime irruūt: ſignū eſt q̄a mox ceſſabunt. C9 etiam cā ſup̄ eſt viſa. Sic nimirū ꝑ oēm modū ipſe hō ante finem atq; humiliatiō; ſui maxīe eleuat̄ et ſuggeſtionū malaꝝ in curſibus ꝯcitat̄. Sic igit̄ pꝫ. ꝙ per ventū orientalem maria deſcribit̄. & ꝙ ꝑ ventū occidentale; ipſe hō deſignatur. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaq; ac ip̄e hō conflantib9. maria infuſione ue gr̄e: homo aūt tota mentis deuotione: omnis mox tribulatio atq; anxietas ceſſat aduerſitatis mundane. Rᶜe vt ſup̄ D Tharentinus li. de effectibus in nat̄a. Pinguedo ſiue aliqs liquor adherens manib9: interdum nō ſentit̄: niſi man9 aqua abluant̄. Et ideo ait phs li. ꝓbleu. Pinguidines inquit ablote: magis augmentari vident̄: ſic̄ in manib9 in quib9 interdū non apparet pinguedo anteq̄ lauent̄. Cuius cā eſt. Quia aduerſant̄ pinguedo atq; aq̄. Cuius ſignū. qa ſimul nullaten9 permiſcent̄: niſi bulliēs fuerit ipſa aqua. Tunc em̄ pinguedo ſeu pinguis liquor deorſum fertur. Sed tūc per pinguē liquorem maria ſeu marie gratia figurat̄. Nam ſic̄ pinguedo fouet ignē omnem: ſedat etiā tumorem: corporiſq; dolorem. Sic nimiꝝ per oēm modū marie ꝯſolatio tam īmenſa: fouet in nob̄ ignē diuini amoris temporat atq; mitigat omnem moleſtiam cuiuſq; ſupplicij et doloris. Sed tunc ꝯuenienter per ablutionem corporalem ſpiritualis ablutio figuratur. Nam ſicut perfecta alicuius rei ablutio ꝯſiſtit in cineroſitate in ſalſedine in amaritudine

et calore. Nam cinere abluunť ſordes. ſale abluiť venenum a maris liquoribꝰ abluunť immundicie varie ⁊ diuerſe. calor autem ſuper omnia purgat. Sic nimirū per omnem modū ablutio rita ⁊ perfecta cōſiſtit in curioſitate cōtritionis: in ſalſedine correctiōis: in amaritudine penitentie: ⁊ ī calore caritatꝰ diuine. Sic ergo pꝫ· qꝛ per pinguedinē ſeu ꝑ pinguē liquorem maria deſcribiť ⁊ ꝙ per ablutiōꝫ corporalem ſpiritualis ablutio figurať. Et tunc appliceť ſic. Maria itaqꝫ ſua immenſa pietate ⁊ gratia· licet ſemꝑ tanꝙ pinguedo aſſit ⁊ adhereat menti noſtre: nihilominus tn̄ a nobis intrinſecus minime percipiť ⁊ ſentiť· donec cor noſtrum aq̄ frigida contritiōis ⁊ penitentie totaliť abluať. Rc̄e vt ſuꝑ· E Amb: in exameron li·vj. Arbores quidēꝫ tribꝰ horis ſtillas emittūt in terrā· videlicet temꝑe pluuie: roris: ⁊ nebule. Sed tunc ꝑ arbores intelligimus ipſos ſanctos. Nam ſic arbores fecundantur ꝑcuſſione ventorū· vt in li· de plantis. Cuiꝰ cauſa tangitur infra. Sic nimirū per omnem modū ipi ſancti fecundi effecti ſunt: fructibuſqꝫ onuſti celeſtis patrie per ventū aduerſitatꝰ tribulatiōniſqꝫ mundane. Sed tunc ꝯuenienter per ſtillas ex arboribꝰ decidentes ipſa pietas ⁊ miſericordia deſignať. Nam ſic ſtilla non cadit ex arbore: niſi aut ſuperabūdauerit ipſa humiditas aeris: aut mota fuerit ipa arbor. Sic nimirum ꝑ omnem modū ipſa miſericordia ⁊ pietas celitꝰ non deſcendūt: niſi ex ſua ſuꝑabundantia vel manuū nr̄arū operatione virtuoſa. Sic ergo pꝫ ꝙ ꝑ arbores ſancti intelliguntur· ⁊ ꝙ ꝑ ſtillas miſericordia ⁊ benignitas figurať. Et tunc appliceť ſic. Miſericordia itaqꝫ ⁊ pietas tribus horꝰ defluūt in hunc mundū· videlicet tpe pluuie: id ē tribulatiōis mundane· tpē roris: id ē ꝯtritionis ⁊ penitentie· tpe nebule: id eſt deuotionis ⁊ orationis ſacre. Et tunc vt ſuꝑ F Theophilus ī tractatu diuerſarū artium. Omnia qđem metallorū genera: ad acredinem alicꝰ amari ⁊ acetoſi liquoris: penitus reſoluunť: ⁊ in mollicíem ꝯuertūť. Sed tūc per metalla intelliguntur corda humana. Nam ſic metalla ſonora ſūt dū pendent: ſed nō ſonant dū iacent. Sic nimirū per omnē mōm corda humana in auribꝰ dn̄is efficiūť ſonora: dū pendent ī aere ſanctitatis: ſed non in terra illicite voluptatis. Sic ergo pꝫ ꝙ ꝑ metalla intelliguť corda hūana: q̄ in miſericordiaꝫ et pietatē reſoluūť ad amaraꝫ ⁊ ꝓpriam miſeriā alijs puta afflictis mente aut corꝑe miſcerenť· queadmodum ſuꝑ G Alkabiciꝰ in theorica planetaꝝ. Planeta itaqꝫ aliqs duobus modis aſſpectū habet ad iſta inferiora: videlꝫ in qn̄tum ipm corpꝰ infimū diſpoſitū ⁊ aptum fuit ad ſuſcipiendū celeſtē

influxum. Secundo vero in quantum predicte planete: alia quedam ſtella aut planeta vicina fuerit & ↄiuncta. Sȝ tunc ꝑ planetam celeſtē ſanctoꝝ aliqs figurat̄. Nam ſic planeta quilibet ſemꝑ alicui climati ↄfert· teſtante Ptholomeo alma geſti· iij· vbi dicit̄. Qꝺ q̄libet regio ſuū ꝓprium ſibiqȝ deputatum habet planetā que regit̄ in ſuis q̄litatibꝫ ⁊ ordinat̄. Sic nimirū per oēȝ modum· quilibet ſanctoꝝ aut alicui homini aut ꝓuincie aut regioni preponat̄: mediante q̄ ipſe talis hō aut regio a ruina ⁊ periculo ↄſeruat̄. Sed tūc ↄuenienter per aſpectū celeſtem miſericordia aut benignitas figurat̄. Nam ſic aſpectus celeſtis magis accidit nocturno t̄pe qm̄ diurno teſtante Alkorak li· viij· qui dic^t^. Influxū aſpectūqȝ celeſtem virtuoſioremqȝ eſſe in nocte q̄ȝ in die. Cuiꝰ etiam cā tangit̄ infra. Sic reuera ꝑ omneȝ modū: benignitas miſericordiaqȝ diuina magis qdem accidit in nocte tribulatiōis: q̄ȝ in die mū/dane felicitatis & ꝓſperitatis. Sic ergo pȝ qꝺ ꝑ planetā ipſe xp̄c aut ſanctoꝝ aliqs deſcribit̄ ⁊ qꝺ ꝑ aſpectū celeſtem mi-ſericordia aut pietas figurat̄. Et tunc applicet̄ ſic. Chriſtꝰ itaqȝ duobꝫ mediātibꝫ: ſuā in hūc mundū miſericordiā influit et pietatem· videlicet primo mediāte diſpoſitione: aptitudīe q̄ȝ mētis. Scd'o mediāte aliq̄ alio ſancto inſtar ſtelle ⁊c̄ quē admodū ſup̄ H Albertꝰ li· de impſſionibꝫ aeris. Cunqȝ aer rorē ſtillauerit in terrā: mox ſerenitas elementoꝝ ↄſequitur· Cuius cā tacta eſt ſup̄. Sed tūc ꝑ aerē intelligit̄ ipſe hō Nam ſic aer quibuſcūqȝ elementis annectit̄: illorum ſuſcipit q̄litates· vt oñdit phus in· iij· methe. Aer nanqȝ igni ꝓximꝰ ſeu annexꝰ: ꝓtinus virtute ignis inflāmeſcit. Item aer aque annexꝰ nimiū aquoſitatibꝫ humectat̄· aer aūt terre vicinus: terreſtres a terra recipit q̄litates. Sic nimirū ꝑ omīa homo qualibuſcunqȝ ↄiungit̄: illoꝝ qualitates recipit atqȝ mores· Hō nanqȝ cupidꝰ ⁊ auarꝰ aſſiduus: & ipſe cupidꝰ et auarꝰ efficit̄. Item homo leuibꝫ ⁊ diſſolutis ſeu carnalibꝫ ↄiunctꝰ et ipſe talis reddit̄ incunctāter. Sȝ tunc ꝑ rorē ↄuenienter ipa miſericordia deſignat̄. Nam ſic ros non cadit niſi vapor qui in aere fuerit a ſolis virtute ⁊ radio dirigat̄· queādmodū in ſumma naturaliū dr̄. Sic nimirū ꝑ oēm modū miſericordia hoīs ad ꝓximum nequaq̄ȝ gignit̄: niſi ipſe hō more aeris in amore dei penitꝰ inflāmet̄. Sic ergo pȝ qꝺ ꝑ aerem ipe homo deſcribit̄· ⁊ qa per rorē ipſa homīs miſericordia & pietas ad ꝓximum figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Cū itaqȝ hō rorem ſue pietatis ⁊ mīe pluerit: mox qdem digna retributiōe ↄſequit̄ vite ſerenitas ſempit̄ne. Rc̄e vt ſup̄ dictū eſt I Cōment· ſuꝑ· iij· methe. Cunqȝ eñ montes fumigāt: nebulā eleuātes

protinus pluuia ꝯſequit̃. ¶ Cuius cauſa tangitur infra. Sed
tunc ꝑ fumigatiõe montiũ: ipſa hoĩs contritio aut penĩa
deſignat̃. Nam ſic̃ fumigatio montiũ ꝯtigit triplicit̃. Iuxta id
qd ait auctor li. de impſſionibꝯ aeris. Primo videlicet ꝑ alicꝰ
ſtelle reſpectũ mediãte quo trahit̃ talis vapor. Scd'o ꝑ aeris
eſtum validũ. Tercio ꝑ apertiõe pororũ montiũ. De primo
ſic ait Auicenna li. iij. de diluuijs. Sepius igit̃ noſtris euenit
tẽporibꝯ: ꝙ quedã ꝯſtellatio apparuit: q̃ violẽter ad ſe traxit
aquas et flumĩa. Et ideo qdam moti ſunt: vt dicerent ſtatõ
maris et iordanis fuiſſe natalem. Tales eñ aquas autumãt
virtute alicuiꝰ ſtelle ſeu planete: aut alicuiꝰ ꝯſtellatiõis aut
fati ſurſum fore latas: ſic̃ dudum apud nos apparuit. Refert
eñ Phs in li. de nat̃a locorũ: quaſdam eſſe regiões in qbus
ſingulis annis aq̃ et flumĩa ſurſum in altũ ferri: et ad inſtar
muri alicꝰ ꝯglobari. De ſcd'o ſic dicit Auicebron in li. fontꝭ
vite. Serenitas nat̃aliter efficit pluuiã atq; imbrẽ. ¶ Cuius cã
eſt. Quia in ſerenitatꝭ tꝑe aeris regio valde feruet: etia; licet
obtecta nubibꝯ videat̃. Regio aũt aeris eſtuans: vehementer
humores et vapores attrahit et maxĩe de montibꝯ: eo ꝙ ſint
porosi. quãobrem ait Ptholomeꝰ almageſti. j. ¶ Calor ſiccitas
q; aeree regiones: vapores maxĩe attrahunt et humores. De
tercio ſic ait phus in ꝓbleu. Apertis ergo porꝭ terre: neceſſe
eſt euaporatiões varias fieri: et exalatiões multas. Pꝫ ergo
ꝙ fumigatio montiũ ꝯtigit triplicit̃. videlic; ꝑ alicꝰ planete
ſeu ſtelle reſpectũ: ꝑ eſtum aeris validũ: et ꝑ apertiõe pororũ
Sic nimirũ per oẽm modũ ꝯtritio hoĩs et pñia triplicit̃ acci-
dit. Primo videlic; ꝑ diuine pietatis mĩeq; aſſpectũ. Secũdo
ꝑ eſtum timoris amoriſq; dĩni validũ. Tercio ꝑ apertionem
detectionemq; oĩm viciorũ. Sed tũc ꝯuenienter ꝑ pluuiam
diuina clemẽtia ſeu mĩa deſignat̃. Nam ſic̃ pluuia nat̃aliter
quidem qeſcit in meridie et ĩ media nocte. Teſtãte pho in li.
ꝓbleu. q̃ ait. ¶ Ceſſant aũt et euaneſcũt cũcte ĩtẽpies et pluuie
in meridie et media nocte. ¶ Cꝰ cãm v̓ ſup̃ aſſignat. Oĩs inqt
res tũc maxĩe qeſcit: cũ vicit et vincit̃. nc dũ victa qeſcẽ nõ pt̃
Sed cũ vicerit aut victa fuit: mox qeſcit. Nunc aũt ſic eſt ꝙ
cũcte intẽperies vincunt̃ ĩ meridie et calore: et vincũt ĩ media
nocte. Et hoc id̃. qa tũc deeſt ĩ aere eiꝰ calor. gº pluuie maxĩe
qeſcũt: et ceſſant ĩ meridie et ĩ media nocte. Sic nimiꝝ ꝑ oẽ
mõm mĩa clemẽtiaq; dĩna tũc maxĩe ceſſant et euaneſcũt ab
hoĩe: cũ ꝯſtitutꝰ fuit poſituſq; ĩ meridie voluptatis carnalis
ſeu mũdane affluẽtie atq; ĩ media nocte pcĩi et malicie. Sic
ergo pꝫ ꝙ ꝑ fumigatiõe montiũ ipſa ꝯtritio et pñia deſcri
bit̃: et ꝙ per pluuiã dei pietas et miſericordia figurat̃. Et tũc

applicetur ſic. ¶Cumq̧ itaq̧ corda humana contritiōm fumi/
gauerint ad deū penitentiamq̧ ꝯdignam· mox clementiam
percipient miſericordiamq̧ diuinā. Rc̄e per oēm modum vt
ſup̄ K Auctor. Diſtillatio quidez facta deorſum verſus
terram: q̄tuor effectus efficit ⁊ relinq̄t. Nam petrā mollificat
et ſcindit: ſonitū efficit: circulū ſeu foueaz circularē deſcribit
et quaſdam alias ſtillulas paruas ſurſum ſalire impellit. Sz
tunc p ſtillatiōem pluuie ipſa hoīs miſericordia ad ꝓximū
deſignat̄· Nam ſic̄ diſtillatio intenſo frigore non diſtillat: ſed
tectis domibꝫ p modum glaciei adheret· in calore aūt ⁊ eſtu
maxime diſtillat̄. Sic reuera per omnia: miſericordia hoīs in
frigore ⁊ algore caritatis ad ꝓximum nō diſtillat· in calore
autē diuini amoris: maxīe per ꝯpaſſionis beneficiū diſtillat·
Sic ergo pz̄. ꝙ p diſtillatiōz imbris ſeu pluuie ipſa hoīs mi
ſericordia ad ꝓximū deſignat̄. Et tc̄ applicet̄ ſic. Miſericordia
itaq̧ homīs ad ꝓximum ſuū q̄tuor bona operat̄. Nam petrā
xp̄m ad miſerēdū mollificat ⁊ inclinat: ſonitū laudis diuine
importat: circulū ꝑpetuitatꝰ deſcribit: ⁊ ſtillulas miſeras deo
tñſmittit. Rc̄e vt ſup̄ L Ariſtoteles li· de plantis. Arbores igit̄
q̄ gūmi effundūt: illo anno ſine fructu eſſe non pn̄t· ex hoc
em̄ fecūditas dinoſcit̄ arborꝫ cum gūmi emittere ꝯprobant̄·
Cuius cām req̄re ſuperius. Sz tūc p arbores hoīes deſignat̄
Nam ſic̄ arbores q̄dam a ventis fecundant̄: quedā vero radi
citus euellunt̄. Sic nimirū per oēz modum· Alij q̄dem tribu=
lationis in tp̄e in bono opere ⁊ virtute fecundant̄· alij autez
p impatientiā radicitꝰ euellunt̄. Sed tūc ꝯuenienter p gūmi
ipſa hoīs miſericordia ad ſuū ꝓximū deſignat̄. Nam ſic̄ gū=
mi habet ꝯglutinare: ꝯpingere ⁊ vnire. Sic nimirū per omīa
miſericordia hoīs ad ſuū ꝓximū: ꝯglutinat anime ipm̄ deū
et hoīem inſeperabiliter vniendo. Sic ergo pz̄ ꝙ per arbores
deſcribunt̄ hoīes· ⁊ ꝙ per gūmi miſericordia homīs ad ſuū
ꝓximum figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Homīes itaq̧ q gūmi
ꝓximo ſuo effuderint miſericordie ⁊ pietatis: nequaq̄z pote=
runt eſſe ſine fructu ꝑpetue felicitatis. Rc̄e vt ſup̄ dictum eſt·
Nota de dictione iſtiꝰ exempli. Monas gignit monadem: ⁊
tunc in ſeipſum reflectit ardorē· ⁊ hoc in capitulo de pietate
Auicebron li. fontis vite. ¶Cadit aūt ros maxīe in regiōe cali
da hūida: valloſa: ⁊ ventoſa· q̄a em̄ calida ē: ideo aer illic in
rorē digeſtꝰ reſoluit̄· q̄a hūida: ideo ex tali regione aeris re=
gionis materia miſtrat̄· q̄a valloſa· ideo ipſe vapor reſolutꝰ
in rorē maxīe attrahit̄· Quia v̄o ventoſa· id eſt vētis aſſidua
id̄o vapor roridꝰ q antea ī q̄ete mā̄ſerat tūc diuellit̄ ⁊ tñſfert̄
Sed tunc per rorem diuina miſericordia deſignat̄. Nam ſicut

nulla regio expers eſſe poteſt roris: quin ipſe ros cuncta humectet climata & infundat. teſtante commentatore auerroe sup iij metheo. Quedam inquit ſunt prouincie & inſule in quibus pluuia nunquam viſa eſt: ros tamen copioſus ibi. Sic nimirum per omnem modum nullus homo nulla regio expers eſſe poterit diuine miſericordie et ſuperffluentiſſime pietatis. Sic ergo patet quod per rorem diuina miſericordia figuratur. Et tunc applicetur ſic. Diuina itaque miſericordia maxime aduenit in mente in amore dei calida: imbre lacrimarum humida: humilitate valloſa: perſecutionibus ventoſa. Rationale vt ſupra N Ypocras in pnoſticis. Cumque manus calide apparuerint in acuta febre: criſim indicant mox futuram. Cuius cauſa aſſignatur a phiſicis in hunc modum. Criſis atque valor languentis hominis accidunt ex eo quod febris manifeſtaque languoris ab interioribus corporis ad exteriora expelluntur. Dictum eſt enim & oſtenſum eſt ſupra capitulo de calore quod mortiferum eſt naturam pati intrinſecus. teſtante Galieno ſecretorum iij. qui ait. Tutius quidem eſt naturam pati extrinſecus quam intrinſecus eo quod membra interiora delicata ſunt paſſionis & doloris inconſueta. Quamobrem citius alliduntur & paſſionibus qualitatibusque mortiferis ſubſternuntur. Cumque ergo manus valde eſtuauerint: acutam indicant & deſignant febrem de interioribus ad exteriora egreſſam fore penitus & expulſam. quam quidem expulſa vapor accidit atque criſis. Quapropter ait Conſtantius li. medi. iij. Certiſſima quidem indicia ſumimus ſuper futura morte languidi ſiue vita: ex tactu manuum atque pedum. quando etenim manus caluerint ſiue pedes: ſignum eſt quod tota febris ad exteriora vergitur. & per conſequens ſanitas reperiatur. Cum autem manus friguerint atque pedes: ſignum eſt quod tunc calor febrilis: imo tota febris in interioribus eſt detenta: ad interioraque contracta. & per conſequens natura valde patitur intrinſecus. Ex qua quidem paſſione: vita exterminatur ſubito. eo modo quo ſupra oſtenſum eſt. Et ideo medici perſuadent in febre maxime tegi pedes pariter atque manus vt ex hac obtectione: manus pedeſque incaleſcant & tali mediante calore: calorem febrilem de interioribus ad exteriora extrahant. Ex his ergo omnibus euidentiſſime patuit quod manus calide &c. Sed tunc per manus ipſa nostra operatio figuratur. Nam ſic manus eleuate albeſcunt: dimiſſis vero verſus terram rubeſcunt & nigreſcunt Cuius cauſa eſt. Quia eleuatis manibus: ſanguis defluit & deſcendit. & per conſequens manus ex palleſcunt & albeſcunt. manus autem inclinate & terre immiſſe: ſanguinem multum accipiunt: ob quod nigreſcunt aliqualiter & rubeſcunt. Sic nimirum per omnem modum ipſa noſtra operatio celeſtibus apta & digna albeſcit puritate. terrenis autem implicata: nigreſcit & rubeſcit perpetuo ſupplicio & horrore

Sed tunc ↄuenienter per criſim corporalem: ſalus ꝑpetua deſignatur. Nam ſicut nullum infirmorum criſim ſortiri poterit: q ſua deſideria ſequi voluerit ⁊ implere testante Philareto in tractatu de iudicijs febrium: qui dicit q deſideria infirmorum expleta criſim abnegant: & morte cauſant. Cuius cauſa tangetur infra. Sic nimirum per oem modum ſalus eterna nulli eorum tribuit qui deſideria carnis voluerit ad implere. Sic g° patz q p manus opera: & q per criſim corpalem ſalus ꝑpetua ſignatur. Et tunc applicetur ſic. Cumqz igitur opera hois ↄpaſſioe et miſericordia ad proximum fuint calefacta ſalutem ꝑpetuaz indicant affuturam. Et tunc recurrat ad prehabita immediate ſup O Auicebron libro fontis vite. Lumen ſolis tre adueniens: lucere facit. Circa cuius euidentiam aduertendum eſt: q adueniente lumine: ipſa terra quandam ſplendorem ↄcipit: quem quidem ſplendorez per refractioz reuerberatioȝqz ſolaris luminis ſurſum iacit. Et ideo ait Algazel in tractatu de forma ſpeculi. Lumen corpori adueniens luminoſo: ipm corpus efficit luminoſum. Ex pdictis ergo patz q lumen ſolis tre adueniens ipſam terram lucere facit. Sed tunc p lumen ſolis ipſa dei miſericordia figuratur. Nam ſicut lumen ſolis calorez imprimit in aqs puta in nubes. non aut in terram: nec in aerem: nec in ignem. Sic nimirum per omez modum pietas miſericordiaqz diuina: calorem ſue virtutis imprimit in aqs tribulatonis ⁊ miſerie non aut in terram auaricie: nec in aerez mundane incoſtantie: neqz in ignem voluptatis & ↄcupiſcentie. Sed tunc ↄuenienter per terram intelligitur cor humanum. Nam ſicut terra intrinſecus eſt humida: frigida: ⁊ nigra. ſic p omnem modum cor humanum intra ſe humidum eſſe debet humore contritonis & penitentie frigidum ab omni calore praueqz carnalis ↄcupie: nigrum vero in humili ſui recognitioe. Sic igitur patet q p lumen ſolis dina pietas ⁊ miſericordia deſcribitur & q p terram cor humanum figuratur. Et tunc applicetur ſic. Miſericordia itaqz dina cordi humano adueniens: ipm hoiez relucere ⁊ refulgere p miſericordiam quantum ad proximum facit. Rce vt ſup. P Phs in ꝓbleu. Nubes elongata a terra indicat ſiccitatem dnari illo anno. Cuius cauſa tacta eſt ſup. Sed tunc per nubem intelligitur ipſe xpc. Nam ſicut nubes diſparet ⁊ ↄſumitur tribus modis. vt recitat ↄment. ſup. iij. methe. Primo viz p eſtum nimium. Tunc. n. nubes eleuantur & i aerem reſoluuntur. Scdo p ↄcuſſioz ventorum i quantum venti ipe nubes diſſipant: ⁊ ad regiones alias ꝓpellunt. Tercio p effuſionez pluuie atqz imbris: ⁊ poſt pluuiam nubes ↄtinuo euaneſcunt. Sic nimirum ⁊c Q Nota bta vgo ↄpatur ſtelle octo attentiſſimis ronibus atqz cauis. Quarum prima eſt. qa ſicut ſtella

efficaciam ſuā & virtutem non oſidit in igne:ſed aut ſolum modo ac mag⁹ qdez in aere: in terra: ⁊ ī aq̄·teſtāte Calcidio ſup thimeū Platonis: q̄ ait. Stella qdem in ignē ſupceleſtez nihil agit. Cui⁹ ratio ē. Quia nec ipm diminuit nc adauget Sp·n. ignis celeſt⁹ in eiſdem pmanet q̄litatib⁹ & mēſura·vt Plato phoꝛum peritiſſim⁹ aſſerebat: ſuam aūt mag⁹ in aere in t̄ra: & in aq̄ oſidit virtutē. In aere q̄dem·qa vt ait auerrois in·j·methe. Coniunctio ſtellarū impreſſiones varias ḡnat ī aeris regione. In terra itaqʒ· q̄a ſm Auicēnam li·ſuo minera lium. Conſtellacō atqʒ fatū cuncta ḡnant in terrenis. In aq̄ vero·q̄a ſm phm in·iij·methe. Scd̄m oꝛtum ⁊ occaſum ſtel/ larum creſcunt ⁊ decreſcūt ipſe aq̄. Sufficienter itaqʒ pʒ q̄ in primo p̄ſuppoſitum ē· videlicet q̄ ſtella nullā ſuam oſidit virtutē in igne: ſed ſolūmodo in aere in terra ⁊ in aq̄. Sic ni/ mirum p omnem modū ipſa beata virgo nullā ſue immenſe pietatis oſidit efficaciā ⁊ virtutē in igne cupiditat⁹ feruoꝛis ꝯcupiſcentieqʒ carnalis: ſed in aere intime deuotōnis: in t̄ra humilis coꝛdis: ⁊ in aq̄ ꝯtritionis penitentieqʒ & afflictionis Recurrēdo ad p̄habita īmediate ſup̄. Scd̄a ratio ē. Quia ſic ait ꝯmētatoꝛ auerrois ſup·j·ce·⁊ mūdo. Stella ē denſioꝛ ſpiſſi/ oꝛqʒ pars ipſius oꝛb̄ ſiue ipſi⁹ celi. Ad c⁹ euidentiā notandū q̄ ſic ait Themiſti⁹ ſup·ij·de anima. Omne coꝛp⁹ denſumqʒ et ſpiſſum magis ē luminis ſuſceptiuū ⁊ retentiuū·qm̄ ipm q̄d rarū fuerit atqʒ ſparſum ſeu dyaphanū aut trāſparens: Suſceptiuū quidez magis eſt ipſi⁹ luminis opacū ⁊ denſuz Cuius cā eſt ſm q̄ ait Auicebron li·fontis vite. Lux mag⁹ impingit atqʒ offendit in tenebrā q̄ in lucē ꝓpter mutuam inter ſe oppoſitionem. Retentiuū vero: q̄a ſm Theophraſtū li·ꝯmentoꝛū. Lux v̄berata ꝯtra coꝛp⁹ opacū & denſum ipm tale coꝛp⁹ penenetrare nō pt̄. Tum q̄a opacū: tū q̄a denſum Lux gͦ in opaco ⁊ tenebroſo ſeu denſo aut ſpiſſo coꝛpe diu tius retinet̄. Sic aūt eſt ī ꝓpoſito. In q̄cunqʒ gͦ pte ipm celū denſum fūit ⁊ opacū: ibi lux recipit̄ facili⁹ ⁊ detinet̄ diutius et hanc celi partē ſtellam ꝯuenientiſſime nuncupamus. Et ponit exemplū de hoc ipſe Algazel in tractatu de foꝛma ſpe= culi dicens. Speculū quidez in ea pte vbi tenebroſum ⁊ den ſumqʒ fūit: & opacū repreſentat: & reijcit foꝛmā ſuaz·vtpote refractio tenebratioqʒ radioꝛum faciens·in ea aūt parte vbi plumbū atqʒ pix abolita fūint & abraſa· ⁊ p ꝯſequens ipm ſpeculū perſpicuum atqʒ rarū factū·ibi nulla foꝛma repn̄tat̄ ſed viſus nē ipſum ſpeculū penetrat & ptranſit. Sic ergo eſt in ꝓpoſito. In quacūqʒ em̄ parte ipm celū ſpiſſū fuerit atqʒ denſum: ibi lux quedaz ꝯcipitur ⁊ retinet̄ q̄ ſtella nuncupat̄·

Sufficienter igit̄ declarata eſt diffinitio atq̄ꝫ deſcriptio ipſi⁹ ſtelle. videlicet ꝙ ſtella ſit denſioꝛ fortioꝛq̄ꝫ ⁊ ſpiſſioꝛ ꝑs ipſi⁹ celi. Sic nimirū per oēm modū ipſa mater xp̄i eſt denſioꝛq̄ꝫ et valentioꝛ pars toti⁹ celeſtis collegij. Ipſa nanq̄ꝫ inter oēs ciues celicos: denſioꝛ eſt q̄ntum ad cōſeruandū a malis oīb⁹ fortioꝛq̄ꝫ ad defenſandū a demonib⁹ exiſtere ꝯprobat̄. Rc̄e vt ſup̄ dictum eſt R Tercia ratio eſt. Quia ſic̄ ſtella ꝑpendi culariter ⁊ directe ſtans ſuꝑ aliquam nebulā maioꝛ lucidioꝛ q̄ꝫ apparet. Cui⁹ cauſa ē vt ait ph̄s in li. ꝓbleu. Quia ꝯdenſa tio media ſeu aeris q̄ medi⁹ eſt inter nos ⁊ ſtellam ingroſſat ipſam ſtellā. nebula aūt ip̄m mediū aerē q̄ꝫ ingroſſat nimiū et condenſat. Cui⁹ ſignū eſt vt recitat Auicēna li. iiij de di- luuijs. Quia exn̄te nebula neq̄ꝫ pluit neq̄ꝫ ningit. q̄d quideꝫ accidit ex ꝯdenſatiōe ipſi⁹ aeris ꝑ nebulā ꝯcurrentem. ergo ipſa nebula ingroſſat ipſam ſtellā. non inq̄ntum ſtellaꝫ: ſed ipſius ſtelle lūioſitatem ⁊ claritatē. Sufficienter itaq̄ꝫ patet ꝙ ſtella maioꝛ lucidioꝛq̄ꝫ apparet ſuꝑ nebulā poīta ex obliq̄. Sic reuera ꝑ omnem modū ipſa mater xp̄i maioꝛ quātum ad auxilij ⁊ fauoꝛis maioꝛitatē lucidioꝛq̄ꝫ quātum ad gratie collationem apparet ſuꝑ nebulam tribulatōnis ſeu moleſtie coꝛpalis. Rc̄e vt ſup̄. Quarta rō eſt. Quia ſic̄ ſtella magis al- terat ⁊ fecundat terrā interius q̄ꝫ exetri⁹. vt ait Tharentinus euentuū naturaliū li. v. Cui⁹ ſignū. Quia ſm̄ Auicēnam li. ſuoꝝ mineraliū. Omnia metalloꝝ gn̄a ipſarum ſtellaꝝ ſeu ſiderū ſunt effect⁹. Cōſtat aūt vt ait ph̄s. iiij. methe. metalla magis generari intn̄ſecus q̄ꝫ extn̄ſecus: in interioꝛib⁹ q̄ꝫ in ex- terioꝛib⁹ terre partib⁹. Et ideo ait Plini⁹ in ſpeculo naŧali li. viij. Interioꝛ inq̄t pars terre aut es aut lapis eſt. Et propter vehementis frigoꝛis ꝯſtrictiōꝫ ergo cū metalla in intimis t̄re partib⁹ magis q̄ꝫ in exterioꝛib⁹ generent̄ ⁊ gn̄atio metalloꝝ ſtellarū ſeu ſiderum ſit effect⁹. ſequit̄ neceſſario ꝙ ipſe ſtelle magis alterāt ⁊ fecundant terrā interius q̄ꝫ exteri⁹. Et hoc eſt ꝙ in pn̄cipio ſuppoſitū eſt. Sic nimirū ꝑ omnia ipſa mr̄ dei ſuo aſſiduo apud ſuū filium interuentu magis alterat ⁊ fecundat hoīeꝫ intn̄ſecus q̄ꝫ extrinſec⁹. iuxta i° q̄d ait beatus Bern⁹. Ipſa inq̄t mater xp̄i interi⁹ mentē viſitat. etiā ſi exte- rius ipſe ſenſus nullaten⁹ apprehendat: ⁊ tunc recurrat̄ ad prehabita īmediate ſup̄ S Quinta rō eſt. Quia ſic̄ ſtella illi regioni a q̄ magis diſtare ⁊ magis elongari videt̄ magis lucet. Iuxta i° q̄d ait ph̄s in li. ꝓbleu. Stelle inq̄d q̄ntomag⁹ a climate nr̄o diſtant: tantomagis lucent. Et ideo ſtelle exi- ſtentes in oꝛiente ⁊ occidente maioꝛes eſſe vident̄. q̄ꝫ ſtelle que directe ſupra nos ſunt. Cui⁹ ſignum atq̄ꝫ argumentum eſt.

Quia vt ait Ptholomeus almaieſti primo. Sol & luna exi-
ſtentes in oriente ⁊ occidente: maiores eſtimant̃: vehementi⁹
q̃ꝫ lucent: q̃ꝫ dum ſtant ſup̲ cenith capitis noſtri. Et iſtius
ratio talis vbi ſup̃ a pħo aſſignat̃. Intepoſitio inquit vapoꝝ
inter nos & ipſam ſtellaꝫ: ipſam q̃ntum ad ſplendoreꝫ ſuum
maiorem apparere facit· q̃nto autē magis a nobis diſtauerit
ip̃a ſtella: tāto maior vapor interponit̃. Sequit̃ ergo ꝙ ſtella
que a nobis elongari cernit̃: mag⁹ lucere: maiorq̃ꝫ apparere
ꝯprobatur· ⁊ hoc eſt q̊d in principio tactū eſt. Sic p̲ locum
a ſimili. Maria mater xp̃i q̃ntomag⁹ ab homine q̃ntum ad
interiores corporis ſenſus elongari eſtimat̃: tanto ſincerius
his a quib⁹ elongata fore viſa eſt: lucere p̲ lumen ſue gratie
ꝯprobatur. Et ideo ait Anſhelm⁹ in p̄rogatiſ ſancte marie
Cum te extinctū putaueris: neceſſe eſt vt ſi deuot⁹ ei fueris
ei⁹ lumine & grā ꝑpetuo illuſtreris. Et tūc recurrat̃ ad pre-
habita immediate ſup̃. Sexta ratio eſt. Quia lumen ſolis ad
mundi p̲tes non trāſfundit̃: niſi ſtella aliq̃ mediante· vt ꝓbat̃
quatuor rationib⁹ Alkabici⁹ in theorica planetarū. Quarū
prima talis eſt. Conſtat inquit virtutem ſolis eſſe ꝑpetuam
regularemq̃ꝫ ac vniformē· vt dicit̃ in tractatu de domib⁹ pla
netarum. Si eñ ſol vno tp̲e anni magis feruet q̃m alio tp̲e
Hoc tñ non eſt ex irreglaritate ſolis: ſed ex nimia ſolis elon-
gatione ⁊ terre interpoſitione· conſtat ergo ꝙ virt⁹ ſolis ſp̲
regularis atq̃ꝫ vniformis eſt. Quo habito cōtingeret ſolem
ſemp̲ vnum & eundem effectū interrenis facē: niſi ip̃a virt⁹
ſolis variaret̃ & multiplicaret̃ ſm̃ varietatem ⁊ multiplica-
tionem ipſarum ſtellarum. Et ideo ait Plato in phedrone.
Natura diuina circa que hoc efficit: vt ſtelle per participa-
cionem ſolaris luminis effect⁹ ſolis varient & diſtinguent.
Sufficiēter ergo p̃ꝫ ex p̄habitis· ꝙ lumen ſolis atq̃ꝫ virtus
celeſtis: ad mundi partes atq̃ꝫ climata nō transfundunt̃: niſi
ſtella mediante. Sic nimirū per oēm modum· lumen celeſtis
cognitionis ⁊ gratie: mundanis atq̃ꝫ humanis cordibus nō
transfundit̃: niſi per mariaꝫ matrem omnis grē & ſalutis re-
ducatur. Et ideo beatus Bern⁹ in ſermone de anunciatione.
Nil ergo in nobis ſalutis eſſe poterit: q̊d non p̲ man⁹ marie
tranſierit. Et tūc immediate ſup̃ T Septima rō eſt· ꝙ ſic
ſm̃ aſtrologos ſtella omnis in die eſt ſub terra: in nocte vō
ſup̲ terraꝫ· ſed hoc intelligendū eſt de ſtellis fixis q̄ mouent̃
reuolutione ipſi⁹ prime ſpere. De q̲buſdam vero ſtellis er-
ratic⁹ hoc ſec⁹ eſt· videmus eñ ꝙ interdum luna nocturno
tp̲e ē ſup̲ terrā· ſilr̃ aũt in die. Sic reuera p̲ oēꝫ mōm maria ī
die mūdane felicitat⁹ ⁊ affluētie more ſtelle nob̃ tāq̃ꝫ ſub t̃ra

occultatur·quia ipſa terrenis cupiditatibꝰ ſubplantatur·in nocte aūt tribulationis noſtre ſeu miſerie nob̄ vtpote ſtella ſup terram cordis noſtri clariſſima ꝓpalatur.Rc̄e vt ſupra· Octaua ratio eſt. Quia ſic̄ ſtella non lucet in aqlone:vt ait Alexander a pħo in ꝓbleu·in hunc modū.Cum em̄ oceanum:mare:ſtagnaqꝫ ⁊ paludes:ml'te ſint in ꝑtibꝰ aquilonis ideo neceſſe eſt.multas ibi eſſe nebulas ⁊ vapores:quibꝰ exſurgentibꝰ tota illiꝰ aeris regio obumbrat̄.⁊ ꝑ conſequens lumen ſtellaꝝ ibi penitus occultat̄. Quia ꝓpter hoc accidit in aquilonari ſeu ſeptētrionali plaga ſtellas minīe apparere Et accipitur hic aquilo ꝓ zona frigida ipſiꝰ mundi.Sic nimirum ꝑ omnia maria in aquilone:id eſt in peccāte homīe: minime lucere qn̄tum ad lumen gratie cōprobat̄.Vnde ait beatꝰ augꝰ.Ipſa gͦ maria ſapientia eo ꝙ mater ſic ſapiētie nuncupat̄·⁊ ideo ipſa ꝑ lumen ſue gratie ī maliuola anima nullateaus ꝯſeruat̄.Recurrendo ad ꝑhabita īmediate vt ſup̄

V Cōparat̄ deniqꝫ beata virgo ipſi celo octo de cauſis Quarū prima.Quia ſic̄ celum ꝯtinet terrā:a caſu ꝓſeruans pariter a ruina·vt ait Auēpice:quēadmodū recitat ꝯmenta toꝛ ſup·ij·ce·⁊ mūdo. Int̄ eos aūt q̄ aggreſſi ſunt aſſignare cauſam ⁊ modū:quomodo videlicet:aut ꝑ quid ipſa terra ſuſtentet̄ in medio·qdaꝫ dicebant hoc euenire ex ſemirotūditate:aut ex ſemiſperitate ipſiꝰ terre.Dicebant em̄ terrā eſſe diſpoſitam in modū ⁊ adinſtar ſemicirculi:ad hoc vt natare valeat ſup aquas.Quidam aūt hoc ex attractione ipſiꝰ celi et ſtellarū euenire aſſerunt.Auempice aūt terram pendere ī medio aſſerit ꝑ ſuſtentatōnem inqn̄tum ip̄m celum cōtinet terram a caſu ꝓſeruās pariter ⁊ ruina.Sic nimirū ꝑ omnia ip̄a beata virgo ꝯtinet totum mundū a caſu ⁊ ruina preſeruans mortis eterne.Vnde ait Guido in ſermone. Tota mūdi machina inſimul rueret:niſi Marie gr̄a ſuſtentaret.Et tūc recurrat̄ ad prehabita immediate ſup̄.Secunda rō eſt.Quia ſicut celū eſt cauſa oīs motꝰ in inferioꝛibꝰ:aſſerēte ꝯmētatoꝛe in·iij·phiſi·q ait.Omnis motꝰ coꝛpiliū coꝛpoꝝ habet reduci ad motū primi mobilis.Sic nimirū ꝑ omnem modū beata virgo eſt cauſa omnis motꝰ ipſius aīe quo mouent̄ ad ſuū creatoꝛē·atqꝫ omnis motꝰ operationis bone q̄ quis vehitur et mouet̄ ad ſummam beatitudinē.Et ideo ait beatus Augꝰ Omne bonū q̄d a nobis agit̄:marie interuenientibꝰ precibꝰ nobis dat̄.Et tunc recurrat̄ ad ꝑhabita X Tercia ratō eſt.Quia ſic̄ celum ſemꝑ ſibi habet annexū ignem· teſtante ꝯmentatoꝛe de ſubſtātia oꝛbis q̄ ait.Ignis ꝑpetualit̄ alligatus eſt ſpere celeſti ⁊ ꝯcauo oꝛbis lune.Sic reuera per oīa maria

ſemper habet annexum ſibi ignem diuini amoris ipſum hu
manis cordibus influens et miniſtrans. Et ideo ait Bern⁹ in
ſermone de aſſumptõe. Maria inqt eſt mater omnis ſalutis
et gratie ipſa eſt fons caritatis diuine: beatitudiniſqꝫ eterne.
Nunq̃.n.maria ſine grã nunqꝫ ſine amore atqꝫ beatitudine
ſempiterna. Et tunc reſpiciat ad prehabita immediate ſuꝑ
Quarta rõ eſt. Quia ſic celum motu ſuo rapit ſecũ omnes
ſtellas ꝛ planetarum ſperas. vt ait Hugo in dydaſcol.li.iij.
Motus em̃ naturalis et reuolutio ipſius prime ſpere eſt ab
oriente in occidenté. Motus aũt naturalis ipſorũ planetarũ
eſt econuerſo. Qꝫ aũt ſol videt̃ moueri ab oriente in occidentẽ
hoc eſt per actiõꝫ in qñtum ſol ceteręqꝫ ſtelle violenter rapi
unt̃ motu ipſi⁹ celi. Et ideo pꝫ ꝙ celũ motu ſuo rapit ſecũ
omnes ſtellas. Sic nimirũ per oĩa mater xp̄i motu ſuo quo
mouet̃ ad adiuuendũ aliqꝫ hoĩeꝫ: rapit ſecum oẽs ſtellas: id
eſt collegia angelorũ pariterqꝫ ꝛ ſanctorũ. Et iõ ait Amb in
prefatione. Nemo nĩm ambigat quin vbi maria aduenerit
totũ ſanctorũ collegiũ adexiſtat. Et tũc vt ſuꝑ Y Quĩta
ratio eſt. Quia ſic celum omnẽ virtutem influit huic mũdo
teſtante Iſidoro q̃ ait. Celum qdem mediãte ſiderũ limpido
lumine et calore omnem virtutẽ influit huic mundo. Secus
aũt eſt.vt qdam autumant de celo empirreo vtrũ faciat ali
quem influxũ. Nihilominus tñ quidã hoc affirmant qdam
negant.queãdmodũ recitat magiſter Heinric⁹ de gandauo
in primo ꝗlibeto. Primum aũt mobile.id eſt ipm̃ firmamẽ-
tum ſeu ipm̃ celum omnẽ virtutem influit in hũc mũdum.
Sic ꝑ locum a ſimili Maria oẽm celeſtem virtutem confert
omnibꝫ ſibi deuotis cordibus in hoc mundo. Et ideo ait Ihe
ronimus in epiſtola. Si virtuteꝫ imitamur: mariã omnium
virtutum fontem ꝛ originem amplectamur. Ipſa enim ſibi
deuotis totam mentis et corporis virtutẽ tribuit ꝛ valorem.
Rc̃e per omnem modum vt ſupra. Sexta ratio eſt. Quia ce-
lum tangit̃ ab igne ſeu ſpera ignis: non tamen comburit̃ vt
refert ꝯmentator primo ce.ꝛ mundo. Sic nimirũ per omẽm
modũ beata virgo ꝯtarctum quideꝫ paſſa eſt ab igne mun-
dane tribulationis ꝛ miſerie.incombuſta tamẽ et illeſa per-
manſit ab oĩ ꝓſus periculo ꝛ dolore. Et ideo ait beat⁹ Bern
ardus in ſermone. Non ſolum incõbuſta manſit mater chri
ſti ab igne carnalis copule: ſed etiam omneꝫ ignem in nobis
extinguit praue cupiditatis ꝛ concupiſcentie. et tunc vt ſu-
pra Z Septima ratio eſt. Quia ſicut celum iugiter mo
uetur circa terram. imo niſi moueretur et volueretur circa
terram: totus mundus inſimul concideretur et coartaretur

Et ideo ait calcidius in thimeo. Surrexerunt q̃dam dicẽtes non eſſe celum id q̃d moueri cernitur: aſſerentes rẽ incorru-ptibilem nulli mutui nec tranſmutatiõi fore ſubiectũ. Dice-bant aũt terraꝫ in ꝯtinuo eſſe motu. Quapropť eſtimabant celũ eſſe immobile: ſed moueri ſolam terrã. ⁊ ꝙ ex motu ťre celum videreť moueri. ſicut dũ quis currẽs circulariter eſti-mat circulariter moueri celũ ⁊ terram. Hoc autẽ falſum eſt ꝫ celũ indefeſſum iugiter voluiť circa terrã. Et ñ celũ iugiť moutereť: totus mundꝰ corruẽs rumpereť. Sic reuera ꝑ oẽm modum maria omĩ hora: tꝑe: ⁊ momento: moueť circa terrã id eſt nos inceſſanter cuſtodiens: protegens: ⁊ ꝯſeruans. Et niſi ipſa motu ſue pietatis ſuccurrẽt: totus mũdus dudũ in nihilum vergẽt ⁊ rediret. Et ideo ait fulgentius ep̃us in ſer-mone. Niſi maria ĩmẽſitate ſue gratie ſuccurriſſet: tota inſiľ mundi fabrica corruiſſet. Octaua rõ eſt. Nam ſicẽ celum eſt ꝯſeruatiuum animarũ iuſtaꝝ. teſtante macrobio de ſomno ſcipiõis li. primo q̃ dicit. Celũ eſt receptaculũ aĩaꝝ iuſtaꝝ in q̃ conſeruanť a ſuis corporibꝯ exalantes. Sic ꝑ locũ a ſili Maria eſt in ſe ſinuq̃ꝫ ſue materne pietatꝰ receptaculũ om-nium animarũ iuſtarum a ſuis corporibꝯ erutaꝝ. ⁊ ideo ait anſhelmꝰ in ſermone. Ipſa inqt eſt conſeruatrix animarum noſtrarum: ipſa ſpes: ſalus ⁊ vita omnium hoĩm ſibi ſerui-entium in hac vita Aa Notandum autẽ ꝙ beata virgo maria ꝯparať rori ob ſex ꝯditiones ⁊ naťas que ꝯueniũt ipi rori. Quarũ prima talis eſt. Sicut em̃ ros cadens in regione calida: vertiť in aquã. in regione aũt frigida: vertiť in pruinã teſtãte philoſopho in. iiij. methe. qui ait. Ros ⁊ pruina vnũ ſunt in ſubſtantia: ⁊ diuerſificanť ꝫm frigidam ⁊ calidã re-gionem. In frigore nanq̃ꝫ ẽ pruina: in calore vero ros eſſe dť. Sic nimirũ ꝑ omnem modum. Maria quidem feruentibꝯ in amore: vertiť in aquã celeſtis ſuauitatis ⁊ gr̃e. infrigiditatis aũt eſt cordibꝯ ab eſtu carnalis ꝯcupiſcẽtie: vertiť in pruinã refrigerij ⁊ ꝯſolationis eterne. Et ideo ait beatus Bernhardꝰ Maria inqt eſt dulcor diligentiſſimꝰ refrigeriũq̃ꝫ ipſis mũ-dis mentibꝯ ineternũ. Sc̃da eſt. Nã ſicẽ ros cadens fumigare facit montes: ⁊ nebulam ꝯcitat circa aquas: euolareq̃ꝫ facit nubes varias ⁊ diuerſas. teſtante phõ in tractatu de imp̃ſſi-onibꝯ aeris: qui dicit. Ros cadens in terrã euaporat ꝑ fumi-gationeꝫ montiũ: ꝑ nebulam aquaꝝ: ⁊ per eleuatiõꝫ diũſaꝝ nubium. Hec etenim tria vt ait cõmentator ſuꝑ eundeꝫ locũ rorem arguunt deſcendere ad terraꝫ. Sic nimirũ beata virgo maria menti adueniens montane ꝯtemplationis fumigatõꝫ inde elicit deuotiſſime orõnis. ſed aq̃ adueniens tribulatõis

nebulam euaporate facit ꝑpetue ↄſolationis ·tandem nubes trāſuolare facit fidelissime ꝓtectionis ac obumbratōis . Et ideo ait Criſ·de ꝓrogatiuis ſ.Marie ꝑ ipſam inquit noſtra oratio exaudit̄ cōſolatio celeſtis tribuit̄ ⁊ homo ſub alis dei ꝑpetuo obumbrat̄ B a Tercia eſt quia ſic ros deſcendēs in terram ſerenitatem facit recedens vero ⁊ elongas a terra verſus nubes in vndationē ymbrium generat atq̄ cauſat teſtāte pħo in·i·methe·qui ait. Cūq̄ ros cadit ad terraꝫ aer mundatur mūdato autem aere ſerenitas fit·ros aūt manenſ in aere iam aer humectatuſ ē·humectato aūt aere pluuia cō mitat̄. Sic reuera ꝑ oīa Maria mater xp̄i ſua deſcendēs ī cor hominis pietate ⁊ gratia:ſerenitatem in preſenti ⁊ ī futuro efficit trāquillitatis eterne·ſ elongata ab homīe in ſuo laude tepido ⁊ ingrato ꝑ ſubtractionē viꝫ ſue gratie inundatio cōſequenter penalitatis eterne. Et ideo ait Sedulius ī carmine paſcali.Maria nanq̄ ſuo nobis adueniens lumine ⁊ ſplendore pacem reddit·⁊ quietem ab omni inquietudine ⁊ timore.Ipſa abſens timorē incutit ⁊ horrorem·Quarta eſt nam ſicut in rore ignis deſcendit celeſtis teſtante ptolo·almaieſti tercio · qui ait ignis quidem celeſtis dupliciter defluit in hunc mūdum·viꝫ in lumine ⁊ in rore.Sic nimiruꝫ maria in nos deſcendit ignis diuine caritatis ⁊ ſplendor eterne felicitatis.Et ideo ait Hieronimus in ep̄la ad paulam ⁊ euſtochiū.Mariam adeamus que eſt origo ⁊ fons totius celeſtis dulcoris ⁊ amoris C a Quinta conditio roriſ eſt ꝙ ſi incluſus fuerit in teſta oui vacua exiſtēte mox ſolis aduenıente lumīe ipſam teſtam eleuat aliq̄ntulum in aeris regionē teſtante ↄmentatore in tercia methe. qui dicit ꝙ de rarefactione fit ipſius roris · corpora mediocriter grauia cum incluſus fuerit in aeris eleuare regionem.Sic reuera maria in teſta humani cordis per ſedulam atq̄ deuotaꝫ incluſa memoriam ipſum hominem ad celeſtia eleuat ſuoq̄ filio repreſentat . Et ideo ait Ambroſius in prefacione . Maria ergo noſtra ſuo filio vota repreſentat.Maria inquam nos ſupportat ⁊ animat·ipſa in celeſtia eleuat ⁊ in celeſti ſublimitate celſitudineq̄ exaltat ¶ Sexta roris conditio eſt · ꝙ ros ſua virtute viſum clarificat illinitus tumorem ac inflaturā ſedat·vulnera quoq̄ ſanat.Clarificat quidem viſum propter cōnatum ſibi frigus ⁊ algorem · vt ait philoſophus in probleumatibus libro.Sedat tumorem quia ipſe eſt mollificatiuus·vt dicit Galienus ſecretorum libro. Tercio ſanat vulnera recentia non inueterata· vt teſtatur Iohannes meſue in prima practica . Sic nimirum per omnem modum

beata virgo maria viſum mentis noſtre clarificat tumorem
& elationē noſtram: ſed & vulnera peccatorum noſtrorum
quibus ſauciatur aīa ſanat & reparat. Et ideo ait ignaci/
us in epiſtola ad beatam virginem. O beatiſſima noſtri inte
rioris homis medicina nos cecos illuminas tua claritate. tu
midos deprimis. et elatos tua ſaluificas humilitate. vulnera
tos ſanas tua inuiolabili pietate D a Comparatur in/
ſuper nubi ob q̄tuor rationes. Prima ratio nubis eſt. quia
ſicut nubes terram infrigidat. teſtante philoſopho in libro
probleuma. qui dicit ꝙ nubes aerem infrigidat aer vero ter
ram. Sic per omnia beata virgo hominem eſtuantē in hac
vita infrigidat refrigerio ꝯſolationis & obumbrationis eter
ne. Et ideo ait Anſhelmus. Si eſtuas refrigerium ipſa eſt.
ſi egrotas ipſa medicina eſt. ſi ſuccumbas fortitudo eſt. Ip-
ſa in omnibus omnia eſt. cunctis noſtris languoribus ſalu
tem tribuenſq; valorem. Secunda ratio eſt. quia ſicut nu/
bes tonitruum generat et euerberat ipſum fulmen teſtante
philoſopho in tercio metheororum. qui dicit ꝙ quamuis ab
erādio & leucippo tonitruum fieri extra nubes eſtimet̄. pu-
to excolliſione ventorum nihilominus tamen id quod toni
truum dicitur e nubibus verberat̄. Sic beata virgo tonitru
um euerberat et effulminat ipſum fulmē quibus terret p̄n
cipem infernalem. Et ideo ait ſedulius in carmine paſcali.
Maria adiuuante nullus timor. nullus horror hoſtilis eue/
niet in morte: quia totam inſultationem infernalis princip9
iam ſua virtute maria iam eijciet & euellet E a Tercia
ratio eſt: quia ſicut nubes eſtu magno a terra elongatur cō
ſumitur & de nigratur atq; in yridem permutatur. iuxta il/
lud ꝙ ait ꝯmentator in tercio methe. Eſtus quidem magn9
nubes euolat & cōſumit denigrat in yridem permutat ex/
vehemēti nanq; eſtu leuis efficitur & ꝑ cōſequens eleuatur
calida fit. et ideo exſiccatur quia ſm̄ philaretuȝ. Omne cali/
dum ſiccum vehementer exuritur et ꝑ ꝯſequens denigratur
q̄a ſm̄ ſimpliciū in cōmento qui dicit oīe humidum vehe
menter aduſtū nigreſcit. Nimiꝝ etiā nubes tūc inflāmat̄ &
ob hoc colore ydriato depingit̄: q̄a ſm̄ ꝙ ait ꝯmen. ſup. iiij.
metha. ca. de yride. Ignis in humido viridis eſt in ſicco rube
us in aere luminoſo albus. Et iſti ſunt principales colores
yridis. Patet ergo ꝙ in eſtu magno nubes a t̄ra elongat̄ ob
umbrat̄ & in yridem ꝑmutat̄. Sic reuera ꝑ omnem moduȝ
beata maria in cupido prauoq; & eſtuante aīo ſua gratia
elongat̄ ſuo lumine obumbratur et yridato id eſt vindica/
tio colore colorat̄. Et ideo ait beat9 aug9. Hoc deus ſeuerius

omnibus vindicabit dum quis matri ſue indeuotus ingra-
tuſqꝫ fuerit mediante qua tanta beneficia · tanta bona dona
muneraqꝫ accepit. Quarta ratio eſt quia ſicut nubes in ſuo
tranſitu ⁊ volatu ſemper declinat verſus ſolitudines atqꝫ val
les ſicut dicit Auicenna de diluuijs libro quarto. Nubes vt
frequenter cadunt diluuiaqꝫ multa accidunt in vallibus ⁊
in ſolitudinibus nemoroſis . Cuius cauſam aſſignans dicit
ꝙ in vallibus aer quietus eſt nimium ⁊ tranquillus tran/
quillo autem exiſtente aere nubes pluit ⁊ diluuium accidit
In ſolitudinibus autem terra poroſa eſt · ⁊ per conſequens
magis nubium adtractiua . Aliam autem cauſam videtur
aſſignare velle Tharentinus libro quarto de effectibus in
natura qui dicit ꝙ aqua naturaliter appetit dilabi · ad locū
ſimile concauum profundum. Nubes autem aqua eſt val
lis vero vaſi ſimilis concaua ⁊ profunda · ergo nubes in ſuo
tranſitu ⁊ volatu ſemper vergit ⁊ declinat verſus ſolitudi-
nes atqꝫ valles . Sic nimirum beata virgo maria mater dei
in ſuo felici tranſitu ⁊ volatu ſemper declinat ac ſe applicat
ad ſolitudinem caſtitatis · ⁊ ad vallem humilitatis. Et ideo
ait beatus Bernhardus in ſermone de conceptione beate vir
ginis . Caſtitas ⁊ humilitas ſibi placent · quia ex caſtitate
deo placuit ex humilitate vero concepit · Et ideo in caſtis ⁊
humilibus mentibus oblectatur F a Comparatur
inſuper beata virgo Maria ipſi vmbre. Nam ſicut vmbra in
frigidat in ſe reſiſtentes · ⁊ hoc intelligendum eſt de infrigi-
datione interiori. Licet enim vmbra ipſum corpus exterius
infrigidat · tamen ad interiora repercuciēdo calorem corpus
interius magis inflammat . Sic nimirum beata virgo Ma/
ria refrigerio conſolationis eterne refrigerat eſtuanteꝫ · Et
ſicut vmbra humectat . teſtante philoſopho in libro pro/
bleuma · qui dicit ꝙ corpera obumbrata humidiora ſunt.
Quod quidem non cōtingeret: niſi vmbra humida q̄ ixm
eſſet · vmbra ergo humida eſt ideo humectat. Sic reuera ꝑ
om̄em modū mater chriſti humectat hominem ſedulum in
ſua laude rore atqꝫ humore celeſtis gratie . Et ſicut vmbra
recreat ⁊ confortat · iuxta illud qđ ait philoſophus vbi ſup̄
Vmbra inquit reparatiua ē virtutis perdite ⁊ valoris vm/
bra ergo roborat ⁊ confortat. Sic ⁊ ipſa beata virgo homi
nem in virtute ⁊ valore mentis ſpiritualiter recreat ⁊ con/
fortat. Et ſicut vmbra illuminat lumē quoqꝫ cauſat eo mo
do quo ſupra tactum eſt videlicet inquantum vmbra tene/
broſa eſt ⁊ opoca · ⁊ ideo ſplendorem ſibi obuiantem magꝰ
augmentat per reueberationem itaqꝫ ⁊ refractionē radioꝝ

Sic per locum a ſimili beata virgo mentem noſtram celitus illuminat.lumenqꝫ celeſtis cognitionis ⁊ gratie ī nobis ge/nerat atqꝫ cauſat.Et ſicut vmbra prope ſe exiſtentem aerem vehementer valideqꝫ inflāmat ſicut ait philoſophꝰ in libro probleumatum.Aer inquit qui proximus vmbre fuit ma/gis eſtuat.Sic mater xp̄i aerem id eſt homīem ſibi aſſiſten/tem in caritate inflāamat ignem qꝫ diuini amoris in nobis generat atqꝫ cauſat G a Comparatur etiaꝫ beata vir/go maria nebule multiplici ratione.Primo quia incendiū in nebula videtur·ac ſi ſol oriatur· vt refert Auicebrō libro fontis vite.Cuiꝰ cauſa dicetur ca·de cate.Sic per om̄em mo dum omne incendiū noſtre afflictionis ⁊ miſerie pia men/tis fiducia proiectū in mariam apparebit·ac ſi xp̄o ſua im̄enſa gratia ſpiritualiter oriat̄.Secūdo ſicut nebula habet humectare corpora·ſicut dicit Auicebron libro fontis vite·Om̄ia inquid corpora nebula humectari vident̄.Sic reuera mater xp̄i humectat humore celeſtis roris ⁊ gratie ſpiritua liter ⁊ impinguat.Et ſic̄ nebula habet expurgare om̄ia ele menta·teſtante pħo in tercio methe·qui dicit ꝙ ignis expur gatur inq̄ntuꝫ eum quē in ſe ꝯtinet vaporem ꝑ effluxioneꝫ aerꝰ eijcit ⁊ effūdit.Aer q̄dē q̄a nebula fit defluxꝰ ⁊ deciſio vaporum ⁊ humorū ipſius aeris·⁊ ex cōſequenti expurga tur ip̄e aer.Sed ⁊ hoc de terra ⁊ de aqua intelligenduꝫ eſt Nebula habet ergo expurgare omnia elementa·ſic beata vͥ/go maria habet expurgare omnes homīes elemētatos H a Notandum aūt ꝙ beata virgo maria dr̄ eſſē lumen ob xvj·effectus quos in corp̄ibus ipſum lumen efficit ⁊ relin-quit.Quorū p̄mus eſt·quia ſicut lumen in alta aeris regio ne nō lucet vt ſup̄ patuit.Dicebat enim ptolo·alma·j·atqꝫ Auicebron li·fontis vite·ꝙ in ſupremo interſticio aeris eſt ſempiternū frigꝰ ⁊ ſempiterna nebula.Cuiꝰ etiaꝫ ratio eſt q̄a ꝯm ꝯmentatorem ſup·ix·metha.Lumen ⁊ calor nō ſunt niſi in corp̄e dyaphano diſpoſito ⁊ receptiuo.Nunc aūt ſic eſt ꝙ aer nimis altꝰ non ē lumīs ſuſceptiuꝰ eadē cauſa que ſup̄ tacta ē.Neqꝫ caloris retentiuꝰ vt ſup̄ patuit·q̄mobrem accidit in ſupremo interſticio aerꝰ tenebrā ſemꝑ eſſe ⁊ per ꝯſequens lumē in alta aerꝰ regione nō lucet.Sꝫ tūc ꝑ altam aerꝰ regionē cor ſupbum intelligitur ⁊ elatū.Nam ſicut al ta aeris regio mortua dr̄· teſtante plinio in ſpeculo naturali q̄ dicit·Supreme regiones mortue ſunt ⁊ vita caret· q̄a nul la animalia nullumqꝫ animatū ibi eſt.Et ideo ait pħs in vj anīalium li·Mentiunt̄ dicentes anīalia fore aerea ⁊ corporea ſup quibꝫ platonem arguimꝰ.Nulla enim vita in altiſſimis

aeris regionibꝰ inuenit. Sic nimiꝝ p omnẽ modũ coꝛ huma
nũ eleuatum ſuperbũqꝫ pariter ⁊ elatum q̃ntum ad ea que
ipſius anĩe ſunt penitus eſt moꝛtuũ ⁊ nõ viuum· imo nulluꝫ
in elato coꝛde vite eſt veſtigiũ. Et tunc applicetur ſic. Maria
itaqꝫ nõ lucet lumĩe ſui celeſtis doni ⁊ gratie in coꝛde homi
nis elati pariter ⁊ ſuperbi. Secundus effectus lumis eſt· q̃a
nil velocius eſt quã ſit lumen ·teſtante phõ in pmo de anĩa
qui dicit. Apparet aũt lux ab oꝛiente in occidente in inſtanti
In eodem nanqꝫ puncto cuꝫ coꝛpus fuerit lumĩoſum eſt ⁊
ipſum lumen· ⁊ nihil velocius eſt quã lumen. Sicut reuera
nullus ſanctoꝝ velocioꝛ ad adiuuandũ atqꝫ ſuccurrendum
quã beata virgo maria eſtimat̃ T a Tercius lumĩs effe
ctus eſt: quia ſicut lumen nõ lucet in aquilone· vt dicit ꝯmẽ/
tatoꝛ ſup tercio metha· Cuius cauſa eſt: quia in aquilone ẽ
ppetua nebula ꝓpter ſtagna innumera ⁊ palludes· ⁊ ꝓpter
frigus denſiſſimum qđ occupat ⁊ obtegit altam regioneꝫ.
Sed tũc p aquilonem homo immũdus intelligit̃ ſeu pecca
toꝛ. Nam ſicut ad aquilonem naturaliter tendunt omẽs aq̃
vt refert auicẽna libro q̃nto de diluuijs. Cuius etiam cauſa
eſt: quia ſm aſtrologos aquilo eſt inferioꝛ pars totiuſ terre
Sic nimiꝝ p omnẽ modum ꝯtra homĩem peccatoꝛem ⁊ im=
mũdum cõfluunt aque omnis miſerie oĩmqꝫ maloꝝ. Et tũc
applicetur ſic. Maria itaqꝫ neq̃quam lucere poterit homini
peccatoꝛi· ⁊ immũdo niſi ab immũdicia ſua ceſſauerit ⁊ pec
cato. Quartus lumĩs effectus eſt quia ſicut lumẽ nunq̃m
aduenit abſqꝫ coꝛpe lumĩs cauſatio· vt dicit ꝯmentatoꝛ ſup
tercio metha· reprobando erroꝛem illoꝝ qui dicebant coru/
ſcatõem· nil aliud foꝛe quam radios ſolares relictos ⁊ detẽ/
tos intra nubem. Nulla inquit lux abſqꝫ lucente ſibi apro/
priato coꝛpore eſſe poteſt. Sed cum cernitur lux neceſſe eſt
eſſe· ⁊ coꝛpe exiſtente lumĩoſo lux etenim cum ſit ꝓpria paſ
ſio coꝛpis lumĩoſi a luminoſo coꝛpe ſepari non poteſt ſꝫ ex
iſtente luce eſt · ⁊ ipſum coꝛpus lucens ⁊ exiſtente lucente
coꝛpe coexiſtit ipã lux. Sed tũc p coꝛpus lucẽs ſeu luminis
cauſatiuum intelligit̃ ipſe xp̃s. Naꝫ ſic̃ coꝛpꝰ lucẽs ſeu luĩs
cauſatiuũ nunq̃ꝫ ſine lumĩe eſt etiã ſi a nobis minime videa
tur defectus tñ luminis non eſt ex pte lumĩs· ſꝫ ex parte no
ſtri: quia foꝛtaſſis adiuidendum difficiles inabiles qꝫ ſumus
aut foꝛtaſſis aliquod aliud coꝛpus ad opacum interpoſituꝫ
cernimus. Sic nimirum per omnem modum chriſtus mẽti
humane per gratiam ſuam ſemper lucet etiaꝫ ſi a nobis mi
nime coꝛporaliter ſentiatur· Sed hoc quidem cõtigit non ra
tione diuini luminis ſemp preſto eſt: ſꝫ ratione peccatricis

anime que inepta & indiſpoſitaq; & inabilis eſt·aut ratione peccati q velud nubes inter chriſtum & cor noſtrum in medio vt impediat poſitum eſt. Sic ergo patet q per corpus luminoſum ſeu luminis cauſatiui intelligitur ipſe chriſtus· Et tunc applicetur ic . Maria itaq; nunq eſt abſq; chriſto ſed dum ipſa menti aduenerit aduenit· & ipſe chriſtus perpetuam ad ſalutez K a Quintus effectus luminis eſt·q ipſum lucet in luna ſed ſine calore · vt euidentius ſupra patuit. Cuius etiam ſignum eſt·q lucente luna nix nec ſoluitur nec liquatur·quemadmodum accidit lucente ipſo ſole cuius ratio habita eſt ſupra. Sed tunc per lunam cor mundanu; deſcribitur: nam ſicut luna quantomagis elongatur a ſole tantomagis lucet verſus mundum·minus autem verſus celum. & qntomagis apropinquat ad ſolem tantomagis lucet verſus celum · minus autem verſus terram cuius demonſtratio patebit infra. Sic nimiru; cor humanum qntomagis elongatur a deo·tantomagiſ lumine ſue mentis lucet verſus terram·terrena magis cupiendo·minus autem v̄ſus celum celeſtia penitus contemnendo · ſed quantomagis apropinquat ad deum cognitione & amore: tantomagis lucet ipſi deo·minus autem ipſi mundo. Et tunc applicetur ſic Maria ergo lucet mūdano cordi lumine fame excellentiſſime laudis preconij & honoris . ſ; ſine calore pietatis ſeu clementieq; immenſe L a Sextus effect9 luminis eſt: quia limpidi9 lucet in tenebra & in vmbra q̄m in alio lumīe. Et ideo ait plato de immortali·anīe. Actus inquit lumīs act9 tenebre eſt id eſt actio luminis debetur ipſi tenebre & nō luci. Lux nanq; lucis ſuſceptiua non eſt· ſed tenebra receptaculum dicitur ipſius lucis. Cuius cauſa euidentiſſime ſup̄ patuit vbi dictū ē q ſm platonē lumen lumīe oblectat̄. S; p tenebrā ipā humilitas figurat̄. Nam ſic tenebra ſūme valet cecis atq; infirmis dormientib9 & minutis· De iſto ſic ait phila·tractatu de dietis. In becillib9 oculis & infirmis tenebras pſuadere eo q lumen cecutientib9 oculis noceat. ſaniſ vero pſit. De ſcd̄o ſic ait galie·li·ſecre·vij. Claudētes inqt feneſtras ſup languidū & infirmū ne lumē videat q̄lecūq; De tercio ſic ait phs in pbleu· valde aūt periculoſu; ē in calore & in lumīe obdormiſſe. In tenebra aūt ipā dormitio cōueniens & naturalis eſt. De q̄rto ſic ait philaretus in tc̄tatu de dietis. Multa corpori humano accidūt incōmoda dū minuti ad ſplendorem luminis cōtemplamur tenebra autem minutis valde cōfert. Tenebra igit̄ ſumme valet cecucientibus & infirmis atq; dormientib9 & minutis. Sic reuera ipa

ſancta humilitas maxime expedit excecatis inſcelere infir/
mis in omni virtuoſo atq; bono opere·dormientibus ⁊ qui
eſcentibus in peccato·minutiſq; & abſolutis per ꝯfeſſionem
⁊ ſatiſfactionem ab omni inquinamento. Sed tunc conueni/
enter per vmbram caſtitas figuratur. Nam ſicut vmbram
fugiunt ſerpentes ⁊ transferunt ſe ad ſolem·teſtante philo=
ſopho in ſexto animalium qui dicit. Serpentes inquit niſi
ſunt grandes tranſiſſe aquas de vmbroſis ſcilicet montibuſ
verſus valles. Cuius cauſam reddimus: quia fortaſſis vt ſu
pra euidenter patuit in montibus frigus intenſum eſt val/
de ſerpens autem naturaliter fugit frigus· vt recitat ſolinuſ
libro rerum. Sed tunc dubitatur cur ſerpens qui fugit fri=
gus ſerpendo de monte ad vallē cum intenſius frigus maior
q; algor ſit in vallibus propter rorem quam in montibus
in quibus nō cadit ros. Ad qđ dicendum ꝙ fortaſſis in mō
te illo vmbra valida eſt. & ſol accedere non poteſt in valle
autem calor eo ꝙ ad vallem ſol additum habeat ⁊ acceſſu
Et ideo nil prohibet nec repugnat ſi ſerpens & cetera. Sic
itaq; patet & ꝙ ſerpentes naturaliter fugiunt ipſam vm=
bram. Sic reuera per omnem modum ſerpentes in fernales
maxime·⁊ principaliter fugiunt caſtitatem. Sic ergo patet
ꝙ per tenebram humilitas deſcribitur· & ꝙ per vmbram ca
ſtitas figuratur. Et tunc applicetur ſic. Maria itaq; ſinceri/
us limpidiuſq; lucet in tenebra humilitatis·& in vmbra ca/
ſtitatis quam in quocunq; lumine mundane & illicite va/
nitatis Ma Septimus effectus eſt luminis: quia ip/
ſu; lumē elicit flores herbaſq; & gramina inſentes & virgul
ta viridaq; de terra· vt probat Auicebron libro fontis vite
in hunc modū. Videmus inquit auicebron·in calida nocte
flores non elici de radice· ſed in frigido die conſequente flo/
res apparuere multi. Ecce habes quia non calor vt quidam
eſtimant·ſed lumen cauſat hoc. Neceſſe eſt enim·vt aut in ca
lorem ſolis·aut in radium reducatur hoc· Non enim in calo
rem·quia vt preſuppoſitum eſt calor noctis flores non pro
ducit ergo in lumine quia vt dictum eſt· In frigido die
ſplendente lumine flores apparebant huc vſq; Auicebrō li·
fontis vite. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaq; elicit de terra cor
dis noſtri flores celeſtis amenitatis·herbas miſtice volupta
tis·gramina interne ſuauitatis·& ſentes boni opis virgulta
v̄tutis viridaq; ꝑpetue ꝯſolationis & ſalutis. Octauꝰ lumīs

effectus eſt: quia non lucet interueniente alio lumine qua/
licunqȝ· vt refert Theophraſtus ſuper tercio de anima. Sed
tunc per lumen impediens ſeu interueniens mundana felici
tas. ſeu voluptas damnabilis ipſius hominis figuratur.
Naȝ ſicut lumen quod impedit aliud lumē oīo in parte op
ponitur illi lumini. Sicqȝ patet dum ignis ardet in die vel
in ſole· lumen enim ignis tunc ⁊ lumen ſolis aliqualiter op
ponuntur· alterius nanqȝ· ⁊ alterius nature ſunt· Sic nimi/
rum per omnem modum lumen felicitatis mundane p om
nia contrariatur atqȝ opponitur lumini celeſtis gratie mu/
nerisqȝ diuini. Et tunc applicetur ſic. Maria itaqȝ tunc non
lucet alio lumine puto voluptatis carnalis· ⁊ mundane af/
fluentie prohibente N a Nouus effectus luminis eſt·
quia ipſum lumen non penetrat nec lucet per ſolida corpo
ra ⁊ compacta· teſtante philoſopho libro probleumatum
qui ait. Audimus quidem per fuma ⁊ ſolida corpora· vide·
mus autem minime· eo ꝙ ſonus tranſeat: minime autem ip
ſum. Cuius ratio tacta eſt ſupra. Nunc autem per ſolida ⁊
compacta corpora corda intelligimus obſtinata. Nam ſicut
firma ſolidaqȝ corpora aut conpacta valde ſunt grauia· te/
ſtante cōmentatore ſuper ſecundo de celo ⁊ mundo qui ait.
Grauiora inquid ſunt dura ⁊ conpacta atqȝ coartata cor=
pora ꝙ̄ corpora mollia ⁊ poroſa· Qd' enim ſunt parua ⁊ ex
igua dimenſione ſeu quantitate in conpactis ſtat corporibꝫ
Hoc ſub multa dimenſione parat occupatio corporis. Et
ideo ait Egeſippus Hieronimi. Omne corpus vnitum ⁊ cō/
pactum grauius atqȝ firmus eſt: queadmodum ⁊ omnis
virtus vnita. Aliam tamen cauſam predicti effectuſ videtur
tangere philoſophus in ꝓbleumatibus· ſed obmittitur cau
ſa breuitatis. Patet ergo ꝙ corpora firma ſolida ⁊ ꝯpacta
grauia valde ſunt. Sic nimirꝫ p omēȝ modū· corda humana
in malicia obſtinata ad oīa ꝓ gloria dei ſuſtinēda ⁊ augen/
da reddunt̄ grauia ſegniaqȝ ⁊ accidioſa tepidaqȝ ⁊ torpo/
roſa. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaqȝ ſuo celeſti lumīe ⁊ can
dore neqꝙ̄ penetrat corda obdurata ⁊ in malicia obſtinata
Decimꝰ effectus lumīs ē· qa lumen oēȝ ignē cāt ⁊ generat
corruptibileȝ· teſtante ptolo· alma· iiij qui dicit ꝙ omis ſpe/
cies ignis corpalis ex lumīe gingnit̄ ⁊ cauſat̄. Sȝ tunc p ig/
nem intelligit̄ amor dei. Naȝ ſic̄ ignis maioreȝ flāmam videt̄
repreſentare in aq̄ quā in ſpeculo· ſic̄ dicit algazel in t̄ctatu
de forma ſpeculi: q̄ dicit ꝙ flāma ignis larga eſt in aq̄: modi
ca aūt ⁊ exigua repreſentata in ſpeculo· vt ad oculū apparȝ
aſpicientibus in ſpeculum ⁊ in aquam circumardente ipſo

igne.Sic reuera per omnem modum amor celeſtis maiorem
ſue virtutis flammam facit in aqua contritionis & peniten/
tie quã in ſpeculo felicitatis affluentieq; mundane . Et ta=
men applicetur ſic.Beata itaq; virgo omnem in nobis gene/
rat ignem diuine conſolationis perpetuiq; amoris O a
Vndecimus effectus luminis eſt · quia habet repreſentare
ipſis oculis omnes ſimilitudines ſpecies & colores.Lux enĩ
ſm philoſophum eſt ypoſtaſis colorum id eſt ſubiectu; &
fundamentum colorum.In ipſo lumine etenim tanq̃ in ſuo
ſubiecto ipſi colores ſubſiſtunt ſpecieſq; colorum.Sed tunc
per colores noſtre orationes ſeu opera figurantur .Nam ſic
color vnus ſolus permanet in ſua perſpicacitate & virtute
colores vero multi inſimul mixti penitus denigrãtur·iuxta
illud qđ ait cõmentator ſuper de ſenſu ⁊ ſenſato.Colores in
quid inſimul mixti nigredinem efficiunt & pallorem.Sic ni
mirum per omnem modum vna oratio ſeu actio cui perſe=
ueranter & inceſſanter inſiſtimus obtinet qđ appetit & ex
poſcit·multe vero inſimul permixte bone ſcilicet ⁊ male acti
ones in nigredinem erroris·& tenebras ignorantie penitus
permutantur. Et tunc applicetur ſic.Maria itaq; habet re/
preſentare oculis diuinis cuncta noſtra vota orationeſq; &
opera deo grata ¶ Duodecimus luminis effectus eſt· quia
lumen eſt cauſa ⁊ principium omnis viſionis ſeu actus vi=
dendi vt ait cõmentator in ſecundo de anima.Nihil enim vi/
detur niſi in lumine . Illis autem qui inſtantiam ferunt ad
predicta dicentes· ꝙ quedam ſint animalia que vident non
in lumine ſ; in tenebra.Dicendum ꝙ lumen poteſt eſſe du=
plex videlicet ſeparatum & conatum.ſeparatum quidam ſi
cut eſt lumen id mediante quo videmus conuinctum vero
⁊ cõnatum ſicut ſunt illa corpora que nocturno lucent tem
pore·Et illa corpora ſeu animalia que in nocte in tenebra q̃;
vident.Habent enim talia animalia lumen ſibi cõnatum & ĩ
bibitũ naturaliter mediante quo cõtemplantur .Patet enĩ
ꝙ omne qđ videtur mediante lumine videtur.Ex quo qui
dem habetur probatum· ꝙ ante preſuppoſitu; eſt videlicet
ꝙ lumen ſit cauſa principiumq; videndi .Sed tunc per viſi/
onem corporalem beata atq; ꝑpetua viſio figuratur.Nam ſi
cut viſio corpalis maxime cooperatur ad ipſam vitam cor/
poralem imo ꝯſecuntur ſe:quia omne videns viuit & omne
viuens videt·vt aſtruit cõmentator ſuper prohe·metha. Sic

nimirum per omnem modum ipſa viſio beata maxime cooperat ad vitã eternalem ·imo cõſecuntur ſe:qua hec eſt vita beata vt cognoſcant et videãt eum in quẽ deſiderant angeli proſpicere Sic ergo patet quod per viſionẽ corpalem beata viſio ſeu diuina cognitio figurat. Et tũc applicetur ſic. Maria itaque eſt cauſa principium et origo totius felicitatis eterne viſioniſque beate ¶ Pa Tredecimus effectus luminis eſt·quia egros oculos magis ledit ſanos vero ſaniores efficit·teſtãte platone in thimeo qui ait. Eſt aũt egris oculiſ odioſa lux quam puris ẽ amabilis. Oculos nanque inſanos corrumpit ſanos autẽ delectat et allicit ipſa lux. Sed tũc per oculos corpales corporis oculi mentales intelliguntur ipſius mentis. Nam ſicut oculi corpales nullatenus ſuſtinere valent contactũ cuiuſcunque corporis etiam vſque ad minutũ puluerem·teſtante philoſopho libro problematum qui ait · Oculus quidem interior· et caro cute depoſita contactum cuiuſcunque corporis·quantumcunque molliſ ſuſtinere non poſſunt. Sic reuera oculus ipſius mentis cõtactum corporalis cõtrectionis et amoris ſuſtinuere abſque ſui totali corruptione nunquam poteſt . Et tunc applicetur ſic Maria itaque ſuo immenſo lumine et ſplendore egros valde ledit et corrumpit mentis oculos.ſanos autem a peccatis eternaliter allicit et delectat. Quartuſdecimus luminis effectus eſt·quia adueniens aque aut ſpeculo aut criſtallo ſeu cuicũque corpori alteri luminoſo magis lucet. Et hoc cõtigit per refractionem reiectionemque · et reuerberationem luminis in dyaphano concepti corpore· ſecundum quod ait algazel in tractatu de forma ſpeculi· lux inquit magis lucet a corpore lucido dyaphanoque reiecta. Sed tũc per aquã cõtrita per ſpeculũ pura per criſtallũ caſta anima figurat. Nam ſic aqua conuenientius et naturalius nutrit quã vinum·vt ait philoſophus in problematibus·vinũ inquit nimis dominat nature. et ſicut ſpeculum ex fumo et venenoſis aſpectibus obtenebratur et maculat.vt patet in aſpectibus mulieriſ menſtruate.quẽadmodũ recitat commentator ſuper de ſenſu et ſenſato. Et ſicut criſtallus dum conburitur· et cum tinctura debita permiſcetur colorem profert auri· vt dicit Theophilus in tractatu diuerſarum artium. Sic nimirum per omnem modum mens penitens. et contrita ſeu aqua contritionis et penitentie cõuenientius animã nutrit quã vinum alacritatis et vane leticie. Sed et ipſa pura mens maxime obtenebrat fumo mundane ſolicitudinibus et aſpectibus illicite cupiditatis· Caſtus autem homo in colorem auri et omnium virtutum generis permutatur. Et tũc appli/

cetur ſic. Maria itaqꝫ magis lucet ſuo dono & gratia in ho/
mine penitente & contrito in corde puro in animo qꝫ caſto
& hoc p refractionem ſpiritualis luminis: lumen ſcꝫ in men
te noſtra generans atqꝫ celeſtibus repreſentans Q a
Quintuſdecimus luminis effectus eſt: quia ipſuꝫ lumen ex=
cellens in aſpiciente: quidem ſternutationem & lacrimatio/
nem efficit. vt patet in aſpicientibus ſolem & niuem. ſicut di
cit philoſophus in libro probleumatum. Sic beata virgo
maria menti humane adueniēs lacrimā elicit felicis contri
tionis. et ſternutationem efficit ſalutifere confeſſionis. Sede
cimus luminis effectus eſt: quia ipſum lumen clauſis & co/
opertis oculis adhuc lucet teſtante platone de immortalita
te anime. qui ait. Quantumcunqꝫ oculos claudimus & co/
opimus. adhuc tamen apparentia luminiſ nobis ineſt lumē
etenim copioſum ſua limpiditate penetrat aliqualiter exte=
riores cutes ipſius oculi. Et ideo recitat philoſophus in vj.
libro rethorice. q quibuſdam cecis apparet in meridie ipſa
lux. Sed tunc per oculos corporales intelligimus mentales
Nam ſicut oculi corpales pfundi nō tumentes: nec ad exte
riora prumpentes acutius vident quā oculi magni & ad ex
teriora pminentes. vt recitat Loxus in phyſonomia. Cuiuſ
etiam cauſa eſt. quia quanto aliquid organum ad interio=
ra declinauerit tanto vigoriosius ipſum eſt. oculi aūt pfun
di magis declinant & appinquant ad concauum & ad fon/
tem viſionis: ergo oculi pfundi melius aſpiciunt quā ocu/
li pminentes Oculi etiam parui limpidius vident quā oculi
tumidi atqꝫ magni. quia in oculo puo magis contrahitur
et vnitur ipſa virtus viſiua quam in oculo tumente promi
nenteqꝫ & magno in quo vtiqꝫ ipſa virtus viſiua diſpergit̄
& in ſuo actu penitus diſſipatur. Patet ergo q oculi pfun=
di et parui limpidiuſ ꝯtemplant̄ quā oculi magni ſeu tumē
tes et exteriora prominentes. Sic nimirꝫ per omem modum
oculi in ſanctis meditationibus profundati humileſqꝫ &
parui limpidius celeſtia contemplantur quam oculi decli/
nantes ad exteriora & ad mundana tumidi et elati. Et tunc
applicetur ſic. Maria lumine ſue celeſtis gratie lucet nobis
inuitis quantumcūqꝫ oculos obclaudimus mentis noſtre
ipſa tamen nobis ſemper lucet collatione celeſtis grē R a
¶ Auicenna libro ſuorum mineralium. Metallum qd̄
libet generatum in terra non ſplendet. niſi aut igni con=
buratur. ſeu qualicunqꝫ re alia poliatur. Cuius cauſam

ſubiungit. dicens. Metalla inquit reperta ſub ſpecie ſtante ipſorum lapidum diſpoſitioneſqꝫ ⁊ forme metallorum lati/ tant. Quemadmoduꝫ exemplificatus eſt Auicebron libro fontis vite. cum de latitatione formarum tractatum faceret Sed tunc per metallum intelligitur mater chriſti. Nam ſi/ cut metallum igne vehementer euaporatur reſoluiturqꝫ in fumum. iuxta illud ꝙ ait cõmentator ſuper tercio methe. ꝙ omne metallum vehementer igni vſtum fumus fit. eo ꝙ ex duplici fumo ſed ex ſulphure ⁊ mercurio omne metallum conſtitutũ ſit. vt in quarto metheoroꝝ ad literam dicitur. Sic nimirum per omnem modum maria igne noſtre deuo/ tionis excocta ac aduſta. reſoluitur in fumum orationis ac interceſſionis pro nobis ad ſuum filium predilectum. Sic ergo patet ꝙ per metallum beata virgo deſignatur. Et ſic applicetur ſic. Maria itaqꝫ in mente hominis per piam medi tationem reperta concepta. ⁊ generata non ſplendet ſplen/ dore ſui auxilij. ⁊ gratie niſi igne deuotionis ⁊ amoris igni atur. ⁊ deuotiſſimis atqꝫ inſtantiſſimis precibus poliatur ¶ Sa Plato in phedrone. Montes exaltati. ⁊ eleuati ma gis ſunt celeſtis luminis ſuſceptiui. Cuius ſignum eſt ꝙ re citat Auicenna libro ſuo mineralium. In altis inquit mon/ tibus aurum reperimus ⁊ lapides precioſos: quia celeſtis conſtellatio magis agit in hos. Sed tunc per celeſte lumen mariam conuenit deſignari. Nam ſicut lumen celeſte ſuum effectum efficaciam. ⁊ virtutem oſtendit tam in tenebra ꝗ in luce. ſicut dicit cõmentator ſuper librum de pomo ariſto: telis. Tenebra inquit celeſtis luminis expers non eſt. Vide/ mus inquit ꝙ ſub terra atqꝫ ſub terraneis. ⁊ profundiſſi: mis locis terre ⁊ partibus maior eſt celeſtis luminis parti/ cipatio ⁊ influxus. Cuius rei argumentum eſt. quia ſcd'm Auicenna libro ſuo de mineralibus. ⁊ ſecundum plinium in ſpeculo naturali. Fundus terre precioſiſſimus eſt id eſt precioſiſſimis gemmis ⁊ metallis conſitus ⁊ refert. Quod quidem non contingeret niſi ſpecialis influxio ibi eſſet. Item ait calcidius in thimeo. ꝙ maior ſemper ſit celeſtis influxio ipſis cecis quam ipſis videntibus. Item apulegius libro de morte platonis. Eruerunt ſibiipſis quidam oculos. vt alta conſpicienda lumina ſe abiles promptoſqꝫ facerent atqꝫ ap tos. Patet ergo ex predictis ꝙ lumen celeſte virtutem ſuaꝫ porrigit ⁊ extendit tam in tenebram quam ad lucem. Nil

enim eſt in rerum natura quod celeſtis luminis expers eſſe
poſſit. Sic reuera per omnem modum beata virgo maria ſu/
am oſtendit potentiam & virtutem tam in tenebris inferna
libus ipſos demones tenebrarum principes terrendo fugan
do & moleſtando quam in luce piarum mentium ipſas cõ=
ſeruando protegendo iugiter & tuendo. Vel ſic pulchrius
Beata virgo maria ſuam oſtendit gratiam & virtutem tam
in tenebroſis cordibus peccatorum ipſos conuertendo & ꝓ
eis intercedendo quam in lucidis cordibus hominum deuo
torum ipſa eternaliter conſolando. Sed tunc conuenienter
per montes homines figurantur. Nam ſicut inter ceteras ter
re partes ipſi montes ſoli maxime ſunt intus vacui & poro
ſi· vt probat commendator in tercio metheororum. Cauſa etiã
iſtius accipienda eſt penes cauſam eſſencialem & accidenta
lem ipſorum montiuꝫ. Sic nimirum ipſi homines ſoli inter
creaturas corporales maxime intus ſunt vacui ⁊ poroſi ce/
leſtis gratie beatitudiniſqꝫ perpetue ſuſceptiui. Sic ergo pa
tet ꝙ per lumen celeſte maria intelligitur · & ꝙ per montes
ipſi homines figurantur. Et tunc applicetur ſic. Homĩes ita
qꝫ eleuati ⁊ marie ꝑ deuotionis amminiculũ applicati· ma/
gis ſunt marie gratie ac influxionis ſuſceptiui. Notandum
ꝙ exempla de chriſto marie cõueniunt. Cetera exempla de
maria· require in capitulo de martiribꝫ & maxime in regi=
ſtro T a Notandum autem ꝙ beata virgo maria com/
paratur ſpeculo. Nam ſicut ſpeculum occidit baſiliſcum ce
tera quoqꝫ animalia venenoſa· teſtante Theophilo in breui/
loquio diuerſaꝝ artium qui dicit ꝙ ſi ponatur ſpeculũ con
tra baſiliſcum ſeu q̃mcunqꝫ ſerpentem · & hoc in ortu ſolis
mox ſplendor qui egreditur de ſpeculo totam virtutem ve/
neni extrahit ⁊ elicit de venenoſo animali. Sic nimirum bea
ta virgo ipſum baſiliſcum ꝑimit infernalem ⁊ occidit illuꝫ
tortuoſum mortis damnabilemqꝫ ſerpentem. Et ſicut ſpecu
lum viſum corporalem illuminat ⁊ confortat· teſtante cõmen/
tatore ſuꝑ de ſenſu ⁊ ſenſato. Sic nimiꝝ ꝑ omẽꝫ modũ mař
xp̄i lumine ſue grẽ noſtre mentiſ oculũ miſtice illuminat ⁊
ꝯfortat. Et ſic̃ ſeculũ poſituꝫ in aq̃m repreſentat effigieꝫ ali/
cuius ſtelle· ſꝫm ꝙ dicit algazel in tractatu de forma ſpeculi q̃
dicit ꝙ ſi ſpeculum ponatur in aquam limpidam in lumine
& inferiore ſolis videtur continuo intuenti ꝙ ſtella aliqua
pretereat ipſum ſolem· Sic reuera maria mater chriſti figu
ram repreſentat & deſcribit in mente fidelis hoĩs effigiemqꝫ
totius felicitatis beatitudiniſqꝫ celeſtis. Et ſicut ſpeculuꝫ ex

poſitum ipſi ſoli accendit ignem & corpus inflammat obie/
ctum. Hoc etenim ex refractione repercuſſioneq̄ȝ luminis ⁊
ſplendoris prouenientis eſpeculo accidit corporeq̄ȝ obiecto
Vt teſtatur Auicebron libro fontis vite. Sic nimirum per
omnem modum beata virgo maria ignem accendit diuini
amoris in corde ſibi hominis ſeruientis V a Plinius
in ſpeculo naturali. Terra quidem de foris diuerſis conſi ta
eſt herbis arboribus & virgultis. Intrinſecus vero tota ter/
ra lapis eſt. Et iſtius cauſam volens aſſignare Auicenna
ſeptimo libro ſuorum mineralium qui dicit. Terra quideȝ
forinſecus terra eſt intrinſecus vero lapis. Quod quidem
contigit ex hoc. quia terra deforis calore ac feruore ſimul ve/
hementer exſiccata conteritur: necnon ⁊ aquis diuerſis pre
terfluentibus humectata & liquata flectitur & in terre ſpe
ciem permutatur. Intus autem vehementiſſimo frigore cõ/
denſato in lapidem permutatur. Quam ob cauſam plinius
in tractatu de ſeptem mirabilibus mundi agreſſus eſt affir
mare vnum & continuum eſſe lapidem ſubterraneum trãſ
euntem totum mundum. Cui etiam conſentit Albertus cõ
mentator ſuper mineralia Auicenne dicens. Vnus quidem
& continuus eſt lapis qui occupat totam terram: ſed colo/
rib9 varijs ſic depictus. Prorumpit itaq̄ȝ plinius in hec v̄ba
Terra dicitur deforis mollis & conſita omni genere florum
& herbarum: intus autem lapis eſt. Sed tunc per terram
Mariam conuenit deſignari. nam ſicut per terram colantur
omnes fontes atq̄ȝ omnes aque. teſtante philoſopho in ſe/
cundo metheororum qui dicit. Colatur autem per terram ip
ſum mare. Quam ob cauſam & ipſum mare ſalſum ſalſedi/
nem exterra concipit. Colatur quoq̄ȝ omnis fons. omnis
aqua per terram. Sic nimirum per mariam tranſeunt. & co
lantur omnes fontes eterne dulcedinis. & omnes aque diui
ni amoris gratieq̄ȝ celeſtis. Et ſicut terra naturaliter eſt fri
gida & humida generatiuaq̄ȝ omnis germinis atq̄ȝ fructus
frigida quidem eſt ſecundum platonem in thimeo. Terra
atq̄ȝ aqua cuncta infrigidant elementa. Humida vero quia
vt refert philoſophus tractatu de impreſſionibus elemen/
torum. Ipſa eſt mater omnis aque omnis etiaȝ fructus t̄re/
ni quoq̄ȝ germinis. Ipſa eſt generatiua. teſtante yſidoro in
hiſtorijs naturalibus qui dicit ꝙ ſola terra fructificet plan/
tarum genera varia & diuerſa. Cetera autem nõ fructificãt

elementa. & ſi alique herbe aut flores nati aparuerint ſuper
aquas. hoc tamen non ratione aque. ſed ratione eſt terre.
Terra igitur naturaliter eſt frigida humida & omnium fru/
ctuum collatiua. Sic nimirum per omnem modum beata
virgo maria ſemper de ſua maternitatis ac pietatis natura fri
gida eſt. quia ipſa celeſti refrigerio refrigerat mentem ho/
minis eſtuantem. & extinguit ignem atque ſuffocat inferna/
lem. Eſt humida: quia omnes roris celeſtis & gratie diffuſi
ua eſt & fructificatiua. quia fructum vite genuit. atque om/
nem in nobis fructum vite perpetue meritorium & condig/
num e nobis elicit & in nobis gingnit. Et ſicut terra eſt prin
cipium atque cauſa omnis nigredinis. ſicut ait conmentator
in tercio metheororum capitulo de yride qui dicit terram &
aquam eſſe principia omnis nigredinis corporalis aerem au
tem candoris. ignem vero ruboris. Sic reuera per omnem
modum mater dei eſt fundamentum principium & cauſa
omnis in nobis humilitatis que quidem humilitas per ni/
gredinem figuratur. Et ſicut terra in ſe incluſum habet in=
cenſum valde feruidum quoque ignem atteſtantibus Calci=
dio platone ceteriſque viris ſapientibus & peritis. Ait enim
Calcidius in thimeo. Omnes ſtellas lumine virtutemque ſu/
am proicere maxime verſus centrum angis terreſtris. Nunc
autem ſic eſt. quod anx terreſtris nil aliud eſt quam medium
ſeu centrum ipſius terre. ergo ſequitur quod omnes ſtelle lu/
men virtutemque ſuam figant verſus intima ſeu verſus cen=
trum ipſius terre. Relinquitur ergo neceſſario quod maximus
feruor & eſtus contineatur in centro & in medio ipſius ter
re. Plato autem ait quod locus malorum hominum quo valet
eternaliter puniuntur ſit in medio ipſius terre. Et huic opi
nioni conſentit Auguſtinus in de ciuitate dei. Nunc autem
ſic eſt. quod locus malorum abſque igne eſſe non poteſt: ſaltem
abſque igne cruciatus ſupplicij & doloris. vt tota aſſerit ſen/
tentia philoſophorum. Opinio poetarum & fides theolo/
ce veritatis. Patet ergo quod terra in ſe habet incluſum ignem
ſiue ignis ſpeciem vehementem. Sic nimirum ipſa beata vir/
go Maria in ſe continet. & includit omnem ignem diuine
caritatis carbonem ardentiſſime deitatis. Sic ergo patet quod
per terram intelligitur mater dei. Et tunc applicetur ſic. Ma
ria itaque deforis intuenti hominem plena est omnis amenitatis
atque fructus. ſed & amplectanti ſe mollis & vt terra flexibi/
lis apparebit. Sed ei qui marie laudibus tota deuotione inheret et in
ſiſtit ipſa fortius vt petra contra mala omnia apparebit X a Ay.

in li. pbleu. Nubes ſup ſolitudinē ꝛ deſertum ſup perpēdicularitér ſtans alba videt. ſup terrā aūt aut aqua nigra eſtimat. Cuiꝰ ratio eſt qa ſm pħum vt ſup oīne corpꝰ lumioſum corpi tenebroſo oppoſitū magis luceſcit meliuſqꝫ albeſcit. Corpꝰ aūt diaphanū ꝛ traſparens corpi magis lumioſo oppoſitum minus luceſcit. ſꝫ totalier penituſqꝫ nigreſcit. Nunc aūt ſic eſt. ꝙ nubes q̄ntum de ſe eſt. eſt q̄dam vapor luminoſus ſeu lumis ſuſceptiuꝰ. vt ait ꝯmentator ſuper. iiij. methe. ſolitudo aūt ⁊ deſertū eſt locꝰ tenebroſus ⁊ vmbroſus ꝓpter virorē ꝙ pſeit ratione virgultoꝝ ſm ꝙ ait algazel tractat ii de varietate formaꝝ. Viridis inq̄t color a remotis in nigredinē ꝯmutat. Ergo nubes ſtans ſup ſolitudinēꝫ aut deſert um alba ⁊ lucida cernit econtra aūt ipſa aq̄ atqꝫ tra habēt rationē albedinis. licet pncipia ſint nigredinis vt ſup dictū eſt. viꝫ ꝙ terra ſit principiū oīs nigredinis ħ autem dr ꝙ habeat rationē albedinis. vnum nanqꝫ oppoſitoꝝ poteſt eſſe cauſa ſui oppoſiti: ſꝫ p actiones inq̄tuꝫ ſm calor cauſat frigꝰ. ⁊ frigus cauſat generatqꝫ calorē. Terra itaqꝫ in aſpectu longinque regionis alba eſtimat: qua ꝓpter nubes oppoſita tre albedinē ipſius tre debita hoc efficiente q̄litatis mutue oppoſitione in nigredinē aliq̄liter ꝓmutatur q̄mobrem nubes ipſam terrā tranſuolās atqꝫ aq̄m nigra eſtimat. Sed tūc p nubeꝫ Maria figurat nam ſic nubes de geſta ob aere circūſtans nullatenꝰ aq̄m in ſe ꝯtinere pt̄ q̄n ipſam effundat p pluuiā atqꝫ ymbrē. teſtāte pħo in tctatu de impſſionibꝫ elemētoꝝ q̄ dit. Mox cū nubes in aq̄m digeſta fuerit ⁊ redacta ipa nubeſ q̄ntuꝫ ad eas que digeſte ſunt pticulas ingrauat ꝙ aūt graue ē neceſſario fert deorſuꝫ optet igit ꝙ nubes digeſta ab aere circūſtante mox eā q̄m in ſe ht̄ effundat pluuiā atqꝫ rorē. Sic nimiꝝ p oēꝫ modū beata v̄go mox cū oratione deuoti homīs liquefacta ⁊ digeſta fuerit ꝯtinere ſe nullatenꝰ poterit q̄n ipm rorē celeſtis gr̄e tribuat ꝛ infundat. Sꝫ tūc ꝯſequēter p ſolitudinē humile ⁊ deuotū cor homīs deſignat. Nam ſic caſtra ſita in ſolitudine trent aſpiciētes. ſic ait pħs in tctatu de vij. mirabilibꝫ mundi. alta inq̄t in deſto loco edificia ⁊ ſtructure nigre in ſolitudinibꝫ eſtimat. Sic nimiꝝ ipa caſtra v̄tutuꝫ id ē corda humiliū ꝛ deuotoꝝ hoīm terribilia aſpicientibꝫ hoſtibus eſtimant. ſic ergo ptꝫ ꝙ p nubē deſcribit mater xpi ⁊ tūc applicet ſic. Maria ergo ſup ſolitudinēqꝫ ſctāꝝ ſibi ⁊ deuotaꝝ mentiū alba ē q̄ntuꝫ ad celeſtꝰ amenitatꝰ ⁊ gr̄e collatōeꝫ. ſup terraꝫ auteꝫ mūdani ⁊ immundi cordis atqꝫ ſemper aq̄m carnalis ⁊ illicite voluptatꝰ nigreſcit q̄ntum ad auxilij ſui ſubtractioneꝫ

⁊ ſui a peccatoribꝰ occultatõe; Y a Phs in vj·animaliũ li. Tẽpeſtate ingruẽte marina marine belue ad litꝰ ↄfugiũt ſe ibidẽ a marꝰ impetu ↄſuantes. Cuiꝰ causa ẽ. Marine nanq; belue in mari petroſo habitãt·ſolo appetunt enim naturaliter ipas petras ſub quibꝰ latitare valeãt ⁊ cubare·ſicut recitat phs vbi ſup. Tẽpeſtate aũt maris ingruẽte totus impetꝰ maris ferẽ in pfundu; arenã multã accũmulans ſup petrã·qđ maxime qdem agnoſcẽtes belue ad lituſ vergũt ne arena cõfluente ſubtegant. Sed tũc p litus maria figurat. Nam ſic ex littore marino ventꝰ puenit·ſic ait phus in tercio methaoicẽs. Aer inqd incluſus in littoribꝰ portibuſq; marinis cõcuſſionem vndarũ forte patiens cu; impetu magno egredit· ⁊ inuenti ſpeciẽ pmutat· Sic reuera mater xpi ex ſe emittit ventũ dulciſſie dei ſuauitatꝰ refrigeriiq; ⁊ ↄſolatõis celeſtꝰ Et ſic in littore ſunt aq̃ dulces·ſic reuera p oẽ; modũ in maria ↄſiſtũt fontꝰ oĩs celeſtis grẽ ⁊ dulcoris. Et ſic ipa littora maris aliarũq; aq̃rũ repmunt vndarũ ſtrepitꝰ impetuſq; reſtringũt. Sic nimirũ p oẽ; modũ beata vĝo fluctꝰ inundante tribulatõis ⁊ vanitatꝰ ſue poteſtate a deuotis mentibꝰ reprimit ⁊ reſtrĩgit. S; tũc ↄſequẽter p marinas beluas hoĩes deſignant. Na; ſic marine belue añ aduentũ tẽpeſtatis altũ ſaliunt extra aq̃s·vt recitat ſolinꝰ de pprietatibꝰ rerũ. Per ſaltu; etenĩ beluarũ extra aq̃m futurã cernimus tempeſtatẽ. Sic nimirũ xpi homies añ tempeſtatẽ ſui caſꝰ ⁊ ruine ſaliũt ĩ altũ tumorꝰ ⁊ ſupbie. Sic ergo pt; q̃ p litꝰ maria deſcribit ⁊ q̃ p marinas beluas ipi homĩes figurant. Et tũc applicetur ſic Tempeſtatibꝰ itaq; ⁊ periculis ingruentibus huius mundi mox homĩes ↄfugere debẽt more beluarũ ⁊ exemplo ad mariã ibi ſe vtpote in littore ab omni timore ⁊ periculis eternaliter ↄſeruantes Z a Cõmenta·ſup primũ de generatione ⁊ cor· Adueniente ſole ad equinoctialem verſus ſolſticium eſtiuale prope orizonta mundi tunc omnia que hyemali tempore mortua erãt viuacia fiunt tũc ⁊ ẽra fructificat ⁊ motus delectabit ſup terrã. S; tũc p ſolem mariã ↄuenit deſignari. Nam ſicut ſine ſole nullꝰ planetarum illuminatur vt demonſtrat in theorica planetarũ. Sic reuera abſq; marie virtute· ⁊ gratia nullus ſanctorũ lumĩe eterne beatitudinis illuſtratur· Sed tunc conſequenter per hyemem ſtatus peccantium figuratur; nam ſicut in hyeme ſunt dies breues noctes vero longe·ſic in ſtatu peccatricis vite dies grẽ vt ita dicã nulle ſunt·noctes vero penalitatis ⁊ miſerie prolongatur vtpote q̃a durare impetuũ compbant. Et tũc applicet ſic. Maria itaq; adueniẽte ſua immenſa grã vſus emiſperiũ

cordis noſtri mox illa que inflatu peccatricis vite mortua fuerant reuiuiſcunt ⁊ viuacia fiunt tunc ⁊ terra cordis no/ſtri fructificat ⁊ motus virtutum eſt delectabilis ſuper terram Ab ¶ Philoſophus in libro ꝓbleumatib⁹. Nauis profundius immergitur ipſi aque quieſcenti quam fluenti. Cuius cauſa eſt. quia ex motu aque concitatur ⁊ mouet̄ ipſum corpus delatū in aqua. corpus autem dum fertur in aquā minus immergitur. Secus aūt in hoc eſt de aqua quieſcente in aqua dum corpus minus defertur magis profundiuſqꝫ immergitur. Sed tūc per nauim beata virgo deſignatur. Naꝫ ſicut nauis ad alta aperitur ſed ad infima claudit̄ ⁊ artatur. Nauis enim ſuperius aperta eſt. inferi⁹ vero clauſa ⁊ arta: ſic beata virgo ad corda alta a terrenis voluptatibus elongata dilatatur atqꝫ aperitur ſuo munere ⁊ fauore ad corda autem terrena ⁊ immunda mundi cupiditate depreſſa clauditur penitus ⁊ artatur. Et ſicut nauis dum ſcinditur. non in parte ſed in toto id eſt in medio ſcinditur in qua arenam ſeu fundum aque cōtingere comꝓbatur. Cōtingit autem ipſa nauis in medio puncto ſui ipſam terraꝫ quia circa mediuꝫ inpingit. Nauis ergo ſcinditur in medio ſic per locū a ſimili beata virgo non in pte. ſed in toto ⁊ in medio ſui tota ſcinditur ⁊ apperit̄ ad effudenduꝫ ex ſe dona gratiaꝝ ⁊ ad recipienduꝫ in ſe aquas votoꝝ orationumqꝫ noſtraꝝ. Et ſicut nauis vento regitur. ⁊ vehit̄ ſic maria vento noſtre deuotionis ⁊ ꝑcibus regitur ⁊ flectitur cogiturqꝫ ⁊ inducit̄ ad cuncta nobis pietatis opa exercenda. Nam per aquā ſtantem ⁊ quieſcentē noſtre mentis deuotio ꝑ nauim de maria virgine meditatio figurat̄. Nam ſicut in aqua ſtante ⁊ quieſcente optime cōtemplari poſſumus vult⁹ noſtros. vt ait algazel in tractatu deforma ſpeculi. In aqua inquit ſtante verius noſtros ꝯtemplamur vult⁹ q̄m in aqua mobili ⁊ fluente. Sic nimirum in deuota mentis noſtre meditatione ſuper maria excellentiſſima ⁊ digna cōuenientiſſime quidem contemplari atqꝫ cognoſcere ⁊ rimari poſſum⁹ vultus interioris hominis noſtri. Sed tunc cōſequenter per aquam fluentem mens inſtabilis multiſqꝫ ſubiecta vanitatibus figuratur. Nam ſicut aqua fluens in continua ꝑmutatione eſſe conſpicitur nunc enim augetur nunc decreſcit ſ̄m motuꝫ lune ⁊ influxionem aliaꝝ aquaꝝ. Sed ⁊ aqua fluens nullaꝫ in ſe herbā generari ꝑmittit. Sic nimiꝝ ꝑ omnem modū mens homīs inſtabilis multiſqꝫ ſubiecta vanitatib⁹ motu lune id eſt fortune ſeu mūdane affluentie nūc aucta: nunc diminuta mouet̄ nullāqꝫ herbam in ſe gingnit

ſpūalis valoꝛis v̄tutis aut ſalutis. Sic ergo ptȝ per nauī ma/
ria deſcribit̄ & p aq̄m fluentem noſtri coꝛdis vanitas ac in=
ſtabilitas figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaqȝ ꝓfundiuſ
immergit̄ meditationi ſancte noſtre mentis q̄ꝫ vanitati atqȝ
inſtabilitati m̄etis ad illicita defluentis B b Notandum
aūt qꝫ beata virgo maria comparatur aui ob quatuoꝛ ra/
tiones. Quarū prima eſt· quia ſicut auis in ſuo volatu non
reſpicit ſurſum nec ſiniſtroꝛſum · ſȝ deoꝛſum verſus terram·
teſtante ſolino in libro reꝝ qui ait. Auis inquit dum volat·
nec reſpicit retro ſe: nec a latere: nec in ſurſum· ſed ſemper in
volatū deoꝛſum iacit viſum. Sic nimiꝝ per om̄em modum
beata virgo oculos ſue miſericoꝛdie ⁊ pietatis ſemꝑ dirigit
deoꝛſum ad terrā humilitatis nō aūt in ſurſum elatōis· neqȝ
in lat⁹ ſiniſtre oꝑationis· Scd̄a ratio ē. Naȝ ſic̄ auis aq̄ im/
merſā alas diſtendit ſuꝑ aquā· ſic per locum a ſimili mater
dei immerſa ꝑ gr̄am deuoto homini· mox alas deſuꝑ exten
dit diuini ſubſidij C b Tercia ratio ē: q̄a ſic̄ ꝓpriū auis
ē ſuꝑ pedes quieſcere· vt di͛ plini⁹ in ſpe· na qꝫ auiū ꝓprium
ſit cubare pedibꝫ· nō aūt in latere ſic̄ cetera anīalia. Sic nimi
rum ꝑ om̄ia ꝓpriū eſſe oſtendit̄ matris dei q̄eſcere ſuꝑ pe=
des recte intentōis ſeu affectionis in homīe atqȝ oꝑis v̄tuo/
ſi. Quarta ratio ē: quia ſic̄ auis erecto verſus celū capite bi/
bit ex natura ſic̄ refert ph̄s in vj· anīalium li. Ipſis aūt anīa
libꝫ quadrupedibꝫ hoc minime ineſt. Sic reuera ꝑ oēm mo
dum maria ſibi inbibit aquā noſtre deuotionis ac oꝛatōnis
erecto ad interpellandū ꝓ nobis capite ad ſoliū ſue prolis
¶ D b Ph̄us in libro ꝓbleu. Dulcedo aliqua ſiue liquoꝛ
dulcis oꝛe aſſumpta humoꝛem de lingua extrahit aduocife
randum abile guttur facit· interioꝛa mollificat vicia quoqȝ
pectoꝛis valde ſanat. De primo ſic ait phylaretus in tracta/
tu de dietis. In febrib⁹ ſepe accidit linguaȝ nimium deſicca/
ri & perconſequens debilitari languidum & infirmū. Tunc
autem ſumme valet aliquem dulcoꝛem linguam attingere
non tamen maſticari aut edere ſeu bibere: quia dulcia infir/
mitatem augent ſumptio autem dulcedinis extrahit humi
dū ſaliuale delingua· qd̄ vtiqȝ ꝯfoꝛtat recreatqȝ infirmū. De
ſcd̄o ſic ait Bartholo. in ꝑ practica Dulcia raucedinem pel=
lunt ⁊ vociferationē vociſqȝ dulcedinem faciunt· De tercio
ſic ait ꝯſtantinus de ypoc· paſſione· Dulcia pinguiaqȝ mol/
lificatiua quidem ſunt omnium paſſionum. De quarto ſic
ait Auicenna. Vicia pulmonis amaris liquoꝛibus ledimus
dulcius vero continuo reparamus. Patet igitur qꝫ dulce/
do ſeu dulcis liquoꝛ oꝛe aſſumptus tres effectus facit. Nam

humorem de lingua extrahit vocem dulcem efficit interiora mollificat ſed et pectora leſa ſanat. Sed tūc per dulcedinem ſeu dulcem liquorem maria deſcribitur. Nam ſicut dulcedo omnis maxime eſt corpis nutritam teſtante pho vt ſupra qui ait. Vnicuiqz dulcia cōferunt nutrimentū. Sic nimiruꝫ beata virgo maria ſola eſt mentis et corpis miſtice nutritaꝫ nutrimentū vite perpetue cōferens et adducens Et tunc ap plicet̄ ſic. Maria itaqꝫ ore ſeu guſtu deuotionis ſeu deuoti ſibi cordis memorialit̄ aſſumpta pariter et guſtata humoreꝫ ineſtimabilis dulcoris et gr̄e elicit de interiori medullā men tis noſtre E b ¶ Cōmen·ſup·ij·methe. Aurora a nob̄ elō/ gata circa fines exiſtentes mūdi ſemper ſiccitatem affert au rora aūt facta circa emiſperium regionemqꝫ noſtram ſemp ymbrem indicat affuturā. Cuius cauſa talis a cōmentatore aſſignat̄. Dicit enim ꝙ aurora a longinquis facta partibus bene q̄dem humiditatē nubib̄ indicat eſſe. Nihilominus tn̄ anteq̄ꝫ nubes ille verſus emiſperiū noſtꝝ preueniāt penituſ deſiccant̄. Deſiccatis aūt nubib̄ ſerenitas fit. Qua ꝓpter ac cidit poſt aurorā in longinquis facta ptibus in finibus q̄ꝫ mūdi conſequi ſerenitatem valde magnam. Contra autem accidit in aurora facta circa noſtram aeris regionem. Hec inquam aurora bene quidem humiditatem in eſſe magnam nubibus indicat. Verumtamen anteq̄ꝫ talis humilitas exſic cetur ventis motibus et calore terram noſtri climatis ac re/ gionis infundit pariter et humectat. Qua propter bene di ctum eſt ꝙ aurora facta prope noſ adducit ipſum ymbrem et eſt qd̄ ſupra dictum eſt. Sed tunc per auroram beata vir/ go intelligitur. Nam ſicut apparente aurora aues garriunt· Vt ait Ambroſius in exameron libro vj· Infirmi leuius ha bent atqꝫ melius vt ait ypoc·libro de criſi·j·aque diminuun tur·vt ait Auicenna libro de diluuijs tercio. Sic nimirum p om̄em modū beata virgo in corde hominis p gratiam exur gente mox ipſe virtutes anime deo ſpiritualiter iubilando garriunt·languor ſanat̄ mentis et corpis: ſꝫ et aque minuū/ tur totius preſentis miſerie et doloris. Et tunc applicetur ſic Maria itaqꝫ a nobis ſeu a regione cordis noſtri elōgata ſic citatē infert celeſtis dulcoris et gratie. Nobis appinquans et ſup nos ſtans ymbrem nobis infundit totius celeſtis gr̄e vt ſup̄ F b Ph̄s in tractatu de impreſſionib̄ aer̄. Cun qꝫ ſol aduenerit emiſperio noſtro tūc nubes humeſcunt et rubeſcunt. Humeſcunt quidem quia tunc digeſte ſunt· ru/ beſcunt autem ꝓpter penetrationem p nubem ipſius ſolar̄

luminis ⁊ ſplendoris. Sed tūc p ſolem maria deſignat̄ naꝫ ſicut ſol nunq̄ꝫ aduenit ſine lumine ⁊ calore vt ait Hugo in dÿaſcol·libro tercio. Licet enim interdū ſol adueniens nec luceat nec inflāmat: ſꝫ hoc eſt per accidens aliquo videlicet obſtaculo ꝓhibente. Sol ergo nunq̄ꝫ aduenit abſqꝫ lumine ⁊ calore. Sic nimiꝝ maria nunq̄ꝫ aduenit menti ſine lumine cognitionis diuine ⁊ ſine calore caritatis interne. Sed tunc ꝯuenienter per nubes homines figurantur. Naꝫ ſicut nubes cum ſit vapor non effundit aquam niſi a ſole digerat̄ teſtā/te philoſopho in tercio metheroꝝ qui dicit. Nubes quidem nil aliud eſt quam vapor. Vapor aūt non habet ratio/nem ymbris aut pluuie: niſi digeſtus fuerit ſolis lumine ⁊ calore. Nubes ergo non effundit aquā niſi a ſole digeratur. Sic nimirum ipſi homineſ nequaq̄ꝫ ex ſe fundunt aquam pe nitentie ſeu orationis effectus cuiuſlibet optentiue: niſi ſpiri tualiter digeratur virtute gratiaqꝫ marie. Et tunc applice/tur ſic. Cumqꝫ itaqꝫ Maria emiſperio mentis humane adue nerit p infuſionem ſui iuuaminis & gratie: mox ipſi homi/nes humeſcunt miſtice & diuina ſuauitate & dulcore rubeſcuntqꝫ in dei dilectione & amore G b Cōmentator in tercio phiſicoꝝ. Duo ſunt que cuiuſlibet agentis impediūt actionem. Primū eſt ab agente nimia elongatio. Scd'm eſt pacientis indiſpoſitio. Et tunc applicetur ad mariam H b ¶ Notandum autem q̄ꝫ beata virgo maria comparatur oleo multiplici ratione. Primo ſicut oleum nullatenus con gelari aut indurari poteſt: ſemper enim vnctuoſum eſt liq/dum & pingue vt ait philoſophus in ꝓbleumatibus. Sic reuera maria ad inſtantiaꝫ peccatoris nullatenus poterit ob durari. ſemper enim ad quemlibet hominum ſuam retinet lenitatem mollitiemqꝫ & pietatem. Secundo quia ſicut oleū frigide non admiſcetur aque: ſed aque calide & feruenti. Sic reuera p omnem modū maria nequaq̄ꝫ applicat ſe nec vnit cordi frigido in amore: ſed feruido & bullienti in dei & pro/ximi dilectione. Tercio quia ſicut oleum flāmam magnam concitat in lumine & in igne. teſtante philoſopho in libro ꝓbleumatum. qui ait q̄ꝫ oleum pinguedo pariter & vene/num flāmam magnam concitant ſi immiſſa fuerint ipſi igni. Sic reuera per om̄ia beata virgo flāmam elicit grandem de corde hominis dei dilectionis & amoris. Quarto quia ſic̄ oleo vnctua corpora rubigine nullatenus conſumunt̄. Sic nimiꝝ corda humana marie nomine inſignita ledūtur nul/latenus rubigine ſempiterna. Notandum q̄ꝫ beata virgo dicitur eſſe oculus noſter octo rationibus infra poſitis. ſ̄m

octo q̃litates ꝯditionesq̨ꝫ. & naturas que beate marie ꝯueni/
unt·ac oculo corꝑali. Comparat̃ etiã aliis rebꝯ multis T
b Cõmenta·auerrois ſuꝑ methe·dicit Auſtro flãte terra
aꝑerit̃·vt ipſe q̃ in terra incluſus vapor feruat penit⁹ euapo
ret. Cui⁹ ſignũ eſt. Nam auſtro flante nubes multe trãſuo/
lant aeris regionẽ qđ quidẽ non eſſet niſi exalatio vaporuꝫ
valida ꝓceſſiſſet. Sed tũc ꝑ auſtꝝ rite & ꝯuenienter intelli/
git̃ mater xp̃i. Nam ſicut auſtro flante regiones igneſcunt·
herbe floreſcunt·corpaq̨ꝫ dulceſcunt. Sic nimiꝝ ſuccurrente
maria regiones humanoꝝ cordiũ· igne caritatis igneſcunt
herbe virtutũ floreſcunt·om̃iaq̨ꝫ huius mundi aſꝑa grauia
ac importabilia ꝓ amore xp̃i cõplacent ꝛ dulceſcũt. Et tũc
aꝑplicet̃ ſic. Flante ergo ac aꝓpinquante maria mox terra
cordis nr̃i aperit̃·vt totũ vaporem intime ſue deuotionis ſur
ſum & in celeſtia dirigat & trãſfundat vt ſuꝑ K b Aui
cẽna de diluuiis libro tercio. Fontes turbidi ꝑ infuſionem
faui mellis & ſalis·clari & limpidi ſunt effecti. Cuius cauſa
tanget̃ infra. Sꝫ tũc ꝑ fontes deſignant̃ homĩes. Nam ſic̃ fon
tes ſpumãtes & in ſe ranas ꝓcreantes immũdi ſunt natura
liter ꝛ infecti & corrupti. Sic nimiꝝ ꝑ oĩa ip̃i hoĩes ſpumaꝫ
vicioꝝ emittentes·& ranas maligne ſugeſtiones ꝓcreantes
mũdi fore dinoſcunt̃ penit⁹ & corrupti. Sed tũc ꝯuenienter
ꝑ fauũ mellis beata virgo deſcribit̃. Nam ſic̃ fau⁹ mellis ha
bet opilare poros atq̨ꝫ meat⁹ interioris corꝑis· dulcia nanq̨ꝫ
opilatiua ſunt ſplenis ꝛ epatis· fauus aũt mellis plus. Sic
reuera mater chriſti opilat comprimitq̨ꝫ·& claudit meatus
ac poroſitates ſenſuum noſtroꝝ: ne quicquã quod illicitum
eſt ſibi attrahant & aſſumant. Et tunc aꝑplicetur ſic. Ho/
mines itaq̨ꝫ mente ſeu corpore turbulenti·per immiſſionem
beate marie memoriaꝫ clari ac limpidi penitus ſunt effecti
L b Cõmentator ſuꝑ q̃rto de celo & mundo. Luna qui=
dem dominiũ habet ſuper aquas. Et ideo ait philoſoph⁹ in
mirabilibꝯ mundi. In nouilunio diſparent aque·ſed in ple
nilunio augmentantur. Creſcente nanq̨ꝫ ꝛ decreſcente luna
humores creſcũt in corpibꝯ ꝛ decreſcũt. Sꝫ tũc ꝑ lunaꝫ intel/
ligit̃ mater chriſti· Nam ſicut luna eſt eclipſatiua ipſius ſo=
lis: inquantum interponitur inter nos· & ipſum ſolem cau=
ſat procreatq̨ꝫ eclipſim. Sic nimirum mater chriſti eclipſat
obumbrat· & placat iram veri ſolis iuſticie ihesu chriſti·
Sed tunc conuenienter per aquas·mundi huius tribulatio
ſeu afflictio figuratur. Nam ſicut aqua dum circa ter=
ram eſt groſſa atque grauis valde eſt· ſed exiſtens in alta
aeris regione leuis eſt & ſterilis ſimiliſque vapori. Sic

reuera per omnia mundi huius tribulatio in terreno & de-
preſſo exiſtens homie p peccata grauis ⁊ impoꝛtabilis eſti
matur: ſꝫ tribulatio adueniens homini a terrenis ſequeſtra
to ac eleuato leuis & vapoꝛi ſimilis reputatꝰ. Et tūc applicetꝰ
ſic. Maria itaqꝫ dominiū habet ſuper oēs huius mūdi af-
flictionis miſerias & doloꝛes vt ſupꝰ M b ¶ Albertus in
cōmento ſup tercio metheoꝛū. Tonitruū itaqꝫ ex ſui natu/
ra maxime aduerſatur aīalibus venenoſis. Cuius ratio ta
lis aſſignatꝰ. Excellens frigiditas ineſſe aīalibus venenoſis
dicitꝰ vt ait Alkuinus libro q̄rto celi & terre. Nunc aūt ſic ē
ꝙ aīalibus exceſſiui frigoꝛis naturaliter abeſt ignis ſicut
ait pħs in libro ꝓbleumatum dicens. Frigus inquit magis
exaſpat coꝛpoꝛa calefacta quā coꝛpoꝛa frigida. Cuius ſignū
eſt ꝙ aqua calida citius cōgelatur quā frigida. Qua ꝓpter
ait ypocras ꝙ piculoſius ſit coꝛpoꝛa calida infrigidari quā
frigida calefieri. Econtra aūt frigus magis ledit & exaſpat
coꝛpoꝛa calefacta ſi caloꝛ ille extrinſecus aduenerit. magis
aūt ꝓdeſt coꝛpoꝛibus calefactis a natura inq̄ntum ipſum
frigus circūdans calida coꝛpoꝛa ipſa validius vehementiuſ-
qꝫ inflāmat. Caloꝛ autē adueniens frigido coꝛpoꝛi maxime
perimit & coꝛrumpit. Quamobrem cōtigit ꝙ cuncta aīa/
lia exceſſiui exiſtentia frigoꝛis naturaliter timēt ab igne. ete
nim magis patiuntur quā ea que igne plena fuerīt anima/
lia. Tonitruū autē ꝯſequenter ipſe ignis ſeu ſplendoꝛ ⁊ ap/
parentia ignis. exquo accidit animalia venenoſa in natura
frigidiſſima fulmīe valde tonitruoqꝫ terreri. Et ideo ait phi
loſophus in vij animaliū libro. Tempoꝛe inquid tonitrui ſer/
pentes ⁊ rane atqꝫ piſces querūt & appetunt fundū terre.
Sed tūc per tonitruū intelligitꝰ mater dei cū quia ſicut toni
truū ſemp precedit ipm fulmen ſeu fulmīs ignē tempe ſed
nō natura ſimul enim fiunt in eodem tpe & in inſtanti vt ī
ſcđo methe ꝓbat pħs illud tn̄ prius videtꝰ iſtud poſterius
auditꝰ. Scđm veritatē tn̄ ipm tonitruū pꝰus fit quā fulmen
licet fulmē pꝰus videatꝰ. Ad cuiꝰ euidentiā notandū ꝙ q̄dam
dicebāt fulmē aliud nihil foꝛe quā ignē qui creatꝰ ex nubis
ruptione. Tonitruū vero eſſe aſſerūt ipāꝫ met nubis ruptō
nem. Cuiꝰ q̄dē opinionis erat democritꝰ & leucippus quē
admodū in ij methe dīr Nūc aūt cōſtat nubem priꝰ rumpi
ac ſcindi an̄quā ignis ex tali ꝓueniat ruptione. Sequitꝰ er/
go ex p̄miſſis ꝙ tonitruū precedat ipm fulmen. Item eos q̄
dicebāt tonitruū eſſe ꝯcuſſionē ventoꝝ ſicꝰ Theophraſtꝰ ac
alfarabius hoc idem dicere neceſſario aſſerereqꝫ optet vīꝫ ꝙ
ꝯcuſſio ventoꝝ prius fiat an̄quam ex tali concuſſione ignis

ꝓueniat. ſʒ & illi qui dicūt tonitruū nil aliud fore q̄m ex ti/ ctionē ignis ī nube: hoc idē aſſerūt ꝛ affirmāt. Niſi enī ign⁹ ꝓus extinct⁹ eſſet flāma de nube nullaten⁹ euolaret. Ex ꝓ/ habitis ergo ſufficienter patet tonitruū p̄cedere ſaltē natu= ra ipm̄ fulmen. licet fulmē pri⁹ videat̄ quā tonitruuʒ. Hoc enim accidit vt ait ꝯmenta. in. ij. methe. Ex eo ꝙ viſus ē no/ bilior quā audit⁹. Cū enim tonitruū ſit cauſa naturaliter p̄ cedit effectū. ſi non tp̄e ſaltem natura. vt ſol ipm̄ ſplendoreʒ precedit q̄dem non tp̄e: quia ſimul tp̄e ſunt ſol atqʒ ſplen/ dor: q̄ndocunqʒ enim eſt ſol neceſſe eſt & ipe ſplendor. ſʒ p̄/ cedit natura. quia ſol naturalit̄ prior eſt quaʒ ſplendor. Sic ꝑ om̄em modū beata virgo maria ſemꝑ precedit ſua gr̄a & fauore ipm̄ igneʒ caritatis diuine inq̄ntum nil muneris gr̄e celeſtis percipit̄ niſi marie gratia ꝓueniente nobis miſericor diter imploret̄. Sed tūc ꝯuenienter animalia venenoſa ipſa demonia figurant̄. Nam ſicut animalia venenoſa difficulter q̄deʒ occidunt̄: ſed & cum mortua eſtimant̄: tunc aut diu vi uūt. aut ꝯtinuo reuiuiſcūt. Sic nimiꝝ ipſa demonia difficul ter in mentib⁹ hoīm occiduntur. ſed ꝛ cū exſtirpata eſtimā/ tur penitus & occiſa. adhuc tamen ſepe in mente homīs lati/ tando viuūt: vel fortaſſis ꝑ peccati ꝑpetrationeʒ ꝯtinuo reui uiſcunt. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaqʒ ex ſue pietatis natu ra maxime expugnat & fugat ipſa demonia pellens ad inti/ ma inferni cōcaua intra ſupplicia ſempiterna N b Plini us in ſpeculo naturali. Conuerſio corꝑm ad ſolis radiuʒ & ſplendorē ſemper inde maiorē nobilitatem ꝯtrahunt atqʒ ef/ ficaciā ꝛ virtutē. Vinea nanqʒ ſoli obuia dulcem vuam facit Mons ſoli oppoſitus aurum producit aqua in ſuo fluxu ad ſolem vergens nobiles margaritas gignit arbor ad ſoleʒ reſpiciens in folijs fructibuſqʒ rubeſcit. Sed tunc per ſolem Maria conuenit deſignari. Nam ſicut ſol totum ignem ce= leſtem influit in hunc orbem. teſtante platone in phedrone qui dicit. Totus ignis noſter corporumqʒ omnium ex ſole defluxiſſe viſus eſt. Vnde & ipſe ſol ab antiquiſſimis ignea dictus eſt. Et ſi in ceteris ſtellis aliqua vis ignea apparuerit. hanc tamen a ſolis hauſerunt lumine & calore. Sic nimiruʒ maria mater dei totum ignem celeſtis conſolationis ꝛ amo ris diſtribuit in hunc munduʒ. & ſi in aliqua ſanctoꝝ aliq̄ gr̄a ſit repta hāc tn̄ ex marie miſericordia nouim⁹ ꝓueniſſe Sʒ tūc ꝯuenienter ꝑ vineā actiui ꝑ montem contemplatiui figurant̄. Nam ſicut vinea deſtruit̄ ex frigore mons ſterilis efficit̄ ex calore: aqua corrumpit̄ ex aliaꝝ affluentia aquaꝝ

⁊ arbor areſcit ex defectu humiditatū ⁊ pluuiaꝝ. Sic reuera actiui deſtruunt ⁊ ſiſtunt ex frigore caritatis diuine ɔtemplatiui ſteriles fiūt ex calore mūdane cupiditatis ſeu illicite voluptatis. Tribulati ⁊ afflicti ſubſiſtūt ꝓpter cōfluxū aq̄ꝝ mūdane vanitatis. Diuites huiꝰ ſeculi areſcūt ex defectu q̄ in recognitione ſui fit flebilis humiditatis. Sic ergo ptȝ ꝙ p ſolem maria deſcribit̄ ⁊ ꝙ p vineam actiui per montem ɔtemplatiui per aquā tribulati ⁊ afflicti p arborem diuites huius ſeculi figurant̄. Et tūc applicetur ſic. Actiui itaqȝ recurrentes ⁊ ɔuerſi ad mariā matrem dei dulcedinē faciunt eterne ſuauitatis cōtemplatiui auꝝ ꝓducunt melliflue caritatis tribulati ⁊ afflicti gēmas thezauri ꝑpetui ꝓmerent̄ diuites rubere in fructibus florereqȝ in cunctis operibus actionibuſqȝ vident̄ Ob Conmentator in q̄rto methe. dicit Gala conuerſa ad auſtꝝ ſerenitatem ꝓmittit in ea ſuper quam extenſa fuerit regione. Circa qd̄ aduertendum quia diuerſi de galaxie impreſſione diuerſimode ſunt locuti. Ait enim plato in phedrone Galaxiam nil aliud fore q̄m congregationem partium ignis in etherea regione. Theophraſtꝰ vero aliter opinatus eſt dicit enim ꝙ Galaxia ſit aliqua pars aeris accenſa apparens in ſibi ſuppoſita regione Auenpice autem ait ꝙ ſit refractio cuiuſdaȝ luminis in terra concaui occultanti. Sed conmendator cum philoſopho aſſerūt ipſam eſſe ɔgregationē ſtellaꝝ fixaꝝ infirmamento ⁊ hanc opinionē duximus veriorē. Sed tunc per Galaxiam beata virgo figurat̄. Nam ſicut galaxia eſt ductrix omniuȝ eoꝝ qui marinis fluctibꝰ ſe ɔmittunt. teſtante virgilio ymaginū i qui dicit. Fauente galaxia nauigio inſiſtimus nullo tribulanti timore. Sic nimiꝝ ipſa mater dei ductrix eſt oīm eoꝝ qui huius mundi naufragiis ⁊ ꝑiculis immergunt̄ q̄s ⁊ perducit in portū voluptatis ſue ⁊ quietis eterne. Sȝ tunc ɔuenienter p auſtꝝ xp̄m ɔuenit deſignari. Nam ſicut circa auſtꝝ ⁊ ſub auſtro eſt habitatio hoīm ſana ⁊ ſecura ⁊ conueniens teſtāte Alkabicio in theorica planetaꝝ qui dicit. Intra ſeptem climata mūdi declinantia verſus auſtꝝ debita ⁊ ɔueniens habitatio hoīm repitur. Et ſub quinqȝ zonis mūdi excepta zona torrida directe ⁊ perpendiculariter auſtro ſuppoſita: ſed ⁊ zona frigida ſub quibꝰ non ɔuenit habitare Sic nimiꝝ p omnia circa xp̄m: ⁊ cum xp̄o aut ſub vmbra chriſti ſolūmodo tutum eſt ⁊ ɔueniens habitare: omni ꝓculdubio ⁊ periculo ⁊ timore. Sic ergo patet ꝙ per Galaxiam Maria deſcribitur: ⁊ ꝙ per auſtrum chriſtus figuratur Et tunc applicetur ſic. Maria itaqȝ ɔuerſa ad chriſtum pro

iniquo interueniēs peccatoꝛe mox ſerenitatē efficit preſentꝰ
vite ⁊ felicitatis ſerene P b Cōmentatoꝛ ſup li·de plan
tis ariſto· ꝓpriū hoc vniuſcuiuſqꝫ ē floꝛis natare ſup aquaꝫ
ꝗ immergi in vino valido atqꝫ foꝛti. Cuiꝰ cauſaꝫ aſſignat cō
mentatoꝛ in hunc modū. Dicit enim multa coꝛpa ſunt que
nō immergunt̄ in aq̄·niſi ꝑus fuerint humectata· vt patet ī
pāno q̄ aque nō immergit̄ niſi antea humectet̄. Sic ⁊ de qui
buſdā floꝛibꝫ cōptum eſt q̄ difficile ſubmergunt̄ niſi intrin
ſecꝰ humectent̄. Vinū igit̄ penetratiuū ē intus exteriuſqꝫ hu
mectās qua ꝓpter flos ſepe in vino mergit̄ ſuper aq̄m vero
natat. Sꝫ tūc p floꝛeꝫ intelligit̄ mat̄ xp̄i·nā ſic̄ flos naribꝫ ap
plicatꝰ ſitim aufert·vt recitat pliniꝰ in ſpe·na. In manu deten
tus laſſum recreat·vt teſtat̄ Solinꝰ li·reꝝ. Sꝫ ⁊ hoc ꝓprium
floꝛis eſt vt nō marceſcat·ꝗ diu maneat in loco frigido ⁊ hu
mido in loco aūt ſicco ⁊ calido ꝯtinue coꝛrumpit̄. Sic reue=
ra per om̄eꝫ modum ipſa beata virgo mentis naribꝫ:ſeu fre/
quēti memoꝛie applicata ſitim om̄is mundane vanitatis ex-
tinguit manibuſqꝫ bonoꝝ opeꝝ per tractata laſſum in via
huiꝰ vite reficit. Sꝫ ⁊ hoc ꝓprium beate marie comꝓbat̄·vt
nō marceſcat ſua gratia ⁊ fauoꝛe in eo homie qui ab omni
carnali extinctꝰ frigefactuſqꝫ fuerit concupiſcentia ⁊ ardo
re. Sꝫ tūc ꝯuenienter p vinuꝫ deuota mens homīs deſignat̄.
Nam ſicut vinū ꝗm pħum nō bibitur inq̄ntum vinum ·ſed
inquantuꝫ dulce·ſic mens deuoti homīs a criſto nō inbibit̄
inquantuꝫ mens homīs· ſed inquantum dulcoꝛata dulcoꝛe
ſuauitatis interne ac ſuauitate celeſtis roꝛis ⁊ gratie. Sꝫ tūc
ꝯuenienter ⁊ vltimo per aquam mens iniqui hominis figu
ratur. Nam ſicut aqua exſiccat̄ in igne cadit in aere ⁊ fluit
interra nunq̄ͣ eniꝫ fixa eſt aut ſtabilis ipſa aqua·vt ait Cal/
cidius in thimeo . Sic per omnem modum mens peccatoꝛis
nuſquam poterit eſſe tuta fixa ſeu inſtabilis. Deſiccatur nā
qꝫ ⁊ exterminatur in igne concupiſcentie:caditt in aere fe/
licitatis affluentieqꝫ mundane·⁊ defluit in terra preſentis vi
te in terram miſerie ſempiterne. Et tunc applicetur ſic. Ma=
ria itaqꝫ natat extrinſecus·imo ſeparatur a mente peccatoꝝ
hominis · ſed immergitur feliciterqꝫ inbibitur a mente ho=
mine deuoti ſpiritualiter dulcis ſanctitatis Q b Ari=
ſtotelis libro probleumatū Dulcedo vnius rei cauſatur ex
humido tꝑato pariter ⁊ digeſto. Et ideo volēſ diffinire dul
cedinē Galienꝰ ait . Dulcedo quidē fit ex humido tempato
valideqꝫ digeſto. Sed tūc p dulcedinē Maria intelligit̄ mat̄
dei· Nam ſicut ſola dulcedo nutrit·teſtante Auicenne libro
minera·viij. Nihil nutrit niſi dulce aut inq̄ntuꝫ dulce ⁊ ſic̄

dulcedo humorem liq̄rem q̄z de ligua elicit iuxta illud q̄ ait phs vt ſup. Deguſtate lingua aliq̄d dulcedinis aut ſapor̄ mox liqueſcit & fluit humidū ſaliuale. Et ſic dulcedo vniuſ cuiuſq̄z rei ē eſſe viuere q̄z ſuū. teſtāte ɔmen. ſup de po. qui dicit. Eſſe inq̄d corpoꝝ in ſui naturali ſinceritate dulcedine q̄z ɔſiſtit. Eſſe nanq̄z vniuſcuiuſq̄z rei vnū eſt. veꝝq̄z dulce & bonuz eſt. vt dr̄ in tractatu de. iiij. trāſcendentib⁹. Sic reuera per omnem modum. Maria mater xp̄i ſola nutrit mentem hoīs nutrimēto cibi potuſq̄z ſpiritalis. Ipſa etiam lingua mētis nr̄e liquore replet celeſt̄ plenitudinis & gr̄e. Ipa etiaz noſtꝝ ē viuere ꝑpetuūq̄z atq̄z eſſe. Et tūc applicet̄ ſic. Maria itaq̄z mater xp̄i effecta ē ex humido celeſtis gr̄e ex eo. quia gr̄a plena: ſ; ex ſpūs ſancti digeſtione: q̄a ſpiritu ſancto obumbrata vt ſup R b Ptolo. almageſti. j. Si luna non eſſet: ipſe ſol nullaten⁹ calefaceret: nec luceret. Cui⁹ ratio ſtat in hoc: q̄a ſm̄ q̄ ait Alkurak: ipſa ſpera lunaris deducit ad infima virtutē ſolaris lumīs & caloris. Scimus etenī ex dogmate. Themonis q̄ duo impediūt alicui⁹ luminoſi corporis radiū & ſplendorē. Primū eſt illuminātis & illuminati corpis mutua elongatio Scd̄m alicui⁹ alieni lumīs interpoſitō Quādo enim aliq̄d corpus luminoſuz a nob̄ valde diſtat ipſum nob̄ min⁹ lucet. Item qn̄ aliq̄d aliud lumē inter nos & aliud corpus luminoſum poſitum fuerit ipſum tale corpus obſcurius difficiliuſq̄z lucebit. Nunc aūt ſic eſt q̄ ſol a nob̄ valde elongatur. & q̄ aliarum ſtellaꝝ lumen inter nos & ipſum ſolem ponitur. quāobrem ipſe ſol inquantū in ſuo lumine quo ad nos totaliter impeditur. Luna ergo aduenieñs conceptū in ſe lumē ſolis q̄ ad tantam diſtantiā per venire nō poſſet ad nos tranſmittit ipſa ſpera lunaris. cū tenebroſa ſit & opoca lumen aliaꝝ ſtellaꝝ ſplendorē ſolis impediētium obtenebrat & occultat. vt ipſe ſol limpidius ꝑfectiuſq̄z lucere valeat. Exemplū ergo refert Apuleius tercio ꝑſpectiue q̄ nocturno tempore ſepe nubes tenues & poroſe aer̄ tranſuolāt regionē que ipſam terram illumināt tanq̄ luna Qd̄ quidem cōtigit ex eo: quia tales nubes ſuſceptiue ſunt ſtellei lumīs & ſplendoris. ſuſceptumq̄z ſplendorem tranſmittunt intra climata mundi. Luna etiam eſt corpus tenebroſum & opacū vtpote vmbra terre. Cuius aūt nigruz luminoſo corpori applicatū maiorem efficit radium & ſplendorem q̄ quidē ɔtigit ex eo q̄ lumen a tenebra refrangit̄. & ꝑ ɔſequens in ſuo climate augmentatur. Ex prehabitis ergo patet euidenter. q̄ ſi luna non eſſet: ipſe ſol ſua virtute nec calefaceret nec luceret. Sic reuera ſi Maria nō eſſet: nec xp̄s

ſol iuſticie tantū homīes ſue intime caritatis calore caleface ret:nec ipſis intantū ſua gr̄a luceret. Reddam⁹ ergo grates marie·que tanta operat̄ in nobis opera miſericordie

De angelis auctoritates Titulus Octauus

Dyoniſius de celeſti ierarchia·Angeli quidem pacis ſunt. Angeli in pace ſunt perpetua confirmati ·qui inimicos pacis in hoc mūdo diuina permiſſione tribulant ipſoſq̄ coram deo accuſant iugiter ⁊ inculpant. Damaſcenus libro ſexto. Credim⁹ ſane q̄ nec ipſis angelis ſanctis eterna felicitas abſq̄ merito ſit donata. Auctor libro de cauſis·Opus nature ē opus intelligētie. Origenes li·de veritate doctrine. Sepe homo p̄ ſuā ingratitudinē ⁊ peccatum angelica ſe reddit ꝓtectione cuſtodiaq̄ indignū. Seneca in epiſtola. Sȝ intra ſpirituſſanct⁹ q̄ ꝓut a nobis tractat⁹ fuerit:ita ⁊ nos tractabit in corpe ⁊ in mente·Hylarius ſuper mathe·Angelus felicitatē ſuā meruit in inſtāti creatōis ſue q̄ndo ſe maieſtati humiliter ſubſtrauit ſubdiditq̄ diuine·ſȝ etiā cottidie mererent̄ angeli nos ſedule ꝓtegendo diuinis nutibuſq̄ parando·Albin⁹ in ep̄·ad carulū. Quacunq̄ die ſanctis angelis laudē condignam impenderis·eorūq̄ te cottidie cuſtodia cōmiſeris·nullo ꝓrſus piculo aut re noxia int̄ ibis. Beda li·de ritu fidelīu· vnuſq̄ſq̄ fideliū ad hoc obligatum ſe nouerit ⁊ aſtrictū.vt ipſum veneret̄ laudib⁹ collegium angelorū· ⁊ aliquē apoſtolorū prefacit laudib⁹ eligatq̄ ſanctorū. Durand⁹ in tercio q̄dlibet ſuo. Cū dr̄ angelus bonus cōfirmatus eſt in bono·⁊ angel⁹ malus obſtinatus eſt in malo· ergo vtq̄ libro caret arbitrio angelorū. Damaſcenus li·v. Hoc ip̄m ergo firmiter ⁊ impterrite teneamus q̄ anime ad purgatoriū non a demonib⁹:ſed a ſanctis angelis deducant̄. Aug⁹.li·de·l·duab⁹ queſtionib⁹. Sunt quidem angeli qui malorū verſucie in ſuo caſu non plenarie conſenſerunt·⁊ hi homīes non moleſtant:ſȝ in bono potius promouent ⁊ confortāt. Greg⁹·in dyalō· Vnuſq̄ſq̄ hoīm vnū habet angelum ſibi ad cuſtodiam iugiter deputatū. Dyoniſi⁹ libro de diuinis nominib⁹. Maiores inquit angeli minoribuſ ſeu inferioribus angelis voluntatem diuinam nunciant ⁊ demonſtrant. Magiſter in ſententijs . Angeli creduntur in celo non eſſe creati· Inpuncto enim ſue creationis dicebāt illud yſaie·In celum conſcendam. Diſtinguendum tamen ē de celo angelorum ⁊ de celo trinitatis. Dyoniſius libro de celeſti ierarchia. Supremum quidem angeli que inferioribus choris eueniunt norunt vtiq̄ . Inferiores vero angeli ſcientiam a ſummis accipiunt aliqualem. Magiſter guilhelmus

in ſumma ſuper ſententias dicit. Non ſolum homo ad ymaginem dei creatus eſſe dicitur· ſed & angelus

¶ Exempla de angelis A

Avicebron libro fontis vite. Vnumqdq; nimiꝝ corpoꝝ ſpūalem vtiq; habet· & ſibi a cauſa pma deputatā alicuius ſtelle ꝯſtellationē & fatū· mediante q̄ in eſſe ꝓducit̄ ꝯſeruat̄· & a ſuo eſſe exigentib⁹ corruptionis pncipijs terminat̄· Circa q̄ aduertendū· q, ſm Calcidiū tria ſunt in ꝓductione reꝝ naturaliū· vi; pncipium mediū atq; finis. Ad principium qdem ſui eſſe difficilime mouent̄ ipſe res ꝓpter enormitatē piacentis materie. In medio difficulter ꝑſiſtunt res ꝓpter vanitatē inhibitā ipſis reb⁹· finem autem ſue corruptionis appetūt omēs res ꝓpter naturalē inclinatōnem reꝝ oīm ad ſui corruptōē;. Et ideo diuina diſpoſuit ꝓuidentia· vt vnicuiq; reꝝ ꝓpria deputaret̄ virtus celi que violenter principiū rei ꝯſtituerit mediū ꝯſeruaret· tandem ipſā rem ſuis exigentib⁹ qualitatib⁹ fini & corruptioni permitteret. Et ſignanter dicit corruptioni permitteret. Nam ſm Ptolo. almageſti. j· Celum nullius rei eſſe poterit corruptiuum: ſed tūc corrumpere dr̄· aut tunc corrumpit cum ipſa; rem corrumpi deſinereq; ꝑmittit. Plato autem loquitur in hunc modum. Materia reꝝ corruptibiliū eſt de genere nō entis ꝑuationem habens ipſum nihilomin⁹ annexū iugiter informis mortuaq; exiſtens· forti ergo mouēte indiget quo in reꝝ natura ꝯſtitui valeat & in eſſe. Item res quidem omēs mox a primordiali ſui exordio in id labi appetūt exquo prouenerūt. Proueniunt aūt ex nihilo: quāobrem in eſtimabili quodā deſiderio naturali annihilari res ipſe appetūt & corrumpi. Et ideo neceſſe ſūmo opere eſſe ipſa diuina duxit ſapientia aliquā celeſtem deberi pexiſtereq; virtutem· que rebus ab huiuſmodi defluxu in non eſſe violenter ꝓhiberet· Preterea & ipſa celeſtis virtus omnes res in debito ſm philoſophum ꝯſtituerit numero & menſura finem certu; imponens eiſdem ſue durationis ꝑmanentie atq; eſſe. Sed tūc ꝑ ſtellam ipſe angelus aut per ipſius ſtelle fatum angelica cuſtodia deſignat̄. Nam ſic ipſa ſtella virtutē ſuam nequaq̄ influit in corpus indiſpoſitū & ineptum· ſ; ſolūmodo in ſubiectum ſui virtuti ydoneum ꝯ aptatum. teſtante Auicenne li· minera· qui ait. Diſpoſitionē in materia exigit virtus celi· ſuā enim virtutē ipm celū relinquit in lapide duro & nō liquido luto. Sic reuera ꝑ omnia. Angel⁹ diuine virtutis nō effectum efficit: niſi in homīe grato ydoneo atq; digno. Et tūc applicet̄ ſic. Vnuſquiſq; itaq; homīm aliquem angelu;

habet ſibi ad cuſtodiā deputatū mediāte q̄ ad ortū ꝓducit̃ ſine ſuffocatōe in vita ꝯſeruat̃ ſine moleſtatōe & tandē finē imponit homi ſua ſedula viſitatōe ſeu fraterna de hoc mundo ad ſeculū futuꝝ deductionē. B. Macro. li. de ſomno ſcipionis. Celeſtis q̄dem vtus q̄ cūctos euent9 ꝓducit in rebus trāſitoriis ⁊ mūdanis. q̄ſdam ſuis mediantibꝫ impſſionibꝫ viſiones immittit humanis ſenſib9 in ſopore q̄bꝫ ipſa interdū humana premit̃ fragilitas. ⁊ a noxiis preſeruat̃. Circa qđ notandū ꝙ tria ſunt genera ſomnioꝝ q̄ ſepe deueniunt ad effectū. vt oſtendit Hugo in dyaſcol' li. q̄rto. Primū ſomnioꝝ viſionū q3 genus eſt. dum docet̃ induſtria ſup aliquo futuroꝝ euentu p diuine ſeu ꝓphetie viſionis immiſſionem. Sepe enim homo. vt aug9 inquit inſpirat̃ diuino miſticoq3 inſtinctu. Et tūc eaque ſomniare ſibi oſtendunt̃ poſtmodū ad effectū irreuocabiliter pducunt̃. Scđm genus viſionū eſt ipſa vtus ymaginaria ſeu eſtimaria aīe deputata que interdū aliq̄liter & in pte futuꝝ p̄cognoſcit & p̄ſentit percipitq3 euentū. Ex ſui nāq3 nobilitate. vt ait Damaſcenus humana aīa obliq̄lem interdū ꝯceptū euentū futurorum habet quē vtiq3 p ſomnium organis indicat ſenſitiuis. Circa hoc eſt videndū. ꝙ plato li. de īmortalitate aīe ī quēdā āmirabilē ꝓrumpit inopinabilēq3 ſermonē in hūc modū. Antiq̄ꝝ nob innotuit ex doctrina. duo fore hoīm genera. largos vi3 atq3 parcos. largos ditatos fore ex natura. egere aūt parcos ſemp penes quē ſermonē ſic ꝓcedit. Humana inq̄t anīa ex nobilitate ſibi innata & limpidare aliq̄ꝙ hēt nō ſcientiā. ſ3 impfectam eſtimationem euentuū futuroꝝ ppendens igit̃ ipſa anīa futuras affluere diuitias & honores inſtigat corpus in hunc modū. ac ſi diceret futuꝝ enim eſt vt diteris elargire qđ habes. Quāobrem accidit eos qui largi fuerint ditari in poſteꝝ ex natura. Cōnitiens aūt anīa ppendens corp9 adhuc in poſteꝝq3 egere ipm mox q̄dem inſtinctibꝫ ſuggeſtionibuſq3 occultis āmonet. vt qđ habet facultatis ⁊ ſcientie diligent̃ retineat ⁊ ꝯſuet hoc itaq3 interſerit & ſaltē min9 lateat indagatores veritat9 aut tn̄ humanam aliq̄lē futuroꝝ euentuū hr̄e ſcientiam ſeu eſtimatōē nihilomin9 tn̄ in pfectā. iuxta illud qđ refert Egeſippus Hieronimi. Cōſuetus inq̄t atq3 vſitat9 & ver9 loquēdi modus increbruit ad modernos. ꝙ dū aliq̄ꝙ piculoſū. aut timoroſū imminere dinoſcit̃ dicimus hec mea mens p̄ſciuit: ac ſi ipſa hūc talē euentū aliq̄liter p̄ſenſiſſ3. Tali ergo modo ipſa nr̄a rationatio ꝯiecturā habēs aliq̄lē ſeu eſtimationē in ſomn9 oſtendit euentū aliq̄lem ſcientie futuroꝝ & h ipſa ſomnia ī

terdū aliqđ ꝑſignare videnť aliq̄ntule veritatis Terciū geꝰ nus ſomnioꝝ atq̄ viſionū eſt ex celeſti impꝛ̄ſſione eueniens atq̄ fato. Celeſtis nanq̄ v̄tus eoſdē q̄s ꝓducit effectꝰ qui/ buſdā impꝛ̄ſſionibꝰ inſpirat ⁊ immittit organis ſenſibuſq̄ humanis. ⁊ hoc in ꝑncipio pretaxatū eſt. viꝫ ꝙ celeſtis vir/ tus q̄ cunctos euentus ꝓducit in rebꝰ tranſitorijs ⁊ mūda nis q̄ſdam mediantibꝰ ſuis impreſſionibꝰ viſiones immittit humanis ſenſibꝰ in ſopore quibꝰ ipa interdū humana ꝑmi tur fragilitas ⁊ a noxijs preſeruať. Per iſta aūt dať intelli/ gi. ꝙ ipa virtꝰ diuina q̄ſdā q̄s ꝓducit euentꝰ ſuis impꝛ̄ſſio/ nibꝰ hoc eſt angelis mediantibꝰ humane reuelat ⁊ indicat rationi ꝑ qđ nr̄a ſepe premiť fragilitas. ⁊ a noxijs ꝯſeruať ¶ C. ¶ Auēpice cōmentator ſup tercio methe. Deſcenſum quippe flumis extra nubem. iiij. impediūt ⁊ obſtringūt. viꝫ ventꝰ. pluuia. ſplendor ſolis ⁊ fragor deſurſum aſcendēs ſeu ſtrepitus aliq̄lis hec q̄tuor ⁊ enim aut nubē claudūt ne ful men exeat. aut fulmen exiens reuerberāt ⁊ reſtringūt ⁊ v̄ſus terrā deſcendere nō ꝑmittūt: ſ; a latere ⁊ ſub nubibus ipm̄ flectunt. De ꝑmo ſic ait cōmentator in tercio methe. Si lignū ab alto ceciderit vento flante ꝯſtat ꝙ impulſione ven ti non directe. ſed a latere quidem cadet. Sic ⁊ ſi fulmen tꝑe venti grandis euenerit ipm̄ nō directe: ſ; a latere q̄dem ferit teſtāte Alberto ꝯmentatore qui ait. Minus nociua ſunt ful mina que vento fuerint ꝑuentata. eo ꝙ ventus fulminis re ſtringit ꝓhibeatq̄ deſcenſum. De ſecūdo ſic ait Plinius in ſpeculo naturali. Pluuia diſtillante grandi fulmīa nō timē/ tur magis nanq̄ ictui reſiſtit fulminis groſſum q̄m ſubtile groſſum nanq̄ minꝰ penetrat ipm̄ fulmen. Nūc autē ſic eſt ꝙ pluuia groſſa dr̄: ipe tn̄ ſubtilior extat aer q̄mobrem plu uia deſcenſum fulminis prohibet ⁊ reſtringit. De tercio ſic ait Auicebron libro fontis vite. Ignis inquit natura ⁊ di/ ſpergi in calore ⁊ in ſplendore colligi vero ⁊ vniri in tene bra ⁊ in frigore. ⁊ hoc propter oppoſitas qualitates frigo ris accidit ⁊ caloris. Et ideo ait philoſophus in libro pro/ bleu. Diurna fulmina non timenť. Nam ignis fulminalis in lumine concipiť gigniť ⁊ lumine in ꝯſeruať. Lumen aūt lumine diſtrahitur ⁊ aliqualiter impediť. vt ait Egeſippus Hiero. Ergo ipm̄ diminuiť preſciditq̄ ſplendore: quāobreꝫ ipſe ſplendor ſolis deſcenſum ꝓhibet ⁊ reſtringit. De q̄rto ſic ait ꝯmentator in tercia ꝑte ſūme naturaliū. Cunq̄ nubes deuolauerit caſumq̄ mīte fuerint ⁊ ruinam mox ꝯcitentur hinc inde inferius ſtrepituſ ⁊ fragoris concuſſione ſeu com pulſione linguoꝝ vociferatione vocū hūanaꝝ ⁊ murmure

campanaꝝ· & nubes ꝓtinus diſſoluunt̃ ꝗ fulmina tonitrua qꝫ deorſum ferri ꝓhibent̃· & huius ē cauſa. Nam voces ſtrepit⁹ & fragores facti inferi⁹ aereꝫ ſurſum pellūt·vt oſtendit pħs in ꝓbleu. Aer aūt ſurſum impulſus obſtat & obuiat ī tempiei ꝗ fulmini deſcendenti. Sed tūc per fulmen angelica cuſtodia figurat̃. Nam ſic fulmen ſuis ictibꝫ maxime terret piſces·vt dicit plini⁹ in ſpeculo naturali. Sic ꝑ om̄eꝫ modū ipa angelica cuſtodia·qua ꝯſeruant̃ hom̄ies maxime terret ꝗ turbat piſces id eſt demones infernales. Et tūc applicetur ſic. Quatuor itaqꝫ angelicā cuſtodiā impediunt ꝗ diſcindūt viꝫ vent⁹ vanitatis mūdane·pluuia voluptatis illicite·ſplē/dor felicitatis mūdane· & ſtrepitus impatientie inquietudinis qꝫ nr̃e. D. Cōmentator ſuꝑ tercio de celo & mundo Duplex olim opinio: increpuit atqꝫ fama· quid terrā ſuſtētaret in medio aeris abſqꝫ caſu. Dicebat ergo ptolomeus· Tanta ineſt motus firmamēti vehementi vehementia·ꝙ nō ſinit moueri cadere: aut cōcuti ipam terrā. Aliter aūt aſſerit Alexander·qui equaliter ex omni ꝑte celum & ſtellas trahere autumāt ipſam terrā· ita qđ terra ſtellis vndiqꝫ attracta nullaten⁹ poterit declinare. Duo ergo ſunt que terrā cadere nō ꝑmttunt·viꝫ firmamentū· ꝗ multitudo ſideꝝ & ſtellarum. Sed tūc per firmamentū multitudo angeloꝝ ſeu celeſtis militia figurat̃. Nam ſic̃ firmamentū a ſuo motu naturali impediūt ſtelle in cōtrarium ꝯcurrenteſ·vt oſtendit Sindenſius in ꝓhemio aſtrologyce ſcientie. Circa qđ notanduꝫ ꝙ tanta velocitas eſt motus celi ꝙ totā mundi machinam coartaret in nihil·niſi motus aliaꝝ ſperarum ſeu planetarū motum eius aliqualiter impediret. Sic reuera celeſtis qdeꝫ militie cuſtodiam· & decurſum impediunt ſibi ipſi fieri homines prauis moribus ſanctis angelis obſiſtentes. Sed tūc ꝯuenienter per ſtellas ſanctos dei ꝯuenit deſignari. Nam ſic̃ ſtelle magis lucent in tenebra ꝙ̄ in luce· vt ait Theo⁹·in commento. Tenebra receptaculum luminis eſt miſericordie volumē. Sic nimiꝝ ipſi ſancti ſuo auxilio & v̾tute mag⁹ lucēt in tenebra humilitatis tribulationis & miſerie quā in lumine felicitatis ſpei fortitudiniſqꝫ humane. Et tunc applicet̃ ſic. Ipſum itaqꝫ mundum totum a caſu preſeruant mortis perpetue ꝗ ruina celeſtis militia angeloꝝ collegiumqꝫ ſanctoruꝫ omniū v̾tutū. E. Auicēna libro q̄rto de diluuijs· Sol ſurſum trahit vaporis & in flāmat ipſam terram mediantibus ipſis ſtellis ſuam virtutem participans influenſqꝫ eiſdem. Per que datur intelligi ꝙ virtus diuina infundit virtutem ꝗ grām humanis mentibꝫ ſanctis angelis mediātibꝫ

⁊ intercedentibꝰ: q̃bus nimiꝝ cõtulit ſapientia ꝓuidentia/ qꝫ diuina· vt cuncta vota atqꝫ deſideria mentis nr̃e oculis p̃ ſentent maieſtati excelſe ¶ E ¶ Hugo in dyaſcolis li·q̃rto Celũ ſemp̃ prefert in ſe indicia atqꝫ ſigna peſtilentie immũ/ danis·vtpote ac ſi inſtar hoĩs peſti cõdoleat miſerieqꝫ fu/ ture. Videmꝰ enim ꝙ aduentũ peſtilentie ſuper aliq̇d clima mũdans celũ triſtia prefert ſigna puta galaxiam pallidam ſeu cometam quibꝰ grandis peſtilentia d inoſcit̃ mundanis regionibꝰ ꝓuentura. Vtꝝ aũt cometa ſit ſtella an nõ·⁊ vtꝝ galaxia ſit ꝯtigua ipſi orbi celeſti: valde dubitat̃ a pħis ſup̃ dictis. Dicit tamẽ Damaſcenus cometã non fore ſtellam ſcꝫ caudatã· quemadmodũ Alexander Auicẽna atqꝫ theo·ſunt opinati: ſꝫ q̃ndam collectã eſſe ignis in etherea regione·ſub concauo orbis lune qui peſtilentiam huiuſmodi efficit in mũdanis. Origenes nihilominꝰ dicit cometã ſtellam eſſe in mediate adeo ꝓductam ad deſignandã peſtilentiã ſeu mortẽ principũ atqꝫ regũ Item de galaxia ſic ait pħs in·ij·methe· Quidã inq̇entes arbitrati ſunt galaxiã fore ꝯgregationẽ p/ uarum ſtellaꝝ in longitudine firmamẽti·vt anax·auẽpice ⁊ leucippus · Horꝝ aũt opinionẽ reꝓbat ꝯmentator in ij·me· the. Sꝫ ptolomeus auerrois allex. galaxiam eſſe dicũt accen ſioneꝫ ignis ſublimaris ſub cõcauo orbis lune in longũ per= pendiculariter dyametralit̃ ꝓtenſam. Talia nanqꝫ triſtia q̃= dam ſigna p̃fert celũ peſtilentie aduentuꝫ. Sꝫ tũc p̃ iſta dat̃ intelligi ꝙ chorꝰ celeſtis militie quedaꝫ ſigna in ſe p̃fert cõ= paſſionis ⁊ triſticie ſup̃ tribulatione noſtra miſeria ⁊ dolo re ¶ G ¶ Commentator ſup̃ li·de pomo ariſto· Vnuſquiſqꝫ hoĩm ſibi q̃ndam aꝓpriataꝫ habet ſtellã ſuis q̃litatibus do/ minantẽ cuius q̇dem ſtelle ſeu planete·aut fati exigente·ſi ⁊ ipſe homo debitis paſſibꝰ coreſponderit· aut ſatiſfecerit· aut ꝯſenſerit pacifica · ⁊ ſana viuet incolomi qꝫ vita . Si vero a natura ſue ſtelle ſibi ab ipſa intelligentia naturaliter depu/ data diſcordauerit cõſtat ꝙ mox ſua deſtituetur orbabit̃ qꝫ ſtella·⁊ ſic homo a ſua ꝯſtellatione ⁊ fato derelictꝰ p̃iter ⁊ abiectꝰ ſubito morieẗ. Iſtius aũt declaratio ſtat in hoc. Di= cit Auicẽna libro medici viij.quia natura non deficit in ne ceſſarijs · ⁊ maxime celeſtis influentia ſeu natura prouidit vnicuiqꝫ de neceſſarijs nec deficit. Stella itaqꝫ ſuper natiuita tem alicuius habens aſpectũ ipſum hominẽ a p̃mordiali ſui exordio ineſſe conſtituit ⁊ in vita eſſe ſemper exigens ⁊ re/ quirens. Quãdiu ergo homo viuit ⁊ eſt tamdiu conſentit ⁊ ſatiſfacit ſue ſtelle ſeu celeſti intelligẽtie alias exigẽtie ⁊ quã diu ſue ſtelle cõſentit ⁊ equat̃ tamdiu res illa ſeu homo ille

in ſua ſpecie perſiſtere demonſtrat. Homo aūt a diuino eſſe iugiter ꝓſiliens & declinās ſue celeſti exigentie non cōſentit que nimiꝝ exigentia hoc requirit vt homo in eſſe ſuo ꝑma neat & ꝯſiſtat. Homo itaqꝫ celeſti & ſue ꝓprie nō ꝯſentiens exigentie ⁊ virtuti ſue deſtituit̄ ⁊ priuat̄ ſua generali ſtella ad generationē atqꝫ ꝯſeruationē ſui eſſe naturaliter deputa ta · & pcōſequens corrumpit̄ & morit̄ ipſe homo. Sed tunc p iſta dat̄ intelligi ꝙ vnuſqſqꝫ hoīm aliquē habet angelum ſibi ad cuſtodiā deputatū qui ſemper a nobis bonū exigit ⁊ virtutē. Cuius qdem felici exigentie ſi ſe obtemptauerit & ꝯſenſerit ipſe homo ab omni anguſtia & periculo liberatur Qḋ ſi diſſenſerit ab angelo derelinquit̄ mox ſuo ꝓſus di- mittitur nutrimento & ſic morit̄ in inſtanti vt ſup̄ H

Conſtantius libro de naturis morboꝝ. Nubes noſtre regio nis & climatis ſup̱ ducta quoſdam ex ſe tranſmittit ſpirituſ & vapores qui ſanguinē turbant in corporib⁹ humanis. & tranſmutāt futurāqꝫ ad eſſe pluuiam humanis ſenſibus re preſentāt. Cuius etiā ſignum eſt ꝙ añ aduentū in tempieſ alicui⁹ ſeu aure turbulente tota fantaſia perturbat̄. & ſang/ uis in humanis corꝑibus permutat̄ Qḋ accidit ex eo ꝙ re- gio aeris nubilata nubibuſqꝫ obtecta q̄ſdam quas in ſe ha bet ſpecies & vapores tranſmittit intra concaua corꝑm hu/ manoꝝ. Per iſta autē dat̄ intelligi ꝙ ꝓuidentia diuina ſua miſericordia & pietate regioni ſupueniens noſtre ment⁹ q̄ſ/ dam trāſmittit ſpirit⁹ id eſt angelos qui noſtrā voluntatē immutāt diuineqꝫ voluntati ſalubriter feliciterqꝫ ꝯformant Cetera requirant̄ ca. de cuſtodia ⁊ ꝓtectione & in regiſtro

De apoſtolis — Titulus Nonus — A

Ptolomeus in .iiij. almageſti dicit. Sol trahit ad ſe v̄ mes ranunculas & ſerpentes. & alia quedā grauia puta aq̄s. ſua virtute radio lumine ⁊ colore. Cuius ſignū eſt quia eſtiuo tempore ꝑdicta aīalia mediante plu/ uia deſcendere comꝓbant̄ que vtiqꝫ nō deſcenderēt niſi v̄tu/ te ſolis aſcēdiſſent. Sed tūc p ſolem xp̄s deſcribit̄. Naꝫ ſicut iſte materialis dr̄ eſſe ocul⁹ celi · vt dicit plato in phedrone ſic ⁊ xp̄s eſt lumē & ſplendor totius celeſtis patrie. Sꝫ tunc ꝯſequenter p virtutē ſolis calorē piter ⁊ vigorē ſancti apl̄i figurant̄. Nam ſic̄ tota celoꝝ actio ⁊ imp̄ſſio atqꝫ influxio mediantib⁹ calore ſolis lumieqꝫ ⁊ virtute defluit in hūc mū dum. Sic nimiꝝ p oēꝫ modū donū atqꝫ munus celeſte me/ diantib⁹ ſanctis apoſtolis nob dat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Xp̄s ergo nos q̄ ob noſtrā noxaꝫ ſerpentib⁹ ſimiles ſumus atqꝫ ranis ſibi attrahit mediantib⁹ apoſtolis ſuis ſanctis B

Phs in pblen. Cec⁹ omis aut nō videns diu3 accedit ppe ad pietem ɔtinuo ſentit quietē qui aeris pieti pximus eſt. Sed tūc per cecū corpaliter cec⁹ ſpiritualiter deſignat. Nam ſic ceci corpaliter pinguiores ſunt fetidioreſq3 & immūdiores. & hoc ɔtigit ſm Galienū: qa quies corpis pinguedinē efficit. ⁊ corruptiones corpm queadmodū ipſe mot⁹ nō cōſumit. Ceci itaq3 in quiete ɔtinua ſunt. qua pter pingues ſunt fetidi ⁊ immūdi. Sic reuera ipſi qui ſunt ceci ſpiritualiter pingues quidē ſunt. & hoc q̄ntum ad carnaliū oblectationem fetidi q̄ntum ad ſui petuam obhorrationē immūdi q̄ntu3 ad mentis corruptionē. Tūc ɔuenienter p parieteſ ſancti apoſtoli deſignant. Nam ſicut ſuper parietes fundat tota dom⁹ ſic ſuper ſanctos apoſtolos ſtabilitur ⁊ fundat tota domus dei. tam in preſenti ſc3 eccleſia: quā in futura vi3 patria ſuperna. Et tūc applicetur ſic. Ceci itaq3 qui in hac vita ſunt homīes peccatores dum ad ſanctos apoſtolos pia deuotione declinantes cōfugiunt mox quietē aeris id eſt vite preſentis pcipiunt & trāquilitatem vite petue aſſecunt C Auicebron li. fontis vite. Dum accedim⁹ ad montē ceſſant venti. Sed tūc p montes apl'i figurant. Nam ſic in montibus tuti ſum⁹ a diluuijs vt dicit Auicebrō li. de diluuij. ſic in ſanctis ſperantes apl'is tuti ſum⁹ ab immūdationib⁹ ac tribulationib⁹ mūdane vanitatis. Tum quia ſic ipſi montes ptegunt ⁊ tuunt habitantes ſub ſe ab ymbrib⁹ temptationu3 a caumatib⁹ & a niue. ſic ⁊ apoſtoli ſi deuote exorati fuerint. ptegunt nos ab ymbribus temptationum. a caumatib⁹ tribulationum. a niuibus eternorū ſuppliciorū. Sed tunc ɔuenienter per ventos huius vite deſcribunt pericula & timores. Nā ſicut venti maxime habent fieri in regionib⁹ frigidis & humidis. ſic dicit phus in tercio methe. Venti inquit maxime accidunt in regionibus humectatis frigoreq3 cōſtrictis. Sic per omnem modum mundana pericula & timores maxime accidunt in hominibus in amore dei & proximi frigefactis Et tunc applicetur ſic. Dum itaq3 deuoti confugimus ⁊ accedimus ad ſanctos apoſtolos mox ceſſant venti omnis timoris & periculi D Item notandum ꝙ omnia animalia domeſticata dum anxiantur verberibus ad parietes declinant. Parietes ſunt apoſtoli applica vt ſcis E Commentator auerrois ſup quarto metherorū. Tota cauſa q̄re ipſa terra ſuſtentat pendens in medio aere & nō cadit. ſunt ipe ſtelle que ſua virtute terrā vndiq3 attrahendo cadere nō pmittūt. Sed tūc p ſtellas apoſtoli figurantur. Na3 ſic ſtelle virtutē ſuam a ſole accipiunt eamq3 terrenis regionibus

infundūt. vt dicit ptolo. in. iij. almagesti. ſic reuera totā celeſtem virtutē a xp̄o ſole iuſticie apl'i accipiūt nobiſqꝫ trāſmittūt celituſqꝫ infundūt. Sed tūc ↄuenienter p terram homines figurant̄. Nam ſic̄ ex ſolo elemento terre fruct⁹ gignit̄ non aūt in ceteris cernit̄ elementis niſi mediāte terra vt dicit Egidius ſup deplantis ariſto. Sic in ſolo homine fructus celeſtis vite plantat̄ & gignitur: non aūt in ceteris ſub homīe creaturis. Et tūc applicet̄ ſic. Tota itaqꝫ cauſa ꝙ homo ſuſtentat̄ ne precipitat̄ in vanitate hui⁹ ſeculi ſunt ipſi ſancti apoſtoli qui bonā multitudinē ad ſe more ſtellaꝝ vndiqꝫ attrahentes. & in mortem cadere non pmittunt F Notandū ꝙ apoſtoli comparant̄ ſerpenti. Nam ſic̄ ſerpens dum incātatur vnā aurem cauda ſua obſtruit. aliā vero ad terrā conſtringendo premit. Sic & ipſi apoſtoli dū deuotis orationibꝫ incantant̄ claudunt aurē obdurationis. & aperiunt nobis aurē largiſſime pietatis. Et ſicut ſerpentes in plenilunio nō habent coſtas: ſꝫ nec ipſa oſſa cartillagineꝫ vero vt teſtat̄ phs in xv. animaliū libro. Sic p om̄eꝫ moduꝫ ipſi ſancti apoſtoli q̄ndo pfecte exorant̄. & ipſi nobis ſua gratia plenelucentes & perfecte mox nulla habent ad inſtar oſſis aut coſtē duriciem: ſed ſuā ſuauem omnibꝫ influnt pietateꝫ Et ſic nullū aīalium adeo expetitiuum eſt vindicte ſic̄ ſerpens. vt refert Ambroſius in examerō libro. viij. Sic & ipſi ſancti apoſtoli de eis qui ſe non honorāt vindictam a deo expetunt & implorāt. Et ſicut flatus homīs dulciſſimus eſt ſerpenti. vt recitat Solinus libro rerum. Cuius etiā ſignum eſt: quia in homīes ſerpentes ſiliūt. non aūt in cetera animantia. eo ꝙ dulciorem quam cetera animalia habent flatū. Sic p omnem modū oratio noſtra que p flatū deſcribit̄ atqꝫ deuotio dulciſſima eſt oīm ſanctoꝝ aploꝝ collectō. Et ſic̄ ſibilus qui fit in viridi folio aut in tybia euocat ſerpentes de cauernis. vt recitat yſidor⁹ in hiſtorijs natura. Sic nimiꝝ per oīa ſibul⁹ virtutū q̄ p virida deſcribunt̄ folia. & humilitas q̄ p tybiaꝫ deſignat̄ euocāt eliciuntqꝫ patrocinia apl'oꝝ auxiliaqꝫ ſanctoꝝ. Et ſic̄ caprinū maxime attrahit ſerpentem vt dicit Ioh. meſue in p̄ma p̄ctica. Sic reuera mūdicia cord⁹ noſtri q̄ p lac deſcribit̄. caprinū maxime q̄dem ſanctoꝝ apoſtoloꝝ ſuffragiū ſignificat G Notanduꝫ ꝙ ſancti apl'i comparant̄ colūbis ꝓpter decē rationes. ſꝫm decē ꝓprietates q̄ ipſis in eſſe colūbis comꝓbant̄. Prima ē q̄a ſic̄ colūbe p⁹ volatū de alto dū terre inſidēt. mox quēdam motū faciūt circularē. vt recitat phs in. x. aīaliuꝫ li. Sic nimiꝝ ſancti apoſtoli reſidentes ac quieſcentes in domo deuote anime poſt

euolatū ex gremio ꝯſolationis eterne: ꝑ collationē celeſtis grē·mox circulū motu ſuo faciūt felicitatis eterne. Secūda ratio ē. Nam ſicͣ columba eſt animal valde leue manſuetuꝫ ⁊ blandum·ſed tamen in volatu ſuo concuſſione alaꝝ quē dam terrorem ⁊ ſtrepitū facit magnū·vt ait Ambroſius in viij·examerō. Sic ⁊ ipſi ſancti apoſtoli ſibi ſeruientibus ⁊ deuotis blandi apparēt:leueſqꝫ ꝑiter ⁊ manſueti: ſꝫ in vola/tu ſue ꝓtectionis terrorem inferunt demonibꝯ ſpiritibuſqꝫ malignis. Tercia ratio ē·quia ſicͣ columbe que habitāt circa homīes ſeu in domibꝯ humani hoſpicij·ſcꝫ domeſtice carent oīes felle·colūbe ab habitatione hoīm ſequeſtrate·ſcꝫ colū/be ſiluestres abundāt q̄deꝫ felle·vt recitat Plini⁹ in viij·ſpe/culo naturaliū. Sic reuera ſancti apoſtoli deuoti q̄dem re/cepti intra domum hoſpitalitatis humane mox fellis obli=uiſcunt̄ ire ⁊ vindicte ꝓprie. Apoſtoli verō a domo cordis noſtri habitaculi elongati· vel in ſe habere comꝓbanī vin/dicte cōtra nos iudicijqꝫ auſteri ¶ Quarta ratio ē. Naꝫ ſicͣ columbe voce ſua lugent veluti euentui alicui⁹ triſti do/loris ſeu meſticie ꝯdolentes·vt recitat Caſſiodorus ſuper ꝑs Sic etiā ꝑ oīeꝫ modū·ipſi apoſtoli vocem quodāmodo ſu/ple ſpirituale emittūt compaſſionis miſerie generis huma/ni. Quinta ratio ē. Nam ſicͣ columbe circa aq̄s naturalit̄ ap/petūt reſidere·vt ait beatus Gregori⁹ ſup cañ. Sic ⁊ ipſi ſan/cti apoſtoli deſiderant reſidere circa aq̄s id eſt circa corda aquis tribulationis afflictioniſqꝫ ⁊ penitētie humectata ip/ſis ſue pietatis porrigentes auxiliū. Sexta ratio eſt:quia ſicͣ columbe p̄ceteris auibꝯ multum validumqꝫ effundūt ſan/guineꝫ iugulate·vt refert Belin⁹ libro vij·naturaliū·iuxta il/lud virgilij in buccoli·heccine columbe multū miſeꝝ cruo=rem. Sic reuera ⁊ ipſi ſancti apl'i multum cruorē effunderūt ſanguinis ſui ꝓ gloria redemptionis nr̄e·⁊ ꝓ ſalute gener⁹ humani. Septima ratio ē. Nam ſicͣ ꝯditio ⁊ natura hec ē co/lumbaꝝ·vt ad nidos ſuos ceteras colūbas attrahāt ⁊ addu/cāt·vt recitat yſidor⁹ in hiſtorijs naturalibꝯ. Sic ꝑ locū a ſi/mili hec eſt ꝯditio ſanctoꝝ apoſtoloꝝ adducere viꝫ ſua grā ⁊ doctrina alios homines ad regna celeſtia. Octaua cauſa ⁊ ratio eſt · quia ſicut columbe ſplendent circa collum ad in=ſtar aliquantulum pauonis·ſicut dicit Solinus libro reruꝫ Sic ⁊ ipſi ſancti apoſtoli maxime ſplendent quo ad deum in collo venerationis ſancte·⁊ quo ad nos lucent in collo p̄/dicationis ſalutifere. Nona ratio eſt:quia ſicut columbe lim/pidos habent oculos ⁊ ſplendentes rubicundos in ſuꝑficie· nigros in medio regione·ſicut dicit pħs in xij·li·aīaliuꝫ·ſicͣ

⁊ ipſi apoſtoli ſplendentes habebāt mentis oculos ⁊ limpi=
dos. qa deū limpidiſſime ꝯgnouiſſe comꝓbanꝰ ⁊ ꝯtemplan
tur. Decima ratio ē. qa ſicut qndam typice colūbe in ſacrifi/
ciū aſſumi iubebanꝰ. vt legiꝰ in li. cerimoniaꝝ legalium. Sic
reuera ꝑ oēꝫ modū: ipſi ſancti apoſtoli deuotis orationibus
aſſumi ꝑcipiunꝰ in ſacrificium qđ offerre volumus oculis
omnium conditoris. Non in merito ergo colūbi ſancti apo
ſtoli comparanꝰ I Cōmentator Thež. ſuꝑ tercio de aīa
Eſt aūt lux ypoſtaſis ſcꝫ ſona ⁊ ſubiectū oīm coloꝝ. In lu:
ce nanqꝫ oēs colores tanꝙ in ſuo ſubiecto radicanꝰ ꝑiter
⁊ fundanꝰ. Sꝫ tūc per lucē apoſtoli deſignanꝰ. Nam ſic̄ lux
naturaliter letificat inflāmat ⁊ exſiccat ⁊ purgat. Letificat
qdem quia ſm Calcidiū in thimeo platonis. Lux eſt ani=
matis leticia illuminatiua. Inflāmat aūt: quia ſm ptolome
um almageſti. iiij. Ignis celeſtis influit iſtis reb⁹ lumine me
diāte. Exſiccat etiam. quia ſm pħum libro ꝓbleumatum.
Loca lucida ſunt ſicca ⁊ arida: loca vero tenebroſa ſunt hu
mida putrida ⁊ viſcoſa. Expurgat nanqꝫ qa ipſam lucem
naturaliter fugiūt ac abhominanꝰ ea q ſunt immunda ve/
nenoſa ꝑiter ⁊ corrupta. vt ait algazel in tractatu de forma
ſpeculi. Sic etiam ꝑ locū a ſimili ipſi ſancti apoſtoli luci ob
hoc merito cōparati letificāt cor celeſti pinguedine ⁊ dul/
core. inflāmant mentem in diuino amore: exſiccant a ſcelere
expurgāt ab omni vicio atqꝫ labe. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ co
lores deſcribunꝰ bonoꝝ operum voces ſeu virtutes. Nam ſi/
cut ſm philoſophū in ſecundo de anima colores ſunt cauſa
principiumqꝫ videndi. teſtante pħo ibidem qui dicit. Omne
enim qđ videtur aut eſt color aut habens colorem. Sic reue
ra ꝑ oēm modū. Ipſa noſtra bona opera ⁊ virtutes ſunt
cauſa videndi ⁊ ꝯgnoſcendi deum in preſenti pariter ⁊ in
futuro. Et tunc applicetur ſic. Sancti itaqꝫ viri dei apłi ſunt
fundamentū omnium noſtroꝝ bonorum operum ⁊ virtu/
tum. In ipſis nanqꝫ tota noſtra ſalus ⁊ virtus radicaꝰ pari/
ter ⁊ fundaꝰ K Comparanꝰ etiam ſancti apoſtoli ipi
ſali. Nam ſicut ſal a viſcoſitate exſiccat a corruptione ꝯſer/
uat. ſic ſancti apłi viſcoſitatē ſceleꝝ in nobis extermināt. ⁊ a
corruptione mortis eterne incolomes cuſtodiūt ⁊ ꝯſeruant
Et ſic̄ ſal occidit venenoſa aīalia. vt ait pħs in qnto aīaliū
li. ſic ⁊ ipi apłi ſua virtute occidūt aīalia infernalia malig
ne venenoſitatis pleniſſima. Sicut etiā ſal ſparſuꝫ ſuper ver
mes ipſos ꝯtinuo liquefacit. vt dicit ꝯmentator in qrto me/
the. Sic etiā ipſi apłi homīes qui vermib⁹ comparanꝰ lique
faciūt. qa ipſos reſoluūt in liquorē cōſolationis diuine. Et

ſicut dū ſal immittit̃ ſtagno & paludi mox concitent̃ om̃eſ rane. vt teſtat̃ Albert⁹ ꝯmentatoꝛ de impreſſionib⁹ elementorū. Sic ꝑ om̃ez modū ſancti apoſtoli cū aduenerint ſtagno & paludoſo coꝛdi mox cōmouere faciūt inſultationem. & ſtrepitū huius mundi. Et ſic̃ ſal miſſum in ignem cū modico de aqua ip̄m ignē ſinceri⁹ exardeſcere facit. vt teſtat̃ phs li. ſuo q̃rto diluuioꝝ. Sic & ipſi ſancti dei apoſtoli ſua aduenientes gr̃a coꝛdi flāmeo ⁊ ardenti: mox ip̄m inflāmant ſinceri⁹. & accendūt in igne amoꝛis diuini deſiderijq́ȝ ſup̱ni

L Comparant̃ itaq́ȝ apl̃i ouibus ſiue agnis. Sicut enim oues balatum ſuū vtpote flebilem verſus terram faciunt. vt teſtat̃ Amb. in examerō li. viij. Sic & ip̄i apoſtoli vocez ſue interceſſionib⁹ in hac terra degentibus dirigunt & ꝓ eis ad deum voce vt ita dicam flebili iugiter intercedunt

De ſanctis Titulus decimus A

Laudem⁹ creatoꝛē oīm ob diuerſitatē celoꝝ ⁊ multitudinē ſideꝝ ⁊ ob innumeroſitatez diuinoꝝ numiū celeſtiūq́ȝ virtutū q̄b⁹ nō eſſentib⁹ om̃is in nihiluȝ mūdi machina redijſſet. Diuerſitas nāq́ȝ celoꝝ diuerſitatez effectuū in eſſe ꝯſeruat. vt ait Euentius li. reꝝ. Multitudo ſideꝝ multitudinē infert effectuū mūdanoꝝ aſtruentib⁹ calcidio ⁊ Thimeo. Innumeroſitas deniq́ȝ celeſtiū numinū ⁊ v̄tutū in numer⁹ reſiſtit coꝛruptionib⁹ defluētib⁹ in hūc mūdum. vt ait Endox⁹ in ȝinȝimeo. Sȝ tūc ꝑ diuerſitatē celoꝝ ac ml̃titudinē ſideꝝ intelligit̃ ml̃titudo ⁊ diuerſitas ſc̄toꝝ q̄ totā v̄tutē vitalē atq́ȝ eſſenciatiuā īfluūt huic oꝛbi. vt refert Thē. ij. de an̄ia. Et ſic̃ ſidera ꝯſuant t̃raȝ in medio aer⁹ a caſu ⁊ ruina ꝑ ſuā viȝ ad ſe attractiōȝ. vt ꝓbat auēpice ꝯmenta. in nij. de ce. ⁊ mū. Et ſic̃ celeſtia numina ⁊ v̄tutes ſe coꝛpib⁹ inferioꝛib⁹ ſua v̄tute iugit̃ intermiſcēt. vt refert Calcidi⁹ in thi. Sic nimiꝝ ꝑ om̃ez modum ſancti dei totā virtutē & valoꝛez vite perpetue deuotis ſibi mentib⁹ influūt in hoc mundo Item totū gen⁹ humanū a caſu moꝛt⁹ ꝑpetue cuſtodiunt & ꝯſeruant Item de ſua gr̃a ⁊ v̄tute an̄iab⁹ oīm fidelium intermiſcent. Sȝ tūc ꝯuenienter ꝑ mundialem machinā intelligitur ip̄e homo q̄libet Nam ſic̃ tota mundi machina ex diuina clementia defluxiſſe emanaſſeq́ȝ. ⁊ in ip̄aȝ tandē finaliter reducēda foꝛe firmiſſimis ab Apuleio rationib⁹ demonſtratur. Sic ꝑ om̃ez modū om̃is homo a deo defluxiſſe oſtendit̃ ⁊ in deū reduci ꝑ vnionē viſionis beate comꝓbat̃. Sic ergo patet ꝙ ꝑ diuerſitatē celoꝝ ſancti dei deſcribunt̃. & ꝙ ꝑ mūdi machinā hoīm q̄libet figurat̃. Et tūc applicet̃ ſic. Laudem⁹ ergo dn̄m oīm ſaluatoꝛē ob diuerſitatez multitudinēq́ȝ

⁊ innumeroſitatem ſanctoꝝ oīm quibus non eſſentibuſ id
eſt qui ſi non eſſent in nihilum dudū vnuſquiſqꝫ hoīm per
peccatū atqꝫ mortis ꝑcipicium deueniſſet B Plinius in
ſpeculo naturali. Oīa animalia que viſu ſiue oculis carēt
aut in quibus oculi non apparent naturaliter appetunt no/
ctem atqꝫ terram. Sed tunc ꝑ animalia oculis carentia ſan/
cti dei non immerito figurantur. Nam ſicut predicta anīa/
lia licet oculis priuata ⁊ orbata videanť. tamen q̄ntum ad
rei veritatem oculos habent: optime qꝫ ſub terra in nocte
vident. teſtante Ariſto. in x. animaliuꝫ libro. qui dicit ꝙ om/
nia animalia oculos habent. aut aliqđ membruꝫ loco oculi
oculo ſimile. Et reuera oculos habere non videnť. nihilomi/
nus tamen aut in nocte. aut terra. aut determinato loco etiā
non apparentibꝫ oculis valde contemplanť. Contra dicenti/
bus autem deinceps reſpondenduꝫ illud firmiſſimum con/
mendatoris. Alexander verbum qui dicit ꝙ natura non de=
ficit in neceſſarijs. Vnicuiqꝫ enim naturali corpori ipſa na=
tura in neceſſarijs contulit ⁊ preuidit. Sic nimiꝝ per oīa
ipſi ſancti dei ſemper nobis apud deum pijs interceſſionibꝫ
ſuffragantur. ⁊ oculis ſue pietatis ⁊ clementie nos miſeri/
corditer intuentur. licet a nobis corporaliter minime ſentian
tur. Et tunc applicetur ſic. Sancti itaqꝫ dei naturali ſue pie/
tatis inclinatione appetunt diliguntqꝫ noctem tribulationꝭ
⁊ terram interne humliationis. Iuxta qđ ait Criſoſtomus
Sanctorum non eſt ſuccurrere in ſtatu proſperitatis: quia
nō eſt opus valentibus medicus. ſed in ſtatu anxietatis ac
humilitatis: quia opus eſt male habentibus C Ptolo
meus libro tercio de theoricis planetaꝝ. Corpora ergo que
ad ſtellatā virtutem caloris eleuata fuerint regionem. violē/
ter ſuſtentanť ⁊ cadere nūq̄ꝫ poſſunt. Cuiꝰ ſignum tale phi
loſophi applicabāt ſicut Calcidius aſſerit in thimeo. Nam
ſuppoſito ex ypoſtaſi datoqꝫ ⁊ conceſſo per impoſſibile. ꝙ
mons aut turris aliqua eleuata eſſet ad ſtellatam celeſtiuꝫ
numinū regionem: iam quidem ꝑdictus mons aut turris
ꝑfata cadere nulla poſſꝫ virtute. Sed reuera penderet in ae/
re. ⁊ hec duplici ratione queādmodum plato aſſeruit ī phe
drone. Quaꝝ prima eſt: quia attracta attrahenti virtuti ꝓ=
xima ⁊ vicina maxime attrahunť. ſed nūc ſic eſt ꝙ mons ꝑ/
dictus preuataqꝫ turris ipſi ſtellate regioni corporuꝫ attra/
cte ſunt ꝓxima ⁊ vicina ergo maxime attrahunť ⁊ nullate=
nus poſſe cadere oſtendunť. Scđa eſt: quia corpa vehemenť
eleuata cadere nō poſſunt: q̄a oīe qđ cadit ſolum non ca/
dit q̄a graue: ſed q̄a a terrena attrahitur regione. Ateſtante

ꝯmenta in tractatu de nature locoꝝ. Nūc aūt ſic ē ꝙ corpus eleuatū puta mons aliq̄ q̄ꝫ turris dato p ypoſtaſim ⁊ ꝯceſ ſo valde eleuant̄ ⁊ elongant̄ cui⁹ elōgatōis ob cauſaꝫ a terreſtri non poſſunt attrahi regione. ergo nec ꝑconſequēs cadere. Sed tūc p ſtellataꝫ regionē ſanctoꝝ collegiū figuratur. Nam ſic vna ſtella ſm̄ ſuā a p̄m o ente impoſitā actionū cōplente ⁊ ꝑficiente actionē tota ſtellaꝝ ꝯgeries ceſareſq̄ꝫ cōuenit ⁊ ꝯcurrit vt tribꝫ demonſtrat augmentationibꝫ. Alkabici⁹ in theo planetaꝝ. Sic nimiꝝ p om̄eꝫ modū vno ſubueniente ſanctoꝝ fideli hoīm ⁊ deuota tota ꝯuenit ⁊ ꝯcurrit in auxiliū celeſtis concio. Sic patet ergo ꝙ p ſtellatā regionem totū ſanctoꝝ collegiū figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. ¶Corda itaq̄ꝫ humana p deuotionis ac orationis frequentiaꝫ ad ſanctoꝝ collegiuꝫ eleuata. violenter ſanctoꝝ oīm ſuffragio ⁊ tenore atq̄ꝫ auxilio ⁊ fauore a caſu ⁊ ruina in peccatuꝫ ac in mort⁹ eterne ſuppliciū a calūnia ꝯſeruant̄ D Ariſto in li. ꝑbleu. In domibꝫ in quibꝫ in alto repoſita fuerint vaſa vacua valde reſonāt ipſe voces. ¶Cui⁹ cauſa eſt: q̄a vacuuꝫ ē cauſa mediūq̄ꝫ audiendi. Sꝫ tūc p vaſa vacua ſancti dei figurant̄. Nam ſic vaſa vacua crepāt franguntq̄ꝫ ⁊ ſaltāt in igne. quemadmodū patet in olla vacua poſita circa ignem q̄ vtiq̄ꝫ ſi plena aq̄ fuerit integra ꝑmanet ⁊ illeſa. vacua autē crepat media circa ignē poſita. Sic reuera p oīa ſancti dei in corde cupido ⁊ auaro admodū ignis valido inflāmato crepant ⁊ ſaltant q̄ntuꝫ ad cōdignam abhominationē ⁊ ꝓfugationē in q̄ntum ipſi ſancti ab immūdo cupido q̄ꝫ homīe p crepationē ⁊ ſalutationeꝫ ingratitudinis ⁊ ꝯtemptus repellunt̄ pariter ⁊ fugant̄. Sic ergo patet ꝙ per vaſa vacua ſancti dei figurant̄. Et tūc applicet̄ ſic. In cordibꝫ itaq̄ꝫ in quibus in alto id eſt honore habent̄ ipſi ſancti voces mentales dulcius reſonāt. Nam ſic in vaſis magis reſonāt ipſe voces ſic mediantibꝫ ſanctis in dei auribꝫ magis intonant nr̄e orationes atq̄ꝫ voces ⁊ bene q̄dem dicunt̄ vaſa vacua. q̄a a laude ac veneratione nr̄a ꝯdigna penitus alieni vacui ⁊ inaneſ ſunt vt ſup̄ E Auicēna ſuoꝝ mineraliū li. In altis montibꝫ ⁊ in aquis ad auſtꝝ fluentibꝫ. ⁊ in valde ꝓfundis fontibꝫ ac in locis humentibꝫ. ſꝫ ⁊ in vallibꝫ ⁊ in ortis auꝝ naſcitur ⁊ nobiles margarite. Sed tunc p auꝝ ac gēmas nobiles intelligim⁹ ſanctos dei. Nam ſic auꝝ in igne colorē ⁊ fumū h̄t blauiū ⁊ celeſtē. teſtāte ꝯmenta. Alberto in li. ſemitaꝝ. q̄ dicit ꝙ fum⁹ auri p ignē reſoluti blaui⁹ eſt colori q̄ꝫ celi ſimilis ⁊ ſic ipſe gēme nobiles in vna terra ⁊ in vno tp̄e maioreꝫ habēt efficaciā ⁊ virtuteꝫ in alio vero terra ⁊ in alio

tpe minorē· vt dit 9mentator de natura locorum. Si nimirum ſan/
cti dei igne deuotionis nr̄e adusti in fumum resoluunt̄ atq
colorē celi et blauiū id ē celestis gaudij nob obtentiuū· Sed
ↄ ipſi ſancti vno tpe· ↄ vno loco maiorē in nobis oſtendunt
efficaciā et v̄tutem q̄ in alio tpe atq loco. Sic ergo patet q
p aurum ↄ nobiles margaritas ſancti figurant̄. Et tūc applice-
tur ſic. Sancti itaq dei 9cipiunt̄ p deuotionem· et naſcunt̄ p
9dignam laudis· et obſequij executionē in ſolis cordibꝫ mū
dis et puris altis montibꝫ cōpatis. In flumibꝫ ad auſtrum id
ē ad deuotionē atq ad amorē vergentibꝫ in valde pfundis
et humilibꝫ fontibꝫ id eſt cordibꝫ in locis rore celeſti humē/
tibꝫ· in vallibꝫ penitentiū et in ortis pficentiū vt ſup̄ H
Phs in pbleu. Vnus homo in nocte timidus· plures vero
ſimul cōſtantes audaciſſimi nocte ſunt. Per que dat̄ intelli
gi: q vnus ſolus in nocte p̄ſentis vite homo timidus eſt· et
merito timidus eſſe dēt· plures vero hoīes id ē hō pia deuo/
tione ſanctis firmiter inſepabiliterq cōiunctus· hic inq̄ hō
audaciſſimus eſſe debet G Amb· in exameron li·x· Sepi
us hoc noſtris euenit temporibꝰ q auis ab aue anxiata cō-
fugit ad hominem in nemore tranſeuntem. Per que datur i
telligi q homo qui in ore auis adeo euolauerit per peccatum
cum anxiatus fuerit malis vanitatis et miſerie a quocunq
ſibi aduerſario homine atq hoſte mox· vt fugiat ad homi-
nem id eſt ſanctorum aliquem pia mentis deuotione neceſſe ē
et declinet H Notandum qd̄ vt refert Plinius in ſpecu
lo naturali. Canes aduenientes poſt ſe voces hominum et
clamores ipſam mox feram velocius ac auidius inſecuntur.
Per que datur intelligi: q canes predam celeſtem inſequen
tes cum voces fauoresq ac orationes ſanctorum ſuffragari
nouerint: mox audacius inceptum vite eterne meritum cō-
mitantur I Tharentinus in tractatu de effectibus in na/
tura. Cunq mirice floruerint in deſerto: annus bonus ↄ fer/
tilis conſequetur. Cuius cauſa in hunc modum a predicto
philoſopho aſſignatur. Mirica inquit herba eſt ſicca ſteri/
lis atq arida: ↄ ideo nunq̄ floret niſi exſiccat ipſa fecunditas
ſterilitas quoq terre. Cuius ratio eſt: quia ſm conmenta/
torem ſuper tercio de celo et mundo. Actus exceſſiuus non
ſolum in materiam ſubiectam: ſed etiam in materiam alie/
nam ſuam actionem exercet nimium vehementem. Nunc
ergo ſic eſt· q dum fertilitas ſeu bonitas in terrena habun/
dauerit regione· non ſolum in materiam ſubiectam id eſt fe
cunditatis ac fertilitatis ſuſceptiuam: ſed in materiam alie/
nam atq fecunditatē ↄ fertilitatis exptem ſuāq abūdanter

vigorem pariter & virtutē. Patet itaq3 ex pbabitis q dum mi rice floruerint in deſerto annus bon9 & fertilis ꝯſequat. Sed tūc p miricas intelligunt non immerito ſancti dei: nam ſic mirice naſcunt in ſola terra ſicca calida mōtana & in ſemia ta id eſt nō culta. Teſtāte plinio in ſpeculo naturali q dicit Terra nanq3 ſicca & calida montanaq3 & inculta miricaꝝ & eſt herbarūq3 inutiliū pductiua. Sic nimiꝝ p omē3 mo/ dū. ſancti dei p fauorē ſui auxilij. maxime radicant & naſcū tur in corde ſicco ab humore vicioꝝ · calido in dei dilectione oīm pximoꝝ mōtano id eſt eleuato a ꝯcupiſcentia terreno in cultu & nō ſemīato ſemine vicioꝝ. Sic ergo pt3 q p miri cas ſancti dei ſignant. Et tūc applicet ſic. Cunq3 itaq3 ſancti dei p collationē ſui auxilij in corde deſerto a peccato floue rint & deuoto· iam ex hoc ipſo felicitas vite ppetue ꝯſequet

¶ K Cōmentator auerrois ſup li· de plantis ariſto. Arbo res infructuoſe fructuoſis arborib9 cōplantate mox efficiū tur fertiles & fecūde. S3 tūc per arbores fructuoſas ſancti ho mīes figurant. Nam ſic plante fructuoſe fecundant per ven tos ſedulo ſe p flante· teſtāte pho in vj· aīalium li· qui dicit q dum venti cōcuſſerint valde & mouerint ipſas palmites fruct9 plantaꝝ atq3 arboꝝ multi erūt. Sic nimiꝝ per omē3 modū ipſi ſancti a deo grati facti ſunt p ventos tribulatio nis afflictioniſq3 varie & diuerſe. Sed tūc ꝯuenienter per in/ fructuoſas arbores homīes figurantur. Nam ſic arbores in fructuoſe fecundant p fimi appoſitionē· per aq influxionem & pforationē3· vt recitat Theophil9 in tractatu diuer· ar. Sic nimiꝝ p omē3 modū· ipſi peccatores homīes diuinit9 fecun dant· p fimi feditatis ac vilitatis applicationē per aq ſeu la crimoſe ꝯditionis a deo influxionē· & p cordis triplice3 per/ forationē. Et tunc applicet ſic. Peccatores itaq3 homīes ſan ctis viris p deuotionis vinculū ſeu āminiculum cōplantati pariter & annexi mox ſpiritualiter efficiunt puta in bono ope re fertiles & fecūdi

L Phs in li· pbleu. Ventis penitus nō flantib9 eo āno naufragia accidūt varia & diuerſa. Cui9 cā duplex a phis aſſignat. Ait eni Hermogēs q ventis pce flantib9 mare qeſcit & ſtat. In mari aūt ſeu in aq qeſcente & ſtāte naues pfundius & citi9 ſubmergunt. Cui9 ratio ē: qa in aq mota & fluēte violenter rapit & deducit ipa nauis· ſic recitat Auēpice in tractatu de ſpecie mūdi dicēs· q in aqua raptī fluente tardi9 ſubmergit· lapis iniect9 quā in aq ſtan te· alit aūt argumentat9 ē Auicebrō li· fontis vite qui ait· q ventis nō flantib9 mare nō expurgat a vaporib9 : ſ3 intraſe cluſis· mare aūt cū expurgatū min9 fuerit mag9 ītumeſcit

eo ꝙ cũcta elemẽta expurgata quieſcãt. Coꝛ aũt ꝯtinue intumeſcat ⁊c̃. queadmodũ in .ij. methe. dĩ mare aũt intumeſcẽs naufragiũ efficit. Sꝫ tũc p ventos ſanctos cõuenit deſignari Tum qa venti ex mari ſeu ex littoꝛibꝫ marinis euentant̃. vt ꝓbat ꝯmẽtatoꝛ auerrois ĩ iiij. methe. Sic nimiꝝ p oĩa ſancti dei ex mari tribulatõis afflictionis qꝫ varie deuenerunt ad littoꝛa ⁊ ad gaudia felicitatis eterne. Tũ qa ſic̃ venti ymbreꝫ efficiũt ⁊ adducũt. teſtãte pħo in ꝓbleu. q̃ ait. Finis vẽtoꝝ ymber ẽ. Sic reuera p oĩa ſancti dei adducũt ymbreꝫ ꝯſolationis ac refrigerij ſuperni. Tũ qa ſic̃ venti iugiter flãt circa terrã teſtante plinio in ſpe. natu. qui ait ꝙ venti nec flant ſurſum v̾ſus celũ nec deoꝛſuꝫ verſus terrã. Sic p locũ a ſimili ſancti viri ſua interceſſione fideli ſemp verſant̃ circa t̃raꝫ vite ac ſtat⁹ nr̃e. Tuꝫ qa ſic̃ venti valde exſiccãt. iuxta illud ꝙ ait ariſto. in ꝓbleu. Exſiccant inquiẽs venti magis q̃ ſol Sic nimiꝝ p oĩeꝫ modũ ſancti dei exſiccãt in nob̃ humoꝛẽ oĩs p̃uitatis ⁊ malicie ac aquã tribulatõis afflictioniſqꝫ mũdane. Sic ergo patet ꝙ p ventos intelligim⁹ ipſos ſanctos. Et tũc applicet̃ ſic. Sanctis itaqꝫ dei ſua nos immenſa gr̃a nõ p flantibꝫ naufragia accidũt coꝛpis ⁊ an̄ie varia ⁊ diuerſa ⁊c̃. vt ſup̄ M. Nota q̃dem ſunt qui dum ſemel aut bis aut tercio ſanctos inuocauerint: nec exauditi fuerint. ampli⁹ inuocare ⁊ exoꝛare deſiſtunt ⁊ tales aſſimulantur leoni qui p̃dam quã tribꝫ nõ apprehendit ſaltibꝫ dimittit. ⁊ ampli⁹ pſequi venariqꝫ deſiſtit. vt refert yſidoꝛ⁹ in hiſtoꝛijs naturalibꝫ. Qũ ãobrem ⁊ tales moꝛe leonis moꝛiunt̃ qui vtiqꝫ dũ moꝛit̃ amariſſime q̃dem ploꝛat. atteſtãte Amb. in examerõ: qui ait ꝙ cign⁹ moꝛiẽs ameniſſime cantat. Leo aũt moꝛiẽs amariſſime ploꝛat. Sic nimiꝝ homo ſanctis ingrat⁹ in oꝛatione pfundenda ad ſanctos nõ pſeuerant. ſꝫ in ipſoꝝ auxilio intercedentibꝫ deſperans tandem moꝛiẽs amariſſime eternaliterqꝫ ploꝛabit N Themiſtius ſuper t̃cio de anima. Vox humana verſus altos mõtes repercuſſa valida efficitur. ⁊ tanq̃ plures voces ſibi coꝛeſpondentes facte ſint ab omnibus eſtimantur. Cui⁹ quidem effectus ⁊ echonis vna eſſe cauſa ac eadem comprobatur. Sed tunc per altos montes ſanctos ꝯuenit deſignari. Nam ſic̃ ad altos nob̃ ꝑuenientibꝫ montes ceſſant vẽti. ſic p oĩa. Cũqꝫ tota mẽtis deuotõne ad ip̄os venerim⁹ ſanctos dei. mox ceſſant venti tribulatõnis periculiqꝫ mũdani. Et tũc applicet̃ ſic. Vox itaqꝫ nr̃e mẽtis repcuſſa v̾ſus ſanctos ad ſoliũ creatõis valida obtẽtaqꝫ efficit̃ ⁊ ac ſi multe ſimul facte ſint miſercoꝛdie

ſanctoꝝ aure felicit̃ invaleſcũt O Auicẽna de diluuijs li·iij. Cunqꝫ ſtelle in aq̈s dominant̃·accendunt diluuia illo ãno accidit moꝛſ· q̈ ĩ cũctiſ viuaticiſ ſeu vegetabilibꝫ nature Sꝫ tũc p ſtellas dñantes aq̈s ſancti dei figurant̃· Nam ſicut ſtelle ſemp agũt in iſta inferioꝛa ⁊ coꝛpalia niſi iſta coꝛpora ad actõeꝫ ſtellaꝝ in diſpoſita fuerint ⁊ inepta. Tũc enim ipa coꝛpa celeſtia nõ agunt in inferioꝛa· ⁊ hoc nõ eſt ex defectu ſtellaꝝ ſeu coꝛpm celeſtiũ: ſꝫ in diſpoſitõne inferioꝝ coꝛpm vt oſtẽdit ptolome· alma·iij. Sic nimiꝝ ipi ſancti dei ſemp ſua celeſti v̇tute agũt in ſubiectũ mentis nr̃e·niſi ſubiectuꝫ nr̃m indiſpoſitũ ad tã feliceꝫ ſanctoꝝ actioneꝫ fuerit ⁊ ineptum. Et tũc applicet̃ ſic. Cunqꝫ itaqꝫ p ſubtractionẽ gr̃e ſue nobis occidũt ſancti dei mox diluuia tribulationis ⁊ timoris acciđũt·moꝛſqꝫ ⁊ peſtilentia aĩe ⁊ coꝛpiſqꝫ ꝯtingũt P

¶ Theophra·li·ꝯmentatoꝝ. Regiones celeſtes valide inflãmate frig⁹ magnũ efficiunt circa terrã. Cui⁹ cauſa eſt: quia frigus ⁊ caloꝛ ſibi naturaliter ꝯuerſant̃ atqꝫ vnũ ab altero repellit̃ ⁊ figurat̃. Regiones itaqꝫ celeſtes vehementer inflãmate frig⁹ aeris pellunt verſus terrã ſua caliditate. Et ideo ait phs in·ij·methe· q̈ frigoꝛa ⁊ venti idem finiũt id eſt eodẽ modo finiunt̃. Frigoꝛa etenim valde mox finiũt: quia indicant iam actu eſſe reſolutionẽ frigoꝛis·⁊ caloꝛẽ in ſuprema aeris regione q̈ quidẽ caloꝛ frigus ad inferioꝛa reuerberat. Intenſa igit̃ valde frigoꝛa caloꝛẽ adeſſe ſignãt· ⁊ ideo frigoꝛa dũ magis ſunt intenſa magis ceſſant queadmodum ⁊ ipſi venti· quia ſꝫm phm magni finiũt id eſt dum magni ſunt ꝯtinuo finiunt̃. Cui⁹ etiã ſignũ eſt: qđ ait phus in li· ꝓbleu Intenſius inquit frig⁹ eſſe oſtendit̃ oꝛiente ſole quã in media nocte. Cui⁹ duplex ratio aſſignat̃. Prima eſt: q̈a dũ magis alget magiſqꝫ friget qđ pfecte infrigidatũ eſt: quaꝫ qđ iam infrigidari incipit. Oriente aũt ſole ipa terre regio impfecte infrigidata eſt· ⁊ hoc ꝓpter diuturnioꝛẽ lationẽ ſolis ſuper terrã. In media aũt nocte infrigidat̃ ergo intenſi⁹ frig⁹ oꝛiẽte ſole ẽ q̈m media nocte. Scđ'a ratio ẽ: q̈a ſole oꝛiente totũ frig⁹ ab oꝛiẽtali regione caloꝛe oꝛiẽtis ſolis ad regioneꝫ nr̃e habitatõnis v̇ſus oꝛizõta atqꝫ climata emiſperij nr̃i pellit̃ ⁊ fugat̃·⁊ pcõſequẽs tũc frigoꝛa nr̃e regionis validi⁹ intendunt̃. Sic nimiꝝ p oẽꝫ modũ ẽ impoſito. Regiones nanqꝫ celeſtes vehement̃ accẽſe·frig⁹ intẽſuꝫ valde efficiũt circa trã· Sꝫ tũc p regiones celeſtes ipos ſanctos ꝯuenit deſignari Nã ſic̃ celeſtes regiones nec pticipãt nec de aere nec de tra nec de aq̈: ſꝫ ſolo ⁊ ꝑpetuo infoꝛmant̃ igne Vt ꝓbat ꝯmenta ſup·ij·de ce·⁊·mũ·di. In regione etenim celeſti aer nullus eſt

inq̄ntuȝ aer niſi ſub ſpecie ipſi⁹ ignis repugnat etiaȝ nature ipſi⁹ t̄re ad tantā diſtantiā eleuari. puta ad ſublimitatē celeleſtiū regionū. Sȝ nec ipa aq̄ vlla v̄tute eſſe poterit ī p̄dicta regione. ergo ptȝ ꝙ vbi aq̄ & ignis ibi pugna natural'. In celeſti aūt regione pax ⁊ trāquillitas ſempit̄na. vt in de pomo p̄hs aſſerit. Reliquit̄ ergo ꝙ ſol⁹ ignis maneat in celeſti regione. Sic nimiꝝ ipi ſancti neq̄q̄ iaȝ pticipāt de aere mūdane inſtabilitat⁹ ⁊ vanitat⁹: nec de t̄ra cupiditat⁹ ſeu grauitat⁹: neqȝ de aq̄ cuiuſlibet illicite voluptatis. ſed ſolūmodo informant̄ igne diuine & ꝑpetue caritatis. Sic ergo ptȝ ꝙ p celeſtes regiones ipos ſanctos dei ꝯuenit deſignari. Et tūc applicet̄ ſic. Sancti itaqȝ igne nr̄e deuotōis ac oratōis miſtice inflāmati ſua adeo collata v̄tute in t̄ra cordis nr̄i frig⁹ efficiunt ꝯſolatōis & refrigerij ſempit̄ni Q Notandū aūt q̄d vnū ſolū lignū difficult̄ accendit̄. difficulter ardet plura vero ligna applicata ſimul ignē efficiūt copioſuȝ. Per q̄ dat̄ intelligi ꝙ hō ſol⁹ difficulter in amore dei accēdit̄. difficulter ardet. niſi ipe p mētis deuotōeȝ & ſanctoꝝ per ſedulaȝ apud deū interuētioneȝ felicit̄ more lignoꝝ pluriū cōplicent̄ R Notandū ꝙ ex vētis ſibi obuiātibꝰ in alta aeris regione generat̄ tonitruū atqȝ fulmē. vt ꝓbat ꝯmētator ſup. iij. methe. Per q̄ dat̄ intelligi ꝙ hōīe ⁊ ſctōꝝ aliq̄ illo q̄dē p laudē frequētiaȝ iſto vero p interceſſionē ⁊ ꝓtectionē ſedulā ſibi mutuo ⁊ felicit̄ obuiātibꝰ: mox tonitruū ſp̄ūale efficit̄ q̄d q̄deȝ tonitruū ex pte homīs ē intonās in celis oratio. & ex parte ſancti terror incuſſus hoſtibꝰ: ſȝ & fulmeȝ emittit̄ ex pte q̄deȝ ipſi⁹ ſancti ſubueniētis mīe & ꝯſolatōis. ⁊ ex pte homīs ad ſanctū accedētis vere ⁊ pfecte dilectōis S Notandū auteȝ ꝙ ex colliſione excuſſioneqȝ lapidis ꝯtra lapidē aut ferri ꝯtra lapidē elicit̄ ipe ignis. Per q̄ dat̄ intelligi ꝙ ex colliſione ſp̄ūali q̄ fit p tactū deuotōis & oratōis ipſius peccatoris homīs ad ſanctoꝝ aliquē beatitudinis patrieqȝ celeſtis elicit̄ ignis et̄ne ꝯſolatōis diuine & dilectōis T Notandū auteȝ ꝙ vt teſtat̄ p̄hs in. iij. methe. Fulmē factū in aurora id eſt oriente ſole piculoſiſſimum ē. Cui⁹ ratio eſt: quia talis ignis diu in nubibus latuit. & ipm tale fulmen ipa nubes accēdit toto noctis tempore ⁊ gignit̄. qua ꝓpter fortiſſime q̄dem ferit. Per que dat̄ intelligi ꝙ peccatū cōmiſſum in aurora id ē in nocte aut in die ſanctoꝝ quoꝝcūqȝ piculoſiſſimū ē. Nox aūt ſeu dies ſanctoꝝ feſtoꝝqȝ ſacroꝝ auroꝛe non immerito compant̄ quia in aurora ſol oritur pluuia ſequitur languidus releuat̄. Sic & in nocte ac in die ſanctorum feſtorumqȝ ſacrorum xp̄s cum tota ſua oritur gratia. pluuia ſequitur

id eſt ꝯſolatio ꝓtectioq̃ꝫ diuina ⁊ languid⁹ ſeu peccator cu raẗ inťceſſione ſanctoꝝ ab om̄i corpis ⁊ aĩe moleſtia miſeria qꝫ mũdana V Tharen.in tctatu de effectib⁹ in natã. In loco deſerto ⁊ incẽdioſo id ẽ in q̃ factũ aliqn̄ ẽ incendiũ her be q̃daꝫ naſcunť: q̃ ſua ṽtute aptiue ſunt oĩm ferarꝫ. cui⁹ cãꝫ reqre ca. de veritate. Sꝫ tũc p herbas huiuſmodi intelliguńť ipſi ſancti. Naꝫ ſic p̄dicte herbe nõ floret nec fructificãt in ťraꝫ: ſꝫ folia ſua inclinãt ⁊ ponũt in terrã. ⁊ radices lõgas figũt in terra. vt recitat p̄dictus phs. Sic p oĩa ipſi ſancti nũq̄ꝑ in hoc mũdo appetitu ⁊ deſiderio floruerit: ſꝫ folia ſue ꝓtectionis inclinãt mẽti deuote homĩs ⁊ radices ꝯſolationis ꝓfundiſſime largiſſime qꝫ figũt in aĩaꝫ peccatoris. Sꝫ tũc ꝯuenienter p locũ incẽdij deuota anĩa figuraẗ. Cũ q̃a ſic loc⁹ incendij rubeſcit: fumeſcit caleſcit. ſic deuota aĩa ⁊c. Et tũc applice ̄ſic. Sancti itaqꝫ dei in deuota ⁊ grata ſibi anĩa naſcuntur puta p grãꝫ: q̃ vtiqꝫ ſancti nob̄ ſunt ſuis interceſſionibus celeſtis ianue apertiui X Galie. ſecre. li. j. Eſt qd̄daꝫ gen⁹ mortis qd̄ a corpib⁹ celeſtib⁹ imp̄mit. ⁊ huic nulla medicĩa obſtat. Et ideo ait ꝯmenta. ſup de morte ⁊ vita. Qd̄ in firmati fuerunt ex vicio morbi q̃liſcunqꝫ medicine bñficio curari pñt: cũ aũt infirmitas aduenerit ex imp̄ſſione celeſtiũ corpoꝝ mors nequaq̄ꝑ poterit declinari Et iſtius cã ẽ. q̃a corpa celeſtia oẽs res inferiores in certo ꝯſtituerũt numero ⁊ mẽſura. Sꝫ tũc p corpa celeſtia intelligim⁹ ipſos ſanctos. Naꝫ ſic corpa celeſtia a corruptibilib⁹ inferioribuſqꝫ corporib⁹ nihil aliud recipiũt niſi ignẽ. teſtãte ꝯmenta. ſup de ce. ⁊ mũ. q̃ dicit. ꝙ nullũ elementoꝝ aut elemẽtatoꝝ in regioneꝫ celeſtium ferri pt: niſi ignis eo q̃dem modo q̃ oſtẽdit phs in. ij. de gene. ⁊ corrup. di. Ex terra q̃dem aq̃. ex aq̃ aer. ex aere vero gignĩť ip̄e ignis: q̃ quidẽ ignis in infima nõ ꝑmanet regione. ſꝫ ad igneꝫ naturaliter ferť verſus celeſtiũ regionum Sic nimirꝫ ſancti dei nil a nobis deſiderãt. nil recipiũt niſi ignem venerationis deuotioniſqꝫ ad ſanctos ſedule cõſtantie. Et tũc applice ̄ſic. Mors itaqꝫ ſeu vindicta hominibus ob ingratitudinẽ illata ſanctis pariter ⁊ inflicta. irrecuperabilis cenſeaẗ nulla ſanabilis medicina V Ariſto. in ꝓbleum. a Cunqꝫ valde ledimur q̃cunqꝫ leſione corporis qꝫ dolore. tria ad ſedandũ dolorem facere comꝓbamur. Primũ ẽ ꝙ dentes cõprimim⁹. Scd̄m ꝙ oculos claudẽdo ꝯſtringimus. Terciuꝫ eſt ꝙ faciẽ verſus celũ leuam⁹. Sꝫ tũc per leſioneꝫ corpalem corpis leſio puta ſpiritualis intelligiẗ ipſius mentis. Nam ſicut in leſione corporali ſanguis cõfluit ⁊ caro intumeſcit. Sic nimirꝫ per om̄eꝫ modũ in leſione ſpirituali ſanguis pcĩ

confluit ⁊ tumore elationis ⁊ ſuperbie intumeſcit. Et tunc ꝯuenienter per celū ſanctoꝝ collegium figuratur. Nam ſicut celum vndiqꝫ reſpicit ipſam terram niſi aqua interpoſita fuerit obtegens ipſam terram · Sic reuera per omnia ſanctoruꝫ collegium omniū vndiqꝫ pietatis oculo reſpiciunt cor humanum·niſi aqua interpoſita fuerit vicioꝝ. Et tunc appliceť ſic. Cunqꝫ itaqꝫ ledimur dolore corporis ſiue mentis·tria facere nos oportet · ad ſedandam omnem leſionem pariter ⁊ dolorem· Primum eſt vt dentes cordis in oratione atqꝫ laude ſanctorum comprimamus ſpiritualiter ⁊ fortiter. Secundum eſt vt oculos deuotis ad ſanctos lacrimis conſtringamus. Tercium eſt vt caput atqꝫ totam mentis intentionem ad ſanctorum virorum collegium erigamus Z Plinius in ſpeculo naturali. Cunqꝫ arbores que in fundo maris ſūt gummi ſurſum iecerint. Hoc quoqꝫ ipſi conſpexerint piſcatores mox ad piſcandum exeunt ſciētes ſe piſces in copia piſcaturos. Cuius cauſam aſſignat plinius vt ſupra di· Degumi inquit talium arborum piſces veſcuntur· ⁊ ideo quamdiu gūmi adheret arboribus·ipſi piſces confluūt illuc·⁊ in fundo ſedulo q̄dem manent. Piſces aūt in fundo exiſtentes piſcatoribꝫ rari ſunt· econtra aūt dum gūmi predictaꝝ arborum defluens ſurſum fertur·mox piſces inſecunť ⁊ ſuperiorem aque ſupficiem petūt·⁊ percōſequens facilius capiunť·hunc igiť piſcatores per expientiam agnoſcētes effectū ⁊ ħ in ſupnatatione gūmi marinaꝝ arborum ſup aq̄s · ad piſcationis actum accelerāt ⁊ feſtinant. Sed tunc per marinas arbores ip̄i homīes figuranť . Nam ſicut marine arbores in fundo maris non naſcunť in terra ſeu ī fundo terreo ſed ex ipſis que in fundo maris ſunt fontibꝫ·vt oſtendit cōmentator ſup libꝝ de plantis ariſto·in ꝯmento vbi ait . De plantis natis in aqua ⁊ in terra a quibuſdam impoſſibile tamē crediť plantas in aq̄ qualibet generari:quid tn̄ in hoc ſit veritatis requirať infra. Sic nimiꝝ per om̄ia ipſi homīes non debēt more marinaꝝ arboꝝ concaleſcere ⁊ cōnaſci terrenis tranſitorijs q̄ꝫ rebus vanitatis mundane:ſed fontibus immergi debent ꝯtritionis ⁊ penitentie. Sꝫ tunc ꝯuenienter per piſcatores ipſi ſancti defigurantur. Nam ſicut piſcatores naturaliter gaudent ſole·teſtante pħo in libro ꝓbleu q̄ ait·ꝙ ebrij ⁊ piſcatores· ⁊ hi qui circa mare ſunt naturaliter gaudent ſole. Sic per omnem modum ipſi ſancti de natura ⁊ ratione ſue beatitudinis ⁊ ſanctitatis gaudent ſole ꝑpetue ⁊ luciduſſime viſionis ⁊ ſole ſplēdide deuotōis . Et tūc appliceť ſic . Cūqꝫ itaqꝫ hoīes ip̄i gūmi ſue deuotōis ſurſuꝫ

iecerint ſanctoꝝ ſuffragia imploꝛãdo mox ipi piſcatoꝛes ce=
leſtes exeũt ad actũ piſcãdi ⁊ vota nr̃a dño pſentandi A a
¶ Ariſto·in·vi·polliti. Delectabiles audire ſmones ſup euẽ
tib⁹ gaudioſis letis parit̃ ⁊ iocũdis geſtaꝝ ⁊ pncipũ anti/
quoꝝ oib⁹ ꝯuenit tã ſanis qdẽ vt ſanioꝛes ſint ꝙ infirmis vt cõ
ualeſcere cito poſſint. Per q̃ dat̃ intelligi· ꝙ delectabiles audi
re ſmones ſup euentib⁹ geſtiſq ⁊ virtutib⁹ ſanctoꝝ ⁊ anti
quoꝝ patꝝ omib⁹ ꝯuenit tã bonis · vt in ſua bonitate ſtabiles
q maneãt atq firmi. ꝙ lãguidis ⁊ peccatoꝛib⁹· vt eo citi⁹ cõ
ualeſcere valeãt a languoꝛe ſui ſceleris ⁊ peccati B a So
lin⁹ in li·reꝝ. Salices marine in marinis nate littoꝛib⁹ dum
frõdes ſuas maris ſpume applicãt ⁊ inclinãt ipſas ſpumas
q̃s attingũt ſibi adherẽtes motu ſuo ſurſũ pertrahũt· mox
talis ſpuma v̓tute ſolis viuificat̃· ⁊ ad inſtar auis albe deci=
dens natare in marinis fluctib⁹ comꝓbat̃ C a Notandũ
ſm Galienũ ꝙ agn⁹ caſtus ẽ ſalix marin⁹. Sꝫ tũc p ſalices
marinos ſancti viri figurant̃. Nam ſic̃ ſalices vbicũq plan/
tant̃ ſemper ꝯcaleſcũt radices q̃ ⁊ frondes emittũt· teſtante
ꝯmentatoꝛe. Alberto ſup li·de plantis ariſto· q̃ dicit. Per mi/
nia tpis ſpacia incaleſcũt ipſi terre q̃daꝫ arbores atq her=
be·arbores qdem vt ſalices · herbe aũt vt cepe liliaq ⁊ allea
q̃ in quibuſlibet humido loco repoſita radices effundunt.
Sic reuera p arbores ſancti figurant̃. ⁊ per ſpumã homĩes
deſignant̃. Tũ quia ſic̃ ſpuma maris adherẽs littoꝛi ſiue t̃re
interdũ in lapidẽ permutat̃ vt refert Auicẽna li·ſnoꝝ mine·
Sic reuera p omĩa homĩes littoꝛib⁹ accidie inſiſtẽtes ac ſo/
lis terrenis atq trãſitoꝛijs ⁊ caducis reb⁹ adherẽtes in lapi
des vertunt̃ id eſt in obdurationes ⁊ obſtinationes permu
tant̃. Tum qa ſic̃ ſpuma in die albeſcit·in nocte vero rubeſcit
fluctante mari·vt dicit phs in ꝓbleu· Spuma inquit maris
q̃ in die albeſcit in nocte rubeſcit. Sic per locum a ſimili ipſi
homĩes q̃ in die pſentis vite albeſcũt mũdano decoꝛe lumĩe
⁊ ſplẽdoꝛe·in nocte ſequẽtis vite rubeſcũt penalitate ꝑpetua
⁊ doloꝛe. Vel modo oppoſito ⁊ hoc ſic. Ipi inq̃ homines in
die ꝯuerſationis ⁊ vite ⁊ vite ſancte albeſcũt in mũdicia ⁊
puritate·in nocte aũt tribulatõis ⁊ anguſtie rubeſcũt in dei
feliciſſima caritate. Tũ qa facili⁹ diſſoluit̃ ⁊ liq̃ſcit ipa ſpu
ma in frigoꝛe·difficili⁹ aũt in caloꝛe·vt recitat ꝯmenta·ſuper
iiij·methe. Sic homo facilime in moꝛtẽ in peccatum reſoluit̃
⁊ liqueſcit in frigoꝛe dilectionis diuine·difficulter aũt in ca/
loꝛe ⁊ eſtu intime caritatis. Sic ergo patet ꝙ p arbores ſan/
ctos intelligim⁹· ⁊ per ſpumã ipſe homo figurat̃. Et tũc ap/
plicet̃ ſic· Cũq ergo ſancti dei frondes inclinant ſue gr̃e ⁊

pietatis homib9 exiſtentib9 in mari hui9 vite mox ipſos ele
uare & mediāte dei v̄tute ſpiritualiṫ viuificaret comꝓbanṫ
¶ D a Auicēna li·mineraliū. Vapores incluſi in terra ap/
petētes exitū.ꝯſtituūt altos mōtes Cui9 cām aſſignat phs
in·ij·methe·di. Excluſione enim ṫre ipſi9 vapores ꝯſtringun
tur ꝛ valide coartanṫ:coartati aūt ꝛ compreſſi exalari appe/
tunt·cōprimentib9 aūt ſe laterib9 terre expꝑcuciunṫ & exire
nō ſinunṫ· Inualeſcēte aūt vapore ṫra violenṫ eleuata in mō/
tem ꝯſtituiṫ ꝛ in collē. Et ideo ait ꝯmentator in iij·methe·ꝙ
in quibuſdā ꝓuīcijs flumīa exſiccata viſa ſunt vno in āno
ꝛ fluiſſe in alio. Cui9 cauſā aſſignās dicēs·ꝙ interdū exclu
ſione vapoꝝ terra eleuaṫ·eleuata aūt terra neceſſe ē aquā ſeu
fluuiū declinare & p loca alia fluere. Sꝫ tūc p vapores inclu
ſos in terra orationes ſanctoꝝ ſeu ipos met intelligim9 ſan
ctos dei E a Nam ſic̄ vapores incluſi in ſuo exitu vētoſ
cauſant·vt ꝓbat phs in·iij·methe·di·ꝙ vapores incluſi dum
exeūt aerē cōmouent & cōcitant vehemenṫ·aer aūt ꝯmotus
vlteriorē concitat aerē·aer aūt alterat9 in longū & in latū
in ventū ꝯuertiṫ. Sic p om̄ē modū ſancti dei in terra cordis
nr̄i incluſi ventū faciūt refrigerij ſempiterni. Sꝫ tūc ꝯuenien
ter p terrā intelligiṫ cor humanū. Nam ſic̄ terra vndiqꝫ na/
turaliter trahiṫ ad ſuū centrū id eſt ad ſinū interiorē ſuum
qđ & ꝓbat phs in de natura locoꝝ di·ꝙ tota cauſa ſoliditatis
& firmitatis terre ē ꝑtium terre verſus centꝝ iugis ſe=
dulaqꝫ attractio. Naturaliter nāqꝫ om̄es ꝑtes terre tendunṫ
ferunṫ ꝛ trahunṫ ad ſuū centꝝ. Sic nimꝝ p om̄ē modū cor
humanū ſemp debet diuinitus trahi atqꝫ allici ad centrū
beatitudinis eterne ſue ꝯſideratōis intime. Et tūc applicetur
ſic. Sancti igiṫ cordi nr̄o per deuotionē incluſi pariter & af=
fixi·mōtes ꝯſtituunt premij ſempiterni E a Phus in·iij·
methe. Vapor exalat9 e mari verſus aeris regionē:niuē de=
ſcendentem liquefacit: in ſpeciem aque totaliterqꝫ reſoluit
Cui9 ſignū eſt ꝙ in mari occeano & mediṫraneo nunꝙ ca/
dit nix·teſtāte ꝯmentatore vt ſup̄ qui dicit ꝙ nunꝙ in mari
ningat atqꝫ pluat. Predicte aūt cauſe effect9 tangiṫ in tcta/
tu de impſſionib9 aeris· vbi dṙ ꝙ nix reſoluiṫ a duob9·viꝫ a
calido & humido. Vapor aūt euaporat9 e mari calid9 eſt p
obuiationē atqꝫ cōcuſſionem ꝓcellaꝝ:eo ꝙ cōcuſſio & mo/
tio calorem generēt. Eſt humid9 ꝓpter colligatōē aer9 na/
turaliṫ ipſi aq̄· Vaporalitas ergo cū ſit calida & humida ni
uem in rorē pluuiāqꝫ reſoluit. Sed tūc p vapores orationes
fideliū figuranṫ. Nam ſic̄ vapores nubes efficiunt·pluuiāqꝫ
rorem·iuxta phm in·iij·methe·qui ait pluuia q̄dem ceticus

atq; res ſubſtantialiter extat vapor. Sic nimiꝝ orationes fi-
deliũ vmbram efficiũt ꝓtectionis diuine: ꝯſolationis eterne
& rorẽ caritatis ꝑcipue. Sed tũc ꝯuenienter ꝑ aeris regionē
ſanctoꝝ deſcribiĩ multitudo. Na; ſic aeris regio ex ꝓuiden-
tia nature inter ignẽ ⁊ noſtrã regionem interponiĩ: ne mun
di machina a tam magna ignis vehemẽtia penitus corrum/
paĩ ſicut ꝓbat ꝯmentator in de ſubſtantia orbis. Sic ꝑ omẽ;
modum multitudo ſanctoꝝ ex ꝓuidentia diuina interponi
tur inter nos & ignem vindicte iracundieq; diuine. S; tunc
ꝯuenienter & vltimo per niuẽ ira dei intelligiĩ aut vindicta
Nam ſicut nulla ptranſit yemps abſq; niue. teſtante Alber
to de impſſionibꝰ aeris qui dicit ꝙ q̃ntumcũq; ſit regio ali
qua ſemꝑ hyemali tempore cadit nix. Omnis nanq; regio
impſſionum aeris eſt ſuſceptiua. nix aũt vna ⁊ maxima im
pſſionum eſt. Sic reuera ꝑ omia nullũ vnq̃ peccatũ pertrã/
ſiĩ abſq; vindicta iudicioq; diuino. Et tunc applicet̃ ſic. Ora
tiones itaq; noſtre ad ſanctoꝝ regionẽ ꝓlapſe vindictam li
quefaciũt ſententiamq; diuinam G a ¶ Auicẽna libro mi
neraliũ. Lutum adherens lapidi in lapidem trãſubſtantiali
ter permutaĩ. Et ideo ait phs libro ſuo de inundatione ig/
nis ꝙ lapis q̃tuor modis generaĩ. Vno modo ꝑ induratio/
nem materie liquide alicuiꝰ. Alio modo ꝑ extinctionem ig/
niti corpis. Tercio modo ꝑ ꝯiunctionem aque & t̃re. Quar/
to modo ꝑ ꝯiunctionem luti & lapidis. Sed tunc ꝑ lapides
ſancti figuranĩ. Nam ſicut lapides cũ igniunĩ ſcindũtur ru
beiq; reddunĩ. vt recitat ꝯmentator ſuꝑ. iiij. methe. Sic ꝑ om
nem modũ ſancti dei cũ igne nr̃e deuotionis fuerint inflã/
mati mox ſcindunĩ & aperiunĩ ad effundendũ ex ſe ſolamẽ
ſue ꝯſolationis & ad recipiendũ ſeu ad imbibendũ aquam
nr̃e deuotionis ⁊ orationis. Sed tũc ꝯuenienter ꝑ lutum ipi
homĩes figuranĩ. Na; ſic in lutũ reſoluunĩ omes aq̃ iuxta
illud ꝙ ait Auẽpice di. Lapis eſt fex aque deſiccate. Sic ni
miꝝ ꝑ omẽ; modũ ipſi homĩes ſunt in quos cõgregantur
& cõfluũt omes aq̃ miſerie ꝑpetue ⁊ doloris. Et tũc applicet̃
ſic. Homĩes itaq; peccatores viris ſanctis adherentes. & ipſi
in ſanctos feliciter permutantur H a ¶ Plinius in ſpe/
culo naturali. Multa animalia morientia ſurſum ſaliũt. qui
q̃de; effectus cauſatur ex vehemẽtia doloris q̃ in morte acci-
dit cuiuſlibet anĩalis. Per q̃ daĩ intelligi ꝙ ipi hoĩes ſaltẽ in
ſtatu tpe q̃ mortꝰ ſaltũ faciũt ad ſanctos oratõis deuotõis
q̃ ſancte I a ¶ Solinus in li. rerum. Aues mergule ⁊ que
voces ſuas in aquam faciunt ſui pedibꝰ naturaliĩ attrahunt

ad ſe piſces. Cui⁹ ratio ab Alberto taliter aſſignatur. Aues nanq; q̄ aq̄s immergunt̄ ⁊ q̄ voces ſuas ſub aquis faciunt dulcis carnis ſunt ad dulcedinē aūt carnis a vine naturalit̄ ꝯueniūt ipſi piſces. Sȝ tūc ꝑ aues merglas ipſi ſancti figu/rant̄. Nam ſic̄ aues huiuſcemodi in eſtate frigore maxime cō ſtringunt̄. In hyeme vero maxime eſtu inflāmant̄. teſtante Plinio in ſpeculo naturali q̄ dicit ꝙ aues ille q̄ aquis ſe im mergūt eſtate frigore tremūt hyeme aūt calore eſtuāt valde magno. Sic per omnē modū ipſi ſancti in eſtate p̄ſentis vite frigora tribulatōis ac ꝑſecutionis ſunt paſſi. in hyme autē mortis calorē recipiūt ꝑpetue ꝯſolationis. Sȝ tunc ꝯueniēter ꝑ piſces ipſi homīes figurant̄. Nam ſic̄ omnes piſces natura liter q̄dem habēt capita venenoſa. vt refert Tybuli⁹ in tra/ctatu viaꝝ vite. Sic nimiꝝ ꝑ omnē modū ipſi homīes q̄ntū de ſe eſt capita id eſt intentiones affectionesq; peccati cōta/gione ⁊ ſceleris venenatas habēt. Et tūc applicet̄ ſic. Sancti itaq; ipſos in aq̄ hui⁹ neceſſitatis ⁊ miſerie homīes ſaltem more p̄dictaꝝ auiū attrahāt ⁊ hoc ꝑ pedes ſue miraculoſe ⁊ ineffabilis operationis K a

Yſidorus in hiſtoriis natu ralib⁹. Lupus itaq; repertū homīē dormientem nō inuadit nec euigilantē q̄dem niſi cū ſe erexerit. Vnde notandū ꝙ lu pus aſtutiſſimū quidē ē anialiū. Sciēs enim: q̄a hō ex prup to audacior ē q̄ homo ante ſe multis conſpectis timoribus Nūc aūt ſic eſt ꝙ homo repente euigilās nullū ante ſe con/ſpexit periculū nec timorem: ⁊ ideo audaciſſim⁹ eſt ipſe hō Cū aūt euigilauerit iam expgefactus exq̄ quidē cōſpectu tremefact⁹ eſt ⁊ ideo ait phs in viij. rethorice. Prolocutorib⁹ rethoribuſq; ⁊ oratorib⁹ ꝑſuademus vt ꝑicula ⁊ timoroſa nō aſſpiciāt: q̄ ꝓrare voluerint hora. Temptantib⁹ aūt ⁊ de cipientib⁹ intētione incutim⁹ pie data. vt an̄ ſe conſpectis ti/moroſis euentib⁹ ac actis de nullo actu rationis exercendo lingua ac ope ſe aliqualiter intromittāt eo ꝙ omnes fortes ti moroſis ⁊ horrēdis viſis ſpectaculis naturaliter ꝑtimeſcant homo itaq; dormiēs ac mox euigilās timoris inexpertus eſt q̄ ꝓpter audax ē. ſi aūt euigilat⁹ fuerit. ⁊ lupū viderit mox terret̄. vt ait Amb. li. vij. in exameron. Lupus itaq; naturali bus indiciis hoc agnoſcēs dormientē homīem aut mox cū euigilauerit nō inuadit: ſȝ cum ipm homīem expgefactum ⁊ ſe vidiſſe agnouerit. Sȝ tūc ꝑ prehabita dat̄ intelligi ꝙ no ſter antiqu⁹ inimicus dyabolus maxime tunc cū erexiſſe ſe viderit homiem verſus ſanctos temptamētis variis obruere obluctat̄. minime aūt ob dormientē in ſcelere ⁊ peccato L a

Theophil⁹ in tractatu diuerſaꝝ artiū di. Ebur quidē

mollificat̃ dupliciter aut in forti aceto vini·aut in oleo bene dicti· Et ideo ait Tharenti·in tractatu de effectib⁹ in natura ꝙ ad mollificādū ebur decoctio aceti sūme valet ⁊ olei bñ dicti. Sꝫ tūc ꝑ ebur siue ebora intelligim⁹ ipos sanctos. Naꝫ sic naturaliter ebur resistit ipsi igni:vt recitat in historijs na turalib⁹ sanctus ysidor⁹. Sic ꝑ omeꝫ modū ipsi sancti natu raliter v̄tute sue gr̄e obsistunt igni voluptatis aduersitatis qꝫ et ꝯcupiscentie· Sed tūc ꝯuenienter ꝑ acetum vini penitē tia figurat̃ . Nam sic ꝑ acetum vini venenū abluit̃ vnumqꝫ qꝫ·testāte Magistro Bartholo·in prima p̄ctica qui dicit ꝙ oṁe venenū ꝯsumit̃ suꝑ infusione acetosi . Sꝫ ⁊ ipsi serpen/ tes sine timore ꝑiculo qꝫ educunt̃ dum in aceto ⁊ vini liq̄ri bus acuunt̃. Sic nimiꝝ in ip̄a penitentia vniuscuiusqꝫ vene num malicie abluit̃ et peccati. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ oleum benedicti humilitas figurat̃. Nam sic oleum benedicti ex la/ terib⁹ conficit̃ vt dicit̃ li·Galieni·oleoqꝫ oliue. Sic per omneꝫ modū ipsa sancta humilitas gignit̃ ⁊ causat̃ ex laterib⁹ nr̄e recognitionis ꝓprieqꝫ vilipensionis·ptꝫ igit̃. Et tūc applicet̃ sic. Sancti itaqꝫ ad misericordiā pietatēqꝫ flectunt̃ a duobus viꝫ ab aceto penitētie et ab oleo humilitatis nr̄e Ma Cō= mentator auerrois suꝑ de plātis aristo. Arbores q̄dē sex mo dis t̃re inclinant̃. Primo ꝑ pluuiā. Scd̓o ꝑ niueꝫ. Tercio per fructuū onustatōeꝫ. Quarto ꝑ vētoꝝ ꝯcussioneꝫ· Quīto per autūnaleꝫ aduentū. Sexto ꝑ cōnatā rigiditatē et cōflexuraꝫ stipitū frondiū ⁊ radicū De p̄mo sic ait Auiceƀ·li·fōtis vi/ te·Poma et pluuia arbores iā inclināt· humanū aūt genus nulla tribulatio cōmolestat. De scd̓o dicit plini⁹ in sp̄e·na/ turali · Nix grauat q̄a arbores t̃re inclinat alleuiatqꝫ ligna in se obtecta vēto ac alleuiatis corpib⁹ coadequat. De tercio dicit Amƀ.in examerō li·x. Arbores onerant̃ cui ritui exem/ plo qui ꝯtra dixerit iusto dei iudicio extra fructū vite ꝑpe/ tue cōdemnamur. De quarto sic ait solin⁹ li·reꝝ. Ventis in/ clinate arbores fertilitate se offerunt aduentu re. De quīto sic ait Apulei⁹ de morte platonis· Autumnali adueniente tē pore inclinatio se arboꝝ intellectio animarum impugnatio animaliū ⁊ infirmitas corpm humanoꝝ. De sexto sic ait ex positor super illud de causis. Monas gignit monadem ⁊ ta/ men in seipsum reflectit ardorem · Dicit oriunt̃ e terra mu/ tuo reflectūt dirigūt q̄ frōdes ptꝫ ⁊c̃. Sed tunc ꝑ arbores sancti figurantur · Nam sicut arbores in solitudine posite minorem fructū faciunt ꝙ̄ arbores que in ortis reponunt̃ testāte ꝯmentatore Alberto suꝑ libro de plantis aristotelis qui dicit ꝙ magis fructificant arbores ortensis ꝙ̄ siluestres

Sic nimiꝝ ꝑ omnē modū dū ſancti in ſolitudīe ab omi lau
de ⁊ honoꝛe fuerint nullū fructū in mente homīs faciunt: ſꝫ
ſancti in oꝛtis deuotionis ⁊ ſanctitatis plātati fructū maio
rem efficiūt. Sꝫ ꝯuenienter ꝑ terrā ipſi homīes figurantur.
Nam ſic terra vehemēter inflāmata inflāmatione incluſoꝝ
vapoꝝ ſubterraneoꝝ tremit ꝯcutit̄ ⁊ quaſſat̄ ·ſic in ·iij·me
the· oſtendit phs. Sic ꝑ omem modū ipſi homīes inflāmati
caritate tremūt ad ꝯtactū ꝯſolationis viſitationiſqꝫ diuine·
Et tūc applicet̄ ſic. Sancti itaqꝫ ꝑ collationē homib⁹ ſui fa/
uoꝛis auxiliiqꝫ. ⁊ grē ſex modis inclinant̄. Primo ꝑ pluuiaꝫ
atqꝫ ymbrē deuotionis ⁊ lacrime. Scdo ꝑ niueꝫ afflictionis
aduerſitatiſqꝫ humane. Tercio ꝑ onuſtā fructificationē opa
tionis ſeu actionis v̓tuoſe. Quarto ꝑ ventū oꝛationis deuo/
te. Quinto ꝑ autūnalem aduentū moꝛtis territoꝛie. Sexto ꝑ
cōnatum ꝑ grām miſtice rigiditatē ꝯflexuram ſtipitum ⁊
frondium ac radicum. Recte vt ſupra

De abſtinentia Titulus ·xi· A

Ariſtotelis in li· ꝓbleu· Dūꝫ flumina ꝑce fluūt fon/
teſqꝫ exſiccantur: ſanitas coꝛꝑm fit hoc anno larga·
Cui⁹ cauſaꝫ volēs aſſignare dicit. Moꝛbi inquit ex/
alieno ⁊ extraneo humido generant̄. Tūc aūt extraneū hu/
midum nō eſt. ⁊ ea q̄ ſunt humidi extranei principia puta
fontes ⁊ fluīa exſiccata ſunt. Qua ꝓpter exſiccatis fluuiis ⁊
fontib⁹ ſanitas in coꝛporib⁹ magna erit. Per ꝓhabita auteꝫ
dat̄ intelligi ꝙ dū flumīa ventris ꝑce in gulā defluerint fō/
teſqꝫ ſuꝑfluitatis per abſtinentiā ſacrā exſiccati fuerīt mox
ſanitas mētis ⁊ coꝛꝑis magna erit. Cetera de ieiunio ⁊ ma/
ceratione querant̄ B Notandū aūt ꝙ oēs aues vt pul
los ſuos ad volandū inſtruāt ad nidum inſiliūt nec eos pa
ſcūt· ſꝫ abſtinere faciūt· ſic ꝑ abſtinentiā debem⁹ coꝛp⁹ ⁊ ani
maꝫ docere euolare. Nota ꝙ per hūc modū leo lenunculos
ſuos venari docet. Sic etiā pater celeſtis ꝑdam celeſtē vena
ri ꝑ abſtinentiā facit. Per hoc idem ꝓuocant̄ aues ad ꝑdaꝫ
capiendā C Amb· in examerō. Baſiliſcus neqꝙ̄ inuadit
muſtelā ieiunā ⁊ ruta vallatā· Sic nec dyaboł⁹ hoīeꝫ abſti
nentē ⁊ ꝯtinentē De abiectione Titulus ·xij· A

Plini⁹ in ſpecu· natu. Cūqꝫ ſpina dorſi venatoꝛes vi
derit inſequētes· mox ſpinas q̄s in doꝛſo gerit in inſe
quētes abiicit· ⁊ ipos ꝑ ꝯſequēs perimit ⁊ occidit·
Sꝫ tūc ꝑ ſpinā dorſi deſcribit̄ ipē hō. Nā ſic ſḿ huguitōem
ſpina dorſi ē aīal habēs aculeos atqꝫ ſpinas in doꝛſo ⁊ ſere
nitatis in tꝑe ſedet· tēpeſtates aūt tꝑe in interioꝛib⁹ mariniſ
fluctib⁹ occultat̄. Sic ꝑ omia ipē homo aculeos ſolicitudīs

varie ſpinaſq; diuitiaꝝ et mundane affluentie habet in hac vita. Proſperitatis q; et mūdane ſerenitatis tpe in littoribuſ Varie ſecuritatis habitat: ſ; tpe mortis tempeſtuoſe atq; iudicij in ꝓfundu; ꝑpetue miſerie dimerget: ita cū ſi in p̄ſenti tpe demeret. Pt; igit̄ q per ſpinā dorſi intelligit̄ ipſe homo. Et tunc applicet̄ ſic. Homo itaq; more p̄dicti aniālis ſpinas diuitiaꝝ et ſolicitudinū mūdanoꝝ dēt abijcere ex hoc ipſo dēt ledere demones ſe more venatoꝝ hoſtilib; impugnantium omib; inſequētes vt ſupra

¶ De accenſione ¶ Titulus xiij. A

Ambroſius li. vij. in ex amerō. Oleū accenſu; ardet et lucet: ſ; extinctū fetet. S; tūc per oleū coꝛ humanu; intelligit̄. Nam ſic oleum neq̄q miſcet̄ nec vnitur ipſi aque ſ; etiā impoſſibile eſt q ipm oleum cōgeletur vt ait phs in ꝓbleu. Sic et ipſum coꝛ homis nunq̄ miſceri nec immergi debet in aquis illicite voluptatis: ſ; nec more olei infrigidari debet in feruore feliciſſime caritatis. Et tūc applicet̄ ſic. Coꝛ itaq; homis accēſum diuinituſ pulcre lucet ſibi oculiſq; diuinis ſ; extinctū mox fetet id eſt execrabilis atq; abhominabilis efficit̄ incōſpectu dei oīmq; ſanctoꝝ deteſtabilis in oculis oim principū infernoꝝ vt ſup̄ B Alphorabius t̄ctatu de impſſionib; aeris. Iſta eſſe natura ignis fulminaris cernit̄ q coꝛpa accēſa igni fulmīs humectata magis ī aq̄ accendunt̄ ſ; perfuſa luto ꝯtinuo extinguunt̄. S; tunc p fulmen ſeu fulmīs ignem celeſtis amoꝛ deſcribit̄. Cum q̄a ſic fulmē accendit retia in aq̄: nō aūt extra aquā vt teſtat̄ ꝯmētatoꝛ auerrois ſup iij. methe. Sic et ipſe amoꝛ celeſtis. bene q̄dem accendit coꝛda humore ꝯtritionis et penitētie humectata ſed nequaq̄ accendit ab aquis celeſtis gr̄e. Cum quia ſic fulmē liquefacit denariū in burſa non aūt extra burſa; vt recitat ꝯmentatoꝛ Albertus in tractatu de euentib; in natura. Sic nimꝝ per omē; modū amoꝛ celeſtis liquefacit quidem miſtice homīe; exiſtentē in burſa ſacre cuſtodie et vtutis nō aūt diuagantē extra metas et terminū ſue ꝯuerſationis et ſalutis. Cum quia ſic fulmē magis lucet et inflāmat in nocte q̄ in die. vt dr̄ in t̄ctatu ꝑte ſūme naturaliu; ſic et amoꝛ celeſtis magis illuminat et inflāmat homīe; nocte cōtritionis et penitētie q̄ in die felicitatis affluentieq; mūdane pt; etc. Et tūc applicet̄ ſic. Hec ergo natura oſtendit̄ eſſe coꝛdiū amore celico accēſoꝝ q humectata aq̄s tribulatōis penitētie ſeu celeſtis gr̄e magis accendunt̄ diuinit9: ſ; polluta luto auaricie ſeu voluptatis affluentieq; mūdane penit9 extinguunt̄ vt ſup̄. C Contintus in t̄ctatu de mixtionibus

elementoꝝ. Cũq; candela aliq̃ cineribꝰ intingit̃ ꝯtinuo citiꝰ accendit̃ & ſinceriꝰ inflãmat̃. Sꝫ tunc ꝑ candelã intelligit̃ coꝛ humanũ. Naꝫ ſic dũ candela nimis inclinat̃ vel trãſuertitur ꝯtinuo extinguit̃ · teſtãte ꝯmenta· auerrois ſuꝑ .iij· methe· q̃ dicit· ꝙ cũ candela mediocriter inclinat̃ validius accendit̃ ſ; dum nimiũ euerſa vel inclinata fuerit ꝯtinuo extinguit̃. Sed tũc ꝑ locũ a ſimili coꝛ homĩs ꝙ dum moꝛe candele ad terrena nimiũ inclinat̃· mox in dei amoꝛe penitꝰ ſuffocat̃. Sꝫ tunc ꝯuenienter ꝑ cineres amaritudo vite ſeu ꝯtritionis vel penitentie deſignat̃. Nam ſic cineres ſibi inbibunt de aq̃ ſ̃m ꝙ ait Lincomẽſis ſuꝑ li· ſex ꝑ̃ncipioꝝ. Cineres inq̃t fuſi in olla tantũ de aq̃ capiunt q̃ntum ipſa ẽ olla etiã ſi in ipa cineres nõ fuiſſent. Cuiꝰ cauſaꝫ boecius aſſcribit poꝛoſitati cinerum ꝯmentatoꝛ ſiccitati eoꝝ· Sic nimiꝝ ꝑ oẽꝫ modũ amaritudo ꝑ̃ſentis vite ſeu aſperitas penitẽtie multũ ſibi de aq̃ inbibunt celeſtis roꝛis & grẽ ptꝫ ergo ⁊c̃. Et tũc applicetur ſic Quantũcunq; coꝛ homĩs amaritudĩe penitẽtie vel aſperitati vite intingit̃ mox amoꝛe dei ſinceriꝰ inflãmat̃ vt ſuꝑ̃ D

Ioh̃· meſue tractatu de dietis. Cunq; aliq̃s igne vſtus aut leſuſ fuerit· mox illud membꝝ ſic accẽſum maioꝛi igni applicet vt fauet̃ maioꝛ nanq; caloꝛ minoꝛẽ detrahit de mẽbro taliter inflãmato. Per hoc dat̃ intelligi· ꝙ quicũq; diuino amore ſe tactũ ⁊ accenſuꝫ ſenſerit· mox animũ ſuuꝫ debet igni diuini amoꝛis perfectiꝰ applicare· vt ſic poſſit in caritate dei perpetue eſtuare· Vel aliter pulcriꝰ. Duꝫ itaq; homo igni amoris illicit ⁊ mundã ſe leſuꝫ ſenſerit mox ad ignẽ diuini amoris qui in infinitum maioꝛem ſe tota deuocatione cõuertat vt & tandeꝫ mente & coꝛpe eternaliter ſaluꝰ fiat E

Gilbertus in ꝑ̃· practica. Ad hoc aĩt vt quis rite debite ⁊ perfecte in caloꝛe naturali intrinſecus accendat̃ neceſſe eſt vt exterius infrigidet̃· vt coꝛpꝰ eius frigoꝛe cõſtringat̃. Cuiꝰ nimirum dicti quãuis diuerſe & varie rationes valeãt aſſignari Vna tñ ꝑ̃ceteris q̃ eſt ipſius ariſto· eligat̃· & in mediũ ꝓducatur· ait enim ꝙ ꝯtraria a ſe mutuo naturalit̃ expelluntur & fugant̃ Per ſe augmentant̃ aut ꝑ accidens. Inq̃ntuꝫ vnuꝫ oppoſitoꝝ a reliquo ꝯſtrictuꝫ atq; vinctum validius ⁊ virtuoſiuſq; & foꝛtius efficĩt. Frigus itaq; exterius cũ ſit ꝯtrariũ caloꝛi q̃ abintra ẽ: ideo ipm̃ caloꝛem ad interioꝛa reuerberat & repellit· & ſic ꝑcõſequens: q̃uis ꝑ accidens ipm̃ foꝛtioreꝫ efficit frigꝰ vt ait Auicẽna. Poꝛos coꝛpis aut claudit aut ꝯſtringit: ne ipe caloꝛ q̃ intrinſecus eſt exalare ⁊ euapoꝛare poſſit. Per hec dat̃ intelligi ꝙ adhoc ꝙ homo intus in aĩa celeſti amoꝛe diuinitus accendat̃ · neceſſe ſũmo opere eſt vt

exteri⁹ id ē in amore exteriorꝝ ac mūdanorꝝ frigidet͛·ac ī ar/
dore ꝑue & illicite ꝯcupiſcētie penit⁹ extinguat͛ F Alga
zel in tr̄actatu de forma ſpeculi. Si ſpeculū aliq̄ aut vitrꝝ aut la
pis lucidius ⁊ trāſparens ſolis radio opponat͛ ꝯtinuo ignis
accendit͛ & corp⁹ aliqd̄ molle inflāmat͛. Sȝ tūc p iſta dat͛ in/
telligi· ꝙ ſi cor humanū lucidū & deuotuȝ ꝯgnitione diuini
lumīs exponat͛ mox inde igne amoris diuine celit⁹ accendit͛
& diuinit⁹ inflāmat͛·vt ſup̄ G Fontin⁹ in tractatu de
machina mūdi. Aer om̄is in trāquillitate ſeu regio q̄libet q̄
eta ⁊ tranq̄lla citi⁹ accendit͛ & valid⁹ inflāmat͛. Cui⁹ ſignū
ē: q̄a ventis flantibꝰ aerea atqȝ mūdialis regio frigore ꝯſtrī/
git͛: tranq̄llo vero exiſtēte aere validi⁹ inflāmat͛. Per q̄ dat͛ ī
telligi ꝙ cor q̄ete & trāquillitate pollens qd̄ viȝ a mūdanis
ſtrepitibꝰ & tumultibꝰ ſequeſtrat͛ citius vehementiuſqȝ in
amore celeſtiū inflāmat͛ H Egidi⁹ expoſitor ſup̄ de ſub
ſtātia mūdanorꝝ ariſt· Carbo ignit⁹ ⁊ accēſus ſi in aq̄ extīg
uit͛·mox durus q̄dem efficit͛ ⁊ difficult͛ reaccendit͛. Sȝ tūc p
carbonē intelligit͛ cor humanū. Naȝ ſic carbo ignit⁹ in manu
teneri nō pt̄·niſi moueat͛ ⁊ ventilet͛ velocit͛ hinc inde. Cuius
rationē videt͛ aſſignare phs in ꝓbleu·in hūc modū. Omnis
enim actio in aliq̄nta mora fit ⁊ tp̄e. Cū vero carbo hinc ⁊
inde iacit͛ in vno loco ſue actionis nō morat͛: q̄ ꝓpter nec p/
fecte poſſe agere comꝓbat͛. Sic reuera p om̄ia cor homīs hīc
⁊ inde diuerſis v̄tutibꝰ ⁊ bonis exercitijs agitatū igneȝ pene
nō ꝯcipiet ineternū. Et tūc applicet͛ ſic. Cor itaqȝ homīs diui
no amore inflāmatuȝ pariter ⁊ accenſum·ſiquis delitijs im/
mergit͛·mox durꝝ & obſtinatuȝ efficit͛·& nunq̄ aut vix am=
plius reaccendit͛·vt ſup̄ I Auēpice ſup̄·nj·phiſi·dicens
Om̄ia corpa vehemēter accendunt͛ ⁊ valide inflāmant͛· mo/
tus nanqȝ calorē generat tam in animatis q̄m in inanimatis
Per hoc aūt dat͛ ītelligi·ꝙ corda humana in virtutibꝰ ſedu/
le exercitata & mota mox accendunt͛ in caritate dulcedīeqȝ
diuina K Ariſto·in li·ꝓbleu. Semineces atqȝ apoplexi/
tati ſi aq̄s calidis immergant͛ viuaciores fiūt extūc. Et ideo
p̄cepit galienus corpa apoplexijs morbis varijſqȝ ꝑcuſſa in
aq̄s calidis balniari. Hui⁹ aūt rationē videt͛ ariſto·tangere
vbi ſup̄ in hunc modū. Viuere inq̄t calidū ē·ꝫ ⁊ calore vita
plerꝝqȝ dependens ē· Per p̄habita q̄deȝ dat͛ intelligi ꝙ q̄cūqȝ
ſpūaliter mortui ſeu morbo peccatorꝝ ꝑcuſſi fuerit ⁊ plaga/
ti: mox accedi & calefieri debent calidis aq̄s celeſtis grē cari
tatiſqȝ diuine ⁊ vt ſic vite reſtituant͛ p̄ſtine M Auicen
na li·vj·medicine. Accēſio corpis nimia tria facit in corpibus
anīatis. Naȝ corpus inbecille reddit ſomnum in hominibus

nociuum efficit.ſenſus cerebꝛi coꝛrūpit. Sic ꝑ omēꝫ moduꝫ accenſio in homine nimia carnaliū voluptatū·tria incomo da facit in mente humana. Nam homieꝫ inbecillē ad v̓tutes reddit:ſomnū moꝛtis eterne efficit v̓tutes q̄ꝫ ipſius animi de bilitat ob nubilat ⁊ coꝛrūpit N Auicebrō li·fontis vite Om̄ia coꝛpa calida ⁊ accenſa magis ſunt liq̄ris cuiuſlibet ſuſceptiua. Cuiꝰ cauſaꝫ aſſignat ph̄s in ꝓbleu·dicēs. Dum ex accenſione nanqꝫ coꝛpa poꝛoſa facta ſunt ⁊ humiditatis magis ꝑ ꝯſequens ſuſceptiua·Aliter vero aſſerebat Iohāni cius. Coꝛpa inquit valide accenſa ſua ſibi innata ⁊ cōnatu/ rali humiditate euacuata ⁊ ꝓuata ſunt. Omne aūt coꝛpus euacuatū atqꝫ exinanitū liquoꝛis naturaliꝰ eſt attractiuum Coꝛpa deniqꝫ vehementer accēſa ob hoc humoꝛē ſibi attra/ hunt ⁊ inbibūt: q̄a ſuo naturali humoꝛe oꝛbata ſunt·⁊ no/ uum ſibi liquoꝛē appetūt haurire·Sꝫ tunc ꝑ prehabita dat̄ intelligi·ꝙ coꝛda diuino amoꝛe inflāmata valide accenſa ma gis ſunt celeſtis gr̄e ſuſceptiua quaꝫ ſi eſſent in caritate dei ſalutifera frigefacta Reſpiciēdo ſup̄ O Amb·in exame/ ron li·vij. Lacerta q̄dem duꝫ a ſerpente ſeu vippera infeſtata fuerit mox caudā abicit· ⁊ ſic alleuiata effugere q̄deꝫ poſſit Sꝫ tūc per lacertaꝫ deſcribit̄ ip̄e homo. Nam ſicut lacerta in eſtate roꝛe paſcit̄ atqꝫ herbis·in hyeme vero ſola terra: ſicut ⁊ cetera animalia venenoſa·vt refert ꝯmentatoꝛ Albertus li· de vegetabilibꝫ. Sic ꝑ om̄eꝫ modū ip̄e homo in eſtate ſancte ⁊ meritoꝛie vite: roꝛe paſcit̄ celeſtis gr̄e: herbiſqꝫ virentibus amenitate eterne. In hyeme vero praue ⁊ peccatriciſ vite·pa ſcit̄ terra felicitatiſ miſerieqꝫ mūdane. Sꝫ tūc ꝯuenienter per caudā lacerte voluptas ſeculi figurat̄. Nam ſic̄ cauda lacer/ te foꝛis aurei: intus vero argentei ſit caloꝛis. Eſt quideꝫ pun ctiua viuereqꝫ ⁊ moueri videt̄ abiecta ſeu abſciſſa·huc vſqꝫ plinius in ſpeculo naturali. Sic ꝑ om̄eꝫ modū voluptas ex/ terius q̄dem videt̄ aurei coloꝛis ꝓpter apparentem quē in ſe habet vigoꝛeꝫ. candoꝛē: ꝑiter ⁊ ſplendoꝛeꝫ· argentei ob eam quā intus homo ſentit illicitā delectationem· Eſt punctiua finaliter coꝛpis ⁊ anime ꝑpetua punctione · ⁊ iam abiecta ꝑiter ⁊ contempta: adhuc tamen in coꝛde homīſ videt̄ ⁊ ſuo motu circulari: ⁊ ſibi mentem per conſenſum attrahere. Et tunc applicet̄ ſic. Homo itaqꝫ cū a ſerpente infernali ſe infe= ſtari cōperit · mox voluptatem ſeculi abiiciat ⁊ contemnat vt ſalteꝫ ſic effugiat laqueū dyaboli iudiciū dei ⁊ toꝛmentū inferni ſempiterni P Ariſto.li·x·de an̄alibꝫ. Om̄e an̄al iuuenile naturali q̄dam inclinatione ꝑentem diligit ⁊ dili/ git̄ a parente: ſeneſcens abiicit vero parentem: ſꝫ ⁊ abiicitur

a parente. Et ideo euax de euentib⁹ in natura. Omne animal iuuenes ſuos diligit ſeneſcētes ſpernit. Per que datˀ intelligi ꝙ homies iuuenes id eſt in ſtatu ſue innocentie ꝑſiſtentes celeſtem parentē diligūt ⁊ ab ipſo ꝑ ꝯſequens diliguntur· ſeneſcētes aūt in ſcelere inuerati mox ipm parentem deum abijciūt ·ſʒ a deo abijciunť ⁊ eternaliter ꝯtemnunť· vt ſupra

¶ Q Ambroſius in examerō libro vnj. Omnes aues dū plumas abijciunt q̄dam modo renouantur. Sʒ tunc ꝑ aues hoīes deſignantur· Nam ſic aues volando pedes cōtrahunt vt dicit Ariſtotelis libro·x·anīalium·oculos ſuos cum inferiori palpebra ſurſum leuando claudunt. vt ait yſidorus li. naturalium hiſtoriarum. ſed ⁊ hyemali tempore minus bibunt·vt refert Solinus libro rerum. Sic per omnem modū ⁊ ipſi homines criſtiani more auium debent pedes id eſt opera ſua in volatu ꝑ̄ſentis vite a terrenis appetitibuſ elongare ⁊ ad interiora mentis indicia contrahere · ⁊ illuc diſcutere ⁊ ꝓbare. Debet etiam palpebram cordis ad celeſtia ſurſum eleuare : debet etiam in hyeme preſentis vite nil dulcedinis mundane bibere nec guſtare. Sed tunc per plumas ſeu pennas ꝯſequenter mundane diuitie figurantur· Naʒ ſicut plume ⁊ nature ariditas· ⁊ ſubtilitas in auibus ſunt cauſa volatus earꝫ·vt ait ꝯmentator ſuper q̄rto de animalib⁹: plume etiam igni vſte fetorem faciunt qui inficit ipſum caput magis ꝙ̄ aliud genus ſpecieſqʒ fetoris · vt dicit Conſtantinus monachus in prima practica. Item plume difficulter aquis immerguntur : ſed ⁊ difficulter humectantur niſi calefiant vt recitat Euax de effectibus in natura. Sic nimirum ꝑ omnem modum ipſe mundane diuitie ſunt cauſa alte volandi in hoc ſeculo ⁊ arrogandi. Igne amoris adūſte vel ad amate corruptionem generant perpetuumqʒ fetorem. Difficilime quoqʒ aquis celeſtis humectantur: ſed ⁊ nullatenus aque diuine dulcedinis immerguntur: ſic patet ⁊c̄. Et tunc applicetur ſic. Homines itaqʒ cum mundi diuitias abijciunt ⁊ affluentiam rerum temporalium aſpernantur: mox in chriſto ſalute eterna renouantur

R Commentator auerrois ſuper libro de plantis Ariſtotelis. Arbores qui autumnali in tempore citius abijciunt folia citius ⁊ vberius fructificant in eſtate· Sed tūc ꝑ arbores homīes figurantur· Nam ſicut arbor ꝑforata fecūdior efficiť·vt recitat Theophi. in breuiario diuer·arti. Sic ipſe homo dū paſſione xp̄i ꝯgnitione qʒ ſui ꝑforatur ⁊ gladio diuini amoris trāſfigiť fecūdior mox

in virtute & in adipiſcentia eterne ſalute efficiu̅. Sʒ tu̅c ꝯueni enter per folia cogitationes deſignantur. Nam ſicut in pri/ mordiali ſuo ortu ipſa folia ſunt inſimul multum minuta ⁊ pua. vtpote viſco colligata. ſuccedente vero tp̅e qd̅libet illo rum dilatat̅ & locu̅ ꝓprium ſibi occupat. Sic p locu̅ a ſimi/ li: ipſe cogitationes in ſuo exordio multe ſimul incidunt. & diſtincte co̅placentes aut & pſiſtentes in aı̅o quelibet eaꝝ amplius ⁊ ſpecialiter radicat̅ ptʒ ⁊c̅. Et tunc applicet̅ ſic. Qui/ cunqʒ ergo homı̅es in autu̅no huius vite cogitationes abie/ cerint vanitatis mu̅dane. vberius fecu̅diuſqʒ fructificabu̅t in eſtate ſeque̅tis vite ꝑpetue & eterne S Auice̅na li. iij. de diluuijs. Sepe n̅ris ꝯtigit tp̅ibꝰ ꝙ lapis caſu aliq̊ aut to/ nitruo a monte abiectus abſciſus. ab eo loco fonte̅ ꝑpetuuʒ ſcaturire fecit. Sʒ tu̅c p monteʒ intelligit̅ ipſe homo. Nam ſi cut montes humiles fertiles ſunt ⁊ fecundi. montes vero al/ ti nimiu̅ ⁊ eleuati ſunt ſteriles. vt recitat plinius de vij. mira/ bilibꝰ mundi Sic nimiꝝ homı̅es quidem humiles ⁊ depreſ ſi corde ſunt celeſtis gratie fertiles ⁊ fecundi. homı̅es vero al/ ti in hac vita tumidi & elati ſteriles ſunt ingignitione fru/ ctus eterni. Sʒ tu̅c ꝯuenienter p lapidem peccatum deſcribit̅ Nam ſic̅ lapis cadens in aqua̅ ſpumam gignit. ſtrepituʒ effi cit. ⁊ circulu̅ deſcribit. vt refert Auicebron li. fontis vite. Sic reuera ip̅m peccatu̅ cadens in mentem ſpumam generat illi cite voluptatis. ſtrepitu̅ efficit mundane vanitatis. & circu/ lum deſcribit eterne penalitatis. Et tunc applicet̅ ſic. Freque̅ ter itaqʒ accidit ꝙ dum per tonitruu̅ diuini timoris ip̅m pec catum a corde homı̅s abiectum fuerit in ipſo fonteʒ ꝑpetue ſalutis ⁊ gratie ſcaturire facit vt in principio ſupra

De accidia Titulus. xiiij. A

Ambroſius in examero̅ li. viij. Teſtudo tardi & acci a dioſi motus eſt ob hoc: quia ſua viſcoſitate velud ꝯtinuata terre co̅pingitur ⁊ adheret. Sʒ tu̅c p teſtu dinem intelligitur ipſe homo. Nam ſicut teſtudinis ꝓpriu̅ eſt mane aſcendere arbores in meridie vero inde recedere. vt refert Ariſtoteles viij. aı̅alium li. Cuius cauſa eſt: quia cum ſit aı̅al frigidum & humidum ſoli ſe nitit̅ applicare in meri die au̅t liquefactum & diſtenſum ſe non poteſt in arboribꝰ ꝯtinere: ſic ⁊ ipſius homı̅s nanqʒ ꝓpriu̅ ſolet eſſe in iuue̅tute altos honoris grad9 ꝯſcendere. in veſpe au̅t ſenectutis aut me ridie etatis inde recedere ⁊ piclitare in terra̅ miſerie ſempit/ ne. Et tunc applicet̅ ſic. Homo itaqʒ tardi ac accidioſi motus eſt in via celeſtis patrie ꝓpter hoc quia ſue voluptatis lubri citate vtpote aliq̊ bitumine in renis appetitibꝰ detinet̅ B

Euax li·x·de effectib9 in natã. Stellio eſt animal tardiſſimũ ſ3 velociſſimum ad gladium & ad ignem. Sed tunc p ſtelli/onem deſcribitur ipſe homo. Nam ſicut ſtellio aurei eſt co/loris in toto tamen nigerrimus maculis ⁊ ſpeculis eſt reſp ſum:qd' quidem cõtigit ex malicia ſui veneni·vt recitat Ta/rentinus li·3.de turnis phoꝝ. Sic p omnem modum q̃zuis homo in hac vita mundana eſt aurea felicitate coloratus· nichilominus tamen reſperſus eſt maculis ac ſpeculis pñtis miſerie ⁊ nigredine interdum mortis. Sed tunc conſequent̃ p gladium figuratur peccatum. Nam ſicut gladius fortiter motus ventilatuſq3 ⁊ vibratus fortius ferit·vt dicit phs ĩ p bleu·ſic per omnem modum peccatũ ſedule per actum ⁊ cõ miſſum ſeu exercitatum atq3 iteratum magis ferit quantũ ad vulnus anime ſempiternum Et ſicut homo in gladio fa ciem ſuam contemplatur·ſed curuam de formem ⁊ diſtortã vt dicit algazel de forma ſpeculi Sic et ipſe in peccato faciem ſuam aſpicere poteſt deformem & diſtortam·vtpote deformi date horridam ⁊ corruptam. Sufficienter igitur patet q per ſtellionem homo deſcribitur quantum de ſe eſt· eſt animal accidioſum ⁊ tardum in via regni perpetui:ſed velociſſimũ ad gladium ferientis peccati et ad ignem ſupplicij ſempiter ni C Ambro· in exameron li·x· In hoc aquila pullum ignobilem ⁊ generem eſſe agnoſcit: ſed ꝓpter hoc ipm abi/cit cadereq3 pmittit quando ipm in motu tardum ⁊ ſolem nõ valentem aſpicere repit. Sed nũc per acquilam pater no ſter celeſtis figuraĩ. Nam ſicut aquila habet renouari ĩ fon te per alliſiones proprij oris ad petram·vt refert Solinus li·rerum·ſic reuera pater noſter celeſtis in fonte renouatur la crimarum ⁊ penitentie:per collationem ſue celeſtis gratie·⁊ hoc p alliſionem ſeu applicationem ſue pietatis paterne ad os mentis noſtre. Et tunc applicetur ſic. Deus ergo illos fi/lios degeneres eſſe a celeſti hereditate agnoſcit·ſ3 et ꝓpt̃ hoc ipos abicit cadereq3 pmittit quando ipos in motu ſue lau/dis ſeu boni operis ⁊ virtutis tardos accidioſoſq3 inuenit·⁊ quando ipos lumen vere agnitionis non habere repit D Theophilus in breuiario diuerſarum artium. Ipas aquas que paulatim atq3 tarde fluunt tranſnatant ſerpentes· Per que datur intelligi q ipi homĩes in morte more aque iugit̃ defluentes dum ſegniter torporoſe accidioſeq3 q̃ntũ ad mo tum diuine laudis ⁊ ſancte opationis vixerunt in hoc mũ=do mox ipos inhabitant penetrant ⁊ tranſnatãt ſerpentes ſuggeſtionis maligne ſeu penalitatis eterne E Cõmẽ/tator ſuper librũ de plantis ariſtotil'. Eo anno quo arbores

quiete fuerint ⁊ non mote ſeu vēto agitate aut concuſſe nō fructificant Sed tunc p arbores homines deſignātur. eo ꝙ ſm beatum auguſtinū homo ſit arbor euerſa. Et tunc ap/plicetur ſic. Quando itaqꝫ homines in accidia manſerint ⁊ tꝑore fructum dignum nunꝙ facere poterunt vite ſempi/terne. quemadmodū vt ipe arbores F Auicenna li. iiij. de diluuijs. Aqua tarda: aut eſt lutuoſa aut putrida: aut v/mibus plena. Sed tunc per aquam intelligitur ipe homo. Nam ſicut aqua nullum liquorem pinguem in ſe retinet: ſed mox reicit niſi ipa aqua bulliat ſeu coquatur. tūc enim hic inſimul commiſcētur. vt oſtendit ariſto. in li. ꝑbleu. Sic nimirum per omnem modum ⁊ ipe homo nequaꝙ pingue dinē celeſtis liquoris ⁊ gratie in ſe ſuſcipe nec retinere. nec incorporare miſtice poterit niſi mens ei9 tota deuotione bul liat ⁊ amore celeſtium decoquatur. Et ſicut ipius aque pro prium eſt deorſum fluere nunꝙ vero ſurſum aſcendere niſi fortaſſis virtute ſolis attrahatur: ſed ⁊ tunc neceſſe eſt ipaꝫ aquā reſolui in vaporē. vt oſtendit philoſophus in. 3. methe rorum. Sic reuera per omnem modum quaſi ꝓprium iam eſſe ſolet ipius hominis ſemper deorſum fluere verſus mor/tem: nunquā aūt de ſe aut vix verſus celum ⁊ patriam cele=ſtem niſi fortaſſis xp̄o ſole iuſticie attrahatur. Sed ⁊ tuc aū neceſſe eſt vt ipe in vaporem deuotiōis. oratiōis. atqꝫ diuīe dulcedinis miſtice reſoluatur. Et tūc applicetur ſic Homo itaqꝫ in motu virtutum accidioſus & tard9 aut eſt lutuo/ſus quantum ad peccati deformationem: aut putridus q̄n=tum ad anime aut corporis corruptionem: aut vermib9 ple nus quautum ad demonum inhabitacōem: vel fortaſſis q̄n/tum ad eternam damnationem. Et tunc ad habendam ple nitudinem intellectus verborum precedentium reſpiciatur ad predicta G Plinius in ſpeculo naturali. Ipa aīalia que tarda fuerint verſus montes ipa valde leuiter capiunt venatores. animalia aūt velocia verſus montes nullus vena tor capit. Sed tunc p mōtes celeſtis patria figuratur. Nam ſicut in montibus eſt longeuitas & ſanitas ⁊ agilitas corpo rum & contemplatio oculorum. ut dicit cōmentator auer=rois ſup lib. ariſto. de pomo. Homines nanqꝫ inhabitantes ipos montes diu viuunt. vt ait plato in phedrone li. p̄mo. Item eoꝝ qui montana inhabitant ſanitas diutina eſt ⁊ for tis: vt recitat Johannicius yꝫagoge. 3. Inhabitatores monti=um agiles ſunt in corpore: mobileſqꝫ et naturales pupilla/tores ⁊ curſores. vt refert ſimplicius ſup predicamenta. Li/berā etiam contēplacōem hn̄t oculi eorum qui in montib9

ſunt·vt ait auicenna·iiij·ſue metha· Sic nimirũ p omnẽ mo
dum ĩ beata patria longeuitas erit: diuturnitas vite eterne
ſanitas corporis et anime; agilitas mobilitatis precipue· et
contemplatio diuĩe eſſencie· Et tunc applicetur ſic. Illos ita
qꝫ homĩes qui tardi atqꝫ accidioſi fuerint verſus vitã beatã
patriamqꝫ celeſtem venatores anĩarum·id eſt demones cito
capiunt perdunt ⁊ occidunt: illos autem qui abiecta ſeg=
nitate accidia et torpore: ad montes eternos veloces fuerint
nullus infernalium venatorũ cape poterit nec venari H
Thibullius libro de viuendi modo. Feneſtras illas que ra/
ro aut nunq̃ apiunt: aranee circumueniunt occupant reti/
buſqꝫ obcludunt. Sed tunc per feneſtras ipi ſenſus·per ara
neas autem cogitationes punctiue·amare·voluptuoſe· vi/
ſcoſe·venenoſe·lubrice et mundane· ſeu ſuggeſtiones praue
atqꝫ dyabolice deſignantur. Et tunc applicetur ſic. Senſus
itaqꝫ humani·qui accidioſe ſegniterqꝫ ⁊ raro ⁊ tarde aperi/
untur in laude: mox abſtringũtur retibus cogitationis ma
ligne ſuggeſtioniſqꝫ ⁊ fraudis dyabolice· vt ſup̄ I Phs
in x·de animalibus li· Omne animal tardi⁹ mouetur ⁊ cur=
rit cum cauda priuatum fuerit et orbatum· ⁊ ideo Plinius
in ſpeculo naturali· Cauda inquit in caudatis animalibus
curſum ac motũ valde confert. Sed tunc p caudã ipa mor/
ſa mors ſiue motus memoria deſignatur. Nam ſicut cauda
animali ablata aut abſciſa ad huc tamen aliqualiter moue/
ri cernitur vt ait phs in p̄bleuma· Sic per locum a ſimili:
quantumcũqꝫ mortis memoriã a corde noſtro dylabitur·ta
men adhuc ipa mors pre ſui amaritudine aliqualiter ãmo/
uere a peccatoqꝫ retrahere nos conatur· Patet ergo ⁊ cetera
Et tũc applicetur. Omnis itaqꝫ homo accidioſus tardiuſqꝫ
mouetur quantum ad laudem diuinam ac operationem
ſanctam: dum abicit ⁊ poſtponit mortis amaram memoriã
¶K Solinus libro rerum. Tigris animal eſt velociſſimũ
circa ignem autem adeo tardum efficitur q̄ crematur Sed
tunc per tigrim intelligitur ipe homo. Nam ſicut tigris ſo=
lo capitur ſpeculo·vt reccitat Ambroſius in exameron ait:
enim tygris animal velociſſimum ſit.⁊ ideo capi nõ poſſit·
niſi in via ſpecula exponantur. In quibus dum ſuam intu=
ens pulchritudinem moratur: mox venatoribus ſupueniẽ/
tibus capitur ⁊ necatur. Sic reuera per om̄em modum ipe
homo capitur eternaliter ⁊ necatur dum ſpeculum mun/
dane affluentie cum deſiderio illicito contemplatur ⁊ dum
in candore felicitatis tranſitorie delectatur. Sed tunc conſe
quenter per ignẽ amor mundanus ſeu carnis concupiſcẽtia

figuratur. Nam ſicut ignis nunq̄ aduenit corporibus aīa/tis abſq; leſione vt oſtendit alexander libro ſuo de mirabilibus mundi. Mentiuntur inquit qui dicunt quedam anīalia ſpirare ignē in ſe ante habitum ⁊ cōceptum. Ignis nāq; ſine leſione et corrupcōe nunq̄ eſt: ſed fortaſſis talia anīalia expirant flatum ⁊ vaporem igni vel fumo ſimilem. Sic ni/mirum p omnem modum ipe amor mundanus aut carnalis concupiſcentia ſeu voluptas nunq̄ aduenit nec preſenti vite abſq; penalitatibus cruciatibꝫ & leſionibus mortis eterne. Et tunc applicet̄ ſic. Homo itaq; q̄muis in ſumma celeritate ⁊ agilitate ſit dotatus tamen adeo tardus accidioſuſq; in amore ſeu concupiſcentia mundanoꝝ efficitur q̄ tandem finaliter ignibus eterni ſupplicij cōcrematur L Egidiꝰ in expoſicōibus libro de diluuijs auicenne. In aqua fluente rane ſunt in littore ſolummodo in aqua vero ſtante ſunt in medio. Sed tunc p aquam ſtātem homo accidioſus ⁊ ī ſeruicio dei tepidus deſignat̄. Nam ſicut aqua ſtans citius corrumpitur ⁊ putreſcit vt ait phs in pbleu. & ideo ait poeta. Et putrefiunt immoueant̄ aque ſic nimiꝝ p omnia homo accidioſus tepidus atq; tardus citiꝰ putreſcit quantum ad peccatricis vite vilitatem atq; feditatem ſ; ⁊ vehementius corrumpitur q̄ntum ad ppetue & infernalis ſentine penalitatem. Sed tunc ꝯuenienter p ranas demones figurantur. Nam ſicut rane q̄ diu viuunt ⁊ ſunt nunq̄ʒ in cute exſiccari poſſunt. vt recitat ariſto. viij. anīalium li. Sic nimirum p locum a ſimili. ipi demones q̄m diu ſunt nunquā exſiccari poſſunt ab humore iehennalis penalitatis ⁊ miſerie: nec a viſcoſitate ſeu lubricitate mortis eterne. ptʒ ergo ⁊c. Et tunc applicetur ſic. In homine itaq; fluente de virtute in virtuteʒ rane infernales ſolūmodo ſunt extra in littore non ꝑuenientes ad conſenſum anīe in homīe aūt ſtante accidioſo ⁊ tepido. demones ſunt in ipo medio ipm cruciātes & cruciaturi ſupplicio ſempiterno. M Amphites tractatu de cōme/moratione antiquoꝝ. Veſpertilio circularem motum facit ⁊ diſtortum: ſ; ad gladium velociſſimo volatu ⁊ recto tramite inſilit. Hic aūt nota aſſertionē poetarum ſcʒ iuuenalis ⁊ oracij de natura veſpertilionis vt infra. Sed tunc p veſpertiliōem ipe accidioſus deſcribitur. Nam ſicut veſpertilio volat ſolūmodo in nocte nō autem in die. qd̄ quidem contigit ex imbecillitate virtutis viſiue. Vt ait commentator ſuper illud Methaphiſice. Sicut oculus nocticoracis & cetera. ¶ Sic & ipſe homo Accidioſus et tepidus ſolummodo

ſe exercitat in prauis actibus que p noctem deſcribunt̃· nõ aũt in virtutibus que p diem figurantur. Et ſicut veſpertilio ⁊ noctua nõ bibũt:⁊ ſi bibũt puta aq̃ alicui ĩmerſe :nõ tñ inde aliq̃d recreamĩs conſecunt̃·ꝫ continuo moꝛiunt̃ vt teſtatur Ambro·in viij.exameron li· Sicp omnẽ modũ accidioſus homo in ſua perſiſtens accidia nunq̃ȝ ineternũ bibet de ineſtimabili ſuauitate dulcedineq̃ȝ diuine·⁊ ſi aliquid celeſtis doni ſumpſerit muneriſq̃ȝ diuini puta in ſumptione coꝛporis ⁊ ſanguinis domini·non tñ inde ſpũaliter recreat̃. ſed velocitur ex hoc ipõ moꝛitur eternaliter damnatur. Et tunc applicetur ſic. Homo itaq̃ȝ accidioſus tepiduſq̃ȝ ⁊ ſegnis motum diſtoꝛtum in tota vita ſua facit:ſed velociſſimo curſu rectoq̃ȝ tramite & volatu gladium moꝛtis eterne inſilit ⁊ incurrit N Phs in p bleu·Qui raro mouentur· vl' quiete ſeu captiuitate detinentur diutina: cum incedere vel ambulare volunt:ob hoc leſionem magnam in cruribꝫ ſentiunt·vt pꝫ in captiuis Per que datur intelligi·ꝙ hi qui in accidia diu toꝛpuerunt cum ad virtutes moueri voluerint non poſſunt·⁊ hoc ideo· quia reſiſtentiam a praua conſuetudine a carne ⁊ a mundo & a demone ſentiunt O Theophilus in breuiloquio diuerſaꝝ artiũ. Canes ergo venationis in tempore dum eſuriunt ⁊ voces inſequentiũ ſe venatorum audiunt: mox tarditate ſui motus depoſita & toꝛpore feram velocius inſecuntur.Per que datur intelligi· ꝙ quilibet homo in pñti tempore ſi deſiderium atq̃ȝ eſuriẽ regni celeſtis feruenter habuerit·⁊ voces id eſt oꝛationes ſctoꝝ hominum ſibi ſuffragantes cognouerit:mox depoſita omni ſegnitate accidia ⁊ toꝛpore predam celeſtem velocius inſeq̃tur intrepide ⁊ audacter.

De actinctione.Titulus xv. A

Philoſophus in p bleu·Cunctura quatuoꝛ hꝫ virtutes in coꝛpore. Temperat enim frigus· exacuit vocẽ accelerat motum· & foꝛtem reddit hominem ⁊ audacem.Ideo inquit accingimur vt frigoꝛi obſiſtamus· vocẽ validam faciamus·vt motum ſeu curſum noſtrum acceleremus·⁊ ut audacter ⁊ foꝛtiter pugnemus.Sed tunc p actĩctionem coꝛporalem coꝛporis intelligitur actio ſpũalis ipiꝰ mentis: nam ſicut coꝛporalis actinctio coꝛpꝰ contrahit ⁊ coartat optimeq̃ȝ diſponit·teſtante philo·in ȝ·pollitice qui dicit Coartanda ſunt coꝛpora ⁊ cingenda vt coꝛpora meliꝰ diſponatur.Sic etiam per omnem modũ accinctio ſpũalis mẽtem intra ſe feliciter contrahit ⁊ coartat ad celeſtia qꝫ percipienda debite optimeq̃ȝ diſponit. Et tunc applicetur ſic·

Accinctio itaqꝫ mentis noſtre quatuoꝛ in nobis effectus ef
ficit ⁊ virtutes. Nam frigus temperat tribulationis· vocem
exacuit ſacre orationis · motum accelerat bone operatio=
nis · foꝛtemqꝫ ⁊ audacem reddit ad actum mutue cum car/
ne ⁊ mundo Dyabolo colluctationis. Vt ſupra. B
Theophilus in breuiario diuerſarum artium . Equus ac=
cingitur duplici de cauſa·videlicet propter inſeſſoꝛem · Vt
ſic ipſe equo foꝛtius inſedeat ⁊ vt curſam velociorem faci/
at. Sed tunc per Equum intelligitur ipſe homo . Nam ſi=
cut naturale odium naturalis quoque pugna eſt inter E/
quum ⁊ Griffonem· Equus autem proſtratus terre pedi
bus ſe defendit·vt dicit Plinius in quarto naturalium ſpe=
culoꝛum libro. Sic etiam per omnem modum naturale ⁊
iuge odium eſſe debet inter hominem ⁊ hoſtem infernalem
Homo tamen humilitate proſtratus pedibus bonoꝛum
operum ipſum vincit. Sed tunc conſequenter per actincti/
onem coꝛporalem accinctio ſpiritualis intelligitur . Nam
ſicut accincti conſueuimus ad opandum ad ambulandum
⁊ pugnandum ire·⁊ hoc coꝛporaliter·ſic ⁊ ſpiritualiter ac/
cingi conſueuimus ad operãdum opus virtutis ad ambu
landum in via ſalutis· ⁊ ad pugnandum cum infernalibꝰ
inimicis·Et tunc applicetur ſic. homo itaqꝫ duabus de cau=
ſis ſpiritualiter accingatur·videlicet propter inſeſſoꝛem ipꝫ
deum·⁊ propter curſum verſus celeſtem patriam velocius
per agendum·vt ſupra C Iulius celſus libro quinto de
geſtis antiquoꝝ Quatuoꝛ inquit elephantem foꝛtem faciũt
⁊ audacem videlicet accinctio foꝛtis·oſtẽſio ſanguinis· eſtꝰ
foꝛtis·⁊ punctura in pedibus vltimis. Sed tunc ꝑ elephan/
tem intelligitur ipẽ homo. Nam ſicut elephas timet ea que
non ſunt timenda·⁊ appetit ea que timenda ſunt. Timet enĩ
naturaliter ipm murem· ſed non timet nec abhoꝛret ſerpen
tem·teſtante Ambroſio in libro octauo·exameron·qui di=
cit·ꝙ Leo naturaliter timet album Gallum ⁊ Elephas ti/
met murem . Sic ⁊ per omnem modum ipſe homo timet
que timenda non ſunt que plus appetere deberet · Vt ſunt
ea que ad deum pertinent ·⁊ non timet nec veretur ea que
ſumme timenda ſunt · qualia ſunt vicia ⁊ peccata que ad
perditionem hominis pertinent ſempiternam. Et ſicut Ele/
phas capitur ⁊ precipitatur dum arbori alicui innititur ·
Aduenientibus autem iuuenibus Elephantibus ⁊ roſtra
ſua ſubmittẽtibus ⁊ ipſum adiuuãtibus releuatur· vt dicit
Pliniꝰ in ſpeculo naturali. Sic nimirum per omnem modũ

ipſe homo a perditoribus ſuis demonibꝰ capitur & eternalr̄
precipitatur quando arbori mundane felicitatis nimis aui
de inniti comprobatur adiuuantibꝰ autē ſanctis viris qui
ob ſuam puritatem ꝛ innocentiam iuuenes nuncupantur·
ꝛ roſtra ſanctarum orationū ſubmittentibꝰ releuatur · ꝛ in
viam ſalutis priſtinam reparatur Et tunc applicetur ſic. Qua
tuoꝛ itaqꝫ ſunt que hominem ad reſiſtendum peccato & ad
congrediendum cum dyabolo foꝛtem faciunt & audacem:
primum eſt actinctio mentis in ſancto opere ꝛ virtute· ſecun
dum eſt ſanguinis oſtenſio·i·memoꝛia ſanguīs ſeu paſſioīs
dominice·tercium eſt eſtus in diuino amoꝛe· quartū eſt pū
ctura in contritione ſup malo cōmiſſo opere· D Ari/
ſto·in de animalibꝰ li·xi· Canis cunqꝫ aliquo ligamine accī/
ctus fuerit ſiue ſona continuo vomit ꝛ cibum ſumptū rei/
cit. Per que datur intelligi·ꝙ cum peccatoꝛ accinctus fuerit
modo ſpirituali mox venenū ex ſe euonit ſceleris ꝛ peccati
E Phs viij·pollitice iiij·ſunt que oīem motum acce=
lerant & feſtinant. Primum eſt coꝛporis leuitas·ſcd'm ē vē/
tris vacuitas·tercium eſt coꝛpis cinctura· quartū eſt timoꝛ
vel res aliqua neceſſaria. Per que dat̄ intelligi·ꝙ quatuor
ſunt que motum ſpiritualem ſcꝫ ad patriam celeſtem ſiue
ad virtutem ꝓmouent accelerantqꝫ in cunctis· Primum eſt
mentis a terrenis affectibus alleuiatio·ſcd'm eſt per ieiuniū
ventris euacuatio·tercium eſt ſpiritualis accinctio·quartū
eſt timoꝛ de ſupplicio ſempiterno.

De adoleſcentia Tytulus xvi· A

Galienus medicinalium li·vi· In meridie totus ſan=
guis qui eſt in homine nititur aſcendere verſus ca/
put·ꝛ hoc ideo accidit·quia tunc ſanguis virtute ſo
lis ſurſum trahitur eo ꝙ ipſe ſanguis naturaliter ſequatur
motum ſolis. Sed tunc p meridiem ſtatus adoleſcentie de=
ſignatur. Nam ſicut in meridie atqꝫ in media nocte magis
reſiſtitur in tempꝛiebus ymbribuſqꝫ ꝛ ventis · ceſſant enim
vt frequenter in temperies in meridie ꝛ media nocte· vt dic̄
phs in ꝓ bleu· Cuius etiam cauſam aſſignās dicens . Vnū
qd'qꝫ enim tunc magis acquieſcit cum vincit aut cum vīci
tur. Tempeſtates autem vincūt in media nocte ꝓpter abſen/
tiam ſolis ꝛ vincuntur in meridie propter preſentiam · &
hoc propter feruorem ſolis ꝛ ideo magis ceſſant ꝛ quieſcūt
in media nocte ꝛ in meridie. Sic etiam per omnem modum
omnes motus noſtri tempeſtuoſi ꝛ omnes intemperies coꝛ
dis noſtri maxime debent ipi homīes reſtringere ꝛ exting=
uere dū ſunt in meridie hꝰ vite·i·in ſtatu adoleſcentie· Sed

tunc ꝯueniēter ꝑ ſanguinē mors carnis deſcribitᷣ aut pc̄m
Nā ſicut ſanguis latitat ⁊ nō apparet in corpibꝫ mortuis .
vt dicit Iohes meſue medicīalium li.vi. Cuiꝰ etiā cauſa eſt
ꝙ tunc fortaſſis ipe ſanguis frigore coagulatus vertitᷣ ī ſub
ſtanciā carnis.vt viſus ē dicere Galienꝰ:aut quia totꝰ ſan/
guis cōtractus eſt ad ipm cor Cuiꝰ ſignū ē qꝛ ſm conſtā/
cium poſt mortē pectora intumeſcunt.⁊ hoc ꝓpter confluxū
totiꝰ ſanguis verſus cor. Sic reuera ꝑ omez modū:pc̄m la-
titat cōmiſſum nec apparet in cordibꝫ pctoꝝ mortuis:ſed et
ipa mors ꝓpria ab ipis ſuis pctoribꝫ ignoratᷣ nec ad memo
riam reducitᷣ vt ſciatur. Et tunc applicetᷣ ſic. Maxime itaqꝫ ī
ſtatu adoleſcentie mors nr̄a debet ꝑ ſui amaram memoriam
caput noſtri cordis aſcendē.ſed ipm peccatum noſtrū tunc
maxime debet mentē per contritiōis amaritudīem penetra
re B Auicenna li.ſuo de diluuijs. Cauſa diluuij triplex
eſt.aut enim aliqua ſtella occidit que dn̄abatur illi regioni
aut quia nubes graues ſunt.aut quia aer nimiū ſoporatus
tranquillus et quietus eſt. De prima diluuij ratione ſic ait
cōmentator in tercio methe. Conſtat quaſdam ſtellas nu-
bibus dominari que occidunt:mox nubes eam quā in ſe ha
bent humiditatem effundunt De ſecundo ſic ait philoſphꝰ
in tercio metheroꝝ. Nubes inquit valide agrauate humoꝝ
diluuium efficiunt ⁊ aquarum. De tercia ſic ait Albertus
in tractatu de impreſſionibus aeris. Timoroſe itaqꝫ ſunt ⁊
horrende ille nubes que tranquillo aere exiſtente conueni-
unt ⁊ concurrunt. Sed tunc ꝑ diluuium ſenſibile ⁊ corpo
rale.diluuium ſpirituale ſcꝫ mortis perpetue figuratur. Nā
ſicut proprium eſſe ſolet diluuij materialis vt accidat in va
ſtis ſolitudinibus in vallibuſqꝫ profundis. vt dicit Alkara.
quarto. Cuius etiam cauſam reddit Alkabitiꝰ in hūc mo/
dum. Solitudines inquit ſunt poroſe ideo ymbrem magis
attrahunt.in vallibus autem aer quietus eſt. quamobrem
in vallibus nubes citius cadunt. Sic etiam per omnē mo-
dum proprium eſſe ſolet diluuij ſempiterni ſupplicijqꝫ eter
ni.vt in ipis deſertis vaſtiſqꝫ cordibus accidat ⁊ vallotis vi
delicet gratia aridis ⁊ deſertis. Sed tunc conſequenter ꝑ ae
rem adoleſcentia deſignatur. Nam ſicut in aere plures fiunt
impreſſiones et tempeſtates atque pericula q̄m in aliquo
alio elemento. Vt dicit Auicebron libro fontis vite. Cu/
ius etiam rationem aſſignans dicit. Aer nanqꝫ ceteris ele-
mentis nimium eſt permixtus. Plenus enim eſt vapori-
bus terreis aqueis fumoſitatibꝫ.⁊ igneis caloribus. ⁊ ideo

plures in ſe concipit ⁊ generat tempeſtates. Sic reuera per omnem modum· in ipa adoleſcentia plura accidunt picľa· ac intempies ſeu tempeſtates q̃m alio aliquo ſtatu. Et tũc applicetur ſic. Tres enim itaqȝ ſunt cauſe que ipm diluuiũ efficiunt iehennale. ❡ Prima eſt: quia fortaſſis aliquis ſanctorum ſeu angelus qui per ſtellam predominãtem deſcribitur occidit ipi homini p peccatum per ſubtractionem cuſtodie penitus occultatus. ❡ Secunda eſt: aut enim peccata que per nubes intelligũtur· ſunt nimis aggrauata. ❡ Tercia eſt: quia ipa adoleſcentia vt aer mollis ⁊ labilis nimium q̃etatur· nec in virtuoſis motibus exercitatur· vt ſupra. C

Ariſtotiles in epiſtola ad alexandrũ de regimĩe principũ libro iiij. Valde confert ad vitam hominis prolongãdam· vt vno tempore euocentur ſenſus· per motus delectabiles ĩ nemoribus ac ingraminibꝯ ⁊ in pratis· ⁊ p iniectiões oculorum in res delectabiles ⁊ amenas. Cuius ratio talis eſt. Senſus noſtri nanqȝ hyamali quidem tempore in ipis cõcauitatibus corpm tanq̃ mortui in ſepulcris latitabant diutine ⁊ torpebant. Rerum ergo aſpectibus venuſtaꝝ virtutes corpales partis ſenſitiue de pfundis cauernulis latibľoqȝ ſenſuum euocantur ⁊ a fumoſis nebuloſiſqȝ concauitatibus corpm excitantur ⁊ ad actus ſuos denuo reſtaurant. Sed tunc p vernum tempus ipa adoleſcẽtia figurat̃. Nam ſicut in vere ſeu in verno tempe maxime ſunt ipis corpibꝯ cautele diete medicine adhibende ⁊ cuſtodie· vt ait. Conſtãcius li· de melancoľ· maxime enim tunc corpa languere contigit· Et ſicut tunc corpus diſpoſitum fuerit ſic p totum annum ſe habebit· Sic nimirum p omnem modum· ſtatui humane adoleſcentie omnis cautela eſt ⁊ cuſtodia adhibenda· quia qď in adoleſcentia molleuerit· iugiter impoſterũ pmanebit. Et tunc applicetur ſic. Summe itaqȝ valet ad vitã ppetuam acquirẽdam ⁊ ad vitam preſentem vſqȝ ad etatem debitam prolongandam· vt in ſtatu adoleſcentie. ſenſus hominis ad celeſtes amenitates ⁊ virtutes euocentur ⁊ in ſacris actibꝯ diuiniſqȝ laudibus exerceantur· vt ſupra D

Ariſto· in li· pbleu· Aer attingens aquã non humectat̃ attingens ignem non inflammat̃. Et ideo alpharabius in tractatu de mixtibilibꝯ ⁊ mixtis Si veſtem applicaueris aque nõ recipies niſi madidam humidãqȝ effectam· ſicqȝ ⁊ cetera corpora· aer aũt aque contiguus minime humectat̃· ſed nec ab igne inflammat̃ attingens aũt terram continuo infrigidat̃. Sed tunc p aerem adoleſcentia figuratur. Nam ſicut aer naturaliter ſemper appetit expurgari· quod patet ineffuſione

ymbris a ſubis tonitrui ⁊ fulmīs: roꝛis pruine· niuis ⁊ grā dinis·que quidem impreſſiones ſunt purgamenta aeris ele menti· vt aſſerit plato in tractatu de oꝛdine vniuerſi. Sic & ipa adoleſcentia maxime debet appetere expurga ⁊ immun dicia et puritate continenciaqꝫ ⁊ decentia ac in caſtitate iu/ giť ꝯſeruari ptꝫ ergo ⁊c̄ Et tūc appliceť ſic. Adoleſcētia itaqꝫ immixta aquis deliciarum conſtat ꝗa nunꝙ̄ humectabitur roꝛe celeſtium gratiarum· ſimiliter attingens ſeu appetens ignem carnalis ꝯcupiſcētie · nequaꝙ̄ inflāmabiť in ardore caritatis diuine·ſed adoleſcentia attingens terram humili= tatis: mox refrigeratur refrigerio perpetue voluptatis ſeu vi te preſentis honeſtatis E Notandum ꝙ dum bacul⁹ aque fluenti immititur·quaſi confractus in medio mox vi detur·Sed tunc ꝑ aqua fluentem adoleſcētia figuratur· Tū quia ſicut aqua fluens lapideſqꝫ rotundos ad edificandum inabiles indiſpoſitos et ineptos reddit·vt ait cōmentatoꝛ ſu per ȝ· methero· Sunt inquit lapides aquarum raptim fluen tium ſperici et rotundi· & hoc accidit ꝑ colliſionem quā in ſe inuicem lapides habent lapideſqꝫ & aqua. Sic per omnia ⁊ ipa adoleſcentia quantū de ſe eſt·opera habꝫ diſtoꝛta ⁊ ad celeſte edificium conſtruendū inabilia penitus ⁊ inepta· in diſpoſita ⁊ indigna. Tum quia ſicut in aqua fluante naues magis eleuantur quā in aqua ſtante. quia ſꝫm philoſophū libro ꝓbleumatum dicit qd̄ contigit ex raptu preter fluē= tis aque. Sic nimirum per omnem modū ipi homīes moꝛe nauium preter euntes in adoleſcentia magis in elatio nem atqꝫ tumoꝛem animi eleuantur. Sed tunc conſequenter per baculum ipam ſpem conuenit deſignari. Nam ſicut ipo ba= culo vtimur in aqua ad tranſnatandū in via ad ſuſtentan= dum ⁊ ad remouēdum beſtias ⁊ canes ſiue ad defendendū Sic ꝑ omnem modū vtimur ipa ſpe ad tranſnatādum aq̄s mundane miſerie ⁊ ad ſuſtentandum contra caſum impaci entie ⁊ ad defendendum nos contra inſidias fraudis dyabo lice & mundane Et tunc appliceť ſic. Spes itaqꝫ noſtra ſi in ipa adoleſcentia poſita fuerit confracta & vana apparebit . ¶ F Ptolomeus almageſti tercio. In die ſiquidem nō ap parent ſtelle niſi aliquis ſpeculum in aquā limpidam repo/ ſitum intuitus fuerit: aut in fonte ꝓfundo ſteterit: aut foꝛ= taſſis in aliquibus partibus aquilonaris regionis collat⁹ fuerit. Vnde etiam ait algazel in tractatu de foꝛma ſpeculi. Stelle inquit videri ī die tripliciter quidem poſſunt. Siquis enim ſpeculum in meridie limpido aque impoſuerit ⁊ intro ſpexerit diligenter videret quandam ſtellam preterire ipm

ſolem. Item ei qui in profundo fonte ſteterit ipē ſtelle velut
nocturno tempore apparebunt. In quibuſdam etiam parti-
bus aquilonis ſiquis conſtitutus fuerit talis ob tenebroſi-
tatem illius regionis ſtellas poterit intueri. Sed tunc p dié
adoleſcentia figuratur. Nam ſicut ſm philoſophum in ſe/
ptimo metheoꝝ dies eſt ſtatio ſolis ſeu mundani luminis
ſup terram. Sic per omnem modum et ipā adoleſcentia di
ci poteſt latio cuiuſdam naui ⁊ mundani luminis ſuper ter
ra noſtri cordis. Et tunc applicetur ſic. In ſtatu ergo adole
ſcentie nunquā aut vix apparere potuerit ſtelle celeſtis pul/
critudinis ⁊ gratie niſi ipē adoleſcens ſpeculum mundicie ⁊
puritatis inſpexerit et dilexerit & niſi in fonte ⁊ ſtatu pfun
diſſime caſtitatis ſteterit. & niſi fortaſſis in aliqua regione
collatus fuerit G Ariſtotiles in pbleu. In domibꝰ no
uis atqꝫ tabulatis acutius reſonant ipē voces. Sed per do/
mos nouas ⁊ tabulatas deſcribuntur adoleſcentes Nam ſi
cut ymber citius penetrat ⁊ pertranſit nouas domos q̄ ve/
teres. vt ait phs vt ſup̄. Sic etiam ymber celeſtis roris & gra
tie citius velociuſqꝫ penetrat corda deuote adoleſcētie. q̄m
in veritate malicie faciliuſqꝫ pertranſit mentes mundorum
adoleſcentium. q̄ in ſcelere vetuſtorum. Et tunc applicetur
ſic Voces itaqꝫ diuine laudis ac fidelis orationis acutius ſo
nāt in auribus conditoris dum fiunt in puris domibꝰ. id ē
cordibus nouis a ſcelere tabulatiſqꝫ virtute ipōrum adole/
ſcentuloꝝ q̄ in cordibus vetuſtis in ſcelere peccatoꝝ H
Ariſtotiles in libro problem. ad hoc itaqꝫ vt bellatores atqꝫ
pugillatores audaces efficiantur validiqꝫ ⁊ fortes: in mane
ipīs vinum damus. ad frigida loca ducimus; oculus eorū
claudimus. ſanguinem oſtendimus. Sed tunc per mane a-
doleſcētia figuratur. Nam ſicut proprium eſſe ſolet langui/
dorum ac infirmorum vt valde obdormiant ⁊ quieſcant in
mane circa ſolis ortum in tantum. vt etiam interdum mor/
tui eſſe videantur vt recitat Iohannicius yſagoge. Sic per
omnem modum proprium eſſe ſolet pctorum hominū vt ī
mane ſue adoleſcentie in pceptione celeſtis luminis obdor
miant ⁊ a bono opere penitus conquieſcant in tantum. vt
etiam interdum mortui in diuinis oculis videantur. Et tūc
applicetur ſic. Iſtis itaqꝫ qui imposterum pugnaturi ſunt
cum carne. cum vicio. cum Dyabolo. ⁊ cum mundo. in ma/
ne. id eſt in adoleſcētia vinum virtutum virtuoſorumqꝫ in
fundimus ipōs ad frigora loca. id eſt ad extinctionem inte/
ritūmqꝫ carnis dirigimꝰ oclos eoꝝ. id ē deſideria ad terrena
claudimus ipīſqꝫ ſanguinem. id eſt vindictam mortis eterne

vt timeant ante oculos eoꝝ oſtendimus ⁊ monſtramus. ⁊ hoc in mane id eſt in adoleſcentia fieri comprobatur.

¶ De adulatione ¶ Tytulus xvij. A

Solinus in ſpeculo naturalium. Natura ſyrenarum eſt cantu ſuo dulciſſimo ſomnū inducere ipis nautis: qui cum ſoporati ſunt loca incauta declinare negligunt. ⁊ ſic piculum naufragiumq; incurrūt. Sed tunc p ſirenas intelligūtur detractores. Nam ſicut ſirene facies habent blādas. vtpote virgineas. caudas aūt acutas ⁊ pungentes. vtpote piſcinas aut ſerpentinas. vt dicit Ambro. in exameron li. qrto. Sic p omnem modum detractores in faciem quidem delectabiliter leuiunt ⁊ blandiunt. finaliter aūt retro hominem acute ledunt pungunt et perimūt. Et tunc applicetur ſic. Cōſuetudo itaq; ⁊ natura adulatorū eſt ſuo colloquio dulciſſimo ⁊ affatu ipos audientes ad ſomnum delectationis ⁊ conſenſus ac ſecuritatis inducere. vt ſic eos min⁹ cautos in extremam ignorantiam atq; miſeriam valeant precipitare B Solinus in li. terum. Scorpio quidem blanditur in facie: ſ; in cauda pungit amariſſime ⁊ horrende. Sed tunc per ſcorpionem intelligimus detractores. Nam ſicut cōtra puncturam ſcorpionis nil obſtat efficatius q̄m ſcorpio tritus ⁊ cum oleo oliue poſitus ſup locum. vt dicit ambroſius in examerон li. vij. Sic p omnem modum nil valet cōtra venenum adulacōis q̄ ipe adulator oleo diſcretiōis agnitus ⁊ de cetero ſumma diligentia refutandus Et tunc applicetur ſic Adulator itaq; more ſcorpionis auſcultantem q̄dem et conſentientem dulcibus dimulcet verbis. in facieq; blanditur. ⁊ tandem retro in abſentia peſtifero mortiferoq; attactu contra honorem hominis cōprobat̄ C Amb̄ in exameron. Apis mel gerit in ore ſ; in cauda veneno pollet. Sic p omnem modum adulator quilibet in ore quidem melliflua gerit verba. ſ; in cauda ſiniſtre ⁊ praue intentiōis venenoſa continuat machinat̄q; maleficia D Yſidor⁹ in hiſtorijs naturalibus Comptum eſt q̄ lupus q̄diu homo habet ſibi amminiſtrare cibū ipm non ledit ſed applaudit. tandem vero cum cibus amminiſtrantis defecerit ipm q; deuorat ⁊ occidit. Sed tunc per lupum intelligitur adulator. Nam ſicut lupus fetet in anhelitu ſuo. vt ait ambro. vbi ſup̄ ſerpentes geſtat in aluo. vt ait phs li. x. animaliū ⁊ ſub viridibus ſalicibus latitat. vt eo facilius capram venari valeat. Sic reuera per omnem modum ipe adulator fetet. ſ; ⁊ fetere nobis debet propter corruptionem ſuorum ſubdolorum colloquiorum. ſerpentes in ſe geſtat. ⁊ hoc refertur

quantum ad inhabitationem in ſe omnium demoniorum & ſub viridibus verbis latitat vt obſeruetur ⁊ capiat· ſiqs verborum preferat ſententiam aliquorum. Et tunc appli cetur ſic. Adulator itaqꝫ more lupi q̃m diu vtilitatē aliquā ſe poſſe conſequi a bono homīe ⁊ fideli arbitratur ipm̄ non ledit·finaliter tamen ipm̄ faucibus execrabilis deo odibiliſ qꝫ detractionis deuorat perimit ⁊ occidit E Ariſto·x· animalium li· Serpens quidem habet mollem linguam ſed acutam venenoſam & triplicatam. Sed tunc per ſerpentē de ſcribitur ipē adulator·Nam ſicut ſerpentem naturaliter om ne animal abhominatur ⁊ fugit preter capram cyconeāqꝫ ⁊ ceruum teſtante Plinio in ſpeculo naturali dicente ⁊ Ca/ pra inq̃m naturaliter ſerpente affricari appetit cyconiaqꝫ ⁊ grus·cetera vero animalia minime. Sic reuera per omnem modū·adulatorē om̄es fugiunt preter ipos ⁊ fatuos mere= tetrices que ꝑ capras importantur. Et preter detractores q̄ ꝑ cyconias figurant̄·⁊ preter ſupbos qui ꝑ ceruos deſignā tur Adulator nanqꝫ omnibꝫ hominibus abhominabilis eſt ſolum aūt acceptabilis eſt ipis fatuis detractoribus ⁊ ſuper bis. Et tunc applicet̄ ſic. Adulator itaqꝫ mollē et blandam linguam habet nichilominꝰ tamen acutam quia occulte a/ mariſſime ledit et pungit venenoſam quia famam homīs inficit ⁊ infringit·triplicatā· qa ſeipm̄ ⁊ audientem ⁊ eum cui detrahit deprimit ⁊ occidit: quemadmodum in princi/ pio prelibatū eſt F Iohannicius yſagoge libro primo proprium eſt eorum qui dulcem habent anhelitum vt in ipſos ſerpentes inſiliant·& in aliquo prato nemoreqꝫ ⁊ orto obdormiunt. Cuius cauſam reddit dicens. Dulcedinem nā qꝫ flatus ipi ſerpentes naturaliter appetunt: ob q̃m cauſam tales homines ſerpentes inſiliunt. Per hoc datur intelligi · ꝙ in illos homines qui dulcem adulandi habent flatum ſerpentes infernales inſiliunt per inhabitationem damna/ bilem ⁊ nociuam G Ariſtotiles x·animalium libro. Serpentes quidem noſtris apparuere temporibus qui vir= gineas habebant facies et hi viſu ſuo plurimos occiderunt Sed tunc per tales ſerpentes intelliguntur detractores ſeu adulatores Et tunc applicetur ſic. Ipſi itaqꝫ adulatores q̃m/ uis in facie blandiant viſu cum ſue praue ⁊ callide intentio= nis hominem perimunt ⁊ occidunt H Solinus li·rerū Arpea habet faciem humanam naturaliter inſidiat̄ ⁊ inimi catur homini·voratrix hominis ipa ē Per q̄ dat̄ intelligi· ꝙ

ipe adulator in faciem quidem ſimilis·i·conſentiens eſſe ap petit ipſi homini audienti·ſ; in ſecreto inſidiatur vite ei9 pa/ riter ⁊ honori I Phus in pbleu· Quando rane rubee ī facie apparēt·eo anno peſtilentia futura fore dinoſcitur. Per qđ intelligitur·ꝙ dum adulatores in facie more rane rubee blandientes quādo ſimplicibus hominibꝫ ⁊ incautis ſe obi ciunt.mox dolum fraudulenter moliunt̄ peſtilencie.

De aduētu ſpiritusſancti Titulus xviij. A

P Ontinus li·de viciſſitudine naturali. Aduētū quidē venti quatuor hec precedere cōprobantur naturaliter. Primū eſt ſtellarum concurſus ⁊ commotio·ſecundū eſt aeris humectatio· tercium eſt aeris accenſio· quartū eſt maris valida ebullitio. Quorum effectuum principia atq; cauſe aſſignabuntur in preſentibus ſigillatim. De primo dicit phs in pbleu· Quaſdam in aerea fieri regione accenſiōes more ſtellaꝝ ſcintillantes ſplendoremq; ad inſtar ſtelle efflāmantes. Quarum quidem accenſionem concurſus aduētum nunciat pluuie atq; venti. Cuius ratio ē·quia teſtante philo·vbi ſupra. Omnis ventus prius ē ſupius in aeris re/ gione ꝙ̄ hic inferius circa nos. Nunc autē ſic eſt · ꝙ pdicte exalationes accenſe in aerea regione ventoꝝ ſuperius exiſtē tium tempe concurrere ⁊ contra ſe moueri p modum ſide rum eſtimantur · ventum itaq; ad venturum naturalibus quibuſdam indicijs concurſus huiuſmodi apparentium in dicat ⁊ demonſtrat·ita viꝫ ꝙ tales iam predicte accenſiones non ſtelle ſ; ſtellis ſimilime ſint·⁊ hoc quo ad primū B Secūdi vero effect9 cauſa eſt· q̇a ſm ꝙ in ꝫ metheroꝝ ait · phs. Ventus nil aliud eſt quā aeris impulſio atq; humectatio aucta in aeris regione. Tota enim cauſa ventoꝝ ac ym/ brium eſt ipa precedens hūectatio aeree regionis . Cumq; ita vētus cauſet ipa aeris humiditas·ſequit̄ neceſſario ꝙ na taliter aeris hūectatio precedit ipm ventū·⁊ hoc quo ad ſe/ cūdū C Tercij cauſa eſt q̇a calidū tria efficit in cunctis corporibꝫ: nā hꝫ attrahere augere ⁊ cūcta corpora ꝯmouere·vt ait cōmentator ſup·ꝫ·methe·aer ergo calefactus alium vicinū ſibi aerem attrahit q̄ attracto ipe aer in ſe augetur ⁊ valide cōmouet̄ calido viꝫ hoc augente. Cū ergo valde accē ſus fuerit ipe aer ventus cōtinuo conſequetur: precedit naturaliter ipos ventos accenſio aeris·⁊ hoc quo ad tercium D Quarta vero cauſa eſt: quia iuxta ſententiam oīm phoꝝ ventoꝝ cauſa precipua videtur conſiſtere in violenta expreſſione aeris concluſi intra concaua viſceraq; marina: eo viꝫ modo in quantum aerem in ſe concluſum: ipe vnde

marine violenter imprimant et expirāt. Ex qua quidem ex'
preſſione ſuper ebullire ⁊ concitari cernitur totum mare.
Mare ergo ſuper ebullit naturaliter quidem pri⁹ antequā
adueniat ipē ventus·ebullitio ergo maris p̄cedit naturalitē
ipm ventū·⁊ hoc q̄ ad quartū. Sed tunc p aduentum venti
aduentus ſpiritusſancti deſignatur. Nam ſicut aduentū vē/
ti tria precedere comprobrobantur· vt ait plini⁹ in ſpeculo
naturali·quorum primū eſt infirmoꝝ cōfortatio·ſcd'm dor
mientium excitatio· tercium galloꝝ vociferatio ſeu canū
collatratio. De primo ſic ait ypocras inprenoſticis. Cōfor/
tantur autem languidi vento ſupueniente frigore conſtrin
gente. De ſcd'o ſic ait pħs in ꝓbleu· Aſſueta ſunt corpora a
natura inſtantibꝫ ipis ventis confortari. De tercio ſic ait ſo/
linus libro rerum proprium itaq̄ʒ eſſe nō ambigimus ipis
canibus atq̄ʒ gallis moueri a celeſti conſtellatiōe maxīeq̄ʒ
a vento·ſuo enim vomitu ventum ꝓnūciat euēturū. Sic re
uera p oēʒ mod' aduēt⁹ ſpūſſcti hec tria in nobis neceſſario
debere precedere cōprobanī videlicet mētis languentis nr̄e
cōfortatio·ecce primū· cordis in ſcelere ſoporati miſtica ex=
citatio·ecce ſcd'm ſanctoꝝ viroꝝ valida vociferatio·ecce tē/
cium·et tunc applicet̄ ſic. Aduentū itaq̄ʒ ſpiritusſancti qua=
tuor hec conſequentia miſtice precedere comprobātur· viʒ
celeſtium ſiderarūq̄ʒ virtutum intra mētē homīs cōcurſus
ſeu frequētatio·cordis humani rore celeſtis humectatio· in
dei amore inflammatio in cordis ſui contritione ⁊ penitētia
ebullitio ¶ De aduentu iudicis

¶ Titulus xix· A

Tharentinus li·de effectibꝫ in nāa. Adueniente igni corporali hi ꝯtingunt effectus· nam lingua q̄ vicia fuerint naturaliter incuruant̄ terra ſcinditur· ⁊ q̄/
dam vapor ſeu fumus exalare aſpicitur. Sed tunc p aduen
tum ignis aduentus iudicis figuratur. Nam ſicut aduentū
ignis corporalis naturaliter fugiunt ⁊ abhorrent ſerpentes
maxime vero aues·teſtante yſidero in hiſtorijs naturalibus·
qui ait· ꝙ ſerpentibus atq̄ʒ auibus ignis naturaliter aduer/
ſatur. Sic nimirū p omnem modum·aduentum iudicis ti/
ment maxime ⁊ abhorrent ſerpentes infernales· Et tunc ap
licetur ſic Aduenīete ergo diſtricto iudice tria hec ꝯtingēt
Nam corda humana more lignoꝝ arida inclinant̄ ⁊ perpe/
tuo incuruant̄·auari ſeu t̄reni q̄ p terrā intelligunt̄· hoīes
ſcinduntur tunc·⁊ a ſanctoꝝ numero eternaliter ſepantur
ſancti autē viri more vaporis ⁊ fumi ad gaudia celeſtia ele/
uantur.

¶ De aduentu dyaboli Titulus xx. A

s Olinus li. rerum. Cunq; aues diuerſe aduenerint ⁊ maxime volucres in aliquã regionem: eo anno peſtilencie neceſſeq; varie accidunt ⁊ diuerſe. Cuius cauſa eſt. quia aues huiuſmodi ex longinqua parte ſiue diſtantia ſentiunt infectionem ⁊ corruptionem alicuius regionis. naturali enim inſtinctu ſentiunt q; in ea terra que corrupta fuerit multa cadauera ſunt ꝓpter cadauera ergo volucres ⁊ aquile terras corruptas petunt. Per que datur intelligi. q; dum maligni ſpiritus quos per aues intelligim9 alicuius cordis viſitauerint regionẽ: mox mentis & corpis ſtragem peſtilenciamq; perpetuam indicant euenire.

¶ De aduentu xp̄i Tytulus xxi. A

a Lbertus cõmentator ſup 3. methe. Adueniente ſole ſup aquã cõtinuo nebula eleuat̃. quemadmodum conſpicimus in mane oriente ſole fumigant ip̄e aq̄. Sed tunc p ſolem intelligitur ip̄e xp̄s. Nam ſicut ſol habet attrahere omnia que qualicunq; virtute trahi poſſunt ſurſum. iuxta illud qd̕ ait ph̄s in 3. methe. Sol inquit eſt principium omnis in ſurſum lationis. Omnia enim que ſurſum aſcendunt ideo aſcendunt: quia alleuiata aut inflãmata ſũt Alleuiatio aũt omnis atq; calor a ſole deriuatur. quapropt̃ ſol eſt principium omnis lationis in ſurſum. ⁊ p conſequẽs ip̄e ſol h3 attrahere omnia que qualicũq; ſurſum trahi poſſunt virtute. Sic nimirum p omnem modum. ip̄e xp̄us ſua immenſa gratia et virtute attrahit ad ſe cuncta corda hoĩm que qualicunq; virtute aſcẽdere ad celeſtia ſurſum poſſunt Sed tunc conſequenter p aquã intelligimus cor humanũ ſiue mundanum. Nam ſicut aqua facilime deſiccatur ⁊ corrumpitur in calido. difficilime aũt in frigido. vt oſtẽdit ph̄s in ꝓbleu. Sic nimirum p omnẽ modũ cor humanum in calido voluptatis et concupiſcentie velociſſime corrumpit̃. ⁊ in celeſti gratia deſiccatur. in frigido aũt caſtitatis ⁊ mũdicie a corruptione mortis ꝑpetue eternaliter conſeruatur. Et tunc applicetur ſic. Aduenıẽte igitur xp̄o ſole iuſticie in mẽtem homĩs. tunc mox nebula extollitur amoris ⁊ iubilationis eterne B Ph̄us in libro ꝓbleu. Cunq; aliquis in ꝓfunda ſolitudinis venerit: mox omnis garritus auium obticet & penitus non garriunt ip̄e aues. Sic nimirum p omẽ modum dum xp̄us ſuo felociſſimo aduentu interiora penetrauerit mentis humane neceſſe ſumme eſt mox omẽm mũdane inquietudinis ⁊ leticie ſtrepitum et garritũ euaneſcẽ

in hac vita C Phus in libro animalium vi· In ortu igi
tur ⁊ in aduētu ſolis luminiſq; ſolaris: cuncta animalia ve/
nenoſa de cauernis egreſſa viſum ſuum clarificant ⁊ emun
dant in ſolis lumine ⁊ ſplendore· ⁊ ideo ambro· in examerō
libro viij· dicit. Serpentes inqt mane in ſolis ortu capita ſua
erigunt ad ſplendorem ad hoc vt viſum ſuum clarificent et
deſiccant. Sed tunc per aduentum ſolis materialis aduent9
xpi deſignatur. Nam ſicut aduētus ſolis materialis terre fe
cunditatem efficit· in nube pluuiam gignit· in aurora yridem
q3 deſignat: ℥ in aere ſerenitatem efficit vt recitat Auicebrō
li· fontis vite. Sed nimirū p omnem modū aduentus criſti
fecunditatem in mentem efficit vite perpetue· pluuiam gig=
nit celeſtis gratie auroram yridemq; deſcribit ꝓtectionis di
uine· ſerenitatem quoq; inducit trāquillitatis eterne. Et tūc
applicetur ſic. In aduentu itaq; criſti in mentem mox cūcte
virtutes de cauernis ſuis egreſſe clarificari ⁊ mundari debēt
in celeſti lumiñe ⁊ ſplendore D Phus in li· ꝓbleu· Ad=
ueniente aūt zephiro omnia que ſunt corpora minora ſolito
eſtimantur· Sed tunc p zephirū celeſtis gratia deſignatur·
Nam ſicut flante zephiro canes nullatenus venari poſſunt
ait enim phs· nullam dandam fore operam venationib9 dū
ventus perflauerit zepherinus. Sed reuera p om̄em modū·
flante celeſti gratia ipē canes infernales nullum hominem
venationis ſue laqueo potuerint irreticere Et tunc applicet̄
ſic. Adueniente itaq; celeſti dono ⁊ gratia cuncta corporalia
tranſitoria ⁊ mundana vt parua atq; minima reſpectu cele
ſtium eſtimantur· pro criſto cuncta penitus refutātur Ga
lienus libro ſecretoꝝ primo Ante aduentum mortis corpo
ralis ipi ſenſus penitus corrumpuntur· ⁊ ideo ait Hugo in
dydaſcoli· li· iiij· In morte etenim oculus obtegitur: lingua
ſcinditur· tactus perditur· auditus intercipitur: olfactus pe
nitus annichilatur· Sed tunc per mortem corporalem mors
ſpiritualis ſeu mors anime deſignatur Nam ſicut mors cor
poralis adducitur admiſſione febris intra nimia ipius inte/
riora vite· teſtante Auicenna libro vi· qui ait ꝙ q̄m diu lan/
guior exteriora occupauerit corporum nequaq̄m moritur
ipe homo: ſed dum interiora vite ipe languor penetrauerit
moritur ipe homo: nullo valore medicamineq; obſtante·
Cuius cauſam ponit philaretus in tractatu de iudiciis fe=
brium· tutius eſt inquit pati exterius q̄m interius. Sic per
om̄em modum mors ſpiritualis inducitur per admiſſiōem
pcti intra itima ꝯſenſus noſtri E Phus i· 3· metheororum

Nubes quidem magna et ſpiſſa nunquã aduenit niſi cũ turbine aut cũ vento ⁊ cum vmbra. Et ideo ait phs vbi ſupra Tempore ergo tempeſtatum ventus validus atq3 turbo aduentus alicuius nubis precedere comprobatur. Cuius quidem effectus triplex a phis ratio aſſignat. Ait enim alpharabius in tractatu de mixtibili et de mixtis· q nubes grandis multum habet in ſe aerem incluſum? qui quidẽ aer violent expellitur ⁊ inuenti ſpeciem tranſmutatur. Aliam autẽ cauſam viſus eſt dicere auicenna lib· ſuo de diluuijs vbi ait · q adueniente nube grandi aer cõprimitur ⁊ artatur. Coartatus aũt ⁊ compreſſus ipe aer inuenti ſubſtantiam vertitur ⁊ mutatur: eo q ſm philoſop· in 3· methe· ventus non ſit aliud niſi aer valide concitatus. Aliã aũt cauſa3 ponit cõmentator ſuper· 3· methe· qui ait nubem frigidam valde fore· a frigore aũt aer impellitur vnuſquiſq3· adueniente ergo nubi grandi et tempeſtuoſa precedere oſtenditur ventus quodam Sed tunc p nubem intelligitur ipe xps. Nam ſicut motus nubis ſequitur motum venti· vt dicit phs in· 3· methe· Sic per omnem modum motus ſiue aduẽtus xpi in cor noſtrũ conſequitur ad modum venti id eſt deuocõis deſiderij quoq3 noſtri Et tunc applicetur ſic. Nunquã itaq3 xpus menti humane aduenit abſq3 vento celeſtis refrigerij et abſq3 vmbra protectionis auxilijq3 diuini. Ecẽ per om̃em modũ vt in principio tactum eſt F Ambro· in exameron li· viij· Leo ergo ⁊ vrſus hominibus tranſeuntibus p viam adueniunt ⁊ accurrunt ſaliendo pedibus quoq3 ludendo · ⁊ ideo ait yſido· in hiſtorijs naturalibus. Vrſus itaq3 dum homĩe3 aggreditur primo ſecum colluctari videtur. Item ſolin9 literum. Leo ergo ſaltat et ludit pedibus capta preda. Sed tunc per leonem ⁊ vrſum quid aptius q̃m ipi demones figurantur. Nam ſicut leo moriens valde plorat ⁊ febrẽ ſibi conatam perpetuãq3 habet· vt refert philoſoſphus in quindecimo aĩalium libro· Vrſus etiã naturaliter ſitit ſanguĩem ⁊ vorat formicas· vt teſtatur Ambro· in exameron libro vij· Sic reuera principes infernales vi3 demones vlulabũt eternaliter ⁊ plorabunt· febremq3 ſupplicij perpetui ſuſtinebũt tanq̃3 leo· nam more vrſi iugiter ſanguinem martirũ ſicierũt ⁊ nos crudeliſſime vtpote formicas deuorarunt. Et tunc applicetur ſic· Sic demones humani generis inimici menti humane p conſenſum aduenient ludendo vtiq3 et hominibus deceptorie blandient vt ſup G Archita tharentinus li· de effectibus ⁊ euentib9 in natura. Aduentus quidem ſolis in mane terram nocte infrigidatam reperat et illuminat ·

inflammat. aduētus aūt ſolis in meridie terram fertilem ef ficit et fecundat· aduentus autē ſiquidem ſolis in occidente auroram gignit· Aduētus autem ſolis in aquilone cūctas intemperies ac tempeſtates turbines ⁊ ventos facit· Sed tūc per aduentum ſolis in orientem aduentus xp̄i in carnem fi/ guratur. Nam ſicut aduentus ſolis in orientem diuerſis vo cibus animalium nunciatur· vt patet in gallorum cantu in auium ſilueſtrim ſtrepitu ⁊ garritu· teſtāte Ambro· in ex ameron: qui ait. Nunciatur autem dies in locis ſolitarijs ⁊ deſertis vario auium ſtrepitu ⁊ garritu. Sic per omnē mo dum aduentus xp̄i in carnem diuerſis ꝓphetarum vocibꝰ prenunciatus quidem fuerat· longe antequā inſtaret hora natiuitatis beate. Sed tunc conſequenter per aduentum ſol in meridie aduentus xp̄i in mentem deſignatur. Nam ſicut ſol in meridie multos de terra vapores eleuat ⁊ humores· te ſtante philoſopho in ij· methe· qui ait· ꝙ vapores magis ele uantur cum terra aperitur ⁊ ſcinditur. Nunc aūt ſic eſt ꝙ terra in meridie maxime aperitur· q̄mobrem in aduentu ſo lis in meridiem vapores maxime eleuantur. Sic nimirū per omnem modum aduentus criſti in mentem multos in va/ pores elicit ⁊ in ſurſum ducit orationis ſalutifere deuotio= niſqꝫ eterne Sed tunc ꝑ aduentum ſolis in occidentem con ſequenter aduentus criſti in morte deſignatur. Nam ſic ad/ uentus ſolis in occidentem nubes leues attrahit graues ve/ ro repellit· teſtante philoſopho in libro ꝓbleu· qui ait· Exi ſtēte ſole in occidente nubes tenues atqꝫ leues ferūtur illuc nubes autem graues ab occidentibꝰ talibus partibus repel luntur. Sic reuera adueniens criſtus in mortem: homīes le/ ues a peccato ſibi miſericorditer attrahit· graues aūt in pec cato abicit ⁊ repellit. Sed tunc conſequenter per aduētum ſolis in aquilonem aduētus xp̄i in iudicium figuratur. Nā ſicut aduentus ſolis in aquilonem mare intumeſcere valde facit· ſicut ait commentator in· 3· metheorꝝ. Aſſcribimus aūt fluxum ⁊ refluxum maris ipſi lune. Qd autem mare intu meſcit hoc ideo accidit: quia virtus ſolis ſuper ebullire facit ip̄m mare: eo modo quo infra patet· ergo ꝙ aduentum ſolis iheſu criſti in aquilonem hoc eſt in iudicium cunctas intē= peries ⁊ tempeſtates generabit horroris ⁊ timoris ⁊ ruī/ nam ſuſcitabit maledictionis ⁊ penalitatis eterne. Et tunc applicetur ſic. Aduentus itaqꝫ criſti in carnem mundauit reparauit ⁊ illuminauit Pcē vt ſupra H Ariſtotiles in li· ꝓbleu· In aduentu noſtri ſubē montes mox cūcte ceſſant

intemperies atq; venti. Cuius cauſa eſt: quia vt in aqua cer nimus ſic ⁊ in aere fieri eſtimamus. Nunc aũt ſic eſt. ꝙ aq̃ impingentes in lapidem intra ſe poſitum ſeu in inſulã aut in montem velocitatem amittunt neceſſario ſui fluxus. hoc aũt accidit ex corpe interiecto. Cuius ſignũ eſt quia talia corpora interpoſita fluxum ⁊ motum aquaꝝ a qualit faciunt circularẽ. Sic p om̃em modum fieri in aere eſtimamus. Nam ventus cum nil aliud ſit ꝙ aeris concitatio. ſequitur neceſſario vt venti impingentes ſeu aer in obuios ſibi montes a ſuo motu ⁊ incurſu aliqualiter reſtringũtur. Per hoc aũt datur intlligi ꝙ in aduentu noſtri p piam mentis deuotionem ad montem qui dicitur eſſe xp̃s. mox ceſſant om̃es intemperies atq; venti tribulationis miſerieq; huius vite.

I Galienus in libro 3. ſecretoꝝ. Aduentus ſanguinis vſus capitis regionem ſompnia varia accidũt ⁊ ſopores Caput nanq; aggrauatum vergit ad ſoporem Sed tunc p ſanguinem intelligim⁹ peccatum. Nam ſicut ſanguis ſuo incurſu ⁊ egreſſu efficit ip̃am mortem. teſtante Auicenna qui ait ꝙ mors corporalis dupliciter in humanis accidit corporibus: videlicet in fluxu & receſſu ſanguinis a corde. vt pꝫ in valide vulneratis. & in confluxu ſanguinis intra cor. Inquantũ ip̃m cor nimis in fluxu ſanguinis ſuffocatur. vt pꝫ in quibuſdam mortuis Sic per omnem modum ip̃m peccatum lapſum in animam mortem efficit ſempiternam Sed tũc cõſequenter per caput ip̃a ratio figuratur aut conſenſus Nã ſicut caput tranſeunt omnes vene. teſtante Iohannicio q̃ ait Omnes quidem vene & arterie a corde incipiunt ⁊ in extremitatibus terminantur omnes vero tranſeũt p ip̃m caput Sic reuera ip̃am rationem hominis ⁊ conſenſum penetrãt tranſeuntq; om̃es vene ⁊ vie aut mortis aut vite ſempitẽne. Et tunc applicetur ſic. Aduentus ergo peccati ſupra racõeꝫ hominis et conſenſum. mox ſopor irruit et ſomnus ingruit ſempiternus.

De affluentia mundana.

Titulus xxij. A

Plinius in ſpeculo naturali. Tigris eſt aĩal velociſſimum. ꝙ nimia etiam ſui velocitate nulla arte capi poteſt. Prudentes autem venatores ſpecula animali in via proiciunt. vt in ip̃is ſpeculis delectatim moram faciat ⁊ ſic ab inſequentib⁹ ſe venatoribus capiatur. Sed tunc per tigrim deſcribit ip̃e homo. Nam ſicut tigris ad valles ẽ velociſſimum ad montes vero tardum. vt recitat ph̃s vbi ſupra Sic reuera ip̃e homo quantum de ſe eſt. ad valles mũdane vanitatis ⁊ miſerie penalitatiſq; eterne eſt velox atq; ꝓnus

ad montes vero eterne felicitat⁹ tardiſſimus. Et ſic̄ tigris in curſu ſuo magnos facit ſaltus· vt dicit̄ libro rerū. Sic nimi= rum ꝑ omnia· homo in curſu huius mundi vel vite multos ſaltus fac^t ſupbie ꝛ tumoris. Sed tunc ꝑ ſpeculū mundana affluentia deſignat̄. Nam ſic̄ ſpeculum aq̄ immerſum ⁊ lu̅ie ſolis oppoſitū in ſe videt̄ ꝛ apparere facit· verūtamen ſtellas nulla q̄muis ſtella eſſe appareat· vt refert algazel tractatu de forma ſpeculi. Sic per omnem modum mundana affluentia aquis voluptatum atq3 deliciarū immerſa: ⁊ ſub venuſtate mundani luminis cecis mentib⁹ oſtentata facit in ſe vtpote ſummā beatitudie3 apparere· veruntamen felicitas vera non eſt: ſed ficticiū ꝛ deluſio eſt. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ venatores ſagaces qui nochū ⁊ eurum ꝛ zephirū obſeruant: qui ſunt venti dulces ꝛ humidi· vt dicit̄ in li. ꝓbleu. In his inq̄t vent⁹ venatio facienda eſt. Sic ꝑ locū a ſimili. Demones inſidiari volentes: obſeruant tpa ſeu horā voluptuoſam ſeu lubricā· vt eo facili⁹ ſue ſuggeſtōnis intentū valeant adipiſci. Et tūc applicetur ſic. Venatores ergo animarū· videlic3 demones vt eo facilius hoīe3 irretiant: affluentiā ſibi mundanā in curſu huius vite offerunt ⁊ ꝓpinant B Egidius ſup de ſenſu et ſenſato. Cū quis tenebras ingredit̄ mox aliqualiter exce= catur viſus q3 quodāmodo obfuſcatur· q̄muis tn̄ in tenebr⁹ videatur. Si aūt aliquis in loco obſcuro morā fecerit ꝯpetent̄ omnia q̄ voluerit conſpicit. Et tūc per tenebram mundana affluentia deſignat̄. Nam ſic̄ naturaliter frigida humida ⁊ fetida· vt recitat Philaretus de iudiciis febriū· ſic̄ affluentia mundana: frigida quide3 eſt q̄ntum ad feruorē ꝛ deſiderium eternorū· humida q̄ntum ad lubricitate3 peccatorum: fetida q̄ntum ad deteſtationem dei omniumq3 ſanctorū. Et tunc applicet̄ ſic. Cūq3 ergo quis felicitatē amplectit̄ affluentiāq3 mundanam: mox mentis ⁊ corporis cecitatē ꝯſequitur ſem piterna3 C Auicebron li· fontis vite. Eſt aūt ipſa aqua omnis tempeſtatis ꝛ temperieiq3 origo principiū atq3 cauſa Conſtat em̄: q̄a ros pluuia: grādo pruina: nix vent⁹: turbo tonitruūq3: ⁊ fulmen aſub. galaxia: cometa: eyrich: terremo tus: ceterecq3 elementorū impſſiones: bubat⁹: coree ⁊ ꝯſimilia ex aquoſis vaporib⁹ gn̄antur. Et ideo ait Plato ī phedrone· Aqua inquit pugnā infert omnib⁹ elementis. Sed tunc per aquā mundana affluētia deſignat̄. Nam ſic̄ aqua eſt cauſa omnis corruptionis ꝛ putrefactionis· vt dicit auctor veteris lilij. Sic inq3 corpora ſicca: humida q̄dem ſunt diuturniora: permanentiora· humida etenim multe corruptioni ſubiacent Sic reuera ꝑ omnia ipſa mūdana affluentia cauſa eſt om̄is

putrefactionis corruptioniſq; ſpiritualis. Et tūc applicetur ſic. Mundana ergo affluentia omnis intemperiei ſpiritualis ac corporalis atq; ꝑpetue tempeſtatis: origo eſt pn̄cipium et cauſa D Alkabici⁹ in theorica planetarū. Hec nat̄a eſſe dinoſcit̄ corpalis ſeu ignei luminis ⁊ celeſtis: q̄d lumen ignis non apparet ad preſentiā ſolar⁹ luminis. Sed tūc per lumen ignis: lumen celeſtis gratie deſignat̄. Nam ſicut lumen ignis luc; die ac nocte: ſic lumen diīne gratie lucet ipſi aīe et̄naliter ſine fine tam in nocte pn̄tis vite et miſerie: q̄; in die felicitat⁹ eterne. Sed tunc ꝯuenienter ꝑ lumen ſolare: lumē mundane affluentie deſignat̄. Nam ſic̄ lumen ſolare lucet in die et non in nocte: ⁊ hoc q̄ ad nos lucet· ſed tn̄ accendit et deſiccat: vt patet diligēter intuenti. Sic ꝑ omnē; modū lumen mūdane affluentie in die q̄dem lucet pn̄tis vite: ſed nō in nocte tribulationis ſeu mortis aut vite future· ⁊ licet lucere videat̄ corporaliter: nihilomin⁹ accēdit hoīem in ardore praue ꝯcupiſcīe et deſiccat in hūore celeſtis gratie. Et tūc applicet̄ ſic. Hec g° nat̄a eſſe dinoſcit̄ luīs celeſtis gr̄e: et lūis mundane afluētie q̄d nequaq̄m apparet lumen celeſtis gratie: ad appreſentiam luīs felicitatis affluentieq; mūdane· E Cōment· auerois ſuꝑ de celo ⁊ mundo. Celū nullius eſt coloris: nec tangi nec videri poteſt. Color nanq; qui videt̄ ineſſe ipſi celo· non ipſi⁹ celi eſt: ſed medij. S; tūc ꝑ celum: cor iuſti hominis deſignat̄· Nam ſicut ſ͡m Calcidium. Cor ſancti hoīs: ſedes eſt ſumme et altiſſime trinitatis. Sed tunc ꝑ colorem mundana affluencia deſignat̄. Nam ſic̄ ſ͡m Phum· ij· de anima. Omne q̄d videt̄ naturaliter vel corporaliter: aut eſt color: aut eſt habens hūc Sic reuera omne q̄d corporalibus oculis appetit̄: nihil aliud eſt q̄; ipſa affluentia: aut ip̄a habens hanc. Et tūc applicetur ſic. Cor ergo humanū nullo ſplendore debet mūdane affluentie colorari· ſed nec allici ꝑ illicitum deſideriū: neq; tangi ꝑ ꝯſenſum F Alpharabi⁹ tractatu de ꝓmixtiōib⁹ elemētorum. In mari occeano: nunq̄; cernit̄ nix. Cui⁹ ratio eſt· q̄a vapor quidem humidus aſcēdens e mari: liq̄facit niuem ab aere deſcendentem vt ait Auicenna libro· iiij· de diluuijs· In mari occeano nō cadit nix: ſed pluuia loco ei⁹ eſt. Sed tūc ꝑ niuem mun⁹ celeſtis gr̄e figurat̄. Cunq; ſic̄ nix ſ͡m Aꝛ͡lem in li. ꝓbleu. Diſpoſitiō; effigiē habet ſtelle vel cadens loquē do vulgarit̄: ſic mun⁹ celeſtis gr̄e in ſe habet formā felicitatis eterne. Tum q̄a ſic̄ nix non liq̄ſcit ī altis montibus· eo ꝗ ibi aer ſubtilis et frigid⁹ ſit vt dicit Albert⁹ in li· de nat̄a locorū Sic per oēm modū mun⁹ celicū nō fruſtrabit̄: nᶜ marceſcit in hominib⁹ more montium excellentib⁹ ceteros ſanctitate·

Sed tunc ꝯuenienter ꝑ mare occeanum:mundi hui⁹ afflu=
entia deſignatur. Tum q̇a ſicut mare occeanum:null⁹ hoīm
poteſt abſq̄ naufragio ꝑtranſire·vt dic^t Plinius in ſpeculo
natalium. C⁹ cauſa3 aſſignās Auicebrō li·vite fontis ait. In
mari occeano gurgites validi ſunt:quāobre3 ibi multa nau/
fragia accidunt. Sic nimirū per omne3 modū nullus hoīm
pertrāſire poterit ſtatū mundane affluentie abſq̄ naufragio
atq̄ periculo mort⁹ eterne. Tum q̇a ſ̄m pħum in·x·aīalium
libro. In mari occeano latitant monſtra belueq̄ marine. C⁹
cauſa3 ſignat in hunc modū. Mare inquit occeanū petroſū
eſt·in petroſo aūt mari monſtra ſunt:eo ꝙ intra petras lati=
bula multa ſint. Sic reuera per omnem modum:in felicitate
affluētiaq̄ mundana:latitant monſtra peccatoꝝ ac belue id
eſt turme oīm demonioꝝ. Et tunc applicet̄ ſic. In ſtatu ergo
ꝓſperitatis affluentieq̄ mundane:nequāq̄ cernitur munus
celeſtis gratie:neq̄ donum ꝯſolatōnis eterne G Iſidor⁹
in hiſtorijs natalib. Serpens tranſiens fontem aut aquam:
primo euomit & emittit venenū. Cui⁹ cā ſtat ī hoc·q̇a ipm
venenum eſt frigidū in·x·gradu· vt ait Conſtantin⁹: ſed &
ipſa aqua frigida eſt·teſtante pħo & dicente. Aqua magis
eſt frigida q̄ humida. Serpens ergo frigiditatem ſui veneni
emittit:vt frigus aque ferre poſſit. Sed tunc ꝑ ſerpentem in=
telligit̄ ipe homo. Nam ſic̄ ſerpens ſ̄m Ambro·in exameron
naturaliter delectat̄ in ſibilo viridis folij·& ſ̄m Solinū in li·
rerum·in dulcedine lactis caprini:ſic ꝛ ipſe homo·ſed infeli=
citer delectatur in apparente:ſed fallente ſuauitate virentis
voluptatis. Et in falſa dulcedine lactee ſeu capree viliſſime
fetoſitatis. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ venenum mundi affluētia
deſignatur. Nam ſic̄ venenum in ignē miſſum:tumeſcere &
aſcendere ipſum facit·vt ait Euax li·de virtutib & effectib
nature. Sic ipſa mundana affluentia atq̄ felicitas hui⁹ vite
ignem adauget penalitatis ſempiterne. Et tūc applicetur ſic
Homo itaq̄ inſiliens fontem dulcedinis diuine ſeu aquam
penitentie vere ꝛ perfecte. Primum debet ſerpentis moꝛe ex ſe
emittē venenū:id eſt venenoſū deſideriū felicitatis affluentie
q̄ mundane H Tibulius de morib ſancte vite. Lapis
cadens in aquā ſtrepitum efficit:ſpumā gignit:& circulum
deſcribit. Sed tunc ꝑ lapidem intelligit̄ ipſe homo. Nam ſic̄
omnis lapis ex luto generat̄: & in lutum reſoluit̄·vt oſtēdit
Auicēna libro ſuoꝝ mineralium. Sic ꝛ oīs homo ex luto
et cinere fact⁹ eſt:ꝛ in lutū finaliter reſoluend⁹ eſt. Sed tūc
per aqua3:preſentis ſeculi affluentia figurat̄. Nam ſic̄ aqua
ſtans immobilis atq̄ fixa:mox corrumpit̄ ꝛ putreſc^t. Iuxta

illud Ouidij. Et putreſiunt immoueantur aque. Sic et ipſa huiꝰ mundi affluētia immobiliter ꝛ fixa adherens homini. mox in corde putreſcens corruptioni ſupplicij ſempitēni. Et tunc applicet̄ ſic. Homo ergo itaqꝫ in affluentiā trāſitoriā incidens et mundanā: ſtrepitū ſibi gn̄at mūdane inq̄etudinis et vanitatis. Spumā carnalez ꝛ illicite voluptatis: et circulū eterne penalitatis. Conſtantiꝰ libro de melācolia dicit. Apoplexia feriens hoīem: tres in ipſo relinq̄t effectꝰ. Nam hoīem percuſſum mutū reddit: pallidum efficit: et ſeminecē relinq̄t. Per apoplexiam aūt mundana affluentia deſignat̄. Nam ſic ſm̄ Auicennā li. viij. medicinalium. Apoplexia maxīe ferit in ſomnis: in balneo: ꝛ in menſa. Cuiꝰ cauſa eſt. qa tunc imbecillior natura eſt. Sic p omnez m odū mundana affluētia ſua plaga peſtifera maxime ferit aīam in ſomno cecitatis: in balneo voluptatis: ꝛ in menſa guloſitatis. Et tūc applicet̄ ſic. Affluentia itaqꝫ mūdana cor humanū ſua dānabili peſte feriens: tres in hoc tp̄e mortiferos relinquit effectꝰ. Namqꝫ ip̄m cor mutum facit in laude diuina: pallidum id eſt aptū et ydoneum ad eterna ſupplicia: et ſeminecē qn̄tum ad bona opera facienda.

I Iohannes meſue in prima practica. Valet autem et confert ſummo opere ſanitati: vt nocturno tp̄e vigiletur. paululū os teneatur apertū: ꝛ corpus maneat veſtibꝫ bene tectū. Vigilia etenī ſuperflua ſiccat: ꝛ oris apertio vapores malos de interioribꝫ pectoris expirat. ſed tectura veſtium cibū bene digerit ꝛ inflāmat. Sed tūc per noctē: p̄ntis ſeculi affluētia deſignat̄. Nam ſic nox naīaliter frigus inducit et ſomnum. Iuxta illud Platonis in phedrone. Nox inq̄t plus ſomnolenta eſt frigida ꝛ quieta. Sic etiā ipſa preſentis ſeculi affluentia: frigꝰ inducit caritatis diuine: ꝛ ſomnū perpetue cecitatis. Et tunc applicet̄ ſic. In nocte igitur mundane affluentie ſiue in corp̄e: neceſſe eſt aſſidua vigilia: oris freq̄ns confeſſio et laudatio: atqꝫ virtutū decoratio ꝛ obumbratio.

K Amb̄ in exameron li. vj. Tp̄e eſtatis validi et feruoris hoīes infirmant̄ nubes e t̄ra elongant̄: corui aq̄s ſe immḡut ſcꝫ ꝛ tēpeſtas tonitrua et fulmīa gn̄ant̄. Per eſtū igit̄ validū aut p̄ntis vite feruorē affluētia deſignat̄. Nam ſic tp̄e eſtatis validi ꝛ feruoris aq̄ exſiccant̄ cōſolationis gr̄eqꝫ celeſtis. Et tunc applicet̄ ſic. Tempore igit̄ felicitatꝰ affluētieqꝫ mūdane hoīes in bonis op̄atiōibꝫ infirmant̄ nubes: id eſt ſancti apl̄i a nobis elongant̄. corui id eſt peccatores aquis voluptatum ſe immergūt: et tandem tempeſtates mortis p̄petue ꝯſequunt̄.

L Theophraſtus libro de virtute et potentia aīali. Tp̄e luminis excellētis: ꝛ hora debilitatis: minꝰ viſos nos ipi ſumꝰ

Et hoc ideo. qa viſus noſter diſtrahit candore luminis atq; niuis. Et tunc p lumen humana affluentia deſignatur. Nam ſicut nihil inſani9 cecutientib9 oculis: q lumen et ſplendor excellẽtis albedinis ſeu candoris. vt ait Calcidi9 in thimeo. Sic in cecutientib9 noſtre mẽtis oculis nil peſtiferi9 eſſe diximus q lumen pñtis affluentie candorẽ felicitatis trãſitorie et mundane. Sed tũc ꝯuenienter p niuem affluentiã aſtruo deſignari. Naz ſic nix citi9 penetrat tecta et domos: q pluuia vel imber. vt recitat Phus in pbleu. Sic nimirũ per omnem modũ mundi h9 affluentia citi9 penetrat domũ anime mali uole: q imber gratie dulcedinisq; diuine. Sed tũc vltimo p viſum dei beatiſſima cognitio figuratur. Nam ſic ſm arlem .i. methaphi. Viſus maxime videtur deſeruire ad vitã. ſic ipſa dei cognitio videtur deſeruire atq; cooperari ad vitam ſempiternã Et tunc applicetur ſic. Tempore itaq; glorie affluentieq; mundane infirmiores atq; debiliores ſum9 in dei et nri cognitiõe

M Ariſtotiles in libro pbleu. Vt limpidius videamus vnum oculũ claudim9: et viſum obumbrando qdammodo tegimus. Cui9 cauſam aſſignãs dicit. Q vno ſenſu clauſo: ꝯtigit alium ſenſum q vicinior fuerit meli9 roborari. Per qd datur intelligi q ad hoc qd deũ in hac vita et in futa patria limpidius videam9: neceſſe eſt vt oculum mentis noſtre: id eſt deſiderium a preſentis vite affluentia obtundamus penitus et claudam9. cetera exempla Require in regiſtro.

De Amaritudine. Tytulus xxiij. A

Mirra eſt amara: et ꝯſeruat a putrefactiõe. vt ait Iohãnes meſue in pma pctica. Occidit muſcas ſuo odore vt recitat Plinius i ſpeculo natali. Bibita valet ꝯtra morbum caducum. vt aſſerit Galien9. Sic reuera p omnem modum: amara mortis memoria: ſeu amara mortis contritio et lacrimoſa: ꝯſeruat hoiem a corruptiõe mortis eterne: occidit muſcas ſuggeſtionis maligne: obſtat caſui et ruine anĩe et corporis ſempiterne. B Arles libro pbleu. Excellẽter dulcia: amara eſſe videntur. Cuius rõz aſſignans Phus v ſup dicit. Excellenter dulcia nanq; obſtupere faciunt ipm ſenſum Per que datur intelligi. q illa excellentiſſima dulcedo viſitationis grẽq; celeſtis pre infinita ſui dulcoris ſuauitate: maligns cordibus amara eſſe videtur. C Dum lingua humore colerico humectata fuerit et infecta. omne qd guſtatur aut pcipitur: amarum vtpote eſtimatur. Per qd datur intelligi. q cordi humano amaritudine viciorũ infecto pariter et corrupto: deſipit et amareſcit dulcor diue ſuauitat9 gratieq; celeſtis Nil enim dulce aut ſuaue tam cernitur: quod nõ peccatrici

anime amarum eſſe videatur·vt ſupra· D Philoſophꝰ in libro methe. Mare quidem ſalſum eſt: fontes vero qui in littore fuerīt valde dulces. Per mare amaritudo intelligitur huius mundi. Nam ſicͣ mare nigreſcit: ſerenitatem mox futuram indicat·teſtāte Ariſtotile libro ꝓbleu. Sic nimirum quāto amaritudo preſentis vite magis terrere nigreſcere & tumeſcere videtͬ: tanto magis ad eternam trāquillitatem ille adproximat: qui amaritudine huiꝰ mūdi vapulat. Sed tūc ꝯueniēter in littoribꝫ future vite refrigeria figurantͬ. Nam ſicͣ fontes prelibati ex mari cauſantͬ: & ꝑ terre ſiue arene meatꝰ cauernulaſqꝫ colantur·vt in·iij·methe·dicitur. Sic ꝑ omnē modū vite refrigeria ſempiterna ex amaritudine penitentie mereātur. Et tunc applicetͬ ſic. Vita ergo preſens hic amara dicitur: ſeu amaritudo huiꝰ vite inanis eſſe oſtenditͬ· ſed non diffinitur·quia mox in vicino tanqꝫ in labore vite ꝯmitantͬ refrigeria ſempiterna· E Albertꝰ ſup·iij·methe. Muſce mortue cineribus immerſe: cōtinuo reuiuiſcunt. Per muſcas homīes deſignantͬ. Tum qa ſicut muſce naturaliter inſident ſqualoribus viſcoſitatibꝫ ſeu corruptionibus delectantͬ. Sic per omnem modū homines quantū de ſe eſt vt ita dicā naturaliter in ſqualoribꝫ viciorum delectantͬ. Sed tūc ꝑ cineres amaritudo vite aut penitentie figuratͬ. Tum qͣ ſicut cineres multum imbibunt de aqua frigore obſiſtunt: ignem fouent et ꝯſeruant: & ortos fecundant. Sic reuera ꝑ omnem modū amaritudo preſentis vite ſeu acerbitas ꝯtritiōis ac penitētie aquam & rorem celeſtis gr̄e ſibi imbibit: frigori qꝫ perpetui ac iehennalis algoris obſiſtit·ignem fouet ⁊ ꝯſeruat diuine caritatis: & fecunditatē efficit honeſte ⁊ virtuoſe operatiōis. Et tunc applicetur ſic. Homineſ itaqꝫ ſpiritualiter mortui: ſi amaritudine ſeu penitentis vite ſe immerſerint: mox ſpiritualiter reuiuiſcunt: & vite perpetue apti erunt F Aꝛles li. ꝓbleu. Omnis medicina amara magis purgat. Sed tunc per medicinam: ipſa ſaluberrima cōfeſſio deſignatur. Nam ſicut medicina ſummenda eſt in mane cum ieiuno ſtomacho motu conſequente. In ortu nanqꝫ diei medicina ſumpta: magis operatur vt ait Auicenna. Item medicina ieiunantibꝫ danda eſt· vt ait Philaretus in tractatu de iudicijs ſanguinum Item Galienus dicit. Poſt ſumptam medicinam: motum & deambulationem perſuadet. Sic reuera per omnem modum ad veram ⁊ perfectā confeſſionem tria requiruntur·videlicꝫ vt in mane iuuentutis fiat: ieiunio mediante aſſiduo & frequenti: & vt ipſam confeſſionē motus boni operis ꝯſequatͬ.

Et tunc applicetur ſic. Sola ergo ꝯfeſſio atqꝫ cōtritio valida
et amara: citius efficatiuſqꝫ ſanat corda ſcelere ſauciata & in
bono opere ꝯfirmata G Euax li· de virtutibꝫ liquidorū
Omnis liquor in quē mittitur ferrū cādens: vehementiꝰ ex=
urit qꝫ ipſe ignis. Sic ꝛ ipſe damnabilis amor mundi: acutiꝰ
ferit ꝛ exurit mentē ꝙ quantūcunqꝫ calor cuiuſcunqꝫ incen
dij. Et tunc applicet̄ ſic. Cor ergo humanū cum amor vanus
immittit̄ huiꝰ mundi: amarū mox ꝛ acetoſum efficit̄ celeſtis
dulcedinis nullatenus perceptiuū. H Arles li· methe·
Dum glaucus circulus circuire videt̄ ipm̄ ſolem aut lunā:
pluuia mox fore ſeqn̄s indicat̄. Per qđ datur intelligi ꝙ dū
amaritudo ipm̄ cor hoīs circundare ꝯprobat̄: mox ꝯcomi
tari pluuia celeſtis roris ꝛ gratie indicat̄ I Cōmentator
in· iiij· methe. Mare quidem qđ ſalſum ꝛ amarū eſt: dū colat̄
per cerā vel ꝑ coreum hircinū: mox dulceſcit. Per qđ datur
intelligi: ꝙ oīs amaritudo pn̄tis vite colata per cerā mortꝭ
chriſti: ꝛ ꝑ coreū ꝛc̄. Applica ſcꝫ tūc dulceſcit K Boeciꝰ
de ꝯſolatione. In templo iouis duo fuerunt dolia· vnū plenū
ſulphure: aliud plenū melle. Sed tunc ꝑ templū iouis: iſte
mundus deſignat̄. Tum qa ſicut in templo iouis: triſtes fi=
gure depicte erant ad corrigendū malefactores· vt dicit Tha
rentinus li· ij· de machina mundiali. Sic ꝑ omnem modum
nobis in hoc ſeculo triſtes ac cirenoſe effigies mortꝭ & pene
ſequētis a ſanctis ꝑdicatoribꝫ explicant̄ qre territi a prauis
actibꝫ reſtrigant̄. Tum qa oſtium templi iouis: in anteriori
ſiue in exteriori parte fulgebat: oculoſqꝫ aſpicientiū demul=
cebat· intꝰ vero terrebat: ſqualoremqꝫ ꝛ nigrediēꝫ ꝑferebat:
vt refert Caſſiodorꝰ in hiſtoria tripertita: in editione ſocratꝭ
Sic etiam in exteriori ſui apparētia: mundꝰ hoīem in tantū
attrahit ꝛ delectat· ingreſſum vero hoīem & attractū intra
ſe: terret eternaliter & denigrat: Et tūc applicet̄ ſic. In hoc itaqꝫ
mundo duo hec vnita ſunt: ſibi ſunt inſeꝑabiliter & annexa
videlicet ſulphur pn̄tis amaritudinis: & mel fallentis dulce
dinis. Vnde boeciꝰ vbi ſup̄. Dulcedo inqt huiꝰ vite: multis
amaritudinibꝫ eſt reſperſa L Amb· in examē· li· viij. Co/
lumbe felle caret: qm̄obrem precipit: vt in libamīe dn̄o offe/
rātur. Per que dat̄ intelligi· ꝙ iuſti ac ſimplices viri. ob hoc
qa amaritudine ac felle carent doloſitatis & nequicie· ꝛ ideo
offerunt̄ loco victime ī templū glorie ſempit̄ne M Cō=
mentator in· ij· methe. Aqua pluuialis vehementi calore vſta:
valde amara efficit̄. Et ſic amaritudo pluuialis tres generat
efficitqꝫ effectꝰ. Nanqꝫ infirmos ſanat releuat & ꝯfortat· ter=
ram fecundat· ranaſqꝫ ꝛ ſerpentes q̄ in nubibꝫ generantur:

effundit: ⁊ deſcendere q̃z facit. De primo ſic ait Conſtantinꝰ libro de ypotundriaca paſſione. Aqua inq̄t pluuialis ob ſui amaritudine diſſentitis valet: debiles ſi bibitur releuat ⁊ cõfortat. De ſecundo ſic ait Auicẽna libro ſuo de diluuiis. Aq̃ pluuialis amara: terrã facilius penetrat ⁊ fecũdat. De tercio ſic ait Aꝛ̃les libro methe. Erroꝛ inquit multoꝝ̃ eſt dicentiũ ranas ſerpenteſq̃z altius ſurſum attrahi ipſo ſole. ſecus autẽ hocipm̃ eſt. Virtute nanq̃z ſolis aĩalia nubis gñantur: ſalſedineq̃z amaritudine ipſiꝰ pluuie e nubibꝰ expellunt̃. Sed tũc per pluuiã ipſa coꝛdis coꝛtritio figurat̃. Nam ſicut pluuiam magꝰ comitat̃ ſerenitas: auiumq̃z garritꝰ: validũ refrigeriũ circa terram: ⁊ motus delectabilis circa illam. Poſt pluuiã etem̃ nubes expurgantur: ⁊ ex ſequenti neceſſario ſerenitas fit. vt ait Phus in probleu. Garritus etiã auium naturaliter magnus eſt: pluuia precedente. vt ait Ambro. in exameron Item tempoꝛe pluuie: ea que circa terrã eſt regio: infrigidat̃. Ea aũt regio aeris: validius inflãmat̃. ſed ⁊ ip̃m motũ circa terrã pluuiã Galienus precipit. Sic reuera ꝑ omnem modũ poſt coꝛdis ꝯtritionem: ſequit̃ ſerenitas celeſtis amenitatis ⁊ gratie: garritus laudis diuine: refrigerium ꝯſolationis intne motus delectabilis operationis virtutũ. Et tunc applicet̃ ſic Amaritudine ergo coꝛdꝰ noſtri ꝯtritio: tres virtutes relinq̃t ſalutiferoſq̃z effectꝰ. Nam ipſos languidos mente ⁊ coꝛpore ſanat: releuat: ⁊ ꝯfoꝛtat. terram q̃z coꝛdis nr̃i fertilẽ ⁊ fecundã efficit: ſerpenteſq̃z ⁊ ranas ſuggeſtionis maligne foꝛas eijcit

¶ N Phs in li. x. aĩalium. Teſtudo liquat̃: reſoluiturq̃z in aquã ſi aſpergat̃ ſale. Sed tunc ꝑ teſtudĩez ipſe homo figuratur: quando pungit̃ diuino ſermone timoꝛe aut ꝯtritione: mox moꝛe teſtudinis ⁊ exemplo ꝯtrahi debet intra ſe intima ſuoꝝ̃ actuũ diſcuſſione: pedũq̃z ac manuũ a prauis operibꝰ retractione. Sed tũc ꝯuenienter ꝑ ſal ip̃a amaritudo ſeu aſperitas ſalutifere penitẽtie deſignat̃. Nam ſic̃ ſal ſparſum cum modica aq̃ ſuper ignẽ feruentiꝰ validiuſq̃z exardeſcere ip̃m facit. vt dicit Phs in ꝓbleu. Sic etiã per omnez modũ: amaritudo aſperitaſq̃z penitẽtie: cũ aqua lacrime ĩtime ⁊ deuote ignem validiꝰ accendit caritatis diue. ⁊ ſic in mediocri q̃nti tate ꝓiectũ in ignem: ſtrepitum ſonitũ q̃z facit. ſed non ſalis valida maſſa ⁊ magna. vt oñdit Theophraſtꝰ li. de diſtincti onibꝰ elementoꝝ. Sic ⁊ ip̃a aſperitas penitentie tꝑata ſonitũ diuine laudis efficit. Aſperitas vo penitẽtis indiſcreta irrõnabilis ⁊ indebita: nullũ ſtrepitũ efficͭ abilẽ ⁊ acceptũ ĩ laude diuina. Et tũc applicet̃ ſic. Hõ ergo moꝛe teſtudinis: ꝯfeſtim reſoluit̃ in aquã gratie: dulcedinisq̃z diuine. dũ aſperſus fuit

ſale aſperſe penitentie ⁊ amare O Iohãnes meſue in tra
ctatu aridorũ & liquidorum. Poſt dulcẽ cibum: potus etiã
qui dulcis eſt: aliqualiter amareſcit. Per qd datur intelligi
ꝙ poſt cibũ ſumptũ dulcedinis corporalis amareſcit: ac de-
ſipit potꝰ atqꝫ dulcor roris dulcedinisqꝫ celeſtꝭ. Vel ſic. Poſt
cibum dulciſſimũ domini: mox amareſcẽ nobiſ debet potus
dulcoris ſolacij mundani P Plinius in ſpeculo naturaliũ.
Fumus reſolutꝰ a lignis: amarꝰ eſt & oculos ledens: ſed fu/
mus reſolutus de floribꝫ: dulcis. Sed tunc ꝑ ligna homines
virtutibꝫ aridi: per flores vero vita ⁊ fama floridi figurantur
Et tunc applicetᷣ ſic. Oratio itaqꝫ amara eſt ipſiꝰ aridi: i vir-
tute hoĩs in oculis omniũ ↄditoris: ſꝫ dulciſſima vox floridi
ac virtuoſi hominis in auribꝫ ſaluatoris Q Albertus li.
de natura locorũ. Dum ſal ꝓijcitur in paludes: tacent rane.
Per qd datur intelligi. ꝙ dum ſalſedo ſeu amaritudo mortꝭ
horroriſqꝫ eterni: paludo ſe mẽti immittitᷣ. mox ↄticent rane
inquietudinis ⁊ vanitatis mũdane: ac fraudis ſuggeſtiõiſqꝫ
dyabolice. Solinꝰ libro rerũ. Odor amarus rute: baſiliſcum
occidit. Per qd datur intelligi. ꝙ odor amari cordis aut me-
morie: baſiliſcũ atqꝫ actorẽ occidit mortis eterne R Ga-
lienus liº. vj. Ex accenſione amari coloris: in ſerpente fumus
reſoluitur in dentes & in linguã: ⁊ venenum eiꝰ diuiditᷣ. Per
qd datur intelligi. ꝙ ex amaritudine & infectione ipſiꝰ aĩe
reſoluitᷣ venenum ad dentes detractõnis maligne: ⁊ hocipm
venenum fore creditᷣ mortis ꝑpetue. Cetera Require in capi-
tulo de confeſſione: contritione: & penitentia.

De Amiſſione. Tytulus xxiiij. A

Ariſtoteles libro. xj. de animalibꝫ. Quedaꝫ aues ſunt
que dũ ſua amiſerint oua: querũt aliena. Nata nãqꝫ
quod non in ſuo: hoc in alieno ſtudet ꝑficere. vt ait
Ambꝰ. li. viij. examerõ. Sed tũc per aues hoĩes deſignantur
Nam ſic aues claudunt oculos: palpebrã ſurſum eleuando
vt dicit Phus de animalibꝫ. Sic ꝑ omnem modũ ⁊ ipſi ſan-
cti claudere debent oculũ mentis a terrenis eleuando ad ce-
leſtia palpebraꝫ valide deuotionis ⁊ ſancte intentionis. Sed
tunc ↄuenienter ꝑ oua: merita deſignantᷣ. Nam ſic oua ſunt
rotũda foris alba: intus dulcia & mollia: ⁊ corporis cibatiua
Sic ⁊ ipſa anime noſtre merita ſunt rotunda. qa eternitateꝫ
vite conferunt. Per rotunditatẽ nanqꝫ que ſꝫm Philoſophũ
fine caret ⁊ principio. quemadmodum etenim vt ſupra eter
nitas figuratᷣ. Sed tunc itaqꝫ merita noſtra ſunt alba deforis
ratione amenitatis perpetue & decoris: dulcia ratione celeſtꝭ
gratie: mollia quantum ad lenitatem conſolationis diuine:

cibatiua eo ꝙ conferunt fructū & dulcorem ſuauitatis eterne. Et tunc applicetur ſic. Homines itaqꝫ cum ſua per peccatum amiſerūt merita: mox regrere debent: vt ſeruare poſſint merita a'iena B Iohānes beleth libro tercio ſermonum ſuorum opuſculo. Formica cecutiens eſſe demonſtratur. & ideo quando perdit veſtigia vie ſue: querit ea mox guſtū & ore. Sed tūc per guſtum deuotio intelligit̄. Nam ſicut guſtꝰ corporis corporalis corrūpitur ab infirmitate: a ſenio: a cibo fetido: ab ore: humore colerico: pariter & infecto. Infirmitas nanqꝫ guſtum ſicut & ceteros ſenſus inficit: decipit: ⁊ corrūpit: vt ait Alpharabius in tractatu de potentijs anime. Item ſenſus quilibet qꝫ guſtus: licet guſtus quilibet qꝫ ſenſus hēt et amplius infirmatur. vt dicit expoſitor ſup de morte ⁊ vita linconenſis. Item cibus putridꝰ & fetidus ipſius guſtus eſt nimium corruptiuꝰ. vt dicit Phus in probleu. Os etiā colerico humore infectum corrumpit & dirimit omnem guſtum vt dicitur in epichimijs Ipocratis. Sic per omnem modum guſtus ſpiritualis id eſt deuotio noſtre mentis: anichilatur atqꝫ dirimitur ex languore anime delinquētis ex ſenio: id eſt ex veteratōne hominis in peccatis ex cibo ſpiritualis peccati putredinis: & fetoris ⁊ ex ore infecto: anime et corporis. Sed tunc conuenienter per lotionem oris: confeſſio deſignatur. Nam ſicut os humidum naturaliter eſt in quolibet animali vt dicit Phus in. iiij. animalium libro. Sic etiaꝫ per locum a ſimili: ipſa confeſſio humida eſt rore ſeu humore celeſtis grē vel humida eſſe debet humore ꝯtritionis lacrimoſe. Et tunc applicet̄ ſic. Homo ergo formice conuenientiſſime ꝯparatus cum veſtigia celeſtis amiſerit patrie: ꝯfeſtim inquirē debet guſtu & ore: id eſt deuotiōe valida ⁊ ꝯfeſſiōe C Ambꝰ in examerou libro. x. Turtur cum cōparem ſuum amiſerit: nunꝙ̄ ſedet in viridibꝫ ramis: ſed ī aridis ſepibus. Hec ergo applicanda ſunt ad animā que deum amiſit ob peccatū: que nunꝙ̄ cubare debet in viridibꝫ voluptatis ſeu quietudinibꝫ mundane. ſed in aridis ſepibus triſticie doloris meroriſqꝫ & penitentie: donec requieſcat denuo ī ſuo dulciſſimo ſaluatore Vel applica ad viduas D Aꝛ'les libro. iiij. de animalibꝫ Quādo itaqꝫ aues aquatice ſuos pullos amiſerint: reqrunt eos in aquis: ſe ibi inuenire ſperantes. Sꝫ tunc ꝑ aues aquaticas mundani ac peccatores homīes deſignāt̄ur. Nam ſicut aues aquatice fetidi ſunt anhelitus & immūdis cibis: puta ranis ſerpentibꝫ veſcunt̄: ⁊ aquis iugiter ſe immergūt: ⁊ oua ſua ponunt in aquā. vt recitat Pliniꝰ in ſpeculo naŕali. Sic ꝑ omnem modum peccatores hoīes ⁊ mundani: fetidi ſunt ac

execrabiles in oculis omipotentis dei cibis imundis veſcunt puta ſceleris ⁊ peccati aquis voluptatū ſempiterneq; miſerie ſe imme͂rgūt. ⁊ ſuā oua: id eſt merita aqs ꝑpetue tribulationis immittūt. Et tūc applicetur ſic. Humani itaq; homies dum aliquos de ſuis amiſerint parētib⁹ ſeu rebus trāſitoriis: aut amicis: mox ad aquas carnalis ↄfugiunt voluptatis: ſū ad aquas mundanarū deliciarum in talib⁹ ſe ea q̄ amiſerāt reqrere poſſe eſtimantes vt ſup. Requirant cetera in regiſtro

De Appropinquatione. Tytulus. xxv.

A Ptholome⁹ almageſti libro iii. Quanto magis luna elongatur a ſole: tanto mag⁹ lucet verſus terram: ⁊ minus ↄtra celum. Sed q̄nto magis luna appropinquare videt ad ipm ſolē: tanto magis ipſa luna lucet verſus celū: minus vero verſus terrā. Sed tunc p ſolem intelligim⁹ ipſum xp̄m. Nam ſic ſol ſuo lumie minutiſſimos athamos videri facit. ⁊ hoc intra domū: non aūt extra domum. Sic p omnem modū chriſtus ſuo luie ⁊ ſplendore minutiſſimos defectus apparere facit: ⁊ hoc intra domum cordis: non aūt ab extra in patulo mundane diuagationis. Sed tunc ↄuenienter p lunam intelligitur cor humanum. Nam ſic abſcondit ⁊ eclipſat ipſum ſolē; vt recitat Alkorab in theorica planetarum. Luna etiam maculam ⁊ vmbram in ſe gerit ipſius terre. Sic per omnem modum cor mundanum eclipſat ⁊ obumbrat: ne ſibi luceat diuinitus Ieſus Chriſtus: ſed ⁊ maculam iugiter in ſe gerit atq; vmbram preſentis miſerie Et tunc applicetur ſic. Cor itaq; mundanum quanto magis appropinquat ad terrena ⁊ elongatur a Chriſto: tanto magis ſue mentis intentione lucet ad terrena: minus vero ad celeſtia. Sed quanto magis appropinquat ad Chriſtū: tanto magis lucet deo p puritatem. minus vero mundo: ⁊ hoc per abrenunciationem B Auicenna libro ſuorum mineralium. Magnes non trahit ad ſe ferrum quantacunq; diſtancia elongatum: niſi ipſum ferrum magneti approximatum fuerit ⁊ propinquum. Magnes ergo ſignat ipſum Chriſtum. Nam ſicut ſagaces inſculptores magnetem per triduum terre immergunt: ⁊ in corio hyrcino includunt: aut oleo lini liniunt. Ob hoc vt magnes eam quam interdum perdidit efficaciam: ⁊ virtutemq; valeat rehabere. Vt refert Theophilus in breuiario diuerſarum artium. Sic nimirum ipſe Chriſtus per triduum ſub terra latuit: Corio humanitatis incluſus fuit: Oleoq; pietatis ⁊ miſericordie inunctus fuit pariter ⁊ linitus. Et ſicut magnes nullius virtutis effectum oſtendit: niſi in argento geſtatus fuerit ⁊ auro:

In auro nempe incluſus: corda confortat debilia· vt dicit Am=
phites de turmis phorum. In argento vero geſtatus: viſum
clarificat: ſenſus quoque ceteros illũiat & ↄfortat· vt refert Belin⁹
li· de virtutibus lapidũ. Sic etiã p locũ a ſimili. Chriſt⁹ nullũ
ſue celeſtis gratie oñdit effectum: niſi in corde virtutibus deau
rato: & tũc cor ↄfortat celeſti robore ⁊ valore. Et niſi in corde
mundicia deargentato: ⁊ tũc viſum mentis clarificat & illu=
ſtrat. Sed tunc ↄuenienter p ferrum intelligit ipſe hõ. Nam
ſicut ferrũ ignitum ↄtinuo non pducit ſonum· ſic ait com
mentator ſup methe. Ferrũ inquit extinctũ acutius ſonat: q̃
ferrum ignitũ. Sic reuera p omnẽ modũ: homo ignit⁹ igne
praue ↄcupiſcentie: non pducit ſonum laudis iubilatiõiſq;
diuine: ſed extinct⁹. Vl' ſic & pulcri⁹: ſed ex oppoſitis. Homo
itaq; ignitus in amore dei: mox amitt ſonũ ſolacij gaudijq;
mũdani. Et tunc applicet ſic. Chriſtus itaq; nequaq̃ hoĩem
ad ſe trahit: niſi ipſe homo tota mentis intentione pariter &
amore ad xpm fideliſſime appropinqt. Iuxta id. Accedite ad
deum & illuminamini C Ariſtoteles li· de motibus aquarum
Omnes piſces natali quodã inſtinctu: nitunt appropinqre
ad originem ſcilicet pñcipium ſcaturiginem aquarum. Cui⁹ cauſa
ab eodem reddit in hunc modũ. Quanto enim aque ppinqui
ores fuerit ipſi ſuo pñcipio: tãto ſunt dulciſſime piſces itaq;
naturaliter aq̃ dulcedinẽ appetentes appropinqre ↄtendunt:
et nitunt ipſi aquarũ principio. Sed tunc p originẽ aquarũ
intelligit ipſe chriſtus. Nam ſic aquarum regaliũ origo: aut
eſt fons: aut mons· vt oñdit Phus in libro methe. Ex monti
bus nanq; & ex largis fontibus aque huiuſcemodi deriuatur
Sic per oẽm modum: xpus eſt mons omnis tuitionis refu=
gijq; & ſecuritatiſq; noſtre: eſt ⁊ fons omnis celeſtis gratie:
dulcediniſq; diuine. Et tũc applicet ſic. Homĩes ergo quiq;
fideles: in hoc mundo nunq̃ deſiſtere: nunq̃ quieſcere debent
donec more piſciũ: chriſto q eſt origo oĩm bonorũ inſepera=
biliter appropinquent D Ariſtoteles libro de naturis locorum
Aque que in fluxu ſuo appropinqnt ad meridiem: aurum
pducunt ac nobiles margaritas. Sed tunc p meridiem xpc
deſcribit. Nam ſic meridies eſt dextra pars celi· vt demõſtrat
Phus ⁊ Ptholome⁹ almageſti· iiij· nõ obſtãte eo qd de celo
et mundo dr· q quilibet meridies ſit anterior pars celi. Ali⁹
nanq; in vtriſq; ſentẽtijs latitat intellect⁹. Sic p oẽm modũ
chriſtus eſt dextera pars celi: qz reſidentis dei viui. Sed tunc
ↄuenienter p aquam fluentẽ intelligit ipſe homo. Nam ſicut
aqua fluens omnis: naturaliter quidẽ fluit deorſum verſus
valles: minĩe vero ſurſum. Sic & ipſe homo qñtum de ſe eſt:

ſemper defluit ad valles mortis & miſerie·nunꝗ autem de ſe niſi miraculoſe aſcendere poterit ad requiem vite ſempiterne Et tunc applicet̃ ſic. Homo itaqꝫ qui in fluxu hui⁹ vite toto corde appropinquauerit ipſi xp̃o: hic aurum in ſe gen̄at vir/tutis pariter ⁊ amoris: ſed & margaritas producit perpetue retributionis E Cõmentator auerrois ſup.iij.metheoro. Dũ naues appropinq̄nt ad abiſſum vbi mare fluit & refluit mox ipſe naues q̃dam virtute occulta ipſi⁹ abiſſi: violenter attrahunt̃: ac a mari imbibibunt̃: ⁊ per ꝯſequens ſubmergũtur. Dicit̃ aũt hic abiſſus: fons maris. vt Papias aſſerit. Sed tunc per nauẽ deſcribit̃ ipſe homo. Nam ſic̃ nauis vt frequē/ter ſcindit̃ in medio: & ſcelerius mouet̃ de mari ad litt⁹: q̃ꝫ de littore intra mare. vt on̄dit ph̄us in ꝓbleu. Sic nimirum per omnia ipſe homo ſcindi debet mox in medio etatis ſue ꝑ penitentiam: ſed ⁊ magis accellerare debet more nauis de mari hui⁹ ſeculi: ad littora gaudij ſempiterni: q̃ꝫ de littore ſecuritatis eterne: ad mare tribulationis miſerieqꝫ mũdane. Sed tũc ꝯuenienter ꝑ abiſſum mors deſcribit̃ aut peccatum. Nam ſic̃ abiſſus terram penetrat ſine vllo fine. vt recitat Fontinus in tractatu de climatib; ⁊ zonis mundi. Sic ⁊ ip̃m peccatũ ſuo veneno terrã mentis nr̃e penetrat ſine vllo fine ipſaꝫ pungẽs atqꝫ crucians ineternum. Et tunc applicetur ſic. Iuſto dei iudicio: contigit vt hi qui tam auida ſiti ad mortẽ ac ad peccatum approximant & feſtinant: cũ voluerint ſtare ⁊ non poſſunt: ſed more nauis ad abiſſum appropinquant⁹ violenter intrahuntur: & a mari perpetui ſupplicij imbibantur. F

Plinius in ſpeculo naturali. Hec natura eſſe vrſi oſtendit̃ vt dum ad aquam aliquam appropinquat: in acceſſu volutetur continue circa terram. Per vrſum intelligitur homo. Nam ſicut dum vrſus excoriatus fuerit: videtur habere ma/nus & pedes humanos: ſed nequaquam dum eſt viuus. Sic per omnem modum ipſe homo impenitens dum viuit: nullum greſſum humano nomine dignum facit. Sed dum in morte excoriatus fuerit: mox volũtatem pariter ⁊ affectum humane & virtuoſe actionis in ſe prefert ⁊ oſtendit. Et tũc applicetur ſic. Homo itaqꝫ quando aque mortis ⁊ eterne miſerie appropinquare cernitur: mox in terra: terrenis appetitibus volutatur. G Alkabicius in theorica planetarum. Appropinquãte ſole circa zodiacum equinoctialem verſus ſolſticiũ eſtiuale inter orizonta mundi: tũc omnia q̃ hiemali tempore mortua fuerãt: viuacia fiunt. tũc & terra fructificat et mot⁹ eſt delectabilis ſuꝑ terrã. Sꝫ tũc per ſolẽ xp̃s figurat̃

Nam ſicut ſol eſt cauſa omnis luminis ⁊ ſplendoris teſtāte Ptholomeo almageſti iiij. qui dic^t. Nil luminis eſt. q̄d non a ſole deſcenderit. Sic ⁊ xp̄c cauſa eſt in nobis toti⁹ ſue feli/ ciſſime ac beatiſſime viſionis. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ hiemem peccatū deſignat̄. Nam ſic̄ in hieme dies q̄dem ſunt breues longe vero noctes. Sic etiaꝫ dies vite peccantis hoīs breues noctes vero ei⁹ pene ⁊ miſerie: longe ꝑpetue ⁊ eterne. Et tūc applicet̄ ſic. Appropinquante ergo chriſto ad regiōꝫ habita= bilem mentis humane: mox corda q̄ peccato mortua fuerāt reuiuiſcūt tunc ⁊ terra id eſt corpus homīs: bonis operib⁹ fecundat̄: ſed ⁊ motus virtutū delectabilis efficit̄. vt ſupra H Alkorat li. ij. Quando ſol appropinq̄t emiſperio noſtro verſus climata ⁊ ȝonas habitabilis regionis: tunc nubes ni/ greſcūt ⁊ rubeſcunt. Per ſolem ergo xp̄c deſcribit̄. Nam ſic̄ ſol nunq̄ꝫ aduenit ſine lumine ⁊ calore: ſic etiam xp̄c nun q̄ꝫ menti humane aduenit abſqꝫ lumine cognitionis ⁊ abſqꝫ ca lore celeſtis amoris. Et tunc appropinq̄nte ergo xp̄o ad emi/ ſperiū cordis noſtri: mox denigramur q̄ntum ad nigrediēꝫ vere humilitatis: ⁊ rubeſcim⁹ q̄ntum ad rubore͂ diuine ca= ritatis I Ph̄s in ꝓbleu. Dum naues appropinquant ad littus: mox naute mag⁹ timent ⁊ explorant ꝓfundum. Cui⁹ cauſa eſt. qa in littore naues citius impingūt. ⁊ ꝑ ꝯſequens ꝯſtringunt̄. Sed tūc per naues hoīes deſignātur. Nam ſicut naues ꝓfundius vident̄ immergi aque exn̄tes circa littus: q̄m dum ferunt̄ in aqua. vt ait ariſtoteles vbi ſup̄. Cui⁹ cauſam aſſignans dicit. Aqua ete͂m que circa littus eſt: quieta eſt ce dens grauedini ipſi⁹ nauis. aq̄ v̄o in medio ſui tumultuoſa eſt: violenter ꝓferens ⁊ ſuſtulens ipſaꝫ naue͂. Sic reuera ipſi homīes magis periclitant̄ in littore ⁊ in ſtatu ſecuritatis q̄m in fluctib⁹ ſolitudinis ⁊ timoris. Sed tūc ꝯuenienter ꝑ littus ipſa mors deſcribit̄. Nam ſicut in littore maris ſonit⁹ magis audit̄ q̄ꝫ in mari. vt refert Ariſtoteles vbi ſup̄. Sic per oēm mōm tumultus ⁊ vanitas hui⁹ mundi. mortis tp̄e cognoſcit̄ ⁊ ſen titur. que vtiqꝫ in ſtatu ſecuritatis hui⁹ vite: penitus ignora= bantur. Et tunc applicet̄ ſic. Dum ergo appropinquam⁹ ad littus mortis noſtre: magis eſt vt timeamus: ⁊ vt profundi= tatem imminentis periculi exploremus.

De Alacritate. Tytulus xxvj.

A Riſtoteles in libro probleumatum. In riſu ſanguis recedit a corde: ⁊ ex valde riſu ſepe homīes ſuffocant̄ Sed tunc ꝑ riſum alacritas figurat̄. Nam ſic in riſu voces ſunt obtuſe ⁊ groſſe os aperit̄: ⁊ pectora ꝯquaſſantur vt ait Ph̄s vbi ſupra. Riſus inq̄t voces obtuſas efficit: hiatū

oris facit ⁊ pectora conter^t. Sic per omnem modum in vana mundi alacritate voces mētis ac orationis noſtre in dei auribus obtenduntur: os cordis ad illicita aperit: ⁊ mens varijs mundi vanitatibus conquaſſatur. Et tunc applicet̃ ſic. In alacritate ergo vana huiꝰ mundi ſeculi tota virtus anime detrahitur ⁊ homo ſepe mente ⁊ corpore ſpiritualiter ſuffocatur.

¶ B Helinꝰ in tractatu de iudicijs futurorū. Quādo mirica floret cariſtia hoc anno fit. Per miricam intelligit̃ ipē homo. Nam ſicut mirica eſtatis tempe areſcit: in hieme vero vireſc^t. vt dicit Piniꝰ in ſpeculo naturali. Sic ⁊ ipſe homo ꝓſperitatis tempore areſcit mente ⁊ corpore. tempore aūt aduerſitatis: vireſcit celeſti virtute ⁊ vigore. Et tunc applicet̃ ſic. Quando itaqꝫ homo in hac vita vana atqꝫ indebita floret alacritate ⁊ gaudio: tunc mox cariſtia celeſtis gratie: ⁊ peſtilencia mentꝭ et anime ꝯſequit̃ in futuro C Theophilus li. diuerſarū artium. Qualitercunqꝫ vitrum fuerit depictū per qḋ videtur vel pannꝰ eiuſdem coloris omnia vident̃ eſſe: que ꝑ vitrum aut per pannum ꝯſpiciunt̃. Per qḋ datur intelligi ꝙ qualitercunqꝫ diſpoſitus fuerit ipſe homo: talia ⁊ oīa q̄ in mūdo ſunt: eſtimant̃ ab ipſo. quēadmodum homo alacritate huiꝰ mundi coleratus: omnia leta fore que in mūdo ſunt: eſtimat: et alacritatem eſſe in omnibus arbitratur. ⁊ ideo ait Plato in phedrone. Nil alacritatis ⁊ veritatis ex parte rerum in ſe ipſis: ſed q̄ntum ad diſpoſitionem intellectus D Archita Tharentinus. Homo cum interdum ex corde letatur: plorat. Per quod datur intelligi: ꝙ alacritas huius mundi miſcenda eſt timore: lacrimis ⁊ dolore. E Philoſophus in ſecundo politice. Animalia oſtendūt ſigna alacritatis ſue in auribꝫ: in motione capitis: ⁊ in cauda. Sic ⁊ ipſi mundani et brutales homines ſigna preferunt ſue alacritatis in auditu malorum colloquiorū que per aures: in mundana dignitate que per caput in fine vite ſue que per caudam deſignantur.

¶ F Phus in ꝓbleu. Ex titillatione ſub aſellis aut pedibꝫ riſus concitatur. ſed talis riſus interdum hominem ſuffocat: et occid^t. Per q̄ datur intelligi: ꝙ vana mundi alacritas que per titillatōnem ſub pedibus ⁊ aſellis intelligitur: hominem ſepe ſpiritualiter mēte perimit: ſuffocat ⁊ occidit G Solinus libro rerū. Dum rana viridis que pronoſtica dicitur lumen videt: clamat ⁊ ad ipſum reptat: ⁊ cremat̃. Per quod datur intelligi: ꝙ homo alacer atqꝫ vanꝰ dum leticiam huiꝰ mundi: ſeu lumen preſentis ſeculi proſpexerit: mox vocem exaltat: manibus ⁊ pedibus ad ipſaꝫ reptat: ⁊ tandeꝫ ignibꝫ ꝑpetuis ꝯcrematur H Albertus ſup mineralia Auicēne.

Dum proijcit ad os canis rana viridis:que pronoſtica dicit
amplius non latrabit. Per viridem ranã vana mundi alacri
tas deſignat. Nam ſic rana viridis ſuo clamore pluuiã preſi=
gnat:vnde & ꝓnoſtica dicitur. Sic reuera preſens alacritas
pluuiam indicat imminere perpetue tribulationis ⁊ miſerie
Sed tũc ↄuenienter ꝑ canem intelligit ipſe homo. Nam ſan
guis ipſiꝰ canis naturaliter appetitur ab omnibꝫ beſtijs teſtãte
Ambro. qui dicit. Omnis inquit fera curat canis hauſtu ſan=
guine. Sic ꝑ omnem modum maligni ſpiritꝰ valde appetunt
et ſitiunt ſanguinem & ꝑditionem oĩm peccatorum. Et tũc
applicetur ſic. Cunq; igit vana ⁊ inepta huꝰ mundi alacritas
ore mentꝰ ↄcipitur: mox latratꝰ omnis diuine laudis penitꝰ
anihilatur. I Tibulliꝰ li. de actionibus aĩatorum. Ante
aduentum pluuie clamant rane & ſibilant vipere. Per ꝙ dat
intelligi ꝙ ante aduentũ tribulationis mortis & miſerie: ma
gis tũc alacres hoĩes ſunt laſciui atq; mundani q per ranas
intelligũtur. cupidi ⁊ auari qui ꝑ ſerpentes deſcribunt K
Amb. in exameron li. vj. Aues in magna ſerenitate minus
garriũt: poſt pluuiã magis. Sed tũc ꝑ aues hoĩes deſignant
Nam ſic aues in volatu ſuo pedes ad ſe cõtrahunt: ſic ⁊ ipſi
homĩes more auium & exemplo: intentiões ⁊ affectiões quas ſuas
a terrenis debent illecebris elongare: operaq; ſua ad memori
am mentis contrahere ⁊ diſcuttere & examinare.

De Affectione. Tytulus xxvij. A

Aues adiungunt ſe noctue non vt diligant: ſed vt la
cerent & diſcerpãt. Per qđ intelligitur ꝙ ſe homĩes
afficiunt ad aliquos: non ad ipſorũ ꝑfectum ⁊ ſalu
tem: ſed ad ipſorũ extremam ↄfuſiõ3 ac ꝑditionem. B Iſi
dorus in hiſtorijs naturalibꝫ. Viſum eſt ſepius & ↄpertum: ꝙ
gallus ſilueſter vingebat & applaudebat coruo. coruus aũt
eo verſo ſcindebat oculos. Per qđ datur intelligi: ꝙ intẽdum
aliquis afficit ad alium q̄ poſtmodum ipm ad ſupremum
ꝑtraxit periculũ C Pliniꝰ in ſpeculo naturali. Ad pullos
ſuos aues ſpectandos: dũ ſcꝫ prolem ignobilẽ de nido abijciũt
fertilitas hoc anno magna erit. Per que dat intelligi: ꝙ dum
homines in affectionibꝫ ſuis: iuſticiã ritam debitãq; ſeruant
eoipſo in fructu bonorũ operum vberius fecundiuſq; abun
dant D Amb. ĩ exame. Aquila auis egregia pullũ altiꝰ
ducẽs ipm cadere permittit: ſi ipm eſſe reperit degenerem in
hoc iuſticiã ſeruans naturalem: non aũt ſiniſtram & indebitã
affectionem. Sed tunc applicetur ad propoſitum in preſenti.
Notandum hic: ꝙ eſt quedam affectio iuſta ſi ad parentes
quãtum ad obſequendũ. Hoc require de affectu. Et qdam

eſt affectio ex ignorantia: vt perditis obliuioſe ad aliena oua

¶ De Affectu. ¶ Tytulus xxviij. A

Solinus libro rerum. Cum ſtrucio ſeneſcẽs: ferrum nequit edere: roſtrum tamen acuit & collidit cõtra ferrum. Natura quidem ſtrucionis eſt manducare ferrum. Sed tunc per ſtrutionem deſcribit̃ ipſe homo. Nam ſicut ſtrucio oua ſua inueniens a beſtijs cõculcata validum lamentum emittit. Per oua intelligũtur merita. Sic per omnem modum homo rediens ad cor ⁊ inueniens merita ſua a beſtijs infernalibus conculcata: mox more ſtrucionis eiulatus debet emittere validos & lamenta. Et tunc ſic applicetur. Homo itaq; cum ad actum ſit deputatus ex natura aliquo interueniente obſtaculo: non poteſt perpetrare roſtro eque valentis effectus debet attemptare & ore intentõnis faciendo ſe humiliter excuſare B Iſidorus in hiſtorijs naturalibꝰ Viſum eſt interdum ꝙ vulpis cum non poterat auem capere curſu: tamen nitebatur capere ipſam ſaltu: ſaltans in aere verſus auem. Sed tunc per vulpem deſignantur homines. Nam ſicut vulpis nequaꝙ̃ glaciem tranſit: dum ſtrepitum ſubter fluentis aque audit cum impetu: ſic ipſi homĩes more vulpium nequaq̃; debent glaciem mundane felicitatis cum impetu tranſire: ex quo ſciunt ⁊ audiunt in ipſis latere aq̃s mortis perpetue miſerieq; eterne. Sed tunc conuenienter per auem celeſte premium figuratur. Nam ſicut auis non capit̃ niſi laqueis: retibus & ſagittis. quibuſdam odoribus etiam aromaticiſq; & herbis: ſicut aſtrut Theophilus in breuiario diuerſatum artium. Sic reuera per omnem modum celeſte premium non attingitur niſi laqueis meritorie & prudentꝰ in dei oculis actionis: retibus virtuoſe operationis: ſagittis ſedule ad celeſtia aſpirationis: odoribus aromaticis feruide orationis: ⁊ herbis melliflue deuotionis. Et tunc applicetur ſic. Hoies itaq; cũ non poſſunt celeſtia ſequi p̃mia ꝑ curſũ aſſidue oꝑationis ſaltim capiũt ꝑ volatum pij affectꝰ vices operum adimplentis C Pliniꝰ in ſpeculo natali. Griffo ſeneſcens cum iam volare nõ poteſt: nihilominꝰ tamen alas in ꝓgrediendo leuat. Sed tunc per griffonẽ intelligitur ipſe homo. Nam ſic̃ inter griffonem ⁊ equum naturale eſt odiũ vt dicit Solinꝰ libro rerum. Sic nimirum maxima debet eſſe pugna ⁊ odiũ inter hoĩem quemq; fidelem ⁊ inter equum id eſt demonem vel hoſtẽ infernalem. Et tũc applicet̃ ſic. Hõ itaq; preuentus ſenio: aut languore cum iam volare non pt̃ volatu ſedule ⁊ ꝑfecte oꝑatiõis ſaltē; dẽt leuare alas pij affectus ⁊ bone intentiõis vt ſup D Amb in exameron li vi.

Vnicornis dum viderit ſibi predaꝫ auolaſſe ad arborẽ:ipſaꝫ arborem cornu pulſat fortiter. Sed tũc ꝑ vnicornẽ intelligiẗ ipſe homo.Nam ſic̃ natura vnicornis eſt venari in vallibꝫ ſu peruenientibꝫ aũt venatoribꝫ: cõfugere ad ipſos montes ſic̃ ipẽ leo.vt refert Philoſophꝰ in ſexto aĩalium libro.Sic per omnem modũ natura hec homĩs eſt neceſſitatẽ ſuã querere et venari in infimis vallibꝫ huiꝰ mundi.ſed ingruẽte neceſſi/tatis tempore:cõfugere ad montes celeſtis ſubſidij.Et tunc applicetẽ ſic.Hõ itaqꝫ more vnicornis dũ ſibi preda auolauit virtuoſi effectus ſeu operꝰ:mox applicari debet cornu fidelis affectus ⁊ intentõnis E Pliniꝰ in ſpeculo naẗali.Quãdo thaurus ſilueſter cornibꝫ vrſum nõ poteſt euadere:tũc terit ipſum pede.Sed tũc per thauꝝ deſcribiẗ ipſe homo.Nam ſic̃ thaurus inſtante mortis tp̃e:aquas petit.vt videlicet moriaẗ in aquis:quemadmodũ vt ipſe cignus:vt refert Plinius vbi ſup̃.Sic per oẽm modum ipſe hõ mortis inſtante tempore: declinare debet ad aquas ꝯtritionis ⁊ penitentie:vt ſic & ipſe ſecure moriaẗ abſqꝫ mortis ẽtne metu periculo ⁊ timore.Sed tunc ꝯuenienter ꝑ vrſum inimicꝰ noſter videlicet dyabolus deſignaẗ.Nam ſic̃ cibus vrſi:ſunt formice vt dicit Amb̃. Sic per oẽm modum ipſe dyabolus paſciẗ formicis perpetue pe=nalitatis & morſus ꝯſcientie eternalis.Et tunc applicetur ſic Homo itaqꝫ dum dyabolꝰ cornibꝫ aſſidui operis nõ poteſt euadere:ſaltim terat ip̃m pede:id ẽ fideli & deuota intentione F Amb̃ in exameron.Quãdo muſtela baſiliſcũ inſeqẗ aut ſerpentem ⁊ ipſe baſiliſcus euaſerit: ſiue ſerpens intrant caueam q̃ morantur:tũc mox muſtela circuiens caueã:lacri matur.Per q̃ daẗ intelligi ꝙ hõ dum effugiſſe q̃d optabat ꝯſpicit:mox more muſtele patiẗ ⁊ exemplo:q̃ruloſis nutibꝫ et affectũ ſuum debet oſtendere ⁊ p̃ferre G Ph̃us in.iij. de aĩalibꝫ. Cumqꝫ canes inuenerint taxones aut vulpes ſub terra latitãtes:⁊ ipſos venari nõ poterũt:mox pedibꝫ quodã modo fodiũt:⁊ ſe predã appetere indicant & oñdunt.Sꝫ tũc ꝑ canes hoĩes deſignanẗ.Nam ſic in ſanguine canũ:delectanẗ omnes fere:ip̃m naẗali inclinatione ſitientes.teſtãte Amb̃ in exameron q dicit.Delectaẗ aũt atqꝫ curaẗ omnis fera:canis hauſto ſanguine.Sic ꝑ omnem modũ in ſanguine:id eſt in perditione hoĩm omnes fere infernales:id eſt demones pleꝝqꝫ delectanẗ vtpote in ꝑditione humani gñis nimiũ ſicientes. Sed tunc ꝯuenienter ꝑ pedes affectꝰ ſeu intentiões deſignanẗ Nam ſm̃ beatum Auguſtinum:ſicut corpus pedibꝫ: ſic aĩa diuerſis vehitur & mouetur affectibꝫ.Et tunc applicetur ſic Hoĩes itaqꝫ dũ terrena cupiditate occultante ſeu ꝓhibente

Quod appetunt perficere non poſſunt· continuo more canum debent pede voluptatis & affectus fodere: et vices peragẽ acti onis faciende vt ſup̃ H Conſtantin⁹ monachus libro de melancolia. Qui infirm⁹ eſt valde adeo poteſt cogitare de ſanitate· vel ſperare q̃d pfecte ſanat̃: ſed econũſo q̃ntumcũq3 ſanus fuit: tandiu de languore poterit cogitare vl' imaginari donec infirmet̃· ſic aliud cogitare poterit ad bonũ faciendũ aliq̃d ſeu virtutem gerere: q̃ vtiq3 voluntas ſeu affect⁹ ip̃m bonum opus poteſt excedere vel equiualere: ſed & econũſo tãtum affectũ habere poterit q̃s ad malum q̃d in dei oculis malum equi pendit̃ perpetraſſe· I Nota hic de iuuenib⁹ elephantib⁹ qui dum ſenes elephãtes ceciderint: roſtra ſua ſuppodiare videntur. Et ſic parẽtes ſuos erigere ſuſtollereq3 nituntur K Item nota de cete grandib⁹: qui q̃dem cete dum circa maris littora in ſicco poſita fuerint: mox iuuenes eorum aquã roſtris afferentes: ſup̃ parentes fundũt· vt p̃ſti ta ſibi aqua: ad mare valeant inſilire. Item nota de ciconeis ſeneſcentibus et earum pullis: que quidez applicare poterũt de preſenti ſcilicet de affectu·

De Aggreſſione· Tytulus xxix· A

Ariſtoteles li· de animalib⁹. Vrſus nequaq̃3 aggredit̃ ſedentem aut ſtantẽ in aqua. Quapropter Ambro⁹ in li· exameron perſuaſit nobis dicens. Cum videris lupum: tolle lapidem et circunduce veſtẽ: & fugiet· ꝙ ſi vrſũ ↄſpexeris: ſede in terram: aut fuge in aquã· et reſiliet a te. Sed tunc per vrſum nr̃ hoſtis deſcribit̃ infernalis. Nam ſic̃ vrſus reperiens hoĩem: primo cum ipſo aliquantulũ colluctatur· deinde ſanguinem ſibi exugit· vltimo vero ipſum deuorat & conſcindit· vt recitat Plinius in ſpeculo nar̃ali. Sic nimirum per omnia hoſtis noſter antiqu⁹: hominem appetens perdere primo cum ipſo diuerſis ſuggeſtionib⁹ & temptationibus colluctatur· deinde totam ſibi virtutem mentis: & intentio= nem exugendo extrahit ad mundana· vltimo vero: finaliter q3 et tandem ad eterni & infernalis morſus ſupplicia ꝑtrahit ſempiterna. Et tunc applicetur ſic. Hoſtis noſter antiqu⁹ ne/ quaq̃ꝫ aggreditur hominem ſedentem in terra humilitatis: & confugientem ad aquas penitentie et ſatiſfactionis· B

Ambroſi⁹ in exameron libro vij Muſtela ſecure baſili= ſcum aggreditur: dum circumuallerit ſe ruta. Sed tunc per muſtelã quilibet fideliũ deſignat̃. Nam ſic̃ muſtela albedinẽ geſtat in pectore et viſo ſibi imminẽte periculo mox ĩ nidum ↄfugit: & ibi latitat longa hora· vt dicit Ambro⁹· vbi ſupra

Sic per omnem modū homo quilibet chriſtianus albedine⁊ puritatis ⁊ mūdicie ī corde ſuo geſtare debet jugiť ⁊ ſeruare ſed ⁊ imminēte ſibi tribulationis tēpore mox debet ad nidū ſui cordis ꝯfugere: ⁊ ſe ibi diſcutē querē ⁊ ſalubriter inueīre Sꝫ tunc ꝯuenienter ꝑ baſiliſcum dyabolus figurať. Nam ſicͣ baſiliſcus ſpeculū aſpiciens: ꝯtinuo necať vt recitat Algazel tractatu de forma ſpeculi: ſic ⁊ ipſe dyabolus ſpecularē caſtā qꝫ mentis puritateꝫ intuens ⁊ reperiens ꝯtinuo inde repelliť: perimitur: ⁊ fugurať. Et tunc appliceť ſic. Homo itaqꝫ dyabolum ſecure aggrediť: dum ruta id eſt caſtitate ⁊ ꝯtinentie circumuallať C Solinus li· rerum. Leo non aggreditur predaꝫ: q̄ inter tres ſui ſaltus euaſerit. Ter nanqꝫ poſt feram ſalit: ⁊ ſi ipſam nō apprehenderit: amplius non inſequiť: ſed dimittit. Sed tūc ꝑ leonem peccator q̄libet deſignatur. Nam ſicut moriens leo amariſſime plorat teſtāte Plinio in ſpeculo naturali q̄ dicit. Leo inquit moriēs amariſſime plorat: cignꝰ vero moriens ameniſſime cantat. Sic nimirum peccator ipſe moriēs amariſſime plorat: ꝑ quem ploratū perpetuum fletū ſibi imminere indicat. Et tunc appliceť ſic. Peccator itaqꝫ hō dum predam celeſtē ſemel aut bis vel ter impfecte ⁊ debiliť inſecutus fuit: amplius nō curat: ſed mox deſiſtit: ⁊ ſibi tam beatam ſalutiferam qꝫ predam: auolare recedereqꝫ permittit

D Iſidorus in hiſtorijs natalibꝫ. Lupus non aggrediť hominem: quandiu poteſt ſibi panem vł cibū proijcere. Sic nec dyabolus hoīem aggreditur: nec inuadᵗ quem ꝯſpexerit pane vͥbi celeſtis ⁊ cibo dīne gratie paſtū fore ⁊ mādere E

Pliniꝰ in ſpecł̄o naturali. Canis lupū audacius aggrediť quando venatores viderit inſequētes: ⁊ eorū audiuerit voces Et ſic ipſe homo fortius aggrediť ipſum dyabolū: qn̄do pꝰ ſe habuerit in auxiliū orationes ⁊ ſuffragia ſanctorū patrū

F Iſidorꝰ in hiſtorijs natalibꝫ. Vulpis non aggreditur tranſire glacieꝫ: ſub q̄ audierit gurgites aque defluētis. Sic nec dyabolus illum hominem per quem tranſire conſpicit: aquas penitentie celeſtis quoqꝫ ⁊ gratie·

¶ De Aſcenſione Chriſti auctoritates. ¶ Tytulus xxxi

AMbroſius ī examerō li· iij. Quendam xp̄c miſticū in mente facit aſcenſum: dum totū in ſe noſtrū abſcondit ⁊ ſubtrahit: in altaqꝫ erigiꝫ cogitatū. Augꝰ li· de nata ⁊ grā. Ex deſcenſu celeſtis gratie: ⁊ aſcenſu in deū mentis humane fructꝰ gigniť felicitatis: beatitudiniſqꝫ ēťne· Athanaſius pater noſter in ſermone. Crede inſane o homo chriſtiane ꝙ omnis aſcenſus culminis: altitudiniſqꝫ mū dane: deſcenſus ē totꝰ in oculis maieſtatis dīne: ⁊ caſus mortis

perpetue Bern. in epiſtola ad karolum. Tunc vero in mille pericula decidiſti quotiens in tumoꝛē mentis inaniter aſcēdiſti Oroſius ſ. illud can. Aſcendam in palmā ⁊c. dicit Fructus beatitudinis nō acclinat niſi mens noſtra in deum ſurſum fide deſiderioq; aſcēdat Ambro. li. de officijs Sicut xp̄s ſua reſurrectione reſurgendū eſſe a peccatis edocuit ita ſua aſcenſione aſcenſionē quandā eſſe anime indicauit Haymo ſc; actus apoſtolorum Aſcendit ihesus in altum ad ſynum gremiumq; paternum vt interpellet deum et tranſmittat donum celicum & vt ſibi attrahat coꝛ humanū. Bernhardus ſup can. Mente ergo in contemplatione celeſtium aſcendamus vt ſaltem aut ſic noxia videamus ⁊ timentes eadem ad deum fideliter accedamus Beda ſuper actus apoſtolorum. Proprium hoc eſſe ſolet abeuntis amici vt poſt ſe conſolationem dimittat. In xp̄i itaq; aſcēſiōe fideles ſpiritualiter eleuantur dei conſolatione. Ieronimus ſuper regum Aſcenſio in deum mentis noſtre duo facit videlic; ut deum ſincerius contemplemur. ⁊ vt a mundanis magis inquietudinibus elongemur. Gregoꝛius in regiſtro. Deſcendas coꝛde humili vt aſcenſum facias culminis ſuperni.

De bonitate

Titulus xxxi.

AVdonius in epiſtola. Bonitatis noſtre ſigna ſunt: dulcis affabilitas. humilitaſq; ⁊ pudoꝛ. Hugo de ſancto victoꝛe. Inter omnia de quibus ammirare ſolet humana fragilitas duo maxime ammiratione digna eſtimaui. primū eſt immenſitas diuine bonitatis que tantum parcere poteſt omni peccatoꝛi ſecūdum eſt magnitudo humane audacie & preſumptiōis que tanto ſuo preſumit reſiſtere creatoꝛi Baſilius in regula Bona interdum iuſte pretermittimus ne mala grandia ſeu ſcandala enoꝛmia incidamus Dyoniſius in celeſti yerarchia. Omnia appetunt bonū vt principium a quo ſunt ⁊ vt finem ad quem tēdunt Damaſcenus libro octauo. Eſt bonum apparens ⁊ voluntas ⁊ non eſt ⁊ aliud bonum primo bono confoꝛmatu; quod principium intellectuum dicimus et bonum eſt omniq; bono coꝛpoꝛali dignius ſublimius eſt. Auguſtinus contra fauſtum Bonitas itaq; maioꝛ eſt omni eius potentia ⁊ virtute. Rychardus de ſancto victoꝛe. Eſtimo ꝙ nil ad penitenciam violentius nos inducit ꝙ̄ noſtri bonitas ſaluatoꝛis. Grego. nazazenus libro ſuo appollogeticō tercio. Quatuoꝛ ſunt q̄ delectant omnium cōditoꝛem Primum eſt bonitas atq; virtus coꝛdis. Secundum eſt penitencia peccatoꝛis. Tercium ē

mundicia mētis Quartum eſt cōtemplatio anime diligēt⁊
Jeronimus in epiſtola ad voluſianū. Si recte agnoſceret fa
cilius deſiderabiliuſq; eſſet et honeſtius opari bona quam
mala. Sed heu multi ſunt qui cū peccatrici labore penas in/
currunt miſerie ſempiterne. Boecius in epiſtola ad reginā
virginem In omni bono ope tria accidunt primum eſt pre
mia ꝓmereris eterna deum honoras ⁊ proximum edificas
Ariſto libro quinto ethicorum. Nullus bonus qui non de/
lectatur bonis operibꝰ neq; iuſtus q̄ non delectatur in opa
tione iuſta. Plato in phedro. In multis humanis intellect⁊
laborat erroribus nam frequenter ea que bona non ſunt ap
petit bona aūt que ſunt abicit. The⁊ cōmentator ſ. de genere
⁊ corru. Primum bonum ſimplex ⁊ bonum eſt ali a autem
bona ſunt bona opatione premi Plato in thimeo. Si forma
illius ſummi boni oculis videri poſſet omnes ad amorē ſui
violenter attraheret Endoxus li. de geſtis phoꝝ Tantā dul
cedinem tantam ſuauem ⁊ inexpertam ſuauitatem ſummo
bono ineſſe poterit tali nomine dyogenes ꝗ mortem ſui na
turalem expectare nequiens igni ſe iniecit ꝗ illi⁊ boni effice/
retur particeps quod ſibi videbatur tam dulcis ⁊ amena
res. Seneca in epiſtola ad Lucillum. Velle eſſe bonum bo/
nitatis indicium eſt Tremagiſtus Contemplari ſummum
bonum ſeu bonitatis ineſt iugiter omnibus creaturis.

¶ De benignitate Auctoritates
¶ Titulus xxxij.

ORigenes ſup yſaiā. Tanta eſt benignitas ſaluatoris
vt magis crucietur in dampnatione peccatoris q̄z
ipſe peccator in multitudīe ſue miſerie ⁊ doloris Ari
ſtotiles in de regimine principum Benignitas maxime dec;
reges tyrannides enim cum ſubditis inferātur regnum qd̄
libet diſſipatur. Criſo ſuper matheum Neminem dampnat
deus conuicijs quia benignus eſt Plinius in ſpeculo natu/
rali vi. Motus feminarum tardus eſt vox acutior ſomnus
breuis cito lacrimantur ⁊ benignitas in eis magis viget q̄
in viris. Dicimus in epiſtola ad alexandrū Benignitati ope
ram ſemper damus neminem turbamus caſtitas placet tē
perantia nobis ineſt has deo victimas ymolam⁊ Jeronim⁊
in epiſtola ad nepocianum de vita clericorum Crede veraci
ter ꝗ benignitas prelatorum ſalutem ſubditorum efficit Ba
ſilius in regula. Sepe nimia benignitas prelatorum mores
corrumpit in ſubditis quos rigor et aſperitas reformauit.
Rychardus de ſancto victore. Ideo quidam benigni eſſe vi/
dentur vt fauorem affectionis humane obtineant quidā enī

ſunt aſperi & auſteri ꝙ ſe eſſe fautores rogoris iuſticieqꝫ o=ſtendāt qđ quidem vnicuiqꝫ abhominabile eſt coram deo ſꝫ ſincera benignitas deo grata dinoſcitur ⁊ accepta. ¶Gracia/nus in corpore iuris in cunctis cauſis ⁊ caſibus ꝑ tractādis benignitas diſcretio· atqꝫ matura deliberatio maxime locū habent ¶Cetera quere de pietate miſericordia & clementia.

¶De Caritate

¶Titulus xxxiij. A

C Ommētator ī tercio metheroꝝ Om̄e metallum quā tumcūqꝫ graue fuerit ſi igniatur mox leue aliquā tulum efficitur ſonum perdit molleſcit ⁊ rubeſcit. Per quod datur intelligi ꝙ cor humanum quātiſcunqꝫ fuerit anxietatibus aggrauatum ſi in amore dei celitus accendatur mox leue efficitur in omni ſalutifera actione ſonum perdit conſolationis leticieqꝫ mundane molleſcit in dei dulcedine· ⁊ rubeſcit in dei ⁊ proximi dilectione B Apule/gius de morte platonis.¶Grauiſſimum metallum eſt aurum ⁊ tamē ex hoc ſua nobilitate nō orbatur.Per quod inſtru/endos viros duximus ſapientes·qui licet interdum anxietatibus ⁊ molleſtijs aggrauentur non tamen ex hoc ſua nobilitate ⁊ dignitate ſeu celeſti adeo retributione defraudātur C Patearius li·v·Dum ſerpens aggrauatur ⁊ anxiat̄ aliquo graui corpore aut lapide ſuper ſe iacto mox vt exiliꝛe poſſit cutē abicit ⁊ dimittit. Per quod datur intelligi ꝙ homo mole mundane vanitatis aggrauat⁹ mox vt penam eterne miſerie ⁊ iehenne poſſit euadere debet abicere cutem vilitatis vanitatis affluētieqꝫ mundane D Euax libro octauo de euētibus in natura ¶Cunqꝫ lapides igniti fuerīt poſtmodum aque immerguntur continuo magis aggrauā tur ſcinduntur ⁊ fetidi efficiuntur·Sic et ipē homo cum in diuina inflammatus fuerit caritate denuoqꝫ extinctus car/nis damnabili voluptate mox quantum ad omnia que dei ſunt nimium aggrauatur a ſanctorum conſorcio ſcinditur ⁊ ſeparatur ⁊ vt fetens ⁊ abhominabilis in omnium btoꝝ oculis refutatur E Ambroſius in examerōn libro xi· Arbores onuſte fructibus terre inclinantur alias confrin=guntur aut frondibus diſſipantur.Per qđ datur intelligi ꝙ homo bonis operibus fecundatur aut humilietur aut penitus annulletur.Vel ſic & pulchrius Neceſſe nimirum eſt ꝙ hominem fructibus mundane felicitatis onuſtum aut ī fine humiliari aut a terrēa felicitate penitus diſſipari F Philoſophus in duodecimo animalium libro Nullum animalium grauiorem molem ferre poteſt q̄ꝫ formica qđ ꝗdeꝫ

patet per hoc quia in duplo maiorem maſſam plumbi q̃m ipſa ſit geſtare poteſt. Sed tūc per formicam intelligitur ipſe homo ſperans. Nam ſicut formica grana aggregat pro fu= turo Vt ſupra patuit ita ſperantes in domino. Applica vt noſti.

De Caſtitate
Titulus xxxiiij. A

AVicebron libro fontis vite. Aer ſi in ſua ſiccitate et in creata ſibi puritate perſiſteret nullas prorſus im preſſiones gigneret ineternum. Cauſa nāq; tranq̃l litatis aeris eſt ſiccitas atq; puritas aeree regionis. S; tunc per aerem intelligitur ipſe homo. Nam ſicut in aere nulla terrenus ſuſtentatur nec manet ipſa terra ignis aūt et aqua con ſeruantur in aere vt recitat Albertus in mineralibus auicē ne. Sic per omnem modum nil homini manet poſt hanc vi tam terrene ſubſtancie ſed ſolummodo in ipſo manere po= terit ꝛ conſeruari ignis caritatis diuīe ꝛ aqua felicitatꝭ dul cedinisq; interne Et tunc applicetur ſic. Homo itaq; ſi in ſic citate puritateq; perſiſteret caſtitatis nunq̄ in ſe concipet. nec gigneret peſtilencias ꝛ intemperies mundane vanitatis B Philoſophus in quarto metheroꝝ. In mari occea= no nunquā cernitur nix. Cuius rationem aſſignans dicit. Ex mari vtiq; exalatiōes valide ſunt humide ꝛ calide ꝛ ma xime in mari occeano humide quidem ꝓter aquarum im manitatem calide vero et hoc propter vndarum procella rumq; conquaſſationem Hee ergo exalationes quia humi de quia calide ideo niuem liquefaciunt ante caſum. Et hoc eſt quod ſubiungit philoſophus vbi ſupra In mari inquit occeano tempore niuis pluuie accidunt tunc. Sed tunc per niuem caſtitas deſignatur. Nam ſicut nix non corrumpitur nec liqueſcit ſed diu manet in ſublimibus montibus atque locis altis vt dicitur in libro de impreſſionibus aeris. ſic et ipſa caſtitas obdeletur minime nec liqueſcit nec euaneſcit in altis hominibus quos conuerſatio honeſta ſublimauit ꝛ quos amor dei a terrenis et tranſitorijs eleuauit. Sed tunc conuenienter per mare occeanum intelligitur ipſe mundꝰ. Nam ſicut mare occeanum nullus abſq; naufragio pertrā ſire poteſt vt dictū eſt ſupra Sic per omnem modum mun dus irremeabilis imptranſibilis eſſe oſtenditur ipm nāq; nullus ſine timore ꝛ periculo poterit pertranſire. Et tunc applicetur ſic. In hoc igitur ſeculo vel in ſeculari homine ꝛ mundano nequaq̄ nitor ſeu candor cernitur caſtitatis vt ẽ C. Antho. orator ſup vi. pollitice Caſtitas quidē ꝯſeruat

colorem diſpoſitionem atq; effigiem iuuētutis. Colorati nā/
q; conuenienter ſunt hi qui caſti ſunt ſed & optime diſpo=
nuntur ⁊ ſigna iuuentutis preferunt. Per que datur intelli
gi q̄ & ipā caſtitas colorem conſeruat venuſtatis eterne di/
ſpoſitionem quoq; bonam corporis ⁊ anime ſed & effigiam
prefert iuuentutis miſtice ⁊ vite ſempit̄ne. D Siluet⁹
in tractatu de deſcriptionibus tēpis ⁊ etatis Guſtum cerci
orem habent virgines ac caſti homines q̄ꝫ hi qui incontinē=
tes ſunt. Sed tunc per guſtum corporalem guſtus ſpūalis
ſcꝫ celeſtis gratie figuratur. Nam ſicut guſt⁹ corporalis ex
amaritudine colle ſeu ex infectione lingue de aliquo malo
et corrupto amore corrumpitur vt teſtatur Conſtancius in
tractatu de ypotumdriata paſſione. Sic per omnem modū
guſtus celeſtis gratie corrumpitur ſeu denigratur ꝑ amari
tudinem feditatis turpitudiniſq; mundane Et tunc appli=
cetur ſic Caſti inq̄ꝫ homines puritatis viꝫ amatores ⁊ conti/
nentie cerciorem habent guſtum quantum ad ꝑceptionem
gratie dulcediniſq; diuine. E Yſidorus in hiſtorijs na=
turalibus. Muſtela inuadere appetens baſiliſcum ruta ſe in
ueniens circumuallit. Cui⁹ ſignum eſſe videtur quia ruta
vt ait Solinus li. rerum veneno naturaliter obſtat. Sed tūc
ꝑ muſtelam intelligitur ipē homo. Nam ſicut muſtela rem
cernens aliquam timoroſam continuo terre cauernulas in
ſilit ſe abſcondens. Sic ⁊ ipē homo timoroſa ⁊ horrenda ſpe
ctacula ſibi conſpiciens imminere. mox humili quidem ag
greſſu confugiat ad cauernulam conſcientie cordis ſui. Sed
tunc conſequenter per rutā caſtitas deſignatur. Nam ſicut
ruta naturaliter habet deſiccare capita ⁊ ſanare infirma ⁊
nimium deſiccata teſtante Galieno tercio medicinarum li.
qui ait. Ruta aūt nociuis obſtat humoribus. humiditates
corporis capitiſq; deſiccatis. Sic reuera per omnem modū
⁊ ipā virtus caſtitatis ⁊ continentie humores eradicat ⁊ ex
ſiccat corrupte intentionis noſtre. Sed tunc conſequenter ꝑ
baſiliſcum dyabolus figuratur. Nam ſicut baſiliſcus incine
ratus apparentem ſplendorem habꝫ inducere omnib⁹ metal
lis vt dicit Theo. in breuiario diuerſaꝝ artiū. Cuprū enim
tingit in aurum ⁊ ferrum in argentum ſi ſperſus fuerit pul
uis eius ſuper lam̄as calidas & cādentes. Sic nimirum ipē
hoſtis noſter antiquus vanum atq; fallacem nitorem inge/
rit m̄etibus cordibuſq; humanis. Et tunc applicetur ſic Ho
mo itaq; volens aggredi atq; inuadere hoſtem conditionis
ḡnſq; humani prius more muſtele circumuallat ſe caſtita
te ac puritate cordis ſui F Ariſto. ī li. ꝑbleu. Animalia

caſtrata citius et auidius impinguantur. Cuius ratio eſt. Quia in his vis ſeminaria vertitur in carnis ſubſtanciam. Per qđ datur intelligi ꝙ corda humana caſtrimargiata et caſtitate predita mox auidiuſqꝫ impinguantur rore celeſti pinguedinisqꝫ diuine. G Ieronimus contra Iouinianū Virgines quamdiu virgines ſunt. ipi quoqꝫ viri quamdiu continentes ſunt abſqꝫ rugis leniores atqꝫ placidiores manent in facie. Per quod datur intelligi ꝙ quamdiu homo caſtus fuerit ſeu pudicus ipe in facie mentis ſue ſuo creatori lenior delectabiliorqꝫ et placidior apparebit H Tharētinus in editione excurie. Tactus delectabiles atqꝫ molles virginibus atqꝫ caſtis conueniunt hominibus et pudicis. Sed per tactus corporales ipi tactus miſtici figurantur. Nā ſicut tactus corporales optime diſponūtur ex puritate ſanguinis ſed obcecantur ex impuritate ſanguīs vt recitat Tullius capitulo de optatis. Dicit enim Ignobilitas complexionis impuritaſqꝫ ſanguinis ipm tactum ſicut et ceteros ſenſus diſſipat et corrumpit. Ex puritate aūt ſanguinis ſenſus bene diſponuntur Sic nimirum per omnem modum ipi tactus miſtici quibus attingimus ipm deum optime quidem diſponuntur ex puritate conſcientie et affectionis humane Et tunc applicetur ſic. Tactus igitur delectabiles et molles ipm deum miſtice delectantes ſolis caſtis hominibus cōueniunt et pudicis I Tulius contra cathelinam Virginū caſtorum et pudicorum hominum vox leneſcit anhelitꝰ dulceſcit gene floreſcunt labiaqꝫ rubeſcunt. Per que datur intelligi ꝙ eorum qui caſte vixerunt et pudice vox quidem leneſcit in auribus ſaluatoris anhelitus dulceſcit pie orationis gene floreſcunt. Mentis deum allicientes et delectantes labiaqꝫ et fauces cordis rubeſcunt ipm ſinceriſſime diligentes. Philoſophus in quinto pollitice. Omnis pudor et virtus corporalis in caſtis hominibus florere cernitur et vigere K Algazel in tractatu de forma ſpeculi. Cunqꝫ qͥs aquis immerſus fuerit ſuoſqꝫ apparuerit oculos aduidendum mox tam aquā quam ea que in aqua ſunt valde forte virida eſtimantur Sed tunc per aquam caſtitas deſignatur Nam ſicut aqua excedentias elementorum temperat ad mediumqꝫ reducit vt ait Calcidius in tractatu de ordine vniuerſi. Sic per omnem modum ipa ſacra caſtitas cunctorum excedentias temperat imperpetuum et malorum mediumqꝫ efficit eternorum iugiter premiorum. ¶ Sed tunc conueinenter per Virida ipſa celeſtis Venuſtas ſeu Amenitas

deſignatur. Nam ſicut qđ viride eſt viſum imbecillem maxime reficit ⁊ confortat. Iuxta illud q̄ ait conſtantinus de ypotundriaca paſſione. Viridis inquit color cecucientium viſum recreat ⁊ reformat ſic nimirū per omnia nitor venuſtatis amenitatiſqꝫ celeſtis oculū mentis noſtre in contemplando celeſti lumine valide vigit allicit attrahit et aſtrīgit Et tunc applicetur ſic Cūqꝫ igitur aliquis feliciſſime immērſus fuerit aquis caſtitatis mox ſibi annuēte omniū ſaluatore apparebit diuinitus. viret celeſtis ac ameniſſime venuſtatis L Hugo in dida. li. iiij. Caſtitas humectat. alleuiat. viuificat. iuuentutem renouat. ſenſus confortat. corpuſqꝫ in in colomitate retinet ⁊ conſeruat Et tunc applicetur ſic Nobis ergo ad pratum caſtitatis iugiter declinandum ē quia amenitatis eius dulciſſime lenitatis ſenſus noſtri de profūdis tenebris euocantur ⁊ ad contemplandū lumen celeſtis gratie ordināt̄ur M Ieronimus contra iouinianum. Totus in ſeipō floret homo ad contactum corporaliter delectabilis caſtitatis. Per que datur intelligi q̄ totus in ſe floret ⁊ viret miſtice ad amplexum feliciſſime caſtitatis N Egeſippus Ieroni. Quis ſtultus non intelligit quoniā ip̄a caſtitas deorꝫ amiciſſima omnem puritatem inferat ſtatui corporali Sic reuera ⁊ nullius ambigat quin ip̄a ſalutifera caſtitas om̄em actum puritatis precipue inferat atqꝫ ingerat ſtatui vite noſtre. O Egidius in cōmento ſup̄ de conſolatione p̄hie. Caſtitas depurat et illuminat omnes ſenſus ī actuſqꝫ ſuos dirigit et diſponit Sic et ip̄a ſaluberrima caſtitas om̄es depurat ⁊ illuminat intellectus ip̄os in actu celeſtis luminis dirigens ⁊ diſponens. P Euax de effectibꝰ in natura Camphora om̄is perditur ab incaſto. Si enim aliquis exiſtens incaſtus camphoram ſecū portat continuo ip̄am perdit continuoqꝫ euaneſcit. Sed tūc per Camphorā celeſte munus ſeu gratia importatur. Nam ſicut camphora clariorem flammam facit ſub aqua ⁊ in aqua ardet etenī intra aquā. vt patet ad oculum cuiuſlibet intuētis. ſi cāphora ad aquā proiecta fuerit et accēſa. Sic per locum a ſimili munus celeſtis gratie clariorem flammā efficit caritatis diuine ī aquis contricōis ⁊ penitētie Et tunc applicet̄ ſic Munus itaqꝫ celeſtis gratie ammittitur ab incaſto pectore ore pariter atqꝫ corde q Belinus li. de ſigillis lapidum Margarita ſua orbat̄ efficatia ⁊ virtute niſi in auro recondat̄ Sꝫ tūc p̄ margaritam caſtitas importat̄ Nam ſicut margarita ī ſolis aquis naſcit̄ que fluūt verſus meridiē vel ad auſtrū vt recitat Plinius in tercio libro ſpeculi naturalium. Sic p̄

locum a ſimili Caſtitas proprie eſſe habet in cordibus aqs contritionis humectatis & penitentie ⁊ appropinquãtibus verſus ſolem iuſticie ipm criſtum. Sed tunc per aurum virtus ⁊ caritas deſignatur in qua deb; caſtitas conſeruari· iñ aurum dicitur anni cum a platone in phedrone tercio aurum inquiens eſt ignis amicum eo ꝙ ab inuicem nec exterminentur nec penitus corrumpantur. Sic nimirum ꝑ omia ipa virtus amica ſemꝑ eſſe ignis diuini amoris dinoſcitur ⁊ probatur· eo ꝙ vnum ab reliquo foueatur. Et tunc appliceturſic Caſtitas itaq; ſuo merito virtute efficatiaq; priuatur niſi diligenter omnium virtutum genere muniat̃ R Philoſophus in libro ꝓbleu· Oleum mixtum aque frigide ſuperfertur ſed in aqua bulliente deprimitur petens fundũ Sed tunc ꝑ oleum dulcedo ſeu pinguedo celeſtis gratie deſignatur. Nam ſicut nunꝙ ſua leuitate ⁊ mollicie priuari poteſt iuxta philoſophum vbi ſupra qui dicit ꝙ oleum nullatenus congelatur. Sic per omnem modum dulcedo pinguedoq; celeſtis gratie priuari poterit ſua miſtica leuitate mollicie ⁊ virtute Sed tunc per aquã algentem ⁊ frigidam ipam intelligimus caſtitatem Nam ſicut aqua frigida vulnera ſanat iuxta illud Philareti·3· Vulnera ſi ex aqua gelida frigidaq; lauantur Item a putrefactione conſeruat· Vñ ait Iohannicius in practica Putrefacta membra aqua frigida abluantur ⁊ a putrefactione de cetero conſeruantur. Item calorem interioribus augmentat. Et ideo ait platearius libro ſuo de naturis. Aquis inquit frigidis immergant̃ corpora et intrinſecus vehementius inflammãtur. Sic nimirum per omnia ipa caſtitas tam ſaluberrima tam beata vulnera ſanat interioris hominis a putrefactione ꝯſeruat ꝑpetue corruptionis ⁊ interius nos inflammat igne diuine dilectionis & gratie. Et tunc applicetur ſic. Dulcedo ergo ac ſuauitas celeſtis roris ⁊ gratie ſuperficialiter & feliciter manat natatq; ſuper aquam frigidam vberrime caſtitatis ſed ad fundum iacitur ⁊ perditur in aqua bullientis ⁊ eſtuãtis illicite voluptatis S Conſtantinus libro ſuo de melancolia capita frigore aſuefacta fortia ſunt valde Cuius ſignum eſt ꝙ ait Ariſtoteles in libro ſuo probleumatum· Membra inquit dolore aſuefacta dolorem non ſentiunt. Vnde ⁊ nobiles tyranni filios ſuos iuuẽs fortes validoſq; efficere ſatagunt per immerſionem eorum in aquam frigidam & in in niuem· Sed tunc per frigus intelligitur ipſa caſtitas. Nam ſicut in frigore audaces ſumus tremimus &

magis eſurimus vt dicit phs vt ſupra. Sic per omnem mo/
dum caſtitatis in tempore exiſtentes audaces ſumus in reſi
ſtendo cōtra vicia ⁊ in agendo opa virtuoſa tremimus ad
dei precepta pariter ⁊ mandata ⁊ magis eſurimus appeten
tes premia ſempiterna. Et tunc applicetur ſic Intentiōes er=
go ſeu affectiones noſtre que p capita figurantur caſtitate
predite et munite fortes fiunt in omnibus ſalutiferis actiōi
bus valide ⁊ robuſte T Solinus in hiſtorijs de naturis
Totus color atq₃ decor vultus noſtri ex confluentia ⁊ ami=
xtione gignitur albedinis ⁊ ruboris. Rubor enim ſolus ſine
albedine ad lepram vergit ⁊ albedo ſine rubore flegmatoꝝ
atq₃ egrotātium eſſe ſolet. Sed tunc per albedinem caſtitas
figuratur. Nam ſicut in albedine etiam minutiſſime cernun
tur macule ⁊ viſus noſter penitus diſgregatur iuxta illud
boecij Albedo diſgregat ipm viſum Sic p omnem modum
in caſtitate ⁊ in caſto homine etiam minutiſſimi defectus ⁊
macule aduertuntur reprehenduntur ⁊ corriguntur ħ ⁊ vi
ſus atq₃ intuitus caſti cordis ⁊ anime diſgregatur penitus
⁊ dilatatur Et tunc applicetur ſic Totus itaq₃ color ⁊ decor
noſtri interioris hominis ex confluentia cōmixtioneq₃ albe
dinis ⁊ ruboris vel ex albedine caſtitatis ⁊ rubore caritatis
gignitur ⁊ cauſatur V Phs in pbleu. Egris oculis e/
longandū eſſe a ſole ⁊ cōmorandum in frigore perſuadent
medici diligenter Ignis nanq₃ viſui obſtat frigus vero ca/
ſtitatem cōfert Per qd' datur intelligi ꝙ ſalutiferum ſum=
me foret cecis mentibus hominū elongari ab igne concupi
ſcentie ⁊ voluptatis ac approqinquare ad frigora caſtitatis.
X Plato li. de immortalitate anime Claudendi ſunt ſen
ſus noſtri ad candorem luminis huius mundi vt celeſtis in
fluxionis eo ſint aptius ſuſceptiui Applicationē require ali
bi ⁊ applica Y Tharentinus libro veritatis ⁊ fidelitatis
Puritas corporis ſapientie ⁊ artibus eſt aptanda. Sed p pu
ritatem corporis caſtitas importatur Nam ſicut puritatem
corporis cauſat ſiccitas ⁊ motus. Iuxta illud Galieni libro
Medicinarum ſexto Deſiccanda ſunt inquit corpora ⁊ mo
uenda quia ſiccitas puritatem efficit motus vero ſiccitate₃
gignit Sic reuera p omnē modū caſtitatem cauſat ſiccitas
vicioꝝ ⁊ motus ſiue mocio bonoꝝ operum ⁊ virtutum Et
tunc applicetur ſic Caſtitas itaq₃ vere ſapientie ⁊ artibꝰ dei
ſciētie ſolūmodo eſt aptanda Z Ypocras in epichimis
Cum fontes exſiccati fuerint in eſtate grandis peſtilencia
conſequetur. Cuius cauſa eſt quia deſiccatio fontium ſteri
litatem kariſtiamq₃ preſignat ex nimia ſiccitate protinus

euenire Sed tunc per fontes caſtitas deſignatur· Nam ſicut fontes naturaliter quidem omnes in eſtate ſunt frigidi in hyeme vero in parte feruidi calidiq3 apparēt vt recitat Auicenna li· de diluuijs. Sic per omnem modum et caſtitas in eſtate preſentis vite refrigerat hominem refrigerio celeſtis gratie in hyeme vero mortis calefacit ipm calore conſolationis eterne. Sed tunc conſequenter per peſtilentiam corporalem ſpiritualis peſtilentia figuratur. Nam ſicut peſtilentia corporalis maxime habet fieri ex corruptione ignis et aque vt dicit Alphorabius vi· Ignis nancq3 inundans et aqua traz et aerem madidans· peſtilentiam generant corporalem Sic et peſtilentia ſpiritualis maxime habet fieri ex igne praue cōcupiſcentie et ex aqua delectationis humane. Et tunc applicetur ſic Cunq3 ergo fontes in homine exſiccati fuerint caſtitatis peſtilencia conſequetur mox perpetue penalitatis.

A a Themiſti9 ſuper tercium de anima. Auditis caſtorum et pudicorum hominum certiſſimus perhibetur Sz tūc per auditum corporalem hominis audit9 ſpiritualis intelligitur ipſius mentis Nam ſicut auditus cauſatur ex eo medio qd̄ eſt aer vt dicitur in ſecundo de anima. Aer inquit philoſophus medium eſt auditus Sed reuera per locum a ſimili auditus ſpiritualis ipſius mentis ex aere celeſtis ſuauitatis roris et gratie gignitur et cauſatur. Et tunc applicetur ſic Auditusq3 itaq3 quo intus anima percipitur verbum dei in caſtis et pudicis hominibus certiſſimus demonſtratur.

De caſu Exmpla
Titulus xxxv· A

PLato in phedrone libro quinto Hec eſt natura aeris infimi et ſupremi· vt aer qui infimus eſt ſemp ſurſum aſcendat· Aer autē excelſus deorſum ſemper cadit· Cuius cauſam ibidem· plato aſſignans dicit Aer inquit qui circa terram eſt frigore ſurſum iacitur pellitur et fugat· Frigus enim magnum a ſe pellit corpora cuncta vt z· methero· dicitur Econtra aūt ignis qui in celeſti ſpera continetur videlicet ſub concauo orbis lune eum qui ſibi ꝓximus eſt pellit aerem deiciens verſus terram Nec mirū quidem hoc qa cum omne corpus calefactum vel per conſequens arefactū augmentetur et ipſe aer qui continet ipm ignem calefactus· ſic nimium et accenſus Ideo contigit ipm augeri et perconſequens verſus terram proici. Sed tunc per aerem infimum homo deſpectus atq3 humilis deſignatur Nam ſicut aer inferior eſt humidus frigidus mobilis et vmbroſus Humid9

quidem eo q̶ attingat ip̄am aq̄ frigidus eo q̶ vicin⁹ ſit ip̄i terre mobilis quia ventus mouetur ⁊ agitatur vmbroſus quia nubib⁹ obumbratur· Sic nimirum p̱ omnem modū homo humilis ⁊ depreſſus eſt humid⁹ humore ſeu rore celeſtis gratie frigidus refrigerio conſolationis ſalutifere. Sꝫ tunc conſequenter per aerem ſublimem ⁊ ſupremum ip̄i in celſitudine poſiti homines deſignantur. Nam ſicut altus atqꝫ excelſus aer expers eſt om̄is vite ſtante Apulegio Calcideoqꝫ in thimeo qui dicunt. In aere excelſo nimium atqꝫ alto nulla eſſe nec viuere poſſe anīalia eo q̶ talis regio atqꝫ aer ſit expers omnis vite Sic nimirum per omnia homines in alto poſiti huius ſeculi expertes ſunt omnis vite tam miſtice q̄ eterne Et tunc applicetur ſic. Natura igitur hec eſt hominis humilis et ſuperbi vt homo humilis ſurſum aſcēdat ſpiritualiter eternaliter feratur. Homo vero tumid⁹ ⁊ elatus cadere in terram mortis perpetue compellatur B Philoſophus in libro problem· Sagitta ſurſum iactam primo quidem moram facere videt̄ ꝫ tūc mox velociſſime recedit ⁊ deſcendit Mora autem illa cauſatur ex defectu virtutis impellentis·eo q̶ ſm̄ philoſophum in octauo phiſicorū motus violentus in principio ſui ſit velox ī fine vero remiſſus ⁊ tardus Econuerſo autem motus naturalis in principio quidem ſit tardus in fine vero velox Sed tunc per ſagittam intelligitur ip̄e homo. Nam ſicut ſagitta membranis plumarꝫ compingitur vt eo rectius in aere verberetur ſic p̱ omnem modum homo plumis ſeu penis celeſtis amore ſeu gratie hic in preſenti acuitur vt eo facilius recto calle ac tramite ad celeſtia p̱uehat̄ Et tunc applicetur ſic. Homo itaqꝫ in altitudinem ſublimatus primo quidem moram quandaꝫ in ſtatu honoris mūdani ⁊ glorie facere videtur ⁊ tūc mox velociſſime cadere compellitur in terram mortis perpetuiqꝫ doloris· C Auicebron libro fontis vite Athomi dum in inferiori aeris regione fuerint videlicet circa terram aſcendunt ⁊ deſcendunt inter ſe ventilati hinc et inde Cum vero ad celſiora aeris loca peruenerint inde continue cadunt ⁊ ac ſi graues ſint feruntur continuo verſus terram Cuius ſignum eſt q̶ in altis domorum ac turrium atqꝫ montium athomi non videntur· Sed tunc per athomos homines deſignantur. ¶ Nam ſicut athomi extra domum aliquam videri minime quidem poſſunt vt refert Philoſophus in p̱blem· Extra domū inquit aliquā athomi nō vident̄ ꝫ ſolūmodo ↄſpicim⁹ hos in domib⁹ et in vmbris Cui⁹ cāuaꝫ reddit dicēs Lux inq̄t circa vmbras atqꝫ tenebras maior ē·q̄ p̱p̄ luie

ingrediente per feneſtras in vmbroſis domibus hos videꝰ. Extra domum itaqꝫ athomi minime videri poſſunt Sic per locum a ſimili homīes a ſeipſis niſi in domo ſui cordis ꝛ cō/ſcientie minime videri poterūt aut agnoſci. Et tunc applicetur ſic. Homīes itaqꝫ qui in inferiori ſeu ſeculi ſtatu ſunt pſentis vite ſurſum ſemꝑ ferunt̄ ad celeſtia ſed hi qui ad ſu/premum venerīt honoris mūdani ſtatum aut gradū mox inde cadunt eternaliterqꝫ deſcendūt D Cōmētator ſuꝑ tcio de celo ꝛ mundo Aut enī difficulter aut indirecte cadūt leuia planaqꝫ corpora aut accenſa. Leuia etenim ſi cadunt difficulter cadunt indirecte & a latere vt ptꝫ in pluma. Plana etiam difficulter cadere poſſunt· ꝛ ſi cadūt quia aere ob/uiante a motu ſuo ꝛ a caſu impediuntur· accenſa aūt corpora nunquā cadunt niſi indirecte vt ptꝫ in aſub q̄ dum cadit indirecte nō ꝑpendiculariter vero cadit qđ accidit ex eo· ꝙ aſub cōponitur ex duabꝫ naturis viꝫ ex terra ꝛ igne. Aſub nanqꝫ vapor quidem eſt accenſus qui de terra reſoluitur q̄ vero ratione ignis nititur aſcendere ideo accidit ꝙ motum atqꝫ caſum nō rectum ſed indirectum ꝛ obliquum facit· ꝑ prehabita aūt datur intelligi ꝙ homines leues. id eſt agra=uedine corporis ꝛ corpore alleuiati ꝛ homines plani. id ē ad ſuſcipiendam influentiam ſpiritualiter cōplanati· homines quoqꝫ diuinitꝰ inflammati· aut difficulter aut indirecte cadunt in peccatum ꝛ oblique eo ꝙ cadunt in parte cum ſtatim poſſint reſurgere E Philo· ī ꝫ· de celo ꝛ mūdo Vnū qđqꝫ corporꝫ quantomagis appropinquat terre tanto gra/uius ſcelerius cadere comprobatur· vt tactum eſt ſupra. Sꝫ tunc per terram terrena caducaqꝫ bona ſeu tempalia deſi/gnantur. Nam ſicut terra prout eſt terra vel ſimplex terra nullum animalium nutrit niſi vermes ſerpentes talpas et ranas iſta enim animalia vt ait Philoſophus in quarto aī/malium libro de terra veſcuntur ꝛ nutriuntur. Sic reuera ꝑ eūdem modum iſta bona tempalia tranſitoria ꝛ caduca neminem paſcunt vel nutriūt niſi auaros qui per talpas de ſignantur· luxurioſos qui per ranas deſignantur· vt mox infra patebit. Sed tunc conſequenter per caſum corporalem. Corporis caſus perpetuus ipſius hominis figuratur. Nam ī caſu corporali moritur et ſuffocatur ipſe homo Exaltis nanqꝫ decidentes homīes prius ſuffocantur in aere antequā ad terram perueniant. Sic reuera per omnē modū ex caſu ſpirituali ipſius mentis ipē homo ſuffocatur ꝛ moritur ineternum Et tunc applicetur ſic. Quanto itaqꝫ magis homo ap/ꝓpinquat iſtis bonis tranſitorijs & mūdanis. tanto grauiꝰ

cadit ad terram mortis perpetuiqꝫ doloris F Commentator ſuper tercio celi ⁊ mundo. Ex caſu itaqꝫ corpus ſcinditur vnum quodqꝫ. Ex vehementia etenim obuiantis aeris cadenti corpori lapis qui ab alto cadit aeris ſepe ſcindit. ⁊ rumpitur. Sed tunc p caſum corporalem alicuius corporis caſus ſpiritualis alicuius hominis deſignatur. Nam ſic caſum corporalem alicuius corporis premittitur ⁊ prepellit quidam aer vt patet in lapide grandi ⁊ graui ſurſum a machina ab inſtrumentoqꝫ aliquo proiecto qui anteꝗ̄ ad terram veniat ipa terra apperitur ⁊ locus vt ita dicam in quo iaceat lapidi preparatur quam quidem ſciſſionem ⁊ rupturam nō lapis ſed aer precedens lapidem efficit. Et tunc applicetur ſic. Ex caſu itaqꝫ hominis in peccatum homo ſcinditur ⁊ diuiditur a conſortio beatitudine angelorum ⁊ omnium ſanctorum G Philoſophus in probleumatibus. In actu quidem cadendi vnumquodqꝫ animalium delectatur Hoc eſt dum iam aliqd̄ cadit animalium in ipo caſu delectationem quandam ſentit animalium quodqꝫ Cuius ſignum eſt. Nam dum aliquis hominum rotatur aere ſe penetrante delectatur valde ſic in ea qua quis cadit hora homo valde delectatur ⁊ hoc contigit ex eo ꝙ aer cadentia corpora magis penetrat ⁊ perconſequens pruritum ⁊ horripillationem maiorem efficit Sed tunc per caſum corporalem caſus ſpiritualis puta caſus in mortem deſignatur Nam ſicut in caſu corporali ipe homo cadens nec reſpirare poteſt nec expirare vt ait philoſophus vbi ſupra. Cuius etiam ſignum eſt ꝙ homo cadens ab alto prius ſuffocatur ⁊ moritur anteꝗ̄ ad terram perueniat qd̄ quidem non accideret niſi homo cadens reſpirare aut expirare non poſſet Suffocatio etenim ex duobus his proueniūt cum vꝫ homo nec expirare nec reſpirare poteſt Patet ergo ꝙ in caſu corporali ipe homo cadens nec reſpirare nec expirare poteſt. Sic reuera per omnem modum in caſu ſpirituali homo qui in peccato decidit nequaquā habere poteſt reſpiraculum vitale celeſtis roris ⁊ gratie. ſed nec expiraculum laudis diuine ſeu confeſſionis aut orationis fructuoſe. Et tunc applicetur ſic Hec ergo eſt conditio ipius caſus damnabilis ⁊ ruine ꝙ in ſuo caſu vnuſquiſqꝫ peccatorum hominum maxime delectatur

H Ariſtoteles in tercio celo ⁊ mundo ⁊ commentator in eodem. Vehementer eleuata ⁊ elongata a terra cadere non poſſunt ſic. contemplatiui Applica. I Philoſophus in tercio metheorum. In intenſo frigore nullatenus cadit nix Sed tunc p niuē intelligitur ipe homo Nam ſicut

effigiem ⁊ diſpoſitiõem habent ſtelle ſic per omnem modū ipe homo effigiem diſpoſitioneq̃ ⁊ figurā ī ſe gerit beatitudinis patrieq̃ celeſtis Sed tunc conuenienter per frigus intenſum extinctio carnalis cōcupiſcentie ⁊ libidinis deſignatur. Nam ſicut in intēſo frigore voces ingroſſantur & remotius audiuntur vt ait philo· libro ꝓbleu· Ingroſſantur quidem ꝓpter groſſiciem aeris qui in intenſo frigore valde ingroſſatur ſed remotius audiuntur ex eo ꝙ ex intenſo frigore pori terre clauſi ſunt pariter ⁊ obſtructi ⁊ perconſequens vocum ſunt nullatenus ſuſceptiui ſic nimirum per omnem modū· in extinctiōe libidinis concupiſcentieq̃ carnalis voces mentis· id eſt deſideria deuoti hominis in diuīs auribus ingroſſantur citiuſq̃ ⁊ velotius audiuntur Et tūc applicetur ſic· In extinctione itaq̃ carnalis eſtus ⁊ concupiſcentie id eſt puritatis ſeu caſtitatis tempore nequaquā ipe homo ydoneus eſſe poterit cuicūq̃ mortali caſui aut ruine Rcē vt ſupra ¶ De cecitate cordis

¶ Titulus xxxvi· A

Egidius in expoſitiōe libri de ſenſu ⁊ ſenſato· Cecꝰ omnis ⁊ nō videns dum accedit ad parietes ſentit quietem aeris. Sed tunc per cecum corporaliter cecus ſpiritualiter deſignatur. Nam ſicut cecorum corporalit̄ ꝓprium eſſe ſolet penitus nil videre nichilominus tamē elōgatiſſime optimeq̃ audire teſtante philoſopho in probleu· qui ait Ceci optime audiūt certiſſime qꝫ tangunt Et huius ratio eſt quia ille virtutes radiorum viſualiū que per oculos effundi deberēt reuertantur ⁊ reflectuntur ad aures totaliter ſe diffundentes ⁊ actum ſuum faciētes. Et hoc eſt qđ ait Apuleius li· de morte platonis. Plato inquit ⁊ ſequaces ſui ſibi ipis oculos eruere ſcientes ꝙ dum virtus viſiua ad exteriora nō diffunditur tota interior homīs ratio validius confortat̄ Et ideo ait phus vbi ſupra ꝙ ceci aſtutiores ſunt ipis videntibus. Senſus nanq̃ ꝯmunis ⁊ fantaſia atq̃ ymaginatio roborantur ex refractione ⁊ cōfluxu radiorū atq̃ virtutum ſpirituum viſualium Sic pꝫ ꝙ ꝓprium eſt cecoꝝ ⁊c̄· vt ſup̄ Sic nimirum p̱ omnē modum ꝓprium eſſe ſolet mentaliter ⁊ ſpiritualiter excecatorū hoīm verba veritatis large optimeq̃ audire nil tamen eorum que ad ſalutem p̱tinent conſpicere & videre· Sed tunc cōuenienter per parietes confeſſores· ſcꝫ ſancti homīes deſignant̄. Nam ſicut parietes totam fabricam alicuius domus· ſuſtentat ⁊ ſupportāt ſic ⁊ ipi ſancti viri totam fabricam domus celeſtis ꝯſtruēdo ſuſtentant ⁊ ſupportant· Et tunc applicetur ſic. Ceci itaq̃

vel excecati cordis homines dum ad ſanctos viros deuote confugiunt accedunt· mox quidem intereſſe ſuauitatis ſentiunt vt ſupra B Plato ī thimeo Ineptitudo ingenij ex diuagatione ꝛ tenebra prouenit ſenſus noſtri Cuius ratio eſt quia ex ſenſibus actus intelligendi dependet & ob nubilatis obtenebratiſq; ſenſibus ꝛ per conſequens obſcuratur intellectus. Sed tunc per diuagationem ſiue tenebram ipſorum ſenſuum mentis cecitas figuratur Nam ſicut diuagatio obtenebratioq; ſenſuum eradicant & extermīant de corpore ipſam vitam · ſic reuera ipſa mentis cecitas vitam preſentem abreuiat ꝛ vita beata ineternum perdurat. Et tunc applicetur ſic. Ineptitudo ergo ſancti ingenij quo deus agnoſcitur ꝛ tenetur hic inq̄ꝫ talis diſpoſitio prouenit ex obcecatione ſeu cecitate cordis noſtri· C Themiſtius ſuper tercio de anima· Quatuor modis cecitas ſuper inducitur corporalis·videlicet primo per tactum·ſecundo per immiſſionem pinguium in oculum·tercio per fimum hirundinum quarto per ſanguinem animalium quorundam . Sed tunc per cecitatem corporalem mentis cecitas deſignatur. Nam ſicut cecitas corporalis nulla prorſus v̄tute ſanari & reſtaurari poteſt niſi diuina virtute ſic ipſa cecitas cordis humani nulla humana virtute poterit reſtaurari niſi cum auxilio ꝛ fauore diuini auxilij·ꝛ tūc applicetur ſic Cecitas itaq; cordis humani quatuor modis inducitur·primo per tactū malorum operum ſecundo per pinguedinem carnalium voluptatum tercio per fimum hirundinum· quarto per ſanguinem peccatorum D Philoſophus in probleumatibꝰ Ex aſpectione ſolis diuturna excecamur. Sed tunc per lumē ſolis ſplendor mundane glorie figuratur Nam ſicut lumen ſolare quatuor modis obumbratur·videlicet per eclipſim·per nubem ꝑ nebulam ꝛ per vmbram ſic ꝛ ipſe decor & ſplendor mundane glorie ꝛ honoris quadruplicit er obumbratur·primo per eclipſim mortis·ſecundo per nubem tribulationis tercio per nebulam ignorantie· quarto per noctem aduerſitatis mundane·ꝛ tunc applicetur ſic. Ex eo ita q; ꝙ ſolis ſplendorem felicitatis mundane ꝛ glorie tamdiu ꝛ tam deſiderant er ꝛ delectabiliter aſpicimus ꝛ contemplamur totaliter in mētis noſtre intuitu excecamur E Alber·ſup ꝓhemi·metha· Qui in altis cōmorantur montibus ſubito excecātur ꝓpter aeris ſubtilitatē Sed tunc ꝑ mōtes alti gradus ꝛ ſtatus mūdani honoris ꝛ culmīs deſignātur. Nam ſicut alti mōtes ſteriles penitus ſunt ꝛ infecūdi ſic ꝑ omēꝫ modū alti gradus ꝛ ſtatꝰ mūdani culmīs ꝛ honoris

ſteriles penitus ſunt ⁊ inanes omnis fecunditatis fructuſqꝫ
cel: ſtis Et tunc applicetur ſic. Homines itaqꝫ in altis mon/
tibus·id eſt honoribus & gradibus cōſtituti in lumine cele
ſtis roris penitus excecantur F Phs in libro ꝓbleuma.
Quatuor viſum corporalem debilitant ⁊ excecant· primum
eſt alicuius lumis excellentia·ſecundū eſt ignis vehemen=
tia·tercium eſt vētorꝫ valida impulſio·quartum eſt pulue/
ris conſperſio nimia. Sed tunc p viſum corporalem corpis
viſum ſpiritualem intelligimus ipſius mentis. Et tunc ap=
plicetur ſic. Quatuor itaqꝫ viſum mentis quo deus agno=
ſcitur ⁊ videtur debilitant ⁊ excecant· primū eſt mundani
luminis excellentia·ſecundum eſt ignis ⁊ eſtus ſeu cōcupi/
ſcentie carnis vehementia· tercium eſt ventorū afflictionuꝫ
impulſiua·quartum eſt pulueris auaricie cōſperſio nimia
G Ari·in ſeptimo animalium libro. Natura eſt illarū
auiū que ad lumen diei excecantur vt longe anteqꝫ morian
tur penitus excecantur. Sed tunc p tales aues mente exce/
cati homines deſignantur. Nam ſicut aues ille in nocte ſo/
lūmodo actum ſui volatus faciunt ⁊ non bibunt Sic nimi
rum ipi mente exſiccati homines in ſola nocte vite tenebro
ſe ambulant & mouent ⁊ nequaqꝫ bibunt aquā celeſtis ro/
ris ⁊ gratie Et tūc applicetur ſic. Natura ergo hec eſt eorū
qui mentaliter excecantur vt anteqꝫ moriant totaliter quā
tum ad lumen aīe excecentur H Theophilus in bre=
uiario diuerſarum artium Proprium eſt cecorꝫ vt ſemper.
ſint pinguiores fetidiores ⁊ aſtuciores. Sed tunc per cecos
corporaliter ceci ſpiritualiter figurātur. Nam ſicut qui cor/
poralit ceci ſunt naturaliter gaudent ipo ſole vt refert Phi
loſophus in libro ꝓbleumatum· Sic reuera ipi mentaliter
excecati maxime ⁊ ſolūmodo gaudent ipo ſole mundane
felicitatis ex affluentie. Et tunc applicetur ſic· Spiritualiter
ergo ceci pinguiores ſunt ceteris quantum ad preſentem fe
licitatem. fetidiores quantum ad perpetuam feditatem ⁊ a
ſtuciores quantum ad mundanam ſapiētiam ⁊ vanitatem.
I Bartholomeus in ſecunda practica· Quatuor viſum
deſtruunt ⁊ excecant videlicet ſenium·infirmitas ignis hu/
miditas· Sed tūc per viſum corporis viſus ſeu cognitio de
ſignatur mentis. Nam ſicut corporalis recipit ſpeciem viſibi
lem intus ſuſcipiendo nil extra emittendo teſtante philoſo·
in 2·de anima Sic per omnem modum viſus mentis nil fo
ras emittit ſui vigoris ſeu virtutis ſed intus ſuſcipit ſpeciem
vigoris perpetui ac ſalutis Et tunc applicetur ſic· Viſum er
go ac cognitionem mentis quatuor diſſipant & excecant·

primum eſt ſenium ꝛ vetuſtas ſceleris ſeu hominis in pctis ſecundum eſt infirmitas mentis ꝛ corporis in exercitio boni opis et virtutis tercium eſt calor atqꝫ eſtus carnalis ꝛ p̄ue conſcientie. Quartum eſt Humiditas nimia deliciarum voluptatis affluentieqꝫ mundane K Phs in ſecūdo metheoꝝ Per ictum fulminis ſepe homines excecātur Sꝫ tūc p ictum fulminis vindicta diuina ſeu iuſtum iudiciū dei deſignatur. Nam ſicut fulmen ex nimia cōpreſſione concuſſione ꝛ coartatiōe mutua inter ſe nubium generatur Sic vīdicta diuina ſeu infallibile ꝛ iuſtum iudicium dei ex coactione pctoꝝ hominū inquantū de⁹ per peccata deferendum ſentenciam cogitur ꝛ vincitur. Et tunc applicetur ſic. Sepe ergo vindicta diuina iuſtoqꝫ dei iudicio homines excecant. ꝛ obſtinantur propter multitudinem ſuoꝝ ſcelerū in peccato vt ſupra L Ariſto in li. pbleu. Noſtris ſepe contingebat tēporib⁹ quoſdaꝫ homīes dum obdormiſſent fore excecatos Sed tunc p obdormitionē ſtatum intelligim⁹ peccatorum Nā ſicut obdormitio cauſat̄ ꝛ anticipatur p labores ꝛ ebrietates. qui enim feſſus eſt et ebrius obdormit citius Sic reuera p omnia ipe ſtat⁹ peccatricis anime ex vano labore circa tranſitoria ꝛ ex ebrietate quā inferunt ſcelera ꝛ peccata Et tunc applicetur ſic. Contigit itaqꝫ ex ſtatu ꝛ qete ſeu obdormitiōe in peccatis homīem in perpetuum cecitate damnabili corporis ꝛ anime obumbrari.

De confeſſione.

Titulus xxxvii. A

Ariſtotiles de regimine principum libro quarto Sana eſt nocturna vigilia ꝛ oris apcio Sed tunc per oris apertiōem confeſſio deſignatur. Nam ſicut oris apertio ꝑprie conuenit dormientibus cōmedentibus currentibus ꝛ infirmis. ſic per omnem modum confeſſio maxime conuenit eis qui dormiunt in peccato ꝛ eis qui veſci volūt cibo beato ⁊ eis qui currunt preſentis vite in ſtadio. ⁊ eis qui ſpirituali quocunqꝫ languore detenti fuerint ſiue morbo. ꝛ tunc applicet̄ ſic Sana eſt ergo viteqꝫ ꝯferens ſempit̄ne ipa vā mētis ꝛ oris aptio ꝯfitētis B Ypocras in prenoſticis. Cunqꝫ infirmus ſe erexerit ad medicum venientē cōfabulatuſqꝫ ſecū fuerit ſalutis et criſis in ꝓximo accedentis ſignū erit Sed tunc per confabulatiōnē languentis cū medico ipa ſacra confeſſio figuratur. Nam ſicut confabulatio illa nil aliud eſt q̄ꝫ querela languidi cum dolore ꝛ ꝯſiliū medici cū terrore vt teſtat̄ philaret⁹ Sic p omnem modū ipa ſaluberrima ꝯfeſſio nil aliud debꝫ eē q̄ querela flebil' ſup ſuo

execrabili languore ⁊ dolore ⁊ conſilium preſpiteri valido cum terrore. Sed tunc per criſim corporis intelligitur criſis ſpiritualis ipſius mentis. Nam ſicut criſis nichil aliud eſt ꝙ victoria nature ſup lāguorē corporis ⁊ dolorem vt ait Aui· libro medi· Sic reuera per omnia criſis miſtica pie mentis aliud non eſt quā cum ipa anima que ratio et natura dicit̄ ſm commētatorem· victoriam obtinuerit cōtra ſcelera ſiue carnem. Et tunc applicetur ſic Quando ergo peccator ad cō feſſionem ſe erexerit confidenter confeſſus fuerit cuncta q̄ fecerit penitēter mox criſim imminere eterne ſalutis indicat ꝯſequenter C Solinus li·rerum. Piſces reſpirant aquā ſed expirant ſpumam. Sed tunc per piſces homīes deſignā tur. Nam ſicut piſces nituntur aſcendere ad originem ⁊ prī cipium ſue vt ait Ambroſius in exameron li·vi·ſic per om/ nem modum ⁊ ipi homīes niti debent ad originem atq̧ ſca turiginem ſalutis eterne dulcedinisq̧ diuine piſcium equo more Et tunc applicetur ſic Homīes ergo qui vt aquam ſor buerant biberantq̧ peccatum ipm expirare debent p cōfeſ/ ſiōis remedium vt ſpumam cum fletu lacrimarum atq̧ lu/ ctu D Iohannes meſue in prima practica. Cum quis a ſerpente leſus fuerit ⁊ percuſſus continuo ipm venenum fortiter exſugatur & percuſſus continuo reformat̄· Sed tūc per exſugatiōem veneni confeſſio figuratur. Nam ſicut pre dicta exſugatio conſiſtit in ea que per linguam fit aeris at= tractione & in veloci ipſius venenoſi humoris exſpuitione. Sic ⁊ ipa confeſſio conſiſtit in ſuſpiriorum ſeu ſuſpirabilis aeris attractione & in frequēti ſuorum ſcelerum cum fletu valido extractione Et tunc applicetur ſic. Cunq̧ peccator le ſus fuerit aut percuſſus a dyabolo mox peccatum confiten te ore ſtudeat exſugere ⁊ vere poterit conualere. E Io/ hānicius yȝagoge primo ad medicum pertinet bonum au/ dacter interficere ſupple morbum. Sed tunc p medicum ſa/ cerdos intelligitur aut cōfeſſor. Nam ſicut medicum aſtra celi in arte medendi obſeruare oportet teſtante Hugone in didaſcolicō. Sic p omnem modum ipm confeſſorem in ſciē tia celeſtis vite ſeu patrie pitum eſſe conuenit ⁊ edoctum Et tunc applicetur ſic. Perfecto ergo ⁊ bono conuenit con/ feſſori vt audacter ſine vllo timore morbum anime perimat ⁊ pctm F Ariſto·in li·pbleu· Poſt lacrimas moderate emiſſas clari⁹ limpidiuſq̧ videmus. Sed tūc per viſum cor poralem viſus ſpiritualis ſcȝ diuinorum cognitio figuratur Nam ſicut viſus quatuor modis corrumpitur primo per tactum ⁊c· vt ſupra. Sic per omnem modum viſus ſpūalis

ſcȝ cognitio dei quatuoꝛ modis impeditur Deducas vt ſup̄ de cecitate xxxvi. F ꝛ I Et tunc applicetur ſic. Poſt lacrīas itaqȝ in confeſſione emiſſas clarius ꝛ limpidius itaqȝ deus videtur et agnoſcitur G Galienus libro mediciñ. vi. Infirmus querat medicum quē in aſtrologica ſciētia edoctū nouerit et peritum Sed tunc p infirmum peccatoꝛ figurat̄. Nam ſicut in infirmo peccant oīes ſenſus. vt dicit philaretus de iudicijs febrium Sic in peccatoꝛe homine omnes virtutes anime deficiūt atqȝ ſenſus Sed tunc conſequenter p medicum confeſſoꝛ deſignatur. Nam ſicut medicus omnis naturaliter eſt pallidus triſtis luceiqȝ coloꝛis vt refert phs vbi ſupra quia ex viſu & cōpaſſione infirmi inficitur vt ait. Pandulfus ꝛ ſic pallidus efficitur luteiqȝ coloꝛis Sic reuēa per omnem modū ip̄e confeſſor palludus ꝛ triſtis eſſe debȝ compaciens ꝛ odolens peccatoꝛi Et tunc applicetur ſic Peccator itaqȝ querat confeſſoꝛem quem in omni ſcientia & maxime diuina edoctum nouerit et pitum H Ariſtoti. in pbleu. Omnes muti naturaliter ſunt ſurdi ſed nō ecōuerſo quia nō omnes muti ſurdi ſunt Per qd̄ intelligitur ꝙ hi q̄ muti facti ſunt in confeſſione ꝛ ſui accuſatiōe ſunt etiā ſurdi intus in mēte quantum ad perceptiōeȝ celeſtis voꝛis ꝛ gr̄e I Hugo in didaſco. Mutoꝛum propriū eſſe ſolet prophetare ꝛ ideo contigit ꝙ ceci ꝛ muti maioꝛem habent a celo influentiā ꝙ̄ ceteri homīes vt oñdit cōmētatoꝛ ſup de pomo ariſto. K Albert⁹ li. de impreſſiōib⁹ aeris. Nubes ſoli oppoſite nigre videntur. Sed p oppoſicōeȝ nubis ad ſolem confeſſio figuratur. Nam ſicut talis oppoſitio yridē facit ꝛ ymbrē vt dicit̄ in 2. methe. ſic p oēȝ modū ꝯfeſſio yridē facit recōciliatiōis diuine ꝛ ymbrē adducit ꝯſolationis eterne. Et tunc applicetur ſic. In confeſſiōe itaqȝ p quā homo ſe veri ſoli iuſticie applicat ꝛ exponit debemus moꝛe nubiū eſſe nigri per recognitionem nr̄i humilē & contemptum L Theo. in tract. diū. arci. Hoc medicoꝝ eē ſolet ꝓpriū vt ſint loq̄ces celeriterqȝ loquātur Per qd̄ intelligitur ꝙ confeſſoribus maxime cōuenit vt confeſſis celeriter obuient ꝛ in eloquentia ſint celeres atqȝ prompti. M Philoſophus ī libro probleumatum Qui raro infirmātur cū infirmati fuerint continuo moꝛiuntur Sed tunc p infirmationē confeſſio deſignat̄ Nam ſicut in infirmitate moꝛbus degeritur. vt ait ꝯſtantinus ꝛ humoꝛ moꝛbiferus expurgatur vt ait ſiluetus ſic p oēm modū in ꝯfeſſiōe moꝛb⁹ digerit̄ aīe ꝛ humor vicioꝝ penitus expurgat̄ Sed tunc p moꝛtem temporalem moꝛs perpetua deſignat̄. Nā ſicut in moꝛte tempali ip̄m coꝛ

ſcinditur et totus ſanguis intra ipm diffunditur vt recitat· Phus in xvi·animalium libro. Sic per locum a ſimili ī morte perpetua cor hoīs ſcinditur et inenarrabili miſeria penalitate et ſanguis diffunditur cōdigne retributionis et vindicte Et tūc applicetꝛ ſic Qui ergo raro infirmātur cito more miſerabili cum minus ſperauerīt morietur N Amphiltes libro quarto medicinalium. Quicunqꝫ ergo pingues et corpulenti apparuerint poſt languorem conſtat ꝙ languore nō dum extricatus eſt in his ſed huiuſmodi carnoſitas recidiuationis et mortis inſtantis indicium eſt· Per quod intelligitur ꝙ illi hoīes qui poſt lāguorem ſeu cōfeſſiōem ſui nec ieiuīo nec abſtinētia macerantur ſed carnoſi delicioſiqꝫ fuerīt nō ex toto ſanati ſunt.ſed recidiuantes ſubito morientur O Ariſtotiles in tractatu de qualitatibus corporum ſenatorum Semineces ſeu appoplexati homines ſi aquis calidis ſe immerſerint· cōtinuo viuatiores fiūt extūc Sed tūc per ſemineces intelligimus peccatores. Nam ſicut tales perdūt vſum lingue et eſt proprium eorū Vt recitat Archileus Sic reuera per oīa ipi homīes peccatores perdunt vſum lingue deum laudandi et ſe ſuper ſuo ſcelere acuſandi. Sed tūc p immerſionem in aquas ealidas cōfeſſio deſignatur· Nam ſicut talis immerſio delectat inflāmat ſanat ſubſtāciāqꝫ augmentat vt dicit Cōſtantius Sic p oēm modum ipa felix confeſſio mentem delectat ineffabiliter inflammat ſalubriter ſanat efficaciter et ſubſtanciā ad auget eternaliter Et tūc applicetur ſic. Peccatores ergo homines ſi ſe aquis calidis et amaris immerſerint confeſſionis mox viuaces fiunt tūc et in gradum priſtinū vite perpetue reformantur P Egidius ſup de ſenſu et ſenſatu Ambulantibus per viam rectā apparent linee in agro curue· ſꝫ tūc p viam rectam cōfeſſio deſignatur Nam ſicut via recta cauſat velocitatē motus et curſus ſic et ipa cōfeſſio efficit velocitatem curſus noſtri verſus gaudia regni ſempiterni Et tunc applicetur ſic. Ambulantibus ergo nobis viā ꝯfeſſiōis et pñie linee que ſunt a dextris et a ſiniſtris p̃ue vite ac ſi curue ſint debent penitus diſplicere q Ariſtotiles libro probleu· Cum ſternutatio iterata ſeu frequentata fuerit valorē hoīs demōſtrat Sꝫ tūc p ſternutatiōem cōfeſſio deſignatur. Nam ſicut ſternutatio illa delectabilis eſt que fit in ſole· vt dicitur in viij·animalium li·ſic illa confeſſio delectabilis eſt que fit in dilectione dei et in cognitione ſui Et tunc applicetur ſic Confeſſio itaqꝫ iterata et frequētata valorem ſpūalē premōſtrat anime et virtutem R Ypocras ī p̃noſticis·

Puſtula orta ſub lingua que loqui hoīem non ſinit: mortis indicium eſt. Per quod intelligitur: ꝙ impedimentum obſtaculumqȝ factum: hominem ↄfiteri ⁊ accuſare ſe de crimīe non permittunt: ſignū eſt mortis ꝑpetue affuture S ¶ Galienus. Quando morbi erūpunt ad exteriora corporis mēbra ſanitas ⁊ longeuitas comittant̄. Per que dat̄ intelligi: ꝙ qn̄ per cōfeſſionem peccata eiecta fuerint: vſqȝ ad exteriora oris accuſationem: mox ſanitas corporis ⁊ anime: ⁊ longeuitas vite ꝑpetue conſequent̄ T Auicebron libro fontis vite. Ad preſentiam occiſoris ſanguis emanat de vulneribꝰ occiſi hoīs. ¶ Cuiꝰ cauſaȝ diūſi diuerſimode aſſignauerūt. Dicit eñ Thomas in ſūma ↄtra gentiles: ꝙ demones hoc efficiant: vt inducere valeant aliquam falſam ⁊ ſiniſtram opinionem ⁊ hereticam prauitatem. Sed durandꝰ hic aſſerit. Ex eo fortaſſis: quia alique ſanguinis gutte de occiſo remanſerunt in veſtimentis occidentis. ⁊ ſic ſanguis nitit̄ moueri ad ſanguinem: tanꝙ totū ad partem: aut pars ad partē. Sed magiſter Heinricus diſcrepat ab his. Dicit eñ ꝙ de oculis occiſoris egreſſi ſunt quidam radij viſuales: quorum quidem radiorū viſualiū: tota virtꝰ remanſerat in occiſo. ¶ Cumqȝ ergo ſupuenerit occiſor: mox ꝓdicti ſpūs ⁊ radij viſuales relicti ī occiſo appetunt egredi: ↄſimilibus ſibi radijs in occurſum ⁊ in ſuo egreſſu ↄmouent ſanguinem ⁊ cunturbant. Iohannes autē pariſienſis aliter ſentit de hoc. Dicit eñ ꝙ demones efficiūt hunc effectum. vt eum qui innocens eſt: reum faciant. ⁊ vt magis peccent: qui talem detineant. Sed tunc per occiſorem intelligimꝰ confeſſorem. Nam ſicut occiſor conſpectu occiſo naturaliter concaleſcit: pro vt ait Philoſopꝰ. Omnis homo naturaliter viſo mortuo homine: exhorreſcit. Sic ꝑ oēm modum cōfeſſor horreſcere atqȝ ↄtribulari debet patentibꝰ vulneribus mortui peccatoris. Sed tunc ↄuenienter per occiſum ipſe peccator deſignat̄. Nam ſicut in occiſo valde intumeſcit pectus: ſic etiam ꝑ cor peccatoris in ↄtritione ſui intumeſcere debet penitus ⁊ dilatari. Sed tunc ꝑ ſanguineȝ figurat̄ peccatum. Nam ſic̄ ſanguis in mortuo hoīe non videt̄ nec apparet: vt ait Piniꝰ in ſpeculo natali. vt patet ſupra. Sic per omnia peccatum ab homine ſpiritualiter mortuo: nec aduertit̄: nec videtur. Et tunc applicet̄ ſic. Ad preſentiam ergo confeſſoris totum peccatū emanare debet de vulneribꝰ peccatoris. V ¶ Tharentinꝰ li. de viuendi modo. Quidam ſunt q̄ nocturno tempore ſuffocatioȝ patiunt̄ ⁊ loqui non pn̄t: quibꝰ etiā videtur ꝙ graui pondere ad inſtar magni montis premant̄. Sed tales ſi linguaȝ ſuā mouerint: cōtinuo tam grauis viſio

euaneſcit. Sed tunc conuenienter per motionem lingue: confeſſio figurat̄. Nam ſicut motio lingue conſiſtit in humido ſaliuali: in humido q̄ȝ cibali. Sic ipſa ſacra confeſſio cō ſiſtit in humido ſaliuali abſtinentie: ⁊ in humido cibali ele moſine elargite. Et tunc applicet̄ ſic. Sunt ergo quidam qui in ſomnis preſentis vite quaſi ſuffocationem ⁊ extinctiōem mentis ⁊ corporis patiunt̄ qui vtiq̄ȝ ſi aduerterent: grauius q̄ȝ ſi celum ſufferrent ſpiritualiter aggrauantur: ⁊ talibꝫ nil foret vtilius q̄ȝ motio lingue: per quam confeſſio figuratur

¶ X Iohānes meſue libro perſpicationū ſexto. Fetor oris quatuor preſignat homini imminere: ſcȝ aut pectꝰ apoſtematum: aut ſanguinem corruptum: aut cibum ſtomacho indigeſtum: aut morbum in proximo futurū. Dulcis aūt expiratio indicat ſanitatem. Sed tunc p fetorem anhelitus: ficta ⁊ imperfecta ꝯfeſſio figurat̄. Nam ſic̄ fetidus anhelitus cibum impedit ne cum appetitu ⁊ delectatiōe ſumat̄ vt ait Augꝰ li. ꝯfeſſionum v. Sic ⁊ ipſa imperfecta fictaq̄ȝ confeſſio: cibum celeſtem: id eſt carnem chriſti ⁊ ſanguīem impedit ⁊ abijcit ne rite ſalubriterq̄ȝ ſumat̄. Sed tūc ꝯuenienter p dulcē expirationem ſeu anhelitū: ipſa ⁊ integra cōfeſſio figurat̄. Nam ſicut talis expiratio caput ſanū ⁊ incolume derelinq̄t iuxta Conſtantinū. Sic per omnem modū vera ⁊ pfecta cōfeſſio ſanam hominis intentiōȝ atq̄ȝ affectionē derelinquit. Et tūc applicetur ſic. Diminuta ergo ſeu imperfecta confeſſio quatuor mala incomodaq̄ȝ preſignat · aut eñ indicat ipſum cor ſceleris apoſtemate viciatum: aut ſanguinem interioris virtutis ſubſtancieq̄ȝ corruptum: aut cibum ſpiritualis gratie indigeſtum: aut morbum mortꝰ eterne in proximo affuturū Perfecta autem ⁊ vera confeſſio infert vite perpetue ſanitatē

¶ Y Auicenna libro viij. Niſi ſubito eſtus in corpore nimius extinguat̄: tota celeriterq̄ȝ morte preuenta ſubſtantia ſuffocatur. Corrumpit nanq̄ȝ ſubſtanciam calor nimius: ſanguinemq̄ȝ deſiccat. Sed tunc per eſtum nimium intelligimꝰ peccatum. Nam ſic̄ eſtus nimius: tria efficit in humanis corporibus. Cerebrum nanq̄ȝ atq̄ȝ ſenſus corrumpit: corpus imbecille reddit: ⁊ ſomnū nociuum effic̄t. Sic reuera peccatum omnes virtutes tam ſenſitiue q̄ intellectiue partis deſtruit ⁊ corrūpit: corpꝰ ad bene operandū imbecille ⁊ debile reddit: et ſomnum damnationis anime ⁊ corporis efficit. Sed tunc ꝯuenienter per extinctiōeȝ nimij eſtus ſeu caloris: ipſa ſacra ꝯfeſſio figurat̄. Nam ſic̄ omnis eſtus vel ignis extinguit̄ iſtꝰ modis ſcȝ p ſuffocatiōȝ ignis non habens expiraculū: extinguitur in ſeipſo: ⁊ p aque infuſionem q̄ repugnat naturaliter

igni per frigoris intenſionem: ⁊ per corporū accenſorum di=
ſperſionem. Sic ⁊ ipa ꝯfeſſio habet fieri iſtis modis·videlicet
per ſcelerum ſuffocatiōe;: per aque celeſtis gratie vel deuote
lacrime infuſionem: per corporalis frigoris intenſionem: ⁊ ꝑ
ſalutiferam vnius ab altero ſequeſtrationem. Et tūc appli=
cetur ſic. Niſi itaq; ſubito eſtus peccati extinctus fuerit: tota
hominis ſubſtancia corrumpet̄ Z Areſtoti·de regimine
principum li·iiij. Neceſſe valde eſt: vt hi qui ſupino corpore
et difficili reſpiratiōe dormire viſi fuerint: velociter excitent̄
Talibꝫ eñ appoplexia accidit: ex indebita ſanguinis fluxiōe
Per talē dormitionem intelligit̄ dormitio peccatoris in pecca
tis: que prouenit in eo ex vapore ignorantie mentis ⁊ corpis
Sed tunc per excitationem corporalem: ipſa ꝯfeſſio figurat̄
Nam ſicut poſt excitatōe; a ſomno corporali: triſticia magna
infertur cunctis animalibꝫ ſm Phum in·xj·animalium. Sic
reuera per omnem modum: ipſa ꝯfeſſio triſticiam magnam
nobis inferre debet·q̄a poſt ꝯfeſſione; per penitentiā debem⁹
valde ꝯturbari. Et tunc applicet̄ ſic. Neceſſe ergo valde eſt: vt
hi qui tanto ſopore depſſi: ſpiritualiter dormiūt ⁊ q̄eſcunt
per confeſſionis beneficium celeriter excitent̄: ne morte inſpi/
rata ſubitanee occupent̄ A a Plini⁹ in ſpeculo naturali
libro·xxv. Vidim⁹ quoſda; in q̄s inſilierant ſerpentes ⁊ vip
pere dum dormirent: q̄ tande; ꝑ ſumptionem lactis caprini
liberati ſunt. Sed tunc ꝑ ſerpentes ipſi demones vel actus de
moniaci figurant̄. Nam ſicut ſerpentes in magno feruore ⁊
eſtu ſe toto rotulā circulumq; deſcribūt. Sic per oēm mōm
demones ſiue actus demonibꝫ abiles: circulum ſibi faciunt:
id eſt ꝑpetuitatem iehenne ſibi preſcribunt ⁊ ꝯſtituūt. Sed
tunc per lac caprinū confeſſio deſignatur. Nam ſicut lac ca=
prinum cum calore ſumptū dolorem curat dentium: clarifi
cat viſum·vt dicitur in practica themonis. Sic ipſa ſacra cō
feſſio ori immiſſa cum calore dei dilectionis: continuo ſanat
dentes ad actum diuine laudis: ⁊ ad guſtū cibi celeſtis: cla=
rificat q̄; viſum ⁊ oculum fidei q̄; mentis. Et tūc applicetur
ſic. Ipſi ergo qui per habitationem demonum: ⁊ aſſiduitatē
malorum operum detinent̄: ſumēdo felic⁹ confeſſionis verba
ad oris ſui labia: mox ab omni periculo mentis ⁊ corporis li/
berantur B a Galienus in tractatu ſignorū ⁊ indiciorū
vite ⁊ mortis. Sanguis extractus ſub lingua: ſquinancias ſe
dat: ⁊ apoplexiam curat. Sed tunc per talem minutiōe; ſub
lingua confeſſio figurat̄. Nam ſicut talis minutio nō fit niſi
cū callida ꝯſtrictione ⁊ colligatione ipſi⁹ colli. Cōſtringunt̄
eñ tunc ipm collū: vt vene lingue q̄ antea latuerāt appareāt

Sic per omnia ipa confeſſio facienda eſt cum calida tortura
imo ruptura colli: id eſt totis viribꝫ mētis ⁊ corporis noſtri.
Sed tunc ɔueniēter per ſquinanciā vel apoplexiam: damna/
tionis ſtatum intelligi ɔuenᵗ. Nam ſic tempore ſquinācie ⁊
apoplexie: nec ſummi poteſt cibꝫ. nec vocis aliquis vſus aut
actꝰ eſt. ſquinancia nanqꝫ collū inflat ⁊ deſcendit: apoplexia
aūt hominem mutum reddit. Sic per locū a ſimili: in tēpore
et in ſtatu damnationis: minime dat̄ deguſtari cibꝫ celeſtis.
ſed tunc omnino ipſe homo ad meritoriaꝫ dei laudem reddit̄
inabilis. Et tunc applicet̄ ſic. Confeſſio itaqꝫ facta: veraciter
et pfecte: a morbo precauet damnationis eterne C a Cō-
ſtantinꝰ libro ſuo de mel. Quibuſdam videt̄ ꝙ capitibꝫ ca-
reant: vel habeāt capita nimis magna: quibꝫ etiam ſe tangē
eſtimant ipſum celum. Item apparet eis ꝙ ſerpentes ſe inha-
bitent: & ꝙ voces horribiles in aere audiant: opinantur in ſe
audire multitudinem hominū inſequentium armatorū. to-
nitrua etiam in ſomnis ⁊ fulmina iſti multa audiunt: quibꝫ.
vt ait Galienus nil meliꝰ foret ꝙ̄ portare mitras plumbeas
frequentare cantilenas ⁊ loqui rumores fabulaſqꝫ diuerſas.
Per que dat̄ intelligi ꝙ peccatis onuſti. homines peccatores
quibꝫ fantaſmata ⁊ illuſiōes multe dyabolice apparēt varie
et diuerſe. Nil foret melius ꝙ̄ patienter ferre grauedinē ſa-
tiſfactionis & penitentie: ⁊ frequentare confabulationes cō-
feſſionis integre ⁊ perfecte D a Commentator ſuper li-
brum de plantis Areſtotilis. Quatuor modis terra aperitur
vt efficiatur fertilis & fecunda. Primo per calorem. Secundo
per ventum. Tercio per tonitruum. Quarto per ſiccitatis do-
minium. Per que datur intelligi. ꝙ quatuor modis cor hoīs
in confeſſione aperit̄. videlicet. per calorem diuine dilectionis
per ventum vane afflictionis: per tonitruum dei timoris. ⁊ ꝑ
ſiccitatem: id eſt amaram interpoſitiōem confeſſionis. E a
Io. proſcida in libro narrationū. Conuenientiſſimus me
dendi modus eſt: vt medicus aliqd terribile languido prebe
at & oſtendat: puta ranam ⁊ huiuſmodi. et ipſe infirmꝰ me
dico per ordinem omnia recitet & enarret. Sed tunc per infir
mum intelligimus peccatorem. Nam ſicut infirmꝰ figuram
habet luteam atqꝫ triſtem. pallidi etem̄ naturaliter ſunt in-
firmi. Sic nimirum per omnem modum ipe peccator figurā
in ſe tenet luti & triſticie ſempiterne. Sed tunc conuenienter
per medicū intelligitur cōfeſſor. Nam ſic medicus aſtra celi
ɔſtellationes & vata obſeruare oportet. iuxta iᵒ Iſidori. xvi.
Medicꝰ non eſt cuiꝰ ɔſiderationi ɔſtellatio celi pſto non eſt

Sic per omnem modum medicum id eſt ɔfeſſorem ipſa cele ſtia numina obſeruare implorareq; oportet. Et tunc applicet ſic. Valde itaq; neceſſe eſt vt cōfeſſor peccatori illa tremenda atq; horrenda ſpectacula ante mētis oculos oſtendat iugiter et demonſtret. & vt infirmus ſcʒ peccator omnia per ordinem confeſſori explicet ꝛ enarret F a Notandum ꝙ quedam animalia renouant̃ abſterſione cutis vt ſerpens. quedā vero abiectione caude vt lacerta. q̄dã abijciendo cornua vt ceruꝰ quedam contūdendo roſtra vt aquila. Per q̄ dat̃ intelligi ꝙ q̄dam regenerant̃ ꝛ renouant̃ per abſterſiōeʒ cutis ignorãtie quidā per abiectiōʒ caude pungentis auaricia. quidā ꝑ depo ſitionem cornuū ſuperbie. quidam aūt per cōtuſſionem oris in ɔfeſſione G a Ayles in. vij. politice. Colluctantibꝫ ne= ceſſaria foret eloquentia qua ſe mutuo in certamine ꝛ lucta mine perterrent. Per eloquentiā ɔfeſſio deſignat̃. Nam ſicut elonquentia neceſſaria eſt illis qui debent principari. vt ait Phus de regimine principū li. iiij. Sic ɔfeſſio illis neceſſaria eſt q̄ volunt pñcipes in eterna patria ordinari. Et tunc appli cetur ſic. Colluctantibꝫ itaq; in exilio huiꝰ mundi ɔtradicti onis ꝛ demonıſ maleficia neceſſaria ſumme fore confeſſionis eloquentia. Ayles in ꝓbleu. Periculoſum & mortiferū eſt: ſiquis ſubito poſtq̄m incaluit: vt iterū infrigidet̃. Per q̄ dat̃ intelligi: ꝙ periculoſius eſt & mortis ꝑpetue illatiuum: cum aliqs poſtq̄m in ɔfeſſione celitus incaluerit: vt iterū peccato vario gelefiat. H a Anthoꝰ orator ſup. vj. politice. Dor= mientes excitari debent ſub miſſis & dulcibꝫ verbis: non ta= ctibus vel tractibꝫ. Ratio. q̄a omnis ſubita ꝑmutatio: cum lenitate facienda eſt. Sed tunc per dormientes intelligimus peccatores. Nam ſic̃ dormientes ſemineces dicuntur. teſtante Platone q ait. Somnum eſſe mediū inter mortē ꝛ vitam. Sic ip̄i peccatores ɔuenientiſſime ſemimortui dici pñt. quia licet viuant corpore: mortui tamē ſunt ipſa mente. Et tūc applicet̃ ſic. Ipſi ergo peccatores a confeſſore ſuo ſub miſſis dulcibus q; verbis & lenibꝫ excitari debent. non tactibꝫ vl' tractibꝫ vio lentie: ne in deſperatiōʒ lapſi ꝓtinus moriant̃. I a Pliniꝰ ſpeculorum naturalium in prima parte. Omnes medici eſtatꝰ in tempore immerſiōʒ in aquam frigidā precipiunt ꝛ ꝑſua= dent. q̄a frigus exteriꝰ corpori inductū: eſtum interiꝰ efficit et calorem. Sed tunc ꝑ eſtiuum tempꝰ ſanitas preſentis vite deſignat̃. Nam ſicut ī eſtate infirmati defacili curari poſſunt ſed in hieme infirmati difficulter poterunt reformari. vt ait Auicēna li. medi. vj. Sic reuera ip̄i peccatores facillime q̄dem ſpiritualiter poſſunt ſanari: dum ſunt in ſtatu valentis vite

et iuuentutis qꝫ ſi infirmati fuerint in tempore ſeu in hieme mortis ⁊ ſenectutis. Et tunc applicetur ſic. Medici itaqꝫ celeſtes ſumma exhortatione ꝑcipiunt: ⁊ perſuadent immerſioꝫ in aquas ꝯfeſſionis & penitentie in tempore ſanitatis ⁊ ꝓſperitatis: felicitatꝰ ⁊ iuuentutis huiꝰ vite K a Albertꝰ ſup iiij. methe. Si modicum de aqua ſpergaṫ in igneꝫ ꝯtinuo ipſe ignis ſincerius exardeſcᵗ. Sed tunc ꝑ ignem ꝯfeſſio deſignaṫ Nam ſicut ipſius ignis ꝓpria regio eſt ipm celum: vt Plato aſſerit. ſic ꝓprius locus ꝯfeſſionis & penitentie: eſt manſio celeſtis patrie. Et tunc appliceṫ ſic. Si ergo ipſa confeſſio cum aqua lacrimarū aſpergatur: ſinceriꝰ in ſuis ſacris actibus ⁊ fructibꝯ inflāmatur L a Augꝰ li. de ciuitate dei. x. Sunt fontes in achaia qui nocte ardent: ⁊ die frigent. Sed tūc per fontes achaie: munꝰ celeſtis gratie conuenit deſignari. Nam ſicut lignum extinctū in predictis fontibꝯ accendiṫ: ⁊ accenſum extinguitur. vt dicᵗ Augꝰ ibidem. Sic cor humanum in amore mūdano illicitoqꝫ extinctum fonte celeſtis gratie inflammaṫ. cor aūt amore cōcupiſcentieqꝫ illicite inflāmatum eternaliter ſuffocatur. Sed tunc ꝑ noctem confeſſio deſignaṫ Cum quia in noctis tempore ſolūmodo cadit ros aut pruina. Sic reuera ſolummodo confeſſionis in tempore ros deſcēdit celeſtis gratie & caritatis diuine. Cum quia in nocte exeunt animalia ad paſcua de cauernis. Sic in confeſſione corda humana exeunt miſtice ad ſumenda vite paſcua ſempiterne. Sed tunc conuenienter per diem humanam & vanam intelligimus leticiam huius mundi. Nam ſic in die ſanguis recedit a corde: ⁊ in menbra diffunditur & in venas. teſtante Galieno ſuo libro primo ſecretorum. Sic per omnia tempore inepte & vane leticie huius mundi: ipſa memoria mortis ſanguinis ⁊ vindicte recedit a mente penitus & a corde. Et tunc applicetur ſic. Fontes itaqꝫ celeſtis gratie: ardent ⁊ lucēt in nocte confeſſionis ⁊ penitentie: ſed frigent in die alacritatis leticieqꝫ mundane M a Albertus in tractatu de impreſſionibus aeris. Dum vapor incluſus in terra vehemēter accenditur: terremotus protinus comitatur. Sed tunc ꝑ vapores: intentio hominis deſignatur: & per terremotum confeſſio figuratur. Nam ſicut in terremotu: terra mouetur aperitur: ⁊ fontes proueniūt. teſtante Philoſopho. Sic etiam per omnem modum in ipſa confeſſione: terra cordis noſtri mouetur ad bene operādum: apperiṫ ad laudandum: fontes celeſtes proueniunt ad hominem eternaliter conſolandum. Et tunc appliceṫ ſic. Cunqꝫ ergo intentio noſtra vel affectio

in dilectione dei vehementer valideq; accenſa fuerit: mox terremotus cordis: id eſt perfecta mentis contritio et confeſſio comitatur. N a Ypocras in prenoſticis. Cumq; infirmus morti vicinus fuerit: rubent oculi et nigreſcit lingua. Per iſta aūt datur intelligi: dum quis mortem ſibi viderit imminere: mox eius debent rubere oculi: ex valido fletu et lacrimarū effuſione: et lingua eius nigreſcere in ſui accuſatione ſinceriſſima et confeſſione. O a Cōmentator in iij. metheo. Dum muſce aquis immerſe mortue fuerint: ſi cineribus calidis imponantur: continuo reuiuiſcunt. Sed tunc per muſcas homines deſignantur. Nam ſicut muſce ſunt cibus aranee canis et volucris: ſic ipſe homo immundus cibus aranee erit canis et volucris infernalis. Sed tunc per cineres confeſſio figuratur. Tum quia candela cineribus intincta: facilius inflāmatur ut ait commentator. Sic cor humanum confeſſioni intinctum: continuo diſponitur: ut diuino amore facilius accendatur. Tum quia ſicut cinis cōſeruat ignem: ſic et confeſſio amorem nutrit et conſeruat celeſtem. Tum quia ſicut cineres valide ſuſceptiui ſunt ipſius aque eo quod poroſi ſint: ſic ſacra confeſſio ſuſceptiua eſt celeſtis gratie. Et tunc applicetur ſic. Homines ergo in aquis deliciarū ſpiritualiter mortui et ſubmerſi: cum in confeſſione caluerint: protinus reuiuiſcunt. P a Philoſophus in problematibus. Voces in nocte melius audiuntur quam in die. Sed tunc per noctem confeſſio deſignatur. Nam ſicut nox eſt quieta et humida et frigida: ſic ipſa confeſſio eſt quieta: quantum ad vite ſecuritatem humida: quantū ad gratie infuſionem. frigida: quantum ad perpetuam conſolationem. Et tunc applicetur ſic. Voces ergo orationis humane in tempore confeſſionis melius audiuntur in auribus maieſtatis diuine. Q a Ypocras in prenoſticis. Fluxus ſanguinis extra nares: ſignū eſt perfecte criſis in infirmitate qualibet et languore. Sed tūc per fluxum ſanguinis confeſſio: et per languorem peccatum figuratur. Et tūc applicetur ſic. Confeſſio itaq; fluxa ex naribus cordis et oris: eſt indicium totius ſalutis eterne: et criſis ab omni ſpirituali corporis et animeq; languore. R a Egidius in cōmento. Confabulatio imaginatioq; et fantaſia de cruentatis et ſanguinolentis rebus triſticiā validam generat: et ſomnia efficit turbulenta. Per hec omnia confeſſio figuratur. Et applicetur ſic. Confeſſio itaq; triſticiam validam: et viſiones turbulentas nobis inferre debet: ut iehenna videlicet timeatur: et tunc peccatum amplius nullatenus committatur. S a Plinius in ſpeculo naturali. Cum accedimus ad mōtes: ſtatim ceſſant venti. Sic reuera cum confugimus ad confeſſores: mox ceſſant venti omīs timoris et periculi. T a Theophra. in commentorum libro.

Quanto corpora fuerint puriora: tanto minꝰ aliquid quod
ſibi cõtrarium eſt: in ſe ſuſtinere poſſunt· vt pʒ de oculo. Per
q̊d intelligitur· ꝙ q̃nto mundior fuerit ipe homo: tanto ma
gis id q̊d ſue ſaluti contrariũ eſt per 9feſſionẽ debet ⁊ ꝑ peni
tentiam expurgare V a Theoꝰ in breuiario diuerſarũ
artiũ. Perfecta vniuſcuiuſqʒ rei lotio: 9ſiſtit in amaritudine
et in cineroſitate: in ſalſedine & calore. Per que datᷣ intelligi·
ꝙ lotio 9uenientiſſima ipſiꝰ mentis: conſiſtit in amaritudine
9tritionis: in cinere humilis 9feſſionis: ĩ ſalſedine ſatiſfactiõis
et in calore dei ⁊ proximi dilectionis X a Galienꝰ libro
ſecretorũ ſuorum. Quando pedes frigeſcunt: ⁊ puncturã non
ſentiunt: languidꝰ moritur in inſtanti. Per pedes affectiones
per languidum peccator figuratᷣ. Et tunc appliceᷣ ſic. Quãdo
itaqʒ in peccatore homĩe pedes & affectiones frigeſcũt: ⁊ pun
cturam in contritione ſui ⁊ 9feſſione non ſentiũt: ipſe ꝓcul
dubio morte etͥna morieᷣ Y a Theophraſtꝰ li· 9mentorũ·
Oculꝰ tripliciter igneſcit. Primo ex valida percuſſione: ſcḋo
ex nimio timore: tercio ex forti inter dentes alicuius lapidis
comminutione vel 9tritione. Sic itaqʒ oculus mentis noſtre
in caritate dei tripliciter accendiᷣ & igneſcit. Primo: ex alicꝰ
correctionis percuſſione. Secundo ex dei atqʒ iehenne timore
et horrore. Tercio ex dentium in confeſſione validiſſima col=
liſione Z a Albertus de impreſſiõibꝫ aeris. In fine ligni
ſemicõbuſti: quedam videᷣ extillare aqua: tumorum & vul=
nerum ſanatiua. Per lignũ intelligimꝰ fore ſumptum pecca=
torem. Nam ſicut lignum exuſtum fumo caret: ad cinereſq̊ʒ
vergit & ad carbones declinat. Sic ipſe peccator fumo caret
deuotionis: ad cineres vergit mortis: & ad carbones declinat
cruciatus perpetui ⁊ horroris. Et tunc appliceᷣ ſic. Si homo
peccator ſaltem adhuc in fine ſue mortis emittat aquam peni
tentie & confeſſionis ⁊ lacrimas: illa erᵗ omnium vulnerum
anime ſanatiua· A b Theophilus in breuiario diuerſa=
rum artium. Nullum eſt adeo graue metallũ: quin lamina=
tum & ſubtiliatum natat ſuper aquas: ſed in aere minime.
Per hoc intelligiᷣ· ꝙ nullus eſt adeo malus ⁊ peccator quin
laminatus & ſubtiliatus confeſſiõe ⁊ contritione et peniten/
cia: feratur ſuper aquas: id eſt non mergatur intra tormenta
⁊ ſupplicia ſempiterna B b Phꝰus in tercio metherorum
Vapor reſolutꝰ ex mari: reſoluit niuẽ in aquam. Per vaporẽ
9feſſio figuratur: & per niuem ira dei deſcribiᷣ. Nam ſic nix
tripliciter ſoluiᷣ ⁊ liquatᷣ· videlicʒ a calore: a vento: ⁊ ab aqua
vt recitat Albertus de impͥſſionibꝫ aeris. Sic vindicta & ira
dei tripliciter extinguiᷣ & penitus anihilatᷣ· videlicet a calore

dei dilectionis a vento tribulatiōis & afflictionis ⁊ ab aqua lacrimabilis contritionis ⁊ ꝯfeſſionis. Et tunc applicetur ſic. ¶ Cōfeſſio itaqꝫ reſoluta ⁊ facta ex mari humidi cordis ipaꝫ iram dei pariter ⁊ vindictam reſoluit: & liquefacit impietatē et clementiā. Vnde ſup contritos & ꝯfeſſos ira dei non cadit ſed ros celeſtis gratie: pluuia dulcedinis diuine: ⁊ pruina re frigerationis & cōſolationis eterne. C b Phus in libro ꝓbleu. ¶ Crines euulſi cum renati fuerint: molliores fiunt: qꝫ ſi raſi eſſent. Per crines peccata figurant̄. Naꝫ ſicut crines ad nullum valent vſum: niſi vt ex eis fiant ligamina atqꝫ zone. Sic peccata ad nihil ordinant̄: niſi vt ex ipſis laquei fiāt qbꝫ anime mancipent̄ intra ſupplicia ſempiterna. Et ſicut ipſos naturaliter omnis homo abhorret in cibo & in potu: ſic ipſa peccata omīs homo vereri debet ⁊ abhorrere in cibo & potu ſanguinis & corporis ihesu xp̄i. Sed per euulſionem cōfeſſio figurat̄. Nam ſicut euulſio eſt eorū que radicitus extirpant̄ vt dicit Iſidorꝰ ethi. Sic ⁊ ipſa ꝯfeſſio nil aliud eſt: ꝙ ipſorū ſcelerꝝ radicitꝰ extirpatio. Et tunc applicet̄ ſic. Peccata itaqꝫ per ꝯfeſſiōem eradicata & euulſa cum ꝑ recidiuatiōꝫ renata in corde hominis fuerunt molliora & delectabiliora decetero erunt. D b Solinꝰ libro rerū. Leo montes tranſſiliens mox cauda ſua derergᵗ veſtigia ſui itineris in niue: ne vena toribus pateat ſua via. Per caudam ꝯfeſſio figurat̄. quia per caudam vnumquodqꝫ aīalium a muſcis: a v̄mibus atqꝫ ab incomodis ſe defendit: ⁊ cum cauda applaudit & ꝯgratulat̄ occurrenti: ⁊ cauda eſt principiū & cauſa omīs velocis cur/ſus in aīali. Sic homo per confeſſionem defendit ſe a muſcis maligne cogitationis: a vermibꝫ dyabolice legionis: ab inco modis doloris ꝑpetui qꝫ mortꝰ: ⁊ applaudit ſuo altiſſimo cre atori. Eſt etiam cōfeſſio principiū ⁊ cauſa velocis curſus ad patriam curie celeſtis. Et tunc applicet̄ ſic. Homo itaqꝫ trāſſi liens montes ⁊ colles huiꝰ ſeculi ſua ꝯfeſſione abſtergere de bēt veſtigia ſui ſceleris ⁊ peccati: ne a venatore dyabolo nul= latenus valeat inueniri E b Iſidorꝰ in hiſtorijs nat̄ libꝫ Baſiliſcus veneno priuat̄: imo occiditur ex oppoſito ſibi ſpe culo. Per baſiliſcū dyabolus interp̄tatur. Nam ſic̄ baſiliſcꝰ ante in facie blanditur: vt auis pulcerrima. in fine vero & in cauda: deformatur cauda ſerpentina. vt dicᵗ Amb. in exame ron li. vj. Sic dyabolus hoſtis noſter: nunc qdem blandit̄ vt in facie: poſtmodum in fine mortis apparebit: pungens ⁊ le= dens veneno mortꝰ eterne. Sꝫ tūc per ſpecl'm ꝯfeſſio deſignat̄ Nam ſicut ſpeculum clarificat viſum: ignem efficit ſibi oppo= ſitum: & ſtelle figuram prefert: ſi fonti fuerit immerſum: &

maculas repreſentat inſpicientium. Sic ipſa confeſſio clari=
ficat mentis oculū: ignem elicit caritatis melliflue: & figurā
prefert beatitudinis eterne: & maculas declarat iniquitat⁹ &
malicie. Et tunc applicet̄ ſic. Dyabolus itaqꝫ veneno ſue cal=
liditatis priuat̄: & occiditur omni mortis penalitatis genere
per ſpeculum ꝯfeſſionis puritatis & mundicie F b Phs
in li. ꝓbleu. Cum aliqs ex ſuffocatione mortu⁹ fuerit: niger
in facie apparebit. Sic qn̄do aliquis ſpiritualiter morit̄: non
reſpirando: id eſt accuſando & confitēdo peccata mox niger
videbitur & deformis in oculis omnipotentis dei G b Iſi
dorus in hiſtorijs naturalib⁹. Lupus nō accipit pecudes per
aurem: qa clamarent. ſed per guttur: ne vocē emittere valeāt
aut clamorē. Per lupum dyabolus intelligit̄. Nam ſic lupus
raucedinem inducit occurrenti vt dicit Amb⁹ in exameron
Sic dyabolus hoſtis noſter antiqu⁹ ſue praue ſuggeſtiōis
raucedinē infert homini laudis diuine & ꝯfeſſionis ſalutifere
Et tunc applicet̄ ſic. Dyabolus itaqꝫ nō tenet hoīem peccato
rem per aurē. quia ip̄m verba dei audiri permittit: ſed tenet
eum ꝑ guttur ne vocē ꝯfeſſionis emittē valeat aut clamorē.
¶ H b Auicēna libro medicinaliū. Medici diligenter per
ſuadent infirmis cuſtodiri & tegi ip̄os pedes: & aperiri ora ad
reſpirandum. Sic ꝯfeſſores medici ſpirituales ī infirmitatib⁹
noſtre mentis tegi precipiunt pedes operis: & aperiri ora in=
tegre & ꝑfecte confeſſionis I b Conſtanti⁹ li. de melanco.
Ad medicinam corporalē ſumendam: tria neceſſaria exigunt̄
Primum eſt vt calidū corpus preexiſtat. ſecūdum eſt: vt in
ortu diei languidus ipſam ſumat. Tercium eſt: vt ea ſumpta
infirmus lente ſe moueat: ac hinc & inde pergat. Sic ad con=
feſſionem tria itaqꝫ neceſſario exigunt̄. Primum eſt: vt cor in
dei amore incaleſcat penitus. & vt in mane iuuentutis fiat. &
vt homo poſt ſumptā medicinam: in bonis actib⁹ & motib⁹
ſe exerceat K b Cōmentator ſup de plantis. Arbores nō
faciunt fructū: niſi ſcinduntur & aliq̄liter perforuntur. Sic
homines ſpirituali fructu nō fecundantur: niſi ꝯtritione ſcin
dantur & penitentia: perforant̄ confeſſione valida & perfecta
¶ L b Phus in. x. de aīalib⁹. Omīa animalia que ſpirant
ignem: habent caudas ſerpentinas. vt draco. Per talem flatū
igneum & venenoſum: ipſa ficta & ſimulata ꝯfeſſio deſignat̄
quia talis flatus apparet ignis & nō eſt. Et tunc applicet̄ ſic.
Illi hoīes qui imperfectam falſamqꝫ & ſimulatā ꝯfeſſionem
faciunt: caudas id eſt finem ſortiunt̄: ſerpentum id eſt demo
num M b Auicēna libro. viij. Natura ergo infirmi eſt:
ſi morbum foras extra corpus eiecerit: per ſudorē viuet vtiqꝫ

quantumcunq; infirmatus fuerit· ſi autem intus retinuerit: morietur vtiq; languidus nulla virtute obſiſtente. Sic pecca toꝛ ſi moꝛbum peccati foꝛas eiecerit: per confeſſionem et lacri marum ſudoꝛem: viuet vtiq;: etiā quātumcunq; peccato infir matus fuerit· ſi vero intus occultauerit peccata: ꝓcul dubio eternaliter moꝛietur N b Philaretus in tractatu de iudi ciis febrium. Infirmus quidem tempoꝛe infirmitatis cū lan guoꝛe pugnantibꝰ: et cū moꝛte· inhibemus ne aliqd tangant videant vel audiant: ſed et cibus infirmis tunc modicus mi niſtretur. Sic peccatoꝛibus itaq; hominibus qui cū ſuo lan guoꝛe et moꝛte in ꝯfeſſione conflictum et pugnam grandem habent· inhibet̄ ne tali ſc; tempoꝛe aliquid tangāt ad illicite operandum: ne videant quantum ad praua concupiſcēdum et ne audiant malum aliquod aut turpiloquum O b Al gazel in tractatu de foꝛma ſpeculi. Siquis poſtquā introſpex erit ſpeculum: oclos valde claudit et manu comprimit: et ite rum inſpiciens valde claudit · ſtatim contigit talem tandem penitꝰ excecari: hoc facit permutatio. Sic reuera quādo quis per contritionem et ꝯfeſſionem in ſpeculū ſui coꝛdis ſe diſcu ciendo inſpexerit: et tunc iterato oculos mentꝭ per peccatum clauſerit: et iterum ſe in ſpeculo coꝛdis reſpexerit: et tandem recidiuauerit· contigit ad vltimum talem hoīem penitus et eternaliter in anima excecari· P b Conſtantinꝰ in ſūma de regimine ſanitatis. Nullum coꝛpus perfecte ſanari poteſt: niſi tota coꝛruptio de vulnere erūpat: et nihil man eat. Qua propter bonum eſt vulnera tarde ſanari . Sic nullꝰ peccatoꝛ ſpiritualiater ſanari poteſt : niſi tota coꝛruptio vicioꝛum per confeſſionem erumpat: et nil fetiditatis intus permaneat: ſed arte confeſſoꝛis omne quod in poſterum vulneratum poſſet inficere extrahat̄· quapropter bonum eſt cum matura deli beratione et ꝯſilio facere confeſſionem Q b Phs in libro probleu. Ad ſedandum aliquem doloꝛem in coꝛpoꝛe: quinq; neceſſaria requirūtur. Primum eſt: oculoꝛū hinc et hinc ven tilatio videndo· ſecundum eſt: cum aſſedente ꝯfabulatio· ter cium eſt : alicuius rei vel euentus delectabilis auſcultatio· quartum eſt ſpei ꝙ conualeſcere debeat roboratio· quintum eſt: dentium compreſſio. Sic ad ſedandum doloꝛem anime: quinq; neceſſario exiguntur. Primum eſt: oculoꝛum mentꝭ hinc et hinc in diſcuſſiōe ſui ventilatio· ſecundū eſt: cum aſſe dente ſibi ꝯfeſſoꝛe vtilis ſuper ſalute anime ꝯfabulatio· terciū eſt rerum ſpiritualiū diligens auſcultatio· quartum eſt: ſpei eius ꝙ ſaluari debeat roboratio· quintū eſt dentiū ꝯpſſio: id eſt vera et perfecta omnium ſcelerū ſuoꝛum confeſſio R b

Galienus libro ſecretorum .iij. Poſt curationē morbi ſanat⁹ quandam delectationem ſentit in ſe: q̄ȝ antea dū ſanus eſſet non aduertit: q̄a bonum ſanitatis poſt languorē meli⁹ agnoſcit. Sic poſt confeſſionem veram: confeſſus quandā ineſtimabilē intus ſentit dulcedineȝ: q̄ꝫ antea dum in peccato detent⁹ eſſet penitus nō aduertit S b Auicēna libro .xj. Perſuademꝰ aūt diligenti⁹ & hortamur: vt infirmi oculos ſuos recidiuauerint cum iaceāt hinc & inde. Sic perſuadendū eſt infirmis peccatoribꝫ vt oculos cordis ſui: cum ad confeſſionem venerint iaceant hinc & inde omnia que egerant: diſcutientes diligentiſſime ⁊ taxātes T b Auicēna li. vj. Medicina debet eſſe amara: humida: calida: expulſiua: ⁊ confortatiua. Quia amara magis lauant vt ait Phus in pbleumatibus. Humida bene laxant vt dicit Conſtantinus. Calida exſiccant. Expulſiua exterminant. Confortatiua reſtaurāt naturam hoīs languidi et infirmi. Sic confeſſio debet eſſe amara: vt purget. humida ⁊ lacrimoſa: vt lauet. calida in amore. expulſiua totius iniquitatis ⁊ malicie. confortatiua: omnium virtutum corporis ⁊ aīe. ¶ V b Philoſoph⁹ in li. pbleu. Poſt amaros ⁊ acetoſos cibos: potus dulceſcit. Sic poſt amarū cibum confeſſionis ⁊ penitentie: dulceſcit pot⁹ celeſtis dulcoris ⁊ gratie X b Galienus inq̄t in prohemio anthidotarij. Medicina pdeſt tam non indigenti: q̄ꝫ indigenti. Non indigenti quidem vt ſanitatem augeat ⁊ conſeruet: indigenti vero: vt ipſum ſanet ⁊ curet Sic confeſſio prodeſt tam non indigenti q̄ꝫ indigenti. non indigenti quideȝ: vt eius meritū augeat acceleretqȝ ſalutem. indigenti vero vt ipm̄ conſeruet a ruina mortis ſempiterne. Y b Phus in pbleu. Velocem curſum hominum ſex impediūt. videlicet frigus: vie aſperitas: corporis grauitas: mltitudo veſtium: cecitas ⁊ infirmitas. Sic reuera confeſſioȝ ſex impediunt incomoda ⁊ reſtringūt. ſcilitet. Frigus in dei dilectione: aſperitas preſentis vite: grauitas & torpor hominum: multitudo veſtium: id eſt abundantia facultatum: cecitas mētis: ⁊ infirmitas delinquentis Z b Conſtantin⁹ .iij. medicinalium Poſt medicinā ſumptam: neceſſe eſt languidum ambulare: et in calore debito pdurare. Sic poſt confeſſionem factā neceſſe eſt peccatorē in motu bonorum operū ambulare: & in calore caritat⁹ diuine iugiter permanere A c Iohannes meſue in tractatu de liquidis medicine. Vt infirmus eo facilius curetur: neceſſe eſt ipſum totaliter ſubici imperio medici: ⁊ regi conſilio & mandato. Sic vt peccator facilius curetur: neceſſe eſt vt ſe totaliter ſubijciat confeſſoris conſilio & mandato. ¶ B c Phs in .iij. metheorū. Ex amaro liq̄re mollificant̄

omnes res. Sic per confeſſionem cõtritionem amaram ⁊ lacrimis humidam: mollificantur corda humana ad imbibendum ſibi dulcorem gratiamq; celeſtem. C c Albert⁹ de impreſſionib⁹ aeris. Pannus humectat⁹ ⁊ poſtmodum exſiccatus: durior efficitur. Sic homo confeſſione ⁊ penitentia feliciter humectat⁹ ſi denuo in amore celeſtis gratie exſiccatus fuerit: continuo induratur in ſcelere ⁊ obſtinatur D c ¶ Ariſtoteles in .x. aĩalium libro. Os in cunctis aĩalib⁹ nullatenus exſiccatur. Omnium nanq; aĩalium ora ſeu roſtra: humida ſunt lubrica ⁊ viſcoſa. Per os ꝯfeſſio figurat̃. Nam ſicut os nulli aĩalium denegatur ſicut dicit Simplici⁹ ſuper predicamẽta. Sic ꝯfeſſio nulli hoĩm denegatur. Et tũc applicetur ſic. In nullo itaq; hoĩe exſiccari debet ꝯfeſſio ⁊ accuſacio ſue culpe E c Ariſtoteles ĩ .viij. politice. Ex eloq̃ntia bona ⁊ facunda perpendimus hominis alicuius dignitatem ſeu nobilitatem: ⁊ bonam naturalium diſpoſitionem. Sic ex eloquentia confeſſionis perpendimus alicuius hominis celeſtem dignitatem: nobilitatem ⁊ bonam interioris hominis diſpoſitionem. F c Ph̃us in ꝓbleumatib⁹. Cumq; os ex toto apertũ fuerit: aer calidus inde exijt. cũ vero imperfecte et diminute aperit̃: aer qui effunditur: frigus geliduſq; ſentitur. Sic confeſſio vera ⁊ integra flatum ſeu aerem emittit: valide ⁊ deuote dei laudis ⁊ feruide orationis. Confeſſio autem imperfecta: ſimulataq; atq; ficta: aerem facit frigidum: id eſt fructũ omni ſalute ⁊ gratia defruſtatum G c Galienus in anthidotario veteri. Omnia aĩalia venenoſa: claudunt ⁊ obſtruunt ora ſua ad contactum thiriace. Sic peccatores ora ſua claudunt ⁊ obſtruunt ad contractum ſeu odorem feliciſſime confeſſionis. Vel ſic ⁊ melius. Omnes demones claudunt ⁊ obſtruunt ſua ora: quib⁹ praua nobis ſuggerant ⁊ perſuadent: quibus animas deglutiunt hominum peccatorum: ⁊ quib⁹ nos accuſant ⁊ fratres noſtros. ad contactũ ſeu odorẽ confeſſionis ſalutifere ⁊ beate H c Ariſtoteles in decimo politice. Verecundia quidem omnes virtutes ineſſe demonſtrat: eo ꝙ cunctas virtutes foueat ⁊ conſeruat. Sic ꝯfeſſio verecunda omnes virtutes ineſſe demonſtrat: eo ꝙ ipſa cunctas virtutes foueat ⁊ conſeruat.

¶ ¶ De Contemplatione. ¶ Tytulus xxxviij. A

ARiſtotiles ĩ ꝓbleu. Vt ergo limpidi⁹ videam⁹: vnũ oclm claudim⁹. Sic reuera vt limpidi⁹ ꝯtemplemur neceſſe eſt vt vnũ oculũ: id eſt deſideriũ ⁊ affectum ad trãſitoria ⁊ caduca obclaudam⁹. B Theophraſt⁹ lib°

commentorum. Dum in intenſo fuerimus frigore cōſtituti: lacrimamur citiꝰ: acutiuſq3 videmꝰ. Sic reuera cū in frigore id eſt in extinctione praue ꝯcupiſcentie fuerimus cōſtituti: ꝯtinuo felicit̄ ꝓ nr̄o abluendo ſcelē lacrimamur: ⁊ limpidiꝰ clariuſq3 dei ſpeciem ꝯtemplamur C Alpharabiꝰ in tractatu de virtutib⁊ partis animate. Ad hoc ergo vt videamꝰ limpidius certiuſq3 rem intueri aliquā valeamus: vmbram nobis per manus applicatiōꝫ ante vultum facimꝰ. Sic vtiq3 vt limpidius maieſtatem dei ꝯtemplemur: vmbrā nobis manuum ſacra actione faciamꝰ D Pliniꝰ in ſpeculo naṫali Piſces in ſero ⁊ in eſtu valido reſiſtunt in aerem extra aquā Sic itaq3 hoīes more piſcium in ſero mortis: & in eſtu pn̄tis miſerie ⁊ afflictiōis debent exilire de aquis preſentis miſerie in aerem ſuauitatꝭ ꝯtemplationiſq3 diuine E Cōment. ſup. ii. methe. Quicunq3 altos ꝯſcendunt montes: neceſſe eſt valde vt ſaccellos ſuos fimo vel aliquo liq̄re fetido: plenos narib⁊ applicēt: ne ſubtilitate aeris montani ſubito ſuffocent̄ Sed tunc per aſcenſum ꝯtemplatio figuratur. Aſcenſus talis querit tria. Nam ſicut in tali aſcenſu tria facere nos oportet: videlicet. Curuo ⁊ inclinato corpore pergere: ſepe pauſare: & ſuſpiria valida facē. Sic reuera in ꝯtemplatione diuina tria facere nos oportet. Primum eſt vt non erecti vel elato ꝯpe in tumorem pergamꝰ: ſed curui ⁊ humiliati aſcendamꝰ. Secundum eſt vt pauſam a peccato: & quietē in deo faciamꝰ. Tercium eſt vt ſuſpiria magna pre amoris deſiderio iugiter emittamus. Applica vt ſup. F Solinus liº. rerum. Aues in altum volantes ꝯtrahunt ad ſe pedes. Sic homīes in ꝯtemplatōnis altitudinem euolantes: debent more auium intra ſe ꝯtrahere pedes affectionis: & operatiōis ſue ſumma diligētia diſcutere G Arꝫles in. x. aīalium libro. Piſces quideꝫ ſpeculantur valde dum in aqua ſunt: minime vero extra aquā Sic itaq3 homines verius ꝯtemplantur celeſtia: dum ſunt in aqua afflictionis ⁊ penitentie: q̄3 dum ſunt in terra felicitatꝭ affluentieq3 mundane. H Iſidorꝰ in hiſtorijs naturalib⁊ In tempore nimiū eſtuante aues regales in altiores ſe ſuſtollunt aeris regiones. Sic itaq3 homines regales pn̄tis vite in eſtu ſeu afflictiōis pn̄tis in tempore: ſe more regaliū auium debent in altiſſima ꝯtemplationis aera eleuare vt ſic refrigerium ꝑetuū poſt eſtū huiꝰ ſeculi ſumere valeant & captare

¶ I Arꝫles in. v. aīaliū li. Quanto aues magis a terra fuīnt elongate: tanto limpidiꝰ ꝯtemplanṫ. Sic itaq3 q̄nto homīes magꝭ a terrenis caducis ⁊ tr̄ſitorijs elonganṫ: tanto claritatē celeſtem limpidius cōtemplantur. K Auicebron libro

fontis vite. Diligenter itaqꝫ intuenti facilius ⁊ delectabilius
eſt aſcendere q̃ deſcendere · qz aſcendendo locum vbi pedes
figimus: videmus· deſcendendo vero minime. Sic itaqꝫ q̄ dili
genter aduertert multo magis: imo in infinitum delectabiliꝰ
aſcenditur in dei feliciſſima contemplatione: q̃ deſcendat̄ ad
profundam vallem vanitatis miſerieqꝫ humane L Phs
in ꝓbleu. Quāto altius aſcendimꝰ: tāto magis imaginamur
caſum. Sic qn̄to aliquis in diuina ꝯtemplatione aſcenderit:
tanto magꝰ debet imaginari & cogitare de caſu illo ⁊ ruina
damnabili mortis ⁊ penalitatis ſempiterne M Solinus
libro rerū. Omnes aues predones ⁊ alte volantes dum arbo
ribus inſident: contemplant̄ pedes. Sic itaqꝫ omēs peccatores
ſuperbi & arrogantes dum arbori inſident huius vite: con=
templantur ⁊ aſpiciunt iugiter pedes affectionis & operati=
onis ſue ipſarum auium more N Phs in ꝓbleumatibꝰ·
Difficulter ſurſum aſpicit̄: niſi caput & facies coeleuentur·
Ratio· qz dū oculi ſurſum iaciunt̄: ip̄a pupilla viſiua palpe
bris tegitur: & viſus in ſuo actu in ſurſum impedit̄· oportet
ergo vt caput cum facie eleuet̄. Sic reuera difficulter homo
celeſtia ꝯtemplari poterit ⁊ diuina: niſi intentione mentis alle=
uiatus fu̇it ad ſupna: & elongatꝰ a vanitate miſeriaqꝫ mun=
dana O Ambꝰ in exameron libro· ix. Propter hoc ergo
aquila pullū degenerem agnoſcit: ꝓpter hoc etiam ip̄m ab=
ijcit dū eum nō poſſe aſpicere limpiditatem ſolaris luminis
conſpicit. Sic reuera xp̄c per hoc hoīem degenerem a celeſti
hereditate eſſe oñdit: & ꝓpter hoc hoīez eternaliter abijcit atqꝫ
ſpernit: cū ip̄m non poſſe ꝯtēplari inueīt celeſtia ⁊ agnoſcit
P Auicēna li· iiij· de diluuijs. Qui in ꝓfundo fonte poſi/
tus fuerit: ipſam celi miliciā: id eſt ſtellas ⁊ ſidera certiꝰ: etiā
in meridie ꝯtemplatur. Sic itaqꝫ quicunqꝫ in fonte ꝯſtitutꝰ
fuerit: ſancte vite & conuerſationis clarius ꝯtemplatur ame
nitatē curie milicieqꝫ celeſtꝭ Q Phus in ꝓbleu. Cumqꝫ
ſolem aſpicimus: tria nobis contingunt. Lacrimamur: ſter=
nutamus: ⁊ cecutientes ſumus. Sic reuera cum celeſtia con/
templamur: tria nobis accidunt· lacrimamur etenim tūc ve=
hementi deſiderio celeſtis curie: ſternutamꝰ pre ineſtimabili
quam intus mente percipimus dei dulcedine: ⁊ obcecamur
quātum ad ſplendorem decoris venuſtatiſqꝫ mundane R
Arles in li· ꝓbleu. Incendio grandi facto: ventꝰ quidem
videtur moueri contra ignem. Cuius ſignum eſt· quia ſcin/
tille ferūtur verſus ignem. Per ignem grandem ꝯtemplatio
deſignatur: per ventum interna mētis delectatio figurat̄. Et
tunc applicet̄ ſic. In ꝯtemplatione itaqꝫ pie mentis ſeu anime

diligentis quedam interna & ineſtimabilis delectatio atq̃ iubilatio cernitur ipſum hoīez refrigerare feliciter ⁊ pſtare. ¶ S Theo᷒ ſuper.iij.poſteriorum. Si in aere:hoc eſt in ſole eſſemus:aerē minime videremus.ſed nec in igne nec in aqua Sic reuera ſi ſumus in aere mundane vanitatis:nullatenus lumen poſſum᷒ ſumme ꝯtemplari veritatis: ſed nec in igne mundane cupiditatis.nullaten᷒ aūt in aqua carnalis ⁊ illicite voluptatis:ſed ſolūmodo in terra humilitatis ꝯtemplari poſſum᷒ ſpeciem altiſſime diuinitatis. T Ar̃les de nat̃a locorū. Cunq̃ terra vapores quos in ſe habet ſurſum exalauerit.illiq̃ reſoluti in rorem: econtra deſcenderint:ſerenitas maxima cōſequet̃.Sic nimirum cū cor humanum vaporem celeſtis contēplationis ſurſum emiſerit ad ſupna.indeq̃ deſcendentem rorem celeſtis gratie imbiberit dulcoremq̃ ꝯſolationis diuine:mox vite ꝯſequetur ſerenitas ſempiterne V ¶ Ptholome᷒ almageſti li.i.Dum ſtam᷒ in tenebra: omnia ea que fiunt in lumine ꝯtemplamur.ſed dū ſumuſ in lumīe ea que fiunt in tenebris valde latent.Sic reuera dum ꝯtemplatiui ſunt in tenebra preſent᷒ vite:ꝯtemplantur ea q̄ ſunt in lumine celeſtis patrie.Et vt dum iam ſunt in lumine contemplationis diuine nequaq̄ ꝯtemplant̃ vt iudicent ea que fiunt in tenebra fragilitatis humane X Alpharabi᷒ in tractatu ſenſitiue partis. Cunq̃ ſum᷒ ſub nube aliq̄:remocius cōtemplamur q̃ in ſerenitate nimis magna.Sic reuera cūm ſum᷒ ſub nube celeſtis ⁊ ſpiritualis refrigerij:remoti᷒ in celeſtia ꝯtemplamur:q̄ dum in ſerenitate mūdane felicitatis affluentie detinemur Y Ph̃us in pbleu.Ebrij ⁊ q iuxta mare ſunt:nat̃aliter gaudent ſole.Sic reuera iſti itaq̃ qui diuinit᷒ inebriati fuerint tribulatiq̃ pariter & afflicti: ꝯſolationem q̄rant in ſole ꝯtemplationis:⁊ in calore dulciſſimi amoris Z Ar̃les in.vj.aīalium li.Omnia aīalia in eſtiuo tp̄e peius ꝯtemplant̃:in frigore aūt meli᷒. Sic p oēm modū:omnes itaq̃ hoīes in ſtatu exn̄tes ꝯcupiſcentie peius celeſtia ꝯtemplant̃ ⁊ ſpeculant̃.ſed pmanentes in frigore caſtitatis ⁊ ꝯtinētie:limpidiſſime ꝯtemplant̃ A a Iſido᷒ in in hiſtorijs nat̃alib᷒.Oīe animal vini bibulum pſpicaciter ꝯtemplatur.Sicut patet in lince.Linx nanq̃ aīal vini bibulum eſt.quāobrem acutiſſime limpidiſſime q̃ videt.Sic homines bibuli celeſtis dulcedinis ⁊ amoris:pſpicacius & clarius celeſtia cōtemplant̃ B a Ph̃us in.iij.methe.Flante auſtro nubes altius eleuant̃ velociuſq̃ mouent̃. Sic reuera flante aura celeſtis amoris & gratie:mox ipſi homines more nubium ⁊ exemplo altiſſimas ꝯtemplatiōis regiones mētis

intuitu eleuantur: & a terrenis moleſtijs penitus elongātur ¶ G a Areſtotiles in. iiij. metheororū. Quatuor ſunt que ſoluunt & liquant corpora: cunctas etiā tincturas & liquores. videlicet amaritudo: ſalſedo: caliditas & humiditas. Sic itaque quatuor ſunt que corda humana in liquorem atque tincturā diuine contemplationis liquefaciunt & reſoluunt: quorum primum eſt amaritudo penitentie. ſecundum eſt ſalſedo diſcretionis ſeu cognitōnis intime. terciū eſt caliditas caritatis diuine: quartū eſt humiditas celeſtis roris et gratie. hec inquam quatuor mentem reſoluunt et liquefaciunt in dulcedinem cō templationis interne D a Auicēna li. v. de diluuijs. Nullum corpus quantumcunque leue: ſurſum aſcendere poterit in aeris regionem: niſi tranſmutetur in exalationem ſubtiliſſimā et vaporem: ſicut aqua. quāuis ſit flexibilis & leuis: nequaquam tamen eleuari poterit in ſupremā aeris regionem: niſi prius in vapores tranſmutetur. Sic reuera nullus homo digne in regionem celeſtis patrie eleuatur: niſi in vaporem contemplatiōis melliflue feliciter reſoluitur E a Ptholomeus almageſti. iij. Cunque in plenilunio contemplati fuerimus per pannū ſericum ipſam lunam: mox luna in numero augmentatur. tot enim lune: quot dies lune fuerint: eſtimantur. Sic nimirum cum aliquis mediante puro corde contemplatus fuerit in nouilunio preſentis vite celeſtē amenitatem & candorē ipſi celeſtis milicia et amenitas quantum ad preguſtatiōem ſui multiplicatur: et in perpetuū augmentatur F a Phus libro problematum. Quicunque tempore eclipſis ſolis aut lune: ipſum ſolem per cribrum contemplatus fuerit: omnia que circa ſolem accidunt: clariſſime manifeſtiſſimeque videbit. Sic reuera quicunque chriſtum ſolem iuſticie: per cribrum pure & mūde conſciētie cōtemplatus fuerit oīa que circa ipſum ſunt clariſſime limpidiſſimeque videbit G a ¶ Auicebron li. fontis vite. Vapores quandiu circa terrā detinentur: ipſam occupāt et obtenebrāt. ſed dum in alta eleuati et exaltati fuerint nubes: condenſantur continuo: et in imbrē penitus reſoluuntur. Sic nimirū cogitationes noſtre quandiu in corde hominis detinentur: occupant: obtenebrāt et inquietant. ſed dum in alta celorum eleuantur: mox in nubes protectiōis celeſtis condenſantur in dulcedinem roris & gratie reſoluuntur. H a Ptholomeus almageſti. iiij. Corpora in altū vehemēter eleuata: cadere nō poſſunt. ſed ſurſum violenter in aere detinentur: & propter nimiā diſtantiā a terra nō trahuntur. Sed tūc per talia corpora intelligimus corda hūana. Nam ſicut corpora grauia tripliciter alleuiari poſſunt videlicet per ignem: per reſolutionem: per diminutionem. Sic reuera per omnem modū: corda humana tripliciter a ſua

grauitate alleuiari poterunt·videlicet per ignẽ celeſtis amoꝛ⁹ per reſolutionem lacrimarũ atq; ꝯtritionis:⁊ ꝑ diminutiõ; infime humilitat⁹. Applicetur ſic. Coꝛda itaq; humana vehementer in ꝯtemplationis celſitudine; eleuata·adeo in robore atq; ſtatu gratie ꝯfirmant̃: ꝙ de ceto nullaten⁹ poſſe cadere ꝯprobant̃ I a Ariſtoteles ad alexandrũ de regimine principum li·iiij. Maxime aũt decet pricipes atq; reges frequentare loca pratoſa virida ⁊ amena· vt dum viſus res delectabiles intuetur:intus in ſuo vigoꝛe ⁊ viribꝰ cõfoꝛtetur. Sic reuera maxime decet eos qui pꝛincipes atq; reges volunt effici in regno premij ſempiterni:vt mẽtis ſue ꝯtemplationis interſint viſitentq; mentaliter amenitates celeſtes ⁊ gaudia ſempiťna

K a Notandum ꝙ aliter ⁊ aliter ꝯtemplat̃ ſe homo in ſpeculo:in oleo:in aqua:in ſanguine:in gladio:in lapide polito. In aqua qui ſe ꝯtemplat⁹ fuerit certiſſime ſe veluti eſt in facie ꝯtemplatur·in ſpeculo aũt fallit contemplatio quod; omnis·vt aſſerit Algazel in tractatu de foꝛma ſpeculi. In ſanguine homo ꝯtemplatur faciem ſuã:vt pallidam atq; nigrã in gladio vt latam ⁊ longam:in oleo vero ꝯtemplat̃ faciem ſuam:vtpote amabilem ⁊ iuuenilem·in lapide aũt polito vt nimis paruam. Hucuſq; ꝯmentatoꝛ ſup de ſenſu ⁊ ſenſato· Per q̃ datur intelligi ꝙ ſex modis ſe homo poterit ꝯtemplari. Primo modo in aqua diſcuſſionis penitentie ſeu ꝯtritiõis et tunc qualis eſt ſe certiſſime ꝯtemplat̃. Secundo in ſpeculo felicitatis mundane·⁊ tunc omnis cõtemplatio fallit̃ ⁊ fruſtratur·q̃a omnis exñs in mũdana felicitate ⁊ affluẽtia ſibi complacere ꝯprobat̃. Tercio in ſanguine ſceleris ⁊ peccati·⁊ tunc homo niger ⁊ pallidus qñtum ad horroꝛẽ et palloꝛem moꝛtis ꝑpetue apparebit. Quarto homo quiſq; ꝯtemplari poterit ſe in gladio diue ſentencie ⁊ vindicte·⁊ tunc ſe dilatatũ et prolongatum ꝯtemplat̃ in terra cruciat⁹ ⁊ ſupplicia ꝯtemplatur ſempiterna. Quinto in oleo roꝛis dulcedinis gratieq; diuine·⁊ tunc amabilis in dei oculis ⁊ delectabilis apparebit Sexto in lapide polito:id ẽ in chriſto·⁊ tunc homo ſe nimis paruum aſpiciet ⁊ diminutum ad refundendũ ⁊ ad retribuendum quicq̃ ipſi chriſto L a Auicebron libro fontis vite. Dum ſtamus in vallibꝰ limpidius contemplamur contra mõtes:q̃; de montibꝰ verſus valles. Sic reuera cunq; in valle humilitatis ſteterimus : limpidius contemplamur ad alta celoꝛum ſeu ad celeſtia:q̃; ſi in montibus ſtaremus ſupbie:contemplari poſſemus infima ⁊ caduca·

De Culpa· Tytulus xxxix· A

ARiſtoteles in libro ꝓbleu. Talis tenebrarum natura fore dinoſcit᷑: ꝙ qui ſtat in tenebra: omnia ea videt: q̄ ſunt in lumīe. ſeipſum aūt ⁊ ea que ſunt in tenebra minus videt. Sic nimirum hec natura ⁊ ꝯditio culpe dinoſcitur. ꝙ quicunqȝ in ipa ſteterint: omnia q̄ ſunt circa viros ſanctos aduertunt ⁊ ꝯſpiciunt. ſeipſos aūt ⁊ ea que ſunt in tenebris ignorantie ⁊ peccati: nequaq̄ȝ cōſpiciunt minimeqȝ aduertunt B Auicebron li. fontis vite. Proprietas q̄dem noctis: ſunt ſomnus ⁊ mors. In nocte nanqȝ cuncta dormiūt aīalia: ſed ⁊ in nocte vt frequēter humana morit᷑ conditio ⁊ natura. iuxta illud q̄d ait Galien9 ſecretorū. iij. Saluis ſignis in infirmo ſi p noctem vixerit: ⁊ p diem viuet. Applicetur ſic Proprietas itaqȝ ipſius culpe: ſunt ſomn9 perpetuus ⁊ mors ꝑpetua quaȝ timem9 C Philaret9 in tractatu de iudicijs febrium. Proprium eſt veneni in ꝓprio ſuo loco ſeu corpore non ſentiri. venenū nanqȝ ſerpentis: ſerpenti minime quidem obeſt: nec a ſerpente ſentit᷑. Imo ſi ſerpens veneno priuatus fuerit: ꝯtinuo ſuffocatur. vt pȝ ad oculum in baſiliſco q eſt rex omnium ſerpentū: cui dum venenū per ſpecula oppoſita extrahit᷑. baſiliſcus ꝯtinuo necatur ⁊ occidit᷑. vt dicit Iſidor9 libro hiſtoriaꝝ. Applicetur ſic. Propriū itaqȝ eſt culpe a ſuo actore non ſentiri: nec penit9 recognoſci D Solin9 libro rerū. Mors corporalis tres q̄dem in mortis tpe relinq̄t effect9 Primus eſt: quia ſcindit ipm cor. Secundus eſt: quia venas omēs a ſanguine euacuat ⁊ cruore. Terci9 eſt: quia in cūctis ſenſibꝫ veſtigia relinquit ſua malicie atqȝ pene. Sed tunc per mortē culpa deſignat᷑. Nam ſic̄ mors tripliciter accidit. videlicet ex vulnere: ex languore: ⁊ ex debita ꝯſtellatiōe. Conſtellatio nanqȝ finē imponit neceſſarijs cunctis rebꝫ. Sic reuera p oēm modum ipſa culpa q̄ eſt mors aīe tripliciter accidit. Primo ex letali ⁊ mortali vulnere. Sc̄do ex mētis languore pariter ⁊ torpore. Tercio ex dīna ⁊ iuſta ꝑmiſſione. Et tunc applicet᷑ ſic. Culpa itaqȝ ꝯmiſſa tres mortiferos ī hoīes relinquit effect9. Prim9 eſt: q̄a ipſaȝ mentē a deo atqȝ ab etna felicitate dirimit atqȝ ſcindᵗ. Sc̄dus eſt. q̄a oēm vigorē ⁊ virtutē de venis aīe extrahit. Terci9 eſt. q̄a in omibꝫ ſenſibꝫ veſtigia et ſigna ſue malicie miſerieqȝ relinq̄t E Phs in. iij. de aīa. Ignis augeri pt̄ ⁊ extendi in infinitū: dūmodo materia ꝯbuſtibilis applicet᷑. Per ignem culpa figurat᷑. Nam ſic̄ ignis admixtus hūano ſanguine: ⁊ in vaſe cupreo reſeruatus: nulla v̄tute extīgui pt̄. vt recitat Plini9 ī li. de. vij. mirabilibꝫ mūdi. Sic clpa admixta hūano ſanguīe. id ē cordi q̄d fons dī ſanguīs: ꝑpetuū ⁊ inextīguibilē ignē effic ᵗ: q̄ nll'a niſi dīna v̄tute

extingui poterit & deleri. Applicetur ſic. Culpa itaqȝ quantum ad condignam ſibi penalitatem in infinitum extēditur et augetur eo ꝙ ille contra quem culpa ꝯmittitur infinitus ſit & īmenſus F Notandū ꝙ culpa ꝯparatur ſanguini ob q̄tuor rationes. Prima eſt: Quia ſicut ſanguis adherens cuti. denuoqȝ ablut⁹ mollem reddit ipſam cuteȝ. Sic reuera culpa adherens menti: ſi per ꝯfeſſionem & penitentiā abluta fuerit: mox ipm hominem mollem abilemqȝ reddit & aptū: ad ſuſcipiendum munus celeſtis gratie dulcedinisqȝ eterne. Secunda cauſa ē. Quia ſanguis non induratꝰ in vitro teſtāte Theophilo ī tractatu diuerſarum artium. Sic reuera culpa immunda vitreaqȝ: ⁊ pura ꝯſcientia nequaq̄ obdurationis ſeu obſtinationis periculo poterit cōdenſari. Tercia ratio eſt. Quia ſicut ſanguis quoſdam habet terrere: quoſdam aīare: quoſdam debilitate: & quoſdam dementes facere. Sic reuera per omnem modum: ipſa culpa quoſdam terret puta viros ſanctos quoſdaȝ vero animat & ſtimulat ad maiora ſcelera et peccata: videlicet ipſos malos: quoſdam autē debilitat ad omnem actum virtuoſum pariter & ſalut⁹: quoſdam etiam amētes ⁊ mortuos ſeu morti aptos efficit: videlicet obſtinatos. Quarta ratio eſt. Quia ſic̄ ſanguis ſequitꝰ motum lune in quantum deficiente luna: ſanguis deficit ⁊ creſcente luna ſanguis augetꝰ & creſcit vt aſſerit Phus in. v. aīalium libro. Sic nimirum ꝑpetratio culpe: ſequitꝰ ambitionem glorie vanitatiſqȝ mundane. In q̄ntum deficiente ſeculo: ſeculiqȝ amore deficit: ⁊ negatꝰ actio ipſi⁹ culpe ⁊ creſcente voluptate lunaris ſeculi: ⁊ augetur inanitas culpe ſceleris & peccati G Notandum ꝙ culpa ꝯparatur aque ꝑpter quatuor ratōnes Quarū prima eſt. Quia ſic̄ aqua eſt ſup̄ celū: ſic reuera culpa eſt vſqȝ ad celos: etiam ſe extendit in q̄ntum angeli culpe obnoxij depreſſi ceciderunt. Circa q̄d aduertēdum: ꝙ aqua tripliciter poterit eſſe ſup̄ celos ſcȝ per modū diuine virtut⁹ per modum vaporis: & ꝑ modum aeris. Primo modo tales aquas ſuſtentante diuina virtute: ne inde defluent aut deſcē/dant vt oſtendit magiſter in primo ſentenciarū. Secundo ꝑ modum vaporis aiebant em̄ phi quendam vaporem ſubtiliſſimum occupaſſe ipſos celos: quem quidem vaporē antiq̄ aque habere ſpeciem autumnabant vt refert Theophraſt⁹ libro ꝯmentatorum. Tercio per modum aeris: in q̄ntum per aerem hic in p̄nti ſumitur ipm celum: & tunc ꝯſtat aq̄s eſſe ſupra celum. Secunda ratio quare culpa dicatur: aqua eſt. Quia ſicut aqua eſt principiū omnis putrefactionis ⁊ corruptionis in rebus generalibus ⁊ corruptibilib⁹ vt oſtendit

commentatoꝛ ſup p̄mo de generatione coꝛruptione ſic ip̄a culpa eſt principium atq; cauſa pariter & oꝛigo om̄is coꝛ/ruptionis ꝑpetue & putrefactionis ſempit̄ne Tercia ratio ē quia ſicut aqua eſt ſua naturali diſpoſitione ⁊ ſituatione oꝛdinata ſubter terram non autem ſuper terram· iuxta illud pſalmo Fundaſti ſuper aquas Sic nimirum culpa omnīo ſubter nos ſeu ſubter terram coꝛdis noſtri·id ē ſub poteſta/te noſtra eſt·nullatenus aūt ſup̄ nos·id ē excedens vires vir tuteſq; noſtras·Quarta ratio eſt·nam ſicut aqua naturalit̄ contrariat̄ igni atq; aeri minime aūt terre·ignem nanq; ex=tinguit aerem peſtilentem efficit · terram autem fecundam fertilemq; facit.Sic nimirū culpa contrariat̄ igni diuīe cari tatis · aeri celeſtis ſuauitatis ſeu puritatis non aūt terrene concupiſcentie ⁊ voluptatis·ignem nanq; extinguit carita/tis aerem puritatis infici t ꝫ terre·id eſt voluptatis terrene fauet & applaudat. H Notandum autem circa preha=bita ꝙ de ſitu terre aliter ſentiunt theologi aliter aūt philo ſophi Theologi dicūt terram eſſe poſitam ſup aquas ⁊ tūc oꝛdinem elementoꝛum aſſerūt eſſe talem Ignis inquiunt ſup mum eſt elementum·poſt ignem aer poſt aerem terra· poſt terram vero aqua.Philoſophi aūt aliter oꝛdinant elemēta ſtatuentes ea ſic · Primo ignem deinde aerem·tandem vero aquam vltimo autē terram Ex quibus iam patet intuenti ꝙ aqua eſt ſup terram·vt philoſophi autumant·⁊ eſt ſubt̄ terram·vt theologi affirmant:vn̄ controuerſia magna ē int̄ iſtos·⁊ ideo ſoluendum & dicendū eſt·ꝙ aqua ſuper terraꝫ ſitualiter eſt·⁊ ſub terra virtualiter viꝫ inquantum terra ſu ſtentatur & fundatur ſup aquas·vt ſupra patuit Quod n̄ aqua eſſet que adunat & compingit terram· terra redacta in puluerem penitus ſolueretur Ypocras in p̄noſticꝰ·Mul titudo deſiderioꝝ infirmo moꝛtis ſigna imminentis indicat & demonſtrat Cuius cauſa eſt· quia quāto languoꝛ fuerit grauioꝛ et deterioꝛ·tanto ip̄a natura magis ob errare com/probatur·erroꝛ aūt nature languoꝛis tēpe conſiſtit circa de ſideria ⁊ appetitus cibi illiciti atq; potus Sic cupiditas ī ho mine cupido ⁊ auaro moꝛtem ꝑpetuā mentis ⁊ coꝛporis ſi=gnat imminere in deſiderio diuerſarum rerum I ¶ Phs Sitis eſt appetitus humidi ⁊ frigidi Sed tunc ꝑ ſitum cu=piditas figuratur Nam ſicut ſitis exſiccat linguam vt ait ari·in ꝓbleu·ſic cupiditas exſiccat linguam mētis noſtre ne guſtare valeat dulcoꝛem ſuauitatis diuīe Applicetur ſic Cu piditas itaq; eſt appetitus humidi om̄is miſerie ⁊ aduſitatꝰ ⁊ frigidi ſupplicij perpetui ⁊ penalitatis R Ari·ī ꝓbleu·

Aer qui proximus alicui vmbre fuerit validū eſtum habet Calor talis cauſat̄ aeris ex reuerberacōe radior vbi maior eſtus reperitur. Cuius ſignum eſt quia iuxta littora maris eſtus validus reperit̄. Applicet̄ ſic Homo ergo ille qui morti proximus fuerit ſemꝑ magis ac magis in cupiditatibus eſtuabit. q̄nto enī quis morti vicinius fuerit tanto magis in cupiditatibus illicitis eſtuabit L Auicebron li. fontis vite Vitrū a paruo igne frangit̄ in magno aūt conſolidat̄ ⁊ liquatur Sed tunc ꝑ vitrum intelligit̄ cor humanū. Naꝫ ſicut vitrum eſt ꝑſpicuū ⁊ in ſe liquores cōſeruat abſqꝫ corruptione ⁊ putrefactione ſic cor hominis debet eſſe ꝑſpicuum atqꝫ paruū diuīe caritati ſ; ⁊ liquores celeſtis muneris ⁊ gratie debet intra ſe recondere ⁊ conſeruare abſqꝫ vlla mētis ꝯtamiatōe. Sed tunc ꝯuenienter ꝑ paruū ignē cupiditas deſcribit̄. ꝑ magnū vero ignem amor celeſtis gratie figurat̄ Nam ſicut ignis paruus vna cum corpore intra ſe proiecto extinguitur ⁊ ſuffocatur. Ignis aūt magnus corpus ſibi iniectum tranſmutat penitus & inflammat ſic cupiditas vna cum cupido corrumpitur ⁊ finitur ignis vero magnꝰ amoris deſiderijqꝫ ſuꝑni hominē ſibi ex toto incorꝑat tranſſubſtanciat et inflammat. Et tunc applicetur ſic. Homo itaqꝫ a paruo igne cupiditatis ſpiritualiter quidem frāgitur a magno aūt igne conſolidat̄ ⁊ ī interna mētis dulcedinem reſoluitur & liquatur.

De detractione.

Titulus xxxx. A

Plinius in ſpeculi naturali. Cuncta animalia que ignem expirant ſeu igneum flatum caudas habent ſerpentinas. Sed tunc ꝑ flatum igneum ip̄a detractio figuratur. Nam ſicut flatus igneus animalium comburit corpora inuiſibiliter ac inſenſibiliter. teſtante plinio in li. de ſeptē mirabilib9 mundi. Sic ip̄a detractio malorum inuiſibiliter quidē ⁊ occulte homīes minus cautos ꝑimit ⁊ occidit. Et tunc applicet̄ ſic. Omnes itaqꝫ homīes detractionis verba ⁊ verbera more ignei venenoſiqꝫ flatus atqꝫ anhelitꝰ expirantes in cauda id eſt in fine ſeu finaliter ſerpentib9 infernalibus id ē demonib9 ſunt ſīles. id ē finem damnatiōis ꝑpetue cum demoñib9 ſortientur. B Plinius in ſpeculo nat̄ali. fetor candele extincte occidit fetum in vtero materno ip̄o parente minime ſenciēte ſicut ait ꝯmētator ſup ʒ. methe. Tria inq̄t ſunt q̄ occidūt ꝯceptū fetū in vtero viꝫ timor tonitruū ⁊ fetor candele Sꝫ tūc ꝑ candelam extinctā intelligiꝰ

detractorem. Nam ſicut candela extincta fumem grandem efficit infamationis et ſerpentine leſionis Sed tunc convenient per fetorē candele extincte detractio figurat. Nam ſicut fetor inflat colorem pallidū gñat·caput debilitat·& et affluxū reumatici humoris pvocat vt dicit philo·in probleu·ſic reuera ipa detractio corda humana inflat tumore ire et ſupbie mentem detrahentis pallidam efficit pallore mortis carnis et anime ratiōem q̄ eſt caput hominis debilitat·& et effluxū reumatici ſermonis immundi ſeu maledictionis pvocat·fetū·i· conſenſum interioris hoīs occidit et perimit. Et tunc applicetur ſic. Detractio itaq3 detractoris ſua malicia conſenſum ſepe atq3 interiorem noſtrum homiē3 et perimit·occidit C Philo·in li·pbleu·Qui retinent flatum nec expirant alte ſaliunt agileſq3 effecti· Per que datur intelligi q̄ qui flatum ſuum a verbo detractionis retinēt et conſtringunt nec emittunt·altius ad contēplanda celeſtia ſe extollunt D Yſidorus in hiſtorijs naturalibus. Lupus quidem ſuo anhelitu homini aſpicienti raucedinē inducit·quod cōtingit ex indigeſtiōe et putrefactiōe cibi interioris ipius lupi Sed tūc p lupum intelligimus detractorē Nam ſicut lupus dupliciter ſe oſtendit eis qui nitūt aĩalia fallere· vi3 ſub viridibꝫ frondibꝫ·et veluti ſit mortuus·vt recitat ambroſius in exameron li·vi·Sic nimirū detractio dupliciter in dolo ſe occultat ad demoliendam famā hominis et honorē vi3 ſub viridibus frondibus allicientium dulciumq3 verborū et ſub ſillatione oñdendi ſe mortuum in validum et infirmū· Sed tunc p anhelitum ipa damnabilis detractio figurat Na3 ſicut anhelitus animalis non poteſt videri niſi in frigore· teſtāte philoſopho in pbleu·ſic ipa detractio nec aſpicicit nec ſentitur niſi in frigore tribulationis cū ille cui detrahitur p frigora doli ac fraudis moleſtatur Et tunc applicetur ſic. Detractor itaq3 ſua detractione raucedinē verbi et dolorem anī infert homī contra honorem cuiuſlibet moliendo·Cetera require de adulatione. ¶ De dilectione

¶ Titulus xxxxi· A

Commentator ſup de plantis ari·po·cuerſa ad ſolem rubeſcunt·ſic corda humana applicata p dilectōem xpo ſoli iuſticie·mox rubeſcūt rubore dilectiōis diuine B ¶Cōmentator ſ3·methe· Ros ergo cadēs in calidā regiōe3 ipa3 apit et infundit fertilem q3 facit·ſi vo ceciderit in terrā frigidā ꝯtinuo fertit in pruinā et ipam terrā opit et ꝯſtringit·infecundāq3 et infertilem ipam reddit·ſic verbum dei cadens in terram in dei dilectiōe calidam et frigidā mox

ipam apit ad ſumendā celeſtem influentiam infundit per
gratiam diuinam ⁊ fertilem in diuino ope efficit ⁊ fecundā
verbū aūt cadens in terrā cordis in dilectione dei penit⁹ fri
gefactam· continuo vertitur in pruinā· id ē in ppetuā hoīs
damnationē pariter ⁊ vindictā C Theophilus in breui
ario diuerſarū artiū Oīa metalla argento ⁊ auro ꝯmixta
magis ſolito ſonora efficiunt̄ ⁊ acuta hoc apparet in cimbal'
& in campanis. Sic reuera cuncta corda hoīm argēto ꝯfecta
mūdicie ⁊ puritatis auroqꝫ ornata dulcedīs dei feliciſſime
ac caritat⁹ ſonora & delectabilia fiunt in aurib⁹ ſumme ma
ieſtatis D Albertus incōmēto tercij methe· Quāto cla/
rius aliquis ardet ignis tantomagis fumo ſeu reſolutione
fumoſa caret. Nam ſicut ignis cum flammam ſuam nō pt̄
ſurſum iacere continuo ſuffocat̄ ſic mens humana cū flam/
mam ſuā verſus celū dirigere non poterit ꝯtinuo in ſeipſa
extinguitur ⁊ in ſuo lumine penitus ſuffocat̄ Applicetur ſic
Quanto clarius mens humana in dei arſerit dilectiōe tanto
magis carebit fumo cupiditatis praue ⁊ carnalis concupi
ſcentie E Cōmentator the⁹ ſuper 3· de anima. Ea ergo
corpora que in nocte lucent ſi aliquo humore humectata fu
erint ſiue tactu humido amplius nō lucebūt· q̄ etiam mag⁹
lucēt tempe frigido hyemali quā eſtiuali. Sic reuera corda
humana in dei dilectione lucentia ſi aliquo vicio fuerit hu/
mectata amplius niſi miraculoſe reformata imppetuū non
lucebunt F Calcidius ſup thime platonis. Ignis qui/
dem nullus ardere poſſet· niſi aerem ſibi vicinum attraherꝫ
⁊ vniret Ignis nanqꝫ attractiuus eſt aeris qui ſibi proxim⁹
eſt Cuius ſignum eſt· quia vbi aer non eſt vel vbi exire vl'
intrare non poteſt ibi nullus ignis eſt· Sic itaqꝫ nullus hō
in dei dilectione eſtuāte ardere poſſet· niſi proximum ſuum
vinculo dilectionis mutue ⁊ amoris ſibi attraheret ⁊ vnirꝫ
ipm vt ſe in dn̄o perfecte & diligenter amaret G Ala=
kabius in theorica planetarū & ptolomeus almageſti q̄rto·
impoſſibile eſt ſolem lucere verſus terrā quin etiam luceat
verſus celum neqꝫ lucere poterit verſus celum quin verſus
terram. Secus eſt aūt hoc de luna que lucet verſus terram
minime vero verſus celum. Sic reuera impoſſibile eſt ho=
minem poſſe vere ⁊ perfecte diligere ipſum deum vel dile=
ctionem lucere poſſe ipi deo· niſi etiam diligat proximum·
vel p dilectionē luceat ipi proximo ꝫ nec econuerſo H
Auctor Tota radix atꝫ fūdamētū alic⁹ hēbe fert̄ v'ſus tram·

ſed flos fructibuſq; herbe feruntur verſus celum. Sic reu͞a pfecta ⁊ vera dei dilectio totam ſuam radicem ⁊ fundamen tum figit in terram id eſt in proximum ſuum vt ſe intime diligendo· ſed florem atq; fructum erigit ad deum ip͞m ſin= cerisſime diligendo· ⁊ ſup omnia appetendo I Theophi= lus in breuiario diuerſarum artium Cunq; aliquis oleum ſumpſerit ad os ſecure ⁊ ſine omni timore ad horam imme̅ gi poterit ip͞is aquis Cuius ratio eſt· quia oleum emiſſum in aquā ip͞am continuo diuidit vt homo ſufficienter reſpi= rare intra aquā poſſit. Applicetur ſic. Cunq; ergo aliquis o leum diuina dilectionis ad os ſumpſerit mentis continuo tunc ſecure mergi ſe poterit aquis mundani naufragij ⁊ fal lentis K Philoſophus in libro tercio de celo ⁊ mundo· Ignis corporalis tripliciter extinguitur vi; aut in ſeip͞o · cū vi; ip͞i igni meatria cōbuſtibilis nō fuerit miſtrata ⁊ a ſuo contrario puta a frigido ⁊ ab aqua. Sic per omnem modū dei dilectio tripliciter extinguitur in mente deſiderioq; hu/ mano. Primo in ſeip͞o quando valet materia· id eſt occaſio non fuerit miniſtrata· ſecundo a ſuo contrario· id eſt a pec/ cato· tercio ab aqua carnalis voluptatis ⁊ concupiſcentie ſeu felicitatis affluentieq; mundane L Commentator ſuper tercio metherorum. Cunq; ip͞a nubes fulmen iacerit verſus terram· ſolam tempeſtates illo anno peſteq; varie o rient· cum vero nubes aliqua fulmen impuluerit in nubem ſibi opoſitam· cōſtat quia illo anno fertilitas & ſanitas ma gna erit Sic reuera cum homines totam ſuam dilectionem effuderint ad terrena conſtat quod periculum tunc corpo/ ris ⁊ anime committatur Cum vero homines dilectionem ad ſe mutuo iecerint homo quoq; proximum ſuum igne dilectionis fouerit· conſtat quia tunc ſanitas mentis & cor poris magna erit. M Ariſtotiles libro probleumatu; Calor quidem naturalis in humano exiſtens corpore vali= dus atq; fortis vitam efficit diuturnam. Cui⁹ cauſa eſt· q͞a viuere calidum eſt· ⁊ primum ⁊ principaleq; viuendi prin/ cipium conſiſtit in calido naturali Sic dilectio dei vera ⁊ p fecta in humano exiſtens pectore vitam ſuam efficit virtutē ſempiternam N Conſtantius libro tercio. Deſiderium ſeu dilectio vehemens corporalis quatuor effectus in corpe efficit & relinquit. Corp⁹ nanq; debilitat· pallorem generat extenuat & exſiccat· Sic per omnem modum dilectio ſpiri= tualis q̃tuor in humana mente reliquit effect⁹. Primo ip͞m hominem quantū ad carnales actus debilitat· ſecundo ip͞m

hominem quantum ad mundana pallificat ꝛ denigrat· tcio extenuat ipm a ſcelere. quarto deſiccat ab hūore omnis prauitatis ꝛ malicie. O Auicenna libro medicinalium vi· Securius ꝛ ſanius eſt habere calorem vehementem intrinſecus ꝙ extrinſecus Et ideo ait philoſophus in ꝓbleu. Tegēdum valde eſt eſtiuo tempore ipm corpus veſtibus cooperiendum· quia calor intenſus extrinſcus magis corrumpit ſubſtantiam Sic ſanior itaqꝫ ꝛ ſalubrior in infinitum eſt illa que intrinſecus eſt dilectio puta dilectio dei ꝛ proximi q̄m ea que extrinſecus ē puta dilectio mundi ipius P Philoſophus in probleumatibus. Quando quid venenoſum ī ignem mittitur continuo inde reſilire videtur. Cuius quidē effectus talis ratio a philoſopho aſſignatur Dicit enim venenum naturaliter igni contrariari· quapropter ipe ignis venenum iniectum eicit ꝛ expellit Per hec datur intelligi ꝙ nichil venenoſitatis ſeu ſceleris aut peccati ī igne diuīe dilectionis eſſe poteſt. niſi aut ipa dilectio extīguatur aut ipm peccatum venenum peccati & ſceleris expellatur q Cōmentator ſuper tercio de celo ꝛ mundo. Excolliſione ad ſe inuicem duorum corporum elicitur ipe ignis ſicut exconcuſſio duorum lapidum· ꝛ ex concuſſiōe ventorum ſibi obuiantium elicitur ignis. Per que datur intelligi · ꝙ ex pia fraternaqꝫ colliſione inter ſe mutuo proximorum elicitur ipe ignis id eſt amor diuinorum· R Conſtantinus libro de mel'. In eſtate quidem ſumme valet colerica corpora immergi aque frigide· quia philoſophus dicit in probleumatibus· ꝙ in eſtate corpora humana valide ſunt aperta. apertis autem corporibus dulcius quod in corpore fuerit euaporatur penitus ꝛ exalat· euaporāte autem humido corporis dulciori ſuperuincit mox colera· ſuperuincente autē colera ſeu colerico humore febres accidunt per acute. Applicetur ſic En preſenti itaqꝫ vita ſumme valet corda humana immergi dilectioni dei ꝛ amori vt ſupra. S Auicenna libro diluuiorum quarto. Videmus aūt vt frequenter nocturno tempore ignem efflāmari de terra in calida regione· ꝛ maxime quidem circa patibl'a cimiteriaqꝫ ꝛ loca valloſa Ratio huius ſm auicennam vbi ſupra· loca etenim illa in quibus humana aut ſuſpendūtur aut ſepeliunt corpa ꝛ maxīe valloſa loca viſcoſa ſunt ꝓpt latitacōꝫ corpū putridoꝝ loca aūt viſcoſa pīguia ꝛ corru. valde diurno tpe inflāmāt· nocte aut ſupueniēte efflāmat ignis ī tli ꝯcept9 viſcoſa

materia atq; terra. Per hoc datur intelligi· q ignis diuine dilectionis nocte preſentis vite maxime reperitur circa patibula cimiteriaq; ac loca valloſa doloris meroris humiliſq;
T Philoſophus in probleumatibus. Quantomagis ſudor abſtergitur a ſudante corpore. tantomagis ſudor cernitur expicare Sic reuera per omnem modum quantomagis ipſa mentis dilectio abſtergitur ad proximum defluendo· tantomagis ipſa dilectio more ſudoris augmentatur ac inflammatur in corde in animoq; humano· V Ypocras in epichimijs· Omnis quidē appetitus cibi illiciti atq; potus aut mortem in proximo aut febrem ī corpore humano indicat dominari. Nunquam enim humana natura illicita deſiderat· niſi dum in ſua oberrauerit actione· oberrante autem natura conſequitur ipſa febris Applicetur ſic. Omnis itaq; dilectio hominis illicita ⁊ carnalis mortem eternalem· aut anime febrem incurabilem indicat imminere X Philoſophus in libro probleumatum. Os quidem in cunctis animalibus non exſiccatur nullatenus. Sic os cordis noſtri nullatenus debet exſiccari ab humore dilectionis ⁊ amoris diuini· quamobrem brutis animalibus illud rationabiliter ineſſe oſtenditur in quibus os mentis quo dei dulcedo deguſtatur & dilectio exſiccatur· Y Areſtotiles in libro probleumatum Panis ſiccus ⁊ aſſus quantumcunq; durus fuerit nichilominus tamen a calore continuo humectatur. Per que datur intelligi q cor humanum quantumcunq; ſiccum rigidumq; ⁊ durum fuerit· mox tamen cum calore diuine dilectionis incaluerit in humore diuine dulcedinis reſoluitur ⁊ liqueſcit Z Philoſophus in vi· animalium libro Extinguitur autem penitus calor naturalis ī illis hominibus qui aut colobio priuati fuerint manibus aut pedibus Cuius cauſa ſtat in hoc quia in abſciſiōe manus alicuius aut pedis totus ſanguis in quo calor naturalis conſeruatur totus a corpore emanauit. Per hoc datur intelligi· q totus calor diuine dilectionis extinguitur in his qui priuati fuerint manibus bene operandi ⁊ pedibus recte gradiendi· A a Tharentinus archita in tractatu de effectibus in natura. Ex deſiderio quidem vehementi palleſcit corpus ſed rubent oculi. Per que datur intelligi q ex vallida dei dilectione palleſcit ipſe homo ⁊ hoc quantum ad abnegationem mundanorum· rubeſcunt mentis oculi quantum ad intellectus illuminationē. B a Plinius de ſeptē

mirabilib9 mundi Repiuntur quidem lapides precioſi qui in tenebris quendam fulgorem ꝛ radium emittere comprobantur·qui etiam ſi igniti fuerint amplius non lucebunt· ſed ꝛ omnes lapides ꝛ gemme per ignitionem ſua orbātur efficatia ꝛ virtute. Per iſta autē datur intelligi·ꝙ corda humana gemmis ac precioſis lapidib9 comparata deo ſuo ꝑ lumen cognitionis lucentia ¶ Cunqꝫ ergo corda humana illicite dilectionis & carnalis accenſa fuerint ꝛ ignita ampli9 non lucebunt. Sed & omnes mens humana per ignitioneꝫ concupiſcentie ꝛ libidinis ſua orbatur interna efficatia ꝛ v̓tute C a Ypocras in prenoſticis. Homines itaqꝫ in infirmitate poſiti ſi puncturas non ſenſerint in manibus aut in pedibus continuo moriuntur·vt ait etiam ¶ Galienus Rationem huius aſſignat phs in problen·dicens Quia tempe mortis tota ſcintilla vite confugit ad interiora · & ſic totus homo exterius quaſi mortuus ſit nichil ſentit. Et tunc applicetur ſic. Illi itaqꝫ homines qui dilectionis diuine puncturam non ſenſerint infallibiliter in mente & in corpore morientur D a ¶ Cōmentator ſup ꝫ·methe· ¶ Cunqꝫ noctis in tempe rubuerit ſpuma maris·mox ſerenitas conſequetur · Per ſpumam intelligitur iṗe homo. Nam ſicut ſpuma citius liqueſcit in terra ꝗ in aqua.ſicut dicit phus in problen· ſic homo citius labitur reſoluiturqꝫ in mortem in terra ſecuritatis ꝗm in aqua periculi ꝛ mortis Sed tunc per ſerenitatem temporalem perpetue vite eterne ſerenitas figuratur Nam ſicut in ſerenitate temporali hec quatuor ſunt reperta·videlicet lucis copia·caloris habūdantia· animalium motus·auium garritus·vt recitat Solinus libro rerum. Sic nimirum per omnia in ſerenitate vite perpetue hec quatuor ſunt comperta· videlicet lucis viſioniſqꝫ beate copia diuine caritatis habundantia· motus ſedulus atqꝫ frequens ipſius mentis in deum· ꝛ vox laudis ſeu garritus angelorum ꝛ hominum beatorum·Et tūc applicetur ſic. ¶ Cunqꝫ itaqꝫ homo in nocte huius vite in dei rubuerit dilectione mox ſerenitas conſequetur vite ſempiterne.

¶ De dulcedine.
Titulus xlii· A

Reſtotiles in libro problen· Omnis liquor amar9 & accetoſus ſi ī vaſe calido recondat̄ in dulcediem cō/mutatur ꝗa amaritudo cauſat̄ ex indigeſtiōe huidi

quod in corpore reperitur. calor autem digeſtiuus eſt cauſa dulcedinis quia illud Galieni ſecretorum ſuorum li. Dulcedo itaqȝ omnis dulcoris liquoris pariter et humoris ex calore prouenit digerēte Applicetur ſic. Omnis itaqȝ afflictio ſeu queuis corporalis paſſio que cordi in amore dei feruido aduenerit in dulcedinem protinus commutatur B Johannicius yzagoge. 3. Omnis dulcedo ebrijs ſaciatis et languentibus amareſcit. Sic omnis dulcedo ſpiritualis amara eſſe videtur his qui in huius mundi voluptatibus inebriantur. et his qui locupletudine mundana ac vana affluentiā ſaciantur et qui languore ſpiritualiter infirmantur. C Philoſophus in libro probleumatum Poſt amarum cibū aut acetoſum potio que conuenienter dulcior apparebit Racio eſt. quia obiecta ſenſuum immediate ſe modo oppoſito et contrario conſequentia magis agunt in ipſos ſenſus. Et tunc applicetur ſic. Poſt amaritudinem ergo confeſſionis et penitentie dulciſſima quidem apparebit potio celeſtis gratie dulcedinisqȝ diuīe D Amphites libro tercio de ſententijs antiquorum. In vaſis argenteis atqȝ aureis dulceſcit omnis liquor. Sic in vaſis. id eſt in cordibus deputatis et amore celico inflammatis magis dulceſcit liquor celeſtis gratie et dulcoris Areſtotiles libro probleumatum Excellenter dulcia amara eſſe videntur. Ratio eſt. quia excellentē dulcia obſtupefaciunt ipſum ſenſum. ex quo quidem ſtupore amaritudo quedam excellenter dulcibus ineſſe videt̄. Applicetur ſic. Ipſa ergo celeſtia et diuina more liquorum excellenter dulcium peccatrici anime amara et inſipida eſtimantur. F Commentator auerrois ſuper. 3. metheorꝛ Ferrum extinctum in melle mollificatur valde et citius liqueſcit in igne. Ratio. quia que vehementer dulcia fuerint corpora dura et compacta liquefaciunt valde. Per ferrum intelligitur cor humanum quia ſicut ferrum inflammatuȝ maleoqȝ cōcuſſum igneas ſcintillas emittit. ſic cor hominis vehementer in dei caritate inflammatum igneas flammaſqȝ ſcintillas emittit dilectionis dei et proximi. Per mel celeſtis dulcedo figuratur. Naȝ ſicut mel languidis et infirmis mortiferum eſt. ſanis autem et fortibus ip̄m mel eſt valida medicina. vt dicit Galienus libro ſecretorum primo. Sic ipſa dulcedo celeſtis infirmis et peccatoribus mortifera eſt. ſanis autem et recte viuentibus ſumma exiſtit anime medicina. Et tunc applicet̄ ſic. Cor itaqȝ humanū diuinitꝰ mollificat̄.

celeſtibuſq; adaptatur dum celeſti dulcedini mentaliter implicatur G Conſtantinus libro medicialium ſexto Venenum quidem dum bibitur dulce eſtimatur poſtmodum aut nimium amareſcit. Cuius cauſa eſt quia lingua inſecta omnem liquorem quantumcunq; amarum dulcem guſtui repreſentat vtpote acetoſum et amarum quia lingua veneno ſciditur et inficitur. Applicetur ſic. Peccatum itaq; dum in preſenti bibitur dulciſſimum eſtimatur poſtmodum vo mortis in tempore amariſſimum ſencietur H Philoſophus in libro probleumatum Multis quidem modis lacrime oriuntur quandoq; enim a dolore quandoq; a languore quandoq; a dei amore quandoq; a fumo quandoq; ab aſpectu ſolis quandoq; a pulueris aſperſione et hee omnes ſunt amare. Ille autem lacrime que a vento et a frigore reſoluuntur ſunt dulces. Per predictas cauſas lacrimarum fatigatio mundana figuratur ſed peruentum celeſtis viſitatio figuratur. Nam ſicut vētus licet ſit frigidus et humidus naturaliter tamen exſiccat et inflammat vt dicit philoſophus in tercio metherorum Sic celeſtis viſitatio qua deus animam hic in preſenti conſolatur exſiccat aquas om̄is aduerſitatis et inflammat ignem diuine caritatis. Et tunc applicetur ſic. Inter lacrimas itaq; quib; humana fragilitas fatigatur ille que ex diuina viſitatione proueniunt lacrime oſtenduntur eſſe dulciſſime I Areſtotiles in tercio metherorum Aqua maris ſalſa atq; amara eſt aqua autē que in littore eſt magis dulcis. Sic aqua celeſtis gratie ſeu tribulationis aduerſitatiſq; mundane magis quidem dulceſcit homini exiſtenti in littore ſanctitatis et ſecuritatis vite amareſcit autem in mari huius ſeculi ſeu vanitatis mūdane K Egidius in thimeo. Dulcedo corporalis cuncta attrahit corpora tam animata q̄m inanimata. Per que datur intelligi ꝙ ille eſt omni creatura tam animata q̄m inanimata deterior qui illa ineffabili dei dulcedine attractus non fuerit in hac vita L Theophilus in tractatu diuerſarum artium. Omne quidem metallum auro aut argēto mixtum dulciorem efficit ſonum. Quamobrem ait etiam Siluetus. Corde auree et argentee dulciſſime ſunt maxime autem ſi bene tenſe fuerint aut ſi ip̄m metallum in aere pependerit. Sic cor humanum ſonum mentis in auribus dei dulciorem efficit cum decoratum fuerit auro caritatis et pependerit ī aere pure ɔtēplacōis M Ypocras ī epichimis

Omnis liquoꝛ accetoſus & amarus cum calefactus fuerit dulcioꝛ apparebit. Unde ⁊ acetum calefectione potabile fit. ſꝫ ⁊ fructus amari igne excocti eſibiles fiūt extunc atqꝫ dulces. Sic omnis paſſio ⁊ afflictio mundana caloꝛe diuine dilectionis temporata ⁊ calefacta dulcis deuoto animo eſtimatur N Alphorabius in tractatu de mixtibilibus ⁊ mixtis dicit. plures dulcedines ſimul mixte cōtinuo amareſcūt per que datur intelligi. ꝙ plures dulcedines videlicet dulcedo coꝛporalis ⁊ dulcedo celeſtis ſimul commixte in humano coꝛde. mox amareſcunt. id eſt amaritudinem contrahunt anime atqꝫ carnis. O Conſtantinus libro de ypotumdriaca paſſione. Dulceſcente lingua omne quod a lingua deguſtatum fuerit ſapit ⁊ dulceſcit. amara autem lingua colericoqꝫ humoꝛe infecta omnia que deguſtauerit acetoſa eſtimat ⁊ amara Cuius cauſam aſſignat auerrois ſuper tercio de anima dicēs. ꝙ obiecta ſenſuum ſuas qualitates nō oſtendunt niſi qualificante ſeipſo ſenſu. Sic itaqꝫ dulceſcente lingua ſeu guſtu ipius mētis per internam mentis diſpoſitionem mox omnia que circa hominem contingere poſſūt aduerſa pro criſti nomine ſapiunt ⁊ dulceſcunt P Cōmentatoꝛ ſuper libro de plantis areſtotilis. Poma quidem manibus contrecta que antea amara fuerant continuo ſapiunt ⁊ dulceſcunt. Cuius cauſam aſſignat in hunc modū Dicit enim ꝙ manus calide ſint. & ſi non calide ſint tamen ex contrectione ſeu motione incaleſcunt. caloꝛ autem digerit. digeſtio autem dulcedinem efficit. teſtante auicenna. qui ait. ꝙ dulcedo omnis ex digeſtione humiditatis que in coꝛpore eſt gignitur ⁊ cauſatur Applicetur ſic. Coꝛda itaqꝫ humana manibus virtuoſorum atqꝫ bonoꝛum operum contrectata. ſuauitate interne delectationis deo ⁊ ſibi ſapiunt & dulceſcunt q Solinus libro rerum. Reperti ſunt quidam fructus qui propter ſuam nimiam dulcedinem a nullo animalium poterant māducari. Et ratio huius eſt. quia vt ait Galienus libro octauo medicialium. Excellenter dulcia inflationem lingue faciunt. lingua autem inflata diuerſiſqꝫ humoꝛibus puta humido ſaliuali ⁊ humido cibali tumefacta in actu guſtandi errat obiecto dulcedinis ⁊ ſapoꝛis Per que datur intelligi ꝙ quidam ſunt celeſtis vite fructus reperti ⁊ dulcoꝛis. quos nullum humanoꝛum coꝛdium in hac vita percipere potuit nimio pre dulcoꝛe R Commentatoꝛ in tercio metherorum dicit. Aqua ergo amara ⁊

ſalſa dulceſcit quinq3 modis. Primo per cereum vas p tri/
duum diſtillata vt dicit philoſophus ibidem. Secundo per
intincturam immiſſuramq3 lapidis criſtalli ſeu pulueris
criſtallini teſtante theophilo· Tercio per immiſſionem ali/
cuius corij ⁊ pellis·teſtante Galieno ſecretorum ſuorum libro·
quarto per immiſſionem lapidis igniti · vt dicit Auicenna
libro mineralium Quinto modo per vehementem ſolis de=
ſiccationem · ſecundũ philoſophum in problem· Sic reuera
aqua acetoſa et amara mundane tribulatõis dulceſcit quī
q3 modis homini. Primo quidem per vas cereum dominice
paſſionis·per criſtallinum lapidem lucide cognitionis p im
miſſionem lapidis·id eſt memoriã ſaluatoris p pellem mor=
ticine humilitatis et per ſiccationem ppetue caritatis S
Euax in tractatu euentuum in natura. Quecunq3 corpora
habuerint odorem valde dulcem ipa in ſe amara ſenciũtur
Sed tunc per odorem ipa fama figuratur. Nam ſicut odor
habet ex natura ledere ipm caput·ſicut ⁊ ipe fetor· teſtante
yſidero in hiſtorijs naturalibus. Sic nimirum ipa fama val
de habet immutare ipm caput hominis· id eſt intenſionem
atq3 conſenſum rationis. Et tunc applicetur ſic. Corda itaq3
illa quorum fama dulcis delectabiliſq3 oſtenditur amara in
ſe eſſe nimium comprobatur. T Auicenna libro vnj·
Nulla eſt tanta amaritudo cuiuſcunq3 corporis que aut nõ
dulcedine permutetur·aut in ſua acerbitate temperetur per
ignis vehementia ⁊ caloris· ſic nulla itaq3 tanta amaritudo
eſt anime ſeu moleſtia huius vite que nõ igne diuine amo/
ris aut temperetur aut in dulcorem penitus permutetur
V Conſtantinus libro octauo medici· Dulcedo vna ore
aſſumpta aliam ſupuenientem dulcedinem in aliqualem
amaritudinem ſeu acerbitatem permutat Per hec datur in
telligi·q dulcedo vna fugat et repellit aliam. Dulcedo nãq3
celeſtis·dulcedinem mundanam in amaritudinem ꝯmutat
dulcedoq3 mundana dulcedinem diuinam inſipidam atq3
amaram humano cordi efficit. X Philoſophꝰ in ſexto
animalium libro Omnes quidem piſces naturaliter contra
aquas ſurſum tendunt· dulcedinemq3 originis principijq3
aquarum appetentes · in eo etenim loco vbi aqua ſcatuerit
dulciſſima fore oſtenditur. Sic homines itaq3 more piſcium
⁊ exemplo iugiter ſue mentis aſcenſu appetere debent dul=
corem celeſtis beatitudinis ⁊ ſaporem Y Ambroſius in
examerõ libro viij· Dulce valde eſtimat ipe canis lingere

vulnera putrida ſanguineq; & ranas. Sic dulce videtur pec/
catori lingere vulnera meretricum luxurioſa ſanguie; pecca
torum & ranas detrahentium.

¶ De aggregatione.
Titulus xliij. A

Ambroſius in examerō libro octauo Aranea aggre
gat ſibi muſcas ſemetipam euiſcerando adeo q im
poſterum effuſis intimis ſuis moritur deſiccata Per
que datur intelligi q peccator homo aggregat ſibi diuicias
in hoc mundo ſe totaliter euiſcerando & miſerabiliter cruci
ando vltio vero inſperate in celeſti rore & dulcedine ab om
ni fructu celeſtis patrie penitus arefactus B. Solinus li
bro rerum Ericius aggregare aſſeritur ſibi poma ſe circa t̄
ram volutando pariter & rotando volut enim ſe ſub arbore
hinc & inde vt ſibi hoc modo poma valeant adherere. Sed
tunc per eritium auarus deſignatur. Nam ſicut eritius ſpi/
nis aculeiſq; plenus eſt habens roſtrum porci ſ; & venatio/
nis in tempore maxime cruciat & ledit ipos canes vt refert
Areſtotiles in vi. animalium libro. Sic & ipe homo auarus
aculeis plenus eſſe oſtēditur omnium ſollicitudinum & do
loris. roſtrum habet porci in verbis ſcurrilibus & mendoſis
& predicationis tempe maxime ipe auarus animum cruci
at p̄dicantis Sed tunc conuenienter per poma diuicie & mū
dane delicie deſignantur. Nam ſicut poma dum dulceſcere
incipiunt mox ab arbore ſua cadunt. vt ait cōmentator ſu-
per librum de plantis areſtotilis Sic per omnem modū di-
uicie delicieq; mundane quantomagis dulceſcunt & ſapiūt
tanto citius hominem deſerunt & recedunt. Et ſicut ſuc9 po
morum oculos ledit & corrumpit vt dicit Bartholomeus in
prima ſua practica ſic dulcedo diuiciarum deliciarūq; huius
mundi maxime ledit et corrumpit oculos cordis noſtri Et
tunc applicetur ſic. Homo itaq; auarus aggregat ſibi diuici
as atq; delicias preſentis ſeculi ſe turpiter circa tērena inco
moda voluntando & ſe multis terrenis miſerijs implicando
C Ambroſius in exameron libro vij. Perdix oliuioſa
ouorum ſuorum oblita oua ſibi aggregat aliena. Sic & ip
ſe homo ſue ſalutis ſuorumq; oblitus operum. Querit &
aggregat more perdicis merita & ſuffragia aliorum. D

Plinius in ſpeculo naturali. Yrundo aggregat pulueres ⁊ arenas humectatis alis. Nam cum nidum conſtruit alas ſu/ as humefacit vt ſic humectatis alis puluis adhereat · ⁊ ex conſequenti nidum faciat. Per qđ datur intelligi · ꝙ homo agregare ſibi debꝫ ſacros meritorios quoqꝫ actus ad hoc vt conſtruere valeat nidum in celeſtibus humectatis diuini= tus alis noſtre intentionis ⁊ affectus E Yſidorus in hi ſtorijs naturalibus Formica aggregata ſibi grana ſecat per medium ne valeant pullulare. Sic ⁊ ipſe homo aggregata huius mundi bona timore dei debet diuidere ⁊ ſecare ne in corde ſuo per amorem vſumqꝫ illicitum valeant pullulare. E Albertus ſuper tercio metherorum. In profundis locis Maris ſiue aquarum aliarum magis aggregantur cumuli arenarum. Sic per omnem modum in profundita= te peccati ⁊ ſceleris magis aggregari ſolent facultates terre/ ne diuicieqꝫ mundane.

¶ De amore mundi · Titulus xliiij ·

Macrobius libro de ſomno Scipionis. Sic amanda ſunt mundi optima · vt ne virtus periclitetur corpꝰ · ſi neceſſe eſt ignibus cõmedetur. Archita tharenti/ nus. Terreamini mundi huius amatores ad lamentabile ver/ bum pompegij morientis · Magis inquit mundi amor me terret q̃m ꝙ mori me oportet. Oratius libro Car · Creſcit amor mundi quantum peccunia creſcit. Non habet vnde ſu um paupertas paſcat amorem · Magiſter alanus de breui= tate vite. Vbi fortes vbi nobiles reges vbi et principes mun di huius auidiſſimi amatores · omnes vna mortis vmbra ob texit ſed hoc omnium miſerabilius eſt · qđ adhuc humana fragilitas non horreſcit ¶ Beda in omelia ſuper Marcum · Sic amor huius mundi temperetur · vt ſemper ille homo in terior celeſtis occupetur · Sydonius · Heu quam amare de= ſeritur ꝙ dulciter amabatur · ⁊ crudeliſſimo morſu mortis vapulat · qui mundi huius amantiſſima poſſidebat · Sardi/ nus in oraculis demonum · Fallitur nimirum modo nimis miſerabili qui ſpem ponit in amore huius ſeculi Alkuinus ad karulum · Magna creatori fit iniuria dum quis plus a= mat mundana q̃m celeſtia. Didimus rex in epiſtola ad ale · xandrum · Non in hunc mundum venimus vt ſeculi amorē

dedicemus· ſ; vt abiectis omnibus ad galaxie gaudia velociter properemus.

De amore ſui.
Titulus xxxxv.

TVlius in rethorica Amantium ſe tota ſunt indicia Varro in ſentẽcijs. Iniquiſſimum eſt publico o bono derelicto amare ſolum ſe. Valerius libro vi· Glorioſiſſimi laudeq; digni qui apparuere reges principeſq; terrarum· qui tanto amore iuſticie eſtuabant· q ſibi proprijs cum peccaſſent nullatenus parcere preſumebant· ſ; ſeipos in mortis ſentenciam feriebant Saluſtius in tugurtino. Heu fauent multi qui deteſtari ſe deberẽt. Gracianus in corpore iuris. Amator rei ſingularis in cauſis non recipitur tanq̄m teſtis. Tulius in philippica decima Impoſſibile eſt q amator ſui iuſticie metas non tranſcendat. Beda ſuper lucam Hic eſt amor ordinatus vt bonum q̄mq̄ ſicut teipſum diligas te bonum diligas te malum odias· Alkuinus. Hoc ab omni homine iuſticia diuina exigit vt potius ſit amator veritatis ⁊ iuſticie q̄m felicitatis ſue proprie Macrobius. Cunq; ſupernis gaudijs donati fuerit amatores boni publici tunc tenebris inuoluentur penalibus ceci amatores ſui Iuuenalis. Te quoq; contemptu adamare diuina memento· Prudentius de conflictu viciorum ⁊ virtutum. Nam ſe ſiquis amat omne quod eſt viciat. Galtherus in alexandro· Conditur in lege ne quis ſibi det vel amet ſe.

Auctoritates. De amore dei.

Titulus xlvi·

GRegorius ſuper ezechielem Anima ſine amore nunq̄ ẽſſe poteſt· aut enim ſupernis innittitur ⁊ vere beata eſt aut vanis immergitur ⁊ miſera ſemper ẽ· Fulgentius ſup quarto mithologiarum. Sileat omnis lingua cadat amoris miſterio omnis ratio humana nam veri amoris dulcor omnem guſtum exſuperat corporalem ⁊ tã angelicam quã humanam obruit rationem· Euſebius i ſermone Veros xp̄i amicos nõ miracula ſ; amoris opa ꝓbãt.

Plato de immortalitate anime. Si ſapiētie forma oculis materialibus vł corporalibus videri poſſet cūctos ad amorem ſui violenter traheret Gregorius in moralium Qui deum vere amat om̄ia proſpera ac aduerſa equanimiter portat Valerius libro octauo Tanto amore dyogenes ad celeſtia premia eſtuauit ꝙ mortem nequiens expectare corporalem igni ſe dedit precipitem ſicq̄ʒ ſpiritꝰ eius pre amoris deſiderio exaltauit Hugo de ſancto victore. Tolle amorem ⁊ nulla res dulcis nulla pariterq̄ʒ ſuauis eſt Auguſtinus. Ea vis amoris eſt vt neceſſe ſit te talem eſſe: quale eſt illud quod amas. Hieronimus ī epiſtola Neceſſe fortaſſe eſt vt interdū amor dei ſanctorum mentibus ſubtrahatur ne ineſtimabili amoris violentia vita hic preſens ſubito finiatur. Perſius in amphitrione Infelix anima que non habet quod amet Oratiꝰ libro epiſtolarum. Oderunt peccare mali formidine pene. Oderunt peccare boni virtutis amore. Proſper li. epigmatū mens nunq̄m poterit carnis compeſcere motus niſi fuerit criſti ſemper amore potata. Ambroſius in exameron. Ad amandum ſe omni tempore inuitat qui omni tempore beneficia michi preſtat. Virgilius in enaydos libro quinto Regna ruunt poſſeſſa fluunt amor omnia vincit. Remigius ſuper Marcum Bene quidem nec oculis vidit nec auris audiuit nec in cor hominis aſcendit quantū dulcedinis in amore dei preguſtent hic in preſenti. ſed ad plenum haurient ī futuro. Oroſius ſuper cantica miror nimis cur deus feliſſimā animam amore languidam carni tam diu deſinat immorari in quo iam ineſtimabili omnis voluptatis plenitudine tā dulciter incipit delectari Socrates libro quarto de virtutuʒ ordine. Amant nos dij cum virtuti inſiſtimus ⁊ vicijs contrariamus. Prudentius de conflictu viciorum ⁊ virtutum Magna cadunt odijs parua extolluntur amore. Anſhelmꝰ in ſermone. O bone ihesu tibi adherere vita eterna eſt. ſeparari a te mors eterna eſt. te amare neſcio quid dulciꝰ quid melius eſt. Criſoſtimus in omelia. Sic electorum amor ꝓficit dum aduerſitatibus premitur ſicut ignis flatu premittitur vt creſcat ⁊ vnde extingui cernitur inde validius roboratur Bernhardus libro de conſideratione O duri ⁊ obdurati filij adam quos non emollit tanta benignitas tanta flāma tam ingens ardor amoris tam vehemens amator qui ꝓ vilibus ſarciunculis tam precioſas res expendit Gregorius in Regiſtro. Nunq̄m eſt amor dei otioſus. operatur enim

magna ſi eſt·ſi autem opari deſierit amor non eſt Auguſti/
nus libro quarto cōfeſſi·Memorare ſuper te bone ihesu dul
cis ſuper mel·cogitare de te plus quā cibus ſuauis·loqui de
te plena refectio·noſce te perfecta dilectio·amare te vita eter
na.Bernhard⁹ in floribus O bone ihesu quā benignus·quā
ſuauis·quā dulcis· quā amandus· quā amplectendus· quā
totus ammirabilis·quā vere domine ihesu deſiderabilis·bea
tus homo qui te amat ⁊ expectat Auguſtinus ſup ps̄·Auis
plumata leuior eſt quā ſi plumis careat·Sic ſiquis plumas
amoris applicat iugum criſti ſuauiſſimum leuiſſime portat
Caſſiodorus in hiſtoria tripertita· Cyrus ergo moriens fi=
lijs ſuis inquit. Nichil amate ſincerius preter deos cum nil
poſt h̄ remaneat nobiſqꝫ nil ſubueniat preter eos Auguſti
nus libro de religione xp̄iana.Amor dei nunquā eſt ocioſ⁹·
⁊ ſi ocioſus fuerit amor dei non eſt. Cetera de amore requi=
re capitulo de caritate ⁊ dilectione.

Exempla de amore
Titulus xlvij· A

AVicenna libro ſuorum mineralium.Omnes ſiqui=
dem montes exaltati et eleuati magis ſunt celeſtis
virtutis ⁊ luminis ſuſceptiui. Per que datur intel/
ligi·ꝙ corda humana eleuata in deum pia deuotione ac elō
gata a vanitate mundane felicitatis ⁊ affluentie·magis ſunt
ſuſceptiua amoris dulcedinisqꝫ diuine. Reſpiciendo ſupra.
B Commentator albertus in tractatu de impreſſioni/
bus aeris.Maior eſt euentatio ventorum in aqua quam in
t̄ra·pu⁹ enī ī t̄ra vēt⁹ in mari valib̄ oñdit̄ et ꝓbatur.Cui⁹
etiam cauſam require capitulo de miſeria mūdana Per iſta
datur intelligi·ꝙ ſemper eſt maior euentatio diuini refrige/
rij ⁊ amoris circa aquas penitentie ⁊ contritionis quā cir/
ca terram humane inquietudinis ⁊ meroris. Recurrēdo ad
prehabita C Auicenna libro quarto de diluuijs In ꝓ
fundiſſimis locis terre·ſemper maior eſt celeſtis luminis ꝑ/
petratio ⁊ influxus.Cuius etiam ſignum eſt ꝙ ait commē
tator libro de naturis locorum· Fundus inquit terre preci/
oſis eſt gemmis ⁊ metallis conſitus ⁊ refertus. Per hec da
tur intelligi·ꝙ in profunda ⁊ humili mente hominis ſemp
maior eſt perpetratio ⁊ influxus diuine dulcedinis ⁊ amo/
ris vt ſup̄ D Cōmentator ſuper gñacōe ⁊ corruptione

Aque quidem contrariantur naturaliter ⁊ reſiſtunt ſiccita
ti atq; colori. Per hoc intelligitur. ꝙ ipi aque amoris ſuaui
tatiſq; diuine maxime reſiſtunt ſiccitati celeſtis gratie ⁊ ca/
lori concupiſcentie illicite ⁊ mundane quemadmodum in
principio prelibatum eſt E Philoſophus in probleu.
Digitus quidem articulatur ⁊ flectitur ad interiora nõ ad
exteriora · groſſiorq; apparet in ieiuno homine q̄m cibato.
Sed per hoc intelligitur. ꝙ ſpiritusſanctus ſeu amor diuinꝰ
qui per digitum non immerito figuratur ſemper dirigitur
& donatur forma interioris non autem in ſpecie exterioris ⁊
corporalis actionis · ſed etiam maior eſt in ieiunantibus a pec
cato ⁊ ſcelere · q̄m cibatis a plenitudine felicitatis affluen=
tieq; mundane Reſpiciẽdo ſupra F Philoſophus vbi
ſupra. Flatus nimirum hominis videtur ĩ frigore ad inſtar
fumi · ſed minime in calore Per que intelligitur ꝙ amor celi
tus ſeu gratia ſancti ſpiritus miſtice quidem percipitur &
ſentitur in frigore puritatis ⁊ continentie · non autem in ca/
lore voluptatis ⁊ concupiſcentie vt ſupra G Plinius in
ſpeculo naturali. Poma conuerſa ad ſolem rubeſcunt. Per
hoc intelligitur ꝙ corda humana ad ſolem criſtum conuer/
ſa per penitentiam ⁊ confeſſionem dulceſcunt intima qua/
dam ſuauitate · ⁊ rubeſcunt mox in dei ⁊ proximi caritate
pariter & amore H Tharentinus de effectibus in natu
ra. Aque defluentes verſus auſtrum aurum ⁊ nobiles ge/
nerant margarithas. Cuius quidem cauſam require capĩ/
tulo de beatitudine. Per que intelligitur ꝙ mentes homĩ
preterfluẽtes ad auſtrum diuine dulcedinis ⁊ amoris mox
intra ſe aurum & gemmas colligunt perpetue glorie & ho=
noris · Reſpiciendo ſupra I Ariſtotiles in probleuma=
tibus Locus calefactus ⁊ de duo frigefactus fetidus quidẽ
valde erit. Per hoc intelligitur ꝙ cor hominis amore dei in/
flammatum · denuoq; per peccatum ſuffocatũ pariter ⁊ ex/
tinctum · mox valde fetidum efficitur in dei oculis ⁊ immũ/
dum Recurrendo ſupra. K Galienus libro ſecretorũ.
Corpora complexionis ignee in ſuo motu valde agilia ſunt
⁊ curſu Per que intelligitur ꝙ corda humana amore igneo
⁊ diuino inflammata diuinitus ⁊ ſuccenſa celeria atq; agi=
lia valde ſunt in eo motu ⁊ curſu qui ad celeſtia ſit capien'
da. Reſpiciendo ſupra. L Ptolomeus almageſti. Lu/
men celeſte virtutem ſuam tranſmittit mediante ignea re=
gione · quamobrem plato inquit Lumen nimirum quandã

virtutem concipit ab ethere. M Per hoc intelligitur ꝙ lumem diuinum nullum effectum imprimit anime deuote a ſe niſi mediante igneo dei mellifluoqꝫ amore Recte per omnia vt dictum eſt N Nix ſoluitur ꝛ liquatur ad lumen ſolis. ſed non ad lumen lune. Sed tunc per niuem ipm hominem deſignari oportet. Nam ſicut nix diſpoſitionem ꝛ effigiem habet ſtelle. vt refert commentator in tercio methe. cuius etiam cauſam require capitulo de beatitudine. Sic nimirum per omnem modum ipe homo effigiem i ſe prefert ymaginis diuine & beatitudinis ſempiterne. Sic nimirum patet ꝙ per niuem ipſum contigit hominem deſignari. Et tunc applicetur ſic. Homo itaqꝫ more niuis pariter & exemplo miſtice quidem reſoluitur ꝛ liquatur ad lumen amoris diuini. non autem ad lumen prophanum amoris illiciti ꝛ mundani Reſpiciendo ſupra prehabita. O Auicenna ad aquilonem ergo tendit naturaliter aqua Per que intelligitur. ꝙ ad aquilonem penitentis humiliſqꝫ cordis tendit & defluit omnis aqua celeſtis gratie & amoris. recte per omnem modum vt ſupra P Alkabicius i theorica ſua Quantomagis luna appropinquat ad ſolem. tantomagis lucet v̄ſus celum ꝛ minus verſus terram Econtra autem quantomagis luna a ſole elongatur. tantomagis lucet verſus terrā ꝛ minime verſus celum. Sed tunc per lunam cor humanū intelligitur. nam ſicut luna ſemper habet ſibi maculam et vmbram terre annexam. vt oſtendit philoſophus de celo & mundo. Sic reuera per omnia humanum cor quantum de ſe eſt ſemper habet vmbram vanitatis miſerieqꝫ annexam. Per lunam ergo intelligitur cor humanum. ꝛ applicetur ſic Cor itaqꝫ hominis quātomagis appropinquat ad criſtum. tantomagis ſplendore lumineqꝫ amoris fulget ad celeſtia ꝛ eterna. et minus verſus tranſitoria ꝛ mundana. econtra autem vt dictū eſt. Reſpiciendo ut ſupra. q Yſidorus i hiſtorijs naturalibus. Serpēs ꝛ quidem in feruore luminis ſolaris circulum toto corpore globato deſcribit. Per hoc intelligitur. ꝙ homo exiſtens in ſtatu diuine gratie ꝛ amoris circulum in ſe deſcribit perpetue beatitudinis ꝛ beatiſſime viſionis. Reſpiciendo ſupra q Auctor ſumme naturalium. Non in montibus ſed in vallibus cadit ros. Nam loco generationis ipius roris regio terre proxima eſt celo. Per hoc intelligitꝰ ꝙ nō in montibꝫ altitudinis dignitatiſqꝫ mūdane ſꝫ i vallibꝫ hūilitatꝭ ꝑcipue cadit ros celeſtꝭ āorꝭ ꝛ grē

R Algazel in tractatu forma ſpeculi. Colores inſimul mixti nigredinem efficiunt et pallorem·vnus autem color in ſua ꝑmanet proſperitate ⁊ virtute. Per que intelligit᷑· ꝙ amor celeſtis ⁊ mundanis inſimul mixti nigredinem interdum̄ efficiunt mortis perpetue ⁊ pallorem.amor autem celeſtis ſolus habitus in ſua beata permanet efficatia ⁊ virtute Recurrendo ſupra·

¶ De amore·

Titulus xlviij· A

Yſidorus in hiſtorijs. De vmbra quidem naturaliter fugiūt ſerpentes ⁊ transferunt ſe ad ſolem. Sic ⁊ nos exilire debemus ⁊ vmbra cecitatis ⁊ ignorantie ⁊ transferri ad ſolem ſeu eſtum amoris celeſtis ⁊ gratie. Reſpiciendo ſupra B Theophraſtus libro cōmentatorum. Lumen nunquā aduenit abſq; copore luminis cauſatiui. Sic reuera per omnem modum·amor diuinus nequaq̄m aduenit orizōti anime ſancte ⁊ deuote abſq; criſto qui eſt principium atq; cauſa omnis ſalutis ⁊ gratie. C Auicebrō libro fontis vite Lux ⁊ calor non agunt niſi in corpore ad hoc diſpoſitō caloriſq; ⁊ luminis ſuſceptiuo Per que intelligitur·ꝙ lux diuine cognitionis ⁊ calor intime dilectionis ⁊ amoris non agunt ſue virtutis effectum in anima niſi in ſacro opere ⁊ virtute diſpoſita fuerint ⁊ aptata Reſpiciēdo ſupra D Ptolomeus almageſti ſecundo . Tenebra receptaculum eſt luminis ⁊ non lumen cuius declarationem infert capitulo de cogninitione diuina Sed tunc per tenebram humilitatis figurat᷑ Nam ſicut tenebra ſumme valet cecis infirmis ⁊ dormientibus ⁊ minutis quemadmodum recitat philaretus tractatu de dietis. Sic nimirum per omnem modum humilitas maxime debetur cecis in peccato·infirmis in omni opere bono·dormientibus in hac vita·⁊ minutis confeſſione contritione ⁊ penitentia. Sed tunc conuenienter per lumen intelligitur amor dei Nam ſicut lumen in alta aeris regione nūquam lucet iuxta illud quod ptolomeus vbi ſupra Eſt autem in ſuperiori interſticio aeris ſempiternum frig⁹ ⁊ ſempiterna nebula. Cuius etiam cauſa tangetur in primo capitulo de caritate. Sic reuera per omnia amor celeſtis non lucet in cordibus tumidis et elatis. Sic ergo patet ꝙ per tenebram humilitas deſcribitur· ⁊ ꝙ per lumen amor celeſtis figuratur. Et tunc applicetur ſic. Sola itaq; humilitas mentis noſtre receptiua eſt amoris ⁊ ſuauitatis interne·non autem felicitatis ſalutiſq; vane. Reſpiciendo ſupra E Phs

in probleu· Ex guſtu cibi ⁊ potus lingua humeſcit. Per q̄ intelligitur· ꝙ ex guſtu cibi ⁊ potus celeſtis lingua humeſcit mentis humore diuini roris pariter ⁊ amoris Recurrendo ſupra E Commentator in 3· metheroꝝ Sol quedam grauia ſurſum tollit corpora mediante lumine ⁊ calore Hic datur intelligi· ꝙ xp̄s trahit ad ſe corda hominū mediante lumine ſue limpide cognitionis ⁊ calore ſue dilectionis et amoris. G Phs in 3·metheroꝝ Attrahunt autem maxīe ⁊ imbibūt ip̄m aquā ſiccitas ⁊ calor. Per que intelligit̄ ꝙ maxime attrahunt ſibi auideq3 imbibunt aquam conſolationis diuine corda deſiccata ab humore praue concupiſcē/tie·⁊ calore calefacta amoris ⁊ caritatis interne H Commentator de celo et mundo Solis quidem radium quatuor impediunt· nox eclipſis nebula ⁊ nubes. Hic intelligitur ꝙ quatuor radium celeſtis amoris impediūt ⁊ virtutem· nox cecitatis et ignorantie· eclipſis prauitatis ⁊ malicie· nebula vanitatis mūdane·nubes inſtabilitatis noſtre I Areſt· ſexto animalium Imbibitur autem aer a piſcibus ip̄oꝝ ore et aure videlicet ip̄is brancis. Sed tunc per piſces homines deſignantur·⁊ ſicut in eſtu ⁊ feruore ſolis ſurſum ſaliūt ex/tra aquā·ſic ꝑ omnem modum ip̄i homines in eſtu felicita/tis et voluptatis mūdane ſurſum ſaliunt ꝑ tumorem extra aquam vilitatis ⁊ miſerie Et tunc applicetur ſic· Suauitas itaq3 amoris diuini ab hominibꝫ imbibitur dupliciter vi3 ore dei dulcedinem miſtice deguſtandi·et aure verba dei ſedule audiendi vt ſupra K Phs in probleu· Timentes ⁊ amentes in hora ſui timoris et palleſcunt ⁊ ſeneſcunt Cuiꝰ cauſa eſt quia tam timoris quā amoris ſanguis intrahitur ad pectoris regionem·⁊ ſic corpus expalleſcit· Per qđ intelligitur· ꝙ timoris tempore ⁊ amoris diuini palleſcūt mētes humane quantū ad ſplendorē felicitatis mundane Recte ꝑ om̄ia vt ſup̄ L Conſtantinus li de melancol·proprium eſt accenſionis corporalis·vt dum iam forinſecus infrigida/ta ⁊ extincta·intus tamen adhuc ꝑ vnionem ⁊ contractiōe3 ſui fortius incaleſcat· Sed per hoc intelligitur ꝙ hec eſt na/tura accenſionis ⁊ amoris diuini vt quantomagis extrinſe/cus infrigidatus fuerit ⁊ extinctus· tantomagis per felicem contractionē incaleſcit intrinſecus·vt prius dictum ē M Theophilus in tractatu diuerſarum artium. Natura venti atq3 flatus eſt accendē validius ip̄m ignē Per que intelligitur ꝙ nat̄a hec ē venti tribulacōis ⁊ flatus oronis. Dicunt̄ enī validiꝰ accēdē ignē diuīe dilectiōis ⁊ amoris·Re·s· N

Yſidorus in hiſtorijs naturalib9. Herbe calido tēpe calida aqua perfuſa aut ſanguine areſcunt continuo ⁊ marceſcūt Per hoc intelligitur ꝙ corda humana aqua dei humectata · aut ſanguine xp̄i pia recordatione illinita · areſcunt cōtinuo ⁊ marceſcunt in voluptate concupiſcentie mūdana. Recurrendo ſup̄ O Ari · in ꝓbleu · Calidū infrigidatum validiſſime infrigidat̄. Et ideo ait auicēna li · med · 3 · Periculoſius eſt corpora calida infrigidari ꝙ̄ frigida calefieri · vehemēti9 enim qđ calidum eſt frigore ↄſtringit̄ ⁊ artat̄ Cuius etiam ſignum ē ꝙ aqua calida citi9 infrigidat̄ ꝙ̄ frigida. Per hoc intelligit̄ · ꝙ cor hominis amore celico inflāmatum denuoq3 ꝑ peccatū ſuffocatū pariter ⁊ extinctum ꝑiculoſiſſime extinguitur ⁊ doloroſe Recurrendo ſup̄ · P Auicebron li · fontis vite. Accenſis valde elementis omnis ex hoc ip̄o malicie ⁊ corruptio generat̄ peſtilentie nimirum cauſantur ex acceſſione nimia aeris ⁊ feruore. Per hoc intelligitur ꝙ accenſis hūanis cordibus in vano illicitoq3 amore ex hoc ip̄o in eis gignitur mortis malicia corruptioq3 eterna · queādmodum prius dictū eſt q Galienus li · ſecretoꝝ Corpa calore nimio cum accenſa fuerint validius ⁊ fortius accenduntur Nam corpa frigida calefacta · vehementiſſime calefiunt vt pat3 in ſilice ⁊ inferro Per que intelligitur ꝙ corda hūana amoris celeſtis inimica puta corda peccantia cum in diuino amore accenſa fuerint vehementiſſime accēduntur · Recurrendo ſup̄. R Ari · in li · ꝓbleu · Sunt aūt ſicca et calida capita maxime olfactiua. Cui9 etiam ſignum eſt qđ dicitur vi · animalium · vi3 ꝙ cuncta corpora calida ex remotis ſenciunt ad eſſe cadauera Per hoc intelligitur ꝙ corda humana ab humore vicioꝝ deſiccata ⁊ in amore dei feliciſſime calefacta magis ſunt celeſtis ſuauitatis ⁊ gratie olfactiua. Reſpiciēdo ſup̄ De amore dei.

Titulus xxxxix. A

Plinius in ſpeclo natali Poſt eſtū quidem magnū terra mundat̄ ⁊ fecundat̄ Cuius cauſa ſtat in hoc ꝙ tēpore eſtus maximi pori terre apiūtur ⁊ corrupti hūores euaporāt · ⁊ ꝑ cōſequēs terra mundat̄ · ȝ ꝑ eſtū terra poroſa efficitur pluuieq3 melius ſuſceptiua ⁊ ꝑ conſequens fecūdatur. S3 ꝑ hoc intelligit̄ ꝙ homo in eſtu amoris mundatur a labe peccati ⁊ fecundatur vbertate opis virtuoſi Rcē ꝑ oīa vt dictū eſt B Tharentin9 li · de effectibus in natura Cunq3 plumbea lapidea quoq3 vaſa ſudore3 emiſerint mox in inſtanti pluuia ↄſequet̄. Cui9 etiā cauſa3 require ca · de pn̄ia. Per hoc intelligit̄ · ꝙ dum corda hūana

ſudorem emiſerint deuotionis ⁊ lacrime mox ymber conſequēt amoris gratieq; diuine. Recte p omnē modū vt prius dictum eſt C Auicenna li. iiij. de diluuio Diluuiū ſic accidit cū luna ſua virtute adiuncta fuerit ipi ſoli. Cuius declarationem require capitulo de culpa. Sed tunc per hoc intelligitur q tunc diluuium accidit homini conſolationis diuine cū homo ſoli criſto cōiunctus fuerit celico ī amore Recte p omnia vt ſup D Cōmentator de impreſſionib aeris Pluuia quidem omnis deſcendit nube mediante ⁊ vento Sed per hoc intelligitur q pluuia amoris diuini accidit nube mediante ſuauiſſima dei refrigerationis ⁊ vento interne conſolationis Reſpiciendo ſupra E Auicenna libro de diluuijs. Omnis fons maior . ⁊ diffuſior eſt in nocte q̄m in die cuius cauſa tangitur infra de dulcedine diuina. Per hoc intelligitur q maior & diffuſior eſt fons diuini amoris in nocte penitentie ⁊ tribulatiōis quā in die mundani luminis ⁊ candoris Reſpiciendo ſupra F Plinius in ſpeclo naturali Nubes tripliciter conſumitur. viz p eſtum p ventuz ⁊ p ymbrium effuſionē. Eſtus nāq; validus humiditatem conſumit nubium ventus diſſipat ⁊ repellit in longinquū maxime autem ꝯſumit ⁊ exintermīant ipa; nubem effuſio. ymbrium & vaporum Sed p hoc intelligitur q nubes cordis noſtri miſtice quidem in deum tranſmutatur ⁊ conſumitur tribus modis. p eſtum amoris diuini. p ventum celeſtis refrigerij & p effuſionē ymbrium cordis nr̄i. Recte per omnem modum vt prius G Auicē. li. ſuorꝫ mineralium Terra intrinſecus eſt humida. frigida ⁊ nigra. Sic etiā tra cordis nr̄i intrinſecus quidē eſſe humida in dei caritate. frigida in dei puritate. nigra in dei humilitate Recurrendo ad p̄habita H Alpharabi9 in libro de mixtiōib elemētorum. Sol quidem rubificat ⁊ colorat ſolam aquā. non autē ignē aerem. neq; terram. videmus enim aurorā fieri non in igne aere ſiue terra ſed in nubibus ſeu aqua ſola. Sed tunc p hoc intelligitur q xp̄s ſuo celeſti amore rubificat ⁊ colorat ſolam aquā contritionis & pn̄ie. nō aūt ignē ꝯcupiſcentie. neq; aerē vanitatis mūdane. neq; terrā auaricie felicitatiſq; mūdane Reſpiciēdo ſup I Ph̄s ī pbleu. Man9 eleuate in ſurſum palleſcūt ⁊ albeſcūt ꝯtinuo ⁊ nigreſcūt C9 ratio eſt q̄a in eleuatione manuū ſanguis defluit intra corpus. p receſſum aūt ſanguinis pallor naturaliter cōmitatur Sed p hoc intelligitur. q opera noſtra in altum elationis p tumorem ⁊ ſuperbiā eleuata palleſcunt. id eſt pallori mortis ppetue cōueniūt. aut opa hūilia ⁊ depreſſa rubeſcunt in dei

dilectione ipſius melliflua ⁊ amore Reſpiciendo ſup̄ K
Cōmentator in 2. methe. Ros maxime cadit in regione cali=
da. humida paludoſa et ventoſa Per qd̄ intelligit̄. q̄ ros ce
leſtis gratie maxime infunditur regioni cordis nr̄i calide in
dei dilectione ⁊ amore humide in pn̄ia ⁊ ꝯtritione. paludoſe
⁊ depreſſe in omni humilitate. ventoſe flatu euētabili in ſpi
rituſſancti viſitatione L Albertus ſuper de plantis ari.
Eo ergo anno quo arbores gūmi cōcipiunt ⁊ emittunt. fe/
cunditas earum ⁊ fertilitas conſequitur. Sic nimirum per
omnem modum. cunqꝫ mētes humane gūmi emittūt amo
ris dilectionis. mox fertilitas fecunditaſqꝫ ꝯſeq̄tur in eiſdē
vite eterne Recte ꝑ om̄ia vt ſupre M Plinius in ſpecu
lo naturali. In vehementi quidem eſtu nubes eleuari viden
tur ⁊ penitus ꝯſumitur. Per que intelligitur q̄ eſtu valido
diuine dilectionis mentes eleuantur in altum celeſtis con/
templationis conſumuntur ⁊ reſoluuntur in dulcedinē di/
lectionis pariter ⁊ amoris N Auctor. arbores quidem
ſtillant tempore pluuie roris venti ⁊ nebule. Sic reuera per
omnem modum corda hūana dulcedinem in ſe ſtillant di/
uinitus tempe pluuie amoris dilectioniſqꝫ diuine tempore
celeſtis gratie. tempe venti ⁊ refrigeratiōis celiceroris. ⁊ ipe
nebule deuotiōis interne Recte ꝑ om̄ia vt ſup̄ O Tha
rentinus de effectibus in nat̄a Qui in ꝓfundum fontis ſta=
ret ſtellas in die clare limpideqꝫ videret Cuius cauſam req̄
re capitulo de cognitione Per hoc intelligitur qui in ꝓfun
do ſteterit fonte amoris diuini ſtellas mente videbit facilius
gaudij p̄mijqꝫ eterni Recte per om̄ia vt ſupra P Com=
mentator in. 3. methe. Fons quidem omnis naturaliter frigꝫ
in eſtate ſed calet in hyeme. Cuiꝰ etiam cauſa videbitur ca
infra de gratia. Per hoc intelligit̄ q̄ fons celeſtis amoris ⁊
gratie frigeſcit refrigeratqꝫ in eſtu tribulationis ⁊ miſerie
⁊ accendit in hyeme aduerſitatis mundane Reſpiciēdo ſup̄
q Augu. li. de ciui. dei In aquilone nimirū cuncta albe
ſcunt animalia. vn̄ monteſqꝫ igneſcunt ignē expirantes co/
pioſum Et ideo ait plinius de vij. mirabilibus mundi In ſe
ptentrionalib⁹ ⁊ aq̄lonarib⁹ partib⁹ ignis emōtibus expi=
rare cernitur copioſus. vn̄ ⁊ locus ibi purgacōis fore aſſerit̄
a quibuſdam Per hoc intelligitur. q̄ in ſtatu cognitiōis et
penitentie qui ꝑ regionem intelligitur aquilonis corda hu/
mana albeſcunt puritate atqꝫ igneſcunt dei pleniſſima cari
tate Recte ꝑ om̄ia vt ſup̄ R Plato de immortalitate ani
me Aſtra ergo celoꝝ in ſcintillationibus creatorem vniu̇ſi=
tatis extollunt laudib⁹ ſempiternis Sic reuera ꝑ oēꝫ modū

corda humana in ſcintillationibꝰ amoris diuini creatori vni
uerſitatis transmittunt votas miſticas laudis preconijq; di
uini S Calcidius in thimeo Ignis quidem celeſtis con
tiguus regioni iugiter ineſtimabiliterq; mouetur. Per que
intelligitur ꝙ amor diuinꝰ celeſtibuſq; annexus iugiter vir
tutum actibus agitatur ꝑpetueq; mouetur. Recte vt dictū
eſt T Areſtotiles in problem. Serenitatis aūt in tempe
aer tremere luderéq; videtur. Per hoc intelligit̃ ꝙ in ſerenita
te amoris diuini aer cordis noſtri ꝑ ineſtimabili mentꝰ dul
cedine tremere luderéq; videtur Reſpiciendo ſuꝑ V Au
ctor ſumme naturaliū· ſerenitas quatuor modis accidit viʒ
per effuſionem ymbris ⁊ pluuie. ꝑ deſiccationem nebule· ꝑ
ventorū deuentatione͂· ꝑ roris defluxionem. Videmus enim
ꝙ effuſis ymbribus nubes ceſſant ⁊ ſerenitas ꝯmittatur Ite͂
nebula eſt purgamentum aere regionis purgato aūt aere
ſerenitas fit· vt dicitur ʒ· methe· Item ventorū valida impul
ſio ſuo motu humiditates deſiccat a longeq; repellit· quā ꝗ
dem deſiccationem ⁊ repulſam vaporum ſerenitas cōmit
tatur· magis autem omnis roris defluxio ſerenitate͂ aere re
gionis generat ⁊ inducit. Sed per hoc intelligitur· ꝙ ſereni
tas mentis quatuor accidit modis· per effuſione͂ celeſtis gra
tie per deſiccationem nebule noſtre cecitatis ⁊ ignorantie· ꝑ
euentationem refrigerij & conſolationis diuine· ꝑ defluxio
nem roris amoris interni X Philoſophus in ſexto ani
maliū. Cunq; pueris ⁊ infantibus dentes nati apparuerint
magis plorant. Per que intelligitur ꝙ cum dentes dei appa
ruerint in mente· dentes modum deguſtandi ſuauitatem a
moris diuini· non in lacrimas reſoluitur dulcedinis interne
ꝑ ineſtimabili quem intus percipit gaudiorum dulcore Re
ſpiciendo ſupra Y Areſtotiles in epl'a ad alexandrum
Poſt gaudium inquit ſomnia dulcia ⁊ ſuauia conſequent̃
Per hoc intelligitur· ꝙ poſt gaudium ſpirituale qd' accidit
in dei dulcedine dilectione ⁊ amore· ſomnia ꝯſequentur ani
me pacis tranquillitatis ⁊ quietudinis interne Recte ꝑ om
nia vt ſupra Z Philo· in ʒ· methe· Sol vicia corpa magꝰ
allicit ⁊ tranſmutat· q̄m ſi a ſe fuerint elongata Sic nimirū
ꝑ om̄ia xp̄s ſol iuſticie magis quidem tranſmutat in ſe ſibi
corda vicina ⁊ vnita in amore q̄m ea que a ſuo per peccatū
elongata fuerint creatori Reſpiciendo ſuꝑ A a Plinius
in ſpecl'o natali. Stelle matutine in te͂pe totum celū illuīant
corpa aīata excitant· ⁊ fertilem faciūt ipaʒ terrā. Sed tunc
ꝑ ſtellas ſancti viri ꝯuenie͂tiſſime deſignant̃. Nā ſicut ſtelle
magꝰ luce͂t in ſurſum q̄ꝫ deorſum· q̄madmodū· 2· almageſti

aſſerit ptolome9. Sic nimirū ſancti viri luīs ſue cognicōis ⁊ amoris magis lucēt ad celeſtia ꝙ ad tranſitoria vł mūdana. Sꝫ tūc ꝯuenient p tēp9 matutinū tēp9 grē figurat· nā ſicut tēpe matutino vigilant clamāt ⁊ mouent cūcta anīlia vt refert yſi·in natalib9·ſic reuera oīa in tēpe amoris ⁊ grē cūcta hūana corda euigilant a torpore ⁊ ignorantia·clamāt in laude diuīa ad oīa q̄ mouent opa vtuoſa. Sic ergo ptꝫ ꝙ p ſtellas ſancti homīes deſignant ⁊ ꝙ p tēp9 matutinū tēp9 celeſtis amoris ⁊ grē figurat Et tūc applicet ſic. Sācti itaqꝫ viri hoīeſqꝫ deuoti ī tpe amoris diuī gaudiū inferūt ⁊ ſplēdorē choris celeſtib9 colligūt ſeipos cetoſqꝫ anīant ad actū opis virtuoſi· ⁊ fertilē terrā efficiunt cordis ſui. Reſpiciēdo ſup̄.

¶ B a Auicebron li·fontis vite Ignis natalit ad ſuā cūcta trahit corpa regionē. Cui9 ſignū eſt·nā cūcta elemēta igne nataliter trahunt. Sꝫ hoc p intellr·ꝙ ignis diuī amoris mentem violent attrahit hoīs ad gaudia regiōis pmijqꝫ celeſtis Recte p omīa vt ſup̄ C a Areſto·in v·anīaliū·lati dētes forti9 capiūt auidiuſqꝫ maſticāt. Sꝫ p hoc intelligit·ꝙ dētes ſpūales dilatati q̄dem miſtice celeſtiū ī amore felici9 maſticāt ⁊ capiūt cibū celeſtis roris ⁊ grē·recte p oīa vt ſ· D a Areſte·in pbleu·huidū cibale nō nutrit niſi cū appetitu deſiderioqꝫ ſumptū·vt ait galien9 med·vi· Cib9 nō nutrit dū ſumit·niſi a mēbris nutritiōis valide attrahit nō attrahitur aūt niſi cū appetitu deſiderio qꝫ magno. Sꝫ p hoc intellr ꝙ fruſtra in vanumqꝫ ſumit cib9 ſanguīs ⁊ corpis xpi niſi cū deſiderio ⁊ feruore ſumat amoris celici ⁊ diuī Recte vt ſup̄.

¶ E a Phs iij·methe· Cūcta q̄dē corpa grauia vehement accēſa leuiora notabilit ⁊ ſignificant ſunt effecta Cui9 ratō ſtat in hoc· ꝙ calor terreſtrē grauitatēqꝫ ac huīditatē corporū grauiū tēpat ⁊ deſiccat ſaltē in actu ignicōis ⁊ accenſionis Sed tunc p hoc intelligit· ꝙ corda humana deſidia mentis grauia dū in dei dilectiōe accenſe fuerint ⁊ amore· mox leuia facta ſunt in oī ſacro ope ⁊ virtute Recte vt ſup̄ F a Phs in pbleu· Gaudiū ergo corporis mundat pectus illuminat omnes ſenſus. Sꝫ p gaudium corporis gaudium intelligitur pie mentis. Nam ſicut gaudium vehemēs ⁊ incēſum velociſſime hominem perimit ⁊ occidit · quemadmodum recitat Conſtantinus libro de melancol· Gaudium inquit vehemens citius hominem perimit q̄m triſticia. Cuius etiam cauſa ſtat in hoc· quia tempore vehementis gaudij ſanguis totus diffunditur ⁊ cor inane a ſanguine virtutum relinquitur · q̄mobrem ⁊ ipſum cor ſepiſſime ſuffocatur . Patet ergo quod gaudium validum ⁊ intenſum velociter

perimit ⁊ occidit. Sic nimirum per omnem modū·gaudiū
ſpiritus gaudiūq; amoris diuini mundificat corda hūana
noſtroq; confert intellectum ſplendorē candorē lumīſq; di=
uini Recte ꝑ omnia vt ſup̄ G a Tharentinus de effecti/
bus in natura. Incendio grandi facto rubet celum Per q̄ in
telligitur ꝙ incendio amoris diuini in orizōte cordis noſtri
mox totum celum rubeſcit·eo ꝙ amanti congaudent ciues
eterni·quemadmodū vt ſup̄ H a Theophilus ī tracta=
tu diuerſarum artiū Has nimiꝝ emitendo oris flatū virtu
tes efficim⁹ ⁊ effect⁹ Nam plumā ſurſum pellimus puluerē
abſtergimus·dolorē ſedam⁹·fetorē repellim⁹ cibū nimis ca/
lidum infrigidamus·⁊ manus calidas frigefacimus · ꝑ iſta
intelligitur ꝙ mediāte flatu ſpiritusſancti ſeu celeſtis amo=
ris ⁊ refrigerij·has celitus virtutes efficimus ⁊ effectus Nā
plumā ſurſum pellimus noſtre imbecillitatis·puluerem no
ſtre abſtergimus prauitatis dolorem ſedamus cuncte pena
litatis·fetorē carnalem repellimus feditatis·cibū id ē iuguꝫ
tempamus grauitatis· ⁊ manus·id ē opa in actu accendi⁹
caritatis Recte ꝑ oīa vt ſup̄ I a Nota ꝙ amor diuin⁹
cōpatur igni·ob xxx·9ditiones ⁊ effectus q̄ igni cōueniunt
⁊ amori Primus ē nam ſicut ignis mobilitatē cauſat ī cun
ctis corporib⁹·vt ait auicebron li·fontis vite. Sic nimirū ꝑ
omnē modū ignis amoris diuini mobilitatem quidē cauſat
oīs opis virtuoſi. Secundus ē nam ſicut ignis eſt princi=
piū cuiuſlibet leuitatis·vt dicit cōmentator iiij·methe· Cu/
ius cauſa tacta ē ſup̄· ſic amor celeſtis principiū ⁊ cauſa le/
uitatis in agendo bona opa·et aduerſa oīa ſuſtinēdo Ter
cius eſt nam ſicut ignis omnib⁹ vitā efficit in tranſitorijs ⁊
mundanis·vt dicit in iiij·pte ſumme natalis· vt ait philoſo·
in pbleu· Viuere quidē calidū eſt·nam in vita oīs amica
ē eſtus natalis cuiuſlibet ⁊ amoris Sic reuera ꝑ oīa eſtus
amoris etni vitā efficit ⁊ inducit ⁊ corpis ⁊ anīe Quart⁹ ē
nam ſicut inūditionē aque ⁊ terre extermīat elementoꝝ q̄a
qualitates excedentes tēpat eorundē·vt ait auicenna li·de di
luuijs Sic nimirū ꝑ omnē modū amor celeſtis inundacōꝫ
extminat aeris nr̄e inſtabilitatis aq̄ carnalitatis ire cupidita
tis· ⁊ excedentias tempat mūdane vanitatis. Reſpiciendo ſ·
K a Quintus eſt nā ſicut ignis agilia cūcta reddit cor/
pora·iuxta illud qd̄ ait ph̄s in vi·anīalium li·In omnib⁹ ni/
mirum corpibus ignea virtus velocitatem agilitatē ⁊ mo=
bilitatem efficit·ſic ⁊ ipē ignis amoris diuīe velocitatē in no
bis agilitatē quoq; efficit ⁊ mobilitatē opis grati Sextus ē
nam ſicut ignis naturalit̄ inimicat̄ veneno· vt ait Iohānici⁹

libro yzagoge Cuiꝰ etiam ſignum eſt· nam venenum igni
iniectum mox reſilire videt̃. Sic ꝑ omnia ignis amoꝛis diuī
inimicat̃ veneno prauitatis maliciequ humane. Septimus ē·
nam ſicut ignis totum celum mouet cardies q̃ꝫ celi·vt aſſe=
rit cōmētatoꝛ in xi·metha· Sed hoc intelligit̃ de ignea virtu
te celi celeſtium oꝛbiumq matrice Sic reuera amoꝛ celicus
cum in mente incaluerit totum celum trinitatis flectit·ad mi
8. ſericoꝛdiamqꝫ inducit· L a Octauꝰ eſt nam ſicut ignis
extinguitur ab igne·vt ꝓbat ꝯmētatoꝛ triphariē tercio me/
the·queadmodum videmus ꝙ ignis flumis et tonitrui na/
turaliter extinguitur ab igne coꝛꝑali. Sic reuera ꝑ omnem
modū·ignis celeſtis amoꝛis extinguit̃ ab amoꝛe deſiderij illi
9. citi ⁊ carnalis. Nonus eſt·nam ſicut ignis coꝛꝑalis ⁊ ſubli/
maris ſuā virtutē non extendit in ſurſum verſus alta celo=
rum·ſed indeoꝛſum verſus terram·vt oſtendit themiſtius ī
de naturis elementorum. Cuius etiam ſignū eſt. Nam ſicut
ignis qui eſt ſub concauo oꝛbis lune in ſpera celeſtis coꝛpo/
ris minime quidem agit·ſed ſolum in infima ⁊ mūdana Sic
nimirum ꝑ omnē modū·ignis celeſtis amoꝛis ⁊ gratie non
agit ſua efficatia ⁊ virtute in ſurſum ſeu in altos tumoꝛis ⁊
ſuꝑbie· ſed indeoꝛſum humilitatis ſeu agnitiōis humilis ⁊
10. deuote. Decimus ē nam ſicut ignis mollificat coꝛꝑa indura
ta ⁊ indurat mollia ⁊ liquea·vt ptꝫ inferro ⁊ luto iſtud du=
rum iſtud molle·ferrū itaqꝫ igne mollificat̃·lutū aūt in late
rem induratur· Sic reuera per omnia amoꝛ celeſtis coꝛda in
durata ⁊ obſtinata mollificat· coꝛda aūt imbecilla roborat
⁊ confoꝛtat M a Vndecimus eſt· nam ſicut ignis tripli
citer extiguitur·videlicet ex defectu rei combuſtibilis·ex fri
goꝛe ⁊ ex aqua·vt ait philoſophus in tercio de celo ⁊ mun
do. Sic per locum a ſimili amoꝛ diuinus tripliciter in coꝛde
ſuffocatur extinguiturqꝫ humano ex defectu rei combuſti
bilis·id eſt noſtre deuocōis·ex frigoꝛe praue delectationis·⁊
ex aqua cupiditatis concupiſcētieqꝫ carnalis Duodecimus
eſt·nā ſicut ignis coꝛꝑa ad ſuā trahit regionē· vt ſuꝑ patuit
euidenter Sic nimirū ꝑ om̄em modū per amoꝛem celeſtem
violenter ad celi trahimur regionē· Tredecimus eſt·nā ſicut
ignis flammam ſuam ſurſum iacit in aere· ſed deoꝛſum vide
tur flammam ſuam facere in aque reſpectione· vt recitat al=
gazel in tractatu de foꝛma ſpeculi. Sic reuera per omnia·
amoꝛ diuinus flammam ſue virtutis ſurſum vehit in aere
diuīe ꝯtēplacōis·ſꝫ deoꝛſum ſe tranſmittit·puta per hūilēqꝫ
ſui agnicōem in aq̄ ꝯtritionis. N a Quartuſdecīꝰ·nā ſi
cut ignis q̄daꝫ om̄is nō habens reſpiraculum ſuffocatur· vt

oſtendit Theophra.li.cōmentoꝝ Sic & amoꝛ celeſtis nō habens expinaculum ſiue exitū ſue actionis cōſeſtim in coꝛde hominis ſuffocatꝛ extinguitꝛ veluo ignis. Quint9decimus nam ſicut ignis coꝛpa que vehement inflāmat rubificat coꝛpora aūt que diminute ꝛ impfecte inflāmat defoꝛmat penitus ꝛ denigrat·vt pbat ꝯmentatoꝛ ſup iiij.methe·Sic nimirū p oēm modū diui9 amoꝛ coꝛda humana que vehemēter inflāmat rubificat eťna fruitiōe ꝛ ppetua viſiōe· coꝛda autē q̄ impfecte viuificat ꝛ denigrat rubore ppetuo ꝛ honoꝛe Sedecimus eſt·nam ſicut ignis oīe coꝛp9 a putrefactiōe coꝛruptiōeq; immune incolumeq; conſeruat·queādmodū oñdit ꝯmētatoꝛ li· de pomo areſto· Sic reuera p oēm modū ignis amoꝛis diuī eſſe nr̄e anīe ꝯſeruat ab oīni coꝛruptiōe moꝛt9 ppetue ꝛ a putrefactiōe penalitatis eťne Decim9ſeptim9 eſt nam ſicut ignis maioꝛē facit flāmā in aq̄ quā in ſpecl'o·vt recitat algazel de foꝛma ſpecli. Sic nimirū p omnia amoꝛ celeſtis gr̄e maioꝛē facit flāmam virtut9 ſue in aq̄ ꝯtritiōis ꝛ penitentie q̄ꝑ in ſpecl'o felicitatis affluentieq; mūdane Xviij· ē nā ſicut ignis nunq̄ꝑ eſt ſine ſtrepitu flāma ꝛ ſcintilla·ƺ hoc intelligendū eſt de igne valido ꝛ pfecto.Sic ipe ignis amoris interni nunq̄ꝑ eſt ſine ſtrepitu laudis diuīe·ſine flamma actionis ſacre·ꝛ ſine ſcintilla iubilatiōis ꝛ deuotiōis·Xix.eſt nam ſicut ignis nunq̄ꝑ eſt ſine lumīe ꝛ caloꝛe.ꝛ hoc intelligēdum eſt de igne actuali. Sic ꝛ ipe amoꝛ celicus nunq̄m eſt ſine lumīe cognicōis diuīe·ꝛ ſine caloꝛe conſolatiōis eterne. Xx·eſt·nā ſicut ignis non eſt niſi in materiā diſpoſitā ydoneamq; atq; aptā· vt ait auicēna li·ſuo de diluuijs Sic amoris violentia in humana nullatenus agit·coꝛda niſi ad ſuſcipienda amoꝛis incendia diſpoſita fuerint ydonea atq; apta

¶Pa Xxi·eſt· nā ſicut ignis ſup infuſa aqua quendam emittit ſonitū ꝛ fragoꝛē queādmodum dicitꝛ ȝ·methe·Sic nimirum p omnē modū ignis amoꝛis interni ſup infuſa aq̄ ꝯtritiōis ꝛ pn̄ie ſtrepitū efficit ꝛ fragoꝛē ſacre laudiſq; diuine.Xxij.eſt· nā ſicut ignis omniū apit poros coꝛpoꝝ Iuxta illud qđ ait phus in pbleu·Ignis inquit apertiuus eſt oīm meatuum ꝛ poroꝝ in cunctis coꝛporibꝫ tam anīatis quā ī anīatis.Sic nimirū p oīnia·ignis amoꝛis diuini poros laxat ꝛ apit coꝛdis nr̄i ad ſuſcipiendā dulcedinē refrigerij ſempiterni.Xxiij·eſt·nam ſicut ignis ſuffocatus nō emittit flāmā ƺ fumum.Sic etiam amoꝛ celeſtis gratie p peccatū ſuffocatus in coꝛde nō emittit flāmā interne caritatis·ƺ fumū dam natiōis penalitatiſq; eterne. Xxiiij.eſt· nam ſicut tonitruū nichil aliud eſt q̄m extinctio ignium in nube aqua ꝛ pluuia

medіante·vt recitat phs in ſcđo poſte·Sic reuera per locum
a ſimili·ſummꝰ terroꝛ ⁊ timoꝛ pene maligne eſt ipe ignis di/
uine·mediantibꝫ vmbre & pluuia cōpunctionis & peniten
3· tie q a Xxv·eſt·nam ſicut ignis non lucet in ſole Sic ni
mirū per omnē modū ignis amoꝛis ⁊ gratie non lucet in ſo
le felicitatis ꝓſperitatiſqꝫ mundane. Xxvi·eſt·nam ſicut ig=
nis internis inardeſcit circa aquas· vt dicit algazel tractatu
de foꝛma ſpecli Sic ignis amoꝛis delectationiſqꝫ diuīe ſinceri
us inardeſcit circa aquas triblatōis afflictioniſqꝫ mundane
Xxvij·eſt·nam ſicut ignis clariꝰ ardet ꝯſperſus aqua ⁊ ſale
quēadmodū refert cōmentatoꝛ·iiij·methe·Sic reuera ꝑ om
nem modū clarius in nr̄is ardet coꝛporibꝫ amoꝛ diuinus ſi
ſale pn̄ie & aqua fuerit ꝯtritiōis lacrimeqꝫ conſꝑſus Xxviij
eſt·nam ſicut ignis foꝛinſecus extinctus magis ardet interiꝰ
vt ait phs in ꝓbleu·hoc aūt contingit ex refractione reuer=
beratiōeqꝫ caloꝛis ad interioꝛa coꝛꝑis calefacti coꝛporis. Sic
nimirū ꝑ omnia amoꝛ diuinus foꝛinſecus extinctus tribula
4 tōibuſqꝫ validius virtuoſuſqꝫ inflāmat intrinſecꝰ Viceſimꝰ
nonus ē·nam ſicut ignis nunꝙ eſſe poteſt inquiete·vt ꝓbat
ptolomeus almageſti 3·Sic & amoꝛ celeſtis nequaꝙ eē po=
terit inquiete·quin ſemꝑ in ſedula virtutum floꝛeat actione
5· Triceſimus eſt· nam ignis in magna copia magis accendit̄
ſi vento impellatur ignis aūt diminutus penitus a vēto ſuf/
focatur Sic etiam per omnem modum amoꝛ diuinus ſi ꝑfe
cte habetur a vento tribulationis aduerſitatiſqꝫ validius in
flammatur·ſi vero habitus fuerit imꝑfecte·mox totus extī/
6· guitur mundana vanitate R a Item ſicut ignis non te
netur in manu abſqꝫ leſione niſi manus foꝛtiter moueatur·
quemadmodum conſpicimus in carbone hinc inde in ma/
nu aliqua agitato qui manum nullatenus ledit ſi hinc ⁊ in
de motus fuerit. Sic nimirum per omnem modum amoꝛ ce
leſtis ſine perpetua nequaquā aſſumi poterit leſione·niſi ad
iuncto motu exterioꝛis operationis fructuoſe. Item ſicut ig
nis perfectus fumo caret imꝑfectus aūt fumū cōcomitatē
7· ſibi habet·ſic reuera per omnia amoꝛ quidem celicus ſi per
fectus fuerit fumo vanitatis cecitatiſqꝫ carebit imperfectus
autem amoꝛ fumum concomitantem ſibi cecitatiſqꝫ ignoꝛā=
tie habebit· Item ſicut per fumum demonſtramus adeſſe
ignem ⁊ econuerſo· per ignem ipſum fumum vt recitat Te
miſtius ſuper tercio poſterorum. Cunqꝫ enim fumū ꝯſpici
mus ſcimus quia ignis eſt· & ſi ignis fuerit fumus eſt De
mōſtrātes cauſam ꝑ effectū·⁊ effectū ꝑ ſuā cauſam Sic etiā

per fumum deuotionis incenſe demonſtramus menti adeē ignem amoris dilectioniſq̧ diuine·ſed p ignem amoris diuī fumū ineſſe diſcernim⁹ deuotiōis gaudijq̧ interni. Et ſicut cōuenienter quidem ignis ꝯſeruatur in cinere·ſic ⁊ amor celeſtis in cordis amara cōtritione S a Areſto·in vi·anīalium libro Certiſſimū nimirū hn̄t guſtū ea anīalia quoꝝ roſtra & ora forinſecus ſunt cornua atq̧ dura illorū enī guſtus intrinſecus ē Per que daī intelligi· ꝙ cētiſſimū habent guſtū ſumendi amoris dei dulcedinē· qui os mentis habēt rigidū atq̧ durū carnaliū ad amorē T a Yſidorus ī hiſtorijs naīalib⁊ In quibuſcūq̧ animalib⁊ habūdauerit ipm fel guſtū prauū viciatūq̧ nimiū ſorciunī Per que daī intelligi· ꝙ qui felle habundant ſceleris ⁊ peccati guſtū prauū corruptūq̧ habent deguſtandi ſuauitatē amoris dulcedīſq̧ diuini Reſpiciendo ad p̄habita V a Auicēna libro medicinaliū vi·Quantū cib⁊ aliquis ſuauis ſaporabilis exiſtat nichilomin⁹ tn̄ ſi ſine maſticatiōe dentiū vtpote vrgente eſurie deglutitus fuerit ⁊ incertus minime quidē nutrit· ꝫ in corruptionē ⁊ putredinē ꝑmutaī Per que intelligiī·ꝙ quātumcunq̧ ſuauis ⁊ dulcis ſit cib⁊ amoris refectiōiſq̧ diuīe tn̄ ſi ſumpt⁹ fuerit abſq̧ maſticatiōe deuotiōis intne· minīe quidem nutrit· ꝫ interdū incorruptionē mentis ⁊ corpis ſe conuertit Recte p omeꝫ modū queadmodū dictū ē X a Phus in ꝓbleu·Guſtum quidē nēm duo maxime impediunt & reſtringūt·viꝫ infirmitas ⁊ ſaturitas·nimiꝝ ⁊ nimium ſaciati guſtū penitus amittūt Per que intelligiī ꝙ guſtum celeſtis amoris ⁊ grē duo maxime impediūt·viꝫ infirmitas mentis·⁊ ſaturitas in bonis ꝓſperitatibuſq̧ mundanis Recurrendo ad prehabita. Y a Conſtantinus li·ij·medi·Qui multū bibūt ⁊ maxime potū dulcē·cibi mox guſtum deſideriūq̧ amittūt.Per que intelligiī ꝙ corda humana que multum bibunt dulcedīe illicita ⁊ carnali guſtū deſideriūq̧ amittūt cibi amoriſq̧ diuī Recte p omeꝫ modū q̄madmodū immediate ſup̄ Z a Solinus li·xeꝝ Lupus q̄dem hūanis carnib⁊ deguſtatis· ſemp inpoſteꝝ carnes appetit eſuritq̧ hūanas Per que daī intelligi ꝙ hō cibo deguſtato diuī ꝑpetuiq̧ amoris· ampli⁹ imppetuū eſurire ⁊ appetere nō deſiſtit ſuauitatē diuini ineſtīabiliſq̧ dulcoris quēadmodū in p̄ncipio dictū eſt. A b Phs in ꝓbleu·Lac quidē imbibitū ⁊ aſſumptū oēm in omib⁊ aīalib⁊ ſitim ſeu appetitū potus quālibꝫ ꝓhibet ⁊ extinguit Sed p hoc intelligitur·ꝙ lac imbibitū ⁊ aſſumptū amoris diuī·mox omnis ſitis extinguitur appetit⁹ deſiderijq̧ mundani Recte p oēm

modū queadmodū ſup̄ B b Galienus in panthegni. Potus auide ſumptus inebriat humectat inflat languores concitat ⁊ vallidiorem ſitim ꝓuocat Per hoc intelligit̄ ꝙ potus amoris auide miſticeq; aſſumptus mentē inebriat celeſti dulcedine ⁊ ſapore humectat rore celeſtis gr̄e. inflat ſcti ſpiritus leuitate.languorē concitat fidelis anime ⁊ validiorem ſitim prouocat amoris dulcedinisq; diuine. Recurrēdo ſupra. C b Auicenna li.medi.vi.pinguia guſtum delectant nr̄m. cum ſint dulcia velociter tamen ſaciant appetitū Pinguibus etenim auide delectamur.ſ; continuo ſaciamur Sed tunc p hoc intelligit̄ ꝙ pinguedo amoris diuini ineſtimabiliter quidem delectant guſtū fauceſq; cordis noſtri ſ; ⁊ velociter ſaciat ſanat etenim eſtū appetit⁹ deſiderij quoq; nr̄i. Recte p om̄em modū vt ſup̄. D b Ph̄s in li.methe. In nube frigida ignis ⁊ vapor validius accendūt Cui⁹ cauſa ſtat in hoc nā om̄e corpus infrigidatū exterius magis in ardeſcit interius Sed p hoc intelligit̄ ꝙ in mente frigida ab omni eſtu ꝯcupiāq; mundana.ignis delectatōis diuīe & vapor deuotionis interne validius atq; facilius accenduntur. Recte p om̄ez modū vt ſup̄ E b Ph̄s in ꝓbleu. Guſtus quidem noſter ſi amaritudīe prius exercitat⁹ fuerit. id qd̄ poſtea dulcedinis ſibi ſupuenerit.ſincerius veriuſq; deguſtādo percipit atq; ſentit. nam poſt amarū ſumptum liquorez quicquid poſtmodum ſumptum fuerit cibi atq; potus dulcius apparebit Per hoc intelligit̄ ꝙ dum guſtus ꝑexercitatus fuerit mentis nr̄e amaritudīs ꝯtritiōis ⁊ pn̄ie.mox dulcedo ſuauitaſq; celeſtis amoris ſincerius intus inanima atq; verius deguſtatur Recte p om̄ez modū vt ſup̄ F b Plinius in ſpeculi natali. In gelu intenſo frigore q̄ magno pruina efflatu hominis gignitur in ea parte veſtis que ori fuerit aut naribus applicata. Per hoc intelligitur ꝙ in gelu frigore quoq; magno amoris diuini pruina gignitur celeſtis refrigerij flatu ſpiritusſancti in veſte puritatis ⁊ innocentie cordis noſtri.Recte per omnem modum vt prius G b Areſtotiles in probleumatibus In aurora ſole videlicet oriente arbores ⁊ virgulta moueri tremereq; videntur. Cuius cauſa eſt.nam tunc ventus altus eſt ſumitates conꝯcuciens ⁊ conquaſſans. Per hoc intelligitur quod ī aurora ſeu in oriente diuini amoris virgulta atque virtutes mentis noſtre moueri tremereque in diuinis laudibus comprobantur. Recte per omnem modū vt prius dictū eſt H b Plinius in ſpeclō naturali Fons quidem maris quem ſynū

⁊ abiſſum dicimus in ſuo nimiꝝ ortu origine ⁊ effluxu par
uus fore oñdit·de hinc enī ſua latitudīe in milletuplo iuxta
aſtra pitoꝝ ſeñiaꝫ excedit latitudīeꝫ hītabiliū regionū. Per
hoc intelligit̄ ꝙ fons amoris diuī q̄ ſynus ⁊ abiſſus dicitur
oīs iocunditatꝰ ⁊ refrigerij ſempiterni in ſuo quidē efflu
xu·ſ·in pñti paruꝰ ⁊ exiguus eſtimat̄ tandē aūt in ſuo pro/
ceſſu in infinitū augeri ⁊ effluere cōprobatur Recte p oēm
modū vt priꝰ I b Gilbertꝰ li·de ſecretis nat̄e·ad hoc aūt
vt vita in aliquo naſcat̄ in corpe corporalis·neceſſe eſt vt cor-
pus huiuſmodi p̄mo in mollicīe reſoluat̄· ſcd̄o vt totaliter
vita priſtina corrūpat̄·tercio vt ad vitā ꝯſeruandā inuiola-
biliter ſedule moueat̄·q̄rto vt corpus a calore naturali vali-
de accendat̄· quēadmodū in embrione ꝯſpicimus. Prīo enī
vt in embrione vita ſenſitiua corrūpit̄ vt vita intellectiua aſ
ſumat̄ Per hoc intelligit̄· ꝙ ad hoc vt in nobis vita ſpūalis
⁊ miſtica habeat̄·neceſſe ſūmope eſt vt cor nr̄m in mollicīe
interne dulcdinis reſoluat̄·ſecūdo ut vita priſtina puta vita
peccati penitus corrumpat̄·tercio vt ad vitā miſticā inuiola-
biliter conſeruandā homo ad virtutes ſedule moueat̄·q̄rto
vt cor nr̄m in dei amore valido accendat̄ Recte p omnē mo
dum vt prius K b Hugo in didaſco·iiij·Pinguedo aūt
oīs nat̄alit̄ eſt ignis lumīſq; fotiua Per que intellr̄ ꝙ pin/
guedo deuatōis nr̄e maxime quidē fotiua ē ignis amoris di
lectioniſq; interne ⁊ lumīs cognicōis diuine · q̄ꝫadmodum
prius tactū eſt L b Pħs in ꝓbleu·Citius nimirū perci
piunt ſeciūtq; ad tactum ipm membrū languidū·membꝛꝛ
cute deraſum ⁊ membrum molle poroſum Per hoc intelli-
gitur· ꝙ tactum diuini amoris magis ſentit cor amore lan-
guidum·q̄m cor cute cecitatis ignorantieq; detectū·⁊ cor ſpi
ritualiter quidē vacuū ⁊ poroſum vt ſ· M b Solinꝰ li·
rerum Potus poſt cibū ſumptū ad interiora reducit debite
q; ad digeſtionē faciendā ordiat ⁊ diſponit Per hoc intellr̄
ꝙ potus diuī amoris cibū celeſtis refectioins intra concaua
nr̄e mentis deducit·⁊ ad ſalutis fructuſq; ꝑpetui digeſtiōꝫ
faciendā ordiat ⁊ diſponit Recte p omnē modū q̄ꝫadmodū
in principio dictū eſt. N b Galienꝰ in panth· Cibꝰ cū
calore magis nutrit cibꝰ etenim actualiter ſeu virtualit̄ ma/
gis nutrit. Per hoc intelligitur ꝙ cibꝰ corporis ⁊ ſanguinis
xp̄i maxīe quidem nutrit cū calore atq; feruore amoris·quē
admodū priꝰ dictū eſt· O b Commentator in ʒ·methero·
Fulmen humanū corpus feriens ipm quidē intrinſecus pe
netrat ⁊ inflammat humano corpore extrinſecus in nullo
ſaucio aut leſo. Nullum enim veſtigium appet forinſecus

arſionis ⁊ tamen intrinſecus totũ corpus incineratũ eſt Sz per hoc intelligitur ꝙ fulmen amoris celeſtis mentem pene trãs hominis intrinſecus quidem inflãmat ipm diuinitꝰ ⁊ accendit intrinſecus aũt ſue velociſſime actionis nullum veſtigium efficit aut relinquit vt ſup̃ dictũ eſt. P b Phs in problem. Ad hoc aũt vt ſitim validam extinguamꝰ dulcedinem aliquã ore aſſumimus quã aſſumpta delectabilitꝰ deguſtamus Per hoc intellr ꝙ ad hoc vt ſitim mũdane miſerie extinguamus dulcedinẽ amoris diuini mente aſſumimus quã ⁊ delectabiliter intus percipimus ⁊ guſtamus recte queadmodũ vt ſupra q b Yſidorus in hiſtorijs naturalibus. Fauus mellis quãto veterior tanto dulcior quia quedam acquoſitates amare ꝯſumuntur pariter et exaltãt que dum mel fauum erat ⁊ recens quendã amaritudĩs ſpeciem preferebant. Per hoc intellr ꝙ fauus celeſtis amoris quanto in corde homĩs diutnior q̃z fuerit tãto dulcior atqz ſuauior apparebit vt ſup̃. R b Solinus li. rerũ Nux diu recẽs pmanet ſubtꝰ folia germinat ſub t̃ra nigreſcit ſub aq̃ amareſcit ſi fuerit vermibꝫ pforata exterius dureſcit ⁊ rigz intus vero molleſcit ⁊ dureſcit Per hoc intelligitur ꝙ nux diuine dulcedinis ⁊ amoris diu recẽs pmanet ſubter folia virtutis germinat ſub humilitatis terra nigreſcitqz diſplicet ⁊ palleſcit ſub aq̃ voluptatis amareſcit verme ſi pforata fuerit vanitatis dura exterioribꝫ videtur cordibꝫ ſz dureſcit intrinſecus felicibꝫ aĩabus recte vt prius S b Plinius in ſpeculo nãtali Odor vinee deſcendentibꝫ de montibꝫ verſus valles dulciſſimus apparebit ſuauiſſimuſqz aſcendẽtibus econtra verſus montes minus. Cauſa ſtat in hoc Nã aſcendentibꝫ in alta valida fit precordiorꝫ reſpiratio que olfactum valde impedit ⁊ reſtringit Sed p hoc intelligitꝰ ꝙ odor ſuauitatiſqz amoris diuini dulcior apparet deſcendentibus ad valles humilitatis q̃m aſcendentibꝫ econtra ad mõtes ſupbie ⁊ tumoris q̃madmodũ prius dictũ eſt T b Iohes meſue in prima practica Lauetur os cũ aqua calida ⁊ cum ſale et mox qđ dulce fuerit dulcius apparebit Per q̃ intelligitur q̃ lauandũ ⁊ expurgandũ ẽ os mentis noſtre cũ aqua calida ꝯtritõis ⁊ cũ ſale pñie atqz correctiõis ⁊ tũc mox quidẽ dei amor q̃ dulcis fuerit dulciſſimus apparebit. Recte p oẽm modũ vt dictũ eſt V b Ptolomeus almageſti. Lux quidem corporalis tenebra nimirũ eſt reſpectu cãdoris luiſqz celeſtis. Per que intelligitur ꝙ lux corpalis illicitiqz amoris tenebra eſt quidem reſpectu amoris perpetui

⁊ celeſtis vt ſupra Xb Theophilus in tractatu diuerſa
rum artiū Aurū igne liquatum naturaliter delectat aſpiciē
tes viſumq; irradiat ⁊ illuſtrat. Per hoc intelligit̄ ꝙ coꝛ hu
manum igne diuini amoꝛis liquatū ac inflāmatū deum om
nipotentem aſpicientem delectat ⁊ viſum mentis diuinitus
irradiat ⁊ illuſtrat vt ſup̄ Yb Phs in v·anīaliū li·Stel/
lio ex aſpectu in terrā haurit venenū·⁊ ex aſpectu in̄ ſurſum
quēdam liquoꝛem ſumme medicinalem attrahit ⁊ imbibit
Per que intelligit̄ ꝙ homo ex aſpectu·id ē ex amoꝛe ſuo ad
terrena venenum haurit moꝛtis eterne· ex amoꝛe aūt in ſur/
ſum ad celeſtia liquoꝛē ſibi ſalutis eterne attrahit ⁊ imbibit
Recte ꝑ omnem modū vt dictū eſt. Zb Auicebron li·
fontis vite. Coꝛpa deſiccata magis ſunt lumīs ſuſceptiui q̄
humectata. Per hoc intelligitur ꝙ coꝛda humana ab hūo/
re viciorum deſiccata magis ſunt lumīs diuiniq; amoꝛis ſu
ſceptiua quā coꝛda voluptate ⁊ concupia humectata Rcte
vt prius dictū eſt. Ac Areſto·in ꝑbleu·Cōtra vmbrā
⁊ tenebram·lux ſemꝑ copioſioꝛ repitur. Sic nimirū ꝑ omē;
modū lux diuini amoꝛis ſemꝑ copioſioꝛ eſt circa tenebram
humilitatis ⁊ vmbram pietatis. Reſpiciēdo ad prehabita.
Bc Phs in vi·animaliū·Oculi anīaliū nocte lucētes·lu/
cent quidem ad auſtrū ſ; non ad aquilonē Per que intelli=
gitur ꝙ oculi mētis nr̄e lucent in nocte p̄ntis vite ſi ꝯuerſi
fuerint ad auſtrum amoꝛis·nō aūt ꝯuerſi ad aquilonē p̄ui/
tatis ⁊ nequicie vt ſup̄ Cc Plinius in ſpecl'o natali Ci
uitates que circa aquas ſite ſunt eſtatis tēpe valide inflam
mantur·multe enim refractiōes ⁊ repcuſſiōes radiorū ca/
loꝛis circa aquas ſenciunt̄. Per hoc intelligit̄ ꝙ coꝛda hoīm
queſita ſunt circa aquas ꝯtritōis ⁊ p̄nie validius diuino in
flammant̄ accenduntq; amoꝛe vt ſup̄ Dc Cōmentatoꝛ
ſup de plantis areſto·Ceſſantibus ymbribus ⁊ lucente ſole
magis floꝛēt vigēt germīantq; gramīa atq; herbe·Per que
intelligitur ꝙ ceſſantibus ymbribus deuotionis ⁊ lacrime·
⁊ illuſcente xp̄i dilectione ⁊ amoꝛe·mox coꝛda humana flo
rent in omni virtutum ⁊ ſacroꝝ opum actione Reſpiciēdo
ſup̄ Ec Tharentin9 li·iiij·de euētib9 in natura Liquoꝛ
dulcis in vaſe aureo argenteoq; vehemētius validiuſq; dul
ceſcit·in quolibet autem alioꝛum vaſoꝛum genere amareſcit
Sed ꝑ hoc intelligit̄ ꝙ dulcis liquoꝛ amoꝛis diuini recondi
tus in vaſe coꝛdis noſtri mundi ⁊ virtuoſi vehementius va/
lidiuſq; dulceſcit·immunda autē anima penitus amareſcit

¶ F a Frontinus li·p̃mo de equalitatibꝫ rerum. Spuma ceſſat omnis immixta ſibi aliq̃ pinguedie ⁊ immiſſa Sic ni mirum ꝑ om̃ez modū ꝙ tunc ſpuma ceſſat oīs nr̃e miſerie & doloris·cum nobis immiſſa fuerit diuinitus pinguedo di uini melliſluiq̃ʒ amoris vt ſup̄. G c Galienus in pentħ· Dulcedo valide ſumpta expellit venenū·eo ꝙ vʒ inq̃ntū dul cedo venenū attrahit· venenū aūt attractū dulcedie quoqʒ mixtū vomitum efficit mediante quo ipm venenū eicitur ⁊ fugat̄·Per hoc intelligit̄·ꝙ dulcedo mente aſſumpta diui/ ni amoris venenū expellit tremende ꝑpetue q̃ʒ mortis·quem admodū dictum ē H c Ypocras in epichimis Sitis va lida iram excitat·ſomnū fugat·& corp⁹ debilitat vehemen̄ Sic nimiꝝ ꝑ locū a ſimili ſitis valida que dei accidit ī amo re iram ꝯcitat cōtra actū ſceleris · ſomnū fugat ignorantie ⁊ cecitatis·corpus debilitat q̃ntū ad actū carnalis delectatio nis Recte ꝑ oīa vt ſup̄ I c Yſido·in hiſtorijs naturalibꝫ Locus in q̊ nec motus nec ſonus nec calor accidit aliqual꞉ fetidus fore oñdit̄ & corrupt⁹ Per que intelligit̄ ꝙ mens hu mana in qua nec motus virtutis nec ſonus laudis nec calor diuini amoris accidit aliqualis fetida fore oñditur & corru pta K c Plinius tractatu de mirabilibꝫ mundi Nil in re rū nat̄a ſcindit ⁊ ferit forti⁹ quā ſonit⁹ ictuſq̃ʒ celeſtis ignis Per que intelligit̄ ꝙ nil mentē ferit forti⁹ fidelis homīs quā ignis celeſtis ꝑpetuiq̃ʒ amoris·q̃ʒadmodū dictū eſt L c Hugo in didaſco·li·iiij·Pellis humectata in longū latum꞊ q̃ʒ diſtenditur·ſ; cum deſiccata fuerit·hos effectus efficit· nā mota puluerem eicit·ſtrepitum emittit·nimiumq̃ʒ rigeſcit. Per que intelligit̄ ꝙ mens humana celeſti rore ⁊ gratia hu mectata in longū latumq̃ʒ diſtēdit̄ celeſtis ꝓfunditatis·de/ ſiccata aūt ab humore celeſtis gratie ⁊ amore·mox puluerē emittit ſeu eicit vanitatis·ſtrepitum efficit inquietudinis· ⁊ rigeſcit·rigore mortis ꝑpetue ⁊ doloris·vt ſup̄ M c Ph̄s in viij·animaliū. Om̄ia quidē anīalia dum bibūt· guttura capitaq̃ʒ inclinant. Per que dat̄ intelligi· ꝙ corda humana dum amoris celeſtis bibūt refrigeria ⁊ fluenta·ad humilia ſe inclināt iugiter ⁊ ad yma Recurrēdo ſup̄· N c Theo philus in tractatu diuerſarū artium Virga humectata ⁊ ī cineribꝫ calidis implicata· denuo cum excepta fuerit flectit̄ faciliter et rumpitur difficulter Per que intelligitur ꝙ mēs humana aqua gratie humectata & in feruore amoris cele꞊ ſtis intincta pariter ⁊ immerſa·tandem flectitur faciliter· ⁊ a vite ſancte propoſito rumpitur difficulter q̃madmodum dictum eſt O c Areſto·in ꝓbleu·Tutius rectiuſq̃ʒ vehit̄

nauis plena quã vacua Sic nimirum p omnem modũ cor
humanum tucius et rectius fertur ad celeſtia cum plenuꝫ
fuerit celeſti gratia ⁊ amore·q̃m vacuum ab omni ſalutiffe-
ra actione·queadmodũ dictũ eſt. P c Conſtantinꝰ de
natura morborum. Liquor quidem omnis in ſua naturali
regione nullatenus deſiccatur fuſus autem extra ſuam na-
turalem ⁊ debitam regionem marceſcit continuo ⁊ areſcit.
Per hoc intelligitur ꝙ liquor celeſtis amoris ⁊ gratie mini
me deſiccatur in ydonea ſibi mentis regione·exterminat̃ au/
tem continuo in aliena ſibi ⁊ immunda hominis regione.
Recte vt ſupra q c Hugo ĩ didaſcol'.li·iiij. Oſtia hume/
ctata ſtrepitũ emittunt·⁊ ſine ſonitu ſe aperiunt Per que
intelligitur ꝙ corda humana rore celeſtis amoris ⁊ gratie
humectata ſtrepitum emittunt humane ſeu mundane inq̃
etudinis·⁊ ſine ſonitu ſe aperiunt gratie ſaluatoris Recte p
omnem modum vt ſupra. R c Phus in probleumati/
bus. In frigida regione valde a longinquis ipẽ audiuntur
voces Cuius cauſa eſt·Nam intenſo frigore pori terre con/
ſtringuntur·⁊ aer nimium ingroſſatur· pori autem conſtri
cti ſonum non imbibunt ingroſſatus aer ſonum ⁊ voces di
ucius retinet·q̃mobrem in regione frigida validius reſonẽt
ipẽ voces. Per hoc intelligitur ꝙ in mente refrigerata cele-
ſtium in amore verius reſonant voces intrinſecus conſolati
onis diuine· quemadmodum dictum eſt. S c Auicẽna
vi. medi· Om̃is quidẽ humor augetur ad pñtiam lumis ⁊
caloris. Sic nimirum per omnem modum humor deuotio/
nis noſtre augetur ad calorem amoris diuini vt dictum eſt
T c Galienꝰ libro octauo Infrigidati quidem magꝭ ſen
timꝰ dolorem. Per que intelligitur ꝙ infrigidati refrigerio
amoris diuini magis mox ſentimus dolorẽ noſtri ſceleris ⁊
peccati V c Auicenna libro ſuorum mineralium. Quã
to mons aliquis altior fuerit tantomagis irriguis diſtillati
onibus qꝫ plenus·alti nanqꝫ montes magis diſtillant aqua
Per hoc intelligitur ꝙ quanto mons cordis humani in de/
um pia deuotione fuerit eleuatum· tantomagis celeſtis ro-
ris ⁊ gratie irriguus ⁊ ſtillationibus celeſtis amoris extat
plenus Reſpiciẽdo ſup̃ X c Ypocras in epichimis· Ca/
lore ⁊ humore augetur naturaliter om̃e corpus Per que in/
telligitur ꝙ calore amoris diui ⁊ hũore celeſtꝭ grẽ augeẽ to
ta ſalꝰ ⁊ deuotio mẽtis nr̃e queadmodũ dictũ ẽ Y c Cõ
ſtãtius li·de melan· Cõtigit intdũ vt dũ qs ſubito ⁊ repẽte
potũ ſumẽ voluerit·ipm gutt̃ vehement̃ ꝯſtringat̃ intͥſecꝰ

⁊ in tuſſi valida reiciat ipe potus· ſed hoc ex feſtina precipitacõe imbibiti potus accidit influentia. Per que intelligitur q̄ hoc ſepe accidit vt dum quis ſubito ⁊ repente facti ſui diſcuſſiõe potum amoris diuini ſumere voluerit· ipm guttur mentis ſtringat intrinſecus ⁊ reiciat tam nobiliſſim9 feliciſſimuſq3 potus Recte p omne3 modũ vt ſup̄ Z c Plinius ĩ ſpeculo natali Crines humectati pluuia· valde creſcũt notabiliterq3 augent Per hoc intelligit q̄ cogitacões quidē nr̃e ymbre celeſtis amoris ⁊ gratie hũectate augent in deuotõe interna ⁊ creſcũt in omni actõe meritoria ſalutifera ⁊ beata Reſpiciēdo ſup̄ A d Hugo ĩ didaſco· li· iiij· Lapis cadēs in aquã tres effect9 facit Per q̄ intelligit q̄ cor humanũ adueniēs aque amoris diuĩ tres effectus facit nã circl'm deſcribit felicitatis eterne ſtrepitũ efficit laudis diuĩe· ſ3 ⁊ ſpumã ipam ſurſum ducit in altitudĩem ɔtēplatiõis intne Recte p omia vt ſup̄ B d Phs in pbleu· Ebrij itaq3 ⁊ qui circa mare ſunt maxĩe gaudēt ſole ⁊ calore Cuius cauſa ē. Nam ebrij ⁊ qui circa marina habitant littora frigidi ſunt humidi q3 valde· in ſole ergo hi natalit delectant vt id q̄ in ipſis ſupfluum eſt humoris· virtute caloris penitus deſiccat Per hoc intelligit· q̄ hi qui inebriati fuerĩt diuĩo amore ⁊ circa mare habitãt ɔtritiõis ⁊ pñie maxime ſole gaudent· delectãturq3 diuinitus in oĩm ſaluatore Recte vt ſup̄ C d Cõmentator in 3· methe· In domo calida aer videt ingredi p feneſtras qd' quidē cõtigit ex calore ſibi nataliter aerē attrahente. Per que intelligit q̄ in mente diuĩo amore calida ⁊ accenſa· aer ſuauitatis ⁊ gr̃e celeſtis minorat quēadmodũ p̄us dictum eſt D d Albertus in q̄rto met he· Muſce ſubmerſe ⁊ mortue ſi cineribꝫ calidis applicant ɔtinuo reuiuiſcũt. Sic nimirꝫ p omem modũ corda humana deliciarũ aqua mortua ⁊ ſubmerſa ſi feruori amoris diuini intincta fuerint cõtinuo reuiuiſcũt Recte p omem modũ vt pri9 E d Phs in vi· anĩaliũ li· In ortu quidem ſolis cuncta aĩalia in ſuo naturalit tranſitu et pgreſſu ſe faciemq3 ſuã vertere nituntur ad ſolem ⁊ orientem. Per hoc intelligit q̄ cuncta animalia· id ē hũana corda more irrõnabiliũ anĩalium declinare dñt ad ortũ atq3 influxũ diuini ppetuiq3 amoris· vt ſup̄ F d Themiſti9 ſup 3· de anĩa Corpa quidē lucētia cum tacta digitis fuerint nocte ɔtrectata neq3 lucēt amplius neq3 ſplendent Per hoc intelligit q̄ corda humana in amore dei ſplendentia ſi mundanis actibꝫ fuerint ɔtrectata corruptionibuſq3 infecta vt ante luxerant diuinitus nõ lucebant· vt ſupra. G d Yſido· ethimolo· Lumen lune ipm ſolarem radiũ

obtenebrare cernitur quéadmodū videmus ꝙ luna ſtante diurno tēpe in nr̄o regione quedā videt̄ nebula regionē ae/ris ocupare. Per que intelligitur ꝙ lumē amoris diuini ob umbratur lumine amoris vani illicitiqꝫ ⁊ mundani Reſpici endo ſup̄. H d Algazel in tractatu de forma ſpeculi Sē-per nimirū maior copioſiorqꝫ lux in vallibus cernitur ⁊ in aquis in vallibus quidem ꝓpter reſplendentiā ⁊ vnionē ra diorum ſolariū lumīs ⁊ caloris ſimilit̄ circa aquas Per que intelligit̄ ꝙ ſemꝑ ē maior lux diuini amoris circa valles hu/militatis ⁊ circa aquas contritionis ⁊ pn̄ie Recte ꝑ oēꝫ mo dum vt dictū eſt. I d Cōmentator li. methe Sempꝑ nimi rum reptū eſt vt circa aq̄s ſulphureas ⁊ calidas frigidiſſi/mi etiā aſſint fontes. Calidi enim fontes conatos ſibi hn̄t fontes frigidos ⁊ algores Per que intelligitur ꝙ fontes cali di amoris diuī ſemꝑ annexos ſibi hn̄t fontes refrigerij ſem/piterni vt dictū eſt ſup̄ K d Phs li. de impreſſiōibꝫ ae-ris ꝓpriū eſt eoꝝ que vehement̄ vſta fuerīt corpa vt ſupra infuſa aq̄ validius accendant̄ vtꝫ in cemēto ⁊ in oſſibꝫ vehe menter vſtis Per q̄ intelligit̄ ꝙ ꝓpriū eſt eoꝝ hominū qui in amore inflāmant̄ vt dū aquis tribulatōis deuocōiſqꝫ ma duerint validius feliciuſqꝫ inflāment̄ vt dictū eſt. L d Solinus li. rerū Que vehementer ſunt dulcia amareſcere ali qualit̄ eſtimant̄. Per que intelligitur ꝙ ſuauitas amoris di-uini q̄uis in ſe dulcis ſit omnem dulcorem exſuperans cor/poralem tn̄ peccatrici anīe in amaritudinem conuertitur ali qualem vt dictū eſt prius M d Yſido. in hiſtorijs natu ralibus Herba ſicca igni immerſa fumū grandem facit her ba aūt viridis quaſi nullum. Per hoc intelligitur ꝙ mens humana ab humore viciorum arefacta igniqꝫ amoris iniecta fumum grandem facit deuotionis interne mens aūt viridis carnalium voluptate minime quéadmodū ſup̄. N d Cōmentator iiij. phiſicoꝝ. Trahunt aūt naturaliter tria h̄. calidū vacuum ⁊ ſimile. Per hoc intelligitur ꝙ tria diuinā miſericordiā trahunt ⁊ aſtringunt vīꝫ caliditas in dei amo/re vacuitas ab om̄i labe ⁊ crimine ſimilitudo in ſpūali con formatione vt ſup̄ O d Alphorabi⁹ li. de q̄litatibꝫ electo rum. Cumqꝫ vaſa plumbea ſudorem emittūt ⁊ lapides etiā valde frigent ⁊ animalia pruritum ſēciūt aurium pluuia protinus aſſequetur Per que intelligitur ꝙ dum corda hu mana ſudorē emittunt ꝯtritiōis ⁊ lacrime ⁊ in mentis frigēt puritate ⁊ auriū declinatoriū ſenciūt in diuino ſermone ſi-gnat quia mox menti adueniet ymber celeſtis roris ⁊ grē-

Cetera requirant̃ capitlis de caritate. Itē capitlo de dilectio
¶ P d Conſtātinus li. medi. vi. Humido quidē cibali oc
currit humidū ſaliuale. vnde autumat Concupiſcentib. n.
nobis cibum ora humeſcūt Sed tunc p hoc intelligit̃ q cū
humidum cibale aduenit amori diuino. occurrit humidū
ſaliuale deuotionis dulcoriſq interni. vt dictum eſt q d
Philoſoph⁹ in pbleu. Ad primū guſtū cibi aut potus ſtu
porem quendam interiores mandibule ſenciunt ⁊ dolorem
Cuius etiā ratio tanget̃ in capitulo de guſtu diuīe dilectio=
nis Per q intelligit̃ q ad primū guſtū amoris celeſtis quē
dam ſtuporem iure dulcedinis ⁊ ſaporis interiores ſenciūt
virtutes ⁊ potentie anime diligentis Reſpiciēdo ſup̄ Idē vē
tus ergo magis exſiccat terrā q̄ ſol. Sic nimirum p omnem
modū vent⁹ celeſtis amoris ⁊ refrigerij magis deſiccat terrā
cordis nr̄i ab humore miſerie doloriſq mundani. q̄ ſol con=
ſolatiōis cuiuſlibet fauoriſq mūdani ſeu humani. Recte p
omnem modū vt dictū eſt. R d Yſidorus in hiſtorijs na
turalibus Piſces cocti aut aſſi oculos duros habent Sic per
omnē modū hoīes excocti carnali dulcore ⁊ aſſi in mundo
illicitoq amore. mox oculos hn̄t rigidos atq duros in dei fe
liciſſima cognitione Reſpiciendo ſup̄ S d Areſtotiles ī
li. pbleu. Quantūcunq ſuauis ſit ipe aer tamen a currenti
bus ventus fieri eſtimat̃ Cuius etiam cauſam require cap.
de perſecutione Sed p hoc intelligit̃ q quantumcunq ſua
uis ⁊ dulcis ſit amor diuinus nichilominus tamen currenti
bus in fatuitatibus per omnia cernitur inſidus ⁊ amar⁹ vt
ſupra T d Cōmentator ſup 3. methe. Ignis quidē fulmi
nis accendit recia ſub aque exiſtētia mīme aūt extra aquā
Cuius etiam ſignū eſt. q ſagaces piſcatores tēpe tonitrui re
cia ſua de aqua extrahunt ⁊ ſuſpendunt. Sed tunc p iſtud
datur intelligi q ignis amoris diuini corda accendit huma
mana aquis lacrimarū & pn̄ie humectata. minime aūt ab
humore celeſtis roris ⁊ gratie deſiccata Recte p omēz modū
vt dictū eſt V d Philo. in pbleu. Omnis quidē in tem
peries magis ceſſat in meridie ⁊ in media nocte. Cuius cau
ſam volens reddē vbi ſup̄. prhus ſic pcedit. Vnumqdq eni
corporum tunc magis quieſcit cū vincit ⁊ cum vincit̃ nūc
aūt ſic eſt q omnis intemperies vincitur in meridie & vin
cit in media nocte. quāobrem omnis intempies magis quie
ſcit & ceſſat in meridie ⁊ in media nocte Sz tunc p hoc intel
ligitur q vnaqueq res tunc magis conquieſcit ⁊ ceſſat cū
fuerit in meridie diuini amoris ⁊ in media nocte pn̄ie ⁊ do
loris vt dictū ē X d Belinus li. de ſigillis lapidū. Omīs

nimirum gēma ⁊ lapis ꝑcioſus cū ignitus fuerit· mox ſuā
virtutem efficatiāqꝫ emittit. Sic nimirū ꝑ omnē modū coꝛ
humanū dū per illicitum inflāmatū fuerit amoꝛē ꝯfeſtim ī
deū ſuā perdit efficatiā ⁊ virtutē Et recurrāt ad prehabita
¶ Y d Ambroſi· in exame li·vi· Diſtillatio facta deoꝛſum
mollificat duricie ſonitū efficit· circulū conſcribit ⁊ quaſdā
ſtillulas ſurſum ſalire facit· queādmodū videmus de ſtillu-
lis cadentibus de tectis Per hoc intelligiť ꝙ diſtillatio facta
deoꝛſum diuini amoꝛis in coꝛ hoīs duriciē mollificat nr̄e rigi
ditatis· ſonitū efficit diuine laudis· circulū deſcribit ꝑpetue
iocūditatis ⁊ ſtillas quaſdā ſurſum ſalire facit deuotiſſime
ſanctitatis. Recte ꝑ om̄em modū vt dictū ē prius Z d
Phs in ꝓbleu· Infirmus quidē ſi moꝛi debeat aut viuere tri
pliciter exploꝛamus· ꝑmo ꝑ puncturā· ſcd'o ꝑ titillacōeꝫ va
lidam· tercio ꝑ caloꝛis natalis virtutem magnā. Nam dum
pedes languentis puncturā acus ſenciunt languidꝰ ꝯuale-
ſcet· vt recitat philaretꝰ in tractatu de iudicijs febriū. Item
infirmus titillatiōem ſentiens ſub aſcellis viuet· vt refert Ga
lienꝰ ſecretoꝝ ſuo li· ꝑmo Virtus aūt caloꝛis natalis valida
atqꝫ foꝛtis preſtantius vite eſt ſignū iuxta aſſertiōem ypo/
cratis Sed ꝑ hoc intelligiť ꝙ infirmos homīes triplicit ag/
noſcamus viuere ſi debeāt ſiue moꝛi. Primo per puncturam
ꝯpunctionis· ſcd'o ꝑ titillatiōeꝫ interne iubilacōis· tercio per
caloꝛē foꝛtē et validū dei amoꝛis Recte ꝑ om̄em modū vt di
ctū eſt A e Algazel tractatu de foꝛma ſpeculi. Speculū
duob modis inficitur· viꝫ ex fumo ⁊ ex aſpectu venenoſo.
Per que intelligitur ꝙ ſpeculuꝫ coꝛdis noſtri duob modis
inficitur ⁊ fedatur· viꝫ ex fumo mundane vanitatis· et ex a/
ſpectu vani amoꝛis et illicite voluptatis. B e Notandū
autem ꝙ celeſtis amoꝛ cōꝑatur lumī· nouem luminis ob ef
fectus. Primo quia ſicut lumen maxime lucet in tenebra ⁊ ī
vmbra Cuius etiam cauſa ſupra tacta eſt· ſic nimiꝝ ꝑ om/
nem modum amoꝛ puritatis maxime lucet in tenebra hu-
militatis ⁊ in vmbra feliciſſime caritatis. Secundo quia ſi-
cut lumen in alta aeris regione non lucet ſecundū illud ꝙ
ptolomeus almageſti primo. In alta quidem aeris regione·
eſt frigus ꝑpetuū ⁊ nebl'a ſempitna. Sic ſplēdoꝛ diuī amoꝛꝭ
nequaꝙ lucet in altitudine ſuꝑbie ⁊ tumoꝛis. Tercio quia
ſicut lumen eſt in luna ſine om̄i caloꝛe· vt aſſerit auicē· li· ſuo
de diluuijs Sic reuera ꝑ om̄ia amoꝛ diuīe altiſſimiſqꝫ v̓tutꝭ
immūdanis eſt coꝛdib ſine caloꝛe caritatis premij ⁊ ſalutis
Quarto qa vt lumē in aqlone eſt nebuloſum diminutūqꝫ

⁊ imꝑfectum vt recitat auicebron li·fontis vite Cui⁹ cauſa eſt groſſicies aeris paludes ⁊ ſtagna fluīaqꝫ diuerſa que in aq̇lonaribꝰ ꝑtibꝰ ſunt varia ⁊ diuerſa Sic per locū a ſimili amor celeſtis nebuloſus ⁊ impfectus ē in cordibꝰ ſectaribꝰ ⁊ mundanis C e Quinto q̇a ſicut lumē ⁊ illuīans ſemper ſunt ſimul ⁊ nullaten⁹ ſeparāt Lumē enī nō eſt niſi ipm etiā illumians corpus·ſic amor dei ⁊ deus ipe qui auctor eſt oīnis ſalutis ⁊ amoris nllaten⁹ ſeparantur·ꝫ vbi amor ibi tota deitas adeē natalit̄ ꝯprobat̄. Sexto q̇a ſicut nichil velocius ē quā lumē·vt recitat Themiſtius in cōmento Sic etiam ꝑ locum a ſimili·nil velocius ē ꝙ amor dei impediēdo vindictam diuinā ⁊ in ꝓuocando dei mīaꝫ infinitā. Septio quia ſicut lumē ſua virtute extrahit flores hēbas inſētes viridagramina ⁊ virgulta de terra· vt recitat plinius in ſpeclo naturali. Sic nimirū ꝑ oīnia ⁊c̄· Require vltra ſtatim in eodeꝫ ca· Octauo q̇a ſicut lumē nō lucet interueniente alio lumīe qualicūqꝫ Nam ⁊ ſḿ platonē lumē lumīe impedit̄. Sic per omnem modū lumē amoris diuini nō lucet hūano cordi interueniente candore ſplendoris luīſqꝫ mūdani. Nono quia ſicut lumē excellens duos facit effectus·nam lacrimacōeꝫ efficit·cecitantemqꝫ inducit·quēadmodū recitat. Bartholo·in ꝑ̄ma practica. Nā dū ſolis lumē aſpicimus ⁊ ſplendorē cōtinuo lacrimamur ⁊ aliqualiter excecamur Per hoc intelligit̄ ꝙ lumē amoris celeſtis hos duos naturaliter relinquit effectus ⁊ efficit. Nā lacrimam infert ſuauiſſime deuotionis cecitatēqꝫ inducit ꝯtēptus mundā illicitiqꝫ amoris D e

Item ſanctuſſpiritus ſeu amor celicus dicit̄ eſſe lumē octo de cauſis·ſḿ octo ꝯditiōes q̄s hꝫ ipm lumē. Prima cauſa ē quia ſicut aduenīēs lumen lumini·aut nō lucet aut nō lucē videtur·vt recitat theo·in ȝ·de anima Sic amor celeſtis adueniens cordi mundano amori aut lumine effulgenti mundano·nequaꝙ emittit radios candoris luminiſqꝫ diuini. Secūda eſt quia ſicut lumē nō lucet ꝑ ſolida corpa ⁊ ꝯpacta· vt recitat pḣs li·ꝓbleu·ſic amor celic⁹ nō penetrat ſua immenſa gr̄a corda obdurata ⁊ in malicia obſtinata. Tercia eſt q̇a ſicut lumē ignem cauſat ⁊ gn̄at.vt dicit ptolomeus in decio almageſti. Sic amor celeſtis ignē diuine pietat⁹ menti applicat quo ipam diuinit⁹ illumīet ⁊ accēdat. Quarta eſt quia ſicut lumen ē ypoſtaſis·i·ſubſtantia ſeu ſubiectū coloꝝ ſḿ pḣm·ſic amor celeſtis ē fundamētū oīm floridoꝝ actuū ⁊ v̄tutum: E e Quinta eſt quia ſicut lumē eſt cauſa pn̄cipiūqꝫ videndi· Sic amor celeſtis eſt tota cauſa deum ī pn̄ti ⁊ in futura patria cognoſcendi Sexta eſt nam ſicut ſecūdū

platonem lumen putis oculis ⁊ amabile· egris aũt odibile Sic amor celeſtis delectat ⁊ amat oc'os pure mentis·ſed o=dit ⁊ fugit ad intuitum anime delinquentis. Septima eſt q̃a ſicut lumen adueniens aque & ſpeculo per refractionē ma/gis lucet·vt in 3·methe· Sic amor celeſtis adueniens cordi a=qua contricōis & tribulacōis humiliato ad modum ſpecu=li depurato·magis ſplendet celeſti dono munereq3 diuine. Octaua eſt qui ſicut lumen excellens facit in aſpiciente la=crimacōem & ſternutationem· vt patet in aſpicientib9 ſole3 quemadmodum recitat phus in problem. Sic amor celeſtis menti adueniens elicit lacrimam felicis contritionis ⁊ ſter=nutationem efficit ſalutiffere confeſſionis. F e Notan=dum q̧ amor celeſtis cōpatur rori. Tum quia ſicut in rore ignis celeſtis deſcendit ſecundum q̧ ait Auicebron libro fontis vite. Sic per omnem modum amore celico mediante deſcendit in nos ignis conſolationis diuine. Tum quia ſi=cut ros omnem ſanat inflationem corporis ⁊ tumorem· Vt recitat Bartholomeus in ſecunda practica Sic per omnem modum amor celeſtis ſanat in nobis omnem mentis elatio nem ſuperbieq3 tumorem. Tum quia ſicut ros cadit magis in mane q̃m in ſero·vt dicitur in libro tercio metheorum· Sic amoris celeſtis gratia magis datur in mane iuuentutis q̃m in ſero ſeu in veſpe ſenectutis. Tum quia ſicut quando cadit ros ſerenitas cōmitatur·vt dicitur in 3·pte ſumme na/turalium. Sic reuera per omnem modum poſt aduentum amoris diuini ſequitur ſerenitas gaudij ſempiterni Tum q̃a ſicut ros terrã fecundat· vt refert Plinius in ſpeculo nãtali· Sic nimirum p omnem modum gratia amoris diuini fecũ dat et fertilem efficit terram cordis nr̃i G e Theophil9 in breuiario diuerſarũ artium Panis quidem cum ad ignē incaluerit·mox intus molleſcit exterius vero dureſcit·eſibi lior quidem fit rubeſcit ⁊ fumeſcit Sic nimirũ per om̃ia mēs diuino amore inflammata intus molleſcit ⁊ liqueſcit q̃ntũ ad internam ⁊ ineſtimabilem delectacõ3 exteri9 dureſcit q̃n/tum ad rerum temperalium abdicationem· eſibilis efficitur quantum ad miſticam dei cibationem·rubeſcit quãtum ad proximi dilectionem fumeſcit quantum ad feruidam ⁊ op timam orationem. H e Commentator in tercio methe· Lapis ignitus denuoq3 extinctus in aqua continuo ſcindit̃ ⁊ fetidus efficitur. Sed tunc per lapidem intelligitur cor hu manum· nam ſicut lapis naturaliter eſt frigidus grauis & durus ſic cor humanum quantum de ſe eſt ſemper frigidũ q3 eſt in dei amore· Graue in omni virtuoſa operatione·

durū inobſtinatione ⁊ obduratione Ergo p lapidem intel ligitur cor humanū ⁊ tunc applicetur ſic. Cor itaqȝ humanum igni amoris celici inflāmatū denuoqȝ in aq̄s deliciarū ſuffocatū pariter et extinctū mox ſcindit quātum ad etenā felicitatē ⁊ fetidū efficit q̄ntum ad eternā penalitatē I e Areſto in pbleu Homo cibatus leuior eſt quā homo cibo vacuus. Cuius cauſam require ca de puritate. Sic reuera p omnia mens victuali cibo amoris ſeu gratia paſta pit et cibata leuis reddit ad oīa p xpi nomīe ſuſtinenda Idem Hō viuus leuior cernitur in ſtatera quā homo mortu9. Sic nimirum per omnem modum homo viuificatus celeſtium in amore leuior pmpciorqȝ reddit ⁊c. R e Augu ſup pš ſexageſimū. Auis plumata ſeu hñs plumas leuior ē q̄ plumis careat. Sed tunc p auē deſignat homo nam ſicut aues claudunt oclōs cū inferiori palpebra ⁊c infra ca de ꝯſciētia Sic ergo patet q̄ p auē intelligit homo. Et tūc applicet ſic. Homo itaqȝ pēnis celeſtis plumatus amoris mox ⁊c vt infra L e Auicē li iiij de diluuijs Auſter flatus terrā fecundat flores euocat nubes obumbrantes generat corp9 debilitat mentem humectat ex mari flat Sed tunc p auſtrū amor celeſtis figuratur Nam ſicut auſter gn̄at criſim inſulmis vt recitat philaret9 in tractatu de criſi. Cuius etiā cauſa tacta eſt capitlō de confeſſione Sic etiam p omnia amor celeſtis criſim cauſat languoris anime ⁊ ſalutē efficit vite ſempiterne ⁊ ſic patet Et tunc applicetur ſic. Amor itaqȝ celeſtis terram cordis nr̄i fecundat quantum ad honeſtā conuerſationē ſeu opinionē flores ab intus euocat id eſt virtutū floridā exercitacōeȝ nubes ſeu vmbras generat cōtra mūdi eſtum et tribulacōeȝ corpus debilitat quantum ad carnalem dilectatiōem mentē humectat q̄ntum ad celeſtis gratie elargitiōem ⁊ ex mari flat id ē non tribuitur niſi ad amarā cordis contritionem M e Augu li viij confeſ Oleū natat et manet ſup aquā ſuper aerem vero minime Sic oleum diuini amoris fertur ⁊ manet ſup aquas humilitatis ſȝ non manet in aere elationis ſupbie ⁊ tumoris N e Iohannes meſue in prima practica Hec eſt natura vmbre q̄ corpora infrigidat exterius ſed inflammat interius. Et iſtius philoſo talem in pbleu videt tangere rationē dicit enī q̄ frigus ab extra ipi9 corporis calorem ad interiora reuerberat ⁊ reſtringit. Sed tunc per vmbram amor celeſtis figuratur Nā ſicut ambulantes ⁊ feſſos confortat ſic amor celeſtis amentes in via celeſtis patrie fortiter dirigit ⁊ confortat ſed ⁊ feſſos in bono opere conſolidat ⁊ reſtaurat. Per vmbrā ergo

celicus amor figuratur. Et tunc applicet ſic. Hec ergo eſt naturalis bonitas amoris diuini ꝙ hominem infrigidat exteri⁹ contra eſtū tribulationis miſerieqꝫ feruorem·ſed interi⁹ mentem accendit q̄ntum ad internā dei ſuauitatem ⁊ dulcorem ¶O e Notandū ꝙ dulcedo atqꝫ ſuauitas amoris diuini cōparatur lacti. Nam ſicut lac expellit ſerpentem vt recitat auicenna in hiſtorijs natalibꝫ d. Illi nimirū qui ſerpentes aluo geſtiunt·ad odorē lactis foras euomunt· vipperā et ſerpētem. Sic amor celicus p ſuam immenſam gratiā ⁊ virtuteꝫ ſerpentem expellit dyabolū maligni hoīs poſſeſſorem. Et ſicut lac dolorem ſanat dentiū ſeu tumorem·teſte conſtantino li·de melancol' qui ait ꝙ lac calidum ore ſumptum oris fugat dentiūqꝫ dolorem Sic amor celeſtis interioris guſtus hoīs om̄em ſanat ſpeciē leſionis Et ſicut ethicā ſanat ⁊ thiſicam·vt recitat Iohēs meſue in prima practica. Sic reuera p om̄ia·lac ⁊ ſuauitas diuini amoris omnē doloris paſſionē ſanat pariter ⁊ languorem Et ſicut lac nutrit craſſe conuenientiſſime quoqꝫ cibat·vt aſſerit phs in vi·animaliū. Sic p locum a ſimili·amor celeſtis refrigerij ꝯuenientiſſime quidē nutrit ⁊ reficit cibo ppetui nutrimenti. Et ſicut lac in ſe pīguedinem retinet virtualem. Sic et amor celeſtis virtutem ī ſe continet perpetuūqꝫ vigorē Et ſicut lac maculas valde lauat·vt recitat conſtantin⁹ li·medi·ij·Sic celeſtis amor omnē maculam lauat cuiuſcunqꝫ labis et criminis. Et ſicut lac ſitim extinguit·vt recitat auicenna li·viij·Sic dulcedo amoris diuini oēm eſtū extinguit ſitis miſerieqꝫ humane. Et ſicut lac inter om̄es liquores magis infrigidat ipm corpus·vt refert Galien⁹ in panth·ſic p locū a ſimili amor celeſtis refrigerij valde infrigidat eſtū cordis nr̄i a calore tribulatiōis ⁊ aduerſitatis huius mūdi. Et ſicut lac ſolūmodo cibus ē puerorum ⁊ infantiū. Sic et amor diuinus ſolūmodo eſt cibꝫ cordium ſimplicium ⁊ mundorum. P e Phs in pbleu· Ebrietas corporalis quatuor habet annexa· viꝫ dementiam extaſialem vomitum vehementem·fletū ſeu actum flebilem elegantem validumqꝫ calorem. Per hoc intelligitur ꝙ inebriationem in diuino amore quatuor conſequuntur videlicet mentis dementia miſtica ſiue raptus·ſcelerū vomitus·dulcis lacrima atqꝫ fletus eſtuſqꝫ ſeu delectatio in celeſtibꝫ· ¶q e Areſtoti·in pbleu·pprium eſt eoꝝ qui cibum dulcem ſumunt dentibꝫ impingere in maxillas Cuius cauſa eſt quia dulcia valde ꝯtrahunt ipas fauces. Sed tunc per cibū dulcem amor celeſtis figuratur·tum quia dulcis cibus potum inſipidum apparere facit·iuxta illud qd' ait Theophi·

in tractatu diuerſarū artium. Poſt cibum dulcē amareſcit potus Sic amor celeſtis amareſcere facit potum omnis dulcedinis corpalis. Sic patet ꝙ per cibum ſuauē amor dei dulciſſimus figurat. Et tunc applicetur ſic. Proprium ergo eſt eorum qui cibum conſumūt celeſtis dulcedinis & amoris. Reſpiciendo ſupᷓ ad ꝑhabita. R e Cōmētator auerrois ſup tercio de gnᷓatione ⁊ cor. Sex quidem modis res adinuicem tranſmutanē. Primo pagētis valorem validamqꝫ virtutem. ſecundo p agentis ⁊ pacientis mutuā influxionē. tercio per ſolis calorem validūqꝫ feruorem. quarto p ſyderū ⁊ ſtellarum conſtellatiōem. quinto p vtriuſqꝫ rei ꝯformitate. ſexto p alterationem ⁊ mutuam coniunctionem. Sed per hoc intelligitur ꝙ deus ⁊ homo ſex modis inter ſe feliciter trāſmutantur videlicet primo p agentis diuini fortem in mente actionem validamqꝫ virtutem. ſecūdo p dei ⁊ hominis mutuam influxionem. tercio per criſti dilectionem miſticumqꝫ feruorem. quarto per ſanctorum conſtellatiuam impreſſionem. quinto per vtriuſqꝫ viꝫ dei ⁊ hominis ꝯformitatem. ſexto per mutuam coniunctionem. S e Ambroſius ſup Iohannem. Ad ſtuporem quidem nos inclinamus ⁊ cruce ſignamus. Cunqꝫ enim euentum ſubito percipimus mirabilem ⁊ ſtupendum continuo caput inclinamus ⁊ crucem opponimus. Per que datur intelligi ꝙ ad ſtuporem qui ex diuino amore accidit ⁊ contigit. caput noſtrū humiliati admittimus ⁊ crucis deuota memoria nos ſignamus T e Conſtantinus li. de melancol' paſſione Cor igitur nequaꝗ̄ pati poterit dolorem nec humidum alienum Per qđ datur intelligi ꝙ cor noſtrum nequaꝗ̄ pati poterit abſqꝫ ſui corruptione dolorem ſpiritualis languoris aut humorem carnalis illicitiqꝫ amoris V e Galienꝰ ſecretoꝝ primo. Guſtus conſiſtit in eſurie ⁊ ſiti. cum enim eſurimus ⁊ ſitimus melius tunc guſtamus. Per hoc intelligitur ꝙ guſtus ſuauitatis dulcedinisqꝫ diuini cōſiſtit in eſurie & in ſiti amoris ꝑpetui & interri X e Theophilus in breuiloqͦ diuerſarum artium. Ebur quidem molleſcit quinqꝫ modis. viꝫ vino decoctum. oleo vnctum. corio inuolutum. igne calefactum. aceto immerſum. Sed tunc per ebur intelligitur cor humanum. tum quia ſicut ebur rubicūdum virtuoſius cōprobatur. vt recitat yſidorus in hiſtorijs naturalibus. ſic cor rubicundum caritate magis pollet omni efficatie & virtute tum quia ſicut ebur naturaliter obſtat igni. vt dicitur in ſumma naturalium. ſic reuera cor humanum obſtare reſiſtere qꝫ debet igni deſideriorum & appetituum im mūdorū.

Sic ergo patet ꝙ p ebur intelligitur coꝛ humanum Et tūc applicetur ſic Coꝛ itaqꝫ humanum liquatur ⁊ molleſcit di/ uinitus quinqꝫ modis viꝫ vino decoctū celeſtis roꝛis ⁊ gra tie oleo vnctum diuine miſericoꝛdie·coꝛeo inuolutum humi litatis ꝑcipue· igne calefactū amoꝛis diuī·aceto immerſum contritiōis ⁊ pn̄ie Ve Galienus in panth·Cūqꝫ coꝛ hu manum illapſum alicui⁹ ſanguis patitur intra ſe ⁊ humo/ ris·continuo aut totus aut medius moꝛit̄ ip̄e homo Per ꝙ intelligitur ꝙ cū coꝛ fidelis hominis illapſum ⁊ influxum patitur xp̄i ſanguinis ⁊ amoꝛis mox ip̄e homo in xp̄o mo ritur ⁊ in eius feliciſſima voluptate ⁊ dulcedine ſepelitur Ze Auicenna li·ſuoꝝ mineraliū· in ea ergo regione in q̄ nocturno tēpe flāma erupit ſup terrā·theſaurus argenti ⁊ auri latitat copioſus Sed tunc p theſaurū coꝛpalē theſau/ rus vite perpetue ſignificat̄. Nam ſicut theſaurus coꝛpalis ſex modis repitur·vt refert plinius in ſpeculo nat̄ali·videlicꝫ p ſomnia p venas ſub terraneas·p amaritudinē aquarum p duriciam lapidis·p effulminacōeꝫ ignis·p particularem aſpectū celeſtis ꝯſtellacōis Sagaces enī indagatoꝛes th̄auro rum·reguntur ſomnijs inquirendo· venas etiam inſpiciunt que ſub terraneis concauitatib⁹ ocultantur·amaritudo aq̄/ rū hoc ip̄m indicat ⁊ demonſtrat Cunqꝫ vero dureſcit ip̄e lapis·thezaurus adeſſe ſpatur·effulminatio aūt hoc ip̄m an nuit euidenter·ſed ⁊ aſtronimi fatis ꝯſtellatiōibuſqꝫ. Sic ⁊ theſaurus celeſtis ſex modis miſtice inuenitur· viꝫ p ſom/ nia interne deuocōis·per venas ſub terraneas intime diſcuſ ſionis·p amaritudinē aquarum ſalutiffere cōtritiōis·p diui nam pſeuerantiā duricie ⁊ foꝛtitudinis·p effulminationem emiſſionemqꝫ melliflue dei dilectionis· Sic ergo patꝫ ꝙ per theſaurum coꝛpalem theſaurus vite ppetue figurat̄ Et tūc applicet̄ ſic In ea itaqꝫ regione coꝛdis in aqua in nocte pn̄t⁹ vite ignis diuini amoꝛis exalare cōprobat̄·theſaur⁹ celeſtis remuneracōis ⁊ p̄mij latitat copioſus. Af Philaretus in tractatu de dietis Infirmus ergo ſanatur vnj·modis Pri mo·p ſanguinis effuſionē·ſecundo p ſudoris emiſſiōeꝫ·t̄cio per variam medicoꝝ conſolatiōem· quarto p febris totaleꝫ ⁊ pfectam digeſtionē·quinto p alicui⁹ gaudij aut riſus cō/ citationē·ſexto p cibi ⁊ potus debitū regimen ⁊ dietatiōem ſeptimo p medicine alicuius applicatōeꝫ· octauo p celeſtē impreſſionem Per hoc intelligitur ꝙ peccatoꝛ quidem ſana tur miſtice·vnj·modis·primo viꝫ p ſanguinis effuſſionem· id eſt peccati ⁊ ſceleris confeſſionē·ſecūdo p ſudoris id ē la= crimarum emiſſionem· deinde p ſanctoꝝ virorum ꝯſolatōꝫ

per ſatiſfactionem totalem & digeſtionem p riſus ⁊ gaudii accendentis in dei amore concitationem. per potus cibiq; ce-leſtis dietationē miſticā. per medicine ſpūalis applicationē ⁊ p celeſtis gratie impreſſionē B f Iohannicius yzago-ge. Tempore infirmitatis cibo nichil nutrit. Per qd̕ intelligi-tur. q̄ tēpe peccati atq; malicie nichil nutrit cibo celeſtis āo-ris ⁊ grē C f Galienus li. ſecretor̄ p̄mo Omnis medici-na eſt olei aut rei alterius dulcedine inferenda Sed tunc p hoc intelligit̄ q̄ omnis medicina celeſtis eſt inferenda diui-ni amoris dulcedine mediante D f Galienus in antīb ve-teri Dulcedo mellis ſex relinquit effectus. nam ferrum can-dens ſibi immiſſum mollificat. vlcera atq; apoſtemata fu-gat cunctis medicinis preſtolamē ydoneum quoq; extat. cibos cunctos ad nutriēdū temperat ⁊ ad aptat. aurū mū-dificat. tiriacā balſamūq; recentem efficit ⁊ ꝯſeruat Sed p hoc intelligitur q̄ dulcedo diuini amoris ſex in mente relin quit effectus Nam cor nr̄m ferro durius admiſſum mollifi cat. vlcera anime ſeu defectus repellit ⁊ fugat. medicina cele ſtibus apta extat. cibum celeſtem ipa tēpat ⁊ p̄parat ⁊ ad aptat. mentem mūdificat et expurgat. ſed ⁊ celeſtē in nobis grām retinet ⁊ conſeruat. E f Egeʒipp9 Iero. Quatuor ſunt virtutes ignē nutritiue viʒ celum vita infer9 ⁊ liquida impinguata. Sic quatuor ſunt amoris celeſtis nutritiua. viʒ celeſtium meditatio gaudiorum. vita ſpiritualis cordiū hu-manorum. memoria cruciatuum inferorum. ⁊ liquida ſe pī-guia gratioſorum operum ⁊ virtutum quemadmodum di-ctum eſt. F f Areſtoti. in problem. Penetrat aūt citius ipe ymber tecta noua quā vetera. Per que intelligitur q̄ ci-cius quidem penetrat celeſtis grē corda a malicia renouata q̄m in ſcelere vetuſtata. G f Plinius in ſpecl̕o naturali Audaciores quidem ſumus exiſtentes in frigore q̄m in ca-lore Cuius cauſam require capitulo de peccato Sic audaci ores ⁊ promptiores ſumus ad peccata exiſtentes in frigore gelitatis maligne. quā in calore amoris dilectioniſq; diuine.

H f Phs in problem. Qui circa mare ſunt naturaliter gaudent ſole atq; calore. Per hoc intelligitur. vt qui circa mare ſunt contritionis ⁊ penitentie maxime gaudent ſole atq; calore dilectionis amoriſq; diuine I f Conſtantin9 Omne viuere calidum eſt ⁊ in calido conſeruatur Sic & to-ta vita hominis calida debet eſſe eſtu ⁊ feruore diuini feliciſ-ſimiq; amoris. K f Hugo in Dydaſcolicon. libro de-cimo. Tria ſunt que animoſitatem inferunt & inducunt.

videlicet frigus exterius·caloꝛ interius·ſanguiniſqꝫ aſpectus
Per hoc intelligitur ꝙ tria ſunt q̃ hominē deſidioſum ⁊ ſe=
gnē in via dei aniāant ⁊ ꝯfoꝛtant viꝫ frigus coꝛpis a carnaliū
ꝯcupiſcētia ⁊ ferioꝛe·caloꝛ intrinſecus in diuino ꝑpetuoqꝫ
amoꝛe ⁊ ſanguis aſpectus paſſiōis dn̄ice Lf Yſidorus ī
hiſtoꝛijs naturalibꝫ. Aues que crudis veſcunt̄ carnibꝫ nun/
quā bibunt. Per que intelligit̄ ꝙ hoīes qui carnibus veſcū/
tur carnalibꝫ voluptatis ⁊ ꝯcupiē·nequaꝗ̄ bibēt aquā amo
ris ⁊ dilectionis interne· Mf Phs in ꝓbleu· Pugnaturꝭ
vinum damus·ad frigida loca ducimus ⁊ oclꝯs eoꝛum tegi
mus. Per que intelligitur ꝙ pugnaturis ī ſtadio in hoc mū
do vinum neceſſariū propinandum eſt amoꝛis diuini frigꝰ
applicādū celeſtis refrigerij·⁊ oculi eoꝝ claudendi ſunt ad
actum appetitus illiciti deſiderijqꝫ immundi Nf Iohes
meſue in prima practica Oclꝯs nr̄ quatuoꝛ modis leditur ⁊
coꝛrumpitur·viꝫ a puluere ab igne·a tactu ⁊ a vento. Per q̃
intelligitur qđ oclꝯs mentis nr̄e coꝛrumpit̄ ⁊ ledit̄ quatuoꝛ
modis·viꝫ a puluere auaricie ab igne carnalis amoꝛis ⁊ cō/
cupiſcentie·a tactu cōuerſatiōis male ⁊ a vento vanitatis ⁊
inſtabilitatis humane Of Phs de moꝛte ⁊ vita Princi
pia longeuitatis h̄ ſunt humidū radicale caloꝛ naturalis ae
ris tēꝑata qualitas dieta ſeu abſtinētia oꝛdinata· caſtitas
coꝛꝑis atqꝫ habitus iuſtus ꝓpoꝛcionatio hūoꝝ·medicīe fre
quentatio· ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ homīs ꝯſtellatio. Per que in
telligit̄ ꝙ pn̄cipia vite ꝑpetue atqꝫ cauſe ſunt humidū ce=
leſtis grē·caloꝛ amoꝛis dilectioniſqꝫ diuine aeris ⁊ inſtabili/
tatis vite nr̄e qualitas tēꝑata·ieiunij atqꝫ abſtinētie aſſidui
tas oꝛdinata·caſtitas precipua ⁊ humida ꝓpoꝛcionata hūo
rum tēꝑalium eleīa·medicina·celeſtis frequentatio· aſſidua
⁊ ꝓpria vniuſcuiꝰqꝫ hoīs a deo ꝯſtellatio gratioſa Pf
Phs in ꝓbleu· Hoīes cibati cibatōis tēꝑe in vultu ceteris
qꝫ mēbris ſunt amenioꝛes delectabilioꝛes melioꝛes floꝛidio
res ac rubicundioꝛes Sic ⁊ mentes humane celeſti amoꝛe ci
bate·⁊ paſte·tunc felices cibatiōis in tēꝑe ſunt amenioꝛes ī
celeſti iocunditate·delectabilioꝛes in interna quadam dulce
dine ⁊ ſapoꝛe·mollioꝛes flexibilioꝛeſqꝫ in omni gradu ſalu=
tis eterne floꝛidioꝛes in omni bono oꝑe ⁊ virtute·rubicūdi=
oꝛes in dei feliciſſima caritate qf Conſtantius li· de me/
lancol̄. In meridie totus ſanguis naᵗᵘraliter ſequitur motum
ſolis·aſcendente etenim ⁊ ipē ſanguis aſcendit verſus capi/
tis regionē. Sed ꝑ ꝑ̄habita intelligit̄ ꝙ in meridie dei amo/
ris totus debet ſanguis nr̄e deuotōis aſcendere in ſurſum di
uine ⁊ beatiſſime viſiōis Rf Auicēna li·iiij· de diluuijs·

ꝓprium eſt ſolitudinū atq; vallium attrahere ſibi ymbrem Cuius etiā ſignū eſt ꝙ diluuia vt frequenter accidunt in ſolitudinibꝰ & in vallibꝰ nemoroſis. Sed ꝑ ꝓhabita intelligit̄ ꝙ ꝓprium eſt ſolitudīs contemplatiōis interne ⁊ valliū humilitatis ꝑcipue attrahere ⁊ imbibere ymbrem ſibi celeſtis amoris ⁊ grē S f Areſto in viij animaliū li. Fauces hūeſcunt dulcedinis ad tactum. ora enim nr̄a humeſcūt ad guſtum aut ad intuitum alicuius dulcis ſapidiq; liquoris Sic fauces ſpirituales anīe humeſcūt immenſa ſuauitate ⁊ dulcore ad ɔtactū amoris dilectioniſq; diuine T f Areſtoti. in de regimīe principū. declinandū ſepe nobis eſt ad prata amena virida q; loca nam amenitate pulcritudīe q; florum ſenſus nr̄i de fumoſis & tenebroſis cauernulis corpoꝝ euocantur. Sic ⁊ nos declinemus ad prata miſtica diuine pulcritudinis ⁊ amoris ſuauitate enī amoris dulcedíniſq; diuīe nr̄e mentis potentie euocat̄ de carcē carnis ſue ⁊ ſuſtolluntur ad actum ɔtemplationis altitudiniſq; eterne. V f Galienus li. ꝑmo. Ocli egri caliginoſi ⁊ infecti ad candoris pulcritudiniſq; aſpectu cōtinuo lacrimantur Per que intelligitur ꝙ oculi imbecilles ⁊ fragiles mentis nr̄e reſoluūtur in lacrimam dulcedinis interne ad candorem ſplendoreq; dilectionis ⁊ amoris diuini. X f Cōmentator ſuꝑ tercio methe. Incendio grandi facto ventus quidē moueri videt̄ contra ignem. Cuius cauſa eſt ex eo ꝙ ignis aerem ſibi attrahit violenter aer in ventū calidum cōmutatur. Per hoc intelligitur ꝙ incendio diuini ſuauiſſimiq; amoris. quidā ventus diuinitus ſentitur obuius perpetui refrigerij ⁊ dulcoris. Y f Ypocras in epichimis. Tria maxime ſunt attractiua tocius ſanguinis & humidi. vi; calor dolor ⁊ venenum. Corpus enī calidū vnūqd'q; naturaliter intumeſcit ſimiliter ⁊ membrū doloroſum venenū quoq; infectum. qd' quidem non contingeret niſi talia loca attraherent totum ſanguinem corpis ⁊ humorem. Per hoc intelligitur ꝙ tria ſunt que totū ē nobis dn̄t extrahē vigorē efficatiā anīe ⁊ virtutē. ſ. calor diuī amoris. dolor dn̄ice paſſiōis ⁊ venenū tiorꝰ ꝑpetui ⁊ horroris Z f Conſtantius li. de natis morboꝝ Veſica impleta aere optime audiri facit. ſurdi enī audiunt hec. Cuius cauſa eſt ꝙ ſecundum cōmētatorem in tercio de anima. Mirtiga eſt quedam pellicula aere quidem plena intra aures ſita que auditum efficit: ⁊ hic veſita rep'eta a ere auri apodiata confortatur. Per hoc intelligitur ꝙ memoria mentis nr̄e repleta aere amoris ⁊ ſuauitatis dei optime audiri facit voces miſticas conſolationis interne. A g

Phs in ꝓbleu· Eis aũt qui ſe aquis immergunt ⁊ dũ ſub
aquis ſunt oĩa virida videnť eſſe Sic ꝑ locum a ſimili eis
qui ſe aquis immergũt celeſtis amoꝛis & grẽ·oĩa que ſu=
ſtinent virida dulciaqꝫ videnť ꝑ amoꝛis dei dulcedine ꝙ in/
tus percipiunt pura mente B g Auicẽ·ſuoꝝ mineraliũ
Lignum longo ſub aquis iacẽs tẽpe in ſpeciẽ lapidis tranſ
mutať Sic coꝛ humanũ diu amoꝛe celico humectatũ tandeꝫ
ad inſtar lapidis conſtans efficiť atqꝫ firmũ C g Tha
rentinus de effectibus in naťa Cumqꝫ quis hominũ ad moꝛ
tem plectendus duciť ſibi cõtinuo ignei radij exilire de ocu
lis eſtimanť Cuius cauſam require capitľo de timoꝛe. Sꝫ ꝑ
hoc intelligiť ꝙ dũ quis ſe adeſſe ſenſerit foꝛibus ſue moꝛtꝭ
mox igneos debet amittere radios diuĩ ꝑpetuiqꝫ amoꝛis·
D g Theophi·in breuiario diuerſaꝝ artiũ Vitrũ quidẽ
a paruo igne frangiť in magno aũt conſolidať valde ⁊ liq=
tur Sic coꝛ humanũ a paruo & breui igne amoꝛis mũdani
frangitur·⁊ a vite greſſibus penitus diſſipať·a magno autẽ
igne amoꝛis diuini ꝯſolidať feliciť ſuauiterqꝫ liquať· E g
Auctoꝛ qñ candela inclinatur tunc ſincerius ardet ⁊ ſcintil
las igneas flammaſqꝫ extillat Per qđ intelligiť·ꝙ dum coꝛ
humanum in dei feruidum inclinari humilitate nitiť mox
inde clarius inflãmať·⁊ ſtillulas diuine laudis emittere ꝯꝓ/
batur. F g Plinius in ſpecľo naturali·In vaſis argẽteis
⁊ aureis nequaꝗ̃ bulire poterit ipa aqua. Cuius cauſaꝫ re/
quire infra capitľo·de ꝯſcientia Sꝫ ꝑ hoc intelligiť ꝙ in aua
ris coꝛdibus argento ⁊ auro mũdane felicitatis ſplendenti/
bus nequaꝗ̃ bulire poterit amoꝛ celicus & diuinus G g
Solinus li·terũ Serpẽs tranſiliẽs fontẽ aut aquã priꝰ euo/
mit eicitqꝫ venenũ Cuius cauſa ẽ. Nam aꝗ̃ frigida ẽ valde
iuxta illud qđ ait phs Aqua quidẽ magis eſt frigida quã
humida Sed ⁊ venenũ naturaliter frigidũ eſt·ſerpens itaqꝫ
ab excellenti pariter naťali frigoꝛe niſi venenũ emitteret geli
ditatis ſue. Per que intelligitur ꝙ homo tranſilire volens
fontẽ amoꝛis diuini ante emittere debet venenũ ſui ſceleris ⁊
peccati H g Cõmentatoꝛ ſup 3·de ce·⁊ m·Lapis grauiꝰ
velociuſqꝫ cadit in aere quã in igne Cuius cauſa ẽ. Nam ĩ
igne flamma occurrens valida·lapidis caſum impedit & re
ſtringit Sed ꝑ hoc intelligiť ꝙ coꝛ humanũ inſtar lapidis
graue ⁊ durũ faciliciter ꝗ̃dẽ cadit in aere vanitatis·nõ aũt
dum exiſtit in igne feliciſſime caritatꝭ. I g Auicenna li·
ſuoꝝ mineraliũ Omnia metalloꝝ gña vehemenť accenſa le
uioꝛa quidem fiũt·minime quidem ſonãt· Sic cuncta coꝛda
humana in dei amoꝛe vehementer valideqꝫ accenſa· leuioꝛa·

quidem fiunt in omni virtutum actione· ſ; ſonitũ amittunt
leticie exultationiſq; mũdane K g Galienus li· ſecreto=
rum medicine· Seĩneces atq; apoplexati ſi aquis calidis im
mergantur· viuaciores fiũt ex tunc Per hoc intelligiť q; ho=
mines per peccatũ quidem ſemimortui ⁊ necati ſi aquis ca/
lidis diuini amoris immerſi feliciter fuerint ⁊ intincti· mox
vite reddunť priſtine actuiq; priori. L g Guido in ſer
mone Baculus quidem aque immerſus ↄfractus eſſe videť.
Per q̃ intelligiť q; baculus ſpei fortitudĩs ↄfidentieq; mun/
dane aquis immerſus amoris dilectioniſq; diuĩe· nulli9 du=
rabilitatis ſ; qđ confractus fuerit penitus cõprobať M g
Phs li· ꝓbleu In tranquillitate calor aeris dñatur regioĩ
bus vniuerſis Per hoc intllr q; in tranquillitate pacis inter
ne ꝑſupponiť ⁊ dñatur calor amoris ⁊ caritatis eterne N g
Solinus li· rerũ Quanto calidius vnũqđq; fuerit aĩali/
um a natura· tanto velocius in ſuo motu celeriuſq; exiſtit:
Per hoc intelligiť q; q̃nto aliquis hominũ calidior in dile/
ctione apparuerit & amore· tanto celerior agiliorq; cenſen
dus eſt in via patrie ſempiterne. O g Phs in ꝓbleuma
tib9 Quanto calor maior eſt tantomagis ſunt nr̃a corpa ve=
ſtibus munienda. Cuius cauſa eſt nam calor immediate at
tingens ip̄m corp9 dulciſſimũ qđ eſt in corpore euaporare
facit. veſtiendũ eſt ergo humanũ corp9 ↄtra eſtum nimiũ
⁊ calorẽ Per hoc intellr q; q̃ntomagis cor homĩs in dei in=
caluerit dilectiõe pariter ⁊ amore tantomagis cuſtodiendũ
veſtiendũq; eſt omni bono ope & virtute P g Cõmen
tator in 3· methe· Tempe pluuie ceſſant venti. Cuius cauſa ẽ
Nam tẽpe pluuie totus impetus aeris fertur verſus terram
⁊ ſic ventos impedit ⁊ ↄcurſus Per hoc intellr q; in tempo
re amoris dilectioniſq; diuine cenſant venti omnis tribula/
tionis aduerſitatiſq; mundane· q g Ypocras in epichi=
mis Pinguedĩem naťaliter noſtram tria exterminant vi3 ae
ris ſiccitas· ſenium infirmitas. Per hoc intellr q; pinguedinẽ
diuini amoris tria in nobis exterminant ⁊ exſiccant· vi3 ſic/
citas cordis noſtri a gratia· ſenium a prauitate ⁊ malicia·
infirmitas in actione qualibet virtuoſa. R g Plinius in
ſpeculo naturali. Quatuor modis terra aperitur vt efficiať
fertilis ⁊ fecunda· ſc3 per calorem· per ventum per tonitruũ
⁊ per ſiccitatis dñium. Sic per locum a ſimili· quatuor mo
dis aperitur terra cordis noſtri vt rorem imbibat refrigerij
ſempiterni· videlicet per calorem diuini amoris· per ventum
varie tribulationis· per tonitruũ dei timoris· ⁊ per ſiccitatẽ
carnal' ⁊ illicite delectatiõis. S g Hugo in didaſcolicõ·

Ventus ſedulus ſi pflauerit ipſam terram conſtat quia hoc anno fertilitas ꝯſequetur. Cuius etiã cauſa ſtat in hoc. Nam ipſe ventos poros terre apit aut foꝛtaſſis tũc terra omnes eos quos in ſe vapores habuit ꝑ ventũ amiſit Per hoc intelligitur ꝙ dum amoꝛis ventus diuini terrã ſedule pflauerit coꝛdis nr̃i fertilitas conſequetur gaudij ſempiterni T g Iohs meſue in prima practica. In extremitatibꝫ igni ſemicõbuſti exſtillat quedã ſpecies aque ſumme nr̃e ꝯueniens medicine. Per que intellr̃ qꝺ in mente q̃ dei dilectione vſta fuerit ⁊ amoꝛe· deus tandem ſtillabit finaliter aquã ſalutis eterne. V g Solinus li· rerũ Cuncta quidẽ immũda aialia mũda abhorrent loca ⁊ cibaria· ſꝫ delectãtur naturaliť ĩ immũdis. Per que intelligitur qꝺ immũda hoim coꝛda ſue malicie ex natura cibum tam ſuauem ⁊ mundũ abhorrent amoꝛis dilectioniſqꝫ diuine.

De altitudine diuina· Auctoꝛitates Titulus l·

Auguſtinus contra fauſtum Stupenda nimirum ẽ ⁊ ammiranda altitudo celeſtium premiorum· q̃ alta vtiqꝫ coꝛda ſubtus fugit elatoꝝ hoim ⁊ humilibꝫ mẽtibꝫ influit ineternũ Ambro· li· de virginitate Nichil igitur aliud eſt illa ſumma beatitudo q̃m ꝯtemplatiõis ac cõgregationis diuine ineſtimabiliſqꝫ altitudo. Altiſyodorus in epiſtola· ad policarpum Tue ſanctiſſime innotuit caritati ꝙ iam hic nullus mundi delectatur dulcoꝛibus· nullus proꝛſus carnis toꝛquetur doloꝛibꝫ· quicũqꝫ in contemplatione altitudinem cõtemplationis dei dulciſſime fuerit reſolutꝰ· Ieronimus in ep̃la ad nepocianũ de ſtatu pñtis vite. Nõne ſalutis eterne iudiciũ nunc vele humiliari cũ pñte huilitati altitudo future beatitudinis debeatur. Nonne eterne damnationis preſagium hic appetere exaltari eo ꝙ exaltationi huiuſmodi ſempiťna deiectio infligatur· Hugo de ſcramẽtis O q̃m felix ⁊ vere beata depreſſio humiliũ animoꝝ· ſed tu altitudo damnabilis ⁊ execrabilis ſupboꝝ Illis enĩ omni celſitudĩe altioꝛ altitudo ſup celeſtis culminis tribuetur Iſtis vere perpetue deiectionis humilitas repreſentetur Hilarius ſup matheum. Iam nũc altitudinem ab horroꝛe aut ſerui dei que ſe ſine piculo nunq̃ aſſumitur ſine caſu nequaq̃ ducitur· ⁊ ſine timoꝛe moꝛtis eterne nullatenus termĩatur. Augu· ad voluſiañ· in ep̃la In dei tibi dixeram veritate. ꝙ ſepe in damnacõeꝫ aĩe ⁊ coꝛpis altitudo ſummitur mũdane celſitudĩs ⁊ honoꝛis. Iero· in ep̃la ad pelagiũ. Tunc irã dei tremẽdã horrẽdãqꝫ ſeñiaꝫ tibi noueris imminẽ· cũ te altitudĩe

mundane glie ceteris videris ꝓpollere ¶ Seneca in rudonte. Dum alt⁹ ſteti quaſi nunquã pauẽ deſij redige te ad yma ex quibus cadere non poſſis. ¶ Plato libro de immortalitate anime. Ideo enim alta huius vite contemnimus q̃ten⁹ et/nis et celeſtibus ſincerius inſiſtamus ¶ Apulegi⁹ li· de qualitate vite eterne. Altitudinẽ ergo celeſtiũ ꝑmioꝝ menſi ſumus ſcd̃m magnitudinẽ meritoꝝ ¶ Virgilius in enaydos· v· Inquid via patrie celeſtis que modo reſtat altitudo cibi mundani culminis obſtat. ¶ Quidi⁹ de põto v· Alta cadũt regna ſꝫ tu triſtare vider⁹. ¶ Archita tharẽtin⁹ Alcioꝛes gradus ſcandentibus ſemꝑ ꝓcliuioꝛ patꝫ caſus. Saluſtius. Ex hoc tẽpore ꝙ quis ſe in altitudinẽ extulit in precipitem ĩ piculoſos caſus ſe efficit ¶ Zenotrates li· de natura celeſtium Inimica ſemper extitit deoꝝ altitudo nimia mundanorum. ¶ African⁹ li· de ꝯmendatiõib⁹ Scipionis Quid in altis cõfidis honoꝛib⁹ nõne humilis puſillamini ſedes recipiet eẽnales· ⁊ elata magnanĩtas regiões obtinet infernales ¶ Ceta re/quire capitl'o de celſitudĩe Itẽ capitl'o· de mũdana gl'a Item capitl'o de honoꝛe· ⁊c̃· infra ¶ Exempl'a A

Reſtoti· in vi· anĩaliũ li· Aues in altũ ſe tollentes ex terra pedes non extendũt ſꝫ ꝯtrahunt ĩ volatu. Sed tunc ꝑ aues hoĩes deſignanẽ· Nã ſicut aues citi⁹ q̃ꝫ cetera mouenẽ a celeſti ꝯſolacõe· vt recitat ſolin⁹ li· de garritu auiũ Cuius etiã cã ſtat in hoc· nã ip̃e aues oẽs q̃dẽ aeree ſunt nature ſubtiliſqꝫ ꝯpoſitõis et pure· vt refert yſido· in hiſtoꝛijs naturalib⁹· qd' aũt purum in cõpoſitione ſui fuerit ⁊ ſubtile celeſtis imp̃ſſiõis oñdiẽ ſuſceptiuũ· q̃madmodũ recitat ptolome⁹ almageſti ij· ergo ip̃e aues a celeſtib⁹ coꝛpalibus maioꝛẽ ceter⁹ anĩalib⁹ recipiũt efficatiã ⁊ influxũ. Cuius etiã ſignũ eſt qd' ait hugo in dida· li· iiij· Multi inq̇t fu/turã ſerenitatẽ et pluuiã atqꝫ anni futi qualitatẽ accipiunt auiũ oꝛdie ⁊ garritu. Ptꝫ ergo ꝙ aues magis celeſtẽ virtutẽ recipiũt ⁊ influxũ· Sic ip̃i hoĩes in ſtatu vite p̃ntis ad hoc niti dñt moꝛe auiũ ⁊ exemplo vt ſemꝑ ſint ſuſceptiui roꝛis g̃reqꝫ celeſtis Sic ergo ptꝫ ꝙ ꝑ aues ꝯuenienẽ quidẽ ip̃i homĩes figuranẽ Et tunc applicẽ ſic Homĩes itaqꝫ dũ ſe mũdane glie eleuari ꝯſiderant· mox pedes ſuoꝝ operũ intra cõtrahunt affectioneſqꝫ ſuas nullatenus mũdanis extendant moꝛe auiũ nec immergant. B Solin⁹ li· rex. Aquila pullum degenerẽ alcius ducit vt eque vehementius ꝑcipitet et occidat. Sed tunc ꝑ aquilam xp̃m dei filiũ ꝯuenit deſignari Nam ſicut aquila predã venaẽ nõ in ſua ꝓpria ſꝫ in ꝓuicia ſeu regione aliena nimirumqꝫ remota· vt teſtatur Plinius

ſpeculo naturali Sic dei filius vt predam humanã venaret̃ dudum pditam et amiſſam terrã huius mundi ingreſſam elongatam a ſe nimiũ ⁊ remotam Sed tũc cõuenienter per pullum degenerẽ intelligi ɔuenit peccatorẽ. Nam ſicut pullus degenerare dicit̃ qñ non põt aſpicere in pñcipio ſolem. iuxta illud qd̃ refert phus in vi. anialium li. Probat inquit aquila degenerare pullos ſuos in aſpectu ſolaris luminis ⁊ candoris. Sic ipe peccator a vita celeſti degenerare dr̃ qñ lumine agnitionis & grẽ dei fruſtratur. Sic ergo ptꝫ ꝙ p aq̃lam xp̃s deſcribitur. ⁊ ꝙ p pullum degenerẽ peccator figuratur Et tunc applicet̃ ſic. Xp̃s itaqꝫ peccatorẽ hominẽ ideo alcius immundanã excellentiam ⁊ honorem erigit ⁊ ſuſtollit. vt eo periculoſius ipm deiciat in yma omnis miſerie & doloris. C Phus in pbleu. Facilius aſcendimus in alta montium ⁊ domoꝝ. deſcendimus aut econtra difficult̃. Per que intelligit̃ ꝙ faciliter quidem cũ delectatione atqꝫ ſecuritate aſcendimus in altitudiem mũdane glorie ⁊ honoris. difficulter aũt econtra deſcendimus abſqꝫ metu humilitatis ppetue ⁊ timoris D Yſidorus in hiſtoriis natalibus Cũqꝫ piſces eſtiuo tẽpe in alta ſaliunt extra aquã. ventus mox ⁊ pluuia atqꝫ aure intemperies conſequetur Senciunt enĩ ex natura ipi piſces aduenire pluuiam q̃mobrem velud pmunire appetentes ſe radijs ſolaribus exponunt. Sed tunc per piſces homines deſignant̃ Nam ſicut piſces naturalitẽ quidem appetunt ⁊ tendunt ad principium originemqꝫ aq̃rum vt refert phs in decimo libro animalium. Cuius etiaꝫ ſignum eſt ꝙ motus piſcium naturalis eſt in ſurſum verſus principium originemqꝫ aquaꝝ. Et cauſa huius eſt q̃a quanto aqua ſuo principio vicinior fuerit tanto dulcior apparebit. In ipo autem ſuo principio dulciſſima fore oſtenditur ipa aqua. piſces ergo naturaliter appetunt principiũ ſue aque. Sic ipi homines totis ſuis viribus ⁊ conatu neq̃quã debent quieſcere piſcium more. ſed ſemper aſcendere ⁊ tendere ad principium atqꝫ finem qui eſt ipe deus. Sic ergo patet ꝙ per piſces homines deſignantur Et tunc applicetur ſic. Cunqꝫ homines ſurſum eleuati fuerint in altitudinẽ honoris excellentieqꝫ mundane. mox ventus intemperies ymber conſequuntur tribulationis miſerieqꝫ eterne E Areſtotiles in probleumatibus Sagitta in altum proiecta primo quidem in principio ſui caſus moram quandam facere videtur. ⁊ tunc mox velociſſime cadere comprobatur. Sed tunc per ſagittam intelligit̃ cor humanum. tum quia ſicut ſagitta in extremitate pẽnis circũuoluit̃ vt eo directius

per aera ad ſuam metam ventiletur Sic cor humanum pen nis celeſtis amoris circumuoluit̄ vt eo facili9 ad metā quie tis ꝑpetue deferatur. Tum quia ſicut vehementer agitata ſa gitta in aere inflammat̄ iuxta illud qd̄ ait Plinius in ſpe= culo naturali Viſa eſt interdū ſagittam aere plumbum qd̄ in ſe habuit extillaſſe qd̄ quidē ex calore accidit qui ex mo/ tu contingit. Sic cor homīs in aere deuotionis ⁊ ſuauitatis interne agitatum in dei amore feliciſſime inflāmatur. Sic er go patet ꝙ per ſagittam intelligit̄ cor humanum. Et tunc applicetur ſic Cor itaqꝫ hoīs in altitudine tumoris ⁊ ſuper bie eleuatum . primo quidem aliqualem ſed victā videtur facere moram ⁊ tunc mox ſubito ⁊ inſperate in yma cadit penalitatis eterne F Cōmētator ſup ȝ metbe Nubes ve/ hementer in altum eleuata non mouetur ſed conſumpta ve lociter terminatur. Sꝫ tunc per nubem intelligit̄ ip̄e homo. Nam ſicut nubes nubi cōiuncta pariter ⁊ vnita ignem eli/ ciunt ſed ⁊ ventum ſonitūqꝫ emittunt. Iuxta illud qd̄ ait pħs in ȝ methe Ignis validius gignitur ex compreſſiōe nu/ bium ⁊ valida coartatione. Sic homo ꝯiunct9 homini pia deuotione ⁊ amore ignē in ſe gignent caritatis diuine ven= tum conſolationis mutue ⁊ ſonitū laudis diuine Sic ergo ptꝫ ꝙ per nubem intelligitur ip̄e homo Et tunc applicetur ſic Homo itaqꝫ in altitudinē mundani culminis eleuatus nec pluit quidem ymbrem ꝯtritionis ⁊ penitentie nec mo= uetur in actum oꝑationis vite digne ſꝫ velociter termīatur atqꝫ conſumitur igne tribulationis ⁊ mortis eterne G Hugo in didaſcol̄ li iiij Cunqꝫ in alta ſalire volum9 genua curuamus ⁊ terre nos aliqualiter applicamus. Per que in/ ſtruimur ꝙ dum altitudinis gradum aſſumimus nos hu= militer incuruemus ⁊ terre inclinemus. H Solinus li- rerum Aues in altam tranſuolantes aeris regionē non mo uent alas ſed penitus conquieſcunt. Eurus aūt cauſatur. Aues in alta regionis aere non mouent ip̄as alas Cuius ra tio quadrupliciter a naturalib9 aſſignat̄ Nam fortaſſis aut ſole delectantur ob hoc quieſcunt aut ſuſtentante aere non indigent vt moueant ip̄as alas aut certe in altitudinē eleua te quedam ſpeculant̄ in ymis. aut forſitan propter laborē quem in ſurſum volitando habuerant tunc ꝯquieſcunt Sꝫ tunc p aues deſignant̄ homines. Nam ſicut aues dum dor/ miūt oculos ſuos claudunt inferiorem palpebram ſurſū eleuando Iuxta illud qd̄ ait yſidorus in hiſtorijs naturali/ bus. Cuncta inquit aīalia oculos claudunt ſuos a ſuꝑiori palpebra aues aūt econtra cum inferiori palpebra oculos

ſuos claudunt. Sic ipi homines in ſomno mortis ſue ſeu qe
tis eterne· auiũ quidem more oculos claudunt ad mũdana
palpebram mentis eleuantes ad celeſtia ⁊ ſupna. Sic ergo
ptʒ ꝙ ꝑ aues homines deſignanť Et tunc applicetur ſic Ho
mines itaqʒ in altitudinẽ tranſuolantes mundani culmis ⁊
honoris mox alas non mouent felicis amoris ſed quieſcunt
ab omni actu virtutis ꝑpetueqʒ ſalutis I Plini9 ĩ ſpecu
lo naturali Omnes alti montes ſteriles ſunt penitus ⁊ infe/
cundi· Cuius cauſa eſt·nam in altis montibꝫ impreſſiones
que fertilitatem faciũt raro fiunt Sed tunc ꝑ altos montes
alti in hoc mũdo homĩes figurantur. Nã ſicut in altis mon
tibus non cadit ros·vt dicit phs in tractatu de impreſſioni=
bus aeris·nam ros in infimis regionibꝫ generať. Sic in alt9
hominibꝫ dignitate ⁊ honore nequaꝗ̄ cadit ros celeſtis grẽ
Et ſicut alti mortes intus omnino ſunt vacui ⁊ poroſi·vt re
citat auicenna li·ſuoꝝ mineralium· ſic alti quidem homĩes
⁊ elati ab omni ſunt celeſti munere inani ⁊ vacui· Sic ergo
patet qđ per altos montes alti in hoc mundo homines de/
ſignanť Et tunc applicetur ſic. Alti itaqʒ in hoc mundo ho/
mines puta immũdana gloria ⁊ honore ſteriles quidẽ ſunt
a fructu vite ſempiterne. K Ambro·in exameron Aues
predones in altis arborum reſidentes cõtemplantur pedes
Per que datur intelligi ꝙ peccatores homines in altitudineʒ
mundane celſitudinis ⁊ glorie ſedentes contemplari debẽt
auium more pedes vilitatis proprie prauitatis ⁊ malicie.
L Ptolomeus almageſti primo. In alciori quidem in=
terſticio aeris eſt ſempiternum frigus ⁊ ſempiterna nebula
Cuius cauſa ſtat in hoc. Nam aer ſubtilis caloris eſt nulla
tenus retentiuus·aer aũt inſupiori interſticio orizontis ſub
tiliſſimus eſt· q̄m obrem nullus aut minimus calor eſt ibi.
Refractiones quoqʒ ⁊ reflectiones radiorum ſolarium ne=
quaq̄m perueniunt illuc·quapropter accidit ꝙ in alciori in
terſticio aeris eſt frigus ⁊ nebula ſempiterna·ꝑ que intelli
gitur ꝙ in altitudine mũdana ⁊ dignitate ſempiternum eſt
frigus in dei caritate ⁊ nebula ignorantie ⁊ cecitate M
Commentator ſup libro de plantis areſtotilis Arbores q̄
circa aquas nate fuerint maxima altitudine eleuantur·ma=
gnum enim humorẽ in aquis habent arbores complantate
Sed tunc per arbores homines deſignantur. Nam ſicut
arbores que multis ventis mote ⁊ agitate fuerint ex hoc
ipſe efficiuntur arbores fertiles ⁊ fecunde· Vt recitat Pli/
nius in ſpeculo naturali. Sic ⁊ homines qui aduerſitatibus

moti fuerint ⁊ correcti fecundiores efficiunt in fructu ⁊ germine operis virtuosi Patet ergo ꝙ per arbores homines designantur. Et tunc applicetur sic. Proprium itaqꝫ est illorum hominum qui circa aquas vanitatis ⁊ prauitatis ꝯtemplantur. vt in altitudine citius mundane glorie erigantur N Phus in probleu. Cumqꝫ multi vapores de terra in altam eleuati fuerint aeris regionem. hoc anno peſtilencie atqꝫ ſtrages eueniunt ⁊ intemperies regionum. Cuius cauſa eſt quia multi a terris aſcendentes ad aerem humores ſ. atqꝫ vapores aeris inficiunt regioni. Aer autem infectus ⁊ corruptus corpora corrumpit inficitqꝫ humana. eo ꝙ inter cetera elementa maxime ipſe aer a vaporibus eleuatur Sed tunc per vaporem quid aptius quam homines ꝯuenit deſignari. Nam ſicut vapores ſemper generant turpitudines tonitrua fulminaqꝫ & ventos. quemadmodum recitat Plinius in ſpeculo naturali Sic homines in ſtatu preſentis vite ſemper generant turpia furoris vindicte diuine Sic ergo patꝫ ꝙ per vapores homines deſignantur. Et tunc applicetur ſic Cumqꝫ itaqꝫ multi in hac vita homines in altitudine elationis ⁊ ſuperbie eleuantur. multi ex hoc ipſo animarum peſtes ⁊ intemperies generantur O Ypocras in epi. Cumqꝫ aues in altis arborum ſummitatibus nidos faciunt. corruptio terre intercluſa donatur Cuius cauſa est nam ex natura quidem corruptionem terre ſenciunt. quamobrem fugiunt et in altis arborum nidos faciunt. Per que intelligitur. ꝙ dum cognitiones nostre in altitudine ſeu appetitu mundane glorie commorantur corruptio cordi nostre fore in ſerta indicatur P Phus in x. animalium li. Multa quidem animalium inſtante mortis hora ſurſum ſaliunt ⁊ poſt huiuſmodi continuo moriuntur. Per hoc intelligitur ꝙ multi hominum inſtante hora mortis ſue in altitudinem mundane ſaliunt glorie poſt quem ſaltum inſperate moriuntur q Phus in probleu. Aſpectus noster in alta ſurſum oculos vehementer capit illa hora. Sed tunc per aſpectum in ſurſum deſiderium atqꝫ anhelatio ac inclinatio ad alta mundani honoris & glorie deſignatur Nam ſicut aſpectus in ſurſum ſolummodo debetur ſtantibus ⁊ non procedentibus. aſpicientes enim tantum in ſurſum aut cadunt aut impingunt ſi procedunt. Sic nimirum per omnem modum deſiderium altum ⁊ ſublime ſolummodo eſt ſtantium in peccato nec procedentium in opere fructuoſo. Sic patꝫ ꝙ per ſurſum aſpectum deſiderium ſeu cupiditas mundane altitudinis figuratur Et tunc applicetur ſic. Deſiderium itaqꝫ ſublime ⁊ altum oculos mentis aperit ad concupiſcendum illicita ⁊ corpora laxat ad imbibendum ſupplicia ſempiterna R Plinius in ſpeculo

naturali Qui in altis habitant regionibus ceteris cicius ho
minib9 excecantur. Quod quidem contigit ex nimia ſubtili
tate aeris penetrantis· quia in montanis ⁊ altis regionibus
ſubtiliſſimus inuenitur· ſenſuſq3 validius obruens deſtrueſ
q3 humanas Sed per altas regiones alte huius ſeculi digni
tates conuenientiſſime deſignanť. Nam ſicut alte regiones
ſunt ſteriles frigide ⁊ ventoſe· vt refert phus in v· anialiū li·
Sic nimiꝝ p omnē modū alte in hoc mūdo dignitates ſte/
riles ſunt ab omni fructu vite eterne frigide ſunt ab omni
actu caritatis diuīe ventoſe ſunt quantū ad ventū ꝯſequen
tem penalitatis ſempiterne Sic ergo pꝫ ꝙ per altas regio=
nes huius ſeculi dignitates figurantur Et tunc applicetᷣ ſic.
Qui itaq3 in altis huius mundi dignitatib9 & honorib9 cō/
morantur citius ceteris hominib9 in mente ⁊ corpe damna
biliter excecantur S Auicenna li· de diluuijs Corpa ve
hementer in altum leuata cadere nō poſſunt Cuius cauſa ē
ſm cōmentatorem in iiij· methe· Vnumqđq3 corpum non
ſolum cadit inq̄ntum graue· ſed etiā in quātū a terra trahi
tur· trahunť aūt minus que a terra nimis fuerint elongata
Sed tunc p corpa vehementer in altum eleuata· alta corda fi
gurantur· in hoc mundo tumida et elata. Nam ſicut corpa
in altum vehementer leuata cadūt tempe pluuie atq3 ym=
bris· iuxta illud qđ ait phus de naturis locoꝝ Corpora in/
quit multa ſunt que multis aeris regionib9 ſuſtētantibus·
per pluuiam aūt deorſum viſibiliter ſunt delata. Sic alta cor
da in hoc ſeculo ⁊ ſuperba tpe pluuie cadunt in yma pena/
litatis eterne Sic ergo pꝫ ꝙ p corpa vehementer in altum
leuata corda alta intelliguntur tumida ⁊ ſuperba. Et tunc
applicetur ſic. Corda itaq3 ſuperba que nimis in altitudīe3
mundane glorie fuerint per tumorem eleuata iam eo tempe
nequaq̄m cadere poſſunt in mentis contritionem ſuorum
celerumq3 dolorem T Ptolomeus almageſti. Quanto
ſtella aliqua alcior & remotior fuerit nebuloſo tēpe· tanto
maior apparens diffuſiorem ſe oſtendit. Cuius etiam ſignū
eſt ꝙ dum ſol ⁊ luna cetere quoq3 ſtelle in oriente ſeu occi/
dente fuerint· maiores fore & lucidiores eſtimantur. Cuius
cauſa eſt· nam lumen cui multus vapor interponiť ſplendē
limpidius comprobatur· vt recitat Alkabitius in theorica
planetaꝝ. Nūc aūt ſic ē ꝙ q̄nto aliq̄ ſtellaꝝ magis fuerit e/
longata· tanto maior interponiť ipe vapor· q̄mobrem accidit
ꝙ quāto remotior aliq̄ ſtellaꝝ fuerit tanto ſe maiorē nr̄o in
ſui aſpectuiq3 oñdit Per que datur intelligere ꝙ quanto in

hoc mundo dignitatib⁹ ꝛ honoꝛe altioꝛ extiterit tanto maioꝛ

V Fontinus li. de elementis ꝛ elementatis In alt⁹ regionib⁹ aeris nulla vita penit⁹ inueniť. nullū eteñ animaliū in ſupioꝛib⁹ aeris regiōib⁹ viuere demonſtrať. huic etiā verbo concoꝛdat dictū areſto. ſeñaqȝ platonis. negat enī aꝛrl. vitam ineſſe alcioribus regionib⁹ aeris. Sed ꝛ plato trib⁹ rationib⁹ firmiſſimis cōprobauit. Sed tunc p altas aeris regiones altitudine mundana excellentes homies figuranť. Nā ſicut alte aeris regiones ignis ſunt in inferioꝛes oꝛbis climata tranſitiue. vt oñdit ꝯmentatoꝛ ſup ȝ. de ce. ꝛ m. Sic alti in hoc mūdo homies in vana huius mūdi gl̃e ꝛ honoꝛe. ignē tranſmittūt in mundū vindicte ſententieqȝ diuine Sed tūc ꝯuenienter p coꝛpalem vitam. vita ſpiritualis ſeu vita perpetua deſignatur. Nam ſicut vita coꝛpalis dupliciter terminatur. viȝ ex humido radicabili deſiccato. ꝛ caloꝛe naťali ſuffocato. vt ait pħs li. de moꝛte & vita. In humido enī radicali ꝛ caloꝛe naťali tota vita hoīm aīaliūqȝ conſiſtit. deficientibus his deficit ip̄a vita. Sic vita ſpūalis conſiſtit in huīdo celeſtis gr̄e in calido caritatis diuine Sic ptȝ ꝙ p altas aer⁹ regiones alti in hoc mūdo homines deſignanť. ꝛ ꝙ p vitaȝ carnalem vita ſpiritualis ſeu vita ppetua figurať. Et tunc applicetur ſic. In altis itaqȝ hominib⁹ mūdana celſitudīe eleuatis. nulla ꝓrſus vita nec ſpūalis nec ppetua inuenitur

X Pħs in li. ꝓbleu. Ventus quidē nec flat in ſurſum nec deoꝛſum. ſꝫ ſolummodo circa terrā. Cuius cauſa eſt Naȝ caloꝛ ſupioꝛis regionis ventos inſurgentes ſurſum vehi prohibetur. ſed motu ventoꝛū in ſurſum foꝛtiter violenter quoqȝ vaporem ventoꝝ repellit. econtra deoꝛſum econtra auteȝ fluuius terre occurrens deoꝛſum recto vēto ip̄m ſurſum reprimit. ex qua contraria impulſiōe accidit ventū nec moueri in ſurſum nec deoꝛſum. ſed ſolummodo circa terrā. Sed tunc p ventum vita humana conuenientiſſime deſignatur. Nam ſicut ventus habet pluuiam concomitantem. teſtāte plinio in ſpecl'o naťali qui ait. ventus quidem finiť oīs. aut cum niue aut roꝛe aut ymbrib⁹ aut pruina. Sic vita hinc p̄ñs humana. ſemp habet pluuiā omnis tribl'ationis ꝛ miſerie ꝯcomitantem. Et ſicut ventus cū magis inſurgit tumultuaťqȝ & pulſat. ſignat quia mox ſe termīat atqȝ ceſſat teſtante pħo vbi ſup̄ qui ait Venti inquit dū magis inſurgunt mox finiunt Sic vita hec p̄ñs humana dum mag⁹ eleuari ꝛ inſurgere cernitur ſignum eſt quia mox inſperare ꝛ ſubito terminať. Et tunc applicetur ſic. Vita itaqȝ hec p̄ñs moꝛe venti inſtabilis inquieta nec debet in ſurſum mundāe

altitudinis eleuari·nec in deorſum mundane cupiditatis ni
mium inclinari·ſʒ directo tramite iuſticie terminari· Y
Auicēna li·ſuoꝝ mineraliū. Quantomagis montes altiores
tantomagis vacui ⁊ poroſi atqʒ aquis irrigui ⁊ petroſi·alti
etenim montes intus vacui ſunt fontes effundunt ⁊ petras
lapides quoqʒ gignunt. Sʒ tunc ꝑ mōtes ipi homines figu=
rantur. Nam ſicut montes alti dupliciter eleuantur·vt reci
tat philo·in q̄rto methe·li· Primo quidem dum vallis aliq̄
circa accidit reſpectu cuius mons intumeſcit. Secundo dū
aliquis vapor in terra incluſus fuerit ſibi exitum petens ter
ram in ſurſum pellit ⁊ montem apparere facit Sic homines
dupliciter in hoc ſeculo eleuātur·primo quidē dum vallis
inſidie atqʒ mortis circa homīes facta fuerit qua ipe homo
deceptus intumeſcit. Secundo dum vapor vanitatis cupidi
tatiſqʒ in corde incluſus fuerit quo ſtimlat9 ipe homo ſtul/
te ⁊ inaniter ſe extollit. Sic ergo patet Et tunc applicet̄ ſic·
Homines itaqʒ in hac vita quantū altiores fuerint·tantoma
gis ſunt vacui ⁊ inanes ab omni ſalute ⁊ gratia·ſunt ⁊ ma
gis irrigui in om̄i tribulatione ⁊ miſeria·ſunt lapidei petro
ſi duratiōe ⁊ obſtinatia Z Areſto·in vi·animaliū libro
Aues nequaq̄ʒ ſe ſuſtollunt in alta aeris niſi ad pugnandū
ymo altus volatus auiū contrarietatē ⁊ ſtragem adeſſe ho
minum indicat ⁊ demonſtrat. Sed tunc per aues homines
deſignantur. Nam ſicut grander aues currūt ⁊ ſaliunt ante
volatum· vt recitat Yſidorus in hiſtorijs naturalibus· Sic
homines more auium ⁊ exemplo ſalire currere quoqʒ de=
bent bono opere ⁊ virtute ante volatum quem facturi ſunt
mortis in hora ſue. Sed tunc conuenienter per alta aeris h9
altitudo ſeculi deſignatur. Nam ſicut alta aeris quendam
ſplendorem apparentem ⁊ fulmen quarundam ſtellarū fi=
ctarum apparentium quidem ⁊ non exiſtentium preferre vi
dentur·iuxta illud qd̄ ait phs in ȝ·methe· Aſub inquit ſtel=
la eſt apparens ⁊ non exiſtēs in aeris regione que cum in=
flammata fuerit mox cadit· Sic altitudo huius vite quēdaʒ
ſplendorem vanum felicitatis falſe preferre videtur. Et tūc
applicetur ſic. Homires itaqʒ in altitudine huius ſeculi nō
ꝯſcēdunt niſi ad pugnandū cum deo viʒ ⁊ cum proximo· ſʒ
ipa altitudo hominum peſtem hominum ſignat atqʒ ſtra=
gem A a Hugo in didaſcol·li·iiij· flante vento flamma
ignis non ꝑmittit̄ in altum aeris reſilire· ſʒ diſpergit̄ verſus
terram Sed tunc per flammam intelligitur mens humana

Nam ſicut flamma inſtar venti ſtrepit vehitur ⁊ mouetur vt recitat cōmentator ſuper 3·methe· Sic mens humana ad instar venti multis vanitatibus & inſtabilitatibꝫ vehitur ⁊ mouetur Et tunc applicetur ſic· Flante itaqꝫ vento aduerſitatis tribulationiſqꝫ mundane·nequaq̄ in altum eleuari pmittitur flāma nr̄e mentis cupiditatiſqꝫ inane B a Ambroſius in exameron li·viij·Tempe quidem pluuie yrundo in altiora aeris ſe extollit.Sed tunc p yrundinem quiſqꝫ fideliū deſignatur Nam ſicut yrundo ſi oclis effoſſis ceca apparuerit iterum tamen viſum oclo̓ſqꝫ habebit.teſtante philoſopho in vi·anīaliū libro qui ait.ꝙ ocli configant̄ yrundinum dum in nido fuerint denuo ipꝫarum ocli renaſcūtur ⁊ clare vt antea ꝯtemplantur Sic vnuſquiſqꝫ fidelium more yrundinum oculos mentis ſue quos p peccatū amiſerat. debet mox iuuentutis in tempe p penitentiam relucrari Et tunc applicet̄ ſic Hoīm itaqꝫ fideliū vnuſquiſqꝫ tempꝫe pluuie tribulationis mundane magis merſus exaltabitur ⁊ dirigitur creatori C a Ptolomeus almageſti quarto Nūqꝫ lux celeſtis in ſurſum lucet verſus altitudinem celi quin etiam luceat ad yma huius mundi Per que dat̄ intelligi ꝙ nequaq̄ mens noſtra ſurſum debet leuari ī altitudinē huiꝰ mundi quin etiam reſpiciat inferioritatem finis ſui atqꝫ ſupplicij ſempiterni D a Tharentinꝰ libro de effectibꝫ ī natura. Lapis vehementer eleuatus in aeris regionem in ſuo caſu duos relinquit effectus. Nam in aere ſcinditur ⁊ ante quā terram attinget ipꝫa terra ꝓnus apitur. Cauſa primi ē vehementia aeris lapidem deferentis qua ipꝫe lapis delatus ſcinditur ⁊ ſecatur Secūdi vero cauſa eſt violētia aeris motum lapidis p̄cedentis qui quidem aer ſuo impetu terrā penetrat ⁊ infringit Sed tūc p lapidem intelligitur ipꝫe homo Nam ſicut lapis ignitus aque immerſus aquā ſibi in magna copia attrahit ⁊ imbibit·vt recitat cōmentator ſuper iiij· methe·Sic homo igne concupiſcētie inflammatus aquiſqꝫ immerſus deliciarū ꝯcupīeqꝫ immūde·hūorem ſibi imbibit validū penalitatis eterne Et tunc applicet̄ ſic Homo itaqꝫ in altitudinē mūdane glie eleuatus in ſuo quidem caſu duos relinquit effectus Nam in aere lenitatis ꝓſperitatiſqꝫ ſcinditur & a celeſti glia ſepatur·ſic ipſa terra mortis in occurſum eius protinus apitur E a Phs de natura locorum Aqua aſcendit ſurſum in alta aeris in ſpecie & forma vaporis·deſcendit aūt in ſpecie niuis pluuie atqꝫ roris. Aqua nāqꝫ nō aſcendit inq̄ntū aq̄ cum ſit grauis ſꝫ in vaporē euaporata ⁊ exaltata Sed tunc p aquā intelligitur ipꝫe homo Nā

ſicut aqua ſemp ī in infima defluere nititur a terra imbibit̄ ⁊ facile deſiccatur Sic homo ſemper defluit ad yma penali/tatis ⁊ miſerie· abſorbetur a terra cupiditatis ⁊ auaricie· ⁊ deſiccatur ab omni humore celeſtis roris ⁊ grē. Et tunc ap/plicetur ſic Homo itaqȝ in altitudinem eleuatur mundane glorie in ſpecie vaporis·id eſt proſperitatis ſuauitatiſqȝ mū dane·ſed deſcendit in forma niuis ⁊ pluuie penalitatiſqȝ et=ne F a Plinius in ſpeculo naturali In altum leuata cor pora ab incurſib⁹ ventorum non quieſcunt.Per que intelli gitur q̄ in altitudinem eleuata corda humana ab incurſib⁹ temptationū vacant nullatenuſqȝ requieſcunt Phs in pro bleu·Nimis autem laborat ⁊ leditur ip̄m corpus ſurſum q̄ in altum iaceat lapidem ſiue petram. Per que intelligit̄ q̄ valde leditur leſione anime ip̄e homo·dum lapidem cupidi tatis ſue in alta iecerit mundane celſitudīs ⁊ honoris G a Loxus in phiſonomia palemonis Pectora valde erecta ī al tum verſus mentum audaciam indicant ⁊ mentis inerciam arguunt ⁊ demonſtrant Per que intelligit̄ q̄ pectora homi num in ſuperbiam tumentia ⁊ elata mētis inerciam ⁊ pecca torum audaciam indicant ⁊ demonſtrant. H a Phs li· pbleu· Cumqȝ inebriatus quis ſuos in alta iecerit oculos· mox in terram recidit ⁊ impingit. Per que intelligit̄ q̄ dū quis inebriatus fuerit mentis cecitate ⁊ ignorantia ⁊ oclos mentis ſurſum extulerit ꝯcupiſcendo tranſitoria ⁊ mūdana mox neceſſe eſt vt cadit in obprobria ſempiterna. I a Areſto·in iiij·anīalium libro Cuncta quidē anīalia cornua habentia ſupioribus dentibus aliqualiter ſunt orbata Cuiꝰ ratio eſt quia materia dentium ex qua viȝ dentes generant̄ in cornua tranſmutatur·⁊ ideo ait Solinus li·rerum Rumi nant quidem cuncta animalia quibus inſunt cornua ſed ⁊ ſuperioris mandibule dentes aut nō habent aut debiles aut paucos Sed tunc p cornua intelligunt̄ corda hominum vl̄ humana tumida ⁊ ſuperba Nam ſicut cuncta cornua intꝰ ſunt vacua·teſtante pho vbi ſup̈ qui ait Omnia quidem ani malia cornua habent vacua preter ceruum. Sic cuncta cor da tumida ⁊ ſuperba ab omni ſunt celeſti gratia vacua ⁊ fruſtrata. Et tunc applicetur ſic. Cuncti itaqȝ homines qui corda habent elata in altitudinem mundaneqȝ glorie eleua/ta ſupioribus mentis dentib⁹ quibus cibus celeſtis pcipit̄ ſunt orbata Cetera exempla ca·require de altitudine·de cō=templatione. Item in capitl'o de ſublimitate Item de mundi gloria Item de honore.

De auditu

Haymo ſup apoca. Pari ergo aſtriguntᷣ reatu ⁊ qui indigne verbum dei audiunt. ⁊ qui indigne corpꝰ xpi ſumunt. Hylarius ſuper matheū. In exhortatõne verbi dei inuocanda eſt primū predicatori gratia ꝓferendi et populo audiendi. Sixtus pithagoricus. Hoc igiᷣ tempus inutiliter expendis dum verbum dei audis ⁊ imitari ſpernis. aut memorie non recondis. Fortunatus in omelia. Nunquā diuinis auribus eius preces innoteſcūt cuius aures ad clamorem paupum obdureſcunt. Beda in omelia ſuper lucam. Ille deo illudit qui eis dei verbis que audiuit cõdignam pagendi opam non intendit. Remigius ſup Iohānem. Qui aurem ſuam obturauerit ad clamorem pauperis clauſas ſibi habebit aures altiſſimi conditoris. Phs in probleu. Omnes ſepe oſcitantes minus audiunt. Cuius cauſa; require capitl'o de exemplis. Therentius in adelphijs. Nullā eſtimo ſane differentiam inter eum qui profert mendacia ⁊ eum qui mendacia conſentit. Plautus in gurgulio. Detrahentem ⁊ detrahenti ob audientem pari arbitrio aſtringi reatu. Rabanus ſuper geñ. ad litteram. Virtutis atq; ſalutꝭ inditium eſt eſſe quē piam in audiendum bonis. Richardꝰ de ſcto victore. Nēo eo; q̄ inuiti bōa audiūt bona opa ⁊ v̄tuoſa opera poterunt perpetrare.

Exempla

Titulus li. A

Areſtotiles in ꝓbleu. Voces cicius remotiuſq; audiuntur in nocte quā in die. cuiꝰ cauſa eſt multiplex a philoſophis aſſignata. Ait enim phus vbi ſupra. ipſam noctem fore tranquillam ⁊ quietam ob qđ ⁊ voces ipe poſſunt melius percipi ⁊ audiri. Auicenna vero aliter opinatur dicit ꝙ nox eſt frigida ⁊ humida. in frigido autem ⁊ in humido magis reſonant ipe voces. Sed alio qđammodo accidere opinatus eſt Alphorabius in cōmento. ait enim Noctem vero vacuam a lumie ⁊ calore in vacuo autem voces melius audiuntur. Areſtotiles autem vbi ſupra aliᷣ cauſatus eſt. qđ dum aliquis ſenſuum a ſua vacauerit actione alij ſenſus virtuoſiores vigoroſiores in ſuis exiſtere actibus comprobantur. Nam dum quis oculos clauſerit conſtat ꝙ tunc ipe melius certiuſq; audit. Cuius ſignum eſt ꝙ ceci melius audiunt ⁊ hoc ideo quia ea virtus que deſeruire deberet oc'lis intrabiᷣ in auditū. Sic p omnē modū eſt in ꝓpoſito noctis tempore viſus nᷣ intercipiᷣ quapropter auditus ꝯfortaᷣ ⁊ ꝑꝯſeqñs vox melius remociuſq; percipiᷣ ⁊ ſentiᷣ.

Voces ergo citius remotiuſqꝫ audiuntur in nocte ꝙ̄ in die
Per voces corpales· voces ſpirituales mentaleſqꝫ puta ora/
tiones deſideria ſanctoꝝ ɔuenientiſſime deſignant·Nam ſicut
voces corpales in domibꝰ tabulatis:ac in locis cōcauis acu/
te reſonāt· ꝛ hoc ꝓpter repcuſſionē ſonoꝝ qui in huiꝰ locis
validi ſunt ꝛ magni·Sic ꝑ om̄ē modū voces ſpirituales in
cordibꝰ tabulatis ꝛ ornatis concauis· ꝛ ꝓfundis magis reſo/
nāt in auribꝰ ſaluatoris. Sed tūc per noctem tribulatio aut
aduerſitas figurat̄.nam ſic̄ noctis tꝑe magis ea que celi ſūt
cōſpicimus ⁊ videmꝰ.iuxta illud qd̄ ait virgilius in eney/
dos·v. Nox inqꝫ celeſtia numīa pandit.Sed tribulationis in
tꝑe maxime ea que celi id eſt celeſtis vindicte ſunt agnoſce
re poſſumꝰ ꝛ videre.Et tunc applicet̄ ſic·Voces itaqꝫ id ē ora
tiones ꝛ deſideria ꝛ affectus mētis nr̄e citius audiunt̄ in au
ribꝰ pietatis clementieqꝫ diuine que fiunt in nocte tribula/
tionis ⁊ penitentie quā in die affluentie felicitatiſqꝫ mūda=
ne B ¶Cōmentator ſuꝑ q̄rto methe·Omne q̄dem metallū
minus audit̄ minuſqꝫ ſonat dum iacet ac candet:ꝙ̄ metalla
que pendēt acutius ſonat ⁊ dulcius audiunt̄·Sed tūc ꝑ me
talla corpa intelligunt̄ humana.Nam ſic̄ metalla vehemē=
ter accenſa more aque defluūt:ſed ⁊ ſibulum ſerpentes faci
unt:ſic corda hoīm vehementer accenſa amore illicito ⁊ cō/
cupiſcētia inflāmata more aque defluūt in ima mortis per/
petue·⁊ ſibulum faciunt ſerpentine eterne qꝫ pene.Et tunc
applicet̄ ſic.¶Corda itaqꝫ humana:nec audiunt̄:nec reſonant
in aſpectibꝰ oculiſqꝫ diuinis dum iacēt in peccato ſceleréqꝫ
ꝓſtrata·ꝛ dum cādent igne ɔcupiſcentieqꝫ inflāmata. ¶Cor/
da aūt que pendent in aere puritatis acutins reſonent in au
ribus dulciſſime maieſtatis C Yſidorus in hiſtorijs na
turalibꝰ. Multe voces ſimul ɔiuncte faciūt ſtrepitū maiorē
ꝙ̄ vna vox ſola q̄ntumcūqꝫ grandis ſit ⁊ magna.Per que ī
telligit̄· ꝙ multe orationes ſanctoꝝ viroꝝ ſimul coniuncte
magis audiunt̄· ⁊ reſonāt in aures pietatis clementieqꝫ di/
uine ꝙ̄ oratio ſola q̄ntumcūqꝫ ſit interdū virtutis ⁊ effica/
cie D Philaretus in tractatu de criſi·¶Cōtigit interdūꝫ
vt dum quis in languore poſitus nomen alicuiꝰ amici corā
ſe audiuerit nomīare quē valde dilexerat ɔtinuo a languore
cepto crecitet ꝛ cōualeat in inſtāti · ¶Cuiꝰ cauſa eſt quia ad
memoriā ſibi i hoc modo reducit̄ ſecreta cordis dilectio que
infirmū itaqꝫ recreat ⁊ ɔfortat.Per hoc intelligit̄ ꝙ hoc ip/
ſum miſtico quidem modo accidit frequenter·vt dum quiſ
deuote ſibi nomē xp̄i audiuerit predicari·ipſe mox a pecca/
toꝝ morbo conualeat ⁊ a languore E Philoſophꝰ in

ꝓbleu. Hoc aũt ꝗ nobis ineſt· vt inclinato nr̃o valde capite certius q̃ a remotis accidũt audiunẽ. Cuius cauſa eſt· Naꝫ capite inclinato ſanguis refluit de ꝯcauitatibꝰ auriũ ꝗ merĩ gis. Cõcauitates aũt aurium vacue ſanguine ꝗ inane ĩ ſuis actibus puta in auditu validius vigorantur. Sed per incli/nationem capitis humilitas figuratur· Nam ſicut inclina/tio capitis debetur ſtudentibus· ſtupentibuſqꝫ· deliberanti/bus prudentibus. quemadmodum oſtendit philoſophus ſexto pollliticorum · Sic ipſa felix humilitas ꝓprie maxime debetur ſtudentibus in diuina cognitione · prudentibus in mentiſqꝫ contritione· ſtupentibus in effabili dei actione· deli berantibus in iudicijs diſcuſſionibuſqꝫ timore. Et tunc appli cetur ſic· Hoc autem bonum naturaliter diuinitus celituſqꝫ ineſſe videtur vt nobis humiliatis valde ⁊ deiectis audianẽ magis auditu noſtre mentis ea que accidũt a remotis curie patrieqꝫ celeſtis F Loxus in phiſonomia palemonis Hi igitur qui languent aut penitus non audiunt aut diffi/culter audiũt indicium mortis ꝓferunt ſibi in ꝓximo acci/dentis. Cuiꝰ cauſa eſt. Nam iuxta ſententiam ypocratis in epidẽ· Opilatio obſtructioqꝫ capitalis regionis morti proxi ma eſt imbecillitas audiẽdi· hoc ipm̃ indicat eueniſſe: quam/obrem accidit eo tempe quo languidus actum amiſerit au diẽdi mortem ꝯtingere vt frequẽter. Sed tũc per languidum peccatorem ꝯuenit deſignari. Nam ſicut languido q̃tuor ma xime nocere videntur· que in tercio ſecretoꝝ Galienus enu= merat in hunc modũ. Primum eſt lux· ſcd̃m calor· tercium cibus· quartũ animus turbulentus. Infirmi enim luce ledũ tur calore accẽdunẽ: cibo ꝯfunduntur· triſticia occidunẽ. Sic peccatori homini cuilibet q̃tuor obſiſtere maxime dinoſcũ/tur. Primum eſt lux mundane felicitatis ⁊ affluentie. Secũ dum eſt calor cupiditatis concupiſcentieqꝫ mundane. Terci um eſt cibus conſolationis fortitudiniſqꝫ humane. Quartũ eſt ſolicitudo triſticiaqꝫ cupiditatis ⁊ auaricie. Sed tunc cõ uenienter per morteꝫ corporalem mors ſpiritualis ſeu mors ꝑpetua figuratur. Nam ſicut in morte corpali pectora intu/meſcũt· vt recitat ſolinus libro rerum. Eleuatur pectus ho/minis mortui ⁊ valde intumeſcit quod quidem contigit ex fluxu ſanguinis intra regionem cordis. Sic in morte ſpiritu/ali ⁊ eterna corda intumeſcunt hominum ad imbibendum ſibi ſupplicia ſempiterna. Sic ergo patet ꝙ per languidum peccator deſcribitur. Et ꝙ per mortem corporalem mors ani me ſeu mors perpetue figuratur. Et tunc applicetur ſic . Illi itaqꝫ qui in peccatis languent ⁊ torpent ⁊ vocem dei inuit i

audiunt aut nõ audiunt morti ꝑpetui ſe ſubiectos indicãt & oſtendũt G Ariſto·in ꝓbleu·Voces que in mari acci/dũt ꝑ longa lataqꝫ locoꝝ ſpacia ab eo qui in littore ſteterit audiunt̃.Sed tũc ꝑ mare ꝯtritio ſeu penitẽtia deſignat̃. Naꝫ ſic̃ mare in die nigreſcit· in nocte aũt albeſcere & clarere ali/qualiter eſtimat̃. Huiꝰ cauſa eſt nam in die minor ſpuma.ĩ nocte vero marini fluctus ſurſum iaciũt multaꝫ ſpumã·vt dr̃ in·iij.methe.Sic penitẽtia quidem in die p̃ſentis vite triſti/ciam p̃ferre nigreſcereqꝫ videt̃. in nocte autẽ mortis ſeu vite ſequẽtis letari & albeſcere comꝓbat̃.Et tũc applicet̃ ſic.Vo ces ergo nr̃e que tp̃e ꝯtritionis acciđũt·& penitẽtie velociſ=ſime audiunt̃ ab eo qui in littore ſteterit quietis eterne om nium ſaluatore H Cõmentator in·ij·de aĩa.Principiuꝫ itaqꝫ ꝛ tota cauſa auditus nr̃i eſt aer intercluſus intra ꝯca=uitates auriũ & miringas.Sꝫ tũc per auditum corpalem au ditus aĩe quo intus in mente verbuꝫ dei ꝑcipitur & deſig/natur. Nam ſic̃ auditus corpalis intercipitur & deſtruitur q̃tuor quidem modis·vt recitat Iohãnes meſue in p̃ma p̃cti ca·Primo viꝫ ex infirmitate valida ſeu languore.Scd̃o ex ca pitis leſione aut vulnere·aut dolore.Tercio ex auriũ opila/tione ſeu obſtructione. Quarto ex ſenſibili ſeu audiẽtia ex/cellenti. Sic auditus mẽtis corrumpit̃ quatuor iſtis modis Videlicet p̃mo ex infirmitate atqꝫ languore peccatoꝝ·Secũ do ex leſione potentiaꝝ anime & virtutũ.Tercio ex obſtru ctione auris cordiũ.Quarto ab excellentia impetuũ & ſtre/pituũ mundanoꝝ.Sed tũc ꝯuenienter ꝑ aerem ip̃a mentis deuotio deſignat̃.Naꝫ ſic̃ ſine aere nullũ viuere poterit ani=maliũ aut moueri·vt oſtẽdit phs in·v·aĩalium li.Cuncta in quit aĩalia in vita aere ſuſtentantibꝰ·& ſine aere nullũ aĩa lium tam aquaticoꝝ greſſibilium volatiliumqꝫ viuere quidꝫ poteſt. Sic abſqꝫ deuotione aĩe nullus viuere hoĩm poteſt in virtute celeſtiũ & vigore.Et tũc applicet̃ ſic.Tota ergo cã auditus audiẽdi verbũ dei ẽ ipſa deuotio ſacra intercluſa in cõcauitate cordis noſtri I Plinius in ſpeculo naturali. Qui in fonte ſteterit foueaqꝫ ꝓfunda voces factas deorſum ac ſi ſint pueroꝝ ludentium audiũt in ꝓfundis. Cuius ra/tio tacta eſt ſup̃.Sꝫ ꝑ fontes foueaſqꝫ ꝓfundas ip̃as carna/les intelligimꝰ voluptates. Nam ſicut qui in ꝓfundis ſtãt fontibus lumen ſtellarum ſe in die habere exiſtimãt.Iuxta illud ꝙ ait Alkabicius in tercio perſpectiua libro·Stelle in=quit apparent & diurno tempore his qui in ꝓfundo fuerint vel fontibus.Sic qui in profunditate carnalium fuerint vo luptatum ſũme celeſtiſqꝫ beatitudinis ſe habere exiſtimant

brauium & obtentum. Et tunc applicetur ſic. Qui itaq; in carnis ꝓfundiati fuerint voluptate verbum dei ſeu voces diuinam dum audiunt quã proridiculo ꝛ puerorum ludo ſpectaculoq; deducunt K Philoſophꝰ in probleumatibꝫ Sonitus atq; voces que extant circa aquas primo quidem & in intimo acute reſonant: ſed continuo terminantur. Et iſtius ratio eſt. Nam inter cetera elementa ipſa aqua maxime ſibi ſonum attrahit & imbibit voces itaq; aque abſorbte ſubito terminantur. quãuis in ſui prima percuſſione reſonare validius videantur. Sed tunc per aquas mundane delitie figurantur. Nam ſicut aqua eſt principium atq; cauſa omnis corruptionis etiã in rebus tranſitorijs & mundanis quẽadmodum recitat Auicebron libro fontis vite. Sic decor delicieq; mundane ſunt tota interdum cauſa corruptionis eterne. Et tunc applicetur ſic. Voces itaq; allocutionis diuine acute quidem reſonãt circa aquas deliciarum concupiſcentieq; mundane. ſed mox terminantur torpore obliuionis & negligẽtie L Loxus in phiſonomia. Elegantis nature indicium eſt & ſignum. dum quis humanos fletus audiẽs & dolores in intimis ſuis contrahitur & vt compatiens dolenti homini contriſtatur. Per que intelligitur ꝙ elegantis nobis mentis indicium eſt. & ſignum dum quis fidelium fletus pauperum audiens aut memoriam in intimis ſui cordis. vtpote compatiens feliciter contriſtatur M Tharẽtinus libro de effectibus in natura. Repertum eſt ꝙ metalla in vnum inſimulq; coniuncta. dum cum duro pulſata fuerint corpore. ſonoro modo valde in humanis auribus audiuntur. Per que intelligitur ꝙ miſtice metalliceq; voces mẽtis noſtre multe in vnum ſimulq; collecte ſonorius intonãt in auribꝰ pietatis clementieq; diuine N Ariſtoteles in libro probleumatuꝫ. Nullus ſonus nullaq; vox ab immerſo ſub aquis percipitur & ſentitur. Quidam enim ſe aquis immerſionis habent ſcientiã qui dum ſub aqua fuerint nullam percipiunt vocem nullumq; ſonum. Per que intelligitur ꝙ nulla vox verbi diuini ab immerſo ſub aquis deliciarum ãmodo percipitur aut auditur. Cetera omnia require capitulo de verbo ꝛ maxime in regiſtro

De audacia auctoritates

Valeriꝰ li. viij. Mos erat romanoꝝ vt nullꝰ ad imperiale ſoliũ coleret̃ niſi aĩoſitate & audacia p̃ ceteris imminere virtutibꝫ precellere videret̃. Origenes li. in decalogo p̃ceptoꝝ. Heu quã damnata preſumptio tam

audaci animo deũ offendere: ſed ꝓrſus nil eo deteſtabilius q̃ ſi in peccatis quiſ auſus fuerit ꝑmanere. Adamantius ſuper Ioſue. Om̃e actum precipitat rationis quicũq; eſt audacie vehemẽtis. Ioſephus decimo libro. Sepe diſcreto ſuſceptoq; timore quidam bella vicerunt qui in nimia ſecuri audacia corruũt. Pandulfus libro de tribus reginis. Solus homo ĩ nocte timidus eſt. plures vero cõſtantes ſimul audaciſſimi nocte ſunt. Plinius in ſpeculo naturali. Que magna corda gerunt timida ſunt animalia: que vero pui cordis fuerint audacia valde ſunt. vnde maioris cordis eſt timidus lepuſculus q̃ leo audaciſſimus. Solinus in tercio hiſtoriarũ naturalium In pontu femine viris audaciores ſunt & barbate pugnant enim ante viros. Phs in tercio aĩalium libro. Animalia caſtrata omni perdens audacia ſunt orbata. Agellius in cronicis romanorũ. Qui multa ꝑpeſſi ſunt audaciores ſunt facti. Strabus ſup illud geñ. & pallio coopiens ſe ⁊c̃. dicit. Om̃is virtus audacie infringit̃ niſi verecundia cõſeruat̃. Themiſtius ſup. iij. de anima. Ira atq; audacia ex accenſione ſanguinis circa precordia generant̃. Eſicius ſup illud eccleſiaſtici. xvj. Beatus homo qui ſemp pauidus eſt ⁊c̃. dicit. O damnata ſecuritas audacia execrabilis & preſumptio hominis delinquẽtis. ſ; felix puſillanimitas homĩs pauidi ⁊ timẽtis Gregorius ſup Iohãnem. Et pingui ceruice cucurrit ꝯtra deum ⁊c̃. dicit. Iuſto dei iudicio eternaliter interibit qui tanta animoſitate & audacia deũ om̃ipotentem offendere nõ deſiſtit. Athnaſius pater noſter in ſermone. Omni audacia muniẽdi ſunt ſerui dei vt carni reſiſtãt eſtuanti obſtant hoſti pugnanti mũdo recalcitrẽt infeſtãti. & vt cedant malignitati hominũ inſultanti. Cetera require de animoſitate ca. Item capitulo de preſumptione

Exempla de eodem Titulus. lij. A

Philoſophus in viij. aĩalium. Paruitas cordis animoſitatem audaciãq; ꝯtigit in cũctis aĩalibꝫ. Huius cauſa ſtat in hoc. Nam in ꝑuo corde virtutes naturales cõtracte ſunt pariter & vnite que in magno latoq; cordis diffuſe ſunt penitus ⁊ diſperſe. Om̃is aũt virtus vnita v̾tuoſior eſt & efficacior quã diffuſa: quãobrem accidit quod paruitas cordis cuiuſlibet animalis eſt cauſa audacie & furoris. Sed tunc per paruitatem cordis humilitas deſignatur Nam ſicut paruitatem cordis conſecuntur membra exteriora grandia atq; magna. Iuxta illud qđ ait Conſtantinus de organizatione libro humanorum corꝑm. Innotuit inquit

nobis ꝙ membra grandia exteriora corporis parua intrinſe cus fore membra exiguunt ⁊ oſtendunt. Sic ad humilitatē cordis conſequuntur membra magna forinſecus boni ope ris ⁊ virtutis. Et tunc applicetur ſic. Humilitas itaqꝫ cordis noſtri eſt cauſa omnis audacie bona augendi ⁊ ſupplicia ſu ſtinendi B Philoſophus in probleumatibus. Calor in/ terior ⁊ frigus xterius audaciam inferunt ⁊ corda efficiūt animoſa Per que intelligitur ꝙ calor diuini amoris interiꝰ ⁊ frigus continentie ⁊ pudoris extrinſecus audaciam ſacrā mentibus inferunt ⁊ inducunt ſed ⁊ corda in actum ſalu= tis perpetue ⁊ virtutis efficiunt animoſa C Iohanncius yzagoge. Ex cibis amaris ſi aliquod paſtum fuerit animali um ⁊ cibatum preceps efficitur vehemenſqꝫ ⁊ audax fre/ quentata ⁊ amara cibaria animalium exaſperat vnumqdꝫ/ qꝫ ⁊ corda rigida ⁊ dura eorundem facit. Per que intelligit̄ ꝙ homo cibis amaris peccatorum ſcelerumqꝫ cibatus au= dax efficitur precepſqꝫ ⁊ vehemens in peccato ac labilis in ſupplicium ſempiternum vel aliter ⁊ pulcrius. Homo itaqꝫ cibis amaris paſtus penitentie audax dicitur abiliſqꝫ ⁊ ꝓ/ nus ad exercicium virtutis aſſidue ⁊ ad actum ſalutis eter/ ne D Hugo in dydaſcol' libro quarto. Sex ſunt que au daciam inferunt corporalem. Primum eſt ſanguinis inſpe= ctio. Secundum eſt valida corporis accinctio. Tercium ē vin dicte expeticio. Quartum eſt ire accenſio. Quintum eſt cor= poris interior accenſio. Sextum eſt corporis exterius vel ab extra infrigidatio. Per que intelligitur ꝙ ſex ſunt que auda ciam mentis efficiunt ⁊ valorem. Primum eſt frequens in ſpectio ſanguinis paſſioniſqꝫ dominice. Secundum eſt accī/ ctio rigoris ⁊ continentie. Tercium eſt vindicta ꝓprij ſcelerꝰ atqꝫ culpa. Quartum eſt ira contra torporem ſue negligen/ tie ⁊ deſidie. Quintum eſt accenſio in dei caritate. Sextum ē extinctio ſeu infrigidatio a libidīe ⁊ voluptate carnis E Ariſtotelis in vj pollitico. Qui dolorem ſepe perpeſſi fuerīt audaciores fiunt extunc ⁊ ſuperuenientem dolorem minus ſentiunt. Per que intelligitur quod qui ſepe per recidiuatio/ nem in dolorem atqꝫ tyrānidem viciorum recidiuāt audacio res proniorēſqꝫ in peccatum fiunt ⁊ ſe minus ſentiunt dolo remqꝫ ſuum F Anthonius orator ſuper retho. Qui du/ dum timuerunt nunc autem validi facti ſunt audaciſſimi tandem fiunt. Cuius cauſam require capitulo de timore Per hoc intelligit̄ ꝙ qui timidi puſilanineſqꝫ extiterint ſed in domino cōfortati fuerint audaciſſimi tandem erunt

De auaricia auctoritates Titulus liiij.

Saluſtius in tugurtino li.iij. Auaricia ergo eſt inimica caritatis. omniſq; virtutis emula · et ſaucia regna diſſipat· gentes cõturbat· corrumpitq; mores· aufert famã pariter et honores. Hugo in dydaſcol' li·vj. Deus quoquod eſt totũ ſui ipſius diffuſiuuz ac bonitatis ſue cõuincatiuum omnibus creaturis. huic inquã bono ipa vorax et tenax auaricia maxime ↄtraria cernitur et repugnãs. Sydonius in epl'i. Omnis lex abicitur omne decretum et cerimonie ſupplantantur vbi preſtigiatrix repugnare auaricia comprobatur. Origenes libro viij. Auaricia nanq; plena eſt omni dolo aſſidua in mendacio decipit et occidit: ſane dicam· q; omnis prorſus auarus eternaliter interibit. Egeſippus Hieronimi. Maledictũ omne regnum qđ auaricia conditũ eſt. Tulius in rethorica. Peſſimũ enim viciorum auaricia precipue principibus et rem publicã gubernantibus. Seneca libro de clementia ad neronem. Auaro tantũ deeſt quantum habet: quia eo qđ habet frui non audet. Iuuenal' libro quinto. Diuitie nam ſunt irritamẽta malorum· Valerius libro octauo. Diuitie nõ faciant· ſed irritant poſſidentem. Haymo apoc. Omnia proh dolor regna hominis deſtruit auaricia anime inſidiatrix. Saluſtius in tugurtino· Stupenda auarorum ignorantia qui homines omnes vellẽt non eſſe· vt ipſi ſoli poſſent opibus abundare. Tulius in philippica vndecimo. Auaro quid optas malo niſi vt diu viuat Idem in paradoxis capitulo decimo. Omnis auarus dei ignarus eſt et corde ſemper amarus. Damaſcenus in epiſtola Nulli dubium quin maiores cruciatus auari omnia poſſidentes quam pauperis penitus nil habentis. Affricanus libro de inſtitutis trayanus tercenta capita palia infixa vidit quorum vita auariciam exercuit. Seneca in inbcula furente. Scito de omnibus cupiditatibus ſolutum eſſe cum ad id perueneris cum nil illicitum queras et roges: niſi qđ querere rogare licitum ſit. Ambroſius in examerõ libro tercio. Melius eſt preſentia damna ↄtemnere q; exiguo queſtu perpetua cõmoda non hr̃e Seneca in ep̃· ad neronem. Nunquam diues erit qui ſe credit egentẽ Varro in ſententijs li·vj. In nullo auarus bonus ſed in ſe ſemper peſſimus Therencius in andria. Putandus ſemper fortior qui cupiditates quã qui hoſtes ſibi ſubijcit. Cetera require capitulo de cupiditate de ambitione et honore

¶ Exempla de eadem

Ariſtoteles in libro probleumatuz· Natura eſt et conditio pulueris· vt qui extra domos ſunt et habitatões hoim· nullatenus cõſpiciatur intra domos ſolũmodo videatur athomi ſolares cõſpiciuntur nullatenus nec

videntur niſi in domibus tenebroſis ſolis lumīe cōſplendente. Cui⁹ cauſa tangit̄ infra ca. de congregatione. Sed tūc p puluerem auaricia figuratur. Nam ſicut puluis tempore pluuie ac humoris nullus eleuat̄. vt recitat yſidorus in. xv. ethor. Sic infelix auarus tempore mortis & miſerie nequaq̄ eleuatur in altum celſitudinis & glorie. ſed immergitur ī ima penalitatis eterne. Et tūc applicetur ſic. Conditio itaq; eſt ipſius execrabilis auaricie et natura. vt ipſa eiuſq; preſtigia extra domum mentis noſtre nullaten⁹ agnoſcantur in ſolis autem mentis intimiſ agnitione veritatis ſalubriter videant̄ B Notandum aūt q̄ auaricia comparat̄ ſpine ob ſex conditiones pariter et effectus qui couenīunt auaricie atq; ſpine. Primo quidem nam ſicut ſpina in flore dulciſſimi eſt odoris. amarum tamē & ignobilem fructū affert. Sic auaricia ſuo vano dulciq; odore corda allicit vniuerſa. fructus aūt ei⁹ eſt amaritudo & penalitas ſempiterna. Secūdo q̄dem naz ſicut ſub ſpina habitare naturaliter appetūt vippere & ſerpentes. quēadmodum p̄hs in hiſtorijs naturalib⁹ di. Sic ſub vmbra damnabilis auaricie maxime occultant̄ et habitant ſerpentes vippereq; iehenne. Tercio naz ſicut ſpina habitis florib⁹ & folijs magis pungit. vt refert plini⁹ in ſpeculo naturali. Sic auaricia dum eſt ſub mūdane felicitatis folio atq; flore magis pungit aculeo mortis et̄ne C Quarto nam ſicut ſpina deſiccata inter ligna aliq̄ & virgulta maxime ignib⁹ eſt ydonea atq; apta. eo q̄ inter cetera genera lignoꝝ ipſa pinguior extat. Sic ipſa auaricia per mortē arefacta ſumme ydonea eſt & apta ad fouendum incendia ſempiterna. Quinto nam ſicut ſpina nigredinem infert ſuo cortice et humore. vt refert Theophil⁹ in tractatu diuerſaruz artium. Sic auaricia damnoſa et execrabilis ſue malignitat⁹ preſtigijs nigredinem que nunquam delebitur infert anime cecitatis videlicet & ignorantie ſempiterne. Sexto nam ſicut ſpina in ſua punctura ſanguinem non elicit nō effundit. et ideo validius intumeſcere ipſum vulnus facit. Sic auaricia dum mentē pungit ſanguinem ſceleris et peccati nō effundit ſc; p penitentiam ſatiſfactoriam ſed intus retinet per auctionem malignā D Item auaricia cōparat̄ mari ob octo conditiones q̄litateſq; que cōueniunt tam mari quā auaricie damnabili et penali. Prima eſt nam ſic̄ mare cūcta inficit elemēta. teſtāte cōmentatore ſup. ij. methe. vbi ait q̄ mare infrigidat regionem etheris. humectat orizonta aeris ſed & corrumpit climata nr̄e habitabilis regionis. Sic auaricia inficit et corrumpit cūcta corda humana ſ; & igne; infrigidat

caritatis aerem inficit puritatis· terrã intumeſcere facit noſtre humilitatis· Scḋo nam ſicut mare omnes intẽpies & aeris impreſſiones generat. vt ꝓbat Auicẽna li iiij· de diluuijs. Videm⁹ inquit ipſos ventos turbinẽ & pruinam niuez pluuiã atqꝫ rorem ex marinis fluctibus generari. Sic ipſa auaricia cũctas intempies inquietudinis ſolicitudinis moleſtiaſqꝫ mũdanas efficit in cordib⁹ vniuerſis. Tercio nam ſicut dũ mare albeſcit & ſpumeſcit tempeſtatem grandem indicat affuturam. Cuius cauſa eſt: quia albedo maris ⁊ ſpuma multũ fore incluſum aerem indicat atqꝫ ventũ. Qui quidem ventus mare cõcuſſuꝫ valde intumeſcit· & ꝑconſequẽs tempeſtas fluctuũ conſequet̃· Sic dum infelix auaricia albeſcit ꝑ complacentiã· ⁊ ſpumeſcit ꝑ amorem cupiditatez nimiam mox peſtilentiã fore tempeſtatemqꝫ futuram indicat ſempiternam. Quarto nam ſicut ipſum mare fluit & refluit ad virtutem lune· quẽadmodum oſtendit phs in tercio metheoꝝ. Totam enim cauſam flux⁹ & reflux⁹ maris reducit vbi ſup̃· phs in ipſius lune efficaciam & virtutez· Sic auaricia deo inimica influit & refluit tpe huius vite ſm motum inſtabilitatis mutabiliſqꝫ fortune. Quinto nam ſic̃ mare in ſe amaꝝ eſt dulce tamen aliqualiter eſtimat̃ ad contactum cere cereiqꝫ dulcoris· vt recitat phs in tercio methe. Aqua inquit maris eſt ſalſa & amara in vaſe tamẽ ex cera facto ſuaueſcit aliqualiter & dulceſcit. Sic auaricia in ſe fore amariſſima comꝓbat̃· licet ad tactum mundane voluptatis dulceſcere videat̃. Sexto nam ſicut mare in littore plura facit naufragia quã in ꝓfundo· vt recitat phs in ꝓbleu. Sic auaricia plura facit naufragia in littore ſecuritatis cum viꝫ eius malicia· nec perſpicit̃· nec timetur ꝙ in ꝓfundo timoris & ſuſpectionis cũ eius ꝑſtigium ꝑſpicitur & formidatur. Septimo nam ſicut mare vnũ qḋqꝫ aĩalium aut piſcium in ſe vulneratum aut ſauciũ verſus littora eijcit ac expellit· quemadmodum recitat plini⁹ in ſpeculo naturali. Sic ꝑ oĩa auaricia in ſe ſaucia tandem expellit eijcitqꝫ in morte & lit⁹ mortis & damnationis eterne. Octauo nam ſicut in mari puta occeano nix nullaten⁹ cadere comꝓbat̃: quẽadmoduꝫ oſtẽdit phs in· iij· methe. Cuius qḋem effectus cauſa eſt: nam ex cõcuſſione ꝯmotioneqꝫ vndaꝝ quidam aſcendit ſurſuꝫ humidus calidus q̃ꝫ vapor· qui niuem liquefacit reſoluitqꝫ in aquã anteꝙ ꝑueniat ad ꝓcellam. Sic in ſtatu cupiditatis ⁊ auaricie nequaꝙ cadit nix puritatis ⁊ mũdicie aut refrigerij ſeu beatitudinis ſempiterni. F Notandũ ꝙ auari cõparantur mortuis ob q̃tuor ꝓprietates q̃ mortuis ꝯueniunt

& auaris. Prima ꝓprietas mortuoꝝ eſt vt ipſoꝝ pectora va lide intumeſcāt. Cuius etiā cauſa tangit̄ mox infra. Sic hoc ꝓprium fore dinoſcit̄ cordium auaroꝝ· vt p tumorē elatio= nis extollant̄ ⁊ in ſupbiam erigant̄. Scd̄a eſt· nam ſicut mor tuis oculi exterius interiuſq; nigreſcūt· queadmodum reci/ tat fontin⁹ li· iij· de natura mortis & vite. Cuius etiā cauſā videtur tangere phs in ꝓbleu. Magna inquit circa oculos mortis tp̄e accidit pmutatio ſiue dolor· Ad locū aūt & ad membꝝ doloroſum & ſceleriter pmutatum ſanguis cōfluit ex natura· ſanguis aūt ad vnū cōfluens locum poſt mortē aūt rubeſcit penitus aut nigreſcit: quāobrem ꝯtigit ꝙ mor= tui oculi exterius interiuſq; nigreſcunt. Sic mentales q̄dem oculi in auaris q̄ntum ad agnitionem veritatis ſui luminis palleſcunt penitus ⁊ nigreſcūt. Tercia eſt: quia ſicut mortui grauiores ſunt quam dum ſani fuerant aut viui· vt oſtendit phus in ꝓbleu· Cuius etiam cauſa tanget̄ infra ca· de beati tudine. Sic auari grauiores ſunt in ope quidem bono· ⁊ in ca ſu damnabili & eterno· Quarta eſt· nam ſic̄ in mortuis nul/ lum apparet veſtigiū ſanguinis aut cruoris · vt refert Aui= cēna li· medicina· vj. Cuius cauſa ſtat in hoc nam mortis in tp̄e totus qui in corpe ſanguis fuerit ad cōcaua tranſit cor dis· in cuius ſignū & ipſa poſt mortem pectora intumeſcunt quia accidit in fluxu ſanguinis in cordis ſeu pectoris regio nem. Aliter aūt opinatus eſt Galien⁹ qui aſſerit mortis in tp̄e in carnis ſubſtantiam ip̄m ſanguinē tranſmutari. nul= lum itaq; in mortuis ſanguinis apparet veſtigiū aut cruor⁹ Sic in cupidis & auaris nullū apparet veſtigiū ſanguinis & cruoris dei feliciſſime paſſionis aut om̄is celeſtis efficacie ⁊ virtutis G Notandū autē ꝙ auarus comparat̄ talpe Nam ſicut talpa timens ſibi herbas deficere ⁊ radices & in ſaciabiliter deuorans ipſam terrā vt recitat yſidorus in hi= ſtorijs naturalib9. Sed ⁊ talpa nequaq̄ dum viuit· ſed dum morit̄ clare videt. Sic auarus timēs ei pecunie deficere copi/ am & theſauri· terrā vilioris vorat edulij ſed ⁊ ip̄e auarus ce cus mentaliter eſt dū viuit· ſ; moriens quid auaricie pene an nexū fuerit clare ꝯtemplabit̄ limpideq; videbit. Comparat̄ inſup bufoni. Nam ſic̄ bufo tantū terre edit q̄ntum vno pe/ de capit · ſ; & cibus huiuſmodi terre in venenū bufonibus tranſmutatur· Sic & auarus tantum quantū pede capit ſo/ lūmodo de terrenis capit· ſed & cibus auaroꝝ qui eſt pecu= nie inſaciabilis cupiditas atq; feruor in mortis venenum cō uertitur ſempiterne H Notandum ꝙ auaricia compa/ ratur igni ob octo effectus cōditioneſq; que ꝯueniunt aua=

ricie atq; igni. Quarum prima eſt· nam ſicut ignis quadrupli/
citer inflāmatur. vt recitat ↄmentator ſup· iij· methe. Primo
viz p validam euendationem. Scd'o p exteriorem extinctio/
nem. Tercio p ſufficiētis combuſtibilis materie admiņiſtra
tionem. Quarto p naturalis pinguedinis imbibitionez. Sic
eſtus cupiditat9 & auaricie quadrupliciter in damnationē
anime ꝛ corporis inflammatur. Primo videlicet p ſuggeſtio
nis dyabolice euentationez· Secundo per extinctionem inte=
riorem dei ꝛ proximi dilectionem ꝛ amorem. Tercio p ma/
terie combuſtibilis id ē vane cupiditatis adminiſtrationez
Quarto per pinguedinis mundane voluptatis imbibitionē
Secunda eſt· nam ſicut ignis corpora que exurit dealbat ru/
bificat ꝛ denigrat. Sic auar9 humana q̄ exurit corda dealbat
carnali pallente & illicita voluptate rubificat tandem eter/
na penalitate· ꝛ denigrabit finaliter perpetua cecitate ¶
Tercia eſt naz ſicut ignis inter cetera elementa pluribus ſe
communicat· & plura loca occupat· vt probat Auicebron
libro fontis vite. Pluribus enim imbibitur corporibus ipſe
ignis quam elementorum aliquod aliorum· ꝫ ꝛ ipſe ignis al/
tiores ꝛ perconſequens latiores occupat regiones. Sic aua/
ricia precunctis ceteris vicijs ꝛ peccatis hominum corda in
ficit occupat· ꝛ corrumpit. Quarta eſt: naz ſicut ignis aqua
extinctus ſonitum validum ſtrepitumq; emittit. Sic aqua
mortis ſuffocata & extincta auaricia ſtrepitum efficit quaz
ad vlulatus perpetuaq; lamenta. Quinta eſt: nam ſicut ign9
nunq̄ꝫ deorſum ſed ſemp inſurſum vehitur & mouetur quē
admodum recitat Calcidius in thimeo· Inſtantiam tamen
quidem ferunt obijcientes ↄtra philoſophum in hunc mo/
dum. Ignis inquiūt celeſtis & etheree regionis non inſurſuz
fertur ad celeſtia· ſed deorſum ſolūmodo ad infima & mun=
dana & hoc violenter. Ignis ergo nunq̄ꝫ deorſum ſed inſur/
ſum vehitur & mouetur. Sic auaricia nunq̄ꝫ iu deorſum ve
hitur puta ad humilia · ſed ſemper ſurſum tendit ad mundi
ſublimia ꝛ excelſa K Sexta eſt naz ſic̄ ignis exſiccat ex'
terminat alleuiat & tranſmutat cuncta maxime corpora in
que agit· vt ait Ptolomeus almageſti primo . Sic auaricia
maxime pre ceteris vicijs & peccatis corda humana exſiccat
ab humore celeſtis gratie· exterminat a celeſti hereditate al
leuiat in vanitate ꝛ leuitate tranſmutat in leuitatem mortis
eterne· Septima eſt naz ſic̄ ignis naturaliter attrahit corpa
ad ſuam ꝓpriam regionē· vt oſtēdit auicebron libro fontis
vite. Sic auaricia corda cupiditat9 humane ad regionē ībit

moꝛtis eterne. Octaua eſt: nam ſic ignis actualis nunq̄ eſt ſine lumine & caloꝛe· vt oſtēdit ptolomeus almageſti·j. Sic ignis auaricie nunq̄ eſt ſine lumīe felicitatis mūdane & caloꝛe penalitatis eterne L Algazel in tractatu de foꝛma ſpeculi·Speculum q̄dem ex fumo ⁊ aſpectu inficit̄ venenoſo Nam ſpeculū in loco fumoſo reconditū tenebreſcit ſed ex aſpectu languētis hoīs & venenoſi aliq̄s penitus maculat̄ Cuius cauſam require ca·de ꝯſcientia. Sed tūc p ſpeculū intelligit̄ coꝛ humanū·nam ſicut ſpeculū radio expoſitum luminiq; ſolari·ignē in obiecto ſibi coꝛpe poroſo elicit & accēdit·queadmodum recitat ꝯmen·ca·de yride. Sic coꝛ hominiſ ſoli expoſito diuine ꝯtemplationis ignē ſibi elicit & accēdit diuini ꝓpetui amoꝛis Sed tūc ꝯuenienter per fumū auaricia deſignat̄. Nam ſic fumus denigrat aīalia ſuffocat·lacrimaſ euocat·vt ait Hugo in dydaſco·li·iiij. Sic auaricia denigrat palloꝛe ꝓpetuo·& horroꝛe mentē ſuffocat moꝛte anime & doloꝛe: lacrimas euocat eterne penalitatis & miſerie. Sic ergo pt; q̄ p ſpeculū coꝛ humanum intelligit̄·⁊ q̄ per fumū ipſa amara auaricia figurat̄. Et tūc applicet̄ ſic. Coꝛ itaq; hominis maxime coꝛrumpit̄ ex fumo auaricie·& aſpectu cupiditatis venenoſe M Ypocras in epidimis. In ſenio & lāguido ſitis & eſuries q̄ magna ·ſi ꝯtingerit indicium moꝛtis erit. Cuius cauſa eſt. Nam ſitis aſſidua eſuries q̄ magna in ſenibus & infirmis ſignat ſenes ipſos ſeu lāguidos in nutrimento penitus defeciſſe·ſed ⁊ cibo ſumpto nullatenus nutriri nec cibari poſſunt·vnde & q̄dam ſenes & languidi inſaciabiliter cibū ſumunt nō tamē nutrimentū: eo q̄d natura imbecilliſ ſit effecta. Natura aūt infirma debiliſq; effecta moꝛti ꝓxima eſt. Sed tunc p eſuriem atq; ſitim auaricia ſeu cupiditas figurat̄·Nam ſic eſuries coꝛpus debilitat viſum aliq̄liter obumbrat·⁊ iram cōcitat· iuxta illud q̄d ait conſtantinus ca·de dietis. Eſurientes ſiquidē debiles ſunt· cecucīētes fiunt ⁊ motus iracūdos faciunt. Sic auaricia hoīem debilitat in virtutū ſedula actione: oculos mentis excecat in dei ꝯgnitione·iram ꝓuocat diuine tremēdeq; ſententie ſeu vindicte. Et tūc applicet̄ ſic. Auaricia itaq; atq; cupiditas pecunie gloꝛieq; mūdane pene moꝛtiſq; indiciū eſt eterne. Cetera extra de auaricia req̄re in ca·de ambitione. Itē de cupiditate de mundi gloꝛia

De abiectione Titulus liiij· A

Solinus libro rex. Lacerta cauda; abijcit vt effugere quidem poſſit ſerpentum ac hominū in aduentu Sed tūc per lacertam intelligit̄ ipſe homo. Nam ſic lacerta anxietatis in tempe reſilit in virgulta latibula q̄rēs

ipſa cōcaua que ſunt ſub terra. Sic homo p̲ eſſus moleſtia corporali cōfugit ad ſolatia ꝯſolationis ſubſidijq̃ mundani Sed tunc ꝯuenienter per caudam mundana felicitas figuratur. Naꝫ ſicut cauda lacerte aurei eſt coloris extrinſecus argentei intrinſec⁹ ⁊ pungendo infundit virus vt recitat yſidorus in hiſtorijs naturalibus. Sic felicitas affluētiaq̃ mūdana tam exterius q̄ interius. et tam in interioribus q̄ exterioribꝰ mentis carniſq̃ v̓tutibus more auri argenteiq̃ ameneſcit. ſed et infine amariſſime pungit viruſq̃ mortis eterne imprimit ⁊ infundit. Sic ergo patet q̄ per lacertam ipſe homo intelligitur ⁊ per caudam humana affluentia figuratur Homo itaq̃ abijciat felicitatem mundanam ⁊ affluentiam vt in ſecutionem ſerpentuꝫ effugiat infernalium tam malignam B Ambroſius in exameron. Cūcta quideꝫ animalia renouantur dum abijciunt aut cornua vt ceruus: aut cutem vt ſerpens aut plumas vt aues. aut roſtrum vt aquila aut pilos vt corpa languida. Per que intelligitur q̄ cuncta humana corpora in domino ſaluantur et renouantur dum videlicet abijciunt cornua ſuperbie vt humiles qui ceruoruꝫ more ſurſum in celeſtia violenter ſaliunt. aut dum abijciūt cutem cupiditatis mundane huius ſeculi cōtemptores: qui ſerpentum more ſolum caput ſuum id eſt criſtum cuſtodiunt diligunt et intendunt dum abijciunt plumas leuitatis malitieq̃ mundane vt ſunt cōfortati et perfecti in bono homines qui more auium ad cōtemplandam dei ſpeciem eleuātur: dum abijciunt roſtra detractionis maliuole qui more aquile in longis celeſtis patrie regionibꝰ poſſunt dilatari C Plinius in ſpeculo naturali. Quecunq̃ arbores celeriter et totaliter abijciunt ſua folia tempore autumnali citiuſ vberiuſq̃ fructificant tempore eſtiuali. Sed tunc per arbores homineſ deſignantur. Nam ſicut arbores fertiles ⁊ fecunde quatuor fiunt modis vt oſtendit Egidius ſuper libro de plantis Ariſtotelis. Primo per validam fortemq̃ ventoruꝫ ꝯcuſſionem. Sc̄do p̲ arboris ſciſſionem ſeu frondiū ac radicum. Tercio p̲ terre pinguedinem aut fimum. Quarto p̲ immiſſionem aquaꝝ ſeu humoruꝫ. Sic homines in fructu vite celeſtis quatuor modis redduntur fertiles ⁊ fecūdi Primo videlicet per ventorum concuſſionem id eſt virtutum ſedulam exercitationem. Sc̄do per ſciſſ: cordis ꝯtritioneꝫ. Tercio p̲ fimi ꝓprij id eſt vilitatis applicationem. Quarto per immiſſionem humoris id eſt p̲ humidam ⁊ lacrimoſaꝫ ꝯfeſſionem. Sed tūc p̲ folia bona hic tranſitoria figurant̄. Nam ſic

folia dum ab arboribꝫ defluūt nullum fructū gignunt·ſed palloꝛē glaucedineꝫ qꝫ perferūt ad penitendū. Sic reuera p omneꝫ modū bona huiꝰ mūdi defluentia ⁊ amiſſa nullū fructum faciūt vite eterne: ſed coloꝛeꝫ pferunt ⁊ palloꝛē moꝛtis eterne· Et tūc applicet̄ ſic. Quicūqꝫ itaqꝫ homīes celeriter totaliterqꝫ abijciūt bona huius mūdi in hac vita·citius vberi uſqꝫ in vita fructificāt affutura.vt pꝰs dictū eſt reſpiciēdo ſup capitulo de amoꝛe qmodo aquila pullū de generem abiciat. Cetera require capitulo de contemptu

¶ De beatitudine auctoꝛitates ¶ Titulus.lv. A

Vguſtinus li·de victoꝛia xpiana. Tanta interdū aīe mee incidit delectatio que ſi ſūma beatitudo non eſt neſcio quid eſt. Hieronimꝰ cōtra iouinianū. Summam beatitudinem dixerūt epicuri in coꝛpoꝛis exiſtere voluptate· p ypatetici in virtute·nos vero in limpidiſſima dei ac beatiſſima viſione. Beda ſup Iohānem. Hec vere felicitas h oīm altiſſima beatitudo·⁊ ſi ſalus nr̄a eſt deū vt eſt in puritate cernere·neceſſe eſt nobis ſue lumē gratie celitus relucere Caſſianꝰ li· Collationum ſanctoꝝ patrum vere autūmo ⁊ affirmo ꝙ om̄is voluptas coꝛpalis ſūme beatitudini compata·amarioꝛ in infinitū eſt quā mille milia iehenne in eternū·reſpectu illius dulciſſime voluptatis: que nobis ꝑparata eſt in beatitudine: iam pdicta require capitulo de felicitate. Item in capitulo de eternitate·Iteꝫ in capitulo de fruitione·Iteꝫ de viſione beata Fulgētius li·mirthologiaꝝ viij. Heu q̄m multi ſunt: qui ſūma beatitudine fruſtrari vellent potius ⁊ carere·q̄m caduca tranſitoꝛia non habere. Ideo in epiſtola ad paulā euſtochium. Scio ꝙ fruſtrabitur omnis ſpes mea ad eternā beatitudinem niſi cōdignam in pſenti pmiſero actionē. Hugo de ſancto victoꝛe. Hec inquā illa ciuitas celeſtis ſūmeqꝫ beatitudinis pria ⁊ exigit requirit·vt ipſam violenter virtutibꝫ ac ſacris actibꝫ expugnemus. Auguſtinus ꝯtra fauſtum. O homo inſenſate miſer ⁊ infelix q ꝓ tanta beatitudinis gloꝛia ſuſtinere modica ꝑtimeſcis· cuꝫ tamen mille milia penaꝝ genera ferre deberes anteꝙ ab illa felicitate excederes Plato in phedrone. Beatitudo animarū in cognitione anime in lumineqꝫ conſiſtit Tullius in tuſcularibus queſtionibus libro tercio. Non eſt timenda moꝛs· quam tanta immoꝛtalitas ac beatitudo conſequetur animarum Calcidius in thimeo. Qui ſanctam vitam duxerint in hoc mundo· in futuro ea ipſa que ſummi dei eſt beatitudīe perfruentur Egeſippus ideo. Difficulter quidem ipſe poterit habere beatitudinem felicitatemqꝫ celeſtē quicunqꝫ ꝓſperā

ibi habuerit beatitudinem temporalem. Ariſto. libro de plã
tis. Empedotriles ait · ꝙ ad diſcendam ſummam beatitudi/
nem tria pertinent videlicet eterne felicitatis refutatio · men=
tis illuſtratio · ⁊ future felicitatis appetitus. Primo nil eſt vti
lius · Secũdo nil melius. Tercio nil felicius. Didimus in epi/
ſtola ad alexandrum. Ad illam celeſtis patrie beatitudinez
iugiter aſpiramus pro qua obtinenda facilius grandia ⁊ in
mania nos oportet perferre. Socrates libro de virtutum or/
dine. Beatus ille foret cuius animus nec in aduerſitate depri
mitur · nec in proſperitate fallitur · nec ꝓprij ſceleris laqueo
irretitur. Apuleius libro de morte platonis. Noſtris multi
apparuere temporibus · qui pre excellentiſſimo ſumme bea/
titudinis deſiderio ſe acriter peremerunt · vt eo citius ſoluti a
corpore ad illam beatitudinem peruenierunt

¶ Exempla A

Auicenna de diluuijs libro quarto. ¶ Cumqꝫ quedam regiones que igne perpetuo inflãmantur · vt in partibus aquilonaribus accidit · vt frequenter hi tres contingunt acciduntqꝫ effectus. Nam tunc fontes aſſunt bytuminis · ſtagna plena pinguedinis & prata mellis ſulphuriſqꝫ ardentis · quorum cauſas elicimus ex eo ꝙ ait plinius in ſpeculo naturali. Sunt inquit quidez montes ad ſeptemtrionalem plagam qui perpetuis apparent incendijs inflammati. Circa quos fontes bituminis lacus cuiuſdam pinguedinis prataqꝫ mellis · ſed & vallis ſulphuris feruidi innoteſcunt. Quia enim ibi grandis terre aduſtio · ideo humiditates vehementer digeſte bytuminis ſpeciem preferunt · ⁊ more pinguedinis lacus · prata · & ad inſtar mellis ſeu ſulphuris dulceſcunt valide & caleſcunt. Iuxta illud qđ ait commentator in de plantis Ariſtotelis. Aqua inquit pinguis ⁊ viſcoſa vehementer valideqꝫ decocta · aut gluten efficiẗ. aut in pinguedinem conuertitur · aut in dulcedinem permutaẗ. Liquor valde decoctus ſuauem prefert melliumqꝫ dulcorez vt recitat Yſidorus in hiſtorijs naturalibus. Sed tunc per alicuius inflammationem · ſeu ignem perpetuum regionis · beatitudo ſeu eternitas figuratur. Nam ſicut ignis perpetuo impreſſus tempore ſub aqua vehementiꝰ inflãmatur. quemadmodũ ait phs in ꝓbleu. ¶ Cuiꝰ etiã cauſa tangeẗ infra ca de iubilo. Sic beatitudo celeſtis ſub aqua preſentis tribulationis pacientie & mundicie augmentatur. Et tunc applicetur ſic. ¶ Cumqꝫ itaqꝫ regiones ſeu mentes humane beatificãtur hi tres ↄtingunt acciduntqꝫ effectus. Nam tũc fontes

cōmittantur bituminis ⁊ ꝑpetue firmitatis ⁊ vnionis. ſtag/
na plena pinguedinis refectioniſqꝫ celeſtis. paſcua mellis
ꝑpetuiqꝫ dulcoris: ſic ⁊ incēdia diuini ineſtimabiliſqꝫ amoꝛis
B Plato lib de oꝛdine vniuerſi. Cūcta quidem elemēta
coꝛrumpi appetūt ex natura. vt in regionē etheram valeāt
exalare. Oīa elementa a natura ſua degenerāt dum ſurſuꝫ
nec vaporant: nec exalant. videmus enim ꝙ terra naturalit
ſuas exalationes ſurſum pellit: aqua ſurſum vapores iacit.
aer etheri ꝯiungit. Econtra aūt dum terra exalationes ſuas
in ſe retinet coꝛrumpit. vt recitat Cōſtantinus. Aqua ſuos
nō euapoꝛans humoꝛes inficit. vt ait Galienus. Aer igne va
cans ⁊ inanis peſtilētias neces ꝓfert atqꝫ ſtrages vt autum
at philaretus. Sꝫ tūc per elemēta homīes figurant. Nam ſicut
elemēta dum pacificata ⁊ cōcoꝛdata fuerint. maioꝛ in ipſis
erit ꝯſtellatio atqꝫ fatū. iuxta illud ꝙ ait alkabicius in theo
rica planetaꝝ. Celeſtis inquit ꝯſtellatio maioꝛa ſue virtutis
relinquit veſtigia pacificis exiſtentibꝫ ac ꝯcoꝛdibꝫ elementis
Sic ipſi homines inter ſe pacificati ⁊ cōcoꝛdes caritate. ma/
gis ſunt celeſtis virtutis ⁊ gratie ſuſceptiui. Et tūc applicet
ſic. Cūcti itaqꝫ homīes moꝛi debent appetere. vt in regionē
ſūme beatitudinis valeāt euolare C Apoloyus libro de
compoſitionibꝫ reꝝ Cōſtat regio hec in coꝛruptibilibꝫ en/
tium coꝛruptibilia hec penitus ad nullā. niſi celeſtiū ⁊ mūda/
noꝝ varietas interpoſita eternitatis vehementiā temparet.
Per que intelligit. ꝙ tāta eſt violentia vehemētiaqꝫ felicita/
tis beatitudiniſqꝫ eterne ꝙ humana ꝗdem fragilitas in hac
vita abſqꝫ ſui totali coꝛruptione ſufferre nō poſſet: niſi ipm
noſtre fragilitatis regimen diuina ſuccurrente prouidētia
tparet D Cōmentatoꝛ ſup de plantis ariſtotelis. Oīs
ꝗdem planta anteꝙ floꝛeat fructumqꝫ afferat. neceſſe eſt vt
marceſcat aliꝗliter ⁊ putreſcat circa venas. iuxta illud vir/
gilij. Arboris ipſa putret radix cum floꝛibꝫ albet. Per hec in
telligit. ꝙ omēꝫ hoīem anteꝙ floꝛeat vigoꝛe beatitudinis eter
ne. neceſſe ꝓus eſt marceſcere vite moꝛtiſqꝫ vanitatibꝫ cruci/
atibꝫ ⁊ doloꝛe E Calcidius in thimeo platonis. Tota iꝫ
quā vita animatoꝝ coꝛpoꝝ in virtute cōſiſtit ꝑtis animātis
Cum enim vnūqꝫqꝫ coꝛpoꝝ diuidatur in partem motam
eo qđ nihil vehat moueatqꝫ ſeipſum. ideo relinquit ꝙ actō
coꝛpoꝛum ⁊ motio vniuerſa coꝛruptio animatoꝛum ab ipſi
us actione anime proueniat ⁊ procedat. Per que intelligi-
tur ꝙ tota vita beatitudo quoqꝫ noſtra conſiſtit in actione
anime id eſt in dei limpidiſſima viſione F Tharentinus

libro de effectib9 in natura. ¶Cunqꝫ ſane cõnatum eſt lumen virtutiſ potentie viſiue·ad hoc tamen vt virtus viſiua in nocte abſqꝫ lumine exteri ori compleť· requiritur vt oculi aut ſint pingues:aut vitrei:aut manu conſtricti ⁊ cõpreſſi. ¶Cuius declaratio ſtat in hoc ꝙ naturaliter cuilibet viſui eſt cõnatum·non tamen ſemper quilibet viſus indifferenter quolibet tempore & abſqꝫ lumine poterit ꝯtemplari· niſi fortaſſis oculi ſpecialiter ſint diſpoſiti & apti·⁊ actus videndi ſint luminis ſuſceptiui. Sed tũc per prehabita intelligiť·ꝙ beatitudo celeſtis animabus noſtris diuina ꝓuidente clementia ẽ cõnata·verũtamen eo nullus frui poterit niſi aut pinguis fuerit diuinitus in gratia celeſti·vitreus puritate·& mundicia oculoſqꝫ texerit ſuos tranſitoria ꝯtemnendo & mũdana

G ¶Cõmentator ſuper li·de pomo ariſtotelis. Vita q̃deꝫ cunctorum animalium cõſiſtit in virtute celica ⁊ mundana ¶Cuius declaratio ſtat in hoc. Dictum eſt enim ſuꝑ ꝙ virt9 celeſtis potius entia corrumperet q̃ꝫ inſtauraret·niſi virtus vnitiua ſuperni agentis vehementiam temporaret·virt9 itaqꝫ tam celeſtis q̃ꝫ infima ad cõſeruationem entium operanť Per que intelligitur ꝙ vita beatitudoqꝫ eterna cõſiſtit in v'tute diuinitatis & humanitatis id eſt in ꝯtemplatione diuinitatis ⁊ humanitatis xp̄i

H Ph̄us in probleumatib9 ¶Circulus quidem proiectus·primo in ſuo motu & curſu lineam deſcribit· in fine autem circulari modo circulariter quieſcit: quemadmodum ad ſenſum conſpicimus in circulo proiecto.qui primo quidem recto curſu mouetur·deinde anteq̃ꝫ cadat·aut quieſcat ſperice circulariterqꝫ mouetur. Sꝫ tunc per circulum ipſa beatitudo perpetua deſignatur· Naꝫ ſicut circuli figura fine caret· vt oſtẽdit philoſoph9 in tercio de celo & mundo·difficulterqꝫ aquis immergitur·vt ip̄e ait in probleumatibus·& nequaq̃ꝫ in ſurſum ſed in deorſuꝫ ſolũmodo vehitur ⁊ mouetur. Sic beatitudo celeſtis fine caret cuiuſlibet exterminationis·aquis nullatenuſ admiſcetur praue delectationis:ſed & nequaq̃ꝫ vehitur in ſurſum ſuperbie & elationis·& ſolis tribuitur humilibus & depreſſis· Et tunc applicetur ſic. Beatitudo itaqꝫ celeſtis in preſenti rectã deſcribit lineam recte operationis in futuro autẽ felicitatis modo circulariter id eſt eternaliter in anima conquieſcit

I Yſidorus in hiſtorijs naturalibus. Vehementer ſiq̇dem appetũt cuncti piſces & mouentur ꝯtra defluxum aque verſus originẽ principiumqꝫ aquaꝝ·non enim in deorſuꝫ ſed in ſurſum ꝯtra defluxum cõmunis aq̃ rapi cernim9 ⁊ moueri

Cuius etiã cauſa tangeť infra. Sed tũc p piſces ipſos hoīes
ↄuenit deſignari. Nam ſic piſces maxime attrahit caro igne
aſſa: nã & hoc modo ſagaces piſcari viſi ſunt piſcatores. quē
admodũ recitat cõſtantinus de melancol' li. j. Sic p omnia
ipos homines in ſtatu vite pſentis maxime attrahere debet
ad regionē ꝑpetuam. caro xp̄i tot ſupplicijs paſſionibuſq; aſ
ſata. Sʒ tũc ↄuenienter p pricipium originēq; aq̃ʒ. ipſa bea
titudo ꝑpetua deſignať. Nam ſicut principium aq̃ʒ. aut eſt
mons aut fons auꝝ pferens. dulciſſimũq; exiſtens. Regales
aque exordiũ q̄dem ſumũt aut ex mõte aut ex fonte. vt aſſe
rit Auicēna li. ſuo de diluuijs. In pricipio etiã aquaꝝ aurũ
naſciť vt frequenter. vt oſtendit plinius in ſpeculo naturali.
Dulciſſima eſſe q̃ aqua dinoſciť in eo loco vbi ſcaturire &
effluere compbať. vt in viij. de ciuitate dei aſſerit Aug9. Sic
ſũma beatitudo & felicitas nr̃a nil aliud eſt: q̃m ipſe deus q̄
eſt mons eterne ꝑfectionis. & fons ꝑpetue ↄſolationis. ſed &
ipſa beatitudo nr̃a: auꝝ pfert pcioſitatis diuine. ⁊ dulcedie
affluet voluptatiſ ſempiterne. Et tũc applicet ſic. Toto itaq;
mentis deſiderio ⁊ conatu homīes in hac vita more piſcium
& exemplo in ſurſum vehi debēt cõtra defluxum vanitatis
mũdane. ad fontem beatitudinis ſempiterne K Theo. li.
ↄmen. Ambulantib9 nobis in via linee agri q̃ntumcũq; re=
cte ſemicirculares ſeu ad circuluʒ vergere eſtimanť. Cuius
etiã cauſa tangeť infra ca. de fruitione. Per que dať intelligi
ꝙ ambulantib9 nobis circa agꝝ huius mundi lineares deli
tie huius mũdi apparent ad circulũ fere felicitatis ⁊ beatitu
dinis eſtimanť L Pbs in pbleu. Zephiro vento flante
canes olfactũ amittunt quo explorāt ipſam ferã. Cui9 cau/
ſa ſtat in hoc. ꝙ zephirus eſt vent9 frigidus ⁊ olfactũ inter
cipiēs eo qd' olfactus cõſtat in ſicco & calido. vt dr̃ in. ij. de
anĩa. Sʒ per zephirũ mũdana felicitas deſignať. Nam ſicut
zephirus efflans cuncta corpa maiora q̄ ſint apparere facit
quēadmoduʒ recitat Plini9 in ſpeculo naturali. Cuius etiaʒ
cauſa tangeť infra ca. de vanitate. Sic mundana felicitas id ē
tranſitoria ⁊ caduca maiora facit & potiora apparere q̄ ſint
in rei veritate. Et tũc applicet ſic. Flante itaq; felicitate afflu
entiaq; mũdana mox homīes olfactũ amittũt anīe quo ex/
plorāt ⁊ venantur predam beatitudinis ſempiterne M
Calcidius in thimeo. Lumen quoddã noſtro viſui eſt con
trarium qd' quidem nequaq̄ cernitur niſi oculi claudantur
⁊ manus valide comprimanť. Videmus ꝙ interdũ in tene/
bris dum oculus leditur lumen quoddam ſeu ignis appa/
rens exilire videtur. Sed tunc per lumen beatitudo perpetua

figuratur. Nam ſicut multis corporibus ſplendidis concurrentibus valida reſplendentia augmentatur. vt aſſerit Ambroſius in exameron. Sic beatitudo celeſtis omnibus quidē qui in numero ſunt ſaluandorum confluentibus ad eterna gaudia ipſa magis vigetur beatitudo celica quantū ad fruitionem ꝛ leticiam ſempiternam. Iuxta illud qđ ait beatus Gregorius ſuper Ezechiel. Perficietur inquit gaudium beatorum cum collegium completum fuerit ſaluandorum. Sic ergo patet ꝙ per lumen beatitudo deſcribitur intelligiturqꝫ celeſtis. Et tunc applicetur ſic. Beatitudo itaqꝫ celeſtis nobis ex primeuo noſtre creationis eſt collata. non eam tamē aliquis adipiſcitur niſi oculos mentis claudat contemnendo tranſitoria. ꝛ manu cōprimat exercendo opera deo grata

¶ N Ptolomeus almageſti. j. ¶ Centrum ſeu profunditas terre valde inflāmatum leditur. validius autem accenditur a limpiditate celeſtis ꝛ etheree regionis. ¶ Centrum nanqꝫ ipſius terre de ſe inflāmatum fore creditur. eo qđ ibi infernus ſeu locus purgatorij a diuerſis eſſe doctoribus ſentiatur. validius vehementiuſqꝫ accenditur a celeſti virtute: eo qđ omnis ſtelle radios ſuos proijciant verſus centrum ſibi inuicē in candore ꝛ lumine occurrentes. Sed tunc per centrum ſe per profunditatem ipſius terre ſtacio damnatorum conuenientiſſime deſignatur. Nam ſicut centrum terre omnes partes terre violenter ſibi attrahit ad lapidemqꝫ conuertit. Iuxta illud qđ ait Auicēna ſuoꝝ mineralium. Natura inquit centri eſt partes terre ſibi proximas attrahere ꝛ in lapidem tranſmutare. Cuius etiam ſignum eſt ꝙ circa centrum non terra communis ſed lapis eſſe ab omnibus confirmatur. Sic ipſe ſtatus damnatoꝝ ſiue damnati. cunctos terrenos homines in maiorem ſui penalitatem attrahit ꝛ aſſumit in lapidemqꝫ perpetue offenſionis conuertit. Sed tūc conuenienter per limpiditatem regionis etheree. beatitudo celeſtium deſignatur. Nam ſicut corpa que ṽſus ethereã ꝛ limpidam celeſtium tranſeunt regionem. ¶ Primo reſoluuntur in aquam. deinde finaliterqꝫ in ignem. vt oſtendit commentator in tercio li. de generatione ꝛ corruptione Iſte enim eſt ordo tranſmutationis ꝛ ſurſum vectionis ipſius terre partium quoque terre. vt videlicet terra primo reſoluatur in aquam. aqua in aerem aer autem vltimo finaliterque in ignem. Sic ipſe felices ꝛ beate anime que ad limpiditatē prouehi appetunt beatitudinis ſempiterne. Primo quidem reſolui debent miſtice in aquam contritionis ꝛ

penitentie. deinde in aerem ſuauitatis interne· vltimo vero trãſmutari in ignem iocũditatis beatitudiniſq́ʒ et̃ne. Et tũc applicet̃ ſic. Collegiũ itaqʒ & ſtatus infim⁹ damnatoꝝ in ſe ineſtimabiliter cruciat̃· maxime autem a celeſti beatitudine amiſſa inflãmatur inq̃ntuʒ viʒ damnati ſe tantã amiſiſſe beatitudinẽ memorant̃ O Auicẽna li·iiij·de diluuijs. Corpa que ad ſuperi⁹ aeris interſticiũ venerint. ãmodo neq̃q̃ cadere poterũt verſus terrã: ſed quo aduſq́ʒ totaliter ꝯſumantur ⁊ a nihilant̃ detinent̃ circa ethereã regionem. Cõpertum nanqʒ eſt grandia corpa vento & turbine auraꝝq́ʒ intemperie auolaſſe q̃ꝝ nullum veſtigioꝝ ãmodo cõperiebat̃ neqʒ locus. Per que intelligit̃ ꝙ homĩes qui in altitudinem venerint beatitudiniſq́ʒ eterne· p ventos & turbines pſecutionis mũdane nequaq̃ꝫ de cetero declinare poterunt ad terraʒ tribulationis & miſerie· ẜ feliciſſima abſorbebit̃ atqʒ altiſſima deitate P Phs in pbleu· Baculus aque immiſſus v̄ſus terrã cõfractus per mediuʒ eſtimatur. Qđ quidem contigit ꝓpter denſitatẽ medij· ſpeciem talis viſui deferentis. Per hoc intelligit̃· ꝙ ſpes nr̃a q̃ntum ad eternã beatitudinem penit⁹ diſſipat̃ dum mens mundanis delitijs more aque defluentis inclinat̃ Q Calcidius ſup thimeum platonis. Fatum quidem cõſtellatioq́ʒ celeſtis ea quib⁹ valde dominat̃ corpa extra ſuã naturam ꝯditionemq́ʒ ⁊ qualitatem traicit ⁊ trãſponit· cõſtat quidem naturã ipſius aque fore humidã· frigidam· ⁊ fluxiuã· ⁊ ecce contingit cõmenta· ateſtante in· iij· methe quaſdam aq̃s ſtetiſſe ſine fluxione velud muꝝ· feruidaʒ & cõpactam: qui effectus ex forti impreſſione celeſtis conſtellationis dinoſcit̃ ꝓueniſſe. Vnde & eleuationem aquaꝝ iordanis fluminis q̄dam cauſis naturalib⁹· tamẽ ordinante diuina ꝓuidentia aſcripſere· multi etiã effect⁹ euentuſq́ʒ ꝯſimiles noſtris temporib⁹ euenerũt· ex quib⁹ innotuit euidenter & eã corpa quib⁹ ꝓprie celeſtis dominat̃ cõſtellatio ſiue fatum· extra ſe: ſuamq́ʒ naturam totaliter tranſponunt̃· q̃ntum natura homĩs eſt naſci cum duab⁹ manibuſ pedibuſq́ʒ duob⁹: impreſſione aũt valida facta cõſtellationis ſuperne· quidaʒ nati· inuenti ſunt ſine manib⁹: ſeu pedibus atqʒ capitibus: ſecus modum iam predictum. Sed tũc p cõſtellationem ſeu fatumq́ʒ celeſte quid aptius quã ſũmam beatitudinem ꝯuenit deſignari. Nam ſicut celeſtis conſtellatio conſiſtit in celi empyrei lumine & calore. vt oſtendit alkabicius in theori· planetaꝝ. Sic beatitudo celeſtis conſiſtit in lumine viſionis beate· & in calore fruitionis eterne. Sic ergo ptʒ ꝙ per conſtellationem fatumq́ʒ celeſte· beatitudo perpetua

figuratur. Et tunc applicetur ſic. Nos itaq3 homines quibꝫ beatitudinis celeſtis debet repromiſſio omnino oportet extra ſe ſtatui ⁊ in natura3 alteram tam in preſenti q3 in futuro totaliter tranſmutari R Cōmentatoꝛ Albert9. x. pte ſūme naturalium. Ignis fulminis ſeu celeſtis vaſa plena liquribus comburit exterius interius vero liquoꝛem figit illeſu3 q3 relinquit. Qua ꝑpter ꝓſequitur in hūc modum. Comperimus inquit vaſa igne fulminis accēſa foꝛe foꝛinſecus ⁊ cōbuſta liquoꝛē vero intrinſecus in columen remanſiſſe. Cui9 cauſa ſtat in hoc. Nam actio vehemens magis agit in materiam duram valide reſiſtentem. q̄m in materiam mollem flexibilem ⁊ cedentem. vnde ⁊ gladium quendam fulgure liquefactum vagina remanenta illeſa aſſerit cōmentatoꝛ. S3 tunc per ignem celeſtem ipſam conuenit beatitudine3 deſignari. Nam ſicut ignis fulminis ab aqua non extinguitur ſ3 potius augmentatoꝛ. vt recitat philoſoph9 in tercio metheroꝛum. Sic beatitudo celeſtis aqua tribulationis moleſtieq3 mundane non extinguit̄ ſed validius feliciuſq3 augetur. Et tunc applicetur ſic. Beatitudo itaq3 celeſtis vaſa humana foꝛinſecus quantum ad coꝛpus exterminat intus vero quantum ad animam figit eternaliter ⁊ conſeruat S Belin9 in tractatu de ſigillis lapidum. Vt lapis aliquis precioſus eam quam amiſit rehabeat efficaciam ⁊ virtutem. neceſſe ē vt oleo lini vngatur. coꝛeo hyrcino inuoluatur. ⁊ ſub terra per aliquantulum abſcondatur. Per hoc intelligitur qꝛ ad hoc vt homo eam quam amiſit per peccatum gloꝛiam beatitudinemq3 ipſum neceſſe eſt in preſenti oleo deuotionis vngi. in coꝛeo humilitatis inuolui. ⁊ ſub terra ſanctoꝛum intimo deſiderio ſepeliri T Auicēna libro de diluuijs. Aque fluentes ad auſtrum aur̄ proferunt ⁊ nobiles margaritas. Cuius etia3 cauſa tanget̄ infra ca. de premio. Sed tunc per auſtrum eternam beatitudinem conuenit deſignari. Nam ſicut auſter floꝛes euocat criſim cauſat. ⁊ nubes obumbrantes generat. vt recitat plinius in ſpeculo naturali. Sic celeſtis beatitudo ſue felicitatis aſpectu floꝛes euocat perpetue germinis. criſim confert perpetue ſalutis. ⁊ nubes obumbranteſ generat perpetui refrigerij ⁊ conſolationis. Et tunc applicetur ſic. Mentes itaq3 humane in fluxu p̄ſentis vite ad ſummam beatitudinem declinantes aurum ⁊ nobiles margaritas proferunt celeſtis premij ⁊ honoꝛis V Philoſophus in probleumatibuſ. Cunq3 quis ab alto ad ima cadit duo accidunt in inſtanti. nam ⁊ ſuffocatur ⁊ moꝛitur ⁊ ad terram veniens confringitur ⁊ penitus diſſipatur. Per que

intelligit͂ ꝙ homo beatitudinis eterne recidens ⁊ declinans in ipſo ſuo caſu moritur· ⁊ ad terrā penalitatis veniēs eter/naliter cruciatur. Summa enim mors eſt·vt ait auguſtinus a tanta excidere beatitudinis gloria ⁊ honore X Yſidorus in hiſtorijs naturalibꝫ. Omnes quidem aues vt ad alta volitent aeris regionis circulariter volitāt ⁊ mouentur· quē=admodum in auibus regalibus reperitur·aquile enim cico/nieqꝫ ⁊ vultures circulariter volitādo ad altas mouent͂ ae=ris regiones. Sed tūc per aues homīes deſignantur. Nam ſi/cut aues in altum volantes pedes ad ſe contrahūt·ſic homines in alta volātes conſcendere diuine ꝯtemplationis· pedes debent per diſcuſſionem contrahere ſue cuiuſlibet proprie actionis· Per aues ergo homīes deſignātur. Et tūc applicet͂ ſic. Homīes itaqꝫ vt in alta volātes felicitatis beatitudiniſ qꝫ eterne·primo debent circularem motum meritoꝝ actuū ꝓhibere Y Ariſto.in probleumatibus· Cum quis ſub aquis apertis oculis ꝯtemplatus fuerit· oīa quecunqꝫ vi/det virida eſſe indifferenter eſtimabit·extra aquā vero vnū/quodqꝫ proprij eſt coloris. Per hoc intelligitur ꝙ dum q̄s ſub aqua deguerit mundane felicitatis ⁊ vanitatis· omnia bona huius mundi indifferenter beatitudinis ſpeciem· ho=nores ⁊ virorem eſtimat habere extra aquam autem preſentis miſerie puta in vita futura·verum bonum beatitudo q̄ꝫ vera perfecte dinoſcitur a beatitudine apparenti Z Auicenna libro mineralium· Nullus lapis nullaqꝫ res perfecte compoſitionis ex ſolo fit igne aut aere·aut aqua: aut terra ſola:ſed omnibus mixtis inſimul elementis· imperfectioneꝫ eſſe res quelibet ordinatur. Per que intelligitur· ꝙ nemo beatꝰ creditur ex ſolo igne amoris:aut aere deuotionis :aut aqua cōtritionis:aut ex ſola terra humilitatis : ſed inſimul mixtis caritate puritate contritione humilitate beatitudo perpetua inſtauratur A a Conſtantinus libro de me=lancolis. Cum quis dolore allicitur vehementi tandem moritur apertis oculis oreqꝫ in ſurſum. Oculi eorum nanqꝫ ſurſum aperti ſunt qui cum dolore vehementi obeunt ⁊ ſece/dunt. Per que intelligitur· ꝙ qui dolorem vehementem in hac vita ſuſtinent afflictionis miſerieqꝫ mūdane: os oculos q̄ꝫ mentes ſurſum figere debent ad altitudinem beatitudiniſ eterne B a Cōmen.alphorabius ſuper deſenſu ⁊ ſenſato In alto q̄dem loco aut regione montis· eminentem odorem quem circa terram non percepimꝰ·perfectius auidiuſqꝫ ſentimꝰ. Cuiꝰ cauſa eſt. q̄a in aere depurato ac ſubtiliato ſpēs

ſenſibilium depurantur ſubtiliantq; plurimum ipſi ſenſus In regionibus autē montibꝰ q; altis ſubtilis & pur⁹ valde aer ipe eſt· quāobrem accidit odorem alicuius odoriferi corpis ſentiri ſinceri⁹ pfectiuſq; in locis eminentibꝰ ꝛ elat⁹. Sz tūc p odorem ſeu odoris ſuauitatē eterna beatitudo figuratur· Nam ſic odor magis mouet olfactū brutoꝝ animaliuz q̄ hoīm· vt recitat plinius in ſpeculo naturali· Ipſa nanq; animalia ad remotiora ſpacia ſentiunt odorem quēlibet: q̄m ipſi homīes: eo qꝺ animalia quedam calidioris ſint olfactus q̄m habeant ipſi homīes. Sic ſuauitas felicitatis beatitudiniſq; celeſtis magis interdum ſua efficacia ꝛ virtute mouet corda ſimplicium hoīm: q̄m mūdana & humana ſapientia fulgidoꝝ. Sed tūc ꝯuenienter p altitudinem regionis altitudo vite miſtice figurat̄. Nam ſic alta regio ſemp eſt ventoſa·petroſa·virgultis cōſita·herbis vernalibꝰ referta: frigida· ī fecunda·iuxta illud q̄ ait plini⁹ in ſpeculo naturali. Alta inquit regio ſemp ventis ꝯcutit̄ petris fulcit̄·virgultis cōſerit̄ herbis floribuſq; ornatur: frigore cōſtringitur· infecundaq; aliqualiter fore comp̄batur. Sic p omēz modum alta ſancta q; vita ventis inflat̄ ſedulis refrigerij & ꝯſolationis diuine. petra munit̄ fortitudinis & ꝯſtantie· virgultis conſeritur v̄tuoſis· herbis decorat̄ ſpiritualitatis anime frigore ꝯſtringit̄ puritatis ꝛ ꝯtinentie·infecunda efficit̄ q̄ntum ad fertilitatē felicitatē affluentieq; mundane. Et tūc applicetur ſic. In altitudine ergo ſanctitatis ꝯſtituti beatitudinem celeſtem mentis olfactu ſinceri⁹ firmiuſq; pcipimus & ſentim⁹ C a

Algazel de forma ſpeculi. Aſpicientibꝰ nobis ſpeculū q̄tuor ꝯtingunt accidūtq; effectus. Nam ſic ipſe aſpiciens·ita tamen ſi languidus fuerit lacrimatur·venenum de animalibꝰ in factis extrahitur·viſus ebetatur ꝛ ſpeculum interdū aut maculat̄: aut ſcinditur·quēadmodum cernimus in infirmis qui dum ſpeculuz fuerint intuiti infirmi lacrimantur ꝛ ipſum ſpeculum ſudorem quendam humoremq; emittere cōprobatur. Comptum inſup eſt q̄ dum aliquod venenoſorum animalium ſpeculum intuetur veneno ſuo priuat̄ penitus & orbat̄: ſicut baſilicus. Sed tūc per ſpeculum beatitudo ſeu felicitas deſignat̄. Nam ſicut ſpeculum plumbo piceq; abraſis pſpicuum efficitur & tranſparens· tūc enim per ſpeculum penetrat noſter viſus tunc cum pix & plumbum deterſa fuerint & abraſa. Sic beatitudo celeſtis abraſis pice & plumbo mundane vanitatis peruia & tranſparens efficit̄ ad intuitum anime cōtemplantis. Et tunc applicetur ſic. Cūq; itaq; ſummam beatitudinez mentis intuitu ꝯtemplamur

mj·h accidunt ⁊ ꝯtingunt.Nam ipſe mente aſpicientes in la
crimas reſoluit deſiderij ⁊ amoris·venenum extrahit omnis
mundane perpetueq́ʒ miſerie ſeu doloris·obtuſus viſus red/
ditur ad mundana·ſed ⁊ ipſa beatitudo aperitur celit⁹ gau/
dia tribuens ſempiterna D a Philoſophus in·vj·ani=
malium libro ſm numerum dentium ⁊ qualitatem cenſen=
dus eſt numerus annoꝝ qualitas diuturnitas qꝫ vite.Cui⁹
cauſam quere ca·de euchariſtia.Scimus enim hos qui mul/
torum fuerint dentuim etiam multorum fore temporuʒ ⁊ an
norum . Per que intelligitur ꝙ ſm numerum ⁊ perfectio/
nem dentium menti conuenire quibus viʒ ſumitur cibus ce
leſtis gratie perfectio ineſſe dinoſcitur beatitudinis ſempit/
ne E a Conſtantinus li·de melancolis.Cunqʒ quis ve/
hementer infirmatus fuerit:aut in extaſim raptus perfecta/
qʒ cōualuerit ſanitate longa deinceps tūc ſanitate atqʒ diui
na perfruet.Et ideo ait philaretus in tractatu de iudicio fe/
brium.Poſt grauem languorē extirpatur ſanitas ⁊ vita cō
ſequit diuturna.Sed ꝑ hoc intelligit ꝙ dum quis a lāguo/
re pſentis vite ꝯualuerit·extūc ſanitate ⁊ valore celeſtis bea/
titudinis ꝑfruetur F a Plato de natura.Celeſtium ꝑpe
tuitas eternitaſqʒ celeſtium corporum ex ipſa ꝓuenit vnio=
ne ⁊ obedientia naturali q̄m ipſum celum ad ſuam habet in
telligentiam ⁊ motricem · maxima nimiꝝ vnio ⁊ obedien=
tia eſſe dinoſcitur inter celum ⁊ intelligentiāqʒ motricem·
Econtra autem corruptio corpoꝝ mundanoꝝ ex eo proue
nire dinoſcit qui a diuerſis cōtrarietatibus annexis diſiun/
guntur.Sed tunc ꝑ hoc intelligit ꝙ beatitudo ⁊ eternitas
⁊ celeſtium ⁊ ſanctaꝝ mentium perpetuitas ꝓuenit exinti
ma vnione ⁊ obedientia ſanctaruʒ mentium q̄m habent ad
ſūmam intelligentiam ⁊ naturam G a Cōmentator al
bertus in·vj·animalium libro.Piſces quidem lumen limpi
dius ſpeculantur in nocte q̄m in die · violenter enim piſces
attrahuntur ad ſplendorem luminis nocturno tempe appa
rentis. Cuius quidem effectus non inſcij quidā ſagaces pi=
ſcatores lumen aque immittunt vt eo facilius irreciant ip/
ſos piſces·Sed tunc per piſces homines deſignantur.Nam
ſicut piſces exentriati ⁊ mortui ad preſentiam ignis quen=
dam motum facere videntur·vt ait Ambroſius in examerō
libro octauo. Sic homines more piſcium ad pſentiaʒ ignis
caritatis diuine motum faciunt virtutis ⁊ ſalutis eterne:
Sed tunc conuenienter per lumen corporale lumen celeſtis
beatitudinis figuratur.Nam ſicut lumen ſm philoſophuʒ
eſt ypoſtaſis id eſt ſubiectū ſubſtantiaqʒ celoꝝ.Sic celeſtis

beatitudo eſt ſubiectũ totaq; ſubſtantia fruitionis viſionis q; eterne. Et tũc applicet̃ ſic. Nomĩes itaq; lumen beatitudinis eterne limpidius hauriunt ⁊ deguſtãt in nocte penitentie q̃ in die felicitatis affluentieq; mũdane H a Auicẽna in li. de diluuijs. Sole occidente ⁊ noctis iniciato tp̄e omnis fons ⁊ aq̃ naturaliter augmentat̃. Cui⁹ cauſam require ca. de penitentia. Sed tũc p noctem beatitudo ꝑpetua figuratur. Nam ſic̃ in nocte om̃es potentie ꝑtis ſenſitiue ad interiora ſua concaua ꝯtracte ab omni ſtrepitu ⁊ moleſtia cõquieſcũt. Sic in nocte tranquillitatis beatitudiniſq; eterne ipſe potentie anĩe intra ꝯcauitatem diuinitatis ſublate feliciter ⁊ abſorpte ab om̃i ſunt in munes mũdi hui⁹ ſtrepitu miſeria ⁊ dolore. Et tũc applicet̃ ſic. Sole itaq; ⁊ ſplendore hui⁹ vite mortis in tp̄e occidente. ⁊ interne trãquillatis beatitudĩe aduẽtante. tũc primo aqua auget̃ et̃ne ꝯſolationis ipſis bonis ſup eo q̃ tantã diuino coop̄ante beatitudinẽ meruerũt ⁊ aq̃ ꝑpetue miſerie ipſis malis ſup eo q̃ tantã beatitudiniſ gloriã perdiderũt I a Ambroſius in exameron. Vt fructum arboris attingamuſ pedes terre in extremitatib⁹ diminute infigim⁹. Per hoc intelligit̃ q̃ ad hoc vt fructũ eterne beatitudinis attingam⁹. neceſſe eſt vt pedes noſtre affectionis impfecte mũdanis ⁊ tranſitorijs immittamus K a Cõmentator ſup. iiij. methe. Corpa itaq; vniuerſa in altitudinem regionis nubium eleuata om̃em dimittunt deſerunt grauitatem. ⁊ ideo ait auicẽna li. de diluuijs. q̃ dum aliqua deorſum cadũt corpa hoc non accidit ex eo qd̃ ſunt grauia. ſ; quia repulſa valide ac attracta. Denſiſſime nanq; nubes nigerrime ⁊ aquoſe nunq̃; cadũt quia ex natura altititudinis ſuam grauitatem amittunt. Qd̃ aũt ymbrem diſtillant ex eo ꝓuenit quia aut digeſte ſunt humiditates. aut impulſe deorſum. aut detracte a terrena ⁊ infima regione. S; tunc p altitudinem regionis nubiu; ſũmam beatitudinẽ ꝯuenit deſignari. Nam ſicut altitudo regionis nubiũ plena eſt igne aere atq; aqua. ſic beatitudo celeſtis eterna plena ⁊ irrigua eſt igne ꝑpetue caritatis. aere limpiditate veritatis ⁊ aqua incorruptibilis voluptatis. Et tũc applicet̃ ſic. Corda itaq; humana in ſtatum beatitudinis eleuata om̃e; grauitatem accidiam ⁊ torporem eternaliter deſerunt ⁊ amittunt L a Hugo in dydaſcol̃. li. iiij. Cunq; lapis in funda vehit̃ ⁊ rotatur longius remotiuſq; iacit̃ ⁊ defertur. Sed tunc per lapidem intelligit̃ homo. Nam ſicut lapis cadens in aquã treſ effectus efficit ⁊ relinquit. queãd modum refert Ambroſius in exameron li. vj. Nam ſtrepitu; efficit. ſpumam gignit

circulumq; deſcribit. Sic homo aquis mũdane incidens voluptatis ſc; tres relinquit miſerabiles dãnabileſq; effectus. Nam ſtrepitũ facit eiulatus & clamoris ſpumã emittit vermis ꝯſcientie & doloris ꝑpetui & circulu; deſcribit ſupplicij ſempiťni. Et tũc applicetᷣ ſic. Cunq; itaq; homo infundã rotatus fuerit oꝑationis ſancte mox celeriꝰ deferť in longum latũq; beatitudinis ſempiťne M a Criſ.ſup matheum Vas q̃dem vitreum humorem ſibi balſami nõ imbibit. vas aũt aureum balſamũ abſorbet penitus ⁊ imbibit. Sed tũc ꝑ balſamu; beatitudo ſeu eternitas figurať. Nam ſicut ignis naturaliter quidem a balſamo pelliť & fugať. vt recitat galienus li. medicina. vi. Sic ignis cuiuſcunq; doloris ⁊ miſerie ꝓcul proſus pelliť a ſuauitate beatitudinis ſempiterne. Et tunc applicetur ſic. Vas itaq; mentis vitree mundano lumine & ſplndore nequaq̃ ſibi imbibit liquore; beatitudinis ſempiterne. ſed mens humana auro caritatis rubea dulcoramenta ſibi incorporat ſempiťna N a Amb. in examer libro. vj. Arbor fructibꝫ vehementer valideq; onuſta terre ſe applicat & inclinat. Per hoc intelligiť. ꝙ arbor altitudoq; beatitudinis eterne pre fructus excellentia terrenis mentibus ſe applicat ⁊ inclinat O a Phs in ꝓblematibꝫ. Lumen quidem a remotioribus cerniť regionibus ſuper aquaſ repoſitum q̃ꝫ in terra. Cuiꝰ cauſa ſtat in hoc ꝙ maior eſt refractio reuerberatioq; ⁊ refluxus radioꝝ ſup aquas: qua; circa terre quaſlibet regiones. Sed tunc per lumẽ beatitudo celica figuratur. Nam ſicut lumen delectat naturaliter viſu; limpidum atq; clarum. corrumpit autem viſum debilem ⁊ infirmum. Sic beatitudo celeſtis mentem puritate limpidam atq; claram eternaliter allicit & delectat: ac per conſequens excecatam perpetuo cruciat & conturbat. Et tũc applicetur ſic. Beatitudo itaq; celeſtis limpidius mente aſpicitur ſuper aquas contritionis & penitentie. quam in terra auaricie cupiditatiſq; mundane P a Plinius in ſpeculo naturali. Aues predones capta preda ſi ſe in altum extulerint illud mox quod ceperunt cadaueris reſilire cadereq; permittunt. Sed tunc per aues homines deſignantur. Nam ſicut aues obdormientes ſurſum palpebras eleuando ſuos claudunt oculos. Vt recitat Philoſophus in ſexto animalium libro. Sic nimirum per omnia homines morte obdormientes debent oculos tollere ſue mentis in ſurſum felicitatis beatitudiniſq; celeſtis. Et tunc applicetur ſic Homines in altum celeſtis beatitudinis ſe tollentes ꝓdam

captam debent reicere. vt eo expedicius ad eternam valeant beatitudinē remeare Q a Phs in.vj.animaliū li. Quilibet ergo.eorū qui morte obeunt naturali. ſurſum verſa facie & ore patulo moriunt̄. Per que intelligit̄ vt vnuſquiſq̄ hoīm qui morte morit̄.fidei xp̄iane debet vultū mentis.beatitudini admittere ſempiterne. & eā toto mentis deſiderio anhelare R a Hugo in dydaſcol'.li.iij. Noſtris reuera manibꝰ & digitis humectatis fortius tenent̄ oīa inuiolabiliꝰ q̄ adherent. Per que intelligit̄ q̄ mentis nr̄e digitis & manibus in dei humectatis caritate ipſa fortius brauia tenentur beatitudinis ſempit̄ne S a Hiero.in ep̄.ↄtra iouinia. Digito oſtendit̄ via que penitꝰ ignorat̄ ſic digito operationis virtutis ſemita nobis premonſtrat̄ altitudinis ſempit̄ne T a Alphorabiꝰ in tractatu de p̄te ſenſitiua. Corpa humectata & calefacta curua fiunt ad ſemicirculum q̄z vergunt Per que intelligit̄ q̄ corda humana celeſti grā humectata ↄ amore celico calefacta ad beatitudinis vergūt p̄mia ſempiterna V a Cōmentator ſuper.iij.de celo ↄ mun. Qui in p̄fundo fonte collocatus fuerit ſtellarū lumen in die clare limpideq̄z videbit. Cuiꝰ cauſa tanget̄ infra ca.de caſtitate Per iſta aūt intelligit̄. q̄ qui in p̄fundo ſteterit caritatis diuine ſplendorez recipiet beatitudines ſempiterne X a Auicēna li.de diluuijs. Omis fons naturaliter friget in eſtate ↄ calet in hyeme. Cuiꝰ etiā cauſam require ca.de dulcedine diuina. Sed tūc p̄ fontem beatitudo ꝑpetua figurat̄. Naz ſic oīs fons ex mari p̄uenit & p̄cedit. vt dicit phs in ꝯcio methe. Sic beatitudo celeſtis ex mari p̄uenit doloris & miſerie tempalis. Et tunc applicet̄ ſic. Beatitudo itaq̄z celeſtis in eſtate p̄ſentis vite peccatrici anime friget & diſplicet in hyeme aūt future vite caleſcit pre ſuauitate ineſtimabili ↄ dulcore Y a Algazel de forma ſpeculi. Quantūcunq̄z aliq̄s cecus fuerit limpiditatē inde ſolis aliqualiter cōſpicit & agnoſcit. Per que intelligit̄ q̄ q̄ntumcunq̄z q̄s peccati obcecatus fuerit.nihilominꝰ tn̄ quodam inſtinctu interdū lumen felicitatis conat̄ aſpicere beatitudiniſq̄z eterne Z a Magiſter heinri.de gādauo.iij. Quodlibet ſuo.lux & calor in extremo gradu ignis ſunt. Circa cuius euidentiam aduertendum q̄ ſm̄ platonem li de ordine vniuerſi. Lumen vehitur valideq̄z refractum in luminis regione ignē efficit corpore ī obiecto. interdum aūt in multa dyaphaneyce tranſparentiaq̄z conſiſtens ipſum lumen ignis qualitatez accipit & naturam. Calor etiam in vltimo gradu adueniens forma derelicta caloris ſub ſpecie ſtare incipit ipſius ignis. vt oſtendit

cõmentatoꝛ in primo phi. Lux itaqꝫ ⁊ caloꝛ in extremo gradu nil aliud ſunt ꝙ̄ ignis. Sed tunc p ignem celeſtem beatitudinem conuenit deſignari. Nam ſicut ignis naturaliter exſiccat attrahit ⁊ tranſmutat coꝛpoꝛa vniuerſa. queãdmodum oſtendit philoſophus in tercio metheroꝛum. Sic beatitudo eterna exſiccat humoꝛem om nis penalitatis ⁊ miſerie attrahit mentes hominum ad ſe de longiſſima huius ſeculi regione. ⁊ tranſmutat hominem de ſtatu preſentis ignominie. Et tũc applicetur ſic. Lux itaqꝫ cognitionis diuine ⁊ caloꝛ in ſummo gradu caritatis eterne. nil aliud ſunt ꝗ̄m pfecta ratio felicitatis beatitudiniſqꝫ eterne Ab Philoſophus in probleumatibꝫ. Oleum quidem inter ceteros liquores nullatenus congelatur ſed ſemper habet fluidam ⁊ liq̄dam qualitatem. Sex enim ſunt. que nullo frigoꝛe condenſantur viꝫ oleum ⁊c̃. De hoc require ca. de gratia. Tunc per oleum quid aptius ꝗ̄m beatitudinem eternam conuenit deſignari. Nam ſicut oleum aque nullatenus admiſcetur. ſed ab ea ſe iungitur. niſi buliat ⁊ ferueat ipſa aqua. Vt recitat Ambroſius in exameron libro octauo. Sic beatitudo eterna ſeu felicitas nequaꝙ̄ inſerit̃ menti humane. niſi ipſa mẽs ferueat ⁊ buliat caritate. Et ſicut oleũ oculis immiſſum cecitatem efficit ⁊ inducit. iuxta illud qđ ait Iohãnes meſue ĩ prima practica. Pinguia inquit ⁊ oleata viſum exterminãt vehementer. Sic beatitudo eterna coꝛda excecat humana ꝗ̄ntum ad deſideria illicita ⁊ mũdana Et ſicut oleum tumoꝛẽ coꝛdis ſedat. rigoꝛem mollificat nutrit ꝯuenientiſſe ⁊ in pĩguat. vt recitat Aug9. in. vj. ꝯꝭ. Sic beatitudo eterna tumoꝛeꝫ ſedat ſupbie. rigoꝛem pellit duricie: ſed ⁊ mentem cibat pĩguedine dulcedinis ſempiterne. Et tunc applicetur ſic. Beatitudo itaqꝫ celeſtis nunꝗ̄ꝫ exterminatur ꝗ̄ntum ad ſue dulcedinis gaudijqꝫ influxum: ꝭ felici mente ſe tribuens fluit ⁊ refluit ineternum Bb Conſtantinus libro de melancolis. Deſiderium quidem infirmoꝛum languidum valde debilitat ⁊ egrotum: vitam finiens. exterminanſqꝫ. interdũ accidit cum deſiderato habito ipſos infirmos ſanitate priſtina reſtituit. quamobrem ait Galienus in pantħ. iiij. Deſiderio quidem infirmoꝛum. nec deneganda. nec tribuenda penitus ſunt eiuſdem. Deneganda etenim non ſunt aliquando. que egroti appetunt eo qđ deſiderata tempate modiceqꝫ preſtata ſanitatem efficiant ⁊ valoꝛem: nec concedenda totaliter ad libitum ſunt ea que languidi concupiſcunt eo qđ omne deſiderium infirmoꝛum moꝛtiferum ad moꝛteꝫ vergẽs auide ⁊ declinans. Sed tunc per hoc intelligit̃ q deſideriuꝫ celeſtis

beatitudinis valde debilitat ipſam carnem et motus ſit extir
pans eradicāſq; carnales. ſed et interdū hominem q̄ntum ad
corp9 perimit ⁊ occidit. ea vero q̄ hic deſiderat̄ beatitudo· ſi
pfecte habita fuerit ⁊ poſſeſſa ſanitatē ⁊ valorem efficit ſem/
piternū C b Ptolome9 almageſti·j· Celeſtis ſane virt9
q̄muis ſua violentia om̄ez trāſcendat corpoꝝ actionez·nihil
ominus tn̄ materialia iſta tranſmutat corpa·niſi ad ſuſcipiē
dum influxū celi diſpoſita fuerint ⁊ aptata ydoneaq; ⁊ ap/
ta. Sed tūc p virtutem celeſtem eternaz conuenit beatitudi-
nem deſignari. Nam ſicut tota celeſtis virtus ꝯſiſtit in lumi
ne ⁊ calore: queādmodum oſtendit ph̄s in·j. methe. Sic tota
beatitudo felicitaſq; celeſtis ꝯſiſtit in diuino lumine beatiſſi
me viſionis·ac in calore felicis ꝑpetuiq; amoris. Et tūc appli/
cet̄ ſic. Sane intuendū ꝙ celeſtis beatitudo et felicitas q̄ntu;
cunq; vt ita dicam ſit infinite efficacie et virtutis·nihilomi-
nus tn̄ iſta nr̄a corruptibilia nequaq̄ꝫ ſurſum in patriā bea
torum trahunt corpa· niſi ipſa in p̄ſenti vita amore et virtu/
te feliciter diſpoſita fuerint ⁊ aptata D b Hugo in dy/
daſcol' li·iiij. Conſcendentib9 nobis montē·aut gradum ni/
mium p̄eminentem ſex vtilia neceſſaria q̄s forent. Primū eſt
vt nos manib9 dimiſſis ad genua ſuſtentem9. Scd'o vt nos
pfunde inclinemus. Terciū eſt vt valide reſpiremus. Quar-
tum eſt vt viſum retro nos non ventilemus. Quintum eſt
vt faciem aliqualiter eleuemus. Sextum eſt vt non feſti/
nanter: ſed cū ſilentio et moleſtia properemus. S; tunc per
montem eternā ꝯuenit beatitudinem deſignari. Nam ſic̄ in
monte alto nix nullatenus reſoluit̄ nec liqueſcit·queādmo/
dum oſtendit ph̄s in·iij·methe. Cuius etiā cauſam require
ca. de puritate. Sic p locum a ſimili a beatitudine futuri ſe-
culi nequaq̄ꝫ euaneſcit nix amoris refrigerij q; ſempi'ni. Et
tūc applicet̄ ſic. Conſcendentib9 ergo nobis ad montem feli/
citatis beatitudiſq; eterne·ſex nobis fore ſūme neceſſaria cō/
pbantur. Quoꝝ primū eſt vt manib9 ſuſtentemur operatō
nis ſancte· Scd'm eſt vt hic in preſenti humiliemur intime
⁊ profunde. Tercium eſt vt ſuſpiria faciamus valida contri
tionis et penitentie. Quartum eſt vt nequaq̄; retro nos vi-
deamus·ꝯcupiſcendo tranſitoria vanitatis mundane. Quin
tum eſt vt mentis faciem erigamus ad alta celeſtis patrie·
Sextum eſt vt ſilentio et pacientia ⁊ quiete tranſeamus hu
militer ⁊ modeſte ad gaudia felicitatis eterne E b Aui
cenna libro mineralium. Cuncta quidem metalla melle et
aceto vncta rubiginem viridem contrahunt· aut colorem
blauium ſeu celeſtem·aut albedinem ſeu candorez. Cuprū

quidem viridem argenteũ celeſtem·plumbum candentez & albentem rubiginẽ contrahunt ſe colorem. Sed tũc per metalla corda deſcribimus intelligunt'qz mundana. Nam ſicut metalla primitus q̃dem reperta·ſub forma ſtant lapidum· p ignem autem tranſeunt in ſpeciem metallorum· vt recitat Yſidorus ethi·ſexto. Sic corda humana in ſe reperta ſtant ſub forma lapidum offenſionis atqz ire per ignem caritatis diuine tranſeunt in ſpeciem beatitudinis ſempiterne. Sz tũc per virorem beatitudo perpetua deſignatur ⁊c·require capi. de vindicta· Et tũc applicetur ſic. Corda itaqz humana melle deuotionis·& aceto amare cõtritionis linita miſtice ⁊ vncta virorem cõtrahunt beatitudinis ſempiterne colorem & diſpoſitionẽ celeſtis patrie·albedinemqz candorem puritat̃ & mũdicie ſempit̃ne F b Ypocras in epich. Qui in alta cõſcendens caſũ timuerit citius ipe cad^t. Adducit aũt p̃habita verba ypocras vt ſupra adinnuendũ q̄ languidus & ſanitate deſperans·caſuz mortis timens· ipſe eo citius morieẽ. Per hoc intelligiẽ q̄ homo ſcandens in altum felicitatis beatitudiniſqz eterne·ſi caſum & periculũ timuerit terrene ſubſtantie ipſe nequaq̃ valebit attingere·ſeu caſum faciet miſerie ſempiterne G b Phs in·x·animaliuz. Hic ordo generationis oſtendiẽ embrionis·vt enim vita ſe humana embrioni ſeu fetui inſeratur·neceſſe eſt vt vita ſenſitiua ſcz animal' que p̃extiterat penitus corrumpaẽ· Conſtat enim q̄ puer in materno vtero·primo viuit vita plante.deinde vita ſenſus ſʒ tũc adhuc homo non·ſed vltimo anima intellectiua infunditur·que ſola hoĩem in humana cõſtituit ſpecie·iſto tamen ordine obſeruato vt ſupueniente anima ſenſitiua corrũpaẽ anima vegetatiua:⁊ ſuperueniẽte intellectiua corrumpatur anima ſenſitiua. Nec mirum hoc videatur:quia anima ſenſitiua in ſe virtualiter comprehendit animam vegetatiuaz·& animam intellectiuam includit vtranqz virtute. vi3 tam vegetatiuam q̃ ſenſitiuam· Iuxta illud q̄ ait philoſophus libro de anima di. Sicut triangulu3 in thetragano id eſt thegraganũ in penthagano·ſic vegetatiuũ in ſenſitiuo & ſenſitiuum in intellectiuo. Sufficientia aũt predictarum virtutum ꝯſiſtit in hoc·q̄ ſi ad aduentum anime intellectiue maneret ⁊ nõ corrumpereẽ vtraqz anima·puta tam ſenſitiua q̃ vegetatiua·neceſſario ſequeretur q̄ plureſ forme ſubſtantiales eſſent in eodem in numero & percõſequẽs vnum plura eſſet. hoc autem eſſet impoſſibile· relinquiẽ ergo q̄ ad hoc vita intellectiua humano corpori inſeraẽ · neceſſe eſt vt vita ſenſitiua ſeu animalis totaliter corrumpatur·⁊ hoc eſt q̄ in

principio preſuppoſitum erat prius. Sed per vitam intelle/
ctiuam vita beata ſeu beatitudo perpetua importaт. Nam ſi-
cut vita intellectiua in preſenti quidem vita habetur cū de/
fectu & imperfecte in futuro aūt pfectiſſime & complete iu/
xta ſententiam Ambroſij & platonis. Ambroſius quidē in
quit vita anime nūc aut mortua eſt totaliter aut infirma in
futuro aūt ſupefluet ipſa vita. Plato inquit moꝛimur nūc
vt eternaliter viuamus. Et tunc ſic per locum a ſimili beati/
tudo celeſtis hic interdum a ſanctis iniciatur mentibus · in
futuro aūt pficietur in videndo deum ſicuti eſt facie ad fa/
ciem. Et tunc applicetur ſic. Ad hoc itaqȝ vt vita beatitudīs
inſtauretur neceſſe ſūmo opere eſt vt vita hic animalis ter/
rena penitus diſſipetur H b Ariſtote libro de natura
locorum. Mira locorum conditio & natura: nam vnū quē/
qȝ hominem ſuum naturale ſolum vehementiſſime allicit &
delectat. Sed tūc per ſolum ſeu terram alicuius hominis na
turalem beatitudo celeſtis patrie ꝯuenientiſſime deſignatur
Nam ſicut languidus incurabilis omniū medicorum ſaga
citate & virtute: cum ad terram natiuam venerit continuo
priſtine incolomis redditur ſanitati vt oſtendit Iohānicius
yzagoge. Cuius etiam ſignum eſt ꝙ medici ſuper ſalutem
deſperantis languidi & infirmi terram natiuitatis diligenter
ſolliciteqȝ pſuadent: quēadmodum de regimine principum
recitat phs ad alexandrum libro iiij. Sic corda humana pec
catis obnoxia & infirma que nulla humana virtute ſanari
poſſunt atqȝ ꝯualeſcentia reuelari cum ad patriam beatitu/
dinis eterne puenerint mox eterne reſtituentur ſaniaati: ac
ſi nunꝗ aliquid mali fuerint paſſi. Et tunc applicet ſic. Mi-
ra itaqȝ ſumme beatitudinis bonitas naturalis nam vnum/
quēqȝ hominem violenter allicit & attrahit ad dulcedinem
ſui ortus I b Philaretus in tractatu de iudicijs fe-
brium. Sanguis in ſua propria regione debitum ſuum hu/
moris vigorem viuacitatemqȝ retinet & calorem. Extra au
tem ſuaȝ naturalem ꝓpriamqȝ regionem deſiccatur ab hu/
more ſuo orbato vigore moꝛit in ſua inuidia viuacitate infri
gidatur virtutum naturalium in calore. Per hic aūt intelli-
gitur ꝙ mens humana ꝑ ſanguineȝ vt infra patebit nō im-
merito deſignata in regione ſua ꝓpria puta beatitudīe etna
debitū ſuum retinet humoreȝ ꝯſolationis vigorē valoris for/
titudiniſqȝ eterne viuacitatē vite incorrupte & calorē carita-
tis interne quēadmodūȝ dictū eſt obmiſſis qualitatibꝫ op-
poſitis K b Phs in vi pollitico℞ libro. Gaudioſos euē/
tus magis agnoſcimꝰ & ſencimꝰ cū pteriti fuerīt & trāſacti

q̄m dum actualiter ſunt preſentes. Repti enim ſunt q̄dam qui nimia triſticia turbabant̄ poſt euentum gaudij leticie q₃ tranſactū aſpirantes & anhelantes ad ſe ꝙ ſibi tūc noue/runt gaudij ⁊ leticie eueniſſe. Sed tūc ꝑ iſta dat̄ intelligi ꝙ gaudioſum felicitatis & beatitudinis euentū predeſtinatis ſolis eternaliter preparatū verius ſi pie vixerimus agnoſcemus cū a nobis per āmiſſionem tranſierit q̄m nūc vi₃ in p̄/ſenti dū nos quottidie allicit & cōpinguit L b Ariſto. in. viij. animaliū. Vnūqd̄q₃ q̄dem animalium cauda orba/tum ꝓpria & priuatu₃ currit tardius accidioſius ſegniuſq₃ mouet̄. ſ₃ & vna queq₃ auiū veri ſimile ſua repta cauda torpioſior fore oſtendit̄ & tardior in volatu. Per que intelligit̄ ꝙ vnuſquiſq₃ hoīm tam actiuoꝝ q̄ mēte lucentiū accidioſius ſegniuſq₃ mouet̄ ad ſtadiū felicitatis beatitudiniſq₃ et̄/ne. q̄m ſi cauda id eſt memoria fulciretur mortis ſue. iuxta illud ꝙ ait Eſicius ſuꝑ ioſue. Pena oculos aperit. require infra ca. de ꝯtinentia M b Yſidor⁹ in hiſtorijs naturalib⁹ Canes poſt ſe inſequentiū venatoꝝ audientes exortatōneſ pariter & clamores p̄dam capiendā ſicientes auidius inſe/quunt̄. Per que intelligit̄ ꝙ homīes p̄dam celeſtis beatitudines inſequētes ſi voces exhortationis ſancte ꝓ ſe āudierint intonare mox eo auidius eternā ꝯtendunt beatitudinem ex/pungnare N b Solinus li. rex. Leo p̄dam q̄m non tri/bus ſaltib⁹ arripit venatu amplius inſequi deſiſtit. Per que intelligit̄ ꝙ q̄dam ſunt in hoc mundo homīes ſimiles leoni qui paucos ſaltus faciunt ꝯtinuo q₃ deſiſtunt in acquirēda felicitate premij ſempiterni O b Ambroſius in examerон libro. vj. Omēs quidem aues preda viuentes dū arboribus inſident ꝯtemplant̄ pedes Sic homīes celeſti refici p̄da atq₃ beatitudine appetentes. pedes id eſt ſuas iugiter cōtem/plant̄ ⁊ diſcucient actiones P b Phs in. x. animaliu₃ li. Quedam aues in ſolo venant̄ aere & non in aq̄ quib⁹ inter/dum p̄da auolat & recedit. q̄a terre aut aq̄ poſt auem auo/lantem ſe immittere nō preſumūt. Per hoc intelligit̄ ꝙ qui/dam felicitatis beatitudiniſq₃ p̄dam amittūt: q̄a aquis ſe p̄ſentis tribulationis ⁊ miſerie ꝓ xp̄i nomine immittere non preſumūt Q b Phs in ꝓbleu. Currenti q̄dem. aer q̄/dem ventus eſtimat̄ fieri. Per hoc intelligit̄ ꝙ currenti ⁊ fe/ſtinanti ad ſtadium felicitatis beatitudiniſq₃ eterne tota vita p̄ſens hoc in ventū tribulationis aduerſitatiſq₃ cōtra felix ꝓpoſitum ꝑmutatur R b Plini⁹ in ſpeculo naturali Hec diſpoſitio forme oſtendit̄ cordis noſtri vt ſurſum ſit latum. inferius verſus terra₃ diminutum. pariter & accutum

Per que intelligitur· ꝙ quidem coꝛ noſtrum ſurſum ad alta extolli debet beatitudinis eterne in longum latumq₃ diuine cotemplationis ſe extendens·ad terrena aũt claudi aut ſalubriter experiri S b Conſtantinus li·de melancolis. Tutum valde eſt languidos ſupra dextram obdoꝛmiuiſſe ſed timoꝛoſum ⁊ periculoſiſſimũ in ſiniſtra. Cuiꝰ etiã cauſa tangetur infra ca·de culpa. Per hec intelligitur ꝙ tutu₃ eſt obdoꝛmiſſe in dño ſupra dextram beatitudinis felicitatiſq₃ eternе·periculoſum aũt ⁊ moꝛtale ſupra ſiniſtram timoꝛis & ꝓue ꝯſcientie T b Philoſophus in octauo animaliũ. In cunctis quidem animalibꝫ coꝛ in medio ſitum eſt preter in homı̄e·declinat enim in alteꝝ latus coꝛ humanũ. Per que ĩtelligitur ·ꝙ vita affectionum humana declinare debet ⁊c· require ca.de ſecuritate V b Ptolomeus almage. Maiorem nimiꝝ facit vmbram luna q̃m ſol. Per que intelligitur ꝙ maioꝛem vmbram vane ꝯſolationis videt̄ facere in preſenti beatitudo felicitaſq₃ mũdana: q̃m beatitudo felicitaſq₃ eterna X b Solinus in hiſtoꝛijs naturalibꝫ·Oriẽte ſole motus oı̄m animalium oſtenditur eſſe verſus ſolem · vnde ait pergentibꝫ nobis in locis ſolitudinis circa oꝛtum ſolis · animalia viſa ſunt fore cliuia declinãtes ab obcaſu. Per q̃ intelligit̄ ꝙ oꝛiente ſole beatitudinis eterne ꝑ deguſtationem ſalutiferã in regione nr̄e mentis·mox omnis motus anime ad tante felicitatis effectũ toto debet mentis deſiderio anhelare ¶ Y b Cõmentatoꝛ ſuꝑ de ſomno ſcipionis. Sepe noſtrꝭ cõtigiſſe tempoꝛibꝫ inuenit̄ ꝙ ex ſomno apparenter valideq₃ impreſſio ſuper languoꝛe aliquo aut valoꝛe ipſe doꝛmiens aut langueat·aut conualeat in inſtanti . Per que intelligit̄· ꝙ homo ex felici quodam ſomnio ꝙ per robur fidei in ſe concipit languoꝛem incidat anime pre diuino perpetuoq₃ amoꝛe:ſed ⁊ mente conualeat ⁊ redeat ad ſtatum ſalutis beatitudiniſq₃ eterne Z b Plinius in ſpeculo naturali. Cum q₃ mirica floꝛuerit in deſerto conſtat ꝙ hoc anno fertilitas magna & tranquillitas conſequetur . Cuius etiam cauſa ſtat in hoc·ꝙ mirica eſt herba infecunda penitus·& ideo florere non poteſt.niſi ſuper abundauerit abundanter· fecunda ſteriliſq₃ fuerit ipſa terra ſuper affluens nanq₃ fecunditas terre·non ſolum ad herbas fructuoſas· ſed infructoſas puta miricas ſe oſtendit. relinquitur ergo ꝙ mirica floꝛens fecunditatem terre ſuper abundare indicant & demonſtrat· Sed ꝑ hoc intelligit̄ ꝙ dũ mens humana in caritate viguerit floꝛueritq₃ diuina·extunc ſibi imminere celicus fructum fecunditatẽq₃ beatitudinis et̃ne indicat ⁊ demonſtrat Ac

Cōmentator in iij·methe· Strepitum quidem et gurgitum maris in mari q̄ſi diminute pcipimus et audimus in littore vero validū ſonum aure pcipimus et pfectuʒ. Cuius etiam cauſa tangetꝰ infra ca·de inquietudine mūdana· queadmo/dum videmus dū ſtamus extra nemora et virgulta· tūc enī validiorem ſtrepitū et fragorem pcipimus ꝯcuſſionis viʒ arborū ſeu ventoꝝ: q̄m ſi eſſemus in medio virgultoꝝ. Sed tūc p mare p̄ſens ſeculum deſignatꝰ. Nam ſicut mare flāte occidente intumeſcit valide et nigreſſcit. vt recitat phs li. pbleu. Cuius cauſa eſt: quia ventus borealis intra mare flat· quaobrē ipſum valde ꝯmouet et cōquaſſat· cōcuſſum vero vehementꝰ valideqʒ nigreſcit. Sic vita ſeu ſeculū afflante occidente mor/tis nr̄e intumeſcit et nigreſcit ī vndatione pene et tenebroſita te celeſtis patrie. Sed tūc ꝯuenienter p litus ppetua beatitu/do figuratꝰ. Nam ſic̄ in littore extant fontes dulces· iuxta il/lud q̄ ait phs in. iij·methe. Aqua maris in loco maris ama/ra eſt. in littore vero dulcis. Sic in littore beatitudinis eterne largiſſimi extant fontes ſuauitatis et dulcedinis ſempiterne Et tūc applicetꝰ ſic. Cumqʒ itaqʒ in hac vita ſumus ſtrepituʒ cuius inquietudinis et timoris nō aduertimus· in futura aūt beatitudine q̄nta pericula auxiliante nobis diuina gr̄a trāſierimus clare et limpide agnoſcemus B c Ariſto·in p/bleu· Ebrius et infirmus atqʒ hi qui curſum faciūt circula/rem oīa que viderint in circuitu ferri videntꝰ. Cuius etiam cauſa tangetꝰ infra ca·de culpa . Per que intelligitꝰ q̄ ebriis peccato et ſcelere infirmiſqʒ in oīni bono ope et virtute: ſed et eis qui diſcurrūt in viam vanitatis mūdane oīa q̄ ſunt in hoc orbe circuitū ſeu circuluʒ in ſe beatitudinis eterne fa/cere eſtimantꝰ· ſcelerati etenim et excecatiqʒ et mūdani homi/nes trāſitoria huius mūdi bona motū beatitudinis vere face re (decepti) miſerabiliter opinantꝰ C c Cōmentator de impreſſionibꝰ aeris. Venientibus nobis ad montes ceſſant venti ſic recurrentibꝰ nobis p mentis aſpirationeʒ ad mon tes beatitudinis eterne: mox mitigantꝰ et ceſſant venti tribu=lationiſqʒ et miſerie mūdane D c Plinius in ſpeculo na turali · Nix in altis montibꝰ nequaq̄ꝫ reſoluitꝰ nec liqueſcit· Cuius cauſa eſt. Nam alte regiones frigide ſunt· denſo frigo reqʒ conſtricte. Sed tūc p niuem ppetua beatitudo figuratꝰ. Nam ſicut effigiem nix et diſpoſitionem habet ſtelle· vt reci tat philoſophus in tercio metheorum· Sic beatitudo cele=ſtis effigiem habet ſtelle ſanctis eternaliter orientis. Sic pa tet per niuem beatitudo figuratur. Et tunc applicetur ſic. In altis itaqʒ cordibus mundana pollentibus dignitate neq̄q̄ꝫ

infunditur: nec liqueſcit nix refrigerii beatitudiniſq; eterne

E c Algazel in de forma ſpeculi. Cunq; ſpeculum in fō tem repoſitum quis ꝯtemplatus fuerit. mox ſtellam quandam ipſum ſolem preterire videbit. Per que intelligitur. ꝙ dum ſpeculū intuemur felicitatis mundane. mox nobis videtur ſtella vanitatis. & vane huius mundi affluentie ꝑterire & excellere ſolem beatitudinis ſempiterne F c Solinus li. rerum. Redolet aūt magis ſi igni immittitur herba deſiccata ꝙ̄ viridis humidaq; exiſtens. Per que intelligitur ꝙ beatitudo celeſtis magis redolet menti humane. tum ſine humore fuerit praue cōcupiſcentie G c Phs in ꝓbleu. Qui in lumine ſunt vident ea que in lumine ſunt. non autē ea que in tenebris ſunt: qui autem in tenebra fuerint ea que in lumine fuerint clare & limpide ꝯtemplantur. Per que intelligitur. ꝙ qui in lumine fuerint beatitudinis eterne non vident ea que ſunt corruptionis perpetue. ipſi enim nulle cō municāt tenebre ſiue pene. qui autē in tenebra ſteterint cruciatus perpetui ſeu iehenne. cōſpicient quid amiſerint in priuatione beatitudinis ſempiterne H c Plato li. de immortalitate anime. Cunq; ad ſolis candorem egredimur & ſplē dorem continuo accidunt nobis tria. Nam lacrimamur. ſternutamus. & cecucientes poſt in parte ſumus. Sed tunc per ſplendorem ſolis beatitudo perpetua deſignatur. Nam ſicut candor ſolis omnium vitam motumq; efficit & calorem queādmodum oſtendit phs in. vj. polliticorꝝ. Sic beatitudo eterna ſua virtute omnem vitam efficit ſalutis eterne. omnē motum laudis diuine. ⁊ calorem caritatis perpetue. Sic ergo per ſolis ſplndorem ſūmam ꝯuenit beatitudinem deſignari. Et tunc applicetur ſic. Cunq; itaq; beatitudinem eternā mē taliter intuemur tria nobis mox accidunt & contingūt: naꝫ lacrimaꝫ emittimus amoris deſiderijq; feruentis. ſternutatō nem facimus ſalutis ꝑpetue ſubſequentis & cecucientes efficimur animi omnia pro chriſti nomine contemnentis I c

Commentator ſuper de plantis Ariſtotelis. Solis herba vento valido agitata ſcintillanter circulariterq; mouetur. Per que intelligitur. ꝙ corda humana virtutum exercicijs agitata motum ſcintillarem & circularem. & hoc quantum ad eternam beatitudinem faciunt ⁊ cetera K c Philoſophus in tercio metherorum. Aqua ſalſa. & aqua dulcis inſimul fuſe & immixte turbantur validum caloremq; contrahunt luteum ⁊ turbatum. Per que inteligit̄ ꝙ aq̄ beatitudinis tꝑalis & beatitudinis eternalis fuſe in hac vita

inſimul et pmixte turbulentiaꝫ tenebrarumqꝫ efficiunt miſe/
rie ſempiterne inqntum viꝫ quis beatitudineꝫ ſegniter non
appetit eternalē·nihilominꝰ tñ magis diligit et appetit tpa=
lem beatitudinē ꝛ fallentem vt ſup̄ L c Cōmentator ſu/
per·iij·metbe.Serenitas byemalis frigus efficit·ſerenitas ve
ro eſtiualis eſtum validum ꝛ calorem·Sic ꝛ beatitudo appa
rens frigus efficit penalitatis perpetue·beatitudo autem ve=
ra calorem leticie ſempiterne

¶ De dormitione autoritates

Bernbardus.Nunqt non dormit qui tamdiu in pec
catis ſuauiter requieſcit Augꝰ.viij.ꝯfeſſo.Quomo
do recte dormiā·qmodo cōquieſcam niſi te bone bie
ſu inueniā habeam ꝛ pfruar tui in me ꝛ mei in te.Gregori/
us in regiſtro.Nōne ergo nos dormimꝰ qui tam miſerabili
ter nr̄am ſalutē negligimus.Hieronimꝰ.Iuſtum eſt vt qui
nūc tanto ſopore depreſſi ſunt et dormiūt inſtante in penis
vigilia nunq̄ in eternū a ſomno eternoꝝ reſurgere valeant
tormentoꝝ· Caſſiodorꝰ ſup p̄s.Nunq̄ dormitant palpebre
ſancti viri neqꝫ ſomnus det oculis famulis dei·donec locum
in ſe aptū tabernaculumqꝫ acceptum ſuo inueniat creatori·
Auguſtinꝰ ſup p̄s.Tunc viri diuitiaꝝ dormierūt ſomnum
dum nil de ſalute ſua cogitabant·nulla vera vite opa facie/
bāt· ſꝫ morte p̄occupati ſubito·nil in manibꝫ inuenerunt qd̄
dignū fuerit eterna vita· quaꝫ vtiqꝫ in vita preſenti habere
nullatenꝰ ſe optabant nec curabāt· ſed dignū morte ꝑpetua
in q̄m ſiti quadam auidiſſima iugiter feſtinabant Hylariꝰ
ſuper p̄s.Dormitauerunt omnes ꝛ dormierunt·dicit.Pro/
prium eſt peccatorum in eo quo dominus venit tollere ani/
mam a corpore magis torpeant in ſopore

¶ De dormitione ¶ Titulus·lvi· A

Alpborabius in tractatu de pte ſenſitiua . Nec itaqꝫ
nobis poſt dormitionē ꝯtingunt.Oſcitamus qdem
lacrimamur·tument oculi·ſuſpiria ſeu reſpiria mal
gna acciduūt·palleſcit corpꝰ·deeſt om̄is appetitus cibi et po/
tus·ſed et ebes factꝰ fit quilibet noſter ſenſus·diminuit̄ totꝰ
vigor corpis atqꝫ virtus.Sed tūc p dormitionem corpis in=
telligit̄ dormitio ipſius mentis . Nam ſic̄ dormitio corpalis
cauſat̄ ex humore petēte ſurſuꝫ v̄ſus caput·teſtāte Auicēna
ſup de ſeuſu ꝛ ſenſato·et ex frigore cōſtringente poros cere
bri.Sic dormitio mentis cauſat̄ ex frigido humore praue in
tentionis et ſceleris aſcendente ad caput rationis.Et tūc ap
plicetur ſic . Poſt dormitionem itaqꝫ mentis hec nobis con/
tingūt·Oſcitamus qdem ore mentis ſola trāſitoria ambiēdo

lacrimamur id eſt fletu perpetuo aſtringimur·tument oculi cordis nr̄i inq̄ntum in tumorem ſuperbie eleuamur. Suſpi/ria valida facimus pre ſollicitudine & timore·palleſcit cor/pus in ſplendore lumineq; diuino·deeſt om̄e deſiderium fe/licitatis eterne potioniſq; ꝛ cibationis miſtice ebetat̄ & cor/rumpit̄ tota virtus partis ſenſitiue · tota corpa virt9 corpis diminuit̄· & noſter obumbrat̄ ad celeſtia intellectus·hec ita q; om̄ia ex dormitione ſeu ex ſoporatione mentis ꝓueniunt ꝛ contingunt B Yſidorus in hiſtorijs naturalibꝫ. Lup9 quidem dormientem homīem non inuadit: ſed cū euigila/uerit ipſum aggreditur ꝛ occidit. Cuius cauſa eſt: q̄a vnū/qd'q; animalium audacius quidem eſt nullo ante ſe cōſpe/cto timore ſeu re aliqua timoraſa q̄ ſi iam aliquid timoris aut periculi conſpexiſſet. Sic hoſtis noſter antiquus dyabo/lus dormientem hominē non inuadit ſuis horribilibus aſpe/ctibus & terrore·donec ipſum excitatum per mortis vigilia; aſpexerit & doloris C Philoſophus in octauo animali um. Omnia animalia volatilia dormiunt non proſtrata·ſed pedibus imcumbentia · cetera autem animalia puta ſolum greſſibilia cubant· vt frequenter ſuper latera poſita & pro/ſtrata. Sic omnes homines ad celeſtem patriam auolantes more auiu; ꝛ exemplo debent obdormire in domino pia mē te requieq; interna pedibus bonorum operum & virtutum inherendo incubandoq; & iugiter inſiſtendo D Philo/ſophus in libro ꝓbleumatum· Valde periculoſum eſt infir mum in calore ſeu in calido loco obdormiſſe. Sic valde peri/culoſum eſt peccatorem in calore carnalis vite · aut inquie/tudinis mundane mentaliter obdormiſſe E Conſtanti/nus libro de melancolis. Ex ſomno nimis diutino caput le ditur·viſus corrumpitur·ꝛ totum corpus diſcoloratur. Per hic intelligitur dormitio diutina in peccatis. Nam ſicut dor mitio diutina corporalis impinguat & inflammat· teſtante Auicenna. Sic nimirum dormitio continua in peccatis ho/mines carnaliter quidem impinguat mentem quoq; hic in preſenti diuerſis cupiditatibus·in futuro autem perpetuis penalitatibus accendit pariter & inflammat. Et tunc appli/cetur ſic. Ex dormitione ergo diutina in peccatis caput id eſt ratio ſpiritualiter quidem leditur viſus · & mentis ocu/lus in dei cognitione corrumpitur·& corpus quantum ad diſpoſitionem ſuauitatis vite eterne penitus diſcoloratur F Commentator ſuper de pomo Ariſtotelis· Mors qui/dem naturalis a celeſti imprimitur corpore animalibꝫ vni/uerſis· dormitionis autem tempe magis vi; q̄m vigilie hoc

contingit. Et ideo cōmentator dicit ibidem q vigilantibus augmentatur vita. dormientibus aūt mors. Ratio: quia ſm diſpoſitionem qualitatemq materie actiones celeſtis corporis diſponunt. Nunc aūt ſic eſt q dormitionis in tpe homo diſponitur qualificaturq ad mortem teſtante pho in pbleu. quia motus vite ꝯuenit. mors aūt quieti. Sed tunc p mortem corporis mors anime ppetua figurat. Nam ſicut in morte corporali tria accidunt. vt dicit Plato de immortalitate anime. viz oris valida opertio. tumor pectoris. attractio ſanguinis ad interiora corporis. Sic nimirū in morte ſpirituali anime tria accidūt. Primum eſt oris aptio et hoc ad imbibendū ſupplicia ſempiterna. pectora interiora anime tumefacta cruciatibus ppetuis et impleta. Terciū eſt cruor oīm ſcelerū cū verme mordente et remorſu cōſcientie ad interiora anime attractis. Et tunc applicet ſic. Mors itaq peccatoribus e celo iuſto dei iudicio et maxime ſoporatis dormientibus in peccatis euenit. Circa phabita nota ſm apulegium. q mors qnq euenit ex vulnere. aliqñ ex languore. aliqñ ex dolore. aliqñ ex celeſti ꝯſtellatione. mors aūt naturalis ex celo pueniᵗ: quia ſm q ait ꝯmentator in. iij. de anima. Celum quidem certum cunctis corporibus impoſuit terminū et menſurā G Plinius in ſpeculo naturali. In eos qui in deſerto dormiūt ſerpētes inſiliunt. Sic in eos qui dormiūt in peccatis ſerpentes frequenter infernales H Cōmentator auerrois ſup de ſomno et vigilia. In dormitione pfunda mille imprimunt a corporibus celeſtibus viſiones: ſic in pfunda ob dormitione in peccatis: mille accidūt diuine viſiones. nullatenuſq celeſtis luminis intuitus tribuunt I Cōſtantinus li. de melancolis. Illi ergo qui dum dormiunt quendam motum faciunt hinc et inde ambulādo. et riſum emittunt labia cōplanando infirmitatis in tpe inſani fiunt omēs et moriunt vt frequenter. Euigilationis aūt tpe cadere aut manus aut pedes ad parietes concutere aſſeruntur. Sic illi qui dormiūt in peccatis motū ſedulū praue actionis faciunt et illicitum vanū gaudiumq emittunt cum infirmati in mente fuerint inſani penituſq efficiunt et ſpiritualiter moriunt. et cum in morte excecati fuerint caſu mortis ppetue precipitati eternaliter alliidūtur K Ariſtotelis li. animaliū qrto. Quatuor qdem modis quodlibet animaliū a dormitione excitatur et a ſomno. viz a calore. a frigore. a clamore. et ex cibi digeſtione. Cumq enim cibus digeſtus in animali fuerit euigilat animaliū vnūqdq. Per que intelligitur q peccator a dormitione ſoporationeq ſuorū ſcelerū qdruplicitez poterit excitari. viz a calore

aut frigore calefacientis & refrigerantis caritatis· a clamore
mūdane inquietudinis & vanitatis. a dolore aduerſitatis &
anxietatis· ꝛ a digeſtione facta in mente diuine ſuauitatis
L Ypocras in epichimis. Dormientibꝰ itaqꝫ apoplexia ac/
cidit vt frequenter. Huius rationē tangit phs in ꝓbleuma
tibꝰ vbi dicit· ꝙ apoplexia vt frequenter accidit in ſomno ī
balneo in menſa· & in riſu. Et hoc ideo quia apoplexia ex li
quatione humoꝝ accidit circa pectus· liquantur autēꝫ hu/
mores maxime in ſomno· in balneo· in menſa· & in gaudio
ſeu cachimo. Per apoplexiam mors figuratˀ. Applicetur ſic
Mors ꝑpetua anime ꝛ corporis maxime accidit in dormitio
ne in ſceleribus ꝛ peccatis M Theophi· in tctatu diuer
ſarum artiuꝫ. Ex diſtillatione aque & ſonitu decidentis ſtil/
le in peluim· velociſſime obdormitur. Per peluim iſte mun/
dus intelligitur. Nam ſicut dum peluis cadens aīali alicui
opponitur mox tale animal penitus excecatur· vt dicit plate
arius libro naturalium q̄rto. Sic mundus iſte ſuo ſplendo/
re & candore humane mentis oculum in naturali ſuo vigo
re lumineqꝫ excecat. Et tunc applicetur ſic. Ex dulcedine ita
qꝫ ſeu ſonitu vanitatis huius ſeculi in aures cordis tam dul
citer diſtillantis continuo in ignorantia peccatoqꝫ & ſcelere
obdormitur N Ariſto· in epiſtolari de regimine princi
pum. Dormitur autem cum delectatione. & cum ſanitatis
regimine ſiquis antequā dormiat pedes contrahat ꝛ cōtra/
ctis pedibus ſomnum ſuum ſumat. Cuiꝰ cauſam aſſignat
phs taliter ibidem. Dicit enim ꝙ pedibꝰ diſtenſis in longum
ſanguis de regione capitis fluit verſus pedes. Curuatꝰ aūt
ꝛ contractis pedibꝰ ſanguis ſurſum verſus caput reprimitˀ·
ꝛ ſic ſomnus fortis delectabiliſqꝫ cauſatur. Per dormitionēꝫ
mortēꝫ· & per pedes affectiones mentis intelligimus. Et tūc
applicetur ſic. Secure itaqꝫ & delectabiliter & ſane obdor/
mit & moritur ipſe homo· ſi antequāꝫ moriatur pedes id eſt
opera ſua intra ſe contrahat per amaram contritionem &
diſcuſſionem & vitā ſuam finiat ſe diſcuſſo· exemplo ipſius
iacob de quo dicitur geneſis vltimo· ꝙ cōtractis ad ſe pedi/
bus mortuus eſt O Philoſophꝰ in ꝓbleu· Cum nigra
ymaginati & fantaſiati fuerimus continuo obdormimus.
Per nigra mundana & tranſitoria ſeu peccata figurantur.
Nam ſicut nigra corpora lumen in ſe non recipiunt· ſed ſi re
cipiunt nihilominus tamen reiciunt · vt aſſerit Algazel in
tractatu de forma ſpeculi. Sic mundana & tranſitoria ꝛ pec/
cata lumen celeſtis gratie non recipiunt : ſed ī experta ſunt
omnis celeſtis luminis & candoris. Et tunc applicetur ſic·

Cunq₃ tranſitoria & mundana ſeu noſtra peccata diligenti mentis intuitu fantaſiati fuerimus & ymaginati ꝯtinuo q̄ₑ eſcentes aſcelere feliciter in dn̄o quieſcimus & dormimus

P Conſtantinus li. de melancolis. Eis igitur qui dormire nō poſſunt vt mitras capiti ſuo imponant plumbeas ſollicite ꝑſuademus. Per que dat̄ intelligi. ꝙ hi qui ꝑnimio eſtu cupiditatis ſeu ꝯcupiſcentie. nec dormire: nec quieſcere poſſunt q̄ntum ad requiem cordis ſui debent rationi ſue memorie imponere mitram timoris grauedinis. Sed tunc per ſomnum vite perpetue preſagia figurantur. Nam ſicut ſomnia ſeptem modis accidūt. vt refert ſuper. v. de ſomno & vigilia quoꝝ primus eſt quando ipſe qui ſomniatur nimiu₃ in corpore debilitatus fuerit. vt dicit Theophraſtus libro cōmentorum. Scd̄us modus eſt quando in ipſo dormiente ſuper dominatur aliquis humor. puta aut colericus. aut fleucmaticus. aut melancolicus. aut ſanguineus. vt dicit Hugo in dydaſcolis libro vj. Tercius modus eſt quando preambuli in die ꝑexiſtent cogitatus. teſtante yſidoro li. de actionibus q̄nq₃ ſenſuum. Quartus modus eſt q̄ndo humana natura naturali inſtinctu mota vel fortaſſis alicuius euentus futuri preſcia in ſomniſ in forma ⁊ effigie ſomnioꝝ ea que futura ſunt indicat ⁊ demonſtrat. vt ait endoxus li. de geſtis phoꝝ Quintus modus ſomnioꝝ eſt. quando ex aliqua ſpeciali cō iunctione ſiderum mutatur ipſius hominis fantaſia que cō mota aut permutata fuerit viſiones ſomniaq₃ inducit. vt dicit ꝯmentator ſup li. de pomo ariſto. Sextus modus eſt qui ꝑuenit ex ſuperfluitate cibi & potus . teſtante pho in ep̄. vj. ad alexandrū. Septim⁹ modus accidit ex eo qd̄ valde vig₃ in homine intellectus. vt ait Calcidius in thimeo. & themiſtius ſup. iij. de anima. qui ait. ꝙ ex forti ingenio impreſſio fit ſedula ſomnioꝝ & horroris penalitatiſq₃ ac ſupplicij eternalis Reſpiciendo ad prehabita applicet̄ Q Tharentinus de effectib⁹ in natura. Collo q̄dem aliqua ʒona colligato ligamineq₃ cōſtricto mox vultus nigreſcit & tumeſcit. ⁊ hoc contigit ex interfluxione ſanguinis euenis. & velociſſime obdormitur. Per que dat̄ intelligi ꝙ dum collum hominis ʒona & ligamine peccatoꝝ conſtrictum fuerit ſpiritualiter. ⁊ ligatu₃ in diuina laude ⁊ ſui ſceleris accuſatione. vultus mentis nigreſcit ⁊ tumeſcit ſe nigredini ⁊ tumori ꝑpetui ſupplicij diſponendo. & velociſſime quidem ipſe homo morte preuentus varia obdormet ignorantia ſe eterno ſomnio perpetuoq₃ ſubdendo R Plini⁹ in ſpeculo naturali. Dormiunt autē piſces non in fundo terre ſed in aqua lapidibus

ad herentes. Sic homines itaq₃ more piſcium ꝛ exemplo feli citer quidem obdormire debent in dn̄o non attingētes terre na. ſed ſolo xp̄o perfecto animo adherentes S Macrobius libro de ſomno ſcipionis. Cūq₃ celum galaxiatu₃ fuerit ipſe dormiens plures viſiones ſomniaq₃ habebit. Cuius cauſam affricanꝰ ibidem dicit ꝙ galaxia nil aliud eſt qua₃ ꝯgregatio quarundā partium ignis exiſtētis in aerea regione. Ipſa autē aeris regio vehementer accenſa magis mouet fantaſiam eſtimatiuāq₃ virtutem. ⁊ ſic fantaſia cōmuni ſenſui ſomnia varia inducit tota nocte. Et tūc applicet̄ ſic. Cum celum galaxiatum id eſt deus q̄ntum ad nos multis operibus caritatis informatus fuerit tunc ipſe homo dormiens a terrenis habebit multa ſomnia ꝛ viſiones cōtemplationis

De elemoſinis Titulus lviij A

Theophilus in breuiario diuerſarum artium. Cuicunq₃ ergo manus abſciſa fuerit talis in eodem latere frigus intenſum perpetuumq₃ habebit. Ratio. Dicit enim ph̄s ꝙ illa animalia in quibꝰ colikon id eſt deciſio perfecte. ꝑtis facta eſt in tali membro caleſieri nunq̄₃ poſſunt. Et hoc ideo quia pr̄icipalis pars abſciſa eſt. Sed tūc per manum elemoſina deſignat̄. Nam ſicut manus lata ⁊ ſpiſſa lō geuitatem preſignat. teſtāte palemone in phiſonomia loxi Sic per om̄e₃ modū elemoſina lata ſpiſſa ꝛ craſſa longeuitatem vite ꝑpetue pollicet̄ Et tūc applicetur ſic. Cuicūq₃ ergo hoīm ipſa manus dandi elemoſinas abiecta fuerit. aut abſciſa conſtat: quia talis homo frigus in dei caritate intenſu₃ ꝑpetuumq₃ habebit B Tharenthinus libro de euētibus futurorum. Eo tempore quo elementa ſuas ſibi mutuo condiuidūt qualitates. ſanitas ⁊ proſperitas magna erit. Sed q̄n do elementa ſuas inter ſe non condiuiſerint qualitates ſtrages neceſq₃ ⁊ peſtilentie multe erunt. Cuius ratio eſt. quia vnū q̄tq₃ elementum qd̄ non ꝑticipat de accedentibꝰ ⁊ qualitatibꝰ alterius elementi ipſum ſuperuincit. ⁊ dn̄atur ſuper dn̄ante autem quocunq₃ elemēto ſtrages ꝛ peſtilentie multe fiunt. Et tūc applicetur ſic. Quando itaq₃ homīes inter ſe mutuo elemoſinas fuerint impţiti conſtat. quia ſanitas in hominibus mentis ⁊ corporis magna erit. Quādo autem a ſe mutuo viſcera ſubtraxerint pietatis. nec ſibi mutuo opera ac elemoſinas impenderint caritatis conſtat quia tūc ex talibus hominibus peſtilētia mortis imminebit C Philaretus in elucidario virtutum. Cunq₃ quis manu aliqua aut pede priuatus fuerit mox brachium. aut reſiduū pedis ad parietem concuciat. vt tota medulla inde exeat ꝛ emanat

Ratio eſt: q̄a quādiu medulla manſerit in reſiduo mēbro cōputreſcit totum membꝛꝝ. Vnde philoſophus in libro ꝓ/bleumatuꝫ. Medulla inquit principium eſt putrefactioniſ in membris cōcuſſis ⁊ alliſis. ⁊ ideo neceſſe eſt vt tota me/dulla inde excuciat̄ ne ipſum membrum viꝫ crus vel brachi um putrefactione penitus coꝛrumpatur. Per prehabita aūt datur intelligi. ꝙ quibuſcunqꝫ abſciſa fuerit manus elemo ſinas largiendi. vel pes recte gradiendi mox ipſam medullaꝫ pie volūtatis ⁊ deuotionis ad pauperes concuciat ad ege/nos ⁊ egenteſ. vt tota inde mētis affectio effluens ſuppleat ꝙ defectus operis ac parcitas elemoſine penituſ denegauit

D Loxus in phiſonomia palemonis. Longa habere bra chia elegantiſſima indicia ſunt nature. Et ideo ait ariſto in vj animalium libro. Brachia inquit que vſqꝫ ad genua ſpa cio deficiente duoꝛum digitoꝛum pertingunt nobilitatem cō plexionis humane elegantiam indicant nature ⁊ oſtendūt. Sic larga elemoſina ſeu brachia largiendi elemoſinas lōga nobilitatem ſpiritualis complexionis elegantiamqꝫ nature interioꝛis indicant ⁊ demonſtrant

E Cōmentatoꝛ in iiij. phiſicoꝝ de vacuo. Om̄e q̄dem coꝛpus q̄ntomagis effundit tātomagis aliud coꝛpus intra ſe recipere comꝓbat̄. Ait enī ꝙ coꝛpus intra coꝛpꝰ coartari non pt̄: quia duo coꝛpoꝛa in eodem eſſe nō poſſunt. Vno etenim ſupueniente aliud cedit ⁊ vno cedente neceſſario ſubmergit̄ aliud. ne aliquid ſit da re vacuū in natura. Sed tūc per talē effuſionem elemoſinaꝝ intelligimꝰ largitionē. Naꝫ ſic̄ ſm beatū dyonyſium in de di uinis nomībus. q̄nto aliquid magis fuerit diffuſiuum. tāto magis in oꝛdine eſt vniuerſi nobile atqꝫ bonū. Effuſio nan= qꝫ ſui diuine actioni ſimilis eſt per om̄ia ⁊ cōfoꝛmis. Deus enim in omnibꝫ abundantiſſime ſe diffudit. Sic nimiꝝ per om̄eꝫ modum: quantomagis aliquis ſe per elargitionem ef/funderit ꝓximo elemoſinaꝝ. tanto melioꝛ potioꝛqꝫ appareb[t] in oꝛdine omnium creaturarumqꝫ effuſio elemoſine ſimilis ē per omnia ⁊ confoꝛmis actioni diuine. Et tūc applicet̄ ſic Omnis itaqꝫ homo quantomagis effunderit ſe per elemoſi naꝝ largitionem. tantomagis intra ſe recipere maioꝛa dona ⁊ munera comprobatur. Recurratur ad prehabita

De eſtu Titulus. lviij. A

ARiſto. in ꝓbleu. Cunqꝫ aliquis vehementer eſtuaue rit qualicunqꝫ deſiderio vel feruoꝛe. rubent oculi cō tinuo ⁊ lingua nigreſcit. Per eſtuꝫ coꝛpis mens in

illicitis ꝯcupiſcentijs deſignatur. Nam ſicut eſtus corporis fetorē facit·teſtante pħo vbi ſup̄ qui dicit ꝙ nimium eſtuātibꝫ corpibus corruptio & fetor accidit vt frequēter Sic per omēꝫ moduꝫ ipē eſtus ꝯcupiſcentie atqꝫ carnis fetorem ꝑpetuum efficit & inducit. Et tūc applicet̄ ſic. Valde ergo eſtuāte homine oculi inuano rubeſcūt illicitoqꝫ amore & lingua mētis nigreſcit in omī ſalutifera actione B Galienus ſecretoꝝ li·vj. Eſtus nimius in corpibus eſt extinguendꝰ ꝓpter tria. Primū eſt: q̄a totam exſiccat ſubſtantiā. Scd̄m eſt: q̄a totū debilitat hoīem. Terciū eſt: q̄a abreuiat ipſam vitaꝫ. Sic ſūma diligentia eſtus xtinguēdus eſt cupiditatis: quia totam mentis corrūpit ſubſtantiaꝫ· atqꝫ interiorē debilitat homīem· & debilitat ipſam vitā inq̄ntum homīem vita ꝑpetua deſtituit atqꝫ priuat C Ariſto. in li. ꝓbleu. In eſtu corporis nimio ꝙ circa caput eſt vitale ꝛ naturale humidū exſiccat̄. Per caput ipſa ratio deſignat̄. Nam ſicut caput calorem nimiū exſiccat in toto corpe·teſtāte Galieno li·medi·vj. Cerebrū inquit ſua frigiditate tempoꝛat ad mediūqꝫ reducit ipſum corporis exceſſiuū calorem. Sic ipſa ratio in nobis debet extinguere tempeſtuoſos eſtiuoſqꝫ irrationabiles motus ad mediūqꝫ reducere virtutis pariter & ſalutis. Et tūc applicet̄ ſic. Eſtus itaqꝫ carnis totum humidum gratuitum ipſiꝰ rationis exterminat & exſiccat D Pħs in ꝓbleuma· Neceſſe eſt valde vt ꝯtra eſtum ſolis tota diligentia muniamur & diuerſis veſtibꝫ induamur: quia eſtus ſolis dulciſſimum qđ in corpibus eſt extrahit & corrumpit. Per que datur intelligi·ꝙ ſūme neceſſe eſt tam ad vitam ſpiritualem q̄ ad vitā corpalem·vt ꝯtra eſtum praue ꝯcupiſcentie atqꝫ carnis ſūma diligētia muniamur & diuerſis virtutū veſtibus induamur E Philaretꝰ in tractatu de dietis. Perſuadēt aūt medici vt eſtu valido corpa immergant̄ aquis. Cuiꝰ ratio eſt. In eſtu etenim nimio euaporat̄ & exalat totum qđ ī corporibꝫ eſt humidū radicale. Per qđ dat̄ intelligi·ꝙ dum in carne noſtra cōcupiſcentijs atqꝫ deſiderijs eſtuamus debemus ꝛ nos aquis contritionis ꝛ penitentie immergere vt cōtra eſtū poſſimus carnis & illicite ꝯcupiſcentie preualere

De exercicio Titulus·lix· A

Commentator ſuper libro de plantis Ariſtotelis. Eo anno quo multis ventis ipſe arbores agitate fuerint & concuſſe· fertiles erunt valde fructibuſqꝫ onuſte· Sed tunc per arbores homines deſignantur. Nam ſicut arbores in eſtate magis ſunt humide q̄ in hyeme·vt refert plinius in ſpeculo naturali libro·xxxj. Sic per omnem modum

ipſi homines in ſtatu gratie magis humectant̄ humore ro/
ris dulcediniſq; diuine. Deſiccant̄ aūt penitus in hyeme id
eſt in ſtatu peccatricis vite. Sed tūc per ꝯcuſſionem atq; mo
tionem arboꝝ ipſum ſacrum exercicium figuratur. Nam ſi
cut ex tali cōmotione folia ⁊ fructus cadūt ab arbore. ſic ex
frequenti bonoꝝ opeꝝ exercicio folia id eſt bone cogitatio/
nes ⁊ fructus id eſt bona opera ab homibus emittunt̄. Et
tunc applicetur ſic. Eo itaq; tp̄e quo ipſi homīes exercicio
bonoꝝ opeꝝ agitati fuerint atq; moti fertiles erūt ſpiritua
lit̄ fructibuſq; vite ꝑpetue grauidi ⁊ onuſti B Ariſto.
in libro ꝑbleumatum. In aqua ſtante naues ꝓfundius im/
mergūtur in aqua autem fluente altius ſuper aquam ferū/
tur. Sed tūc per naues ipſi homines figurantur. Nam ſicut
naues maxime ſcindũtur in medio. ⁊ hoc ideo quia terre
impingūt ⁊ maius periculum ſuſtinent in littore ꝙ̄ in mari
Sic ipſi homines vt frequenter periclitantur in medio tem/
pore huius vite. ⁊ citius in littore ſecuritatis ꝙ̄ in mari peri/
culi ⁊ timoris. Sed tūc ꝯuenienter per aquam ſtantem vita
infructuoſa ſtans ⁊ quieſcens deſcribitur. Per aquam autē
fluentem vita fructuoſa ſeu actiua ſeu ſedula virtutū exer=
cicia deſignantur. Nam ſicut in aqua ſtante rane habitant
atq; vermes. non autem in aquis fluentibus. Sic in homine
a bonis actionibꝫ quieſcente cōmorantur rane ⁊ vermes in/
fernales. nō autem in homine ſe diuerſis virtutum actibuſ
exercente. Et tunc applicetur ſic. Homines itaq; exiſtentes
in vita ſtante. ⁊ a bonis actibus quieſcente. aquis preſentis
periculi ⁊ miſerie profundius immerguntur. Sic homines
in vita fluente. ⁊ ſe in bonis actibꝫ iugiter exercente altiꝰ ad
celeſtia eleuant̄. ⁊ magꝰ a mundi huiꝰ periculis elongant̄
C Conſtantinus libro de ypocundriaca paſſione. Sūme
autem valet ad vitam prolōgandam ⁊ ad ſanitatem refor=
mandā motus frequens tam in languidis ꝙ̄ in ſanis. Cuiꝰ
ratio eſt. Motus nanq; calorem efficit tam in animatis quā
in animatis. calor autem debitus vite confert ſanitatē. Item
motus materiā infirmitatis compactam ⁊ induratam diſ/
ſoluit ⁊ perconſequens languidum ſanum facit. Sed tunc
per motum bonorum operum exercicium deſignatur. Nam
ſicut motus eſt actus id eſt forma entis in potentia. vt ꝓbat
philoſophus in tercio phiſicorum. Sic per om̄ez modū; ip/
ſum bonoꝝ operum exercicium ⁊ virtutum eſt actus me/
ritoriꝰ atq; effectiuꝰ eius qđ eſt in potētia ꝓpinqua premij
ſempit̄ni. Et tūc applicetur ſic. Sūme itaq; confert ad vitam

ꝑpetuam conſequendã et ad ſanitatem mentis et corpis con ſeruandã ipſoꝝ bonoꝝ exercicium ſeduluȝ et virtutũ D

Ariſto in iiij methe. Aque ſtantes qͤſcentes et immobi/ les citius exſiccant̃ ⁊ corrumpunt̃ ꝙ aque mobiles et fluen tes. Iuxta illud poete. v. Et putreſiũt immoueant̃ aque. Sed tũc per aq̃s ſtantes deſidioſi accidioſiqȝ figurant̃. Nam ſic aque ſtantes fundũ habent lutoſum putriduȝ et corruptuȝ vt recitat Albertus in mineralibus auicẽne. Sic reuera ipſi homies accidioſi et tepidi fundũ ſui cordis infectũ atqȝ lu/ toſum habent penit⁹ et corruptũ. Sed tũc ↄuenienter ꝑ aq̃s fluentes in diuinis laudibꝰ atqȝ virtutibꝰ ſe exercitãtes ho: mines deſignant̃. Naȝ ſicut aque fluentes ſonitũ magnum faciũt atqȝ humano vſui puta ad molendinũ valde confe: rũt ⁊ lapides rotundos in fundo faciũt. Sic ꝑ om̃eȝ modũ ipſi homĩes qui ſe exercitãt in dei laudibꝰ boniſqȝ operibus et virtute ſonitũ emittunt laudis diuine ad vſum conferũt exemplaritat̾is volũtatiſqȝ humane ⁊ lapides fructus con/ dignos faciũt penitentie habentes figuraȝ circularem felici: tatis eterne. Et tũc applicetur ſic. Homĩes itaqȝ tepidi in dei laudibꝰ ac virtutibꝰ atqȝ ſegnes ſubito eternaliter corrum: punt̃. Homines aũt de virtute in virtutem defluentes et ſe ĩ bonis actibꝰ iugiter exercẽtes ab omni in corruptione men tis ⁊ corpis immunes eternaliter ↄſeruantur

De humilitate — Titulus lx. A

Plato in phedrone libro q̃nto. Hec eſt natura aeris infimi ⁊ ſupremi vt aer qui infimus eſt ſemꝑ ſur/ ſum aſcendat aer aũt excelſius deorſum ſemꝑ cadat Cui⁹ cauſam aſſignãs Plato ibidem dicit. Aer qui circa ter ram eſt ex intenſo ꝙ circa terrã ẽ frigore ſurſuȝ iacitur pelli tur ⁊ fugat̃ frigus enim magnũ a ſe pellit cuncta corpa vt ĩ iiij methe. dr̃. Econtra aũt ignis qui in celeſti ſpera ↄtinetur viȝ ſub cõcauo orbis lune eum qui ſibi ꝓximus eſt pellit ae rem deitiens verſus terrã. Et tunc ꝑ aerem infimũ homo de ſpectus atqȝ humilis deſignat̃. Nam ſicut aer inferior eſt hu midus frigidus mobilis ⁊ vmbroſus. Sic per om̃eȝ moduȝ homo humilis ⁊ depreſſus eſt humidus humore ſeu rore ce leſtis gratie frigidus refrigerio ↄſolationis eterne mobilis q̃ntum ad exercicium operationis bone vmbroſus q̃ntum ad vmbram ꝓtectionis ſalutifere. Sed tũc ↄuenienter per ae rem ſublimẽ et ſupremum ipſi in celſitudine homines poſi/ ti deſignant̃. Nam ſicut altus aer expers eſt omnis vite teſtã te Apleyo calcidioqȝ in thimeo. Sic nimiꝝ ꝑ om̃ia ipſi ho/ mines in alto poſiti huius ſeculi exꝑtes ſunt om̃is vite tam

iuſticie q̄ȝ eterne. Et tunc applicetur ſic. Natura hec eſt ho/
minis humilis · vt ſurſum aſcendat ſpiritualiter eternaliter
qȝ feratur. homo vero tumidus et elatus cadere in terram
mortis perpetue compellatur B Philoſophus in ꝓbleu
matibus. Sagitta ſurſum iacta primo quidem moram face=
re videtur. ſed tunc mox velociſſime recidit et deſcendit. Mo
ra autem illa cauſatur ex defectu virtutis impellentis · eo
quod ſm̄ philoſophum in octauo phiſicorum. motus vio/
lentus in principio ſui ſit velox. in fine vero remiſſus et tar/
dus. Econuerſo motus naturalis in principio quidem ſit
tardus. in fine vero velox: Sed tunc per ſagittam intelligi=
tur ipſe homo. Nam ſicut ſagitta membranis plumarum
cōpingitur. vt eo rectius in aere verberetur. Sic ipſe homo
pennis celeſtis amoris et gratie hic in preſenti acuitur. vt eo
facilius recte calle et tramite ad celeſtia prouehatur. Et tūc
applicetur ſic. Homo itaqȝ in altitudinem ſublimatus. Pri=
mo quidem moram quandam in ſtatu honoris mundani et
glorie facere videtur. et tunc velociſſime cadere compellitur
in terraȝ mortis perpetuiqȝ doloris C. Auicebron libro
fontis vite. athomi dum in inferiori aeris regione fuerint vi
delicet circa terram aſcendunt et deſcendunt inter ſe venti=
lati hinc et inde. Cum vero ad celſiora aeris loca peruenerīt
inde cadunt continuo · ac ſi graues ſint feruntur continuo
verſus terram. Cuius ſignum eſt ꝙ in altis domorum atqȝ
turrium et montium athomi non videntur · Sed tunc per
athomos homines deſignantur. Naȝ ſicut athomi extra do/
mum aliquam videri minime quidem poſſunt. vt dicit phi
loſophus in probleumatibus. Sic homines a ſe ipſis niſi ī
domo ſui cordis et conſcientie minime videri poterūt et cog/
noſci. Et tunc applicetur ſic. Homines itaqȝ qui ſunt in infe
riori ſeu humili ſtatu ſeu preſentis vite ſurſum ſemper ferū/
tur ad celeſtia. Sed qui ad ſupremum venerint honoris mū
dani ſtatum aut gradum. mox inde cadunt eternaliterqȝ de
ſcendunt D Cōment ator ſuper tercio de celo et mundo
Corpora enim que difficulter cadunt. cadunt indirecte vł
a latere. Vt patet in pluma. Plume enim difficulter cadunt
quia aere obuiante a motu ſuo et a caſu impediuntur. Ac=
cenſa autem corpora nunquam cadunt niſi indirecte. Vt
patet in aſub · ꝙ conponitur ex duabus naturis · videlicet
ex terra et igne. Aſub nanqȝ vapor quidam eſt accenſus
qui de terra reſoluitur. quia vero ratione ignis nititur aſcē/
dere. Ratione autem terre nititur deſcendere · Ideo accidit
ꝙ caſum non rectum ſed indirectum et obliquū facit. Per

prehabita aũt daᷓ intelligi·ꝙ homĩes leues id eſt a grauedi
ne corpis alleuiati ⁊ homĩes plani id eſt ad ſuſcipiendaꝫ in/
fluentiã ſpiritualiter cõplanati·homĩeſqꝫ diuinit⁹ inflãma/
ti aut difficulter: aut indirecte cadũt in peccatum ⁊ oblique
eo qđ cadant in pte cũ ſtatim poſſint reſurgere E Phs
in·iij·de celo ⁊ mũdo. Vnũqđqꝫ corpoꝝ q̃ntomagis appin=
quat terre·tanto graui⁹ celeriuſqꝫ cadere comꝓbaᷓ. Sic q̃n/
to itaqꝫ magis ipſe homo appinquat bonis tranſitorijs ⁊
mũdanis·tãto grauius cadit ad terrã mortis perpetuiqꝫ do
loris. Cetera exempla requiranᷓ in capi·de caſu

¶ De iubilo ¶ Titulus·lxj· A

P Lato in phedrone libro·x. Miram ergo ſidera atqꝫ
aſtra ſcintillationeꝫ ſue trãſmittunt intelligentie ⁊
motrici. Aſtra etenim celoꝝ ſuis ſcintillationibus
creatorẽ vniuerſitatis extollũt laudib⁹ ſempiternis. Sed tũc
per intelligentiã ⁊ motricem ſũmam intelligimus deitatem
Nam ſicut celi intelligẽtia atqꝫ motrix cõiuncta eſt ipſi celo
inſeperabiliter ⁊ eterne·teſtãte ptolomeo alpharabio ⁊ eu/
ſippo: qui ex natura mouente ⁊ natura mota vnũ qđdam ĩ
ſepabile aſſerunt ⁊ oſtendũt· Sic per omẽꝫ modũ ipſa natu
ra diuina celeſti ⁊ puro cordi per grãm ꝯiungiᷓ inſepabili/
ter ⁊ eterne. Sed tũc ꝯuenienter pſidera deuoti ⁊ pfecti ho/
mĩes deſignanᷓ. Nam ſicut ſidera nullã inter ſe ꝯtrarietatem
habere ꝓrſus comꝓbanᷓ ſed pace vigent ⁊ amicicia ſempi/
terna·vt dicit ptolomeus almageſti·j. Sic p locũ a ſimili ip
ſi deuoti homĩes ⁊ pfecti nullã inter ſe ferunt diſcordiam ſꝫ
pace vigent irrefragabiliter ſempiterna. Sed tunc ꝯuenien/
ter p ſcintillationẽ ipſa interna mẽtis ſancte iubilatio in deũ
qꝫ erectio figuraᷓ. Nam ſicut ſcintillatio videᷓ lumen ſtelle
claudere ⁊ efferre · vt dicit papias li·vj. Sic p omĩa ipa mẽ/
tis iubilatio mentẽ humanã claudit ne aliquã vanam con/
ſolationẽ admittat ⁊ aperit vt celeſtem influxum ſuſcipiat
⁊ admittat. Et tũc applíceᷓ ſic. Miram ergo ſancti viri ⁊ in=
effabilem iubilationis dulcedinẽ nature effluũt ⁊ trãſmit=
tunt B Vegecius li·de ptis mirabilib⁹ ſenſitiue. Vigo/
raᷓ aũt ⁊ inſtituiᷓ viſus noſter ĩ reſpectione coloris virid⁹
atqꝫ nigri diſpergitur vero per albedineꝫ ⁊ ruborem. Sic vi
goraᷓ in nobis actus iubilandi p reſpectionem ac meditatõ
nem celeſtis viroris ⁊ amenitatis·⁊ ꝯtemplationem ꝓprie ni
gredinis ⁊ humilitatis C Ptolomeus almageſti·j. Ig/
nis quidem celeſti continuus regioni iugiter ineffabiliterqꝫ
moueᷓ ac ſi nature diuine aggaudeat ⁊ applaudat. Et ideo
platonici moti ſunt dicere id qđ moueri cernitur fore non

celum·ſed ethereum igneumq; globū. Opinati etenim ſunt nullū incorruptibilium entium motui et transmutationi fore ſubiectum. Celum aūt eſt de numero incorruptibilium entium. Et tunc applicetur ſic. Cor itaq; hominis per meditationis et iubilationis actum celeſti contiguum regioni v̄tute et gaudio iugiter ineſtimabiliterq; mouetur· et in hoc aggaudet et applaudit altiſſime deitati D Theophraſtus libro cōmentorum. Serenitatis autem in tempore aer tremere et ludere eſtimatur. Cuius cauſa; philoſophus in p̄/bleumatibus videtur aſſignare dicens· q̄ vento flante plante que in terra fuerint moto valido titubantur. Ex qua quidem titubatione lumen ſolare in aere diffunditur tremendo pariter et ludendo. Sed tunc per ſerenitatem vite puritaſ deſignatur· nam ſicut ſerenitas inducitur quatuor modis· vt oſtendit cōmentator auerrois ſuper tercio metheororū. Primo videlicet poſt effuſionem ymbris et pluuie. Secūdo per deſiccationem nebule. Tercio per ventorum euentationem. Quarto per roris influxionem. Sic nimirum p omnem modum vite puritas efficitur quatuor modis. Primo per effu/ſionem ymbris celeſtis gratie · Secundo per deſiccationem nebule noſtre frigiditatis et ignorantie. Tercio per euētationem contritionis et penitentie· Quarto per defluxione; mīe roride et diuine· Sed tunc cōuenienter per aerem intelligitur mens humana. Nam ſicut aer inficitur quinq; modis. Primo per validam e terra aſcendentem exalationem· Secundo per celeſtis regionis validam accenſionem. Tercio per ſui ipſius nimiam humiditatem· Quarto per ſui ad aquam et ad terram cōtiguationem. Quinto per ſui tranquillitatem et q̄etem. Sic nimirum per locum a ſimili quinq; modis corrū/pitur mens humana. Primo videlicet per deſideriorum e terra verſus cor ſedulam exalationem. Secundo per validam ī carnali cupiditate et concupiſcentia accenſionem. Tercio p ſui ipſius damnabilem voluptatem. Quarto per ſui ad ter/rena et ad tranſitoria inclinationem· Quinto per ſui obdor/mitionē in ſcelere ac ignorantia et ſopore. Et tūc applicet̄ ſic In ſtatu itaq; innocētie et puritatis ipſa mēs pre gaudio et dulcedīe iubilatōis intne ſpūaliter exultare tremere ludere/q; videt̄ E Phs in p̄bleu. Titillationē q̄dem patimur in manib9 et pedib9 et maxime circa pect9· Sed tunc p titillatōnem ipſe mētis iubilus figuratur· Nam ſicut titillatio quatuor facit effectus·nam riſum concitat clamorem prouocat agilitatem mobilitatem quoq; cauſat·vitāq; extminat. Sic

nimiꝝ per om̄ez modū mentis iubilus q̄tuoꝛ relinquit effe
ctus. Nam riſum cōcitat interne leticie. clamoꝛē ꝓuocat oꝛa/
tionis obtentiue. mobilitatē efficit opationis ſacre. ⁊ vitā ex
terminat carnalis ↄcupiſcentie. Et tūc applicet̄ ſic. Iubilum
itaqꝫ ⁊ gaudiū mētis feliciter q̄deꝫ patimur ex manibꝫ opa
tionis ſacre ex pedibꝫ ꝓgreſſionis beate. ⁊ maxime ex ↄtem
platione pectoꝛis ⁊ mētis deuote F Plato in phedrone
Stelle ſiquidē matutino in tpe celū illuminat. coꝛpoꝛa aīa/
ta excitant. ⁊ fertilē faciūt ipſam terrā. Et ideo ait Galien⁹
ſecretoꝝ. i. Stelle que tpe apparuerint matutino. celum letifi
cant: a ſopoꝛe excitāt: terram q̄ꝫ abilitant ⁊ fecundāt. Sic vi
ri ſancti iubilationis in tpe totam celeſtem curiaꝫ illuminat
⁊ terrā ſuoꝝ coꝛdiū fertilem efficiūt ⁊ fecundā. ⁊ ſe ipſos ⁊
alios iubilādo ad deū excitant G Egeſippus hieronimi
li. iiij. Ignis q̄dem naturaliter ad ſuā cuncta coꝛpoꝛa trahit
regionem: q̄a dicit ↄmentatoꝛ ſuper. iij. de ce. ⁊ mundo. Ignis
attractiuū excellit coꝛp⁹ q̄dlibet in virtute ⁊ efficacia attra
hendi. Et tūc applicet̄ ſic. Iubilus ergo mētis humane totaꝫ
vt ita dicam trinitatē ad ſuā allicit ⁊ attrahit regioneꝫ H
¶ Phs in li. ꝓbleu. Cōſpicientibꝫ nobis aliquē cibum oꝛa
madent ↄtinuo ⁊ humeſcūt. Per q̄ dat̄ intelligi. ꝙ dū men/
tis deuotione ⁊ iubilo cōſpexerimus cibuꝫ celeſtem mētis viꝫ
iubilabili gaudio ⁊ amoꝛe mox oꝛa coꝛdis nr̄i madent cele/
ſti gratia ⁊ humeſcūt I Auctoꝛ li. de impreſſionibꝫ aer⁹
Quantūcunqꝫ ſuauis ſit ipſe aer tn̄ currentibꝫ vent⁹ eſſe vi/
det̄. aer inquit currentibꝫ ventus fieri eſtimat̄. Sed tunc per
aerem mētis iubilus deſignat̄. Nam ſicut aer precellit cetera
elementa in tribꝫ ſm̄ tharentinuꝫ in li. de effectibꝫ in natura
viꝫ in ſuauitate. in puritate. in ꝑſpicacitate ⁊ hoc in ſe. Sic
per om̄ēz modū mētis iubilus intern⁹. cetera dona anime ꝑ
cellit in tribꝫ. viꝫ in ſuauitate dulcedinis diuine in puritate
cognitionis ⁊ ↄſcientie. ⁊ in ꝑſpicacitate viſionis ⁊ fruitio
nis eterne. Et tunc applicet̄ ſic. Quantūcunqꝫ itaqꝫ iubilus
mētis dulcis ⁊ ſuauis ſit: ex ſue ſimplicitatis ſinceritatiſqꝫ
natura: tn̄ curenti circa trāſitoꝛia ⁊ mūdana anīe moꝛe vē/
ti aſperus eſtimat̄ K Phs in ꝓbleu. Ex guſtu ſiquidem
cibi ⁊ potus lingua humeſcit. Per q̄d dat̄ intelligi. ꝙ ex iu/
bilo quo deguſtatur cibus diuine refectioni ⁊ potus inter
ne dei dulcedinis. lingua humeſcit deuote anime reſoluta ī/
humoꝛem influentie ſempiterne L Philoſophus in ꝓ
bleumatibus. Humido ſiquidem cibali cum aduenerit oc=
currerit humidum ſaliuale. Cunqꝫ enim cibum ſumimus
mox lingua humeſcit. q̄d quidem accidit ex eo quia vnum

altero extrahit· teſtante Galieno ſecretoꝝ libro·vj·qui ait. Sicut enim ſiccum ſicco· ⁊ calidū calido·ſic humidum attrahit humido· Et tunc per humidum cibale humidum celeſtis gratie deſcribit. ⁊ p humidum ſaliuale humidum iubilationis ⁊ deuotionis interne ꝯuenientiſſime deſignatur. Et tūc applicet ſic. Humido itaqꝫ cibali celeſtis viꝫ refectionis ⁊ gratie occurrere ſaltem debet humidum interne iubilationis & deuotionis mentis noſtre M Auicēna libro·iiij·de diluuijs· Sol trahit ad ſe corpa puta ranas ⁊ ſerpentes atqꝫ aq̄s mediante lumine radio ⁊ calore. Sic xp̄s fideles ſuos attrahit homines per iubilum ⁊ ineſtimabile gaudium pie mentis N Philoſophus in pbleumatibꝫ. Tempore horripilationis contremiſcimꝰ ⁊ valde delectamur. Sed tūc p horripilationeꝫ ineſtimabile anime gaudium ſeu iubilus figuratur. Nam ſicut in horripilatione ſurſum videnť erigi omnes crines ſm ariſto· Sic in iubilationis tempore om̄es cogitationes noſtre ſurſum in deum videnť quodaꝫ ineſtimaibili gaudio erigi ⁊ eleuari. Et tunc applicet ſic. Tempore igitur iubili mentis noſtre in dei timore & laude ſpiritualiter contremiſcimꝰ ⁊ ineffabiliter delectamur O. Nota q iubilus cordis humani comparatur gaudio ⁊ leticie corporali ob quatuor rationes. Primo ſicut gaudiuꝫ mundat pectꝰ & illuminat omnes ſenſus·teſtante ph̄o & conſtantino. Sic mentis iubilus cor q̄dem humanū mundificat·omneſqꝫ v̓tutes anime illuminat ⁊ illuſtrat. Secundo quia ſicut poſt gaudium ſomnia dulcia ⁊ delectabilia conſequuntur·vt dicit ꝯmentator ſuper de ſomno & vigilia. Sic poſt mentis noſtre iubilum ſuauiſſima & dulciſſima in xp̄o ſomnia cōſequūtur. Tercio ſicut gaudiū nunq̄ eſt ſine riſu & motu· & ſine benignitatis actu·teſtante ph̄o in·vj·politicoꝝ. Sic iubilus mētis nūq̄ eſt ſine riſu intime exultationis nec ſine motu ſancte operationis·nec ſine benignitate & leuitate diuine ꝯſolationis. Quarto quia ſicut vehemens gaudium voces magnas facit pectora concutit: ſanguineꝫ effundit ⁊ ſepe hominem inſperate perimit & occidit. Sic per omnem modum iubilus mētis voces laudationis deū magnas emittit. pectora in deuotione cōcutit ſanguinem peccatoꝝ & ꝯfeſſionem eijcit p ipſum hominem miſtice quantum ad vitam carnis pimit ⁊ occidit P Ariſto·li·viij·animaliū. Punctura q̄dem impfectis animalibꝫ facit ſaltū· in vermibus ꝯtractum in ſerpente remorſum·in fatuis gaudiū atqꝫ riſum. Animalia nanqꝫ pfecta & magna ſi punganť aliquo acumine ſaliunt·vermes vero ſi cōpuncti fuerint ſe mox cōtrahunt: ſed

ſerpentes dum compungunt̃ moꝛſuꝫ faciũt· & venenũ emit/
tunt·fatui aũt & inſani atqꝫ frenetici dũ pungunt̃ riſum &
cachimium faciũt. Sed tunc p puncturam mentis iubilus
ꝯuenientiſſime deſignatur. Nam ſicut punctura coꝛpoꝛis ip
ſum ſemimoꝛtuuꝫ ad vitam reducit priſtinam & refoꝛmat·
teſtante ypocrate in p̃noſticis. Sic p omnem modum iubi/
lus mentis vitam que in deo eſt ſpiritualem & eternam per
peccatum perditam & amiſſaꝫ repat in ſtatum priſtinum
& reſtaurat. Et tũc applicet̃ ſic. Iubilus itaqꝫ mente recep/
tus imperfectis quidem hominibus qui per pfecta deſignã
tur animalia ſaltum facit in actum diuine cõtemplationis
in humilibus aũt qui per vermes deſcribunt̃ animalibꝫ cõ/
tractionem efficit ſui in ſe per cognitionẽ culpe ꝓprie clemẽ
tieqꝫ diuine: in peccatricibus vero & in cecis mentibus que
p ſerpentes & fatuis figurantur remoꝛſum reiectionis & ri=
ſum mane exultationis efficit ⁊ inducit Q Yſidoꝛus ĩ
hiſtoꝛiꝭa naturalibus. Cumqꝫ mirica floꝛuerit in deſerto fer/
tilitas eo anno plurima aſſequetur. Per miricam intelligit̃
ipſe homo iuxta verbum ʒeremie ticum·xxvij·ca. Et erit qua
ſi mirica in deſerto. Et tunc applicetur ſic. Cumqꝫ homo in
mente per ſu a uitatem floꝛuerit iubili gaudijqꝫ interni in p̃=
ſenti quidem vita pariter & futura fecunditas vbertatis per
petue conſequetur R Notandũ autem ꝙ lacrima xiiij·
modis emittitur· videlicet per fumum· per ventum· per dolo/
rem· ⁊ moꝛtem· per reumatis effluxionem· per oculoꝛum apo
ſtemationem ſeu languoꝛem · per immundarum manuum
attrectationem· per nimiam capitis humectationem· p pul/
ueris amari ſeu liquoꝛis in oculos immiſſionem· per ſolis a=
ſpectionem: per vehementem amoꝛis accenſionem tempoꝛe
nebule· in ebrietate ex frigidi cibi ⁊ potus ſumptione appli/
cationem omnium iſtoꝛum inuenies alibi S Plinius in
ſpeculo naturali. Regio que ꝓxima fuerit ipſi ſolitudini &
deſerto inquieta eſt· petroſa infecunda frigida atqꝫ ſicca. Sic
regio coꝛdis noſtri que ꝓxima fuerit iubilo & amoꝛi p feli/
ciſſimã ãnexionem ⁊ vnionẽ· inqeta ẽ q̃ntum ad ſedulã v̉tu/
tum exercitationẽ· petroſa eſt q̃ntum ad ſui firmitatẽ & ſui
cum chriſto petra iuſticie confoꝛmitatem· infecunda eſt q̃n
tum ad mundane felicitatis & fecunditatis ab negationem·
frigida eſt q̃ntum ad carnalis libidinis ⁊ concupiſcentie ex
tinctionem· ſicca eſt quantum ad humoꝛis viciorum deſic/
cationem T Hugo in dydaſcolicõ libro quarto. Solis
quidem radium & ſplendoꝛem quatuoꝛ impediunt· viꝫ nox

eclipſis· nebula·atq3 nubes. Sic q̃tuoꝛ itaq3 iubilum mentis nr̃e impediunt · vi3 nox ſceleris ⁊ peccati· eclipſis appetitus deſiderij q3 mũdani· nebula ignoꝛantie· ⁊ nubes felicitatis affluentieq3 mũdane V Plini9 phiſonie li·iij. Oculi profundi clari9 limpidiuſq3 vident. Per que dat̃ intelligi ꝙ oculi mẽtis in dei ↄtemplatione ⁊ iubilo ꝓfundati clari9 limpidiuſq3 ⁊ delectabilius diuinaꝝ eſſenciam ↄtemplant̃ X Phs de celo ⁊ mũdo. Lapis ſiquidẽ dato ypotheſi ꝙ deueniret ad centꝝ terre ibi penderet vtiq3 ⁊ non caderet ineternum. Cui9 ratio eſt: q̃a centꝝ terre maxime eſt terrenorum coꝛpm attractiuũ. Sed tũc per lapidem coꝛ humanũ figuratur. Nam ſic̃ lapis efficit̃ q̃tuoꝛ modis· vi3 per adheſionẽ alicuius lutee partis. Scd̃o ꝑ impᷓſſionem virtutis celeſtis· vt dicit belinus. Tercio ꝑ condenſationem partium terre validam. Quarto per deſiccationẽ magnam· vt a pħo in quarto aſſerit̃ methe· Sic per om̃e3 modũ coꝛ homĩs quatuoꝛ mod9 in viam ſalutis ⁊ gratie generat̃· Primo ꝑ adheſione3 lutee partis id eſt ꝑ applicationẽ vere humilitatis. Scd̃o per impᷓſſionem celeſtis gr̃e ⁊ virtutis. Tercio per ↄdenſatione3 coartationẽq3 ↄtinentie. Quarto ꝑ deſiccationẽ praue ſeu carnalis voluptatis ↄcupiſcentie. Sed tunc per centꝝ terre ipſe mẽtis iubilus ↄuenientiſſime figurat̃. Nam ſicut ad centrum terre cõfluunt om̃es virtutes celeſtis radijq3 ſolares· teſtãte alkabicio in theoꝛica planetaꝝ. Sic itaq3 ad ipſum iubilum cõfluunt om̃es virtutes celeſtis gratie radijq3 ſolares ↄſolationis cognitioniſq3 diuine. Et tunc appliceť ſic· Cunq3 igit̃ coꝛ homĩs ad cõcaui peruenerit perfectione3 qđ centꝝ id eſt iubilum attigerit intro nigrãdo ibi amplius mox pendebit ab om̃i ꝓrſus caſu ⁊ ruina eternaliter ↄſeruandum Y Ptolome9 almageſti·iij. Lumẽ itaq3 nunq̃3 aduenit abſq3 lumĩe coꝛpoꝛis cauſatiuo. Nunq̃ enim lumẽ ſolis aduenit ſine ſole· Sic nunq̃ mẽti iubilus aduenit humane ſine criſto cauſatiuo luminis totius ↄſolationis celeſtis gratieq3 diuine Z Phs in ꝓbleu. Exſiccat aũt ventus terrã mag9 q̃3 ſol. Per que dat̃ intelligi· ꝙ om̃e3 humoꝛe3 mũdane miſerie ⁊ peccati magis quidem deſiccat vent9 iubili refrigerijq3 diuini q̃ ſol affluentie ſeu ↄſolationis cuiuſlibet hui9 mundi ¶ A a Cõmentatoꝛ ſuꝑ·iij· methe. Nix liquat̃ ⁊ ſoluitur trib9 modis· vi3 a calido: humido ⁊ a vento. Per que datur intelligi· ꝙ coꝛ humanum in dulcoꝛẽ diuine ſuauitatis reſoluit̃ trib9 modis. Primo vi3 a calido dei dilectionis. Scd̃o ab humido gratioſe dei ↄſolationis ⁊ a vento interne ⁊ ſuauis iubilationis B a Auicẽna libro mineraliũ. Metalla ꝓmo

repta ſub ſpecie ſtant lapidum : donec per ignem tranſeant in ſpeciem metalli . Sic corda humana ſub ſpecie & forma· Primo ſtant lapidum·donec per ignem iubilationis eterne ſpiritualiter in miſticorum tranſeant ſpeciem metallorum ¶C a Commentator ſuper tercio metherorum·Omne q̄/dem metallum vehementer igne de coctum euaporat reſol/uiturq; in fumum preter aurum . Sic corda humana igne diuini amoris vehementer excocta euaporantur & miſtice reſoluuntur in fumum iubilationis interne ſeu in odorem ꝯ in fumum orationis immolationiſq; deo placabilis & ac/cepte D a Ariſtotelis in probleumatib9. Flatus de ore procedens videtur in frigore·ſed minime in calore. Sic donū ſpiritusſancti miſtice percipitur & ſentitur in frigore iubila tionis & deuotionis intime·non autem in calore eſtus con/cupiſcentieq; mundane E a Ariſtotelis libro animaliū ſexto. Digitus quidem articulatur & flectitur ad interiora manus·non ad exteriora ex natura. Sic iubilatio mētis ſem per articulatur & declinat ad ſpiritum ſeu vitam miſticam ꝯ ſpiritualem nequaq̄ ad exteriora id eſt carnalia geſta & opera F a Ariſtotelis in libro probleumatum. Imbibi/tur autē aer a piſcibus ore ꝯ aure videlicet brancis. Sic aer celeſtis ſuauitatis ꝯ gratie miſtice quidem imbibitur ore in terne iubilationis & aure obedientie ſeu humilis inclinatio nis G a Albertus de impreſſionibus aeris. Ros maxi/me cadit in regione calida & humida·valloſa & vētoſa·Per que datur intelligi·ꝙ ros celeſtis gratie maxime cadit in re gione calida in dei dilectione·humida in lacrimarum fuſio/ne·valloſa humili reputatione ventoſa interna mentis iubi-latione H a Alkabicius in tractatu eucatricis & epiciclis. Virtuoſior eſt aſpectus celi in nocte quam in die Virtuoſiori quidem modo celeſtia inferiori aſpiciuntur nocturno tempore q̄; diurno. Per que datur intelligi·ꝙ ipa diuina celeſtiſq; natura maiorem virtutem ſui aſpectus trāſ mittit in nocte iubilationis intime·ꝙ in die felicitatis afflu/entieq; mundane I a Plinius li·de ſeptem mirabilib9 mundi. Nubes tripliciter eleuantur per eſtum· per ventum· ꝯ per effuſionem ymbrium . Per que datur intelligi· ꝙ cor hominis per nubem non immerito deſignatur·& triplici q̄/dem modo in contemplandam dei ſpeciem eleuatur ipſe ho/mo·videlicet per eſtum validum dei dilectionis·per ventum ſincere iubilationis·per effuſionem ymbrium · deuote lacri/mationis ſeu contritionis

i Iohānicius yʒagoge li· de mixtio· corpm· ſanitas quidem interior ſine exteriori par‹ꝝ› ꝓdeſt· ſʒ ſanitas exterior ſine interiori parꝝ ꝓdeſt: imo obeſt· ſanitas vero interior ⁊ exterior ſola ꝓdeſt. Sed tūc p ſanitatem corporis ſanctitas intelligitˀ ipſius mētis. Nam ſicˀ ſanitatem perfectā attendimus penes eſtum eſurei ⁊ ruborem faciei· ſicut dicit phs in ꝓblen. Sic per omeꝫ modū perfectā quidem ſanctitatem attendimꝰ penes celeſte deſideriū ⁊ anime miſticū ornamētum. Et tunc applicetˀ ſic. Sanitas exterior id eſt bona cōuerſatio ⁊ bona exempla exteriora ſine ſanitate interiori id eſt ſancta ⁊ pfecta ꝯſcientia interiori parum ꝓdeſt ⁊ ſic de alijs applica B Cōmentator auerrois ſup li· de pomo ariſto. Vitam qdem noſtrā corpalem non efficit ſolus corporis motus· ſʒ calor naturalis validus ⁊ intenſus. Quedaꝫ enim ſunt corpora que mouentˀ vita tn̄ carent: ſicut maxime videmus incorporibꝰ inanimatis arte magica ſuſcitatis que vtiqꝫ corpora licet motus veros id eſt humanos habeant· vita tn̄ carent. Et tūc applicetˀ ſic. Sanctitatē itaqꝫ pfectam nō efficiunt miracula ſed amoris igniculi C Cōmentator in xj· metha. Nil aūt ad ꝑpetuitatem immortalitatemqꝫ efficit ī rebꝰ vniuerſis niſi puritas ⁊ intellectualitas ſpeciei. Puritaſ nanqꝫ corpoꝝ corruptibilibꝰ q̄litatibus ſola caret. Illud enī incorruptibile merito eſtimamus cui naturalis puritas inherere cernitˀ ⁊ ineſſe. Accipimus aūt hic puritatem ꝓ ſimplicitate ⁊ vanitate vniuſcuiuſqꝫ entis ⁊ rei· puꝝ enim dicitur ꝙ nullo alieno fuerit ꝑmixtum· tantomagis puꝝ ⁊ ꝑ cōſequens eternū fore ⁊ ꝑpetuum demonſtratˀ. Et tūc applicetur ſic. Nil aūt ꝑpetuitatem ⁊ incorruptibilitatē in mentibꝰ efficit vniuerſis q̄ꝫ ſanctitas deuotionis virtus ⁊ vnitas D Philoſophus in· vj· animalium li. Aquis· clara ⁊ turbida cōfluentibꝰ· piſces qdem omes fugiunt de aq̄ turbida ⁊ in aquā claram ſe recipiunt ⁊ ibidem ſe ꝯſeruant. Sic homines more piſciū ⁊ exemplo de turbulentia p̄ſentis vanitatis cōfugiant ad ſtatum perfectionis ⁊ ſanctitatis E Algazel in tractatu de forma ſpeculi· Siquis ſpeculū ex tribus ſpeculis cōnexis compoſituꝫ introſpexerit quocunqꝫ ſe verterit faciem videbit q̄ndam ſue faciei ſimilem in aere apparere ⁊ ſi tandem abſconditū fuerit idem ſpeculū· adhuc tamen vultus introſpicieētis fixus in aere apparebit. Et tunc applicetˀ ſic· Cunqꝫ itaqꝫ viſum mētis noſtre iacerimꝰ intra ſpeculū trium ſanctitatū opere ⁊ conſenſu: mox vultus agnitionis ſuperne ⁊ ſpecies viſionis beate nobis q̄cunqꝫ nos in dn̄o vertimus apparebit F Ariſto· in ꝓbleu. Cunqꝫ

aliqua veſtis lota fuerit ad ſolis calorem radioſq; ſuſpen/
ſa ipſaq; poſtmodum aliquis inueſtitus fuerit et indutus
mox ex motu veſtis ſcintille ignee exiliunt copioſe. Per p̄=
habita autem datur intelligi · q dum quis veſte ſanctitatis
et innocentie lota a ſordib9 et abſterſa inueſtitus fuerit et in
dutus:mox ſcintillas efferet ſcintillationis eterne in p̄ſenti
ſed et viſionis beate poſtmodū in futuro G Theophil9
in breuiario diuerſaru; artium. Quilibet liquor in loco ſub
terraneo humido et frigido optime conſtricto et cooperto
recens a corruptione immunis perpetualiter conſeruatur.
Cuius ſignum eſt quod ait Tharentinus de euentibus in
natura. Mos inquit erat antiquorum liquores varios recon
dere intra ſepulcra mortuorum: qui quidem liquores poſt/
modum ad multa centena annorum incorrupti apparuerūt
penitus et recentes. Ratio eſt. nam illud qd' ſuum propriu;
humorem non amittit · neq; alienum recipit diuturnum erit·
ſic eſt in propoſito. Per hoc autem datur intelligi · q liquor
ſanctitatis et gratie irrefragabiliter ſolūmodo reconditur et
ſeruatur in cordibus ſubterraneis humiditate humidis ce/
leſtis rore gratie frigidis algore puritatis continentie atq;
mundicie H Ariſtotelis libro q̄rto de cuſtodia mor̄ et
virtutum. In eo quidem loco ſolitudinis vbi quondam ha/
bitaſſe viſi ſunt homines · nunc autem derelicto pariter et de
ſerto quatuor accidunt effectus et contingunt. Primus eſt
nam illic q̄dem magis pubent flores · Scd'o illic animalia et
fere cūcte ſeu beſte ꝯueniunt ex natura. Tercio eſt ibi auiu;
ſedulus at ꝯtinuus garritus. Quarto eſt ibi vermiū et for=
micarum egreſſus varius et diuerſus. Et tunc applicetur ſic
In loco itaq; et tempore ſanctitatis quatuor felices effectus
accidunt et contingunt. Nam ibi neceſſario inuenitur copi
oſitas floridorum actuum et virtutum confluxus cuncto/
rum angelorum · omniumq; virtutum celeſtium · ac ſanctor̄
vox et garritus aſſiduus laudis diuine · et vermis diſcretio=
nis et conſcientie. Hec enim quatuor ſanctitatem conueni=
entiſſime conſequuntur I Cōmentator auerrois ſuper
tercio metheorum. Fulminis quidem hec eſt conditio et na
tura · vt vaſa liquorum contentiua penit9 deſtruat annihilet
et cōburat · liquorem vero in ſtatu ſuo figit · dilabi defluere/
q; non ſinit. vnde ſubiungit dicens. Compertum nimir̄ ſepe
eſt noſtris tempibus vt vaſa vini plena fulmīe feriēte penit9
ſint ānihilata pariter et corrupta · vinum aūt integra atq; ſalua
ſupficie fixū ſtabat nec penit9 defluebat. Cauſā reqre ca · de
caritate. Per fulmē ſc̄titas declarat̄. Et tunc applicet̄ ſic. Iſta

itaq; eſt ſanctitatis ꝯditio & natura vt carnē extrinſecꝰ per ſanctimoniam & caſtrimargiam q̄ntum ad illicitam & prauam concupiſcentiam deſtruat & corrumpat· mentem vero intrinſecus figat ꝛ ſtabiliat ineternum

De ſapientia Titulus·lxiij· A

Ptholomeꝰ almageſti·iij. Lumen quidem lune ipm ſolarem radiū ꝛ candorem obtenebrare cernit·ꝫ & ipſum lumen ſolis lunare fulgur illuminat ꝛ obfuſcat. Cuius declaratio ſtat in hoc. Videmus etenim ꝙ in die luna ſplendente ipm lumen ſolis aliq̄liter obumbrat̄· videt̄ enim tūc quedā tenuis nebula regionem aeris occupare ·ꝫ nec hoc ipm nebula eſt nec vapor ſed lumē ſolis lune lumine aliquantulū obfuſcatum. Item ꝯſtat q̄a lumen ſuū concipit ipa luna a lumīe radioq; ſolari· Econtra aūt lumē lune diurno tpe quidem obumbrat̄·ꝛ hoc ſolis lumīe ꝛ cādore. Sed tūc per lumē lune mundana ſapientia figurat̄. Nam ſicut lumē lune cuncta corpa infrigidat & humectat· ſicut ait auicēna li·medici·v. Sic per om̄ez modū ſapientia mūdana corpa cuncta humana infrigidat in dei caritate· & humectat mūdi qualibet vanitate. Sed tūc ꝯuenienter per lumen ſolare diuina ſapientia deſignat̄. Nam ſicut lumē ſolis viſuz excecat ꝛ debilitat corpalem . Sic per om̄ia ſapientia diuina om̄ez tranſcendit & excecat humanaz & angelicam rationez Et tūc applicet̄ ſic. Ipſa itaq; ſapientia mūdana ſapientiam diuinā fugare ꝛ obtenebrare dr̄:ſed & ipſa ſapiētia diuina ſapientiā mūdanam illuminat & obfuſcat·illuminat quidez inq̄ntum eius vanitatē falſitatemq; rephendit & detegit·obfuſcat vero inq̄ntum ipſaz vera ſapiētie ratione ſupeminet & excellit·ꝛ tunc recurrat̄ ad ꝑhabita B Pħs in ꝓbleu. Terror q̄dem noſter eſt cauſa om̄is fantaſie ꝛ viſionis timoroſe·ꝛ cogitatio timoroſa·vt refert Cōſtantinus li·de melancolis. ꝙ dum aliqui nocturno tpe timidi fuerint & ſuſpecti ſup aliquibꝰ timoroſis viſionibꝰ ꝛ nocturnis· mox ipſis q̄dam fantaſmata apparebunt ſeu illuſiones adeſſe q̄lecunq; Et iſtius cauſa ē·q̄a ex forti validaq; cogitatione ꝛ timoroſa opinione fortis & valida fit impreſſio in fantaſia & in organis ſenſitiuis·ita ꝙ talia q̄lia ymaginatus fuerit ibi fantaſtice apparebūt . Et huic ſententie aſſentire videt̄ augꝰ·ꝯtra fauſtum qui ait. Impoſſibile quidem eſt demonibꝰ quoſdaz qui a nobis vident̄ efficere inducereq; effectus·ꝫ ipſi demones ſuis illuſionibꝰ immutāt homīs fantaſiam·efficientes vt talia appareāt que in reꝝ natura minime exiſtunt:quia ꝑm pħum·inter om̄es q̄dem homīs cogitatꝰ maxime in primit̄

homīs ſantaſie cogitatio timoroſa. Sed tūc per timorem cor
palem timor dn̄i deſignatur. Nam ſicut timenti corporaliter
poſtq̄ꝫ periculum conſpexerit ſe euaſiſſe magna ſuauitas
gaudij ⁊ leticie incidit et occurrit ſicut dicit philoſphus in·
nj.politicorꝫ libro. Sic nimirum per omnem modum timenti
deum bene erit in extremis. Sed tunc conuenienter per fanta/
ſiam ipſa ſapientia figuratur Nam ſicut ſapientia eſt medi
um ratiocinandi et intelligendi iuxta illud q̄ ait Magiſter
heinric⁹ de gandauo. Sic nimirꝫ per omnia ipſa ſcientia ſa/
pientiaqꝫ diuina eſt cauſa deum cognoſcendi ⁊ in beata pa
tria ſpeculandi. Et tunc applicetur ſic. Timor itaqꝫ domini ē
principium et cauſa totius ſapientie ſcientieqꝫ diuine C
¶ Calcidius in thimeo. Lux quidem corporalis tenebra ni/
mirum eſt reſpectu candoris luminiſqꝫ celeſtis. Excellit enī
ipſa lux galaxie ſuaqꝫ per ſpicacitate obtenebrat luminoſi/
tatem dyaphaneitatis luciſqꝫ mundane. Per iſta autem dat̄
intelligi· q̄ ſapiētia humana tenebra id ē ſtulticia eſt reſpe/
ctu ſcientie ſapientieqꝫ diuine. Vnde ſalomon. Sapiētia hu/
mana ſtulticia eſt apud deū D Plato libro de immor/
talitate anime. Si ſapientie forma oculis videri poſſet cun=
ctos ad amorem ſui violenter attraheret. Per que datur in/
telligi· q̄ ſi vere diuine ſcientie ſapientieqꝫ forma oculis mē/
tis in p̄ſenti q̄dem vita videri et agnoſci poſſet cuncta corda
humana ad amorem ſui violenter pertraheret E Theo/
phraſtus libro cōmentorꝫ · ꝓprium eſt ſapientis in eius aīm
nullam poſſe incidere paſſionem · Corporalis nanqꝫ paſſio·
omni quidem cōſilio ſapientieqꝫ repugnat. Per p̄habita aūt
datur intelligi· q̄ ꝓprium eſt ſapientis in aſpectib⁹ oculiſqꝫ
diuinis nullā carnis admittere paſſionem F Phs in ꝓ/
bleumatibus. In habentibus autem parua capita ſapientia
maior viget. Circa qd̄ notandum q̄ magni quidēꝫ homines
ſi caput habuerit nimis paruū inſipientie ſignū eſt. Item ī
homībus paruis magna habentib⁹ capita ſtulticia ꝑpendit̄
ineſſe q̄dem magna. Caput aūt paruū ſuas nō excedens li/
mites atqꝫ metas tam in magnitudine q̄ in paruitate com/
mendabile eſt ſemper etenim magis placebit caput paruūꝫ
q̄ꝫ magnū nimis. Cauſa aūt cur capita parua ſapiētie ſint
ydonea atqꝫ apta· tacta eſt ſupra de corde. Per prehabita au
tem dat̄ intelligi· q̄ ſapientia diuina in paruis et humilibus
mētibus magis viget q̄ in nimis magnis et ſuꝑbis G
Anthoni⁹ orator ſuper tercio politice. Ex trib⁹ nanqꝫ viꝫ ex
capitis aſſidua inclinatione· ex futurorum euentuū proſpe/
xione· et ex ſenio ſeu canicie ſapientē agnoſcim⁹ vnūquēqꝫ

De primo ſic ait loxus in phiſonomia palemonis. Sapien/
tes q̄dem inclināt capita ſua & hoc ex ꝯtinua meditatione
⁊ ſpeculatione qua in cūctanter lucēt ipſi ſapiētes. De ſcđo
ſic ait phs in ꝓhemio rethorice. Sapiētia non attribuit̄ niſi
intellectiuū ꝑſpicaci. De tercio ſic ait phs in ꝓbleu. Cani/
cies indicat bene digeſtos foꝛe humoꝛes capitis & vapoꝛes
ex quoꝝ q̄dem digeſtione ſapiētia ineſſe ſolet. Per iſta aūt dat̄
intelligi · ꝙ ex trib⁹ agnoſcim⁹ ſapientem viꝫ ex coꝛdis hu/
mili inclinatione· ex celeſtiū premioꝝ ꝓſpectione ſeu ſuppli
cioꝝ eternoꝝ timoꝛoſa preuiſione : & canicie diſcretionis &
prudentie H Bartholome⁹ in p̄ma practica ſua. Sal q̄/
dem oculis immiſſum coꝛpalibus ſi humidi fuerit humoꝛe
vicioſo & coꝛrupto ipſos recreat ꝓtinus atq; ſanat· ſi vero
ſicci nimis fuerint & poꝛoſi ipſos lédit validi⁹ ⁊ coꝛrumpit
Sed tunc ꝑ ſal coꝛpale ſalem ſapientie ꝯuenit deſignari. Nā
ſicut ſal conficitur eo modo inq̄ntum om̄is humor aquoſi
taſq; penitus excoquent̄ qua q̄dem excoctione & deſiccatio
ne facta remanet ſolū ſal· Sic nimiꝝ per om̄ia ſapientia ve=
ra atq; ꝑfecta tribuitur· ⁊ in mente humana conficit̄· eo viꝫ
modo inq̄ntum om̄is humoꝛ prauitatis & aquoſitas cuiuſ
libet vanitatis exſiccata q̄dem fuerint penituſq; excocta· ap/
plicationē quere de ꝯtemplatione I Ptholome⁹ in prin
cipio almageſti. Vir enim ſapiens dn̄atur aſtris. Sed intel/
lectū iſtius dicti require in ca· de trinitate. Per p̄habita au
tem dat̄ intelligi ꝙ homo ſapiēs non in ꝓprijs oculis ſed in
aſpectib⁹ ſaluatoꝛis dn̄atur hāc vitam in angelicis choꝛis
K Phs in ꝓbleu. Calidi aūt hoīes ſapientioꝛes ſunt. Cui⁹
ſignum eſt· ꝙ qui in regionib⁹ calidis cōmoꝛantur· ſapiētes
valde foꝛe eſtimant̄. Cauſa tangit̄ de fruitione. Per p̄habita
aūt datur intelligi· ꝙ qui in caloꝛe dei dilectionis fuerint in/
flāmati· hi nimiꝝ in dei ſunt oculis ſapientiſſime reputati
L Cōmentatoꝛ ſuꝑ illud methaphi. Sicut oculus noctico
racis dicit. Eſt aūt ſapientia ſenſus· inimica inſidiatrixq; &
p̄ſtigiatrix ſapientie intellect⁹. Per p̄habita aūt dat̄ intelli/
gi· ꝙ ſapientia humana ſeu mūdana que per ſapientiā ſen/
ſus deſcribit̄ inimica ē ſapiētie diuine que ꝑ ſapientiā intel·
ligi figurat̄ M Notandum aūt ꝙ ſapientia in ꝓprie at=
tribuit̄ ipſi parti ſenſitiue· ergo & ipſa ſapientia ſenſib⁹ nō
ꝯuenit· niſi in ꝓprie methaphoriceq; & tranſſumptiue N
Cōmentatoꝛ alexander ſuꝑ illud· j· methaphiſice propt̄
āmirari ceperunt philoſophari dicit. Sapiētia itaq; noſtra
ex āmirationib⁹ ꝓuenit ⁊ cauſat̄. Ex eo enim ꝙ alicuius rei
excellentiaꝫ fuerimus āmirati· mox ꝑſcrutationis operam

adhibemus illi rei. Per iſta aũt datur intelligi ꝙ ſapiẽtia in nobis diuina ex ãmirationibus diuine dignitatis et excellẽtie gignitur et cauſatur. Dum enim in ammirationem duci mur eius in comprehenſibilis maieſtatis mox aliqualem ei us cognitionem concipimus ꝛ timorem dei autem cognitio atqꝫ timor principia quidem ſunt ſapientie ſcientieqꝫ diui/ne O Auicẽna libro tercio de diluuiis. In vallibus autẽ maior cernitur lux ſed ꝛ circa aquas valida luminoſitas re peritur. In vallibus quidem propter coartationem et com/preſſionem laterum montis vt dicit ariſtotelis in tercio me therorum. Circa aquas aũt quia magna ex aquis fit repcuſ/ſio ꝛ refractio radiorum. Cuius ſignũ eſt vt ait philoſophus in pbleu. Ciuitates inquit que circa aquas ſite ſunt in eſta te nimiũ accendunt. Patet ergo ꝛc̃. Sed tunc per lucem ſeu lumĩoſitatem corporalem lux q̃dem miſtica. id eſt diuina ſa/pientia figurat̃. Nam ſicut lux viuificat et purificat corpo=rum vnũqdqꝫ vt recitat auicebron libro fontis vite. Sic ni mirum ſapientia q̃dem diuina cor humanum viuificat q̃ntum ad vite eternitatem purificat q̃ntum ad veram mentis ſin=ceritatem. Et tũc applicetur ſic. Maior itaqꝫ ſapientia ſemp cernit̃ in vallibꝰ humilium animorum ꝛ circa aquas cordium contritorum P Euentinus in tractatu de naturis liquido rum. Permiſcentur aũt liquores cũ terra atqꝫ aqua. Nullus aũt permiſcetur liquor cum aere atqꝫ igne. Per iſta aũt dat̃ intelligi ꝙ diuina ſapiẽtia que ob ſimiles qualitates liquo/ri corporali non immerito comparatur non permiſcet̃ cum mentibus hominũ cupidorum et delicatorum qui per aerẽ et ignem figurantur ſed beato quidem modo coincidit et ꝑmiſcetur membris tribulatorum ꝛ humilium hominum q̃ per aquam et terrã figurant̃ Q Cõmentator auerrois tercio metherorum. Corpora deſiccata magis quidem ſunt lu/minis ſuſceptiua q̃ꝫ corpora humectata. Per que datur intel ligi ꝙ corda humana ab humore viciorum penitus deſiccata magis quidem ſunt diuine ſapientie ſuſceptiua q̃ꝫ corda ali quo labe ꝛ crimine inquinata R Philoſophus in pro bleumatibus. Corpora tenua oleo delinitata et denuo indu rata puia fiunt valde luminis ꝛ candoris. Per que datur in telligi ꝙ corda humana oleo virtutũ ꝛ gratie miſtice illini/ta. et denuo ad mũdanos inſultus obdurata magis peruia ſunt ſapiẽtie ſcientieqꝫ diuine. Phs in iij methe. Ignem qui/dem ꝛ lumen primo et principaliter attribuimꝰ ipſi celo ex cõſequenti aũt corporibꝰ ipſis que celeſti orbi ſimilia cõfor/miaqꝫ ꝛ eq̃ta in cõditionibus et natura. Per iſta autem dat̃

intelligi· ꝙ vera ſapientia primo ⁊ principaliter· attribuit ipſi deo·de hinc aūt ⁊ excōſequenti ipſis mentibꝰ alnis que ipſi deo in ſanctitate ꝯſimiles fuerīt ⁊ ꝯformes S Theophilus in tractatu diuerſaꝝ artium. Auꝝ liquatum natura liter delectat aſpicientem viſumq̄ nr̄m irradiat ⁊ illuſtrat Vnde ⁊ idem ait. Natura auri eſt magis quidem ſplendere ī igne ſub ſpecie viꝫ liquoris·q̄m ſub forma duriciei ⁊ rigoris Per iſta aūt daт̄ intelligi·ꝙ auꝝ ſapientie ꝑ cognitioneꝫ defluens verā in mentem hoīs ⁊ liquatū:magis delectat ⁊ irradiat mentem q̄ꝫ tenebra humane ignorātie adhuc rigida ⁊ cōpacta T Cōmentator auerrois ſup·ij·de aīa. Corpora que ex ſui natura ſunt luminoſa magis lucēt in nocte q̄ꝫ in die. Per iſta daт̄ intelligi· ꝙ corda humana que ex ſui nobilitate ſapiētie ſunt ſuſceptiua· ⁊ debita prudentia q̄ꝫ ī formata·magis quidem lucēt ſue cognitionis lumine ⁊ ſplē dore in nocte tenebroſitatis mūdane: q̄m in die lumīoſitatꝰ terrene.lumē enim mūdanum excecat. Require de ſplendore V Phs in·vj·aīalium li. Oculi animalium lucētes nocturno tp̄e·⁊ ſplēdentes lucent ipſis aīalibus verſis ad auſtrum:nō lucent aūt aduerſis ſeu oppoſitis ſua facie aquiloni. Et ideo ait plutꝰ in gurgulione. Splendent vultus q̄daꝫ oppoſiti auſtro:ſed minime aquiloni. Cauſam require ca·de amore. Per iſta aūt datur intelligi·ꝙ corda humana ſapientie opibꝰ luminoſa lucent vere ſolūmodo ⁊ ꝑfecte cōuerſa ad auſtrum xp̄m lucent autem minime ad aquiloneꝫ id eſt peccatū deſideriumq̄ꝫ humanū X Phs in ꝓbleu. Circa vmbram ⁊ tenebrā ſemꝑ lux copioſior reperit̄. Cuiꝰ cauſa eſt oppoſitō q̄litatum tenebre atq̄ꝫ lucis ex qua q̄dem oppoſitione reſultat maior excellentia in vtroſq̄ꝫ. Per iſta aūt daт̄ intelligi·ꝙ maior cernitur affluentia prudētie circa vmbrā caſtitatis ⁊ ꝯtinentie Y Ariſto·in·viij·animaliuꝫ libro Medulla oſſium copioſa vitam longam efficit ⁊ conſeruat Sed tūc per medullam ſapientia figuraт̄. Nam ſicut medulla oſſium humanorum leticiam confert·⁊ medulla quorūdam animalium viſūm clarificat·vt recitat Cōſtantinꝰ. Sic per oīneꝫ modum ſapientia diuina gaudia infinita confert ⁊ mentis oculū clarificat ⁊ illuſtrat. Et tunc applicetur ſic. Sapiētia itaq̄ꝫ ⁊ vera cognitio mentis humane diuturnitatē id eſt ꝑpetuitatem vite efficit ſempiterne Z Belinus in tractatu de ſigillis lapidū. Sunt q̄dam nobiles gēme q̄ nocturno tp̄e lucent copioſe·⁊ ſi in terra ſepulte iacent igniſq̄ꝫ valido calefiant ampliꝰ non lucebunt. Per iſta aūt daт̄ intelligi·ꝙ corda hoīm diuine ſapientie lumīe illuſtrata·ſi īre

mundane cupiditatis & igne illicite voluptatis immerſa p
cōſenſum fuerint & intincta ampli9 nequaq̄ ꝓut ante luxe
rant lucebunt minimeq; fulgebūt A a Yſidorus in hi/
ſtoriis naturalib9. Stellio ex aſpectu in terrā ſibi haurit im/
bibitq; venenū. ſed ex aſpectu in ſurſum verſus aerem atq;
celū quendam liquorem medicinabilē ſūmo ope ſibi attra-
hit & gignit. Sed tūc per ſtellionē intelligit̄ ipſe homo. Naz
ſicut ſtellio tardiſſimi q̄dem motus ad quēlibet ſui actū. ve/
lociſſimi q̄dem ad ignem ſeu ad incendiū copioſum. vt reci/
tat phs in. x. animaliū li. Sic per omēz modū ipſe homo tar
dus quidem eſt ad actum quēlibet virtuoſum. velociſſimus
aūt ad ignem id eſt ad ſupplicium ſempiternū. Sed tūc ꝯueni
enter p aſpectum in terraz ſapientia mūdana figurat̄. Nam
ſicut aſpectus in terrā nequaq̄ q̄dem fieri poteſt. niſi cū to/
tali capitis inclinatione anime ad terrena deſiderāda tranſi/
toriaq; & vana. Sed tūc ꝯuenienter per aſpectū inſurſuz ver/
ſus celū diuina ſapientia figurat̄. Nam ſicut aſpect9 inſurſū
vehement̄ oculos aperit atq; ora. teſtante pho in ꝓbleu. Sic
per omēz modum ſapiētia ſcientiaq; diuina ora mentis ape/
rit ad guſtanduz oculos q̄; anime detegit ad ſpeculandum
dei ſuauitatem ꝑpetuumq; dulcorem atq; ad eius habendā
ꝑpetuam viſionem. Et tūc applicetur ſic. Homo itaq; ex ſa-
pientia mūdana ſibi haurit & imbibit venenū mortis eter/
ne. ex ſapiētia vero diuina ſibi attrahit & acquirit liquorem
felicitat9 eterne B a Plato libro de immortalitate anime
Sapiētie quatuor attribuunt̄ viz opes. quies. honor & volup
tas. De primo ariſtotelis li. de pomo. Eſt aūt ſapientia ple-
na diuitiis opibuſq; diuinis. De ſecūdo phs. vi. phiſicorum
Anima ſedēs & quieſcēs &c. De tercio phs. v. politice. Natu
raliter dños fore dicimus ſed & maxime honorandos eos q̄s
ſapientia cernimus illuſtratos. De quarto cōmentator. xi.
metha. Confert aūt nobis ſapientia ineſtimabiles volupta
tes. Multo aūt magis ꝯuenientius aꝓpriamus hec quatuor
ſapientie ſcientieq; diuine. ſc; opus theſaurorum dei. quietem
refrigerij ſempiterni. honorem regni perpetui. & voluptatē
gaudij incorruptibilis & eterni C a Cōmentator alber/
tus in ſūma naturalium. iij. pte. Scientia quidem ſenſus ob
ruit ſcientiam intellectus. Sed tūc per ſcientiam ſenſus mū
dana ſapientia figurat̄. Nam ſic ſcientia ſenſus eſt corrupti/
bilis fallibilis atq; breuis. vt ait Themiſtius ſuper. j. poſteri/
orum. Sic per omēz modum ſapientia quidem mundana eſt
corruptibilis. quia corruptionē cōfert. ꝑpetuam q̄; mortem ē
fallibilis q̄a fallit oculum noſtre mentis. eſt breuis vtpote

durans ⁊ pmanēs vix ad punctū momenti ⁊ tpis. Sed tunc ꝯuenienter p ſcientiam intellect⁹ diuina ſapiētia figuratur. Nam ſic ſcientia ſcꝫ intellectualis eſt idem cū re ſua ſcita ƒm pħm in.iij.de aīa. Sunt inquit vnū ſciētia ⁊ res ſcita. Sic nimiꝝ per locū a ſimili ſapientia q̄dem dei ⁊ ipſe deus ſimilis vnum ſunt ſimul q̄dem. Nam in quocūqꝫ corde ſapiētia dei cernit̄ ibi ⁊ deus p grām ꝯmorat̄ vnum ſunt: q̄a ƒm Magiſtrum in primo ſententiaꝝ. Spiritus dei ⁊ ſcientia dei vnuſ actus ſunt. Et tunc applicetur ſic. Sapientia itaqꝫ carnis obtuit impeditqꝫ actum ſapientie ⁊ ſcientie diuine

De ſedulitate — Titulus lxiiij. A

Notandū q ſedulitas habet q̄tuoꝛ effect⁹. Nam ipſas res ad vnū determinat limitat ⁊ coartat q̄litates ⁊ accidētia innatatur in vnū roboꝛat ⁊ ꝯfoꝛtat ⁊ diuagationē qꝫ mentiū actuumqꝫ negat. Per p̄habita autē dat̄ intelligi q ſedulitas ſanctoꝝ actuū ⁊ virtutem obſequioꝝ qꝫ ⁊ cultuum diuinoꝝ quatuoꝛ effect⁹ in mente humana efficit ⁊ reliquit. Nam ad vnū ſolum actum dei viꝫ virtutis mentē aſſiduat ⁊ determinat: q̄litates celeſtes nobis diuinitus imprimit ⁊ innatatur in vnum putadeum roboꝛat ⁊ cōfoꝛtat ſed ⁊ vacationeꝫ diuagationem qꝫ abijcit atqꝫ negat

B Cōmentatoꝛ ſuper iiij. ethi. In hoꝛa aſſiduitatis ſedulitatiſqꝫ actus exercitatus quilibet minus promptus redditur interueniēte autem ocio aliquali viſui ⁊ prompt⁹ magis patet. Cuius ſignū eſt. Videm⁹ q dum ſerotino quideꝫ tempoꝛe aliquis actū aliquem exercitauerit: cōſtat q̄a tunc actu ꝓmtitudinis caret ⁊ facultate eiuſdem actus: in mane autem perfectus nouit ⁊ efficit actum illum. Cuius cauſa ſtat in hoc. Nam in aſſiduo ⁊ ſedulo actu oꝛganum laboꝛat valde quāobrem ineptum indiſpoſitumqꝫ redditur ceſſante autem aſſiduitate ⁊ ſedulitate actionis illius ocio interueniente aliquali iam ex hoc ipſo oꝛganum actioni huiuſcemodi deputatum quietatur ⁊ perconſequens ad actū vſumqꝫ abilius redditur. Per prehabita autem innuitur q ad reſtaurandum ⁊ foꝛtificandum actum diuini cultus laudiſqꝫ pariter ⁊ virtutis ſumme valet interpoſitio ⁊ interſertio rationabilis ocij ⁊ quietis C Notandum q iuxta verbum philoſophi in ſexto politice ſedulitas ⁊ interpolatio opponuntur: quemadmodum ipſa entia ex parte ſui ſunt alteratiua ⁊ priuatiua. Notandum q vt ait cōmentatoꝛ ſuper quarto methaphiſice. Effectus neceſſarij ſolis debentur agentibus ſedulis ⁊ perfectis

De Semine — Titulus lxv. A

a ARiſtotelis li· de plantis. Semē igne ſiccatū neq̧ pullat: neq̧ germinat· ſed nec creſcit· Sed tunc ꝑ ſemen corꝑale ſpirituale ſemē anime figurat̄· nam ſic ſemē corꝑale radicē ꝛ fundamentū ſui germinis atq̧ ortus ab inferiori ꝑte non a ſuperiori ſuꝑficie ſumit· vt ait pħs vbi ſuꝑ Cuius etiā ſignū eſt ꝙ radices iacti in terrā ſeminis tendūtur indeorſum nō inſurſum. Sic nimirꝫ ſemē ſpirituale radicem atq̧ fundamentū ſui germinis atq̧ ortus ſumit ex infima parte vere humilitatis· non aūt ex ſūmo ſuperbie ⁊ tumoris· Et tūc applicet̄ ſic. Semē itaq̧ ſpirituale igne turpis lucri ſeu auaricie deſiccatū· nec pullulat· nec germinat miſtice· ſed nec creſcit B Notandū ꝙ ſpecies alicuius ſeminis quatuor modis aduenit ad terras remotas pariter ⁊ lōginquas. Primo viꝫ per alicuiꝰ venti grandis deiectionem . Secundo ꝑ auiuꝫ aliquarꝫ deductionē· Tercio ꝑ ymbris ꝛ pluuie diſtillationem. Quarto per aliquā celi ꝯſtellationeꝫ. De primo Plinius in ſpeculo naturali dicit· Ingruit vt interdū venti a quibuſdam regionibus celi qui in ſuis incurſibꝯ q̄rundam herbarꝫ ſemina attulere· que quidem herbe minime viſe ſunt in illo terre climate quo naſcunt̄· piper enim ꝛ crocus nardus cinamomū ꝛ balſamum in quibuſdaꝫ nata apparuere regionibꝯ· in quibus a natura non fuerūt generatōnis huiuſcemodi eſt ventus grandis cauſa . De ſecundo ſic ait pħs in ꝓbleu. Piſces quidam in quibuſdam ꝓcreati apparuere ſtangnis ꝛ paludibus ·vbi nunq̄ꝫ aliquis viſus eſt piſcis· Cuiꝰ etiam ſignum eſt· ꝙ in altiſſimis quibuſdaꝫ mōtibꝯ piſces nati ſunt in aq̄s ⁊ riuulis valde exiguis· Huius aūt generationis cauſam reducimꝰ in allationē quarundaꝫ auiū eo viꝫ modo inq̄ntum aues mergule . ille viꝫ aues que ad paſcendū aquis immergunt̄· illarꝫ nanq̧ auium roſtro ꝛ ori ſemina adherent que longe ante ꝓiecta erant a piſcibꝯ que q̄dem ſemīa aut in ꝓfundo iacēt· aut in aque medio ſupernatāt. Iſta aūt piſcium ꝓiecta ſemina roſtris aut pedibꝯ auiū adherentia· ab auibꝯ iam predictis ſe montanis denuo aq̄s immergentibꝯ immiſſa paludibꝯ atq̧ ſtangnis piſces ꝓcreant vbi nulli piſces vnq̄ꝫ erant C De tercio ſic ait Auicēna li· iij· de diluuijs. Quatuor nobis innotuerūt diluuia· viꝫ diluuiū· ignis· aeris· terre· ⁊ aque. Diluuium aūt aq̄ ꝛ aeris alienatiuū eſt id eſt alienorꝫ corporꝫ actiuū allatiuū Circa qđ eſt notandū ꝙ diluuiū ignis nil aliud eſt q̄ꝫ inundatio ignis ſeu aliq̄ incenſio valida alicuiꝰ regionis. Diluuium aūt aeris atq̧ venti. Diluuium auteꝫ aque nil aliud eſt q̄ꝫ diluuium nili ꝛc̄. Diluuium vero terre nil aliud eſt q̄m

inundatio arene defluētis ex aere. De diluuio ignis legit̄ de ſancta agatha. Item in hiſtoria lōgobardoꝝ. Item de viſionibus tundali. Item de euentibus hybernie. De diluuio aeris agitur in hiſtorijs perſaꝝ vbi dicit̄ ꝙ tanti turbines atqꝫ venti interdum ꝯueniunt ⁊ concurrūt vt ciuitates ⁊ villas auferant ⁊ ſuſtollant q̄ tandem nullatenus apparebūt. De diluuio aque require de nilo. Eſt autem nili diluuium principale qd̄ accidiſſe dicitur temporibus noe. Nunc autē redeundo ad ꝓpoſitum dicendum ꝙ diluuiū aeris atqꝫ aque eſt ventus grandis atqꝫ pluuia que aliena nobis adducunt ſemina puta de remotis prouincijs ⁊ longinquis. De quarto ſic ait Ptolomeus almageſti primo. Latiſſima virtus celi Nam viuificat generat fecundat diminuit ⁊ augmētat. Nā vbi nulla proiecta ſunt ſemina ibi celeſti conſtellatione ⁊ virtute quedam nate ſunt herbe incognite ⁊ inuiſe. Sed de hoc etiam require capitu. de neceſſitate. Patet ergo ⁊c. Sed tunc per ſemen corporale ſemen intelligimus ſpirituale. Nā ſicut ſemen corporale nimis profunde terre iniectum neqꝫ pullulat. neqꝫ creſcit. Cauſa huius eſt. quia ſemen profundatum nō habet aeris reſpiraculum. Sic nimirum per omnē modum ſemen ſpirituale qd̄ eſt verbum dei nimis profunde in corde hominis ſeminatum. omni interdum flore caret bonorum operum ⁊ virtutum. Et tunc applicetur ſic. Semē itaqꝫ ſpirituale quatuor quidem modis deuenit ad mentes a deo remotas pariter ⁊ longinquas. Primo videlicet per celeſtis refrigerij deductionem. Secundo per auium id eſt ſanctorum aſportationē. Tercio per celeſtis gratie diſtillationē Quarto per celeſtem a deo infuſionem

De ſeparatione Titulus. lxvj. A

Commentator Theophraſtꝰ ſuper libro de quatuor tranſcendentibus. Quorumcūqꝫ eſt vnum eſſe: vnū non ſeparatur ab alio abſqꝫ corruptione eius. Similis autem hec eſt ſententia huic verbo ꝙ ait Alpharabius ſuper de pomo Ariſtotelis. Quorumcunqꝫ inquit eſt vnum eſſe vnum non ſeparatur ab alio ſine corruptione id eſt vnū non corrumpitur ſine altero. Intelligendum tamen hoc eſt eo modo ſi vnum illorum eſſe ſit equale alteri ⁊ vnum nō ſit ab alio. Vnde non habet locum dicta ꝓpoſitio in illo eſſe quod reſultat ex corpore ⁊ anima. Anime nimirum ⁊ corporis ē vnū eſſe. ⁊ tn̄ corrupto vno nō corrūpit̄ reliquū ⁊ hoc ideo. q̄a illud eſſe nō ē vtriuſqꝫ eq̄liter ſꝫ vniꝰ ab altero

puta eſſe corpis eſt abeſſe anime. His ergo incidentaliter in/troductis ad ꝓpoſitum redeam⁹. Patet itaqꝫ ꝙ q̄ꝝ eſt vnuꝫ eſſe vnū nō ſeparat̄ ab alio abſqꝫ totali ei⁹ corruptōne. Per iſta aūt dat̄ intelligi ꝙ ex vnione miſtica dei anieqꝫ deuote quoddā reſultat eſſe indiuiſibile ⁊ diuinū ⁊ ideo talē eſſe ē vnū eſſe iuxta illud Ioh xvj. Vt vnū ſint ſicut ⁊ nos vnum ſumus. Deus itaqꝫ per ſubtractionē ſue gratie ſeparari non poteſt ab homīe abſqꝫ totali ei⁹ ꝑpetua corruptione. Reſpi/ciēdo ſup̄ B Plato li j de immortalitate anime. Nulluꝫ q̄dem entium eternitati aſſcribit̄ niſi ſeꝑatum fuerit a ma/teria magnitudine ⁊ a motu. A materia q̄dem: quia omne habēs materiā vt ait ꝯmentator auerrois li ſuo de ſubſtan/tia orbis eſt trāſmutabile. Qꝺ aūt trāſmutabile eſt hoc ip̄m corruptibile quia ſ̄m pħm in xj metha ꝙ tranſmutat̄ nō ē vniforme ⁊ neceſſario eſt corruptibile ſi corruptibile ergo nō eternum patet ergo primū viꝫ ꝙ nullū entium eternita ti aſſcribitur niſi ſeꝑatum fuerit a materia a magnitudine quidem: quia om̄is magnitudo diuiſibilis eſt in infinitū vt oſtendit pħs in ꝑmo phiſicoꝝ ⁊ in vj. In primo de genera/tione ⁊ corruptione in de celo ⁊ mundo ⁊ in iiij metha li. Quod aūt diuiſibile eſt eternum nō eſt eo qꝺ ſ̄m Calcidi/um in thimeo eterna indiuiſibilitate ſunt. Nam ip̄a ꝑpetua ſunt vnione cōcordi atqꝫ vnita Tria inquit ſunt vt ait Calci dius vbi ſup̄: que nunq̄ꝫ diuiſionem recipiūt ineternum vt res incorporalis res eterna vt ipſum indiuiſibile qꝺ eſt pun ctus ergo ex deſtructione ꝯſequentis infert̄ ꝙ nil eternitati aſſcribit̄ niſi ꝙ ſeꝑatum fuerit etiaꝫ a magnitudine C
Notandū aūt ꝙ magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum nō ſ̄m ꝑtes equales ſꝫ ſ̄m inequales partes queadmodum in j phiſicoꝝ aſſerit ipſe Thomas. Item om̄e ꝯtinuū ſeu magni tudo diuiſibilis eſt in infinitum nō naturaliter ſed mathe/matice: quia nulla ſp̄es carnis adeo ꝑua poterit demōſtrari quin adhuc poſſim ymaginari puta mathematice minoreꝫ carnis ſpeciem vt vbi ſup̄ oſtēdit Albertus in ordine ꝯmen. A motu vero: nam ſ̄m pħm in iij phiſicoꝝ. Motus ē act⁹ entis impotētia inq̄ntum huiuſmodi id eſt inq̄ntum impo/tentia: ſic̄ alteratio eſt actus rei alterabilis. Item idem in eo/dem paꝝ infra. Motus nō eſt ens ſꝫ via in ens. Vbi aūt ens impotētia aut non ens fuerit ibi e ternitas nō erit: quia ſ̄m egeſippū Iero li iiij. Eternitas ſolis cōuenit entibꝰ actuatis ⁊ ꝑfectis in ſua ſpecie de q̄ꝝ ratione ip̄e mot⁹ nō eſt quem admodū ſup̄ tactū eſt. Sufficinter ergo oſtēſum eſt ꝙ nul-lum q̄dem entium eternitati aſſcribit̄: niſi ſeꝑatum fuerit a

materia· a magnitudine· ⁊ a motu. Sed tūc per iſta datur in/
telligi· ꝙ nullo quidem hominum eternitati ſeu fruitioni ce
leſti digne aſſcribitur· niſi a tribus prehabitis mente ⁊ cor/
pore ſeparetur· videlicet a materia malicie corporalis· a mag
nitudine mundane ⁊ tranſitorie dignitatis· ⁊ a motu ⁊ ſtre
pitu mundane ⁊ vane inquietudinis ⁊ laboris Recte vt ſu/
pra D Philoſophus in· xj· methaphi· Subſtantie qui/
dem ſeparate nullis ſunt tranſmutationibus paſſionibuſq;
ſubiecte· Cuius declarationem require capitu· de perpetui=
tate · Sed tūc per ſubſtantias ſeparatas homines a munda/
nis quantum ad effectum ſeparati vanitatibus figurantur
Nam ſicut ſubſtantie ſeparate dominātur ⁊ regunt princi=
panturq; entibus naturalibus vniuerſis· vt firmiſſimis ꝓ/
bat rationibus Ptolomeus almageſti primo· vnde etiam ait
Proculus li· ſuo de cauſis. Opus inquit nature eſt opus in/
telligentie. Sic nimiꝝ per omē; modum· ipſi fideles a mun/
danis ⁊ tranſitorijs ſeparati dominātur ſoli ⁊ principant̄
cunctis mūndi inſultationibus ⁊ portentis que quide; om
nia ipſi largo animo aſpernantur· Et tunc applicetur ſic. Illi
itaq; qui ſpe ſua in deo poſita ab iſtis vanis ⁊ tranſitorijs
fuerint ſeparati nulli tranſmutationi puta a deo· aut paſſio/
ni puta in preſenti ſeculo ⁊ futuro aliqualiter ſunt ſubiecti
E Auicebron libro fontis vite. V naqueq; res ratione
ſue materie ſemper nititur elōgari ⁊ ſeparari a primo actu
⁊ ente . Ratione autem ſue forme aproximat ⁊ vnitur ipſi
actui atq; enti primo. Sed tunc per materiam ipſam carne;
ꝯuenit deſignari. Nam ſic̄ materia ſemper eſt priuationi an/
nexa · queadmodum in ꝑmo phiſicoꝝ ⁊ in· ij· de generatio/
ne ⁊ corruptione dicitur . Sic nimiru; per omnem modum
caro quidem ipſa ſemper eſt in cunctis ſuis actibus pecca/
to ⁊ morti ānexa ⁊ ſicut materia nunꝙ corrumpitur · iuxta
illud ꝙ ait philophus ꝑmo phiſicorum. Materia eſt ingene
rabilis ⁊ incorruptibilis. Sic reuera per omnia ⁊ ipſa caro
nequaquam ſimpliciter annihilatur aut corrumpitur quin
vna cū aīa ſua aut in eťna vita: aut in pena ꝑpetua eťnaliter
⁊ finalit̄ colloceť. Sȝ tūc ꝯueniēter ꝑ formā ip̄a anīa deſigna
tur. Nam ſicut forma eſt agendi ratio vt ait ꝯmenta· ſup· iij
phiſicoꝝ. Sic nimiꝝ per locum a ſimili ip̄a humana aīa eſt
ꝑncipiu; ratio atq; cauſa meritorie agēdi· aut gaudia: ſuppli
cia ve merēdi. Et tūc applicet̄ ſic· Homo itaq; om̄is ratione
ſue carnis· ſemꝑ nitit̄ appetitq; elongari ac ſeparari a primo
ente ⁊ actu qui deꝰ ip̄e eſt· ratione aute; ſpecie ſeu aīe ſemꝑ
ſuo inniti appetit ſaluatori F Themiſtius ꝯmentator de

gradib9 in tractatu formaꝝ. Separatio latitationi obſtat oi
Cũq3 enim aliqua ab inuicē ſeparant̄ mox oñia que antea
latuerāt expateſcere demonſtrant̄. Per iſta aũt dat̄ intelligi
ꝙ dũ caro et anima ꝑ mortē ab inuicem ſeparant̄: mox oĩa
añ que latuerāt. et ab humanis oculis abſcondita erāt cla/
riſſime eluceſcũt. iuxta illud qd̄ de vlixe dictũ eſt. ꝙ vi3 ſa/
piētior erat moriens ꝙ̄ viuens. Multa enim vlixes in morte
agnouit que vite tp̄e penitus ignorauit G Linconienſ.
Forma immerſa materie ſepari non poteſt. niſi illa materia
formã ꝑdictam deſerat et ſub illa ſtare ꝑcipiat eo vi3 modo
quo ſup̄ H Phs in ꝓbleu. Cum quis ab eo que3 valde
dilexerat ſepatur ꝯtinuo plus turbat̄ ꝙ̄ du3 ſeparari ſe aut
ſepandu3 fore ſe memorabat̄. Cuius euidētia et cauſa ſtat in
hoc qd̄ ait phs vt ſup̄. Sicut enim nõ habita magis deſiderã
tur. habita aũt iam vileſcũt et quodãmodo non curantur.
Sic et bona dudũ habita et modo nõ habita magis cruciāt
atq3 torquēt. queãdmodũ ait Galien9. Bona habita ⁊ amiſ/
ſa magis nos cruciāt ꝙ̄3 ſi habita nõ fuiſſent penit9 nec poſ/
ſeſſa. Valde ergo nr̄o cruciamur anio et torquemur dum ab
aliquo amico aut actu gaudioſo ſepamur. Per iſta aũt dat̄
intelligi. ꝙ nil amarius eſſe dinoſcit̄ ꝙ̄ ſeparari ab illo dele/
ctabili aſpectu mitiſſimi ſaluatoris I Guido in. iij. qd̄li/
bet. Tota itaq3 noſtri cognitio intellect9 ex ſepatione ſpecie/
rum. a materia gignit̄ ⁊ cauſat̄. Nam ꝙ̄uis ſenſus noſter v/
ſetur ſolũmodo circa hoc et nunc. intellectus tñ ſemper ab/
ſtrahit. Sed et intellect9 actio figitur et ſiſtit̄ circa ſegrega
tio nem ſpecieꝝ a materia magnitudine et a motu. et huius
ratio ē. qa vt ait phs in. j. poſterioꝝ: cognitõ nr̄a circa. puta
cognitõ intellectiua ſ p eſt veroꝝ ⁊ ꝑpetuoꝝ. quia falſe intel
ligim9 que aliqñ falſa erũt. vnde intellectus ſemper eſt ve/
roꝝ ⁊ perpetuoꝝ. Veritas aũt ⁊ ꝑpetuitas in vniuerſalitate
ſolũmodo ꝯſeruatur. Vniuerſalitas aũt nõ eſt niſi per ſepa
tionem a materia ipſarum ſpecierum. qd̄ ⁊ manifeſtum eſt
ex qualitatibus obiectorum. Obiecta enim alia ſunt ipſius
intellectus. alia ipſi9 ſenſus. Intellect9 enim obiectũ eſt ꝙ di
cas rei nõ ſignata ſed abſtracta obiectum autem ſenſus eſt
non quodditas ſed accidentalitas. non autem accidentalitas
realis. ſed intentionalis ⁊ ſpecifice a ſubiecto ⁊ corpore ſepa
rate. Ex omnib9 ergo his patet ꝙ tota noſtri cognitio intel
lectus ex ſeparatione a materia ſpecierum gignitur ⁊ cauſa
tur. Sed tũc ꝑ cognitionē intellectiuam que eſt cognitio ve
ra et perfecta. diuina cognitio ſeu beata viſio figuratur. Nã
ſicut cognitio intellectiua eſt perfecta. eterna. eternaliter.

pſeuerans iuxta illud ꝙ oſtendit Magiſter in ſententijs de vtroqꝫ ſtatu hoīm tam damnatoꝝ ꝙ̄ ſaluandoꝝ. Damnandi nāqꝫ ſine fine ſuū reatū intelligēt & agnoſcēt·iuxta illud Iſaie·xlvj·Et vermis eoꝝ non morietur·ſed ⁊ ſaluādi id qđ in preſenti intellexerunt hoc ipſum & alia in infinitum plura perpetualiter intelligerent & agnoſcent & in fidem & argumentum huius auſus eſt dicere. Philoſophus libro de pomo in hunc modum. Id ergo ꝙ anima nunc intellectiua tanta corporis mole·onereqꝫ depreſſa intelligit cui ambiguum quin cum ſeparata fuerit anima·melius verius & plenius intelligat videat & agnoſcat·Separata nimirum a corpore anima intelligit que intelligit & nunc ⁊ multo plus. Relinquitur ergo ꝙ poſt mortem carnis in ſeparatione videlicꝫ corporis & anime·anima intelligit oīa que in hac vita vnita corpori intellexit. Ex quo habetur ꝙ intellectus ſeu cognitio intellectiua eſt eterna & eternaliter perſeuerans. Sic nimirum per omnem modum ipſa dei cognitio viſioqꝫ beata eterna eſt ſine fineqꝫ eternaliter perſeuerans. Et tunc applicetur ſic. Tota itaqꝫ cognitio diuina viſioqꝫ beata ex ſeparatione affectuum noſtroꝝ a tranſitorijs prouenit & cauſatur K Cōmentator auerrois ſuper quarto metheroꝝ Aqua quippe ſalſa ⁊ aqua dulcis confuſe inuicem & cōmixte quantūcunqꝫ vtraqꝫ aq̄ limpida ſit ⁊ clara nihilomin9 tñ turbatur & fetida efficitur· ſeparate autem vtreqꝫ id eſt ſeparatim exiſtentes ille aque clare ⁊ limpide remanebunt Per premiſſa datur intelligi ꝙ boni & mali ſimul coniuncti magis turbantur & moleſtantur ſcandalizanturqꝫ ex mutua quidem parte·ſeparati autem & ſequeſtrati a ſe inuicē in ſuis manent ſtatibus in permixti L Cōſtantinus li· medici·Cuncti quidem medici nituntur morbum ſeparare a morbo leſo pariter & morboſo. Per que datur intelligi·ꝙ longe ſeparari eſt cura & ſollicitudo·timor ꝙ° omnis a corde·timore ſolicitudīeqꝫ leſo. Nota ſeparatio nil aliud eſt ex altera ſui parte ꝙ̄ vnio dum enim aliud ab altero ſeparatur ſibi vnire & appropinquare cernitur

¶ De ſerenitate ¶ Titulus lxvij. A

AVctor libro de impreſſionibus aeris· Serenitas aque ſerenitatem aeris indicat & demonſtrat. Sagaces nanqꝫ per ſpicatores euentuum aeris futurorum. Serenitatem aeris ex quiete & ſerenitate aquarum conijciunt & perpendunt. Dicitur autem ſerenitas aque· claritas aque·limpiditas ⁊ quies. Per p̄miſſa aūt dat̄ intelligi·ꝙ ſerenitas mētis noſtre·ſerenitatē infert & p̄monſtrat

vite ſempiterne B Phs in .ij. methe. Serenitatē futuram
arguim9 ex albedine ipſi9 lune. Per que daṫ intelligi. ꝙ ſere
nitas mētis interne qetis ⁊ vite ꝑpendiṫ ex animi nr̄i intima
puritate C Cōmentatoꝛ auerrois ſup .ij. methe. Sereni
tatem qdem om̄ez neceſſario pluuia ꝯſequeṫ. Cui9 ratio ē
qa ſerenitas calida eſt ⁊ ſicca. calidum aūt ⁊ ſiccū humoꝛeſ
attrahit ex natura. Ecōtra aūt pluuiā quidem om̄ez ſereni/
tas comitaṫ. qa expurgato aere ſerenitas fit. aer aūt expur=
gatur facta pluuia Quamobrem accidit ꝙ ſerenitatē quā/
qȝ pluuia ꝯſequeṫ. ſed ⁊ pluuiā ſerenitas comitaṫ. Per q̄ da
tur intelligi ꝙ ſerenitatem mētis pluuia celeſtis roꝛis ⁊ gr̄e
ꝯſequiṫ. ⁊ ꝙ pluuiā penitētie ſerenitas ꝯſequiṫ vite eterne
D Plini9 in ſpeculo naturali. Sereno facto aere. aues qui
dem regales maxime ſolite in regiones aereas eleuanṫ. Cui9
cauſa ſtat in hoc. Nam in ſerenitate aer qui circa terram eſt
nimium inflāmaṫ. aer aūt qui in alto eſt frigidus eſt valde.
aues ergo ſerenitatis in tp̄e valde eleuanṫ in aere vt illic aliq̄
lia ſumāt refrigeria. Per que daṫ intelligi. ꝙ ſereno facto ae
re mētis noſtre mox virtutes ⁊ potentie alti9 extollunt in
ſplēdoꝛem cognitionis diuine E Auempice in .iiij. me=
the. Serenitas hyemalis frigus efficit ⁊ algoꝛem. ſerenitas
aūt eſtiualis eſtum generat ⁊ caloꝛez. Quoꝝ cauſe ſtant in
hoc. Videm9 inquit auempice ꝙ ſicˉ coꝛpoꝛa niue obtecta il
leſa a frigoꝛe ꝯſeruanṫ ſic regiones nubib9 niueis obtecte. a
frigoꝛe ꝯſeruanṫ illeſe. Ecōtra aūt ſicut coꝛpoꝛa niue detecta
mox a frigoꝛe ꝯſtringunṫ ⁊ penitus coꝛrumpunṫ. ſic ⁊ regio
nes hyemali tp̄e ſerene facte ⁊ nubibus obtectis vacue a fri
goꝛe nimiū ꝯſtringūṫ. Per iſta aūt daṫ intelligi. ꝙ ſerenitas
coꝛpalis que ꝑ ſerenitatem hiemalem deſcribiṫ friguſ efficit
validū doloꝛis miſerieqȝ mundane. ſerenitas aūt ſpiritualis
puta deuote ⁊ trāquille aīe que per ſerenitatē eſtiuā intel
ligiṫ. caloꝛem efficit ꝯſolationis delectationiſqȝ diuine F
¶ Ptolome9 almageſti q̄rto. In altis nimiꝝ montibus per
petua ſerenitas eſt. Si quit enim turbulētie euenerit ſubter
montes illos preterit ⁊ trāſibit. Per iſta ergo daṫ intelligi.
ꝙ in altis puta a terrenis eleuatis coꝛdibus ⁊ a mūdanis in
quietudinib9 elōgatis ꝑpetua inheret ſerenitas trāquillitat9
vite ꝑpetue atqȝ pacis G Auctoꝛ li. de impſſionibus ae
ris. Duo ſunt que ſerenitatē in fallibiliṫ pollicenṫ. viȝ auro/
ra ſerotina. atqȝ iris. Quarum cauſa ſtat in hoc. Nam tam
aurora ſerotina atqȝ iris humoꝛes extrahunt ⁊ vapoꝛes. au
roꝛa etenim ſerotina trahendo ad ſe vapoꝛes de regionibus
ipſas expurgat pariṫ ⁊ emūdat qđ ⁊ iris efficit. expurgate

autem regiones ſerenitatem cōcipiunt ex natura. Sed tunc per auroram ſerotinam & rubentem intelligitur amor. p iridem vero virētem ipſe timor. Et tūc applicetur ſic. Duo itaqꝫ ſunt que ſerenitatem mentis & conſcientie efficiunt & inducūt. videlicet amor ꝛ timor H Plinius in ſpeculo naturali. Sereno exiſtente aere cūcta animalia ſubterranea exeunt ꝛ aſcendunt. Per que daẗ intelligi. ꝙ nr̄a anima ſerena exiſtente mente & corpore. tunc potentie ad ſumenda exeūt paſcua vite eterne I Auctor. Sereno celo exiſtente cimbala acuta ꝛ bene ſonora efficimus ꝛ campanas. Serenitatē etenim aeris obſeruant hi qui huiuſcemodi innituntur. Sꝫ per iſta datur intelligi. ſereno corde & animo bene ſonoras ꝛ acutas tranſmittimus voces omnipotēti deo K Ariſtoteles in libro ꝓbleumatum. Fontes in ſero frigidi ſerenitatē magnam indicant & promittūt. Per que datur intelligi. ꝙ dum mentes humane friguerint ab eſtu praue cōſcientie ꝛ calore ſerenitate extunc ſibi indicant euenire pacis & felicitatis eterne L Philoſophus in ꝓbleumatibus. Serenitas corporalis fit victo frigore & ſuperueniente calore. Per iſta autem datur intelligi: ꝙ ſerenitas ſpiritualis fit victo frigore carnis noſtre & vincēte calore celeſtis roris & gratie M Plinius in ſpeculo naturali. In principio quidem eſtatis folia arborum vegetata circulariter atqꝫ mota ſerenitatem prenoſticantur protinus affuturam. Per que datur intelligi. ꝙ dum in hac vita noſtre cogitationes ꝛ deſideria in actu eternitatis circinata ſeu circulariter feliciterqꝫ mota ſerenitatem accipient comodaqꝫ interna

¶ De ſecuritate ¶ Titulus. lxviij. A

Philoſoph⁹ in ꝓbleu. Corpus permanens diu ſanū cum egrotauerit velociter moritur. Cuius quidē effect⁹ cauſā aſſignat Galien⁹ ſecre. ſuorū li. j. di. ꝙ cū corpus diu ſanū. inexpertū ē lāguoris. inexptum aūt velocius fortiuſqꝫ a ſuperueniēte labore allidiꝫ ꝛ dolore. Corpus itaqꝫ permanēs diu ſanum cū egrotauerit citius morietur. Per iſta autem daẗ intelligi. ꝙ homo vita diu nimis tutus permanēs ꝛ ſecurus cū defecerit aut piculo ſubcubuerit cuilibet aut timori piculoſius ꝛ grauius morietur B Eventi⁹ libro q̄rto. Nox quidem ſecurior eſt. ꝙ̄ dies cūctis animātibus terre. naturaliter aūt magis timemus nocte q̄ꝫ die. Ad cui⁹ euidentiam notandum. ꝙ vt ait phs de animalibus. Pax ꝛ tranqnillitas redditur vniuerſis. Tutius etiam eſt obuiare hominem alicui beſtie in nocte ꝙ̄ in die. vt recitat Ambroſius in examerõ libro decimo. Per iſta informa

tur humana fragilitas vt in nocte & in tenebra ſecuritatis
vane maxime muniamur cautela cuſtodia & timoꝛe. Yſido
rus in hiſtoꝛijs naturalibus. Securitatem omnes ſoꝛtiuntur
aues in terra & in aqua. Cuius ſignum eſt ꝙ dum aues in
aere ceteris auibus puta pꝛedonib⁹ impugnantur mox ad
terram cõfugiunt aut ad aquam. Per que datur intelligi·ꝙ
ſecuritatem atqꝫ ſui ſtatus firmitatem cuncti ſoꝛtiuntur ho
mines in terra humilitatis & in aqua penitentie ſeu cõtritio
nis C Notandum ꝙ ſecuri ſumus a beſtijs & a feris tri-
plici quidem modo·videlicet ſedendo·iacendo & doꝛmiendo
Sedendo quidem ſecuri ſumus ab vrſis·iacẽdo ab apris ſil/
ueſtrib⁹ atqꝫ poꝛcis·doꝛmiẽdo vero a lupis·De pꝛimo am/
broſius in exameron libro decimo. Ab vrſu ſi inuaderis in
terram reſide & tranſibit. De ſecundo ſolinus li·rerum. Ea q̄
dem animalia que ſecando feriunt·iacentem aut proſtratũ
hominem non alliount. De tercio yſidoꝛus in hiſtoꝛijs natu
ralibus. Lupus doꝛmientem hominem non inuadit ſed cuꝫ
euigilauerit. Per prehabita autem datur intelligi·ꝙ ſecuri/
tatem in hac vita policemur triplici quidem modo·videlicet
ſedendo in ſede interne cognitionis·iacẽdo in terra humilia/
tionis ⁊ doꝛmiẽdo ſopoꝛe deuotionis & interne quietudinis
D Philoſophus in ꝓbleumatibus·In littoꝛe quidẽ ma
ris naues citius ſubmergunt. Per hoc autem datur intelligi
ꝙ in littoꝛe ſecuritatis vane citius periclitantur & ſubmer/
guntur mentes humane

De ſanitate — Titulus.lxix. A

I Ohãnicius yzagoge·Sanitas eſt leta·mobilis atqꝫ
foꝛtis. Econtra autem infirmitas eſt triſtis debilis
⁊ quieta. Circa pꝛimum notandum·ꝙ ſm̃ ypocra-
tem in epichimis. Ex tribus preſcitur agnoſciturqꝫ futurus
moꝛbus·videlicet ex quadam triſticia & topoꝛe·ex quadam
laſſitudine & immobilitate·& ex quadam coꝛpoꝛis imbecil/
litate. Imminente etenim languoꝛe aliquo ſiue moꝛbo ſang
uis ingroſſatur·ingroſſatus autem ſanguis triſticiam infert
Item imminente moꝛbo poꝛi totius corporis meatuumqꝫ
⁊ arteriarum obcluduntur·vt ait ꝯſtantinus· Opilatis aũt
pariter & opertis coꝛpoꝛis totius meatib⁹ atqꝫ poꝛis ingru/
it ipſe moꝛbus. Item aꝓximante languoꝛe mẽbra interioꝛa
rigeſcunt & dureſcunt. vt ait auicẽna·quare rigeſcẽtib⁹ ve/
nis debilitas coꝛpis imbecillitaſqꝫ ꝯtingit. Ecõtra aũt ſanita/
te ingente coꝛpis ſanguis ẽ clarus meatus remanent aperti
molleſtũt ⁊ optĩe diſponũt oꝛgana ⁊ mẽbra coꝛpis vniuer
ſi·Sanitas ergo ẽ leta mobilis atqꝫ foꝛtis·ſani nãqꝫ natalit̃

letanť agileſqꝫ ſunt faciliter mouenť & in vigore naturaliū
viriū valide roborant.Sic reuera per oīa ſanitas ſpiritua/
lis puta ſanitas anime atqꝫ valor leta eſt quia ꝯfert leticiam
ſempiternā·mobilis eſt quia mouet & impellit ad operatio
nem ſanctā·fortis eſt q̄ntum ad firmitatem fortitudinemqꝫ
internā B Cōſtantinus li de melancol·Natura ſanita/
tis eſt oblectari in vigilia & in motu.Naturaliter enim illi q̄
ſani ex toto fuerint vigilare appetūt & moueri. Sed tunc ꝑ
ſanitatem corporalem ſpiritualis ſanitas figurať. Nam ſicut
ſanitas corporis dinoſciť ex colore oculi atqꝫ vultus·vt dicit
phs in·iiij·animaliū li·Oculi enim bene diſpoſiti puta ꝑſpi
cui clari vt criſtallini ſanitatem indicant.Item color vultus
rubeus atqꝫ albus·Sic nimirū per omeꝫ modū ſanitas ſpiri/
tualis dinoſciť ex limpiditate ſpiritualis oculi·& ex clarita/
te vultus interni.Et tūc applicet ſic.Natura itaqꝫ ſpiritualꝰ
ſanitatis eſt exercitari in vigilia laudis timoriſqꝫ diuini ꝛ in
motu operis virtuoſi·Cetera in regiſtro quere

¶De ſtatu vite p̄ſentis ¶Titulus lxx· A

Status p̄ſentis vite compatur vento ob ſex cōditio/
nes·& q̄litates que p̄fert in ſe ip̄e ventus·Nam ſicut
ipſe ventꝰ qui aliq̄liter deorſum flat verſus terram
pluuiā affert· ventus aūt qui ſurſum aliqualiter ferť·quem
turbinē nūcupamus puluerem eleuat & ſerenitatē immine
re indicat·vt recitat Pliniꝰ in ſpeculo naturali.Non repug/
nat aūt hoc verbū ei qd̄ ſup̄dictum eſt· viꝫ ꝙ ventus neqꝫ
flat ſurſum neqꝫ deorſum:ſed ſolūmodo circa terram.Licet
enim nō ſimpliciter ventus moueať ſurſum nec deorſuꝫ mo
uetur tn̄ aliqualiter & in pte deorſum atqꝫ ſurſum.Sic reue
ra ꝑ omeꝫ modū ſtatus huiꝰ vite declinās a trāſitoria & ter/
rena pluuiā adducit ꝑpetue miſerie ꝛ doloris·ſtatus autem
p̄ſens more turbinis atqꝫ venti ſurſum vergēs ad celeſtia &
eterna puluerē humilis conditionis nr̄e eleuat·ſerenitatem
ꝑpetuamqꝫ importat B Et ſic ventus montiū interuen/
tu maxime impediť·vt recitat albertꝰ in·iij·pte ſūme natura
lium·ſic & ſtatus noſtri honoris mūdani & glorie interuētu
maxime a ſalutis ꝓpoſito impediť C Et ſic finis venti
pluuia eſt ꝛ ymb·teſtante pho in ꝓbleu·qui ait· Finiuntur
aūt omes venti pluuia ꝛ ymbre.Sic nimirū per omeꝫ modū
finis ſtatus p̄ſentis vite nil aliud eſt ꝙ pluuia triſticie ꝛ do
loris D Et ſicut ventus dum magiſ tumultuat atqꝫ pul
ſat ſignat q̄a iam ceſſat.vt dicit phs in ꝓbleu· Venti inquit
finientes magni ſunt.Sic reuera per omem modum ſtatus
preſentis quanto magis tumultuat & inſurgit tanto citius

vehementius precipitat atq; cadit E Et ſicut ventus pe
riculoſus ⁊ mortiferus valde oſtenditur eſſe cunctis q̇ mor
bo qualicunq; grauati fuerint & detenti· vt ait Conſtanti/
nus libro de melan· Sic per locum a ſimili periculoſus qui·
dem eſt ſtatus preſentis vite cunctis qui qualicunq; morbo
ſpirituali grauati fuerint & detenti F Et ſicut ventus
diſcontinue in hac quidem flat· ſic & ipſe ſtatus preſens di-
ſcontinue in hac vita durat nec aliqualiter diſcontinuitatis
more perſeuerat G Et ſicut ventus nil aliud eſt q̄m aer
cōmotus ⁊ hinc atq; inde agitatus . Circa ꝙ notandum· ꝙ
vt ait philoſophus in tercio metheororum. Pluuia & nubes
idem ſunt in ſubſtantia· ſimiliter quoq; aer & ventus. Ven
tus ergo nil aliud eſt q̄m aeris cōmotio . Sic nimirum per
omnem modum ſtatus vite preſentis nil aliud eſt q̄m vani
tatis in mente humana exercitio H Item ſtatus vite
preſent⁹ comparatur tenebre propter ſex cauſas ob ſex cō
ditiones que ineſſe ipſi tenebre dinoſcuntur. Sed de hoc re/
quire de ignorantia. Notandum ꝙ ſtatus preſentis vite cō/
paratur aeri languori nocti que alibi inuenies in diuerſis
I Hugo in dydaſcol' libro q̄rto· Natura aque eſt ſemꝑ
defluere & moueri velociterq; putreſcere ⁊ conſūmi· Sꝫ tūc
per aquam ſtatum preſentem conuenit deſignari · Nam ſic
aqua ſedecim habet conditiones & naturas. Sic nimirum ꝑ
omnem modum ſtatus preſentis ⁊c· De hoc require capi·
de homine. Et tunc applicetur ſic· Natura itaq; ⁊ ſtatus pre
ſentis vite eſt ſemper defluere in mortem & moueri ⁊ velo-
citer terminari ⁊ corrumpi K Ariſtoteles in probleu/
matibus . Cecitas innata id eſt a natiuitate inducta omni
lumini reſiſtit naturaliter ⁊ repugnat propter illud lumen
qd' illuſiue quidem exleſione oculi gignitur ⁊ cauſatur· Ce/
ci enim caſualiter quantumcunq; fuerint obcecati adhuc
tamen veſtigia lucis atq; luminis aſpiciunt niſi hora vehe-
mentis ſupplicij aut doloris. Cunq; enim aliquis ictum aut
plagam in oculo percipit lumen quoddam ſe ſentire agno/
noſcit . Sed tunc per cecitatem ſtatus preſens figuratur.
Nam ſicut cecitas non eſt in genere entiū ⁊ natura· vt oſtē
dit philoſophus in· vij· methaphiſice. Accidens inquit non
eſtens ſed entis· negationes aūt ⁊ priuationes multomag⁹
ꝑuatiua enim ⁊ negatiua entia nō niſi ꝯmitatiue reductiue
aut anoloice· queādmodū oſtēdit tho· de aq̄no ī tctatu de en
te ⁊ eſſētia di. Priuatōes aūt entia nō ſūt· cecitas vero ē ꝑua
tio puta viſus ergo cecitas nō ē ens: aut q̄ſi nō ē queādmo
dū ⁊ ipa ꝑuatio· Sic nimiꝝ ſtat⁹ q̄dez pn̄s aut iam non eſt

aut quaſi nõ eſt:nõ enim eſt de genere· ſed numero entium pmanentium fixo ꝑpetuo q̃ȝ modo L Et ſic̃ cecitas ſo/ lis illis aꝓpriari ⁊ ↄuenire dr̃ qui quondam viderũt ⁊ mo/ do excecati ſunt quẽadmoduȝ oſtendit ↄmentatoꝛ in·iij·me/ thaphi·vbi dr̃ ꝙ lapis nõ eſt cecus·nec lignũ cecum dr̃:q̃a nec lapis videt aliq̃ñdo neqȝ lignũ. Inſtantia aũt ferunt qui dam dicẽtes ꝙ ceci nati nunq̃ꝫ viderũt·ergo ceci dicẽdi non ſunt. Ad qd̃ ſoluendũ aduertendum ꝙ aliqui dupliciť vi/ dere dr̃· aut inq̃ntum iam actu videt· aut inq̃ntum aptum natũ eſt videre nec tñ videt. Cecꝰ itaqȝ a natiuitate q̃uis nũ q̃ȝ viderit:tñ habet naturalẽ aptitudinẽ videndi· ⁊ ideo cecꝰ a natiuitate cecꝰ poteſt dici. Sed tũc per cecitatẽ ſtatus pre/ ſentis vite deſignat̃. Et tũc aꝑplicet̃ ſic. Status vel cecitas ꝑ/ ſentis vite maxime aꝓpriat̃ his qui primo viderũt ſpiritua liter cognitione fidei ſplendoꝛẽ ⁊ veritatẽ lucis eterne ſanctiſ ſime trinitatis : ſed modo excecati ſunt puluere ⁊ fumo vo/ luptatis·ac terre vanitatis·ſed pagani ⁊ iudei ⁊ oĩes incre duli ꝓprie etiam dicunt̃ ceci:quia q̃uis lucẽ vere ↄgnitionꝭ nunq̃ȝ habuerint: tamen naturaliter eſt eis innata ſcintilla luminis diuini ↄgnitioniſqȝ ſui plaſmatoꝛis

De ſilentio Titulus·lxxj· A

Ariſto·in vj·politicoꝝ li· Sub ſilentio q̃dem loqui ⁊ agere ↄuenit ſex pſonis·ſiue ſex generibꝰ pſonaruȝ viȝ puellis timidis·infirmis·furibꝰ·pueris ⁊ aſtutis Reddunt̃ nanqȝ lenes placideqȝ puelle ex dulci ⁊ ſilente vt ita dicã colloquio ⁊ affatu· Timidi etiã ſi volũt tñ requeũt niſi ſub ſilentio fabulari. Item infirmoꝝ vox eſt ſemꝑ ſub= miſſa ſub ſilentio ⁊ acuta . ꝑterea fures ſilentiũ ſuuȝ q̃runt ſed ⁊ tumultũ atqȝ ſtrepitũ alioꝝ pueroꝝ etiam bonaȝ foꝛ mam·indolem q̃ȝ ſanam accipimꝰ ex quiete ⁊ ſilentio eoꝛun dem. Iteȝ aſtuti ⁊ ſapiẽtes magnificãt ſub ſilentio ſua facta huçuſqȝ ariſto.vbi ſupra . Patet ergo ꝙ ſub ſilentio loqui ⁊ agere ſex generibus ↄuenit pſonaꝝ. Sed tũc per ſilentiuȝ coꝛpoꝛale ſilentiũ ſpirituale puta anime deſignatur. Nam ſi cut ſilentium coꝛpoꝛale maxime perſuadetur in cõſilijs ⁊ in menſis·vt ait phs in vj·politice· Quoꝝ cauſe ſtant in hoc ꝙ in cõſilijs rei euentus magis patet audienti q̃ cõſulenti ⁊ lo quenti. Item in actu edendi dum quis locutus fuerit cibus de oꝛe eiꝰ ſalit·qua ꝓpter pollliticuȝ foꝛe oſtendit̃ ⁊ ciuile vt ſilentium maxime obſeruet̃ in conſilijs ⁊ in menſis. Sic ni/ miꝝ per oĩeȝ modum ſilentium quidem ſeu quies anime maxime frequentetur dum quis intra ſe conſilium habue/ rit ſuper vita beata : aut dum fuerit in criſti menſa id eſt in

ſumendo paſcua ſempiterna·Et tūc applicetur ſic.Silentiuꝫ
itaqꝫ anime maxime ꝯuenit ſex generibus ꝑſonaꝝ·videlicet
caſtis & cōtinentibus qui per puellas & virgines figurant̄
timidis ⁊ puſillanimibus qui deum timere filialiter comꝓ/
bantur humilibus ⁊ peccatoꝛibuſ qui per infirmos deſignā
tur.Item vim regno celeſti inferentibus qui per fures impoꝛ
tantur.Item ab omni labe innocētibuſ qui per pueros intel
liguntur·⁊ ipſis ꝯtemplantibus qui per aſtutos & ſapiētes
ꝯuenientiſſime deſcribuntur B Ambroſius in examerō
libro·vj·Omnes quidem aues a garritibuſ cantibus qꝫ ſuis
ceſſant ⁊ ſilent circa maioꝛem feruoꝛem ſerenitatemqꝫ eſta/
tis.Sed tūc per aues homines deſignantur·Nam ſicut aues
in ſuo euolatu de terra volant contra ventum·vt ait ph̄s in
j·animaliū libro.Omnes inquit aues naturaliter quideꝫ dū
a terra ſe eleuant per volatum cōtra ventum alas ſuas ver=
berant.Sic nimiꝝ ipſi homīes in ſuo volatu ad quietem vi=
delicet celeſtis patrie debent moꝛe auium ⁊ exemplo reſiſte/
re ⁊ opponi vento vanitatis inquietudiniſqꝫ mūdane.Et tūc
applicetur ſic.Om̄es itaqꝫ homīes velut aues ſilentiū debent
aſſumere ⁊ quietem ab operibꝫ actibuſqꝫ peruerſis·& hoc in
medio ſue vite ca oꝛe id eſt dum magis viguerit in viribus
ſui coꝛpoꝛis & honoꝛe C Solinus libro rerum.In loco
quidem in quo tenebre fuerint ſilentiaqꝫ aſſidua ⁊ humo=
res·ſerpentes ⁊ rane ceteréqꝫ beſtie peſtilentes naturaliter ꝓ
creantur.Cauſam reqre de exercicio·Per iſta aūt datur in/
telligi·ꝙ in coꝛde humano tenebris cecitatis & ignoꝛantie at
qꝫ ſilentio vigi laudis diuine prepedito ſerpentes·⁊ rane id
eſt motus & ſugeſtiones prauitatis dyabolice iugiter pro/
creantur D Yſidoꝛus in hiſtoꝛijs naturalibus.Circa
aquas ſilenter leuiterqꝫ fluentes reſidere naturaliter appe/
tunt ipſe aues.Sed tunc per aquas ſilenter & leuiter fluen/
tes·mentes ſilentes & quiete figurantur.Et tunc applicetur
ſic.Ipſe itaqꝫ celeſtes virtutes maxime reſidere appetunt cir
ca mentes peruiam huius vite cum quiete & ſilentio deflu/
entes E Ariſtoteles in ſexto animalium libro·Cun
cta quidem animalia dum valde timent ſilent.Per que da=
tur intelligi·ꝙ & ipſi homines ſe poſitos in arto ⁊ timoꝛoſo
loco periculoqꝫ videntes ad ſilentium internuꝫ confugiant
anime ⁊ quietem F Philoſophꝰ in ꝓbleu·Accedentibꝫ
nobis ad ꝓfunda ſolitudinis & deſerti ſilent aues.Per q̄ da
tur intelligi·ꝙ venientibꝫ nobis in ꝓfundam ꝯgnitionis &
contemplationis diuine·mox ſilent & quieſcunt om̄es nr̄e
potentie a natiuitatibꝫ ſolicitudinis inqetudiniſqꝫ mūdane

G Ambroſius in examerõ li·vij·Silentē homīem in de/ſerto fere citius beſtieq͡ʒ inuadunt:q̄a cuncta anīalia voces humanas abhorrēt puta ſilueſtria atq͡ʒ ignē ex natura toni truū atq͡ʒ fulmē. Per que dať intelligi· q̄ ſilentem homīem id eſt a diuinis laudib9 quieſcenteʒ beſtie et fere infernales ſcʒ dyaboli maxime hoſtibiliterq͡ʒ inſequunť H Alber/tus de naturis locoꝝ. Rana viridis in os ꝓiecta canis ipſuʒ obmuteſcere facit ꝑpetuoq͡ʒ ſilere. Per que dať intelligi·q̄ ra na peccati ꝑ recentem ꝯfeſſionem ꝓiecta in os canis inferna lis dyaboli facit ip̄m ſilere perpetuo ne contra nos valeat ac cuſando in die iudicij latrare

¶ De ſomno ¶ Titulus·lxxij· A

c Onſtātinus in anthydotario veteri. Vnitatem qui dem cibi et appetitū ſomni pſuadent phici quidem om̄es. Sicut enim cib9 cū appetitu ſumptus ſolūmo do nutrit·ſumptus aūt cū deſid[illegible]ia· et ſine appetitu fruſtra et inaniter manducať. Sic ſomn9 factus cū appetitu et deſi/derio valde recreat·ſomnus aūt ſupfluus quē nō appetit q̄/litas dormiētis potius debilitat q̄ ꝯfortet·Et ideo dicit Ari/ſto·in ꝓbleu. Somnolēti inquit exiſtētes ſi obdormierimus valde ſanitatis robore ꝯfortamur·ſed ſi ſomno immergimur et in ſomnis iacuerim9 talis inſomnietas magis debilitat q̄ ſi totaliter vigilaret. Sed tūc per ſomnū corporis ſomn9 ſpi=ritualis id eſt mētis deuotio deſignať. Nam ſicut ſomn9 ꝓ=uocatur trib9 modis· vt oſtēdit Macrobius li·ij·de ſomno ſcipionis. Primo viʒ ꝑ inclinationem capitis verſus pectus Scđo ꝑ clauſuram oris. Tercio per confricationem frontis Ceteros modos et cauſas require ca·de iubilo et de dormi/tione. Sic nimiꝝ per om̄ia miſticus q̄dem ſomnus quo q̄s ī dn̄o requieſcit efficitur trib9 modis·viʒ ꝑ inclinationeʒ hu/miliationis·et per obcluſionē praue elocutionis·et ꝑ cōfri/cationē penitētie et ꝯtritionis. Et tūc applicetur ſic. Perſua=dent itaq͡ʒ om̄es vnitatem ſimplicitatēq͡ʒ cibi ipſius mentis· ſed et deſideriū validum ſomni in deo ꝑpetui et quietis B Fontinus li·vj·de deſcriptionib9 reꝝ. Hec ergo nobis poſt ſomnum accidūt et ſoporem exſiccať lingua pallor et diſcolo ratio ꝯmittať· oſcitatio frequēs·diſtenſio toti9 corporis oīm/q͡ʒ membroꝝ·vſus redditus debilis et obtuſus· dolor aſſeq̄/tur capitalis nulla adeſt delectatio cibi et potus·ſed et tunc man9 et caput digitis confricanť. Sed tūc per ſomnū corpa lem corporis ſomn9 execrabilis intelligiť in peccatis ſeu per petuis intormētis. Nam ſic̄ ſomnus ꝓfundus q̄tuor facit ef/fectus·vt oſtendit Conſtantinus li·ſuo de melancol'. Nam

dormientes ⁊ ſoporatos ambulare in ſomnis compellit·loq̄ facit dentiũ colliſionem efficit· & linguã interdum morderi ꝑmittit·ait enim ꝙ hi qui ꝓfundum ſomnũ faciunt in ſomnis ſepe ambulãt·locunt̄ dentes ꝯſtringunt·linguam diſcrepunt. Quoꝝ quidem effectuum cauſas reducimꝰ in fortem impꝛeſſionem ymaginarie fantaſticeqꝫ virtutis. Sic nimiruꝫ per om̄eꝫ modum ſomnus in peccatis ſeu ſomnus in tormẽtis q̄tuor in anima facit effectus. Nam ipſos peccatores facit ambulare·facit enim progredi de pena in penaꝫ.loqui cõpellit & enarrare ſuam miſeriam ſempiternã·dentiuꝫ ſtridorem & lingue vorationẽ efficit. Et tũc applicetur ſic. Somnꝰ itaqꝫ hominis in peccatis·vij·in anima relinquit effectus videlicet lingue in dei laude exſiccationem·mortis perpetue diſcoloꝛationem pariter & palloꝛem · oris ad ſuſcipienda tormenta oſcitationem·viſionis beate obtuſionem· corporis in tormentis extenſionem·capitis & ꝯſcientie perpetuam torſionem·nullam cibi celeſtis delectationem· capitis & manuuꝫ id eſt mentis ⁊ corpis in cruciatibus perpetuis cõfricaioneꝫ

C Ypocras in prenoſticis Infirmus quidem poſt ſomnum eſuriem ſentiẽs· atqꝫ ſitim ꝑfectam mox ſibi criſim indicat eueniſſe. Sed tũc per infirmũ intelligimus peccatorem Nam ſicut infirmꝰ ſanatur octo modis ſ̄m octo ſententias peritoꝝ. Primo per ſanguinis effuſionem naturalem puta per nares aut per aures·nõ per minutionem aut per oris excreationem·que aliq̄n̄do inducũt mortem·teſtante Galieno & conſtantino de ypotundriaca paſſione·Secũdo per ſudoris emiſſionem·vnde galienꝰ Sudor tempore febris & languoris ꝑfectam ſanitatem generat ⁊ importat. Tercio per variam medicoꝝ ꝯſolationem·iuxta illud ꝙ ait auicẽna libro regiminum·vij·Conſolatio inquiens valida infirmum releuat ⁊ ꝯfortat· Quarto per febris completam & totalem digeſtionem· teſtante philareto in tractatu de iudicijs febriũ qui ait·laborandum neceſſario eſt tamdiu in languore quo aduſqꝫ materia febrium per calorem naturalem totaliter digeratur. Quinto per alicuius riſus gaudijqꝫ validi ꝯcitationem· Vnde phus ad Alexan·de regimine principum libro quarto di· Sed ⁊ tu Alexander gaudia tibi finge ad prolongandos gradus ſanitatis & vite. Sexto per cibi & potus debitum regimen ⁊ dietationeꝫ.vt ait philaretus in tractatu de dietis. Tota inquit ſalus ⁊ valor languentis ex eo ꝙ debite dietatur ꝓuenit ⁊ cauſatur D Septimo per medicine applicationẽ·teſtãte Galieno li·ſecretoꝝ ſuoꝝ qui ait. Natura nr̄a ad tantũ iã deuenit virtutũ ſuaꝝ ⁊ actuũ detrimentuꝫ

ꝙ ex languoris ſtatu nō valet reſurgere niſi alicuius iuuamine medicine. Octauo ꝑ celeſtem impreſſionem teſtante Guidone. qui ait in ſūma medicinaliū iiij. Viam medicine ꝑcurrentes medericꝫ debilibꝰ languidiſcꝫ volentes curſum aſtroꝝ diligēti intuitu ꝑluſtremur ex ipſo nanqꝫ celi curſu criſis languētis hominis gignit̄ ⁊ cauſat̄ patet ergo ⁊c. Sic nimiꝝ per om̄eȝ moduȝ peccatoꝛ octo modis diuinitus celitus qꝫ ſanat̄. Primo quidem ꝑ effuſionem ſanguinis id eſt omnis inqnationis. Secūdo ꝑ emiſſionem ſudoris id eſt deuote lacrimationis. Tercio ꝑ medicoꝝ id eſt ꝯfeſſoꝝ ſedulā exhortationeȝ. Quarto ꝑ ſceleꝝ penitentie beneficio digeſtionem. Quinto ꝑ interni gaudij mentis ꝯcitationem. Sexto per dietationem ieiunij ⁊ abſtinētie. Septimo ꝑ ſatiſfactionis applicationē. Octauo ꝑ celeſtem impſſionem diuine pietatis ⁊ clemētie. Et tūc applicet̄ ſic. Peccatoꝛ itaqꝫ poſt ſomnū peractum ſuoꝝ ſceleꝝ ſi ſitiuerit eſurieritqꝫ quantuȝ ad opera ſatiſfactionis penitētieqꝫ cōdigna ſignum atqꝫ indicium eſt ſanitatis ꝑpetue criſiſqꝫ eterne E Galienꝰ li. viij. ſecretorum. Scimus ex febrium qlitate ꝙ ſomnꝰ mortē intulit languidis vt frequent̄. Cuiꝰ quidem effectus cauſa qdruplex reddit̄ rationibꝰ apertis. Primū eſt galieni. Scd'a ꝯſtantini. Tercia ypocratis. Quarta eſt ariſto. Sed tūc per ſomnū corporis cordis ignoꝛātia ⁊ cecitas deſignat̄. Nam ſic ſomnum coꝛpalem ſex impediunt ⁊ reſtringūt. Primū eſt ſomnioꝛū varia viſio ſm̄ auerroiȝ. Secundum eſt aſpera ⁊ dura proſtratio. Terciū eſt naturalium ſeceſſuū aduentio. Quartum eſt cibi ⁊ potꝰ digeſtio vt dicit pħs in x. animaliū li. Quintum eſt alicuiꝰ doloris: aut compunctionis inflictio. Sextū eſt fragoris ⁊ ſtrepitꝰ alicuius frequentatio. Sic nimiꝝ per per om̄eȝ modum ignoꝛantia cecitaſqꝫ cordis noſtri ſextupliciter emendat̄ ⁊ impedit̄. Primo per ſomnioꝝ id eſt celeſtiū premioꝝ intuitū ⁊ viſionem. Secūdo per aſperam ⁊ duram in hac vita ꝓſtrationem. Tercio ꝑſudoris ſeu naturalis ſeceſſionis id eſt ꝯfeſſionis emiſſionem. Quarto per cibi ⁊ potus celeſtis miſticā ſumptionē ⁊ digeſtionem. Quinto per cōtritionis compūctioniſqꝫ felicis admiſſionē. Sexto per ꝑdicationis ſtrepitū ⁊ clamationem. Sed tūc ꝯuenienter per mortem coꝛpalem mortem ſpiritualem ꝯuenit deſignari. Et tunc applicet̄ ſic. Ignoꝛantia itaqꝫ ⁊ cecitas hominis peccatoris mortem ⁊ ſopoꝛem inferūt ſempiternū F Egidius expoſitoꝛ ſuper de ſomno ⁊ vigilia. Somnꝰ impinguat vigilia aūt debilitat ⁊ exſiccat. Sed tūc per ſomnum coꝛpoꝛalem mētis quies aut ꝯtemplatio figuratur. Nam ſicut in ſomno

ſomnia que acciďūt longius tpe occupare videntur q̄ ip/
ſum met tempus ſit quo tpe deducitur ⁊ tractať vt probat
Theophraſtus libro·iij·ꝯmentatoꝛ dicit· Somnioꝛ ego vno
noctis ſpacio tanta ⁊ tot que explere nō poſſem vno anno
integro. Cuiꝰ cauſam require de ſopoꝛe. Sic reuera p oīa
que nobis in dei cōtemplatione beneplacita ſuper mūdana
vanitate acciďūt ſomnia illudendi in modo longioꝛa diuťni
oꝛaqꝫ videntur eſſe quā rei veritas inferat vite noſtre. Ver=
bi gratia. Viuat homo centum ānis ⁊ tunc moꝛiatur quaſi
vnum vix erit poſt moꝛtem eſtimatur. Sed tūc cōuenienter
per vigiliam ipſa huic mūdo in vigilantia figurať. Nam ſic
vmbra ſolis conuenit laboꝛantibus timentibus ⁊ diis·teſtā
te philoſopho in·vj·politice qui ait·ꝙ hi qui laboꝛant vigi/
lant·⁊ hi qui timent·vt ſe cuſtodiāt·⁊ qui deoꝝ funguntur
officio. Sic nimiꝝ per omēꝫ modum mūdana vigilantia ma
xime cōdecet laboꝛantibus ⁊ fatigatis in hoc mūdo timen=
tibus id eſt deſperantibꝫ de dono ſolatioqꝫ diuino ⁊ eis qui
moꝛe deoꝝ potentes ſunt in hoc ſeculo illi ſemper laboꝛant ⁊
vigilant pro tranſitoꝛijs congregandis. Et tunc applicetur
ſic. Ea itaqꝫ quies mentis que fit in domino·ſeu ipſa diuina
cōtemplatio mentem impinguat ⁊ humectat diuina ping/
uedine·mūdana aūt vigilantia exſiccat ab omni humoꝛe ce
leſtis roꝛis ⁊ gratie G Philoſophus in ꝓbleumatibus.
Citius ergo ſomnum capiunt quicūqꝫ ſuper aliqua nigre/
dine ymaginati fuerint aut palloꝛe· vnde ſubinferendo ait.
Nigra in noſtra cōcipimus fantaſia ⁊ ꝯtinuo obdoꝛmimꝰ
Per ꝓhabita aūt dať intelligi·ꝙ dum nigra noſtre defoꝛmi
tatis vilitatiſqꝫ ⁊ humilitatis intima ymaginatione aſpici=
mus mox quiete mentis videlicet a peccatis feliciter in domi
no obdoꝛmimus· Vel aliter ⁊ pulcrius. Cum qꝫ itaqꝫ nigra
huius mundi pericula mentis intuitu ymaginati fuerimus
⁊ cōſenſu·mox ſomnum capimus in perpetuo gemitu atqꝫ
luctu H Ariſtoteles in probleumatibus. Obdoꝛmimus
autem citius in caloꝛe qua in frigoꝛe exiſtentes. Per que da
tur intelligi· ꝙ citius quidem ⁊ profundius obdoꝛmius ⁊
ſomnum capimus in ſcelere ⁊ in moꝛte dum fuerimus in ca
loꝛe voluptatis ⁊ ꝯcupiſcentie· q̄ ſi eſſemus in frigoꝛe penu/
rie ⁊ abſtinētie atqꝫ felicis ꝯtinentie. vel aliter ⁊ pulcrius q̄/
dem· Citius inq̄ꝙ obdoꝛmimꝰ in dei beatſſima viſione exiſtē/
tes id eſt viuētes in caloꝛe caritatis diuine · q̄ in frigoꝛe toꝛ/
poris cuiuſlibet ⁊ malicie I Ariſtoteles in ſexto anima
liū·li· Poſt ſomnū q̄dem cūcta aīalia cū ſurrexerīt caſū mi
nanť parīt ⁊ ruinā pedes etenī debilitanť in cūctis aīalibus.

poſt ſoporem. Cuiꝰ cauſa eſt: quia ſm pħm vbi ſup. Somni dormitionis qꝫ tpe totus vt pote ſanguis aſcēdit ſurſum verſus caput ſurgentia itaqꝫ animalia anteq̄ ſanguis intra pedes aduenerit ip̄m animal imbecille reddit̄ in pedibꝰ & infirmū. Per que dat̄ intelligi q̄ cuncti quidem homīes poſt ſomnū quē faciunt in peccatis minant̄ ſibi ipſis ruinā penalitatis eterne ꝑpetue qꝫ mortis K Autor de regimine ſanitatis. Cunqꝫ quis ex ſomno euigilās rurſus obdormierit ꝯſtat quia tūc ꝓfundiorē ſomnū facit. Sed tūc per ſomnuꝫ corporalem ſomnus intelligit̄ in peccatis. Nam ſic ſomnus corpalis in ſiniſtro factus latere ꝓfundior eſt q̄ ſomnus in latere dextro factus· teſtante pħo in ꝓbleu· qui ait Profundius q̄dem obdormimꝰ in ſiniſtro latere q̄ꝫ in dextro. Cuiꝰ etiā cauſa eſt: quia cor ꝓfluxum patiens ad ſe ſanguinis ꝓfundiorē ſomnū efficit· q̄a cor ſuū eſt in ſiniſtro latere. Sic nimiꝝ per om̄eꝫ modum· ſomnus in peccatis factus ꝓfundior ac periculoſior fore comprobat̄ qui fit in ſiniſtro id eſt cum cōſenſu. Et tunc applicet̄ ſic. Cūqꝫ a ſomno quis peccatoruꝫ p ꝯfeſſionem & penitētiam excitatus fuerit· iterato p recidiuationeꝫ incidit in peccatū· mox ꝓfundiorem ſomnuꝫ id eſt eterne morti faciet ydoneū atqꝫ aptum L Cōſtantinuſ li· de melancol. Cunqꝫ quis a ſomno quē cepit ſubito & cū terrore fuerit excitatuo impoſteꝝ ex hoc veſanus eſt freneticus qꝫ factus. Per p̄habita aūt dat̄ intelligi correctio prelatoꝝ & maxime confeſſoꝝ qui ſepe dū dormientem in peccatis nimis acriter aſpereqꝫ excitare conant̄ in freneſim id eſt ī deſperationis piculum ducere compbat̄ M Iohānes ꝓſcida in viatico medicine. Sanior inquit eſt ſomnus duꝫ q̄s ſedendo dormitauerit q̄ ſiq̄s ſimpliciter ꝓſtratꝰ ſup pauimentū aliq̄d obdormiuiſſet. Sed tūc per ſomnū vitam intelligimus iam p̄ſentem. Nam ſicut poſt ſomnū tria ſequūtur viꝫ valida ſupiratio tuſſis ꝛ ſputi excreatio· ſicut dicit pħus expoſitor ſup li· de ſomno & vigilia. Sic nimiꝝ p om̄eꝫ modum poſt hanc vitaꝫ tria ſubſequunt̄ viꝫ valida ſup delicta ſuſpiratio & vllulatio· tuſſis id ē luende pene frequētatio & aliue id ē fletus & eiulatus execratio. Et tunc applicetur ſic. Tutior itaqꝫ vita eſt que ducitur ſedendo in tranquillitate ſanctitatis q̄m ſimpliciter proſternendo in terra preſentis miſerie & vanitatis N Notandum q̄ duodecim ſunt q̄ ſomnum faciunt ꝛ inducunt. Primum eſt lauta cibatio. Secundum eſt labor laboriſqꝫ frequētatio. Terciū eſt plena inebriatio. Quartū ē gutturꝭ ꝯſtrictio. Quintū ē oculoꝝ clauſio. Sextū ē fabulaꝝ relatio· Septimū ē aq̄ ī peluī deſtillatio

Octauum eſt cantillenarum obauditio. nonū eſt dormientis rotatio. decimum eſt pedum contractio. vndecimum eſt capitis obtectio. duodecimum eſt mitrarum impoſitio. Sed tunc per ſomnum corporalem: mētis ſecuritas & tranquillitas ſeu ſomnus ꝑpetue beatitudinis figurat̄. Cum q̄a ſic ſomnus eſt amicus celeſtium numinum & deorum. vt oſtendit Macrobius de ſomno ſcipionis libro. iij. Sic nimirum ꝑ omnē modum tranquillitas ſecuritaſq; mentis: amica eſt deo & omnibus ſanctis eius. Et tunc applicet̄ ſic. Somnus itaq; tranquillitatis ſecuritatiſq; interne atq; beatitudinis ſempiterne a duodecim puta virtutibꝰ efficit̄ & cauſat̄. Primo ex lauta cibi celeſtis recreatione. ſecundo ex laboris ſancti & operis boni frequentatione. tercio ex plena mentis in dei dulcedine inebriatione. quarto ex gutturis mentalis conſtrictione: ne quicq̄m videlicet intus ſumatur illicite. quinto ex oculorum clauſione ab omni mundana & illicita cupiditate. ſexto ex fabularum id eſt ſanctarū predicationum relatiōe. ſeptimo ex aqua ꝯtritionis & penitentie in peluim mētis noſtre felici diſtillatione. octauo ex cantillenarū: id eſt canticorum ſpiritualium obauditione. nono ex dormientis hoīs in dei laude rotatione. decimo ex capitis obtectione: id eſt totius mentis humiliatione. vndecimo ex pedum ꝯtractione: id eſt operum ſuorum diſcuſſione. duodecimo ex mitre: id eſt correctionis debite impoſitione. vt ſupra O Apuleius libro de morte platonis. Quicunq; itaq; intellectꝰ fuit elegantis in ſomnis ſomnia multa habent. & ſtet tunc tota ſentencia in ſuſpenſo vſq; ibi. Redeundo ergo ad effectū: dicemus &c P Notādum ergo circa prehabita: ꝙ vt recitat Theophilus ſup. iij. de anima dicēs. Quidam reperti ſunt in turma phorum: qui conati ſunt dicere: animam tanta & tam inſolubili ꝯnexione fore corpori: organiſq; corporis conſtrictā: ꝙ ipſa nec in preſenti quidem: nec in futuro abſq; corpore intelligere quidē poſſit. primordialē ſui erroris tantum ſumentes: ex eo q̄d dixerat Phus in primo de anima. Anima inquiens non intelligit: ſed homo per animam. non aduertens id q̄d poſtmodū committat̄. Separata aūt hoc ab hoc: tanq̄m incorruptibile a corruptibili. fundamentum ſue friuole poſitione ſtatuētes id q̄d ait Aximandrus. ꝙ ſi anima aliquid intelligere poſſet ſine corpore: ſequeret̄ neceſſario ꝙ anima intelligeret corpore ſeparato aut mortuo: conſequens arbitrati ſunt falſum eſſe ergo & antecedens. Ab hoc ergo errore volens in viā veritatꝭ reducē apuleius platonicus phus: iam predictos aggreſſus eſt dicere: ꝙ quicunq; elegantis fuerint intellectꝰ in ſomnis

ſomnia multa habent. Per hoc.n.q̄d dicit in ſomnis: ſomnia contingere varia ⁊ diuerſa: tollitur error eorū qui argumentati ſunt & paralogiſati temere: friuoleq; ⁊ vane: aīam nullā poſſe actionē peragē ⁊ virtutem: dum qs ſomnū arripuerit et ſoporē. Nunc aūt nil aliud reſtat rationib9 validis inducē et probare: niſi q̄ apparitiones in ſomnis ſomniorū ſint actꝰ potentiarum anime & virtutū. ad q̄d quidem probandum: ſomniorum natura quadruplex a p̄his aſſignata diuerſis in medium ꝓducantur. Natura inquam prima ſomniorū: eſt hoīem a futuris periculis premuire. Iuxta iᵈ q̄d ait Saluſtiꝰ in tugurtino. Super multo inquiens nobis diuina bonitas prouidit comodo ⁊ ſalute. Nō ſolum em̄ nos vigiles: ſed & per ſomnia excitat: ammonet: ⁊ ꝯſeruat. Scientiam nimirum ipſa diuina natura noſtro intellectui elargit̄: vt ipſa videlicz anima hominem dormientē premuniat ſomniorū impreſſionibus diuerſorū. Et ſignāter dicit dormientē: non vigilantē. Sed tunc iſtius cām pertractat cōmentator ſuper de ſomno et vigilia luciđiſſime in hūc modum. Conſtat inq̄t q̄ dum vigilat ipſe homo: tota virtus intellectualis ac ratōnis valde diſtrahit̄: ac nimium impeditur. ſicut dicit Phus in. vi. p̄hiſicorum libro. Iudices inquit ⁊ hi qui ſapientie operam dant operib9 mox cū a ſomno ſurrexerit: veritatis principijs inherent & inſiſtunt. Cuius ratōz Phus aſſignat vbi ſup̄: dicens q̄ ſic̄ cibus ſomni tempore digerit̄: ⁊ in medullā ſanguinis tranſmutatur: ſic & ſomni tempore principia concluſionū ⁊ veritatis digeſta: in medullam tr̄ſeunt ſciētie atq; artis. Per iſta autem datur intelligi. q̄ dum vigilat homo: tota virtus ratōnis maxime diſtrahit̄. & hoc ideo quia pars intellectiue virtutis deſciditur: ⁊ ſenſibus miniſtratur. Econtra autem ſomni accidere videmus tēpore: nulla eſt tunc pars rationis que circa ſenſus occupatur: ſed ſola & tota in ſe ratio occupatur interne maximeq; quieſcens. Et ideo principia veritatis eius que naturaliter reuelationibus & diſcuſſionibus rationis inuenitur: magis menti aduenīunt ſomni tempore: qm̄ dum vigilat ipſe homo. Vnde & Plato de immortalitate anīe diᵗ: q̄ ſomnia q̄ acciđūt ſup̱ aliquib9 p̄ncipijs veritatis certiſſima ⁊ p̱ ſe nota ſunt ꝯcluſione & virtute. Vn̄ et ſciētie futurorū q̄ facultatem oīm tr̄ſcendunt ſenſuū: maxime ſunt ex p̱te celi: ex viſiōe ſomniaria intellectꝰ humani. Veritas.n. futurorū q̄a difficillima eſt: ⁊ ideo vnitate & puritate intellectui p̄ncipij capit̄ ⁊ tenet̄. Vnitas aūt ⁊ puritas ītellectꝰ maior eſſe oñdit̄ in ſomno q̄ꝫ in vigilia. q̄a in ſomno intellectus int̄ ſe vnit̄ penitꝰ ꝯq̄eſcens & exterioribꝰ ſenſib9 minīe ꝑmiſcet̄

In vigilia autem humana ratio multis irritatur ⁊ infundit organis: ab vnione diſpergitur: & admixtione ſui cū ſenſib⁹ penitus maculatur· veritas itaqꝫ euentuū futurorum magis accipit penes lumen ſomni alicuius q̄ꝫ vigilie qualiſcunqꝫ· Anima itaqꝫ ex ſui nobilitate futurorum preſcia hominem premunit a periculis dormientē magis ꝙ vigilē & ī ſomnis Declarata eſt ergo ſomniorū prima qualitas ⁊ natā: hoīem videlicet a futuris periculis premunire Q Secūda aūt natura ſomniorū eſt influxum recipere dīne ſcientie cognitionisqꝫ & reuelationis. Cuiꝰ cām ⁊ modū diuerſi diūſimode aſſignarūt doctores. Dicit em̄ Richardus de ſancto victore ꝙ celeſtis ſcientia puta ſcīa futurorū non habet̄ quibuſcunqꝫ motib⁹ vigentib⁹ ipſiꝰ corporis· nūc aūt ſic eſt ꝙ in vigilātia vigilant cuncte corporꝰ paſſiones atqꝫ motus. In ſomno aūt penitꝰ ꝯquieſcūt· ergo dignū fore arbitror maiorem ꝯfluxū celeſtis reuelationis ⁊ ſcientie fieri ea hora: dū quis dormit qm̄ cum vigilat. Et ꝙ celeſtis reuelatio nequaq̄ꝫ detur motibus vigilantibus quibuſcunqꝫ: & motꝰ corporales magis quieſcant dū dormit: q̄ꝫ cum vigilat ipſe homo. Aliam autē ratiōꝫ videt̄ aſſignare Hugo de ſacramentis in hūc modum Dicit em̄ reuelatiōeꝫ diuinā tante fore vehementie ⁊ virtutis ꝙ ſi immediate homini abſqꝫ viſione ſomniaria ⁊ enigmate eueniret: ipm̄ vtiqꝫ extingueret & necaret· ⁊ ideo dīna in hoc nobis prouidit clementia: ꝙ tūc nobis ſue effundit influxū ſcientie· cum ipſe homo magis mediate ipm̄ poterit capere ⁊ haurire· hoc aūt maxime eſt in ſomno: ⁊ ideo ſubiungit inferens hec verba. Poſito inquit ꝙ aliquis dormiat tp̄e vehementis tonitrui aut tempeſtatis: manifeſtū eſt ꝙ talib⁹ contingentib⁹ & exiſtentibus: ipſe dormiens ſapientiam quideꝫ habere poteſt de intemperie aliq̄ aut alia re horrenda· minꝰ autem terret̄ & permutat̄ ſeu diſtempatur: ⁊ horrendis illis fragorib⁹ ⁊ ſpectaculis dum dormit: q̄ꝫ dū vigilat. Hoc idem affirmat cōmentator ſuper de ſenſu ⁊ ſenſato dicens. Alicuiꝰ inqm̄ agentis excedens vehementia: minꝰ ledit non ſentientē q̄ꝫ ſentientem hominem. Nunc aūt ſic eſt ꝙ homo dormiens minus ſentit q̄ꝫ dū vigilat· Somnꝰ nanqꝫ obnubilat omnes ſenſus· ergo conueniens eſt & dignū reuelatiōem e celo fieri ſomniātib⁹ magis q̄ꝫ vigilantib⁹. Et ideo ait beatꝰ Dioniſiꝰ in diuinis nominib⁹ Impoſſibile inquit eſt nobis lucere diuinum radium: niſi aliq̄ velamine obumbratum. Predicte aūt cauſe Augꝰ videtur conſentire libro de ꝯcordia euangeliſtarum. Aliam deniqꝫ cām aſſignat Augꝰ contra fauſtum in hunc modū. Reuelatio inquit diuina ſi vigilantib⁹ nobis

fieret: dum poſſunt accidere: que nos fallerent ⁊ ſeducerent a via veritatis. Primū eſt· nam poſſet nos quidē humana fragilitas ad inuentiōē future veritatis ſue aſſcribere facultati: et ex hoc ipſo in tumorem ſuperbie eleuari. Secundū eſt· q̄a poſſet idem homo opinari huiuſcemodi reuelatiōē non eſſe a deo: ſed a ſuo ꝓprio adinuentā ingenio· et ſic ſe nec regeret nec cuſtodiret ſm̄ formā diuine reuelatōnis. Aliam nimirū rationem videt̄ tangere beatus Greg⁹ in primo dyalogorū libro ad petrum dyaconū ſuum. Nūquid inquiens non ꝯſiderās beatam viſionem ſub tipo viſionis ſomniarie figuratā non em̄ ꝓphetas inſpirauit deus dum vigilarent corpore: ſed dū vigilarent mente. Cum em̄ dormiens homo ſemimortuo ſimilis ſit: ⁊ viſio ꝓphetica in ſomnis prophetis inſpirata ſit: conſtat intelligi q̄ ſicut viſio ſeu interna mentis inſpiratio: non accidit niſi corpore vtputa ſemimortuo: ſed ⁊ ipſa beata dei viſio non dat̄ viuentibus nobis huic corpore atq̄ mūdo ſed mortuis quidem et ſepultis in xp̄o· ⁊ ſic patet ſcd'a nat̄a ſomniorum R Tercia natura ſomniorum: eſt exercitare et illuminare ip̄m aliqualiter intellectum. Cui⁹ declaratio ſumenda eſt: ex eo q̄ ait Theophraſtus in ꝯmentorum libro de parte ſenſitiua. Manus inquit exercitata in arte aliqua: ea hora qua ipſa man⁹ minus diſpoſita ydoneaq̄ ⁊ apta fuerit ad talem artem aut actionem: poſtmodū agilior abilior q̄ erit. Quamobrem aſtruit Ph̄us in primo politicorū lib° iuuenes fore imbuendos in arte qualibet aut facultate: eo tē pore quo mag⁹ duri et obſtinati dinoſcunt̄. Cuius quidem cām aſſignat dicens. Q̄ em̄ in duro et forti ſubiecto radicatum fuerit ⁊ plantatū: ineſſe quidem ꝑpetuo ꝯprobatur. Et ideo ait Ph̄us in libro ꝓbleu. In puerili etate q̄d ſemel imbiberint hoīes: eternaliter retinebunt. Cui⁹ cām aſſignat dicēs Durum inq̄t eſt puerorum ingeniū· et q̄d duro inſeritur: difficillime abolet̄. Arbor inquit que ſuffodit̄: et fecundat̄ eo tp̄e quo difficulter fecundari poteſt: adueniēte tp̄e fructuū et viroris fertiliſſima quidē erit· vtputa ſiquis mox hiemali tempore hoc fecerit: fecūda et fertilis in eſtate valde erit. His ergo premiſſis notandū q̄ tp̄e obſtinationis ⁊ duricie ipſi⁹ intellect⁹ humani: maxime eſt ipſe ſomn⁹. In ſomno nanq̄ omnes ſenſus: animeq̄ virtutes totaliter conquieſcunt: rigeſcunt: ⁊ dureſcunt· vt patuit ſupra. Somnia nanq̄ itaq̄ exercitant et fecundant intellectum: puta diuerſis viſionibus ergo ſomniorum natura eſt excitare illuminare ip̄m aliqualiter intellectū. Cum em̄ intellect⁹ tunc maxime fecundetur: cū tali hora exercitat̄: qua min⁹ diſpoſit⁹ ydoneuſq̄ ⁊ apt⁹

fuerit: & ſomnia ex ſui natura exercitent intellectum ea hora qua minus diſponit̃ ⁊ ydoneitatur: puta in ſomno: vt ex antecedentib⁹ patuit. Sequit̃ ergo neceſſario: ꝙ nat̃a ſomnioꝝ ũ eſt irradiare aliqualiter intellectum· S Quarta natura ſomnioꝝ eſt immutare totũ corpus teſtante Auicẽna medi· libro·viij. Periculoſum nimirum eſt: dum quis in languore poſitus ſuper aliquib⁹ terribilibus ſomniatus fuerit. Quia tenera corpora qualia ſunt corpora infirmoꝝ· valde quidem a ſomnis grauib⁹ immutant̃. Ad cuius euidẽtiam notandũ ꝙ vt oſtendit Phus in libro ꝓbleumatum. Ex cogitatõnib⁹ validis etiam in ipſis perfecte ſanis tota hominis ſubſtancia immutatur. Cogitans em̃ quis ſup iniuria ſibi illata aliqua aut deſiderat ſuo cogitatu ſup aliqua re appetibili ⁊ amata: aut animo reuoluens ſuo turbatiõꝫ perpeſſam· conſtat vtiqꝫ ꝙ ille quidem furet: iſte aũt languebit: ali9 vero dolebit aut flebit. Cõmouetur em̃ totum corpus humanũ ad paſſiones ipſius anime. multo ergo fortius etiã mutatur: ⁊ ipm̃ totum corpus ex viſionib⁹ ſomnioꝝ· patet ergo ⁊c T Redeũdo ergo ad effectũ dicemus: ꝙ quicunqꝫ intellectus fuerint ele gantis in: ſomnis ſomnia multa habent. Cui9 q̃dem cauſam reddimus in hunc modum. Actus elegans ⁊ excellens diffi culter q̃eſcit· vt oſtendit ꝯmentator ſuper· iij· de celo & mũdo Nunc aũt ſic eſt: ꝙ intellectus magnus eſt actus anime excellens in vigore pariter ⁊ virtute· quamobrem ꝯtigit: ꝙ qui cunqꝫ intellectus fuerint elegantis ingenij q̃ꝫ perſpicacis & boni: in ſomno ſomnia multa habent. Ratio nanqꝫ taliũ non quieſcit: ſed diſcurrendo mouetur dormientibus vigilãtib⁹ q̃ꝫ illis. Sed tunc per intellectum celeſtis cognitio figuratur· Nam ſicut ſentire poſſumus quidem plura ſimul: intelligere vero non niſi vnum ſolum ſ̓m Phm̃ ·vj· metha de partibus quiditatis & diffinitiuis. Sic nimirũ per omnem modũ mũ dana cognitione plura ſimul cognoſcere poſſum9 & amare celeſti vero cognitiõe ⁊ perfecta vnũ ſolum ſcilicet ipm̃ deũ Sed tunc ꝯuenienter per ipm̃ ſomnũ intelligit̃ vita preſens Nam ſicut ſomn9 ſuauis efficitur atqꝫ grauis trib⁹ modis· videlicet dum quis valde inebriatus fuerit. Item dũ quis ex toto ſup ventrem ꝓſtratus iacuerit. Item dum quis capite nimis inclinauit· vt oñdit autor ſumme de regimĩe ſanitatis· Sic nimirũ per oẽm modum: vita q̃dem hic p̃ns ingrauat̃ ⁊ in ſcelere ꝓfundatur trib⁹ modis· Scilicet dũ quis nimium delicijs voluptatibuſqꝫ mundanis inebriatus fuerit. Secũdo dum q̃s ex toto peccato proſtratus in terra iacuerit. Tercio dum q̃s terrena nimio inclinato capite affectat9 fuerit. Sed

tunc ꝯuenienter per ſomnum: future vite merita figurātur. Nam ſicut poſt leticiam: triſtia ſequunt̄ ſomnia. Iuxta illud qđ ait Plini⁹ de mappa mundiali. Natura inquit ſomniorū ē triſti mō gaudia comitari. triſticiā aūt ſomnia ꝯſequi leto modo. Sic nimirū per omnem modum: natura hec eſſe dinoſcitur meritorū: vt poſt gaudia hui⁹ mūdi merita ꝯſequant̄ triſticie & luctus ſempiterni: & econuerſo vt noſti. Et tunc applicet̄ ſic. Ita videlicet ꝙ quicunqꝫ diuine cognitionis fuerint elegantis ipſi ſomni quideꝫ tempore pn̄tis vite ⁊ future merita multa habent: ⁊ beatiſſime dei ſomnia viſionis. V

Phus in vi animalium libro. Poſt ſomnum auteꝫ vnicuiqꝫ animalium ineſt triſticia naturalis. Cui⁹ cauſa ſtat in hoc. Nam triſticia gignit̄ ſex modis. videlicꝫ: ex turbulentia ipſi⁹ ſanguinis: ex nubilatiōe capitis: ex leſione ſeu dolore corpor⁹ ex timore: ex miſerande rei inſpectione: & ex alicuius periculi imminentis naturali quadam precogitatione. Sed tunc per ſomnum ꝯuenienter ſtatū intelligim⁹ peccatorum. Nam ſic in ſomno maxime incidim⁹ in languores: & nobis maxime puſtule ⁊ poſtemate oriunt̄. qa dicit Plateari⁹ lib°. vij. Natā inquit magis ſe nitit̄ expurgare: dum quis dormit: qꝫ dum quis vigilat. Et tūc applicet̄ ſic. Poſt ſtatum itaqꝫ peccatorꝫ vnicuiqꝫ hominum triſticia incidere debet contritionis penitentieqꝫ perfecte X

De obmiſſis aūt ſupra agēdum eſt nūc. Octo em̄ ſub dubio remanſerūt qn̄tum ad ſuas cauſas pariter & effectus. In octo nanqꝫ noſtra ratio poſſet errare. Primum eſt: ꝙ poſt leticiam triſtia ſequunt̄ ſomnia. Scd̄m eſt: ꝙ ſomnia interdū ſanitatem inferūt atqꝫ mortē. Tercium eſt: ꝙ actus ſomniorū oppoſitum tuendū inferunt. Quartū eſt: ꝙ ſomnia luna habita in defectu: efficacia ⁊ ſignificatiua ſunt. Quintū eſt: ꝙ ſomnia ignorata poſtqꝫ euenerīt certiora ſunt. Sextū eſt: ꝙ ſomnia aſſidua maxime ꝯueniunt p iſcibꝫ. Septimū eſt: ꝙ ſomnia habita ſuper aliq̄ amicorū grandia et euētura ſunt. Octauū eſt: ꝙ ꝓprium ſomniorū eſt vt ipſis habit⁹ ꝯtinuo excitemur. Sed tūc q̄dem primi cā eſt. Dicit em̄ expoſitor Durād⁹ ſup li. de ſomno ⁊ vigilia. Ꝙ ſomnia triſtia natāliter cauſant̄ ex ſanguine moto & turbato. Cui⁹ etiam cauſa ſtat in hoc ſm̄ Conſtantinū li. iiij corporalium paſſiōum. Cū ſanguis perturbatur ⁊ moueт̄. mox purum impuro permiſcetur: ⁊ ex tali permixtione triſticia naturalit̄ ꝯmittat̄. Nunc aūt ſic eſt: ꝙ ex gaudio atqꝫ riſu human⁹ ſanguis valde moueт̄ ⁊ perturbat̄. vt ait Phs in li. ꝓbleu. Cui⁹ etiam cā ſtat ī hoc. Quia riſus ſeu gaudiū fluere & labi facit ſanguinem congelatū pariter ⁊ compactū. Ergo inq̄ riſus

ergo inquam riſus ⁊ gaudium ⁊ ſanguinem maxime com
mouent ⁊ perturbant· perturbato aũt ſanguine ⁊ cõmoto
triſtia ſomnia naturaliter committãtur ergo concluditur ꝙ
poſt leticiam:ſomnia triſtia ꝯmittenẽ. Et hoc q̃ ad primum·
¶Y Secũdi quidem cauſa. Nam ſomnia duplici accidũt
tẽpore·videlicet ĩ ſanitate ⁊ in mortis languore. Somnia itaqꝫ
que ſanis accidũt interdum ſanitatem maiorem aut mortem
inferunt·eo ꝙ ſm̃ Ptholomeũ libro de erroribꝫ humanorũ
actuũ ſomnia diſponant ⁊ qualificent totũ corpus·vt dictũ
eſt prius. Somnia nanqꝫ ſuꝑ ſanitate ⁊ valore: ſanitatẽ ſepe
inferũt ⁊ valorẽ·ſimiliter ſomnia de futura morte:ſepe mortẽ
inferunt q̃dam ſuaui incognita ⁊ virtute. Item ſomnia illa=
tiua fore dici poſſunt mortis atqꝫ vite:ĩ quantũ ſignificatiua
ſunt q̃litatum earundeꝫ· maxime aũt ipſa ſomnia languidũ
exterminant ⁊ infirmum. Quandam eñ virtutem humane
facultati inignitam: ſi non ſanis ſaltem languidis corporibꝫ
inferunt ⁊ immittũt. Et hoc quo ad ſecũdum dicta ſufficiãt
videlicet ꝙ ſomnia interdum ſanitatem inferũt atqꝫ mortem
¶Z Tercij aũt cauſam cur videlicet ſomnia oppoſitũ inſe
rant Require capitulo de torpore. Notandum tñ ꝙ ſomnia
corporalia oppoſitum euentum inferunt·ſomnia aũt miſtica
ſeu ꝓphetica:eundem quẽ oñdunt effectũ inferunt ⁊ euentũ
¶A a Quarti vero cauſa eſt. Nam ſomnia ſignificatiua:
habent fieri hora qua cerebrũ vaporibꝫ ⁊ humoribus minꝰ
humectatum fuerit ⁊ repletũ. Iuxta illud q̃d ait Theophilꝰ
in tractatu diuerſarum artiũ. Somnia inquit que nobis in
mane accidunt:magis quidem videnẽ ſignificare:qm̃ ea que
aut in principio:aut in medio noctis accidũt ſomnia·⁊ hoc
ideo: Quia capitalis regio in principio ⁊ in medio noctis
multis vaporibus occupaẽ:quibus vtiqꝫ vaporibꝫ fruſtrata
et non ſignificatiua ſomnia generanẽ· in fine aũt noctis aut
ſomni iam digeſtis capitalibꝫ vaporibꝫ ⁊ conſumptꝭ:regio
capitis permanet libera penitꝰ ⁊ euacuata:quo quideꝫ ꝯtin=
gente ſignificatiua accidũt ſomnia. Pꝫ ergo ꝙ ſomnia ſigni/
ficatiua habent fieri tali hora: qua ipſum cerebrum minus
oppreſſum fũit vapore ⁊ humore. Talis aũt hora eſt in defe=
ctu ipſius lune. Iuxta illud q̃d ait Conſtantinus de natura
morborum. Aucta inquit luna:augenẽ omnes vapores ⁊ hu
mores capitꝭ corporiſqꝫ totius·decreſcente aũt luna:decreſcit
et diminuiẽ ipſe humor capitꝭ atqꝫ vapor. Quapropter acci
dit ꝙ ſomnia lune habita ĩ defectu efficacia ⁊ ſignificatiua
ſunt B a Quĩti vero cauſa eſt. Nã ſomnia facile ⁊ labilia
a memoria ex celeſti habent fieri ꝯſtellatiõe atqꝫ imp̃ſſione·

vt ait Iohannes ſup danielem. Sicut etiā patuit in nabuchodonoſo cui ſomnium elapſum fuerat a mente. Ratio autem predicti eſt. Quia valde leuiter dulciterqꝫ: vtputa viſibiliter mouent & tranſmutāt ipſa corpora. Somnia etiā ꝛ viſiones ipſis fantaſijs humanis inferunt leui modo· vt oñdit Ptholomeꝰ almageſti primo. Patet ergo ꝙ ſomnia facile labilia a memoria ex celeſti fiunt impreſſione. Somnia nanqꝫ vt dictum eſt: ex celeſtibꝰ ꝓuenientia conſtellationibꝰ atqꝫ fatis leuia ſunt· & ideo facile mobilia ſeu labilia. Somnia autē ex impreſſionibꝰ prouenientia ſui corporis: vtpote a fortibꝰ vaporibus generata minꝰ labilia ſunt a memoria· Nunc aūt ſic eſt: ꝙ ſomnia que ex celeſti impreſſione ꝓueniunt: efficacia ſunt & ſignificatiua C a Sexti ratio eſt quam interſerit Phus in ſcd'o aīalium libro. Somniant̄ homines: ſed valide lucide ꝛ perfecte· ſomniant̄ & cuncta aīalia: ſed indetēminate valde· inter que maxime ſomniant̄ aues ꝛ piſces. Et huiꝰ cā eſt viſcoſitas lubricitas & pinguedo piſcinorū capitū. Aues autem vident̄ dormire. Quia calidi ſunt cerebri omnes aues vt aſſerit Phus vbi ſupra· accenſio aūt cerebri: ſomnia prouocat ꝛ importat· vt ait Ebnenꝰ de effectibꝰ ſomniorū· patet ergo ꝛc D a Septimi vero talem venabunt̄ rōez. Dicit enim ꝯmentator ſuper libro de pomo arīlis talem eſſe naturam cathene auree ſeu innexionis vniuerſi: que per cathenam auream ſm Phum deſignat̄. Qꝫ effectus cōiunctorū ex natura corporum participatur naturaliter a corporibꝰ ſibi aſtrictis naturaliter & coniunctis: ſicut videmus fieri vt frequenter: ꝙ dum alicuius hominis parens mortuꝰ fuerit· hocipſo cōmuniter āno talis homo: aut moritur: aut fortaſſis grauiter infirmatur· quia in ſuo parente aut amico naturali mortuo pars quedam deciſa eſt ordini vniuerſi. Et id'o ait Themiſtiꝰ (ſuper· iij· librū arīlis de cardinibꝰ celi) miram eſſe naturaꝫ comperi anime mūdi & vniuerſi ordinis. Cumqꝫ em̄ aliquis eorum qui nobis naturali cognatione coniuncti fuerint & aſtricti: ad centum miliaria diſtās a nobis moritur: mox ꝛ in ipa tali hora cor noſtrum aliqua triſticia tangitur & mouet̄ Sic nimirū accidit in ſomnis: vt dū aliquis noſtrorū alicui naturalium amicorū periculi contigerit aut meroris: mox a natura anime mundi & ordinis vniuerſi: ſeu celeſtis quidem fati: quendā illapſum in ſomnis patimur triſticie ꝛ meroris· Quo quidem habito & oſtenſo: patet ꝙ ſomnia habita ſup aliquo amicorum: grandia & euentura ſunt· E a Octaui autem ratio ſtat in hoc · Nam ſomnia exercitant ipſos ſenſus · vt probat commentator ſuper de ſomno & vigilia:·

quia ſenſus & ratio exercitata: valide reſipiſcunt. exercitati
aũt ſenſus ipſum hominē excitant a ſopore: quemadmodũ
ad literam oſtendit Philoſophus de ſomno ⁊ vigilia.

¶ De Sopore ¶ Tytulus lxxiiij. ¶ A

Reſtotiles de regimine principum ad alexandrum
epiſtola. xij. ¶ Cunqꝫ ſoporē noctis interuallo capere
non poteris: ſcito quia grandis permutatio tui cor-
poris ꝯſequetur. ¶ Cum eñ diem abſqꝫ ſopore deduxeris: ci-
batuſqꝫ & laſſus ſatis ſis: & hanc dormire ſoporariqꝫ nō po
tes. neceſſe foret te preſcire in aliquibꝫ tui ꝯditionibꝫ qualita
tibuſqꝫ corporis valideqꝫ permutari. ¶ Cui⁹ cauſam aſſignare
videt̃ ¶ Conſtantin⁹ libro de melancol' in hunc modũ. ¶ Cunqꝫ
hora ſopori ꝯgrua: ſoporem denegauerit recuſaueritqꝫ natē
permutatio grandis indicit̃ homini ipſi dormienti. Sed tũc
per iſta exempla tibi o homo aſſume. agnoſce eñ ꝙ dum in
nocte penitentie ſoporem quietis deuotioīſqꝫ interne capere
non poteris: grandis tibi permutatio in damnatiōꝫ corporis
et anime conſequet̃. B Phus in probleu. Videntes vnũ
ſoporem depreſſum: & noſipſi ꝯtinuo ſoporamus. Per que
datur intelligi: ꝙ dum aliquem ſopore prauitatis & malicie
detentum conſpicimus ⁊ oppreſſum: mox & nos cecitate ob
tecti in peccato damnabiliter ſoporamus C Theophil⁹
in tractatu diuerſarum artium. Sopor preſtigioſus: preſti-
gio incantatorũ ⁊ furum impreſſus hominibꝫ: difficulter ad
actum vigilie reſtauratur. ¶ Cui⁹ cauſa eſt. Quia malefica &
preſtigia ſagacitas totam virtutem part⁹ ſenſitiue immutat
et extra rapit totaliterqꝫ qñtum ad organicas actiones peri
mit & tranſmutat. Sed tunc per ſoporem preſtigioſum ab
incantatoribꝫ furibuſqꝫ ſuperinductũ: infernalem cecitatem
et ignorātiam maleficio demonum humanis mētibus ſuper
inductaꝫ intelligim⁹. Nam ſic ſopor preſtigij hoīem inſanũ
et arrepticium efficit ⁊ reliquit. vt dicit̃ libro. v. imaginum.
Sic nimirum ꝑ omnem modũ: ignorātia cecitaſqꝫ humana
a demonibꝫ ſuperducta: hominem eternaliter veſanũ & arre
pticium efficit & relinquit. Et tunc applicet̃ ſic. Sopor itaqꝫ
ſeu ignorantia aut cecitas mentis noſtre: difficulter quidem
ad actum vite ſancte poterit reſtaurari. eo videlicet modo vt
ſupra dictum eſt D Areſtotiles ī li. ꝓbleu. Timide ergo
et incaute ſub periculo videlicet dormientes cũ ſoporati fue-
rint: ſomno dulci & grandiqꝫ ſuauiqꝫ nimiũ opprīment̃. Et
ideo ait ¶ Cōſtantin⁹ ſup de ſomno ⁊ vigilia. Timor ꝓfundũ
ſomnũ efficit. Hui⁹ aũt cauſa eſt. Nā cor ſanguine madidũ
et infuſum: ſomnũ inducit validũ & ꝓfundum. Nunc autē

ſic eſt: ꝙ timoris i tempore ipſum cor ſanguine nimiũ ſuffocatur. De ratõne em̃ diffinitiua eſt timoris ſanguinẽ implere ad cordis concaua ⁊ profunda. Cui9 etiam ſignum eſt: ꝙ in timore corpora expalleſcunt· ergo timor ſomnũ inducit validum ⁊ profundũ. Per ꝓhabita aũt datur intelligi: ꝙ qñto quis ſub maiori periculo ⁊ timore fuerit detentus: tanto iam ſoporem grãdiorem ⁊ profundiorem qñtum ad torporem ⁊ ignorantiam ſuã capit: ⁊ hoc precipua vanitas in humanis· Vel aliter ⁊ pulcrius. Quanto itaqꝫ aliquis maiorẽ timorem aut cautelam cuſtodiãqꝫ habuerit: tanto ſuauius ſecuriuſqꝫ in domino poterit miſtice ſoporari E Conſtantin9 lib° ſexto medici· dicit. Qui vehementer infrigidati fuerint ⁊ ſanguine exſiccati· acſi ſuauiter ſoporati fuint: moriunẗ. Per iſta aũt datur intelligi: ꝙ qui vehementer infrigidati fuerint in dei ꝑpetua caritate ſed ⁊ humore exſiccati ſpiritualiter dulcedinis gratieqꝫ diuine. ꝙ ſoporati in ſcelere quieſcentes: eternaliter moriunẗ. E Philaret9 tractatu de iudicijs febriũ Sudam9 aũt ⁊ ſomniamur valde: febris ad aduentũ: ſʒ etiã ipſe ſudor continu9 qꝫ ſopor: febris eſt indicium ingruentis· Primi quidez cã eſt. Nam febris gignit: ex eo ꝙ vnus q̃tuor humorum: ĩ humano corpore dñatur· vnus etem̃ humor cũ predñatus fuerit: alios humores per aſſiduũ ſudorem eijcit et expellit· expulſis aũt ⁊ eiectis ceteris humoribꝫ: magis incipit predñari talis humor. q ſic ceteros humores expulit ⁊ eiecit. Ceteris nãqꝫ expulſis ⁊ eiectis humoribꝫ: ille ſol9 ſupeſt in corpore remanetqꝫ humano valde predominãs: ille humor febrem efficit ⁊ languorem· q̃a quatuor ſunt humores ſꝫm complexiones· videlicet. Sanguineus: colericus: flegmaticus: ⁊ melancolicus. Secũdi vͦ cauſa eſt. Conſtat nimirũ ꝙ ſanguis in homine ſubſtantiaqꝫ corrupta: febrem inducit pariter ⁊ languorem. languent em̃ ⁊ moriunẗ cuncta corpa ſuo ſanguine ⁊ humore ſubſtantiaqꝫ corruptis. Nũc autem ſic eſt: ꝙ ſanguis corrupt9: nimium ingroſſaẗ· ingroſſat9 aũt et vt ita dicã coagulatus: ſoporẽ grandem inducit validũqꝫ torporem. Sed tũc per ſomnũ ⁊ ſoporem: anime intelligim9 deſidiam ⁊ torporez. Nam ſicut ſopor corporalis: turbatum et triſtẽ reddᵗ hoĩem dum euigilauerit: ⁊ aliqd meſticie ſeu meroris circa ipm̃ acciderit iuxta illud qd ait Macrobi9 li· de ſomno ſcipionis. Cumqꝫ ingens aliqs euentus triſtꝭ circa dormientem acciderit: mox ſopor terret hoĩem: aut per viſiõz aut per triſtem apparitionez: tam in vigilia q̃ in ſomno. Sic nimirum ꝑ omnem modũ ipſius mentis deſidia atqꝫ topor: hoĩ euigilanti ꝑ mortem: triſticiã infert ꝑpetuã atqꝫ merorẽ:

Et tunc applicetur ſic. Soporamur itaq; & laſcemus: et torpemus: valde febr⁹ id eſt penalitatis ꝑpetue ſub aduentu: ſed et ipſa deſidia & torpor anime indicia ſunt mortis ſempiterne. ¶ G Phus in ꝓbleu. Sole oriēte: ꝓfundi⁹ soporam⁹. Cui⁹ cauſa ſtat i hoc. Nam calore hūore vergentib⁹ verſus caput caput obnubilat̄ & obtenebrat̄ valde. caput aūt obnubilatum: obtenebratūq; diuerſis vaporibus et obtectū: ſoporem ɔcipit validū & profundum. Nunc aūt ſic eſt: q̄ oriente ſole calor et hūor totus aſcendūt: & tendunt ad capitis regionem Cuius etiā cauſam aſſignat Phs in ꝓbleu. Motū ſolis inq̄t ſequit̄ mot⁹ ſanguinis et hūoris. In ortu aūt ſuo ſol aſcendit ergo & ſanguis aſcendit tūc: puta verſus capitis regionem. Et icirco accidit q̄ ſole oriente: ꝓfundius ſoporamur. Sed tūc p iſta intelligit̄: q̄ fragilitas et vanitas: hoc eſt mentis nr̄e ɔditionis: miſerieq; humane. vt q̄nto magis xp̄us nobis per grām ſuam orit̄: tanto ecōtra et nos in peccato & ignorantia ſoporamur H Ipocras in prenoſtic⁹. Sopor ſomni: id ē qui ſomni fit tp̄e: ſupine ſeu ſupino mō iacēte corpore: morti ferus ɔprobat̄. Sed tūc per ſoporē: vitā intelligim⁹ iam p̄ntē Nam ſic ſopor corpoꝝ a nat̄a tribuit̄ et dominat̄ corporibus ad hoc vt ſe mediante ipſa corpora quietē capiant: diuti⁹ q; viuant. vt oñdit ɔmentator Alexander ſuper libꝝ de ſomno et vigilia. Et ſignanter dicit. Dico videlicet: corpora mediāte ſomno quieſcant: et diucius viuant. Circa q̄d notandum: q̄ vnuſquiſq; actus interpolat⁹ & habitus cū quiete: durat diutius: longo tp̄e perſeuerans. Iuxta illud q̄d ait Calcidi⁹ in thimeo. Actus q̄dem interciſus interpolatuſq; q̄ete: diuturnior eſt q̄ actus ɔtinuus omni interpolatione et q̄ete vacu⁹ Q̄ eñ interdum quieſcit: diuti⁹ fortius agit. eo q̄ ītpolatio atq; quies: fortitudinem mutuis vicib⁹ & ſucceſſib⁹ efficiant et ɔſeruent. Sic p omnē modū eſt in ꝓpoſito. Nam vita nr̄a noſtre nat̄e elegantior p̄cipuus q; act⁹: ſopor aūt quies vite eſt. ergo et ſopor actus noſtri naturalis quies eſt. vita ergo noſtra ſopore quieſcit mediante: ſed et p conſequens ꝓlongatur. Patet igitur q̄ ſopor corporibus ad hoc tribuitur & donat̄: vt diutius viuant et quieſcant. Sic nimirū p omnem modum: vita preſens more ſoporis arrepti: ad hoc aſſumit̄ et tenetur: vt homo quietem & vitā perpetuam conſequat̄. Sed tunc per ſupinitatem: vite preſentis obliquitas figuratur. Nam ſic ſupinum ſ̄m Papiam: quinq; modis dicit̄. Regre de peccato. Et tunc applicetur ſic. Vita itaq; ſupina: id eſt a veritate et iuſticia obliquata: mortifera fore: id capax mortis perpetue demonſtratur I Phus in ſexto aīalium libro.

Vnumquodq; animalium dum excitat a ſopore: indignantis et iracundie efficitur mox nature. Vnde etiam ait Galienus Vini inquit bibuli & ſomnolenti: faciliter indignant & iracundia inflāmantur. Per quod datur intelligi: quod hec eſt cecitas cōditionis humane: vt dū quis a ſopore ſceleris ſui per correctiōis beneficium excitat: ipſe aut iraſcitur: aut in flāmam vindicte et iracundie accendat. K Autor li°. de regimine ſanitatis Sopor interpolatus vigilia: ſuauis & ſanus oſtenditur eſſe valde Cuius nimirū cauſa reddit in hūc modum. Vapor inquit Phus de morte & vita: collectus ſoporis in tempore intra corpora per vigiliā expiratur. expiratis aūt ſuperfluis vaporibus ſomnus ſi acciderit: perueniet vtiq; ex puriſſimo & dulciſſimo quod ē in toto corpore: & talis ſopor neceſſario dulcis & ſuauis eſt. patet ergo &c. Sed tunc per ſoporem: ſtatū intelligimus peccatorum. Nam ſicut in ſoporis tempore quidam claudant oculos ſuos aperiunt: nihilominus tamen apertis oculis nihil vident. vt recitat Conſtantinus libro de melancol'. Cuius cām require de cupiditate & auaricia. Sic nimirum per oēm modum in ſtatu quidem peccati: quidā homines apertis oculis ſuis: ad ſuū interitum excecant. Sed tunc per vigiliam confeſſio & penitentia figurat. Nam ſicut vigilātia diuturna ſana quidem nocturna aūt mortifera & inſana. teſtāte Galieno in pantegni qui ait. Sanitati arridet ea que in die eſt vigilia. valde autem humanam corrumpit ſubſtātiam ea vigilantia que tempore fit nocturno. Sic reuera per omnem modū confeſſio ſeu penitentia facta in die luminis: id eſt perfecte ſue recognitiōis: ſana & vite perpetue collatiua eſt. facta aūt in nocte cecitatis et ignorantie: puta ſui ſceleris atq; culpe: anime quidem eſt ſumme mortifera & inſana. Et tunc applicet ſic. Status itaq; peccatorū confeſſione & penitentia interpolatus pariter & emēdatus: ſuauis & ſanus miſtice comprobatur L Tharentinus libro de effectibus in natura. Cumq; quis a ſopore euigilatus ſurrexerit: & mox herbam floridā: id eſt floribus abundam: anhelitu perflauerit. cōtinuo flores & folia defluunt atq; cadunt. Cuius cauſa ſtat in hoc. Quia flatus hominis poſtq; repente ſurrexerit a ſopore: valde eſt calidus & humidus. calidum aūt et humidum: exteriores ſuperficies corporū abijciunt & propellunt. ſicut videmus in aīalibus aqua calida madefactis: que vtiq; cutem crines & pilos abijciūt renouata. Et premiſſis quidem aſſentire videtur Plinius in ſpeculo naturalium qui ait Ventus calidus & humidus: roſas frangit: & fructus dirimit de arboribus folia abijcit atq; frondes. Cuius ratio ſtat in hoc Quia laxat ſtipites arborum atq; frondes. Sed tūc per ſoporem

vite noſtre feditas vl'ſanitas deſignatur. Nam ſicut ex ſoporē tument ipſi oculi. vt dicit Phus in de aīalibꝫ. Sic nimirū per omnem modū: ex vite p̄ntis vanitate: oculi tumēt ⁊ recuciēt mentis noſtre. Et tunc applicetur ſic. Cumqꝫ itaqꝫ aliquis ex corpore ⁊ vanitate p̄ntis vite ꝑ infuſiōꝫ gratie celeſtis euigilauerit puta ⁊ ſurrexerit excitatꝰ: ⁊ ꝯtinuo herbam florentē et virentem q̄ xp̄c eſt: pia deuotione: ⁊ feruida oratione pflauerit: mox flores diuini: homini deuoto celitꝰ fluēt ⁊ decidēt prouehentes ad ſtatū fructus ⁊ premij ſempiterni. Cetera exempla require de dormitione ⁊ de ſomno.

¶ De Superbia. ¶ Tytulus lxxiiij. A

Commentator auerrois ſup. iij. metheorū. Quatuor inquit ſunt q̄ in altū faciunt queqꝫ corpora eleuari. Primum ⁊ principale eſt leuitas: ſecundū caliditas tercīū eſt celi attractio: quartum eſt a terris elongatio. De primo ſic ait Phus. Cumqꝫ abſolute leuia fūint corpora: neceſſario ſurſum eleuanť. ⁊ niſi ſurſum lata ⁊ ꝓuecta fuerīt: ſubito corrumpunť. quemadmodū patet in igne q̄ niſi ſurſū aſcendere permittať ꝯtinuo ſuffocatur. De ſcđo ſic ait Phus in. iij. de celo ⁊ mundo. Poſtq̄m inquit de primo ⁊ p̄ncipali in ſurſum vectionis elocuti ſumꝰ principio: puta leui. nunc aūt de altero ſequiť in hūc modū. Eſt ⁊ aliud ſurſum adijcionis principiū: q̄d colorem nuncupamꝰ: q̄d vtiqꝫ cūcta in ſurſum vehi corpora facit. accēſa nanqꝫ corꝑa vehemenť naturaliter tendūt ſurſum. De tercio ſic ait Auicebrō li. fontis vite. Non ſolū inq̄t ex eo. q̄a leue ī ſurſū trahiť vnūquodqꝫ: ſed ex eo quia ex celeſti trahitur orbe: queadmodum ignis: quemadmodū ⁊ terra. Ignis eñ aſcendᵗ: q̄a igne attrahitur ipſiꝰ celi. vt aſſerit Ptholomeꝰ in almageſto. Terra nō cadit ſed ſtat: q̄a a celo ſuſtētať. vt atumat Theophraſtꝰ. De q̄rto ſic ait ꝯmentator Auicenna libro ſuo de diluuijs. Quecunqꝫ nimirū vehemēter a terra fuerint elongata altiuſqꝫ aſcendere hec appetunt ⁊ nitunť. vt patet in nubibꝫ altis q̄ adeo eſtatis tempore videnť aſcendere q̄dammō nequaq̄ poterint apparē patet ergo ⁊c. Sed tūc per aſcenſum in altū: ſupbia figurať. Nam ſic aſcenſus ⁊ deſcenſus in rebꝫ corporalibꝫ nequaq̄m abinuicē poterūt ſeparari. Iuxta q̄d ait Calcidiꝰ in thimeo. Neceſſario inq̄t omne q̄d aſcendit: iterato defluet ⁊ deſcēdit et hoc mediante tr̄ſmutatione. teſtante ptholo. almageſti. iij. qui ait. Tranſmutantur inq̄ꝑ adinuicem elementa. Fit enim ex aere ignis per rarefactionem aerei corporis: ex igne autē aer per ſui videlicet extinctionem: ex terra nanqꝫ fit aqua: ex aqua aer ꝑ reiterationem: euaporationem quoqꝫ magnam.

Patet igitur ꝙ omnis aſcenſus deſcenſum ſibi conatum ha
bet naturaliter ⁊ affixum. Sic nimirū per omnem modum
omnis quidem ſuperbia ⁊ elatio hominis neceſſario caſum
et deſcenſum habet annexū damnatõis perpetue q̃ꝫ mortis
Et tunc applicetur ſic. Quatuor inquã ſunt que ſuperbiam
inferunt vniuerſis. Primū eſt leuitas diſſolutionis humane
Secundum cupiditas ⁊ concupiſcentie caliditas. Tercium
eſt celi id eſt mundani honoris attractio. quartū a terra ſue
humilitatis elongatio. B Phus in vj animalium libro.
Omĩa cornua ſunt vacua: preter cornu cerui. Per que datur
intelligi: ꝙ cũcta corda humana arrogantia ⁊ ſupba a rore
celeſtis grẽ ſunt vacua. Per ceruos .n. humiles intelligimꝰ ⁊
depreſſos. Nam ſicut ceruus licet cornua habet: tamen ipſe
abijcit tpe ſibi deputato. ex hoc ipoq́ꝫ ceruꝰ naturalit̃ reno=
uatur: quemadmodū refert Ambꝰ in exameron libro. viij.
Sic nimirum ꝑ omnem modū ipſi humiles ⁊ depreſſi licet
interdum vanam ꝯcupiſcant gloriam ⁊ tumorem ſine q̃bus
nulla mens humana eſſe poteſt. Ait eñ augꝰ: ꝙ vane glorie
nil obſtat niſi oratio. Sed ⁊ ipa oratio tumorem habet: tamẽ
ipſi inquam humiles ⁊ depreſſi hoĩes ꝯceptã in ſe ſupbiam
et tumorẽ abijciunt ⁊ cõtemnunt. Et tunc applicet̃ ſic. Corda
autem humilium elata: id eſt ſurſum lata in diuinã ⁊ ſuper
humanam ſupernaturalem ſpeculationem vacua non ſunt:
ſed intus plena celeſti rore dulcedine q̃ꝫ ⁊ ſapore. queãdmo=
dum ⁊ ipſa ceruorū cornua non vacua ſed plena ſunt. Euax
et aaron de occultꝰ nature. Siquis centauream atq́ꝫ celicam
ſimul tritas in potu ſumpſerit aut in cibo: mox capite qdem
ſuo celū attingẽ ſe eſtimat. poſt digeſtiõꝫ aūt factã: vtriuſq́ꝫ
quidem herbe cõſpicit ſe illuſum. Per que datur intelligi. ꝙ
dum quis herbas ſumpſerit carnalis voluptatis ꝯcupiſcen
cieq́ꝫ mundane: mox quidem capite ſuperbie ⁊ tumoris celū
ſe putat poſſe attingere. poſt digeſtionem aūt ⁊ defectū vtri
uſq́ꝫ: ſe deceptum penitꝰ cõſpiciet ⁊ illuſum. C Phus in
probleu. Cunq́ꝫ quis nocturno tpe luna ſplendente nemus
denſum pertranſire videt̃: multo maior longiorq́ꝫ apparebit q̃
ſit. Per iſta aūt datur intelligi: ꝙ dum quis nocturno tẽpo=
re huiꝰ vite ſplendente luna felicitatis mundane nemus per/
tranſierit deliciarū voluptatiſq́ꝫ mundane: mox maior ⁊ lon
gior q̃ntum ad magnitudinem elationis ⁊ ſuperbie eſtimat̃
q̃ in rei veritate cenſeatur. D Autor. Sex mox modis ca=
put erigimꝰ. videlicet: ad bibendū: ad alta ſpeculãdum: ⁊ dū
aliquẽ ſentimus dolorẽ: ad riſus validi ſeu cachinni ꝯcitatõꝫ
a ſomno excitatiõꝫ: ⁊ ad adoratiõeꝫ. Dum enim bibimꝰ: alta

conſpicimus: dolorem ſentimus: riſum facimus: a ſomno eui gilamus: & adoramus: caput erigimus et leuam9. Sed tunc per capitis erectionem: ſupbia figurat. Nam ſic ex erectione capitis: facies palleſc^t. Cui9 cauſa eſt. Nã ex erectiõe valida capitis: ſanguis defluit in dorſalia. defluente aũt ſanguine a facie: facies palleſcit. Sic nimirũ per oẽm modum: ex noſtre mentis facie & tumore: palleſcunt gene et facies ipſi9 anime pallore & triſticia mort9 ſempiterne. Et tunc applicet ſic. Sex ergo de cauſis ſupbimus pariter et tumem9. videlicet ad hoc vt venenũ ꝑpetue mort9 imbibam9: vt alta celi id eſt honoris mundani appetamus: vt dolorẽ perpetuũ ſentiamus: vt vane lecacitati rideam9: vt a ſomno quietis eterne euigilem9: & vt demonia adorem9. E Phus in ꝓbleu. Cum difficultate aũt proijcim9 & labore lapidem in ſurſum. Per que dat intelligi: ꝙ cum difficultate annexa: perpetuoqꝫ labore ſurſum iacimus in altum tumoris et ſupbie lapidem quenqꝫ actiõis humane F Auerrois expoſitor ſup de morte et vita. Natura hec eſt pinguium liquorũ: vt ſurſum aſcendant in aq̃ et in igne. deorſum vero deſcendũt in aere et in terra: vt pꝫ intuenti. Sed tunc ꝑ pinguia corporũ: ſuperbos intelligim9 & elatos. Nam ſicut corpora pĩguia: corpora arefacta: maxime indurantur. Sic nimirũ per omnem modũ: ſuperbi pariter et elati: cum ex toto ab humore celeſt9 gratie fuerint arefacti mox indurant obſtinacia rigoris ſempiterni. Et tũc applicet ſic. Natura itaqꝫ et cõditio hec eſt hominum ſuperborum: vt arrogent et aſcendant in aq̃ voluptatis mundane: & in igne carnalis & praue concupiſcentie. deſcendant autẽ et cadant in aere et in terra penalitatis & mortis eterne. G Tharentinus archita de effectibus in natura. Incendio facto valido atqꝫ grandi: ſi fumus valde aſcenderit: conſtat ꝙ incendium intumeſcit. ſi autem ex obliquo aſcenderit: incendium deprimetur. Cui9 cauſa ſtat in hoc. Quia ſꝫm Phum in li. ꝓbleu. Omnis ignis habens validũ reſpiraculũ augmentat. fumo autem directe aſcendente: conſtat quia ignis tunc magnum reſpiraculũ habet: quapropter valide augmentat. depreſſo autem fumo ignis: reſpiraculum minus habet: quamobrem deprimit et artatur. Sed tunc per fumũ intelligit ipſe homo. Nam ſicut fum9 proximus igni: et ſimilis igni eſt et ꝯformis Iuxta illud q̃d ait Phus in. iij. methero. Fumus inquit igni proximus: flãmeus & igneus valde eſt. Sic nimirũ per oẽm modũ: homo igni proximus et vicinus: praue cupiditatis & concupiſcentie. tandeꝫ more fumi igni proximi: in ignẽ iehenne tranſmutabitur ſempiterne. Et tũc applicetur ſic. Cunqꝫ

itaqȝ homo more fumi & exemplo vehementer in altitudinē ſuperbie fuerit eleuatus: mox ſue mortis ꝑpetue penalitatiſqȝ eterne: incēdium augmentat̄ H Areſtotiles in vj. aīaliū libro. Aīalia itaqȝ capite aut mēbro capitali carētia: guttur habent yzophanum atqȝ latū. Nam quedam beſtie cōpoſite ſunt per omnia hominibus ſimiles & conformes: que capite carere viſe ſunt: patula tamen guttura habuerunt. Sed tunc per caput ſuperbia figurat̄. Nam ſicut a capite deſcendit & defluit omnis morbus. ſicut dicit phus in probleu. Liquata inquit que circa caput eſt humiditate: cauſat̄ omnis febris. Sic reuera per omnia ab ipſa quidem ſuperbia & tumore de/fluit ⁊ deſcendit omnis morbus mortis ſempiterne. Et tunc applicetur ſic. Homines itaqȝ capite carētes: omnis tumoris et ſupbie guttura habent latiora: ad imbibendū ſibi rorē dulcedinis ſempiterne I Phus in probleuma. Quāto altior aliqua fuerit vmbra: tanto maior eſtimat̄. Et quanto remocior fuit: tanto maior & longior apparebit. Sed tūcꝑ vmbrā intelligitur ipſe homo. Nam ſicut vmbra in meridie minor eſſe videtur. Sic nimirū ipſe homo exiſtens ī meridie: id eſt in media etate & maiori ſinceritate ſue vite: minor eſſe ꝯprobatur quantum ad breuitatem ⁊ timorem felicitatis & vite ꝓprie. Et tūc applicetur ſic. Quanto eīn aliquis homo altior fuerit in hoc mundo: ⁊ quanto remotior fuer[t] a gaudio ſempiterno: tanto in ſe maior valentiorqȝ eſtimatur K Autor Quicunqȝ ſuo in progreſſu ſurſum reſpiciūt: pedes ad terrā offendunt & impingunt. Per que dat̄ intelligi: ꝙ hi q̄ ſuperbie ⁊ elationis motu: viſum ſurſum iaciūt ad alta & magnifica hui⁹ mundi: pede id eſt opere & affectione ſua offundūt et impingunt ad lapidem chriſtum: ⁊ ad terrā cruciatuum eternorū L Euenci⁹ de effectibꝫ ſomniorum. Qui viſiōȝ habuerit nocturnalē acſi altos montes aſcendere debeat: humiliationem depreſſionemqȝ indicat ſtatuū hamanorū. Per que datur intelligi: ꝙ dum quis imaginaria fantaſticaqȝ & vana eſtimatione opinioneqȝ ſuperba ſe alta ſuperbie ⁊ tumoris appetierit: ipē ſibi humiliatiōȝ depreſſionemqȝ ꝑpetuā intentabit M Conſtantin⁹ libro de melancolijs. Cunqȝ aliquis vehemēter egrotatus fuit: & ex hoc vires toti⁹ hōis debilitate fuerint atqȝ ſenſus: corpora ſua grandia ⁊ inania: ſed & grandes viſiones ⁊ ſpectacula eſtimant ſe videre. Per que datur intelligi: ꝙ hi qui nimis peccato & malicia fuerit egrefacti: mox debilitate mentis cecitateqȝ cordis corrupti: ſe ſuperbis nutibꝫ maiores fore eſtimant ⁊ oſtant: q̄ȝ ipſorum fragilitas ⁊ ꝯditio exigat ⁊ expoſcat N Phs in probleu

Vento flante zephiro: omnia que ſunt: maiora fore q̄ ſint ab hominibꝰ eſtimant̄. Sed tunc p̱ zephirum huiꝰ mūdi delicie figurant̄. Nam ſic̄ dum zephirus perflat terrā: canes venari non poſſunt. vt ait Phus vbi ſupra. Sic homīeſ exiſtentes in delicijs huius mundi: eſtimant terrena maiora q̄ ſint: & non poſſunt gaudia venari ſempiterna O Solinꝰ libro rerū Pauo extenſam caudam: cū deformitatem pedum ↄſpexerit: mox deponit. Sed tunc p̱ pauonem intelligit̄ ipſe homo. Nā ſicut pauo nocte eiulans ſuā ſe pulcritudinē quā tunc non videt eſtimat amiſiſſe. quapropter eiulatum emitt validū & clamorem. vt recitat Iſidorus in hiſtorijs natalibꝰ. Sic nimirū per omnem modum: ipſe homo in nocte quidem p̄ntis vite eo q̄ pulcritudinē anime ſue perdiderit ob peccatū: lacrimabili voce in confeſſione debet valide eiulare. Et ſicut pauo in plenilunio quidem lapidem geſtat in capite. ſicut dicit Phs in. viij. animaliū. Dicit eñ q̄ pauo in plenilunio lapideum habet caput: id eſt lapidem gerit in capite. Sic luceꝰ omnes habet dentes: ſerpens omēs coſtas. In defectu aūt lune pauo priuat̄ lapide: luceꝰ dente: & ſerpens coſtarū varietate. Sic re uera per oēm modū: hō in plenitudine mundane felicitatis lapidez in ſe gerit ſcandali offenſioniſq̨ diuine. Et tūc applicetur ſic. Homo itaq̨ extenſam caudā elationis & ſuperbie deponat more pauonis: dum pedem ↄſpexerit ſue miſerie deformitatis & mortis P Ambꝰ in exameron lib. vj. Vrſus hominem ſtantē & erectum aggredit̄: diris ip̄m morſibus diſcerpendo. hoiem vero iacentem & proſtratū: pretergreditur et declinat. Sed tūc per vrſum: dyabolus figurat̄. Nam ſicut natura vrſi eſt ſanguinem primo ſorbere & bibere de corpore capite & pede. deinde aūt ipſamet corpora diſcerpere & vorare vt oſtendit Ambroꝰ vbi ſupra. Sic nimirū per oēm modum naturalis malicia demonis eſt. totā nobis virtutem & ra tō in p̄nti quidem extrahere. ad vltimū vero ipſum hominem ſibi adiudicatum ob peccatū: perpetuis morſibꝰ diſcerpere & vorare. Et tūc applicet̄ ſic. Dyabolus itaq̨ hoſtis nr̄ antiquꝰ temptationibꝰ aggredit̄ validis ſtantē in ſuperbiaq̨ erectū declinat autem & fugit hominem iacentem humiliter & proſtratum. Q Solinus libro rerum. Vpupa eſt auis formoſa nimium & ſuperba nihilominus tamen in ſtercoribus requieſcit: nidificatq̨ & cubat. Sed tunc p̱ vpupam ſup̱bos intelligimus & elatos. Nam ſicut vpupa in greſſu volatuq̨ caput valde leuat. in ſomno autem profunde declinat. vt recitat Solinus vbi ſupra. Sic nimirū ſuperbi homines & elati in greſſu volatuq̨ huius vite caput alte erigunt & ſuperbe.

in morte aūt inclinabitur ⁊ mergetur in profundum mortꝭ ſempiterne. Et tunc applicet̄ ſic. Superbi itaqꝫ quantūcunqꝫ in hac vita in honoribꝰ eleuent̄· nihilominus tñ in ſtercoribꝰ mortis perpetue requieſcent R Solin⁹ li·rerum. Serpens quidem altius extollit caput natanſ in aqua: q̄ proſiliens in terra. Sed tunc per ſerpentes homines intelligim⁹ peccatores Nam ſicut ſerpentes difficulter tenent̄ manibꝰ: ꝓpter lubricitatem viſcoſitatemqꝫ ſui corporis·vt ait Amb⁹ in exameron libro·vij. Sic nimirū per omnia peccatores in hac vita hoīes ſerpent quidem ⁊ elabuntur e manibꝰ protectionis diuine: ob immanitatem ſui ſceleris ⁊ malicie. Et tūc applicetur ſic· Peccatores itaqꝫ in hoc mundo homines quidem caput ſuū erigunt alti⁹: magiſqꝫ ſuperbiūt in aq̄ deliciarum ⁊ trāſitorie voluptatis: q̄ in terra: id eſt in recognitione ꝓprie vilitatis· S Theophilus in tractatu diuerſarū artium. Tria ſaltū grandem altumqꝫ efficiunt. Primū eſt baculus in manibus ſecūdum eſt inclinatio incuruatioqꝫ precedens in pedibus· Tercium eſt flat⁹ detentus in corpore: ⁊ nō expirat⁹. Vt em̄ alte ſaliamus: tria hec facim⁹. Nam primo pedes ſeu genua incuruam⁹: baculum applicamus: ⁊ flatum minime expiramus. Sed tunc per iſta dat̄ intelligi: q̄ tria ſunt que ſaltum altum faciūt ſuperbie ⁊ tumoris. Primū eſt baculus ſpei fortitudiniſqꝫ mundane. Secundū eſt pedum: id eſt affectionū inclinatio felicitatis tranſitorie ⁊ terrene. Tercium eſt flatus detentus deuotionis orationiſqꝫ interne T Ambroſi⁹ in exameron libro·vj. Inter omnes quidem aues noctua atqꝫ bubo maxime a ceteris auibꝰ diſcerpunt̄· Sed tūc ꝑ noctuā ſuperbos intelligimus ⁊ elatos. Nam ſicut noctua duplici quidem de cauſa latrare diurno tempore eſtimat̄· vt recitat Phus in·viij·libro aīalium. Prima eſt: qa noctua cecutiens eſt: lumen diei nequiens aſpicere ⁊ videre. Secūda eſt. Nam in reprobando errorem zenonis qui cuncta aīalia intellectū habere aſſeruit: ſic ait. Mentit⁹ eſt zeno qui intellectū brutis attribuit aīalibus. Ambiguum nāqꝫ eſt virum noctua ideo non volitet in diurno quidem tempore · quia putat ſe adeo pulcram fore: q̄ pre nimia pulcritudine ſe timeat irreceri ⁊ capi. Sic nimirū per omnem modū ſuperbi homīes duplici vtiqꝫ de cauſa a ceteris ſe hominibꝰ ſubtrahunt ⁊ occultant aut quia ceci vtputa non videntes q̄ eadem miſeria ſunt obtecti cum ceteris q̄s ſupernunt hominibus: aut fortaſſis ideo q̄a in ſe ſibi ꝯplacentes vident̄ nimis pulcri·vtpote acſi eorū ꝯtubernio ⁊ ꝯſortio ceteri humiles pauperēſqꝫ homines ſint indigni. Et tunc applicet̄ ſic. Supbi itaqꝫ ⁊ elati hoīes maxīe

pre ceteris hominibꝫ:ab auibꝫ id eſt demonibꝫ ſpiritualiter et corporaliter id eſt mēte ⁊ corpore diſcerpunt̄ V Con ſtantinꝰ libro de paſſionibꝫ corpoꝝ. Sunt q̄dam quibꝫ ſanguis aſſuefactꝰ eſt a natura vt ad altam ſemꝑ ꝯfluat capitꝭ regionem:& hi nunq̄m̄ ſani permanent in hac vita. Aut eñ febribꝫ vapulabunt:aut litargia torpebunt:aut peracutis & canſonibꝫ febribꝫ ⁊ moleſtijs ſubiacebunt & huiꝰ tres rões a phiſicis aſſignant̄. Prima eſt Peucippi ⁊ galieni q̄ aſſerūt ꝙ capite languefacto:totū per ꝯſequens corpus febricitat ⁊ langueſcit ex aſcenſu ſanguinis ⁊ a lapſu caput infirmatur nimiumq; langueſcit. Secunda eſt Auicēne q ait vi medici libro. Cauſant̄ aūt omnes febres pariter & languores ex eo q̄a humores morbiferi in capitis concauo collecti:ad intima infimaq; corpoꝝ defluunt ⁊ deſcendūt X Tertia rō eſt Iohānicij yſagoge qui ait:ꝙ ſanguis corrumpit valde dum in loco fuerit putrido:frigido:& corrupto. Sic videmꝰ in extremitatibꝫ corporis: in quibꝫ magis quidē corrumpit̄ ipſe ſanguis: eo ꝙ membra huiuſcemodi: ſicut in parte frigida et corrupta: vtpote magis a corde elongata. Sic nimirum eſt in ꝓpoſito. Caput nanq; eſt mēbrum frigidū quidem valde eo ꝙ medulla capitis puta cerebrum:⁊ ipm̄ frigidū nimis ſit. ſanguis ergo ſedule & frequēter defluens intra caput:in ipſo velut in regione non ſibi appropriata a na͞ta ſed aliena aliqualiter corrumpit̄:⁊ extra naturā ponit̄ ſuarum q̄litatū et ſic patet q̄d dictū eſt prius. Sed tunc ꝑ ſanguinē affectiones anime deſignant̄. Nam ſic̄ ſanguis eſt p̄ncipium viuēdi et moriendi vt oñdit Philaretꝰ in tractatu de iudicijs febriū Diſpoſitio inq̄t q̄litas q̄ꝫ bona ipſiꝰ ſanguinis:vitā diurnam efficͭ & longeuam ſanguis aūt emergens:calorem ⁊ vitam ſuffocat ⁊ extinguit. Sic ꝑ oēm modum affectiōes aīe ⁊ vitā inferūt atq; mortem. Qualitas eñ bene ordinata:vitā ſpiritualem efficit ꝑiter ⁊ etnam. Inordinatio aūt ⁊ obliq̄tio ipſaꝝ qualitatū affectionū ſuo debito p̄ncipio puta a deo:mortem inferre oñditur ſempit̄naꝫ. Et tūc applicet̄ ſic. In quibuſcūq; itaq; hominibꝫ affectiones aīe ſurſum in altum elationis & ſuꝑbie deferunt̄. Conſtat ꝙ nequaq̄ ſani eſſe p̄nt in corpore et ī aīa in p̄nti q̄dē vita pariter ⁊ futa V Phs de ordine vniuerſi. Hoc nimirū naturalis a primoq; ente ordinata:tre fore diſpoſitio demonſtrat̄ vt quecunq; eiꝰ pars magis eleuari ⁊ tumere videt̄:ipſa inferior eſſe eſtimet̄. Et q̄cunq; ꝑs ſeu regio t̄re inferior hūiliorq; credit̄:ipſa altior q̄ntū ad rei veritatem & exiſtentiā ꝯprobet̄. Per que dat̄ intelligi:ꝙ hoc diuina iuſticia ⁊ veritas euangelica ordinauit: vt quicunq;

homo in hoc ſeculo in ſuperbiam extollitur & eleuatur: ipſe in dei oculis humilior & inferior reputetur. Et quanto quis in hoc ſeculo humilior extiterit: tanto plus exaltabit̄ ineternum. Et tunc applicetur ſic. Quicunqȝ apparet hic magnus in oculis hominum: ille ī veritate depreſſius & infimus eſt in oculis dei. Sed quicunqȝ itaqȝ homo apparet paruꝰ & deſpectus atqȝ humilis in ꝯſpectu hominum: ille reuera magnus eſt: & magnificabit̄ in conſpectu altiſſimi ſaluatoris. Vnde in Luca. Omnis qui ſe exaltat: humiliabitur· & qui ſe humiliat exaltabit̄. Vt igitur eternaliter exaltemur cū ſanctis & electꝰ dei: hoc ipſe nobis patrare dignetur: qui eſt per ſecula cūcta deus benedictus Amen·

¶ De ſeptem apparitoribus ¶ Tytulus·lxxv·

Miſit ſaul apparitores vt caperent dauid primo Regū xix. Dauid q̄ interpretat̄ deſiderabilis: ſignat peccatorem: cuiꝰ conuerſiōem tota celeſtis curia deſiderat Saul ſignat dyabolum: qui miniſterio apparitoꝝ ſuorum: id eſt ſeptem criminalium peccatorū: nititur captiuare dauid: id eſt peccatorem. Et ſic ſaule reprobato a deo: & dauid loco eius electo·ita dyabolus poſtq̄m detruſus fuit a regno·videlicet empirreo & reprobatus a deo: & homo ad regnū poſſidendum creatus. eūdem hominem perſequitur dyabolus & impugnat miniſterio ſeptēȝ apparitorum ſuorū: id eſt ſeptē mortalium peccatorum. Primꝰ apparitor eſt ſuperbia: quam mittit dyabolus cōtra peccatorem qui ſedet ſup dromedario armata armis aureis: ducens ſuper galeā pauonem: in clipeo aquilam: in tunica leonem: ī manu gladium latū. Superbia dicit̄ venire in dromedario q̄d eſt animal velociſſimum· qa in vno die longius laborat & currit: q̄m equus in tribꝰ·ſicut dicit Io·ſuper Math. Sic ſuperbi valde veloces ſunt ad ſup/biam exercēdam·q̄a ſ͠m Auguſtinum. Superbia eſt puerſe celſitudinis appetitus. Inconueniens em̄ & peruerſum eſt hominem eſſe ſupbum ꝓpter ingreſſum in mundū: progreſſū in mundo & egreſſum de mundo. Vnde Bernꝰ. O homo q̄d ſuperbis: terra & cinis. Geneſ. Cinis es & in cinerem redibis Bernꝰ. O homo quid ſuperbis puluis & cinis: cuiꝰ ꝯceptio culpa: naſci miſeria: viuere pena: mori anguſtia. Idem. Conſidera homo vnde veneris & erubeſce: vbi es & ingemiſce: q̄ vadis & contremiſce. Iob. Memento ꝙ ſicum lutum feceris me. Idem. Comparatꝰ ſum luto: aſſimulatꝰ ſum fauille & cineri. Eſt etiam inconueniens hominem eſſe ſuperbum cuius creator fuit hūilis. Vnde Math. Diſcite a me q̄a mitis ſum et humilis corde. Primo dicit q̄a mitis ſum. Quia ſ͠m Salo·

Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. Secūdo dicit: & humilis corde. Vnde Bern?. Quantumcunq; te humiliaueris: chriſto humilior nō eris: ⁊ ſic ſuperbi veloces ſunt ad peccatū. Vnde prouerbiorū primo. Pedes eorū ad malū currūt. Pſalmiſta Veloces pedes eorū ad effundendum ſanguinem. Idem. Non veniat mihi pes ſuperbie. Poſtea dr̄ ducere in galea pauonē Que talis ē nature· ſi inſpicit: extendit pennas ſuas in cauda vt videatur & laudet̄. Sic faciunt ſuperbi: qui oñdunt ſuperbias ſuas in precioſis veſtib⁹. Vnde Salo. Ne glorieris vnꝙ̄ in precioſa veſte tua· Deinde dicitur habere in clipeo leonē; coronatum. Quia ſicut leo eſt rex & princeps animaliū: ita ſuperbiā induxit primo dyabolus: & omēs ſuperbi imitant̄ dyabolum: ⁊ ipſe eſt rex eorum· vnde domin? dixit eum eſſē principem mundi: id eſt ſm̄ mundū viuentium. Vnde Iob. Ipſe eſt rex ſuper omēs filios ſuperbie. Deinde habet aquilā in tunica. Que talis nature eſt: ꝙ pullos ſuos ad volandum prouocat ſuper eos volitās. Sic ſuperbi prouocant ⁊ inducunt ⁊ docēt pueros ſuos ſuperbiam. Aquila etiam pullos examinat contra ſolem· & reſpicientes audacter contra ſolē: fouet: diligit ⁊ nutrit· ſed auertēte s oculos: abijcit de nido q̄ nutriūtur a fulica. Sic ſuperbi faciunt pueros ſuos ſuꝑbos et eos imitantes in ſuperbia diligunt & exaltant· ſed pueros humiles: & deo ſeruientes· abijciunt: contemnūt ⁊ derident et tales diliguntur & nutriunt̄ a deo: qui ſignificat̄ ꝑ fulicā qui ſemꝑ habitat in profundo maris. Quia ſic̄ mare abundat in aquis: ſic deus ꝯtra tales abundat in gratia & in ꝯſolationibus. Item aquila habet varietate; in pennis: ſic ſuꝑbi habent & diligunt veſtium varietatem. De quibus Iaco· v· Veſtimēta veſtra a tineis ꝯmēſta ſunt. Theſaurizatis vobis vindictam in die ire. Io. Aliena nanq; rapere couincitur: qui temporalia vltra neceſſitate; retinere comprobatur. Deinde dicitur ſuperbia habere gladium latum in manu: qa ſuꝑbꝰ poteſtati ſue multos ſubire nititur. Greg?. Excuſari a culpa nequeunt: que habende poteſtatis amore perpenetrant̄. Bern? ſuper lucā. Quotiens hominib⁹ preeſſe deſidero: totiens deū meum poſt ire ꝯtendo· ⁊ tunc vere nō ſapio ea que dei ſunt Quia dñus in luce dixit diſcipulis. Ego aūt in medio veſtri ſum ſicut qui miniſtrat. Hec ſuperbia impugnans homine; pro verberib⁹ verbis vtitur ⁊ prauis ꝯſilijs ſm̄ Auguſti· de cōflictu viciorum & virtutum: qui dicit in perſona ſuperbie· Certe ml'tis ⁊ pene omnib⁹ melior es: verbo: ſcientia: diuitijs honoribus: gratia & potentia. Cunctos ergo deſpice: cunct? temetipſum ſuperiorem attende· qa ſm̄ Iob. Deus potentes

non abiicit: cum ipſe ſit potens ⁊c B

S Ecundus apparitor eſt luxuria: que ſedet ſuper vrſū habens in galea ſertū de roſis: in clipeo ducit ſirenē in tunica baſiliſcū: in manu poculū aureum: plenū īmundicia. Luxuria dr̄ veīre in vrſu. q̄a vrſus ſequit̄ dulcedinem mellis donec cadit in foueam: & ſic capit̄ ⁊ occiditur Sic luxurioſus ſequit̄ dulcedinem peccati: donec cadit in foueam eterne mortis. Vnde ꝓuerbiorum. xxv. Mel inueniſti ↄmede q̄d ſuffic^t tibi: id eſt ſi impugnat te temptatio carnis vincas eam recordatiōe amaritudinis que ſequit̄ eam. Vnde eccleſiaſtici. xviij. Poſt ↄcupiſcentias tuas: nō eas ⁊c. Prou. xxiij. Fouea em̄ profunda eſt meretrix: id ē luxuria. Idē. v. Pedes eius deſcendūt vſq; ad mortem: & ad inferos greſſus ei⁹ penetrat. Eccleſiaſtici. ix. Nō des fornicarijs: id ē luxurie: animam tuā. ne perdas te & hereditatem tuam ſc; celeſtem. Deinde dicit̄ habere caput coronatū roſis. Quia luxurioſi libenter habent ornata capita: ⁊ precipue mulieres faciūt ſic̄ ſerpens: qui totū corpus expon^t ꝓ capite. Vnde prouer. vij. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretriceo ꝑparata: ad capiendas animas: ⁊ ſequit̄ ſtatim eā. quaſi bos ſequit̄ duct⁹ ad victimas. ⁊ ignorat q̄d ad vincula trahit̄: donec transfigat ſagitta iecur ei⁹ Aug⁹. Quid facit ī facie chriſtiana purpure⁹ et ceruleus color: quorū alter rubore; genarum labiorumq; mentit̄: alter candorē oris ⁊ colli: fomenta libidinū impudice mentis indicia ſunt. & infra. Ornat⁹ iſte non domini eſt: ſed eſt velamen antichriſti. Idem. Qua fiducia erigis ad celum vultum quē conditor non agnoſcit. Ciprian⁹. Fugiant caſte mlieres ⁊ pudice: incaſtarū & impudicarū mlierū ornamēta. Idem. Auro & magaritis ⁊ monilibꝫ ornate: ornamēta cordis et pectoris perdiderunt. Idē. Quid ornata virgo ꝓcedit: quaſi virum habeat aut querat. Quid matrona corrupta procedit quaſi virum nō habeat aut alium querat. Bern⁹. Ex cordis theſauro ſine dubio ꝓcedit: quidquid foris apparet viciorū. vanum cor: vanitatis notā ingerit corpori. ⁊ exterior ſuꝑfluitas: interioris vanitatis indiciū eſt. Mollia indumenta: mollitiem anime indicāt. Non tm̄ curaret̄ corporis cult⁹: niſi pri⁹ neglecta fuiſſet mens inculta virtutibꝫ. Deinde dr̄ ꝙ hirundines nidificant in his roſis: qui eam fimo ſuo excecant. Per hirundines nigras & velociter volātes: ſignant̄ cogitatiōes male: ⁊ velociter ex viſione talis ornat⁹ orientes. Vnde puer. ix. Auerte faciē a muliere compta. Prouer. v. Nō ↄcupiſcat illius pulcritudinem cor tuū: ne capiaris nutibꝫ eius. Idem Virginem ne ↄſpicias: ne forte ſcandaliſeris in ornatu eius

Idem. Ne reſpicias mulierem multiloquaꝫ: ne forte incidas in laqueos illius. Per hoc q̄d dicitur q̄ luxuria ſit excecata fimo hirundinum: ſignat̄ q̄ luxurioſi per tales cogitationes malas ex tali ornatu ꝓcedentes excecantur: ſic duo ſenes de pulcritudine ſuſanne. Daniel. xiij. Sic ſampſon fuit excecatus per dalidam vt legit iud. Deinde ducit in clipeo ſirenem que dulciter cantat: q̄ cantu delectati nauigantes in ſomnū reſoluunt̄ ⁊ tunc per eam ſubmergunt̄. Sic faciunt luxurioſi viri ⁊ mulieres: qui fundunt verba dulcia: ꝓmiſſoria prouocatiua ad luxuriam. Vnde ꝓuer. v. Fauus diſtillans labia meretricis: ⁊ nitidius oleo guttur eius: nouiſſima autem eius abſinthium. Io. Nos ad patriā tendentes mortiferos ſirenaꝝ cantus ſurda debemus aure tn̄ſire. Poſt hoc ducit in tunica baſiliſcū: qui ſolo viſu hominem occidit ſi eū primo viderit. Sic luxurioſi per vagabundos oculos ⁊ intuitus venenoſos ſe mutuo occidunt. Gregorius. Fit recte retributionis ⁊ dei examine. vt qui exteriori oculo negligenter vtitur: interiori iuſte priuetur. ſic contigit Dauid de berſabee. Deinde dr̄ luxuria habere poculum aureū in manu ſua. ⁊ quicunqꝫ vult ex eo bibere: illi dat. ſicut dicit̄ apoc. xviij. Vidi mulierem ſedentē ſuper beſtiam: ⁊ poculū aureū habentem in manu ſua: intus plenum abhominatione ⁊ immūdicia fornicationis ſue. Vel deſcribe eam ſic. Q̄d luxuria venit contra hominem: habens arcum in manu ſua. Quid per arcum niſi temptatiōes. quid per pharetrā: niſi cogitationes. quid p̱ ſagittas: niſi delectationes. quid p̱ vulnus: niſi ꝯſenſus aliquando vſqꝫ ad opus productus. De his in Pſalmiſta. Ecce ipſi peccatores: id eſt demones: vel caro: vel mundus intenderunt arcū: parauerūt ſag. ſu. in pha. vt ſagi. in obſ. rectos corde. De hoc arcu dicit̄ in Pſalmiſta. Dediſti metuentibꝫ te ſignificatiōꝫ vt fugiant a facie arcus. quaſi dicēt. O deus tu dediſti metuentibꝫ te ſignificationem: id eſt ſignum caſtitatis: videlicet in teipſo: in matre tua: in multis alijs ſanctis. vt fugiant a facie arcus: id eſt temptationes non delectando: non conſentiendo: non ad opus perducendo. C

Tercius apparitor eſt auaricia: que pugnat ꝯtra hominē: ⁊ ſedet ſup̱ aīal q̄ddaꝫ q̄d dr̄ orix. ſup̱ galeam ducit imaginē talpe: in tunica ducit q̄ddam animal emſtra: in clipeo ducit aīal q̄d dr̄ monocerētes. Nota auaricia dr̄ venire ī aīali q̄d dr̄ orix. hoc aīal morat̄ in affrica: vbi terra caret aqua. vnde ſemper ſitit: ⁊ nunq̄ ſatiat̄. ⁊ ſignificat auaros qui ſemp̱ ſitiunt pecuniam: ⁊ nunq̄ ſatiantur. Vnde eccleſiaſtici. xiiij. Inſatiabilis eſt oculus cupidi. Idem. v. Auarus

non implebitur pecunia. Augꝰ de verbo domini. Inexplebi
lis eſt ſola auaricia diuitum. ſemper rapit: ⁊ nunꝙ ſatiatur
nec deum timet: nec hominēꝫ reueretur. nec patri parcit: nec
matrē agnoſcit. nec fratri obtemperat: nec amico fideꝫ ſeruat
Viduaꝫ opprimit: pupillos inuadit. liberos in ſeruitiū reuo=
cat: teſtamentum falſum profert. res mortui occupat: quaſi
non ipſe qui hoc facit moriatur. Dein de ducit talpam ſuper
galeam: q̄ radices frugū ⁊ herbarū edit. & ſignificat auaros
vſurarios preemptores: qui anteq̄m fructꝰ terre oriantur &
creſcant: preemunt. Chriſoſtomꝰ. Super omnes mercatores
maledictus eſt vſurariꝰ. Eſt em̄ vſura (vt ait Augꝰ) cum qs
plus exigit q̄ accepit. Talpa etiā eſt ceca: ſignat auaros exce
catos per auariciam. Vnde eccleſiaſtici. xxi. Exenia & dona
excecant oculos iudicū. Deutro. xvi. Non accipias perſonā
nec munera: q2a munera excecant. Pſ. Oculos ſuos ſtatuerūt
declinare in terrā. Idem. Supcecidit ignis: ſcꝫ auaricie: & non
viderūt ſolē. i. xp̄m ſolē iuſticie. Talpa etiā ī fame terrā come
dit et herbis pcit. ſic faciunt auari. Vn̄ eccleſiaſtes vi. Eſt ⁊
aliud malum qđ vidi ſub ſole: ⁊ quidem freq̄nter apud ho
mines vir ex iudeis dedit ditias ſubſtantiā ⁊ honores: ⁊ nihil
deeſt anime eiꝰ ne omnibꝰ que deſiderat : nec tribuit ei pote=
ſtatem deus vt comedat ex eo: ſed homo extraneus. hoc eſt
vanitas ⁊ magna miſeria. Sic nec rana audet ſatiari de terra
putat ſemper q̄ deficiat. Deinde ducit in clipeo emſtrū ſiue
aſperiolum: qđ eſt animal paruū: qđ in eſtate ꝯgregat cibos
vt habeat in hieme. Poſtea vero maſculus in hieme feminā
expellit de antro: quia auidior eſt in ſumendis cibis mare. fe
mina autem callida eſt: ⁊ foramen facit in altera parte cauer
ne & veſcitur furtim. Sic faciunt aliqui diuites auari vxori/
bus eorum: qui congregando labores ⁊ diuitias vxores dili
gunt que fideliter laborant. Et tunc de ipis non preſumētes
ab eis: cellaria obſeruant: ne expendant: & ad ſaturitatē co=
medant: & ſcrinia ⁊ claues ſoli obſeruant: vt ſoli comedant
ſine vxoribus ſuis. O ſtulti. nonne mulier decipit adam: ſam
pſonem: ſalomonem: dauid: cauete ne etiam decipiant vos.
Audi qđ dicit ſapiens. Breuis omnis malicia ſuper maliciā
mulierū: & tamē poſſeſſio diuitiarū non eſt delectabilis ſine
ſocio. Vnde Seneca. Nullius boni ſine ſocio iocūda eſt poſ=
ſeſſio. Deinde ducit in tunica quoddam animal quod dici=
tur monocerintes: quod nunq̄m viuum capitur: ſicut dicit
Iacobus. Capi non poteſt: interimi poteſt. nūquam viuum
venit in hominis poteſtatem: ſed mortuum. Et ſignat aua=
ros qui nolunt ſe ſubdere conſilijs doctorum predicatorum

confeſſorum: in reſtituendo ablata iniuſte viui: ſubijci nolūt conſilijs ammonitionibꝫ: et ſic aliquando moriūtur quia toto tempore vite ſue fuerūt rebelles deo et vicarijs ſuis: nec ieiunare orare: elemoſinas dare volunt: limina ſanctorū viſitare nolunt: et etiā reddere nolunt. cum tamen dicat Aug9. Non dimittitur peccatū: niſi reſtituat̄ ablatum. Unde eccleſiaſtici ix. Auaro nihil eſt ſceleſtius: id eſt peius. Idem. Nihil eſt ſceleſtius q̄ amare pecuniam. hoc em̄ aīam ſuā venalem habet. Aug9. Cū oīa vicia in hoīe ſeneſcāt: auaricia iuueneſcit. D

Quartus apparitor eſt ira que pugnat contra hoīem. Hec venit ſedens ſup camelum: ī galea ducit niſum in clipeo canem rabidum: in tunica q̄ddam monſtrū quod dicit̄ forca. Ira dicitur venire in camelo q̄d eſt animal vt dicit Iaco. q̄d ſeruat longo tempore irā: et habet rancorem perſeuerantem de malis ſibi illatis. Sic faciunt iracundi: qui mox vt leſi fuerint: rapiunt̄ in iram. et ſi poſſunt: ſe vindicāt. et ſi non poſſunt: tunc in voluntate rancoris perſeuerant. De quibꝫ dr̄ eccleſiaſtici. vij. Ne ſis velox ad iraſcendum. quia ira in ſinu ſtulti requieſcit. Eccleſiaſtici xxviij. Hō homini reſeruat iram: et a deo q̄rit medelam. Idem. Relinque ꝓximo tuo nocente te: et tunc deprecante tibi peccata ſoluunt̄. Idem Memēto nouiſſimorum: et deſine inimicari. Aug9. Sic acetū corrumpit vas: ſi diuti9 ibi fuerit. ſic ira corrumpit cor: ſi in alium diem durauerit. Idem. Ira nihil aliud eſſe: q̄ꝫ vlciſcēdi libidinem diffinierūt. Camelus etiā diligit turbidas aquas et claras turbidas facit. Sic hō iracundus: diſcordias amat. cōcordias deſtruit: et rixas prouocat. Unde prouer. xv. Vir iracundus ꝓuocat rixas. qui patiens eſt: mitigat ſuſcitatas Idem. xxij. Noli eſſe amicus iracundo: neqꝫ ambules cū viro furioſo: ne forte diſcas ſemitas eius: et ſumas ſcandalum aīe tue. Poſt hoc ira dicitur habere auem in galea que dr̄ niſus que talis nature eſt (vt dicit liber rerū) q̄ꝫ omnis auis predā capiēs parcit ſui generis auibꝫ. preter niſus. qui ſuū parem compareꝫ perſequit̄: et capit ſi preualet. et hec habet ꝯmune cum hoīe: nā homo hoīem perſequit̄. Uñ eccleſiaſtici. xxviij. Homo in hoīem ſimilem nō habet miſericordiā: et de peccatꝪ ſuis deprecatur. Ipſe dū caro ſit: reſeruat iram: et ꝓpiciacióꝫ petit a deo. quis exorabit ꝓ delictis ſuis? quaſi diceret nemo Idem. Omne animal diligit ſimile ſibi. Audiat iracund9 Auguſtinum qui dicit. Non poterit habere ꝯcordiam cum xp̄o qui diſcors voluerit eſſe cum chriſtiano. In euangelio. Qui iraſcitur fratri ſuo ꝛc̄. Poſt hoc dicit̄ ducere canem rabidū in tunica. Canis rabid9 dr̄ habere defixos oculos ſup terrā

et nunqm̄ eleuatos:& nullum cognoſcit. Sic oculi iracundi ſemper ſunt rubei ⁊ defixi in terram: & nullum recognoſcūt et tales oculos habuit Cayn defixos in terram: ⁊ noluit cognoſcere fratrem ſuū: ſed interfecit eum. Geneſis. Iratus eſt chayn vehementer: ⁊ ↄcidit vultū eius: & ſurrexit aduerſus fratrem ſuum: & interfecit eum. Deinde dr̄ habere quoddaꝫ monſtrum marinum in tunica quod dicitᷣ forca: quod talis eſt nature (vel dicitur bos marinus) q̄d eſt contra alia animalia mitiſſimum (vt dicit Aꝛles) niſi contra ſuam feminā cū qua ſemper pugnat: donec ipſam interficiat. & ducit tūc aliam: & ſic cum ſecunda ⁊ cum tercia facit: et ſignat viros iracūdos ⁊ impatientes qui nunꝙ viuunt pacifice cū vxoꝛibus ſuis. Ad tales dicit Salomon eccleſiaſtici quarto. Noli eſſe ſicut leo in domo tua euertēs domeſticos tuos: ⁊ opprimens ſubiectos tibi. Audi qui talis es impatiens ↄtra vxoꝛē tuam: ⁊ eam prouocas ad iracundiam: quā mercedem inde habebis. Vnde dic͏ͭ Salomon eccleſiaſtici. xxv. Commoꝛari leoni & draconi magis placebit: qm̄ habitare cum muliere nequam. Idem. Non eſt ira ſuper irā mulieris. Idem. Breuis omnis malicia ſuper maliciam mulieris. Aliud exemplū de hoc ſume in vippera: q̄d eſt quoddam genus ſerpentinū q̄d habet faciem humanam vſqꝫ ad vmbelicum: ceterū vero vt cocodrillꝰ: quod eſt animal quadrupes in terra: & in aquis eque valens. ſicut dicunt Solinus ⁊ Iacobus. Vippera mas abſentem feminā querit: & eam blando ſibulo vocat. ea aūt adueniente: ob reuerentiaꝫ eiꝰ omne venenum euomit. Erubeſce ergo vir qui ſemper ſeuis in vxoꝛem tuam: que conſolo ambobꝰ nobis in hoc: ⁊ ſic deterioꝛ es vippera. qui nō querꝰ pacem: ſed retinēs venenum iracundie. Vnde Prouer. xvij. Melioꝛ eſt bucella ſicca cum gaudio: ꝙ domus plena victimis cum iurgio. Audi & tu mulier que habes talem virum quid dicitur prouer. xv. Reſponſio mollis frangit irā: ſermo durꝰ ſuſcitat furoꝛem. ergo ſis patiens ↄtra virū. Quia dn̄s dixit eue Geneſis. Sub viri poteſtate eris. Et illud Heſter. j. Cuncte vxoꝛes: tā maioꝛum ꝙ minoꝛū deferant maritis ſuis honoꝛē. Audiāt ergo tales in matrimonio diſcoꝛdes: q̄d dicit Gregꝰ. Diſcoꝛdes ⁊ ſi boni operis fructꝰ in ſuis actiōibꝰ ꝑficiunt: ꝑfecto multi ſunt qui ex vnitate caritatis oꝛiunᷣ E

q Vintus apparitoꝛ eſt inuidia que venit ſedens ſuper draconem: ⁊ ducit nidū cū apibus in galea: veſpertilionem in clipeo: ſerpentem i tunica. Inuidia dr̄ venire in dracone. quia venenū non habet. tamē moꝛſus eiꝰ malus eſt. q̄a venenoſa comedit: ⁊ multū nociuus. & ſignat

detractores·quia detractio ex inuidia naſcitur quia licet ho
mo ex natura non habeat venenum malicie: tamen morſus
eius id eſt verba detractoria ſua que ex inuidia oriūtur:illis
quibꝫ detrahur:multum nocent·quia illud venenū malicie
quo alij detrahit:non ex ſe ſed a dyabolo ſumit. Unde dicit
Aug9. Detractor ꝛ libens auditor:vterqꝫ portat dyabolum ī
ore ſuo. Et ſicut morſus draconis nociuus eſt:ſic ſunt verba
detractoris:qn̄tum ad ipſum ꝛ ad eū qui audit ⁊ de q̄ dicit
Auguſtinus. Inuidus conuertit aurum in cuprum:gēmas
in lutum:granū in paleam:mel in fel. Poſt hoc ducͭ nidum
cum apibus in galea. Apis em̄ in ore mel habet:ſed in cauda
aculeum q̄ pungit. Sic faciūt inuidi ꝛ detractores·preſente
homine habet dulcia verba:ſed eo abſente pungitiua ꝛ no=
ciua ⁊ vulneratiua. Unde Prouer·xxiij. Ne comedas cum
homine inuido:ꝛ ne deſideres cibos ei9·⁊ ſequit̄. Comede et
bibe dicet tibi:⁊ mens ei9 non eſt tecum. Leuitici·xix. Non
maledices ſurdo:id eſt abſenti non detrahas. Pſalmiſta. Cir
cundederunt me ſicut apes. Unde cauendū eſt a talibꝫ·quia
dicit Bern9. Plus nocet lingua adolatoris:ꝙ manus perſecu
toris. Deinde inuidia ducit in clipeo veſpertilionem:que ſine
leſione non poteſt videre lumen. Et ſignat inuidos qui non
poſſunt videre proſperitateꝫ ⁊ ſucceſſus bonos aliorum:ſine
leſione cordis. Seneca. Utinam ſi fieri poſſet:ꝙ inuidi vndiqꝫ
oculos haberēt:vt de omnibus ſucceſſibꝫ torquerent̄. Tales
inuidos oclos habuit ſaul ad dauid. Unde dr̄ primo Regū
xviij. Non rectis oclis aſpiciebat ſaul in dauid. Poſt hoc dr̄
ſerpentē ducere in tunica:qui ingrediens in aquam:venenū
deponit·ꝛ rediens non inuenit:caput allidit terre:ꝛ ꝑ dolore
moritur. Et ſignat auaros malos ⁊ inuidos:ex inuidia per=
uerſum conſilium dantes· ſed quando cōſilium eorum non
ducitur ad effectū:dolent·⁊ aliquando ſeipſos occidunt: ſicͣ
legit̄ de athytophel qui ſeipſum ſuſpendit·qa non fuit factū
conſilium ſuū quod dederat contra dauid·ij. Regū·xvij. Vn̄
eccleſiaſtici·xvij. Facienti conſilium nequiſſinū ſuper ipſum
deuoluet̄. Anthelmus. Magis puto ſaluationem ſperādam:
eius qui parum boni fecit:⁊ factis aliorum fauet:ꝙ illi9 qui
mlta ꝛ inuidet. Unde ſcḋm Auguſtinum de conflictu viciorū
et virtutum) Inuidia dicit. In quo illo vel illo minor es?cum
ergo eis equalis ⁊ ſuperior ſis:quanta vales:que ipſi nō va/
lent? Non ergo tibi aut ſuperiores eſſe: aut equales debent·
quomodo cernē potes ꝙ hi honorantur:tu vero ꝯtemneris?
iſtis diuitie affluunt:tu pauper es·hi ſapientia clareſcere vi=
dentur:tu licet ſapientior ſis:tamen non appares·

Sextus apparitor eſt accidia que ſedet ſuper aſinum: in galea ducit imaginem ſymee: in clipeo bubalum in tunica leopardum. Accidia dicit venire in aſino aſinus enim eſt in poſterioribus fortis: ſed ante vbi crucem portat debilis. Sic accidioſus in ſpiritualibus debilis eſt: in temporalibus fortis: ad virtutes debilis: ad vicia fortis. Vnde Ie. Fortes ſunt retrorſum et non ante. Gregorius. Iuſtorum eſt fortitudo carnem vincere propriis voluptatibus contrariare: delectationem vite preſentis extinguere: huius mundi aſpera pro eternis amare: proſperitatis blandimenta contemnere: aduerſariorum metum in corde ſuperare. Idem. Humana anima que ad deum ſolum appetendum facta eſt omne autem quod infra appetit: minus eſt in re. vnde ei non ſufficit niſi quod deus hinc eſt: quod huc illucque ſpergitur: et ab vna quaque re faſtidio impellente remouetur. Deinde ducit imaginem ſymee in galea: que eſt talis nature quod libenter nuces comedit ſed inueniens amaram corticem: abiicit et dulcem nucem. Sic piger deſiderans dulcem fructum vite perpetue: et inueniens viam que ducit amaram: totum abiicit quia nihil vult pati pro dulcedine celeſtis patrie. O piger audi quid dicit Apoſtolus. Oportet nos per multas tribulationes intrare regnum dei. Bernardus. O bone hieſu: quam pauci ſunt qui velint ire poſt te. Poſt hec debet habere in clipeo bubalum: qui talis eſt nature (ſicut dicit liber rerum) ſi ei fuerit graue onus vltra voluntatem impoſitum ſtatim commotum in terra proſternitur nec de facile cogitur ad ſurgendum: niſi onus alleuietur: et ſignat pigros: qui cum confitentur et cum eis penitentia condigna vel facilis vel breuis iniungitur: ſtatim contra confeſſorem commouentur indignatione et impatientia et rennuunt ſufferre penitentiam. Audiant tales quid dicit Iob. Qui timet pruinam: irruet ſuper eum nix. Auguſtinus. Nullum bonum irremuneratum: nullum malum impunitum. Deinde debet habere in tunica leopardum: qui talis eſt nature (vt dicit Solinus) cum domeſticatur: mittitur ad predam capiendam: quam ſi quarto vel quinto ſaltu non capit: ſubſiſtit: et iratus ruit in venatorem niſi ei offerat beſtiam aliam. Etiam generatur ex leone et pardo et ſignat pigros: qui quando fundunt orationes ad deum tribus vel quatuor vicibus et ſi non exaudiantur: ſtatim ceſſant ab oracionibus. Audi o talis quid dicit ſcriptura. Oportet ſemper orare: et nunquam deficere. Et Apoſtolus. Sine intermiſſione orate. Secundum Auguſtinum in de conflictu viciorum et virtutum. Si nimis laboras corpus euiſceras ſi nimis ieiunas: corpus eneruas ſi ſepe lacrimas effundis: oculos amittis ſi oras: inſaniam capitis incurris quieſce ergo vt ſecundum Apoſtolum rationabile ſit obſequium tuum. G

SEptimus apparitor eſt gula: que ſolet hominē im=
pugnare: & ſedet ſup quoddam animal qd dicitur
catus: ⁊ ducit vulpem in galea: & luceum piſcem in
clipeo: ⁊ in tunica qddam animal qd dicit panchio. ¶ Gula
dicitur ſedere ſuper animal quod dicitur catus: quod eſt ta
lis nature: q tres boues vel quatuor: ſimul cum cauda ſua
trahit in antrū & deuorat vt dic Solinus ⁊ ſignat guloſos
qui nunq ſatiant ſicut iudei in deſerto: qui non poterant ſa/
ciari cibo celeſti ⁊ manna: q pauit eos dn̄s: ſed deſiderabāt
carnes & pepones ⁊ cibos egiptiorū: tunc dominus dedit eis
carnes in abundantia. De quib Pſalmiſta. Manducauerit
et ſaturati ſunt nimis. Sequit. Et adhuc eſce erant in ore eorū
⁊c. Eccleſiaſtici. xxxvij. Noli eſſe auid in omni epulatione.
Audiāt tales quid domin dixit ad Ezechielē. Fili hominis
panem tuū in pondere comedes: & aquam in menſura bibes
De quib dicit Aplus phil' tercio Multi ambulant qs ſepe
dicebam vobis: nunc autē & flens dico inimicos crucis xpi
quorum finis interiuſ: quorum deus venter eſt. Gloſa. Quia
quidqd faciunt: pro ventre faciunt quaſi ipm ventrem deū
faciunt quia hoc ab homine colitur: quod pre ceteris diligit
Aug. Multi comedūt quaſi cras morituri multi edificant:
quaſi ſemper victuri. Deinde gula ducit vulpem in galea: q
eſt doloſa vt dicit Iſidor. Et talem habet ꝯſuetudīez foueas
qs ſibi taxus facit: vulpes defedat ſuo ſtercore vt tax fetorē
fugiat: ⁊ ſic eas inhabitat. Et ſignat dyabolū: qui p crapulā
templum dei qd eſt homo: ſicut dicit Aplus. Templum dei
ſanctum eſt: qd eſtis vos violat: maculat: defedat vt hinc de
effugiat: & ipſe inhabitet qa gula eſt reges dyaboli Mathei
xij. Cum immundus ſpiritus ⁊c. Loca arida ſunt homines
temperate viuentes: in quib dyabolus non inuenit locū ſed
in guloſis. Vnde dyaboli dixerūt luce Mitte nos in porcos.
Poſt hoc dicit ducere piſcem in clipeo q dicitur luceus qui
pre nimia pinguedie dicit excecari: & ſic capitur. Et ſignat
guloſos: qui pter nimiā gulam: in conſcientia ſua excecant.
De quo dicit Iob. xv. Faciē eius operuit craſſitudo. Et nota
ſicut cecus faciliter offendit pedem ſuum: & ſubito cadit in
foueam: ⁊ hoc ſepe. Sic guloſus & ebrioſus excecat a gula:
faciliter cadit ī multa peccata. Poſt hoc ducit qddam aīal in
tunica quod dicitur panchio: quod eſt animal ad modum
canis in ſtatuta: ⁊ nutritur delicat cibarijs: & habet ruffam
pellem velut ſanguinem ſed cum morit: pellis ruffa ⁊ decora
perdit decorem. Et ſignat guloſos: qui delicatis cibarijs nu=
triunt corpus: vt pulcrū & decorum ſit ⁊ tamen illū decorem

perdet in morte: cum dabitur vermibus et ſerpentibus pro eſca. Unde Bern. O homo cur carnem tuam precioſis rebus impinguas et adornas: quã poſt paucos dies vmes deuorãt in ſepulcro. Idem. Qui iam ſedebat glorioſus in throno: mõ iacet ſepultus in tumulo. qui modo veſcebat delicijs: modo conſumitur a vermibus. qui prius ſedebat glorioſus in aula: modo iacet fetens in tumba. Idem. Quid fetidius humano cadauere? quid horribilius mortuo homine: cuius erat in vita gratiſſimus amplexus: fit in morte horribili aſpectus. Idem. Iſta caritas deſtruit caritatem: hec diſcretio diſcretionem confundit. talis miſericordia crudelitate plena eſt: qua videlicet ita corpori ſeruitur: vt anima iuguletur. que etenim caritas eſt carnem diligere: et negligere ſpiritum? Que diſcretio totum dare corpori: et anime nihil? Qualis miſericordia ancillã reficere: et dñam interficere. nemo pro huiuſmodi miſericordia ſperet ſe conſequi miſericordiam. Hieronimus. Nihil ſollicitius prouidendũ eſt: quam vt ſolennem diem non ciborũ abundantia: quam ſpiritus exultatione celebremus. Quia valde abſurdum ẽ nimia ſaturitate velle honorare martires: quos ſcimus deo placuiſſe ieiunijs. Item gula dicit (ſm Auguſtinum in de flictu) Comedamus: et cibamus: et bibamus. vtamur creaturis dei/ Ad eſum enim deus omnia munda creauit. qui ſaturari cibo reſpuit: quid aliud quam conceſſo munere contradicit? cum etiam deus in paradiſo comedere iuſſerit.

¶ De ſeptem virtutibus H

Nota ſicut dyabolus mittit predictos ſeptem apparitores: id eſt ſeptem vicia capitalia ad rapiendũ peccatorem. Sic deus mittit ſeptem virtutes principales contra vicia ad protegendum hominem. Quia ſm Auguſtinum. Virtutibus nemo male vtitur. Et ſm Ambroſium. Egreſſus vicij: virtutis operatur ingreſſum. Et he ſeptẽ virtutes poſſunt ſignificari per ſeptem nuncios quos miſit rex aſſuerus pro regina vaſti: Heſter. ¶ Prima virtus eſt humilitas: que procedit contra ſuperbiam: et ſedet ſuper pantheram: et ducit in galea pro ſerto florentẽ vitem: in clipeo duas ſcalas: in tunica griffonem. ¶ Humilitas dicitur venire contra ſuperbiam que priuat hominem virtutibus: in panthera: quod eſt animal (vt dicit Solinus) quod ſuauitate oris ſui attrahit multa animalia. Sic humilitas attrahit homini et dat ceteras virtutes. Et quid mirum ſi humilitas dat homini virtutes? quia ipſum ſpiritum ſanctum qui eſt fons a quo fluunt omẽs virtutes trahit in cor hominis. Unde Iſaias. Super quem re

quieſcet ſpiritus meus: niſi ſuper manſuetum & humilem corde? Bernardus. O humilitas regina virtutum mors viciorum: nutrix virtutum: ſcientie decor: religionis vigor: trinitatis hoſpitium: ſancti ſpiritus receptaculum. Idem. Humilitas hauritorium ſapientie: vas gratie: via celi: reclinatorium dei. Pſalmiſta. Qui emittis fontes in conuallibus. Quid aliud ſunt valles: niſi humiles in has valles emittit dominus fontes virtutum? Deinde dicitur habere in galea pro ſerto florentem vitem. Vitis florens: per virtutem ſuam vermem venenoſum qui dicitur Borax fugat. quia ille ſerpens naturaliter fugit odorem florentis vitis ſicut dicit liber rerum. Florens vitis: ſignat humilitatem florentem: que fugat & vincit dyabolum qui eſt plenus veneno inuidie. Vnde cum beato anthonio oſtenſa fuiſſent retia dyaboli: que extendit per totum mundum: dixit. Quis poteſt euadere iſta? Reſponſum eſt ei: quod humilitas omnia euaderet. Poſt hoc ducit in clipeo duas ſcalas per vnam deſcendit: & per aliam aſcendit. per vnam humiliatur: et per aliam exaltatur. ¶ Prima ſcala habet tres gradus. quia ſicut dicit Rabanus. Humilitas habet tres gradus. Primus gradus eſt: ſubdere ſe maiori: et non preferre ſe equali. Secundus gradus eſt: Subdere ſe equali: et non preferre ſe minori. Tercius eſt: ſubdere ſe minori: et nulli ſe preferre. Per hos gradus homo humilis deſcendit. ¶ Secunda ſcala ſimiliter habet tres gradus. Primus gradus eſt: quia humilem aliquando deus in preſenti exaltat: quod patet in ſaul primo Regum xv. et in multis alijs. Secundus gradus eſt: quia anima humilis ſeperata a corpore: ante iudicium exaltabitur a terra in celum. Tercius gradus eſt: quia poſt iudicium humilis cum corpore & anima exaltabitur in gloria. Mathei. Qui ſe humiliat exaltabitur etc. Iſidorus. Homo diſce te humiliare: vt exalteris ne exaltatus humilieris. Humilitas autem caſum neſcit: humilitas lapſum non nouit: humilitas nunquam lapſum paſſa eſt. Deinde ducit in tunica auem que dicitur griffo: que eſt auis magno corpore: adeo: vt armatos homines occidat. vt dicit Iacobus: que in ſicilia aurum & gemmas in quodam loco inacceſſibili cuſtodiunt. Et ſignat humilitatem: que fortiſſima conſeruatrix virtutum eſt. ¶ Gregorius. Perit omne quod agitur: niſi humilitate cuſtodiatur. Yſidorus. Qui ſine humilitate ceteras virtutes congregat: quaſi pulucrem in ventum portat. Humilitas dicit (ſecundum Auguſtinum in libro de conflictu viciorum et virtutum) O homo memento quia puluis es: quia cinis es: quia putredo es: quia vermis es. Et ſi aliud es: niſi tanto te humilies quanto magnus es: perdis

omnino q̄d es. Nunquid tu altior q̄ primus angelus· nun=
quid tu ſplendidior in terra quam lucifer in celo· ꝙ ſi ille de
tanta ſublimitate per ſuperbiam cecidit· quomodo tu ad tan/
tam celſitudinem ſuperbiens: conaris aſcendere I

Secunda virtꝰ eſt caſtitas: que procedit ꝯtra luxu=
riam: & ſedet in vnicornu: & habet in galea ſertū ex
lilijs candidis croceis viridibꝰ: & ducit ī clipeo ange
lum depictum: ī tunica lupum. ¶ Caſtitas dicitur venire in
vnicornu: q̄d eſt animal ita acre (ſicut dicit Iſidorꝰ) vt capi
non poſſit. Sed ita capitur puella virgo in ſilua ponitur: &
vnicornis adueniens: caſti corporis pudiciciā venerat caput
in ſinu ſuo reclinat: ſicq̄ ſoporatꝰ deprehendit̄. Hoc animal
ſignat xp̄m qui ante incarnationē a nullo poterat capi ſiue
deprehendi· ſicut dicit̄ Iob·xxiij. Si ad orientē iero: non appa
ret· ſi ad occidentem nō intelligā· quod ſi ad ſiniſtram: quid
agam non apprehendam eū. Item hic fuit quondam iratus
ſicut patet in peccatis que puniuit in celo: in paradiſo: & in
terra multipliciter. Hunc vnicornem virgo Maria ſua caſti
tate in ſilua ſiue in deſerto huiꝰ mundi poſita: ſinu vteri ſui
ꝯcepit & tenuit: donec a venatoribꝰ iudeis detineret̄ & occideret̄
Vnde dicit̄. Quia quem celi capere nō poterant: tuo gremio
ꝯtuliſti. Bernꝰ. Tu ſola digna inuenta es in tua v̓ginali aula
rex regum & dominꝰ dominantiū: a regalibꝰ ſedibꝰ veniens
primam ſibi inter filios hominum manſioꝫ eligeret. Deinde
dicitur ducere in galea ſertū ex triplicibꝰ lilijs· videlicꝫ albis
croceis: viridibus· que ſignant triplicem caſtitatem· videlicꝫ·
virginalem: ꝯiugalem: & vidualem. De quibꝰ dicit Bernardꝰ
Bona eſt caſtitas cōiugalis: melior continentia vidualis: ſed
optima pudicicia virginalis. Poſt hoc ducit depictum an=
gelum in clipeo· per q̄d intelligitur: ꝙ virgines ducunt ange
licam vitā in terra. Vnde Hieroꝰ. In carne preter carnem vi=
uere· eſt plus angelicum q̄ humanum. Gloſa ſup Matheū·
xxvij· ſuper illud. In reſurrectione neqꝫ nubent neqꝫ nubent̄
ſed ſunt ſicut angeli dei· Dicit ſic. Supergreditur virginitas
conditionem humane nature: per quam homines angelis
ſimilantur. ¶ Chriſoſtomus. Caſtitas eſt res angelica: Per
hanc enim ſolam: ſingulariter homines angelis ſimilantur:.
Deinde ducit lupum in tunica. Lupus ſi te ſequitur paula=
tim: ipſo vidente: aliquod ſignū medium pone inter te & ip=
ſum & ſubſiſtet· ſicut dicit Ambroſius. Ita debet facere caſtꝰ
homo quem lupus fraudulentus & aſtutus: id eſt dyabo=
lus ſequitur impugnationibus & temptationibus carnis:
ponit inter ſe & eum ſignum crucis: & muniat ſe cum eo: et

vincet eum. Unde Origenes. Ubi ſignum crucis cum fide & timore dei precesſerit: nihil ibi nocere poterit inimic⁹. Idem. Tanta eſt fides crucis chriſti: ut ſi in mēte fideliter habeatur nulla libido poſſet preualere: ſed ad memoriam illius omnis peccati & mortis fugit exercitus. Item caſtitas dicit ſm Auguſtinum. O homo cogita qd poſt hanc vitā recipias ſi enī pie & caſte vixer⁹: ſine fine gaudebis & ſi impie et luxurioſe eternis incendijs ſubiacebis. Et ſequit. O ꝙ breuis eſt cōcubitus hora qua perditur vita futura:· K

Tercia virtus eſt largitas: que dicit venire ꝯtra auariciam: & ſedet ſuper animal quoddā quod dicitur Eale: & fert in capite galeam ornatam iaſpidibus: in clipeo ducit galandrum auem: in tunica ciconiam. Largitas dicitur venire contra auariciam in quodam animali quod dicitur Eale: qd eſt aīal ſimile equo: duo cornua habet cum ſe defendit: vnum cornu pretendit: & aliud replicat. Hoc aīal ſignat verum largū hominem: cū pugnat cum vicijs & ꝯcu piſcencijs ad ledendum ea per largitiōē elemoſinarum: vnū cornu pretendit: id ē vnam manū ad dandum elemoſinā ſic dicitur Prouer: vltimo. Manum ſuam aperuit inopi. Unde Amb⁹. Extende manum tuā ſepius ad pauperem qui te obſecrat. Extende vt proximum iuues: vt vidue feras preſidiū eripias eum quē vides iniuſte contumelie ſubiacere. Aug⁹. Redime te homo dum viuis: redime teipſum dum potes: ne mors te preueniat: & vitā ſimul & preciū perdas. Sed alterū cornu: id eſt alteram manū retrahit qa cauet ſibi ab illicito lucro a rapina: a furto: ab vſura: & ſic de alijs qa dicit ſapiēs Qui offert victimā de ſubſtantia pauperis: quaſi q victimet filium in cōſpectu patris. Greg⁹. Quidquid in dei ſacrificio ex ſcelere offert: omnipotentis dei non placat iram: ſed irritat Iſidorus. Nihil proficis: ſi alterum inde reficis: vnde alium inanem fac⁹ contemnat iſta miſeratio: non propiciat. Aug⁹ Qui totum tribuit pauperibus quod abſtulit: addit potius peccatum peccato ꝙ minuat. Gregorius. Elemoſina illa redemptoris noſtri oculis placet: que non ex illicitis & iniquitate congeritur: ſed que de reb⁹ conceſſis & bene conquiſitis impenditur. Ambroſius. Si non poteſt alteri ſubueniri niſi alter ledat: comodi⁹ eſt neutrū iuuari ꝙ alterū ledi. Deinde largitas ducit ī capite galeam ornatam iaſpidib⁹. Iaſpis eſt nobilis lapis qui facit hoīem tutum & ſecurum timore poſtpoſito & ſignat largitatem elemoſine que facit hominem ſecurum in multis primo qa peccata purgat. Daniel. Peccata tu a elemoſinis redime. Mathei xj. Date elemoſinam & ecce

omnia munda ſunt vobis. Secundo ardorem temptationis extinguit. Eccleſiaſtici. iij. Ignem ardentem extinguit aqua: et elemoſina reſiſtit peccatis. Tercio temporalia bona multiplicat. Prouer. Honora dominum de tua ſubſtantia (ſequitur) vt impleantur horrea tua &c. Quarto dantis vitam prolongat Thobie. iij. Pietas ad omnia valet habens promiſſionem vite: que nunc eſt & future. Quinto ſanctorum ſuffragia impetrat Eccleſiaſtici. xxv. Conclude elemoſinam in ſinu pauperis: & ipſa orabit pro te. Gregorius. Pauperes non ſunt contemnandi vt egeni: ſed ſunt diligendi vt patroni. Item reddit ſecurum: Tobie. iiij. Fiducia magna coram ſummo deo erit elemoſina. Item a morte eterna liberat. Thobie. xij. Elemoſina ab omni peccato: id eſt a morte liberat: et non patietur animam ire ad tenebras. Tobie. Ipſa eſt que facit inuenire vitam eternam. Augustinus. Vis eſſe optimus mercator: egregius fenenator: prudens mercenarius. da quod non potes retinere: vt conſequaris quod non potes amittere. da modicum: vt conſequaris centuplum. da rem perituram. vt conſequaris eternam. Ecce in his facit elemoſina hominem ſecurum & tutum. Poſt hoc ducit in clipeo galandrum auem: que talis eſt nature (ſicut dicit Iſidorus et Iacobus) Si ducitur ad infirmum: vtrum infirmus mori vel euadere debeat: cognoſcit. Quia ſi faciem ab infirmo vertit: & eum videre deſpicit: ſignum eſt mortis. Si autem oculos aduertit: ſignum eſt vite. Nam attendit ad faciem eius: & omnes infirmitates egroti colligit inter ſe viſu ſuo: & in aera volat ibi eas ad aciem ſolis comburit et diſpergit: & ſtatim infirmus ſanatur. Hec auis ſignat hominem pium et miſericordem. ad quem cum infirmus id eſt pauper venerit vel ipſe ad eum cognoſcit vtrum talis pauper ſit filius mortis vel vite: id eſt cognoſcit: vtrum dignus ſit elemoſina vel non. quia mali & peccatores quia ſunt filij mortis eterne: non ſunt digni elemoſina et patrimonio Chriſti: ſed boni et deum timentes & deuoti et caſti qui ſunt heredes vite eterne ſunt digni. Ab his vero qui indigni ſunt. auertit faciem ſuam non miſerando eis: & non dando eis elemoſinam qui ſunt filij eterne mortis. Vnde Chriſoſtomus. Da indigenti et non ſaltanti: vt non cum tuis elemoſinis animam tuam perdas: & illius cui das. Ad eos vero qui ſunt digni et heredes vite eterne aduertit faciem: & omnes infirmitates eius colligit intra ſe: id eſt conſiderat quibus indigeat. ſi eſt famelicus: paſcit. ſi ſitit: dat ei potum. ſi nudus: veſtit. ſi hoſpes: colligit. ſi infirmus et captiuus: viſitat eum. et non ſolum per exteriora: ſed etiam per interiora cordis miſerijs eius compatiendo. Vnde Iob. xxxi. Compatiebatur anima mea pauperi

Gregorius in moralibus. Ille perfecte tribuit: qui cum quod afflictio porrigit afflicti ſe animum ſuum: vt prius in ſe do=lentis paſſionem transferat: & tunc contra dolorem illi? per miniſterium occurrat. Per hoc qd dicitur q ad aera volat et ibi infirmitates conſumit: intelligit· quia homo qd ꝯpati tur pauperi corde interius: opere exteri? · tantummodo facit ꝓpter gaudia celi & tribulationes diuinas ꝯſequendas. Vn Pſalmiſta. Diſperſit. ſ· diuerſis dedit pauperib: iuſticia eius id eſt merces manet in ſeculum ſeculi. Deinde ducit ī tunica cyconiam auem: que talis nature eſt (ſicut dicit Baſili? ma=gnus) q de pullis ſuis vnā dat domino loci in quo nidificat quaſi tributum. Hec auis docet hominem eſſe largum in de cimis dandis. Vnde dicit Mal' iij. Reuertimini ad me & ego reuertar ad vos dicit dominus exercituū: & dixiſtis: in quo reuertemur: quia vos configitis me· & dixiſtis: in quo con/figimus te. In decimis: in primitijs ī penuria· maledicti vos eſtis: & me vos cōfigitis. Inferte omniū decimam in horreū meum: vt ſit cibus in domo mea· & ꝓbate me ſuper hoc dicit dominus. Si eñ aperuero cataractas celi: & effundam vobis benedictionem vſq ad abundantiam: & increpabo ꝓ vobis deuorantem ſcz br utum: & non corrumpet fruct? terre veſtre nec erit ſterilis vinea in agro veſtro: dicit domin? exercituū et beatos vos dicēt oēs gētes: & eritis vos terra deſiderabilis dicit dominus exercituum. Item largitas dicit ſm Auguſti num de conflictu. Stultum eſt congregare temporalia: que durare non poſſunt· & negligere celeſtia: que amitti non pnt Quia quāto quis amplius hēe ceperit: tanto ampli? habere ꝯcupiſcit: ſicq vt modum in ꝯcupiſcendo non habeat. L

Quarta virtus eſt patienti a: que procedit contra irā et ſedet ſuper Elephantem: in galea fert cignum: in clipeo Leocofonā: in tunica ouem. Patientia pro cedit contra iram: ſedens in Elephante qui citius manſueſc omnibus animalibus· ſic dicit Iacobus: & ita capit & occidi tur. Due virgines locantur in deſerto vbi habitant· vna ha/bente vrnam: altera gladium: & cantant dulciter· quibus au ditis: accurrit elephas: & innocentiam virginum naturali=ter cognoſcens: caſtitatem veneratur · lambenſq pectus: & vbera virginum delectando: ſic reſoluitur in ſoporem· tunc illa cū gladio ventrē perforat: altera ſanguīe vrna moriētis recipit. Hoc aīal ſignat xpm: cuius vna puellarū ſcz ſynago ga fudit ſanguīe: altea vo ſcz eccleſia ſuſcepit. Et ſic elephas citius miteſcit omnibus animalib: ita xpc fuit patientiſſim? omnib hominib: dans nobis exemplū patientie. Pſalmiſta

Quoniam patientia meā tu es: id eſt patientia tua fecit me patientem. Et ipſe dixit diſcipulis ſuis. Diſcite a me: q̄a humilis ꝛ mitis ſū corde. Hieronim⁹. Ego cogito cogitationes pacis ⁊ non afflictōnis. Et apl's ad heb̄. xij. Per patientiam occurramus ad propoſitum nobis certamen: aſpicientes in auctorem fidei ꝛ ꝯſumatorem ihesum xp̄m: qui ꝓpoſito ſibi gaudio: ſuſtinuit crucem confuſione contempta. Super q̄d verbum dicit Aug⁹. Omnia bona contempſit xp̄c homo: vt contemnenda monſtraret. ⁊ omnia terrena mala ſuſtinuit: que ſuſtinenda precepit vt nec in illis quereret̄ felicitas: nec in iſtis timeretur aduerſitas. Amb⁹. Auctor pietat⁹ in cruce pendens: teſtamenta diuidens in ſecularib⁹ negocijs: pietat⁹ officia diuidebat: perſecutiōē apoſtolis: corpus iudeis: patri ſpiritum: virgini paranimphū: latroni paradiſum: peccatoribus infernū: crucē xp̄ianis penitentib⁹ ꝯmendabat. Amb⁹ ſup lucam. Quid em̄ mihi prodeſt carere ſcelerib⁹: niſi ſūo manſuetus atq; mitis. Nam qui ſequit̄ viam rectam: ſequit̄ vtiq; illum qui dic^t. Diſcite a me quia mitis ſum ꝛ humilis corde. Deinde fert cignū in capite: que eſt auis. ⁊ dicit̄ a canendo: quia quando hec auis morti appropinquat: gaudet ꝛ cantat cū iubilo ⁊ cantu. Hec auis ſignat martires q̄ letant̄ et cum laude dei: mortem paſſi ſunt. Vnde dicit̄ de apoſtolis auct. Ibant apoſtoli gaudentes ꝛc̄. Et domin⁹ dixit diſciplis ſuis. Gaudete ꝛ exultate ꝛc̄. Vnde col' primo. In oī patiētia et gaudio gratias agentes deo. Hoc fecerūt multi martires: qui cū gaudio intrauerūt carceres: ⁊ cum leticia paſſi ſunt multa tormenta ꝛ gratias retulerunt deo. q̄ eos dignat⁹ eſt ad ſanctorum ſuorū numerum aggregare. Poſt hoc dicitur ducere in clipeo leocoſonam: que eſt beſtia (vt dicit Iacob⁹) quā perſequunt̄ leones. quā ſi capiunt: diſcerpunt. ⁊ tamen mordēdo eos: leones ſimul cū eis moriunt̄. Hec beſtia ſignat martires patiētes: quos perſecuti ſunt leones. ſc; perſecutores eccleſie tiranni. ſicut nero: dyocleciann⁹. maximian⁹: ⁊ ceteri qui ſanctos ꝑſecuti ſunt: ꝛ occiderūt in corpore: ⁊ ſeipſos in anima ⁊ in corpore. q̄a multi eorum ſunt percuſſi ꝛ occiſi in corpore diuino iudicio. Vnde de talib⁹ dixit dn̄s diſcipulis ſuis. Nolite timere eos qui occidunt corpus ꝛc̄. Bern⁹ ſuper Qui habitat. Bonū mihi tribulari: dummō ipſe ſis mecū. q̄ regnare ſine te: epulari: gloriari ſine te. bonū mihi in tribulatione mag⁹ amplecti te: in animo habere te mecū: q̄ eſſe ſine te vel in celo vel in terra. Vnde Pſalmiſta. Quid mihi eſt in celo: ⁊ a te. q̄d volui ſup terrā. Aug⁹. De patiētia dei ~~inuitat malos ad penitentiam ſicut flagellum dei: ad patientiam dei~~

inuitat malos ad penitentiam:ſicut flagellum dei:ad patien
ciam dei erudit bonos. Deinde ducit ĩ tunica ouem que ſola
voce cognoſcit parentem ſuum·vt dicit Iacobus. Hec ſignat
patiẽtem hoĩem qui voce cognoſcit redemptorẽ ſuũ: quãdo
dixit:pater ignoſce illis q̃a neſciunt quid faciunt. Hac voce
multi martires cognouerũt deũ qui in paſſionibꝫ eorũ ora=
uerunt ꝓ perſecutoribꝫ ſuis·ſicut beatꝰ Stephanus ⁊ multi
alij. Sic debet quilibet homo facere: redemptꝰ ſanguine xp̄i:
tribulationes libenter ſuſtinere: inimicis indulgere: pro eis
orare. Vnde dominꝰ. Orate ꝓ perſequẽtibꝫ ⁊ calumniantibꝫ
vos:vt ſitis filij patris veſtri ⁊c. Vel dic φ patiẽtia ducat in
tunica vulturẽ:que cũ viderit pullos ſuos citiꝰ impinguari
dolet·q̃propter roſtro vulnerat eos:vt macerent̃. Hec auis
ſignat deum:q̃ filios ſuos dilectos percutit:vel alios ꝑcutere
et turbare permittit·ne impinguent̃: id eſt ditentur tꝑalibꝫ
beneficijs:vel carnalibus delicijs. Gregꝰ. Si paſſio chriſti ad
memoriam reducat̃: nihil tam durum q̃d non equo animo
tolleret̃. Et Augꝰ dicit. Hoĩeꝫ vincis humana felicitate:dya
bolum inimici dilectione. Exemplũ. Princeps q̃ non poteſt
duobꝫ inimicꝭ reſiſtere·cũ vno facit pacem:vt alterũ vincat
Sic tu fac cum homine pacem:vt vincas demonem· M

q Quinta virtus eſt caritas:que procedit contra inui=
diam:⁊ ſedet ſuper oraſium:ducit in galea corodulũ
in clipeo pellicanum:in tunica arpiaꝫ. Caritas di=
citur procedere contra inuidiam:ſedens ſuper oraſium quod
eſt quoddam aĩal(vt dicit liber rerũ)cui natura dedit deꝰ
ſuper omnes beſtias in colore:vt omnium colorum genere ſit
tinctum·⁊ eſt in ſtatura vt ceruus. Hoc animal ſignat ca=
ritatem que eſt ornata omni virtutũ colore·quia caritas or=
nat hominem omni virtutum colore ⁊ ornatu·quicunqꝫ ha/
bet hanc virtutem:omnes alias virtutes habet. Gregorius
Caritas virtutes ceteras perfectiones ſue munimine ſolidat
quiſquis in eius radice inſerit: nec a viriditate deficit: nec a
fructu marceſcit. Deinde ducit in galea corodulũ auem:que
eſt auis predans:⁊ tantummodo in preda diligit cor ⁊ cu=
pit ſatiari corde. Hec auis ſignat deum qui ſolum hoc requi
rit ab homine:vt ei homo prebeat cor:⁊ diligat eum ex toto
corde. Vnde Prouerbiorum·xxxiij. Prebe fili cor tuum mihi·
et Mathei. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo
Et canticorum quinto. Pone me ſicut ſignaculum ſuper cor
tuum. Bernardus. Fons vite caritas eſt:nec viuere animam
diximꝰ que de illo nõ hauſerit:haurire quomõ pt̃ ex eo:niſi
preſens fuit fonti qui caritas eſt q̃ deꝰ eſt:preſens igit̃ deo ē

qui amat deũ. Poſt hoc ducit in clipeo pellicanũ: q eſt auis
ſic dicit Aug⁹ diligens pullos. ſed cum pulli ſui ſibi fuerint
importuni: eos occidit: ⁊ p triduũ plangit: ⁊ ſeipm in latere
roſtro pcutit: ⁊ ſanguine pprio viuificat. Hec auis xp̃m ſi-
gnat: q dilexit hoiem. ſed cũ homo p inobediẽtiam fuit ſibi
importun⁹ occidit eũ: id eſt ſentenciã mortis ſup eũ. ſed dile
ctione hoĩs duct⁹: planxit eũ trib⁹ vicib⁹ ſcʒ ĩ natiuitate: ſup
ciuitatẽ in cruce: ⁊ pprio ſanguine viuificauit eũ. Vñ aplus
Qui cũ eſſemus mortui: viuificauit nos deo in ſanguine ſuo.
Aug⁹. Multos filios dei: fecit vnigenit⁹ filius dei. Emit fr̃es
ſibi ſanguine ſuo: pbauit reprobat⁹: redemit vendit⁹: honori
ficauit iniuriat⁹: viuificauit occiſus. dubitas q dabit tibi bo
na ſua: q non dedignat⁹ eſt ſucipe mala tua. Et nota q pelli
canus poſt lateris apertioʒ intantũ debilitat̃: q nidum ſuum
exire neqt: ⁊ pulli p cibo ſuo ⁊ matr⁹ exire ɔpellunt̃. ſʒ qdaʒ
ex eis nᶜ matrẽ nec ſe paſcũt. quedã vero ſe ⁊ nõ m̃rem: qdã
vo ſe ⁊ matrẽ. ſed cũ mater ɔualeſcit: pios ⁊ nutrit et diligᵗ
alios odit ⁊ eijcit. Sic facit xp̃c qui in pauperib⁹ ⁊ infirmis
debilitat̃. ſed multi ſunt q nec ſe in aĩa: ⁊ xp̃m in pauperib⁹
paſcunt. qdam vero tm̃ ſe ĩ corpe nutriũt: hos odit ⁊ abijcit
deus. Vnde dicit eis. Ite maledicti ⁊c̃. Quidã vero ſe in aĩa ⁊
xp̃m in pauperib⁹ nutriũt: hos diligᵗ. vnde dicet eis. Venite
benedicti. Deinde ducᵗ in tunica arpiã. que eſt auis (vt dicit
Adelin⁹) habens faciẽ humanam. primum quẽ videt hoiem
rapit ⁊ dilacerat. Inde veniẽs ad aquã: ſuam faciẽ ɔtemplat̃
ſe ſui ſimilem occidiſſe intelligit: quẽ plangit omni tp̃e vite
ſue. alñ vſqʒ ad mortẽ. Hec auis ſignat hoiem deũ diligẽtem
q ɔſiderat q xp̃c filis ſui in hũanitate p peccatis mortu⁹ eſt
flet ⁊ plangit mortẽ ⁊ paſſioʒ ei⁹ omni tp̃e vite ſue. Vñ gre
gori⁹. Deus q vera caritas ẽ: ſtudet de malo bonũ elicẽ. vt de
venditiõe Ioſeph: ſaluatioʒ aliorũ a fame. de ſua paſſiõe: no-
ſtram redemptioʒ. de martirũ paſſione: glorificatioʒ. Sic ⁊ tu
homo. ſi diligis deũ: ſtude oĩa mala tua ⁊ aliorũ conuertere
in bonum: vt ſis imitator ſaluatoris N

Sexta virt⁹ eſt deuotio. que pcedit ɔtra accidiam: ⁊
ſedet ſup qddam aĩal qd dr̃ canipolũ. ⁊ habet ĩ ga-
lea ſertũ de rutis: in quib⁹ ſedet philomena dulciter
canens: agnophilonẽ auẽ in clipeo: fenicẽ in tunica. Deuocõ
dr̃ pcedere ɔtra accidiã: ⁊ ſedere ĩ canipolo: qd eſt aĩal (ſicut
dicit liber rerũ) q vnũ montem poſt aliũ aſcendit. Hoc aĩal
ſignat deuotũ hoiem: qui vadit ⁊ deſcẽdit de vna virtute ad
aliaʒ. Pſ. Ibũt de vtute in virtutẽ. Bern⁹. Qui aſcenſiones in
corde ſuo diſponũt: qui de virtute in virtutẽ eunt videre deũ

deorum in ſyon eo felicius merent̄ in retributōe quo ſommo bono magis adherē ſtuduerūt puriore ꝯuerſationis ordine. Ambroſiꝰ ſuper lucam. Connexe ſunt ſibi: concathenateqꝫ virtutes. vt qui vnā habet: plures habere videat̄. Gregoriꝰ in moralibꝫ. In peccatoris pectore debet inceſſant̄ ſpes ⁊ formido ꝯiungi q̄a incaſſum miſericordiā ſperat: ſi non de miſeratōne ꝯfidit. Iſidorꝰ. Omnis iuſtus ſpe ⁊ fortitudine nitet. q̄a nunc illū ad gaudiū ſpes erigit: nūc illū ad formidīeꝫ timor iebēne adducit. Gregꝰ. Oportet v̄o ſemꝑ ⁊ de dei miſeratiōe ꝯfidere et de noſtra infirmitate formidare. Augꝰ reſpira peccator ne deſperes. ſpera in eo quē times: affuge ad eum a quo fugiſti inuoca importune quē ſuperbe ꝓuocaſti. Deinde ducit ī galea ſertum de rutis ī quibꝫ ſedet philomena dulciter cantās Per rutā viridem intelligit̄ caſtitas: q̄ debet eſſe in deuotōne in qua caſtitate philomena id eſt xp̄c dulciter delectat̄ miſericordiam ⁊ grām ſuam: ſ̄m merita nobis modulando. Vn̄ Bernꝰ. Caſtitas ſine caritate: lampas eſt ſine oleo. ſubtrahe oleum: lampas nō lucet. tolle caritatē: caſtitas nō placet. Gregoriꝰ in moralibꝫ. Per hūilitatis cuſtodiā: ſeruanda ē mūdicia caſtitatis. Deinde deuotio ducit in tunica fenicē auem: que talis eſt nat̄e (vt dicunt natales) ꝙ eſt alba: ⁊ tatūmodo vna in natura. q̄ cum ſeneſcit: tunc in centū annis ſemel renouat̄ Et hoc ſic. Fenix cū ſeneſcit: tunc in ſecreto loco colligit ſarmenta ⁊ ligna facilliter incendenda. deinde volat ſurſum ad ardoreꝫ ſolis ⁊ incendit̄: ⁊ tandeꝫ volat ad ſtruem lignorum et incendit: ⁊ ſic ibi ꝯburit̄. tandem ex cineribꝫ eiꝰ pluuia cō uolutis gn̄at̄ vermiculꝰ: ⁊ ex v̄miculo nouꝰ fenix. Sic xp̄us hieſus ſolus ⁊ vnus deꝰ: ſemꝑ manens apud p̄rem ⁊ ſpūm ſanctū vnus deꝰ. volens ſe in igne caritatis renouare. ſtruem lignorū id ē corpꝰ ſc̄te marie elegit: ⁊ ibi ſe mediāte dina caritate ſpūſſancti naſcēdo renouauit. Applica ſic. Deuotio dicit̄ ducē in tunica fenicē: ſic deuoti hoīes debent ſemꝑ oēm̄ intencionem hr̄e ad dn̄m ih̄m xp̄m: ⁊ ſic in die iudicij feliciſſime renouantur. Vnde Pſalmiſta. Iacta in domino curam tuam ⁊c̄. Idem. Ad te leuaui oculos meos ⁊c̄. ⁊ hoc ſꝑ cū timore ⁊ ſpe ⁊ cōtinentia ⁊ omni virtute. Vnde Hieronimꝰ. Sit in te noua grauitas: honeſtas admirabilis: ſtupenda verecundia: mira patientia: virginalis inceſſus: ⁊ vere pudicicie habitus: ſermo ſemper modeſtus: ⁊ in ſuo tempore proferendus.

Septima virtus eſt abſtinētia ſiue temporantia ſiue ieiunium: que procedit contra gulam: ſedens ſuper ceruum: ⁊ ducit in galea nidum cū iuuenibꝫ coruis in clipeo lutherem: in tunica ſerpentem. Abſtinentia dicitur

venire contra gulam ſedens in ceruo· qui cum vulnerat⁹ fu
erit ſagitta: comedit herbaꝫ ſibi notam: ⁊ ſtatim eijcit ſagittā
Hoc animal ſignat hoīeꝫ: qui cū intꝑate impinguat⁹ fuit: &
vulneratus ſagitta luxurie: ſtatim q̄rat ⁊ recurrat ad herbā
abſtinentie cibi & pot⁹: ⁊ ſanabitur. Vnde Bern⁹. Ieiunium
non ſolum eſt abſtinentia peccatorum: ſed etiam extirpatio
viciorum. Non ſolum obtinet veniam: ſed meretur gratiam·
Non ſolum delet peccata que ꝯmiſim⁹: ſed ⁊ repellit futura
que ꝯmittere poteramus. Iſidor⁹. Sicut omnes carnales cu-
piditates abſtinentia reſecanī: ita omnes virtutes anime eda
citatis vicio deſtruunī. Prouerbiorū· xxix. Qui delicate a pu
ericia nutrᵗ ſeruum ſuum: id eſt corpus: poſtea ſentiet illum
ꝯtumacem. Deinde ducit in galea nidum cū coruis iuuenibꝫ
Corui iuuenes quandiu non nigreſcunt: a parentibus non
paſcuntur: ſed deus paſcit eos· qui ſignant homines deo con
fidentes: ⁊ ſpem ſuam in deum ponētes: quos deus paſcit ſic
heliam ꝑauit per angelum: per mulierem ⁊ per coruos· dani
elem per abacuc: egidiū per hinulam: ꝑ duos ceruos macha
rium: ⁊ ſic de alijs. Poſt hoc ducit in clipeo lutherē: qui tan-
tummodo viuit piſcibꝫ quos ſub aqua capit· ſicut dicᵗ liber
rerum. Hoc animal ſignat hominem: qui nutrit ſe ꝑ fidelem
laboreꝫ ſuum. Vnde Pſalmiſta. Labores manuum tuarum
qui mādncabis ⁊c̄. Greg⁹. Mira ſecuritas aliena nō querē:
ſed vniuſcuiuſqꝫ diei ſufficientia contentum manere: ex qua
videlicet ſecuritate etiam perhennis requies naſcitur· quia a
bona & tranq̄lla cogitatione ad gaudia eterna tranſit. Idem·
Diſcamus eſurire vt nobis ꝓpter abundantiam ſequentem
noſtra hic inopia placeat: ne nos ventr⁹ neceſſitas ad culpā
trahat: ne peccatū menti indigentia ſuggerat. Deinde ducit
in tunica ſerpentem: quem ſaliua ieiuni hoīs interficit: vt diᵗ
Ambroſi⁹. Sic hō ſerpentem ſpiritualem ſcꝫ dyabolū vincit
per ieiuniū. Amb⁹. Ieiuni hominis ſputū ſi ſerpens guſtauit
moriī. Vides q̄nta vis ieiunij ſit. Aug⁹ in ꝯflictu vicioꝝ ⁊c̄·
Vtrunqꝫ horū verum eſt q̄ dicis· dicit abſtinētia ꝯtra gulā
ne homo fame moreреī: de⁹ ad eſum omnia mūda creauit: &
ne menſurā comedendi excederet· abſtinentiā imperauit· vñ
Cū deus in paradiſo dedit licenciā comedendi: etiā precepta
dedit abſtinendi. Ibi. Quacūqꝫ hora comederitis: moriemini
Sic hec ſeptē vͦtutes de qbꝫ dictū eſt: ꝓcedunt ꝯᵗ ſeptē vicia
ꝑdicta· ⁊ econueſo. Vñ Iſidor⁹ de ſūmo bono. Interdū vicia
cū virtutibꝫ ꝯfligūt: vt ipſo certamine exerceaī: vel ab eleua/
cione anim⁹ ꝯcuſſus reſtringaī. Seneca. Vicia ſine modo &
ordine perſequenda ſunt: q̄a modum ⁊ ordinem non hñt ⁊c̄

Abiectio caplo pmo
Abbas ij.
Abſtinentia iij.
Amicicia iiij.
Amaritudo v.
Adoleſcentia vj.
Anxietas vij.
Alacritas viij.
Anima ix. et xxij.
Animus x.
Aſperitas xj.
Acceleratio xij.
Abuſio xiij.
Acceptio perſonarum xiiij.
Accidia xv.
Adiutorium xvj.
Aduentus domini xvij.
Adulatio xviij.
Aduocati xix.
Audacia Tytulo lij.
Ambicio xx.
Amiſſio rerum xxj.
Amor Tytulo xliiij.
Angelus. Tytulo viij.
Antichriſtus xxiij.
Apoſtoli xxiiij.
Aſcenſio xxv.
Auaricia. Tytulo liij
Auditus. Tytulo lj.
Baptiſmus xxvj.
Beatitudo
Bellum xxvij.
Beneficium xxviij.
Benignitas. Tytulo xxxij.
Blaſphemia
Bonitas. Tytulo xxxj.
Caritas xxix.
Caro xxx.
Caſtitas vel contientia xxxj.
Clericus xxxij.
Cogitatio xxxiij.
Coactio: vbi Exactio
Compaſſio xxxiiij.
Communitas xxxv.
Concordia vbi pax
Concupiſcentia xxxvj
Confeſſio xxxvij
Confidentia xxxviij
Coniugium xxxix
Conſcientia xl
Conſideratio ſui xlj
Conſilium xlij
Conſolatio xliij
Conſuetudo xliiij
Contemplatio xlv
Contemptus xlvj
Contentio vbi Diſcordia
Continentia: vbi Caſtitas
Contritio xlvij
Conuerſatio xlviij
Conuerſio xlix
Conuicium l
Cor vel mens lj
Corpus: vbi Caro
Correctio lij
Creatio vel Creator liij
Crudelitas liiij
Crux lv
Cupiditas lvj
Curioſitas lvij
Damnum vl' Damnacio lviij
Dare vbi liberalitas
Debitum lix
Decima lx
Delicie lxj
Deſiderium lxij
Deſpectus vbi contemptus
Deſperatio lxiij
Detractio lxiiij
Deus lxv
Deuotio lxvj
Dyabolus lxvij
Dilectio lxviij
Diſcere lxix
Diſciplina lxx
Diſcordia lxxj
Diſcretio lxxij

Diuitie·lxxiij·
Doctrina·lxxiiij·
Doctor Ibidem
Dolor·lxxv·
Ebrietas·lxxvj·
Ecclesia·lxxvij·
Electio·lxxviij·
Elemoſina·lxxix
Eloquentia·lxxx·
Epyſcopus vbi prelatus
Error·lxxxj·
Euchariſtia·lxxxij·
Exactio·lxxxiij·
Exercitatio·lxxxiiij·
Excommunicatio·lxxxv·
Excuſatio·lxxxvj·
Exemplum lxxxvij·
Fabula·lxxxviij·
Fauor·lxxxix·
Feſtū vbi ſolennitas
Fides·xc·
Fidelitas
Fiducia vbi confidentia
Fornicatio vbi luxuria
Fortitudo·xcj·
Fortuna vbi proſperitas
Fraternitas·xcij·
Fraus vel dolus·xciij·
Furtum vbi rapina
Gaudium·xciiij·
Gloria bona·xcv·
Gloria mala·xcvj·
Gloria eterna·xcvij·
Gratia·xcviij·
Gratitudo·xcix·
Gula centeſimuo·
Heresis·cj·
Homicidium·cij·
De homine·ciij·
Honor·ciiij·
Honeſtas·cv·
Hoſpitalitas·cvj·
Humilitas·cvij·
Iactantia cviij
Ieiunium cix
Ignorantia cx
Impietas vbi pietas
Impatientia vbi patientia
Incarnatio cxj
Indulgentia vbi venia
Infidelitas vbi fidelitas
Infirmitas cxij
Infernus cxiij
Inimicicia cxiiij
Ingenium cxv
Ingratitudo cxvj
Iniurgia cxvij
Innocentia cxviij
Inſtabilitas cxix
Intentio cxx
Inuidia cxxj
Ipocriſis cxxij
Ira cxxiij
Iudex vel iudicium cxxiiij
Iuramentum cxxv
Iuſticia Iuſtus cxxvj
Iuuentus cxxvij
Labor cxxviij
Lacrima cxxix
Laſciuia cxxx
Laus cxxxj
Leticia vbi gaudium
Lex cxxxij
Liberalitas cxxxiij
Libertas cxxxiiij
Libido cxxxv
Loquacitas cxxxvj
Ludus vbi laſciuia
Luxuria cxxxvij
Magiſter cxxxviij
Magñimitas cxxxix
Malicia cxl
Mandatum cxlj
Manſuetudo cxlij
Maria cxliij
Martirium cxliiij
Matrimonium vbi ꝯiugium

Maturitas vbi modeſtia
Medicina·cxlv·
Meditatio vbi contemplatio
Mendacium·cxlvj·
Mercatio·cxlvij
Meritum·cxlviij·
Milicia·cxlix·
Miraculum·cl·
Miſeria·clj·
Miſericoꝛdia·clij·
Modeſtia·cliij·
Monachus·cliiij·
Moꝛes·clv·
Mulier·clvj·
Mundus·clvij·
Munus·clviij·
Murmur·clix·
Natiuitas·clx·
Natura·clxj·
Negligentia·clxij·
Nobilitas·clxiij·
Nocumentum·clxiiij·
Obedientia·clxv·
Obꝓbriū v̓ ɔuiciū
Obſtinacio·clxvj·
Ociositas·clxvij·
Ocupatio·clxviij·
Odium·clxix·
Oppreſſio vbi exactio
Opus·clxx·
Oratio·clxxj·
Ornatus·clxxij·
Patientia·clxxiij·
Parentes·clxxiiij·
Paſſio·clxxv·
Paſtoꝛ vbi ſacerdos
Patria·clxxvj·
Paupertas·clxxvij·
Pax·clxxviij·
Peccatum·clxxix·
Peccādi neceſſitas v̓ ɔſuetu=
Peccandi recidiuatio do
Pena vel Punicio·clxxx·

Penitentia clxxxj
Perfectio clxxxij
Periculum clxxxiij
Periurium vbi iuramentum
Perſeuerantia clxxxiiij
Peticio clxxxv
Philoſophia clxxxvj
Pietas clxxxvij
Pigricia vbi accidia
Placere vbi adulatio
Poteſtas clxxxviij
Preceptum vbi mandatum
Predeſtinatio clxxxix
Prouidentia diuina Ibidem·
Predicatio cxc
Prelatio cxcj
Premium vbi meritum
Preſumptio cxcij
Proditio cxciij
Profectus cxciiij
Promiſſio cxcv
Proximus cxcvj
Proſperitas cxcvij
Prouidētia dīna v̓ ꝑdeſtīatio
Prouidētia hūana v̓ prudēcia
Prudentia cxcviij
Pudicicia vbi caſtitas
Pugna vbi bellum
Puſillanimitas cxcix
Querere deum cc
Rapina ccj
Reconciliatio ccij
Rex vel regimē cciij
Religio cciiij
Relinquere ccv
Remuneratio ccvj
Reprehenſio vbi conuicium
Recidiuatio ccvij
Reſtitutio ccviij
Reſurrectio ccix
Reuerentia ccx

s Acerdos·ccxj.
Sacramentum·ccxij
Salus·ccxiij·
Sanctitas vel Sanct9·ccxiiij·
Sanitas·ccxv
Sapientia vel Scientia·ccxvj
Satiſfactio·ccxvij·
Scandalum·ccxviij·
Scientia vbi Sapientia
Scriptura ſacra·ccxix·
Secularis·ccxx·
Securitas·ccxxj·
Senectus·ccxxij·
Seruitus·ccxxiij·
Seruitium·ccxxiiij·
Simplicitas·ccxxv·
Simonia·ccxxvj·
Sobrietas·ccxxvij·
Societas·ccxxviij·
Solennitas·ccxxix·
Solicitudo·ccxxx·
Solitudo·ccxxxj·
Sortilegium vl' diuinatio·ccxxxij
Spes ·ccxxxiij·
Spirituſſanctus ccxxxiiij·
Studium ccxxxv·
Stulticia ccxxxvj·
Subiectio ccxxxvij·
Suffragium ccxxxviij·
Superbia ccxxxix
Superfluitas ccxl·
Suſpicio ccxlj·
t Acituritas ccxlij·
Temperantia ccxliij·
Temptatio ccxliiij·
Tempus ſiue Temporale ccxlv·
Teſtimonium ccxlvj·
Timor ccxlvij·
Tribulatio ccxlviij·
Trinitas ccxlix·
Triſticia ccl·
Tumultus vbi ſolitudo
v Enia cclj
Verbum cclij
Verecundia ccliij
Veritas ccliiij
Victoria cclv
Vicium cclvj
Violentia cclvij
Virginitas cclviij
Virtus cclix
Vita humana cclx
Vita eterna: vbi gloria eterna
Voluntas cclxj
Voluptas cclxij
Votum cclxiij
Vtilitas cclxiiij
Vſura cclxv
Vxor vbi coniugium
Xpianus cclxvj
Xpiſtus cclxvij

Explicit Tabula

¶ De Abiectione Capitulum Primum

Athanaſius in epyſtola ad Altiſiodorũ
Tũc in dei veraciter accendi poteris ca=
ritate: ſi abiecta ſeculi vanitate ſponte ꝓ
chriſti nomine om ni mũdana caruerꝰ
facultate. ¶ Euſebius in epyſtola fideli
bus in egipto. Crede mihi fili cariſſime
et ignoſce: ꝙ rebus ablatis corruptibili
bus validius ſiſti poteris in celeſtibus.
¶ Methodius libro de quinqꝫ milibus
coronatorum. Vnum peto a te: ne deneges ſeruo tuo domine
hieſu chriſte: aufer a me omnem mundanam gloriam & ho
norem: ⁊ fac me tue celeſtis glorie coheredem. ¶ Ambroſius
libro de contemptu mundi. O miſer homo: quanta fraudē
illuderis: quanto dolo decipieris: ſed quãto laqueo irreteris
qui times tibi mũdanam auferre ſubſtantiam: & non times
tibi auferri aĩam tam excellentiſſimam creaturam: ¶ Hiero
nimus in epyſtolari. Ablationem ergo mundane ſubſtantie
illationemqꝫ iniurie patienti animo tollerare: hoc magis re/
uera miraculum eſtimo: qm̃ mortuos ſuſcitare. ¶ Remigius
ſup marcum. O homo miſerabilis: inſenſate: ea que dei ſunt:
abſtuliſti: quia creatori tuo nullã laudem: nullum obſequi=
um impendiſti: vide ne fortaſſis & tibi inopinate anima aufe
ratur: ⁊ ſempiternis ſupplicijs affligatur. ¶ Haimo ſup apo
ckaliſim. Ex pacto ergo omnia dona gratuita & naturalia
auferuntur. ¶ Ambroſius libro de virginitate. Niſi abſtule/
ris a corde fomitem malicie: eſtum praue concupiſcentie:
dulcedinemqꝫ voluptatis mundane: nequaqm̃ guſtum cele
ſtis gratie imbibere poteris ⁊ haurire. ¶ Hylariꝰ ſuper ma=
theum. Ablatis que nos impediunt rebus ſpiritualibꝫ: mox
ad celeſtem patriam facilior pateat aditus: velociorqꝫ pro=
greſſus. ¶ Auguſtinus in epyſtola ad voluſianum. Abiecta
ergo que te retrahit corporis grauitate: mox ineffabili ineſti
mabiliqꝫ intus in anima delectaberis voluptate. ¶ Bernardꝰ
ad cartuſienſem. Abiecta puſillanimitate & animi timore:
omne quod aduerſitatis ingruerit: ſufferre poſſumus ꝓ dei
gloria & honore. ¶ Haymo ſuper actus apoſtolorũ. En dul=
cor celeſtꝰ gratie: qui omnem dulcedinem: omnem guſtum
corporalem ſupergredi comprobatur: nihilominus tamen ſi
abiectꝰ fuerit torpor anime: in amaritudinem commutatur.
¶ Beda in omelia. Ille ſolus vere beatus: qui abiecta mundi
gloria & honore: in ſuo ſolo ſe figit ⁊ ſtabilitat conditore.
¶ Ambꝰ de virginitate. Cecitas quidez cordis nr̃i: veritatem
agnitionis diuine: ⁊ guſtũ celeſtis gr̃e impedit & reſtringit.

que ſi abiecta fuerit: mox ſplēdor celeſtis luminis et dulcor diuine dulcedinis apparebit. ¶ Sydonius in epyſtola. Nihil eſt tam bonum: tam dulce: tam amenum: tam ſuaue: qđ nō ſcelerate anime diſpliciat ꝛ vileſcat. ſed abiecto ſcelere: nihil adeo durum: aſperum exiſtit: quod non pro chriſti nomine placeat et dulceſcat. ¶ Chriſoſtomus in ſermone. Abijcienda ſunt iſta tranſitoria ꝛ caduca: que nos a bono intento retrahunt: a via celeſtis regni prepediunt: et mētis oculum fallunt penitus ꝛ ſeducunt. ¶ Petronius libro de vanitate vite preſentis. Heu cum quāto timore et periculo iſta tranſitoria poſſidentur. niſi em̄ hec abiecta fuerint et condemnata: nullꝰ dignꝰ eſſe poterit gloria ſempiterna? ¶ Gregoriꝰ in regiſtro In preſenti ergo vita neceſſe eſt. aut aſcendas: aut deſcendas. aut fortaſſis ſtes: aut ambules. Abijce ergo a te que aggrauant in aſcenſu: vt eo citius ad quietem peruenias. que deprimunt in deſcenſu: ne forte cadas in ſtatu. vt facilius iter arripias: in progreſſu ne laſſus quidem fias. ¶ Secundus philoſophus. Quid eſt felicitas? abiectio tēporalis cure: contemptus rei periture: et adeptio patrie affuīe. ¶ Fortunatus in omelia Vis beatus eſſe: abijce molem carnis tue.

¶ De Abbate Capitulum. ij.

Baſilius in libro exhortationū. Prefecerūt te famuli dei in abbatē. iuſte damnaberis: niſi vite pretulerꝭ ſanctitatem. ¶ Richardus de ſancto victore. Stupendum omnino horrendumqꝫ ſpectaculum. dum quis nomīe functꝰ is fuerit prepoſiti ac abbatis: ꝛ a tramite declinauerit ſanctitatis. ¶ Bernardꝰ in libro de cōſolatione. O ꝙ damnabilis: execrabiliſqꝫ preſumptio in eo cernitur: qui gradum abbatie amplectitur: et diſcors operibus reperitur. ¶ Rabanus in omelia. Facta bona ſeu mala que agūt ſubditi: attribuenda omnia non immerito ſunt abbati. ¶ Strabus ſuper actus apoſtolorum. Propria oris ſui ſententia ſe ferit ꝛ perimit: damnabile qꝫ reddit. qui culmen abbatis cum aſcenderet prauis cum ſue vite non operibus contradicit. ¶ Bernardus in epyſtola ad policarpū. Pericula tua ſi noſces. aut abbas non eſſes: aut inuitus abbas fieres: aut factꝰ humiliter viuᵉres et tranſires. ¶ Iſidorꝰ libro de vita monaſtica. Sanctitas abbatis ſine exemplis: aut exempla ſine ſanctitate. q̄ vtilitas in vtriſqꝫ. ſanctitas aut cū exemplaritate: ꝛ exempla cū ſanctitate: optime conuenit ī abbate. ¶ Caſſiodorus li. collatiōm ſanctorū patrum. Multis te periculis noueris irretitū in omī ea q̄ ſalutis eſt actione penitus impeditū: dum te abbatꝭ ſeu ꝑpoſiti dignitate videris te inſignē. ¶ Hugo de ſancto victore

Qui abbatie ſeu prelature officio fungitur & honoꝛe· con=
ſtat ꝙ multo ſe labore afficit & doloꝛe· ¶ Cyprianus de duo
decim abuſionibus ſeculi. Prelatus impius: abbas furioſus
monachus curialis: pauper ſuperbus: ſenex auarus· nonne
ſuis actibus omnes hi & officijs abutuntur. ¶ Fulgentius
libro quarto mirtologiarũ. Aſperitas nimia abbatis ſignũ
quidez ſue prefert ſanctitatis: ſed ſepe ruinam infert ſubditis
Cetera quere de iudicibus. Item de rectoꝛibus. Item de pre=
poſitis. Item de prelatis ¶ De Abſtinentia ¶ Ca. iij.

Alquinus in libro dyalogoꝛum ad Karulum. Dic
mihi obſecro que vnq̄m virtus fuerit: aut ſit: aut eſſe
poſſit. que non per abſtinentiam decoꝛetur: ⁊ ſine ab
ſtinentia penitus diſſipetur. ¶ Iſidorus de ſummo bono. Ipa
reuera abſtinentia eſt ianua regni celeſtis: ſuffocatio ſceleris
extinctio libidinis: principium omnis ſacre actionis: funda=
mentũ humilitatis: fons ſanitatis: perfectio ſanctitatis: cauſa
totius ſalutis: oꝛigo et exoꝛdiũ omnis boni operis ⁊ virtutis
¶ Ambroſius in prefatione. Abſtinentia ſiquidem eſt inimi
ca demonum: extirpatrix vicioꝝ: nouerca cũctoꝝ maloꝝ
expers vicioꝝum: tota cauſa actuum honeſtoꝝum: principiũ
et finis virtutum: omniumq; bonoꝝum. ipſa ſola futuroꝝum
maxime particeps premioꝝ. ¶ Sydonius in epiſtolari dicit
Abſtinentia vitam prolongat: caſtitatem conſeruat: deum
placat: demones expugnat: intellectũ illuminat: mentem coꝛ/
roborat: vicia domat: carnem exſuperat: coꝛ ip̄m in dei amoꝛe
pertrahit & inflãmat. ¶ Hylarius ſuper matheum. Sine ab=
ſtinentia nullũ bonum ꝯcipitur: nullus vite fructus gignit
nullus actus finem debitum aſſoꝛtitur. & quid vltra dicam?
abſq; abſtinentia nullum proꝛſus ſacrificium: nullum obſe
quium: nullum votum deo gratum foꝛe ⁊ acceptum cõpro=
batur. ¶ Euſebius in ſermone. Abſtinentia mentem placidaz
reddit: hominem ad bene agẽdum preparat & diſponit: deũ
omnipotentem allicit: coꝛ ad ſuſcipiendũ roꝛem celeſtis gra
cie abile efficit: vicia abijcit: demones expellit. ¶ Poeta verſus
Gule pone metas: vt ſit tibi longioꝛ etas. Idem abſtineas: foꝛ
tis fit ſemper etas. ¶ Hugo de ſancto victoꝛe. Miram ſibi vir
tutem abſtinentia vendicat. Nam demones incantantibus
nequaquã obtemperat: niſi ꝑ triduum in cibo ⁊ potu abſti
neant. ¶ Dyoniſius de diuinis nominibus. In nullo proꝛſus
lucet diuinus radius: niſi abſtinentia quis fuerit ⁊ caſtitate
preditus. ¶ Ariſtoteles in epyſtola ad alexandrum. Ad hoc
omni die abſtineas: vt eſurias· cum vero eſurieris: mox co=
medas. ¶ Damaſcenus libro quarto. Sana nobis abſtinentia
indicit. Nam ſaturato ventre: lux diuina nequaquã cernitur:

¶ Iohannes meſue in prima practica. Abſtinentes edere per
mittimus: que voracibus penitus denegamus. Cetera requi
re de temperantia: de ieiunio: de maceratione: De amore dei
quere ſupra. Item de amore mundi. Item de amore ſui. Item
de auaricia. Item de auditu verbi dei. Item de audacia. Item
de altitudine mundana. ¶ De Amicicia Caplm iiij.

TVllius contra Saluſtiũ. Amicicia niſi inter bonos
nunqm̃ eſſe poteſt. ¶ Thymeus in Platone. Hunc
amicum ſibi deus inſtituit: qui lumine intellectus
proficit. virtutibuſqȝ inſiſtit. Seneca in epiſtola ad lucillum
Amicicie proprium eſt: idem velle: idem nolle. ¶ Ariſtoteles
quinto politice. Amicis bene velle: politicum & iuſtum eſt.
¶ Alquinus in dyalogo ad karulũ. Iam de numero eſt bru
torum: quicunqȝ non delectatur in contubernio amicorum.
¶ Sardinius libro de oraculis diuinorũ. Amicabiles dy ſem
per hoſtijs ſacri operis & virtutis. ¶ Tulliꝰ in paradoxis ca.
iiij. Inimici reconciliati. maximi amici fiunt. ¶ Gratianus in
apparatu iuris. Hec probata vero & deo grata amicicia: dũ
quis vno pro amico zelo amicicie agitatur. & mortuo pro
amoris ſtudio: bonis operibꝯ ac orationibꝯ fideliter ſuffragatꝛ
¶ Sibilla in prohemio oraculi. Mundaꝝ deus eſt animarũ
ſemper amicus: nr̃a deo grata ſemper aſtra nat̃a. ¶ Eonodiꝰ
in ꝯpletione librorꝫ arthimij. Melior eſt ſemp̱ alienꝰ intimo
amore alteri adunatus: q̃ꝫ amicus cognationis vinculo alli-
gatus. Haymo ſuper apockalipſim. O quanta miſeria fletu:
qm̃ digna adhuc ſp̱ erit huic mundo: ſi tam hi qui amicorꝫ
parentumqȝ connectuntur: ſpintbulo morſu ſe molliuntur
trudere: & iaculo traijciunt venenoſo. ¶ Saluſtius in tugur
tino. Grande donum a deo fore ꝯceſſum hoibꝯ ipſa amicicia
cernitur: ſine qua humana cõditio: nec bene eſſe: nec honeſte
poſſe viuere comprobatur. ¶ Calcidius in thimeo Platone.
Pulcra amicorũ ꝯturbernia: in quibus ſemper dy ꝯplacuere
ſibi. ¶ Sydoniꝰ in ep̄la. Animata voluntas: maior omni ope
cenſeat̃. ¶ Plato in phedrone lib°. iij. Plane a nat̃a humana
degenerat: qui plurimorum habere amiciciam non delectat.
¶ Richardus de ſancto victore. Amicicia domini ĩ omnibus
imittatur: mortuis ſuffragatur: in amicicia opus delectatur:
in amicicia tota humana fragilitas ſuſtẽtatur: ſed & noſtra
imbecillitas adiuuatur. ¶ Sydonius in epyſtolari. Difficile
eſt in re proſpera amicos probare: in aduerſa ſemper facile
¶ Tullius in rethorica capitulo xvj. Nihil eſt qd̄ nõ tolleret
amicus: q perfecte diligit. ¶ Seneca ad lucillum. Ita amicus
eſto: vt inimicꝰ eſſe nõ timeas. ¶ Areſtotiles vj. politice. Pro
amico expedit occidi: ſed & aduerſa quelibet ſuſtinẽ oportet

¶ Plato in phedrone. Nonne amici nomē magna dignitatē colendū eſt. Cetera de amicicia requirantur caplo de pacto Item de ꝯcordia. Item de vnione. Item de fide & in exemplis.

¶ De Amaritudine Capitulum. v.

HErmes termegiſtus ad aſclepium. Amariſſima mors quam voluptas preceſſerit. & tanto vnuſquiſqꝫ finem ſortietur amariorem: quanto in hoc mundo vitam duxerit dulciorē. ¶ Ariſtoteles in probleumatibus. Ea q̄ ſunt excellenter dulcia: amara eſſe videntur. ¶ Conſtantinus libro de melancolijs. Amaritudo cordis: mētem accelerat in turbatis. ¶ Seneca libro de clementia ad nerone. Nam corde amarus: ſolus auarus eſt. ¶ Caſſiodorus ſuper Pſalmiſtam Omnis pena huius vite dulcis eſt reſpectu eius: que poſt hāc vitam peccatoribus preſto eſt. ¶ Beda ſuper matheum. Amaritudo cordis mentem delectat: angelos letificat: deum placat ¶ Ioſephus quarto animalium libro. Dudum benignitas & amicicia regna ſtrauit: que nunc miro modo amaritudo & diſcordia hoīm ꝓphanauit. ¶ Apuleius li° de morte platonis Amaritudine cordis ꝯſumptū: rapiet celeriter mors. ¶ Sixtus pytagoricus. Cordis in amaritudine poſiti: nullum gratum: nullum pulcrum opus eſt. ¶ Damaſcenus libro. xxviij. Eſt quedam amaritudo ſanctorum virorum: quā omni gaudio et dulcedine plenam reor eſſe. ¶ Boecius de ꝯſolatione. Mundana nanqꝫ felicitas: multis amaritudinibus eſt reſperſa. ¶ Plato libro de naturis deorum. Cultus diuini triſtes requirunt animos & amaros. ¶ Euentius. Omne violentum eſt triſte et amarum. ¶ Auicena libro. vj. Colerici homines voraces ſunt: & hoc prouenit ex amaritudine colerici humoris eorundem. ¶ Galienus libro in anthidotario veteri. Amara magis purgant: magis laxant: ampliuſqꝫ exſiccant: a putrefactione qualibet: longius diutiuſqꝫ ꝯſeruant. Cetera reqre de contritione. Item de confeſſione. Item de penitentia.

¶ De Adoleſcentia Capitulum. vj.

SEneca in epyſtola ad lucillum. Adoleſcens luxurioſus: peccat ſenex vero luxurioſus: inſanit. ¶ Sidonius in epyſtolari. In periculoſis ſemper ipſa adoleſcētia caſibus verſatur. Nunc enim fluctuādo diuerſimode periclitatur: nunc tumultuando ad vanitates innumeras incitatur ¶ Rabanus in omelia. Ea que bona fiunt in adoleſcentia: diuino ſunt aſpectui gratiſſima. ¶ Claudianus in maiori volumine verſu. Conſtringitqꝫ ſuos motus prudens adoleſcēs ¶ Iuuenalis. Fit q̄qꝫ mente demens: ſibi quiſqꝫ viuens adoleſcens. ¶ Hugo in poſtilla ſup illud. Exibit homo ad opus ſuum dicit. In adoleſcentia tua bona age opera. Nam operari

fruſtra eſt in hora mortis:proxima veſpertina. ¶ Eſicius ſu/per illud Prouerbiorum. Mane ſemina ſemen tuum·dic. In tue mane adoleſcentie:regnum require virtutum ſparſo ſe=mine. Difficile nanqꝫ eſt fieri circa vite terminum: quod in adoleſcentia eſt neglectum & obmiſſum . ¶ Strabus ſuper illud Geneſis. Mane ſurgens iacob ⁊c·dicit. In ſua adoleſcēcia ſurgebant ſancti ſummo mane.dominum pro ſuis reati=bus in enarrabilibus gentibus exorare. ¶ Tullius in tuſculanarijs queſtionibus. Statimqꝫ in adoleſcente cernimus:cuiꝰ moris:cuius ve conſuetudinis ſit futurus·

¶ De Anxietate· Capitulum·vij·

Macrobius de ſomno ſcipionis. Animas ergo iuſtas ſedes galaxie leta recipiet·fedas vero poſt hanc vitā inexperta anxietas quidem premet. ¶ Origenes ſup Matheū. In quacunqꝫ ergo auxietate poſitis:ſola iuuat mi=ſericordia conditoris. ¶ Cycero ethymologiarum libro·iiij· Miram quandam anxietatem imminentem poete fabulant̄ dum corpus hoc graue a noſtrū & anima ſeparatur. ¶ Vir/gilius in Eneydos quinto. Qui reus eſt culpe: heu qꝫ nimis anxius ipſe eſt. ¶ Ouidius methamorphoſeos tercio. Nam qui deliquerunt:anxia corda gerunt. ¶ Perſius in amphitrione. Vbiqꝫ diues anxiatur:ſed pauper tutus etiam coram latrone viatur. Vnde cantabat vacuus: coram latrone viator· ¶ Ipocras in prenoſticis. Spiritus anxius in infirmo mortꝭ fungitur inditio. Cetera quere de timore ⁊ cetera ſimilia·

¶ De Alacritate· Capitulum·viij·

Demoſtenes ad vltimum. Sūma cum alacritate mortem plato aſtruxit expectandā. Nam grandia gaudia animabus ſolutis a mole corporꝭ conferuntur ¶ Saluſtius contra Kathelinā. Quod alacritate datur:gra=tiſſimum demomſtratur. ¶ Therencius in andria. Alacritas nobis placet in virtute:diſpliceat in crimine. ¶ Caſſiodorus in hiſtoria tripertita. Alacritatem bonorum nequaq̄m reprehendimus: ſed gaudium malorum penitus condemnamus· ¶ Ouidius de ponto. Ite alacres anime:veſtri nunq̄m mori=untur honores. ¶ Oracius libro carminum. Longeuoſqꝫ dies habeant alacri cordis. ¶ Sardinius libro de oraculis diui/norum. Diuinus nanqꝫ cultus: exigit alacritatem vultus: & mundiciam intellectus. ¶ Theophraſtus. Sepe contingit ni=miam alacritatem hominum:preſagium eſſe triſtium euen=tuum futurorum. ¶ Tullius in paradoxis . Alacritas mores

deſtruit ⁊ virtutes. ¶ Cetera quere de leticia ⁊ de gaudio.

¶ De Anima — Capitulum ix.

Auguſtinus. Anima creando infunditur: infundendo creatur. ¶ Bernhardus ſuper cantica. Multe tibi delicie cum filijs hominum eterne deus: quorum animas in paradiſum tue ineffabilis voluptatis ⁊ dulcedinis elegiſti. ¶ Caſſiodorus ſuper Pſalmiſtam. Abſcōdita eſt ab oculis meis omnis dulcedo ꝯſolatioq; diuina: donec tu miſericors deus locum inuenias in me: ⁊ anima mea requieſcat in te. ¶ Fulgentius libro quarto mirthologiarum. Qualē ergo gaudium peccatrici anime eſſe poterit: que lumen celi non cōſpicit: ſed inuolutam peccatorum caligine ſe agnoſcit. ¶ Chriſoſtomus in ſermone. Ve tibi q̄ mortem times carnis temperaneam: ⁊ non times mortem anime tam horrendam. agnoſce miſer homo: quia mors anime mille neces exuperat carnis tue. ¶ Ambroſius in exameron. Anima ergo expers ſceleris: ſue carnis non ꝯſentiens incentiuis: ſed ab omni carnali illecebra libera penitus ⁊ immunis iam eoipſo in ſe omī genere fruit̄ celeſtis gaudij ⁊ dulcoris. ¶ Damaſcenus libro ſexto. Tunc rite diſponitur ipſe homo: ſi caro ipſius anime ſubijciatur dominio: anima autem deſeruiat ſoli deo. ¶ Boecius de trinitate. Cōſtat quia anima peccati obnoxia in nullo eorum que dei ſunt: aut que ad beatam vitam pertinent: poterit delectari. ¶ Hieronimus in epyſtola contra Iouinianum. Domanda eſt caro omnibus viribus ⁊ conatu: ne anime male pereant. ¶ Bernhardus ſuper cantica. O q̄m dulcis: q̄m beata: q̄m ſuauis: q̄m vere delectabilis ⁊ amena eſt ipſa ſitis anime diligentis. ¶ Auguſtinus in ſoliloquio. Tantam interdum in anima mea ſenſi dulcedinem: que vtiq; ſi beata vita non eſt: tunc neſcio quid eſt. ¶ Oroſius ſuper cantica. Tunc ſancti viri dicitur liquefacta anima: que in dulcedine celeſtis gratie celitus fuerit reſoluta: ⁊ ſuo dilecto affixa: inſeparabiliter ⁊ annexa. ¶ Hylarius ſuper marcum. Nonne damnatione foret digna hec infelix anima: que ſuum nō amauerit creatorem. qui ſummum bonum: tota ſalus: ſpes: vita: valor: ⁊ virtus noſtra eſt. preſertim cum ipſa ſemper ab eterno fautor noſtre ſalutis extiterit ⁊ amator: ⁊ animarum noſtrarum dulciſſimus conſolator. ¶ Sedulius in carmine paſcali. Surge anima mea extollere extra te: decor dei paradiſus voluptatis eius. Cur corporis nebuloſa caligine deprimeris extendere in deū. ⁊ eo q̄d oculus nō vidit: nec auris audiuit ſalutari poclo potieris. ¶ Aug. In q̄libet membro tota

et integra eſt anima. ¶ Damaſcenus libro viij. Caro ergo ⁊
anima habentur per oppoſita. Nam vbi caro infirmatur: ani
ma in omni virtute que a carne ſurripitur: ſalubriter robo=
ratur. ¶ Auguſtinus libro retractionum. Anima ergo igne
patitur corporali. ¶ Hugo de ſancto victore. O beata anima
que conſolationem non a carne: ſed a ſolo ſuo recipit crea=
tore. ¶ Auguſtinus libro octauo confeſſionum. Vnde domi
ne creaſti animā prope te: carnem prope nihil. ¶ Areſtotiles
libro de anima. Anima eſt actus corporis organici phiſici in
potentia vitā habentis. ¶ Ouidius de ponto. Ite alacres ani=
me: veſtri nunqm̄ moriuntur honores. ¶ Philoſophus ſexto
phiſicorum. Anima ſedens et quieſcens fit prudens. ¶ The-
in commento ſuper de anima. Immortalitatem anime plato
in phedrone firmiſſimis aſſertionibus comprobauit. ¶ Ari=
ſtoteles in tercio de anima. Anima non intelligit: ſed homo
per animam. ¶ Item in eodem. Qui dicit animam gaudere ⁊
triſtari: ſimile eſt acſi dicat ipā; texere vel edificare. ¶ Plato
libro de immortalitate anime. Tanta ineſt nobilitas animabꝫ
vt inter deum et inter humanam animam medium nullum
ſit: niſi intelligentia. ¶ Pphiloſophus in de anima. Separat̄
enim hoc ab hoc: id eſt anima a corpore tanqm̄ perpetuum a
corruptibili. ¶ Tulius ꝯtra ſaluſtiū. Non eſt timenda mors
quam immortalitas ſequitur animarum. ¶ Varro in ſenten
cijs libro ſeptimo. Valde autem triſtantur anima et corpus
ad ſui ſeparationem. et hoc propter naturalem ⁊ intimam
quam ad ſe habent vnionem. ¶ Calcidius in thimeo. Gran
dia aderūt gaudia animabꝫ ſacris: cum a mole atqꝫ corpore
ſolute fuerint ſue carnis. Cetera require de mundicia. de pu
ritate. de mente. de paradiſo ſpirituali. Item de animo.

¶ De Animo. Caplm̄. x.

Abbas ſerapion libro collationum ſanctorū patrum.
In animo meo ſemper hoc ſtatui: vt potius velim
mori: anteqm̄ in deum meum quantumcunqꝫ parua
ꝯmittere criminalia. ¶ Iſidorus de ſummo bono. Hunc deus
commendat: qui proſpera et aduerſa equo animo portat.
¶ Beda ſuper ad romanos. Et facta que ignorantur ꝙ aīo
fiant: ſp ſunt ad melius iudicāda. ¶ Athanaſius in ſermone.
Hec tuus ſemper animus meditet: qualis naſcens ingreſſus
ſis: et qualis moriens futurus eris. Quid vtilitatis appareat
in ingreſſu: quid penalitatis eueniat in deceſſu. ¶ Ambroſiꝰ
libro de officijs. Felix ille qui in animo ſuo hoc conſtituit: vt
commiſſa deplangat. et plangenda amplius non admittit.
¶ Egeſippus Hieronimo. Grandis adeſt ſummo deo delecta
cio: ſi animus noſter immunis fuerit a delicto. ¶ Richardꝰ

de ſancto victore. Roborandus eſt noſter animus contra car
nem·animus enim humanus paſſionibus corporis diſſipatur:
et oblectamentis carnis penitꝰ excecatur. ¶ Petronius. Hec
ratio noſtre ſalutis expoſtulat: vt animum firmum contra
mundi impetus teneamus. ¶ Sixtus pytagoricus. Sic huma
nus rite tenetur animus: ſi incunctanter figatur in celeſtibꝰ
et mundanis: nec inclinatus fuerit: nec innexus. ¶ Haymo
ſuper apockalipſim. Animus noſter nequaquam celeſtibus
implicatur: ⁊ vere miſer eſt: aut mundanis non immergitur
et ſemper beatus eſt. ¶ Chriſoſtomus in tractatu de illuſtri
bus viris. Hec quinqꝫ in animo tuo recogita ⁊ reuolue· vi=
delicet. Chriſti ſalutiferam paſſionem: tuam propriam trãſ=
greſſiõꝫ: mortis amaritudinem: extremi iudicij viciſſitudinẽ:
penalitatem quoqꝫ mortis perpetue: ⁊ honorem. ¶ Origines
libro de monaſtica vita. Coercendus eſt animus noſter ab
omni genere concupiſcentie: ⁊ imbuendus omni bono opere
et virtute. ¶ Anthonius orator ſuper rethoricam. Quod ani
mo tuo excogitas: hoc maturo agas conſilio ⁊ timore. ¶ Se=
neca in epyſtola·xij·ad lucillum. Tribus horis animꝰ tuus
diſpenſetur: preſentia ordina: futura prouide: preterita recor=
dare. ¶ Egeſippus hieronimo. Ad mortẽ dum acceſſeris: tuꝰ
ſemper animus ſuſpectus habeatur. ¶ Socrates libro de vir=
tutum ordine. Animus humanꝰ ad modum flamme ſuccẽ=
ſus impellitur: ſed felix eſt qui hanc impetũ in diuinis occu
pauerit. ¶ Sardinius libro de oraculis diuinorum. Vanus
omnis humanꝰ animus ẽ: qui ſummo bono in aſpectu huic
miſerie vite innititur: atqꝫ hoc mundo naufrago irretitur·
Demoſtines ad altinium. Proprium eſt ſapientis: eius ani=
mum nulla moleſtia concuti: nͨ turbari. ¶ Philoſophus·v·
politicarum Quod animus noſter diu retinet: hoc ſibi mox
cognaſcitur. ¶ Enodoxius libro de geſtis philoſophorum:
Animos puros ſibi ſolos vendicant omnes dy. ¶ Apuleius
li·de morte platonis. Nil aliud ꝙ̄ voluptas animũ retrahit
a virtute. ¶ Calcidius almageſti Ptholomei. Animus ſapi=
entis in omni ſua actione deum aſpicit ⁊ veretur·

¶ De Aſperitate· ¶ Capitulum·xi

CAſſianus libro collationum ſanctorum patrum. Vi
di enim ꝙ ruinam ſepe intulit multorũ: nimia aſpẽ=
ritas prelatorum. ¶ Virgilius in Eneydos quinto·
Aſpera vita tenet: ad celica regna migrantes. ¶ Euſebius ſu
per illud. Non ſunt condigne paſſiones· dicit. Hec ſumma fe
licitas: felix iocunditas iniuſte nobis datur: niſi virtus aut
labor noſter ſeu vite aſperitas mereamur. ¶ Ariſtoteles in
libro de regimine principũ. Benignitas reges maxime decet:

aſperitas enim nimia ſi erga ſubditos habeatur: regnū quo/
libet diſſipatur. ¶ Proſper. Aſperi⁹ nihil eſt humili: dum ſur-
git in altum. ¶ Caſſiodor⁹ in hyſtoria tripertita. Aſperrimā
vitam duxerunt ſancti patres. veruntamen adhuc ſeruos ſe
dicebant inutiles. ¶ Ouidius in methamorphoſeos. Non eſt
e terris mollis ad aſtra via. Aſpera corda dei: munera conſpi
ciunt. ¶ Sedulius in ſecundo carmine. Aſpera ſublimen vita
facit hominem. ¶ Baſilius in regula. Aſperitas exceſſiua ab/
batis: ſignum quidem eius prefert ſanctitatis: ſed ruinā ſepe
infert ſubditis. ¶ Effrem in libro de heremitica vita. Semper
elegendus eſt abbas qui ſit benignus: modeſtus: humilis: &
pudicus. Benignitate enim qui inter nos infirmus fuerit fo-
uetur· qui nimia aſperitate in peccatū lapſus moreretur. Ce-
tera require de rigore·

¶ De Accelleratione Capitulum· xij·

Auguſtinus. Accellerandi preceptum habent: qui-
cunq; vere penitent. ¶ Didimus in epiſtola ad ale-
xandrum regem. Non in hunc mundum venimus:
vt in ea libeat conſiſtere · ſed ad aliam quandam regionem:
q̄ bonis preſto eſt feliciter properare. ¶ Fortunatus in ome/
lia. Feſtinemus fratreſ illam ſanctā ingredi ciuitatem. Nam
innumera ſunt viatorum pericula viarū: vite diſcrimina in-
finita: que nos retrahunt & retardant. ¶ Bernardus libro de
conſideratione. O infelix & damna celeritas ad peccata· nam
cum quis infirmitate: aduerſitate: ſenio aut morte preoccu-
pat⁹ fuerit: & ceſſare noluerit: a malignitatis curſu ſtare nō
poterit· ſed curſu aſſuefacto: raptus & mortuus ineternum
peribit. ¶ Hilarius libro ſuo de contemptu mundi. Feſtina-
re nos oportet fratres cariſſimi ſumētes celeritatis exemplū
in veſtimento pariter & in ferro· illud quidem inueteratum
a tineis comeditur· iſtud vero vetus factū: rubigine conſu-
mitur. ¶ Beda lib° ſuo de morte & vita. Sic cūras & ſic viuas
vt omni hora: omni momēto: morti parat⁹ appareas. ¶ Am-
broſius in libro prefationū. Abſurdū nimis foret: vt eterna
felicitas vlli detur: niſi toto mentis deſiderio iugiter deſideret
nemo autem deſiderare cōprobatur: niſi ad tante felicitatis
patriam velociſſime gradiatur. ¶ Chriſoſtomus ſuper act⁹
apoſtolorum. Neceſſe valde eſt: vt in ſurgendo a peccatorum
requie omni modo feſtinemus: & ad thronum celeſt⁹ gratie
et glorie properemus · domin⁹ enim vt fur in nocte veniet: &
maxime cum homo victurum ſe diutiuſ opinat̄. ¶ Origines
ſuper cantica. Non ſolum accellerandum eſt vt a peccatorū
vexib⁹ reſurgamus: ſed & vt celorū premia velocit̄ capiam⁹
¶ Bernardus in floribus. Omnibus nobis dictū eſt· ſurgite

ante lucem: mortem carnis naturam eſtimo habere lucis: eo
ꝙ in morte ea que agimus vel egimus clariſſime eluceſcant
Vt ergo fratres mei in die huius lucis que tam dubita: ſub
ita: ⁊ incerta eſt: honeſte ambulemus. ſolicite virtutum tegi
ornatibus feſtinemus. ¶ Hieronimus libro epyſtolarum.
Dictum eſt omnium apoſtolorum principi ſancto petro.
Surge velociter: nobis vt ſurgamus celeriter ad ſtatū quie
tis eterne: in regulam ⁊ exemplum. Nemo em̄ nouit quan
tum ⁊ quanto viuat. ſed quanto quis ſe vitam habiturum
ſperat: tanto celerius terminat. ¶ Greg⁹ in regiſtro. Magna
nobis indicitur neceſſitas ad penitentiā feſtinandi: cum vti
ꝗ cum ſi aliquis mox in iuuētute ſurgeret: adhuc ſibi grā
dis ⁊ timoroſa via reſtaret. ¶ Bernardus in epyſtola ad car
tuſienſes. Ceſſant ocia: abſint faſtidia. cum ſit humana ſic
natura condita: vt contra mortis impetus ⁊ euentus celeri
ter homo ſine mora vite ſpargat ſemina ſempiterne. Cetera
require de feſtinatione ⁊ penitentia.

¶ De Abuſione Capitulum xiii.

B Ernardus in apologia. Magna abuſio parcitas pu
tatur auaricia: ſobrietas auſteritas creditur: ſilentiū
triſticia reputatur: loquacitas: affabilitas: cachinna
cio: iocunditas: mollicies veſtimentorum ⁊ equorum faſtus
honeſtas: lectorum ſuperflu⁹ cultus mundicia. ¶ Bernard⁹
ibidem. Magna abuſio eſt: vt corpus regulariter induatur:
et ɔtra regulam ſuis veſtibus anima nuda deſeratur. ¶ Bern
hardus in epyſtolis. Mira abuſio domus ardet: ignis inſtat
a tergo: ⁊ fugienti ꝓhibetur egredi: ⁊ hoc ab his qui incen
dio poſiti ſunt. ¶ Hugo libro ſecundo de clauſtro anime.
Duodecim ſunt abuſiones clauſtri: quibus tota religionis
ſumma corrumpitur. ſcilicet. Prelatus negligens: diſcipulus
inobediens: iuuenis ocioſus: ſenex obſtinatus: monachus cu
rialis: religioſus cauſidicus: habitus precioſus: cibus exqui
ſitus: rumor in clauſtro: lis in capitulo: diſſolutio in choro:
irreuerentia iuxta altare. ¶ Cyprianus de duodecim abuſi
onibus ſeculi. Duodecim ſunt abuſiones ſeculi. ſcilicet. Sapi
ens ſine operibus. ſenex ſine religione: adoleſcens ſine obedi
entia: diueſ ſine elemoſina: femina ſine pudicicia: domin⁹ ſine
virtute: chriſtianus contentioſus: pauper ſuperbus: rex im
mitis: epyſcop⁹ negligens: plebs ſine diſciplina: popul⁹ ſine
lege. ¶ Gilbert⁹. Ridiculoſa res aut magis periculoſa: ſpecu
lator cecus: doctor inſcius: precurſor claudus: prelatus negli
gens: preco mutus.

¶ De Acceptione perſonarum. Capitulum xiiii.

AVguſtinus ſup illud Iacobi ij. Fratres mei nolite in perſonarũ acceptione ⁊c̃· dicit. Si hanc diſtantiã ſedendi ⁊ ſtandi ad honores eccleſiaſticos referamꝰ non eſt putandũ leue eſſe peccatũ: in ꝑſonarum acceptione habere fidem domini glorie. Quis enim ferat eligi diuiteꝫ ad ſedem honoris eccleſie: contempto paupere inſtructione ſanctiore. Idem in ſermone. Abſit domine vt in tabernaculo tuo pre pauperibꝫ accipiant̃ perſone diuitum: aut p̄ ignobilibus nobiles· quando potius infirma mũdi elegiſti: vt confundas fortia. ¶ Ambroſius ſuper malachiam. Inter omnia peccata ſacerdotum: maximum eſt: ꝙ non cauſas: ſed perſonas ꝯſiderant· & deſpecto iuſto paupere: iniuſtos diuites honorant· ¶ Io· ſuper amos. Non ſanguinis viciſſitudo: ſed virtutis cognatio proximos facit· quicũqꝫ aut ꝯſanguinitate aut amicicia: vel econuerſo hoſtili odio vel inimiciciis in iudicando ducitur: peruertit iudicium chriſti: qui eſt iuſticia. ¶ Gregꝰ in omelia. Iudicare digne de ſubditis nequiunt: qui in ſubditorum cauſis nõ merita: ſed odium vel gratiam conſequunt̃ ¶ Iſidorus de ſummo bono. Iudices iniqui errãt a veritatis ſentencia: dum intendunt qualitatẽ perſone ⁊ exultant ſepe iuſtos: dum improbe defendunt iniquos. ¶ Hugo. Acceptio perſone eſt q̃dam fatua reuerentia exhibita alicui· non cauſa debita: ſed ꝓpter timorem vel vtilitatẽ. ¶ Innocentiꝰ de ꝯtemptu. Pauper clamat: ⁊ nullus exaudͭ· loquit̃ diues: & qlibet applaudit. Diues locutus eſt. & omnes tacuerũt: ⁊ verbum illius vſqꝫ ad nubes perducunt. Pauper locutus eſt: ⁊ dicũt q̃s eſt hic: ⁊ non offenderͭ: ſubuertẽt eũ· clamat vim patiens et nullus exaudit· vociferatur: & non eſt qui iudicet. Diuiti dicunt: tu ſede hic bene· pauperi vero: ſta tu illic: vel ſede ſub ſcabello pedum meorum·

¶ De Accidia Capłm·xv·

GRegorius in omelia. Accidia eſt de virtutũ laudabili exercicio vtriuſqꝫ hoĩs languida deiectio. ¶ Bernardus in epyſtola. Accidia eſt animi quidam languor cum legere non libet: orare nõ delectat: meditationes ſolicite non ſentiunt̃. Idem bernꝰ. O homo impudens ⁊ imprudens milia milium miniſtrant ei: & decies centena milia aſſiſtũt ei et tu ſedere preſumis. ¶ Beda. Recte piger vocabulo denominatur· qui vult regnare cum deo: & non vult laborare pro deo· delectant premia cum pollicentur: deterrant certamina cum iubentur. ¶ Leo papa in ſermone. Non dormientibus prouenit regnum celorum: nec ocio & deſidia torpentibus: beatitudo eternitatis repromittitur. ¶ Io. Caſſiodorꝰ. Experimẽto probatum eſt: accidie impugnatione non declinãdo fugiendã: ſed reſiſtendo ſperandam. ¶ Auguſtinꝰ de ꝯflictu

viciorum & virtutum. Torpor ꝛ ignauia dicunt· ſi lectionibꝰ
continuato ſtudio ſemper inſiſtis: oculorū caliginem in cur/
ris· ſi indeſinenter lacrimas fundis: ipſos etiā oculos amittis·
ſi per te latꝰ vigilijs pſalmorum cenſum perſoluis: inſaniam
capitis acquiris· Si quotidiano labore te conficis: ad opus
ſpirituale non conſurgis. ¶ Tullius de tuſculanarijs queſti
onibus. Pigricia eſt animi inherētia vel fatigatio: qua quis
bonum inchoatū cōſumare faſtidit. ¶ Seneca in epl'a. lxxij·
Luxurioſo frūgalitas pena eſt: pigro ſupplicij loco labor ē:
deſidioſo ſtudere torqueri eſt. ¶ De Adiutorio Ca·xvj·

AVguſtinus de doctrina chriſtiana. Homines omēs
eque diligēdi ſunt· ſed ſi nō omnibꝰ prodeſſe poſſis:
his potiſſimum ſubueniēdum eſt: qui pro locorū ꝛ
temporum vl' quarūlibet rerum oportunitatibus: ꝯſtrictius
tibi quadam ſorte iunguntur. Idem de verbis domini. Nihil
ſic probat amicū: ſicut onera amici portatio. Idem in ſermo=
ne. Non facile inueniuntur in aduerſitate preſidia: que non
fuerint in pace q̄ſita. ¶ Ambroſius. Si non poteſt alteri ſub=
ueniri: niſi alter ledatur· comodius eſt neutrū iuuari: q̄ꝫ gra=
uari alterum. ¶ Hieronimus in epyſtolis. Vult enim deus
vnumquemqꝫ alteriꝰ anguſtias vt proprias ſentire & quo/
modo ſibi in tali tribulatione ſi eſſet cupet ſubueniri: ita ipſe
alteri propter deum ſubueniri non poſtponat. ¶ Gregorius
in omelia. Habens intellectum: curet omnino ne taceat. Ha=
bens rerum affluentiā: a miſericordia non torpeſcat. Habens
artem qua regitur: vſum illiꝰ cum proximo partiatur. Ha=
bens loquendi locum. apud diuitem pro pauperibus inter=
cedat. ¶ Bernardus. Tunc amor tuus ad teipſum temporās
erit: & iuſtus· ſiquod proprijs ſubtrahitur voluptatibus:
ſanctis neceſſitatibus non negetur ſic amor ſocialis efficitur
cum in commune protrahitur. ¶ Caſſiodorus in epyſtola·
Oleū pietatis & miſerationis quanto copioſius in fraternas
neceſſitates effunditur: tanto donis potioribus augmentatur·
Idem. Age ſic aliud: vt tuū non obliuiſcaris negociū· amicis
ita prodeſſe debemus: vt nobis non noceamus. Valerius in
ſermone. Satis ibi vacillat humanum ſtudium: vbi non re=
quiritur dei auxilium. ¶ Seneca. Homini iocundo ꝛ probo
miſerrimum eſt· ſi eum amare debet: quem non iuuat. ¶ Se
neca in prouerbijs. Habet in aduerſis auxilia: qui in proſpe
ris accomodat. Idem. Qui ſuccurrē perituro poteſt: cum non
ſuccurrit: occidit. Idem de moribus. Succurrere paupertati
amicorum ſtude: imo potius occurrere. Idem. A q̄ merueris
fruſtra auxilium: petis ab alio: expecta alteri id q̄d feceris·

¶ De Aduentu domini Capitulum. xvij

AVguſtinus ſuper Iohannem. Nulla cauſa veniendi chriſto dño: niſi peccatores ſaluos facere. tolle morbos: tolle vulnera: ⁊ nulla eſt cauſa medicine. Venit ergo de celo magnus medicus: quia per totum iacebat vbiqꝫ egrotus. Idem. Pater & filius ⁊ ſpiritusſanctus veniunt ad nos: dum venimus ad eos. veniunt ſubueniendo: veniũt illuminando venimus obediendo: venimus metuendo. veniunt implendo: venimus capiendo. ¶ Ambroſiꝰ ſuper lucam. Ille iuſtus venit ad nos peccatores: vt ex peccatoribꝫ facerẽt iuſtos Piꝰ venit ad impios: vt nos faceret pios. Humilis venit ad ſuperbos: vt ex ſuperbis faceret humiles. ¶ Hieronimꝰ ſuper matheũ. Signum aduentus dñici: eſt in toto orbe euangeliũ predicare. vt nullꝰ ſit excuſabilis: quod iam completum eſt aut in breui certo complendum eſſe. non enim puto aliquã remanſiſſe gentem: que chriſti nomine ignoret. ¶ Beda ſuper cantica. Venio vt errantes corrigam: & infirmãtes adiuuem et dubitantes in fide cõfirmem: & bene agentibus fructibus perfecti quaſi ſuauiſſimis paſcar: ⁊ certantes ab hoſtium defendam inſidijs. Et victores hoſtium: viſionis perpetue mee corona remunerem. Hec in perſona domini. Cetera require de incarnatione.

¶ De Adulatione Capitulum. xviij.

AVguſtinus ſuper Pſalmiſtam. Adulatio eſt fallati laude ſeductio. Idem. Duo ſunt genera perſecutorũ ſcilicet. vituperantium: & adulantium. ſed plus perſequitur lingua adulatoris: qm̃ manus perſequentis. Idem. falſa laus adulatoris: ⁊ ſimulata dilectio: mẽtes a vigore veritatis emollit. Idem. Sicut ſumẽda ſunt amara ſalubria: ita ſemper vitanda eſt pernitioſa dulcedo. ¶ Idem in libro ꝯfeſſionum. Sicut adulantes amici peruertunt: ſic inimici litigantes plerumqꝫ corrigunt. Idem ſuper pſalmiſtam. Adulantiũ lingue ligant homines in peccatis. Idem deĩ. Magis optabo a quolibet reprehendi: qm̃ adulatorie laudari. nullus enim reprehenſor formidandus eſt. quia eſt amator veritatis: laudator vero errat: ⁊ confirmat errorem. ¶ Ambroſius in libro de officijs. Emolliri adulationibus non ſolum fortitudinis non eſſe: ſed etiam ignauie videtur. ¶ Iohannes in epyſtola. Beata mens que nec adulatur aliquando: nec adulanti credit. que neqꝫ decipit alterum: nec ipſa decipitur. Item idem: Rumuſculos & glorioſos ⁊ palpantes adulatores quaſi hoſtes fuge. Idem ſuper pſalmiſtam. Nihil eſt quod tam facile corrumpat mẽtes hominum ſicut adulatio. plus enim nocet lingua adulatoris: qm̃ gladius perſecutoris. ¶ Iohannes in epyſtola. Nos ad patriam feſtinãtes: mortiferos ſyrenarum

cantus ſurda aure tranſire debemus. ¶ Gregorius in omelia duodecima. Impinguat caput oleum peccatorum: cum demulcet fauor mentem adulantis. Ibidem. Qui auditis blandicijs: in altum ſe extollit · quid aliud q̄m aurum reprobum fuit: quod fornax igne conſumpſit. ¶ Bernardus ſuper cantica. Qui de amore non venit honor· non honor: ſed adulatio eſt. ¶ Chriſoſtomus in policeracon de veſtigijs philoſophorū libro tercio. Sicut finis oratoris eſt dictione perſuaſiſſe: a medici medicina curaſſe · ſic adulatoris finis eſt: ſuaui colloquio decepiſſe. ¶ Beda ſuper lucam. Ipſa peccati nutrix adulatio: que ſicut oleum in flammis in culpa ardentibus ſolet amminiſtrare fomētum. ¶ Hugo. Adulator eſt qui tacet & dat conſenſum: ne offendat illum quem credit habere propicium. Idem. Adulator eſt amicus in obſequio: hoſtis in animo conſultus in verbo: turpis in facto: letus ad proſpera: fragilis ad aduerſa: inflatus ad obſequia: anxius ad obprobria: immoderatus ad gaudia: facilis ad humana: difficilis ad honeſta. ¶ Caſſiodorus. Ficti adulatores: cum cenas diuitum captant· nihil plus meditantur: q̄m id quod putant grauiſſimum auditoribus eſſe. Ibidem. Adulatio blanda omnibus applaudit: omnibus ſalue dicit· prodigos vocat liberales: auaros: parcos & ſapientes: laſciuos: curiales: garrulos: affabiles: obſtinatos: cōſtantes: pigros: maturos: & graues· hec ſagitta leuiter volat: et cito infigitur. ¶ Petrus rauenna in epiſtola. Eliminat a palacijs adulatio veritatem: illi ſoli in magnatum gratiā admittuntur· qui palpant blandicijs: & aures fame bibulas calice babilonis inebriant. ¶ Alanus de planctu nature. Huius peſtis peſtilencia percutiūtur principum laterales: palatim canes: adulatōis artifices: fabri laudis falſitatis. Hi ſunt qui in magniloqua commendationis tuba in diuitum auribus cythariſant: qui mellice adulationis fauos foras eructant: qui vt emungant munera: caput diuitis oleo adulationis inungunt: prelatorum auribus puluinaria laudis ſubijciunt· cum ab eorum palleis: aut ficticiū puluerem excutiunt: aut veſtem ſophyſtice deplumant in puluere. ¶ Tullius de tuſculanarijs queſtōnibus libro· viij. A turba quantum potes te ſepara: ne adulatoribus latus prebeas: artifices ſunt ad capiendos ſuperiores· ſine illis etiam ſi bene caueris: nō eris· ſed mihi crede· ſi capieris: ipſe te trades ¶ Idem. Alexander cum in obſidione cuiuſdam vrbis circuiſſet muros. ictu ſagitte percuſſus· cum repreſſo ſanguine ſicci vulneris: dolor creſceret; & crus obſtupuiſſet coactus

obſiſtere. Omnes inquit iurant me eſſe filium iouis: ſed vulgus hoc hominem me eſſe clamat. Idem. Nos faciamus dicamus vos quidem dicitis me eſſe prudentem: ego autē video inutilia multa concupiſcam: nociturna optem. Idem. Intus teipſum conſidera: non qualis ſis alijs credis. Idem. O te felicem hoīem ſi nihil habes propter q̄d quiſquam tibi mentiat̄ Idem. Malum hominem blande loquentem agnoſce tuum laqueum eſſe habet enim ſuum venenum blanda oratio·

¶ De Aduocatis — Capitulum·xix·

Auguſtinus in ſermone. Nihil impudentius arrogācia aduocatorum: qui garrulitatē autoritatem putāt et parati ad lites: in ſubditos tumide intonāt. ¶ Ambroſius in ſermone. Iuſte aduocato dicit̄·redde q̄d accepiſti: quoniam cōtra veritatem feciſti: iniquitate affuiſti: iudicem fefelliſti: iuſtam cauſam oppreſſiſti: de falſitate viciſti. ¶ Bern9 ſuper ezechielem. Iuſtus aduocatuſ: nullo modo iniuſtas cās accipit: nec verba dare pro iniuſticia conſentit. ¶ Bernar9 de conſideratione. Verbuloſum aduocatum: & ſtudentem eloquentem·cum ſapientie ſit inanis: non aliud q̄ꝫ iuſticie hoſtē reputes. Hi ſunt qui docuerūt linguas ſuas loqui grandia cum operantur exigua · largiſſimi promiſſores: pauciſſimi exhibitores. diſſerti aduerſus iuſticiam: eruditi pro falſitate: ſapientes ſunt: vt faciunt malum: bene aūt facere neſcierunt· ¶ Iſidorus·iij·de ſummo bono. Antiqui forenſem eloquentiā caninā facundiā nuncupabāt·eo ꝙ cauſidici in certaminibꝫ cauſarū: obmiſſis que agunt veluti canes alterutrū latrant ¶ Sydoni9 in epyſtola. Hi ſunt qui cās protendūt adheriti impediunt pretermiſſi: faſtidiūt admoniti: obliuiſcunt̄ locu/pletati. Hi ſunt qui emunt lites: vendunt interceſſiones: deputāt arbitros: iudicanda dictant: dictata euellunt: attrahāt litigaturos: protrahunt tranſfigētes. ¶ Caſſiodor9. Hi ſunt qui negant ciuitatibꝫ inducias: mercatoribus nundinas: emptoribus menſuras: reuerentiam clericis: originem nobilibꝫ locum prioribus: cunctis iura: diſtinctis priuilegia: quibus nullum genus hominum ordinū temporum cordi eſt. Idem. Hi ſunt in conuiuijs ſcurre: in exactionibꝫ arpie: in collocutionibus beſtie: in queſtionibus ſtatue: ad intelligendū ſaxei: ad iudicandū lignei: ad ignoſcendū ferrei: ad amicias pardi ad facecias vrſi: ad fallēdum vulpes: ad ſuperbiendū thauri et ad conſumendum monitanri. ¶ Alanus de planctu naē· Siquis armatur pecunia: tanq̄m loricis argenteis: torrentis impetū: tuliani fulgur: hectorei robur: virtutis herculei: ver/ſipelles vlixis vilipendet aſtutias. In tantum etenim habendi fames incanduit: vt dyaletice muta ſit ſubtilitas: rethorice

langueſcat vtilitas: niſi nummorum perorat pluritas. Idem. Si in aurem iudicis vł aduocati ſuſurret pecunia: orphei lira: carmen amphionis: muſa virgilij: voce pecunie ſuffocatur. quid plura? vbi nummus loquitur: tulliani eloquentia in tuba rauceſſit: niſi nummus militat hectoree milicie fulgura ꝯpeſcuntur. vbi pugnat pecunia: virtus expugnatꝛ herculea nummus vincit: nummus regnat: nummus imperat vniuerſis. ¶ Tullius in prologo rethorice. Nunquam deerit multiplex conuentus florenorum: ſi tantum preſentia fuert nummorum. ¶ Innocentiꝰ de vilitate conditionis humane. Sepe cauſas tantum differunt: ꝙ litigantibus plus ꝙ̄ totum auferunt. Quia maior eſt expenſarum ſumptus: qm̄ ſententie fructus. nc terminantur negocia pauperum cepta: quouſqꝫ eorum marſupia ſint euacuata. Cū tamen ſcriptum ſit. gratis accepiſtis: gratis date. Ipſi vero nec gratiam gratis dant nec iuſticiam iuſte reddunt. lucrum in archa: damnum in conſcientia. Sed quid prodeſt homini: ſi lucretꝛ totum mundum: anime vero ſue detrimentum patiatur?

¶ De Ambitione. ¶ Capitulum. xx.

AVguſtinus ſuper pſalmiſtam. Quotiens hominibꝫ preeſſe deſidero. totiens deo meo preire contendo. ¶ Ambroſius ſuper lucā. Erugo mētis: eſt appetentia dignitatis. Idem. Prope omnium criminum fontes hec tria monſtrantur eſſe gratia viciorum. ſcilicet gula: iactantia: et ambitio. Cauſe autē cupiditatis ſunt. carnis delectatio: ſpes gule: et auiditas potentie. ¶ Gregoriꝰ. Sicut is qui inuitatis rennuit: queſitus refugit: ſacris eſt altaribus admouendus: Sic qui vltro ambit: vel importunum ſe ingerit: eſt proculdubio repellendus. Nam qui ſic nititur ad altiora ꝯſcendere quid agit: niſi vt creſcendo decreſcat. et aſcendendo interius: exterius in profunda deſcendat. ¶ Bernardꝰ. O ambitio ambitientium crux. quomodo omnes torques: omnibus places nil acrius cruciat: nil moleſtiꝰ inquietat: nil tamen apud miſeros mortales celebriꝰ negocijs eius. Idem in ſermone quadrageſime. Ambitio ſubtile malū: ſecretū virus: peſtis occulta: doli artifex: mater ypocriſis: liuorū parēs: viciorum origo: tinea ſanctitatis: excecatrix cordiū: ex remedijs morbos creans: ex medicina languorem generans. ¶ Petrus Rauenna. Ambitio eſt quedam ſynna caritatis. Caritas. n. patiens eſt pro eternis: ambitio patitur omnia ꝓ caducis. Caritas benigna eſt pro pauperibus: ambitio diuitibꝫ. Caritas omnia ſuffert pro veritate: ambitio pro vanitate. vtraqꝫ omnia credit: omnia ſperat: ſed longe diſſimili modo. ¶ Innocentius de vilitate nature. Ambitioſus ſemper eſt pauidus: ſemper

attentus·ne dicat: quod diſpliceat: humilitatem ſimulat: ho=neſtatem mentit̃: affabilitatē exhibet: benignitatem oſtendit: ſubſequitur & obſequitur· ꝛ cunctos honorat: vniuerſis in=clinat: frequētat curias: viſitat optimates: aſſurgit ꝛ amplexatur: applaudit ꝛ adulatur. ¶ Tullius in rethorica. Ambitio multos mortales falſos fieri coegit: aliud clauſum in pectore aliud in lingua promptum habere: amicicias: inimiciciaſqꝫ non ex re: ſed ex comodo eſtimare: magiſqꝫ vultum ꝙ inge=nium bonum habere. ¶ Seneca·lxxxvj·epiſtola. Grauiſſimū genus egeſtatis eſt in diuitijs inopia·relinque ambitionem: timida res eſt vana: ventoſitas nullum habet terminum·

¶ De Amiſſione. Capitulum·xxj·

Auguſtinus de verbo domini. Potes aurum perdere et volens: potes domum: potes honores: potes ipſam carnis ſalutem·bonum vero quo vere bonus es: nec inuitus accipis: nec inuitus amittis. ¶ Auguſtinus in enchiridion. Sine dolore nō pereunt: que cum amore poſſeſſa ſunt ¶ Gregorius ſecundo libro moralium. Magna cōſolatio: in rerum amiſſione eſt· illa tempora ad mētem reducere: quibꝰ nos ꝯtigit res quas perdidimus non habuiſſe: vt dum vnuſ=quiſqꝫ intuetur q̄d aliquando ille non habuit: dolorē tempo ret quod amiſit. Idem in moralibus. Sine dolore amittitur: quidquid ſine amore poſſidetur·que vero ardenter diligimꝰ habita: grauiter ſuſpiramus ablata. ¶ Iſidorꝰ de ſummo bo no. Cum graui dolore amittunt̃: que cum magno amore ha=bentur·minus aūt carendo dolemus: que minus poſſidendo diligimus· ¶ Seneca·xl·epyſtola. Nihil perdit: qui ſe habet circumſpice iſtaꝫ que circa nos agunt inſaniam: q̄ cum nos plurimis lacrimis amittimꝰ. Scies non damnū in his mole=ſtum eſſe: ſed opiniōꝫ damni·pecuniā minorem hēbis nempe et moleſtiam gratiā minorem nempe & inuidiā ſcꝫ minorem habebis. ¶ Seneca de remedijs fortuitorū. Pecuniā perdidi ꝛ illa quā multos ꝑdidit: pecuniā perde: fortaſſis te illa ꝑderet pecū ꝑdi·o felicem ſi cum illa auariciā ꝑdidiſti· pecu·ꝑdi· anteꝙ tu haberes aliꝰ ante ꝑdiderat: libros amiſi·ſtultus eſt qui mortē mortalium deflat· perierūt parituri hēbant ille cꝰ magis eſſent ꝙ tui·apud te preciario morabant̃: educandos tibi illos fortuna mandauerat recipit: illos nō abſtulit. Oculos perdidi: habet & nox ſuas voluptates·nō intelligis ꝑtem eſſe innocētie cecitatem: huic oculi adulteriū monſtrāt: huic inceſtū: huic domū quam ꝯcupiſceret: huic vrbem: irritamēta viciorū ſunt duces ſolūmodo oculi. Nudꝰ exeo ſed exiſti· oīa perdidi: ſed cū oībꝰ perire potuiſti: cogitas q̄d ꝑdideris:

ſed non q̄ euaſeris. Pecuniam perdidi: eris nunc in via expeditior: domi tutior. exonerauit te fortuna ſi intelligꝰ: ⁊ tutiore poſuit loco. damnum putas: remedium eſt. deflens miſerum te calamitas: q̄ opibus excluſus es tuo vicio iſta tibi iactat. tam triſtis eſt: non tam moleſte ferres tanq̄m periturus habuiſſes. Vxorē bonam amiſi: vtrū inueneras bonam an feceras. ſi inueneras habere te poſſe aliam: ex hoc intelligas. ſi feceras bene: tibi ſpera res: ⁊ ſaluus eſt artifex. Item amicum perdidi: ſi vnicum erubeſce. quid in tanta tempeſtate ad vnā anchoram ſtabas: alium quere. ⁊ tamen cum eū queras: vbi inuenies: quere inter liberales artes. in cuius recta ⁊ honeſta officia: quere in laboribus: ad menſam res iſta nō queritur. ¶ Seneca. lxiiij. epyſtola. Id agamꝰ: vt iocūda nobis amiſſorum fiat recordatio. nemo libenter ad id redit: quod ſine tormento cogitaturus eſt. ¶ Seneca epyſtola. ix. Stilbor al's Byas capta patria: amiſſis liberꝭ: amiſſa vxore. cum ex incendio publico ſolus ⁊ beatꝰ exiret. Tandem interrogati de merito: nūquid oīa perdidiſſet: reſpondit. Nil inquit perdidi: omnia mea mecum ſunt. iuſticia: virtus: prudentia. nihil bonum putare potuit: q̄d eripi poſſet. ¶ Valerius maximus. Viſis omībus amiſſis: omnia inquit mea bona mecum porto. pectore enim illa geſtabat: non humeris: nec oculis videnda: ſed animo eſtimanda: que domicilio mentis incluſa. nec mortalium nec deorum manibꝰ labe tractari queunt. De amore: de amicicia: de angelis: de anima quere ſupra.

¶ De Anima autoritates. Capitulum. xxij.

Auguſtinꝰ de doctrina chriſtiana. O anima xp̄iana euigila ⁊ ſiqua in te ſit virtus caritatis que omnia ſuſtinet: domini tui imitare veſtigia. Conſidera q̄ milia martirum tritam tibi fecerunt viam. tranſierunt virgines: tranſierunt martires: tr̄ſierunt pueri ⁊ puelle: ⁊ adhuc times. tranſi: quia ducet te ille: qui eſt via veritas ⁊ vita. via non errans. veritas: nō fallens. via: nō deficiens. vita in exemplo: veritas in promiſſo: ⁊ vita in premio. ¶ Auguſtinus in ſermone. Quid eſt q̄d velis habere malum? dices mihi: nihil omnino. Non vxorem: nō filium: non filiam: non ſeruū: non ancillam: non tunicam: poſtremo non caligam. ⁊ tu vis habere malam vitam: rogo te prepone animā tuam calige tue. ¶ Auguſtinus de ſpiritu ⁊ anima. Felix anima quam diu pietas reſpicit: hūilitas ſubijcit: penitentia reducit: obediētia condonat: perſeuerantia perducit: caritas vnit. ¶ Gregoriꝰ in dyalogo. Tres vitales ſpiritus creauit omnipotens deus. vnū qui carne non tegitur. alium qui carne tāgitur: ſed non cum carne moritur. tercium qui carne tegit̄: ⁊ cum carne moritur

Primus angelorum: ſecundus hominum: tercius brutorum animalium. ¶ Bernardus in ſermone. Ad imaginem quippe dei facta anima rationalis ceteris omnibus occupari poteſt repleri omnino nō poteſt. capacem enī dei quidquid deo minꝰ eſt: non implebit. ¶ Bernardus in ſermone. Sic beate anime cui citra conſcientie puritatis. capitale tranquillitas: operto riū ſecuritas: vt in hoc interim ſtrato: dormiat delectabiliter et feliciter requieſcat: hoc eſt anime ſuauiſſima & ſaluberrima requies: conſcientia munda: quies ſecura. Idem. Quid indecentius: quam curuam recto corpore gerere animam. Idem ſup cantica. Cadit aſinus: & inuenit qui ſe ſubleuat. cadit anima et non eſt qui manum opponat. ¶ Bernardus & Hugo de anima. O anima inſignita dei imagine: decorata ſimilitudine deſponſata in fide: dotata ī ſpiritu: redempta ſanguine: deputata cum angelis: capax beatitudinis: heres bonitatis: ratiōis particeps: quid tibi cū carne: nunquam vilius ſterquilium inueniſti. ¶ Iohannes chriſoſtomꝰ de reparatione lapſi. Si aīam negligamus: nec corpus ſaluari poterimus. non enī anima pro corpore. ſed corpus pro anima factū eſt. Qui ergo quod primū eſt negligit: & quod inferius eſt excolit: vtrunque corrump^t. qui vero ordinem ſeruat: & quod primum eſt colit. etiā ſi negligat quod ſecundum eſt: per primū ſaltem ſaluabitur & ſecundum ¶ Iſidorꝰ de ſummo bono. O homo quid miraris ſiderum altitudinem & profunditatē maris. animi tui abiſſū intra: & mirare potes. ¶ Quidā ſanctꝰ. O anima mea. egredere: quid dubitas. egredere: quid times. lxxv. annis chriſto ſeruiuiſti: & ad^c times mortem. ¶ Seneca. xxxi. epl'a. Tutū iter & iocundū eſt: ad quod natura te inſtruxit. dedit tibi illa: quod ſi nō deſeruieris: par deo cōſurgis. Parē ante deo te pecunia nō faciet: deꝰ nudus ē: fama nō faciet. deꝰ nihil hēt: ptexta nō faciet: nec oſtētatio tui. nemo nouit deū: licet mlti mali: male de illo exiſtimēt: & impune nō turba ſeruorū lectitā tuā portantiū: deus ille maximꝰ potentiſſimꝰ. quia ipſe vehit omnia: nec forma quidem & vires beatū te facē poſſunt: nihil horum nō patitur venuſtatā: quod ergo animꝰ? Sed hic rectꝰ bonus magnꝰ: quod aliud voces hūc quam deū in corpore hūano hoſpitantē: hic animus tā inquietem rationem: quam in libertinū quam ī ſeruum pt cadere. ¶ Seneca in prouerbijs. Nil magnū eſt in rebus hūanis: niſi animus magna deſpiciens.

¶ De Antichriſto. Capitulū. xxij.

Auguſtinꝰ ſcd'a epl'a ad heſicium. Qui tenet teneat: donec de medio fiat. & tunc reuelabitur ille iniquꝰ: quē dominus hieſus interficiet ſpiritu oris ſui: docet nos antichriſtum manifeſte futurum. Siquidem ipſum videtur aliquando euidentiore ſignificatione tetigiſſe: interficiēdum

ſpiritu oris domini hieſu chriſti: ſed poſt quãtum temporis iſtud tempus erit: nec ſaltem obſcure locut9 eſt. ¶ Ambroſ9 Non prius venit chriſtus: qm̃ regni rationis defectio fiat & appareat antichriſtus qui interficiet ſanctos reddita rõnis libertate ſub ſuo tamen nomine. ¶ Yſidorus libro primo de ſummo bono. Anteqm̃ antichriſtus appareat: virtutes ⁊ ſigna ceſſabũt: quibus quaſi abiectiorem eccleſiam perſequatur audacius. Ob hanc enim vtilitatẽ ceſſabunt ſub antichriſto miracula & virtutes: vt per hoc ſanctorũ clareat patientia ⁊ reproborum. qui ſcandaliſabuntur: leuitas oſtendatur & perſequentium audacia ferocior efficiatur. ¶ Iſidorus ibidem. Antichriſti multa menbra preceſſerunt: & praue actionis merito caput proprium preuenerũt ſ̃m ſentenciã apoſtoli.

¶ De Apoſtolis. Caplm. xxiiij.

Auguſtinus in ſermone. Quis iam nũc deſperet aut de humilitate generis: aut de magnitudine criminis cum videat ſic inundaſſe celeſtis gratie fontem: vt ⁊ piſcatorem regibus preponeret: & perſecutorẽ apoſtolis coequaret. ille dũ alimenta quotidiani victus querit in pelago factus eſt diues in chriſto cui reges ⁊ nationes fallantur in ſeculo. Paulus vero dum vrget gladijs ſanctos fidei ſuſcepit iugum: & magiſter factus eſt gentium: forma martirum: formido demonum: indulcor criminum: fonſq3 virtutum. ¶ Auguſtinus in ſermone de apoſtolis. Dedit dominus poteſtatẽ apoſtolis ſuper naturam: vt eam curarent. ſuper demones: vt eos eijcerent. ſuper elimenta: vt ipa immutarent. ſuper mortẽ vt eam contemnerent. ſuper angelos: vt corpus domini conſecrarent. Hec etiam poteſtas data eſt ſucceſſoribꝫ ſuis puta ſacerdotibus. ¶ Auguſtinus ſecunda epl'a ad voluſianum. Ex pauciſſimis & imperitiſſimis ⁊ abiectiſſimis ml'tiplicantur: nobilitantur: ſublimantur. copioſiſſima agmina: clariſſima ingenia: cultiſſima eloquia doctorum acutorũ ac facundorum. ¶ Itẽ Auguſtinus in ſermone de apoſtolis. Chriſt9 hieſus petrum & andream ⁊ alios per quos operatus eſt ſalutem in medio terre nõ de foro iuſtiniani: ſ3 de ſimplicitate piſcatoria legitur aſſumpſiſſe. Inflat enim ſapientia huius mundi: ⁊ legũ ventoſa loquacitas. elegit enim non reges: non ſenatores: ſed non philoſophus. ſed plebeios pauperes: indoctos piſcatores: ineruditos liberalibus diſciplinis: imperitos grammatica: non armatos dyaletica: non rethorica inflatos Piſcatores chriſt9 cum retibus fidei miſit pauciſſimos: atq3 ita ex omni gñe tam ml'tos piſces. ⁊ tanto mirabiliores: qñto rariores etiã ipos phos cepit. ¶ Iohes ſup mathe. Piſcatores. illiterati mittunt ad predicandnm. ne fides credentium non

virtute humana:ſed eloquentia & doctrina dei fieri putaret
¶ Iohãnes chriſoſtomus in omelia. O mirabiles qꝫ fluuios
nobis genuit paulus·non ſm paradiſi fontẽ quatuoꝛ tantũ
ſed etiã multo plures:ac q̃tidie fluentes·non terram irrigan
tes:ſed aías hoím ad ꝓducenda germina virtutũ ſuſcitãtes·
Quis ergo explicanda pauli merita ſermo ſufficiet:q̃ lingua
laudibus eius inueniẽt equalis:cũ omnia q̃ ſue ſunt in hoíbꝫ
bona vna anima poſſideat:⁊ ea cuncta plene atqꝫ cumulate
nec ſolum bonũ hominum: ſed etiã q̊d plus eſt angeloꝛum·
¶ Item chriſoſtomꝰ. Paulus celi ciuis: eccleſiarũ columna:
angelus terreſtris:celeſtis homo. Sicut eñ miſſum in ignem
ferrum:totũ profecto ignis efficiẽ·ſic paulus caritate ſuccẽ
ſus:totus effectꝰ eſt caritas. ¶ Chriſoſtomꝰ ſup matheum·
Miſit xp̃us apl'os:quaſi ſol radios ſuos:q̃ſi roſa ſuauitates
ſui odoꝛ:q̃ſi ignis ſcĩtillas ſuas diſperſit. Et ſic̃ ſol in radijs
ſuis appet:ſic̃ roſa in odoribꝫ ſuis ſentiẽ: ſic̃ ignis in ſcintillis
ſuis aſpiciẽ.ſic in illoꝛum virtutibus xp̃i potẽtia agnoſcitur·
Quis eñ videns diſcipulos bene inſtructos:nõ ſciam magi
ſtri collaudet:Faciebat eñ mirabilia xp̃c:faciebant & diſci=
puli eius·& inter mirabiliũ operatõnes:maioꝛ fama virtutũ
creſcebat. ¶ Bernꝰ in ſermone. Merito ſanctꝰ aplis attribuiẽ
q̊d in ſapiẽtie libris legiẽ. Hi ſunt viri miſericoꝛdie:ſiue quia
miſericoꝛdiam ꝯſecuti:ſiue q̃a miſericoꝛdia pleni:ſiue q̃a mi=
ſericoꝛditer a deo donati nobis. ¶ Leo papa in ſermone petri
et pauli. Igne ſanctiſpiritus q̃ſi viue lucis fonte:xp̃us apl'os
ſuos perfudit:vt ipſi poſtmodũ vniuerſum mundũ tanq̃m
duodecim ſolis radij·ac totidem lampades veritatis illumi=
narent:⁊ inebriati nouo vino repleant ac irrigent ſcĩa coꝛda
omnium populoꝛũ. ¶ Baſiliꝰ ſup illud. Vos eſtis lux mũdi
Veniente luce diei:egritudines alleuiẽt: homines a ſomno
excitanẽ:aues garriũt:beſtie ad latibula ſua fugiũt. Sic luce
apl'oꝝ veniente: mũdus fuit edificatꝰ in credendis:fecũdatꝰ
in opibꝫ bonis:alleuiatus peccatis:excitatꝰ a negligẽtijs:aĩa=
tus ad ꝯtemplatiõꝫ celeſtiũ:ereptꝰ de ꝑtate demonũ. ¶ Ma=
ximus in ſermone. Paulꝰ intra humana raptꝰ eſt ad terciũ
celum:celeſtia ſecreta ꝯgnouit: vt eccl'iarum futurꝰ doctoꝛ
inẽ angelos diſcẽt:q̊d inter hoĩes ꝑdicaret. ¶ Seneca·xij·epl'a
Aue mi paule cariſſime· cũ ſis vertex:& altiſſimoꝛũ omnim
montiũ cacumẽ·vis ita latere:ita ſim ꝓximꝰ tibi:vt alẽ tuus
deputer. Nam q̃ meꝰ apud te eſt locꝰ:qui tuꝰ velim vt meꝰ·
optarem eñ eius eſſe loci apud meos:cuius ſis paule apud
xp̃ianos. ¶ Caſſiodorꝰ. Tuam tubã totus oꝛbis iure venerať
quem ꝯſtat gemĩata felicitate ceciniſſe·qñ nec emulũ reperit
nec equalem. ¶ De Aſcenſione dñi· Capitulum·xxv·

AVguſtinus de fide. Vbi vero ſit corpꝰ domini: cum
in celo curioſiſſimum & ſuperuacuum eſt querere:
tantummodo in celo eſſe credendū eſt. Idem. Corpꝰ
non aſcendit: ſed leuatū eſt in celum: illo leuante q aſcendit.
¶ Auguſtinus ſuper apockalipſim. Raptus dei filius eſt ab
humanitate ad diuinitatem in traſſiguratōne: a paſſibilitate
ad immortalitatem in reſurrectione: a minoritate ad patris
equalitatem in aſcenſione. Quia qn̄tus fuit deſcenſus a ſinu
patris ad patibulum crucis: tantus fuit aſcenſus a patibulo
crucis vſq; ad dexteram patris. ¶ Auguſtinꝰ. Dominus no=
ſter hieſus chriſtus dum naturam humanam ſyderibꝰ por=
tauit: credentibus celum patere poſſe monſtrauit: dum vin=
centem in celeſtibꝰ eleuauit. victorem mortis quo ſequamur
oſtendit. Idem. Nos chriſti mors viuificauit: nos reſurrectio
erexit: nos aſcenſio chriſti conſecrauit ¶ Hieronimus ſuper
illud / Attollite portas. Virtutes miniſtre precedētes chriſtū
in aſcenſione: ad alias virtutes celeſtes clamant: vt viam do=
mino venienti aperiant: eiq; occurrant. Reſerate inquit cele/
ſtes aditus venienti domino. etnales ingreſſus pateant: ape=
riantur etheree ianue: & eternarum edium valde. ⁊ introibit
rex glorie in celum: vt ad dexterā patris interpellat ꝓ nobis
¶ Gregorius in omelia. Vultis ſaltꝰ eius cognoſcere: de celo
venit in vterum: de vtero venit in preſepiū: de preſepio venit
in crucem: de cruce venit in ſepulcrum: de ſepulcro rediit in
celum. ¶ Bernardus ſuper cantica / Aſcenſionis quatuor dici/
mus eſſe gradus. Prima aſcenſio ad cor: ſecūda in corde: ter=
cia de corde: quarta ſuper cor. In prima timetur dominus: in
ſecunda auditur cōſiliarius: in tercia deſideratur ſponſus: in
quarta videtur deus. ¶ Chriſoſtomus. Natura cuius cauſa
paradiſus cherubin cuſtodiebat: hodie ſuper cherubin cum
ſummo honore ſuſcepta eſt. ⁊ natura cui dictum eſt: terra es
et in terram ibis. hodie in celum iit. & ſine termino ſuꝑ celos
regnat. ¶ Hylarius. x. de trinitate. Fit verbū caro: id eſt hō
deus. qui homo eſt: in celis eſt. & q̄ deus eſt: de celis eſt. aſcen
dit deſcendens: ſed deſcendit non deſcendens: eſt q̄ erat: & qui
eſt non erat. ¶ Leo papa in ſermone. Non ſolū hodie para=
diſi poſſeſſores firmati ſumus: ſed ſuperna celorum in chriſto
penetrauimus ampliora recepturi per ſuam ineffabilē glām
quam ꝑ dyaboli inuidiā perdideramus. quia quos dyabolus
de primi habitaculi felicitate eiecit: hos dei filius ꝯcordatos
ad patris dexteram collocauit. Idem in ſermone. Non ocioſe
inter reſurrectionem & aſcenſionem. xl. dies trāſire debuerūt
qa magna ꝯfirmata ſunt ſacramenta: magna reuelata ſunt
miſteria: in eius dyre mortꝭ anguſtia aufertur metus anime

ſimul & carnis immortalitas declaratur: i his inſufflatio ſpirituſſancti infunditur: in his beato petro ſuper ceteros ouilis dominici cura mandatur. ¶ Beda. Nemo aſcendit in celum niſi qui de celo deſcendit: quiſquis in celum aſcendere deſiderat ei qui de celo deſcendit. & in celo ſe vera fidei ⁊ dilectiõis vnitate coniungat. ¶ Iohannes chriſoſtom⁹ de ſymbolo. Refrena iram: expue maliciam: expugna luxuriã: & de peccatis virtutibus feciſti gradum qui ducit in celum. De auaricia: de auditu quere ſupra.

¶ De Baptiſmo. ¶ Capl'm. xxvj.

AVguſtin⁹ de vnito baptiſmo. Tantum valet baptiſmus per hominem contemptibilem: quantum per apoſtolum datus. Eſte: nec iſtius: nec illius: ſed xpi cognoſcitur. ¶ Auguſtinus ſup Iohãnem. Baptiſmus talis eſt qualis eſt ille in cuius poteſtate dat': non qualis p cuius miniſterium datur. ¶ Gregorius in moralib⁹. Spũſſanctus etiam ante baptiſmum gentilium corda perfudit: qui nunq̃ in iudeorum mentib⁹: niſi poſt aquã baptiſmatis venit auxilium circumciſio. ¶ Rabbanus de diſtinctione clericorũ. Baptiſati vtunt' albis veſtib⁹: vt prime quorũ neceſſitatis facie; vetuſti erroris pann⁹ ſuffocauerat: habit⁹ ſecũde regñatõnis glorie preferat indumentum. Tegit' poſt ſacram vnctionem caput ei⁹ miſtico velamine vt intelligãt ſe dyademate regni et ſacdotali dignitate potiri. ¶ Richardus de poteſtate ligãdi Infideles & criminoſi: baptiſmum cum fide ſuſcipientes: ſic abſoluuntur a debito damnatõnis: vt non teneantur debito expiationis. Fideles vero & criminoſi poſt lapſũ vere penitẽtes: ſic abſoluntur a debito damnationis: vt teneant' debito expiationis. Sed cur queſo expiantur difficili⁹: niſi q̃a offendunt grauius. ¶ Caſſiodorus ſuper Pſalmiſtã. In baptiſmo ſic omnia & originalia delicta: ⁊ per peram ꝯmiſſa mundant' vt illi nos reſtituat puritati: in q̃ adã noſcitur eſſe procreat⁹ De beatitudine ſupra quere.

¶ De Bello. ¶ Capitulum. xxvij.

AVguſtinus contra hereſes. Donabit creanti victoriam: qui creandi dedit audaciam. nõ ergo hoſtium turba nos non bellantium forma: non quaſi fulgens vitrea terreat armatura. goliam magnũ: robuſtum: armis terribilem: ingentiq; turba munitum dauid ſolus paruus: atq; inermis: vno lapidis iactu proſtrauit: tota philiſtinorũ caſtra turbauit: atq; fugauit. Idem de verbis domini. O homo iam nõ viciſti: qa de tuo preſumpſiſti: qui p̃ſumit de virib⁹ ſenſus anteq̃; pugnet: ipſe ꝓſternit'. ¶ Ambroſi⁹ de officijs. Incaſſum ꝯtra exteriores inimicos: in cãpo bellũ gerit': ſi int' ipſa vrbis menia: ciuis inſidians habet'. ¶ Bern⁹ in ſermone

Vtilioꝛ eſt in conflictu loꝛica ferrea: qm̃ ſtola linea. Si c ẽm
illa ſit in minimis probata conflictibus: qua viriliter in ma
ioꝛi certamine ſtare poſſitis. ¶ Caſſiodorus ſuper pſalmiſtã.
In prelijs ꝯcitatis: gloꝛia vincentis ſemꝑ aꝑparet. Nam virtꝰ
probatur latere: que nõ fuit exploꝛata certamine. Idem. Ars
bellandi ſi non preluditur: cũ fuerit neceſſaria non habetur.
Diſcat ergo miles chriſti in ocio perficere: ꝙ poſſit in bello
inimicos ſubito ſubijcere. ¶ Sydonius in epyſtola. Non dat
tot pugna ſocios: quot ſolet menſa conuiuas. ¶ Valerius
maximus. Si egregiũ eſt hoſtem deicere: non minus tamen
laudabile infelicis ſcire miſereri. quia ſicut infert gloꝛiã bel=
lica virtus: ita precipuũ amoꝛem clementia meretur. ¶ Ve=
gecius de re militari. Scientia rei bellice: dimicãdi nutrit au=
daciam. nemo enim facere metuit: ꝙ ſe bene didiciſſe ꝯfidit
et in certamine bellatoꝝ: exercitata paucitas ad victoꝛiam
promptioꝛ eſt. ruralis autem ⁊ indocta multitudo expoſita
eſt accedẽ. ¶ Tullius in tuſculanarijs queſtionibus. Cum
tempus neceſſitatis poſtulat: decertãdum eſt manu ⁊ moꝛs
ſeruituti: turpitudiniqꝫ anteponẽda eſt. Nam occidi pulcrũ
eſt: ſed ignominoſe ſeruire. ¶ Petrus rauenna. Audacter ve=
teranus ſuũ cruoꝛem ſpectat: qui ſcit ſe viciſſe poſt ſanguĩeꝫ
rudis miles ad aciem ꝯcurrit. qui cauſam belli neſcit: ⁊ vim
bellatoꝛis ignoꝛat. peritia. n. eſt non ſegnicies cum ſenſi miles
veteranus accedᵗ. ¶ Seneca. Male vincit: quẽ penitet victoꝛie
melius eñ eſt ignoſcere: ꝙ̃ poſt victoꝛiam penitere. ¶ Seneca
in epl'a. Bellum ita ſuſcipitur: vt nihil aliud qm̃ pax queſita
videatur. parua ſunt arma foꝛis: ſi non eſt ꝯſilium domi.

¶ De Beneficio. Caplm. xxviij.

AVguſtinus. Beneficium eſt beniuola actõ: tribuens
captanſqꝫ gaudium: tribuẽdo id ꝙ agit. ¶ Augꝰ
ſuper Hieronimũ. Ante dei oculos: nunqꝫ eſt vacua
manus a munere. ſi archa coꝛdis repleta eſt bona voluntate.
¶ Ambroſius ſuper lucam. Neſcit virtus menſuram gratie:
nec contemptam ferre ꝙ accepit: ſed vltro cumulare quod
ſumpſerit. nᶜ inferioꝛ ſit beneficio: licet equẽt officio. ¶ Caſſi
odorus in ep'la. Gratiam principis voluntas nuda nõ aſſerᵗ
nec beneficium dici poteſt: ꝙ nulla vtilitate ſentit̃. ¶ Petrus
rauenna in quodam ſermone. Imperiti ⁊ omnino inutiles:
elegantioꝛibꝰ bñficijs ⁊ officijs amplianẽ: diuitie acumulanẽ
diuitibꝰ: ⁊ nõ eſt q̊ reſpiciat pauperem ⁊ mendicũ. Helyſeꝰ
vaſa vacua implebat: ⁊ deficientibꝰ oleum dedit. hodie vero
ꝯtemnũtur vaſa vacua: ⁊ plena ſuperimplent̃. ligna in ſiluas
et aque in maria deferuntur. arenti terre aqua ſubtrahitur. ⁊
flumina que non indigent: irrigantur. ¶ Seneca in epiſtola

Errat qui beneficium accipit:libentius qm̃ reddit. hylarioꝛ eſſe debet qui ſoluit:qm̃ qui mutuat. & letioꝛ eſſe debet qui ere alieno accepti beneficij exoneratur: qm̃ qui obligatur.
¶ Seneca ibidem. Beneficium eſt q̄d alienꝰ dat. alienus em̃ nō eſt:qui potuit ſine reprehenſione ceſſare. ideo beneficium eſt quod quis dedit:cū illi liceret etiam non dare. ¶ Seneca in ſecunda epyſtola. Hec enim beneficij inter duos lex eſt: alter ſtatim obliuiſci debet dati:alter accepti nunquam qui dedit beneficium:taceat narret:qui accepit. ¶ Seneca ibidem Tacite danda ſunt beneficia.vt ſint ſolis:quibus proſunt.interdum etiam ipſe qui iuuatur: fallendus eſt.vt habeat:nec a quo accepit:ſciat. ¶ Seneca ibidem. Sunt quedaꝫ nocitura impetrantibus.q̄ non dare:ſed negare beneficium. ¶ Seneca ibidem. Nullum tam immanſuetum animal:quod non capitur:id eſt beneficium mitiget:& ī amoꝛem ſui vertat.leonum oꝛa a magiſtris impune tractantur:elephantoꝛum feritatem in ſeruile officium tenet cibus. ¶ Seneca. Ingratum eſt beneficium:quod diu inter manus dantis heſit. quod quis egre dimittere viſus eſt:& ſic daretur tanqm̃ ſibi eriperetur. Grata autem ſunt beneficia parata:facilia occurrentia:vbi nulla moꝛa fuit : niſi in accipientis verecundia. ¶ Seneca ibidem. Nullum eſt tam plenum beneficiū:quod non viliſicare malignitas poſſit.nullum tam anguſtum:quod non bonus interpres extendat. ¶ Seneca ibidem. Beneficium q̄ dare neſcit iniuſte petit.beneficium accipere:eſt libertatem vēdere.beneficia plura recepit:qui ſcit reddere. ¶ Socrates. Plus gaude datis beneficijs:qm̃ acceptis. Illa enim gloꝛie:hic neceſſitati videntur eſſe ſubiecta. De benignitate:de bonitate quere ſup̄.

¶ De Caritate. ¶ Capitulum.xxix.

AVguſtinꝰ de laude caritatis. In caritate pauper eſt diues: ſine caritate omnis diues eſt pauper. Hec in aduerſitatibus tollerat:in proſperitatibꝰ temporat: in duris paſſionibus foꝛtis eſt:in bonis operibus hylaris eſt in temporalibus ditiſſima:in hoſpitalitate latiſſima.inter bonos fratres letiſſima:inter falſos patientiſſima. in abel per ſacrificium leta:in noe per diluuium ſecura.in abrae peregrinatione fideliſſima:in moyſe int̄ iniurias leuiſſima.in dauid tribulationibus mitiſſima : in tribus pueris blandos ignes innocenter ſpectat.in machabeis ſeuos ignes tollerat:caſta in ſuſanna ſuper virum.ī anna poſt viꝝ: in maria preter virum libera in paulo ad arguendum:humilis in petro ad obediendum.humana in chriſtianis ad confitendum:diuina in xp̄o ad ignoſcēdum. Quid dicam de caritate? Si linguis hominū

loquar ⁊ angelorum: caritatē autem non habeam: nih il ſum.
Ipſa enim eſt anima literarum: prophetie virtus: ſacramen-
torum ſalus: ſcientie ſtabilimentum: fidei fruct9: diuitie pau-
perum: vita morientium. ¶ Auguſtinus in omelia. Radix
omnium bonorum eſt caritas: & radix omniū malorum eſt
cupiditas: ⁊ ſimul ambe eſſe non poſſunt· quia niſi vna radi
citus euulſa fuerit: alia plantari non poteſt· ſine cauſa aliqs
conatur ramos incidere: ſi radicem non contendit euellere.
¶ Auguſtinus de laude caritatis. Habere omnia ſacramēta
et malus eſſe non poteſt. ¶ Auguſtinus de doctrina chriſti-
ana. Sola caritas eſt que vincit omnia: & ſine q̄ nihil valent
omnia· ⁊ que vbicūq3 fuerit: trahit ad ſe omnia· amate ſcien-
ciam: & anteponite caritatem· ſcientia ſi ſola ſit: inflat. quam
vero caritas edificat ſcientiam: nō permittit inflari. ¶ Augu-
ſtinus. Caritas eſt actio rectitudinis: oculos ſemper habens
ad deum: glutinum animarum: ſocietas fidelium: ocio non
frigida: actio nō fracta: non fugax: non audax: non preceps
¶ Gregori9 in paſtorali. Tunc ad alta caritas mirabiliter ſur
git: cum ad ima ꝓximorum ſe miſericorditer attrahit· & que
benigne deſcendit ad infima: valenter recurrit ad ſumma.
¶ Gregorius in omelia. Vt multi arboris rami ex vna radicē
prodeunt ſic multe virtutes ex vna caritate generantur: nec
habet aliquid viriditatis ramus boni operis: ſed non manet
in radicē caritatis. ¶ Bernhardus epyſtola ſecunda. O bona
mater caritas: que ſiue foueat infirmos: ſiue exerceat proue-
ctos: ſiue arguat inquietos· diuerſis diuẽſa exhibens: ſic̄ filios
diligit vniuerſos· cum te arguit: mitis eſt· cū blanditur: ſim-
plex eſt· pie ſolet ſeuire: ſine dolore mulcere· patienter nouit
iraſci: humiliter indignari· caritas hominum: mater eſt ⁊ an
gelorum· non ſolum que in terris ſunt: ſed que in celo pacifi
cauit· ipſa eſt que deum homini placauit: ⁊ hominem deo re
conciliauit. ¶ Caſſiodor9 ſuper Pſalmiſtā. Caritas eſt mors
criminum: virtus pugnantium: palma victorum: concordia
mentium: ſocietas electorum· quaſi fides concipit: ad quam
ſpes currit: cui profectus omnium bonorum fuit. ¶ Leo pa
pa in ſermone. Caritas eſt robur fidei: fides eſt fortitudo ca-
ritatis· ⁊ tunc verum nomen eſt: ac verus eſt fructus amba-
rum cum inſolubilis manet vtriuſq3 connexio. ¶ Hugo de
laude caritatis. Neſcio ſiquid maius in laude tua dicere poſ-
ſum: qm̄ vt deum de celo traheres: ⁊ hominem de terra ad ce
lum eleuares· magna virtus tua: vt per te vſq3 adhuc humili
aretur deus: & vſq3 ad hoc exaltaretur homo·

¶ De Carne· ¶ Capitulum· xxx

AVguſtinus ſuper Iohannem. Spiritus deficit: vbi caro requieſcit· vt enim caro mollib⁹: ſic anima duris nutritur. illam blanda renouent: hanc aſpera exercent. ¶ Hieronimus in epyſtola. Quocunqꝫ pergam⁹: nobiſcum inimicum: id eſt carnem portamus· vinum ⁊ adoleſcentia: duplex incendium voluptatis. ¶ Gregori⁹. Nos geſtamus laq̃um nr̃m nobiſcum circũferamus initiũ carnem noſtrã· loquor de peccato innatam: in peccato nutritã: corruptam nimis in origine: ſed multo amplius praua ꝯſuetudine viciatã. Hinc eſt ꝙ tam acriter aduerſus ſpiritum ꝯcupiſcit q̊d aſſidue murmurat & impatiens eſt diſcipline· q̊d illicita ſuggerit: q̊d nec rationi obtemperat: nec vllo timore inhibet̃ ¶ Bernardus ſuper cantica. Iram: metũ: cupiditatem: ⁊ gaudium: velut quendam animi currum bonus auriga regit: & in captiuitatem redigit omnem carnalem affectum ⁊ carnis ſenſum ad nutũ rationis obſequiumqꝫ virtut̃. ¶ Bernard⁹ in ſermone. Cur carnem tuam precioſis rebuſ impinguas ⁊ adornas: quã poſt paucos dies vermes deuorant̃ in ſepulcro et animam tuã bonis operibus non adornas: q̃ deo ⁊ anglis eius preſeruanda eſt in iudicio? Cur ergo animam tuam vilipendis: & ei carnẽ preponis· dominam ancillari. ⁊ ancillam dominari: magna abuſio eſt. ¶ Chriſoſtomus. Corpe molli reddito & delicato: neceſſe eſt ⁊ aĩam participari ex corpor̃ morbo. ¶ Innocenti⁹ de vilitate ꝯditionis humane· & Hugo de clauſtro anime. Attende homo quid fuiſti ante ortum: & q̊d es ab ortu vſqꝫ ad occaſum· atqꝫ quid eris poſt hanc vitã Profecto nihil fuiſti: quando nõ eras· poſtea de vili materia factus: & in viliſſimo panno inuolutus: mẽſtruali ſanguine in vtero materno fuiſti nutritus· tunica tua fuit pellis ſecundina: ſic indutus ⁊ ornatus veniſti· nec memor es qm̃ vilis ſit tui origo. Nihil enim aliud homo: qm̃ ſperma fetidum: ſacc⁹ ſtercorum: cibus vermium. Verſus. Poſt hominem vermis: poſt vermem fetor & horror. Sic in non hominem: vertitur omnis homo. Cum fex cũ limus: cum res turpiſſima ſimus. Vnde ſuperbimus: ad terrã terra redimus. ¶ Seneca· xij· epiſtola. Fateor nos gerere corporis noſtri tutelam· non indulgendum illi: ſed ſeruiendum nego· multis ſeruit qui corpori ſeruit. Idez. Sic gerere nos debemus· nõ tanq̈ꝫ propter corp⁹ viuere debeam⁹: ſed tanq̈ꝫ nos poſſumus ſine corpore· corpori tamen indulgeamus: quantum bone valitudini ſatis eſt. ¶ Seneca· Maior ſum: & ad maiora genitus: q̈ꝫ vt mancipium ſim corporis mei: certa libertas eſt. Sapiens itaqꝫ multũ cum meliore ac dĩna ſua pte verſat̃: cũ hac q̃rela ac fragili qñtum neceſſe eſt·

¶ De Caſtitate ⁊ ꝯtinentia Capitulũ· xxxj·

Auguſtinus. Caſtitas eſt virtus: ſub iugo rationis
impetum libidinis refrenans. Idem. Caſtitas eſt per
edomitas viciorum furitas munda ⁊ honeſta totiꝰ
corporis habitudo. ¶ Auguſtinus de vita clericorum. Non
dicatis vos habere animos pudicos: ſi habeatis oclos impu=
dicos. quia impudicus oculus: impudici cordis eſt nuncius
¶ Auguſtinus ſuper Matheum. Audio dicere ſuperbis con
tinentibus: expedit cadere. vt in eoipſo in quo ſe extollunt:
humilientur. quid enim prodeſt: cui eſt continētia: ſi domi=
netur ſuperbia? ¶ Auguſtinus in ſermone. Inter omnia cer
tamina chriſtianorū: duriora ſunt certamina caſtitatꝭ. Nam
ibi continua pugna: ⁊ rarior victoria. Rara enim concordia
ſponſe ⁊ pudicicie. rara auis in terris: nigra ſimillima cigno
¶ Ambroſiꝰ de virginitate. Vbi neceſſitas imponitur caſti=
tati: auctoritas datur libidini. itaqꝫ nec caſta eſt q̄ metu cogi
tur: nec honeſta que mercede conducitur. ¶ Hieronimus in
epiſtola. Quaque virtute polleas quibuſqꝫ operibus niteas
ſi cingulo caſtitatis careas: omnia per terram trahes. ¶ Gre
gorius in moralibus. Nulla enī eſt caſtitas carnis: quam nō
commendat humilitas mentis. ¶ Bernhardus in epyſtola.
Differunt quidem inter ſe: homo pudicꝰ. ⁊ angelus. ſed fe=
licitate. nō virtute. ſed ⁊ ſi illius caſtitas felicior: huiꝰ tamen
fortior eſſe cognoſcitur. Caſtitas ſine caritate: lampas ē ſine
oleo. ſubtrahe oleum: lampas non lucet. tolle caritatem: ca=
ſtitas non placet. ¶ Iſidorus de ſummo bono. Nequaq̄m in
ſenectute continentes vocandi ſunt. qui in iuuentute luxu=
rioſe vixerunt: tales non habent premium. quia laboris cer=
tamen non habuerunt. eos enim expectat gloria: in quibus
fuerunt glorioſa certamina. ¶ Iohannes chriſoſtomus ſup
Matheum. Sex ſunt que incorruptā conſeruant caſtitatem
ſcilicꝫ. Sobrietas: operis aſperitas: cultus inhabtiatio. ſenſuū
raritas ſermonis cū honeſtate: euitatio oportunitatis ⁊ per=
ſone ⁊ loci ⁊ temporis. ¶ Cyprianus. Pudicicia eſt ornamē=
tum nobilium: exaltatio humilium: nobilitas ignobilium:
pulcritudo vilium: ſolamen merētium: augmentum omnis
pulcritudinis: decus religionis: minoratio criminum: mul=
tiplicatio meritorum: creatoris omnium dei amica. ¶ Be=
da ſuper Heſter libro quarto. Expertis viciorum illicebris:
difficilius: quam incognitis caremus. Et minoris laboris
eſſe incognitam carnis cauere voluptatem: quam reiicere
iam cognitam. ¶ Iohannes Chriſoſtomus. Maior eſt vir=
tus ac ſublimior gratia: internam libidinem carnis extin=
guere: quam nequitias demonum extrinſecus irruentes.

ſigno deo ac virtutis altiſſime potentia ſubiugare. ¶ Tulli⁹. Pudicicia eſt virtus non ſolum impetu libidinis coercens: ſed & ſigna cohibens. ¶ Seneca de quatuoꝛ virtutibus. Hac mediocritat⁹ linea continentiam ꝯſeruabis vt nec voluptati deditus: prodigus ⁊ luxurioſus appareas nec auara tenacitate: ſoꝛdidus aut obſcurus exiſtas.

¶ De Clericis. Capitulum xxxiij.

Auguſtinuſ de ſingularitate clericoꝛum. Cum etiam a laicos hoc deceat ne aut extꝛneas plaſphemãdi occaſiones: aut oportunitatem foꝛnicationis oſtendant: maxime tamen hec neceſſitas clericos vehementer ꝯſtringit ¶ Hieronimus in epiſtola ad nepocianũ. Contemniť clericus: qui ſepe inuitatur ad prandium: & non recuſat vnqᵐ petentes: raro accipiamus rogati beatius eſt magis dare: ꝙ accipere. ¶ Hieronimus ibidem. Negociatoꝛem clericum: ex inope diuitem: ex ignobili gloꝛioſum: quaſi quandam peſtẽ fuge. ¶ Hieronim⁹. Clericus qui de bonis ſuis ſuſtentari pt̃ ſi accipit quod pauperum eſt: ſacrilegium profecte ꝯmittit atq; per abuſionem talium: iudicium ſibi manducat ⁊ bibit Si egis & accipis: das potius qᵐ accipis ſi aũt non eges & accipis: rapis. ¶ Bernardus de conſideratione ad eugenium papam. Miroꝛ cuius oꝛdinis ſint veſtri clerici. Nam in ꝯgregatione temporalium ſe habent vt laici: ĩ apparatu nobili vt milites in acquiſitione reddituum vt clerici: ſed non laborãt vt laici: neq; pugnant vt milites: neq; euangelizant vt clerici et cũ vtriuſq; oꝛdinis eſſe cupiunt: vtrunq; deſerunt: vtrũq; confundunt. ¶ Bernhardus in ſermone. Cum cuncti ſtatus hoīm aliquid habeant laboris: ⁊ aliquid voluptatis clerici inter hec nouo quodam artificio diſcernentes: totum quod delectat in quolibet elegerunt. & totum quod moleſtat: reſpuerunt. A militibus acceperunt ſuperbie faſtum: amplam familiam: equoꝛum falleras: & nobiles apparatus. A mulieribus dependentes collo pelles: vinum: molliciem: balneum: et gloꝛiam. A ruſticis fructus agroꝛum: horrea plena: Sed bene cauent militaris loꝛice pond⁹: muliebrem declinant verecundiam omnes ruſtici & agricole victum ſibi labore acquirunt. Hi delicie affluunt: & tamen adueniente fructuum tp̃e: promptuaria eoꝛum tritico: ⁊ vinum bibunt vue meracíſſimum ⁊ inde incraſſanter impinguanť: & dilatantur. Cũ ergo ſurgere ceperint homines: quilibet in oꝛdine ſuo iſti cũ quibus reſurgenť: ſi diuerté volunt ad ipſos milites: exufflabunt: ſic cũcti homines a ſuis finib⁹ arcebunt eos & iſti qui in nullo fuerunt oꝛdine: vbi putas ꝙ collocabuntur. Reſtat ergo vt illũ locum ſoꝛtianť: vbi nullus oꝛdo: ſed ſempiternus

horror inhabitat: & ſint in laboribꝰ demonū: qui in laboribꝰ hominū nō fuerunt. ¶ Proſper libro primo de vita contem-templatiua. Peccata populi mei comedunt: ſed ſic nihil proprium non peccata: ſed alimenta· quibus indigere videntur: accipiunt· ita poſſeſſores non inſtrumēta quibus abundant ſed aliena peccata ſuſcipiunt·

¶ De Cogitatione ¶ Capitulum·xxxiij·

Auguſtinus: Quicquid pudet dicere: pudet cogitare Eſt tutiſſimum atq; perfectum: vt aſſueſcat animus ſolicita ſemp̄ & peruigili cuſtodia diſcernere: ꝛ cogitationes ſuas ad primum animi motum: vel probare: vel reprobare quod cogitat: vel vt cogitationes bonas alat: vel ſaltim malas extinguat. ¶ Hieronimus in ep̄la. In illa tantū cogitatione peccatum eſt: que ſuggeſtionem conſenſum mētis dedit: que malum ſuum blande fouet: que infectionem geſtat inrumpere. Huius cogitatio etiam ſi aliquo impedita caſu: non impleat voluntatem: nihilominus actione criminis condemnatur a domino. Vt illud in euangelio legimus: Qui viderit mulierem ad ꝯcupiſcendum ꝛc̄. ¶ Gregorius in moralibꝰ. Magno ſtudio ſuperflue cogitatōnes amputande ſunt: ſ; tamen amputari funditꝰ nequaq̄ poſſunt· ſemper eñ caro ſuperflua generat: que ſemper ſpūs ferro ſolicitudinis reſcindat. ¶ Hugo. Cogitatio eſt improuidus animi reſpectus: ad euagationem pronus. ¶ Caſſiodorus. Quocunq; tempore non cogitas deum: puta te tempus illud amiſiſſe. ¶ Ceſarius. Incipiamus bonas cogitationes diligere: & ſtatim ab illis que male ſunt: nos dignabitur dominus liberare ¶ Seneca de q̄tuor virtutibus. Cogitationes vagas & inutiles: ꝛ velut ſomno ſimiles: non recipias· pro quibus ſi aīm tuum oblectaueris: cū omnia diſpoſueris: triſtis remanebis

¶ De Compaſſione· ¶ Capitulum·xxxiiij·

Auguſtinus in epyſtola ad Sebaſtinum. Pia eſt iſta triſticia · & ſi dici poteſt beata miſeria vicijs alienis turbulari: non implicari merore: vel dolore contrahi cum amore attrahi. ¶ Gregorius libro ſeptimo moralium. Cum aliene infirmitati compatimur: valentiꝰ a noſtra roboramur. Tanto quiſq; perfectus eſt: quanto perfectius ſentit dolores alienos. ¶ Gregoriꝰ in omelia. Sic mens per compaſſionem doleat: vt etiam larga manus affectum doloris oſtendat. ¶ Bernhardus de conſideratione. Si doles: condoleo· ſi non doleo tantum: & maxime ſciens a ſalute longiꝰ abſiſtere membrum quod obſtupuit: ꝛ egrum ſeſe non ſentientem periculoſius laborare. ¶ Bernardus ibidem. Deuotus miles non ſentit ſua: cum benigni ducis contuetur vulnera:

¶ Chriſoſtomus ſuper epyſtolā. Impoſſibile eſt ſcire afflicti
ones afflictorum: ei qui experimentū afflictionis nō habuit
¶ Hugo. Triplex eſt modus ꝯpaſſionis. Eſt quippe ꝯpaſſio
alia ex vicio: alia ex natā: alia ex virtute. Compaſſio ex vicio
eſt: quando affectus illic reprehenſibili dolore tangitur: vbi
prius illicito amore tenebatur. Cōpaſſio ex natā eſt: quādo
ex inſito ſibi pietatis affectu: animus alienis erumnis ꝯdolet
quotiens contra pietatꝭ vel humanitatis menſuram noſtrā
premi ſiue affligi videt. Compaſſio ex virtute eſt: qn̄ ꝓpter
deum alienis doloribus compatimur. cum ſcilicet iuſticiam
premi vel innocentiam affligi videmus. Compaſſio ex vicio
culpabilis· ꝯpaſſio ex natura irreprehēſibilis eſt· ꝯpaſſio ex
virtute laudabilis. Prima reprehenditur: ſecunda nec culpā
habet: quia ex merito nature eſt· nec premium: quia ex vir=
tute non eſt. tercia laudatꝰ. ¶ Hugo de clauſtro anime. Tria
ſunt per que probatur vera cōpaſſio· ſcilicet occulta benefi/
cia: paupertas: & mors. Beneficium em̄ ſi occulte impendatur
humane laudis extinguit fauorem· quando autem pauperi
miſeretur: aliquis temporalis remouet ſpem retribulatōnis
cum pro chriſto mortem pati non rennuit: amorem mundi
preponit. Hec em̄ ſunt tria illa: que ſolent enumerare ꝯpaſſi
onis membra· humanꝰ ſcilicet fauor: temporalis ſcilicet retri/
butio: ⁊ amor mundi. ¶ Innocentius de comtemptu mundi
Cuius pectꝰ tam ferreum: cuius cor tam lapideū· vt gemitꝰ
non exprimat: lacrimas non effundat: cū proximi vel amici
morbum vel interitum intuetur· vt patienti non ꝯpatiatur:
et dolentibus non condoleat. Ipſe hieſus cū vidiſſet mariam
& iudeos plorantes: infremuit ſpiritu· turbauit ſemetipſum:
⁊ lacrimatus eſt· ¶ De Cōmunitate Capitulum· xxxv·

AVguſtinus. Quidquid ſceleris ⁊ iniq̄tatis inebriat
multitudinem: amittit ex animis veritatem. ¶ Hie/
ronimus in epiſtola contra ruſticū monachum. In
ſolitudine cito ſurrepit ſuꝑbia· dormit quādo voluerͭ. facit
q̄d voluerit· tu aūt qui in cōmunitate viuis: nō facies quod
vis: comedes q̄d iuberis: ſubijceris cui non vis· ſeruies fratri
bus: prepoſitum monaſterij timeas & diligas vt parentem·
¶ Leo papa in ſermone. Pleniſſima peccatorū obtinetꝰ abſo=
lutio: qn̄ totiꝰ eccleſie vna eſt orō: ⁊ vna ꝯfeſſio. Si· n· duorū
vel trium ſanctorum: pio conſeuſu omnia que popoſcerint:
dominus preſtanda promittit· q̄d negabitꝰ multorū milium
plebi vnam obſeruantiā pariter exequēti: & ꝑ vnum ſpūm
ꝯcorditer ſupplicanti. ¶ Leo papa ibidem. Publica ꝑferenda
ſunt proprijs: & ibi intelligenda eſt precipua ratio vtilitatꝭ
vbi vigilatura communis. ¶ Caſſiodorus epyſtola nona·

Nam ſi diſparibus calamis non conuenit vnum melos edi=
cere:multū multomagis prudentibꝰ aptum eſt:iuſtū ꝯcordi
voce ſuadere. ¶ Seneca.xxix.epl'a. Stulta auaricia mortaliū:
poſſeſſionem ꝓprietatemq; diſcernit. nec quicquā ſuum eſſe
credit:qđ eſt publicum.ac ſapiens nihil iudicat ſuū:magis
ꝙ tuum:illi cum humano genere cōſortium eſt. nulla eſſent
communia:vbi pars illorū pertineret ad ſingulos. Cōcordia
vbi diſcordia ⁊ pax.

¶ De Concupiſecntia ¶ Capl'm.xxxvj.

Auguſtinus de ſermone domini. Qui videtᵗ mulierē
ad ꝯcupiſcendum eam:id eſt hoc fine ⁊ hoc animo
attendit:vt eā ꝯcupiſcat.qđ iam non eſt delectatōni
carnis:ſed plane ꝯſentire libidini. ita vt non refrenet̄ illicitꝰ
appetitus:ꝫ ſi facultas fuerit:ſatiet̄.hic mechatus eſt. ¶ Gre=
gorius libro.vj.moralium. Caro nō ꝯcupiſcit.penſet̄ quid ſit
examis:⁊ intelligit̄ quid amat̄. Nihil quippe ſic ad obdomā
dum deſideriorum carnaliū appetitum valet: ꝙ vt quiſq; hꝰ
quod viuum diligit: quale ſit mortuū penſet. ¶ Bernardus
ſermone.ix.ſuper cantica. Viſcus quidez praui deſiderij ⁊ de
lectatiōis terrene animā violare non patit̄. ⁊ citius detrahit
mentem:ſi forte aliquando ſubleuat̄. ¶ Iſidorus libro ſecūdo
de ſummo bono . Concupiſcentia carnis: eſt motus anime
turpis:in affectu ſordide delectationis.

¶ De Confeſſione ¶ Capl'm.xxxvij.

Auguſtinus ſuper Pſalmiſtam. O homo quid times
confiteri id:quod per confeſſionem ſcio.minus ſcio
q̄m id quod neſcio? Cur confiteri erubeſcis peccata
tua:peccator ſum ſicut ⁊ tu:homo ſum:humanū a me nihil
alienū? Confitere homo homini:homo peccator homini pec/
catori.elige quod vis:ſi non confeſſus lates:incōfeſſus dam=
naberis.ad hoc deus exigit confeſſionem:vt liberet hominem
humilem.ad hoc damnat nō confitentem:vt puniat ſuperbū
¶ Auguſtinus ibidem. Confeſſio eſt ſalus animarum:diſſi/
patrix viciorum:reſtauratrix virtutum:oppugnatrix demo/
num.quid plura?obſtruit os inferni:portas aperit paradiſi
¶ Ambroſius de Ioſeph. Plurimum ſuffragat̄ deo verecun
da confeſſio:⁊ penā quam defenſione euitare non poſſumus
pudore releuamꝰ. ¶ Ambꝰ ſup. Beati immaculati. Ceſſat.n.
vindicta diuina.ſi cōfeſſio precurrat humana. ¶ Gregorius
ī moralibꝰ. Hec ſunt vere humilitatis inſignia:iniqtatem ſuā
quemq; ꝯgnoſcere.⁊ ꝯgnitaz voce ꝯfeſſiōis aperire. ¶ Gregꝰ
in paſtorali. Vulnera clauſa plus cruciant.nam cū putredo
que interius feruet eijcitur:ad ſalutem dolor aperit̄. ¶ Bernꝰ
ſup cantica. Cur morſus a ſerpente fugit ꝯſcientiā ſacerdotis

ad quem cum magis oportuerat tanq̄m ad ſinum recurrere ecclesie matris. ¶ Bernandus in epyſtola. Abſq̧ confeſſione iuſtus iudicat̄ ingratus: ⁊ peccator mortuus reputatur· confeſſio ergo peccatoris: eſt vita iuſti gloria. ¶ Chriſoſtomus ſuper Matheū. Si ſufficeret fides cordis: non creaſſet tibi de9 os· ſi ſufficit tibi quia cognoſcis chriſtum: ⁊ non confeſſus eum fueris corā hominibus: ſufficit ꝗ te cognoſc^t chriſtus et ſi non confiteatur te coram deo. ¶ Iſidorus libro ethymologiarum. Confeſſio eſt per quam anime morbus latens: ſpe conſequende venie in dei laudem aperit̄. ¶ Caſſiodorus ſup Pſalmiſtam. Illis non iudex ſed aduocatus eſt chriſtus: qui ſe propria confeſſione damnarunt. ¶ Leo in ſermone. Non remanet in iudicio ad damnandum: quod fuer^t confeſſione purgatum. ¶ Valerius in ſermone. Maxima ſpes eſt ſalutis recuperāde fontem noſce languoris. ¶ Seneca. Initiū ſalutis noticia peccati. Nam q peccare ſeneſcit: corrigi non vult. ideo quantum potes: teipſum argue. ¶ Seneca in epyſtola. lvij. Omnia vicia in aperto leuiora ſunt: morbi quoq̧ ad ſanitatē tunc inclinant: cū ex abdito erumpent: ac vim ſuam ꝓferunt et auariciam ⁊ ambitionem ⁊ cetera vicia rat9 hum ane: t ūc pernitioſa ſcias eſſe: cum ſimulata ſanitate ſubſidunt·

¶ De confidentia· Capitulum ·xxxviij·

Auguſtinus de ſingularitate clericorum. Aduerſaria eſt confidentia que periculis vitam ſuam procerto commēdat: ⁊ lubrica ſpes eſt q̄ inter fomēta peccati ſaluari ſe ſperat· incerta victoria ē int̄ hoſtilia arma pugnare et impoſſibilis liberatio eſt flammis circundari: ⁊ non ardere ¶ Bernardus in ſermone. O homo ſecurum habes acceſſum ad deum· vbi mater ante filiū: filius ante patrē. mater oſtendit filio pectus ⁊ vbera: filius oſtendit patri latus ⁊ vulnera ibi non poteſt eſſe vlla repulſa: vbi tot concurrunt caritatis inſignia. ¶ Tullius. Confidentia eſt per quam magnis ⁊ honeſtis rebus: multum ipſe animus in ſe fiducie cum ſpe collocauit. ¶ Caſſiodorus ſuper Pſ. Magna contra dyabolum arma ſunt in ſuis viribus fiduciam non habere· ſed deum rogare qui aduerſarium poſſit opprimere·

¶ De Coniugio· Capitulum· xxxix·

Auguſtinus de fide ad petrū. Quia egritudini ſemp conſulendum eſt· propterea ſi cōtigerit primo priuari coniugio: ſi voluerit ſecundas vel tercias inire nuptias: nullum de illis peccatum habeb^t: ſi eas caſte ſeruauerit. ¶ Hieronim9 in epl'a. Tolle qd peius eſt: ⁊ per ſe non erit bonum nubere. ¶ Greg9 in moralib9. Bonū eſt ɔiugium ſed mala ſunt que circa illud ex hui9 mūdi cura ſuccreſcūt

¶ Iſidorus ſuper Matheum. Quos deus ꝯiunxit: hō mo non
ſeparet: ſubaudi violenter: ſine lege abſq; ratione. non em̄ ho
mo ſeparat: quos pena damnat: q̄s reatus accuſat: quos ma
leficium coartat. ¶ Chriſoſtomus in omelia ſup matheum.
Omnis res per quaſcūq; cauſas naſcit̄: per ipſas eaſdem ab/
ſoluitur. matrimonium em̄ non facit coitus: ſed voluntas. &
ideo nō illud ſepatio corporis: ſ; ſepatio voluntatis. ¶ Hugo
de ſancto victore. Non eſt vxor ducēda ſapienti. Primum qa
ſtudiū philoſophie impedit: nec poſſe quemq̄ libris ⁊ vxori
ſeruire pariter. ¶ Valerius. Optima femina q̄ rarior ē fenice
amari non poteſt ſine ſolicitudinis amaritudine. ¶ Valeriꝰ.
Iupiter rex terrenus: qui & dictus eſt celorū rex: p ſingulari
ſtrennuitate corporis ⁊ incompabili mentis elegantia poſt
europā mugire coactus eſt. Amice ecce q̄ bonitas ſup celos
extulit femina brutis ꝯparauit: poterit & te femina cogē ad
mugitū: ſi non es maior ioue. ¶ Dyogenes phus. Nulla tam
bona eſt vxor: in qua non inuenias q̄d conquerarꝰ. ſic̄ nihil
ſuperius benigna coniuge: ita nihil infeſta muliere crudelius
¶ Pytagoras phus. Duo genā lacrimarum habent in oculis
feminarum: veri doloris vnum: inſidiarū alterum. ¶ Seneca.
Habent locum maledicti crebre nuptie. Mulier que multis
nubit: multis non placet. Seneca in prouerbijs.

¶ De Conſcientia. ¶ Capitulum. xl.

AVguſtinꝰ in quodam ſermone. Quid obeſt illi ſi de
iſta tabula eum vult delere ignorantia: ſi eundem de
libro viuentiū nunq̄ ꝓpria deleat ꝯſciētia. ¶ Ambꝰ.
de officijs. Bene ſibi ꝯſcius falſis non debet moueri conuicijs
nec eſtimare plus ponderis in alieno eſſe conuicio: q̄ in ſuo
teſtimonio. ¶ Gregorius ſuper ezechielem. In omni q̄d dicit̄
ſemp tacite recurrere debemꝰ ad mentem: & interiorē teſtem
et iudicem requirere. Quid em̄ prodeſt: ſi omnes laudent: &
ꝯſcientia accuſat? Aut quid poterit obeſſe: ſi omnes derogent
et ſola conſcientia defendat. ¶ Bernardus in ſermone. Bonū
ergo parat habitaculū deo: cuius nec ratio decepta: nec vo=
luntas peruerſa: nec memoria fuerᵗ inquinata. ¶ Iſidorus de
ſummo bono. Semper ꝯſcientia ſerui dei humilis eſſe debet:
et triſtis. vt per humilitatē non ſuperbiat: & p vtilem merorē
cor ad laſciuiā non diſſoluat. ¶ Iſidorꝰ libro ſoliloquiorum.
Nulla pena grauior pena ꝯſcientie. vis aūt nunq̄ eſſe triſtis:
bn̄ viue. ſecura mens triſticiā leuiter ſuſtinet. bona vita ſemp
gaudiū habet. conſcientia autem rei ſemp in pena eſt. nunq̄
ſecurus eſt reꝰ animus. mens enim male conſcientie agitat̄
ꝓprijs ſtimulis. ¶ Iſidorus ibidem. Conſcientia mūda eſt q̄
nec de preterito iuſte accuſat̄: nec de pn̄ti iniuſte delectatur;

¶ Chriſoſtom⁹ ſuper Matheum. Nummiſma ceſaris aurū
eſt: nummiſma dei homo in ſolidis ceſar videtur: ī hominib⁹
autem deus agnoſcitur. ideo diuitias veſtras ceſari date: deo
autem ꝯſcientie veſtre ſolam reſeruate innocentiā. ¶ Homo
libro de anima. Sub agni pelle vulpinam conſcientiam ab=
ſcondebam: vulpina plane conſcientia: tepida conuerſatio:
animalis cogitatio: ficta cōfeſſio: breuis ⁊ rara compunctio
obedientia ſine deuotione: oratio ſine intentione: lectio ſine
edificatione: ſermo ſine circūſpectione. ¶ Caſſiodorus. Quid
acquiri putatur: vbi bona conſcientia perditur? Aut in qua
parte poſſit homo proficere: ſi ſe innocētiam probat⁹ fuerit
amiſiſſe? ¶ Seneca. xlvij. epyſtola. Quid autē prodeſt recon=
dere ſe & oculos hominum aureſq; vitare: bona conſcientia
turbam aduocat: mala autem in ſolitudine anxia atq; ſolici
ta eſt? Si honeſta ſunt que facis: omēs ſciant. ſi turpia quid
refert: neminem ſcire cum tu ſcias. O te miſerum ſi contem=
pſeris hunc teſtem. ¶ Seneca ibidem. Mala conſcientia ſepe
tuta eſt: ſecura nunꝗ. ita nihil ei comiſeris: niſi quod amico
committere velis. Idem. Nullum conſcium peccatorum tuo/
rum magis timueris: qm̄ temetipſum alienum potes effugē
te autem nunqm̄. nequitia enim ipſa eſt ſui pena.

¶ De Conſideratione. Capitulum. xlj.

AVguſtin⁹ libro quarto de ciuitate dei. Remotis ob
ſtaculis inſanie opinionis: ſcelera nuda iudicentur:
nuda penſantur: nuda inſpiciētur: falſa tegimina &
vane laudis glorie auferentur: ⁊ apparebūt miſerie peccatoꝝ
¶ Auguſtinus ſuper Matheum. Magis cogitare debetis q̄d
vobis deſit: qm̄ quod vobis aſſit? Quod habes: caue ne ꝑdas
quod non dū habes: ſupplica vt habeas. In q̄ntum ſis minor
eſt conſiderandum: non in quantū es maior. ¶ Auguſtinus
de trinitate. Laudabilior eſt amicus cui nota eſt infirmitas
propria: q̄ꝫ qui ea non reſpecta menia mūdi: vias ſydorum:
fundamēta terrarum: & faſtigia celorum ſcrutetur. Idem in
quodam ſermone. O homo ſi ꝯſideres quid per os: quid per
nares: ceteroſq; meatus egrediatur: nunqm̄ vilius ſterquili=
nium inueniſti. ¶ Gregorius in moralibus. Quanto q̄s min⁹
videt ſe: tanto min⁹ ſibi diſplicet. ⁊ q̄nto maioris gr̄e lumen
percipit: tāto ampli⁹ reprehenſibilē ſe eſſe cognoſcit. ¶ Gre=
gorius in moralib⁹. Quatuor ſunt qualitates quib⁹ iuſti viri
anima in ꝯpunctione vehementer afficit̄. cum aut malorum
ſuorū reminiſcit̄ ꝯſiderans vbi fuit: aut iudiciorū dei ſentēciā
metuens & ſecū querens: ꝯſiderat vbi ert: aut cum mala vite
pn̄tis attendens ſolerter merens ꝯſiderat vbi eſt. aut cū bona
ſuperne patrie ꝯtemplat̄. que q̄a nec dum adipiſcit̄: lugens

conſpicit vbi non eſt. ¶ Bernardus ſuper cantica. Scio nemi nem abſq; ſui cognitione ſaluari: de qua nimirum mater ſa lutis oritur: humilitas ⁊ timor dñi· que ſunt initium ſapiẽtie et ſalutis. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum. Alter alterius cito culpam intelligit ſuam autem difficile. Quia homo in cauſa alteri9 tranquillum habet cor: in ſua turbatur· pertur batio autem cordis: non permittit hominem conſiderare q̄d bonum eſt. ¶ Anſhelmus in medi. O q̄m grauis anguſtia ſi me inſpicio: non tolero meipſum· ſi me conſidero: terret me facies mea· ſi me non cõſidero: fallit me damnatio mea· ſi me videro. horror eſt intolerabilis· ſi non videro: mors incurabil' ¶ Ambroſius in exameron. Reuera omniũ cauſarum diffi cillimum eſt ſeipſum cognoſcere. ¶ Hugo lib° .iij. de anima Fruſtra eñ cordis oculum erigit ad videndum: qui nondũ ydoneus eſt ad videndũ ſeipſum. Idem libro primo. Melior es ſi teipſum agnoſcas: q̄m ſi te neglecto curſus ſiderũ: vires herbarum: ꝯplexiones hominum: naturas animalium cele ſtium: hominum: ⁊ terreſtriũ ſcientiam haberes. ¶ Bernar dus in medita. Multi multa ſciunt: ⁊ ſeipſos neſciunt· alios inſpiciunt: ⁊ ſeipſos deſerunt. ¶ Hugo. Magn9 acceſſus ad deum: eſt cognitio infirmitatis ſue. ¶ Seneca. Animus quo tidie ad rationem reddendũ eſt vocandus. ¶ Seneca in pro uerbijs. Etiam quid ſcis: obliuiſci interdum expedit· niſi eſti matis viribus aggrediaris: ſarcinam ſubiacebis·

¶ De Conſilio. ¶ Capitulum· xlij·

Ambroſius de officijs. Aduertendum q̄ in acquiren dis conſilijs: plurimum valet vite probitas: virtutũ prerogatiua: beniuolentie viſus: facilitatis gratia· Quis i ſceno fontem requirat? quis de turbida aqua potum petat? Itaq; vbi luxuria eſt: vbi temperantia: vbi viciorũ con fuſio: quid inde ſibi aliquid hauriendum exiſtimet? Quis vtilem iudicet cauſe aliene: quẽ videt inutilem vite ſue? quo modo enim potero eum iudicare conſilio ſuperiorem: quem videro moribus inferiorem. ¶ Ambroſius. Quid tibi prodeſt habere ſapientiam ſi conſilium neges: ſi conſulendi pecuniam includas: clauſiſti fontem vt nec alijs influat nec tibi proſit ¶ Gregorius in moralibus. Valde fortitudo deſtruitur niſi ꝑ conſilium fulciatur Idem in moralibus. Dare ſtulto ꝯſilium caritatis eſt. Dare ſapienti: oſtentationis· dare vero tempore peruerſitatis ſapiẽtie. ¶ Vegetius. Nulla ꝯſilia meliora ſunt ſicut illa que ignorauerit aduerſari9 anteq̄ facias. ¶ Tulli9 in rethorica. Conſilium eſt examinanda ⁊ gubernanda ruq; cauſarum ſubtilis profectus. Deliberatio eſt autem quod libet inceptum plena maturitatis ⁊ ſollertie conſideratio.

¶ Caſſiodor⁹. Magna eſt & infima prudentia quam nemo
ſic aſſeritur: vt eam non neceſſario per alios querere videat̃.
Idem. Plurimum laudis iuuenes moribꝰ ſuis applicant· q̄ti=
ens de negociorum meritis ambigentes ad peritorum cōſilia
decurrunt. ¶ Petrus rauenna. In magnorum diſcriminū an
guſtijs vbi domeſtica conſilia remediū non inueniunt: eorū
ſuffragia implorātur: quorū prudentia ad altioribꝰ negocijs
experientia diurnior approbauit. ¶ Seneca in epyſtola. Tūc
cōſilia ſunt ſalutaria: cum tibi alludit vite proſperitas· tunc
te velut in lubrico retinebis: nec tibi dabis impetus liberos
ſed circumſpicies quo eundum ſit: & quouſq;. ¶ Seneca de
ira. Maxime ſunt contraria conſilio: feſtinatio & ira· velox
ꝯſiliū ſequitur penitentia. ¶ Seneca. Diu delibera: cito facito
nil curare: hoc eſt inſanum eſſe· nil poſſe: hoc eſt mortuū vi=
uere. ¶ Seneca in prouerbijs. Sepultus ſit ſermo apud te:
quem tu ſolus audieris· conſilio melius vinces: q̄ iracundia
¶ Seneca. Deliberandum eſt quicquid ſtatuēdum eſt· ſemel
deliberare vtilia: mora eſt nitiſſima. Mora omnis odio eſt: ſed
facit ſapientiam. ¶ Seneca ibidem. Fortuna homini plus q̄
conſilium valet· malo conſilio: femine vincunt viros. Ibidem
Recta conſilia capere poſſumus: ſi que ledere nos poterunt:
agnoſcamus.

¶ De Conſolatione. ¶ Capitulum· xliij·

Auguſtinus ſuper Iohannem. Hoc eſt quod nos le
tificat in omnibus operibus: laboribus & periculis
vite huius· amor noſter in deum: & pium ſtudium
& certa ſpes: et feruor ſpiritus: ¶ Auguſtin⁹ ibidem. Si pau=
pertas augit: ſi luctus meſtificat: et dolor corporis inqetat· ſi
vlla calamitaſ vexat: aſſint homīes boni· qui non ſolum gau
dere cum gaudentibus: ſed flere cum flentibus norunt· leui=
untur aſpera: releuant̃ grauia: & ſuperantur aduerſa. ¶ Am
broſius. Conſolatio: mitis debet eſſe non aſpera· que magis
dolorem leuiat: feruorem mitiget: qm̄ commotionem excitet.
¶ Hieronimus in epyſtola. Paupertatem times: ſed beatos
chriſtus pauperes appellat. Labore terreris: nemo adletha ſi
ne ſudoribus coronatur· de cibo cogitas: ſed fides famem nō
timet. Deus ipſe omnium rector ac dominus: cum omnium
angelorum milicia: certamen tuum expectat tibi: contra dy
abolum dimicanti: parat eternitatis coronam. ¶ Gregorius
in regiſtro. Facilis erit conſolatio: ſi inter flagella que pati=
mur: que fecimus: ad memoriam delicta reuocamus· atque
hic iam non flagella: ſed dona eſſe conſpicimus· ſique carnis
delectatione peccamus: carnis dolore purgamus. ¶ Seneca.

Non ſis miſer ante tempus: cum illa que velut imminentia expauiſti: foꝛtaſſe nunꝙ ventura ſint. ¶ Seneca in epyſtolis Noli mala tua facẽ tibi grauioꝛa: ⁊ te querelis onerare. leuis doloꝛem ſimul illi opinio adiecerit.

¶ De Conſuetudine. ¶ Capitulum. xliiij

Auguſtinꝰ libro ſexto de muſica. Solet recta opinio prauam coꝛrigere conſuetudinem. ⁊ praua opinio: rectam deꝑuare naturam. ¶ Auguſtinꝰ de doctrina chriſtiana. Cõſuetudo quaſi ſcda: ⁊ quaſi affabricata nãa dicitur. Hec autoꝛitas precedit primam. ¶ Auguſtinꝰ libro ſeptimo confeſſionum. Lex peccati: eſt violẽtia ꝯſuetudinis: qua trahitur inuitus animus. eo merito quo in eam volens illabitur. ¶ Auguſtinus libro de diff. Nos eſt ſimul habitã cium cõſenſus: qui inueteratus ꝯſuetudinem facit. ¶ Hieronimus in epl̃a. Aſperam ⁊ inſuauem nobis virtutum viam nimia facit vicioꝛum ꝯſuetudo. que quaſi in alteram partem transferatur: inuenitur ſemita iuſticie leuis. ¶ Gregoꝛius in omelia. Vſitata culpa obligat mentem: vt nequaq̃m ſurgere poſſit: ad rectitudinem conatur ⁊ labitur. q̃a vbi ſponte diu perſtiſtit: ibi etiam cum noluerit coacta cadit. ¶ Bernardus ſuꝑ cantica. Abſcidantur ferro acute cõpunctionis: vultus inueterate ꝯſuetudinis. ſi eſt acerbus doloꝛ: leni atꝫ vnguento deuotionis. ¶ Iſidoꝛꝰ libro ſoliloquioꝛũ. Difficile eſt peccati ꝯſuetudinem vincẽ: prauis vſus vix abolit̃. aſſidua ꝯſuetudo vicium in naturam conuertit. ſceleribus aſtrictus: vix ab eis diuelli poteſt. ¶ Baſilius. Non paruꝰ eſt labor: vt ſe aliquis a prioꝛi non bona conſuetudine reflectat. ¶ Maximꝰ in ſermone iuxta pom. Qui non aſueſcit virtuti cum iuueneſcit: a vicijs neſcit diſcedere quando ſeneſcit. Et econtra. q̃d in iuuentute addiſcit̃. in matura etate conſeruatur. ¶ Cyprianꝰ in ſermone. Cõſuetudo ſine veritate: vetuſtas erroꝛis eſt. ꝓpter quod cũ erroꝛe ſequamur veritatem: ſcientes ꝙ veritas vincit: veritas vicet ⁊ inualeſcit ineternum: ⁊ viuit ⁊ optinet in ſecula ſeculoꝛum. ¶ Seneca libro tercio rethoꝛice ſue. Sic fit vbi homines maioꝛẽ partem in tenebris agunt: vt nouiſſime ſolem quaſi ſuperuacuũ faſtidiant. ¶ Seneca in epiſtola Tunc autem conſumata eſt infelicitas: vbi turpia nõ ſolum delectant ſed etiam placent: ⁊ deſinit ex remedio locus: vbi q̄ fuerant vicia: moꝛes ſunt. ¶ Seneca in prouerbijs. Bonarum rerum nimia conſuetudo eſt peſſima: gratiſſimũ eſt imperiũ conſuetudinis.

¶ De Contemplatione. ¶ Caplm. xlv.

Auguſtinꝰ in epl̃a. Qui didicerunt a dño hieſu xp̃o mites eſſe ⁊ humiles coꝛde: plus cogitando ⁊ oꝛãdo ꝓficiunt: q̃m legendo ⁊ audiendo. ¶ Ambꝰ in epl̃a

Tuta via eſt in qua nihil ſit quod timeas: que compenſatur mentis placiditate: leuatur vſu: ſuſtentatur ocio: non occu=patur alienis moleſtijs: nõ vrgetur vrbanis diſcurſibꝰ. Hec in iudea vſqꝫ hodie perſeuerat conſuetudo. non ſolum apud nos: ſed etiam apud hebreos. vt etiã qui in lege dei meditant̃ die ac nocte. & patrem non habent in terra: niſi ſolum deum totius orbis foueantur miſterijs. ¶ Gregorius in moralibus Contemplari dei ſapientiam non poſſunt: qui ſibi videntur eſſe ſapientes. quia tanto ab eius luce longe ſunt: qñto apud ſemetipſos humiles non ſunt. ¶ Gregoriꝰ ſuper ezechielem. Perfectus predicator non eſt: qui propter contemplationis ſtudium operanda negligit: vel ꝓpter opinionis inſtantiam contemplanda poſtponit. ¶ Bernꝰ ſup cantica. Noli nimis inſiſtere oculis contemplationis: q̃a meliora ſunt vbera pre=dicationis. nam etſi rachel formoſior: lya tamen fecũdior eſt ¶ Bernardꝰ de conſideratione. Tria ſunt que oculum intelli gentie confundunt: atqꝫ a contemplatione veri luminis ex=cludunt. ſcꝫ tenebre peccatorum: recordatio eorundem pecca/torum: et cura terrenorum actuũ Contra triplicem morbũ: triplex remedium eſt. Nam ꝑmus eijcitur per confeſſionem ſecundus per orationẽ: tercius per quietem. ¶ Beda ſup lucã Actiua vita eſt panẽ tribuẽ eſurienti: v̄ba ſapientie neſcientẽ docẽ: errantem corrigẽ: ad humilitatis viã ſupbientẽ ꝓximũ reuocare: infirmitatis curã gerere: que ſingulis quibuſcũqꝫ expediant diſpenſare: in commiſſis nobis qualiter ſubſiſtere valeant prouidere. ¶ Hugo. Tria ſunt genera meditationũ Vnum in ſcripturis: vnum in creaturis: vnum in moribus. Primũ ſurgit ex ammiratione: ſecũdum ex lectione: terciũ ex circumſpectione. Ammiratio generat queſtionem: queſtio inueſtigatiõꝫ: inueſtigatio inuentionem. Lectio ad ꝯgnoſcen dam veritatem materia miniſtrat: meditatio coaptat: oratio ſubleuat: operatio componit: et contemplatio in ipſa exultat.

¶ De Contemptu. ¶ Capitulum. xlvj.

Auguſtinus libro de cathezizandis rudibus. Omnia contemnit: qui non ſola quantum potuit: ſed etiam quantum voluit habere contemnit. ¶ Ambroſiꝰ in ſermone. Sicut ſolet generari ex aſſiduitate contemptus: ſic accendit̃ ex ipã caritate deuotio. ¶ Hieronimus. Nunc ſunt contemnenda parua: ſine quibus magna conſtare non poſ=ſunt. ¶ Hieronimus in ep̃la. Facile abijcitur: q̃d extrinſecus heret. hoc fecit ſocrates thebeus: fecit antiſtines: fecerũt pluri mi ph̄i: quos vicioſiſſimos legimꝰ. ¶ Gregorius in regiſtro. Sup altitudines terre ſuſtollitur: qui etiam ipſa que alta et glorioſa preſentis videntur ſeculi: per mentis deſpectũ calcat

¶ Bernardus ſuper cantica. Si regum regie maieſtatis: hu=
manis legibꝫ capite plecti ſanxitum eſt· quis finis ꝯtemnen/
cium diuinam omnipotentiã erit? ¶ Chriſoſtom⁹. Contẽne
diuitias: & eris locuplex· contemne gloꝛiam: ⁊ eris gloꝛioſus
contemne ſupplicia inimicoꝝ: et tunc eos ſuperabis· ꝯtemne
remiſſionem ⁊ quietẽ: & tunc eam accipies. ¶ Seneca. Facile
cõtemnet omnia: qui ad ꝯtemptũ ſui venit· vis ergo habere
omnia: ꝯtemne omnia. Contẽtio vbi diſcoꝛdia. Continentia
vbi caſtitas·

¶ De Contritione ¶ Capitulũ·xlvij·

Gregoꝛius in moꝛalibꝫ. Alia eſt ꝯpunctio ſiue ꝯtritio
que ꝑ amoꝛem naſcit̃: alia que ꝑ timoꝛem· qa aliud
eſt ſupplicia fugẽ: aliud eſt premia deſiderare. ¶ Gre
goꝛius in moꝛalibus. Qui neſcit lugere qd grauat: non valet
proferre qd ſubleuat. ¶ Chriſoſtom⁹ de ꝯpunctione coꝛdis·
Sola ꝯpunctio eſt que facit animã horreſcere purpurã: deſi
derare ciliciũ: amare lacrimas: fugere riſum. ¶ Criſoſtom⁹·
Ibidem. Cõtritio eſt humiliati coꝛdis vera ꝯpunctio: magnã
agere ⁊ humilia loqui: iuſta operari: & ſuper peccatis timere
et tremere. ¶ Caſſiodorus ſuper Pſalmiſtã. Gemit⁹ dictus
ẽ geminatuſ luct⁹: quẽ merito fideles appetunt: quẽ diligẽtes
conſolatur: penitẽtes emendat: dyabolum fugat: xp̄o ꝯciliat:
amaritudo dulcis: lacrime felices: ſalutaris afflictio. ¶ Caſſ·
Dominus neſcit differre: quem cõpuncto coꝛde ſibi ſenſerit
ſupplicare. ¶ Hugo. Cõtritio eſt gemibundi coꝛdis: ꝯmotio
ſalutaris: ſeipſum lacrimarũ eruptione teſtificans. Ibidem
Hugo. Contritio eſt compũctio cum lacrimis: oꝛiens ex re=
coꝛdatione peccati: ⁊ timoꝛe iudicij. ¶ Innocenti⁹. Sciat ſe cul
pabiliter durum: & dure culpabilem· qui coꝛporalem amici
ſui moꝛtem deflet: & ſpũalem anime ſue moꝛtem nõ deploꝛat
¶ Seneca. Magna pars bonitatis eſt velle fieri bonũ. Idem·
Quibuſdam egris gratulatio eſt: cũ ipſi egros ſe eſſe ſenſere

¶ De Conuerſatione. ¶ Capitulum·xlviij·

Auguſtinus de doctrina chriſtiana. Quiſquis rebus
pretereuntibus ſtrictius vtit̃: quã ſeſe habent moꝛes
eoꝛum cum quibꝫ viuit: aut intemporans: aut ſuꝑ=
ſticioſus eſt. Quiſquis vero ſic eis vtit̃: vt metaſ ꝯſuetudinis
bonoꝛum inter quos verſatur: excedat· aut aliud ſignat: aut
flagicioſus eſt. In omnibus enim talibus non vſu s rerũ: ſed
libido in culpa eſt. ¶ Ambroſius in epyſtola. Magis moꝛes
cõmendant ſtatum: ꝙ ſtatus moꝛes· etenim quo ſtatus infe/
rioꝛ: eo virtus eminentioꝛ. ¶ Hieronimus in epiſtola. Falſus
rumoꝛ certo opprimitur: & vita poſterioꝛ iudicat de prioꝛi·
¶ Gregoꝛius in moꝛalibuſ. Non valde laudabile eſt bonum

eſſe cum bonis:ſed bonum eſſe cum malis. Sicut enim graui
oris culpe eſt inter bonos bonum nō eſſe:ita immēſi eſt pre=
conij bonum etiam inter malos extitiſſe. ¶ Iſidorus libro ſo/
liloquiorum. Sit in geſtu tuo grauitas:in motu ſimplicitas
in inceſſu honeſtas·nihil decoris:nihil laſciuie:nihil petulan
cie:nihil inſollertie:nihil leuitat⁹ ī tuo inceſſu appareat. Ani=
mus enim in corporis geſtu apparet: ⁊ ſpecies corporis ſimu=
lacrum eſt mentis: figuraq; probitatis. ¶ Iſidorus ibidem.
Sancta conuerſatio confundit inimicum:edificat proximū
glorificat deum. ¶ Leo papa. Cor hoīm de operum oſten=
ditur qualitate:& foras mentium ſpecies detegit actionum.
¶ Chriſoſtomus. Philoſophus ſic inter hoſtes viuendum
cenſuit:tanq̄ inter amicos:& inter amicos acſi medijs ho=
ſtijs viueretur. ¶ Hugo. Diſciplina eſt conuerſatio bona &
honeſta·cui parum eſt non male facere.ſed ſtudet etiā in his
que bene agit irreprehenſibilis apparere. ¶ Hugo. Diſcipli=
na ex quatuor perpendi poteſt.ex geſtu:motu:affatu:⁊ victu
¶ Geſtus autem reprehenſibilis eſt: ſi eſt aut mollis:aut diſſo
lutus:aut tardus:aut citus. Mollis ſignat laſciuiam: diſſo=
lutus negligētiam:tardus pigriciam: citus ſiue impetuoſus
inconſtantiam. ¶ Seneca in epyſtola. Omnia omniū rerum
ſi bene obſeruentur:iudicia ſunt & argumentum morum:ex
minimis poteris cogitare impudicum id eſt laſciuum. ¶ Se=
neca. Barbariſmum eſt morum: ſermo iocundus:& animus
doloſus. Quidam ſe domi contrahunt:foris dilatant ⁊ exten
dunt. ¶ Seneca. Tunc felicem te eſſe iudica cū poteris in pu=
blico viuere:cum te parietes tui tegent non abſcondant.
¶ Seneca. Ita viue vt nihil tibi cōmittas:niſi quod commit=
tere etiam inimico tuo poſſis. ¶ Seneca. Omnes pares tibi
facias:inferiores ſuperbiendo non cōtemnas:ſuperiores recte
viuendo non timeas·

¶ De Conuerſione· ¶ Caplm·xlix·

AVguſtinus ſuper Pſalmiſtam. Vt ſic homo aliud
conuertat ſe ad illum a quo creatus eſt · recedendo
ēm refrigeſcit:recedendo tenebreſcit:accedendo cla=
reſcit. A quo enim habet vt ſit:apud illum etiā habet vt bene
ſit. Ergo qui vult ſimul eſſe cum deo:non ab illo recedat:ſed
ad illum accedat. ¶ Auguſtinus libro confeſſionum. Cum
inheſero tibi:ex omni me nuſquam erit labor & dolor· ⁊ vna
erit vita mea:tota plena te·nūc autem quem tu imples:ſuble
uas eum. Et quia tui plenus non ſum : ideo mihi omnium
ſum. ¶ Auguſtinus ibidem. Scio q̄a male mihi eſt preter te

non ſolum me extra me: ſed ĩ meipſo & omnis copia q̃ deus meus non eſt: egeſtas mihi eſt. ¶ Auguſtinus in ſermone. Quis perdita nunq̃ reuertetur: niſi pii paſtoris miſericordiã ↄſequetur. ¶ Ambroſius in ſermone. Si aurum tibi offeram nõ mihi dicis: cras veniam: ſʒ iam exigis. nemo differt: nemo excuſat. redemptio anime promittit: ⁊ nemo feſtinat. ¶ Hieronimus in ep̄la. Nunq̃ eſt ſera ↄuerſio: latro de cruce trãſijt ad paradiſum. ¶ Gregori9 in moralib9. Vitam vniuſcuiuſqʒ ↄuerſi: inchoatio blanda permulcet: & aſpera medietas probat: ⁊ plena perfectio roborat. ¶ Bernhardus ſuper cantica. Solet inter primordia ↄuerſionis acri9 inſurgere temptatio praue ↄſuetudinis: & vix poſſunt extingui iacula ignita dyaboli. ¶ Iſidorus de ſummo bono. Vicia ante conuerſionem: quaſi pacem in homine habent. quando autem expelluntur acriore virtute conſurgunt. ¶ Iſidorus. Multos remiſſa conuerſio in priſtinos errores deducit: ac viuendi tempore reſoluit. ¶ Petrus Rauẽna in ſermone. Non locorum mutatio: ſed ↄuerſio ſenſuũ aduerſa depellit: merores fugat: deſperatões abijcit: excludit anguſtias: ⁊ intra domicilium ſinceri pector9 leticie diuine eternam preparat irriſionem.

¶ De Conuicio. ¶ Capitulum. l.

Auguſtinus decimo libro confeſſionum. Si vtilitate ꝓximi moueor in laudib9 meis. cur minus moueor ſi quiſquã ab alijs iniuſte vituperetur: q̃ ſi ego: cur ea contumelia magis mordeor que in me: q̃ in alium. eadem iniquitate coram me iacitur. ¶ Bernardus ĩ ſermone. Leuis quidem ſermo q̃a leuiter volat: ſed grauiter vulnerat. leuiter tranſit: ſed grauiter vrit. leuiter animum penetrat: ſed non leuiter exijt. leuiter profertur: ſed non leuiter reuocatur. facile volat: ideo facile caritatem violat. tenerum membrum lingua: attamẽ vix teneri poteſt. ¶ Valerius in ſermone. Nihil ſeuius: nihil violentius: amaris aſperiſqʒ ſermonibus. quorũ vulnera tanto difficilius curantur: quãto facilius proferuntur. ¶ Seneca in epiſtola. Malis diſplicere laudari eſt: nullã auctoritatem habet ſentencia: vbi qui damnat9 eſt damnat. Male loquuntur de me homines: qui bene neſciunt loqui. faciunt nõ quod mereor: ſed quod ſolent. ¶ Seneca. Turpia ne dixeris: paulatim eñ pudor reorum per verba dediſcitur. Non poteſt generoſus animus ↄtumeliam pati. ¶ Seneca in ep̄la. Si merito obiurgaut te aliqs: ſcio q̃a ꝓfuit. ſi immerito ſcio: q̃a ꝓdeſſe voluit. ¶ Sydoni9 in ep̄la. Prodigus in pena parcus in miſericordia. furore repletus: pietate deficiens: verbo falſus: opere imperfectus: vicijs deditus: domino indeuot9 crudelitate herode ſenſus

¶ De Corde. ¶ Caplm. lj.

Auguſtinus ſuper Iohannem. Ne duplici corde de
ſuo partem faciunt deo: et partem faciunt dyabolo
iratus deus quia ſic ibi pars dyabolo deſcendit: et
totum dyabolus poſſedit. ¶ Auguſtinus de verbo dñi. Beati
mundo corde non exterioribus oculis: ſed corde videbit deus
¶ Hieronimus ſuper matheum. Cor habet guloſus ī ventre
laſciuus in libidine cupidus in lucris: auarus in pecunia.
¶ Gregorius in moralib9. Omnipotens deus humanum cor
deſtruit cum relinquit: edificat dum replet. ¶ Bernardus de
conſideratione. Qd' eſt cor durum: ipſum eſt quod nec com/
punctione ſcinditur: nec pietate molit: nec mouetur precib9
minis non cedit: flagellis induratur. Ingratum eſt ad benefi
cia: infidum ad conſilia: ſeuum ad iudicia: inuerecūdum ad
turpia: impauidum ad pericula: inhumanum ad humana:
temerarium ad diuina: obliuiſcens preteritorū: preſentium
negligens: futura non prouidens. quid dicam? ipſum eſt qd
nec deum timet: nec hominem veretur. ¶ Bernardus ſup can
tica. Non diſcordat cor tuū a facie tua: non habeas faciem ſur
ſum: et cor deorſum. Ibidem. Apud hoīes cor ex verbis: apud
deū vero verba penſantur ex corde. ¶ Hugo libro de anima
In omni nanq3 creatura que ſub ſole vanitatib9 occupatur
mundanis: nihil hūano corde ſublimius: nihil nobili9: nihil
deo ſimilius reperitur. quapropter nihil aliud requirit a te:
niſi cor tuū. ¶ Caſſiodorus. Vis ſcire de fratre tuo quale cor
habeat: attende vnde libentius et frequentius loquatur. Ex
abundantia enim cordis os loquitur. Corpus vbi caro.

¶ De Correctione. ¶ Capitulum.lij.

Auguſtin9 de diffinitione. Correctio eſt errorem in=
natum vel conſuetudine factum: freno rationis in=
hibere. ¶ Aug9. Quicquid lacerato animo dixeris:
penitentis eſt impetus: non caritas corrigentis. dilige: et dic
quicquid voles. ¶ Auguſtinus in epiſtola. Non omnis qui
parcit: amicus eſt. nec omnis qui verberat: inimicus. Quia q
freneticum ligat: et litargicum excitat: ambroſius moleſtus
ambos amat: ambos ſanat: ambo quādiu egri ſunt indigant:
ſed ambo ſanati gratulantur. ¶ Ambroſius ī paſtorali. Qui
cordis ſui donum excolere nō valet: quomodo plurimorum
adhibebit diligentiam? Et qui peccati trabem ex ſuo non po
teſt eruere oculo: quomō ex alteri9 oculo poterit amputare
feſtucam? ¶ Ambroſi9 ſuper Matheū. Grauiſſimus nod9 in
ligno nō poteſt expelli: niſi grauiſſimo oppreſſorio. ¶ Amb9
ſuper Lucam. Plus proficit amica correctio: qm̄ accuſatio
turbulenta illa pudorem incutit: hec indignationem mouet

Nouit deus mutare ſentenciã: ſi tu noueꝛ emendare delictũ
¶ Hieronimus in epiſtola. Quomodo poteſt preſes eccleſie
auferre malum de medio eiꝰ: qui in delictum ſimile corruit?
Idem. Que eſt iſta iuſticie: inimica bonitas: culpare crimino
ſos: ⁊ vulnera eorum vſqʒ ad diem iudicij incurata ſeruare?
¶ Gregꝰ in moralibꝰ. Regat diſcipline vigor mãſuetudinem:
et manſuetudo ornet vigorem. & ſic alterum commendetur
ex altero: vt nec vigor ſit rigidus: nec manſuetudo diſſoluta.
¶ Gregorius in regiſtro. Manifeſta peccata nõ ſunt occulta
correctione purganda: ſed palam ſunt arguendi: qui palam
nocent. ¶ Gregoriꝰ in paſtorali. Tunc proteruos meliꝰ corri
gimus: cũ ea que bene egiſſe credunt: mala acta monſtramꝰ.
¶ Bernardꝰ ſuper cantica. Maiora crimina ⁊ tarde credenda
ſunt cum audiunt: ⁊ citius punienda cũ veraciter agnoſcũ
tur. ¶ Bernardꝰ. Prelati noſtri calicem linquunt: & camelũ
deglutiunt: dum maiora pretermittentes: minora diſcutiunt.
¶ Iſidorꝰ de ſummo bono. Qui delinqnteʒ ſupbo vel odioſo
animo corripit: non emendat ſed percutit. ¶ Iſidorus. Qui
blando verbo caſtigatus nõ corrigit: acrius neceſſe eſt vt ar=
guatur. ¶ Chriſoſtomꝰ. Circa vitam tuam eſto auſterus:
circa aliorũ benignus: audiant te homines parua mãdanteʒ
et grauia facientem. ¶ Origenes in omelia. Dum ſacerdotes
vni parcunt: vniuerſe eccleſie moliuntur interitum. ¶ Raba
nus ſuper matheum. Ita peccat qui videt fratrem peccare &
tacet: ſicut qui penitenti non indulget. ¶ Proſper. Leuiter ca
ſtigatus exhibet reuerẽtiam caſtiganti. aſperitati aũt nimie
increpationis offenſus: nec increpatiõeʒ recipit: nec ſalutem
¶ Leo papa. Odio habeantur peccata non homines corripi
antur tumidi: tollerentur infirmi. ¶ Caſſiodorꝰ. Malũ cum
perſeuerat augetur: ⁊ remediabile bonũ eſt in peccato acce=
lerata correctio. ¶ Petrus rauenna. Peruerſũ corrigere nihil
aliud eſt: ꝙ ſtimulare inſanum: ꝙ oleum adhibere camino: ⁊
ventis incendia ſuperare. ¶ Hugo de ſancto victore. Difficile
eſt cor induratum malicia: ad formã diſcipline: & ad ſpeciem
honeſtatis incuruare. ¶ Seneca de clementia ad neronem.
Non minus turpia ſunt principi multa ſupplicia: ꝙ medico
multa funera. ¶ Seneca in epl'a. Obiurgationi ſemp aliquid
blande admiſce: facilius penetrant: verba que mollia vadũt.
¶ Seneca. Vicia tranſmittit ad poſteroſ: q preſentibꝰ culpis
ignoſcit. bonis nocet: qui malis parcit. Idem. Nobilis equus
vmbra virge regitur: ignauꝰ nec calcaribus cõcitari poteſt.
vulgi impericiam ad res iuſtas ſola conſtringit neceſſitas.

AVguſtinus libro·xj·de ciuitate dei. Tria quedã ma-
xime ſciēda de creatura nobis oportuit intimari: ſcꝫ
Quis eam fecerit? per quid fecerit? quare fecerit? Si
ergo querimus quis fecerit? deus eſt. Si per quid? dixit ⁊ fa
cta ſunt. Si quare fecerit? quia bona eſt. Nec enim auctoꝛ eſt
excellentioꝛ deo: nec ars efficacioꝛ dei verbo: nec cauſa melioꝛ
qm̃ vt bonum crearetur a deo bono. ¶ Auguſtinus ibidem.
Ex perpetuitate creaturarum: intelligitur creatoꝛ eternus· ex
magnitudine omnipotens: ex oꝛdine ⁊ diſpoſitione ſapiens:
ex gubernatione bonus. ¶ Bernardus in ſermone. Cõſidera
ſeptem in beneficio creatiõis. Qꝫ creauit te ſine comodo ſuo
vnde pſalmiſta. Bonoꝛũ meoꝛum nõ indiges ſine merito ſuo
quia nihil ante ꝓmeruit: q penitus nihil fuit. Cogita qualē
te fecit· ſꝫm coꝛpus egregiam creaturam. ſꝫm animam mag⁹
egregiam· vtpote imaginē creatoꝛis inſignem: rationis par-
ticipem: beatitudinis ſempiterne capacem. Cõſidera & dña-
cionis poteſtatem· terroꝛ eñ hominis: ſuper cuncta animan-
cia imminere decernitur. Conſidera ergo largitatis admini-
ſtrationē· quanta tibi largit⁹ eſt ad eruditionem: quanta ad
conſolationem: quanta ad coꝛreptionem: quanta ad delecta-
cionem· quid inde: gratias agas. ¶ Bernhardus de diligendo
deo. Si totum me debeo: pro me facio· quid addam iam pro
me refecto hic modo· nec enim tam facile refectus: qm̃ fact⁹
In primo opere me mihi dedit: in ſecundo ſe· & vbi ſe dedit:
me mihi reddidit· datus ergo ⁊ redditus: me pro me debeo:
et bis debeo. Sed quid domino pro ſe tribuam? nam etiam ſi
me milies rependere poſſem: quid ſum ad deum meum?

¶ De Crudelitate· ¶ Capitulum·liiij·

AVguſtinus de conflictu viciorum & virtutum. Se-
pius enim contigit: vt leuiter ac cũ dulcedine coꝛre-
ptio prolata ſpernitur· & contra humilitatis verba:
deſpectionis iacula emittunt proteruia. ¶ Caſſiodoꝛ⁹. Quid
prodeſt crudelibus perſequi: quos vident ſemper perſecutio
nibus augeri? ¶ Seneca libro de moꝛibus. Euitabis crudeli
tatem: & miniſtrã crudelitatis iram. Idem de clementia. Cru
delitas nihil aliud eſt: q̃ attrocitas animi in penis exigendis
crudeles vocabo quia puniendi cauſam habent: modũ non
habent

¶ De Sancta cruce ¶ Capitulum·lv·

AVguſtinus ĩ ſermone de paraſceuen. Crux chriſti
nobis totius cauſa beatitudinis eſt· hec nos a cecita
te liberauit erroꝛis: hec a tenebris reddidit luci· hec
debellicos reddidit quieti: hec alienos deo coniunxit: longe
conſtitutos proximos preſentauit: hec peregrinantes ciues
oſtendit: hec diſcoꝛdie amputatio eſt: hec pacis firmamētum

donorum omnium abundans largitio. ¶ Ambroſius in ſermone. Auctor pietatis in cruce pendens: teſtamentum condidit ſingulis pietatis opera diſtribuens. apoſtolis perſecutionem iudeis corpꝰ: patri ſpiritum: virgini paranimphum: latroni paradiſum: peccatoribꝰ infernū: chriſtianis vere penitentibꝰ crucem commendauit. ¶ Hieronimus in epyſtola. Dei filiꝰ ſuſtinuit ignominiam crucis: et tu honos putas ꝙ felicitate iſtius ſeculi et delicijs perfruuntur. ¶ Gregorius in omelia. Duobus modis crux tollitur. cum aut ꝑ abſtinentiam afficitur corpus: aut per compaſſionem proximi affligit̃ animꝰ. ¶ Bernardus ſuper cantica. Chriſtus in paſſione patiētiam exhibet: humilitatem commendat: obedientiam implet: caritatem perficit. his virtutum gēminis: quatuor cornua crucis ornantur. et eſt ſupereminens caritas: a dextris obedientia: a ſiniſtris patientia: in profundo radix virtutum humilitas. ¶ Bernhardus in ſermone. O vere celeſtis planta: precioſior cunctis: ſanctior vniuerſis. O vere lignum vite. quod ſolum fuit dignum: portare ſalutis fructum. ¶ Caſſiodorus. Crux eſt humilium in vita tuitio: ſupborum deiectio: victoria xp̄i perditio dyaboli: infernorum deſtructio: celeſtium ꝯfirmatio. mors infidelium: vita iuſtorum. ¶ Iohannes chriſoſtomus. Crux eſt chriſtianorum ſpes: romanorum victoria: mortuorꝫ reſurrectio: cecorum dux: conuerſorum via: claudorum baculus: pauperum conſolatio: arbor reſurrectionis: lignū vite eterne. ¶ Damaſcenus. Crux chriſti clauis paradiſi: hic infirmorum baculꝰ: paſtorū virga: conuertentiū manuductio ꝓficientū ꝑfectio: anīe ſalus et corporis: oīm malorū auerſio: oīm bonorum datrix ¶ De Cupiditate ¶ Caplm. lvj.

Auguſtinus ad comitem quendā. Superbia et cupiditas in tantum vnum malum. vt nec ſuperbia ſine cupiditate nec ſine ſupbia cupiditas poſſit inueīri ¶ Augꝰ. Tanto magis inheret deo quilibet: quanto minus diligit ꝓprium. ¶ Ambꝰ libᵒ de offi. Cū augere opes: aggregare pecunias: occupare terras poſſeſſionibꝰ: cupimꝰ p̄ſtare diuitijs: iuſticie formam exuimus: beneficentiam cōmunem amittimus. ¶ Gregꝰ in moralibꝰ. Cui cupiditas dn̄ari dicit̃: ſubiectꝰ malis omnibꝰ demonſtrat̃. ¶ Bernardꝰ in ſermone. Nihil in hac vita laborioſius: ꝙ̄ deſiderijs terrenis eſtuare: et nihil hic quietiꝰ: ꝙ̄ huius ſeculi nihil appetere. ¶ Chriſoſtoꝰ in omelia ſuper math. Qui ſemel eſt xp̄i ſeruꝰ effectꝰ: nō erit mammone famulꝰ. Idem. Appoſitio diuitiarū maiorē accendit flāmam: et vehementior fit cupido. ¶ Leo papa in ſermone. Virū catholicū et precipue ſacerdotē deo ſic̄ nullo implicari errore: ita nl'la optet cupiditate violari. ¶ Petrꝰ rauēna.

Omnium malorũ radix eſt cupiditas: tranſgreſſionis mater magiſtra nocendi: prima pilaria iniquitatis: auriga malicie: ſiccaria virtutum: ſeditionis origo: fouea ſcandalorum. ¶ Innocentius de vilitate conditionis humane. Radix malorum eſt cupiditas: hec ſacrilegia ꝯmittit: & furta ⁊ rapinas exer/cet ⁊ p̄das: bella gerit & homicidia: ſymoniace vendit et emit inique petit & recipit: iniuſte negociatur ⁊ feneratur. inſtat dolis: & imminet fraudibus. diſſoluit pactum: ⁊ violat iura=mentum corrũpit teſtimonium: & peruertit iudiciũ. ¶ Innocentius ibidem. Tria maxīe ſolent homines affectare. ſcilicet. opes: voluptates & honores. De opibꝰ praua: de voluptati=bus turpia: de honoribꝰ vana procedunt. Nam opes generant cupiditatem ⁊ auariciã: voluptates pariunt gulam & luxuriam: honores nutriunt ſuperbiam & iactantiam. ¶ Seneca in epyſtola. Nunquam parum eſt quod ſatis eſt. ⁊ nunq̃m multum: q̄d ſatis non eſt. neminem pecunia diuitem fecit. ¶ Seneca. Fortiſſima peſtis eſt cupitas: que ſolet egenos fa=cere quos capit: dum finem querendi non inuenit. ¶ Seneca in prouerbijs. Alienum nobis noſtrũ plus alijs placet. effu/gere cupiditatem: regnum eſt vincere.

¶ De Curioſitate. ¶ Capitulum. lvij.

Auguſtinus libro decimo ꝯfeſſionum. Curioſus eſt genus hominum ad cognoſcẽdam vitam alienam: deſidioſum ad corrigendam ſuam. ¶ Auguſtinꝰ in ſermone. Multo felicius inuenit ſyderum conditorem humilis pietas: q̃ ſiderum ordinem ſuperba curioſitas. ¶ Auguſtinꝰ de vera religione. In ꝯſideratione creaturarum non eſt vana et peritura curioſitas exercẽda: ſed gradus ad immortalia & ſemper manentia faciendus. ¶ Hieronimꝰ in epyſtola. Cibꝰ demonum eſt carmina poetaꝝ ſcl'aris ſcia: rethoricoꝝ vboꝝ pompa. nulla ibi ſecuritas veritatis: nulla iuſticie refectio reperitur. ſtudioſi earum in fame veri: & virtutũ penuria per=manebunt. ¶ Bernardꝰ in ſermone. Curioſus foras egredit: et exteriora ꝯſiderat. qui ſic interna deſpicit: ſuã non ꝑſpicit Idem. Multi ſtudent plus alta q̃ apta proferre. ⁊ erubeſcũt plana & humilia: ne hoc ſolũ ſcire videant. ¶ Proſper. Que deus occulta eſſe voluit: non ſunt ſcrutanda. que aũt mani=feſta fecit: non ſunt negligenda. ne & in illis illicite curioſi: et in his damnabiliter ingrati inueniant. ¶ Hugo. Curioſi=tas eſt ſuperflua inueſtigatio ad ſe non ꝑtinentiũ. ¶ Richardus de ſancto victore. O q̃nti veritatem querũt. non in veri/tate. & quanti inueniunt: non ad veritatem: ſed ad vanitatẽ ⁊ q̄d miſerrimum eſt: in verbis vite lucra mortis negociant. ¶ Petrus rauenna in ſermone. Odibiliꝰ nihil eſt ſubtilitate

vbi eſt ſola ſubtilitas. Ibidem. Maximum vicium ſubtilitas eſt nimis ſe oſtendere: viliſſima aūt eſt diſſimulatio ſubtilitatis que effectu apparet: habitu latet. ¶ Petrus rauenna. Que vtilitas eſt cedulas euoluere: firmare verbotenus ſummas: et ſophiſmatum verſutias inuerſare: damnare ſcripta veterum et reprobare omnia que inueniuntur in ſuorum cedulis magiſtrorū. ¶ Gloſa ſuper eccle. Sobrius intelligere in omnibus optimus eſt: qui reficit animam: nec grauat mentem. Vnde mel inueniſti: comede quod ſufficit tibi ne forte ſatiatus euomes illud: et periures nomen dei tui. ¶ Seneca in epyſtola. Quid te torques illaceras in illa queſtione: quā ſubtilius eſt contempſiſſe: quam ſoluere?

¶ De Damno. ¶ Capitulum lviij.

Auguſtinus in ſermone. Non ſapit lucrum: qui dolet damnū. Fortior eſt in confeſſione chriſti: qui damna non timuit: quam qui lucra contempſit. ¶ Gregorius in moralibus. Aptus damnationis teſtis: eſt ipſe timor iniquitatis quia timetur quod agitur: et tamen malum non vincitur quod timetur. ¶ Caſſiodorus in epyſtola. Melius eſt enim preſentia damna cōtemnere: quam exiguo queſtu perpetua comoda non habere. ¶ Seneca in prouerbijs. Lucrum ſine dāno alterius fieri non poteſt: damnum niſi exabundantia raro venit. ¶ Seneca de remedijs fortuitorum. Omnia perdidiſti: cū omnibus perire potuiſti. Noli cōqueri quod incideris: gaude quod euaſeris qui ſe habet: nihil perdidit. Dare vbi liberalitas

¶ De Debito. ¶ Capitulum lix.

Gregorius ſuper ezechielem. Sic ſub auctoritate ſuperbia: et humanus tumor ſub humilitate ſe palliat: vt ſepe nec ille valeat conſiderare quid deo: nec iſte quod debeat proximo. ¶ Gregorius in moralibus. Deputemus indulgentiam datam quaſi pecuniā mutuatam: quo plus nobis creditur ex benignitate: eo debitores amplius tenemur in opere. ¶ Gregorius ibidem. Stultus eſt debitor: qui gaudens mutuatas pecunias accipit et tempus quo reddere debeat: non attendit.

¶ De Decima. ¶ Capitulum lx.

Auguſtinus in ſermone. Hec eſt domini iuſtiſſima conſuetudo: vt ſi tu illi decimam non dederis: tu ad decimam reuocaberis: id eſt demonibus que eſt decima pars angelorum aſſociaberis. dabis inquit impio militi quod non vis dare ſacerdoti. ¶ Auguſtinus ibidem. Si decimam dederis: non ſolum habundantiam fructuum recipies ſed et ſanitatem aīe et corporis conſequeris. quia decimas dando

et terrena & celeſtia poſſumus premia promereri. Vnde qui decimas dare noluerint: res alienas inuadunt: ⁊ dominū qui dignatus eſt accipere. ¶ Auguſtinus in ſermone de decimis Attēde quid creatura decima: inter intellectuales creaturas eſt homo· quia angeli in nouem ordinibꝰ: decimus autē ordo eſt hominum. Et ideo eſt hoīs decimam ſoluere: vt ruinam angelorum valeat ſupplere. ¶ Hieronimus in gloſa Malach. Quia nō reddidiſtis decimas ⁊ primitias: icirco in penuria et fame maledicti eſtis. q̄ dum parua ſubtrahitis: vbertatem poſſeſſionum veſtrarum & totam abundantiam frugū perdidiſtis. ¶ Chriſoſtomꝰ ſuper matheum. Iuſticiā: miſericordiam & fidem: ꝑpter ſuam gloriā mandauit deꝰ: ſed decimas propter ſacerdotes. ¶ Iohannes chriſtomꝰ. Sacerdotes qui propter decimas corripiunt populum. ⁊ maiora peccata videntes tacent· docēt colare culicem & deglutire camelum id eſt a modico abſtinere ⁊ maiora committere.

¶ De Delicijs. ¶ Capitulum. lxi.

AVguſtinꝰ in ſermone. Qui dat pro modica delectacione illud pro quo ſe tradidit: ſtultum chriſtum reputat mercatorē. ¶ Ambroſiꝰ in epl'a. Quicunq̄ a puericia dederit ſe delicijs: manebit in ſeruitute: vt viuens mortuus ſit. ¶ Gregorius in moralibꝰ. Hi frequēter maiores tribulationes ex carne ſuſcipiunt: qui carnis voluptatibus delectantur. ¶ Chriſoſtomus. Sicut impoſſibile eſt vt ignis inflāmetur in aqua· ita impoſſibile eſt ꝯpunctionem vigere in delicijs. ¶ Bernardus in epl'a. Mens aſueta delicijs: nec exculta diſcipline ſarculo: multas ꝯtrahit ſordes. Facile onus afflictionis ſentiunt qui vti ſuauibus delicijs conſueuerunt. ¶ Seneca in epl'a. Eſtimāt animos amenitas nimia: q̄mlibet viam iumēta patiunt̄: quorū durata in aſpero virgula eſt· in molli plauſtriq̄ paſcue ſaginati cito ſubſternunt̄. Innatum eſt ab illo mūdi conditore: qui nobis viuendi iura deſcripſit vt ſalui eſſemus: non vt delicati delicijs miſere: ac ſolicite omnia compararentur.

¶ De Deſiderio. ¶ Caplm. lxij.

AVguſtinꝰ ſuper Pſalmiſtam. Qui deſiderat: ⁊ ſi lingua taceat: cor decātat· qui aūt non deſiderat: q̄libet amore: quolibet clamore: aures hominū feriat: intus mutus eſt deo. ¶ Ambꝰ. Quanto diutius abeſt q̄d deſiderat tanto expectantis deſideria maiora quadaꝫ via amoris igneſcunt· caro deficit: ſed cupiditas alit̄ & augetur. ¶ Gregoriꝰ in omelia. Si ſancta deſideria dilectione creſcunt· ſi autē dilectione deficiunt: deſideria non ſunt. ¶ Gregorius in moralibꝰ. Valentiores voces apud ſecretiſſimas aures dei · non verba faciūt: ſed deſideria· eternam eñ vitam ſi ore petimꝰ: nec corde

deſideramus: clamantes tacemus. ſi vero deſideramus & corde tacemus: tacentes clamamus. ¶ Seneca. Etiam celeritas in deſiderio mora eſt. Deſpectus ſiue deriſio vbi contemptus.

¶ De Deſperatione. ¶ Capitulum .lxiij.

AVguſtinus de ſymbolo. Latro agnouit: petrus negauit. in petro demonſtratur quemquam iuſtum non de ſe preſumere debere. ¶ Auguſtinus de penitentia Ne deſperando augeamus peccata: propoſitus eſt penitentie portus. rurſus ne deſperando augeamus: datus eſt dies mortis incertus. ¶ Ambroſius ſuper lucam. Nemo diffidat: nemo veterum conſcius peccatorum premia diuina deſperet. Nouit dominus mutare ſententiam: ſi tu noueris emendare delictum ¶ Ambroſius. Incumbit virtuti ſeculi: qui deſperat de adiutorio dei ¶ Chriſoſtomus. Illius eterne ciuitatis ianuas nobis deſperatio claudit: ſpes aperit: fiducia latum prebet ingreſſum. ¶ Yſidorus de ſummo bono. Nullus deſperare debet veniam. etiam ſi circa finem vite ad penitentiam conuertatur. Vnumquemque enim deus de ſuo fine: non de vita preterita iudicat Idem. In vita hominis finis querendus eſt. quoniam deus non reſpicit quales ante viximus: ſed quales circa finem vite erimus. ¶ Leo papa. Sceleratior omnibus o iuda & infelicior extitiſti. quem non penitentia duxit ad dominum: ſed deſperatio traxit ad laqueum. ¶ Hugo. Prima ſalus eſt declinare culpam ſecunda non deſperare veniam. ¶ Victorinus. Deſperatio eſt ad vite ſtatum vel virtutum redditum: fracta ſpei gubernatio ¶ Seneca. Nemo ſe mutat: qui ſe mutari ſperat.

¶ De Detractione. ¶ Capitulum .lxiiij.

AVguſtinus in gloſa. Plus nocent in membris detrahentes chriſto. quia animas creditorum interficiunt quam qui eius carnem mox reſurrecturam peremerunt ¶ Ambroſius. Bylinguis ſerpens habetur atque letalis: eo quod dyabolus miniſter aliud loquatur lingua: aliud corde meditetur. ¶ Hieronimus. Caue ne aut linguam: aut aures habeas prurientes: id eſt ne aut ipſe alijs detrahas: aut alios audias detrahentes. ¶ Hieronimus. Incongruum eſt corpore latere et lingua per totum mundum vagari. ¶ Gregorius in paſtorali. Non maledices ſurdo &c. Surdo maledicere: eſt abſenti ac non audienti derogare: Coram ceco offendiculum ponere: eſt diſcretam quidem rem agere: ſed tamen ei qui lumen diſcretionis non habet ſcandali occaſionem prebere. ¶ Bernardus de conſideratione. Omnem qui paulam veretur dicere quod in aure loquitur: ſuſpectum habeas. ¶ Idem. Detractor & libens auditor: vterque dyabolum portat in lingua.

Iſidorus de ſummo bono. Non ſolū ille reus eſt: q̄ falſum de alio profert: ſed et is qui cito aurem criminibus prebet. Caſſiodor9. Dentes dicti ſunt a demendo ideo pulcre lingue detrahentiū dentes vocantur quia ſic̄ illi partes demūt ita et iſti opiniones hoīm corrodunt. Bernard9 in ſermone Nunq̄d nō vippera eſt lingua detractoris ferociſſima: plane nimirum q̄ tam letaliter inficit flatu vno? Nunq̄d nō lancea eſt lingua iſta pfecto acutiſſima que tres penetrat ictu vno. Hugo. Detractio eſt locutio ex inuidia procedens: bona aliorū denigrans. Tullius. Fit eñ neſcio quomō: vt magis in alijs cernamus ſiquid delinquit: q̄ in nobis. Vnde poeta. Cum tua puideas oculis: mala lippus inunctis. Cur in amicorum vicijs: tam cernis acutis? Seneca in epl'a. Nulla tam modeſta felicitas eſt: vt malignitatis dentes vitaret. Seneca in pverbijs. Difficilem oportet aurem habere ad crimina.

De Deo Capitulum lxv.

Auguſtinus ſuper Iohannem. Deus tibi totū eſt: ſi eſuris: panis tibi eſt. ſi ſitis: aqua ti eſt. ſi in tenebris es: lumē tibi eſt. ſi nud9 es: immortalitate tibi veſtis eſt. Auguſtinus libro ſexto confeſſionum. O vera ſumma ſuauitas omni ſuauitate dulcior: ſed non carni et ſanguini. omni luce clarior: omni ſecreto interior: omni honore ſublimior: ſed non ſublimib9 in ſe. Auguſtinus libro vij. ɔfeſſiōm O eterna veritas: et vera caritas: et cara eternitas tu es deus meus. Auguſtin9 in ſoliloquijs. Deus vita et ſumma vita: in quo et a quo et per quē bona ſunt: que bona ſunt omnia deus. a quo auerti cadere: in quem cōuerti reſurgere: in quo manere conſiſtere eſt deus: a quo exire mori: et in quē redire reuiuiſcere: et in quo habitare viuere eſt deus. quem nemo amittit niſi decept9: quem nemo querit niſi admonitus: quē nemo inuenit niſi purgat9. Auguſtinus ſup Pater noſter. Deus eſt in ſeipſo ſicut alpha et o: in mundo ſicut rector et auctor: in angelis ſicut ſapor: et decor in eccleſia ſicut paterfamilias in domo: in anima ſicut ſponſus in thalamo: in iuſtis ſicut adiutor et protector: in reprobis ſicut pauor et horror. Auguſtin9 ſup Pſalmiſtam. Quid mihi preter deum eſt: dulce nō eſt. quicq̄d mihi vult dare dn̄s meus: auferat totū et ſe mihi det. Auguſtin9 in epyſtola. Non eſt quo fugias a deo irato: niſi ad deū placatū: et econūſo. Aug9 in epl'a. Deus totus oculus eſt: q̄a omnia videt. tot9 manus eſt: quia om̄ia operat̄. totus pes eſt: q̄a vbiq; eſt. Amb9 ſup lucam. Non in locus deus videtur: ſed mūdo corde. nec corporalib9 oculis deus queritur: nec circumſcribitur viſu: nec tactu tenetur: nec auditur affatu: nec auditur inceſſu. et cum abſens

eſt videtur: & cum preſens eſt non videtur. ¶ Gregorius in moralibus. Creator omnium deus pater omnipotens vbiqꝫ eſt: ⁊ vbiqꝫ totus eſt: & tunc minus inuenitur: quādo is qui vbiqꝫ totus eſt in parte queritur. ¶ Gregori⁹ in moralibus Deus manet intra omnia: ipſe extra omnia: ipſe ſup omnia ipſe infra omnia. ſuperior eſt per potentiā: inferior ad ſuſtentationem: exterior per magnitudinem: interior per ſubtilitatē ſurſum tegens: deorſum continens: extra circundans: interi⁹ penetrans. ¶ Bernardus. Deus partibus non ꝯſtat: vt corp⁹ non affectibus diſtat: vt anima. non formis ſubſtat: vt omne quod factum eſt. ¶ Bernardus. Quam diues es in miſericordia: ꝙ magnificatus in iuſticia: qm̄ munificus in gratia domine deus noſter: non eſt qui ſimilis ſit tibi: munerator copioſiſſime: remunerator equiſſime: liberator piiſſime. gratis reſpicis humiles: iuſte iudicas innocētes: miſericorditer etiam ſaluas peccatores. ¶ Bern⁹ de conſideratione. Quid eſt deus? Longitudo: latitudo: ſublimitas & profūdum. Longitudo propter eternitatem: latitudo propter caritatem: ſublimitas propter maieſtatem: profundum propter ſapientiam. Idem Deus amat vt caritas: nouit vt veritas: ſedet vt equitas: dominatur vt maieſtas: regit vt princeps: tuetur vt ſalus: operatur vt virtus: reuelatur vt lux: aſſiſtit vt pietas. que omīa faciunt angeli: facim⁹ ⁊ nos: ſed longē inferiori modo. ¶ Origenes ſuper Iudi. Vnuſquiſqꝫ quod pre ceteris colit: quod ſuper omnia miratur ⁊ diligit. hoc enim deus eſt. ſi quod illud eſt: quod in dilectionis laude preponderat: hoc tibi deus eſt. ¶ Caſſiodor⁹. Deus nec ſplene ridet: ne vultu ſubſannat Ira ergo dei vocatur retributio peccatorū. ¶ Hugo de clauſtro anime. Sicut enim nullum eſt momentum quo homo non vtatur vel fruat̄ dei bonitate ⁊ miſericordia. Sic nullum debet eſſe momentum ꝗ eum preſentem non habeat in memoria. Omne temp⁹ in quo de deo non cogitas: hoc te computa perdidiſſe. ¶ Alanus. Deus eſt ſplendor nunquam deficiens: vita indefeſſa nō moriens: fons ſemper ſcaturiens: ſeminale vite ſeminarium: ſapientie principale principium: initiale bonitatis initium. ¶ Seneca ad lucillum. Prope deus eſt: tecum eſt: intus eſt mi lucille. ſacer inter nos ſpiritus ſedet: malorum bonorumqꝫ noſtrorū obſeruator & cuſtos: hic prout a nobis tractus eſt: ita nos ipſe tractat. Bonus vero vir ſine deo nemo eſt.

¶ De Deuotione. ¶ Capitulum. lxvi.

AVguſtinus ſuper Pſal miſtam. Non putreſcit cor: ſi leuetur ad deum. Frumentum tuum ſi haberes in inferioribꝯ ne putreſceret: leuares illud ad ſuperiora. frumento tuo queris mutare locū: et cor permittis putreſcē in terra. frumentum leuares ad ſuperiora: cor leua in celum. ¶ Auguſtinus ſup Iohannem. Si habet animus vnde obleꝺetur extrinſecus: ſine delicijs manet interius. ¶ Auguſtinꝰ ſuper iohannem. Neſcio quid incorporaliter et ſpūaliter in nobis facit deus: q̄d nec ſonus ſit qui aure percipit̄: nec color qui oculis diſcernat̄: nec odor qui in naribꝯ capiatur: nec ſapor qui faucibꝯ iudicetur: nec durum et molle q̄d tangendo ſentiatur: et tamen aliquid eſt: q̄d ſentire facile eſt explicare non poſſibile. ¶ Gregoriꝰ in omelia. Si nos virtus deuotiōis in intimis afficit: omnis ſtrepitꝰ praue ſuggeſtiōis obmuteſcit. ¶ Bernardꝰ ſuper cantica. Non omnibꝯ eodem mō data eſt gratia iſta. ſcilicet deuotio. porro thomas in latere: iohēs in pectore: petrus in ſinu patris: paulus in tercio celo: ſecreti huius gratiam ſunt aſſecuti. ¶ Bernardus ſup cantica. Mel in cera: deuotio in litera. alioquin litera occidit: ſi abſq; condimento ſpiritus glutieris. ¶ Bernardus ibidem. Eſt vngentū contritionis: eſt vngentū deuotionis: et eſt vngentū pietatis Primum pungitiuū dolorem faciens: ſecundū temporatiuū dolorē leniens: tercium ſanatiuū morbum expellens. ¶ Caſſiodorus in coll. Melius eſt deuotū in minoribꝯ: q̄m indeuotū in maioribꝯ ꝓfeſſionibꝯ inueniri. ¶ Hugo de ſancto victore Deuotio eſt feruor bone voluntatis: quē mens cohibere non valens: certis manifeſtat indicijs.

¶ De Dyabolo. ¶ Capitulum. lxvij.

AVguſtinus. Internas anime cogitationes dyabolū non videre certi ſumus: ſed motu eas corporꝰ ab illo et affectionū indicijs colligi et experimēto didicimꝰ ſecreta autem cordis ſolus ille nouit: ad quem dicit̄. tu ſolus noſti corda filiorū hoīm. ¶ Auguſtinꝰ. Plurimūq; dyabolꝰ vult nocere: non poteſt. Quia poteſtas iſta ſub poteſtate eſt. nam ſi tantum poſſet nocere dyabolus quantum vult. aliq̄s iuſtorum non remaneret. ¶ Ambꝰ. Anima nunq̄ a corpore vinceretur: niſi priꝰ a dyabolo teneret̄. ¶ Gregoriꝰ in omelia Profecto dyabolus vincitur: quādo mens noſtra in temptamenta eius ad delectatiōe; atq; conſenſum non contrahitur. ¶ Gregorꝰ ibidem. Iniuſtum eſt ſeruire dyabolo: qui nullo placatur obſequio. ¶ Bernardꝰ in ſermone. Demonum eſt mala ſuggere: noſtrum eſt non conſentire. quotiens eis reſiſtimus: totiens eos ſuperamus: angelos glorificamus: deum honoramus: qui incitat vt pugnemus: adiuuat vt vincamꝰ:

cōſolidat ne deficiamus. ¶ Chriſoſtomus ſuper matheum.
In primis grauis et inſufferabilis eſt impetus dyabolus: quia
ſiquis forti animo ſuſtinuerit eū in primo: in ſecundo inue-
niet eum infirmiorem. Quanto enim plus percuſſus fuerit:
tanto magis refrigeſcit et deficit. ¶ Iſidorus de ſummo bono
Demones triplici acumine preſcientie vigent. ſcilicet: ſubti-
litate nature: experiētia temporum: reuelatione ſuperiorum
poteſtatum. ¶ Iſidorus. Quanto propinquius finem mūdi
dyabolus videt. tanto crudelius perſecutiōes exercet. vt qui
ſe continuo damnandum conſpicit: ſocios ſibi multiplicet:
cum quibus iehenne ignibus adducatur. ¶ Iſidorus. Dyabo-
lus ſerpens eſt lubricus: cuius ſi capiti id ē prime ſuggeſtiōi
non reſiſtitur. totus in intima cordis dum non ſentitur: illabitur.
¶ Cyprianus in epiſtola. Lata et ſpacioſa itinera vite letalis
illic illecebre et mortifere voluptates: illic dyabolus blanditur
vt fallat. arridet vt noceat: allicit vt occidat. ¶ Petrus rauen-
na. Dyabolus mali auctor: nequitie origo: rerum hoſtis: cor-
ruptor ſeculi. hominis ſemper inimicus. Ille laqueos tendit:
lapſus parat: foueas fodit: conparat ruinas: ſtimulat corpora:
pungit animas: cogitatiōes ſuggerat: Immittit iras: dat vir-
tutes odio: vicia addit: amori errores ſerit: diſcordias nutrit:
pacem turbat: affectus diſſipat: hūana violat: diuina tēptat.

¶ De Dilectione. ¶ Capitulum. lxviii.

AVguſtinus ſuper iohannem. Dilectio ſola diſcernit
inter filios dei et filios dyaboli. ſignent ſe omnes ſi-
gno crucis: reſpondeant omnes Amen. cantent om-
nes alleluia: baptiſentur omnes: intrent eccleſiam: impleant
parietes baſilicarum. Non diſcernuntur filij dei a filijs dya-
boli: niſi caritate. ¶ Auguſtinus de ſpū et anima. Miſer ego:
quantum deberem diligere deū meum: qui me fecit cum nō
eram: redemit cum perieram. Nō enim eram et de nihilo me
fecit: non lapidem: non arborem: non aliquid de animalibus
ſed hominem voluit me eſſe. Dedit mihi viuere: ſentire: di-
ſcernere. reduxit me de exilio: redemit me de ſeruitio: vocauit
me nomine ſuo: vt memorale ſuū ſemper eſſe apud me. vnxit
me oleo leticie: quo ipſe erat vnctus. vt ab vncto eſſem vnctus:
et a chriſto dicerer chriſtianus. ¶ Auguſtinus in gloſa ſup
illud. Ordinauit ī me caritatem. Primo diligendus eſt deus
ſecundo parentes. inde filij. poſt domeſtici. qui etiam ſi boni
ſint: malis filijs preponendi ſunt. Inimicos autem non ſicut
teipm. ſufficit. n. quia nō odio habeamus illos. ¶ Gregorius ī regiſtro

Pro magno diligi non debet quicquid fine concluditur: illa appetenda illa ſemꝑ in opere ſunt diligenda que nec inuenta tranſeũt: nec adepta deficiunt. ¶ Gregorius. Nihil eſt ꝑcioſiꝰ deo virtute dilectionis. nihil eſt deſiderabilius dyabolo: extī/ctione caritatis ¶ Bernhardus ſuper cañ. Quando ignorabā me inſtruxit: quando errabam me reduxit: quando peccabā me correxit: quando ſteti me tenuit: quando cecidi me erexit quando iui me duxit: qñ veni ad eum me ſuſcepit: & ſubdit Nec pro his omnibus quid rependā ab eo: niſi tm̃ vt diligā Non enim melius nec decentius ꝙ per dilectionē rependi pt̄ quod per dilectionē datum eſt. ¶ Hugo. Dilectio dei eſt oīa cōmoda ꝛ incōmoda poſtponere cauſa fruendi. Dilectio eſt proximi priuata cōmoda poſtponere cauſa fruendi amico. ¶ Fulgencius in ſermone. Neceſſe eſt vt quo te ꝓceſſerit di=lectionis theſaurus: illic etiam cogitationis ſequatur effectꝰ Ideo veritas ait: vbi eſt theſaurus tuꝰ: ibi eſt cor tuũ. ¶ Caſſ ſuper Pſal. Diligere q̄ſi de omnibus eligere. Ignis ē caritas dei virtutum progreſſionibꝫ creſcens: que quanto magis cō/cupiſcitur tanto efficatius ampliat̄. Idem. Inaudita ē dilectio que amicum diligit & preſentiam eius non amat. ¶ Seneca in prouerbijs. Nihil eſt quod nō tolleret qui perfecte diligit.

¶ Diſcere. Capitulum. lxix.

Auguſtinus in epiſtola. Ad diſcendum qđ opus eſt nulla etas ſera videri poteſt: quod ſi vis magis decet docere ꝙ diſcere: magis tñ decet diſcere ꝙ ignorare ¶ Iheronimus in ep'la. Nihil prodeſt facienda didiciſſe ꝛ nō facē: melius eſt neſcire aliq̄d ꝙ cũ periculo diſcē. ¶ Gregoriꝰ nazazenus. Optabile eſt mihi ꝛ percarũ vſqꝫ ad vltimā diſcē ſenectutem quem nulla etas ad perdocendũ ſufficere poteſt ¶ Hugo. Ab oībus libenter diſce qđ tu neſcis: quia vtilitas cōmune tibi facere poteſt quod natura cuiqꝫ fecit. Sapiētior omnibus eris ſi ab oībus diſcere volueris: qui ab omnibus accipiunt omnibus ditiores ſunt. ¶ Rabi Moyſes. Tria ſunt vt ait Alexander q̄ impediunt hoīem apprehendere veritatē rei ſcꝫ amor altitudinis: ſubtilitas ac profunditas rei inueſtigande: ꝛ ignorantia inquiſitoris: ſiue breuitas potentie ſue in apprehendendo. ¶ Caſſiodorus. Deſiderabilis eſt literarum eruditio que naturā laudabilē eximie reddit: vnde ſapiētior fiat ornatior. Ibi enī prudens inuenit vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit vnde animi virtute roboret̄: ibi princeps accipit quomodo ppl's ſub equalitate cōponat: nec enim aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna quā literaꝝ non augeat gloſa noticia. Idē. Qđ in iuuentute nō diſcit̄: in matura etate neſcit̄ Ars enī bellandi ſi nō ꝓludit̄ cũ fuerit neceſſaria non habet̄.

¶ Caſſiodorus. Nihil tã incredibile: quod non diſcendo fiat probabile. ¶ Seneca. Quid eſt ſtultius qm̃ quia diu non di/diſceris: non diſcere omnis etatis ſtola ammittit. tandiu diſcendum eſt: quandiu neſcias. ſi prouerbio credis: quandiu viuas: etiam ſeni diſcendum eſt. ¶ Seneca. Mores primum: mox ſapiẽtiam diſce: que ſine moribus male diſcit. ¶ Seneca. Ocium ſine literis eſt mors: & niui hominis ſepultura.

¶ De Diſciplina: ¶ Capitulum. lxx.

Gregorius libro. xiiij. moralium. Cor qd ſine ſapiẽtia eſt exaltari non habet. qa humana mens ſicut male eleuata in infimis premitur: ſic bene preſſa in ſublimibus leuatur. ¶ Bernard?. Diſciplina ceruicem ſubmittit ponit ſupcilia: componit vultum: ligat oculos: chachinnos: cohibet: moderatur linguã: frenat gulam: ſedat iram: format inceſſum. ¶ Cyprian?. Diſciplina eſt cuſtos ſpei: retinaculũ fidei: dux itineris ſalutaris: fomes ac nutrimentũ bone indolis: magiſtra virtut?: facit in chriſto manere: ſemp ac iugiter deo viuere: ad promiſſa celeſtia & diuina premia peruenire ¶ Hugo. Quãuis in nullo tempore & loco diſciplinam ſuã homo deſerere debeat. diligentius tamen ibi conſeruãda eſt: vbi vel neglecta pluribus generat ſcandalum: vel cuſtodita bone imitationis exemplũ. ¶ Pitagoras. Qui breui tempore ꝑ pudore diſciplinã non patitur: omni tempore in pudore inſipiẽtie permanebit. ¶ Seneca. Educatio ⁊ diſciplina mores facit: & illud ſapit vnuſquiſqꝫ quod didicit.

¶ De Diſcordia. ¶ Caplm. lxxj.

Auguſtinus. Diſcenſiones nunqm̃ debent amari: ſed aliquando tamen aut a caritate naſcuntur: aut caritatem probant. ¶ Ambroſius. Melius eſt emigrare cum gratia: ꝙ cohabitare cum diſcordia. Melius eſt ſine lite abire: ꝙ cũ iurgio reſidere. ¶ Ambroſius. Contentio eſt impugnatio veritatis: cum confidentia clamoris. ¶ Hieronim? Quiſquis corp? affligit: ſed concordiam deſerit. deum quideꝫ laudat in timpano: ſed nõ laudat in choro. quia ibi diſcenſio eſt: vbi inuidia eſt. vbi concordia non eſt: ibi chorus non eſt ¶ Gregorius in paſtorali. Diſcordes tãdiu nullum operis ſa/crificium deo imolant: quandiu a proximorũ caritate diſcordant. ¶ Iſidorus ethimol. Diſcordia eſt aliquorum diſcenſio quos prius amoris vinculum colligauit. Concordia eſt ꝯuenientium in rectitudine amoris: indirupta quedam & vnica complexio. Sediciosus eſt qui diſſenſionem animarum facit et diſcordias gignit. ¶ Caſſiodor?. Summopere iurgia fuge nam contra parem auceps eſt: cum ſuperiore furioſum: cum inferiore ſordidum: maxime aũt contra fatuũ ꝯtentiõeꝫ inire

Nam abſentem ledit: qui cū ebrio litigat. ¶ Seneca in pro-
uerbijs. Principium diſcordie eſt aliquid ex cōmuni ſuum
facere. Turpius nihil eſt quam cum eo bellum gerere: cum quo
familiariter vixeris ¶ De Diſcretione. ¶ Caplm. lxxij.

Gregorius in moralibus. Plurimum virtus cū indi-
ſcrete tenetur amittitur. cum diſcrete intermittitur: plus
tenetur. ¶ Bernardus ſuper cantica. In cunctis nobis
ſemper debet preeſſe diſcretio: et quaſi moderando ſingulas
diſcernere voluntates. nec opinio veriſimilis fallat: ac decipiat
ſermo verſutus. ne quod bonum eſt: malum. ne quod malū eſt
bonum eſſe credatur. Bernardus ſuper cātica. Diſcretio quippe
omni virtuti ordinem ponit: modum tribuit: decorem et per-
petuitatē confert. Eſt ergo diſcretio non tam virtus quam quedā
moderatrix virtutum: ordinatrixque affectuū: et doctrix morū.
tolle hanc: et virtus vicium erit. ¶ Iſidorus. Quicquid boni
cum diſcretione feceris: virtus eſt. quicquid ſine diſcretione
geſſeris: vicium eſt. virtus enim indiſcreta: pro vicio reputatur
¶ Iſidorus. Diſcretio eſt in diiudicantis rerum cauſis: prouida
humanarū mentium moderatrix. Idem. Ratio eſt gerendorum
ordo ex cauſa venientium. vt quicquid facias ac dicas: intelli-
gas. ¶ Petrus rauenna. Cunctam diſciplinā regulans mo-
deretur equalitas diſcretionis. nec vel nimia remiſſio nutricia
ſit criminum: vel impia diſcretio patricida virtutum. Idem.
Diſcretio virtutibus modū imponit: ſine qua virtutes ſunt
vicia. Nam ſi aſſit timor et non diſcretio: tranſit in deſperati-
onem. ſi dolor in amaritudinem: ſi amor in adulationem: ſi ſpes
in preſumptionem: ſi leticia ī diſſolutionem: ſi ira in furorem
¶ Tullius. In omnibus negocijs prius quam aggrediantur adhi-
benda eſt diſcretio. Iuxta illud poete v. Qui plus poſſe putat
ſua: quam nata miniſtrat. Poſſe ſuū ſuperans: ſe minus eſſe poteſt

¶ De Diuitijs. ¶ Capitulum. lxxiij.

Auguſtinus in epyſtola. Diuitie ſeculares ſi deſunt:
non per mala opera querantur in mundo. ſi autem
aſſunt: per bona opera ſeruentur in celo. Animum
virilem et chriſtianum: nec debent ſi accedant extollere: nec
debent frangere ſi recedunt. ¶ Auguſtinus ſuper Matheum
Vere ille ſunt diuitie. quas cum habuerimus: perdere non
poſſumus. ¶ Auguſtinus. Difficile eſt vt non ſit ſuperbus:
qui diues eſt. tolle ſuperbiam: diuitie non nocebunt. ¶ Au-
guſtinus. Aurum eſt materia laborum: periculum poſſiden-
tium: aurum enumeratio virtutum: aurum malus dominus
proditor ſeruus. Aurum magis cruciat: apud quem largius
fuerit: aurum amanti ſe nihil de ſua poſſeſſione permittit: re-
fundens reatum ſuum ei cui vſum negat. ¶ Augus in omelia

Ideo rogans diues non exauditur in tormentis quia rogan-
tem pauperem non exaudiuit in terris. ¶ Ambroſi9. Diuites
diſcant non in facultatibus crimen haberi: ſed in his qui vti
neſciūt. Nam diuitie vt impedimenta ſunt reprob: ita bonis
ſunt adiumenta virtutis. ¶ Hieronim9. Qui diuitiarū ſeru9
eſt: diuitias cuſtodit vt ſeruus qui aūt ſeruitutis diſcuſſerit
iugū: diſtribuit eas vt domin9. ¶ Gregorius in omelia. Sole
diuitie vere ſunt: que nos virtutib9 diuites efficiunt. ſi ergo
fratres diuites eſſe cupitis: veras diuitias amate. Idem. Terre-
na ſubſtantia eterne felicitati cōparata: pondus eſt: non ſub-
ſidium. Temporalis vita: eterne vite cōparata mors eſt poti9
dicenda: q̄ vita. ¶ Bernardus in ſermone. Vere diuitie non
opes ſunt: ſed virtutes quas ſecum conſcientia portat: vt im
perpetuum diues fiat. ¶ Chriſoſtomus. Diuitiarū ſequela
eſt luxuria: ira intemperans: furor iniuſt9: arrogantia ſuper
bia omiſq3 irrationabilis mot9. ¶ Chriſoſtomus ſup math.
Omnia bona mundi triplex interitus tollit. Aut ex ſeipſis
vetereſcūt: aut luxu dominorum ſuorū conſummunt: aut ab
extraneis dolo: vel violentia: vel calumnia diripiunt. ¶ Ra-
banus. Omne terrenum vel erugine cōſummit vt aurum &
argētum: vel putredine & vermib9 vt veſtis & lignum: et qd
in his immune eſt a furibus vel predonib9 tollit vt lapides
precioſi. In his ergo omne genus auaricie reprehenditur.
¶ Petrus rauenna. Auri cuſtos: ſeruator argēti: ſecuritatem
nō habet neſcit quietem: & tibi deeſt ſecuritas ques perit: pena
diues eſt ille non cenſu. ¶ Petrus rauenna. Aurum erogare
bonum eſt: reponere malum: cōtemnere validum: fugere per-
ſecurum quia ſicut vincere virtut9 eſt: ita felicitatis euaſiſſe
¶ Valerius in ſermone. Nil tibi proderūt diuitie: ſi diuitiarū
beneficijs non vtaris nam pars mendicitatis: eſt congeſtam
ſecreto pecuniam poſſidere. ¶ Valerius. Nihil clauſum cōſtat
quod argento auroq3 non pateat nihil occultum: quod non
pecunia indagante ſit cognitum. ¶ Hugo. Diues dicit a di-
uo: qui quaſi deus nihil creditur indigere. ¶ Seneca in epl'a
Quid refert quantum illi in archa: quantum in horreis ia-
ceat: ſi alieno inhyat: ſi non queſita: ſed querenda computat
Non enim pauper eſt qui minus habet: ſed qui plus cupit:
nec plus habet ſed qui minus cupit: diues eſt. ¶ Seneca. Si
cui ſua non vident ampliſſima: licet totius mundi dominus
ſit: miſer eſt qui aūt ſibi ſatis ē: cū diuitijs nat9 eſt. ¶ Seneca
Nemo alius eſt deo dign9: q̄ qui opes contempſit. ¶ Seneca
Nemo naſcitur diues: quiſquis exijt in lucem viſus eſt lacte
et pane eſſe contentus: ab his nobis regna nō ſufficiunt. Si
ad naturam viues: nunq̄ eris paup: ſi ad opinionem: nunq̄

eris diues·exiguum natura deſiderat:opinio immenſum·

¶ De Doctrina· ¶ Capl'm·lxxiiij·

Auguſtinus de doctrina chriſtiana. Doctor a ductor id agere debet·vt nō ſolum intelligatur:verum etiā libenter ⁊ obedienter audiatur. ¶ Auguſtin9. Sicut gratus eſt q̄ cognoſcenda enubilat: ſic onerosus q incognita inculcat. ¶ Auguſtin9 ſuper iohannem. Si me poſſes docē quod neſcio:nō ſolum te verbis:ſed etiam pugnis cedentem deberem patientiſſime ſuſtinere. ¶ Ambroſius ſuper. Beati immaculati. Anteq̄m vita doctrina querenda eſt: vita bona ſine doctrina gratiam habet:doctrina ſine vita integritatem non habet. ¶ Gloſa. Perfectio diſcipulorum:gaudium & corona eſt magiſtrorū·fructus eīn magiſtri:obedientia eſt diſcipuli·⁊ eius bona ɔuerſatio:coronā dat magiſtro. ¶ Gloſa. Qui congrua diſciplina vnumquemq; arguit: eruditum ſe ꝓbabilem doctorem:in conſpectu omnium oſtendit·nec etas iuuenilis in doctore deſpicienda eſt: quē vita & diſcretio cōmendat. ¶ Gregorius. Tanto quiſq; minus oſtēditur doct9 quanto minus patiens·neq; enim poteſt veraciter bona docendo impendere:ſi viuendo neſciat adūſa equanimiter tolerare. ¶ Gregorius. Doctrina cum omni imperio docetur:que prius agitur q̄m dicatur. Nam doctrine ſubtrahit fiduciam quando ɔſcientie prepedit linguā. ¶ Bern9 in ep'la. Experto crede·a° amplius inueies in ſiluis:q̄ꝑ in angulis·ligna & lapides docebūt te q̄d a magiſtris audire nō poſſis. ¶ Hylarius Intelligētia dictorū:ex cauſis eſt aſſumenda dicendi·q̄a non ſermoni res:ſed rei eſt ſermo ſubiect9. ¶ Chriſo9. Si artem vſumq; diſſocies:vtilior ē vſus expers art9:q̄ꝑ ars q̄ ſui vſum nō hēt. Ars infecunda eſt ſine vſu:⁊ vſus temerari9 ſine arte ¶ Chriſo9 in policracō. Doctrinā accipiam9:non mores·apibus herbe nō ſunt neceſſarie:ſed flores·ſic & vos doctrine flores colligite:⁊ ɔuerſatōꝝ malā relinq̄te. ¶ Chriſo9. In lectiōe nō verba:ſed ſanctitas eſt amāda·ſepe aūt reperit̄ ſimplicitas veridica:⁊ falſitas ɔpoſita·q̄ hoīem ſuis erroribꝫ illicit:⁊ per lingue ornamēta:laq̄os dulces aſꝑgit. ¶ Origenes. Clauſum habeat os peccator·q̄a qui ſeip̄m nō docuit:aliū docē nō pt̄. ¶ Beda. Fruſtra ſibi officiū doctoris vſurpat:q diſcretōꝝ catholice fidei ignorat. ¶ Sydoni9. Miſer ē q ante ɔpulſus ē docere q̄ꝫ diſcē·⁊ ante ꝑſumens bonū ꝑdicare:q̄ꝑ facē. ¶ Petr9 bleſeñ. Quia fragilis ē memoria:⁊ rerū turba nō ſufficit ideo egregie doctorē informare videt̄:qui dicit. Quicq̄d precipies eſto breuis·vt cito dicta percipiāt:animi dociles teneāt·quia omne ſupuacuū pleno pectore manat. Idem. Sciētiarū glo'ſa poſſeſſio:in plures diſpſa nō perdit̄:& diſtributa per partes:

minoꝛationis detrimenta non ſentit:ſed eo diuturnius perpetuata ſeneſcit:quo publicata fecūdius ſe diffundit. ¶ Tulli⁹ in rethorica. Sepe nobis minoꝛ eſt intellectus longitudine: magis ꝙ obſcuritate narratōnis. ¶ Tullius. Peritia docendi in tribus conſiſtit·natura:doctrina:vſu. Natura ingenio:doctrina ſcientia:vſu aſſiduitate. ¶ Seneca. Nunquam nimis dicitur:qđ nunqm̄ ſatis diſcitur:quibuſdam remedia monſtranda ſunt:quibuſdam incultanda ſunt. ¶ Seneca in epiſtola. Quid faciēdum ſit:a facie ire diſcendum eſt. Qđ noſti: ſine arrogantia poſtulanti imparties·que neſcis:ſine occultatione ignoꝛātie tibi poſtula imptiri. ¶ Seneca. Eum elige doctoꝛem:quem magis admireris cū videris:qm̄ cum audieris. ¶ Seneca. Cupio omnia que ſcio in alium trāſfundere: et in hoc gaudeo diſcere:vt doceam. Nullius boni ſine ſocio: iocūda eſt poſſeſſio. ¶ Seneca. Doctrine ⁊ eloquentie oꝛnamenta:in pronunciatione aperta:⁊ conuenienti coꝛporis geſtu conſiſtunt·

¶ De Doloꝛe. ¶ Caplm̄·lxxv·

Gregoꝛius in moꝛalibus. Qui peregrinatiōꝫ ꝓ patria diligit:doloꝛem etiam inter doloꝛes neſcit. Idem. Mitigat vim doloꝛis:ꝯſiderata equitas ſeuient⁹. Ibidem Tanto quiſqꝫ perfectus eſt: quanto perfectius ſentit doloꝛes alienos. ¶ Seneca. Summi doloꝛis intētio:inuenit cito finem. Idem. Vinceris a doloꝛe:ſi ceſſeris· vinces:ſi te contra doloꝛē intēderis. ¶ Seneca. Animo dolenti nihil opoꝛtet credere:etiā innocentes cogit mētiri doloꝛ. Homo ne ſit ſine doloꝛe:foꝛtunam inuenit·leſo doloꝛis remedium:eſt inimici doloꝛ·

¶ De Ebrietate· ¶ Caplm̄·lxxvj·

Auguſtinus in epyſtola. Ebrietas eſt flagicionum omnium mater:culparumqꝫ nutrix:radix criminū: oꝛigo vicioꝛum:turbatio capitis: ſubmerſio ſenſus: tempeſtas lingue: procella coꝛpoꝛis: naufragium caſtitatis: amentia temporis:inſania volūtaria:ignominoſus languoꝛ: turpitudo moꝛū:dedecus vite:honeſtatis infamia:anime coꝛruptela. ¶ Auguſtinus in epyſtola. Valde turpe eſt·vt quē non vincit hō:vincat libido· ⁊ obruatur vino:ꝗ non vincit̄ ferro. ¶ Auguſtin⁹ in ſermone. Ebrietas eſt bland⁹ demon dulce venenum:ſuaue peccatum: ꝙ qui habet:ſeipſum non habet·qa qui facit:peccatū non facit:ſed ipſe totus eſt peccatum. ¶ Ambroſius de penitentia. Ebrioſus cum abſoꝛbet vinum:abſoꝛbetur a vino:abhominatur deo:deſpicitur ab angelis:deridetur ab hominibus:deſtituitur a virtutibus:confunditur a demonibus:conculcatur ab omnibus. ¶ Amb⁹· Ebrioſus confundit naturam:amittit gratiam:perdit glām

incurrit damnatiõẽ. ¶ Chriſo. Nihil eſt ita demoniacum: ſicͭ ebrietas ⁊ laſciuia q̄ eſt mr̃ oĩm viciorũ. Ante oĩa aũt nocet clicis ebrietas: q̄ oĩm radix peccatorũ ⁊ nutrix ẽ. ¶ Hugo de ſctõ victore. Ebrietas iudiciũ rõis obfuſcat: ↄtẽtiones ⁊ bella ꝓcurat: robur ⁊ natalem virtutẽ eneruat: infirmitatẽ gñat: mortẽ natalẽ importat: rebꝫ tpalibꝫ ſpoliat: et q̄d deti⁹ ẽ: diui/nam maledictõẽ inducit. ¶ Pe. rauen̄. Ebrietas in alio crimẽ eſt: ĩ ſacerdote ſacrilegiũ. q̄a alĩ aĩam ſuã necat vino: ſacerdos ſpũm ſanctitat⁹ extinguit. Idez. Ebrietas eſt mr̃ litiũ: furoris genitx: petulãtie magiſtra. vbi em̃ regnat ebrietas: rõ exulat: intellect⁹ obtundit: ↄſilia deuiant: iudicia ſubuertunt. ¶ Sen̄ in ep̄la. Queadmodũ muſto dolia ipſa rumpunt: ⁊ om̄e q̄d in imo iacet: in ſummã ptẽ vis calor⁹ eiectat. ſic vino eſtuãte quicq̄d in imo iacet abditũ: effert̃ ⁊ ꝓdit in mediũ. ¶ Sen̄. Ebrietates ↄtinue aĩos in furorẽ adducũt. Nam cũ ſepe apᵈ ſe non ſunt ↄſuetudĩez inſanie: durata vicia vino ↄcepta etiã ſine illo valent: violentiã. n. violẽtia ſequit̃. ¶ Innocen. Quid turpi⁹ ebroſo: cui fetor ĩ ore: tremor ĩ corpe. q̄ ꝓmͭ ſtulta: ꝓdͭ occulta. cui⁹ mens alienat̃: facies tñſformat̃. nullũ em̃ ſecretũ vbi regnat ebrietas. ¶ Oratius. Fecundi calices: quẽ non fecere diſertũ.

¶ De Eccleſijs. ¶ Capl̃m. lxxvij.

Auguſt⁹. Eccl̄ia eſt q̄daz forma iuſticie: id ẽ ↄmune ius oĩm: ĩ ↄmune orat: in ↄmune opat̃: ĩ ↄmune temptat̃: ſñ eclie catholice ſocietate: nec baptiſm⁹ alicui ꝓdeſſe pt̃: nec opa mĩe: niſi forte vt min⁹ torq̄at̃. ¶ Hila. Hoc hꝫ eclia ꝓpriũ: vt tũc vĩcat cũ ledit̃. tũc intelligat cũ arguat̃: tũc obtineat dũ deſerit̃. Idez. Hoc eclie ꝓpriũ ẽ. Ecl̄a dũ pſe/quit̃ floret: dũ opprimit̃ creſcit: dũ ↄtẽnit̃ ꝓficit: dũ ledit̃ vĩcit dũ arguit̃ intelligͭ: tũc ſtat cũ ſupari videt̃. ¶ Gre⁹ in morꝫ. Quid inq̄t arcti noĩe: q ĩ celi axem ↄſtitut⁹: ſeptẽ ſtellaꝝ radijs fulget. niſi eclia vniũſalis exꝑmit̃: arctur⁹ inq̄t ſ p v̄ſat̃: ⁊ nunq̄ mergit̃. ſic ecl̄ia pſecutões tolerat: ſꝫ ſñ defectu pdurat ¶ Gre⁹ ĩ ep̄la. Archa ceſſante diluuio: ĩ mõte reqeuit: q̄a vite h⁹ correptiõe ceſſãte: cũ malorũ opeꝝ fruct⁹ tñſierit. ĩ celeſti pria ſcta ecl̄ia velᵒ ĩ excelſo mõte reqeſcͭ. ¶ Gre⁹ ĩ morꝫ. Tũc ſcta ecl̄ia valẽti⁹ ĩ veritate reficit̃: cũ ardenti⁹ ꝓ veritate fatigat̃. ¶ Ber⁹ ĩ apolo. O vanitas vanitatũ: ſꝫ nõ vanior q̄ inſanior fulget ecl̄a ĩ pietibꝫ ⁊ eget ĩ paupibꝫ: ſuos lapides auro induit: ⁊ filios ſuos nudos deſerit: de ſũptibꝫ egenorũ ſeruit̃ oclis diuitũ. ¶ Ber⁹ ĩ ſmõe. Dio ꝓditorẽ ſe eẽ nouit q̄cunqꝫ ẽ ille q̄ vicia q̄libet ĩ hãc domũ conat̃ inducẽ: ⁊ tẽplũ dei ſpe/luncã vult facẽ demonioꝝ. Ecl̄ia ẽ media int̃ celũ q̄d ẽ locus tantum bonorũ: ⁊ infernũ q ẽ loc⁹ tm̃ malorum: ſed eccleſia recipit indifferenter ↄtinue bonos ⁊ malos: q̄d ſignatur per archam: q̄ recepit munda ⁊ immunda animalia. ¶ Raban⁹

Differentia eſt inter ſynagogam & eccleſiam. Synagoga cõ-
gregatio: eccleſia vocatio dicit̃. ¶ Hugo. Eccleſia eſt ſingula-
riter fidelium vniuſcuiuſqꝫ ciuitatis cõgregatio. ¶ Hugo de
clauſtro anime. Tria poſſum⁹ aſſignare tabernacula ſcilicet:
Materiale: miſticum: & morale. Id eſt tabernaculum moyſi:
tabernaculum chriſti: tabernaculum cuiuſlibet iuſti. Taber-
naculum moyſi fuit ex diuerſis generibus ornamentorũ con-
ueniens ſtructura: tabernaculum chriſti eſt eccleſia: taberna-
culum iuſti: quelibet fidelis anima. Vnũ fit ex lignis impu-
tribilibꝫ: aliud ex ſanctis animabꝫ: tercium ex donis ⁊ virtu-
tibus. Moyſes ſuum erexit in heremo: Chriſtus in mundo
iuſtus in animo. ¶ Petrus rauenna. Eccleſia magis incipit
eſſe liberrima: cum ad finem ſeculi erit perducta. tunc enim
paſſionibus electorum cito implebitur numerus bonorum.

¶ De Electione. ¶ Capitulum. lxxviij.

Auguſtinus. Quis ferat: ſiqs diuitẽ eligat ad ſedem
honoris eccleſie. contempto paupere inſtructiore &
ſanctiore. ¶ Auguſtinus in ſermone. Ad epiſcopalẽ
dignitatem eligi nõ debuit: qui minora officia gubernare nõ
didicit. quia cura nauis illi committi nõ debuit: qui remum
tenere non nouit. ¶ Hieronimus. Sicut in ordinationibꝫ ma-
lorum princeps eſt peccator: qui tales conſtituit. ſic in ordi-
natione ſanctorũ princeps eſt eorũ iuſticie: qui bonos elegit
¶ Hieronimus. Querit̃ cur non Iohannes electus eſt virgo
ſcilicet vt eſſet caput eccleſie? Reſpondetur: etati delatum eſt
quia petrus ſenior erat: ne adhuc adoleſcens ⁊ pene ꝓgreſſe
etatis hominibus preferetur. ¶ Leo papa. Valde iniquum
eſt ⁊ abſurdum. vt imperiti magiſtris: noui antiquis: rudes
preferantur e meritis. ¶ Caſſiodor⁹. Neceſſe eſt prudentiſſi-
mum eligere: qui poſſit contra ſubtiliſſimos diſputare: & in
ꝯuentu doctorum ſic agere. ne ſuſceptaꝫ cauſam: tot erudita
poſſint ingenia ſuperare. ¶ Petrus rauenna in ſermone. Li-
gna ſiluarum non oliua: nõ ficum: non vitem: ſed ramnum
ſibi eligunt in regem. & egreſſus eſt ignis de ramno: ⁊ deuo-
rauit cedros libani. ¶ Apuleius. Hec eſt iuſta ex equitate
proueniens partitio: vt meliores ſemper in officijs preferent̃
peſſimi autem ciues: aut minus boni: luce careant dignitatis
¶ Seneca in epyſtola. Aliquis vir bonus eligend⁹ eſt nobis
ac ſemper ante oculos habendus. vt ſic tanq̃m illo ſpectãte
viuamus: & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna
pars peccatorum tollitur: ſi peccatoris teſtis aſſiſtat.

¶ De Elemoſina. ¶ Capitulum. lxxix.

AVguſtinus in enchiridion. Qui ordinatě vult dare elemoſinam: a ſeipſo debet incipere: & eam ſibi p̄mo dare. Eſt enim elemoſina opus miſericordie veriſſime: Quia dictū eſt. Miſerere anime tue placens deo. ¶ Auguſtinus ibidem. Multa ſunt genera elemoſinarū: que cum facimus: adiuuamur vt nobis dimittant peccata. ſed ea nihil eſt maius: q̄z cū ex corde dimittimus peccata. ¶ Auguſtinus in ſermone. Elemoſina mūdat peccata: ⁊ ipſa interpellat pro nobis ad dominū. quia q̄cquid pauperibus dederimus: ip̄m integre poſſidebimus. ¶ Auguſtinus. Fecundꝰ eſt ager pauperum: cito reddit donantibꝫ fructum. via celi eſt pauper: p̄ quam venitur ad patrem. incipe ergo erogare: ſi non vis errare. ¶ Auguſtinus in ſermone. Dicit tibi chriſtus. da mihi ex eo quod dedi tibi da & redde. habuiſti me largitorem: fac me debitorem. habeam te feneratorem temporalia: mihi das eterna tibi reſtituam. teipſum tibi reddam: quando te mihi reddidero. ¶ Auguſtinꝰ in ep̄la. Si vis eſſe mercator optimꝰ fenerator egregius: da q̄d non potes retinere: vt recipias q̄d non poteris amittere. da modicum: vt recipias centuplum. da temporalem poſſeſſionem: vt conſequaris eternam hereditatem. ¶ Ambroſius de officiis. Beatus plane de cuius do/mo nunq̄m vacuoſum pauper exiuit. neq̄z enim quiſquam magis beatus: q̄m qui intelligit ſuper pauperis neceſſitatem et infirmi atq̄z inopis erumnam. ¶ Ambroſius ſuper Beati immaculati. Ille intelligit ſuper pauperem: qui largitur pauperi. Nam quid prodeſt meſereri pauperis: niſi alimoniam eidem largiaris? ¶ Hieronimus in epyſtola. Sunt qui pauperibus parum tribuunt: vt amplius accipiant. que magis venatio applicanda eſt: q̄m elemoſina. melius enim eſt non habere quod tribuas: q̄m imprudenter petē quod deſideras. ¶ Hieronimus in epyſtola. Pars ſacrilegii: eſt rem pauperū dare non pauperibꝫ. laudent te eſurientiū viſcera: non ructuantium opulenta conuicia. ¶ Gregoriꝰ in moralibus. Mundari prius debet animus qui elemoſinā prebet. quia omne q̄d datur deo: ex dantis mente penſat̄. ⁊ ab omnipotenti deo munus ex manu non accipitur: quod corde obligato in malicia offertur. ¶ Gregorius in paſtorali. Tot pene quotidie diuites perimunt: quot morientium pauperum apud ſe ſub/ſidia abſcondunt. Nam cum quelibet neceſſaria indigentibꝫ miniſtramus: ſua illis reddimus: non noſtra largimus. ¶ Iohannes chriſoſtomus ſuper Matheum. Si indifferenter omnes omnibus dederimus: ſemper miſerebuntur. Si autem diſcutere ceperimus: nunquam miſericordiam preſtabimus.

Idem. Que ſtulticia eſt illic relinquere vnde exiturus es: et illuc non premittere quo iturus es illic ergo ſubſtantiam tuã colloca: vbi patriam habes. Chriſoſtomus. Melius ſeruat pecunia que in dextera pauperis collocatur: hanc calumniator non extorquet: inuidus non criminatur: latro nõ aufert: fur nocturnus non diripiet: ſeruus fugam meditans non inuadit. ſed ſemper eſt tuta: ſemper integra: ſemper ſalua. Rabianus. Nil plus valet curationi anime: quam elemoſinarũ largitas. quia fruſtra pro peccatis rogatur: cum manus ad deũ expandit: que has ad pauperes non extendit. Petrus rauẽna Manus pauperis: eſt gazophilacium chriſti. vnde quicquid pauper accipit: chriſtus acceptat. Da ergo pauperi terram vt accipias celum. da nummum: vt accipias regnũ. da micam: vt accipias totum. Leo papa in ſermone. Da quod accipias: ſere quod metas: ſperge quod colligas. quamuis non habeas niſi quod acceperis: non potes habere niſi quod dederis. Valerius in ſermone. In faciendis elemoſinis: non eſt cuiuſquã accipienda perſona: nec habendum electionis iudicium. quia res que neceſſitati ſeruit: erogationis ordinem non requirit. vbi imminebit neceſſitas: non opus eſt vt perſonas diſcutias.

De Eloquentia. Capitulum. lxxx.

G Regorius in moralibus. Ille enim bene loquendi facundiam percipit: ſi ſinum cordis per recte viuendi ſtudia extendit. nec loquentẽ conſcientia prepedit: cum vita linguam antecedit. Caſſiodorus ſuper pſalmiſtã. Eloquens eſt ille: qui ſcit parua ſubmiſſe: media temporate magna gaudenter dicere. qui ſcit inuenire preclare: magnifice diſponere: apte et figurate variare. Idem. Bonus doctor prohemiatur apte: narrat apte: arguit acriter: ornat excelſe: docet delectat et afficit. Iſidorus. Sepe reperitur ſimplicitas veridica: et falſitas compoſita que hominem ſuis erroribus allicit: et per lingue ornamenta laqueos dulces aſpergit. Tullius in rethorica. Viciosum eſt in re ſeuera: delicatum inferre ſermonem. Tullius. Eloquentia eſt ydoneorum verborum et ſentenciarum ad pronunciationem accomodatio: continens voces: vultus: geſtus: moderatõnem cũ venuſtate. Seneca de ſentencijs oratorum. Inquirenti quidam: quomodo optime poſſit diſcere: Seneca reſpondit. Si nihil dixeris: niſi quod bene ſcieris. Epyſcopus vbi prelatus.

De Errore. Caplm. lxxxi.

AVguſtinus in epiſtola. Diligendi ſunt homines vt eorũ non diligant errores. Aug. Nõnullis errare profuit aliquando: ſed in via pedum: non in via morũ Ambroſius. Nihil grauius quam errantem adeo deſeri: vt ſe

reuocare nō poſſit. ¶ Gregorius in moralibus. Nonnulli dū plus exquirunt contemplando qm̄ capiunt: ſed vſq3 ad per uerſa dogmata erumpūt & dum veritatis diſcipuli eſſe hu/ militer negligunt: magiſtri errorum fiunt. ¶ Seneca in pro= uerbiis. Bonus animus nunq̄ erranti obſequiū accomodat

¶ De Euchariſtia. ¶ Caplm̄. lxxxii.

Auguſtinus ad Ianuariū. Peccata ſi non tanta ſunt vt excōmunicandus quiſq3 iudicet̄ non ſe a quoti diana medicina dominici corporis debet ſeperare. ¶ Auguſtinus. Quotidie euchariſtie ꝯmunionem percipere nec laudo: nec vitupero. omnibus tamen dominicis diebus ſuadeo & hortor: ſi tamen mens ſine voluntate peccandi ſit. ¶ Ambroſius. Vide quid agas ſacerdos: ne februēti manu corpus chriſti attingas. prius curare: vt miniſtrare poſſis. Verſus. Tangere qui gaudes: meretricem qualiter audes. Palmis pollutis: corpus tractare ſalutis. ¶ Ambroſius. Si quotienſcunq3 effunditur ſanguis in remiſſiōe3 peccatorum debeo ſemper illū accipere: vt ſemper mihi peccata dimittan= tur. qui ſemper pecco: ſemper debeo habere medicinam. Idem Qui vulnus habet: ſemper medicinam requirit. Vulnus eſt quia ſub peccato ſumus. Medicina eſt: celeſte & venerabile ſacramentum. ¶ Hieronimus ſuper Lucam. Merito noſtre reconciliationis cauſa: hoc ſacrificium conſtitutum eſt. vt ſi ſacrificij precepta contempſeris: ſacrificij remedium ſentire non poteris. ¶ Gregorius in omelia. Cibus dulcis eſt corp9 et ſanguis chriſti: q̄d iudas accepit indignus. ¶ Bernardus in epyſtola. Sacramentū dei altiſſimi ſuſcipiendum eſt: non diſcutiendum. venerandum: non dijudicandum. fide ſortitū: non innatum. traditione ſanxitum: non ratione inuentum. ¶ Iohannes chriſoſtomus ſuper Matheū. Sicut corporalis cibus: cū ventrem inuenerit aduerſis humoribus occupatū amplius ledit: magis nocet: & nullum preſtat auxilium. ita et iſte ſpiritualis cibus: ſi aliquem reperit malignitate pollu tum: magis eum perdit. non ſua natura: ſed accipientis vicio ¶ Iſidorus de ſummo bono. Qui ſcelerate viuunt in eccleſia et communicare nō deſinunt: putantes ſe tali communione mundari: diſcant nihil ad emendationem proficere. ¶ Remi gius in gloſa. Ve tradentib9 chriſtum ad crucifigēdum: ſed ve cū maligna ꝯſcientia ſub ſacramento ſumentib9 illū. etſi non tradant iudeis ad crucifigendū: tradunt ipm̄ tn̄ mēbris inimici ad ſumendū. ¶ De Exactione. ¶ Ca. lxxxiij.

Gregorius in moralib9. Exigimus q̄d veſtro debetur g ordini: ſed non impendimus q̄d ſubiectorū debem9 cordi. ¶ Chriſoſtomus ſup Matheū. Non gaudent

martires quando ex illis pecunijs honorantur: in quibꝫ pau peres plorant. ¶ Iſidorus de ſummo bono. Magnum ſcelus eſt rem pauperū preſtare diuitibus: ⁊ de ſumptibꝫ inopum acquirere fauores potentum. Arenti terre aquam tollere: ⁊ flumina que non indigent irrigare ¶ Lucanus. Nulla fides pietaſqꝫ viris qui caſtra ſequunt̄: venaleſqꝫ manus ſibi vas vbi maxima merces.

¶ De Exercitatione auctoritates. ¶ Capl'm lxxxiiij.

Iſidorus de ſummo bono. Cū ſit vtilis ad inſtruēdum lectio adhibita collatione maiorem intelligentiam prebet. Melius enim eſt conferre ꝙ legere. collocatio docilitatē facit. ¶ Vegecius. Omnes artes: omniaqꝫ opera quotidiano vſu ⁊ iugi exercitatione proficiunt. quod ſi in paruis verū eſt quanto magis in maximis decet cuſtodiri. ¶ Tulliꝰ. Exercitatio eſt: aſſiduus vſus ⁊ conſuetudo. ¶ Seneca. Q ſi in ipſa re trepidare nolueris: an rem exerceas. ¶ Boeciꝰ de diſciplina. Sicut prudentia ſine iuſticia parum vel nihil prodeſt iuſticia vero ſine prudentia multum. ſic ſine vſu ſcientia parum: vſus aūt ſine ſcientia multum.

¶ De Excōmunicatione. ¶ Capitulum lxxxv.

Auguſtinus in ſermone. Nos a ꝯmuniōe quemqꝫ̄ prohibere poſſumus. qm̄uis hec ꝓhibitio nō dicta ſit mortalis: ſed medicinalis. ¶ Gregorius in omelia. Sic vt ipſa ligandi ac ſoluendi poteſtate ſe priuet: qui hanc pro ſuis voluptatibus. ⁊ pro ſubiectorum moribus exercet ¶ Origenes ſuper leuitic̄. Interdum fit: vt aliquis non recto iudicio eorum qui preſunt: eccleſie depellat̄: ⁊ foras mittatur

¶ De Excuſatione. ¶ Capitulum lxxxvi.

Auguſtinus de ſermone. Cepiſti nō defendere peccatum tuum: iam inchoaſti iuſticiam. ¶ Auguſtinus. Deſinunt eſſe peccata: que ꝓpter grauiora vitanda ſuſcipiuntur. Sicut enim in rebus vtilibus non vocatur damnum: quod propter maius lucrum amittitur: ſic ⁊ in rebꝫ ſanctis non vocatur peccatum cum ad mittitur: ne grauius admittetur. ¶ Hieronimus. Multitudo ſociorum: impunitatem non facit criminum. ¶ Hieronimus in epyſtola. Nō eſt facile malū de perfecta etate credendum: quaꝫ vita preterita defendit ⁊ honorat vocabulum dignitatis. ¶ Gregorius in moralibus. Vſitatum generis humani vicium eſt: iterando peccatum committere: ⁊ commiſſum negando abſcondere: et conuictum defendendo excuſare. ¶ Gregoriꝰ in libro moralium. Peccatū peccato addit: qui culpe quā fecit: patrocinia defenſionis adiungit. ¶ Bernardus. Caue aliene conuerſationis eſſe: aut curioſus explorator: aut temerarius iudex.

¶ Yſidorus. Quamuis vera ſint: credenda non ſunt. niſi que
certis indicijs ↄprobantur: niſi que manifeſto examine con=
uincuntur: niſi que ordine iudiciario publicantur·non enim
qui accuſatur: ſed qui conuincitur reus eſt. ¶ Seneca. Nullū
putaueris locum ſine teſte excuſatorem querere: vicium eſt:
non poſſe pretenditur: ſed nolle in cauſa eſt. Obmitte excu/
ſationem·nemo peccat inuitus: omne peccatum volūtarium
eſt. ¶ Seneca. Puerum etas excuſat: feminam ſex⁹: extraneū
libertas: domeſticum familiaritas·

¶ De Exemplo· ¶ Caplm·lxxxvij·

Auguſtinus. Qui in ↄſpectu populi male viuit: quā=
tum in illo eſt: eum a quo attendit occidit. ¶ Ambr⁹
Eſt inſitum bonis: vt caſtum pudicus: prudentem
ſapiens·miſericors liberalem affectu pio diligat: & virtutes
ſuas in alijs amet. ¶ Hieronimus in epyſtola. Dom⁹ epiſco
pi ꝛ conuerſatio quaſi in ſpecula poſita eſt in gratia publice
diſcipline·quicquid fecerit: illud ſibi omnes faciendū putat
¶ Hieronim⁹ in epyſtola. Sancta ruſticitas ſolū ſibi prod=
eſt·& quātum edificat exemplo ꝛ vite merito eccleſiam xp̄i
tantum nocet ſi deſtruentibus non reſiſtat. ¶ Innocentius·
Abſqꝫ ſermone ↄuerſatio quantum exemplo prodeſt: tantū
ſilentio nocet. Nam latratu canū: ꝛ baculo paſtorum: deter=
renda eſt rabies luporum. ¶ Greg⁹ in moralibus. Volantia
animalia ſe viciſſim feriunt alis ſuis·quia ſanctorum mentes
in eo qd̄ ſuperna appetunt: conſideratis inuicē alterius virtu
tibus excitantur. Ala eñ ſua me percutit: qui exemplo ſan=
ctitatis me ad meli⁹ accēdit. Et ala mea vicinū animal ferio
ſi aliqñ alteri opus bonum qd̄ imitetur oſtendo. ¶ Gregori⁹
in paſtorali. Nemo amplius in eccleſia nocet: ꝙ̄ qui ꝑuerſe
agens: nomen vel ordinem ſanctitatis habet· delinquentem
nanqꝫ hunc redarguere null⁹ preſumit·ꝛ in exempli culpa
vehementer extenditur: quando ꝓ reuerentia ordinis potior
honorat̄. ¶ Bernardus in ſermone. Non tibi videt̄ grauiorem
ab eo chriſtus ſuſtinere perſecutionem: qui ſuggeſtione ma
ligna exemplo pernitioſo ſcandali occaſione ab eo peruertit
animas quas redemit: q̄ꝫ a iudeo qui ſanguinem ſuum fudit
¶ Bernardus in epyſtola. Pulcerrimus ordo eſt ꝛ ſaluberri=
mus· vt onus quod portandum imponis: tu portes prior: &
ex te diſcas: q̄liter oporteat alijs moderari. ¶ Leo papa. Va=
lidiora ſunt exempla: ꝙ̄ verba·ꝛ plenius opere docetur: qm̄
voce. ¶ Ceſarius. Quantis exemplum vere humilitatis & ꝑ
fecte caritatis oſtenderis: cū tantis ꝛ ꝓ tantis eterna premia
poſſidebis. ¶ Ceſarius. Benedicta a deo anima illa: cui⁹ hu=
militas cōfundit ſuperbiam: cui⁹ patientia ꝓximi extinguit

iracundiam: cuius obedientia pigriciaꝫ alterius tacite incre/pat: cuius feruoꝛ inertiam alieni toꝛporis exuſcitat. ¶ Caſſiodorus. Claras enim ſuas maculas reddunt: ſi illi ad quos multi reſpiciunt: aliqua reprehenſione ſoꝛdeſcunt. ¶ Tullius Exemplum: eſt alicuius facti vel dicti preteriti: cū certi autoꝛis nomine propoſitio. ¶ Seneca. Ex vicio alterius ſapiens emēdat ſuum. optimum eſt maioꝛum ſequi veſtigia: ſi recte preceſſerint. ¶ Seneca. Si bene egeris: ipſe tibi perſone aucto/ritatē dabis. viri boni eſt ſcire pati: nec facere iniuriā: auctoꝛ malus bonam rem turpem facit.

¶ De Fabula. ¶ Capl'm. lxxxviij.

Auguſtin9. Apud actoꝛes ſecularium literarū: mus loquit᷑ muri: ⁊ muſtela vulpecule. vt per narratōeꝫ fictam: ad id q̄d agitur: verax referatur ſignificatio. ¶ Ambroſi9. Fabula etſi vim veritatis non habeat: tn̄ ratōꝫ habet: vt iuxta eam veritas poſſit manifeſtari. ¶ Iſidoꝛ9 ethimologiarum. Fabule a fando dicte. q̄a non ſunt res facte: ſed tantūmodo loquendo dicte. ¶ Alanus. In ſuperficiali litere coꝛtice falſum reſonat lyra: id eſt fabula poetica. interi9 vero auditoꝛibus intelligentie ſecretum altioꝛis eloquitur. vt exterioꝛi falſitatis ſubiecto putamine: dulcioꝛem nucleum veritatis ſecreto intus lectoꝛ inueniat. ¶ Seneca. Exiſtimo neceſſas. non ex eadē cauſa q̄a poetis: ſed vt imbecillitatis noſtre aminicula ſint. ⁊ vt dicentem ⁊ audientem in rem preſentem adducant. Alias auctoꝛitates quere mendacio.

¶ De Fauoꝛe. ¶ Capitulum. lxxxix.

Gregoꝛius in moꝛalibus. Qui pro virtute quam egit humanos fauoꝛes deſiderat: rem magni meriti vili precio venalem poꝛtat. ¶ Maxim9 in ſermone. Nō poſſumus ſimul pro vno ⁊ eodem opere fauoꝛem mundi expetere: ⁊ premium celeſt9 vite acquirere. ¶ Seneca. xxix. epiſtola. Nunq̄m volui placere populo. nam que ego ſcio: non probat populus. quid probat popul9: ego neſcio. Quis eñ placere poteſt: cui non placet virtus: malis artib9: popularis fauoꝛ loquitur. ſimilem te illis facias opoꝛtet: alioquin non probabunt: niſi agnouerint. ¶ Seneca. Nunq̄ multis placeas: ſed qualibet ſtude. maximum in eo vicium eſt: qui non vult melioꝛibus placere: ſed plurib9. Feſtum vbi ſolennitas

¶ De Fide. ¶ Capitulum. xc.

Auguſtinus de verbo domini. Nulle maioꝛes diuitie nulli theſauri: nulli honoꝛes. nulla hui9 mūdi maioꝛ eſt ſubſtantia: q̄m eſt fides catholica: que peccatoꝛes

homines ſaluat: cecos illuminat. infirmos curat: cathecuminos baptiſat: fideles iuſtificat: penitentes reparat: iuſtos augmentat: martires coronat: virgines & viduas et coniugales caſto pudore conſeruat: clericos ordinat: ſacerdotes ꝯſecrat: ī eterna hereditate cū ſanctis angelis collocat. ¶ Auguſtinꝰ Ille apud deum plus habet loci: qui plus attulit non argēti ſed fidei. ¶ Idem. Quid eſt fides: niſi credere quod non vides? ¶ Idem. Noli intelligere vt credas: ſed crede vt intelligas: intellectꝰ merces fidei eſt. ¶ Ambroſiꝰ de virginitate. O theſaurꝰ omnibus opulentior fides: o virtutibus corporeis omnibus fides fortior: medicis omibus ſaluatior. ¶ Gregoriꝰ in omelia Diuina operatio ſine ratione apprehenditur non eſt mirabilis: nec fides habet meritum: cui humana ratio prebet experimentum. ¶ Gregorius. Tunc enim veraciter fideles ſumus: ſiquod verbis promittimus: operibus implemus. ¶ Bernꝰ ſuper cantica. Que non inueniat fides: attingit inacceſſa: apprehendit ignota: comprehendit immenſa: apprehendit nouiſſima: ipſam deniqꝫ eternitatē: ſuo illo latiſſimo ſinu quodam modo circumcluſit. ¶ Chriſoſtomus ſuper Matheum Sicut ſemp diſcere eſt ſignum nunꝗ poſſe perficere: ſic teſtimonium ſemper querē: ſignum eſt nunꝗ velle credere. ¶ Idem Fides lampas eſt. quia ſicut lampas illuminat domum: ita fides animam. ¶ Chriſoſtomus. Fides religionis catholice: lumen eſt anime: oſtium vite: fundamentum ſalutis eterne. ¶ Hugo. Fides eſt voluntaria certitudo abſentium: ſup opinionem & infra ſcientiam ꝯſtituta. ¶ Caſſiodorus. Tantum creſcit amor fidei: qūtum de flamma ſubtractum fuerit corporali. ¶ Tulliꝰ. Fides eſt perceptio veritatis rerum: cū aſſertione ſiue cauſarum cognitōne. ¶ Seneca. Fides ſanctiſſimū humani pectoris bonū eſt. nulla neceſſitate ad fallendū cogit̄ nullo corrumpit̄ premio: vre inquit: cede: occide: non ꝓdam. ¶ Seneca. Viri boni eſt etiam non pollicitam fidem ſeruare maximum maioribus noſtris: fidem nemo vnꝗ perdit: niſi qui nō habet. Fiducia vbi confidentia. Fornicatio v̄ luxuria.

¶ De Fortitudine. ¶ Capitulum. xcj.

Auguſtinꝰ. Qui vera fortitudine fortis eſt: nec temē audet: nec inconſulte timet. ¶ Idem. Nemo eſt qui non magis dolorē fugiat ꝗ affectat. ¶ Ambroſius. Non mediocris animi eſt fortitudo: que ſola defendit ornamenta virtutum omnium: & iuſticiā cuſtodit. ¶ Auguſtinꝰ. Stultus ſicut luna mutatur: ſapiens non metu frangitur: nō poteſtate mutatur: non attollitur ꝓſperis: non triſtibꝫ mergit̄. ¶ Hieronimꝰ ſup Iohel. Iuſti & fortis viri eſt: nec aduerſis frangi: nec in proſperis ſubleuari: ſed ī vtroqꝫ eſſe moderatū

¶ Hieronimus. Fortitudo atq; cõſtantia: via regia eſt: a qua declinat ad dexteram: qui temerarius eſt & pertinax: ad ſiniſtram qui formidoloſus eſt & pauidus. ¶ Gregorius in moralibus. Fortitudo deſtruitur: niſi per concilium fulciatur. quia qua plus ſe poſſe cõſpicit: eo virtus ſine moderamine deterius inpreceps ruit. ¶ Gregorius in moralibus. Iuſtorũ fortitudo eſt carnem vincere: proprijs voluptatibus contraire: delectationem vite preſentis extinguere: huius mundi aſpera pro eternis premijs amare: proſperitatis blandimenta cõtemnere aduerſitatis metum in corde aſſimulare. Reproborum fortitudo eſt. tranſitoria ſine ceſſatione diligere: cõtra flagella conditoris inſenſibiliter perdurare: ab amore rerum temporaliũ nec aduẽſitate quieſcere: ad inanem gloriam etiam cum vite detrimento peruenire: malicie augmẽta exquirere: bonorum vitam non ſolum verbis ac moribus: ſed etiã gladijs impugnare: in ſemetipſis ſpem ponere: iniquitatem q̃tidie ſine vllo deſidij defectu perpetrare. ¶ Bernardus de cõſideratiõe. Bonus circuitus qui ſi iuſticia querit: prudentia inuenit: fortitudo vendicat: tẽporantia poſſidet. vt ſi iuſticia in affectu: prudencia in intellectu: fortitudo in effectu: tẽporãtia in vſu. ¶ Caſſiodorus ſuper pſalmiſtam. Vir vocatur auribus: qui neſcit in aduerſis tolerando deficere: aut in proſperis aliq̃ elatione ſe iactare. ſed animo ſtabili defixus: & celeſtium rerum contemplatione firmatus: manet ſemper impauidus. Tullius in rethorica ſua. Fortitudo eſt immobilis iter aduerſa glorioſa animi claritudo. res arduas pulcre adminiſtrans: q̃ nec aduerſis infeſtando frangitur: ne proſperis blandiendo eleuat. ¶ Tullius. Conſtantia eſt inter fluctuantes cauſas & perſonas: nulla mentis concuti trepidatione. ¶ Seneca. Fortis & compoſitus animus eſt. qui nec ablatum quicq̃ ſibi ſentit: nec abiectum: ſed in eodem habitu quocunq; res cedunt. Fortuna vbi proſperitas.

¶ De Fraternitatate. ¶ Capitulum. xcij.

Rabanus. Vera fraternitas eſt: que fratrem veneratur deuotum: corripitq; ſolutum. que preſenti obſequitur abſentem non rodit. ſano applaudit: infirmum non deſerit. placatum non prouocat: iratum vt maiorem metuit. ¶ Abbas Iohannes in coll. Hec eſt vera fraternitas: que nullis nunq̃ caſibus ſcinditur: quam non ſolum diſſociare vel delere locorum vel temporum interualla non preualent: ſed nec mors quidem ipſa diuellit. Ibidem. Hec eſt vera fraternitas & indirupta: que gemmina amicorum perfectione ac virtute concreſcit: cuius ſemel initum fedus: nec deſideriorum varietas: nec contentioſa dirumpat contrarietas voluntatũ

¶ De Fraude. ¶ Capitulum. xciij.

AVguſtinus. Fabula eſt per quã motibꝰ deceptorijs
a veritas palliata: vel odium alterius: vel proprium
comodum intendit. ¶ Ambroſiꝰ. Venena non dant̃
niſi melle circumlinita. & vicia non decipiunt: niſi ſub ſpecie
vmbraq; virtutum. ¶ Gregorius in moralibꝰ. Sciendum q̃
eſt ꝙ tribus modis fraus ipſa committit̃. quia p hanc pro/
culdubio: aut tacita cordis humani gratia: aut fauoris aura
aut res q̃libet exterior deſiderat̃. ¶ Gregorius ibidem. Verba
propoſita inſtituta ſunt. vt non ſe inuicem homines fallant:
ſed vt in alterius quiſq; noticiam cogitationes ſuas ꝓferat.
¶ Bernꝰ ſuper cantica. Diutna fraudatio: tediorũ eſt nutrix
ſuſpiciorum fomes: impatiẽtie fax: nouerca moritum: deſpe=
rationis mater. ¶ Cyprianus. Minus plus timendꝰ eſt ini=
micus cũ laceratꝰ ſurripit: ꝙ cum per pacis imaginẽ fallens
occultis acceſſibus ſerpit. ¶ Iſidorus ethymol. Dolus eſt cũ
aliud agitur: aliud ſimulat̃. Callidꝰ eſt: qui exitum virtutis
dolo ac fraude mutatur. ¶ Petrus rauenna. Quidã ſimplicit̃
viuunt: & in omnibus proſperãtur. qui verſantur in dolis: ꝛ
eis quelibet aduerſant̃. ¶ Caſſiodorus. Ius em̃ exigit ſagit=
tam fraudis redire in doloſum verticẽ ſagittantꝭ. ¶ Valeriꝰ
Occultum & inſidioſum malum perfidia: cuiꝰ efficaciſſime
vires ſunt mentiri & fallere fructus. ¶ Seneca in prouerbijs
Fraus eſt accipere: q̃d non poſſis reddere: repelli ſe homines
facilius: qm̃ decipi ferunt. Furtum vbi rapina.

¶ De Gaudio. ¶ Caplm. xciiij.

AVguſtinus libro. x. confeſſionum. Eſt gaudium q̃d
nõ datur impijs: ſed eis qui te gratis colunt: quo ꝝ
gaudium tuipſe es: & ipſa eſt beata vita. gaudere de
te. ꝓpter teipſa eſt: ꝛ non eſt altera. ¶ Augꝰ ſup pſamiſtam
Temporalibus gaudent: qui bona eterna deſiderare nõ no=
runt. ¶ Auguſtinꝰ de ꝯflictu viciorum & virtutum. Inepta
leticia dicit. Vt quid animi gaudium intus abſcondis: egre/
dere in publicum letus? dic aliquid foris vnde tu vel ꝓximi
rideant: fac eos letos tua leticia. ¶ Hieronimꝰ. Animi leticia
interdum corporis dolores mitigat. ¶ Gregoriꝰ in moralibꝰ.
Dignũ eſt itaq;: vt in ſe ſemper homo meroris inueniat qui
derelicto creatore: gaudium in ſe querebat. ¶ Gregorius. Iu=
bilus nanq; dicitur: quando ineffabile gaudium mente con
cipitur: quod nec abſcondi poſſit: nec ſermonibus aperiri. &
tamen quibuſdam proditur motibus: qm̃uis nullis ꝓprie=
tatibus exprimatur. ¶ Gregorius in moralibus. Iubilatio di
citur. cũ cordis leticia: oris efficatia non explet̃: ſed quibuſdã
modis gaudiũ prodit. ꝙ ipſe qui gaudet nec regere p̃ualet
nec explere. ¶ Bernꝰ in ſermone. Illud eſt verũ & ſummum

gaudium: quod non de creatura: ſed de creatore concipitur: qd cum acceperis: nemo tollet a te. Tibi aliunde comparata omnis iocunditas: meror eſt· omis ſuauitas: dolor eſt· omne dulce: amarū eſt· omne decorum: fetidum eſt· omne qd delectari poteſt: moleſtum eſt. ¶ Ceſarius. Verum gaudium nō poſſidetur: niſi pax & iuſticia teneatur. Prima·n·eſt: & quaſi radix: iuſticia ſecunda pax: tercia gaudium. De iuſticia naſcitur pax: de pace gaudium generat. ¶ Caſſiodorus. Menſura leticie: de magnitudine nuncij venit· & tanta fit alactas animi: quanta fuerit conſideratio rei. ¶ Seneca. Magnū alienum tuum ne feceris gaudium·

¶ De Gloria bona. ¶ Capitulum xcv.

Auguſtinus. Gloria eſt frequens de aliquo fama cū laude. ¶ Chriſoſtom9 in omelia. Si gloriari cupis gloriam deſpice: & omnib9 eris glorioſior. ¶ Caſſiodorus in epl'a. Magna eſt eius gloria: qui nullis laudibus creſcit: & nullius vituperatione minuitur. ¶ Tullius. Gloria eſt alicuius magnifici vel bone artis: patens preconiū. Idem· Vera eīn gloria radices agit: ficte aūt omnia celeriter tanq̄ floſculi decidunt· neq3 ſimulatum quicquid poteſt eſſe diuturnum. ¶ Valerius. Expedita et compendiaria via eos ad gloriam peruenire ſocrates dicebat: qui id ageret: vt quales videri vellet. ¶ Seneca in Prouerbijs. Heu q̄ difficilis glorie cuſtodia eſt.

¶ De Vana gloria· ¶ Capl'm xcvj.

Auguſtinus ſuper Pſalmiſtā. Inanis gl'a hui9 ſeculi fallax eſt ſuauitas: eſt et infructuoſus labor: & perpetuus timor: & periculoſa ſublimitas: initiū ſine prouidentia: finis cū penitentia. ¶ Auguſtin9 de cflictu viciorū et virtutū. Inanis glia dicit. Age bonum qd vales: oſtēde bonum cunctis qd agis: vt bon9 a cunctis dicaris: vt ſanct9 & venerabilis a cunctis pdiceris: vt dei elect9 voceris. Vt nemo te condemnat: nemo te deſpiciat: ſed vniuerſi debitum tibi & honorē pſoluant. ¶ Amb9 in paſtorali. Nō eſt tanti gaudij excelſa tenere: qn̄ti meroris eſt de excelſis corruere· nec tātam gliam ſequi poſt victoriam: quātam ignomiā poſt ruinam. ¶ Hieronim9 in epiſtola. Inanis gloria eſt inordinat9 animi motus: quo aliquis pprią deſiderat excellentiā. ¶ Gregori9 in moralib9. Sub hoſte quem pſternt: moritur· qui de culpa quam ſuperat: eleuatur. ¶ Gregorius libro vj. moraliū. Cum bene viuit: valde timendū eſt: ne mēs deſpectis ceteris: de gl'a ſingularitatis eleuet. ¶ Bernard9 in ſermone. Time ſagittam leuiter volat: leuiter vulnerat leuiter penetrat· ſed dico tibi: nōn leue infligit vulnus: cito interficit· nimirum ſagitta hec

vana gloria eſt. ¶ Chriſoſtomus ſuper Matheum. Nihil em̄ ita pecunias ꝯcupiſcē facit: vt glorie cupido. ꝓpter hoc nanq3 famulorū greges: equos auro opertos: & argenteas menſas expetunt homines. non vt vtilitatem ac voluntatem impleāt ſed vt multis oſtendantur. ¶ Chriſoſtom9. O inſipiens: qd tibi prodeſt poſt mortē iſta memoria: ſi vbi es torq̄ris. & vbi nō es: laudaris. ¶ Hugo de aīa. Dic mihi vbi ſunt amatores mundi: qui ante pauca tempora nobiſcum erant. nihil ex eis remanſit: niſi cineres ⁊ vermes ⁊c. Quid profuit illis inanis gloria: breuis leticia: mundi pompa: carnis voluptas: falſe diuitie: magna familia: & mala ꝯcupiſcētia: vbi riſus: vbi ioc9: vbi iactātia: vbi arrogantia. ¶ Petr9 rauenna. Diuitias q̄dē et honores ſolicitudo inſeperabiliter ꝯmutat. mundi pompa: & fauor populi: fumus ⁊ aura eſt: ſubito euaneſcens. ¶ Valerius. Nulla eſt tanta humilitas: que dulcedine glorie non tangatur. ¶ Hugo de vanitate mundi. Vanitas eſt: que nec pulcritudinem confert continēti: nec fructum laboranti: nec fulcimētum in intenti. ¶ Boecius. iij. de conſolatione ꝓſa. vj. Gloria quam fallax ſepe: qm̄ turp9 eſt. non iniuria tragitus exclamat: gloria in milibus mortalium. nihil aliud facta: qm̄ auri inflatio facta magna. ¶ Poeta Virgilius. Falſus honor iuuat: fallax infamia terret. ¶ Seneca. Qui ſordido vehiculo erubeſcit: precioſo gloriat̄. q̄d ad rem pertinet mule ſaginate quid iſta vehicula celata? q̄d fallere deaurate? quid monilia demiſſa pectoribus? iſta nec dominum facere poſſunt meliorē nec mula. ¶ Seneca de moribꝰ. Nunqd fortis ſe fortem gloriabitur: quem corporis egritudo efficit infirmum? Nunquid diues ī opibꝰ ſuis gloriabit̄: c9 ſpem fur vel tyrann9 arripuit ¶ Seneca in prouerbijs. Cito ignominia fit ſupbi gloria.

¶ De Gloria eterna. ¶ Capitulum. xcvij.

Auguſtinus de moribꝰ. Tāta eſt pulcritudo iuſticie: tanta eſt iocunditas lucis eterne. vt etiā ſi non licēt in eo amplius manere: q̄ꝫ vnius diei mora: ꝓpter hoc ſolum innumerabiles anni huius vite pleni diuitijs & circū fluentia bonorū temporalium: recte meritoq3 contemnarent̄. ¶ Auguſtinus de ciuitate dei. In ciuitate dei. rex veritas: lex caritas: dignitas. equitas: pax: felicitas: vita eternitas. Sed in ciuitate dyaboli. rex falſitas: lex cupiditas: dignitas iniq̄tas vita temporalitas. ¶ Auguſtinus ſuper Iohannem omelia. Ibi himnidici angelorum chori: ibi ſocietas ſupernorū ciuiū ibi dulcis ſolennitas. a peregrinationis hui9 triſti labore redeuntium: ibi feſtiuitas ſine fine: eternitas ſine labe: ſerenitas ſine nube. ¶ Auguſtin9 de ciuitate dei. Qd̄ deus preparauit diligentibus ſe. fide non capitur: ſpe non attingitur. caritate

non apprehenditur: deſideria & vota tranſgreditur: acquiri poteſt: eſtimari non poteſt. ¶ Hieronimus in epiſtola. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet: quo gloria eternitatis acquiritur. ¶ Bernhardus. O vere felix & glorioſa ſatietas. o ſanctum conuiuium: o deſiderabiles epule vbi nimirum anxietas nulla: nullum poterit eſſe faſtidium: quin ſatietas ſumma: et ſummum inerit deſiderium. ¶ Bernhardus in ſermone. O beata regio paradiſi: o beata regio deliciarum: ad quam ſuſpiro de valle lacrimarum: vbi ſapiencia ſine ignorãtia: vbi memoria ſine obliuione. vbi intellect9 ſine errore: vbi ratio ſine obſcuritate fulgebit. beati qui habitant ibi: & laudabunt deũ in ſecula ſeculorũ amen. ¶ Chriſoſtomus. Nulla erit in futuro diſcordia: ſed cuncta conſona cuncta conuenientia: omnium enim ſanctorum erit vna concordia. ¶ Proſper. Futura vita vbi creditur eſſe beate ſempiterna: ſempiterne beata: vbi eſt certa ſecuritas: ſecura tñquillitas: tranquilla iocũditas: felix eternitas: eterna felicitas: vbi eſt amor perfectus: timor nullus: dies eternus: alacer motus: et vnus omnium ſpiritus. ¶ Proſper. Futura vita: vbi ipſa ciuitas que eſt angelorum ſanctorumq; congregatione beata: meritis fulgentibus micat: eterna ſalus exuberat. veritas regnat: vbi nec fallit quiſquam: nec fallitur. vbi null9 heres beatus eijcitur: vbi nullus miſer admittitur. ¶ Rabanus. Ad fidem plures veniunt: et ad celeſte regnum pauci perducuntur. omnes enim canonici vocantur ad electionem: ſed vnus eligitur. ¶ Caſſiodor9. Bene dicitur dominum celum extendere: vbi meretrices & publicanos eum conſtat admittere. ¶ Boecius. Eternitas: eſt diuturnitas ſine initio et fine: & carens omni mutabilitate.

¶ De Gratia. ¶ Caplm. xcviij.

Auguſtinus ſuper Iohannem. Si gratiam ideo dedit tibi deus: quia gratis dedit: gratis ama: noli ad premium diligere deum: ipſe ſit premiũ tuum. ¶ Auguſtinus in encheridion. Sola gratia diſcernit redemptos a perditis: quos in vnam contriuerat maſſam perditionis: ab origine ducta cauſa communis. ¶ Auguſtinus. Dei gratia cur ad iſtum veniat: ad illum non veniat: occulta eſſe cauſa poteſt: iniuſta non poteſt? ¶ Auguſtinus in ſermone. Talis eſt gratia ſpiritusſancti: vt ſi in corde triſticiam inuenit: conſumit: & diſſoluit. ſi deſideriũ permanſiuũ facit: ſi trepidatioẽ etiam abijcit. ¶ Ambroſius. Vberior eſt gratia qm̃ precatio ſemper eñ plus dominus tribuit: qm̃ rogatur. ¶ Ambroſi9

Gratia vehementioꝛ eſt ad diligendum ꝙ natura: reddendo vacuatur pecunia: gratia autē ⁊ habendo ſoluit: ⁊ ſoluendo retinet. ¶ Gregorius in moꝛalibꝰ. Dum nos gr̄a oīm reſpectus illuminat cūcta mentis noſtre nobis abſcondita manifeſtat ¶ Bernardus. Gr̄am in tribus ꝯſiſtere arbitroꝛ. In odio preteritoꝝ malorum: in ꝯtemptu pñtium bonoꝝ: ⁊ deſiderioꝝ futurorum. ¶ Bernardus ſup cantica. Gratia balſamū puriſſimum eſt. ⁊ ideo purū: ſolidum: ⁊ profundū vas requirit ¶ Chriſoſtomus. Aliquando plurimumq; vitam habentes mundam: non accipiunt gratiam. quare ne in ſupbiam eleuentur: ne inflent verboſitate iactantie: ne altitudo muneris negligentioꝛes efficiat. ¶ Prouerbioꝝ. xxix. Paup ⁊ creditoꝛ obuiauerunt ſibi: vtriuſq; illuminatoꝛ eſt dñs. ¶ Gloſa bede Pauper eſt hūilis auditoꝛ: creditoꝛ: predicatoꝛ. q̄ ſibi obuiāt cum in vnam pietatis gr̄am conueniūt: vtriuſq; illuminatoꝛ eſt dominꝰ. quia nec iſte predicat: nec ille credit ſine dei munere. Vnde. Sine me nihil poteſtis facere.

¶ De Gratitudine. ¶ Caplm. xcix.

Auguſtinus ſuper Pſalmiſtam. Quid eſt tota die id eſt ſine intermiſſiōe laudare. in ꝓſperis: q̄a ꝯſolaris in aduerſis: quia coꝛrigis. anteq̄m eſſem: quia feciſti cum eſſem: ſalutē dediſti. cum peccaſſem: quia ignouiſti. cū conuerſus eſſem: quia adiuuiſti. cum pſeueraſſem: q̄a coꝛonaſti. ¶ Auguſtinus in epyſtola. Quid meliꝰ animo geramꝰ et oꝛa promamus: ⁊ calamo exprimamus: ꝙ vt deo gratias referamus: Hic nec dici breuius: nec audiri letius: nec intelligi gratiꝰ: nec agi fructuoſius poteſt. ¶ Chriſoſtomꝰ. Optima beneficioꝝ cuſtos: eſt ipſa memoꝛia beneficioꝛum: ⁊ perpetua confeſſio gratiarum. ¶ Chriſoſtomus. Amoneo vos vt dominum ſemper benedicatis. ſi venerint mala: benedicite et diſſoluantur mala. ſi proſpera venerint: benedicite ⁊ perſeuerabūt ꝓſpera. ¶ Caſſiodorꝰ. Melioꝛa meret̄ ſuſcipe: qui collata bona de coꝛde non ꝓbat̄ amittē. ¶ Seneca. Hec certe iuſticie ꝯuenit: ſuā cuiq; reddere bñficio gr̄am iniurie talioꝝ

¶ De Gula. ¶ Capitulum Centeſimum

Auguſtinus de conflictu. Ventris in gluuies dicit. Ad eſum dominus omnia munda creauit: ⁊ qui ſaturari cibo rēnuit: quid aliud ꝙ diuine oꝛdinationi contradicit. ¶ Ambroſius in ſermone. Male domine ſeruit gule: que ſemper expetit: nunq̄m expletur. Quid eñ inſatiabilius ventre: hodie ſuſcipit: cras exigit. cum impletus fuerit diſputatur de continentia cum digeſſerit: vale virtutibus dicitur. ¶ Ambroſius. Fames amica virginitati eſt: inimica laſciuie. ſaturitas vero caſtitatem prodigit: nutrit illecebram.

Ieronimus in ſermone. Semp ſaturitati iuncta laſciuia eſt. vicina ſunt ſibi neuter ꝛ genitalia. ꝑ membroꝝ ordine ordo viciorum ¶ Gregorius. Non cibus ſed appetitus in vicio eſt vnde ꝛ lauciores cibos plerūqꝫ ſine culpa ſummimus. ꝛ ab iectiones non ſine reatu conſcientie deguſtamus ¶ Grego. in moralib. Pene ſemper epulas comitatur voluptas. nam dum corpus in refectionis delectatione reſoluitur. cor ad in ane gaudium relaxatur ¶ Bernhardus in apolegetico Melius eſt exiguo ſanguine ad vſum veſci. quā ventoſo leguīe vſqꝫ ad ructum ex ſaturari. precipue cum et eſau nō de carne. ſed de lente ſit reprehenſus. et de ligno adam non de carnibus damnat9. ꝛ ionathas ex guſtu mellis nō carnis mori iudicatus. Econtra vero helyas in noxie carnem ꝯmedit abraham angelos gratiſſime pauit. ꝛ de ipis ſua fieri ſacrificia deus precepit ¶ Bernhardus ibidem. Paulus thimotheo modico vino vtendum cōſuluit. et dominus ipē bibit ita vt vini potator appllat9 ſit apoſtolis quoqꝫ bibendū dedit. inſuper et ex eo ſacramentum ſui ſanguīs edidit ¶ Iohannes caſ. Nunquā poterit ardentes ꝯcupiſcentie ſtimlos inhibere. quiſqs deſideria gule refrenare nequerit ¶ Hugo. Gula eſt ſolius corpis illecebroſus auidius ciboꝝ appetit9. ¶ Seneca Quicquid auium volitat. quicquit piſciū natat. quicquit ferarū diſcurrit. noſtris ſepelīt ventribus. quere. cur nunc ſubito moriamur. quia mortib viuimus ¶ Seneca lxi. epiſtola. Ventri obedientes animalium numero cōputamur. nō hominum Ibidem. Vna ſilua pluribo elephātibus ſufficit. homo vero paſcitur terra et mari ¶ Innocentius de uil. Inicium vite hominis aqua ꝛ panis guloſis non ſufficiunt fructus arborū. non grana leguminū. nō radices herbarum. non piſces maris. non beſtie terre. non aues celi ſed queruntur pigmenta parant aromata. ꝛ nutriunt altilia ꝛc. id. Ibidem. Gula paradiſum clauſit. primogenitū vēdidit. ſuſpendit piſtorem. decollauit baptiſtam. nabuſardan princeps cotoꝝ templum incendit. ꝛ ieruſalem totam euertit. balthaſar in cōuiuio manū contra ſe ſcribentem aſpexit mane. techel phares. ꝛ eadem nocte interfectus eſt a caldeis

¶ De heretico

Capitulum Ci.

Auguſtinus de officiis Hereticus eſt. qui ꝑ alicui9 temporalis cōmodi ꝛ maxime glorie principatuſqꝫ ſui gratia. falſas ac nouas opiniones gignit vel ſeqtur. Idem Hereticus eſt qui conceptam noui erroris perfidiam. pertinaciter defendit. ¶ Hieronimus. Reſecanda eſt

putrida & ſcabioſa ouis·a caulis repellenda·ne tota domus
maſſa·⁊ peccora·ardeat·corrūpat̄·putreſcat intereat· ¶ Bern
hardus ſup cantica. Plus longe nocet falſus katholic9·quā
ſi verſus appareret hereticus ¶ Criſoſtomus ſuper matheū
Sicut cauendi ſunt qui habent ſpeciem bone vite propter
dogma nequicie·ſic ⁊ hi qui integre fidei ⁊ doctrine ſunt &
turpiter viuunt ¶ Hugo Ciſma error eſt pertinax·katholi/
cam pacem in ſingulari pturbans eccleſia.

¶ De homicidio

Capitulum cij·

AVguſtinus libro primo de ciuitate dei. ¶ Qui ſine
aliqua publica adminiſtratione maleficum interfe
rit·velud homicida iudicabitur. Et tanto amplius
quanto ſibi poteſtatem· a deo non conceſſam vſurpare. nō
timuit ¶ Auguſtin9 ſuper iohannem Homicida dicit̄ dya=
bolus·non gladio armatus·non ferro accinctus· ad homīe;
venit· verbum ſeminauit ⁊ occidit·noli ergo putare te non
eſſe homicidam·quādo fratri tuo mala perſuades ¶ Grego/
rius ſup ezechielem. Tot occidimus·qd̄ ad mortem ire quo
tidie tepidi ⁊ tacentes videmus ¶ Bernhardus in ſermone
Qui bonum odit in homine·nunquā poterit homicida ap=
pellari·adhuc viuit homo ⁊ ille reus eſt mortis eius ¶ Caſ
ſio· Nec inter eſt quis occidat· ſi innocentem aliquis occidē
dum eſſe prenunciet.

¶ De homine Caplm ciij.

AMbroſius in libro de Ioſeph Procliuis ⁊ mutabil'
eſt in vtrumq; humana conditio·vt quocunq; intē
derit eo propedat ⁊ vergat·vel ad ſtudia virtutum
vel ad illecebra delectorum ¶ Gregorius libro iiij· moraliū
Ad hoc homo poſitus erat in paradiſo· vt ſi ad conditoris
ſui obedientiam vinculis caritatis aſtringeretur· ad celeſtē
angeloꝝ patriā·qn̄doq; ſine carnis morte tranſiret. ¶ Bern
hardus. Heu triſtis ⁊ lacrimoſa mutacio·vt homo paradi=
ſicola·terre domus· celi ciuis· domeſticus domini ſabaoth·
ſupernoꝝ ſpirituum·⁊ celeſtium coheres virtutum· repre
tīna ſe conuerſione inuenit· ⁊ propter infirmitatem iacentē
in ſtabulo·⁊ propter pecorinam ſimilitudinem indigentem
feno ⁊ propter indomitam feritatem alligatum preſepio·
ſicut ſcriptum eſt. Inchamo ⁊ freno ⁊ cetera. ¶ Criſoſto/
mus ſuper Matheum· Omnem creaturam ſenſibilem de9
armatam creauit ⁊ munitam·alios veloci pedum curſu·ali=
os vnguibus·alios pennis·alios cornibus· hominem ſolum
ſic diſponit ut virtus illius ſit ipſe deus· Et in eo ꝙ in

firmiorem eum fecit in ipſo·fortiorem eſſe voluit in ſe· vt ne/
ceſſitate infirmitatis coact⁹·ſemp̱ neceſſitatem habeat que=
rere dominum ¶ Criſoſtomus math·x· Pre omnib⁹ mal' ho
mo eſt peſſimum malum quelibet beſtia vnum hab; ꝛ pro
prie malum·homo autē omnia ¶ Hugo. Vide homo dicit
mund⁹ quomodo amauit te·qui propter te facit me·ſeruio
tibi quia factus ſum ꝓpter te· vt tu ſeruias illi qui fecit me
ꝛ te·me propter te·ꝛ te propter ſe·ſi ſentis beneficium redde
debitum·ſi accipis benignitatem·redde caritatem. Seneca in
epiſtola Quid in homine proprium ratio·hec recta ꝛ cōſu/
mata felicitatem hominis impleuit·ergo ſi omnis res cū bo
num ſuum ꝑfecerit laudabilis eſt·ꝛ ad finem nature ſue ꝑ
uenit·homini aūt ſuum bonum ratio eſt.ſi hanc perfecerit
laudabilis eſt·ꝛ finem nature ſue tetigit· hec racio perfecta
virtus vocatur· eademq; honeſtum·id itaq; vnum bonum
in homine eſt·qđ hominis eſt· Quid aūt ſit vir bonus dicā·
vir bonus ꝙ honeſte ſe facturum putauerit faciet ſine pec/
cunia ſi laborioſum erit faciet·etiam ſi damnoſum erit faci=
et·etiam ſi periculoſum erit·rurſus qđ turpe erit non faciet
etiam ſi peccuniam afferat·ꝛ ſi voluptatem·etiam ſi potenti
am·ab honeſto nulla re deterrebitur·ad turpia nllā ſpe mu
tabitur ¶ Seneca in prouerbijs Qui es tibi non deſidia ſit.
ꝛ cum ab alijs luditur· tu ſancti aliquid honeſtiq; tractab
Seneca ibidem Sicut formoſa pictura eſt cum nulla pars er
rat·ſic & formoſus·in quo nulla pars peccati feda eſt.

¶ De honore.

Capitulum ciiij.

Auguſtinus de ciuitate dei li·iiij. Reges gentium na
cionumq; imperium penes reges erat· quo ad faſti
gium honoris non ambitio popularis· ſed ſpectata
inter bonos moderatio prouehebat ¶ Hieronimus in epl'a.
Vbi honor non eſt ibi contemptus eſt·vbi contemptus ibi
freqn̄s iniuria·vbi aūt frequēs iniuria ibi ꝛ indignatio· vbi
indignatio ibi· quies nulla· vbi quies non eſt·ibi mens ap=
propoſito ſepe dicitur vbi autem per inquietudinem aliqđ
aufertur ex ſtudio· minus fit ab eo qđ tollitur·ꝛ vbi min⁹
eſt· ꝑfectum dici non poteſt· ex hac ſupputatione illa ſentē
cia naſcitur·monachum in patria ſua perfectum eſſe nō poſ
ſe·perfectum aūt eſſe nolle delinquere eſt ¶ Hieronimus ibi
dem· Non eſt dignum vt inde exigas honorem·vnde refug⁹
laborem ¶ Gregor'·in mora· Dum mali prepoſiti ſunt con/
tra veritatem exigunt honorem ab omni rectitudine ſequē
cium corda ſubuertunt. Criſoſtomus ſuper matheum Dif=
ferentia dignitatis facta eſt inter ſanctus· vt vnus ſit epūs.

alius miniſter·ↄtumacia carnis coegit·⁊ puerſitas mundi·
⁊ opatio inimici·honores vident͂ eē ſed reuera nō ſunt ymo
miniſteria ¶ Criſoſtomus ibidem. Quicunqꝫ deſiderat pri/
matum celeſtem·ſequatur humilitatem terreſtrem·non eſt
qui maior fuerit in honore·ille maior·ſꝫ qui iuſtior ille maior
¶ Criſoſtomus. Honor verus virtus anī eſt·hic honor nec
a ceſaribus preſtatur·neqꝫ adulatione conqueritur neqꝫ pec
cunia preparat͂·nichil fucati in ſe habet·nichil ſimulati·ni/
chil occulti·huius honoris ſucceſſor·nullus ē accuſator·nll's
ingratus ¶ Hugo Quidā honores fugiunt vt honores ipſis
obuient fingūt ſubeſſe vt poſſint preeſſe·ſepe enim gloria vt
acquiratur contemnitur·⁊ mundus vt obtineat͂ relinquit͂·
¶ Caſſio·li·iiij·epiſtola. Dignum enim videt͂·vt qui ē ſcien/
cie p̄ditus·reddat͂ honore reuerendus ¶ Saluſtius Gloriam
& honorem ⁊ impium· bonus & ignau9 eque ſibi exoptat
ſed bonus vera via nitit͂ hinc ſed ignauo quia bone artes de
ſunt dolis atqꝫ fallacijs contendit ¶ Seneca ep̄la ꝫ· Homīes
candidatos·viros bonos dicimus·quos obuios ſi nomē nō
occurrit·dn̄s ſalutamus ¶ Seneca in ep̄la Peccunia ex quo
in honore cepit·verus verum hortor cecidit.

¶ De honeſtate.

Capitulum c v.

AVguſtinus li·ij·de ciuitate dei. Tanta eſt probitatis
vis ⁊ honeſtis·vt omnis vel pene omnis· eius laude
moueatur·humana natura nec vſqꝫ adeo ſit turpitudīe vi/
cioſa·vt totum amittat ſenſum honeſtatis ¶ Ambroſius li·
ſcd'o de officijs. Tātus ſplendor honeſtatis eſt·vt vitam bea/
tam efficiat tranquillitas conſcientie·⁊ ſecuritas innocentie
¶ Tullius libro iij·de officijs Nichil turpe faciendū viro bo
no·etiam ſi ex omni parte lateat·etiam ſi omnes deos homi=
neſqꝫ celare poſſumus. Sapientis enim eſt proprium·nichil
qd' penitere poſſit facere·nichil iniuſte·ſed ſplendide·conſtā
ter grauiter·honeſte omnia. Seneca in epiſtola. Ita viue ut
nichil tibi committas· niſi qd' cōmittere etiam inimico tuo
poſſis.

¶ De hoſpitalitate.

Capitulum cvi·

AVguſtinus contra hereſes. Diſcite xp̄iani·ſine diſ=
cretione exhibere hoſpitalitatē·ne forte cui domum
clauſeritis · cui humanitatem negaueritis · ipſe ſit
de9 ¶ Ambro·li·de officijs. Tāta eſt apud deū hoſpitalitat9
gr̄a vt ne potus aque frigide a p̄mijs remūeratiōis īmunis
ſit·vides qa abrahā deū recipit hoſpicio·dū habētes querit

vides quia loth angelos recipit· vñ ſcis an & tu cũ ſuſcipis hoīem ſuſcipias xp̄m ¶ Hieronimus ſup math·x·Hoſpes per famam eligendus ē ꝑpli·⁊ iudicio vicinoꝝ·ne peregrinationis·predicationis dignitatis·ſuſcipientis infamia detur petur ¶ Criſo·per matheum.Qualem mercedem habet·qui ꝑpter deum peregrinatur·talem habet qui ſuſcipit pegrinā tem ⁊ fiunt ambo equales·& qui propter deum refrigerat· ⁊ qui propter deum laborat ¶ Seneca Socrates· cũ hoſpites ſuos ſatis tenui cena ſuſcipe pararet & amicus eius hec ei improparet·reſpōdit·ſi boni viri ſunt·equanimiter ferēt· ſi mali non curabuntur·ſi res tua tibi non ſufficit· parcēdo fac vt rei ſufficias·

¶ De humilitate ¶ Capitlm·cvij·

Auguſtinus de verbo dñi Diſcite a me non mundũ fabricare· non cuncta viſibilia ⁊ inuiſibilia creare· non in ipo miracula facere·⁊ moꝛtuos ſuſcitare· ſed qa mitis ſum & humilis coꝛde· Cogitas magnam fabricā conſtituere celſitudinis·de fundamento prius cogita humilitatis ¶ Auguſtinus de verbo dñi.O medicinam omnibus conſulentem·omnia tumencia cōprimentē·omnia tabeſcentia reficientem· oṁia ſupflua reſecantem· omnia depràuata coꝛrigētem que ſupbia ſanari poteſt ſe huīlitate filij dei non ſanatur·que auaricia ſanari poteſt·ſi pauptate filij dei non ſanatur·que iracundia ſanari poteſt·ſi pacientia filij dei nō ſanatur·¶ Ambroſius.Bona humilitas eſt· que nichil appetendo·totum qđ contemnit adipiſcit̃ ¶ Ambroſius ſup lucām Nichil excelſius humilitate·que quaſi ſupioꝛ neſcit extolli·quia nemo id affectat qđ infra ſe iudicat ¶ Ambroſi9 de officijs Non indocta humilitas·ſed que habet ſui modeſtiam ⁊ ſcientiam laudatur·ſcio humiliari id eſt in quo loco·qua moderatione·quo fine·in quo officio· in quo munē neſciuit phariſeus humiliari·ideo deiectus eſt. ¶ Hieronī9 ſup matheũ Humilitas eſt obſeruatrix cuſtoſq; virtutum & nichil ē qđ ita deo gratũ faciat ⁊ hominib9·q̄ ſi vite merito non magni·ſed humilitate infimi videamur ¶ Grego. in moꝛalib9 libro xviij·Tanto fit quiſq; vilioꝛ deo quāto p̄cioſioꝛ ſibi·tanto precioſioꝛ deo·quāto propter eũ vilioꝛ ſibi· ¶ Gregorius in omelia Qui ſine humilitate virtutes cōgregat·in vētum puluerem portat ¶ Gregorius Humilitas va eſt·qua quis de ſe parua exiſtimat ⁊ bona alterius ſine inuidia ⁊ liuoꝛe cōmendat ¶ Gregoꝛius.Perit omne qđ agit̃ ſi non humilitate cuſtoditur.¶ Bernhardus de xij·gradib9 humilitatis. ¶ Humilitas eſt virtus qua homo veriſſima

ſui cognitione·ſibimetipſi vileſcit ¶ Bernhardꝰ in epiſtolis
Fode in te fundamentum humilitatis· ⁊ ꝑuenies ad faſti/
gium caritatis·vis capere celſitudinem dei·cape prius humi
litatem criſti ¶ Sola eſt virtus humilitas·leſe caritatis re=
paratio ¶ Bernhardus ibidem Nulla ſplendidioꝛ gemma ī
omni precipue oꝛnatu ſummi pontificis·quā humilitas·nē=
pe ſi amittet̄ illa·virtutū aggregatio·non niſi ruina ¶ Cri/
ſoſtomus ſuꝑ matheum. Velle eſſe ſuꝑ omnes vituꝑabile
eſt·ſuſtinere aūt alterum ſuꝑ ſe·nimis eſt gloꝛioſum Hugo
li·iiij·de clauſtro anīe. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊c̄· Ecce
mel humilitatis·cum dulcedine manſuetudinis Sicut enim
mel concoꝛdat in confectionibꝫ medicine· cum diuerſitati=
bus ſpecierū·ſic ex humilitatis dulcedine· condiunt̄ omnia
gr̄a virtutum ¶ Baſilius examerō Tria ſunt que radicata
nutriunt humilitatem·ſcꝫ aſſiduitas ſubiectionis·conſidera
tio pro prie fragilitatis·⁊ conſideratio rei melioꝛis ¶ Caſ.
ſuꝑ pſ̄. Erubeſcant elati·vbi credunt habere locum ſuper/
biam·cum celum ⁊ terram ab humilitate videant occupa=
tam ¶ Caſſiodo· Per humilitatem membra xp̄i ſciunt dya/
boli viciſſe ſuꝑbiam ꝑ hanc fideles ſupra regna proficiunt
ꝑ hanc ſuperbia tirannica ſuꝑatur·ꝑ hanc ineternum mar
tires coꝛonantur·nec pt̄ dici perfectus qui hac virtute ē pri
uatus.

¶ De iactantia

Capitulum c·viij·

Auguſtinus xij·de ciuitate dei Iactātia non eſt viciū
laudis humane·ſed vicium peruerſe anime amantꝭ
hūani laudem·ſpreto conſcientie teſtimonio ¶ Gre
goꝛius in moꝛali· Hoſtes ad rapinam ꝑuocat·qui ſuas eo/
rum noticie diuicias denudat ¶ Criſoſtomus ſuꝑ matheū
Noli te quicquā putare feciſſe cum feceris·⁊ pleniſſime cū/
cta feciſti ¶ Yſidorus de ſummo bono. Dum cauſa iactātie
pauper paſcit̄·etiam ip̄m miſericoꝛdie opus in peccatū con=
uertitur ¶ Yſidorus. Occulta qd̄ agis in quantū vales· ꝙ
ſi ex toto non vales· ſit in animo occultandi voluntas·⁊ nō
erit de oſtentatione nulla temeritas ¶ Valerius maximus.
Nichil eſt ꝙ magꝭ diminuat laudis preconium· quā ſuos
aſſidue iactitare ſucceſſus· ⁊ ſingulis diebus anni vendere
diem vnum.

¶ De ieiunio.

Capitulum c·ix

Auguſtinus ſuꝑ iohannē. Ieiunium magnū ⁊ gn̄a
le eſt·abſtinere ab iniquitatibꝫ·⁊ illicitis voluptati/
bus ſeculi · qd̄ eſt perfectum ieiunium. ¶ Auguſtinus in

ſermone Ieiunium purgat mentem·ſubleuat ſenſum·carnē ſpiritui ſubicit·cor facit contritum ⁊ humiliatum·concupi ſcentie nebulas diſpergit·libidinum ardores extinguit·caſti tatis vero lumen accendit ¶ Auguſtinus ibidem Ieiunium verboſitatem non amat· diuiciarum ſupfluitatem indicat· ſuperbiam ſpernit·humilitatem ɔmendat preſtat homini ſe ipm eligere qđ ē infirmum ⁊ fragile ¶ Ambroſius de helia Ieiunium mors culpe·excidium delictorum·remedium ſalu tis·radix gratie fundamētū eſt caſtitatis·hoc gradu ad deū cicius peruenitur·hoc gradu helias currum aſcendit ¶ Hie ronimus Ieiunium non ſolum perfecta virtus·ſed ceterarū virtutum fundamentum eſt·⁊ ſanctificatio ⁊ pudicicia atqȝ prudentia·ſine qua nemo videbit deum ¶ Gregorius in pa ſtorali. Non deo ſꝫ ſibi ieiunat·qui ea que ventri ad tempus ſubtrahit·non in opibus tribuit·ſed ventri poſtmodū offe= renda cuſtodit ¶ Gregorius in omelia Illud ieiunium deus approbat· vt hꝫ qđ tibi ſubtrahis alteri largiris· vt vnde tua caro affligitur· inde egentis proximi caro reparet̄ ¶ Bern/ hardus in ſermone. Si ſola gula peccauit· ſola ieiunet ⁊ ſuf ficit·ſi vero peccauerint ⁊ membra cetera·cur non ieiunent ⁊ ipa. Ieiunet ergo oculus a curioſis aſpectibus ⁊ omni pe= culantia·vt bene humiliatus coherceatur ī penitentia qui ma le liber vagabatur in culpa Ieiunet auris nequiter pruriēs a fabulis & rumoribus·⁊ quecunqȝ ocioſa ſunt ad ſalutem minime pertinentia. Ieiunet lingua a detractione ⁊ murmu ratione· ab inutilibꝫ varijs atqȝ ſcurrilibus verbis· interdū quoqȝ ob grauitatem ſilencij·ab ipis que videri poterāt ne ceſſaria. Ieiunet manus ab ocioſis ſignis·⁊ ab omnibꝫ ope/ ribus quecunqȝ non ſunt impata·ſed vt multomagis aīa ipa ieiunet a vicijs ⁊ propria voluntate ſua· etenim ſine ie/ iunio hec cetera a domino reprobantur ſicut ſcriptum eſt· quia in diebꝫ ieiuniorum veſtrorū voluntates veſtre inueni= untur ¶ Criſoſtomus ſup matheum. Qui peccat ⁊ ieiunat nec ſe humiliat ſed ſubſtancie ſue parcit ¶ Leo papa. Non culpatur infirmus ieiunium ſoluens·a quo cibos accipit pau per eſuriens·non eſcam ſumendo polluitur qui elemoſinam parciendo mundatur Idem Tale eſt ieiunium ſine elemoſi/ na·qualis eſt ſine oleo lucerna ¶ Fulgencius. Ieiunijs ſic ē adhibenda temperies·vt corpus noſtrum nec ſaturitas exci tet nec inedia immoderata debilitet ¶ Maximus. Ieiunium xpiane gentis debet eſſe refectio debet pacem nutrire nō iur gia·quale illud eſt ieiunium qđ non veſceris carnibus·⁊ de ore tuo omni eſca fordidius egreditur maledictum. Quale illud eſt ſanctificat̄ venter ieiunio·⁊ polluit̄ lingua mēdacō

¶ Petrus rauē· in ſermone· Ieiuniū ſcimus eſſe dei arcē· xp̄i caſtꝝ· murū ſpiritusſancti· vexillū fidei· caſtitatis ſignū ſanctitatis tropheum.

¶ De ignorantia.

Capitulum c x.

AVguſtinus de verbis apo. Melius ē neſcire q̄m ignorare orare· melior ē fidelis ignorantia q̄ꝫ temeraria ſcientia Auguſtinus ibidē Peſſime matris ignorantie· peſſime eidez due filie ſunt. ſcꝫ falſitas & dubietas· illa miſerior· iſta miſerabilior· illa pniciosior· iſta moleſtior ¶ Gregorius in mora. Qui enim lucem videt· ſcit qd̄ de tenebris eſtimet· nam qui candorē lucis ignorat· & obſcura pro luce approbat ¶ Gregorius li· p̄mo morali· Cū noſtram ignorantiam cognoſcimus· ieiunus aliena onera tolleramus· nunq̄ꝫ deus mentē deſerit· q̄ in peccatis ſe veracit̄ cognoſcit ¶ Bernhardus in ep̄la Multa ſcienda neſciuntur aut ſciendi incuria· aut diſcendi deſidia· aut inquirendi verecundia· & quidem huiuſmodi ignorantia non habet excuſationem ¶ Hugo Ebetudo mentis eſt acute rationis obtuſio· carnalis intemperantie craſſis ſenſibus inducta ¶ Seneca in puer· Tollerabilior eſt pena viuere non poſſe q̄ꝫ neſcire· Impietas vbi pietas. Impacientia vbi pacientia.

¶ De incarnatione.

Capitulum cxi.

AVguſtinus de v̄bis apo· Non liberaret̄ humanum genus· niſi ſermo dei dignaret̄ eſſe human⁹ Si ergo homo non piſſet· filius hominis non veniſſet ¶ Auguſtinus ibidem. Dicit michi iude⁹ incredulus quē admodum arida virga fronduit ꝛ floruit ꝛ nuces protulit· ꝛ ego dicam ſibi quō virgo concepit & pepit· ſed profecto iudeus nec virge poterit explicare conceptum· nec ego virginis partum ¶ Gregorius in omelia Vis inquit eius ſalt⁹ agnoſcē de celo venit in vterū· de vtero venit in preſepiuꝫ· de p̄ſepio venit in crucem· de cruce venit in ſepulcrum· ꝛ de ſepulcro rediit in celum ¶ Bernhardus in ſermone. Venit medicus ad egrotos· redemptor ad venditos· ad errantes via· ad mortuos vita· ¶ Criſoſto· omelia v Scio quia verbum caro factum eſt· ſed quomō factum ſit neſcio· om̄is creatura ignorat. ¶ Hugo Opus reſtaurationis eſt incarnatio verbi· cū om̄ib⁹ ſacramentis ſuis· ſiue que preceſſerūt ab initio ſecli ſiue que ſequunt̄. Indulgētia vbi venia Infidelitas vbi fidelitas.

¶ De inferno

Capitulum Cxij.

AVguſtinus Melius eſt dubitare de occultis· q̄m li
tigare de incertis. Illum quippe diuitem ī ardore pe
narum ⁊ illum pauperem in refrigerio gaudiorum
eſſe intelligendos non dubito· ſed quomodo intelligēda ſit
illa flamma inferni·ille ſinus abrahe·illa diuiti⁹ lingua· ille
digitus paupis·illa ſitis tormēti·illa ſtilla refrigerij·vix for/
taſſe a manſuete querentib⁹·contencioſe aūt certantib⁹ nū
q̄m inuenitur ¶ Gregorius in mora· Quiſquis ad tolleran
da mala inferni deſcenderit·nequaquā vlterius ad lucem re
dibit· quia nequaquā vltra miſericordia parcentis liberat·
quos ſemel in locis penalibus iuſticia indicantis damnat·
¶ Gregorius xx·libro moraliū. Iuxta modum culpe pena di
ſtinguitur· & ſm̄ modum criminis vnuſquiſq; damnatus
inferni igne cruciabitur. ¶ Gregori⁹ ibidem In inferno erit
frigus intollerabile·ignis in extinguibilis·vermis immorta
lis·fetor intollerabilis·tenebre palpabiles·flagella cedentiū·
horrida viſio demonum·cōfuſio peccatorum·deſperatio om
nium bonorum·erit enim miſeris mors ſine morte· defectus
ſine defectu·quia mors ibi ſemper incipit·⁊ deficere neſcit.
¶ Bernhardus in ſermone Ibi clamabit piloſus ad piloſu;
vnus ad alium·demon ad demonem·percute dilacera·inter/
fice·velociter ſpolia ⁊ detrahe·cito predare infer prunas ⁊ e
bullientibus·impone lepotibus ¶ Bernhardus in ſermone·
Ibi erit fletus & ſtridor dentium·fletus quidem ob ignem q̄
non extinguitur·ſtridor ab vermen qui non moritur·plane
fletus ex dolore·ſtridor dentium ex furore ¶ Yſidorus de ſ.
bo·Ignis Iehenne ⁊ lucebit miſeris ad augmētum·vt videāt
vnde doleant·& non lucebit ad conſolatiōem·ne videant vn̄
gaudeant ¶ Hugo libro iiij·de anima. Infernus latus· ſine
menſura·profundus ſine fundo·plenus ardore incōpabili·
plenus fetore intollerabili·plen⁹ dolore innumerabili·ibi mi
ſeria·ibi tenebre·ibi odor nullus·ibi horror eternus·ibi nll'a
ſpes boni·nulla deſpatio mali.

¶ De infirmitate

Capitulum cxiij·

AVguſtinus Qui veram odit corporis infirmitatem
humane tractandus eſt·qui aūt falſam pretendit·
& conuinci non poteſt· deo dimittendus eſt ¶ Hie-
ronimus in quadam epiſtola Corporis debilitas nimia etiā
vires anime frangit· mentis quoq; ingenium marceſcere fa
cit·quicquit cū modo ⁊ tempamēto fit·ſalutare eſt ¶ Gre-
gorius li·v· moraliū Conſiderata infirmitas propria· mala
nobis excuſat aliena ¶ Hugo libro ij·de anima. Quaſdam
p̄ſciens deus multa peccare poſſe·flagellat eos· ī infirmitate

corpis ne peccent vt eis vtilius ſit frangi languoribꝫ ad ſalu
tem q̄m remanere incolumes ad damnationem Petrus ra-
uenna. Quidam ꝓlibito ſuo viuunt. et ſemꝑ ſunt vegetati.
quidā a regulis ypocratis non deuiant ⁊ aſſidue ſunt infir
mi ¶ Seneca lxxij. epl'a. In omni morbo tria grauia ſunt. me
tus mortis. dolor corpis. intermiſſio voluptatis ¶ Seneca e-
piſtola 2. Nichil eque ſanitatem impedit ſicut remediorum
crebra mutacio. non conualeſcit planta que ſepe transfertur.
Nichil magis egris ꝓdeſt q̄m ab eo curari a quo voluerit.

¶ De inimicicia Capitulum cxiiij.

Auguſtinus in euch. Elemoſina nichil eſt maius. q̄
ex corde dimittimus qđ in nos q̄ſqꝫ peccauit ¶ Am
broſius. Si is nō relinquit parentes ꝓpter nomē dei
non eſt deo dignus. q̄ntomagis qui diligit eius inimicos. ac
ceptus eſſe deo poterit ¶ Gregorius in paſtorali Virtus eſt
coram hominibus inimicos tollerare. ſed coram virtus deo
diligere ¶ Gregorius in morali. Humana mens omnem quē
inimicum tollerat. etiam iniquum et impium putat Criſo-
ſtomus. Grauiſſimum genus inimicicie eſt eſſe corde aduer
ſarios ⁊ lingua ſimulare deuotos. ¶ Boecius libro ij. de cō
ſolatiōe. Nulla peſtis efficatior ad nocendum. quā familiaris
inimicus ¶ Seneca libro de morali. Quod ē homini inimiciſ
ſimum. alter homo inimicicias moderate exerce ¶ Seneca ī
prouer. Nulle ſunt occultiores inſidie q̄m hee que latent in
ſimulatione officij. aut in aliquo celſitudinis nomīe.

¶ De ingenio. Caplm cxv.

Auguſtinus in ſermone Nichil per aliqđ ingenium
ita aſtruitur. quin ita acre ingenium econtra inue-
niatur ¶ Hieronimus in gloſa. Aſpis acriter pun-
git. et mel conficit. ſic in paruo corpore anima inge-
nioſa ⁊ doctrina viget. ⁊ doctrīe ſuauitatem profert ¶ Gre
gorius. Abſcondere talentum in terra. eſt acceptum ingeniū
in terrenis actibus implicare. ⁊ nō lucrum ſpirituale acqui-
rere ¶ Bernhardus in apologetico Semꝑ in robuſto ⁊ ve-
getato corpe. animus mollior iacet atqꝫ tepidum cor. ⁊ rur-
ſum ī corde debili. ⁊ infirmo fortior viget ꝓmptiorqꝫ ſpiritꝰ
¶ Yſidorus de ſummo bono. Quidam dei iudicio donum
ſcientie quia negligunt. accipiunt. vt durius de rebus credi-
tis puniantur. tardiores aūt ideo qđ ſcire cupiunt difficulter
inueniunt. vt ꝑ maximo exercicio laboris. maximū p̄miū
habeant. retribucōis Petrus rauenna. Non ſemꝑ ingenij ve
na reſpondit ad votum. ⁊ quandoqꝫ dicta laudabiliora ca-
ſualiter ſcribenti ſe offerunt. que ꝑ ſtudij vehementiam ⁊ la-

borioſe meditationis indagine inueniri nō poſſunt ¶ Seneca de tranquillitate animi. Nullum ingeniū pt̄ eſſe magnū· antequā habeat aliqd̄ admixtum de furia.

¶ De ingratitudine

Capitulum c.vxj·

GRegorius in omelia. Sicut boni p contumelias meliores exiſtūt· ita ſemp reprobi de beneficio peiores fiunt ¶ Bernhard⁹ ſup cañ· Ingratitudo inimica ē anie·exinanicio meritoꝝ·virtutum diſperſio· beneficioꝝ perditio·ventus vrens ſiccans fontem pietatis·rorem misericordie·fluenta gratie ¶ Bernhardus ſup lucam· Peremptoria res eſt ingratitudo· hoſtis gratie·inimica ſalutis· quē nichil ita diſplicet deo·preſertim in filijs gratie·quēadmodum ingratitudo ¶ Criſoſtomus ſup matheum· Quanto maiora beneficia ſunt hominibus conſtituta·tanto grauiora peccantibus iudicia ¶ Petrus rauenna in epiſtola. Nichil eſt qd̄ adeo indignationem ꝓuocet altiſſimi·ſicut ingratitudo·ipa eſt maloꝝ prouocatio·beneficiorum exinanicio·meritorum exterminatio ¶ Tullius libro de officijs Gratiarum actio·ē ꝓ grā ſuſcepti muneris·votiua munerantis laudatio ¶ Hugo Gratias deo agere· eſt totū deo ⁊ nichil homini attribuere ¶ Seneca. Ingratus eſt aduerſus vnum beneficium adūſus alterū non erit duorū oblitus eſt·terciū in memoriā eorum que exciderunt reducet.

¶ De iniuria.

Capitulum c·xvij

AVguſtinus Contumelia eſt dictis vl̄ factis turpia īferre ¶ Ambro· Qui nō repellit a ſocio ſi pt̄ iniuriā tam eſt in vicio nō minus participat̄ qui ille qui infert ¶ Hieronimus Nos in dei iniuria benigni ſumus · ⁊ in nr̄is contumelijs exercemus odia ¶ Gregorius li·xxx·moralium. Tunc illata vicia bene tolleramus·cū in ſecreto mētis ad mala ꝑpetrata recurrimus ¶ Gregori⁹ ibidem Glorioſius eſt iniuriam tacendo fugere·q̄m reſpondendo ſupare ¶ Criſoſtomus ſuper matheum In proprijs iniurijs pacientem eſſe laudabile eſt· iniurias aūt dei diſſimulare vituperium eſt Si vindicare vis ſile·⁊ funeſtam ei dediſti plagā Idem Diſcamus exemplo xp̄i noſtras iniurias magnanimiter ſuſtinere·dei aūt iniurias nec vſq3 ad auditum ſufferre. ¶ Yſidorus Iniuria·eſt verbo vel facto cū amico iniuſte agere Exprobrare·eſt in faciē maledicere ¶ Caſſio· Grauiſſimū gen⁹ iniurie ē·vſq3 ad pedē ꝯtumelie ꝑuenire ¶ Raban⁹ Neſcio q̄s nēm hec poſſit implere· vt laceretur obprobrijs

fama noſtra· ꝛ exultemus in dño ¶ Valerius eṗus in ſmo/
ne. Vltra felicitatem conſtat eſſe victorie· inimicum ſaluum
feciſſe· nec iniuriam vindicaſſe ¶ Tullius. Qui non defendit
neqꝫ obſiſtit iniurie ſi poteſt· tam eſt in vicio· q̄m ſi parētes
aut amicos aut patriam deſerat ¶ Tulliꝰ de amicicia Tur/
pe eſt maxime homini virtuoſo reiterare iniurias· ꝛ odiorū
ſopitos cineres denuo ſuſcitare ¶ Seneca in prouerbijs Me
moria beneficiorum fragilis· iniuriarum tenax ¶ Seneca In
iuria iniuſte irrogata· eiꝰ infamie eſt qui fecit. Idem· viri bo
ni eſt pati Seneca Difficile eſt iniuriam conuenire cum pa
cientia.

¶ De Innocentia.

Capitulum Cxviij·

AVguſtinus. Illa eſt vera innocentia· que nec inimi-
co nocet Idem. Vera innocentia eſt· vbi integritas
eſt ſine peccato· redditio eſt ſine debito· flagellū ſine
merito Idem Qui enim ꝛ ſibi nocet· non eſt innocens ¶ Am
broſius in exameron. Innocētia ꝛ integritas leui ſorde aſpa
violatur ꝛ gratie ſue munus amittit ¶ Hieronimus Inno-
cens inter ipa tormenta fruitur conſcientie bone· & cum de
pena metuat de innocentia gloriatur ¶ Bernhardus ſuꝑ cā
tica. Nō mediocris titulus virtutis inter prauos viuere be/
ne· & inter malignantes innocētie retinere candorem· ꝛ mo/
rum lenitatem ¶ Criſoſtomus in omelia Gaude innocētia
ꝛ exulta· gaude in q̄m· quia vbiqꝫ illeſa es· vbiqꝫ ſecura ſi tē
ptaris proficis· ſi humiliaris erigis· ſi pugnas vincis· ſi occi
deris coronaris· in ſeruitute libera es· ī periculis tuta· in cu-
ſtodia leta· tibi omnis reatꝰ addicitur· tibi vniuerſa malicia
ſubiugatur· te potentes honorant· ſuſcipiunt principes· ma/
gnates exq̄runt· tibi boni parent· mali inuident· zelant emu
li· inimici ſuccumbunt· vnquā poteris victrix non eſſe· Etiā
ſi inter homīes iuſtus iudex tibi defuerit. ¶ Hugo Puritas
innocentie conſeruata. Fons ē origo omnis ſcientie ꝛ virtu/
tis ¶ Tullius de officijs Innocentia eſt puritas animi· oēm
iniurie illationem abhorrens ¶ Seneca in prouerbijs Triū
phus innocētie ē· nō peccare vbi liceat in quē plus potes pec
care deſine ¶ Seneca in malis ſperare bonum niſi innocens
nemo ſolet.

¶ De inſtabilitate autoritates

Capitulum cxix

IOhannes Caſſianus Tria ſunt que vagam mentem ſtabilē
faciunt· vigilie meditatio ꝛ oratio· quarum aſſiduitas ꝛ iu-
gis intentio· conferunt anime ſtabilem firmitatem ¶ Hu-
go Stabilitas eſt mentem fixam obtinere· nulla locorū vel
tempoꝝ varietate in diuerſa iactare ¶ Tullius. Vir eſt qui

contra biformes fortune euentus·vniformi mentis conſtātia militat premunitus ¶ Seneca in epl'a. Maximū indiciū male mentis eſt fructuatio· et inter ſimulationē virtutū· et amorem viciorū aſſidua iactatio.

¶ De Intentione. Capl'm cxx·

Auguſtinus Quod nō bona intentiōe facis·nichil tibi ꝓdiderit quia quomō feceris·non quō illi euenerit·tibi imputabit ¶ Grego· Omni cura ſeruandꝰ eſt a malicie puluere oculus cordis·ne hec qd' in actione rectū in hominibꝰ oſtēdat· apud ſemetipm̄ p vicium elatiōis intorqueat ¶ Gregorius in morali· Sicut fabrica columnis columne aūt baſibus innitūtur· ita vita nr̄a in virtutibus· virtutes vero in intima intentiōe ſubſiſtūt. ¶ Bernhardus de precepto. Vt interior oculus vere ſimplex ſit·duo illi arbitror eſſe neceſſaria·ſcʒ caritatem in intentione·et veritatem in electione. Idem. Bonum ꝓrſus cōdemnat intentio praua· et malum non penitus excuſat recta ¶ Criſoſtomus Cauſa actum poterit decorare·ſi aūt neceſſitate ſubſiſtat·aut vtilitate vigeat· aut honeſtate ſplendeat cum affectu mētis tota valeat ſubſtantia operis colerari· Opus nō ex ſe· ſed ex cauſa fit crimē·nec aliqua virtutis oſtētatione clareſcit·cui voluptas originem ꝓbet ¶ Seneca in li·morali· Nichil inter eſt· q̄ animo facias qd' vicioſum eſt feciſſe·quia facta cernuntur animus vero non videtur · nulla enim laus eſt non facere· qd' facere non poſſis.

¶ De inuidia.

Capitulum cxxi·

Auguſtinus de verbis dn̄i Inuidia eſt filia ſuperbie· ſed iſta mat'·ſupbia neſcit eſſe ſterilis·vbi fuerit cōtinuo parit· ſuffoca matrē et non erit filia ¶ Auguſtinus in ſermōe. Inuidia·eſt odium aliene felicitatis· reſpectu inferiorum· ne ſibi equentur·reſpectu ſupiorum·quia eis non equatur·reſpectu parium·quia ſibi equantur ¶ Gregorius libro quinto morali· Paruulus eſt qui inuidia occidit quia niſi ipe inferior exiſteret·de bono alterius non doleret. ¶ Gregorius in omelia. Inuidi color pallore afficitur oculi deprimuntur mens accenditur membra frigeſcunt·ſic in cogitatione rabies·in dentibus ſtridor· ¶ Criſoſtomus ſuper Matheum. O inuidia que ſibi ſemper eſt inimica· nam qui inuidet·ſibi quidem ignominiam facit·illi cui inuidet·gloriam parat. ¶ Proſper · Tantos inuidos habet iuſte pene tortores· quantos inuidioſus habuit laudatores. et cetera.

¶ Hugo Inuidia eſt in ſuum actorem reciprocatio· de bono alterius tabeſcens animi cruciatus Idem Inuidia iuſtius ē nichil·que protinus ipm auctorem punit excruciatq3 ſuum ¶ Petrus Rauenna. Huic ſcz inuido vultus minax· toruus aſpectus·pallor in facie·in labijs tremor· in dentibus ſtridor verba rabida·⁊ effrenata conuicia· ⁊ manus ad violentia· prompta virgi Pallor more ſedet matres in corpore toto ⁊c. ¶ Petrus Rauenna. Virum fortem excitat ad virtutis exercicium alieni liuoris aculeus·nec mentis oculos torpere per/mittit inuidia detractorum. Iacob qui in baculo ſuo iordanem tranſierat non rediſſet cum duabus turmis·niſi eū inuidia eſau agitaſſet. Ioſeph nō impaſſet egipto· n̄ ipz fratrū inuidia vendidiſſet. Scriptum quippe eſt. Abel eſſe non poteſt·quem cayn malicia non exercet ¶ Alanus. Inuidia qđ monſtroſius monſtrum·qđ damnoſius damnum·que culpabilior culpa· que penalior pena· hec eſt erronee cecitatis abyſſus·humane mentis infernus contentionis ſtimulus· corrixationis aculeus ¶ Valerius maximus Quidam intē rogatus quomodo inuidos non haberet· reſpondit. Si ni/chil inquit ex magnis rebus habueris· atq3 nichil feliciter geſſeris·nam ſola miſeria caret inuidia ¶ Seneca xvij· epl'a. Inuidiam effugies ſi te non ingeſſeris oculis·ſi bona tua nō iactaueris·ſi ſcieris in ſynu gaudere ¶ Seneca Vtinam in/uidi oculos haberent in omnibus ciuitatibus· vt de omniū felicitatibus torquerentur ¶ Nam quanta feliciū ſunt gaudia tanta inuidorum ſunt tormenta ¶ Seneca. Nunquā me/lius torquebis inuidos·quā virtuti ⁊ glorie ſeruiēdo. Si nō inuideris maior eris·nam qui inuidet minor eſt.

¶ De ypocriſi — Caplm cxxij.

Auguſtinus ſup ps· Simulata equitas·non eſt equitas ſed ſimulatio ⁊ duplex iniquitas Idem in gloſa Ypocrita qui latine dicitur ſimulator auarus eſt·q̄dum inique agens deſiderat de ſanctitate venerari· laudem vite rapit aliene ¶ Ambroſius in ſermone. Latet plerumq3 ſub triſti amictu laſciuia·⁊ deformis horror vili veſte ſubtexitur·vt ſecreta petulantium tegantur animorū ¶ Hieronimus· Si caſtum me ſimulo·& aliud eſt in conſciētia· habeo gloriam mercenarij·⁊ ſupplicia peccatoris. Et in compatiōe duorū malorum·leuius eſt malum aperte peccare quā ſimulare ⁊ fingere ſanctitatem ¶ Grego·li·primo morali·Ve peccatori terram ingrediēti duabus vijs· duabus quidem vijs terram peccator ingreditur·quando dei eſt quod opere exhibet·& mundi·quod per cogitationem querit ¶ Gregori9 Quid eſt vita ypocrite niſi quedam viſio fantaſmatis· que

hec oſtendit in ymagine· qđ non habet ex veritate. ¶ Gregorius in morali· ¶ Ypocriſis eſt virtutū ſimulatione· clauſum vicium abſcondere· ⁊ arte palliare ¶ Bernhardus ypocrite volunt eſſe humiles ſine deſpectu paupes ſine defectu bene veſtiri ſine ſolllicitudine· delicate paſci ſine labore· alijs adulātes· alijs detrahentes· mordaces vt canes· doloſi vt vulpes· ſuperbi vt leones· intrinſecꝰ aūt ſunt lupi rapaces· mellis dulcedinem· id eſt inanis glorie ⁊ latentis laſciuie vt vrſi querētes· volunt eſſe ſine auctoritate iudices· ſine viſu teſtes poſtremo falſi accuſatores· ⁊ omni veritate carentes ¶ Bernhardus. Serpit hodie putrida tabes ypocriſis p omnē corpus eccleſie· ⁊ quo coleratius· eoqꝫ periculoſius quo cōmuniꝰ ¶ Criſoſtomus ſup matheū. Nulla res ſic exterminat bonum ſicut ſimulatio· nam malum ſub ſpecie boni celatū· dum non cognoſcitur· non cauetur ¶ Criſoſtomus Phariſeorum iuſticia erat in oſtentatione opis· non in rectitudine intentionis· in locutione· nō in opere· in corporis afflictione· non in mandatorum obſeruatione· in minoribus obſeruantijs relictis grauioribus legis ¶ Hugo in medita· Exitus manifeſtat qđ a principio celabatur· ⁊ que dubia ſunt in origine probantur a fine ¶ Petrus rauenna. Ypocriſis ſubtile malum· ſecretum virus· venenum latens· virtutū fucus· tinea ſanctitatis· ypocriſis ſecreta ſimulat· proſpa fallit curioſa mentitur· & crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum ieiunium ieiunio pimit· oratione orationem vacuat· miſericordiam miſeratione proſternit ¶ Ypocriſis cognata febri· frigidi poculo propinat ardorem· qđ corpibus eſt ydropis· hic ypocriſis animabꝫ· vñ oratiꝰ ¶ Nunquā te fallant animi· ſub vulpe latentes. Impia ſub dulci melle venena latent ¶ Seneca· lxxx· epl'a Virtutem bona ſequitur fide· qui ſe non exornat ⁊ pingit ¶ Seneca ibidem. Nunq̄m bona fide vicia manſueſcunt· tigres & leones· nunq̄m feritatē exinunt· aliquando ſubmittunt· ⁊ cum minime expectauerꝭ exaſperatur coruitas mitigata ¶ Seneca in prouerbijs Malus vbi ſe bonum ſimulat· tunc eſt peſſimus.

¶ De Ira·

Caplm cxxiij.

AVguſtinus in epl'a. Sicut acetum corrumpit vas ſi diutius ibi fuerit· ſic ira corrumpit mentē ſi in aliū diē durauerit ¶ Auguſtinus. Furor nullus eſt ita breuis q̄ non tā ex malicie ꝓpoſito q̄m euentu ſubito ꝯtīgit

¶ Auguſtinus ſup pš. Ira fratris ſi fuerit inueterata. iã odi um eſt. Ira perturbat oclm. odiũ extinguit. ira veſtuca odiũ trabes eſt. ¶ Auguſtinus ad dyaſcoꝝ. Nulli iraſcẽti ira ſua videtur eſſe iniuſta. ira enim inueteraſcẽs ita fit odium. dũ quod iuſti doloris admixta dulcedo diutius eam in vaſe detinet. donec totum aceſcat vaſq3 corrumpat ¶ Ambroſius. Reſiſte ire ſi potes. cede ſi non potes. ſi preuenerit. preoccupauerit mentem tuam iracundia. ⁊ aſcenderit in te. non relinques locum tuum. locus pacientia eſt ¶ Ambroſius de paradiſo. Incentiuum ad male operandum. aut iracundia. aut cupiditas eſſe conſueuit ¶ Hieronimus ſup Iohel Eſt ira que iuſticiam dei non opatur. & furori proxima. ment9 ſue impotem facit. in tantũ vt labia tremant. dentes concrepent. vultus pallore mutetur ¶ Grego. li. v. morali. Per iraꝫ ſapientia perditur. vt quid. quo ve ordine agendum ſit neſciatur. Gregorius ibidẽ. Quanta ſit iracundie culpa penſare poſſumus. per quã pacientia. vt quid. quo ve ordine ſit agendum omnino neſciatur. quia nimirum intelligentie lucẽ ita ſubtrahit. cum mentem pmutando confundit Idem Per irã ſpiritusſancti ſplendor excutitur. qui ſup humilem ⁊ quietum requieſcere dicit̃. Yſidorus libro pmo ſoliloquioꝝ Si non potes iram vitare. tẽpa ſi non potes furorem cohibere tene ſilentium pacientie. tacendo. citius vincis. ¶ Rabianus. Qui cum cauſa iraſcitur. non fratri iraſcitur ſed vicio. qui vero iraſcitur fratri reſpiciendo ad nature conitionem. vl' fidei vnitatem. reus erit iudicio ¶ Beda Hec eſt natura ire vt dilata langueſcat ⁊ peat. plata vero magis ⁊ magis conflagret ¶ Caſſio. ſup pš. Melior eſt qui vincit irã. q̃m qui capit ciuitatem Idem Vbi eſt feruida vindicta. non eſt temperata iuſticia ¶ Hugo. Ira eſt animi ſubiecta tempeſtas. que dum inordinate ſe concutit. cor hominis ad inſaniam pertrahit ¶ Seneca li. de ira. Ingentis ire exitus furor eſt. ⁊ ideo ira vitanda eſt. non moderationis cauſa ſed ſanitatis ¶ Seneca Nichil inter inſanum ⁊ iratum eſt. niſi vnus dies. alter ſemper inſanit. alter ſemp iraſcitur ¶ Seneca Ad bonum viruꝫ cito moritur iracundia. Fulmen eſt. vbi cũ poteſtate habitat iracundia. grauiſſima eſt probi hominis iracundia Idẽ In amore. ſemper mendax iracundia eſt. iracundiam q̃ vincit. hoſtem maximum ſupat. iratus. etiam facinus conſiliũ putat.

¶ Iudex vel iudiciũ

Capitulum cxxiiij.

AVguſtinus contra manicheos. Duo ſunt in quibꝰ
temerarium iudicium cauere debemus· cum incer/
tum eſt quo animo qđ factum ſit· vel incertum ē
qualis futurus ſit·qui nunc vel bonus. vel malus apparet.
¶ Auguſtinus de ciuitate dei. Ignorantia iudicis plerumqꝫ
eſt calamitas innocentis ¶ Auguſtinus de ſimbolo. Ille ſu/
pernus iudex nec gratia preuenitur·nec miſericordia flecti/
tur·nec pecunia corrumpitur·nec ſatiſfactione vl' penitentia
mitigabitur ¶ Ambro· Mitigat iudicem pudor reorū·exci
tat aūt ꝑtinacia denegantiū ¶ Ambroſius Iudicis nō eſt ſi
ne accuſatore damnare. quia dominꝰ iudam licet fuiſſet fur
cum non eſſet accuſatus minime abiecit. ¶ Hieronimꝰ ſuꝑ
matheum. Quotiens diem illum conſidero·toto corpe con/
tremiſco·ſiue enim cōmedo·ſiue bibo·ſiue aliquid aliud fa=
cio·ſemper videtur illa tuba terribilis ſonare in auribꝰ meis
Surgite mortui venite ad iudicium ¶ Gregorius in omelia
Iudicare digne de ſubditis nequeunt·qui in ſubditorū cau/
ſis·ſua vel odia vl' grām ſequentur ¶ Gregorius in omelia
Preſentis temporis ita agenda eſt leticia·vt nunq̄m amari=
tudo ſequentis iudicij recedat a mēoria ¶ Gregorius in mo
rali· Diuina iudicia dum neſciuntur·non audaci ſermōe di
ſcucienda ſunt·ſed formidoloſo ſilentio veneranda ¶ Bern=
bardus Veniet in quā veniet dies iudicij. Vbi plus valebūt
pura corda·q̄m aſtuta verba·conſcientia bona· q̄m marſu=
pia plena·vbi iudex non falletur verbis·nec flectetur donis
¶ Criſo·ſuꝑ matheum Exurgente rege celeſti iudicare vi
uos ⁊ mortuos·virtutes angelice mouebūtur·terribiles mi
niſtri terribilem dn̄m precedentes ¶ Yſidorꝰ de ſummo bo/
no Grauius lacerantur pauperes a prauis iudicibus· quā
a crucientiſſimis hoſtibus . nullus enim pre dotam cupidꝰ
in alienis·q̄m iudex iniquus in ſuis Idem Qui recte iudicat
⁊ premium inde remunerationis expectat·fraudē in deo per
petrat·quia iuſticiam q̄m gratis impartire debuit·acceptio
ne pecunie vendit. Idem Quatuor modis humanum iudici/
um·peruertitur timore cupiditate odio amore ¶ Anſhelmꝰ
A dextris erūt peccata accuſantia·a ſiniſtris infinita demo
nia·ſubtus horrendum chaos inferni· deſuper iudex iratus
foris mundus ardens·intus conſcientia vrens·ibi vix iuſtus
ſaluabitur·heu miſer peccator ſic deprehenſus quo fugiet·la
tere eſt impoſſibile·apparere eſt intollerabile. ¶ Beda State/
ra doloſa·non tantum in menſuratiōe pecunie· ſed in iudi/
ciaria diſcretione tenetur· Qui aliter cauſam pauperis·ali/
ter potentis · aliter ſodalis · aliter audit ignoti · ⁊ cetera .

Caſſ. Tam diu iudex dicitur q̄m diu ⁊ iuſtus putatur · q̄a nomen qđ ab equitate ſumitur per ſupbiam non tenetur. Petr⁹ rauēna. Nichil adeo glorioſe lucet in iudice ſicut amare ⁊ exhibere iuſticiā ſine omni acceptione perſone. Idē officium officialium hodie eſt iura confundere lites ſuſcitare tranſactiones reſcindere dilatare innectere ſupprimere veritatem fouere mendacium queſtum ſequi equitatem vendere. hynniare actionibus verſucias conſcinnare. Sn̄. Molleſtius eſt inter duos amicos q̄ȝ inter duos inimicos iudicare. Iudex enim bonos erit nemo nisi qui de ſe alterum cognouerit.

De iuramento. Capitulum cxxv.

Auguſtin⁹ de verbis apli. Ecce dico caritati veſtre qui p lapidem iurat periurus eſt. Auguſtinus ibidem. Ille qui hominem prouocauit ad maiorem iurationem ⁊ ſcit eum falſum iuraturum · vincit homicidā quia homicida corpus occiſurus eſt ille animā · ymo duas animas ⁊ eius quem iurare prouocauit ⁊ ſuam Gregori⁹ ſuper Matheū. Non penitus iurare prohibuit ſed occaſioȝ periurij qđ perfectius eſt euitare docuit Yſidorus de ſummo bono. Quacunq̄ȝ arte verborum quis iuret deus tamē qui conſcientie teſtis eſt ita hic accipit ſicut iuratus intelligit Criſo ſup matheū. Nemo eſt qui frequenter iuret q̄ aliquando non periuret ſicut qui conſueuit multa loqui aliquando loquitur importuna.

De Iuſticia Caplm cxxvi.

Auguſtinus Hec eſt perfecta iuſticia: qua poſt potiora ⁊ minus minora diligimus Idem auguſtinus Nimia iuſticia incurrit peccatū · tempata iuſticia facit pfectos ſalſitudinē correptionis amor proximi ſol iuſticie condiat Ambro: Male ſe rationem redditurum putet qui regulam ſumme rectitudinis ignorat Ambro de officijs Iuſticia eſt que nil alienum vendicat que cuilibet dat qđ ſuū eſt que negligit propriam vtilitatem ⁊ ſeruat cōmunem equitatem · ⁊ ſm ipm prima iuſticia in deum · ſecunda in patriam tercia in parentes quarta in om̄es Hieronim⁹. Omnes virtutum ſpecies vno iuſticie nomine continentur Gregorius li pmo mora Sepe ipa noſtra iuſticia ad examen diei iuſticie deducta in iuſticia eſt ⁊ ſordet in diſtrictione iudicis qđ in operatione fulget operantis Gregorius in re Iuſtum eſt homines propter iuſticiam diligere non autem iuſticiam propter homines preponere Bernard⁹ in ſermone Bona vinea iuſti ymo bona vinea iuſtus cuius virtus vitis · cuius actio palmes · cui vinum teſtimonium

conſcientie· cui lingua torcular expreſſionis· & lacrime pie
contribulatoꝝ iniuſte ſunt amantium ¶ Anſhelmus in li
bro cur deus homo. Iuſticia eſt animi libertas·tribuēs vni=
cuiq; ſm̄ propriam dignitatem·maiori reuerētiam· pari cō
cordiam·minori diſciplinam·deo obedientiam·ſibi ſanctimo
niam inimico pacientiā·egeno opoſam miſericordiā. ¶ Caſ
ſiodo·ſup pſ·Iuſticia non nouit prēm·non nouit matrē.ve
ritatem nouit·perſonam non accipit·deum imitatur ¶ Cip
anus.Iuſticia regis· pax populoꝝ eſt· tutamen patrie· im/
munitas plebis munimentum gentis·cura languorum·gau
dium hominum·temperies aeris·ſerenitas maris·terre fecū/
ditas·ſolaciū paupū·hereditas filioꝝ & ſibimetipſi ſpes fu/
ture beatitudinis ¶ Tullius· Iuſticia virtutis ſplendor eſt
maximus·eq̄ viri boni noīant ¶ Seneca. Quiſquis iuſticiā
ſectari deſiderat·prius deum time ⁊ ama·vt ameris a deo·a=
mabis enim deum·ſi in hoc illum imitaberis·vt velis omīb⁹
ꝓdeſſe ⁊ nulli nocere ¶ Seneca Ita iuſticie regula tenenda
eſt·vt reuerentia diſcipline eius· neq; nimia negligentie cō/
munitate deſpecta vileſcat·neq; ſeueriori attrocitate durata·
grām humane amabilitatis amittat ¶ Seneca in ꝓuer· Ab
alio expectes qđ alteri feceris·preſtabis parentibus pi[eta]
tem·cognatis dilectionem·pacem cum hominibus hab[e]bis
bellum cum viciis preſtabis·amicis fidem·omnib⁹ equitatē

¶ De iuuentute.

Capitulum c·xxvij.

AMbroſius de viduis Vicina eſt lapſibus adoleſcen
tia q̄a varia ꝝ eſtus cupiditatū·feruore calentis in=
flamat etatis ¶ Ciprianus Sicut ī ſenib⁹ ſobrietas
⁊ mox perfectio requirit· ita ⁊ adoleſcentibus obſequiū &
ſubiectio ⁊ obediētia rite debet·Ciprian⁹ ibidem Sicut fru
ctus non inuenit in arbore in q̄ flos prius nō apparuit ſic in
ſenectute honorem ſeniū conſequi nō poterit· q̄ in adoleſcē/
tia diſcipline alicuius exercitacōe nō laborauerit ¶ Caſſio
dorus. Diuicie ſenū non ſunt canicies capitis· ſed induſtrie
iuuentutis·nec pluriū annoꝝ circulis·ſed laboꝝ preteritoꝝ
meciende ¶ Caſſio·in ep̄la. Nulla erit ꝓceſſu tēpis difficil'
clementia principi· qđ in annis puerilibus didicit ſeruire
pietati Sen̄·xv·ep̄la Magnum expecta gaudium·cum pue/
rilem annum depoſueris·⁊ te vnum p̄hie tranſcripſeris·ad/
huc enim nō puericia·ſed qđ eſt grauiꝰ puerilitas remanet
Et hoc quidē peius ē·qđ auctoritatē habemꝰ ſenium· vicia
pueroꝝ·nec pueroꝝ tantum ſed infantium

¶ De labore

Capitulum cxxviii.

AVguſtinus. Cicius auditur vna orõ obedientis. q̃ʒ decem milia contemptoris. talis fuit oratio pharisei ¶ Grego. in mora. Non deseres in laboribus perſiſtẽ quia ſubleuatio laboris. eſt viſio collaborantis ¶ Hiero. in epl'a. Nullus labor durus. nullum tempus longum videri debet. quo gloria eternitatis acquiritur ¶ Bernhardus ſup cantica Qui in labore hominum non ſunt. in labore pfecto demonum erunt. ¶ Leo papa. Libentius ſuſcipitur labor pro deſiderio voluptatis. q̃ pro amore virtutis ¶ Seneca xxxvii. epiſtola. Generoſos animos labor nutrit. laborem ſi recuſes parum eſſe poſce. non eſt viri timere ſudorem ¶ Seneca ibidem. Si qua per laborem recte feceris. labor cito recedet. beneficium dum viuitis non abſcedit. ſi qua per volũtatem prauam equiter feceritis. voluptas cito abibit. nequiter factum. apud nos ſemper manebit.

¶ De lacrima

Capitl'm. cxxix.

AMbroſius. Lacrimas petri lego. ſatiſſactionem non lego. ſed qđ defendi non poteſt. ablui poteſt. lauant lacrime delictum. qđ voce pudor eſt confiteri. lacrĩe veniam non poſtulant. ⁊ merentur ¶ Hieronimus in epl'a. O lacrima humilis. tua eſt potentia. tuum regnũ. tribunal iudicis non vereris. inimicis tuis accuſantibꝫ ſilencium imponis. non eſt qui te accedẽ vetet. ſi ſola intras. vacua non redibis. magꝰ crucias dyabolum q̃ pena infernalis. quid plura vincis inuincibilem. ligas omnipotentem. inclinas filium virginis ¶ Hieronimus ſup yſaiam. Oratio deum lenit. ſed lacrima cogit. hec vngit illa pungit ¶ Gregoriꝰ Holocauſtum ſiccum eſt bonum opus. qđ orationis lacrime nõ infundunt. holocauſtum pingue eſt. qñ hoc qđ bene agitur corde humili ⁊ per lacrimas irrigatur ¶ Bernhardus ſuper cantica. Lacrime penitentiũ. ſunt vinum angelorũ. quia ĩ illis odor vite. ſapor grẽ. guſtus indulgẽtie. ſanitas redeuntis innocentie reconcilitionis iocunditas. ⁊ ſerenate conſcientie ſuauitas ¶ Bernhardus de contemptu mundi Felices lacrime. quas benigne manus conditoris abſterget ⁊ beati oculi qui in talibus liquefieri eligerunt. q̃m eleuari in ſuperbiam q̃m omne ſublime videre q̃m auaricie ⁊ petulantie famulari ¶ Criſo in ſermone Nemo ad deum a'iqñ flens acceſſit. q̃ non qđ poſtulauit accepit. nullus ab eo beneficia dolenter optauit. qui non impetrauit. ipe enĩ eſt qui conſolatur flentes. dolentes curat. penitentes informat. ¶ Criſoſtimus ſup Matheum Sicut poſt vehementes ymbres. mundus aer ac

purus efficitur· ita etiam poſt lacrimarũ pluuias ſerenitas mẽtis ſequitur ¶ Caſſio·ſuper pſ· Fletus cibus eſt anima/rum corroboratio ſenſuum·abſolutio peccatorum· refectio mentium·lauacrum culparum Pe·ble·Multis enim conſo latio ſunt lacrime· & ex parte maxima magnitudinẽ dolorꝫ minuuntur·dolor ſiquidẽ ſpeciem ignis gerit· quia dum de/tegitur·plus igneſcit.

¶ De laſciuia.

Capitulum c·xxx·

Criſoſtomus ſup matheum. Vbi ſaltatio·ibi dyabo lus·neqꝫ enim deus ad hoc nobis dedit pedes· vt cũ camelis ſaltemus·ſed vt cum angelis chorum facia/mus·in ſaltibus letantur demones·⁊ exultãt miniſtri demo/num ¶ Tullius de officijs Sicut pueris non omnem luden/di licentiam damus· ſed eam que ab honeſtis actionibꝰ nõ ſit aliena·ſic & ipſo ioco aliquid ꝓbi ingenij eluceat ¶ Tul=lius Non ita generati a natura ſumus·vt ad iocum ⁊ ludũ facti eſſe videamur·ſed ad ſeueritatem potius·⁊ ad quedam ſtudia grauiora atqꝫ maiora ¶ Seneca Sic te geras ſapien/ter·vt nullus te habeat tanq̃m aſperum·ne contemnat quaſi vilem·illi aũt qui in ludo deficiunt·neqꝫ ipſi dicunt aliquod ridiculum· ⁊ dentibus moleſti ſunt·quia ſcꝫ moderatos ali=orum ludos non recipiunt Seneca de q̃tuor virtutibꝫ Om/nia tolerabilia preter turpitudinem crede·a verbis qꝫ turpi bus abſtineto· Quia lumina eorum impudiciam nutrit. Sermones vtiles magis q̃m facetos ama ⁊ affabiles·miſce/bis interdum ſerijs iocos·ſed tempatos·⁊ ſine detrimẽto di/gnitatis & verecundie. Nam reprehenſibilis riſus eſt·ſi im=modicus·ſi pueriliter infuſus·ſi muliebriter fractus Odibi lem quoqꝫ hominem facit riſus· aut ſuperbus·⁊ clarus·aut malignus·⁊ furtiuus·aut alienis malis euocatus.

¶ De laude.

Capitulum cxxxi·

AVguſtinus in ſermone. Laus humana·non appeti a ſapiente·ſed ſubſequi debet ⁊ recte facientẽ· vt illi proficiant·qui etiam imitari poſſunt quod laudant ¶ Auguſtinꝰ Securitas laudis·in laude dei eſt·ibi laudator ſecurus·vbi non timet ne de laudato erubeſcat. Idem. Bonũ laudare·non laudato·ſed laudantibus prodeſt ¶ Auguſti/nus ibidem·Nec valde gaudere debemus quãdo laudamur nec contriſtari quando vitupamur· quia nec damnare in/iuria·nec coronare poteſt laus aliena ¶ Hieronimus in epi/ſtola Plures in hoc ipſo placere cupiunt·qđ placere contẽ nunt· & mirũ immodũ·laus dum vitat̃ appetitur. ¶ Hiero·

Si vere te laudabilē eſſe cupis·hominū ne requiras quia q̄
uis alicui ſit facile laudē non curare dum negatur·eſt tamē
difficile ea non delectari dū offert̄ ¶ Grego·in morali·Sepe
bono opi dum laus hūana obuiat·mentē opātis immutat·
q̄ q̄uis queſita nō fuerat·tñ oblata delectat ¶ Gregor̄·Qui
inchoate virtutis ab humano ore laudem recipit·quaſi plan
tati ligni ante temp⁹ pomū ꝯmedit ¶ Bern̄·Laus in nobis
referat̄ ad ip̄m laudabiliū vniuerſoꝝ autorē ⁊ ligatorē non
ficte ¶ Caſſio·in ep̄la·Iuſtum eſt vt bene gerentibꝫ·laudis
tribuat̄ aſſenſus ¶ Apulegi⁹ in li·de dictis ſanctitatis ¶ Ge/
neroſus eſt qui parentes laudat·diues ē nō credo fortune·
validus eſt·egritudine fatigabit̄ pnix eſt· abijt in ſenectutē
formoſus · expecta parum ⁊ nō erit ¶ Sen̄·In homīe id q̄d
qꝫ laudandū eſt q̄d ip̄ius eſt·familiā formoſam habet·⁊ do
mum pulcrā·multū ſerit·multū fenerat· nichil hoꝝ in ip̄o
eſt ¶ Sen̄·in ep̄la·Lauda parce·vitupa parcius ſemp enim
reprehenſibilis ē nimia laudacio·aut immoderata vitupa=
tio·illa ſiquidem adulatiōe· iſta malignitate ſubiecta eſt te/
ſtimoniū veritati·nō amicicie reddas ¶ Seneca Sit tibi tam
triſte laudari a turpibꝫ·q̄ ſi lauderis ob turpia ¶ Sene·li·de
moralibꝫ Bonū eſt laudari·ſed p̄ſtantius ē eſſe laudabilem
neminē cito laudaueris·neminem cito accuſaueris·viciū eſt
om̄ia credē·viciū ē nichil credē ¶ Sen̄·ī puer·Parua laude
eſt dignus· qui tantum miſeris antefertur·laſciuia ⁊ laus·
nunquā habent cōcordiam·q̄ magnū eſt nolle laudari ⁊ eſſe
laudabilem·Leticia vbi gaudium.

¶ De lege.

Capitulum c.xxxij·

AVguſtinus·dei caritas eſt·lex data eſt· vt grā que/
retur·grā data eſt·vt lex impleret̄ ¶ Yſido·ethi·Fa/
cte ſunt leges·vt earum metu humana coherceatur
audacia·tutaqꝫ ſit inter improbos innocentia· ⁊ in ip̄is im=
probis formidato ſupplicio refrenat̄ nocendi facultas ¶ Yſi
dorus ibidē Erit lex honeſta·iuſta·poſſibilis· ſ̄m naturam·
ſ̄m ꝯſuetudinē p̄rie·loco tēpiqꝫ ꝯueniēs·neceſſaria·vtilis·ma
nifeſta q̄ꝫ· ne aliquid p obſcuritatem in captione contineat
nullo priuato ꝯmodo· ſed p ꝯmuni ciuiū vtilitate ꝯſcripta
¶ Yſido·ibidē·Octo genera penarum in legibus ꝯtineri·tul
lius ſcripſit·ſcꝫ damnū·vincla·verba talionem·ignominiam
exiliū·ſeruitutē ⁊ mortē ¶ Leo papa In his rebꝫ·in q̄bꝫ ni=
chil ſtatuit certū ſcriptura diuīa·mos p̄p̄li dei· vel inſtituta

maiorum pro lege tenenda ſunt Idem Meditatio legis eſt non ſolum in legendis ſcripturis· ſed etiam in his que ſcripta ſunt faciendis Caſſio· Quid enim poteſt eſſe melius· q̃ homines de bonis legibus confidere· et caſus reliquos non timere Iura publica· certiſſima ſunt humana vite ſolacia· infirmorum auxilia potentum frena· vnde et ſecuritas venit· et conſcientia proficit.

De liberalitate.

Capitulum c·xxxiij

AVguſtinus de diſtin· Liberalitas· motus quidem ē animi faciens et approbans liberas largitiones· ſine ſpe retributionis Ambroſius Nemo plus tribuit q̃m qui ſibi nichil reliquit Ambro· Non ſolum quia quātum· ſed et de quanto et quo animo detur Ambro· Nō ꝓbatur liberalitas vel largitas· ſi qđ alteri largitur· alteri q̃s extorqueat et ſi iniuſte querat· et diſpenſandū putat Ambroſius ibidem Perfecta eſt liberalitas vbi ſilentio quis tegit opus ſuum· et neceſſitatibꝰ ſinglorum occulte ſubuenit· quem laudat os pauperis et nō labia ſua Hieronimꝰ Cōſidera ne xp̄i ſubſtantiam imprudenter effundas· id eſt ne immoderato iudicio rem paupum tribuas· non paupibus Gregorius in mora· Nunq̃m eſt vacua manus a munere ſi archa cordis repleta eſt bona voluntate Leo papa Nulli paruus eſt cenſus· cui magnus eſt animus Idem. Si non eſt omnium equalis facultas· debet eſſe par pietas· quoniā fidelium largitas· non de muneris penſatur pondere ſed beniuolentie quantitate Caſſio· Honeſtius eſt rem negare q̃ longos terminos dare· quia minus decipitur cui celeritē negatur Valerius in ſermone Parua ex voto offerentis· magna fiunt munera Boecius de conſolatione Tunc ſolū precioſa eſt pecunia· quando vſu largiendi deſunt poſſideri· Seneca li· de bñ· Multoq; gratius venit· q facili q̃ qđ plena manu datur Sen̄· ibidem Officium liberalitatis ē omnipotenti dare· deos imitari· ſi deos imitaris· da etiam ingratꝭ nam et ſceleratis ſol oritur· et piratis patent maria.

De liberalitate

Capitulum cxxxiiij·

AVguſtinus de vera religione Omne delectat vera libertas· ab amore rerum mutabilium liber eſſe appetat et quē regnare delectat· vni omniū regnatori deo ſubiectꝰ ſit Auguſtinus de correctione. Prima libertas voluntas erat poſſe peccare· nouiſſima erat multomagis non poſſe peccare· prima immortalitas erat poſſe nō mori· nouiſſima erit multo maior non poſſe mori· p̄ma erat pſeuerantie ptatꝭ bonū poſſe nō diſſerē· nouiſſima erit pſeuerātie felicitas. bonū

nō poſſe deſerere ¶ Bernhardus de libro arbitrio. Cum no
bis triplex poſita ſit libertas· a peccato· a miſeria· a neceſſita/
te· hanc vltimo loco poſitam cōtulit nobis in condicōe na=
tura· in prima reſtauramur a gratia· media reſeruatur nob
in patria· dicatur prima libertas nature· ſecunda gratie· ter
cia glorie· prima habet multū honoris· ſecunda plim virtu/
tis· nouiſſima cumulum iocūditatis ¶ Tullius Liber eſt is
eſtimandus· qui nulli turpitudini fuerit ¶ Seneca Quid e/
ques aut libetinus aut ſeruus· nomīa ex ambitione· aut in=
iuria nata ¶ Seneca Quid ſit libertas queris· nulli rei ſerui
re· nulli neceſſitati· nullis caſibus fortunā in equū deducere
¶ Senrca Liber nō eſt quē ſupbus inflammat animus.

¶ De libidine autoritates.

¶ Caplm cxxxv.

Auguſtinus de fide ad petrum Sine libidīe nō ē pa/
rentum ↄcubitus· ob hoc ex eoꝝ carne naſcentium
nō poteſt ſine eē ↄceptus ¶ Ambro· Libido velut fe
ſtuca eſt cito accenditur· ꝓpe ↄſumit. ¶ Hieroni· Non vſus
rerum ſed libido vtentis in culpa ē ¶ Hiero· in epl'a. Libidi
noſa mens ardentius honeſta ſequit̄. ⁊ q̄d nō licet dulci' ſu
ſpicatur ¶ Hiero In ſerico ⁊ in pannis eadē libido domina
tur· nec regū purpurā timet· nec mendicantiū ſpernit ſqua=
lorē ¶ Hiero· Venter mero eſtuans· cito ſpumat in libidinē
venter enim ⁊ genitalia vicina ſunt· ⁊ vnum alteri ſubmi/
niſtrat· ex vicitate enim membrorum ſequitur confederatio
viciorum ¶ Tulli' in reth· Nulla facilior ad maleficium cau
ſa q̄m turpis amor· ⁊ intemperans libido cōmoueri potuit.
¶ Seneca li· de morali Libidinis initium ↄtinebis· ſi exitum
cogitaueris.

¶ De loquacitate.

Capitulum c xxxvi.

Auguſtinus. Abſit vt multiloquiū deputem q̄n do
neceſſaria dicimur· q̄nta licꝫ ſmonū mltitudine· aut
plixitate dicant̄ ¶ Ambro· Quāplures vidi loquē/
do in pctm· inci diſſe· vix quēpiam tacendo ¶ Ambro· Ingre
dit̄ mors p oſtiū tuū· ſi falſum loquaris ¶ Hiero· Nichil tā
facile. q̄m vilem plebem ⁊ indoctā volubilitate lingue deci
pere· que quicquit nō intelligit pl' mirat̄ ¶ Grego in mor·
Praui ſicut in inceſſu leues ſunt· ita in locutiōe p̄cipites· q̄a
q̄d leui' ↄſciētia ↄcipit· leuior ꝓtin' lingua ꝓdit· Gregori'
ibidem Si illatas moleſtias lingua tranquille diceret a cō=
ſcientia dolor emanaret· vulnera enī clauſa plus cruciāt· q̄a
cū putredo que intus feruet eicit̄ ad ſalutem dolor apitur.
¶ Bern̄ in ſmōe Tenerū membrū lingua· ⁊ tamē vix teneri

poteſt ſubſtantia quidem infirmū atqꝫ exiguū·ſed vſu magnum ⁊ valide inuenitur·tenuis ē ⁊ lata·ideo aptiſſimū euacuandis ſordibus inſtrumentū ¶ Bern· Leuis quidē ſermo quia leuiter volat·ſed grauiter vulnerat·leuit̄ trāſit·ſed grauiter vrit·leuiter penetrat animū·ſed non leuiter exit·leuiter ꝓfertur·ſed nō leuiter reuocat̄·facile volat· ideo facile caritatem violat ¶ Yſidorus Varius ſermo cito polluit mentē· & facile agitur q̄ libenter auditur ¶ Hugo li·ij·de aīa Vanus ſ̄mo vane ↄſciētie eſt index·mores hominis lingua pādit·⁊ qualis ſermo oſtendit̄·talis animus approbatur· quoniam ex abundancia cordis os loquit̄ ¶ Hugo ibidem Lingua dicitur·quia ligat adulando·mordet detrahēdo· occidit menciēdo·ligat & ligari nō poteſt·labilis eſt ⁊ teneri nō pt̄·ſed labitur ⁊ fallit̄ vt anguilla·penetrat vt ſagitta·tollit amicos·multiplicat inimicos· mouet rixas· ſeminat diſcordias· vnō ictu multos percudit & occidit ¶ Agellius Sapiēs ſermones ſuos precogitat ⁊ examinat·prius in pectore q̄z proferat in ore Quidam apytagora querens· quomodo int̄ ſapientes diſcipulos cōputari poſſet· reſpondit· ſerua ſilentiū donec tibi loqui fuerit neceſſariū·ſi nichil dixeris niſi q̄ bene ſcieris·ſi geſſeris optima ⁊ locutus fueris pauca Nam ſilentium ſignum eſt ſapientie· ⁊ loquacitas ſignum ſtulticie ne feſtines reſpondere donec fuerit finis interrogationis nec quicq̄z in cōmuni cetu ſoluere temptes cum ſapientiorē te eſſe conſpexeris ¶ Pytagoras in ſuis ꝑceptis Seneca in epiſtola Non multis verbis opus eſt·ſed efficacibꝫ·ſemina mō ſpergenda ſunt ¶ Seneca in ꝓuer· Ymago animi·ſermo eſt qualis vir·talis oratio· Magnū votis & ſilencij tempamentum·garrulo non reſpondere· Ludus vbi conſolatio ⁊ laſciuia.

¶ De luxuria

Capitulum c.xxxvij·

Auguſtinus xij·de ciuitate dei· Luxuria non ē viciū pulcror̄ vel ſuauiū·ſed aīe ꝑuerſe amantis corporeas voluptates neglecta tēpātia·quo aptamur ſpiritualibus ¶ Auguſtin9 de confli· Luxuria dicit· Cur te in voluptate tua modo non dilatas·cum te quid ſequat̄ ignoras acceptum tempus in deſiderijs ꝑdere nō debes· quia q̄z cito ꝑtranſeant neſcis·ſi enim deus miſceri hominem in voluptate carnis nollet·in ip̄o humani ḡnis exordio maſclm̄ & feminam nō feciſſet. ¶ Auguſtinus de doctrina xp̄iana. Luxuria inimica deo inimica virtutibꝫ·perdit om̄ez ſubſtātiam·& ad pn̄s voluntatē declinens·futurā nō deſinit cogitare pauꝑtatē ¶ Hiero· Qui luxuriat̄ viuēs mortuus ē etiā ferreas mentes libido domat· que maiorē in virginibꝫ patit̄

famem·dum dulcius putant omne qd᷑ neſciunt ¶ Hieroni
mus O quã acerbus fructꝰ luxurie·amarioꝛ felle·crudelioꝛ
gladio Idem O ignis infernalis luxuria cuius materia gu/
la·cuius flãma ſupbia·cuius ſcintille praua colloquia·cuiꝰ
fumus infamia·cuiꝰ cinis inopia·cuius finis iehenna ¶ Gre
goꝛiꝰ in moꝛal᷑·Malum luxurie aut cogitatione perpetratur
aut ope·callidus enim aduerſariꝰ noſter·cũ ab effectu ope
ris expellitur·ſecreta cogitatione polluere nititur ¶ Bern/
hardus in ſermone Alia eſt carnis luxuria·qua caſtitatem
coꝛrũpimus·alia coꝛdis ẽ·qua de caſtitate gloꝛiamur. ¶ Cri
ſoſtomus ſup matheum. Vicium libidinis facile ex vacan/
tia ⁊ ocio naſcitur·nam diffinitio amoꝛis hoc eſt anime va/
cãtis paſſio·ideo dicit Poeta. Ocia ſi tollas piere cupidinis
artes ¶ Beda Breuis eſt voluptas foꝛnicatiõis ſed perpetua
pena foꝛnicatoꝛis ¶ Hugo Luxuria eſt immoderata carnis
petulantia·dulce venenum·importuna lues·perniciosa por/
cio·que humanum coꝛpus debilitat·⁊ virilis animi robur
eneruat. Idem. Venus eſt illecebroſa voluptas·adulterina
iocũditas·que mel habet in oꝛe·fel in coꝛde·aculeum in dor/
ſo ¶ Innocentius de vilita·conditionis humane O extrema
libidinis turpitudo·que non ſolum mentem effeminat·ſed
coꝛpus eneruat non tãtum maculat animam·ſed fedat per/
ſonam. Omne nanqꝫ peccatum qd᷑ fecerit homo extra coꝛ/
pus ſuum eſt·qui aũt foꝛnicatur in coꝛpus ſuum peccat Sẽ
per illam precedunt ardor ⁊ peculantia·ſemp comitatur fe/
toꝛ ⁊ immundicia·ſemper ſequunt᷑ doloꝛ ⁊ penitentia ¶ Phi
loſophus ij·ethi·Venus eſt doloſa ⁊ eius coꝛrigia eſt varia.

¶ De magiſtro.

Capitulum cxxxviii·

AVguſtinꝰ in ſermone Periculoſum eſt magiſteriũ
diſciplinatus ſecurus eſt. Ideo ps̃·Auditui meo da
bis gaudium ⁊ leticiam·ſecurioꝛ enim eſt verbi audi
toꝛ·ꝙ verbi prolatoꝛ ¶ Hiero·Magiſtrũ ſibi in gramatica e
legit donatum in rethorica victoꝛinum ĩ theologia grego·
naʒaʒenum Similiter theophraſtus ſibi elegit areſto·phm·
Plato·ſocratem·regina auſtri ſapientiſſimum ſalomonem
¶ Hil᷑·Optimus lectoꝛ eſt·qui dictoꝝ intelligentiã expectet
ex dictis poſtq̃m imponat ¶ Hugo in dida·Principium di
ſcipline humilitas·cuius nõ multa ſint documẽta Hec tria
precipue ad lectoꝛem vl᷑ auditoꝛem pertinent·primo vt nul
lam ſcientiam·nullam ſcripturam vilem teneat·ſecundo vt
a nemine diſcere erubeſcat·tercium vt cum ſcientiam ade/
ptus fuerit·ceteros non contemnat ¶ Boecius de diſciplina

Nulla res diſciplis ita ē pnicioſa·ſicut vita magiſtri contu
melioſa. ¶ Magnanimitas.
Caplm cxxxix.

TVllius de officijs Viros fortes magnanimos· eē eoſdem volumus veritat⁹ amicos minimeq₃ fallaces. Idē Ad magnanimū ptinet·nec p turbationi·neq₃ homini neq₃ fortune ſuccumbē Idē Ad magnanimū ptinet· ea que videnť acerba ita ferre·vt nichil a ſtatu naťe diſcedat vel a dignitate ſapientis Idem Magnanitas eſt virtus ſpō/tanea difficiliū agreſſus & rationalis ¶ Seneca de quatuor virtutibꝫ.Si magnanim⁹ fueris nunq̄ iudicab tibi ꝯtumeliā fieri de inimico·dices non nocuit modo·ſed animū nocē di habuit ¶ Seneca Eris magnanim⁹ ſi picula nec appetas· vt temerarius·nec formides vt timidus· nam timidū non facit animū·niſi reprehenſibilis vite ꝯſcientia ¶ Seneca in epiſtola. Magnianimi eſt·magna ꝯtemnere & malle mediocra q̄m nimia. ¶ Seneca de moribꝫ Nichil ē magnū in reb⁹ humanis·niſi magno animo deſpicias.

¶ De malicia Capitulum cxl·

AVguſtinus in encħ·Melius iudicauit deus de malis benefacē·q̄m mala·mala nulla ē pmittere ¶ Auguſtinus Malignitas eſt mala voluntas homīs· cum vltra nō poſſit vl' beneficijs grates nō ferre ¶ Augu·ī epl'a. Malicia eſt p quā moribꝫ deceptorijs· veritate palliata · vel odium alterius·vl' ꝓprium cōmodū attenditur ¶ Ambro·ī exameron.Malicia eſt mētis atq₃ anī deprauatio·a tramitate veritatis deuia·que in crimīoſoꝝ animis frequēter obre/pit Ibidē Mala nō ſunt· niſi que crimīe mentē implicant· & ꝯſcientiam ligant ¶ Grego·Sicut ignis amoris mentem exigit·ita ignis malicie inuoluit· quia & ſpiritusſanct⁹ cor qđ replet eleuat· & ardor malicie ad inferiora ſemp incuruat. ¶ Grego·xij·morali· Mens praua ſemp in laboribꝫ ē·quia aut molitur mala que inferat vl' metuit ne hoc ſibi ab alijs inferantur·& quicquid contra proximos excogitat· a ꝓxi/mis formidat ¶ Berñ·ſup cañ· Habet malicia currū ſuum rotis quatuor cōſiſtentem·ſc₃ ſeuicia·impacientia·audacia· imprudentia valde enim velox eſt curr⁹ iſte ad effundendū ſanguinem·qui nec innocentia ſiſtiť·nec pacientia retardať nec timore frenatur·nec pudore inhibeť. Trahitur aūt duo/bus pnicibꝫ equis·ad omē₃ pniciem patiſſimis·terrena po=tentia·& ſeculi pompa·porro poſſident duobꝫ equis aurige duo·timor & liuor·& timor quidā pompam· liuor potentiam agit ¶ Criſoſtomus ſuma· Coherci omino neqt animus· praua ſemel voluntate viciat⁹·quia ſcelus ſape neſcit· & irā

conſilium non habet Idem Sicut ignis quādo amplius lin gua ſuſcepit in maiorem flammā erigit̄ ſic anima mala q̄n/ tomagis veritatem audierit eo amplius in malicia excitat̄.
Caſſio ſup ps̄ Nequitiam veteres diffinierunt volunta/ tiam eſſe maliciam. inq̄ non caſu incidimus ſed ſpontanea voluntate verſamur nequā dictus eſt quaſi nequaq̄ i nullo tempore aptus Richardus Malicia eſt ex opoſito et deli/ beratiōe malo cognito prauo animo ꝯſentire Tullius In uentor maloꝝ eſt qui aliquā malam conſuetudinem vl' ali quod tormentum primus inuenerit. Seneca in prouer. Male facere qui vult nunquā non cauſam inuenit maliuo lus ſemp ſua natura vtitur.

De mandato

Caplm cxli.

Auguſtinus de paradiſo Siquis vnum mandatum cuſtodiat et aliud preuaricat̄ nichil ei ꝓdeſt Au guſtinus ſuper ps̄. Non eſt amicus recti q̄n ſi fieri poſſet malet id q̄ rectum eſt nō iuberi Bern̄ de preceptis Contemptus in omni ſpecie mandati pari pondere grauis. et cōmuniter damnabilis eſt neglectus ante infixis grauior tolerabilior in mobilibus mandatis Bern̄ ibidem Sum deꝰ ſum homo vicarius dei mandatum q̄dcunq; tradiderit pa ri profecto obſequendū eſt cauſa pari reuerentia deferendū vbi tamen deo contraria non precipit homo Bern̄ Prela ti iuſſio vl' probibitio non p̄tereat terminos ꝓfeſſionis nec vltra extendi nec contrahi circa debet nil me prelatus ꝓhi beat horum que promiſi nec plus exigat q̄ promiſi Cri ſoſtomus ſup matheū Mandata moyſi in actu facilia ſunt vt non occidas et ideo in remuneratione modica et in pecca/ to magna. Sed mandata xp̄i vt non iraſceris in actu facilia et ideo remuneratione magna et in peccato minima Caſſio. ſup ps̄ Merito dedit preceptum qui premiſit exemplum. Leo papa. Nichil arduum humilibus vel aſperū mitibꝰ et facile om̄ia precepta veniūt in effectum q̄n et gratia p̄ten dit auxilium et obedientia mollit imperium nec dura neceſſi tate ibi ſeruitur vbi diligetur q̄d debetur.

De Manſuetudine

Capitulum cxlij.

Auguſtinus de verbo domini in monte Mites ſunt q̄ cedūt in ꝓbitatibꝰ et nō reſiſtūt in malo ſ; vincūt in bono malum Ambro Homo manſuetꝰ cordis eſt medicus Idem. Quid enī michi ꝓdeſt carere ſceleribus

niſi fuero mitis atq; manſuetis ¶ Ambro. Beatus qui et ſe renitatem et manſuetudinem tenet. vt altero diſciplina ſer- uetur. altero innocentia nō obprimatur ¶ Hieronimus Mi- tis eſt quē non rancor vel ira afficit ſed omnia equanimiter ſuſtinet. nō irritat. non irritatur nec nocet. nec nocere cogitat. ¶ Bern. in ſermone. Sunt quidam mites ſed quamdiu nichil dicitur vel agitur niſi pro eorum arbitrio. patebit autem quod longe ſint a vera manſuetudine. ſi leuis oriatur occaſio ¶ Yſido. in ſoliloquijs Magna eſt virtus. ſi nō ledas a quo leſus es magna eſt fortitudo. ſi etiā leſus remittas magna eſt gloria ſi cui potuiſti nocere parcas ¶ Hugo Beniuolentia eſt bona erga aliquid voluntas. vltra quam videlicet affectum ſuum pro- tendens Benignitas eſt largitas rerum per compaſſionem. cle mētia eſt tēperantia animi in poteſtate vlciſcendi. vel leuitas ſuperioris aduerſus inferiorē ¶ Hugo Clemens dicitur animus quando eſt tener ad cōpaciendū facilis ad remittendū. prom- ptus ad ſubueniendū ¶ Caſſio. Manſuetus appellamus ma nu conſuetos id eſt pacientes et mites qui alienas iniquita- tes tollerant. nec aliquē grauare preſumunt Idē Ornatus enim bonorum omniū eſt ſincera benignitas. que nunquā eſt ſo la que de virtutibus cognoſcitur eſſe generata ¶ Tullius de offi- ficijs Manſuetudo eſt motus animi. cū vtrumq; ſtatū mū di lance penſas equalis ¶ Tullius. ij. reth. Clementia ē vir- tus. per quā animus concitatus in odium alicuius benigni tate retinetur ¶ Seneca de clementia ad nerone Clementia eſt que alieno ſanguini tanquā ſuo parcit. et ſcit hominē nō eſſe homine prodige vertendum.

¶ De ſancta Maria

Capitulum cxliij.

AVguſtinus de natura et grā Excepta ſancta virgine Maria de qua propter honorem domini. nullā prorſus habē volo queſtionē. vn enim ſcimus quod ait plus collatum fuerit gratie. ad vincendū ex omni parte peccatū quia concipere ac parere meruit eum. quē conſtat nullū ha- buiſſe peccatū. hac ergo virgine excepta. ſi omes ſanctos et ſanctas cum hic viuerent cōgregare poſſemus. et interroga re. vtrū eſſent ſine peccato. quid fuiſſe reſponſum putamus niſi quod ait Iohannes. ſi dixerimus. quia peccatū nō habemus etc. ¶ Ambroſius in ſermōe Auctrix peccati eua. auctrix meriti maria. Eua occidendo obfuit. Maria viuificando profuit. illa percuſſit. iſta ſanauit ¶ Augus. in ſermōe. Aue maria etc. do minus tecū in corde. tecū in vētre. tecū in vtero. tecum in au xilio ¶ Auguſtinus ſuper lucam. Felicior partus ſpūalis quam carnalis. beatior enim maria fuit concipiēdo xpm fide quam carne

materna enim ꝓpinquitas nichil ei ꝓfuiſſet· niſi felici⁹ ipſm fide q̄ carne geſtaſſet ¶ Ambro· Talis fuit maria·vt ei⁹ vnius vita·oīm ſit diſciplina ¶ Hiero·in ſmone Talibꝰ enī decebat oppignorare muneribꝰ vt eſſet plena grā·que dedit celis gloriā· terriſqꝫ pacē refudit fidem gentibꝰ·finē vicijs·vite ordinem·moribꝰ diſciplinā Hiero·ibidem Qꝙ natura hūana terra·creatura oīs non habuit·vſus neſciuit· ignorauit rō mens non capit hūana· pauet celum·ſtupet terra· creatura omis etiam celeſtis mirat̄· hoc totū eſt qꝙ p gabrielem marie diuinitus nunciatur·⁊ p xp̄m adimpletur ¶ Hiero· Ceteris virginibꝰ per partes preſtat̄ gratia Marie vero ſe tota infudit plenitudo grē·que fuit in xp̄o ¶ Hiero Non eſt in mundo locus dignior vtero virginali·in quo dei filium maria ſuſcepit·nec in celis regali ſolio·q̄ mariā dei filius ſublimauit ¶ Hiero·Si diligenter attendas·nichil ē virtutis aut ſplendoris·nichil grē·⁊ nichil candoris·q̄d nō reſplendeat ī virgine glorioſa ¶ Bern̄·in ſermōe Ad beatam virginē ſicut ad medium·ſicut ad archanū dei·ſicut ad rerū cauſam·ſicut ad negocium ſeculorum·reſpiciunt·& qui in celo ſunt· & q̄ in inferno habitant·⁊ qui nos preceſſerūt & qui nos ſum⁹ ⁊ qui ſecuntur·⁊ nati natorꝫ· ⁊ qui naſcentur ab illis· illi q̄ ſunt in celo vt reſtaurantur·⁊ qui in inferno vt eripiantur· & qui preceſſerūt vt ꝓph̄e fideles inueniant̄·⁊ qui ſequētur vt glorificentur ¶ Bern̄·in ſermone Ille ſolus o virgo beata tuas laudes ſileat·qui te fideliter inuocatam·ſenſerit vnq̄m in ſuis neceſſitatibꝰ defuiſſe· ⁊ quid mirū ſi inuocata adeſt· que etiam non inuocata preſto eſt ¶ Bern̄·in ſermone O vēter capacior celis·diffuſior terris·latior elementis·qui illū cōtinere valuit quē totus mundus cōprehendere non potuit· & qui tribus digitis molem terre appendit ¶ Bern̄·in ſmōe Quis miſericordie tue o benedicta longitudinē·latitudinem ꝓfunditatem·ſublimitatē queat inueſtigare·nam longitudo eius vſqꝫ ad nouiſſimum diem·inuocantibus eam ſubueīt vniuerſis·latitudo eius replet orbem terrarum· vt eius mīa plena ſit oīs terra·ſic ſublimitas eius ciuitatis ſupne inuenit reſtaurationem·& ꝓfundum ei⁹ ſedentibus in tenebris· ⁊ in vmbra mortis obtinuit redemptionem ¶ Bern̄·in ſermone Maria oīibus omnia facta eſt·ſapientibꝰ & inſipientibus copioſiſſima caritate debitricem ſe fecit· omnibꝰ mīe ſinum aperit·vt de plenitudine illius accipiant vniuerſi·captiuus redemptionē·eger curationem·triſtis conſolationē· peccator veniam·iuſt⁹ grāꝫ·angelus leticiā·deniqꝫ tota gloriam trinitas·filij perſona carnis humane ſubſtātiam·vt nō

ſit qui ſe abſcondat a calore eius ¶ Criſo·ſup matheū. O ineſtimabilis laus marie·ioſeph plus credidit caſtitati q̃m vtero tumeſcenti·plus gratie q̃ȝ nature·cōceptionem vidit ſed fornicationē non eſtimauit·poſſibilius credebat mulierem ſine viro concipe· q̄ꝫ mariam poſſe peccare ¶ Caſſio·in epl'a·Tu patrona humani generis·tu afflictis rebꝫ medicīa ſingularis·quis tuo non egeat munere·cum ſit peccare cōmune.

¶ De martirio.

Capitulum c·xliiij.

AVguſtinus ſup pſ. Seculi homies infeliciter felices ſunt·martires aūt feliciter infelices errāt ¶ Auguſtinus de verbis apl'i Iniuria eſt ꝑ martire orare cuius debemus orationibus ꝯmendari ¶ Grego·in omelia Nos ſine ferro ⁊ ferramine martires eſſe poſſumus ſi paciētiam in animo veraciter cuſtodiamus ¶ Grego·Duo ſunt quippe martirij genera·vnū in publico· aliud in mente ſimul in actione· itaqȝ eſſe martires poſſumus· etiam ſi nullo ferro percucientium trucidemur ¶ Bern̄·in ſermone Q̄ꝫ martirium grauius eſt·q̃m inter epulas eſurire·inter veſtes multas ⁊ precioſas algere·paupertate ꝑmi·int' diuicias q̃s offert mūdus·quas oſtentat malignus quas deſiderat noſter appetitus ¶ Criſo·Egeſtas bene tollerata ꝓpter xp̄m facit martirium ¶ Ciprianus in epl'a Hoc enim baptiſma ſcilicȝ martirium in gratia maius·in poteſtate ſublimius·in honore precioſius Matrimonium vbi cōiugium Maturitas vbi modeſtia.

¶ De medicina

Capitulum cxlv·

AVguſtinus in ſermone Nouit medicus quid ſalutifferum·quid ve contrarium petat egrotus·egroti eſtis·nolite ergo medico dictare· que nobis medicamina velit apponere ¶ Hiero·Om̄is medicina habet ad tempus amaritudinē·ſed poſtea fructus doloris ſanitate monſtratur ¶ Gregorius in paſtora·Improbus ⁊ imperitus eſt medicus·qui alienum mederi appetit·⁊ ip̄e vulnus qd' patitur neſcit ¶ Bernhardus ſup cantica O ſapientia q̃nta arte medendi·in viño ⁊ oleo·anime mee ſanitatem reſtauras·fortiter ſuauis· ⁊ ſuauiter fortis·fortis pro me ⁊ ſuauis michi. ¶ Petrus ra·Cōmune quidem medicorum vicium eſt ſemper circa egritudīes variare·vn̄ ſi tres vel q̃tuor ad infirmuȝ veniūt·nequaq̄ꝫ in aſſignatiōe eſſe vel exhibitione cure conueniūt ¶ Sen̄·in epl'a Medicorum conſilia deuita q̄ pax docti·62 ſatis ſeduli officioſiſſime m'ltos occidūt ¶ Sen̄ in ꝓu·

Crudelem medicum in tempantia facit·male ſecum agit q̄ medicum heredem facit. Meditatio vbi ꝯtemplatio.

¶ De mendacio Capitlm c·xlvi·

Auguſtinus ſup Io· Quoniā deus pr̄ genuit filium veritatem·ſic dyabolus lapſus genuit filium q̄i mēdacium Augu9 de verbis apli Cū humilitat9 cauſa mentiris·ſi nō eras peccator antēq̄m mentiebaris·menciēdo efficieris q̄d euitaueras ¶ Aug9 in ench. Michi aūt non abſurdum videtur om̄e mendacium eſſe peccatū·ſʒ multum intereſt quo anīo·ꝛ de quibꝰ rebus quiſqʒ menciatur·nō enī ita peccat qui conſulendi ſicut nocendi voluntate mentitur nec tantū ille nocet qui viatorem mentiendo in aduerſum itēr mittit·q̄ntum is qui viam vite mendacio fallente deprauat ¶ Gre·in mor· Non nunquā peius ē mēdaciū meditari q̄ʒ loqui. Nam loqui plerumqʒ p̄cipitationis eſt meditari vero ſtudioſe prauitatis ¶ Criſo·ſup matheū. Conceſſum ē dyabolo interdū vera dicere·vt mendacium ſuum rata veritate cōmendet Idem Mendacia ſi non habent quē decipiāt ip̄a ſibi mencianī·ſicut ait ps̄· Mētita eſt iniq̄tas ſibi ¶ Yſidorus de conflicto viciorum ꝛ virtutum. Nec artificioſo ingenio·nec ſimplici verbo oportet decipe quenq̄·quia quolibʒ modo menciatur quis offendit ¶ Pe·bleſ. Quidā in ſuis mēdacijs gratioſi ſunt·quidā ſemp laborant eſſe veredici ꝛ mēdaciſſimi reputantur ¶ Grego·ꝛ augu9 Mendaciū eſt falſa verborū probatio·cum intentione fallendi.

¶ De mercatione.

Capitulum cxlvij·

Auguſtinus ſup ps̄· Deſiderio tuo locum facis dyabolo·ecce enim dyabolus ꝓpoſuit lucrum ꝛ mutuauit ad fraudem·lucrū habere non poteris·niſi fraudem feceris·ſed lucrū eſca eſt·fraus laqueus ¶ Ambro·Vilis ſe vult eſtimari xp̄s· vt ab om̄ibꝰ emaī·ne quis paup deterreaī ¶ Criſo·ſup matheū· Sup om̄es inquit mercatores plus maledictus eſt vſurari9· quia mercator dat vt nō illud repetat·iſte aūt plus quā feneraī·ꝛ ſuū iterū repetit·ꝛ alienum cū ſuo tollit ¶ Caſſio· Siquidē p bullam querere nephas eſt·p maria piculum·per falſitates obprobrium·p agriculturā vero licitum eſt· honeſtū vero eſt lucrum p q̄d nemo lediī iuſte acquiritur ꝛ nulli preiudicaī. ¶ Tullius Sordidū eſt eorum officiū · qui emunt a mercatoribꝰ q̄d ſtatī vendāt·nil enī proficiūt·niſi queadmodū mēcianī·agricultura enim nil melius·nil vberius· nil in homīe libero digni9 ¶ Hanc laudat oracius Beat9 ille q̄ ꝓcul negocijs·vt priſca gens mortalium·paterna rura bobꝰ exercet ſuis· ſolut9 omi

Auguſtinus li. confeſſio. Quiſq tibi enumerat vera merita ſua. qd tibi enumerat niſi munera tua ¶ Auguſtinus. deꝰ auctoꝛ ē meriti. q & voluntatem appli cat opi. & opus explicat voluntati. ¶ Auguꝰ ſup matheū. Simplices & indocti regnum celoꝝ rapiunt. ⁊ nos cum lit teris noſtris ad infernum deſcendimus ¶ Grego. in moꝛali. Magna ſunt actiue vite merita. ſ; contemplatiue pocioꝛa. ¶ Bern̄. in ſermone Hoc totum hominis meritum. ſi totam ſpem ſuam ponat in eo. qui totū ſaluum facit. ſufficit ad me ritum ſcire. qd non ſufficiāt merita ¶ Bern̄. ſup cantica Pre poſterus oꝛdo eſt ante meritū exigere premiū. ⁊ an̄ laboreȝ ſumere cibū ¶ Bern̄. in ſermōe Domine multi volunt tecū conregnare. ſ; nō compati. volunt venire ⁊ nō querere. vo lunt conſequi ⁊ nō ſequi ¶ Criſoſto. de punctiōe coꝛdis Et ſi millies moꝛiamur. & ſi omnes virtutes anime expleamus nichil dignū gerimus ad ea. que ipi a deo percepimꝰ ¶ Cri ſoſtomus in omelia. Quicquid geſſeris parum eſt. quicqd feceris minus eſt. om̄e enim meritum breue eſt cōpatiōe do norum. numera beneficia ſi potes. ⁊ tūc conſidera quid me reris ¶ Criſoſtomus ibidem Si totum tempus vite huiꝰ oc cupent obſequia. laudes teneant gratiarum actiōes inſiſtāt non poteris penſare q̄ debes ¶ Caſſio. Qui enim eſt oꝛdine vel dignitate primus. debet eſſe meritoꝛum laude precipuus Ibidem. Differri non debent merita fidelium. vt ad ſtudia bonorum actuum prouocentur. vota cunctoꝛum Idem di gnum eſt vt fructus laborum ſequantur vota fidelium. ⁊ ſupioꝛ gradus accipiat. quem geſtarum rerum integritas affectus cōmendat ¶ Valerius in ſermōe Parum laudis h; virtutum coꝛona. que ex labore nō deſcendit. poteſt quidem habere palmam. ſed non habet gloꝛiam. hec eſt magnarū ra tio virtutum vt quāto plus homo laborat. tanto plus mer cedis accipiat.

¶ De milicia

Capitulum cxlix.

Auguſtinus de verbo dn̄i Militare non eſt delictum ſed ꝓpter predam militare peccatum ē. nec rempu blicam gerere criminoſum ē. ſed ideo agere rempu blicā. vt rem familiarem potius augeas. videtur eſſe damna bile. propterea enim ꝓuidētia quadā militātibꝫ ſtipēdia cō ſtituta ſunt. nedū ſumptꝰ querit̄. ꝑdo craſſetur ¶ Vegecius Nil enim neq; firmius. neq; felicius. neq; laudabilius eſt re

publica in qua abundant milites eruditi ¶ Vegetius libro scd'o. Plus enī terroris hostibꝫ armoꝝ splendor importat. quis credat militem bellicosum cuiꝰ dissimulacōe situ ac rubigine arma fedantur. Idē aut inopia aut superuenientibus aut terrore melius hostē domare ꝙ prelio iniquo amplius solet fortuna pratis habere q̄ntum virtus licꝫ enī ars plimū ꝓsit tñ ad defensiōꝫ suā pt accusare fortunā. Pe. ble. Nichil detestabilius ē nota ꝓditiōis in milite licet ioab fortiter oīa vicerit non cōputatur tamen in cathologo fortium dauid quia fortitudinē eius ꝓdicio eius mabn ⁊ amasam denigrauit. Sola fidelitas est q̄ dilatat gloriā ꝓpter que pacē firmat & terrorē incutit inimicis Pe. ibidem Nichil damnabilius ē in milite ꝙ ocium per qd' vsus armoꝝ dediscitur nutritur busillanitas vires fatiscunt obrepit inercia ⁊ ad immundicie actus animus occupat. ¶ Iulius frontinus refert cū scutum cuiusdam vidisset gemmis ⁊ auro multipliciter ad ornatum dixit se non mirari si tanta diligentia honorasset in quo plus presidij q̄m in ense haberet Refert pides. Non pictamur non aurū ⁊ lapides sed scutum diuulsum fractam galeam ebetem gladium faciem vulneratā cedere militibꝫ ad ornatum Idē Porro ordo militum nunc est ordinem non tenere nam cuius os maiore spurcicia verboꝝ polluitur q̄ detestabilius iurat qui minꝰ deū timet qui ministros dei vilificat qui ecclesiam nō veret̄ iste hodie ī cetu militū fortior ⁊ nominatior reputatur Idē Qui contra inimicos crucis vires suas exercere debuerant in potibꝫ ⁊ ebrietatibꝫ pugnāt vacant ocio marcent crapula vitamqꝫ degenerem in immūdicijs transeuntes nomen ⁊ officium milicie dehonestant. ¶ Seneca in ep'la. Nullum laborem recusant manꝰ que ab aratro ad arma transferuntur ꝙlibꝫ viam paciuntur iumēta quorum durata in aspa vngula est ī molli ⁊ palustri pascuo saginata cito subtereuntur fortior aūt miles ex fragoso venit sed ille vnctus ⁊ nitidus in pmo puluere deficit ¶ Seneca in prouer. Ducis in consilio posita ē virtus militis.

¶ De mirabile.

Capitulum c.l

Augustinus li x de ciuitate dei. Quicquid ergo mirabile fit in hoc mūdo ꝑfecto minus est ꝙ totus hic mundus id ē celum ⁊ terra ⁊ oīa que in eis sunt que certe deus fecit. Nam ⁊ oīni miraculo qd' fit p hominē maius miraculum est homo q̄muis ergo miracula visibilium naturarum videndi assiduitate vilescunt tñ cum ea sapienter intuemur ⁊ vsitatissimis rarisqꝫ maiora sunt. ¶ Augustinꝰ libro xxij de ciuitate dei. Aliter magi faciūt miracl'a

aliter xp̄iani aliter mali. Magi per priuatos contractus cū demonibus·boni criſtiani per publicam iuſticiam·mali xp̄iani per ſigna publice iuſticie. Ibidē Ideo nō omnibꝫ ſanctis iſta miracula attribuuntur ne pniciosiſſimo errore decipiātur infirmi eſtimātes in talibus factis eſſe maiora dona q̄m in opibus iuſticie quibus vita eterna cōpatur ¶ Auguſtinus libro confeſſ· Nichil mirabilius in rebus humanis q̄ꝫ diligere inimicos ¶ Hieronimus ſup matheum Prophetare ꝛ virtutes facere ꝛ demonia eijcere·interdum non eſt eiꝰ meriti qui opatur·ſed vel ſi inuocato nomine xp̄i hec agit·vel ob condemnationem eorum·qui inuocant·vel eoꝝ vtilitatem qui vident ꝛ audiunt ¶ Grego·in omelia Caritatis ꝛ pietatis miracula amate·que tanto ſecuriora ſunt·quanto ꝛ occulta Ibidem Diuina miracula ꝛ ſemp debent conſiderari per ſtudium·ꝛ nunquā diſcuti per intellectum Ibidem Rationem de occulto dei conſilio querere nichil aliud ē q̄ꝫ contra eius conſilium ſupbire ¶ Criſoſto·ſuper matheum Quatuor mirabiles mutationes fecit dominus· de piſcatore primum eccleſie paſtorem·de perſecutore magiſtrum gentium ꝛ doctorem·de publicano primum euangeliſtam de latrone primum celicolam ¶ Criſoſto·ſup matheum Mirabilius eſt videre hominem conuicia paſſum ꝛ non motum q̄m hominem vulneratum ꝛ concuſſum nō cadentē ¶ Hugo Res multis modis apparent mirabiles. aliq̄n ex magnitudine·aliq̄n ex paruitate·aliq̄n quia rare·aliq̄n q̄a pulcre.

¶ De miſeria.

Capitulum c·lj

Ambro·de officijs. Miſeria eſt copia tribulationis·ꝛ inopia conſolationis· quoniā multipharie quis patitur·ꝛ a nemine reuelat̄ ¶ Auguſtinus de verbo domini Qui nequiter vult viuere·nonne tanto miſerior eſſe conuincitur·quanto facilius eius voluntas impletur ¶ Auguſtinus de trinitate. Magna hominis miſeria cum illo nō eſſe ſine quo non poteſt eſſe ¶ Hieronimus Apud criſtianos non qui patitur ſed qui facit contumeliam miſer eſt. ¶ Bernhardus in ſermone. Generalis eſt humano generi miſeria triplex ſi diligenter aduertimus· nam ꝛ faciles ſumus ad ſeducendum ꝛ debiles ad operandum·ꝛ fragiles ad reſiſtendum Si diſcernere volumus inter bonum ꝛ malum decipimur· ſi temptamus facere bonum deficimus· ſi conamur reſiſtere malo decipimur ⁊ ſuperamur ¶ Bernhardꝰ in xij· gradibus. Sicut pura veritas non niſi puro corde videtur· ſic miſeria fratris · non niſi miſero corde ſeruatur.

¶ Bern̄. in ſermone. Homo natus de muliere ⁊c̄. In ſordib⁹
generamur. in tenebris ꝯfouemur. in doloribus ꝑturimur.
ante exitum miſeras matres oneramus. in exitu more vipe/
rino laceramus. mirū ꝗ nō ipi laceramur ¶ Innocenti⁹ de
miſeria conditionis humane Quare de vulua egreſſus ſum
vt viderem laborē & dolorē. ⁊ ꝯſumerent̄ in confuſione dies
mei Si talia locutus ē de ſe ille quē deus ſanctificauit in vte
ro qualia loquar de me quē mater mea genuit in peccato.
Idem Quis ergo det oculis meis fontem lacrimarum vt fle
am miſerabilem humane ꝯditiōis ꝓgreſſum. damnabilem
humane diſſolutiōis egreſſum ⁊c̄. ¶ Boeci⁹ de ꝯſolatiōe Sa
piens miſer. plus miſer eſt quā ruſticus. miſer enim ſcit ex=
agerare cauſas dolendi quas ruſticus miſer ignorat ¶ Sen̄.
de remedijs Miſerior es cum omnem fraudem oculis rapis
ꝙ ſi omnīo oculos nō habueris.

¶ De miſericordia Capitl̄m c. lij.

AVguſtinus de officiis Miſericordia ē animi dolēt⁹
affectus. cū additamēto bn̄ficij. vt ꝯpaciamur ꝓxi/
mo. ⁊ largiamur de ꝓprio Idem. Nichil ad miāꝫ ſic
inclinat ꝙ proprij periculi cogitatio Idem Non eſt ꝙ̇ fugi/
as a deo irato. niſi ad deum placatū Idē Beati illi qui ſubue
niunt miſeris quoniā eis rependit̄. vt ꝑ miam dn̄m de miſe/
ria liberentur ¶ Auguſtin⁹ Multo miſericordi⁹ opatur q̇s
circa animas infirmoꝝ. qui bone fame ſeruos dei ꝯſulit. ꝙ
erga corpum egrotantium. qui panem eſurientib⁹ tribuit.
¶ Ambroſi⁹ Oīs ſumma diſcipline xpiane ī miſericordia
⁊ pietate ē. ꝙ aliq̇s ſeqn̄s ſi lubricā carnis patit̄. ſine dubio
vapulabit. Idem Miſericordia largior vbi fides ꝓmptior. ni/
chil tam cōmendat xpianū ꝙꝫ miſeratio caritatis ¶ Hiero.
ad nepocianū Nō memī me legiſſe mala morte mortuū. qui
libēter opa pietatis exercuit. habet enim multos interceſſo/
res. & impoſſibile ē multoꝝ ꝑces nō exaudiri. ¶ Gregori⁹ ī
mora. Miſericordia a miſero corde vocata ē. eo ꝙ vnuſquiſqꝫ
intuet̄ quempiā miſerū. ⁊ ei ꝯpaciens de dolore animus tan
gitur. ipe cor miſerū facit ¶ Grego. in omelia Reſpicē pau
perem. exaudire precem. largiri ſtipē. prebere defenſionem.
magna mentis latitudo eſt ¶ Bern. in ſermōe Magne miſe=
ricordie q̇tuor filie. ſcꝫ amiſſio amaritudīs. ſubtractio opor
tunitatis. virtus reſiſtendi. & ſanitas affectionis. ¶ Io. criſo.
Miſericordia ē ſalutis ꝑſidiū. fidei ornamētum. ꝓpiciatō pec
catoꝝ. hec ē que iuſtos ꝓbat. ſanctos roborat. dei cultores o/
ſtentat ¶ Rabanus Qui eſuriētem pane verbi reficit. ⁊ ſiciē
tem potu ſapientie refrigerat. qui errantē in domum patris
reuocat. qui innocentem protegit. qui infirmum fide aſſuit.

⁊ confirmat· qui tribulatos conſolatur qui oppreſſo ſubue
nit cōpaciendo vel conſolando· veram dilectiōem adimplet
Leo papa Miſericordie virtus tanta ē· vt ſine illa cetere etiā
ſi ſint· prodeſſe non poſſunt ¶ Caſſio· in epl'a Benigni quip
pe principis eſt· ad clementie comodum tranſilire termīos
equitatum· quando ſola eſt miſericordia tibi· omnes virtu-
tes honorabiliter cedere non recuſat ¶ Hugo Differūt mi/
ſericordia ⁊ miſeratio ſicut fons ⁊ riuulus· miſericordia enī
quaſi fons ē affectu· miſeratio quaſi riuulus effectu ¶ Va/
lerius in ſmone Precedentis miſericordie beneficium perdi/
dit· qui putat eſurienti ſolum ſufficere q̊d donauit· ille autē
ad dominum integros miſericordie fructus p̄mittit a quo
paup̱ nunq̄ triſtis abſcedit ¶ Seneca Fruſtra rogatur· qui
miſereri non poteſt.

¶ De modeſtia

Capitulum cliij·

Auguſtinus in re In omnib⁊ motib⁹ noſtris· nil fiat
quod cuiuſq̄m offendat aſpectum· ſed quodq̊d no
ſtram deceat ſanctitatem ¶ Ambroſius libro tercio
Sermones proferamus· libera iuſticie examīatos· temperā
tia cordis habeat animi mundiciam· iuſticia miſericordiam·
prudentia pacem· fortitudo manſuetudinem ¶ Bernhar· de
conſideratione. In te conſiſtito· non infra deici· non ſupra at
tolli· non euadere in longi⁹· non extendi in lacius· tene me-
dium· ſi non vis p̱dere modum· locus medius tutus eſt· me
dium ſedes modi· ⁊ modus virtus ¶ Leo papa in ſermone
Melior eſt gradus lectioni pariter rectum q̄m velocita feſti
na per deuium ¶ Hugo Modeſtia eſt cultum ⁊ motum ⁊
omnem noſtram occupationem vltra defectum ⁊ citra ex/
ceſſum ſiſtere· vnde poeta Eſt modus in rebus· ſunt certi de
niq⁊ fines. Quos vltra citraq⁊ nequit· conſiſtere rectū ¶ Tul
lius. Moderalitas eſt ſeruata propria virtute omnibus iu
ſte pieq⁊ moribus conuiuentium ſe contempare.

¶ De monacho

Capitulum c·liiij·

Auguſtin⁹ ad aurelium Nimis dolendum eſt ſi ad
tā ruinoſa⁊ ſupbiā monachos ſubrogam⁹· ⁊ tali cō
tumelia clericos dignos putamus· vt ſc⁊ dicatur q̱
malus monachus bonus clericus eſt· cum aliquando bon⁹
etiā monachus· vix bonū clericū faciat ¶ Hiero· O môache

quieſcis corpe ſtat anima tua ⁊ non pſallis deo. Maledict⁹ homo qui facit opus dei negligenter ¶ Hieroni. Sicut martires laudant dn̄m pure in regione viuoꝝ. ita ⁊ monachi q̄ die ⁊ nocte pſallant dn̄o dn̄t eandē puritatem habere martirum ſiquidē ipi martires ſunt. qđ eni faciūt angeli in celis hoc monachi faciūt in terris ¶ Hiero i epl̄a Si cupis eſſe qđ diceris monachus id ē ſolus. quid fac⁹ in vrbib⁹. q̄ vtiqꝫ nō ſunt ſoloꝝ habitationū ſed multoꝝ. Idē Conſtat mōachū in ſua pr̄ia pfectū eſſe nō poſſe Idem Quid facit mōachus ī celis feminaꝝ. que ſibi volunt priuata ⁊ ſola colloq̄a. ⁊ arbitros fugientes oculi. ſanctus amor impacientiā nō habet Idem Monachi dum pr̄i mr̄iqꝫ miſerentur. ſuas animas pdiderunt. ¶ Bern̄ in apolo Habitus nē q̄d ⁊ dolens dico q̄ humilitatis ſolet eſſe inſigne. a monachis geſtatur ſuperbe. vix iam in nr̄is ꝓuinciis inuenimus q̄ veſti dignemur. miles ⁊ monachus ex eodem panno parciuntur ſibi tugullaꝫ ⁊ clamidem ¶ Bern̄. in epl̄a. Labor ⁊ latebre ⁊ voluntaria pauptas. hec ſunt monachoꝝ inſignia. hic vitam ſolent nobilitare monaſticam. nr̄i aūt oculi omne ſublime vident. nr̄i pedes omnem forum circueunt. nr̄e lingue in omnib⁹ audiuntur conſiliis. nr̄e manus omne diripiūt pr̄imoniū. Bernhardus ſup can̄. Legumīa inquit ventoſa ſunt. caſeus ſtomachum grauat. lac capiti nocet. potum aque non ſuſtinet pectus. caules nutriunt melancoliam porri coleram accendunt. piſces de ſtagno aut de lutoſa aqua. mee complexiōi non congruunt. q̄le eſt hoc vt in omnib⁹ fluuiis agris. oet⁹ cellariis repiri vix poſſit. q̄d comedas. puta te queſo monachum. non medicum. nec iudicandum de complexione ſꝫ de ꝓfeſſione ¶ Yſidorus de ſummo bono. Sūma mōachi virtus humilitas. ſummū viciū eſt ſupbia Idem Tūc aūt monachum ſe quiſqꝫ iudicet. qn̄ ſe nimium eſtimauerit. etiam cū maiora virtutum opa geſſerit ¶ Hugo de clauſtro anīe Monachi clauſtra ſibi faciunt. quib⁹ homo exterior teneri poſſit ſed vtinam clauſtra facerēt. quib⁹ homo interior ordinate teneretur ¶ Hugo de xii. abuſiōib⁹ Ordo clauſtri ⁊ ordo curie diuiſus eſt. ibi ſedet in inſidiis cum diuitib⁹ in occultis. vt interficiat innocentē. ħ audi. non ſede cū cōſilio vanitatis. ⁊ cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi inſidiaris vt rapias pauperem. rapere paupem cum attrahit eū hic dicis Odiui eccleſiam malignantium ⁊ cum impiis nō ſedebo Ibi dextera ē repleta munerib⁹ ħ lauas inter innocentes man⁹ tuas. Ibi laudatur peccator in deſideriis anime ſue. ⁊ iniquus benedicit. hic benedicitur deus. Si vis ergo eſſe monachus curialis. lauas quod non debes. defendis quod

non expedit·operaris quod non licet· loqueris qđ nõ decet

¶ De morte

Capitulum c·lv

AVguſtinus de ciuitate dei libro primo. Mala mors
putanda non eſt·quã bona vita precedit·neqꝫ enim
facit amaram mortem·niſi qđ ſequit̃ ipam mortem
¶ Auguſtinꝰ de ciuitate dei libro xxi· Prima mors aĩaꝫ pel
lit nolentem a corpore · ſecũda mors animam nolẽtem te/
net in corpore ¶ Auguſtinus ad dyaſcorum. In quo quen/
cunqꝫ inuenerit ſuus nouiſſimus dies·in hoc eum compre
hendet mundi nouiſſimus dies . Quia qualis in iſto die
moritur · talis in die illo iudicabitur ¶ Auguſtinus . La=
tet vltimus dies vt obſeruentur omnes dies· ſero parantur
remedia· cum mortis imminent picula ¶ Auguſtinus ſup
Iohannem. Quid eſt mors relictio corporis·diſpoſitio ſartie
grauis.ſed ſi alia ſarcina non portetur qua homo in iehẽ=
nam precipitetur Idem. Nichil ſic reuocat a peccato·ꝙ fre/
quens mortis meditatio ¶ Auguſtinus Non eſt male mori
qui bene vixerit·⁊ vix bene moritur qui male vixerit ¶ Am
broſius in exameron. Nudi om̃es naſcimur· nudi morimur
nulla diſcrecio inter cadauera mortuorum· niſi forte quia
grauius fetent diuitum corpora diſtentam luxuria ¶ Hie=
ronimus. Memento mortis tue ⁊ non peccabis· qui ſe quoti
die recordatur eſſe moriturum contemnit preſentia ⁊ ad fu
tura feſtinat ¶ Gregorius libro ſeptimo morali· Antiquus
hoſtis ad capiendas peccatorum animas· tẽpore mortis cru
delitas effrenatur violentia·⁊ quos viuentes blandicijs deci
pit morientis ſeuicijs rapit ¶ Gregorius in omelia Horam
vltimam idcirco dominus noſter nobis voluit eſſe incogni/
tam·vt ſemper poſſit eſſe ſuſpecta· vt dũ illam preuidere nõ
poſſumus· ad illam ſine intermiſſione preparemur. ¶ Bern
hardus in ſermone. Nouiſſima ſunt quatuor·mors·iudiciũ·
iehenna·gloria. Quid horribilius morte·quid terribilius iu
dicio·quid intollerabilius iehenne·⁊ quid iocundius gloria
¶ Bernhardus in ſermõe. Miſer homo quare omni hora te
non diſponis·cogita te iam mortuum·quem ſcis de neceſſita
te moriturum · diſtingue quare oculi vertentur in capite ·
vene rumpentur in corpore ⁊ cor ſcindetur dolore ¶ Bern=
hardus in ep̃la. Bona mors iuſti propter requiẽ melior ꝓpt
nouitatẽ·optĩa ꝓpt ſecuritatẽ·ecõtra mors peccatorꝝ peſſima
mala ſiquidẽ immũdi amiſſione · peior in carnis ſepatione ·

peſſima in vermis igniſq; duplici contritione ¶ Bernhard9 idem. Preciosa mors sanctorum· preciosa plane· tanq; finis la boris· tanquã victorie conſumamatio· tanq; vite ianua· et per fecte ſecuritatis ingreſſus ¶ Yſidorus de ſummo bono. Illi deplorandi ſunt in morte· quos miſeros infern9 ex hac vita recipit nõ quos aula celeſtis letificãdos includit ¶ Seneca in fine epl'arum. Nemo ſcit noſtrum quã prope verſetur t/minus· ſic ita formemus animũ· tanquã ad extrema ventũ ſit venientem. Nemo hilaris mortem recipit· niſi qui ſe ad il/lam diu compoſuerit ¶ Seneca ibidem. Cum multum am/bulaueris redeundum eſt· ſtultum eſt timere· qđ non poſſis vitare ¶ Seneca. Omnes dies velut vltimus ordinandi ſunt de felicitate hominis vltimus dies indicat ¶ Seneca. Opti/mum eſt mori anteq; optes mori· incertum eſt quo loco te mors expectet· tu illam in omni loco expecta Idem Ante ſe nectutem curaui vt bene viuerem· ĩ ſenectute vt bene moriar bene aũt mori eſt libenter mori ¶ Seneca. Mors non eſt glo/rioſo· ſed fortiter mori glorioſum eſt nemo mortẽ ſuam lau/dat· ſed eum cuius mors abſtulit animũ ¶ Seneca li· de mo ribus. Stultum eſt ſomno delectari· mortem horrere· cũ ſom nus aſſiduus ſit mortis imitatio ¶ Seneca in pꝛuer. Heu q; timidus eſt· qui ſe moriturum putat· honeſta turpitudo eſt mori ꝓ bona cauſa lex vniuerſa que iubet naſci et mori mo/ri felicitas eſt· antequã mortem inuoces· tollerabilior eſt qui mori vult· q̃m qui male viuere.

¶ De muliere.

Capitulum c lvi.

Auguſtinus li· de ſingularitate clericoꝝ De carboni bus ſcintille diſſiliunt· de ferro rubigo nutrit̃ mor/bo aſpides ſibillant· et mulier fundit ꝯcupiſcẽtie pe=ſtilentia ¶ Ambro· li· pmo de dauid. Sampſon valid9 et for tis leonem ſuffocauit· ſed amorem ſuũ ſuffocare non potuit vincula ſoluit hoſtium· ſed ſuarum non ſoluit nexus cupi=ditatum· meſſes incendit alienas· ſed vnius ipe mulieris ac/cenſus igniculo· meſſem ſue virtutis amiſit ¶ Ambro. ibidẽ Ianua dyaboli via iniquitatis· ſcorpionis percuſſio· nociuũ q; genus eſt femina· cum proximat ſtumulat· ignem accen dit· flãmigero igne percutit conſcientiam pariter habitãtis et exhaurit fundamenta montium· ſi cum viris femine habi tent viſcarium non deerit dyaboli ¶ Ambroſius Si pudicã queris feminam· q; bene videris conuerſantem dilige mente non corporali accenſu frequẽtes nemo miles cum vxore per git ad bellum· femine cum viris habitantes germinant ſpi=nas et archana montiũ acuto mucrone percutiũt ¶ Hiero.

ad nepocianum. Hoſpiciolum tuum aut raro aut nunquã mulierum pedes terant omnes puellas aut virgines xp̄i aut equaliter ignora aut equaliter dilige. Vide ne ſub eodē tecto manſeris nec in preterita caſtitate confidas nec ſampſone fortior nec dauid ſanctior nec ſalomōe potes eſſe ſapiētior Memento ſemꝑ ꝙ paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier deiecit. Vnde poeta Adam ſampſonem ꝛc̄. Hieroni⁹. Femina pulcra cito adamatur feda facile concupiſcit diffi/cile cuſtoditur q̄d plures amant moleſtum eſt poſſidere q̄d nemo habere dignat̄ minore cum miſeria deformis habetur ꝙ formoſa ſeruatur Criſoſtomus ſuꝑ matheum. Quid aliud eſt mulier niſi amicicie inimica ineffugabilis pena neceſſarium malum naturalis temptatio deſiderabilis calamitas domeſticum ꝑiculum delectabile detrimentum mali natura boni colore depicta Hugo ſuꝑ illud. Fau⁹ diſtillãs labia meretricis ꝛc̄. In fauo enim duo ſunt mel & cera & ī facie meretricis ſimiliter duo ſcꝫ decor & gratia hoc eſt pul/critudo oris ꝛ dulcedo ſermonis. Cera ſuccendit ignem mel prebet dulcedinem ſic pulcritudo meretricis igne libidinis inflammat carnem blandiēdo vero lenoticinantis ſermonis ſubuertit mentem ſtillat mel ex cera dum meretrix verba ſua mollit ꝛ facit dulcia hanc autem dulcedinem et ne mortis amaritudo comitatur vñ ſequitur ibi nouiſſima illius amara quaſi abſinthium ꝛ acuta q̄ꝛ gladius byceps. Vale in ep̄la Det tibi deus amice ops ōmipotent⁹ femīe fallacia non falli Tullius reth. Virus ad vnũqđq; maleficium ſingule cupiditates impellunt mulieres ad ōnia ma/leficia cupiditas vna ducit muliebriũ enim viciorum omnium fundamētum eſt auaricia Seneca Aut amat aut odit mulier nichil tercium dediſcere flere feminam eſt mendacium Duo gn̄a lacrimarũ habentur in oculis feminarum veri doloris vnum inſidiarum aliud Mulier cum ſola cogitat mala cogitat.

De mundo.

Capitulum clvij.

Auguſtinus ad dyaſcorum Mundus iſte periculoſior eſt blandus ꝙ modeſtus ꝛ magis cauendus cũ ſe illicit diligi quã cum ām̄onet cogitq; contemni. Auguſtinus ibidem. In hoc mundo non timere non dolere non laborare non ꝑiclitari impoſſibile ē ſed ꝑlim intereſt q̄ cauſa qua expectatione quo timore quiſq; paciatur Auguſtinus in ep̄la Mundus tranſit ꝛ concupiſcētia eius quod vis vtrum tranſire cum tempore an xp̄m amare ꝛ ſecurũ viuere Augu⁹ in ſmōe Ecce ruinoſus mund⁹ ꝛ ſic amara

q̃m ſi dulcis eſſet o munde immunde tenes me pariens· q̃d faceres ſi maneres·quid faceres dulcis·ſi amarus alimenta mentiris ¶ Ambro·de virginitate Diſcite in hoc mũdo ſup̃ mundum eſſe·& ſi corpus geritis volicet in vobis ales interior ¶ Gregor·in morali·Sancti viri·quia nichil huius mũdi appetunt nullis procul dubio tumultibus in corde p̃munt̃. Idem ibidem Ille huius mundi veraciter mala ſentit·q̃ eius bona inhyanter appetit ¶ Berñ· Cui xp̃s incipit dulceſcere neceſſe eſt amareſcere mundum ¶ Bernhard9 ſup cantica. Plenus ē mũdus ſpinis·in terra ſunt·in tua carne ſunt·verſari in his ⁊ minime ledi·diuine potentie eſt·⁊ non virtutis nr̃e ¶ Berñ·in ſer·Mundus eſt vbi malicie plurimũ· ⁊ ſapientie modicum·om̃ia ſunt omnia vicioſa·om̃ia lubrica· oı̃a opaca tenebris & obſeſſa laqueis· vbi piclitantur anime affliguntur corpa·vbi omnia vanitas ⁊ afflictio ſp̃us ¶ Berñ· Mundus clamat ego deficiam·caro clamat ego inficiã dyabolus clamat ego decipiam·xp̃s vere dicit ego reficiã ¶ Criſoſto·ſup matheum Habemus p̱ mari mũdum·p̱ naui eccleſiam·p̱ velo penitẽtiam·p̱ gubernaculo crucem·p̱ nauta criſtum·⁊ p̱ vento ſpiritũ ſanctum ¶ Petrus rauenna Fallax eſt hic mũdus·finis dubius·exitus horribilis·iudex terribilis·pena infinibilis ¶ Señ·in ep̃la. Amor mundi nos in fortune poteſtatem adducit·h̃ amiſſis liberis meſtus· h̃ ſollicitus egris h̃ turpib9 ⁊ aliquã paſſus infamiam triſtis·hãc ymaginem animo tuo poſtpone vel p̱pone.

¶ De munere.

Capitulum clviij·

Ambroſius Munera excecant oculos iudicum· ⁊ vi autoritatis inclinat ¶ Iero·Facile contemnitur clericus·qui ſepe vocatur ad prandium & nõ recuſat nunquã petentes raro accipiamus rogati. ¶ Gregorius in omelia Ante dei oculos· nunquã eſt vacua manus a munẽ ſi archa cordis ſit repleta bona voluntate ¶ Gregorius in moralibus. Non abel ex muneribus·ſed ex abel munera oblata placuerunt ¶ Criſoſto·de ſimbolo. Quis nõ erubeſcat dicere·quid michi dabis vt tibi iuſticiam faciam nomine ſimile eſt ac ſi dicatur Quid vultis michi dare vt meip̃m abnegem officium perdam ⁊ domum vendam ¶ Yſidorus de ſummo bono Tres ſunt munerum acceptiones·quibus cõtra iuſticiam humana vanitas militat id eſt fauor amiciciarum·adulatio laudis·& corporalis acceptio muneris·facili9 aũt p̱uertit̃ anim9 rei corporee munẽ· q̃ g̃re laudiſq; fauore

¶ Caſſiodorus Oblatio enim muneris tinea eſt regiminis.
Pe·bleſ. Peremptorium enim ē in principe· vel aurū adora
re munerū· vel fauorem querere pſonarum· teſtante ꝓpħa.
In quorum manibꝰ iniquitates ſunt· dextera eoꝝ repleta eſt
muneribus Tranſibunt iniquitates in penam· ꝛ munera in
dolorem· quia teſtino iob. Ignis deuorauit tabernacula eoꝝ
qui munera libenter accipiunt.

¶ De murmure Capitl'm clix·

AVguſtinus ſup iob De re nulla magis deum offen
diſſe ille populus iudaicus dictus eſt· qꝫ cōtra deū
murmurando ¶ Gregorius in morali· Qui contra
ſup poſitam ſibi poteſtatem murmurat· liquet ꝙ illum reo
arguit· q̄d eandem hoīm poteſtatem dedit. ¶ Bern̄· de conſi=
deracōe Si is qui murmurat ſm animam mortuus eſt· qui
inſtigat· quomō viuit ¶ Yſidorus libro ſcḋo de ſūmo bono
Diſcat non murmurare qui male patitur· etiam ſi ignorat
cur male patitur· per hoc quiſqꝫ iuſti ſe pati arbitretur· q̄a
ab illo iudicatur cui nunq̄m iniuſta iudicia ſunt ¶ Hugo.
Suſurratio eſt ꝑ quā odioſe adulationis vel derogationis
ſibilo· quodam alter in alterius odium excitatur Suſurriū
eſt inter amicos diſcordiam ſeminare ¶ Ciprianus in epl'a
Qui contencioſus ꝛ murmurans extiterit· iuxta arbitrium
prioris tam diu peniteat· tam diu culpe qualitas extat.

¶ De natiuitate xp̄i. Capl'm clx.

AVguſtinus ſup Johannē Nobilitas fuit xp̄i naſcē/
tis in virginitate pientis· nobilitas pientis in diuini
tate naſcentis ¶ Ambro· cōtra hereticū Michi enim impoſ
ſibile eſt· generationis ſcire ſecretum· mens deficit· vox ſilet·
non mea tātum· ſed etiā angeloꝝ ſupra poteſtates· ꝛ ſupra
cherubin & ſupra ſeraphin ꝛ omnem ſenſum eſt· quia ſcrip
tum eſt pax xp̄i ſupra omnē ſenſum eſt· quō nō eſt ſupra
omnem ſenſum tanta ḡnatio· tu ergo manum ori tuo pone
ſcrutari non licet ſupna miſteria· licet ſcire ꝙ natus ſit· nō li
cet diſcutere quō natus ſit· hic enim querere metus ē· inef/
fabilis eſt enim illa generatio. Vnde yſaias Generationē eiꝰ
quis enarrabit· ħ humanum ſenſum & intellectum excedit
ħ non capit humane intellectus ratio ſed prudentie fidelis
ꝓfeſſio ¶ Grego· in omelia Celi rege nato· rex terre turba/
tus eſt· quia nimirum terrena altitudo confunditur· cū celſi
tudo celeſtis apitur ¶ Bernhardꝰ ſup cantica Fratres ḡna
cionē iſtam quis enarrabit· angelus nunciat· virtus obum=
brat· ſupuenit ſpiritꝰ· virgo credit· virgo parturit· virgo ꝑ=
manet· quis nō miretur· naſcitur verbū infans· ibi agnoſcit

longitudo breuis·latitudo anguſta·altitudo ſubdita·pfun/
ditas plana·ibi agnoſcitur lux nō lucēs· verbum infans aq̄
ſiciens·panis eſuriens ¶ Bern̄·in ſermone Ieſus xp̄us filius
dei naſcitur in bethleem iude· ihesus ſaluator quid tam ne=
ceſſarium pditis·quid tam optabile miſeris·quid tam vtile
deſperatis ¶ Bern̄·in ſermone Vbi aula regia vbi thronus·
vbi curie regalis frequētia·nunquid aula eſt ſtabulum·tro/
nus preſepium·⁊ tocius curie frequentia·ioseph ⁊ maria·
¶ Criſoſto·ſup matheum. Non illius eſt fabri filius quē pu=
tatis·ſed fabricatoris omnia·qui fabricatus ē auroram ⁊ ſo/
lem ¶ Leo papa Adorant magi in carne verbum·in infan/
tia ſapientiam·in infirmitate virtutem·⁊ in hominis verita
te dn̄m maieſtatis ¶ Fulgentius. Hec ſtella nunquā appa/
ruit·quia nunquā puer iſte eam creauit· & magis ad ſe ve=
nientibus preuiam deputauit ¶ Caſſio·ſup pſalmiſtam Li
cet deus cunctos dies creauit· ſingulariter tamē hunc diem
feciſſe dicitur· que xp̄i domini natiuitate ſacratus eſt· in q̄
merito exultari conuenit ⁊ letari·quoniam in eo ⁊ dyabol9
ius perdidit ⁊ ſalutem mundus accepit.

¶ De natura.

Capitulum clxi·

AVguſtinus in quadam ep̄la Nullum quippe viciū
ita contra naturam vt nature deleat extrema veſti/
gia ¶ Ambro·Vince naturā diligentia·exclude cor/
poris ſomnum·naturam nobis formare non poſſumus·poſ/
ſumus diligentiam ¶ Hugo Natura creatrix· eſt quedam
vis ⁊ potentia diuinitus rebus inſita· alia ex alijs in ſuo ge=
nere producens ¶ Tullius. Natura autem fureat nouerca
homini·proiecto corpori fragili·āxio ad moleſtias· molli ad
labores·prono ad libidines ¶ Seneca in quadam ep̄la. Te=
nenda eſt via quam natura preſcribit·nec ad illa declinan/
dum·illam ſequentibus omnia facilia & expedita ſunt ꝯtra
illam nitentibus non alia via eſt q̄m contra aquam naui/
gantibus.

¶ De negligentia.

Capitulum clxij·

GRegorius in moralibus· Si curare parua negligim9
inſenſibiliter ſeducti audacter etiam maiora perpe
tremus ¶ Boecius de diſciplina ſcolarium Sicut in
vno q̃ ope mī eſt negligentia·ita vniuerſe doctrine & diſci/
pline nouerca ē negligētia ¶ Sen̄·in ep̄la Turpiſſima ē ia=
ctura·q̄ p negligētiā fit·i hoc eni fallimur q moztē nō pſpicio

magna pars iam eius preterijt · quicquid etatis retro eſt mors tenet· tu vero omnes horas ꝯplectere ¶ Hugo Negligentia ē animi torpor· quo quis minus diligens eſt in conſequendo qđ exequi debet.

¶ De nobilitate Capitl'm clxiij.

IEronimus in epl'a Sola apud deum libertas eſt nō ſeruire peccatis Sūma apud deum nobilitas ē clarum eſſe virtutibus ¶ Ieronimus in epl'a Ille apud deum preeſt potior· nō quē nobilitas generis nec dignitas ſeculi· ſed quē deuotio fidei ⁊ ſancta vita cōmendat ¶ Gregori⁹ in dyal'. Nōnullis ſolet nobilitas generis parare ignobilitatē mentis vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant· qui plus ſe ceteris aliquid fuiſſe meminerunt ¶ Criſo· ſup matheum Ille clarus· ille ſublimus· ille nobilis· ille tunc integram nobilitatem ſuam oſtendit· ſi dedignetur ſeruire vicijs· ⁊ ab eis non ſupari ¶ Criſo· ibidem. Melius eſt de ꝯtemptibili genere clarum fieri· ꝙ de claro genere ꝯtemptibilem naſci. Melius eſt vt in te glorient̄ parentes· q̃ȝ tu in parētib⁊ glorieris ¶ Caſſio· in epl'a Sicut indigna poſteritas laudes antiqui generis abnegat· ita preclara de partibus egregie dicta confirmat ¶ Seneca in epl'a His qui non ſunt nobiles nati ſed facti· nichil crudelius Lux illud Aſperius nichil eſt humili· dum ſurgit in altum ¶ Seneca xxxvij· epl'a. Habet hoc optimū generoſus animus ꝙ concitatur ad honeſta· neminem excelſi ingenij virum· humilia delectant ⁊ ſordida ¶ Seneca libro de moribus Nobilitas animi· generoſitas ē ſenſus· nobilitas hominis eſt generoſus animus.

¶ De nocumentis. Capitulum clxiiij.

AVguſtinus ſup Io· Facin⁹ eſt q̄d agit indomita cupiditas· vt noceat alteri ¶ Iero· in epl'a Quantū ad peccati rōem pertinet nocuit qui nocere diſpoſuit. ¶ Bernhardus in ſ̄mone Vtinam ſoli impugnarēt nos maligni ſpiritus cū ſuggeſtionib⁊ ſuis· ⁊ nichil nocerēt hoīes perniciofis exemplis. perſuaſionib⁊ importunis· ſermonib⁹ adulationis vel detractiōis· atq̃ȝ alijs mille modis ¶ Criſo· Et ſi omnes qui mare aut terram inhabitāt conueniant ad ledendum· nocere nequaquā potuerint ei· qui a ſeipo nō leditur ¶ Yſidorus de ſummo bono. Raro leditur homo ab extraneis· ſi ſui eum nō ledant· magis enim inſidijs nr̄oruȝ q̄m aliorum piclitamur ¶ Seneca in epl'a Ridiculum ē aliquem odio nocētis innocētiam ſuam perdere Inſidioſiſſime nocet cui gr̄e agimur pro iniuria.

¶ De obedientia Capitl'm clxv.

AVguſtinus Quis iniquus ꝙ velle ſibi obtemꝑari
a minoribus ⁊ nolle obtemꝑare maioribus Grego.
in morali · Obediētia non ſeruili metu · ſed caritatis
affectu ſeruanda ē · nō timore pene · ſed amore iuſticie ¶ Gre.
in mora · Obedientia ſola virtus eſt · que menti virtutes cete/
ras inſerit · inſertaſqꝫ cuſtodit Melior eſt obedientia ꝙ victi/
ma · obedientia iure preponit̃ victimis · quia ꝑ victimas alie/
na caro · ꝑ obedientiam vero voluntas propria mactatur .
¶ Bern̄ · de noua milicia Nec ſtudium bone actionis · nec o
cium ſancte contemplacōis · nec lacrima penitentis · extra be
thaniam eē poterunt ¶ Bern̄ · Verus obediens mandatum
non ꝓcraſtinat · ſed ſtatim parat aures auditui · linguam vo
ci · pedes itineri · manus opi · ⁊ ſe totum intus colligit · vt mā
datum ꝑagat imꝑantis ¶ Iohan · Caſſio · Nullo aūt vicio tā
precipitem dyabolus monachū ꝑtrahit ac perducit ad mor
tem ꝙ cum eum neglectis conſilijs ſenioꝝ · ſuo iudicio per=
ſuaſerit · diffinitioriqꝫ confidere ¶ Hugo de xij · abuſionibꝫ.
In obedientie morbus ex ſuꝑbie tumore ꝓcedens · ſicut ſani/
es ex vlcere · ſic ex ſuꝑbia contemptus manat. Hoc aūt tri=
bus modis mederi ſolet · videlicet emplaſtro · vngento · ferro
id eſt exemplo boni oꝑis · verbo exhortationis · ⁊ diſciplina
correctionis. ¶ Tullius in obedientia eſt ex duricia mentis
obſtinate cui debeas imꝑanti nolle obtemꝑare · Obprobri=
um vbi conuicium.

¶ De obſtinatione.

Capitulum clxvi·

AVguſtinus vnj · confe · Suſpirabam ligatus non fer
ro alieno · ſed mea ferrea voluntate · ex ꝑuerſa volū/
tate facta ē conſuetudo · vt dum ꝯſuetudini nō reſiſtitur · tā/
dem neceſſitas generatur ¶ Hugo de xij · abuſionibus Tres
ſunt ſpecies obſtinatorū · prima eorum qui ex correptione
proficiunt · ſecunda eorum qui ex cōmunicatione deteriores
fiunt · tercia eorum qui emendationem promittunt ⁊ non fa
ciunt Ex correptione manaſſes factꝰ eſt melior · nabal ex cō
minatione factus eſt deterior · pharao ex afflictione durior.
¶ Tullius ꝑtinacia eſt · ex irrationabili ⁊ inflexibili mentis
obſtinatione · melioribus nolle cedere · ¶ Seneca in epiſtolis
Tunc eſt conſumata infelicitas vbi turpia non ſolum dele/
ctant ſed ⁊ placēt · ⁊ deſinit eſſe remedia locus · vbiqꝫ fuerant
vicia mores fiunt.

¶ De Ocio.

Capitulum clxviij·

Mbroſius in epl'a Nullus fructus ocij ymo mag⁹ diſpendium·ocioſus eſau amiſit primat⁹ benedictionem q̄a maluit cibum accipe quā querere ¶ Iero·ī ſer· Ocium parit faſtidium·exercitium famē·fames aūt mi/ romodo dulcia reddit·que faſtidium facit inſipida ¶ Iero· in ſermone Semp aliquid opis facito·vt te dyabolus occu/ patum inueniat·nō enim facile capitur a dyabolo·qui bono vacat exercicio ¶ Grego·in omelia. Omne verbū ocioſum q̄d locuti fuerint homines· reddent de eo rōem in die iudicij ocioſum quippe verbum eſt·q̄d aut vtilitate rectitudīs·aut ratione iuſte neceſſitatis caret ¶ Grego·in omelia Nunq̄m dei amor eſt ocioſus·opatur etenim magna ſi ē·ſi vero opa ri rēnuit amor dei non eſt ¶ Bern̄·in ſermōe. Ocioſitas ē ma ter nugarum·nouerca omniū virtutum· ip̄a enim eſt q̄ vi= rum fortem fortiſſime p̄cipitat in reatum· facit enim ſuffo= care virtutem nutrire ſupbiā & viam ꝯſtruere ad iehennā ¶ Bern̄ in epl'a Ocioſum eſt qd' nullam hꝫ vtilitatem vl' vti litatis intentionem ¶ Proſper Qui ocioſa quiete pfruitur· niſi ſpiritualiter vixerit more pecudum viuit ¶ Leo papa ī ſermone Non dormientibꝰ ꝑuenit regnum celoꝝ· nec ocio ꝛ deſidia torpētibꝰ beatitudo eternitatis ingeritur ¶ Caſſio in epl'is Natura quidē humana· ſicut dei laboribꝰ inſtruit· ita p ocij torpentia in fatuatur·¶ Seneca ocium ſine litteris mors eſt ꝛ viui hominis ſepultura·omnia nobis mala ſoli= tudo pſuadet·circumſpice ſingulos·nemo eſt cui nō ſancti⁹ ſit cum quolibet eſſe quā ſecum ¶ Seneca Nullus michi p ocium dies exit partē noctu ī ſtudijs vendico nō vaco ſom no·ſed ſuccumbo ꝛ oculos in gula fatigatos cadenteſq̄ꝫ in ope detineo. Occupatio vbi ſollicitudo.

¶ De Odio.

Capitulum clxviij·

Vguſtinus de nouo cantico. Tria ſunt genera ho/ minum que odit deus·remanentem·retro redeuntē oberrantem. Excitandi ſunt remanentes·retro red/ euntes reuocandi ſunt·errantes in manu reducēdi ſunt·tar/ di exhortandi ſunt·celeres imitandi·qui nō ꝑficit remanſit in via·qui forte a meliori declinat ꝓpoſito ad id qd' deterius relinquerat·reuerſus eſt retro·qui viā deſerit a via errauit· ¶ Auguſtinus Hoc eſt pfecto odio odiſſe·vt vitam non ho mines oderis·nec vitam propter homines diligas Idem Feſtuca in·oculo ira eſt trabes in oculo odium eſt ¶ Augu⁹· Odium eſt vetus ira·ex pluribꝰ cauſis collecta·diurno tem pore perſeuerans ¶ Gregori⁹ in omelia. Tunc bene animaꝫ noſtram odimus·cū eius carnalibus deſiderijs nō acq̄eſci⁹·

cum eius appetitum frangimus ⁊ eius voluptatibus relu ctamur ¶ Criſo· ſuper matheum Sicut rex in ymagine ſua honoratur· ſic deus in homine diligitur ⁊ oditur· non poteſt hominem odire qui deum amat· nec poteſt deum amare qui hominem odit ¶ Criſoſto· ibidem Hec eſt pugna periculo/ ſa· ⁊ hec glorioſa victoria· q̄ poterit odire qđ amat· ⁊ ama/ re quod odit ¶ Boeciꝰ de conſolatiōe Bonos quis niſi ſtul tiſſimus oderit malos vero odiſſe ratione caret ¶ Caſſiodo rus Perfectum odium eſt homines diligere· & vicia eorum ſemꝑ horrere ¶ Seneca Peiora ſunt tecta odia q̄ȝ aperta ꝓ/ pterea te loquax inimicus minus q̄m taciturnus offendet. Oppreſſio vbi exactio.

¶ De ope Autoritates.

Capitulum c lxix.

Auguſtinus ſuꝑ pſ̄. Sic doce me vt agam· nō vt om nino ſciam quid agere debeam ¶ Auguſtinus. Bo num opus fiat non timore· ſed amore· non formidīe pene· ſed dilectionis iuſticie ¶ Auguſtinus ſuꝑ Iohannem Bonum ⁊ rectum ē om̄e q̄d agimus· ſi nec memoriam deci= piat obliuio nec error intellectum· nec iniquitas voluntatē· ab his tribus eſt om̄e q̄d agimus ¶ Ieroni. Vnuſquiſq̄ȝ ꝓ opibus ſuis mercedem accipiet· nec pn̄t in die iudicij alioꝝ̄ virtutes· aliorum vicia ſubleuare ¶ Grego· in omelia Pro/ batio dilectionis exhibitio eſt opis ¶ Gregor· in moralibus In ope perfectus non eſt· cui adhuc lingue prauitas ꝯtra= dicit nec in ſermone laudabilis· qui hoc q̄d loquitur opere non oн̄dit ¶ Leo papa in ſermone Non ſolum illa noſtra ſunt· que ipi gerimus ſed etiam illa de quibus in alioꝝ̄ acti one gaudemus.

¶ De Oratione

Capitulum c.lxx.

Auguſtinus ſuꝑ pſ̄· Oratio tua locutio eſt ad deū· quando enim legis deus tibi loquitur· quādo oras cum deo loqueris Idem Tūc porro in toto corde cla matur quando aliunde non cogitatur· tales orationes rare ſunt multis crebre paucis· vtrum vero cuiq̄ȝ neſcio. ¶ Au/ guſtinus in ſermōe Oratio ſi pura eſt· ſi caſta fuerit· celos penetrans vacua non redibit Idem Oratio oranti eſt ſubſi= dium· deo ſacrificium· demonibus autem flagellum Idem. Plus placent deo latratus canum mugitus boum· grūnitꝰ porcorum· q̄m cantus clericorum luxuriantium ¶ Auguſti nus. Oratio eſt anime ſancte preſidium· angelo bono ſola/ cium· dyabolo ſupplicium· gratū deo obſequiū· ⁊ penitentia

religionis laus tota. pfecta gloria. ſpes certa. ſanitas incorru
pta. ¶ Auguſtinus de quotidianis leuibuſqʒ peccatis. ſine q̄
bus hec vita non ducitur. quotidiana oratio fidelium ſatiſ
facit. Idem. Oratio deum vngit. ſʒ lacrima cõpungit. ¶ Au
guſtinus. Oratio eſt refectio ieiuniorum. duriciam cordis e
mollit. auſteritatem temporat. ieiunium dulcificat. Sicut
enim ſine potu non eſt plena refectio. ſic ⁊ ieiunium ſine ora
tione non poteſt animam perfecte nutrire. ¶ Ambroſi9. Sit
oratio pura ſimplex dilucida atqʒ manifeſta. plena grauita
tis & ponderis nõ affectata elegantia. ſed nõ intermiſſa gr̃a
¶ Ambroſius in examerõ. Si ꝓ te roges tãtum. pro te ſo
lus rogabis. ſi aũt pro omnib9 roges. omnes ꝓ te rogabũt.
Idem. Multoꝝ preces impoſſibile eſt contemni. ¶ Ieronim9
Ieiunio paſſiones corpis. oratione peſtes ſanande ſunt men
tis. ¶ Iero nimus. Quotiens pro centum animabus pſalm9
vel miſſa canitur. tantum prodeſt cuilibet. quãtum ſi pro q̄
libet canaretur. ¶ Grego. xvi. morali. Tunc cor fiduciã in ora
tione accipit. cum ſibi prauitas vite nulla contradicit. Item
li. x. Omnipotens deus ſepe eius precem in ꝑturbatione de
ſerit. qui precepta illius in tranquillitate ꝯtemnit. Ibidẽ. Di
gnum profectio eſt. vt ab eius beneficijs ſit extraneus. cui9
iuſſionibus non vult eſſe ſubiectus. ¶ Gregor. in paſtorali.
Talis requirendus eſt ad exorandum ydoneus ad placan
dum. quia cum is qui diſplicet ad intercedendum mittitur
irati animus ad deteriora prouocatur. ¶ Gregori9 in ome.
Illam deus orationem non exaudit cui homo quã cũ pſal
lit non attendit. Idem in mora. Conditoris auribus illa ma
xime oratio cõmedatur. qua pro inimicis quoqʒ intercedere
nititur. ¶ Bernhardus. Nemo noſtrum paruipendat orõeʒ
ſuam. dico enim vobis ꝙ ipe ad quem oramus non parui
pendit eam. ſed poſtquã egreſſa ſit ab ore. nonne ipe ſcribit ĩ
libro ſuo eam. ⁊ vnum e duobus ſepare indubitanter poſ
ſumus. quoniam aut dabit q̄d petimus. aut q̄d nouit vtili9
¶ Criſo. ſup matheũ. Non voce clamoſa pulſandus eſt de9
ſed conſciencia recta placandus. quia non eſt vocis. ſed cor
dis auditor. ¶ Criſoſtomus. Petentis negligentia repreben
ditur. vbi de dantis miſericordia nõ dubitatur. ¶ Yſidorus
de ſummo bono. Duobus modis orõ impeditur. ne impetrã
re quiſqʒ valeat poſtulata. hoc eſt ſi aut quiſqʒ mala cõmit
tit aut delinquenti ſibi debitum non dimittit. Ibidem. Ora
tionibus mundamur. lectionibus inſtruimur. vtrumqʒ bo
num eſt ſi liceat. ſi non liceat neutrum melius eſt orare q̄m
legere. ¶ Baſilius li. nono. Pſalmus demones fugat angelos

ad adiutorium ſalutis inuitat ſcutum eſt in nocturnis terroribus diurnoꝝ requies laborum tutela pueris. iuuenibꝰ ornamentum ſolamen ſenibus. mulieribꝰ aptiſſimus decor ¶ Valerius maximus Socrates nichil vltra ad diis mortalibus petendum arbitrabat q̃m vt bona tribuerent quia hi deinde ſcirent quid vnicuiq; eſſet vtile ¶ Caſſiod. Ipius eſt oratio perfecta cuius ⁊ cauſa clamat lingua & actus ⁊ ſermo ⁊ vita ⁊ cogitatio ¶ Caſſio. Pſalmodia eſt conſolatio flentium cura dolentium ſanitas egrotorum ħ anime remedium ħ miſerarum omniũ cognoſcitur eſſe ſuffragium: nã qui tali munere priuatur ab omni beneficio conſolationis excluditur ¶ Caſſiodo. Oratio ſerenat cor. abſtrahit a terrenis mundat a viciis ſubleuat ad celeſtia. reddit capacius ⁊ dignius ad accipienda bona ſpiritualia ¶ Hugo Oratio eſt pie mentis ⁊ humilis ad deum conuerſio fide ſpe & caritate ſubnixa.

¶ De Ordine

¶ Capitulum clxxi.

Gregorius in regiſtro Ne hi qui ordinati ſunt peant puideri debet quales ordinent vt prius aſpiciantur ſi vita eorũ continens in annis plurimis fuit ⁊ ſtudiũ lectionis ſi in amore habuerint Idem in regiſtro Nullꝰ debet ad altare accedere niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata ¶ Origenes ſup leuiticum. Agnoſcat vnuſquiſq; ordinem ⁊ quid dignum ſit eo ordĩe quẽ ſuſcepit intelligat ⁊ ita libret actus ſuos ita etiam ſermonẽ inceſſum q; & habitum moderetur vt cũ ordinis ſui pfeſſione cõueniat ne audiat dici de ſe a deo quia pter nos blaſphematur nomen meum inter gentes.

¶ Ornatus.

Capitulum clxxii.

Auguſtinus in ſmone. Animaduertendũ eſt nõ in ſolo rerum corporearum nitore atq; pompa ſꝫ etiã in ipis ſordibus lutuoſis eẽ poſſe iactantiã & eo piculoſiorem quo ſub nomĩe ſeruitutis dei decipit ¶ Augꝰ Quanta amentia eſt effigiem mutare nature picturam querere tollerabiliora pe modũ in adulterio crimina ſunt habenda Ibi nãq; pudicicia ſꝫ hic adulterat hũana natã ¶ Ambroſius in examerõ Deles picturam dei mulier ſi vultũ tuum materiali cãdore oblinias ſi exquiſito rubore pfundas ¶ Ieroni in epla Veſtes pulcras ⁊ nigras eque deuita. naꝫ candidi ornatus ⁊ ſordes pi modo fugiendi ſunt. quia alterum delicias alterum gloriam redolet ¶ Ieroni. Inter ſericũ

⁊ lintheamina quibus tibi videris fulgidus ⁊ formoſus. in
tellige te nudum·conciſſum·ſordidum·medio dicātē ¶ Jero.
ſi vir vel mulier ſe ornauerit ⁊ vultus hominum ad ſe pro/
uocauerit· ⁊ ſi nullum inde ſequatur damnum iudiciū tñ
pacietur eternū·quia venenum attulit ſi fuiſſet qui biberet
¶ Gregor·in omelia Sunt nōnulli qui cultum ſubtilium p̄
cioſarumq; veſtium non putant eſſe peccatum·qd' videlicȝ
ſi culpa non eſſet·nequaq̄m ſermo dei tam vigulanter expri
meret q̄ diues qui torquebatur apud inferos biſſo ⁊ pur/
pura indutus fuiſſet ¶ Bern̄ ſup miſſus eſt. Quid de habi/
tu dicam in quo iam nō calor ſed color requiritur·magiſq;
cultui veſtium q̄ȝ virtuti inſiſtitur·putet dicere vincuntur ī
ſuo ſtudio muliercule quādo a monachis precium affectat
in veſtibus non neceſſas ¶ Bern̄·in apol' Vanum cor. vani/
tatis noticiam ingerit corpori·⁊ exterior ſupfluitas·interio=
ris vanitatis indicium eſt Mollia indumenta animi mollici
em indicant·non tanto curaretur corporis cultus·niſi prius
neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus ¶ Ciprianus Seri
co ⁊ purpura indute·xp̄m ſincere induere nō poſſunt· auro
⁊ margaritis adornate ⁊ monilibus ornamenta mentis ⁊
corporis perdiderunt ¶ Innocentius de vtilitate ꝯditionis
hūane. Supbus aūt vt magnificus videatur·ſatagit veſtiri
duplicibus indui mollibus·precioſis ornari. Sed quid ē O
homo precioſus ornatus · niſi ſepulcrum foris de albatum
intus aūt ſpurcicia·iacinctus· purpura crocus ⁊ biſſus in
limo putreſcunt·aurum ⁊ argētum·lapides ⁊ gemme in lu
to fordeſcunt dignitas ⁊ poteſtas in puluere honor ⁊ gloria
male ſedent in cinere ¶ Seneca de moribus Adoleſcens ſi fe
mineis te adornaueris iniuriam facere cogitas.

¶ De pacientia. ¶ Capitl'm clxxiii·

Auguſtinus de pacientia Virtus animi que pacien
tia dicitur·tā magnum dei donum eſt·vt etiam ipi9
qui nobis eam largit' pacientia predicetur ¶ Augu·
ſup ps̄· Omnes iniquitates que fiunt in terra ad tempus om
nes felicitates hominū maloꝝ·omnes labores iuſtorū me/
ditanti die ac nocte legem dei·nulli ſunt ⁊ tollerat om̄ia de9
¶ Ambro·ſu bti in ma· Illud ē magnificum ſi ſubiectus cō
tumelijs iudicium dei laudes· ſi vexatus egritudine iudicia
dei depreces·ſi te inopia non reuocet q̄ minus laudes iuſti=
ciā dei ¶ Grego·ī mora· Nullus pfect9 eſt·q̄ int9 mala pxi/
moꝝ paciens non eſt·q̄ enim equanimiter aliena mala non

tollerat·ipe ſibi per impaciētiam teſtis eſt·quia ab omī pleī
tudīe longe diſtat ¶ Gregor·ſup ezechie· Paciētia vera eſt
que ꝛ ipm amat quem portat·nam tolleraſſe & odiſſe non ē
virtus manſuetudīs·ſed velamentū furoris ¶ Gregorius in
omelia. Doctrina viri p paciētiam noſcit·tāto ergo quiſqꝫ
minus oſtenditur doctus·quāto conuincitur minus paciēs
Idem Nulla ſunt bona que agimus·ſi nō equanimiter pxi
morum mala tolleramus Grego·i morali· Nunqꝫ eſt paciē
tie virtus in proſperis·ille vero paciēs eſt·qui ꝛ aduerſis at
teritur·tamē a ſpe rectitudinis ſue non curuatur Idem. Ipa
que mater eſt omnium cuſtoſqꝫ virtutum·per impacientie
vicium virtus caritatis amittitur ¶ Bern̄·in ſermone Pau/
pertatem equo animo ferre virtus pacientie eſt ſponte appe
tere ſapientie laus eſt· ¶ Criſoſtomus ſup matheum. Pri=
mus gradus pacientie eſt non incipere in iuſticiam·ſecūdꝰ
poſtqꝫ inceptum eſt equalibꝫ non vindicari· tercius eſt nō
facere vexanti ea que paſſus eſt ſed quieſcere·qrtus tribuē=
do ſeipm impaciendo mala· quintus eſt amplius tribuere
quā ille vult qui fecit· ſextus non odio habere qui opatur
hoc·ſeptimus eſt diligere· octauus bene facere· nonꝰ pro ipo
deum deprecari ¶ Origenes O tu qui reus es noli exiliu nt
tuum cum merore ſuſcipere·nō enim mereberis miſericordi
am·ſi iraſceris ad penā ¶ Hugo libro iij· de anima Magna
virtus eſt ſi nō ledas a quo leſus es· magna eſt gloria ſi cui
noceri potuiſti parcas. v· Nobile vindicte genus eſt ignoſcē
victo ¶ Hugo de clauſtro anime Impacientia eſt·impetuo
ſum animi motum non refrenare ¶ Caſſio·ſuper pſ. Paciē
tia eſt honeſtatis aut vtilitatis cauſa · rerum arduarum ac
difficilium voluntaria ac diuturna perpeſſio ¶ Caſſiodorꝰ
Nichil poteſt eſſe fortius·nichil egregius q̄m audire noxia·
ꝛ non reſpondere contraria ¶ Tullius Pacientia eſt virtus
contumeliarum·ꝛ omnis aduerſitatis impetus equanimitē
portans ¶ Valerius maximus Equaliter ſe in aduerſis ge/
rere quid aliud eſt· quā ſeuientem fortunam in adiutorium
ſue pudore victam conuertere ¶ Seneca in eplis Nichil im
pacientius impericia·que rationes audire dedignatur. Ideꝫ
de morali Libenter feras qđ neceſſe eſt·donec pacientia vin
cetur In prouer·philoſ. Xenephon maledicenti ſibi cuidam
tu inquit maledicere didiciſti·ego econtra didici maledicta
contemnere.

¶ De parentibus.

Capitulum clxxiij·

AVguſtinus in ſermone Amandus eſt generator ſꝫ preponendus eſt creator ¶ Ambroſiꝰ Primus gradus pietatis eſt iſte· vt quos actores tibi voluit eſſe deus· honora obſequiis· abſtineas contumelijs· nec vultu le/denda eſt pietas parentum ¶ Iero· Meret̃ cecitatis ſue ſubire ſupplicium · qui parentum vultus toruo vultu deſpexe/rit ꝛ elatis oculis deſpexit pietatem matris ꝛ patris ¶ Gregorius in omelia. Diligamus illos qui nobis cognatione coniuncti ſunt· & quos proximos nouimus diligamꝰ· ꝛ q̃s aduerſarios in via dei patimur odiendo ꝛ fugiendo neſcia/mus ¶ Criſoſtomus ſup matheum Non iubet ſimplex o/dio habere parẽtes· ſed ſi voluerit plus deo diligi in h̃ odio habeãtur ¶ Beda ſup illud Ecce mr̃ tua Viſcus amor poſ/ſeſſionis· affectus cognationis· cupiditas honoris· voluptas carnis quibus anima irretitur· ne pennis contemplationis per plateas hieruſalem currere poſſit ¶ Petrus rauenna in ſermone. Auelle a ſole ſolis radium ꝛ non lucet · riuum a fonte ꝛ areſcit· ramum ab arbore ꝛ exſiccatur. membrum a corpore ꝛ putreſcit· ſepara filium a deuotione paterna· & iã non eſt filius· ſed frater ꝛ collega illorum ¶ Valerius Iuſtiſſime quidem pro vindicta parentum ac donorum violatio expedienda eſt ¶ Seneca in ep̃la Contemptum tibi omniũ opto· quorum tibi parentes optauerunt ¶ Socrates in prouer· phorum. Iratus filio ipe te coherce pater filio modeſto nunquã graue eſt qd̃ pater iubet impoſſibile Interrogatꝰ gayꝰ a quibuſdam cum plures filios haberet· quis eorum nequior eſſet· qui tibi inquit obuius fuerit.

¶ De paſſione dñi.

¶ Capitulum c·lxxv.

AVguſtinus de virginitate l.̃ Inſpice vulnera pendẽtis· ſanguinem morientis· precium redimentis cicatrices reſurgentes. caput habet inclinatum ad oſculandum· cor apertum ad diligẽdum· brachia extenſa ad amplexandum· totum corpus expoſitum ad redimendum Idẽ Fuſus eſt ſanguis medici ꝛ factus eſt medicamentum frenetici ¶ Auguſtinꝰ libro de quatuor virtutibus Filius dei ad crucem ducitur· ex palma que vera palme victoria ſpinis coronatur· qui peccatorũ ſpinas venit conſtringere. ligatur qui ſoluit compeditos· ligno ſuſpenditur· qui erigit eliſos· aceto potatur fons vite· diſciplina ceditur. ſalus vulneratur· vita moritur occidit ad tempus vitam mors· vt im/perpetuum a vita occideretur mors. ¶ Ambroſius in ſermone Auctor pietatis in cruce pedens teſtamentum condidit·

ſingulis opa pietatis diſtribuens·aplis perſecutionē iudeis corpus patri ſpiritum·virgini paranimphū·latroni padiſū peccatori infernum·xpianis penitentibus crucem ¶ Idem Dolles domine non tua vulnera ſed mea·non tuam mortem ſed meam infirmitatem ¶ Hiero·ſup matheum Omnis creatā compatitur xpo morienti·ſol obſcuratur terra mouetur·petre ſcinduntur· velum templi diuiditur· ſepulcra aperiunt· p quo ſolo criſtus patitur ¶ Bern·in ſermone. ¶ Caput angelicū tremebūdū ſpūtibus deſitate ſpinarum pungit· facies pulcra p filiis hominum· ſputis iudeorum deturpatur · oculi lucidiores ſole caligantur in morte·aures que audiūt angelicos cantus·audiunt peccatorum inſultus·os qd docet angelos·felle et aceto potatur·pedes quorum ſcabellum adoratur cruci clauo affiguntur·manus que formauerunt celos ſunt in cruce extenſe·et clauis affixe·corpus verberatur·latus lācea pforatur et quid plura·nō remanſit in ea niſi lingua vt pro peccatoribus exoraret·et matrem diſcipulo cōmendaret ¶ Gregorius in omelia Nichil adeo graue qd non equanimiter tolleretur·cū xpi paſſio ad memoriā reducatur. ¶ Cetera de paſſione quere ſupra.

¶ De patria.

¶ Capitulum c lxxvi.

AVguſtinus ſup ps̄ Cui pegrinatio dulcis eſt·non amat patriam·ſi dulcis eſt pria· amara eſt peregrinatio ¶ Idem Odit valde priam· qui ſibi bene putat cū peregrinatur ¶ Beda Non ſolum dominus et caput pphetarum qui a moyſe ppheta nominat̄·ſed helyas et cetere pphe minus in patria·q̄ in ceteris ciuitatibus ſunt honorati · quia prope modum naturale eſt·ciues ciuibus inuidere ¶ Caſſio· Nimis dulcis eſt recordatio patrie que in hoſtili terra probatur exiſtere·nam quātum h amara·tanto fit illa ſuauior. Nemo poteſt diligere·qd habitatores intelligit non amare · vnicuiq; patria ſua carior eſt· Cunctaq; animalia ibi ſe norunt refugere vbi longiſſima cupiunt etate conſtare. Ouidius libro pmo de ponto. Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos ducit· vt immemores non ſinit eſſe ſui ¶ Valerius libro primo Eque virtutis eſt et bona patrie auxiſſe et eius mala in ſe tranſferre voluiſſe ¶ Agellius Patria enī carere non eſt malum quia forti viro omnis locus patria ē ¶ Socrates enim non ſtulte exilij liberationem · domeſtici ſeruituti ante poſuit ¶ Seneca Patriam meam tranſire non poſſum·omniū vna eſt·extra hanc nemo proici poteſt· non patria michi interdicitur ſ; locus. In quācun q; terram venio in meam venio· nulla terra exilium eſt· ſ; altera patria·

eſt·patria eſt vbicunqȝ bene eſt· Illud aut̃ ꝑ quod bene ē in homine non in loco. Si enim ſapiens eſt ꝑegrinatur ſi ſtultus exultat ¶ Seneca Nemo patriam diligit quia magna· ſꝫ quia ſua.

¶ De pauptate.

¶ Caplm clxxvij.

AVguſtinus de verbis apo· Non tibi diſpliceat pauptas tua·nichil ea potes dicius inuenire·vis cognoſcere q̃ꝫ locuplex ſit celum emit ¶ Augu9. Bonum eſt facultates cum diſpenſatione paupibus erogare. melius eſt ꝓ intentione ſequendi dominum inſimul donare· ⁊ abſolutum ſollicitudine egere cum xp̄o ¶ Augu9· Omnis ꝓphe magiſtra nobis ē inopia·non ita laudamus ioſeph·cum frumentum diſtribuerat·ſicut cum carcerem habitabat Idem Hi ſunt paupes ſpiritu· qui quando faciunt aliquid boni deum laudant·qñ aliquid mali ſe accuſant Idem Fecund9 eſt ager paupum·cito reddit donantibꝫ fructum· Via celi ē paup·per quem venitur ad patriam incipe ergo erogare ſi nō vis errogare ¶ Ambro· Nichil graui9· q̃ꝫ vt fratres nr̃os ſuperbo oculo deſpiciamus·confoꝛmes nobis· intollerabili repellam9 faſtu ¶ Gregoꝛ·ſup ezechielem Pauptas inopia mentis eſt non in quantitate poſſeſſionis·nam qui cū paupertate bene cōuenit diues eſt ¶ Grego·in paſtoꝛa· Offerenda eſt eis ꝯſolatio quos caminus pauptatis excoquit atqȝ illis inferendus eſt timoꝛ· quos conſolatio gloꝛie temporal' extollit ¶ Criſoſtomus Paupertas eſt manu ductrix quedam in via· que ducit ad celum ¶ Leo papa. Semp diues eſt criſtiana paupertas·nec pauet in iſto mundo indigentia laborare·cui donatum eſt in omnium rerum domino om̃ia poſſidere ¶ Hugo de clauſtro anīe Pauptatis tres ſunt ſpecies·ſunt enim quidam qui rebus temporalibus egent ſed inuiti·⁊ hec egeſtas vocari ſolet· egent enim rebus ⁊ egent bona voluntate q̃ dicius nichil eſſe pt̃. Sunt alij qui rebus abundant·ſunt tamē pauperes ſpiritu·⁊ hec eſt aurea paupertas·quia licet affluant diuicie·coꝛda tamen nolunt appo nere Tercia eſt mediocritas·quā philoſophi vocant frugalitatem que eſt paupertas volūtarie ¶ Caſſio·ſup pſ̄· Pauperes criſti ſunt qui non ſolum ꝓ ſuis malis verum etiam ꝓ toci9 calamitatibꝫ mūdi intcedere ꝯprobant̃· egēt in hoc ſeculo·ſed ſunt locupletes deo·vicijs vacui· ſꝫ virtutibꝫ pleī· deſpecti hoībꝫ·ſed acceptabiles deo ¶ Innocen·de vil' ꝯdicōis humane O miſerabilis ꝯdicio mēdicantis· ⁊ ſi petit·pudore

confunditur ꝛ ſi non pꝛtit egeſtate conſumitur· ſed vt men dicet neceſſitate cõpellitur· deū cauſatur iniquum ꝙ non re/ cte diuidit ꝓximum criminatur malignū· ꝙ non plene ſub ueniat indignatur murmurat imprecatur ¶ Vnde ſalomō Melius eſt mori ꝙ̃ indigere ¶ Seneca in ep̄la Facile eſt pa ſcere paucos ventres· & bene inſtitutos· ꝛ nichil aliud deſi= derantes· quā impleri paruo fame· magno faſtidio· pauper tas contenta eſt deſiderijs inſtantibus ſatiſfacere ¶ Seneca Ob hoc vnum amanda eſt paupertas· q̄d a quibus amer⸰ oſtendit· panem ꝛ aquā natura deſiderat ¶ Seneca Redige te ad parua· ex quibus cadere non potes. Ineſt pauptati ſi= ne qua nichil eſt iocundum ſecuritas Idem in prouer· Nu/ dum latro dimittit· etiā in obſeſſa via paupi pax eſt ¶ Phi loſophus Solum hoc incomodū pauptas patitur· ꝙ non poſſit egentibus ſubuenire ¶ Valerius maximus. Humile tugrium virtutes recipit· anguſtus locus· magnarum virtu tum turbam capit.

¶ De pace Capitulum clxxviii·

Auguſtinus de verbo dn̄i Pax eſt ſerenitas mentis trāquillitas animi· ſimplicitas cordis· vinculū amo ris· conſortium caritatis· hec eſt que inſultationes tollit bella compeſcit· iras ꝯprimit· ſupbos calcat· humiles amat· diſcordes ſedat inimicos concordat cunctis eſt placida neſcit extolli· neſcit inflari· hāc qui accepit teneat· qui perdi/ dit repetat· qui amiſit exquirat· quem qui in eadem nō erit inuentus· a patre abdicatur· a filio exhereditatur nichilomi nus a ſpiritu ſancto alienus efficit̄ ¶ Augu⸰ de ciui· dei. Ta= le bonum eſt bonū pacis· vt in rebus creatis nichil grōſius ſolet audiri· nichil delectabilius ꝯcupiſci· & nichil vtili⸰ poſ/ ſideri Spiritus enim humanus nunquā viuificat membra· niſi fuerint vnita· ſic ſpiritusſanctus nunquā viuificat eccle ſie membra niſi fuerint in pace vnita ¶ Ieroni· ſup p̄s· Infe= lix populus dei non poteſt in bono tantam habere concor/ diam quātam mali habent in malo ¶ Grego· in morali· Ne/ mo vires ſuas in pace cognoſcit· ſi ei bella deſunt virtutum/ expimenta nō prodeunt Idem in paſtora· Si dei vocātur fi/ lij qui pacem faciunt ꝓculdubio ſunt filij ſathane· qui pacē confundunt ¶ Grego· nazazenus Melior eſt talis pugna· q̄ deum proximum facit· q̄m pax illa q̄ a deo ſeparat ¶ Bern̄· ſup cantica. Pax hominib⸰ bone voluntatis· non bone ſed plane inique voluntatis eſt· qui nequaq̃ȝ pace contentus· ſu perbo oculo ꝛ inſaciali corde· inquietus anhelat ad gloriam mundi· non pacem proinde retinens· nec gloriam apprehen/ dens ¶ Hilarius ſup matheū In tantū humane pacis xp̄s

ſtuduit concordie· vt vnitatis merito· omnia que a deo pre/
canda ſunt impetranda eſſe ꝯfirmet· ⁊ vbi duo vel tres pari
ſpiritu ⁊ voluntate collecti ſunt· ibi ſe medium eoꝝ pollice/
atur futurum ¶ Yſidorus de ſummo bono Concordia ma
loꝝ contraria eſt bonoꝝ· ⁊ ſicut optandum eſt· vt pacem
boni habeant adinuicem· ita optandum eſt vt mali ſint di=
ſcordes· impeditur enim iter bonoꝝ· ſi vnitas non diuiditur
malorum ¶ Rabanus. Pax que de ore predicatoris offertur
aut requieſcit in domo ſi in ea fuerit filius pacis· aut ad euꝫ
predicatorem reuertitur tanquā fructus ¶ Leo papa in ſer
mone Tunc eſt vera pax hominis ⁊ vera libertas· quādo ⁊
caro animo iudice regitur· ⁊ animus deo preſide guberneť.
¶ Hugo de clau· anīe Falſe pacis tres ſunt ſpecies· eſt enim
pax eſtimata· pax ſimulata· pax impata ¶ Caſſiodorꝰ ſup
pš· Pax eſt concordantium in bono animoꝝ ordinata tran/
quillitas Idem Pax vera eſt concordiam habere cum mori/
bus probis et litigare cum viciis ¶ Caſſio· in epľa Decet re
galis apicis curam generalitatis cuſtodire concordiam quē
ad laudem regnantis trahitur· ſi ab omnibus pax ametur
quid enim principem melius predicet· ꝙ quietus populus
concors ſenatus ⁊ tota reſpublica moꝝū honeſtate veſtita.
¶ Seneca de moꝝ· Quietiſſimam vitam agerent homines ī
terra· ſi hec duo verba a natā rerum omnium tollerentur·
meum ⁊ tuum.

¶ De peccato.

Capitulum c.lxxix·

AVguſtinus ſup Iohannem. Peccatum nichil eſt· ⁊
nichil fiunt homines cū peccant Idem de vera reli/
gione Nullum peccatum cōmitti poteſt niſi dū ap=
petunť ea que criſtus cōtempſit· aut fugiunt q̄ ille ſuſtinēt.
Idem de eccleſiaſticis dogma Nullus ſanctus ⁊ iuſtus ca=
ret peccato· nec tamen ex hoc deſinit eſſe iuſtus vel ſanctus
cum affectu teneat ſanctitatem ¶ Auguſti· in ec. Nullū ſce/
lus eoꝝ deo tam abhominabile fit· ꝗꝫ preterita peccata vni/
cuiqꝫ nřm dimiſſa reminiſcēdo gaudere ⁊ inde exultare Idē
de duabus animabus Peccatum eſt voluntas retinendi vel
conſequendi quod iuſticia vetat· ⁊ vnde liberum eſt abſtine
re ¶ Auguſtinus in ſermone domini. Tribus gradibus ad
peccatum peruenitur· ſugeſtione· delectatione· ꝯſenſu ¶ Am
broſius peccare in ſpiritum ſanctum· eſt ꝑ maliciam ⁊ inui
diam fraternam impugnare caritatem ¶ Iero· ſup amos.
Primum peccatū eſt cogitaſſe que mala ſunt· ſecundū co/
gitacōibꝰ acquieuiſſe puerſis· terciū ē ꝙ deteriꝰ ope ꝯpleſſe

quartum poſt peccatum non facere penitēciam & in ſuo ſi/
bi complacere delicto ¶ Gregorius ſup ezechielem Hoc in
ter pctm & delictū diſtat q peccatū eſt male facere. delictū
vero bona delinquere. que ſunt in ope tenenda. vel peccatū
eſt in ope. delictum in cogitatione ¶ Gregorius in ome. Vſi
tata culpa obligat mentem. vt nequaquā ſurgere poſſit ad
rectitudinem conat᷑ ⁊ labitur. quia vbi ſponte diu pſiſtit ibi
⁊ cum noluerit cadit ¶ Gregorius in omel. Peccatū tribus
modis admittitur. nam aut ignorantia. aut infirmitate. aut
ſtudio ppetratur. ⁊ grauius eſt quidem infirmitate q̄ᵽ igno
rantia. ſed multo grauius ſtudio. q̄m infirmitate peccatur.
¶ Bern. Poſſe enim peccare datum eſt homini. nō vt proin
peccaret. ſed vt glorioſior appareret. ſi nō peccaret. cū peccare
poſſet ¶ Bern. in quodā ſermone. Quare peccas. quia neſcꝰ
quid facias. abſit. quia cogeris vt facias abſit. ſed quia pla=
cet vt ſic facias Yſidorus de ſummo bono. Tanto maiꝰ pec/
catum eē cognoſcitur. quāto maior qui peccat habet᷑. creſcit
enim delicti cumulus. iuxta ordinem meritoꝝ. & ſepe quod
minoribꝰ ignoſcitur. maioribꝰ imputatur Ibidem. Maioris
culpe eſt manifeſte q̄ȝ occulte peccare. dupliciter enim reus
eſt qui aperte delinquid. quia agit ⁊ docet ¶ Caſſio. ſup pſ̄
Tribus modis om̄e peccatum contrahitur. primus delicto
rum gradus eſt nō reddere bona p bonis. ſecundus reddere
mala p malis. terciꝰ eſt tribuere mala p bonis. Ecōtra hec
ſunt tria laudabilia. primum impendere bona p bonis. ſecū
dum malum p malo nō reddere. terciū pfectiſſimū genus
virtutis eſt bonū p malo tribuere ¶ Seneca Ideo peccamꝰ
quia de partibꝰ vite om̄es deliberamus. de toto nemo delibe
rat Idem Bonus vir eſt. q̄ vſqȝ pducit᷑ affectu animi. vt non
tantum peccare non velit ſ; etiam non poſſit Idem in puer.
Plurimiqȝ metu peccare ceſſant nō innocentia pfectiōe ta
les timidi nō innocētes ſunt dicēdi ¶ Seneca ibidē Bis pec/
cas. cū peccato obſequium accomodas. nichil peccant ocu
li ſi nō animus oclis imparet. Peccandi neceſſitas vbi con/
ſuetudo.

¶ De pena.

Capitulum c.lxxx.

Auguſtinꝰ li. 3. de libero arbitrio. Illa ē pena peccati
iuſtiſſima. vt amittat vnuſquiſqȝ id quo bn̄ vti no=
luit cū ſine vlla difficultate poſſet ſi vellet. id ē vt q̄
ſciens recte non facit amittat ſcire q̄d rectum ſit. ⁊ q̄ rectum
facere cum poſſet noluit. amittat poſſe cum velit ¶ Augꝰ.
in ſermone Qui in aliud ſeculum diſtulerit fructum conuē/
ſionis. prius purgabitur igne purgatiōis. hic ignis ⁊ ſi nō

ſit eternus miro tamē modo grauis eſt·ſupat enim omnem
penam·quā vnquā homo paſſus eſt in hac vita·vel pati pt·
¶ Ieronimus ſup ezechielem. Cui dubium quin inter tres
peccatores imo impios·gentilem·hereticū & eccleſiaſticum·
multo maioribꝰ penis dignus ſit qui maioris fuerit dignita
tis ¶ Ieronimus in epl'a. Tanto rectius maiori ſupplicio di=
gnum iudicauerim aīm· quanto vicijs ſubdit inſtrumenta
virtutum ¶ Grego·in morali·Sicut vno ſole omnes tangū/
tur·nec tamen ſub vno ordine omnes eſtuamus·quia iuxta
qualitatem corporis ſentitur etiam pondus caloris ſic dam
natie ꝛ vna eſt iehenna que affligit· ꝛ tamē nō omnes vno
calore comburit ¶ Gregorius libro xxx·morali·Ad diſtri=
cti iudicij iuſticiam pertinet· vt nunquā careant ſupplicio ·
quorum mens in hac vita nunquā voluit carere peccato· ꝛ
nullus iniquo detur terminꝰ vlcionis quia quādiu valuit
habere noluit terminum criminis ¶ Gregoriꝰ in moralibꝰ.
Iuſtum eſt vt quos culpa ſimul inquinat· par etiam pena
conſtringat ¶ Bern·de conſideracōe. Quid tam penale· q̄m
ſemp velle quod nunquā erit·ꝛ ſemper nolle qđ nunquam
non erit ¶ Criſoſtomus ſup matheū Iuſtius eſt enim iniu
ſtum iuſte euadere·q̄ꝫ iuſtum iniuſte punire · quia reus et
ſi ſemel euaſerit poteſt iterum pire·innocens aūt ſi ſemel pi
erit·iam non poteſt reuocari ¶ Hugo li·pmo de anīa Quis
putas tunc meror erit· que triſticia· cum ſeperabuntur im=
pij a conſorcio iuſtorum·ꝛ a viſione dei·cum dantur in pote
ſtatem demonum·ibunt cum ipis in ignem eternum· ibiqꝫ
ſemp erunt ſine fine in luctu & gemitu·vbi erit dolor intolle
rabilis·fetor incōpabilis·timor mors corpis ꝛ anime·ſine ſpe
venie ꝛ miſericordie.vbi nec qui torquet aliquando fatigat̄
nec qui torquetur aliqn̄ morietur·ſed ſic morientur vt ſemp
viuant·ꝛ ſic viuent·vt ſemp moriantur ¶ Caſſiodorus ſup
pſ̄.Occultam culpam ſequitur aperta pcuſſio· vt malis ex/
terioribus interna puniantur· & cor publice corruit q̄d la=
tenter peccabat ¶ Valerius maximꝰ Lento enim gradu ad
vindictam ſui procedit ira· ꝛ tarditatem ſupplicij grauita=
tem penſat ¶ Seneca in prouer·Satis penarum eſt potuiſ=
ſe puniri grauia· cum pena eſt quem poſt factum penitet·

¶ De penitentia.

Capitulum c lxxxi.

AVguſtinus Melius eſt modica amaritudo in fau=
cibus quã eternum tormentũ in viſceribus Ibidem.
Nolite negligere qđ vos pius dominus peccantes
ſuſtinet quia quanto diucius expectat vt emendetis· tanto
grauius iudicabit ſi neglexeritis ¶ Auguſtinꝰ in ſoliloqͥs
Inanis eſt penitẽtia quã ſequẽs coinquinat culpa· nichil ꝓ
ſunt lamenta· ſi replicantur pctã· nichil valet de malis veniã
poſcere ⁊ denuo mala iterare ¶ Augꝰ li. de peni. Penitentia
languores ſanat reprobos curat· mortuos ſuſcitat. ſanitatē
auget· gratiam conſeruat· claudis greſſum· aridis copiam·
cecis reſtituit viſum· vicia fugat· virtutes exornat· mentē mu
nit ⁊ roborat Idem Qui ꝑ penitentiam peccata diluit· ange
lice conſors felicitatis ineternũ erit ¶ Ambro. Egreſſus ma
licie· virtutis opatꝰ ingreſſum· eodemqꝫ ſtudio quo crimen
excluditur· innocentia copulatur ¶ Auguſtinꝰ in epl'a Ni/
chil peccare ſolius dei eſt· emendare ſapientis ⁊ corrigere er
ratũ ⁊ penitentiã agere peccati ¶ Ambro. Fidelior factus ē
petrus poſtq̃ fidem ſe pdidiſſe defleuit· atqꝫ ideo maiorē gra
tiam repit quã amiſit ¶ Hieroni ſup matheũ. Amaritudi=
nem radicis dulcedo pomi ꝯpenſat· pericula maris ſpes lucri
delectat· dolorem medicine ſpes ſalutꝰ mitigat· qui deſiderat
nucleum frangit nucem· penitentiam agit· q̃ vult eterno ad=
herere bono ¶ Grego. in omelia Quot habuit ī ſe maria ob
lectamenta· tot de ſe inuenit holocauſta· ꝯuertit ad natãꝫ vir
tutum natam vicioꝝ· vt totũ ſeruiret deo in pñia quicquit
ex ſe deum ꝯtempſerat in culpa Idem ī omelia Qui vere pe
nitet· laborē non abhorret· ſed quicquit ſibi pro culpa quã
odit iniungitur· tacita conſciẽtia amplectitur. Ibidem Deꝰ
& ſi penitenti veniam ſpopondit· peccanti tamen craſtinum
non ꝓmiſit ¶ Bern. in ſermone Equum in domitum flagel
la domant· animam vinciũt contricio ſpiritus· & aſſiduitas
lacrimarum Idem in ſermone. Nunc lauandi tempus ē nũc
purificatiõe patet eſſe neceſſaria· quando nemo mundus a
ſorde· nec infans cuius vita eſt vnius diei ¶ Criſoſtomꝰ. Si
erramus paruam penitentiam imponendo· meliꝰ eſt de mi=
ſericordia diuina rõe reddere q̃m de auſteritate· vbi enĩ pr̃
familias eſt largus· diſpenſator non debet eſſe auarꝰ ⁊ ſi deꝰ
benignus· vt quid ſacerdos auſterus Idem Circa vitam tu/
am eſto auſterus· circa aliorum benignus· audiant te hoĩes
parua mandantem ⁊ grauia facientem. ¶ Criſoſtomꝰ Nõ
eſt graue cadere luctantem· ſed iacere deiectum· non eſt per/
nicioſum in prelio vulnerari· ſed pꝰ vulnus acceptũ deſpi=
rationem curandi medelam vlceri denegare ¶ Yſidorus de
ſummo bono. Penitentia eſt medicamentum vulneris. ſpes

ſalutis·per quā peccatores ſaluantur·p quam deus ad miſe ſericordiam prouocatur·que non tempore penſatur·ſed p̄ fundītate luctus ⁊ lacrimarum ¶ Ciprianus O penitentia quid de te noui referam·omnia ligata tu ſoluis·omnia clauſa tu reſeras· omnia aduerſa tu mitigas· omnia ꝯtrita tu ſanas·omnia confuſa tu lucidas·omnia deſperata tu animas. Petrus rauē·Quis in ſeculo peccauit enormus paulo quis ī religione grauius petro·illi tamen p penitentiam meruerūt aſſequi non ſolum miniſterium·ſed magiſteriū ſanctitatis.

¶ De perfectione.

Caplm clxxxij.

Auguſtinus In plenitudine caritatis patris·p̄ceptū iſtud implebitur Diliges dominū deum tuū ¶ Ieronimus Perfectus ſeruus criſti nichil preter xp̄m habet aut ſi aliquid preter xp̄m habet·pfectus non eſt. Idē in epl'a Hec eſt in omnibus ſola perfectio· ſue imperfectionis cognitio ¶ Gregorius in omelia. Tanto quiſqȝ perfect9 eſt·quāto perfectius ſentit dolores alienos ¶ Bernhard9 in epiſtola Nemo perfectus eſt·qui perfectior eſſe non appetit ⁊ in eo perfectiorem quiſqȝ ſe probat·quo ad maiorem tendit perfectionem ¶ Bernhard9 in ſermone Bonum acquirit gradum qui bene miniſtrauerit·meliorē forte qui bene deo vacauerit optimus autem qui perfectus erit in vtroqȝ ¶ Ciprianus Fiat voluntas tua ⁊c̄· Voluntas dei eſt q̄m criſt9 ⁊ docuit ⁊ fecit·humilitas in conſeruatione·ſtabilitas in fide·verecundia in verbis·in factis iuſticia·in operibus miſericordia·in moribus diſciplina·iniuriam facere non poſſe ⁊ factam poſſe tollerare·cum fratrib9 pacem tenere. deum toto corde·diligere amare in illo quod pater eſt·timere quod dominus eſt·criſto nichil omnino preponere· quia nec nobis quicquā ille prepoſuit ¶ Abbas moyſes·ieiunia·vigilie·meditatio ſcripturarum· nuditas·ac priuatio omnium facultatum·non perfectio·ſed p̄fectionis inſtrumēta ſunt· quia non in ip̄is conſiſtit diſcipline finis·ſed per illa perueniť ad finem.

¶ De periculo.

Capitulum clxxxiij·

Auguſtinus Nimium preceps eſt·qui tranſire contendit vbi conſpexit alium cecidiſſe·⁊ vehementer ī frenis eſt cui non incutitur timor alio peunte Amator autem eſt ſalutis ſue·qui ⁊ vetat aliene mortis incurſum ⁊ ip̄e eſt prouidus qui ſollicitus fit cladibus ceterorum. ¶ Bernhardus in ſermone. Periclitatur caſtitas in deliciis· hūilitas in diuiciis·pietas in negociis·veritas in multiloq̄o

caritas in hoc mūdo· ¶ Seneca Bona turpitudo eſt· que piculum vindicat·citius inuenitur piculum cum contemnit nunquā periculum ſine piculo vincitur Periurium vbi iuramentum

¶ De pſeuerantia. Ca·clxxxiiij·

Ō Rego in mora·Incaſſum bonum agitur· ſi ante vite terminum deſeratur· quia fruſtra velociter currit· qui prius ꝙ ad metas peruenerit deficit ¶ Bern̄·in ep̄la Perſeuerantia eſt vnica filia regis ſummi· finis virtutum earumq; conſumatio·tociuſq; boni repoſitoriū· ⁊ virtus ſine qua nemo videbit deum· Idem Bernhardus in epiſtola Abſq; pſeuerantia·ꝙ pugnat victoriam·nec victor palmam conſequitur·nutrix eſt ad meritū·mediatrix ad pmium·ſoror pacientie·conſtantie filia amica pacis·amiciciarū nodus·vnanimitatis vinculum·ſanctitatis ꝓpugnaculum· tolle pſeuerantiam·nec obſequium mercedem habet nec beneficium gratiam·nec laudem fortitudo ſola ē· cui eternitas redditur·Vn̄ dn̄s Qui pſeuerauerit vſq; in finem ⁊c̄·¶ Seneca Turpe eſt cedē omino luctare cum officio qđ ſemel recepiſti nō eſt vir fortis ac ſtrēnuus qui laborē fugit·niſi creſcat illi animus ipa rerum difficultate Idem nichil ē qđ nō expugnet pertinax opa ⁊ intenta ac diligens cura Idem In excelſo eſt beata vita·ſed pſeueranti penetrabilis.

¶ De Petitione. Capitlm clxxxv·

AVguſtinus de verbis dn̄i Cum aliquando tardius dat deus·cōmendat dona·non negat·diu deſiderata dulcius obtinentur·cito aūt data vileſcunt ¶ Gregorius Cum is qui diſplicet ad intercedendū mittitur·irati animus ad deteriora prouocatur Yſidorꝰ de ſummo bono Non imperat a deo bonum quod poſcit · qui eius legi non obedit· ſi enim id qđ deus precipit facimꝰ id quod petimꝰ ſine dubio obtinemus ¶ Criſoſto. Petentis negligentia reprehenditur vbi de dantis miſericordia nō dubitatur ¶ Hugo Supplicatio eſt·quando deſiderium mentis cum magna deuotione exprimitur ¶ Caſſio·ſup pſ· Iuſtum eſt ut iugiter rogetur · qui ſi non petatur offenditur ¶ Caſſiodorus ī epiſtola Honeſtiꝰ eſt rem negare· q̄m longos terminos dare·quia minus decipitur cum celeriter negatur ¶ Seneca ī prouer· Non petas qđ negaturus fuiſti·nil negabis quod petiturꝰ fuiſti Idem Ingenuitatem ledes cum indignum roges negat ſibiipe ·qui qđ difficile eſt petit.

AUguſtinus de vera religione Si qua vera philoſophi dixerunt ab eis tanquã ab iniuſtis poſſeſſoribꝰ ſunt in vſum nr̄m vendicanda Augu? li vi de ciuitate dei. Philoſophi eo dannabilius colebant ydola quo illa que mendaciter agerent agebant ſic agebant vt cum apoſtolo veraciter agere eſtimarentur Criſoſto Res ſiquidem monſtruoſa eſt philoſopho curialis ⁊ dum vtrũqꝫ eē affectat neutrum eſt eo ꝙ curia philoſophiam excludit ⁊ ineptos curiales philoſophus vſqꝫquaqꝫ nõ recipit Hugo in dida Quicunqꝫ ad ſcientiam pertingere cupit ſi relicta veritate arcium reliquis ſe implicare voluerit naturaꝫ laboris plurimam inueniet ⁊ fructum exiguũ Hugo ibidem In philoſophis enim fuit venerabilis ymago virtutis dum ſine fide & dilectione ſubſtantia virtutis eſſe nõ poſſit Alexãder de natur? rerum O felicia antiquorum tẽpora in quibus ipi imꝑatores mundum regentes ſeipos philoſophis dederunt vt patuit de alexandro macedone de iulio ceſare de ptolomeo rege cuiuſlibet enim regni gloria creuit ĩ immenſum q̃mdiu artium liberalium ſtudia in ipo floruerunt victoria enim milicie ⁊ gloria ⁊ philoſophia q̃i ſimul concurrunt ⁊ merito quia philoſophia vera docet iuſte ⁊ recte regnare vnde ꝑ me enim reges regnant ait ſapientia. Caſſiodorus ſup pſ̄. Aſtrologiam ſacrilegam ſumma intentione fugiamus q̃m etiam nobilium philoſophoꝝ iudicia damnauerũt Tullius Phia eſt diſciplina omnium rerum diuinarum ⁊ humanarum rationes inueſtigans Idem omnium rerum philoſophia dux ⁊ virtutũ indagatrix expulſatrixqꝫ viciorꝫ tu inuẽtrix legũ tu magiſtra morum ⁊ diſcipline fuiſti Seneca in epl'a Tam diu liberalibus artibus immorandum eſt q̃m diu animus agere melius nõ pt̄ Seneca Multis ad philoſophiandum obſtitere diuitie paupꝑtas aũt expedita ē ſecura aut ergo pauꝑ ſis aut pauperi ſimilis ſi animo vacari vis Seneca Facere docet philoſophia non dicere & hoc exigit vt ad legem ſuam quiſqꝫ viuat ne orationi vita diſenciat vt verbis opera concordent Idem Hoc enim turpiſſimum eſt quod nobis obici ſolet v̄ba philoſophie non oꝑa nos tractare Idem ad lucillum h° michi promittit philoſophia vt me parem deo faciat.

De Pietate.

Capitulum clxxxvij.

AUguſtinus in ſermone Penes deum nec pietas ſine iuſticia eſt neqꝫ niſi pietate iuſticia celeſti ſenſu ſine

bonitate equitas ſine equitate bonitas non habetur: equitas ſine bonitate ſeuicia eſt. & iuſticia ſine pietate crudelitas.
¶ Ambroſius ſuper beati immaculati. Pietas amica parentibus gratia deo dn̄m conſiliat, neceſſitudines fouet vt cultura merces parentum filiaꝝ ſtipendium pietas in quā iuſtorum tribunal: egenoꝝ portus miſeroꝝ ſuffragium: indulgētia peccatorū ¶ Ambroſius. Sepe flectit humanitas qđ nec virtus potuit ſuperare: nec ratio ¶ Hieronimus in epiſtola Nemo debet pietatē anteferre religioni. qui amat filiū aut filiam ſup me nō eſt me dignus dicit dominus ¶ Gregor. in morali. Ille bene agit. que pia ſunt vt colat in proximis eius miſericordie de iuſticie fonte ducatur Ibidem Beneficiū debet exhiberi p pietatem ꝛ bonum verbum tribui per humilitatem ¶ Gregor in omelia. Penſemus ſi poſſumus diſpenſationem ſuperne pietatis ſtantibus ſi ceciderint minat̄ penam. lapſis vero vt ſurgere appetant promittit miſericordiam Idem in mora. Nulla eſt ſcientia ſi vtilitatem pietatis non habet ꝛ valde inutilis ē pietas ſi ſcientie diſcretione caret ¶ Bernhardus in epiſtola O clementiſſima pietas. que non ſua deſinit largiri beneficia non ſolum ibi nullum inuenit meritum ſed plurimumqꝫ etiam vbi totum inuenit contrarium ¶ Hugo de clauſtro anime. Pietas eſt ex benigne mentis dulcedine grata omnibus auxiliatrix affectio & diuini cultus religioſa deuocio ¶ Caſſiodorus in ep̄la Nec ē enim pfecta pietas que antequā flectatur precib⁹ nouit cōſiderare fatigatos ¶ Tullius. Pietas eſt per quam ſanguine iunctis. patrieqꝫ beniuolentie officium. ꝛ diligēs tribuitur cultus ¶ Solinus Eximia ciconijs ineſt pietas. nam quantum temporis impenderunt fetibus educādis tantum ꝛ ipſe a pullis inuicem aluntur Idem. Leonum clementie indicia multa ſunt. pſtratis parcunt in viros potius q̄ꝫ in feminas ſeuiunt infantes non niſi magna fame perimunt nec a miſericordia ſeparantur Pigricia vbi accidia Placere vbi adulatio.

¶ De Poteſtate. Capitulum clxxxviij.

Auguſtinus de ſingularitate clericorum Artius diuitibus quā paupibus inuidet̄ ꝛ non inopes ſed locupletes inquietat infeſtatio ſeua latronum. Plus duces ꝛ pīcipes q̄m milites ab hoſtib⁹ appetunt̄ in pugna ꝛ violentius propulſantur ventis ꝛ turbinib⁹ culmina quecunqꝫ ſunt altiora ideo magis magiſqꝫ q̄ plus ceteris vnuſquiſqꝫ pt̄ magis ſciat eē ſibi metuendum ¶ Grego in mora.

Cogitatio ſi aſſidue mentem excoquit·omnem ſuperbie tu
morem premit ꝛ poteſtatem acceptam non honorē. ſed onꝰ
eſtimari facit ¶ Gregor·ibidem. Tunc ſolum poteſtas bene
geritur·cum non amando ſed timendo retinetur·que vt mi/
niſtrari recte veleat oportet primum·vt hanc nō cupiditas
ſed neceſſitas imponat Idem. Bona eſt ordine ſuo potentia.
ſed cauta regentis indiget vita ¶ Gregorius in regiſtro Sū
mum in rebus bonum eſt iuſticiā colere ac ſui vnicuiqꝫ vi=
ta ſeruare ꝛ in ſubiectos non ſinere· qđ peccatum eſt fieri·
ſed quod equum cuſtodiri ¶ Criſoſtomus Sicut potentes
potenter tormenta paciuntur· ſic ꝛ iuſticie premijs fruētur
plenius·ſi recte exercuerint potentatum ¶ Valerius epūs.
Semꝑ accreſcit apud indignos mores cum poteſtate ſuper
cilium ¶ Tulliꝰ in ſua re. Potētia eſt ad ſua ꝯſeruāda·& al/
terius obtinenda ydonearꝫ rerum facultas ¶ Petrus ra. Po
tentia dn̄i non minor ē in regno potentiſſimo transferendo·
qꝫ in tugurio pauꝑis euertendo ¶ Sen̄·de clementia ad ne=
ronem Princeps debet eſſe ſermone affabilis· acceſſu facilis
vultu quo maxime populos demulcet amabilis equis pro
penſus·iniquis acerbus·talis inquid a tota ciuitate amatur
defenditur·colitur·Preceptum vbi mandatum.

¶ De predeſtinatione.

Caplm clxxxix.

AVguſtinus libro de p̄deſtinacōe Predeſtinatio ē di
uine voluntatis ꝑ gratiam electio ¶ Augꝰ·de libro
arbitrio Sicut tu memoria tua non cogis facta eſſe
que preterierūt·ſic deus p̄ſcientia ſua non cogit facienda q̄
futura ſunt ¶ Auguſtinus. Predeſtinatorum ita certus eſt
numerus·vt nec addatur eis quiſquā·nec minuatur ex eis·
tene ergo qđ habes· ne alius accipiet coronam tuam· ſi enī
alius non eſt accepturus·niſi iſte perderit·certus ē numerꝰ.
Idem Predeſtinatio dei eſt multis cauſa ſtādi· nemini ē cau
ſa labendi ¶ Auguſtinus ſup Iohannem Nemo venit niſi
tractus·quare illum trahat·ꝛ illum nō trahat·noli velle iu=
dicare·ſi non vis errare ¶ Gregor·in dia Preſcientia ē vnū
quāqꝫ rem antequā veniat videre.& id q̄d futurum eſt·pri=
uſquā preſens fiat preuidere ¶ Gregor·in moralibus Pre/
fixi dies ſinguli ab eterna dei preſcientia nec augeri poſſūt
nec minui· niſi contingat vt ita preſciantur·vt aut optimis
operibus longiores fiant· aut peſſimis breuiores.

¶ De predicatione.

Capitulum cxc.

AVguſtinus ſup Iohannem Sic debet eſſe ſermo dei
fidelibus· tanquã piſci hamus Idem Frequenter in
longum protractus ſermo·caret intelligentia ¶ Au
guſtinus de doctrina criſtiana Predicator laboret·vt intelli
genter et libenter audiatur· et hoc ſe poſſe magis pietate ora
tionum·quã oratoris facultate non dubitet· et ſit pri⁹ orator
antequã doctor ¶ Auguſtinus Aperi os tuum·ſed prius vt
aperiatur implora·vita enim verbum erigit et acquirit·ſer
mo enim ſine vita non eſt dei ſermo ¶ Ieroni·ſuper yſaiam
Magnum diſcrimẽ eſt·dei tacere ſermones ob triplicẽ cau
ſam·vel propter timorem vel ꝓpter pigriciam vel adulatio
nem Idem in ep̄la Non confundent opa ſermonem tuũ·nec
cum in eccleſia loquaris tacitus quelibet reſpondit· cur er
go que dicis ipſe non facis·delicatus magiſter eſt·qui pleno
vẽtre de ieiuniis diſputat·accuſare auariciam et latro poteſt
ſacerdotis criſti os·cum mente concordet ¶ Ieronim⁹ Om̄e
quod non edificat audientes·in periculum vertitur loquen
tium ¶ Ieronim⁹ ibidem Sicut lixiuium p cinerem humi
dum fluens·lauat et non lauatur·ita bona doctrina per ma
lum doctorem·animas credẽtium lauat a ſorde peccatorum.
¶ Gregorius Semper dulcedinem non habet·quem vita re
proba infra conſcientiam remordet ¶ Gregorius ſuper Eze
chielem Ille ſermo ab audiente libenter accipitur·qui a pre
dicante cum paſſione animi profertur Ille loqui veraciter
nouit·qui prius bene facere didicit Idem in omelia· niſi in
tus ſit qui doceat·doctoris lingua exteri⁹ inuanum laborat·
¶ Gregorius in paſtorali Lex ipſis predicatoribus impoſita
eſt· vt ipſi viuendo illuminant que loquendo ſuadere feſti
nant·nam loquendi auctoritas perditur· quando vox opere
non adiuuatur Idem in moralibus Ille vberes fructus pre
dicationis colligit· qui ſemina bene operationis premittit·
Idem Vbi conſcientia remordet reatum criminis· linguam
ligat timor confuſionis ¶ Gregorius in moralibus. Debet
ſubtiliter is qui docet proſpicere·ne plus audeat quã ab au
diente capitur predicare ¶ Gregorius in omelia Ad regnũ
eterne beatitudinis peruenire non valet· qui non vult ope
implere qđ docet·nam cuius vita deſpicitur·reſtat vt ei⁹ p̄
dicatio cõdemnatur ¶ Criſoſto·in omelia Qui predicatõis
ſuſcipit officium·non oportet mollem quidem eſſe atq; reſo
lutũ ſed fortẽ et p cũcta robuſtũ Orige·in ome· Sicut cibis
et deliciis caro·ita ſpiritus verbis diuinis conualeſcit·nutri
mẽta ergo ſpũs ſũt·diuĩa lectio·or̄oes aſſidue·ſmo doctrĩe

¶ Proſper de vita contemplatiua. Fides ex auditu: auditus autem per verbum dei: dicit apoſtolus. Si ergo quilibet ſine predicante non audit: ſine auditu non credit: ſine fide nō intelligit: ſine intellectu bene nō agit. verbum dei predicandū eſt: vt audiens credat: credens intelligat: & intelligens bonū opus perſeueranter exerceat. Idem. Predicator non in verborum ſplendore: ſed in operum virtute: totam predicandi fiduciam ponat. ¶ Seneca in epiſtola. Ad rem mouearis: non ad verba compoſita. nam oratio eius qui veritati operam dat: incompoſita debet eſſe & ſimplex. ¶ Seneca libro de moribus. Oratorem reputa: ſi tibiipſi ante omnes quod oportet perſuaſerit. nihil enim turpius eſt: quam que obijcitur in obijciente cognoſci paſſionem.

¶ De Prelatione. ¶ Capitulum. cxci.

A Vguſtinus libro de ouibus. Si multas oues errare plangimus. ve quorum humeris & lateribus et cornibus factum eſt. ¶ Auguſtinus de verbis domini. Diligendus eſt paſtor: tolerandus eſt mercennarius: ſed cauendus eſt latro. ¶ Auguſtinus in ſermone. Nihil eſt in hac vita facilius et letius: & hominibus acceptabilius: epyſcopi aut preſpiteri officio. ſed ſi perfunctorie atque adulatorie res agatur: nihil apud deum miſerius. ¶ Auguſtinus ibidem. Nihil eſt in hac vita et maxime hoc tempore difficilius: laborioſius: periculoſius epiſcopi: aut preſpiteri officio. ſed apud deum nihil beatius: ſi eo modo militetur: quo noſter imperator iubet. ¶ Ambroſius in ſuo paſtorali. Honor et ſublimitas epiſcopalis: nullus poterit comparationibus adequare: ſi regū fulgori compares: & principum dyademati. longe erit inferius: quam ſi plumbi metallū ad auri fulgorem cōpares: quippe cum videas regum colla et principum: ſubmitti genibus ſacerdotum. et deoſculata eorum dextera: orationibus eorum ſe credent communiri. ¶ Ambroſius ibidem. Nihil ī hoc ſeculo excellentius ſacerdotibus: Nihil ſublimius epyſcopis reperiri poteſt: vt cum dignitatem eorum oculis demonſtramus digne noſcamus quid ſumus: & quod ſumus profeſſione: actione potius quam nomine demonſtremus. vt nomen congruat actioni: et actio reſpondeat nomini. ¶ Ambroſius. Magna ſublimitas debet habere magnam cautelam: honor grandis grandiori debet ſolicitudine circumualli. cui plus creditur: ab eo plus exigitur. ¶ Hieronimus in epiſtola. Apud viros bonos indigna fit ipſa dignitas: quā multi indigni poſſident. fruſtra ſe enim iactat habere dignitatem: cuius non exhibet operationem. ¶ Gregorius in moribus. Subtiliſſima ars viuendi eſt: culmē tenere: gloriam reprimere: eſſe quidem impotentia: ſed potētem

ſe eſſe neſcire: ad largienda dona potentem ſe agnoſcere: ad repetenda noxia omne quod potẽter valet ignorare. ¶ Gregorius in regiſtro. Sicuti is qui inuitatus rennuit: queſitus refugit: ſacris eſt altaribus admouendus. Sic qui vltro ambit vel importune ſe ingerit: eſt ꝓculdubio repellendus. ¶ Gregorius in moralibus. Male ſe rectũ putat: qui regulã ſumme rectitudinis ignorat. non debet hominum ducatum ſuſcipe: qui neſcit homines bene viuendo preire. ¶ Gregorius in paſtorali. Ab imperitis: magiſterium paſtorale qua temeritate ſuſcipitur: qñ eſt ars artium regimen animarum. ¶ Bernardus in epyſtola. Si rebus raritas precium facit: nil in eccleſia precioſius: nil optabiliꝰ eſt: bono vtiliqȝ paſtore. ¶ Chriſoſtomus in dyalogo. Multo cõſilio ⁊ prudentia opus eſt paſtoris: ⁊ mille vt dicitur oculis ad ſpeculam: dum vndiqȝ ebetudinem earum quas gubernat animarum. ¶ Iſidorꝰ de ſummo bono. Quanto quiſqȝ in inferiori conſtitus eſt loco tanto in maiori verſatur periculo. Idem. Omne quod ſuperueniet: plus meroribꝰ afficitur: ꝙ̃ honoribꝰ gaudet. ¶ Proſper. Fili hominis ſpeculatorẽ dedi te domui iſrael. ſi impio locutus nõ fueris: vt ſe ab impietate ſua cuſtodiat: ⁊ ille perierit ſanguinem eius de manu tua requirã: verba prophete ſunt ¶ Petrus rauenna. Quidam ante dignitatis adoptionem ſatis conſiderabiles extiterunt. ſed ſuper candelabrum eccleſie conſtituti: lucem in tenebras: ⁊ famam in infamiam cõuerterunt. ¶ Petrus rauenna in epyſtola. Certe nimis abſurdũ eſt in prelato ſcurrilitati operam dare: ⁊ labia chriſti euangelio ꝯſecrata: immunda ⁊ indamnabili verborum procacitate polluere. ¶ Innocencius de vilitate conditionis humane. Statim vt ambitioſus promotus eſt ad honorem: in ſupbiam extollitur: ⁊ in iactantiam effrenatur. non curat prodeſſe: ſed gloriatur preeſſe. preſumit ſe meliorem: quia cernit ſe ſuperiorem.

¶ De Preſumptione. ¶ Capitulum. cxcij.

Auguſtinus in gloſa. Nulla preſumptio pernitioſior: qm̃ de propria iuſticia aut ſcientia ſuperbire. ¶ Gregorius in moralibꝰ. Quanta licet doctrina mens polleat: grauis eſt imperitia velle docere ſapientiorẽ. immenſa enim preſumptio eſt: a ſeniore ſibi reuerẽtiam exigere: ſilentium imperare meliori. ¶ Bernhardus de duodecim gradibus. Preſumptuoſus primꝰ in ꝯuentibus reſidet: in ꝯſilijs primꝰ reſpondet: non vocatꝰ accedit: nõ iuſſus ſe intromittit reordinat ordinata: reuertit facta. quicq̃d ipſe non fecit aut ordinauit: non recte factum: nec pulcre eſtimat ordinatum:

¶ Bernard⁹ ibidem. O ſuperba preſumptio preſumptuoſa ſuperbia: que non ſolum angelos deo voluit adequare: ſed homines preſumpſit deificare. Porro quos erexit: depreſſit et quos exaltauit: humiliauit. hec turrim euertit: linguam confudit: goliam proſtrauit: amon ſuſpendit. ¶ Caſſiodor⁹ ſuper pſalmiſtam. Omne malum execrabilius reddit: quando publica preſumptōne tractatur. ¶ Valerius in ſermone Cum nō ſit noſtrum quod ſumus: quomodo noſtrum eſt quod habemus? Stulticie genus eſt: vt cum alij debeas vite beneficium: tibi aſſcribas ornamenta virtutum. ¶ Vegecius. Imperita ruſticitas plura ꝑmittit: & credit ſe ſcire q̄ neſcit.

¶ De Proditione. ¶ Capitulum cxciij.

Auguſtinus ad ruſticum monachum. Iudas deapoſtolatus faſtigio: in proditiones tartarum labitur: nec familiaritate conuiuij: nec intinctione buccelle: nec obſequij gratia frangitur: vt hoīem traderet: quem filiū dei nouerat. ¶ Ambroſius. Inſtrumento pacis: mortem irrogas ſeruus dominum: diſcipulus magiſtrum ſic prodit (q̄ſi inquit) ꝑ inſtrumentū pacis: perimis ipſam pacem: de oſculo: machinaris ipſam proditionem.

¶ De Profectu. ¶ Capitulum cxciiij.

Auguſtinus ſuper Pſalmiſtam. Cum ceperit homo chriſtianus cogitare: proficere incip^t: pati linguas aduerſantium quiq; illas nondum paſſus eſt: nondum ꝓficit quicunq; illas non patitur: nec conatur ꝓficere ¶ Auguſtinus ſuper pſalmiſtam. Quantumcunq; hic profecerimus: nemo dicat ſufficit mihi iuſtus ſum: qui dixit remanſit in via non nouit peruenire: vbi dix^t: ſufficit mihi ibi heſit. ¶ Gregorius in moralibus. Nemo quantū proficit: niſi inter aduerſa cognoſc^t. ¶ Caſſiodorus in epyſtola. Sequēs etas cum aliq̄ opinabili nouitate ſuccedat nam ſi glorioſum eſt poſteris ad vitam extendere facultates: quanto preſtancius hereditarias agere virtutes.

¶ De Promiſſione. ¶ Caplm cxcv.

Caſſiodorus in epiſtola. Quid inhoneſtius rem negare: aut longos terminos dare: terminum termino addere: roganti eſt hoc tempore calliditas negandi ¶ Petrus rauenna in epyſtola. Timeo ne in veſtra promiſſione illud vulgare prouerbium locū habeat: dum herba creſcit: equus moritur. & dū fugans canis mingit: fugiens lup⁹ euadit. ¶ Gloſa. Sunt qui plura promittunt: & pauca reddunt. & eos quibus mentiendo promittunt: inimicos ſibi faciunt. ¶ Seneca. Prius ꝙ promittes deliberes: & cum promiſeris facies. ¶ De Proximo. ¶ Caplm cxcvij.

Auguſtinus de moribꝫ. Non diliges proximum tanquam teipſum: ſi non ad id bonum ad quod ipſe tendis: adducis. ¶ Caſſiodorus. Proximos diligimꝰ ſicut noſipſos cum nulli malum facimus: ⁊ omnes ſimiliter vt noſmetipſos: affectione tractamus.

¶ De Proſperitate auctoritates. ¶ Capitulum cxcvij.

Auguſtinus de verbis domini. Nemo frangitur aduerſorum moleſtia: qui proſperorum delectatione non capitur. ¶ Auguſtinus ſuper Matheum. Ideo deus felicitatibꝫ terrenis amaritudinem miſcet: vt alia queratur felicitas: cuius dulcedo non eſt fallax. ¶ Auguſtinus in epyſtola. Proſpera huius mundi aſperitatem habent verã iocũditatem falſam: certum dolorem: incertam voluptatem: durum laborem: timidam quietem: rem plenã miſerie: ſpem beatitudinis inanem: ¶ Hieronimus ſuper Iſaiam. Nam res longa mortalium eſt: omniſqꝫ felicitas ſeculi dum tenetur: amittitur. cum enim tribulationi tempus aduenerit: omne quod preteritum eſt: nihil adiuuat ſuſtinentem. ¶ Hieronimus in epyſtola. Difficile imo impoſſibile eſt: vt ⁊ pñtibus et futuris quis fruatur bonis: Vt ⁊ ventrem ⁊ ibi mentem impleat: vt de delicijs ad delicias tranſeat: ⁊ in vtroqꝫ ſeculo primus ſit: vt in terra ⁊ ĩ celo appareat glorioſus. ¶ Gregorius in moralibus. Cum quis poſitus in proſperitate diligiť incertum eſt vt vtrum proſperitas an perſona diligatˀ amiſſio autem felicitatis: interrogat vim dilectionis. ¶ Gregoriꝰ in paſtoralibus. Preſentis vite proſperitas aliquãdo iccirco datur: vt ad meliorem vitam prouocet: aliquando vt ineternum plenius damnet. ¶ Bernardus de conſideratione. Quid profuit illis ſuperbiaˀ quid diuitiarum iactantiaˀ breuis leticia: mundi pompa: vana voluptas: mala familia: mala concupiſcentia poſt voluptatem: vbi iocꝰ: vbi riſus: vbi iactãtia vbi arrogantia. heu de tanta leticia: quanta triſticia. ¶ Chriſoſtomus. Nouerca virtutum felicitas vel proſperitas beatulis ſuis ſic applaudit: vt noceat. ſic in via fortunatos obſequiť vt in fine pernitiem operetur. ¶ Boecius de conſolatiõe libro ſecundo. In omni aduerſitate fortune: infeliciſſimum infortunij genus eſt aliquando fuiſſe felicem. Idem in ſermone. Sepius in alto quis tollitur: vt ruens fortius cõquaſſetur. nam ſepe videtur fortuna in principio proſpera nunciare: ſed medium ⁊ in finem replet multis aduerſitatibus. Et concludit. Quam multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo reſperſa eſt. ¶ Seneca ad Lucillum. Omnia que ſuperfluũt

nocent· ſegetem nimia ſternit vbertas: rami onere frangunt: ad maturitatē non peruenit nimia fecunditas. ¶ Seneca libº quinto rethorice. Ludit de ſuis fortuna muneribus: & que dedit: aufert· que abſtulit: reddit. ¶ Seneca in epyſtola. Non habet vt putamus fortuna longas manꝰ: neminem occupat: niſi herentem ſibi. ¶ Tullius in rethorica. Errant qui in pſperis omnis impetus fortune putant fugiſſe: ſapienter cogitant: qui temporibus ſuis caſus aduerſos reformidant. ¶ Innocentius. Semper humane leticie: triſticia repentina ſuccedit· ⁊ quod incipit a gaudio: deſinit in merorem. Idem. Subito cum nō ſuſpicatur: infortunium accidit: calamitas irruit: morbus inuadit: mors intercipit: quam nullus euadit. Prouidentia diuina: vbi predeſtinatio. Prouidentia humana: vbi prudentia·

¶ De prudentia· ¶ Capitulum· cxcviij·

Auguſtinus de ſingularitate clericorum. Vbicunqȝ fuerit prouidentia: fruſtrantur vniuerſa contraria· vbi autem prouidentia negligitur: omīa contraria dominantur. ¶ Auguſtinus de moribus eccleſie. Prudentia eſt amor eorum quibus adiuuatur: ab eis quibus impeditur ſagaciter eligens. ¶ Hieronimꝰ. Prouidentia dei omnia gubernantur: & que putatur pena medicina eſt. ¶ Gregoriꝰ in omelia. Minus iacula feriunt que prouidentur: ⁊ tollerabilius mala ſuſcipimus: ſi contra hec clipeo prouidentie munimur. ¶ Iſidorus libro ethymologiarum. Prouidens dicitur quaſi porro videns· perſpicax enim eſt ⁊ incertorum prouidet caſus. ¶ Iſidorus. Cautio eſt prudentia in diſcretione viciorum: ſpeciem virtutis preferentium. Prudentia eſt ratio docta a gratia: ſtudens vitare contraria iuſticie propter iuſticiam. ¶ Petrus rauenna. Quanto maiora timentur eſſe diſpendia: tāto promptior ⁊ perfectior debet eſſe cautela. ¶ Tullius. Imprudentia eſt obtenebratio mentꝰ: qua quis minus prouidꝰ eſt: in prouidendo preterita vel futura. Idem. Prouidentia eſt preſens notio: futurorum pertractans euentum ¶ Seneca de quatuor virtutibus. Si prudentiam amplecteris: vbiqȝ idem eris. Idem. Prudentie proprium: eſt examinare concilia: & non facili crudelitate ad falſa prolabi. ¶ Idem· De dubijs non diffinias: ſed ſuſpenſam tene ſentenciā. ¶ Seneca ibidem. Si prudens eſt animus tuus: tribus temporibꝫ diſpēſetur: preſentia ordina: futura prouide: ꝑteria recordare Nam qui nil de preteritis cogitat: vitam perdit· qui nihil de futuro premeditat̄ in oīa incautꝰ incedit. ¶ Seneca de moribꝫ· Quicqd a ſapiente diligēter preuidetur: cū ad rem agendaȝ

peruentum fuerit: facilius ſuperatur & diſcernitur. Melius eſt ante tempus occurrere: q̃ȝ poſt vulnꝰ datum remedium querere. ¶ Seneca in prouerbijs. Bonum eſt in alieno malo fugienda intueri: ruina precedentium poſteros docet: ⁊ cau cio eſt ſemper in reliquum lapſus anterioꝛ. ¶ Seneca ibidem Melius eſt precauere q̃ꝫ pauere. vtilius eſt erubeſcere: q̃ꝫ pa= ueſcere. Pudicicia eſt vbi caſtitas. Pugna vbi bellum.

¶ De Puſillanimitate. ¶ Caplm̃.cxcix.

Caſſiodorus in epiſtola. Segniſſimus eſt coꝛpore: cũ ſe ad prouectum cognoſcat inuitaſſe. ¶ Petrus ra/ uenna. Pauper ſenſus qui paruis incumbens: perdi= dit magna & inhians tempoꝛibꝫ: ponit ſempitẽna. ¶ Seneca Contentꝰ eſto negocijs in que deſcendiſti: luctare cum offi= cio quod ſemel recepiſti: turpe eſt omnino cedere.

¶ Querere deum. ¶ Caplm̃.cc.

Auguſtinus ſuper pſalmiſtam. Querite faciem eius ſemper. ſi ſemper queritur: quando inuenitur? an ſp dixit in tota vita qua hic viuitur. Iam deum inueñt fides: ſed adhuc querit eum ſpes. Caritas aũt & inuenit eum per fidem: ⁊ eum querit habere per ſpem. vbi tunc ſic inueniẽt vt vltra non queratur. Foꝛte & cũ facie ad faciem viderimꝰ eum ſicuti eſt: adhuc erit ſine fine querendus. quia ſine fine eſt amandus. ¶ Auguſtinus ſuper Iohannem. Queramus inueniendum: queramus inuentum. vt inueniendus queraẽ occultus eſt. vt inuentus queratur: immenſus eſt. ¶ Augu= ſtinus ſuper pſalmiſtam. Quod difficilꝰ queritur: ſolet dul/ cius inueniri. ¶ Gregoꝛius in libro moꝛalium. Querite do= minum dum inueniri poteſt. modo non videtur dominus: & prope eſt. in iudicio videbiẽ: ⁊ prope non erit. ¶ Bernardus Nemo te domine querere valet: niſi qui prius inuenerit:.

¶ Bernardus in ſermone. Si nolumus luſtra querere dñm: queramus veraciter: queramus frequẽter: queramus perſe= ueranter. Facilius enim eſt celum ⁊ terram tranſire: q̃ȝ vt ſic querens: non inueniat: ac petens non accipiat: ⁊ ſic pulſanti non aperiatur. ¶ Seneca in epiſtola. Id quere q̊d potes inue nire: id diſce quod potes ſcire: id opta quod optare coꝛ ho= minis poteſt.

¶ De Rapina ¶ Capitulum.ccj.

Auguſtinus de verbis domini. Si in ignem mittitur qui non dedit rem propriam: vbi putas mittendus eſt. qui inuaſit alienam: non nocent mala preterita: ſi non placent. ¶ Auguſtinus in ſermone. Si penale eſt clan= culo auferre: multo maioꝛis pene eſt violenter eripere. ¶ Ra= banus. Quid recipiet qui aliena tulerit: ſi ſemꝑ ardebit: qui

qui ſua non dedit. ¶ Fulgentius. Si ſterilitas in ignem mitti
tur: rapacitas quid meretur? Et ſi iudiciũ ſine miſericordiã
erit illi: qui non fecerit miſericordiã· quale iudicium erit illi
qui fecit & rapinam? ¶ Caſſiodorus ſuper pſalmiſtã. Sicut
ouis tondentem ſe non increpat: ita nec iuſtus cupiditatem
ſe expoliatis non accuſat. ¶ Caſſiodorus in epyſtola. Pau=
peribus nõ dare: abſtuliſſe eſt. ¶ Tullius in rethorica. Quis
dicat vtile hominem in incomodo alterius: ſuum comodum
augere: & alterum altero aliqd detrahere· hec eſt magis con
tra naturam ꝙ mors: qm̃ paupertas: ꝙ dolor. ¶ Tullius. Ra=
pina eſt ex auide mentis impetu violenta alienarum rerum
diſtractio. ¶ Valerius maximus. Queſitum erat a ſocrate:
cur rideret? Qui reſpondens ait. Video magnos latrones du
centes paruum latronem ad ſuſpẽdium: qui digniores ſunt
ſuſpendio· ſacrilega inquit numina puniuntur: ſed magna
in triumphis feruntur. ¶ Seneca in epyſtola. Nulli cui ra=
pina feliciter ſucceſſit: gaudium rapti in poſterũ durauit·

¶ De Reconciliatione· ¶ Capitulum.ccij·

Auguſtinus ſuper Matheũ. Si abſens eſt valde: non
pedibus corporis: ſed animo humili te ꝓſternas in
conſpectu eius· cui oblaturꝰ es: ſi preſens: reuocan=
dus eſt ad amorem· ab eo veniam petendo: ſi eum leſiſti· vel
ſi te leſerat: cordis rancorem dimittendo. ¶ Ambroſius ſuper
epyſtolas. Non quare quis fuerit: ſed quid ſit. Preterita enĩ
nec condemnant: nec iudicant. ¶ Gregorius in dyalogo. Sci
endum eſt: ꝙ ille recte delicti ſui veniam poſtulat: qui prius
hoc quod in ipſo delinquitur: relaxat. ¶ Chriſoſtomꝰ ſup
Matheum. Si cogitatu offendiſti: cogitatu recõciliare· ſi ver
bis: verbis· factis: factis. Quid enim prodeſt: ſi vnꝰ ad deum
pro te orat: & alius aduerſum te deum interpellat? ¶ Iſidorꝰ
de ſummo bono. Fruſtra propiciari deum ſibi querit: qui ci
to placari & in proximum negligit. ¶ Seneca. Diſſenſio ab
alijs: a te recõciliatio incipiat. Cum ignoſcis ita beneficium
tuum tempora: vt nõ ignoſcere videaris: ſed abſoluere· quia
grauiſſimum pene genus eſt: contumelioſa venia·

¶ De Regimine & rege· ¶ Capitulum·cciij·

Auguſtinus ſuper Iohannem. Recta domus vbi vir
imperat: femina obtemperat. Rectꝰ ergo ipſe homo
vbi ſpiritus imperat: caro ſeruit. ¶ Auguſtinus in
epiſtola. Pro omnibus tibi ſubiectis que in domo tua ſunt:
rationem deo reddes. ¶ Auguſtinus ſuper Pſalmiſtam. Om
nia indigent domino: miſera & felicia. Quia ſine illo miſer
non ſubleuatur: & felix non regitur. ¶ Gregorius in morali=
bus. Omnis qui ĩ diſpenſandis terrenis rebꝰ preſidet: occulti

hoſtis iaculis latius patet. ¶ Gregorius in paſtorali. Sepe ſuſcepta cura regiminis: cor p diuerſa diuiberat: et impar quiſq; inuenitur ad ſingula dum confuſa mente ducitur ad multa ¶ Gregorius nazazenus in apolog. Reuera mihi videtur eſſe ars artium: et diſciplina diſciplinarum: hominem regere: qui certe eſt inter omnes amantes maxime: et moribus varius: et voluntate diuerſus. ¶ Greg. in moralibus. Summus locus bene regitur: cum is qui preeſt vicijs potius quam fratribus dominatur. ¶ Chriſoſtomus. Quemadmodum certantibus ventis mare concutit: ſic regibus ſibi aduerſantibus: populus regni vexatur. ¶ Chriſoſtomus. Principatus non ſanguini debetur: ſed meritis. et inutiliter regnat: qui rex naſcitur et non meretur ¶ Rabanuſ in gloſa. Tunc ciuitates ſunt bene ordinate: tunc ſancte eccleſie res recte aguntur: cum et fortiores viribus neceſſarijs inſiſtunt: et ſeniores maiori prudentia prediti: de his que agenda ſunt ſalubriter conſulunt. ¶ Iſidorus de ſummo bono libro iij. Reges a recte agendo vocati ſunt: ideoq; recte faciendo regis nomen tuetur: peccando amittitur. Recte ergo illi reges vocantur: qui tam ſemetipſos quam ſubiectos bene regendo modificare nouerint. ¶ Proſper in ſentencijs ſuis. Non caret regia poteſtate: qui corpori ſuo nouerit rationabiliter imperare: vere dampnator eſt terre: qui carnem ſuam regit legibus diſcipline. ¶ Sydonius. Crebris prouincialium ſermo eſt: animum bonum non tam de magnis fructibus: quam de iuſte regnantibus exiſtimandum. ¶ Boecius libro primo de conſolatione. Sentencia platonis eſt: beatas fore reſpublicas: ſi eas vel ſtudio ſapientie regerent: vel earum rectores ſtudere ſapientie contigiſſet. ¶ Seneca in epiſtola. Vt in corporibus ſic imperio grauiſſimus eſt morbus: qui a capite diffunditur Ibidem. Si vis omnia tibi ſubijcere: te ſubijce rationi. Multos reges: ſi te ratio rexerit: vis ergo do tibi magnum: rege teipſum ¶ Socrates in exhortationibus ſuis. Qui multarum habet poteſtatem rerum primum purgare conſcientiam debet: vt qui delicta corrigit: non admittat.

¶ De Religione. ¶ Capitulum. cciiij.

AVguſtinus in regula. Non dicatis aliquid proprium ſed ſint vobis omnia communia: et diſtribuatur vnicuiq; veſtrum a prepoſito ſuo victus et tegumentum non equaliter omnibus: qui non equaliter valetis omnes: ſed potius vnicuiq; ſicut cuiq; opus fuerit. Et rurſus illi qui aliquid videbantur in ſeculo eſſe: non habeant faſtidio fratres ſuos: qui ad illam ſanctam ſocietatem ex paupertate venerunt magis autem ſtudeant: non de parentum dignitate: ſed de pauperum fratrum ſocietate gloriari. ¶ Hieronimus ſuper Math.

Latro eſt & domum dei conuertit in ſpeluncam latronum . qui lucra de religione ſectatur ¶ Jeronimus in ep̄la. Quid facit ſub tunica penitentis regius animus qui alios vult regere. & a nemine regi alios iudicare. ⁊ a nemīe iudicari Idē Sunt diciores monachi q̄ fuerant in ſeculo. poſſident opes ſub criſto paupere quas non habuerant ſub dyabolo locuplete ¶ Jeronimus de ſeipo Natus in paupere domo ⁊ tugurio ruſticano qui vix milio ⁊ pane crebrano rugientem ſaciare ventrem poteram . nunc ſimulam ⁊ mella faſtidio . ¶ Gregorius in morali. Multi de inchoata iuſticia laudari appetunt. preeſſe ceteris melioribus concupiſcūt. quos plurimumq; dum iuxta votum pn̄s pſperitas ſequitur. multo plus q̄m prius fuerant de ſanctitatis habitu peiores fiūt ¶ Bernhardus ſuper miſſus eſt. Video q̄ non parum doleo. poſt ſpretam ſeculi pompam. nonnullos in ſcola humilitatis ſuperbiam magis addiſcere. ac ſub alis mitis humiliſq; magiſtri grauius inſoleſcere. ⁊ impacientes amplius fieri in clauſtro. q̄m fuiſſent in ſeculo ¶ Bernhardus in ſmone Tu qui in congregatione es. bene viue. ordinaliter. ſocialiter ⁊ humiliter. ordinaliter tibi. ſocialiter proximo. humiliter deo ¶ Bern̄. in ep̄la Clauſtralis paradiſus ad ſuanē ſpirantis auſtri clemētiam. quot tot floribus vernat. quot virtutibus abundat ¶ Yſidorus. Profeſſionem tuam habitu ⁊ inceſſu demonſtra. vt ſit in inceſſu tuo ſimplicitas. in motu puritas. in geſtu grauitas. in inceſſu honeſtas. ¶ Hugo de clauſtro anime. Abundans eſt pauperi religio. mediocri ſufficiens. tollerabilis diuiti. infirmis larga. delicatis compaciens. forcioribus moderata. penitētibus miſericors. pueris ſeuera. bonis optima. hec ſunt beneficia religionis ¶ Hugo ibidem Quatuor ſunt in habitu religionis notabilia. ſcilicet vilitas & ſuperfluitas. paucitas. & precioſitas. In vilitate . vana gloria. ⁊ ſimulatio. in precioſitate. ſuperbia. ac delectatio in paucitate ac intollerantia. ſiue deſperatio in ſupfluitate amor ſeculi. non amor celi. amor palacij. nō paradiſi notatur. ¶ Hugo de duodecim abuſionibus clauſtri. Habet enim lex clauſtralium iudices & teſtes. atq; conſiliarios ſuos. In lege etenim domini duo teſtes ſunt. vita ⁊ conſcientia duo iudices. meditatio. & ſcientia. duo conſiliarij. amor dei & pximi. bonꝰ teſtis. bona vita. bonus iudex. boña ꝯſcientia. corā deo teſtis eſt. ꝯſcientia. coram hominibus vita ¶ Hugo ibidem. An neſcis dyabolum expulſum a thalamo celi. Adā a thalamo padiſi. iudā a thalamo criſti Idē Superſticio d̄

vere religioni ſup addita falſa religio ¶ Caſſio· ſup pſ. Religionis affectus non ſolum deuotione corporis · ſed magis archano geritur cordis Idem Hec tria ſtudia ocioꝝ ſunt in clauſtro· vagacio oculoꝝ· ſupfluitas verborum· puerſitas cogitationum· hec tria vicia eiciũt fratrem de clauſtro Euſebius in quodam ſermone Verus religioſus debet eſſe vector quietis· fugax voluptatis· appetitor laboris· paciens abiectionis· impaciens honoris· pauper in peccunia· diues ĩ cõſciencia· humilis ad merita· ſupbus ad vicia ¶ Petrus ra· in ſermone Iuxta ſentenciam cordis mei· ſi paradiſus in hac pſenti vita eſt· vel in clauſtro vel in ſcolis eſt· quicquid enim extra hec duo eſt plenum eſt anxietate inquietudine· amaritudine formidine· ſollicitudine ⁊ dolore. Idem Nudꝰ ad lectha fortiꝰ dimicat· natator exuitur vt fluuium tranſeat· viator exoneratur a ſarcinis vt expedicius currat ¶ Tullius Religio eſt per quã remeriti famulatu cerimonie diuĩ cultꝰ exercentur.

¶ Relinquere.

Capitulum ccv·

AVguſtinus de vita clericorum Quid prodeſt diſpergendo dare pauperibus· ⁊ paupem fieri· cũ anima miſera ſupbior efficitur · diuicias contemnẽdo quã fuerat poſſidendo ¶ Augu· in omelia Qui celeſtis vite dulcedinem inquãtũ poſſibilitas admiſerit pfecte cognouerit ea que in terris amauerat libenter cuncta derelinquit ¶ Iero· ſup matheum Ecce nos relinquimus oĩa ⁊c̃ Omnia relinquid qui voluntatem habendi deſeruit. Idem Apli quantũ ad diuicias nichil ſed quantũ ad voluntatẽ totum mundũ relinquerunt ¶ Ieronimus in epl'a Licet in collo tuo paruulus dependeat nepos· licet ſperſo crine ⁊ ſciſſis veſtibꝫ vbera quibus te nutrierat mater oſtendat· licet in limine pater iaceat· per calcatum perge patrem· per calcatam perge matrẽ ſiccis oculis ad vexillum crucis euola· ſolum pietatis genꝰ eſt· in hac re te eſſe crudelem ¶ Grego· in omelia Multũ enĩ relinquit· qui ſibi nichil retinuit· multũ relinquit qui quãlibet paruum totum deſeruit ¶ Gregor· ibidem Quiſquis ſtimulo diuini amoris excitatus h̾ poſſeſſa reliquerit· illic proculdubio culmen iudiciarie poteſtatis obtinebit ¶ Grego· in omelia Si vultis· omnia retinendo relinquitis· vt tamẽ tota mente ad eterna tendatis Si enim nichil in hoc mundo amando poſſidetis· etiã poſſidendo cuncta relinquitis ¶ Bernhardus ĩ ſmõe Qui relinquere diſponis oĩa te q̃ꝫ inter relinquenda numerare memento ¶ Idem Zacheus cui laus ẽ in euangelio dimidiũ bonorum ſuorum dedit pauperibus

ſed ego multos zacheos hic video· qui nichil ſibi ex om̄ibꝫ relinquere ¶ Yſidorus de ſummo bono Si ita quiſq̨ renū/ciat q̄ poſſidet omnibus· vt ſuis non renūciat moꝛibꝫ· nō eſt xp̄i diſcipulus· qui enim renunciat rebus ſuis· ſua abnegat. qui non renūciat ſuis moꝛibus· ſeip̄m abnegat ¶ Iohannes caſſiodo· Nemo eſt qui nō habeat quod dimittat· vniuerſis renunciauit facultatibus mūdi· quiſquis affectum poſſidendi eas radicitus amputauit ¶ Beda in gloſa Hoc diſtat inter renūciare om̄ibꝫ ⁊ relinquere om̄ia· quia renūciare conuenit omnibus· qui ita licite vtunť mundanis que poſſidēt· vt tamen mēte tendant ad eterna· relinquere ē tantūmodo ꝑfectoꝝ· qui omnia temporalia poſtponūt ⁊ ſolis eternis inhyant ¶ Rabanus Nō ſufficit ad perfectionem omnia relinquere niſi poſt contemptas diuicias ſaluatoꝛē ſequať· id eſt relictis malis faciat bona· facilis ſacculus contemnitur· q̄ꝫ facit voluntas· multi diuicias relinquentes· dominū nō ſequūtur.

¶ De remuneratione. Capitulum ccvi·

Boecius li· v· de conſolatione Manet ſpeculatoꝛ deſuꝑ occultoꝝ preſcius deus· bonis p̄mia· malis ſupplicia diſpenſans· nec fruſtra ſunt ī deo poſite ſpes p̄ceſq̨ q̄ cū recte ſunt in efficaces eſſe nō p̄nt aduerſamini ergo vicijs virtutes colite ad rectas ſpes animū ſubleuate· humiles preces in excelſo porrigite ¶ Caſſ· in ep̄la Muniūt p̄miorum exempla virtutes· nec quiſq̄ꝫ ē· q̄ nō ad moꝝ ſummā nitatur aſcēdere· q̄n remuneratum nō relinquitur quod cōſcientia teſte laudatur ¶ Caſſiodo· li· iij· ep̄la Equū eſt enī vt vnicuiq̨ proficiat labor ſuus· ⁊ ſicut exponendo cognoſcit incōmodo· ita rebus perfectis conſequatur augmenta. Idem Glorioſum quidem eſt honores paſſim impendere ſed laudabilius bene meritis digna patrare. Reprehenſio vbi conuicium vel coꝛrectio.

¶ De Recidiuatione. Capitl̄m ccvij·

AVguſtinus in epiſtola. Nullum ſcelus coꝛam deo tam abhominabile fit· q̄m preterita peccata vnicuiq̨ dimiſſa reminiſcendo gaudere ⁊ inde exultare: ¶ Augu· in gloſa Poſt lauacrū mūdus eſſe negligit· q̄ poſt lacrimis vite innocētiam nō cuſtodit ¶ Criſo· ſuꝑ matheū Veniſti ꝑ viam foꝛnicationis· ambula ꝑ viam caſtitatis veniſti ꝑ viā auaricie· ambl̄a ꝑ viā elemoſine· ſi aūt ꝑ p̄cedētē viā redibis· iteꝝ ſub regno vadis herodis ¶ Criſo· in omel·

Cogita homo grauiorem eſſe culpam poſt veniam renouatum vulnus peiꝰ dolore poſt curam· moleſtius hominē formidari pꝰ gloriam ¶ Criſoſto·ſup matheum. Qui gaudet in bonis que inuenit·⁊ recordatur mala que euaſit·difficile redit ad malū ¶ Yſido·de ſummo bono Vnuſcuiuſqȝ caſus tanto maioris eſt criminis· quanto priuſꝗ caderet maioris erat virtutis.

¶ De Reſtitutione.

Capitulum ccviij·

AVguſtinus de verbis apo·Quod inueniſti ⁊ nō reſtituiſti rapuiſti· quantū potuiſti feciſti· quia non plus potuiſti ideo non plus feciſti·qui alienum negat ſi poſuit tollit ¶ Auguſtinus in epl'a ad macedonē. Si res aliena propter quā peccatum eſt cum reddi poſſit non redditur·nō agitur penitencia ſed fingitur· ſi autē veraciter agitur·non remittetur peccatum niſi reſtituatur ablatū ·ꝫ vt dixi cum reſtitui poteſt ¶ Orige·in ome.Multi ſine peccato eē putant·ſi alienum q̄d inuenerint teneant ⁊ dicunt· deus dedit michi·cui habeo reddere·diſcant ergo peccatum hoc ſimile eſſe rapine·ſiquid inuentum non reddāt.

¶ De Reſurrectione.

Capitulum ccix.

AVguſtinus in enchi Reſurgent corpora ſanctorum ſine vllo vicio·ſine vlla deformitate· ſine vlla corruptione onere·difficultate·in quibus tanta facultas · quāta felicitas erit ¶ Augꝰ·in ſermone Surrexit xp̄s.exultet vniuerſus mūdꝰ·quia ſicut om̄is creatura luctiuago doluit plorattu in morte creatoris ſui· ſic triūphalem ab inferꝭ redditum leta ſuſcipiant reſurgentis ¶ Augꝰ·in ſer·Ab antro ſepulcri reſurrexit diuīa caro phenicis·quā cinamonia decoxerat pietatis Granum frumenti quod ſolum in terra mortificatū eſt in paſſione·multum fructū attulit cū reſurrexit·ſolus enim mortuus eſt ſed ſolus minime reſurrexit. Auguꝰ·ibidem. Tres mortuos inuenimus a dn̄o ſuſcitatos viſibiliter·ꝫ multa milia inuiſibiliter·quot aūt mortuos viſibiliter ſuſcitauerit· quis nouit· non enim ſcripta ſunt oīa ſigna que fecit· que ſi ſcripta eſſent·arbitror totum mundū non poſſe libros capere ¶ Auguſtinus in ſer. In hac die peccator de indulgentia deſperare non debet·ſi enim latro paradiſum meruit·cur non mereatur xp̄ianus·⁊ ſi dominus illi cū crucifigitur miſeretur·multomagꝭ huic miſerebitur cū reſurgit·nam ſi paſſionis humilitas tantū preſtitit confitēti·reſurrectionis gloria quantum tribuet deprecanti· largitor enim ſolet eſſe ad preſtandum leta victoria · quā addita

captiuitas ¶ Augu· in gloſa Raptus eſt dei filius ab hũani tate ad diuinitatem in aſſumptiõe· a paſſibilitate ad immor/ talitatem in reſurrectione· a minoꝛitate ad pr̃is equalitatem in aſcenſione· quia quãtus fuit deſcenſus de ſinu patris ad patibulũ crucis· tantus fuit aſcenſus a patibulo crucis vſqꝫ ad dexteram patris ¶ Ambroſius in epiſtola. Hec eſt dies quã fecit dominus Quis inquit dies. nempe ille qui tribuit viuenti principium· lucis exoꝛdium· auctoꝛ luminis ip̃e do/ minus hieſus xp̃s qui te ſemetip̃o ait· ego ſum inquit dies· qui per diẽ ambulat nõ offendit ¶ Hieroni· in epiſtola Cer ne manus iudee quas fixeras· cerne latus ratiõe· qđ foderas videte coꝛpus an idem ſit qđ dicebatis clam nocte tuliſſe di ſcipulos ¶ Grego· in moꝛali· Redemptoꝛ nr̃ ſuſcepit moꝛtem ne moꝛi timeremus oſtendit reſurrectionem vt nos poſſe re ſurgere confidamus ¶ Criſo· ſup matheum In omni re aut actu virtus agendi ſpes eſt futuri qui enim arat arat vt me tat· qui pugnat· pugnat vt vincat· ⁊ poſt pauca· tolle ergo ſpem reſurrectionis· & ſoluta eſt obſeruantia omnis pietatꝭ ¶ Damꝰ· Si reſurrectio nõ eſt neqꝫ deus eſt· neqꝫ prouiden/ tia eſt. tunc caſu om̃ia feruntur ⁊ aguntur ¶ Bernhardꝰ in ſermone Proch doloꝛ tempus peccandi terminus· recidiuã/ di· facta eſt reſurrectio ſaluatoꝛis ¶ Caſſiodorus. Reſurget iuſtus vt iudicet· peccatoꝛ vt iudicetur impius vt ſine iudi/ cio puniatꝰ ¶ Caſſiodorus ſup pſ̃. Affligamur in eius paſ= ſione· gaudeamus in eius reſurrectione· ſic enim poſſumus ip̃ius dici· ſi eius diſpenſationibus mereamur aptari ¶ Ma ximus in ſermone de paſca Eſt in xp̃o homine vniuſcuiuſ/ qꝫ noſtrum caro· ſanguis ⁊ porcio· vbi ergo porcio mea re/ gnat· regnare me credo· vbi dominatur ſanguis meus· domi nari me ſencio vbi gloꝛificatur caro mea me gloꝛioſum eſſe cognoſco Rabanus in gloſa Quia in paradiſo mulier pro/ pinauit viro moꝛtem a ſepulcro mulier viris annũciauit vi tam· vt occaſionis ſexus muliebris fuit introductio moꝛtis ita hec ex pietate ſexꝰ muliebris pronũcia vite· vt que trãſ/ fuderat culpam· tranſfuderet & gratiam ¶ Seneca in epiſto la Deſinunt iſta nõ perimũt· ⁊ moꝛs quã pertimeſcimꝰ ac recuſamus intermittit vitam nõ eripit· veniet iterum q̃ nos in luce reponet dies.

¶ De reuerẽtia. Capitulum ccx·

Gregorius ſup ezechielem Boni reuerẽdi ſunt ne of/ fendãtur· ne foꝛtaſſe p̱ eos ille prouocetur ad iram q̃ eorum coꝛda ſemp̱ inhabitat ¶ Yſidorus libro iij·

de ſummo bono Cham filij noe ſentencia damnantur· qui ſuorum ꝑpoſitorū culpas in publico produnt·habituri ſem meritū ⁊ iaphet·ſi reuerenter opiūt Tullius in reth. Dignitas eſt alicuius cultu & honore reuerētia digna autoritas Ibidem Obſeruantia ē ꝑ quā homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam ⁊ honore veneramur Tullius ibidem. Reuerencia eſt virtus aliqua prelatione ſublimitatis debite honorificationis cultum exhibens Idem. Veneracio eſt virtus· qua reuerentiam exhibemus maioribus· in corporis humiliatione· geſtu ⁊ nutu· & verborum emiſſione. Valerius maximus Pitagore tanta veneratio ab auditoribus tributa eſt· vt que ab eo accepant· in diſputationem ducere nephas putarent Boecius libro quarto de conſolacione. Non poſſumus ob honorem reuerentie dignos iudicare·quos ipis honoribus iudicamus indignos Seneca in epiſtola Bonus ergo ſine deo nemo eſt Seneca in epl'a lv· Multum egerunt qui ante nos fuerunt· ſed non peregerunt· ſuſcipiendi tamen ſunt ⁊ ritu deorum colendi· quam venerationem preceptoribus meis debeo· eandem illis preceptoribus generis humani a quibus tāti boni inicia fluxerunt.

De ſacerdote

Capitulum ccxi·

Auguſtinus in epl'a Nemo in eccleſia tātum nocet. q̄ꝫ qui peruerſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis vel ſacerdotis habet delinquentem · nanqꝫ hunc nullus redarguere preſumit · ⁊ in exemplum culpa vehementer extenditur·quando ꝑ reuerencia ordinis peccator honoratur Auguſtinus Non deſpecta·non vetula· abſqꝫ affinitate particulariter ſuſcipienda eſt· ad domeſticum obſequium.quia magis cito delinquitur·vbi ſine ſuſpicione ſecurum poteſt eſſe delictum Auguſtinus in gloſa Preſpiteri qui bene preſunt vita ⁊ doctrina digni habentur a ſubditis duplici honore·ſcꝫ vt ſpiritualiter eis obediant· & exteriora bona miniſtrent· Ambro·in epiſtola Nichil in ſacerdote tam periculoſum apud deum·tam turpe apud homīes q̄ꝫ ꝙ ſenciat veritatem nō libere pronunciare Ambroſius in ſermone Ex inordinata & diſciplinata multitudine ſacerdotum·hodie datur contemni noſtrum venerabile ſacramētum·nā qui debuerunt eſſe vicarij apl'orum ⁊ filij petri facti ſunt ſocij iude·preambuli antexpi Gregor·ſup Ezechielē Grandis dignitas ſacerdotum· ſed grandis ruina ſi peccant letamur ad aſcenſum·ſed timeamus ad lapſum· nō eſt tāti gaudij excelſa tenuiſſe·q̄nto meroris de ſublīoribꝯ corruiſſe.

¶ Hieronimus ſuper ageam prophetam. Sacerdotis enim eſt ſcire legem· & ad interrogationem reſpondere de lege ¶ Gregorius in omelia Nos qui ex oblationibus fidelium viuimus quas illi pro ſuis peccatis obtulerunt· ſi comedim9 & tacemus· eorum pculdubio peccata mãducamus ¶ Gregorius ibidem. Penſate fratres quante damnationis eſt· ſine labore percipere mercedem laboris· quanti criminis eſt· precia peccatoꝶ accipere· & nihil contra peccata predicando dicere ¶ Gregorius. Cauſa ſunt ruine populi ſacerdotes mali· qui enim ſe pro populi peccatis interceſſores obijciat ſi ſacerdos qui orare debuerat maiora committat ¶ Bernhardus in epiſtola. Quicquid preter neceſſarium victum ac ſimplicez veſtitum de altari retines· tuum nõ eſt· rapina eſt· ſacrilegium eſt ¶ Criſtoſtomus. Sacerdocij aſpice dignitatem· agit̃ in terra ſacerdotium: ſed officium celeſtibus negotijs contineẗ· nõ enim homo· nõ angelus· non archangelus· nõ alia aliqua creatura· non virtus· ſed ipſe ſanctus ſanctoꝶ hoc munus inſtituit· atq3 adhuc manentes in carne miſterio fungi pſtitit ¶ Criſtomus ibidem. Per ipſos chriſtum induimuſ per ipſos dei filio cõiungimur· per ipſos membra beati ipſius capitis efficimur: quomodo ergo iſti nobis nõ ſolum reuerendi: magis q̃ reges· aut iudices: ſed etiam magis honorabiles erũt q̃ parentes ¶ Criſtomus ibidem. Sapientiſſimum eſſe oportet & perſpicacem in om̃ibus ſacerdotem & mille· vt dicitur ex omni parte oculos habentez· quippe qui nõ ſolum ſibi: ſed etiam populo viuat ¶ Criſoſtomus ſuper Matheum. Bene agente populo· vnuſquiſq3 pro ſuo merito remuneratur ſacerdos p bonis omnium· habebit enim pro pprijs bonis aureã & p acquiſitione alioꝶ aureolam ¶ Yſidorus de ſũmo bono. Sacerdotes p populoꝶ iniquitate dãnantur· ſi eos aut ignorãtes non erudiũt: aut peccantes non arguunt ¶ Hugo de clauſtro anime· Tres ſunt paſtoris voces· ſc3 ſuauis dulcis & alta· ſuauis ad infirmum· ad morientem dulcis· ad ſurdum pertinet alta

¶ De ſacramento ¶ Capitulum ccxij.

AVguſtin9 li· de baptiſmo. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre nõ poteſt· & per lapides canales tranſit aqua ad areolos· & in canali lapideo nil generat̃ ſed ortus plurimum fructum affert· ſpiritualis virtus ſacramenti vt lux pura ab illuminandis recipitur· ſed per immũdos tranſiens nõ coinquinat̃ ¶ Auguſtinus de corpore xpi Intra katholicam eccleſiam in miniſterium corporis & ſanguinis domini· nil a bono maius· nil a malo minus perficit̃ ſacerdote· quia nõ in merito ɔſecrãtis: ſed in verbo pficitur

creatoris · & virtute ſpiritusſancti ¶ Auguſtin9 in epiſtola Omia ſacramenta cū obſunt indigne tractantibꝫ · proſunt tñ per eos digne ſumentibꝫ ¶ Auguſtinus de ſacramētis. Sacramentum eſt viſibile inuiſibilis rei ſignum

· ¶ De Salute

· ¶ Capitulum.ccxiij·

AVguſtinus li· de diffinici. Nullū credimus ad ſalutem niſi deo inuitante venire·nullū inuitatū ſalutē niſi deo auxiliante operari·nullū niſi orantē deū auxilium promereri: nullum volūtate deo perire·ſed pmiſſione ¶ Gregorius ſup Ezechielem. Nullū omipotenti deo tale ſacrificium eſt·quale eſt ſalus animarū ¶ Criſoſtom9 ſuper Matheum. Monſtratur q non omes diuites peunt nec pauperes ſaluantur vniuerſi·ſed ex iſtis & illis ſaluantur & pereunt ¶ Hugo de ſacramentis· Tria ſunt que ab inicio· & ante aduentū xpi· & poſt ad ſalutē obtinendam neceſſaria ſunt & fuerunt·ſcʒ fides & ſacramēta fidei·& opera bona·ſine quibus ſalus haberi non poteſt

¶ De Sanctitate

¶ Capitulum·ccxiiij

AVguſtinus de diffi. Nullus ſanctus & iuſtus caret peccato·nec tñ ex hoc deſinit eſſe ſanctus vel iuſtus cū affectu teneat ſanctitatem ¶ Auguſtinus de doctrina chriſtiana. Ille iuſte & ſancte viuit·qui rerū integer eſtimator eſt·ipſe eſt qui ordinatam habet caritatem. ne aut diligat qđ non eſt diligendum: aut nō diligat qđ eſt diligēdum: aut amplius diligat quod minus diligendū eſt: aut minus diligat qđ amplius diligendum eſt: aut minus aut amplius quod eque diligendus eſt ¶ Auguſtinus ibidem. Iſta ſunt que ſanctitatis cauſa ſeruanda ſunt·pudicicia corporis·caſtitas anime: & veritas doctrine. Idem de ciuitate dei Quanto eſt quiſqʒ ſanctior & deſiderij ſancti plenior· tanto ē eius inorando fletus vberior ¶ Hieronim9 in epiſtola. Ab omi nequicia mūdum neceſſe eſt eſſe: & dolo: qui cupit regnare cum chriſto ¶ Gregorius in moralibꝫ. Sancti viri quo altius apud deum virtutum dignitate pficiūt: eos ſubtili9 indignos ſe eſſe dephendunt ¶ Bernhardus in ſermone. In ſanctorū feſtiuitatibꝫ gaudere & ɔfundi debem9: gaudere qa patronos pmiſimus: ɔfundi quia eos ſequi non poſſum9 ¶ Bernhardus ibidem. Summo opere nobis deſideranda ſunt ſuffragia ſanctorū·vt q poſſibilitas noſtra nō obtinet· eorū interceſſione donet ¶ Criſoſtom9 ſuper Matheum. Que eſt iſta iuſticia ſanctos colere: & ſanctitatē ɔtemnere·pm9 gradus pietatis ē ſanctitatē diligere·deinde ſanct9: qa nō ſancti

ante ſanctitatem fuerunt· ſed ſanctitas ante eos ¶ Beda ſup lucam. Plena laudatio eſt: que genuſ· mores· officium· factũ iudiciumq; comprehendit· genus in maioribꝰ· mores in eq̃/ tate officium in ſacerdotio· factum in mandato· in iuſtifica tione iudicium ¶ Petrus rauẽna in ſermone. Naſcitur iohã nes maior homĩe par angelis· tuba celi· preco chriſti· archa num patris· filij nunciꝰ· ſignifer ſuperni regis· peccatoꝝ ve/ nia· iudeoꝝ correctio· vocatio gentium· & vt ꝓprie dicam· le gis ꝛ gratie fibula ¶ Criſoſtomꝰ Io· Virtutum ſcola magi= ſteriũ vite: ſanctitatis forma· norma iuſticie· virginitatꝭ ſpe/ culum· pudicicie titulꝰ ſanctitatis exemplu; penitentie via· peccatorum venia· fidei diſciplina· legis ſũma· euangelij ſan/ ctio· apoſtoloꝝ vox· ſilentium propheta ꝝ lucerna mũdi of/ ficium preconis· preco iudicis· deo teſtis· totius medium tri nitatis ¶ Fulgentiꝰ in ſermone. Stephanus vt nomĩs ſui co ronam meruiſſet accipere caritatem pro armis habebat · & per ipſam vbiq; vincebat ¶ Proſper de vita contemplatiua· Auguſtinus epiſcopus acer ingenio· ſuauis eloquio· ſecula/ ris litterature ꝑitus· in eccleſiaſticis laboribꝰ operoſus· in q̃ tidianis diſputationibꝰ clarus in omni ſua actione compo= ſitus· in queſtionibꝰ ſoluendis acutus· in cõmunicendis he/ reticis circũſpectus in expoſitione fidei noſtre katholicus· in explanãdis ſcripturis canonicus tantus hereticoꝝ omniu; malleus fortiſſimus ¶ Paulinus in epiſtola ad au· O lucer/ na digne ſuper candelabrum eccleſie poſita· que late katholi cis vrbibus de ſeptiformi ligno paſtum oleo · leticie lumen effundens· deriſas licet hereticoꝝ caligines diſcutis· ꝛ lucem veritatis a cõfuſione tenebraꝝ ſplendore clarifici ſermonis enubilas· os enim tuũ fiſtulam aque niue· & venam fontis eterni merito dixerim: ac fontis aque niue ſalientis in vitam eternam· cuius deſiderio ſitiuit in te anima mea· & vbertate tui flumĩs inebriari terra mea ¶ Yſidorus ethi· Auguſtinus tanta ſcripſit· vt diebus ac noctibꝰ nõ ſolum ſcribere libros eius quiſq̃· ſed nec legere quidem vi;· Idem. Hieronimꝰ· vj· milia librorum origñ legiſſe fatetur

¶ De Sanitate ¶ Capitulũ· ccxv·

Heronimus. Quid boni habet ſanitas languor oſten/ dit & in comparatione grauioris morbi · nos ſanos eſſe credimus ¶ Yſidorus eth. Sanitas eſt integritas ꝛ temporantia nature· ex calido & humido · qd̃ eſt ſanguis vnde ſanitas dicta eſt: quaſi ſanguinis ſtatus ¶ Caſſiodorꝰ in epiſtola. Qui enim eſt mentis gaudio recreatus· facilius membrorum recipit ſoſpitatem

¶ De Sapientia ¶ Capitulũ· ccxvj·

AUguſtinus de vera religiõe Qui ſe diligit ſtultum. non proficiet ad ſapientiam. nec fiet quiſq; qualis eſſe cupit niſi ſe oderit qualis eſt ¶ Auguſtinus de libero arbitrio Hec circa ſcientiã grã homis ſcire. quia ipe nichil ẽ p ſe ⁊ quoniã quicquid eſt ex deo eſt. & ꝓpter deũ eſt ¶ Auguſtinꝰ Qui ſe dicit ſcire qđ neſcit temerariꝰ eſt. q ſe negat ſcire qđ ſcit. ingratus eſt ¶ Ambroſius ad conſtã tium Hec eſt ſapientie ⁊ ſcientie recta diſtinctio. vt ad ſapi entiam ꝑtinet eternarum rerum cognitio intellectualis ad ſcientiam vero tempalium rerum cognitio rõnalis ¶ Am-broſius ibidem Sapienti nichil alienum. niſi qđ virtuti in-congruum. quocunq; acceſſerit ſua oĩa totus ei mundus poſſeſſio eſt. qui toto eo quaſi ſuo vtitur. Hieroni. in gloſa Qui theſauros effodit terram reicit. foueam in altum facit. ſedulus inſiſtit. donec inueniat qđ querit Sic qui theſauros ſapientie inuenire deſiderat. omne pondus terrenum a ſe re iciat in ſe foſſam humilitatis faciat. nec quieſcat donec inue niat ¶ Gloſa ſup paralipo. Non aurum non diuicias. non terrenam gloriam ſalomon a deo peciit. ſed vt ſciat populũ dei regere. ⁊ iudicare. ſi hoc elegit rector corporꝫ. multomagꝰ hoc eligere debent rectores animarꝫ ¶ Grego. ĩ morali. Hu-ius mundi inquit ſapientia eſt cor machinationibꝫ tegere. ſenſuꝫ verbis velare. que falſa ſunt vera oſtendere. que non ſunt falſa demonſtrare. hanc qui ſciunt. ceteros ſupbiendo deſpiciunt ¶ Grego. ibidem Iuſtorꝫ inquit ſapientia eſt fal-ſa deuitare. bona gratis exhibere. mala libenciꝰ tollerare q̃ facere. nil ꝑ oſtentationem fingere. ſenſum verbis apire. ve-ra vt ſunt diligere. nullam iniurie vlcionem querere. pro ve ritate contumeliam pati lucrum putare ¶ Gregoriꝰ in mo-ralibus. Ad veram ſapientiam peruenire non poſſunt. qui falſe ſue ſapiẽtie fiducia recipiuntur ¶ Gregorius nazazenꝰ in apol. Prima ſapientia eſt vita laudabilis. & apud deum pura mens. per q̃m pueri puero iunguntur & ſancti ſancto ſociantur. Idem. Sapientia illa clara eſt. non que in verbis volat. ſed que virtutibꝫ conſtat ¶ Gregoriꝰ in moralibꝫ. Ille ſcire deum familiariꝰ appetit. qui pre amore pietatis neſcire deſiderat quos carnaliter ſciuit ¶ Bernhardꝰ in epiſtola. O vtinã ſaperes ⁊ intelligeres ac nouiſſima ꝓuideres. ſaperes q̃ dei ſunt. intelligeres q̃ mundi ſunt. prouideres q̃ inferni ſunt ꝑfecto inferna horreres. ſuperna appeteres. que autẽ mundi ſunt cõtemneres ¶ Criſoſtomus ex policraton li. iij. Prece-dit enim ſciẽtia virtutꝰ cultũ. q̃a nemo poteſt fideliter petere

qđ ignorat· ⁊ malum niſi cognitum ſit nõ cauetur ¶ Yſido
rus de ſũmo bono . Plurimiq; accepta ſcientia literaꝝ non
ad dei gloriã· ſed ad ſuam laudem vtuntur· dum de ipſa ex/
tolluntur ⁊ ibi peccant·vbi peccata emendare debuerunt ¶
Yſidor⁹ libro eth. Sapiẽs dictus eſt a ſapore: quia ſicut gu/
ſtus eſt adeptus ad diſcretionem ſaporis ciborum: ſic ſapi/
ens ad dinoſcendum rerum atq; cauſarum ¶ Yſidor⁹ de ſũ
mo bono. Quanto ſunt maiora literature ſtudia: tanto ani/
mus arrogãtie faſtu ⁊ inflatu maiore intumeſcit iactantie
¶ Hugo de vanitate mundi. Fruſtra in nobis diem cogni/
tionis abundantia creſcit·ſi in nobis diem cognitio dilectio
nis flãma non agnoſcat ¶ Richard⁹ de ꝯtemplatione. Nihil
ſapientia ardenti⁹ diligitur·nihil dulcius poſſidetur ¶ Hu/
go de clauſtro anime. Ocium ſtulticiam·labor ſcientiam ge
nerat ¶ Caſſiodor⁹ ſup ps. Primus grad⁹ eſt ſcientie q̃ndo
ceperimus intelligere minime quod nos ante ſcire putam⁹
¶ Caſſiodorus in epiſtola. Scientia violentia non aufertur
antiquitate non corrumpitur·abſconſione minuitur· ⁊ cõ/
municatione multiplicatur ¶ Tulius in epiſtola. Sapientis
eſt nichil admirari cum acciderit · nichil antequam euene/
rit non euenire poſſe arbitrari ¶ Petrus rauenna in epiſto/
la. Totius prudentie compendium in literis cõtinetur. ſi reſ/
publica regenda eſt · ſi prelia cõmittenda ſunt·ſi caſtra me/
tanda: ſi machine erigende: ſi renouandi aggeres: ſi propũg
nacula facienda·ſi iuſticie cultus· ſi reuerentia legum: ſi fu/
turarum gentium amicicie ſunt ſeruanda ¶ Alanus. Cum
ſapientia temporib⁹ noſtris nullius fructus premietur·ſti=
pendijs nullius fame eaꝝ fauoris aura extollat. ipſa vero pe/
cunia honoris titulos·⁊ laudis emat preconia: ſola cum ſa
piẽtia ſuper om̃eꝫ poſſeſſionem p̃eminet glorioſa poſſeſſio·q̃
ſperſa colligit̃ · erogata reuertitur: publicata ſuſcipit incre/
mentum·hec eſt ſol ꝑ quẽ mentis lumen dieſcit in tenebris
cordis oculus: delicioſa animi paradiſus·hec in celeſte terre
num·hec in mortale caducum: homĩem in deum deifice imi
tationis auctoritate cõuertit ¶ Seneca in epiſtola. Hic ſcio
neminem bene poſſe viuere: ſed nec tollerabiliter quidem ſi
ne ſtudio ſapientie ¶ Seneca in ꝓuerbijs. Rem maximaꝫ ꝓ/
mittit tibi ſapientia·vt te reducat tibi. Non ex ſingulis voci
bus ſapiẽtes expectãdi·ſed ex perpetuitate atq; ꝯſtantia

De ſatiſfactione ¶ Capitulum·ccxvij·

AVguſtinus in ſoliloquijs. Satiſfacere eſt peccatoꝝ
cauſas excidere ⁊ ſugeſtionibus eorum aditum nõ
indulgere ¶ Auguſtinus in ench. De quottidianis
breuibus leuibuſq; peccatis· ſine quibus hec vita nõ ducit̃·

quottidiana fidelium oratio ſatiſfacit ¶ Gregorius in paſto.
Nequaꝙ ſatiſfacim⁹ niſi ab iniquitate ceſſamus niſi volup
tates quas dileximus ecōtrario oppoſitis lamentis inſequa/
mur ¶ Leo papa in ſermone. Oratione ꝓpiciatio dei querit̄
ieiunio ꝯcupiſcentia carnis extinguit̄· elemoſinis peccata re
dimuntur· ſic vtiqꝫ per om̄ia dei ymago in nobis renouat̄

¶ De Scandalo

¶ Capitulum ccxviij.

Heronim⁹ ſuper matheū. Sicut neceſſe eſt igneꝫ ca/
lere· & niuem frigere· ita neceſſe eſt vt iniquitas mū/
di erroribꝰ plena ſcandalo pereat: ꝑfectorum vero
caritas: pietatis operibꝰ luceat ¶ Hieronimus ſuper Mathe
um. Qui ſcandaliſatur paruulus eſt: maiores enim ſcanda
la non recipiunt ¶ Gregorius ſuper Ezechielem. In quātum
poſſumus ſine peccato vitare ꝓximorum ſcandala debemuſ
ſi aūt de veritate ſcandalum naſcitur· vtilius ſcandalū naſci
ꝑmittitur· q̄ꝫ veritas relinquatur ¶ Bernhardus. Non om/
nia ſcandala equa ſunt lance penſanda· aliter nanqꝫ accipiē/
da ſunt ſcandala puſillorꝫ: & aliter phariſeorum· illorum quip
pe ſcandalum de ignorantia: iſtoruꝫ de malicia deſcendit· iſti
ſcandaliſant̄ quia veritatem neſciūt iſti q̄a oderunt ¶ Bern/
hardus ſup can̄. Nemini blandit̄ veritas· neminem palpat
nullum ſeducit· aperte denunciat: queꝫ ve homini illi ꝑ queꝫ
ſcandalum venit. Scientia vbi ſapientia

¶ De ſacra ſcriptura

¶ Capitulū ccxix.

Auguſtin⁹ ad voluſianum Que diſputationes: que
litere quorumlibet philoſophorꝫ: que leges quarū/
libet ciuitatum: duobus preceptis ſunt comparan/
da· ex quibus dicit chriſtus totam legem & prophetas pen
dere· ſcilicet diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo
& proximum tuū ſicut teipſum ¶ Auguſtinus ibidem. Hic
philoſophia queꝫ omnis omnium naturarum cauſe in deo
creatore ſunt· hic ethica quem bona vita & honeſta non ali/
unde formatur: q̄ꝫ cum ea que diligēda ſunt diliguntur· hic
eſt deus ⁊ proximus· hic loyca· quem veritas lumenqꝫ ani/
me rationalis non niſi deus eſt· hic etiam laudabilis reipu/
blice ſalus: neqꝫ enim optime cuſtodit̄ ciuitaſ: niſi fundamē
to & vinculo fidei firmeqꝫ cōcordie: cum bonum ꝯmune dili
gitur· quod ſummū atqꝫ veriſſimum deus eſt ¶ Auguſtin⁹
de doctrina xp̄iana· Quicquid homo extra ſacrā ſcripturaꝫ
didiſcerit: ſi noxiū ē· hic damnat̄· ſi vtile ē hic inuenit̄· & cūꝫ
ibi quiſqꝫ inuenerit om̄ia que vtilit̄ alibi didicit· multo abū/
danti⁹ ibi inueniet ea· q̄ nuſq̄ꝫ alibi inuenire potuit ¶ Aug⁹

ſuper gen̄· Maioꝛ eſt huius ſcripture auctoꝛitas ꝙ om̄is hu
mani ingenij ꝑſpicacitas ¶ Auguſtinꝰ de vera religione. Si
in ſcriptura ſacra tantum eſſent. que facilime intelligũtur
nec ſtudioſe quereret̃ ne ſuauiter inueniret̃ veritas ¶ Augu
ſtinꝰ de baptiſmo. Sanctaꝝ ſcripturaꝝ auctoꝛitatibꝰ colla
ſudenda ſunt vt intellectuꝫ quiſqꝫ per fidem inueniat ¶ Am/
broſius. Celeſtiuꝫ ſcripturaꝝ alloquia diu terere ac polire
debemus toto animo ac eoꝛde verſantes · vt ſucus ille ſpiri/
tualis in omnes ſe venas anime diffundat ¶ Hieronimus in
epiſtola. Vtere inquit lectione diuina: vite ſpeculi feda coꝛ=
rigẽdo pulcra cõſeruanda: ⁊ pulcrioꝛa faciendo· ſcriptura
enim ſpeculum eſt. feda oſtendens ⁊ coꝛrigi docens ¶ Hiero
nimus. Pinguiſſimus ſermo diuinus eſt. om̄es habet in ſe
delicias · quicquid volueris ex ſermone diuino naſcitur ¶
Hieronimus. Qd̄ de ſacris ſcripturis auctoꝛitatem non ha/
bet eadem facilitate ꝯtemnitur qua ꝓbatur ¶ Gregoꝛius in
moꝛalibꝰ. Scriptura ſacra mẽtis oculis quaſi ſpeculũ quod
dam opponitur· vt ibi interna facies noſtra videatur· ibi enĩ
feda· ibi pulcra noſtra conſpicimꝰ· ibi ſentimus q̄ntum pro
ficimus: q̄ntum ve a profectu longe diſtamus ¶ Gregoꝛius
ſcriptura ſacra aliq̄ndo nobis cibus eſt. aliquãdo potus ci/
bus eſt in locis obſcurioꝛibꝰ. quia quaſi exponendo frangit̃
⁊ manducãdo glutitur· potus vero eſt in locis apercioꝛibꝰ
quia ibi ſoꝛbetur ſicut inuenitur ¶ Gregoꝛius. Scriptura ſa/
cra oſtendit ſtateram ſuam in edificatione moꝝ· oſtendit al
titudinem in ꝓmiſſione premioꝝ· oſtendit hoꝛribilem aſpe
ctum in terroꝛibꝰ ſupplicioꝝ· recta eſt enim in preceptis al=
ta in ꝓmiſſis · hoꝛribilis in minis ¶ Criſoſtomꝰ ſuper Ma/
theum. Inter mille ſecularium ſermonum talenta vix centũ
denarios ſpiritalium poteris inuenire verboꝛum: imo nec de
ceꝫ q̄deꝫ obulos ¶ Yſidoꝛꝰ de ſũmo bono. Om̄is ſcripturaꝝ
latitudo in oꝛatione dominica· ⁊ ſimboli veritate concludit̃
¶ Yſidoꝛus ibidem. Quantomagis quiſqꝫ in ſacris eloquijſ
aſſiduus fuerit· tanto ex eis vberioꝛem intelligentiam capit
¶ Hugo de archa noe. Sacra ſcriptura eſt liber vite: cuius
oꝛigo eterna: cuius incoꝛpatio eſſentia: cuius cognitio vita·
cuius ſcriptura indebilis· cuius inſpectus deſideꝛabilis· cuiꝰ
doctrina facilis: cuius ſcientia dulcis: cuius profunditas in=
ſcrutabilis· cuius verba innumerabilia· ⁊ vnum tamen ver
bum omnia ¶ Hugo de anima Nihil in hac vita dulciꝫ ſen
titur· nihil auidius ſumitur· nihil ita mentem ab amoꝛe mũ
di ſeperat· nihil ſic animaꝫ contra temptationes roboꝛat· nil
ita hominem excitat ⁊ adiuuat ad omne opus ⁊ ad omnẽ
laboꝛem · ſicut ſtudium ſacre ſcripture ¶ Hugo ibidem. In

refectorio ſacre ſcripture tres menſe id ē tres intellect⁹ diui/
ne ſcripture ponuntur·videlicet hiſtorialis·miſticus & mo=
ralis. Prima menſa ſimplicibus. Secunda doctoribus. Ter=
cia communis eſt vtriſqꝫ. In prima cibus eſt greſſior. In ſe/
cunda ſubtilior. In tercia dulcior. Prima continet ſaporem
exemplorum. Secunda vim miſteriorum. Tercia dulcedineꝫ
morum. Prima paſcit miraculis·ſecunda figuris·tercia ver/
bis ¶ Caſſiodorus. Vere coruſcus liber pſalmorum·ſermo
laudabilis: cura ſauciati cordis fauus interioris hominis·oc
cultarum lingua virtutum que ſuperbos humilitati incli=
nat·reges pauperibꝫ ſubdit·affabilitate paruulos nutrit

¶ De Secularibus

¶ Capitulum·ccxx

Ambroſius ſuper Beati immaculati. Incumbit virtu
ti ſeculi: qui deſperat de adiutorio dei ¶ Gregori⁹ in
moralibus. Hunc mundus accipit·qui ad deſiderā/
da mirabilia non ſurgit. Seculares enim mentes quanto=
magis foris per ſecularia deſideria dilatant·tantomagis ſiuū
cordis ab eius receptione anguſtant ¶ Criſoſtomus ſuper
Matheum. Sicut homo graues habens oculos melius in lo
co tenebroſo qꝫ in ſole poſitus videt: ſic homo terrenus in tꝰ/
renis eſt aſtutus·& in ſpiritualibus cecus ¶ Petrus rauēna
Hi ſunt martires ſeculi·mundi profeſſores·diſcipuli curie·
milites helequini·per multas ſiquidem tribulationes iuſti ī
trant in regnum celorum·hi tamen per multas tribulatio/
nes promerentur infernum

¶ De Securitate

¶ Capitulum·ccxxj·

Auguſtinus libro·v·confeſſioñ. Nemo debet eſſe ſe/
curus in vita iſta que tota temptatio nominatur
vt qui fieri potuit ex deteriore melior·non fiat etiaꝫ
ex meliore deterior ¶ Auguſtinus nemo ſecurus eſt in his
bonis que poteſt inuitus amittere·veritatem autem atqꝫ ſa
pientiam nemo amittit inuitus ¶ Hieronimus de clerico &
muliere. Nunqꝫ ſecurus cum theſauro tenetur latro inclu=
ſus·nec infra vnam cauernam habitans cum lupo tutus eſt
agnus·ſic mulier & clericus ¶ Gregorius in moralibꝫ. Sepe
mens dum virtutis ſue ſecuritate reſoluitur·inſidiante ad=
uerſario in opinate culpe telo perforatur. Ibidem. Incaſſum
munita ſunt cetera: cū loc⁹ vnus de quo hoſti ptꝫ adit⁹ nō
eſt munit⁹ Ibidem. Sepe quem temptationis certamen ſu=
perare nō valuit·ſua deterius ſecuritas ſtrauit ¶ Bernhard⁹
in ſermone. Nuſqꝫ ē ſecuritas fratres·nec in celo: nec in para
diſo: multo min⁹ in mundo In celo enim cecidit angel⁹ ſub

preſentia deitatis in paradiſo adam de loco voluptatis : in mūdo iudas deſcola ſaluatoris. Caſſiodorus ſup p̄s. Nihil poteſt eſſe ſecurius· q̄ȝ illi om̄ia cōmittere qui nouit ſuis cultoribus congrue pro futura patrare. Tullius in rethorica Securitas eſt incomoditates imminētes et rei inchoate affines non formidare. Seneca. Securitatis magna porcio eſt nihil inique facere cōfuſam vitam et perturbatam potentes agunt· tantum metuunt: quantum nocent

De Senectute Capitulū· ccxxij·

Auguſtinus. Cum ſibi homines optant ſenectutez quid aliud optant: niſi longaȝ infirmitatem. Idem ſup p̄s. Sit ſenect⁹ noſtra puerilis: et puericia ſenis id eſt vt nec ſapiētia noſtra ſit cū ſuperbia· nec humilitas ſine ſapientia. Auguſtin⁹ in ſermone. Infantia veſtra innocētia ſit· puericia reuerentia· adoleſcentia pacientia· iuuent⁹ virtus: ſenium meritum: ſenectus nihil aliud q̄ꝑ canus· ſapienſq̄ȝ intellectus. Auguſtin⁹ ibidem. Cum cuncta vicia in ſene ſeneſcant· ſola auaricia iuueneſcit. Ambroſius in exameron. Quid naturam accuſas o homo· habet illa impedimēta quedam· ſenectutem et infirmitatem· ſed ſenectus ipſa in bonis morib⁹ dulcior: in cōſilijs ſubtilior ad cōſtantiam ſubeunde mortis potior ad reprimendas libidines fortior· infirmitas corporis ſobrietas eſt mentis. Hieronimus in epiſtola. Nemo enim tam fractis virib⁹ et decrepite ſenectutis eſt· vt nō ſe putet vnum adhuc annū eſſe victurum. Hieronimus in epiſtola. Om̄es pene virtutes mutantur in ſenibus· et creſcente ſola ſapientia decreſcunt cetere virtutes. Hugo de clauſtro anime. Inter omnes abuſiones huius ſeculi ſola maior eſt ſenis obſtinatio: qui morti ꝓximus mortis nō abhorret aduentum. Hugo. Tres ſunt nuncij mort⁹ caſus: infirmitas· ſenectus caſus dubia· infirmitas grauia· ſenectus certa nunciat: caſus nunciat mortem latentem: infirmitas apparentem: ſenectus preſentem. Criſoſtomus. Canicies tūc eſt venerabilis: quādo ea gerit· que caniem decent cum vero iuueniliter ꝯuerſatur: plus iuuenibus ridiculoſus erit. Cyprian⁹. Plus omnib⁹ religioni operam dare ſenib⁹ ꝯuenit: quos preſentis ſeculi florida etas etas tranſacta deſerit. Caſſiodor⁹ in epiſtola· Nihil eſt q̄d ſenectuti mag⁹ noceat: ac dies homīs magis abreuiat q̄ꝑ triſticia: languor animi: atq̄ȝ ira: nihil enim eſt hylari ſenectute hylaritate iocundius. Seneca in epiſtola. lij. Nihil turpius eſt: q̄ꝑ ſenex viuere inſipiēs. Idem numera ānos tuos et putebit eadem velle q̄d volueras: moriātur ante te vicia. Ideȝ. Deſine velle ſenex q̄ noluiſti puer. Seneca ibideȝ. Monſtro ſimilis ē auaricia

ſenilis·qui ⁊ ſtulcius eſt·vt dici ſolet ꝙ via deficiente augere
viaticum. Idem. Anus cum ludit morti delicias facit· heu ꝙ
miſerum eſt fieri metuendo ſenem ¶ Innocentius de vil' con
ditionis humane. Senex facile prouocatur·cito credit·⁊ tar
de diſcredit·tenax ⁊ cupidus·triſtis ⁊ querulus velox ad lo
quendum·& tardus ad audiendū·laudat antiquos ⁊ ſper=
nit modernos.vituperat preſentia commendat preterita.ſu/
ſpirat & anxiatur·torpet ⁊ infirmatur. Vnde poeta· Optam9
ſenium: cum venerit eſt male ventum

¶ Seruitus ¶ Capitulum·ccxxiij·

Auguſtinus libro·iiij· de ciuitate dei. Bonus ſerui/
at liber eſt:malus autem ſi regnat ſi ſeruus eſt:nec
vnius hominis ſed quod grauius eſt tot dominoꝝ
quot viciorum ¶ Ambroſius. Seruit quicunqꝫ vel metu frā
gitur·vel dilectione irritetur.vel cupiditatibus ducitur.vel ī
dignatione exaſperatur·vel in errore deijcitur·ſeruilis enim
eſt omnis paſſio ¶ Innocentius de vilitate cōditionis huma
ne. O extrema conditio ſeruitutis.natura liberos genuit·ſed
fortuna ſeruos conſtituit:ſeruus cogitur pati·& nemo ſini/
tur compati.dolore compellitur & nemo condolere permitti
tur ¶ Seneca in epiſtola. Qui ſeruitutem contempſit.in q̄li
bet turba dominantium liber eſt ¶ Seneca. Pauci ſeruitus
plures ſeruitutem tenent. Idem. Qui in ſeruos ſuos iraſcit̄
& crudelis eſt·ſatis oſtendit poteſtatem aduerſus alienos ſi
bi defuiſſe. Idem· Seruis tuis hylarem te preſtes:non ſuper
be:ſuperiorem te colant potiuſꝙ timeant

¶ De ſeruicio ¶ Capitulum·ccxxiiij·

Auguſtinus ſuper Iohānem. Vis vt ſeruiat caro tua
anime tue·deo ſeruiat anima tua·debes regi vt poſ/
ſis regere ¶ Gregori9 in omelia· Nemo enim poteſt
in vna eademqꝫ re omnipotenti deo ſeruire· atqꝫ eius hoſti/
bus gratum exiſtere.nam deo amicum ſe negat qui ei9 pla
cet inimico ¶ Gregorius in moralibus. Non nulli terreno
iudici etiam tota die aſſiſtere fortes ſunt·in oratione vero co
ram domino & vnius hore momento laſſantur ¶ Caſſiodo
rus ſuper ps. Deus ſuſtinet vt corrigat· flagellat vt erudiat
probat vt preſtet·ſi fas eſt vt celum non cooperiat terram·
poteſt fieri vt dominus non protegat ſibi puriſſime ſeruien
tem ¶ Senea de ſententijs oratorum. Hec eſt conſuetudo no
ſtra o diuites·tamdiu cordi vobis ſumus·ꝙꝫ diu vſui & in/
iuriam vocetis finem ſeruitutis ¶ Seneca in puerbijs. Bono
rum crimen eſt officioſus miſer· heu ꝙ miſerꝝ eſt diſcere ſer
uire niſi ſis doctus dominari. Silentium vbi taciturnitas

¶ De ſimplicitate ¶ Capitulum·ccxxv

AVguſtinus. Habeto ſimplicitatem columbinam·ne tibi q̄ malum machineris: & ſerpentinam aſtuciaꝫ ne cuiuſq̄ ſubplanteris inſidijs· quia non multum diſtat in vicio decipere vel decipi ¶ Auguſtinus in omelia· Simplex eris ſi te mundo non implicaueris ſed explicaueris explicādo enim te a mundo ſimplex·implicando duplex eris ¶ Hieronimus ſuper criſ. Prudentia abſqꝫ ſimplicitate ma/licia eſt· & ſimplicitas abſqꝫ ratione ſtulticia nominatur ¶ Gregorius in moralibꝰ. Nihil ſimplici corde felicius q̄a qui innocentiam erga alios exhibet: nihil eſt qđ pati formidet ¶ Bernhardus in ſermone. Omnibus nobis in conuerſio/nis inicio nulla virtus magis neceſſaria eſt· q̄ꝫ ſimplicitas humilis & grauitas verecunda ¶ Beda in omelia. Simplici tas ſine rectitudine diſſoluta eſt & ſtulta· rectitudo autem ſine ſimplicite auſtera nimirum exiſtit & dura·vnde vtraqꝫ virtus coniuncta perfectum reddit hominem

¶ De Symonia ¶ Capitulum·ccxxvi·

AMbroſius in ſuo paſtorali·Nam & lepram cum yeſi a ſancto ſuſcepiſſe ſe credant helyſeo: qui gradum ſacerdotalem ſe exiſtimant pecunijs comparare ¶ Hieronimus in epiſtola. Sepe ſiniſtra principia ad felices p̄ueniunt exitus·vt iacob per ſupplantationē peruenit ad be/nedictionem·vt fruges que leproſa manu ſeritur·munda ta men metitur·vt ex adulterino concubitu pulcra ſoboles na ſcitur. Sic & pecunia que per ſimoniam acquiritur: felicem exitum habet: cum pauperibus pro futura erogatur ſed ni hil horum ſimoniacis patrocinatur ¶ Gregorius in regiſtro Sicut epiſcopum non decet manum q̄m ponit vendere: ita miniſter vel notarius non debet in ordinatione eius vocem vel calamum vendere ¶ Petrus rauēna in epiſtola. Certe ac ceptior eſt apud deum iuſticia q̄m prebenda: ideo cum in vtroqꝫ poſſit ſimonia committit: damnabilior tamen eſt om nis venalitas in exhibitione iuſticie q̄m in venditione deci/me vel prebende

¶ De ſobrietate

¶ Capitulum·ccxxvij·

AVguſtinus li. ad ſacras v̄gines. Sobrietas ē mentis & ſenſus membrorum omniū corpiſqꝫ tutela·caſtita tis·pudicicieqꝫ munimē pudori p̄xima: amicicie pa ciſqꝫ ſerua·honeſtati ſemp̄ cōiuncta·criminū·viciorumqꝫ oīm p̄fuga ¶ Auguſtinus ibidem. Sobrietas temeritatem fugit· pericula cūcta declinat·mutuis officijs obtemperat ſupbiā deteſtatur·domuꝫ familiamqꝫ cū moderatione gubernat·fideꝫ ſibi cōmittentibꝰ ſeruat ¶ Criſoſtomus. Simplicior victus &

menſa mediocris plurimum iocunditatis habet ⁊ volupta/
tis·ecõtrario vero diuitũ menſe execrabiles quidem ⁊ horri
de ac membroꝝ cõtaminationis plene ¶ Origenes in ome/
lia. Sobrietas omniũ virtutum eſt mater·ecõtrario ebrietaſ
omniũ vicioꝝ ¶ Caſſiodoꝛ⁹ ſuper ps. Ebrietas felix: ſacietaſ
ſalutaria: que quãto copioſius ſumit: tantomagis ſobrieta/
tem mentibꝫ donare dignatur ¶ Boecius de conſo· Paucis
enim minimiſqꝫ natura cõtenta eſt· cuius ſacietatem ſi ſuper
fluis velis vrgere: aut in iocũdum qđ infuderis fiet: aut no/
xium ¶ Seneca in epiſtola. Hanc ſanam ⁊ ſalubrem formã
vite tenete: vt coꝛpoꝛi tantũ indulgeatis: quãtum bone vali/
tudini ſatis eſt · cibus famem cedat pocio ſitim extinguat·
veſtis frigus arceat· domum munimentum ſit·aduerſus in
feſta coꝛpoꝛis ¶ Seneca. Sine faſtidio implendus eſt venter
quid enim ad rem pertinet·quid accipiat perditurus quic/
quid acceperit ¶ Tulius de offi. Sobrietas eſt affectus mo=
derationis ꝯtra incentiua crapule· ⁊ diluuiũ ebrietatis

¶ De Societate ¶ Capitulum·ccxxviij·

AVguſtinus de ciuitate dei. Nullo modo fit minoꝛ ac
cedente ſiue ꝑmanente conſoꝛte poſſeſſio bonitatis
imo poſſeſſionem bonitatis q̃nto latius·tanto con=
coꝛdius indiuidua ſocioꝛũ poſſidet caritas ¶ Gregoꝛius in
omelia. Tollerandi vbiqꝫ ſunt ꝓximi: quia abel fieri non va
let quẽ malicia caym nõ exercet ¶ Criſoſtomus ſuper Ma/
theum. Bonus malo ſi cõnectitur·vt aut pares redduntur·
aut cito ab inuicẽ ſeperant̃·amicicie enim paret·aut querũt
aut faciũt ¶ Criſoſtom⁹ ibidem. Reꝝ natura ſic eſt·vt q̃ndo
bonus malo ꝯiungit̃: non ex bono malus melioꝛetur · ſed ex
malo bonus cõtamiatur· diuerſitas enim reꝝ nunq̃ poteſt
habere concoꝛdiam ⁊ multos ſollicitat ſocietas nephanda
¶ Bernhardus de ꝯſideratione. Viciosus ꝯſcientias vicioſo/
rum nõ refugit· ⁊ vbi omes foꝛdent·vnius minime fetoꝛ ſen=
titur ¶ Yſidoꝛus de ſolilo· Meli⁹ eſt habere maloꝝ odium
q̃ conſoꝛtium·ſicut bona multa habet cõmunis vita ſancto
rum· ſic plurima mala ſocietas affert maloꝝ ¶ Hugo libro
de anima . Amabilis ſocius omnibus eſt officioſus ⁊ nulli
oneroſus·quia deuotus ad deum·benignus ad ꝓximum·ſo
brius ad mundum ¶ Petrus rauẽna. Melioꝛ eſt ſocietas ſim
plicis inter ſapientes nutriti: quã prudentis cum lectatoꝛibꝫ
educati·dulcioꝛ eſt aſpera vita ſapientis inter ſapientes: q̃m
dulcis inter inſipientes ¶ Seneca epiſtola·xj· Magna pars
peccatoꝛum tollitur ſi peccatoꝛi teſtis aſſiſtit: aliquem habe/
at animus quem vereatur·cuius auctoꝛitate ſecretum ſuum

ſanctius facit ¶ Seneca. Omniū ſocietatum nulla p̄ſtantior eſt: ꝙ cū boni viri moribꝫ ſimiles ſunt familiaritate ꝯiuncti ¶ Seneca epiſtola vi. Nulli᷒ rei bono ſine ſocio iocūda eſt poſſeſſio. Idem. Ante circūſpiendum eſt cum quibꝫ edas et bibas quā quid edas et bibas. Idem. Comes facundus in via pro vehiculo eſt

¶ De ſolemnitate ¶ Capitulum ccxxix.

Auguſtinus libro de x cord. Totiens enim dies natalicios ſanctoꝝ celebram᷒: quotiens virtutes ipſoꝝ recolimus quibꝫ claruerunt in terris vt ad gloriaꝫ illius a quo totum habuimus referamus ¶ Auguſtin᷒ ibidem. Melius faceret iudeus in agro ſuo aliqđ vtile ꝙ in theatro ſediciosus exiſteret et melius femine eorum in die ſabbati lanam facerent: quā tota die in neomenijs ſuis impudice ſaltarent ¶ Gregorius in regiſtro. Dominico die a labore ceſſandum eſt atqꝫ omni modo inſiſtendum omnibus vt ſi qđ negligentie per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis dominice expietur ¶ Hieronimus in epiſtola. Valde abſurdum eſt nimia ſaturitate velle honorare martirem quē ſciamus deo placuiſſe ieiunijs ¶ Gregorius in omelia. Quid ꝓdeſt inter eſſe feſtis hoīm ſi cōtingat de eſſe feſtis angeloꝝ

¶ Sollicitudo vel occupatio ¶ Capitulum ccxxx.

Gregorius libro v moreli. Plus in hoc mundo honor ꝙ deſpectio occupat et magis proſperitatis ſublimitas ꝙ neceſſitatis aduerſitas grauat mens dum blāda occupatione premitur libens ad exteriora deriuatur ¶ Gregorius in moralibꝫ. Non nunꝙ qui quietus alicuius eſſe meriti creditur poſitus in qualibet actione dicitur ¶ Gregorius ibidem. In iſtis viſibilibus que intuemur cor noſtrū extra ſe ſpergitur et quicquid de ſe intrinſecus agatur obliuiſcitur: dum extrinſecus occupatur ¶ Gregorius ibidem. Occupatio ſecularium dignitatum tanto facilioribus vicijs premitur quanto maioribus curis grauatur ¶ Gregorius ibidem. Sepe miſericors deus quos ſuos tenere diligit eos ſollicite ab exteriobus actionibus cuſtodit ¶ Bernhardus in ſermone. Preoccupatum quippe ſecularibus negotijs animum ſancta delectatio declinat nec miſceri poterunt vana veris eterna caducis ſpiritualia corporeis ſumma ymis: vt pariter ſapias que ſurſum ſunt et que ſuper terraꝫ ¶ Rychardus de ſancto victore. O in felix aīa quid ſollicita es erga plurima: porro cū vnum ſit neceſſarium dilige vnū in quo ſunt oīa et ibi fige cor tuū et deſideriū: nam felices illi᷒ ciuitatis ciues cui᷒ participes in idipm mūdus enī tranſit et

cōcupiſcentia eius ¶ Yſidorus eth. Sollicitus dr̄ quaſi ſol=
lercitus inq̄ntum ſcʒ aliquis ex quadam ſollertia animi ve/
lox eſt ad pſequendum ea que ſunt agenda ¶ Valeriꝰ epi/
ſcopus in ſermone. Naʒ ſicut homo nunq̄ꝫ inuitus bene ſer
uit·ita nec occupatꝰ bene ꝯmendata cuſtodit ¶ Seneca epi/
ſtola. Vbicūqʒ ſum·ibi mecum ſum·rebus enim me nō tra
do·ſed commodo

¶ Solitudo tumultus ¶ Capitulum·ccxxxi·

Auguſtiꝰ de ſingularitate clericoꝝ. Minus volup/
tatibꝫ ſtimulatur qui non eſt vbi frequētia volup
tatum. Et minꝰ auaricie moleſtias patitur· qui di/
uitias nō videt ¶ Hieronimus in epiſtola. Sapiens nunq̄m
ſolus eſſe poteſt·habet enim ſecum om̄es que ſunt·& q̄ fue/
runt boni: & animuʒ liberū & quocūqʒ vult pfert & confert
& qđ corpe non poteſt cogitare cōplectitur·& ſi hoīm in
opia erit loquitur ꝯ cū deo·nunq̄ꝫ vnus ſolus erit ¶ Grego
rius· Si carni qđ licet abſcidimꝰ·mox in ſpiritu qđ delectat
inuenimꝰ·intentioni quippe anime ſi exterior euagatio clau
ditur·interior acceſſus apitur ¶ Bernhardꝰ. Malū qđ nemo
videt nemo arguit· vbi aūt non timetur reprehenſor·ſecurꝰ
accedit temptator ¶ Origenes in omelia. Quaʒ diu quis per
mixtus eſt turbis.& in multitudine fluctuantium volupta
tur·nec vacat ſoli deo nec ſegregatus eſt a vulgo· poteſt eſ/
ſe ſanctus ¶ Valerius maximus· Crates cū vidiſſet ſecreto
ambulantē adoleſcentulum interrogauit quid illic ſolus fa
ceret: mecū inquid loquor· cui crates·caue inquid rogo ꝯ di
ligenter attende·ne cū homīe malo loquaris ¶ Seneca. Om=
nia nobis mala ſolitudo pſuadet·nemo enim eſt· cui nō ſan/
ctius ſit cum quolibet eſſe q̄m ſecum ¶ Seneca in epiſtola
Nil tam damnoſum bonis moribꝫ· q̄ꝫ in ſpectaculo reſidere
¶ Seneca. Iocundum eſt eſſe ſecum·cū quis ſe dignum diu/
tiſſime quo fruatur efficit. Idem. Non viuas aliter in ſolitu/
dine·aliter in foro. Idem. Fuge multitudinem·fuge paucita/
tem·fuge etiam vnū pro populo· & populus pro vno ſatis
ſunt mihi·ſatis eſt vnus·ſatis eſt nullus ¶ Seneca in epiſto/
la. Om̄es vacant qui volunt·neminem res ſequuntur·ipſi il/
las amplexantur· & argumentum felicitatis occupationem
eſſe putāt

¶ Sortilegiū diuinatio ¶ Capitulū·ccxxxij·

Auguſtinus libro de natura demonum. Varro dixit
diuinationum quatuor eſſe genera: terram·aquam·
aerem·ignem: ideſt·geomantiam: ydromantiā: ae/
romantiā·pirromantiaʒ ¶ Auguſtinus libro de ciuitate dei
Qui ſuper ſaluatore ſalutem vult habere & ſine vera ſapien
tia eſtimat ſe prudentem fieri poſſe·non ſanus ſed eger.non

prudens ſed ſtultus.in egritudine aſſidua laborabit·& in ce
citate noxia: ſtultus & demens permanebit ¶ Hieronimus
Non debemus ſub exemplo ione ſortibus credere· vel illud
de actibus apoſtolorum huic teſtimonio copulare·vbi ſor=
te mathias in teſtimonium eligitur ¶ Gregoriꝰ. Siquis ario
los:auruſpices : vel incantatores obſeruauerit: aut philace/
rijs vſus fuerit anathema fit ¶ Yſidorus libro ethi. Sortile/
gium eſt quoddam genus culture ydolorum:ex demonum
conſultationibus futura predicando

¶ De Spe

¶ Capitulum·ccxxxiij·

Auguſtinus de caritate. Qui gaudet de ſpe: tenebit ꝛ
rem: qui autem ſpem non habet: ad rem non poterit
peruenire ¶ Auguſtinus in ench. Fides credit: ſpes
ꝛ caritas orant·ſed ſine fide eſſe poſſunt ¶ Ambroſius. De di
uina miſeratione tunc ſperandum eſt amplius ; cum preſi/
dia humana defecerint ¶ Hieronimus & Seneca . Omne opꝰ
leue fieri ſolet: cum eius precium cogitatur: ſed ſpes premij
ſolacium fit laboris ¶ Gregorius in moralibus. Spes in eter
nitate animum erigit: & idcirco nulla mala exteriꝰ que tol/
lerat ſentit ¶ Gregorius in moralibus. De ſpe incaſſum pre/
ſumit·qui timere deum in ſuis operibus renuit. Idē. De crea
tore deſperare · eſt ſpem in creaturam ponere ¶ Bernhardus
in ſermone. Si mihi premia promittuntur·per te obtinenda
ſperabo·ſi inſurgant aduerſum me prelia·ſi ſeuiat mundus
ſi fremat malignus·ſi ꝓpria caro aduerſus ſpiritum concu/
piſcit·ego in te ſperabo ¶ Bernhardus ibidem. Tria conſide/
ro in quibus tota ſpes mea conſiſtit caritatem adoptionis.
veritatē ꝓmiſſionis·poteſtatē redditionis ¶ Caſſiodorꝰ ſu
per pſ. Spes eſt virtus qua ſperamus premium vite eterne·
iuſtorum meritis reddendum ¶ Seneca in epiſtola. Spes eſt
vltimum aduerſarum rerum ſolacium memorie minimum
quiſqȝ tribuit plurimum

¶ De ſpiritu ſancto

¶ Capitulum·ccxxxiiij·

Auguſtinus in epiſtola. Sanctuȝ ſemper in me opꝰ
ſpira vt cogitē· cōpelle vt faciam: ſuade vt te diligā
cōfirma me vt te teneam: cuſtodi me ne te pdam ¶
Hieronimꝰ ſup marcum. Spiritus ſapientie negligentiā in
pigre repellit: ſpiritꝰ intelligētie diligentiam rationabiliter q̄
rit·ſpiritꝰ cōſilij ꝓuidentiam prudenter inuenit: ſpiritus for
titudinis virtutis inſtigationes fortiter retūdit·ſpiritꝰ ſcien/
tie obliuionē lubricā diu eſſe integre nō ſinit·ſpiritꝰ pietatꝰ

humanam fragilitatē clementer indulget: ſpiritus timoris dei in ꝓuidam ignorantiaꝫ ardentes decoquit & bene replet ❡ Hieronim⁹ ibidem. Sapientia domū edificat· intellectus gubernacula inuenit ꝯſilium bona diſcreta facit · virtus in pacientia animam poſſidet·ſcientia diuitie: dei ⁊ ſalutis acquiruntur: pietate ꝓſperitas preſentis vite ⁊ future conſiſtit: timore humanitas ꝯſeruatur & omne peccatum expellitur ❡ Gregorius in moralib⁹. Habitare in corpe animam probāt vitales ſenſus corporis· habitare in anima ſpiritum probat vita ſpiritualis illud ex viſu & auditu dinoſcitur · iſtud ex caritate & humilitate ceteriſqꝫ virtutibus comprobatur ❡ Gregorius in omelia . Spiritusſanctus in columba & igne apparuit: quia omne cor qđ eius gratia tangitur & manſuetudinis lenitate tranquillum· & zelo iuſticie fit accenſum ❡ Gregorius in omelia. In terra datur ſpiritus vt diligatur ꝓximus· ecelo datur ſpiritus vt diligatur de⁹· ſicut ergo vna eſt caritas. & duo precepta· ita vnus ſpiritus ⁊ duo dona ❡ Bernhardus in ſermone. Spiritus hieſu· ſcilicet bonus· ſcilicet ſanctus: ſcilicet rectus: ſcilicet dulcis: ſcilicet fortis· infirma roborans: aſpera planans· corda purificans ❡ Leo papa in ſermone. O quam velox eſt ſermo ſapientie· & vbi deus magiſter eſt cito diſcitur qđ docetur ❡ Beda in omelia. Nulla in diſcendo mora eſt: vbi ſpiritusſanctus doctor adeſt

❡ De Studio ❡ Capitulum ccxxxv.

Hugo in epiſtola. Sedulo monēdi ſunt ſcolaſtici· vt humilitate induti criſtiana: diſcant non cōtemnere quos ꝯgnoſcunt morum vitamqꝫ verborum deuitare ❡ Hieronimus. Sic ipſa lectis temperatura tibi fineꝫ cōſilium non laſſitudo imponat ❡ Criſoſtomus. Omnino iniquum eſt nobiliora ingenia ſtudijs dehoneſtari morib⁹ · & eos quos ardua ⁊ grauia expectant officia voluptatis ⁊ vanitatib⁹ occupationis agitari ❡ Yſidorus de ſummo bono. Omnis profectus ex lectione & meditatione procedit: que enim neſcimus lectione diſcimus· que diſcimus meditationibus conſeruamus ❡ Origenes. Punge oculuꝫ & dabit lacrimam· ſtringe mentem & dabit intellectum · nihil enim tam incredibile quod nō diſcendo fiet probabile ❡ Hugo libro tercio dydaſcol'. Tria ſunt ſtudentib⁹ neceſſaria· natura· exercicium: diſciplina. In natura cōſideratur vt facile audita ꝑcipiat. firmiter teneat· in exercicio vt labore & ſedulitate naturalem ſenſum excolat in diſciplina vt laudabiliter viuēs mores cū ſcientia cōponat. Tria ſunt que precipue ſtudij legentium obeſſe ſolent· ſcilicet negligentia· imprudentia· ⁊ fortuna ❡ Hugo ibideꝫ. Noli cōtemnere minima qꝛ paulatim

defluit qui minima contemnit ſi primo alphabetuꝫ diſcere ꝯtempſiſſes· vtinam inter gramaticos tantũ nomen nõ haberes ¶ Hugo ibidem. Prudens lectoꝛ vel auditoꝛ omnes libenter audit· omnia legit: non ſcripturam: non perſonam· nõ doctrinam ſpernit· ab omnibus indifferenter quid ſibi deeſt & qđ deeſſe videt querit: non tantum q̃ntum ſciat· ſed quantum ignoꝛat & deſiderat ¶ Hugo ibidem. Studium eſt aſſidua & ſagax retractio cogitationis· qđ inuolutum explicare niteris vel ſcrutaris penetrare occultum. Ibidem. Meditatio eſt frequens cogitatio· modum· & cauſam· & rationem vniuſquiſqꝫ rei inueſtigaris. Idem. Studium eſt animi aſſidua· & vehemens applicatio· & ad qđ agendum cum ſũma volũtate occupatio ¶ Seneca in epiſtola. Studia te clarum ⁊ nobilem efficient· ſine ſtudio eger eſt animus. Idem. Studio me dabo: omnia alia negligenda ſunt· vt huic aſſideam? Idem. Omne quidem tempus ydoneum eſt ſtudio ſalutari ¶ Seneca in epiſtola. Ocium ſine literis moꝛs eſt· & viui hominis ſepultura alit lectio ingenium & ſtudio fatigatum. Idem. Non refert quam multa ſciat luctatoꝛ: ſi ſcit quantuꝫ victoꝛie ſatis eſt· ſic in ſtudio multa delectãt· pauca vincũt Idem. Certis ingeniis innutriri etiam immoꝛari velis aliqđ trahere qđ in aĩo fideliter ſedeat ¶ Seneca in epiſtola. Studijs ⁊ diuitijs pariter vacare non potes· nec animam illam dignatur habitare ſapientia: quam videt factam in deſiderijs ⁊ curis tempoꝛalibꝫ inuolutam· Idem. Laboꝛ ſcolaſticuſ ocium eſt· ſed ocium negocioſum· & qđ animum reddit ad honeſta ſollicitum· ſi vis vacare animo aut pauper ſis aut pauperi ſimilis oꝑtet· multis enim ad ꝓhabitandum obſiſtere diuitie· paupertas autem expedita eſt & ſecura

¶ De ſtulticia

¶ Capitulum· ccxxxvj·

Ambroſius. Reſcindenda eſt inſipienti poteſtas· non addicienda libertas· inſipientis in libertate ruina vehementioꝛ eſt ¶ Gregoꝛius in moꝛalibus. Stulti tãto intentius de alienis iudicant· quanto ſua profundius ignorant· Idem· Stultus viator eſt· qui in via amena prata conſpiciens: obliuiſcitur quo tendebat. Ibidem. Tanto quiſqꝫ intus amplius ſtulcior fit· quanto conatur exterius ſapiens videri ¶ Yſidoꝛ libro ethimoloyaꝝ. Stultus eſt qui per ignomiam non ꝯmouetur ad doloꝛem· ⁊ q̃ non mouetur iniuria ¶ Señ. Inter cetera mala hoc hꝫ ſtulticia· ſemꝑ incipit viuere ¶ Seneca. Stulto nulla re opus eſt· nulla re vti ſcit ſed omnibꝫ eget. Idem. Omnis ſtulticia laboꝛat faſtidio ſui·

humilis res eſt ſtulticia abiectio ſordida ſeruilis multis affectibus et ſeuiſſimis ſubdita. Ide in epiſtola. Si quando fatuo delectari volo: non eſt mihi longe querendus: me rideo

De ſubiectione — Capitulum .ccxxxvii

G Regorius in paſtorali. Curandum eſt vt rectorem ſubditis et matrem pietas et patrem exhibeat diſciplina. atque inter hec ſollicita circumſpectione prouidendum ne aut diſtrictio rigida: aut pietas ſit remiſſa. Gregorius in regiſtro. Sic ergo ſubiectos ſollicitudo laudabilis exhibeatur: cum manſuetudine diſciplina ſic cum diſcretione correctio: iram benignitas mitiget benignitatem zelus exacuat et ita alterum condiatur ex altero. vt nec immoderata vlcio plus quam oportet affligat. nec iterum frangat rectitudinem diſcipline remiſſio. Yſidorus de ſummo bono. Non erit caro ſubiecta anime nec vicia rationi. ſi animus non eſt ſubditus creatori. Tunc autem recte nobis ſubijciuntur omnia que ſub nobis ſunt ſi nos ſubijcimur ei: a quo nobis illa ſubiecta ſunt

Suffragium — Capitulum .ccxxxviij.

A Vguſtinus. Sunt quos nihil adiuuant orationes que fiunt pro mortuis: ſiue pro eis fiant quorum tam mala ſunt merita: vt nec talibus digni ſunt adiuuari: ſiue pro quorum tam bona. vt talibus non indigeant adiuuamentis. Auguſtinus. Non eſtimemus ad mortuos quorum curam agimus peruenire: niſi quod pro eis: ſiue altaris: ſiue orationum ſiue elemoſinarum ſacrificijs: ſolenniter ſupplicamus. Auguſtinus libro queſtionum. Tempus quod inter hominis mortem et vltimam reſurrectionem poſitum eſt. animas abditis receptaculis continet: ſicut vnaqueque digna eſt. vel requie. vel erumpna. pro eo quod ſortita eſt in carne dum viueret: neque negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viuentium releuari. cum pro illis ſacrificium mediatoris offertur. vel elimoſine in eccleſia fiunt. Auguſtinus ibidem. Cum ergo ſacrificia ſiue altaris: ſiue quarumcunque elemoſinarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur. pro valde bonis gratiarum actiones ſunt pro non valde bonis propiciationes ſunt: pro valde malis etiam ſi nulla ſunt adiuuamenta mortuorum qualeſcunque ſunt conſulationes viuorum. Auguſtinus ibidem. Monumenta non ob aliud dicuntur: niſi quod hij qui viuentium oculis morte ſubtracti ſunt: ne obliuione etiam cordibus ſubtrahantur: in memoriam reuocent. et admonendo faciant cogitari: vnde monumentum eo quod moneat mentem nuncupatur. Ad hec ergo ſunt adiuuamenta mortuorum: vt dum homines recolant vbi ſunt poſita eorum quos diligunt corpora: eiſdem ſanctis illos tanquam patronis ſuſceptos apud

deum adiuuando & orando cõmendent

De ſuperbia

Capitulum ccxxxix.

AVguſtin⁹. Magna eſt miſeria ſuperbus homo: ſed maior miſericordia humilis deus · flectamur facile ne frangamur Auguſtinus de natura & gratia. Cetera vicia in malefactis valent· ſola ſuperbia etiam in recto eſt cauenda Auguſtinus de ciuitate dei. Audeo dicere ſuperbis: vtile eſt cadere in aliquod apertum & manifeſtum peccatum. vt diſpliceant qui iam ſibi placendo ceciderant· Salubrius enim petro diſplicuit quando fleuit: ꝙ ſibi placuit quando preſumpſit. Hoc etiam dicit ſac·ps. Imple facies eorum ignomia ⁊ querent nomen tuum domine Auguſtinus in ſermone. Si vix tolleratur diues ſuperbus·pauperem ſuperbum quis ferat. Idem in ſermone. Vermis diuiciarum eſt ſuperbia · difficile eſt vt non ſit ſuperbus qui diues eſt. tolle ſuperbiam diuitie non nocebunt Auguſtin⁹ Quid prodeſt diſpergenda dare pauperibus & pauperem fieri·cum anima miſera ſuperbior efficitur diuicias contemnendo: q̃m fuerat poſſidendo Auguſtinus in epiſtola. Humilitas homines ſanctis angelis ſimiles facit·⁊ ſuperbia ex angelis demones facit Auguſtinus de confli. Superbia dicit·multis imo pene omnibus melior es·verbo·ſcientia·diuitijs·honoribus & cunctis carnalibus vel ſpiritualibus ſuppetunt cariſmatibus·cunctos ergo deſpice·cunctis te metipſum ſuperbiorem attende Hieronimus in epiſtola. Superbia natione celeſtis· ſublimium appetit mentes · & quaſi ad proprios reuolans ortus· appetit gloriam & puritatem hominum irrumpere: que de gloria & puritate angelorum erupit·vt quos inuenit participes nature·faciat conſortes ruine Gregorius in moralib⁹. Vicium ſuperbie ab ipſa radice ſecandum eſt·vt dum latenter oritur·tunc in glorianter abſcidatur·nature ꝓuectu vigeat · ne vſu roboretur Gregorius in moralibus. Radix quippe cuncti mali & regina omnium viciorum ſuperbia eſt·de qua ſcriptura atteſtãte dicit̃. Iniciũ om̄is peccati ſuperbia. Septem principalia vicia de ſuperbie virulenta radice proferunt̃·⁊ his ſeptem ſuperbie vicijs nos captos dyabolus tenuit: idcirco redemptor noſter ad ſpirituale liberationis bellum ſeptiformis gratie plenus venit Gregorius in moralib⁹. Quatuor ſunt ſpecies quibus omnis tumor arrogantiũ demonſtratur·cũ bonũ aut a ſemetipſis hr̃e ſe eſtimant·aut ſi ſibi datũ deſuper credũt· ꝓ ſe accepiſſe meritis putãt · aut certe cũ iactãt ſe habere qđ nõ habent

aut deſpectis ceteris ſingulariter videri appetunt habere qđ habent ¶ Bernhardꝰ in ſermone. Septempliciter occupauit nos lepra ſupbie: ſi in ꝓprietate poſſeſſionum: in gloria veſtium in voluptate corpm in ore qꝫ ſimiliter & in corde. In ore cum in aduerſis murmuramuſ ⁊ in pſperis arroganter cōmendamus in corde ꝓpria voluntas & proprium conſiliuꝫ ¶ Bernhardus in ſermone. Supbia de ſupernis celeſtibꝫ ad ima precipitat. Humilitas ab imis ad alta leuat angelus in celo ad tartara corruit homo immūdo ad celum aſcendit ¶ Yſidorus ethi. Superbus dictus eſt quia ſuper vult videri qđ eſt qui enim vult ſupergredi qđ eſt ſuperbus eſt. Idem Arrogantia eſt animi motus quo quis mouetur ad iactan/dum ſe habere qđ nō habet ¶ Origenes in omelia. Quid ſuperbit terra ⁊ cinis: vt homo arrogantia ſubleuetur oblitꝰ quid erit & q̄m fragili vaſculo ꝯtineatur & quibꝫ ſtercori/bus immerſus ſit & qualia ſemper purgamēta de ſua carne ꝓijciat ¶ Hugo iactantia eſt faſtu mentis id agente maiora ꝙ ſunt de ſe ꝓmittere. Idem. Superbia eſt elatio vicioſa que inferiorem deſpiciens: ſuperioribꝫ ⁊ paribus ſatagit dn̄ari ¶ Hugo de anima. Superbia in celo nata eſt: ſed velud imme/mor: qua via inde cecidit illuc poſtea redire nō potuit ¶ Hugo de clauſtro anime. Quatuor enim ſunt que trahunt ela/tionis currum ſcilicet amor dn̄andi amor ꝓprie laudis contemptus & inobedientia rote vero ſunt iactantia mentis & arrogātia: verboſitas & leuitas auriga in hoc curru eſt ſpi/ritꝰ ſupbie amatores mūdi ſunt qui feruntur in hoc curru infrenes ſunt equi volubiles rote auriga pūerſus ⁊ qui portantur infirmus ¶ Caſſiodorꝰ ſuper pſ. Supbia de angelo dyabolum fecit & homini mortem intulit ⁊ cōceſſam beati/tudinem vacuauit omniū maloꝝ mater ſcelerū fons vena nequicie ¶ Innocentiꝰ de vilit. ꝯditionis humane. Superbia turrim euertit linguam cōfudit pſtrauit goloyam ſuſpendit vriam interfecit nichanorem pemit anthiochum pha/raaonem ſubmerſit & ſemiachib interemit ſedes ducū ſu/perboꝝ deſtruxit & radices gentium ſupboꝝ arefecit ¶ Seneca in ſententijs oratorum. Nunq̄ in ſolido ſtetit ſuperba felicitas & in gentium impiorum magna faſtigia obliuio/ne fragilitatis humane collapſa ſunt

De ſuperfluitate ¶ Capitulum cxl.

Auguſtinus in epiſtola. Nihil tam neceſſarium q̄m cognoſcere quid non ſit neceſſarium ¶ Hieronimus ī epiſtola. Quicquid corpora noſtra defendere poteſt & humane ſuccurere imbecillitati quos nudos natura profudit hec vna appellanda eſt tunica & quicquid in pſentibꝫ

alimentis eſt neceſſarium hec vnius diei victus appellatur

De ſuſpitione — Capitulum ccxli.

Criſoſtomus ſuper matheū. Sicut difficile eſt aliquē ſuſpicari malū qui bonus eſt: ſic difficile eſt aliquē ſuſpicari bonū qui ipſe malus. Criſoſtomus. Omnis homo ſe eſtimat alterū: fornicarius neminē putat caſtū caſtus de fornicario non facile ſuſpicatur: ſuperbus neminem putat humilem humilis neminem putat eſſe ſuperbū: ſic qui nō eſt ex deo ſacerdos: neminē putat ſacerdotem ex deo. Yſidorus de ſūmo bono. Facilius vicia vniuſcuiuſq; quam virtutes intendimus: nec quid boni quiſq; geſſerit agnoſcere ſed quid mali egerit perſcrutemur. Seneca libro morali. Hoc habet omnis inſanus vt quod ipſe inſanit in idem putet ceteros ſeuire

De taciturnitate — Capitulum ccxlii

Ambroſius de officiis. Quam plures vidi loquendo peccatum incidiſſe vix quēq; tacendo: ideoq; tacere noſſe difficilius eſt quam loqui. Scio loqui pleroſq; cum tacere neſciant: rarum eſt tacere quēq; cum ſibi loqui nihil proſit ſapiens eſt ergo qui nouit tacere. Hieronimus in epiſtola. Diu conſidera quid loquendum ſit et adhuc tacens prouide ne quid dixiſſe peniteat. Sapiens vt loquatur multa prius conſiderat quid aut cui: quo loco vel tempore dicat vnde poeta. Perpendit ſapiens quid: quomodo: quando loquatur Profert inſipiens ſubito quicquid meditatur. Gregorius in moralibus. Ille recte ſcit dicere qui et ordinate nouit tacere. Gregorius in paſtorali. Plurimūq; nimis taciti: cum iniuſte aliqua paciuntur: eo in acriorem dolorem prodeunt vulnera quippe clauſa plus cruciant: quia cum putredo que intus feruet eiicitur ad ſalutem dolor aperitur. Gregorius. Quaſi quoddam nutrimentū verbi eſt cenſura ſilentii. Gregorius in paſtorali. Sicut incauta et locucio in errorem pertrahit ita indiſcretum ſilentiū eos qui erudiri poterant in errorem derelinquid. Criſoſtomus. Malum hominem tacendo melius quam reſpondendo vincere potes. Valerius in ſermone Aliquotiens nimia taciturnitas ſtulticie aſcribitur ſicut et verborum nimietas ad furorem refertur. Caſſiodorus in epiſtola Hec eſt regalis procul dubio virtus: celerius neceſſaria ſentire et tardius in verba prorumpere neſcit enim penitenda loqui qui preferenda prius ſuo tradit examini. Sydonius. Pytagoras diſcipulis audientibus: prius legitur tacendi pacientibus: quam loquendi monſtraſſe doctrinam. Valerius maximus. Solō cum aliis loquentibus taceret: interrogatus vtrum propter inopiam verborum: aut quod ſtultus eſſet taceret

reſpondit. Nemo ſtultus tacere poteſt: cur ergo ſolus linguam cohibes: quia inquit dixiſſe me aliquãdo penituit· tacuiſſe nunq̃. ¶ Seneca. Loqui ignorabit qui tacere neſcit· expedit tacere ꝓ ſe· magis q̃ loqui ɔtra ſe ¶ Seneca in epiſtola. Nihil eque ꝓderit q̃ʒ quieſcere· ⁊ minimum cum alijs loqui· ⁊ plurimum ſecum· Idem li· moꝝ. In hec incumbe vt libentius audias q̃ loquaris qđ tacitum eſſe velis nemini dixerꝰ auribus frequentius· q̃m lingua vtere. Idem. Quicquid dicturus es: anteq̃ alijs tibi dixeris ¶ Seneca in ꝓuerbijs. Taciturnitas ſtulto homini pro ſapientia eſt. Tacere qui neſcit neſcit loqui

¶ De tpancia ¶ Capitulum· ccxliij·

Ambroſius de officijs. Tempancia maxime honeſtati cauſatur decoris conſideratio ſpectatur ⁊ loquetur ¶ Proſper. Tempancia facit abſtinentem parcũ ſobrium: moderatum: pudicum: tacitum: ⁊ verecundũ· hec virtus ſi in animo habitat: libidines frenat· affectus tempat deſideria ſancta multiplicat vicioſa caſtigat· om̃ia intra nos confuſa ordinat. cogitationes prauas remouet: ſciás inſerit· ignem libidinoſe voluptatis extinguit· mentem tacita tranquillitate componit· ⁊ totam ſemper ab omni tempeſtate viciorum defendit ¶ Seneca in epiſtola. Tempancia voluptatibus impat· alias odit atq̃ʒ abigit· alias diſpenſat ⁊ ad ſanũ modum redigit

¶ De temptatione

¶ Capitulum· ccxliiij

Auguſtinus ſuper p̃s. Vita noſtra in hac peregrinatione non poteſt eſſe ſine peccato: ſine temptatione quia profectus noſter per temptationem noſtrã fit nec ſibi quiſq̃ innoteſcit: niſi temptatus: nec poteſt coronari niſi vicerit· nec poteſt vincere niſi certauerit · nec poteſt certare: niſi inimicum ⁊ temptationes habuerit ¶ Auguſtinus de ſingularitate clericorum. Tam diu dyabolus ſopitum ignem ſine vllis flammis occultat: donec duas faculas iungens ſimul ambas accendat · ⁊ tam diu ceſſat ſeuice ſue tela ſupponere donec ſicut peritus venator quos occiſurꝰ eſt laqueis vinculis alliget ¶ Auguſtinꝰ ſuper p̃s. Tantũ admittitur dyabolus temptare quantuʒ tibi ꝓdeſt· vt exercearis· vt ꝓberis: qui te neſciebas a te ip̃o inueniaris ¶ Auguſtinus in ſermone. Duplicem aciem producit mũdus ɔtra milites xp̃i. blandit̃ enim vt decipiat· terret vt frangat· nõ vos teneat voluptas ꝓpria· non vos terreat crudelitas aliena· ⁊ vic̃tꝰ eſt mundus: ad vtroſq̃ʒ aditus occurrit xp̃s· ⁊ nõ vincitur xp̃ianus ¶ Ambroſius. Nulla mens eſt· nulla an̄ia que nõ

recipiat etiam maloꝝ motus aggreſtes cogitationum ¶Idẽ
Deus ipſe omniũ rector ac dñs · cum omnium angelorum milicia certamen tuum expectat. tibi contra dyabolum dimicanti parat eternitatis coronam ¶Hieronimus. Dum pꝛuus eſt interfice: ne nequicia elidatur in ſemine ¶Gregorius in moralibus. Hoſtis noſter quantomagis nos ſibi rebellare conſpicit: tanto amplius expũgnare concendit· eos enim impulſare negligit: quo quieto iure ſe poſſidere ſentit ¶Gregorius in moralibus. Si temptationi in corde naſcenti feſtine nõ reſiſtitur: eadem qua nutritur mora roboratur ¶Gregorius in paſtorali. Humanum eſt in corde temptationẽ perpeti· demoniacum vero eſt temptationis certamine & inopinione ſuperari. Idem. Ibi inimicus deciplã ponit: vbi ſemitam mentis conſpicit ¶Gregorius in moralibus. Antiquus hoſtis ex ꝓprio certamine dum ſe ſuccumbere conſiderat ad alia temptationum bella reſtaurat ¶Bernhardus in ſermone. Poteſt inimicus excitare temptationis motum: ſed in te eſt ſi volueris dare· ſiue negare conſenſum ¶Criſoſtomus.
In primis grauis & inſufferabilis eſt ineptus dyaboli· quod ſiquis forti animo ſuſtinuerit· in ſecũdo inueniet eum infirmiorem ¶Origenes. Sicut caro ſi ſale non aſpergit̃ ſtatim fit nigra· & corrumpit̃ ita & anima niſi temptationibus aſſiduis ſaliatur· cõtinuo reſoluitur & relaxatur ¶Leo papa ĩ ſermone. Non deſinit hoſtis temptationis laqueos vbiq3 ꝓtendere· vt quo quomodo fidem credentium valeat corrumpere. Idem. Nulla ſunt ſine temptationum expimentis opera virtutis· nulla ſine perturbationibus fides· nullũ ſine hoſte certamen· nulla ſine congreſſione victoria ¶Proſper. Ad magnam vtilitatẽ fidelium materia eſt reſeruata fideliũ certantium· vt non ſupbiat ſanctitas: dum pulſatur infirmitas
¶Hugo de clauſtro anime. Quatuor ſunt temptationũ eſſe
Prima eſt loci amenitas· vt ciuitates & opida· que non tantum ex ſitu loci amenitatem recipiunt· ſed ex habitantium gratia. Secunda vero cauſa eſt locus diuiciaꝝ: vbi enim diuicie ibi periculum. Tercia vero cauſa eſt precioſus ornatus vt eſt equorum pinguium· & veſtimentorum exquiſite varietates. Quarta autem mulierum ſpecies quarum vox blãditur auribus· & facies oculis

¶Tempus vel temporale ¶Capitulum· ccxlv

Auguſtinus. Inter temporalia & eterna hoc inter eſt ꝙ temporale plus diligitur antequã habeatur· vileſcit autem cum aduenerit · non enim ſaciant animam· ſed eternum ardentius diligitur adeptum· quã deſideratum ¶Auguſtinus in ſermone. Diſcernendum eſt quid

precedat eternitate·quid tempore·quid electione·quid origine
Eternitate ſicut deus om̄ia·tpe ſicut flos fructum·electione
ſicut fructus florem: origine ſicut ſonus cantum ¶ Auguſti/
nus. Fallax in temporalibus bonis ſuauitas·⁊ infructuoſus
labor·& perpetuus timor· & periculoſa iocunditas· inicium
ſine prouidentia·& finis cum penitentia ¶ Hieronimus. Nihil
longum qd' finem habet· eternitati comparatum omne tem/
pus breue eſt. Idem. Ne dicas tempora priora meliora fuere·
q̄m nunc ſunt· virtutes faciunt dies bonos · vicia malos ¶
Bernhardus in ſermone. Nemo veſtrum parum eſtimet tem/
pus qd' in verbis conſumitur ocioſis·volat verbum irreuo
cabile: volat tempus irremediabile ¶ Bernhardus. Nil pre=
cioſius tempore·& heu nil hodie vilius inuenitur· tranſiuit
dies ſalutis·& nemo recogitat·nemo ſibi perire diem· & nun-
q̄ȝ redituꝝ curat: ſed ſicut capillus de capite·ſic nec momen
tum peribit de tempore ¶ Seneca in epiſtola. Fluunt omnia
& in aſſidua diminutione ſunt· corpora noſtra rapiunt flu/
minum more·quicquid vides currit cum tempore·homo eſt
fluida materia·⁊ caduca·& obnoxia omnibus cauſis ¶ Se/
neca in prouerbijs. Omnia aliena ſunt·tempus tantum no/

¶ Teſtimonium

¶ Capitulum·ccxlvj·

ſtrum eſt·quottidie deterior eſt poſterior dies

Ambroſius. Tres teſtes vnum ſunt·ſicut Iohannes
dixit·aqua ſanguis & ſpiritus: vnū in miſterio non
in natura·aqua ergo teſtis eſt ſepulture·ſanguis ve
ro teſtis eſt mortis·ſpiritus teſtis eſt vite ¶ Yſidorus de ſū=
mo bono. Teſtibus falſis coniunctis tarde veritas reperitur
ꝙ ſi ſuperati fuerint examine iudicis: cito manifeſtant̄·nam
ſicut in vnitate prauorum grandis eſt fortitudo· ita in ſepe/
ratione maior infirmitas ¶ Yſidorus. Teſtis tribus perſonis
eſt obnoxius: primum deo quem periurando contemnit·&
ſecundo iudici quem mentiendo fallit· poſtremo innocenti
quem falſo teſtimonio ledit ¶ Origenes. Siquis ea que vidȝ
in proximi ſui delicto·vel non iudicat: vel in teſtimonio vo
catus· non que vera ſunt dixit: peccatum qd' cōmiſit ille q̄
celat·ipſe ſuſpiciet· & pena cōmiſſi reuertetur ad conſcium
¶ Caſſiodorus. Sepe enim pro bonis malum teſtimonium
damus·⁊ de bonis mala dicimus neſcientes ¶ Tullius. Infe/
rendo teſtimonio quantacunqȝ alicui ſit auctoritas· prop/
ter cōiunctionem affinitatis minor putanda eſt ¶ Seneca in
prouerbijs. Nullum putaueris eſſe locum ſine teſte

¶ De Timore

¶ Capitulum·ccxlvij

AVguſtinꝰ in epiſtola. Quādo timore pene nō amo/
re iuſticie fit bonū nondum bene fit bonū·nec fit in
corde qđ fieri videt̃ in ope · q̃ndo mallet homo non
facere ſi poſſet impune ¶ Auguſtinꝰ. Quid times hoīem·
homo in dei ſinu poſitus· tu de illius ſinu cadere noli · quic-
quid ibi paſſus fueris ad ſalutē valebit . non ad ꝑniciem ¶
Auguſtinus ſup p̃s. Timor preſens ſecuritatē generat ſem/
piternam·time eum qui ſup oēs eſt·⁊ hominem non for
midabis ¶ Hieronimus. Timor dei corrigit·timor hominum
differt actionem·ſed voluntateꝫ non aufert·⁊ auidiores ad
crimen reddit·quos aliq̃ndo a crimine ſuſpendit ¶ Gregori
us in moralibꝫ. Qui timet deū nihil negligit·timere deū· eſt
nulla que facienda ſunt bona preterire ¶ Gregorius ibidem
In via dei a timore incipitur vt ad fortitudinem veniat̃· Naꝫ
ſicut in via ſeculi audacia fortitudinem·ita in via dei timor
fortitudinem gignit ¶ Gregorius. Nullum genus mortis bo
no ⁊ recto inuenti homini metuendum ¶ Gregoriꝰ in pa/
ſtorali. Si adhuc a praua actione formidata pena prohibet
profecto formidantis animum nulla ſpiritus libertas tenet
nam ⁊ ſi penam non metuet·culpaꝫ proculdubio perpetra/
ret. Ignorat itaqꝫ gratiam libertatis: quē ligat ſeruitus timo
ris ¶ Bernhardus in ſermone. Deum time ⁊ mandata eius
obſerua hoc eſt omnis homo: ergo ſi hoc eſt omnis homo·
abſqꝫ hoc nihil homo ¶ Criſoſtomꝰ in ſermone. Facile de/
uiat a iuſticia·qui in cauſis non deū ſed homines ꝑtimeſcit
hec timor peccandi facultatem differre poteſt·voluntatē au/
ferre non poteſt: ſolus enim dei timor eſt·qui mentes corrig^t
fugat crimina: innocentiam ſeruat: ꝓ̃petem tribuit facultatē
¶ Iohānes Caſſiodorus. Principium noſtre ſalutis ſapien/
tieqꝫ ſcđm ſcripturas timor dn̄i eſt: de timore dn̄i naſcit̃ con
punctio ſalutaris· de cōpunctione ꝓcedit ab renunciatio id
eſt nuditas ⁊ cōtemptus omniū facultatuꝫ de nuditate hu/
militas ꝓcreatur· de humilitate mortificatio voluptatū ge/
neratur·de voluptatum mortificatione exſtirpant̃ atqꝫ mar
ceſcunt vniuerſa vicia·de vicioꝝ expulſione virtutes fructi/
ficant atqꝫ ſuccreſcunt·de virtutū pullulatione puritas cor
dis acquiritur·per cordis puritatem apoſtolice·caritatis ꝑ/
fectio poſſidet̃. Vera eſt beati anthonij ſententia ¶ Hugo de
anima. Si amor dei te non teneat·ſaltim teneat ⁊ terreat ti/
mor iudicij: metus iehenne·laquei mortis: dolor inferni·ignis
vrens : vermis corrodens: ſulphur fetens: flāma tartarea ⁊
omnia mala ¶ Caſſiodorus . Hnmanus timor diffidentiam
tribuit diuinus aūt ſpei firmamenta cōſcendit·Idem. Cum
audis qđ dn̄s tuus dulcis eſt· attende q̃d diligas· cū audis

ꝙ rectus· attende quid timeas·vt amore & timore dei excita
tus legem ei⁹ cuſtodias ¶ Seneca. Deſinis timere ſi ſperare
deſieris.ſpem metus conſequit̃. Idem. Plura ſunt que nos ter/
rent ꝙ ꝑmunt ⁊ ſepius opinione laboram⁹ q̃m re ¶ Seneca
Numerare eos noli qui tibi metum faciunt ſpiritum tibi tã
vnus eripiet quã vnus dedit ¶ Seneca in ꝓuerbijs . Nemo
tam timidus eſt · vt malit ſemper pendere ·q̃m ſemel cadere
¶ Seneca. Qui inſidias timet in nullaſ incidet: nec cito perit
ruina qui ruinam timet·ſemper enim metuendo ſapiens vi/
tat malũ. Nam inimicum quãuis humilem·docti eſt metue
re·iuxta illud virgilij. Parua necat morſu ſpacioſum vipe/
ra thaurum. A cane nõ magno ſepe tenetur aper ¶ Seneca.
Stultũ eſt timere qd̕ vitare nõ poteſt . Tutiſſima res eſt nil
timere preter deum. Timidum non facit animum niſi repre
henſibilis vite conſcientia mala

¶ De tribulatione

¶ Capitulum·ccxlviij

AVguſtinus. Nullus ſeruus xp̃i ſine tribulatione ẽ.
ſi putas te non habere perſecutiones nõdum cepi/
ſti eſſe criſtianus ¶ Auguſtinus ſuper ps̃. flagelluꝫ
interius & exterius glorificat creatorem·compellit nolenteꝫ
erudit ignorantem: cuſtodit virtutem: protegit infirmitateꝫ
excitat torpentem humiliat ſuꝑbientem: coronat innocentẽ
iniciat ad mortem ſemper viuentẽ ¶ Auguſtinus. Noli faci=
le inueniuntur in aduerſitate preſidia·que nõ fuerunt in pa
ce queſita ¶ Gregori⁹ in moralib⁹. Tanto ſpes in deo ſolidior
ſurgit: quãto ꝓ illo quiſqꝫ grauiora pertulerit: quia nequa
q̃ꝫ retributionis gaudium de eternitate colligitur: qd̕ non
hic prius pia tribulatione ſeminatur ¶ Gregorius. Carmẽ
in nocte·eſt leticia in tribulatione. Idem. Aureꝫ cordis tribu
latio aperit: quam ſepe proſperitas huius mundi claudit ¶
Gregorius in moralibus . Tanto quiſqꝫ aduerſitate minus
vincitur. quanto contra illam preſciendo patus inuenitur.
Idem in mor. Tanto maior fiducia mentem roborat quãto
hanc fortior pro veritate afflictio anguſtat ¶ Gregorius in
moralib⁹ . Tribus modis nos conditor interrogare cõſueuit
cum aut fragili diſcretione nos percutit: & quãta nobis in/
ſit vel deſit pacientia oſtendit: aut que nolumus nobis que
cepit·& noſtrã nobis obedientiam patefacit: aut aliq̃ nob⁹
occulta aperit. & aliqua abſcõdit·⁊ menſuraꝫ nobis nr̃e hu/
militatis innoteſcit ¶ Bernħ·in ſermone. Fratres in hoc mũ=
do·quaſi in campo certaminis poſiti ſumus·⁊ q̃ hic dolores
aut plagas aut ťbulationes nõ ſuſceperit·ĩ futuro glorioſus
non apparebit ¶ Beda in gloſa . Ne indignemini : ſi mali in

hoc mundo floreant: et vos patimini: quia non eſt chriſtia/
ne religionis in mūdo exaltari: ſed deprimi· mali nihil habēt
in celo· vos nihil in hoc mūdo ¶ Petrus rauēna in epiſtola
Omnis cordis aut corporis afflictio intra meritū · et fructū
ſalutis eſt.: ſine pacientie cōdimento ¶ Hugo. Afflictio eſt·
quando pro his que non habet quis per inſipientiā vritur ¶ In/
nocētius de vilit· cōditionis humane. O quāta mortales an/
git anxietas: affligit cara: ſollicitudo molleſtat· dolor afflig
conturbat triſticia: contriſtat turbatio: pauper et diues ſeruus et
dn̄s: deniq; bonus et malus: omnes mundanis cruciatibus af/
fligimur: et mūdanis afflictionibus cruciantur: experto crede
magiſtro· ſi impius inquid fuero· ve mihi eſt: et ſi iuſtus nō
leuabo ¶ Caſſiodorus. Parua tolleramus· ſi recordemur quid
biberit ad patibulum: qui inuitat ad celum ¶ Seneca. Nihil
eripit fortuna· niſi quod dedit· virtutem non dedit· ideo non
detrahit itaq; ſapiens nihil perdit

¶ De Trinitate ¶ Capitulum· ccxlix·

Auguſtinus de trinitate. Vbi queritur vnitas trini/
tatis ſc; patris et filij et ſpiritus ſancti. Nihil pericu
loſius alicui erratur. Nec laboroſius aliquid queri
tur: nec fructuoſius aliquid inuenitur ¶ Auguſtinus de ver/
bis dn̄i. Videmus ſolem in celo currentem: fulgentē· calentē
ſimiliter ignis tria habet: hoc eſt motum: lucem: et feruorem
diuide ergo ſi potes ſolem vel ignem· et tunc demū diuide tri/
nitatem ¶ Bernhardus in ſermone. Eſt trinitas a qua homo
cecidit· ſc; memoria· intelligentia· et voluntas· et eſt trinitas in
quā iſte cecidit· ſc; impotentia: ignorantia: cōcupiſcentia ¶
Bernhardus ibidem. Inquirere de trinitate peruerſa curioſi=
tas eſt· credere et tenere ſicut ſancta eccleſia tenet fides et ſecu
ritas eſt· videre aūt eam ſicuti eſt· perfecta et ſūma felicitas

¶ De triſticia ¶ Capitulum· ccl·

Auguſtinus libro cōfeſſionum. Memoria quaſi ven/
ter eſt animi· leticia vero atq; triſticia quaſi cibus
dulcis et amarus ¶ Hieronimus. Nulla res ita inebri
at nec animi perturbatio id eſt triſticia que ducit hominem
ad mortem: licet abhominanda ebrietas eſt ¶ Auguſtinus li
bro tercio de anima. Vis nunquam eſſe triſtis bene viue: bona vi
ta ſemper gaudium habet ¶ Seneca. Triſticia ſi potes nō ad
miſſeris: ſi non omnibus ne oſtenderis. Idem. Nunquam tri/
ſtis ſis ſi tibi ipſi in cōmodo vixeris. Idem. ad triſtem partem
ſtrēnua ſuſpicio ¶ Seneca in ſententijs oratorum. Socrates
virtutem ſic coluit vt nunquam vultum eius leticie· blanda va/
nitas hylararet: nec triſticia nulla contraheret· Tumultus
vbi ſolitudo

¶ De venia ¶ Capitulum.ccli.

AVguſtinus de regula clericoꝝ. Nullus debite grauioris pene accipit veniam·niſi qualemcūqꝫ & ſi lōge minorem q̄ꝫ debeat ſoluerit penam ¶ Auguſtin9 de verbo dn̄i Audiſtis formā.ſi ſeptuagies ſepcies xp̄s peccata tibi donauit.ſi huc vſqꝫ ignouit:& vltra negauit·pone ꝛ tu limitem·& vlterius noli ignoſcere ¶ Auguſtin9 de verbis dn̄i. Dimitte nobis debita noſtra·ne dicas in lingua ignoſco:& corde differas:nouit enim·cui dicas:vocem tuā homo audit.ꝯſcientiam tuā deus inſpicit.melius eſt cū clamaſ in ore.& dimittis in corde:quā blandus ore·crudelis in corde ¶ Auguſtinus. Negligens:inimicicias finire obliuiſcitur. ptinax veniam nō vult cōcedere cum rogatur:ſuperbus·verecundus veniam pete re dedignatur·his tribus inimicijs viuunt homines:ſed animas in quibus nō moriūtur occidūt contra negligentiam memoria vigilet: contra pertinaciam miſericordia:contra ſuperbam verecundiam ſubmiſſa prudentia ¶ Ambroſi9. Diſcas frequenter ignoſcere·nec indignationem tenere·nihil enim quo poſſit offendi cui ignoſcendi eſt conſuetudo ¶ Ambroſius ſuper matheum. Pulcerrimum affectande conuerſatioīs exemplum·qd̄ tam cito latroni venia relaxatur & vberior gratia quam precatio·ſemper enim plus tribuit quam rogatur ¶ Hieronimus. O formidoloſa ſententia·ſi parua fratribus nō dimittimus·magna nobis a deo non dimittuntur ¶ Bernhardus. Tam liberaliter dominus omnium donauit iniuriaꝫ·vt iaꝫ nec damnet vlciſcendo:nec confundat in properando·nec minus diligat imputando ¶ Yſidorus de ſummo bono. Multi aliorum vicia cernunt·ſua nō aſpiciunt·& cum ipſi maximis criminibus obnoxij teneantur· peccata minora fratribus nō dimittunt ¶ Petrus rauēna. Fidus peccati ſui veniā petit·qui peccanti libenter ignoſcit ¶ Seneca. Magnaꝝ virium eſt negligere ledentem ¶ Seneca in prouerbijs. Optimum eſt ſemper ignoſcere·tanq̄ ſi tu ip̄e quottidie preces:alteri ſepe ignoſcito tibi nunq̄

¶ De verbo domini

¶ Capitulum·cclij

AVguſtin9 de verbiſ dn̄i. Simul pluit domin9 ſuper ſegetes:ꝛ ſup ſpinas:ſed ſegeti pluit ad horreū ſpinis ad ignem & cū vna pluuia. ſic verbū dn̄i om̄es cōpluit·videat vnuſquiſqꝫ q̄lem radicē habeat videat quiſqꝫ tuo trahat pluuiam bonam·ſi eam trahit vt generet ſpinas nunq̄d ideo pluuia dei accuſanda eſt·anq̄ā veniat ad radicem·dulc9 ē pluuia illa·dulce eſt verbū dei·donec veniat ad

coꝛ malum ¶ Auguſtin⁹. Quid vobis plus eſſe videt̃ verbuꝫ dei: aut coꝛpus xp̃i· ſi vultis veꝝ reſpondere· hec vtiqꝫ dicere debetis· ꝙ non ſit minus verbum dei q̃m coꝛpus xp̃i· ⁊ non minus reus eſt· qui verbũ dei negligenter audierit· q̃m ille qui coꝛpus xp̃i in terram negligentia ſua cadere pmittit ¶ Ambroſius in ſermone. Quiſquis verbo dei paſcitur: terrenum pabulum non requirit· nec enim poteſt panem celi cupere· qui pane reficitur terre· nec ventris curam habere poterit· qui alimentum verbi celeſtis acquirit ¶ Ambroſi⁹. Quomodo poſſunt verba dei dulcia eſſe in faucib⁹ tuis· in quib⁹ eſt amaritudo nequicie ¶ Gregoꝛius in omelia. Plus eſt verbo dei pabulo victuram imperpetuum mentem reficere· ꝙ ventrem moꝛiture carnis terreno ſaciare ¶ Gregoꝛi⁹ in moralib⁹. Verba dei tũc verius mens intelligit· cũ in eis ſemetipſam querit ¶ Bernhardus ſup cañ. Querit anima verbuꝫ cui cõſenciat ad coꝛrectionem: quo illuminetur ad ꝯgnitionem: quo inuitatur ad virtutem: quo refoꝛmetur ad ſapiẽtiam: cui cõfoꝛmetur ad decoꝛem: cui maritetur ad fecunditatem: quo fruatur ad iocunditatem

¶ De verecundia ¶ Capitulum· ccliij·

Ambroſius de officijs libro primo. Pulcra virtus ẽ verecundia· ⁊ ſuauis gratia. que non ſolũ in fanct⁹ ſed etiam in ipſis ſpectatur ſermonib⁹· ne moduꝫ ꝓgrediaris loquendi: ne quid indecoꝝ ſermo reſonet. Speculum enim mentis pleꝝqꝫ in verbis refulget ¶ Ambroſi⁹ ibidem. Eſt enim verecundia pudicicie comes. cuius ſocietate caſtitas ipſa tutioꝛ eſt· Nõne hic ꝓtulit publicanũ ⁊ ꝯmendauit eum: qui nec oculos ſuos audebat ad celos leuare ¶ Ambroſi⁹. Verecũdia cum ſit om̃ib⁹ etatibus· pſonis. tempoꝛib⁹· ⁊ locis apta· tñ adoleſcentes· iuueniles qꝫ ãnos maxime decet ¶ Ambroſi⁹. Vbiqꝫ in virgine comeſ ſingulaꝝ virtutuꝫ eſt pudoꝛ· hec indiuiduus debet eſſe virginitatis: ſine quo nõ poteſt eſſe virginitas. Ideꝫ. Erubeſcere debem⁹ ⁊ cõdemnare peccatum nõ defendere· queꝫ pudoꝛe minuit̃ culpa defenſione tumulat̃ ¶ Hieronim⁹. Sit ſermo virginis pudoroſus· modeſtus· ⁊ rarus· nec tam eloquẽtia p̃cioſus. ꝙ pudoꝛe. Idem. Quicquid pudet dicere· pudeat etiaꝫ cogitare ¶ Gregoꝛi⁹ in omelia. Sicut verecũdia laudanda eſt in malo ita rep̃henſibilis in bono· erubeſcere enim malũ ſapientie ẽ· bonum vero erubeſcere fatuitatis ¶ Bernhardus ſuper cañ. Quid amabili⁹ verecundo adoleſcente: ꝙ pulcra: ⁊ ꝙ ſplendida gẽma moꝝ eſt verecũdia in vita ⁊ vultu adoleſcentis ¶ Berñ. Verecũdia ſoꝛoꝛ eſt ꝯtinẽtie· nullũ eque manifeſtuꝫ indiciũ colũbine ſimplicitat⁹ ¶ Valeri⁹ maxim⁹. Verecũdia

patens eſt om̄is honeſti conſilij· tutela ſolēnium officioꝝ
in gratia innocentie cara proximis· accepta alienis·om̄i lo
co·om̄i tempore fauorabilem ꝑ ſe referens vultum ¶ Seneca.
Bonum in adoleſcentie ſignum eſt·cū illi ex alto rubor effū
ditur·magis in iuuenibus apparet quibus & plus caloris ē
⁊ tenera frōs ¶ Seneca in epiſtola. Nutriendus eſt pudor·
qui quādiu in animo durauerit· aliquis erit ſpei bone loc⁹
Idem in prouerbijs. Turpia ne dixeris. Paulatim enim pu/
dor per verba diſcutitur

¶ De Veritate

¶ Capitulum·ccliiij·

Auguſtinus in epiſtola. Veritas ⁊ dulcis ⁊ amara
eſt. quando dulcis eſt parcit· & quando amara cu=
rat ¶ Auguſtinus ſuper Iohānem. Si de veritate ſcā
dalum ſumitur · vtilius permittitur. q̄m veritas relinquat̄
¶ Auguſtinus de trinitate. Nullus rep̄henſor formidandus
eſt amatori veritatis ¶ Auguſtinus in epiſtola. In compa/
rabiliter pulcrior eſt veritas chriſtianoꝝ:q̄m helena greco/
rum. Idem. Qui veritatem occultaa & qui prodit menda/
cium vterq; reus eſt· ille quia prodeſſe non vult · iſte quia
nocere deſiderat ¶ Hieronimus in epiſtola. Mentiri atq; iu=
rare lingua tua prorſus ignoret: tantuſq; in te ſit veritatis
amor·vt quicquid dixeris iuratum putes ¶ Hieronimus ſu
per Ezechielem. Non meretur audire veritatem: qui fraudu
lenter interrogat ¶ Gregorius in omelia. Nihil eſt ad defen/
dendum puritate tutius nihil ad dicēdum veritate facili⁹
¶ Bernhardus de gradibus humilitatis. Inquirim⁹ verita=
tem in nobis·in proximis;in ſui natura·in nobis metipſos
diiudicando·in proximis eorum malis compaciendo· in ſui
natura mūdo corde contemplando ¶ Bernhardus in ſermo/
ne. Non amat veritas angulos: non ei diuerſoria placent in
medio corporis ſtat vita diſciplina quibus ſtudijs delectat̄
¶ Criſoſtomus ſuper matheum. Non ſolum proditor ē ve/
ritatis qui mendaciū ꝓ veritate loquit̄ ſed qui nō libere ꝓ/
nunciat veritatē quā ꝓnūciare oportet: aut non libere defē
dit veritatem quā defendere oportet ¶ Caſſiodorus in qua/
dam epiſtola. Veritas rerum atq; vtilitas ſemper a paucis
ſapientibus melius inuenitur·q̄m per multitudinē clamo/
roſam diſcuciatur·multitudo enim oneroſa:nihil habet ho/
neſti ¶ Seneca in epiſtola. Diuites cum omnia habeāt·vnū
eis deeſt ·ſcilicet qui verum dicat. Idem. Nimium altercando
amittitur veritas

¶ De Victoria

¶ Capitulum·cclv·

Ambroſius in officiis. Non eſt glorioſa victoria: niſi vbi fuerint glorioſa certamina ¶ Bernhard9 in epiſtola. Vere tuta ꝓ xp̄o & cum xp̄o pugna eſt in q̄ nec vulneratus nec ꝓſtratus nec cōculcatus fraudabilis a victoria: tantū ne fugias. ſola cauſa quā perdere poſſis victoriam: fuga eſt. fugiēdo potes illam amittere. moriendo non potes. & beatus ſi pugnādo moriaris quia mox coronaberis ¶ Seneca in ꝓuer. Victoria ſine aduerſario breuis eſt laus bis vincit qui ſe vincit in victoria. bis interimitur: qui ſuis armis perit

¶ De Vicio ¶ Capitulum. cclvi.

Hieronim9 in epiſtola. Tibi non tantū expellēda ſūt q̄ʒ vicia refellenda. qđ vtiq̄ʒ facilius eſt nō ſuſcipere q̄m ſuſcepta ſemel deponere: nec eorꝫ tanta dulcedo eſt vt ea debeam9 preferre virtutib9 ¶ Hieronim9. Duo ſunt ex omnibus vicia que maxime homines decipiunt ſua voluptate. gula ſcʒ ac libido que deponere eſt difficilius. eſt quo eis vti dulcius ¶ Hieronimus ibidem. Summa tibi ſcientia. ſumma noticia vt vicia virtuteſq̄ʒ diſtinguere que q̄c q̄ contraria ſemper ſibi ſint. aliqua tamen ex eis tanta iunguntur ſimilitudine. vt diſcerni omnino vix poſſint ¶ Gregorius in moralib9. Si forti nos ſtudio cōtra vicia intentiua ſtringim9. ipſa etiā vita ad vſum virtutis imitamur ¶ Gregorius li. q̄nto morali. Quāuis per om̄e vicium qđ ꝑpetrat: humano cordi antiqui hoſtis virus infunditur in hac tamē nequicia id eſt inuidia tota ſua viſcera ſerpens cōcutit ⁊ imprimende malicie peſtem vomit ¶ Gregorius in moralibus. Capitalia vicia tanta ſibi ꝯiunctione cōiunguntur. vt non niſi de altero proferant̄ ¶ Gregori9 in morꝫ. Prima vicia decepte menti quaſi ſub quadaʒ ratione ſe ingerūt ſed que ſequuntur duʒ mentem adeo in inſaniam ꝑtrahunt q̄ſi beſtiali clamore mentē cōfundunt ¶ Hugo. Viciū eſt affect9 naturaliter preter ordineʒ & ſup̄ menſuraʒ ordinem tranſgrediens q̄ non moueī ad ea que non debet. menſuraʒ excedens qn̄ moueī plus q̄ʒ debet ¶ Caſſiodorus. Iniqua via eſt: que nos perducit ad vicia recta vero virtutum que nobis indulgentiaʒ tribuit ad ſalutē ¶ Seneca in epiſtola. Multū prodeſt vicia ſua ꝓieciſſe. ſi cū alienis rixandū eſt ¶ Seneca. Vicia te mercede ſolicitāt: auaricia pecuniā ꝓmittit luxuria multaſ ac varias voluptates: ambicio purpurā & plauſū & ex hoc potētiaʒ ⁊ quicq̄d potētia poteſt ¶ Seneca in ep̄la. In vicia alter alterꝫ erudim9: q̄modo ad ſalutem reuocari poteſt. quē nullus retrahit & populus impellit ¶ Seneca. Amici vicia nō feras. facis tua. Idem in ꝓuer. Cum vicia proſunt: peccat qui

ratione facit·naturale vicium eſt negligi qđ cōmune eſt

De Violentia Capitulum·cclvij

Auguſtinus. Nemo inuitus bene agit·etiam ſi bonuȝ eſt quod facit Auguſtinus in ench. Multa enim bona preſtantur inuitis: quando eorum conſulitur vtilitati non voluntati: q̄m ſibi ipſi inueniuntur inimici eſſe Criſoſtomus. In ecclesia non coactum ſed quieſcenteȝ oportet ad meliora conuerti non eſt enim qui curare poſſit inuitum Valerius maximus. Plus valet qđ violentia cogit: q̄ qđ ſuadet & precepit verecūdia Seneca. Nulla res tam facilis quin difficilis ſit·ſi inuit9 facias Seneca in epiſtola. Da operam ne quid vnq̄ȝ inuitus facias non enim q̄ iuſſus aliquid facit miſer eſt·ſed qui inuitus

De Virginitate Capitulum·cclviij·

Auguſtinus ſup p̄s. Quid proteſt integra caro·mēte corrupta melius eſt humile cōiugium·q̄ȝ ſupba virginitas Auguſtinus ibidem. Que eſt virginitas mentis integra fides: ſolita ſpes ſincera caritas Auguſtinus ad ſacras virgines. Domīca virgo debet agnoſcere q̄bus preceptis conueniat inſiſtere·vel a quantis vicijs debeat abſtinere. Idem. Dominica virgo primitus publicos debet vitare conſpectus: & platearum frequentiaȝ deuitare·atq̄ȝ in domo poſita operi lanificio inſiſtere·vel lectioni diuine Idem. Dominica virgo nec ornatu capitiſ: nec habitu come nec oculis erectis aut letis: ſed crinibus ad terram cum vultu depoſito procedat·ne in ſe viles ducat amores: & ſi nō pereat·alijs cauſa perditionis exiſtat Auguſtinus ibidē. Dominica virgo ab omni inuerecundo ſermone vel riſu debet ſe penitus abſtinere·et cum ſilentio & diſciplina·omnem vitaȝ ſuam ornare. Idem. Dominica virgo nec ſermonis iactantia·nec diuitijs·nec generis nobilitate ſe debet extollere·ſ; in humilitate & paupertate ſpiritus·chriſto accepta debet quam diu vixerit permanere Auguſtinus de viduitate. Bona eſt pudicicia coniugalis·melior continētia vidualis·ſed optima virginalis Ambroſius. Supergreditur virginitas conditionem humane·nature: per quam homines aſſimulantur angelis. Maior tamen victoria virginum q̄m angelorum·angeli enim ſine carne viuunt virgines vero in carne triunphant Ambroſius de virginitate. Claude vas tuuȝ ne vngentum effluat: claude virginitatis claue verecundiam loquendi.abſtinentiam gloriandi Ambroſius. Pulcritudinem quis poteſt maioreȝ eſtimare decore virginis que amatur a rege·probatur a iudice·dedicatur domino conſecratur deo Hieronimus. Audenter loquar cum omnia poſſit·

deus·ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam· vult qui-dem liberare de pena·ſed nõ vult coronare corruptã ¶ Gregorius. Flos eſt virginitas: flos eſt martirium: flos actio bona·in orto virginitas·in campo martirium·bonum in thalamo ¶ Yſidorus de ſũmo bono. Virginitas altus mons eſt ad quem angelus hortatur·ſed qui videt ſe nõ poſſe aſcendere maneat in ſegete id eſt in matrimonio·quia melius eſt mediocri bono vti: q̃ per rupta libidinũ precipitari. Idem. Virgo carne nõ mente·nullum premium habet in repromiſſione ¶ Cyprianus. Virginitas eſt ſoror angelorum·victoria libidinum·regina virtutũ·poſſeſſio omnium bonorum·

¶ De virtute ¶ Capitulum·cclix·

Auguſtinus. In hac vita virtus eſt non·niſi diligere qđ diligendum eſt·id diligere prudentia eſt. Idem Mens nõ habere poteſt regnum virtutum·niſi prius excuſſeris iugum viciorum ¶ Ambroſius. Nulla ſine labore virtus: quia labor proceſſus eſt virtutis ¶ Ambroſius. Neſcit virtus menſuram gratie: nec cõtemna cõferre quod acceperit·vult cumulare quod ſumpſerit: ne inferior ſit beneficio licet equetur officio ¶ Hieronimus in epiſtola. Oĩes virtutes ſibi herent: vt qui vna caruerit omnib⁹ careat: qui ergo habet vnam· omnes habet ¶ Gregorius in moralibus. Quid eſt virtus niſi medicamentum, & quid eſt vicium niſi vulnus ¶ Criſoſtomus. Non eſt ad virtutem vlla talis exhortatio: qualis eſt peccatorum recordatio ¶ Proſper. Sicut virtus oneroſa eſt vicio· ita virtutis amico· vicioſa eſt amara voluptas ¶ Seneca in epiſtola. Virtus regna·vrbes·prouincias temperat· & leges colit·amicicias inter propinquos·liberoſq; diſpenſat officia ¶ Seneca. Nulla poſſeſſio·nulla vis auri & argenti pluris eſtimanda eſt. Vnuſquiq; commendat virtutem in qua viget & reprehendit vicium in quo non deliquit ¶ Seneca. Omnia beneficia in luce ſe collocari volunt: ſed tamen nullum theatrum virtuti conſcia maius eſt. Idem. Nulli nõ eſt virtus & viuo & mortuo retulit gratiã ſi illam bona ſecutus eſt fide ¶ Seneca in prouerbijs. Scias eum multis virtutib⁹ abundare·qui alienas amat

¶ De vita preſenti ¶ Capitulum·cclx·

Auguſtin⁹. Longitudinẽ vite hui⁹ ſentire non facit niſi ſpes viuendi·nam nihil videt̃ eſſe celerius· q̃ qcquid in ea iam preteritũ eſt·cum ergo dies iudicij venerit tũc ſentient peccatores q̃niã nõ ſit lõga omnis vita que tranſit ¶ Auguſtin⁹ in ſermone. Non eſt vera vita niſi vbi felicit̃ viuit̃: nec vera corruptio: niſi vbi ſal⁹ nullo dolore

corrumpitur ¶ Auguſtinus ſup iohānem. Vita hoc eſt vita dubia. vita ceca: vita erumpnoſa: q̄m homīes tumidāt: dolo/res extermināt. ardores exſiccant: aera morbitant. eſce inflāt ieiunia macerāt. ioci ſoluunt. triſticie conſūmunt ſolicitudo coartat. ſecuritas hebetat. diuicie iactant: paupertas deijcit iuuentus extollit. ſenectus incuruat: infirmitas frangit. me/ror deprimit & poſt hec oīa interemit. vniuerſis gaudijs fi nem imponit: ita vt cum eſſe deſierint. nec fuiſſe putentur ¶ Auguſtinus ſuper iohannem. Vita hoīm media eſt inter vitam angelorum & pecorum. ſi viuit homo ſm carnem. pecori bus comparat̄: ſi viuit ſm ſpiritū angelis ſociat̄ ¶ Ambroſi us in ſermone. Tantis malis hec vita repleta eſt. vt compara tione eius: mors remediū putetur eſſe non pena ¶ Hieroni= mus ſup amos. Nihil fugacius ſeculo rebuſq; ſeculi: quas dum tenemus amittimus: & p infantiam: puericiam: iuuen tutē: ac virilem & langueſcentē ad maturam etatem amoſ/q; vltimos ſenectutis. vtiq; vij. ſpacia filo vitā deſcribit hu/manam: mutamur & currim⁹. & neſcientes ad mortis termi nos puenimus ¶ Gregorius in moralib9. Secreto dei cōſilio agitur. vt eius pegrinationis tempore: electorum vita tenetur via quippe eſt vita preſens qua ad patriam tendimus & id/circo hic occulto iudicio frequenti pturbatione cōterimur ne vitam pro patria diligamus ¶ Gregorius in moralibus. Mala vite preſentis tanto durius animus ſentit. quāto pen ſare bonum qđ ſequitur negligit ¶ Tullius rethori. Qui ni hil habet in vita iocūdius vita. is cum virtute vitam nō po/teſt colere ¶ Valerius. Humana vite cōditionem precipue primus & vltimus dies ɔtinet ¶ Seneca in epiſtola. Nemo q̄ bene viuat: ſed q̄mdiu curat: cum oībus ɔtingere vt be ne viuant vt diu nulli ¶ Seneca ibidem. Nil ad rem pertinet quo loco deſinas: quocūq; voles deſine. tantū bonam clau/ſulam impone. Idem. Quidam tūc incipiunt viuere cū deſi/nendum eſt. imo quidam ante deſierunt viuere. q̄ inciperēt Idem pulcrum eſt cōſumare vitam ante mortem. & expecta/re ſecure reliquam ſui temporis ptem Idem. De partib9 vi= te oēs deliberamus: de toto nemo deliberat. Idem. Omnes infantes terra nuda excipit: non te puteat ſordius viuere. q̄ naſci. Idem. Longa vita bonis optabilis eſt. optabili⁹ bonis fruitur bona conſcientia: malis hominib9 vtiliſſimum eſt ci to fugere ¶ Seneca. Sapiens cogitat qualis vita non quāta ſit: non enim viuere bonum eſt: ſed bene viuere. Idem. Homo vite cōmodatus eſt: non donatus. heu q̄m multa penitenda incurrunt viuendo diu. Idem. Non viuit cui nihil eſt in mē te. niſi vt viuat. ede & bibas & bene viuas: nō viuas vt tantū

edas & bibas ¶ Socrates in ſuis exhortationibus. Vita eter
na vbi gloria eterna

¶ De voluntate ¶ Capitulum.cclxi.

Auguſtinus de trinitate. Mala voluntate vel ſola q̄ſ
q3 miſer efficitur ſed miſerior poteſtate. qua deſide/
rium male voluntatis impletur ¶ Auguſtin9 de ci/
uitate dei. Cum ſe volūtas relicto ſuperiore ad inferiora con
uertit. efficitur mala: non quia malum quo ſe conuertit ſed
quia peruerſa eſt ipſa conuerſio. Ibidem. Nemo querit effi/
cientem cauſam voluntatis male non enim eſt efficiens ſed
deficiens: quia nec effectio ſed defectio eſt ¶ Auguſtinus.
Quicquid vis & non potes factum deus computat. Idem.
Bona voluntas eſt qua appetimus recte honeſteq3 viuere.
& ad ſummam ſapientiam peruenire. Idem. Dilige & quid
vis fac. nihil ta3 facile bone voluntati q̄m ipſa ſibi. ⁊ hoc ſuf
ficit deo ¶ Auguſtinus de verbo domini. Cum vult non po
teſt: quia quando potuit noluit ideo per malum velle perdi
dit bonum poſſe ¶ Bernhardus in omelia. Nil offertur deo
ditius bona voluntate. voluntas autem bona eſt ſic proxi/
mi aduerſa ſicut noſtra pertimeſcere. ſic de proſperitate ꝓ/
ximi ſicut de noſtro profectu gratulari ¶ Bernhardus ī ſer/
mone. Ceſſet voluntas propria & infernus non erit. in quē
enim deſeuiet ignis: niſi in propriam voluntatem ¶ Bernh.
in epiſtola. Voluntati nec leges imperant: nec principes do
minantur. libera eſt. & maxime ſi ſpiritu ducitur: quia vbi
ſpiritus: ibi libertas. Idem. Sola interdum bona voluntas
ſufficit. cetera non proſunt ſi ſola defuerit ¶ Bernhard9. In/
ſanis infantibus ⁊ dormientib9 nihil qđ faciunt vel bonum
vel malum imputatur: quia nimirum ſicut ſue non ſunt cō/
potes rationis. ſic nec vſum retinent proprie voluntatis ¶
Bernhardus ſuper cañ. Grande malum propria voluntas.
qua ſic vt bona tua bona non ſint: quoniam enim modum
ſibi ponit humana cupiditas nōne qui per vſuram acquirit
pecuniam modicam ſemper mundum lucrari conaret̄ vni/
uerſum. ſi non deeſſet poſſibilitas ſi ſuppeteret voluntati fa/
cultas ¶ Caſſiodorus ſuper p̄s. Voluntas ē a volatu quem
animus quo nimia velocitate tranſfertur ¶ Seneca iu epi/
ſtola. Valentib9 enim omni fortuna eſt voluntas. ⁊ in vtrā/
q3 partem ip̄a res ſuas ducit beateq3 ac miſere vite ſibi cau
ſa eſt

¶ De Voluptate ¶ Capitulum.cclxij

Auguſtin9 de ſingularitate clericoꝝ. Minus volup/
tatib9 ſtimulatur. qui non eſt vbi frequentia ē vo/
luptatum: & minus auaricicie moleſtias patit̄ qui

diuitias nō videt ¶ Ambroſius. Nihil ꝓdige ſatis eſt volup tati ſemꝑ famen patiť ſui qui alimentis ꝑpetuis neſcit adim pleri ¶ Hieronimus in epiſtola. Semper voluptas famē ſui habet ⁊ tranſacta non ſaciat ¶ Yſidorus de ſūmo bono. Li= cet ſepe in medio carnaliū deus ꝓtegat vitam electoꝝ· tamē ſatis raꝝ eſt vt quiſqꝫ inter ſeculi voluptates poſit⁹ a vicijs maneat illibatus ¶ Yſidorus in ſynoīs Voluptas eſt cum quadā lubrica ſuauitate ad illicita fede mentis inclinatio ¶ Seneca in epiſtola. Indurand⁹ eſt animus ⁊ a blandimen/ tis voluptatē procul abſtrahend⁹· Idem. Qui voluptati ceſ/ ſere: cedendū ē dolori: cedendū ē labori: cedendū ē pauptati

¶ De Voto ¶ Capitulum·cclxiij

Auguſtinus in epiſtola. Quia iam vouiſti iam te a ſtrinxiſti· aliud tibi facere non licet: non talis eris ſi nō feceris qđ vouiſti: qualis manſiſſes ſi nihil tale vouiſſes; minor enim tūc eſſes non peior ¶ Auguſtin⁹. Non te vouiſſe peniteat imo gaude iam tibi nō licere: qđ cuꝫ tuo detrimento licuiſſet felix neceſſitas qui in meliora compellit ¶ Hieronim⁹. In vouendo fuit ſtultus qui diſcretioneꝫ nō adhibuit ⁊ in recedendo impius ¶ Yſidorus. In malis pro/ miſſis reſcinde fidem. in turpi voto muta decretum qđ incau te vouiſti nō facias: impia eſt ꝓmiſſio que ſcelere adimpleť ¶ Petrus rauēna. Sancti quidem ⁊ honeſti propoſiti: dila= tio magna ruina eſt. Vnde ſapiens. Quicquid poteſt man⁹ tua cū inſtantia operare· qui nō eſt hodie· cras minus apt⁹ erit ¶ Seneca. Sic viue cū hominibꝰ tanꝗ̄ deus videat· ſic lo quere cum deo: tanqꝫ homīes audiant ¶ Bernhardus. Meli/ us eſt nō vouere: ꝗ̄ votuꝫ non reddere ¶ Bernhardus. Abſqꝫ neceſſitate remiſſio voti: non diſpenſatio· ſed preuaricatio ē· ⁊ reſtrinctio ↄtra voluntatē· murmur eſt: nō ꝑfectus. Ideꝫ Iuſte exigiť ad ſoluendum: qui non cogiť ad vouendum ¶ Bernhard⁹. Ego non arbitror minora vota impedire debere maiora· nec deum exigere quodcūqꝫ ſibi promiſſum bonūꝫ ſi pro eo melius aliquid fuerit perſolutum

¶ De Vtilitate ¶ Capitulum·cclxiiij·

Bernhardus in ſermone· Vtilior eſt in conflictis lo/ rica ferrea· ꝗ̄m ſtola linea: licet hoc oneri ſit· alia ho/ nori ¶ Caſſiodorus. Comodum debet eſſe cum mo do tantum ſi menſuraꝫ equalitatis exceſſerit: vim ſui nomi/ nis non habebit ¶ Tullius. Mihi autem non minori cure eſt qualis res publica poſt mortem meam futura ſit. ꝗ̄m qua/ lis hodie ſit

¶ De Vſura

¶ Capitulum·cclxv·

AMbroſius de dauid. Et eſca vſura eſt· & veſtis vſu
ra eſt & quodcūqȝ ſorti accedit vſura eſt. qd' velis
ei nomē imponis vſura eſt ¶ Criſoſtomus ſup ma
theū. Similis eſt pecunia vſurarij morſui aſpidis· percuſſis
enim ab aſpide· quaſi delectatus vadit in ſomnum· ⁊ p ſua
uitatem ſoporis moritur· quia tūc venenum latenter p om
nia membra decurrit. Sic qui vſuram acceptam ſub tempo
re quaſi beneficium ſentit· ſed vſura per omnes facultates
decurrit: ⁊ totū ꝯuertit in debitum. Vxor vbi cōiugium

¶ De Chriſtiano ¶ Capitulum· cclxvj·

AVguſtin9 de vita xp̄iana. Ille vere xp̄ianus eſt qui
omnib9 miſericordiam facit qui nulla mouet̄ iniu/
ria qui alienum dolorem tanq̄ ꝓprium ſentit· cui9
menſam nullus pauper ignorat: qui hominib9 inglorius ha
betur vt coram deo ⁊ angelis glorietur: qui terrena cotem=
nit· vt poſſit habere celeſtia· qui opprimi pauperem ſe pre/
ſente non patitur qui miſeris ſubuenit· qui ad fletum fleti=
bus ꝓuocatur alienis: qd' bene faciebat paulus qui dixit·
Quis infirmatur & ego non infirmor ¶ Auguſtinus ibidē
Chriſtiani nomen ille fruſtra ſortitur: qui chriſtū minime
imitatur: quid enim tibi prodeſt vocari quod non es· & no
men vſurpare alienum: ſed ſi chriſtianū te eſſe delectat: que
xp̄ianitatis ſunt gere· & merito tibi nomen xp̄iani aſſume
¶ Gregorius. Non queritur in xp̄iano inicium ſed finis ¶
Criſoſtomus in omelia. O xp̄iane delicatus es miles· ſi pu
tas te poſſe ſine pugna vincere· ſine certamine triumphare
fortiter dimica atrociter in bello concerta ¶ Cyprian9. Cri/
ſtianus nemo recte dr̄: niſi xp̄o moribus coequetur ¶ Ma/
ximus in ſermone. Tota vita xp̄iani hominis· ſi ſꝫm euange
lium viuat: crux eſt atqȝ martirium

¶ De xp̄o Autoritates ¶ Capitulum· cclxvij

AVguſtinus. Eſuriuit chriſtus qui omnes paſcit·
ſitiuit per quem cauſatur omnis potus· & qui ſpi/
ritualiter panis eſt eſurientium· fonſqȝ ſicientium·
ab itinere terreſtri fatigatus eſt: qui ſe ipſum nobis viam ī
celum fecit. velut obmutuit & obſorduit coram conuician/
tibus per quem mutus locutus eſt· & ſurdus audiuit vin/
ctus eſt: qui de infirmitatum vinculis nos ſoluit· flagellat9
eſt· qui omni flagella dolorum de hominum corporibus ex=
pulit· crucifixus eſt· qui cruciatus noſtros finiuit· mortuus
eſt· qui mortuos ſuſcitauit· ſꝫ & reſurrexit nunq̄ moriturus
ne ab illo quiſq̄ ſic decederet· mortem contemnere q̄ſi nun/
q̄ꝫ futur9 ¶ Ambroſi9. Ambulare vis· ego ſum via· falli nō
vis· ego ſum veritas· mori nō vis. ego ſuꝫ vita ¶ Auguſtin9

de vera religione. Tanta vita xpi in terris p homiem quem geſſit·diſciplina moꝝ fuit·omia enim bonū mundi xps contempſit:que ꝯtemnendo docuit·⁊ omia mala ſuſtinuit: que ſuſtinenda precepit ¶ Auguſtinꝰ ſup iohānem. Attulit xps veritatē vt doctor· manſuetudinē vt liberator·iuſticiam vt cognitor ¶ Ambroſius ſup lucā. Xps omibus omia factꝰ eſt pauper pauperibꝰ·diues diuitibus·flens flentibꝰ·eſuriēs eſurientibꝰ·ſiciens ſicientibꝰ:ꝓfluus abundantibꝰ:in carcere cū paupere eſt:cū maria flet·cum apoſtolis epulatur:cū ſamaritana ſitit·in deſerto eſurit vt cibus primi hominis quē preuaricatione guſtauerat· ieiunio dominus ſolueretur ¶ Ambroſius. Nemo tibi chriſtū poteſt auferre:niſi te illi auferas ¶ Ambroſius in ſermone. Omnia habemus in xpo ·& omia in nobis xps· ſi vulnere curari deſideras medicus eſt ſi febribus eſtuaſ fons eſt:ſi grauaris iniquitate iuſticia eſt ſi indiges auxilio virtus eſt·ſi mortem times vita eſt·ſi tenebras fugas lux eſt·ſi celum deſideras via eſt· ſi cibuꝫ queris alimentum eſt ¶ Hieronimus ad paulam. Xps ſanctificatio eſt ſine qua nemo videbit faciem dei·xps redemptio id ē redemptor & precium·xps omnia vt qui omnia ꝓpter xpm dimiſerit vnū inueniat ꝓ omnibus & poſſit libere clamare· pars mea dn̄s ¶ Gregorius in omelia. Redemptor noſter homo naſcendo· vitulus moriendo · leo reſurgendo & ad celos aſcendendo aquila factus eſt ¶ Bernhardus. Mors chriſti a morte·vita ab errore·a peccato gratia liberauit. Idem in epiſtola. Aliud ſequi hieſum·aliud tenere·& aliud manducare ſequi ſalubre ꝯſilium·tenere & amplecti ſolenne gaudium· manducare vita beata ¶ Bernhardus ſup can̄. Gemina dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore dn̄i hieſu·longanimitas in expectando·& facilitas in donando. Nomen hieſu ꝙ carū qm̄ vile·vile·ſed ſalubre·ſi vile nō eſſet·mihi non effunderet· ſi ſalubre non eſſet·me non lucraretur. Hieſus mel in ore·melos in aure·iubilus in corde ¶ Bernhardꝰ ſuper can̄. Nomen hieſu lucet predicatum· paſtit precogitatum:lenit & vngit inuocatum·qui ita exercitatus reparat ſenſus·virtutes roborat ; vegetat bonos mores·caſtas fouet affectiones ¶ Bernh· ſuper can̄. Nihil ita ſicut hoc nomē hieſus ire in eptiā cohibet ſupbie tumorem ſedat·liuoris vulnus ſanat·luxurie fluxum reſtringit·libidinis flāmam extinguit·ſitim auaricie tēperat· ac totius dedecoris pruriginem fugat ¶ Bernhardus ſuper can̄. Habemus chriſtum hieſum ex patre naſcentem· in patre cubantem·cum patre ſedentem·ſub patre pendentē a patre ambulantē:pro patre ſtantem. ſine patre morienteꝫ ¶ Bernhardꝰ in ſermone. Sub chriſti ſcapulis·q̄tuor nobiſ

beneficia conferuntur· ſub his enim abſcondimur. ſub his ab incurſu accipitrū & miluorum protegimur·ſub his vmbraculum ſalubre refrigerat· & nimium ſolis feruorem repellit·ſub his quoqȝ alimur & fouemur ¶ Damaſce. Nomē enim chriſti exprimit vnitatem perſone in duabus naturis· exprimit etiam dignitaem regiam ⁊ ſacerdotalem & gratie plenitudinem propter vnctionis prerogatiuam ¶ Caſſiodorus. Sicut ligat dyabolus qui peccata cōnectit·ita ſoluit criſtus · qui debita dimittit ¶ Hylarius. Quid iugo Chriſti ſuauius.quid onere leuius probabileȝ fieri ſcelere·abſtinere bonum velle·amare omnes·odiſſe malum·eterna conſeq̄· preſentibꝫ nō capi·nolle inferre alteri qđ ſibiipſi perpeti ſit moleſtum. Finito libro ſit laus & gloria chriſto. Amen

¶ Liber lumen anime dictus feliciter explicit. Qui (poſt diutinam occultationem diuina cooperāte gratia) nō ſine magnis laboribꝫ ad laudeȝ omnipotentis dei: totiuſqȝ triumphātis eccleſie honorem & decorem: atqȝ in maiorem fructū ipſius militantis eccleſie piorum filiorum: ſimulqȝ vtilitatem: ſtagneis caracteribus: primum in lucem eſt productus. Annoqȝ a natiuitate dn̄i Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimoſeptimo. Vltima die decembris (ſumma cū diligētia) cōpletus

31 Dec. 147

M a t h i a s   f a r i n a t o r i s   d e W y e n n a .

(H e r m a n n   v o n   G o t t s c h a l k)

L u m e n   a n i m a e .

Hermann von G o t t s c h a l k . Liber moralitatum elegantissimus magnarum rerum naturalium Lumen anime dictus. (Augsburg, Günther Zainer. 1477). kl.fol. Got., 350 n.gez.Bll.,43-44 Z. Mit 4 Holzschnitt-Initialen (4 mal 4 cm) in Farben.

Alter, kunstvoll restaurierter Holzlederband der Zeit mit 2 Schliessen (die Schliesshaken aus dem 16.Jahrh.); die Blindpressung zeigt in einfacher Bordüre auf die Spitze gestellte Rechtecke mit fleurs de lis. (Rücken erneuert).

Hain 10330. Proctor 1552. BMC.II.325.-

Das Werk umfasst das ganze Wissen des Mittelalters und bringt Auszüge aus Werken von Avicenna, Galen, Hippocrates usw.-Durchaus reich rubriziert, vielfach mit kunstvollen Schnörkeln und Fedrzeichnungen, die sich über die halbe Seite erstrecken.-Das 1.und 49.Blatt(letzteres mit interessantem Wasserzeichen/Buchstabe P mit Kreuz/) weiss.

Auf dem 2.Blatt oben in Monumentalschrift der Titel: Liber moralitatum elegantissimus magnarum rerum naturalium Lumen anime dictus cum septem apparitoribus.necnon sanctorum doctorum orthodoxe fidei professorum Poetarum etiam ac oratorum auctoritatibus per modum pharatre secundum ordinem alphabeti collectis feliciter incipit.

Der verfasser nennt sich auf der Rückseite des zweiten Blattes 5.Zeile: Ego frater Mathias farinatoris de Wyenna etc....und erwähnt, dass das

Buch in 75 tituli eingeteilt ist,die wiederum in Paragrafe unterteilt sind.Die Tituli tragen Nummern,die Unterteilungen sind mit den Buchstaben des Alphabets versehen.Es folgt eine Tabula mit den Überschriften der einzelnen Tituli ferner 2 alphabetisch geordnete Register,das eine mit den Stichworten "rerum naturalium" aus der Naturgeschichte, das andere "moralitatum" mit den aus den Zitaten gefolgerten Morallehren.Die röm.Zahl gibt den Titulus an,der darauf folgende Buchstabe den Paragrafen innerhalb dieses Kapitels.

Prolog: Widmung an Papst Johann XXIII.-Dank an Leon Amundus severinus,der,in drei Sprachen bewandert,ihm einige naturgeschichtliche Werke,die noch nie übersetzt worden,aus dem Griechischen ins Lateinische übertragen hat.- Der Verfasser erwähnt weiters,dass er 29 Jahre,Tag und Nacht,an der Herstellung des Buches gearbeitet hat und führt eine Reihe von Werken an,aus denen er geschöpft u.zwar:

Das hermetische Buch über die Transmutation der Körper,Algasel.

Palemon , de signis naturae.

Belin , morientes de zonis & climatibus mundi und de inventione artium (erbemerkt hiezu:"Sie waren noch nie übersetzt,ich habe sie selbst mühevoll vom Griechischen ins Lateinische übertragen)

Publius Celsus , de mirabilis nate.

Centobius , de giro orbi

Euax , de sigill.lapidum

Aristoteles , de dimensione terrae

Nestorius , de occiani circlo

(ferner aus einem deutschen Kloster erhalten:)

Archita Tharentinus , de eventibus in natura

Alcabicius , in perspectis

Theophilus , in breviario diversarum artium

Fontin , in descriptionibus universi

ferner:

Constantius , de naturis liquidorum

Evenus

Amphites in edictis philosophorum

Pandulphus

Isidorus , in histor.natalibus

Solinus

Avicenna(eigentlich Ibn Sina,der berühmte Arzt um das Jahr 1000),liber mineralium;und libri 4 de diluviis

Johannes mesue

Philaretes , de naturis febrium

Plinius ,in speculo naturali

Theophrast

Alpharabicus

Albertus (Magnus) u. sein Commentator

Themistius

Simplicius

Hippocrates

Calcidius.

Es folgen nun die 75 tituli (oder Kapitel),die eine unendliche Fülle von Auszügen und Zitaten,das gesamte Wissen des Mittelalters umfassend ,mit den daraus abgeleiteten moralischen Nutzanwendungen enthält.-Das Kapitel 75 (im Titel hervorgehoben:cum septem apparitoribus) handelt von den 7 Versuchungen,das sind die 7 Todsünden;diesen sind dann die 7 Haupttugenden gegenübergestellt.

Das zweite Buch enthält 267 Kapitel in alphabetischer Reihen

folge ;die einzelnen Kapitel sind in einer vorangesetzten tabula (Register) aufgezählt. Auch hier reiht sich Zitat an Zitat aus den Kirchenvätern,aus den Werken berühmter Theologen,Dichter und Redner.

Ausser den im Prolog genannten enthält das Werk unter anderen noch Auszüge aus den Schriften von :

Ambrosius,Augustinus ,Gregorius,Bernhard,Remigius

Pitagoras,Plato,Socrates,Seneca ,Salust,Varro,Horaz

Fulgentius,Eusebius,Egesippus,Egidius,Bartholomaeus,Dionysius

Origenes , Macrobius , Cassiodorus (Geheimschreiber Theodorichs ,um 500)

Ptolemaeus almagesti (verstümmelter Titel des Lehrgebäudes der Astronomie von Ptolemaeus:"Die grosse Zusammenstellung" bekannt unter einer 827 veranstalteten arabischen Übersetzung:"Tabris al magesthi")

Guido (von Arezzo ? /Musikschriftsteller um 900 ;Schöpfer der Notenschrift auf Linien)

Avicebron

Hugo de St. Victore (berühmter Mystiker 1097-1141,aus Ypern,nach anderen aus Sachsen aus dem Hause der Grafen von Blankenburg,Vorsteher der Lehranstalt St.Victor in Paris,Begründer der mystischen Theol.von St. Viktor,Freund des heil.Bernhard)

Richardus de St.Victore (Schüler und Nachfolger des Obigen)

Commentator averrois (Averoes ,eigentlich Ibn Roschd,um 1150,Kommentator des Aristoteles)

Philosophus

dann Galienus (der bereits erwähnte Galen,berühmtester Arzt nach Hippokrates,um 200 n.Chr.Paracelsus war der erste,der gegen seine Schule auftrat)

u.s.w. u.s.w.

Kein Impressum am Schluss des 1477 von Günther Zainer in Augsburg gedruckten Werkes.Jedoch an der Stelle ,wo sonst die Druckermarke angebracht,ein einer Druckermarke ähnliches Wasserzeichen (in

einem Kreis eine Waage an der tief herab ein Stern hängt)und am Ende der letzten Seite 5 Zeilen in Blindpressung (abzulesen durch Umkehrung des Buches !)mit 3 Sprüchen: "e amore mentem confundunt/Hugo.- Vicium est ....etc./Cassiodorus.- Iniqua via est que nos perducit ad vicia,recta vero virtutum que nobis dat gratia ")Wasserzeichen an Stelle einer Druckermarke und die blindgepressten Abschlusszeilen kommen äusserst selten vor und können als biblioph.Kuriosa angesprochen werden.

Inhaltlich von grösstem Interesse,in seiner äusseren Form ein mustergültig schöner Druck aus dem zweiten Jahrzehnt der Buchdruckerkunst,dem die Holzschnittinitialen in Farben,die reiche Rubrizierung und der Einband der Zeit erhöhten Reiz verleiht.

A000.

Erat enim in regione illius qui neminē habet: quia eos qui ſunt
non habet· Omnes quippe gentes in nichilum eſtimantur · So
lus autem deus qui viuificat mortuos ⁊ vocat que non ſunt tan=
ꝙ que ſunt; In ſe autem reuerſus dixit· Quantis panibus mer
cenarij patris mei abundant · Bene in ſe reuertitur qui a ſe re=
ceſſit· Etenim qui ad dominum regreditur ſe ſibi redit · ⁊ qui
recedit a xp̄o ſe ſibi abdicat· Mercenarij autem qui ſunt niſi qui
ad mercedem ſeruiunt qui ſunt ex iſrahel· non id quod bonum eſt
probitatis ſtudio perſequentes· nec virtutis gratia: ſed vtilita=
tis ſtudio prouocati· At vero filius qui habet ſancti ſpiritus pi
gnus in corde: ſecularis mercedis lucella non querit qui ius ſer=
uat heredis · Sunt etiam mercenarij qui conducuntur ad vine=
am. Bonus mercenarius petrus Johannes Jacob· Quibus di
citur Venite faciam vos piſcatores hominum· Iſti non ſiliquis
ſed panibus abundabant· Denique ⁊ collegerunt fragmentorum
cophinos duodecim · O domine hieſu ſi nobis auferas ſiliquas/ ⁊
panes tribuas. tu enim diſpenſator in domo es patris · O ſi nos
quoque mercenarios digneris conducere licet ſero venientes · nā
et vndecima conducis hora ⁊ equalem dignaris mercedem ſolue=
re· Equalem mercedem vite non glorie · Neque enim omnibus
repoſita eſt corona iuſticie/ ſed ei qui poteſt dicere· certamen bo
num certaui· Quod ideo non pretermittendum arbitratus ſum
quia ſcio quoſdam dicere/ ꝙ ad mortem ſibi lauacri gratiam vel
penitentiam reſeruent· Primus qui ſcis hac nocte proxima/ tua
a te anima repoſcatur· Deinde cur putas odioſo tibi omnia poſſe
deferri· Pone vnam gratiam vnam eſſe mercedem· diuerſum ta
men brauium victorie eſſe· Ad quod ſe fruſtra paulus extendit:
qui poſt mercedem gratie/ brauium tamen vt cōprehenderet ſeq̄
batur· Quia ſciebat et ſi par eſſet merces gratie/ palmam tamē
eſſe paucorum

SEd quoq3 in vineā dn̄i venimus non vacui recedamus·
Iuuat enī fructus legere/ mercenarios eius videre· qd
enim ſibi vult ꝙ vna die diuerſis horis cōducunt opa=
rij: niſi quia mille anni in oculis dn̄i ſicut dies heſterna q̄ p̄terijt
⁊ hora ī nocte· Que ē nox niſi q̄ p̄ceſſit vt dies appinquaret· Et
bene hora ī nocte quia mille anni ſicut dies vna· Nouit vim dici
huius ille qui dixit· ih̄s xp̄s heri ⁊ hodie ipē eſt ⁊ ī ſecula· Sciuit
⁊ ille diem eſſe multiplicē qui ſcripſit· hic dies generationis celi